vrijheid en democratie

Waarom toch distributie?

De distributie gaat door omdat het kabinet anders zijn gezicht verliest, omdat het een piek in olieverbruik in het voorjaar verwacht, omdat de benzineprijs zeer zal stijgen, of . . . omdat Den Uyl andere bedoelingen heeft.

De aanvoer van olie is groter dan het kabinet-Den Uyl heeft verwacht, toen het besloot tot distributie van benzine. De voorraden waarover ons land beschikt zijn enorm. Dat zijn vaststaande feiten, die ook met zoveel woorden door de regering zelf zijn erkend. Toen duidelijk werd dat een geweldige chaos zou ontstaan bij de toewijzing van extra rantsoenen voor zakelijk gebruik, vooral omdat men zichzelf veel te weinig tijd had gegund om een en ander behoorlijk voor te bereiden, heeft het kabinet dan ook — zij het wel erg laat en onder druk van alle kanten — besloten de distributie enkele dagen later in te laten gaan. Daaraan werd voor de eerste drie weken een verruiming van de basistoewijzing gekoppeld.

Maar de distributie gaat door (daar gaan we tenminste nu maar van uit, hoewel je met dit kabinet de ene dag niet weet waar je de volgende dag aan toe bent). Zo langzamerhand vraagt iedereen zich af: waarom? Sommige commentatoren suggereren dat het kabinet nu niet meer anders kan. Het heeft zó gehamerd op de noodzaak van distributie en in een panieksfeer allerlei ingrijpende beperkende maatregelen afgekondigd (men denke bij voorbeeld aan het uitdraaien van etalageverlichting e.d. in de week voor Kerstmis), dat het nu niet ineens de distributie kan afgelasten zonder zijn gezicht te verliezen. Dat kan natuurlijk geen serieus argument zijn. En als het toch een kern van waarheid zou bevatten is het gewoon dom: het zou het kabinet eerder sieren als het ruiterlijk erkent de situatie verkeerd beoordeeld te hebben.

Piek

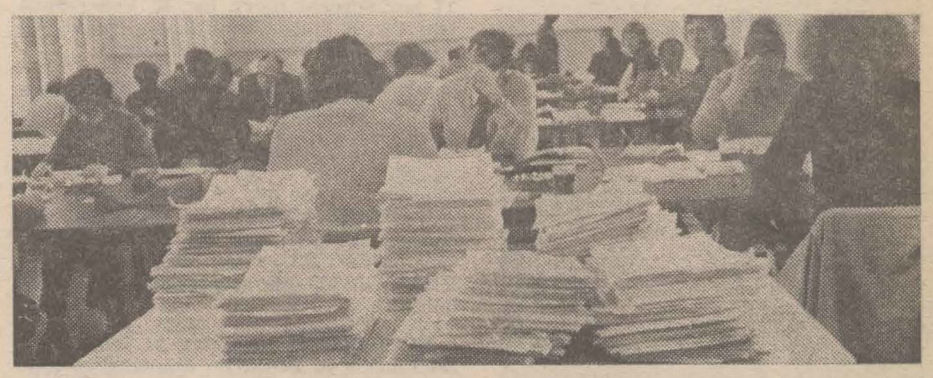
Een ander argument is — gebezigd door de regering zelf — dat in het voorjaar op grond van de statistieken een piek is te verwachten in olieverbruik, zodat zuinigheid en (dus?) distributie geboden blijft. Ook dat lijkt een slechte reden om aan de rantsoeneringen vast te houden. Het hele apparaat voor de distributie ligt nu klaar (en men zou in de komende tijd aan zeer noodzakelijke verfijningen kunnen doorwerken), zodat de distributie, als die écht nodig wordt, letterlijk van de ene op de andere dag ingevoerd kan worden.

De zeer forse prijsstijgingen van de ruwe olie, die natuurlijk in die van de benzine zal doorwerken, is door het kabinet aangevoerd als motief voor het doorzetten van de distributie. De VVD heeft door middel van schriftelijke vragen aan de regering laten weten dit een bepaald onjuist motief te vinden. Die prijsstijging is inderdaad formidabel en kan voor de economie ernstige gevolgen hebben. Maar door distributie en de daarmee gepaard gaande zwarte of witte handel in bonnen wordt de werkelijke benzineprijs slechts nog verder opgevoerd. Dat veroorzaakt een dan nog grotere inflatoire druk — en daarmee houdt men de werkgelegenheid zeker niet in stand.

Andere bedoelingen

Wij geloven niet dat een man als Den Uyl, econoom van huis uit, niet in staat zou zijn dit zelf te bedenken. Het ligt dan ook meer voor de hand andere bedoelingen te vermoeden. De werkelijke reden voor de handelwijze van het kabinet lijkt eerder dat het een geschikt psychologisch klimaat wil scheppen om forse nivellerende maatregelen met betrekking tot de lonen en andere particuliere inkomens te kunnen invoeren.

De benzinedistributie is op grond van de feitelijke situatie op dit moment niet te verdedigen. En als zij inderdaad misbruikt wordt — wat wij vrezen — om andere „hogere" doeleinden na te streven, is zij zelfs levensgevaarlijk.

Alleen al in Amsterdam zijn naar schatting 100.000 aanvragen ingediend voor een extra benzinetoewijzing. Het is een droombeeld gebleken dat het ambtenarenkorps deze stapels voor 7 januari zou kunnen verwerken. Of het nu wel voor de 12de lukt wagen wij (opnieuw) te betwijfelen. Maar het kabinet-Den Uyl wil de distributie doorzetten. . .

Te kwistig gebruik?

Als wij stellen dat benzinedistributie op dit moment en op deze gebrekkige wijze niet noodzakelijk is, wil dat niet zeggen dat wij onze ogen moeten sluiten voor de achterliggende problematiek van het gebruik — misbruik zo men wil — van ten slotte niet onuitputtelijke grondstoffen. Vrij algemeen begint men zich angstig af te vragen of wij inderdaad niet bezig zijn in de wereld een te kwistig gebruik te maken van grondstoffen — olie, maar ook andere — in ons streven om door economische groei welvaart en welzijn te bevorderen.

Dat is een zeer complex probleem, waarop niet in een handomdraai een weloverwogen antwoord is te geven.

Als de energie duurder wordt (zie de verdubbeling van de ruwe olieprijzen), zou het heel goed kunnen zijn dat allerlei andere vormen van energie-winning, die tot dusver te kostbaar waren (of te kostbaar geworden zijn, zoals steenkool), aan bod komen.

Anderzijds begint, in de westerse wereld, de vraag actueel te worden of men zo nodig een stuk welvaart wil prijs geven voor verhoging van het welzijn. Die vraag is niet nieuw. Tot dusver heeft het traditionele antwoord steeds geluid dat welvaart en welzijn samen verhoogd moeten en ook kunnen worden. Maar of dat ook echt zo is, staat nog te bezien. Ik ben niet overtuigd, noch van de mogelijkheid, noch van de onmogelijkheid.

Speciaal congres

De VVD heeft indertijd als eerste politieke partij in ons land een uitstekend congres gehouden, speciaal gewijd aan de milieuhygiëne — een vraagstuk overigens dat vele raakvlakken heeft met het voorgaande. Ik vraag mij af of het niet een goede gedachte zou zijn als wij ons als partij, op een soortgelijke wijze, ook zouden bezinnen op het probleem van grondstoffengebruik en alles wat daarmee samenhangt. Het zou een hele kluif zijn, maar een actueel onderwerp, waarover zo langzamerhand bij zeer velen vragen en twijfels leven.

PH. C. LA CHAPELLE

vrijheid en democratie

• De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur en voorzitter van de redactiecommissie is de heer Ph. C. la Chapelle.
• De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 604803). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.
• De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westblaak 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

• Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

radio

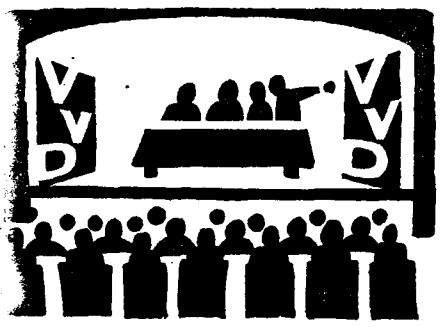
Radio-uitzending van de VVD: woensdag 23 januari, 19.20-19.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).

Wij vestigen er de aandacht op dat de VARA op deze datum tussen 18.11 en 19.20 een Van Harte-uitzending zal realiseren ten gunste van de inspeelplaats Maartenswouden in Drachten, oord voor geestelijk gehandicapte kinderen. Voor dit doel hebben wij gaarne voldaan aan het verzoek van de VARA onze radio-uitzending op 23 januari te verschuiven naar 19.20—19.30 uur.

In dit nummer:

- pag. 3 Slechte pers voor Den Uyl
- pag. 6–8 Agenda Algemene Vergadering
- pag. 9 Nieuwe boeken

veertiendaagse uitgave van de volkspartij voor vrijheid en democratie — nummer 1100 11 januari 1974

VVD van A tot Z

In deze rubriek vindt men aankondigingen van spreekbeurten en VVD-vergaderingen, bestuursmutaties en andere wetenswaardigheden uit afdelingen, kamer- en statencentrales. Kopij voor de volgende rubriek dient de redactie te bereiken uiterlijk vrijdag 18 januari. Adres: Redactie Vrijheid en Democratie, Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

AALTEN — Het secretariaat van de afd. Aalten is overgenomen door de heer H. A. Bruggink, Haartseweg 8, Aalten.

ANGERLO — In Angerlo is een nieuwe afdeling opgericht. In het voorlopig bestuur hebben zitting: P. Israël (voorz.); mej. J. H. Eggens (secr.), Prinses Margrietlaan 93, tel. 08334-2991 of 3046; H. Bun (penningm.)

APPINGEDAM — Op donderdag 24 jan. in Ekenstein; aanvang 20 u. Bijeenkomst van de onderafdeling Fivelingo met als spreker P. Ch. Vogely (lid Dag. Best.) over „Organisatie en actuele politiek."

BAARDERADEEL — Op donderdag 17 jan. spreekt mevr. mr. E. Veder-Smit (lid Tw. K.) voor de afdeling (plaats en tijd door afdeling niet opgegeven).

DE BILT-BILTHOVEN — Op maandag 28 januari in „De Magneet" debat tussen drs. D. J. D. Dees (lid Tw. K. VVD) en J. v. d. Doef (lid Tw. K. PvdA).

BADHOEVEDORP — De heer H. Schenk, Einsteinlaan 69, Badhoevedorp, tel. 02968-4893, volgt de heer W. J. Bloemkolk op als secretaris van de afdeling.

BOSKOOP — Maandag 21 jan. in hotel Florida in Boskoop; aanvang 20 uur. Mr. dr. C. Berkhouwer, voorz. Eur. Parlement, spreekt voor de afdeling over de „liberale koers in internationaal, Europees en Nederlands verband."

BUSSUM — Op maandag 4 febr. in de Gooische Boer; aanvang 20.15 uur. Jaarvergadering van de afdeling Bussum met o.a. kandidaatstelling gem. raadsverkiezingen.

DIRKSLAND — Op vrijdag 25 jan. in De Schakel, Dirksland aanvang 20 uur. Feestavond van de afdeling. Spreker: H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.)

DRUNEN — In het nieuwe bestuur zijn W. J. M. den Heijer, voorz., J. C. M. de Rooij, secr. en A. R. H. ter Berg, penningm.

EENRUM — Op vrijdag 25 jan. in hotel gemeentehuis te Eenrum; (aanvang door afdeling niet opgegeven). Bijeenkomst van de Liberale Sociëteit Noord-Groningen met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.).

EINDHOVEN — Dinsdag 15 jan. in hotel Cocagne, aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Eindhoven over vaststelling basis gemeenteprogramma, dat voor alle gemeenten binnen de afd. van toepassing kan zijn.

EMMEN — Maandag 21 jan. in de foyer van de schouwburg De Muzeval. Bijeenkomst van de afd. met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid. Tw. K.)

GELDERLAND — De Kamercentrale Gelderland houdt op zaterdag 19 jan. een algemene ledenvergadering in hotel Haarhuis te Arnhem; aanvang 14 uur. Op het programma staan o.a. vaststellen kandidatenlijsten en programma Statenverkiezingen.

's-GRAVENHAGE — Vrijdag 25 jan. in gebouw Eltheto, Azaleastraat 2; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de onderafd. II in Den Haag met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.) over „De gewone man in de knel."

GRONINGEN — Op vrijdag 25 jan. in 't Huis de Beurs; aanvang 20 uur. Mr. W. J. Geertsema (comm. van de Koningin in prov. Gelderland) spreekt over liberalisme voor de Liberale Sociëteit.

GROOTEBROEK-BOVENKARSPEL In het bestuur van de afd. is de heer J. Kemme secr., Dr. Flemingstraat 37, Bovenkarspel, tel. 2375.

HARDENBERG — In het bestuur van de afd. Hardenberg hebben zitting als voorz. H. J. Slingenbergh, als secr. H. D. Teunis, Saturnusstraat 42, Hardenberg en als penningm. ing. J. L. Lutjeharms.

HELDEN — In het bestuur van de nieuwe afd. Helden, Kessel - Maasbree - Baarlo zijn E. H. Hoogendam, voorz., G. W. L. Derichs, secr., Venloseweg 7a, Maasbree en L. G. A. F. Albert, penningm.

DEN HAAG — Op vrijdag 25 jan. in gebouw Eltheto, Azaleastraat 2 — hoek Laan van Meerdervoort; aanvang 20.15 uur. Openbare bijeenkomst van de onderafdeling II met als spreker W. Keja (lid Tw. K.) over „De gewone man in de knel."

DEN HELDER — Op maandag 21 jan. in foyer Schouwburg in Den Helder; aanvang 20 uur. A. Ploeg (lid Tw. K.) spreekt voor de afdeling over defensie en de gemeente Den Helder.

Kamercentrale Den Helder: op zat. 9 febr. in zaal Entius te Nibbixwoud; aanvang 10.30 uur. Regionaal congres als start verkiezingscampagne Prov. Staten. Toespraak H. Wiegel; inleiding verkiezingsprogramma door lijsttrekker Gerbr. de Jong e nforumdiscussie. Zie ook pag. 4.

KAMPEN — Op maandag 21 jan. in het Citytheater te Kampen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker H. Wiegel.

KENNEMERLAND — Op donderdag 24 jan. in Vrijz. Hervormde Kerk, Vestestraat 1, Haarlem. Bijeenkomst afd. Kennemerland-Z. van Vrouwen in de VVD met als spreker ir. H. Makkreel over de prov. huishouding; aanvang 20.15 uur.

Op dinsdag 19 febr. zelfde plaats; aanvang 10 uur. Bijeenkomst Vrouwen in de VVD met als spreekster mevr. Van Heel-Montijn over werkzaamheden in de gem.-raad.

LEXMOND-VIANEN — Op donderdag 24 jan. in 't Zwijnshoofd; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker J. den Ouden over organisatie gem.raadsverkiezingen.

LEMMER — In het bestuur van de nieuwe afd. Lemmer zijn mevr. J. A. van Leeuwen voorz., J. A. Gelling secr. (Schouw 42, Lemmer) en S. H. van Hulst, penningm.

LOCHEM-LAREN — Twee afdelingen zijn samengevoegd. Tijdelijk bestuur als volgt samengesteld: B. H. Jansen (voorz.); J. van Helden (secr.), Heuvelenweg 16a Lochem, tel. 05730-2192 en mej. J. B. Slotboom (penningm.)

LEIDSCHENDAM — Op dinsdag 15 jan. in het bejaardencentrum Duivenvoorde; aanvang 19.30 uur. Alg. ledenvergadering van de afdeling.

MIJDRECHT-WILNIS — Het secretariaat van de afdeling is overgenomen door mevr. G. Handovsky-van Dalen, Steven van Rumelaerstraat 61, Mijdrecht.

NIJMEGEN — Op maandag 11 febr. in De Vereeniging. Bijeenkomst van de afd. Nijmegen met als spreekster mevr. H. van Someren-Downer.

STEENWIJK — Op maandag 21 jan. in hotel Van der Woude te Steenwijk; aanvang 20 uur. Mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.) spreekt voor de afdeling over „Het sein staat op rood."

TIEL — Wegens afwezigheid van de secretaresse van de afd. neemt A. F. M. Dusquesnoy, Lindenlaan 271 in Tiel het secretariaat waar.

UTRECHT — Op maandag 14 jan. in Esplanade; aanvang 20 uur. Buitengew. alg. verg. Kamercentrale Utrecht. Onderwerp: Vaststelling kandidatenlijst Prov. Staten en ontwerp verkiezingsprogramma.

Donderdag 24 jan. Pays-Bas; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Utrecht met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.) over Socialisme via olie.

VALBURG — In het bestuur van de nieuwe afd. Valburg zijn D. C. van Meurs voorz., mevr. M. van Houdenhoven-Fokker secr., Nansenstraat 41, Zetten, tel. 08880-2041 en R. Sinnema penningm.

VELSEN — Op vrijdag 25 jan. in De Schouw, Bleijenhoevelaan 2, Velsen-N.: aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. Velsen met als spreekster mej. mr. A. Cappeijne van de Coppello (lid Tw. K.)

VENRAY — Op vrijdag 18 jan. in foyer Schouwburg; aanvang 20.30 uur. Bijeenkomst afdeling Venray met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.)

VRIES — Op maandag 14 jan. in hotel Sint. Nicolaas; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Vries met als spreekster mevr. mr. E. Veder-Smit (lid Tw. K.) over het kabinet Den Uyl en de volksgezondheid.

WAGENINGEN — Op 15 jan. in hotel De Korenbeurs; aanvang 20 uur. Afd. Wageningen belegt bijeenkomst liberale kring met als spreker dr. ir. J. W. de Zeeuw over energieverbruik en de welvaart.

WEESP — De heer C. Draijer, Fijn van Draatlaan 5, Weesp is de heer S. P. Benschop opgevolgd als secretaris van de afdeling.

WOENSDRECHT — Secretaris-penningm. van de afdeling is geworden ing. W. K. E. Takens, Vennekensstraat 10, Huijbergen.

ZAANSTAD — Secretaresse van de afd. Zaanstad is mevrouw H. Marcuse-Sig, Hobbemastraat 19, Zaandam.

ZEEVANG — Op 17 jan. wordt de afd. Zeevang opgericht. Op de oprichtingsvergadering spreekt ir. D. S. Tuijnman (lid Tw. K.). Café-rest. Kaan, Dorpsstraat 148, Oosthuizen.

ZEIST — Op maandag 14 jan. in Boschlust (aanvangstijd niet opgege- Bijeenkomst van de afd. Zeist met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.)

Voor de samenwerkende afdelingen in de Kamercentrale Utrecht.

ZWOLLE — Op maandag 4 febr. in Suisse; aanvang 17.45 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker P. Ch. Vogely (lid dagelijks bestuur VVD).

In het dagelijks bestuur van de Kamercentrale Zwolle zijn P. Muntendam voorz.; H. F. Heijmans secr., Prof. Lorentzstraat 6, Hengelo, tel. 05400-24379 en G. Sparreboom penningm.

Groningen boekt duizendste lid

De afdeling Groningen viert op vrijdag 15 febr. feest. t.g.v. het duizendste lid van de afdeling. De bijeenkomst vindt plaats in De Coendersborg; aanvang 20 uur. Spreker is drs. J. F. Scherpenhuizen. De feestavond wordt opgeluisterd met muziek, verzorgd door Roelof Stalknecht.

JOVD—bijeenkomst

De JOVD houdt op vrijdag en zaterdag 15 en 16 februari haar vijfde lustrumcongres in het Jaarbeurs-congrescentrum te Utrecht. De eerste congresdag zullen o.a. spreken H. Wiegel en mevr. H. van Someren-Downer. Zaterdag komt het congresthema „Hoe tolerant is onze democratie" aan de orde. Inleiders op dit onderwerp zijn de heren W. J. Geerstema, mr. A. A. M. van Agt, min. van justitie, P. Jongeling, voorz. Tw. K.-fractie GPV en dr. B. v. d. Lek, voorz. Tw. K.-fractie PSP.

Op zaterdag 19 jan. organiseert de JOVD-Zuidlaren in Sprookjeshof een debatavond met als sprekers drs. J. Scherpenhuizen (lid Tw. K. VVD) en drs. M. van den Berg (weth. Groningen voor de PvdA); aanvang 20 uur.

Op donderdag 17 jan. organiseert de JOVD-Rijnmond in het Algemeen Dispuut, Vondelweg 101 te Rotterdam, een debat tussen de Kamerleden Koning (VVD) en Kesto (PvdA); aanvang 20 uur.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening ƒ 5000,- 36 x 171,04 enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853-32068

Slechte pers voor Den Uyl

Behoudens een nieuw onverwacht regeringsbesluit worden we op het moment dat u dit blad in de bus krijgt geconfronteerd met de eerste distributiemaatregel sedert 1952, toen de koffie van de bon ging. En dan nog noemt president Pompidou de opvatting dat Nederland dringend hulp nodig heeft van de rest van West-Europa „kletskoek". De dagbladen zetten unaniem een vraagteken achter de noodzaak tot de distributie van benzine, die ter elfder ure vijf dagen later inging dan oorspronkelijk in de bedoeling lag, „omdat de toevoer van ruwe olie in december minder is teruggelopen dan de oliemaatschappijen in oktober hadden begroot". Dat laatste was dan een geluk bij een ongeluk want de toewijzingproblemen bleken „een iets langere voorbereiding" te vragen dan was voorzien.

„Bij alle twijfel die er al was over de vraag of distributie op dit ogenblik werkelijk onontkoombaar is, komt nu de zekerheid dat de regering met de voorbereiding geblunderd heeft en zelfs volkomen gefaald in zake de voorlichting van publiek en bedrijfsleven", aldus **Het Parool** in een commentaar waarin een „slordiger en klungeliger" beleid niet voor mogelijk gehouden wordt. „Het algemene beeld ziet er nu zo uit: de noodzaak van distributie is onvoldoende aangetoond. Als er dan al distributie nodig is, is de krapte van de persoonlijke toewijzing onvoldoende gemotiveerd. De voorbereiding door de toewijzing van exrta's die nodig zijn om bedrijfsleven en economisch verkeer op gang te houden was beneden iedere maat. De voorlichting was bedroevend. De regering heeft in deze zaak niet de indruk gemaakt dat zij precies wist waar zij het over had".

De Volkskrant is bereid er vanuit te gaan dat distributie noodzakelijk is. „Wat echter niet geslikt kan worden is het „paniekvoetbal" dat de regering tot op de dag van vandaag speelt. Ministers spreken elkaar tegen. Principiële maatregelen kraken van gebrekkigheid. Administratieve problemen blijken helemaal niet te zijn voorzien"... etc. „Dit beleid analyserend — als het tenminste een beleid is — levert de gevolgtrekking op dat de regering met niet meer dan een opgestoken natte vinger aan het regelen is geslagen.... Wie een overheidsbeleid op geloofwaardigheid en bekwaamheid moet beoordelen is wel op rantsoen gesteld".

De Telegraaf verwijt de regering dat deze blijkbaar niet in staat is geweest „zich in te leven in de positie van de hardwerkende middenstander en kleine zakenman die van week tot week moet trachten zijn kosten goed te maken. Om van de vele anderen die niet wisten waar zij aan toe waren (en zijn) maar te zwijgen".

Wantrouwen

Het Algemeen Dagblad meent dat het wantrouwen jegens de noodzaak van de distributie door het uitstel aanzienlijk is vergroot, maar wil aannemen dat de regering „niet over één nacht ijs is gegaan en zal gaan — noch met het afblazen van de veldtocht tegen de benzineschaarste noch met het overgaan tot de uitgestelde distributie".

De Tijd ontkomt bij premier Den Uyl, „zelfs wanneer hij percentages en andere cijfers noemt.... niet aan de indruk dat hij krap in exacte gegevens zit en dat de oliemaatschappijen hem nog veel meer zouden kunnen vertellen indien zij dat wilden". In een ander artikel in dit blad verwacht drs. A. J. Butter „dat er, hoewel er geen druppel olie te weinig is, in de tweede helft van 1974 een forse additionele werkloosheid zal ontstaan. Niet ten gevolge van de oliecrisis, want die was er niet, maar wel ten gevolge van de oliepaniek, waarvoor wij onze regeerders dank mogen zeggen", aldus de adjunct-directeur van het Instituut voor Economisch Onderzoek bij de Universiteit van Amsterdam.

De NRC, tenslotte, komt tot de conclusie dat het uitstel en de verruiming van de toewijzing niet wijzen op weloverwogen besluitvorming. „Jammer, want de wijze waarop het kabinet tot dusver op de afkondiging van de tegen ons land gerichte boycot en op de algemene produktiebeperking in de Arabische landen heeft gereageerd heeft ons noodsituaties als in sommige buurlanden zijn voorgekomen bespaard. De relatief gunstige situatie in ons land is zeker te danken aan de tijdige invoering van de autoloze zondag en aan de opmerkelijke discipline die de Nederlanders weten op te brengen". Of de distributie wel zo dringend nodig is, weet ook de NRC niet. Een antwoord op deze vraag is volgens het blad ook niet te verwachten, „omdat er over de feitelijke ontwikkeling van de aanvoer in de komende maanden geen zinniger woord is te zeggen dan dat het wel wat kan meevallen. Daarom moet het kabinet maar het voordeel van de twijfel worden gegund", aldus de NRC.

Oorzaken

Mr. J. J. Vis vraagt zich in hetzelfde blad af wat de oorzaak is van het wat warrige regeringsbeleid. De conclusie moet luiden dat de distribuerende overheid over niet voldoende kennis beschikt. „Ons overheidsapparaat blijkt niet in staat tot a) behoorlijke schatting van de op vrij korte termijn verwachte olieaanvoer en b) een snelle verwerking van de aanvragen voor de extra-rantsoenen.... Sommige politici zullen er stellig van uitgaan dat de invoering van de benzinedistributie een illustratie is van de boze opzet dat achter het gehele beleid van het kabinet Den Uyl zit. Dat lijkt mij onzin". Schrijver wijst op de komende verkiezingen en de nadelige invloed daarop van de distributiemaatregelen. „Veel logischer lijkt het mij de hele gang van zaken toe te schrijven aan onvermogen van het bestuur". Mr. Vis verwijst naar een artikel van prof. Rutten in ESB van vorige week, waarin deze schrijft grote zorgen te hebben over de ambtelijke bemanning in „Den Haag". „Het lijkt er op", aldus mr. Vis, „alsof de overheid zijn energie jarenlang besteed heeft aan veel zaken die bij nader inzien ineens van secundair belang blijken. Als het gaat om de basis van het bestaan of om de verandering van de basis van het bestaan dan staat het apparaat kennelijk met twee linker handen".

Het VVD-Tweede Kamerlid, mevr. drs. N. Smit-Kroes uit ook in een artikel in de NCR bedenkingen tegen de motieven voor de benzinedistributie. „Deze bizarre distributie is praktisch alleen te verklaren als misbruik van een „noodsituatie" om een stuk vervoerspolitiek door te drijven; om een instrument in handen te krijgen waarmee daadwerkelijk een ontwikkeling in de richting van een gewenst vervoersbeleid kan worden afgedwongen".

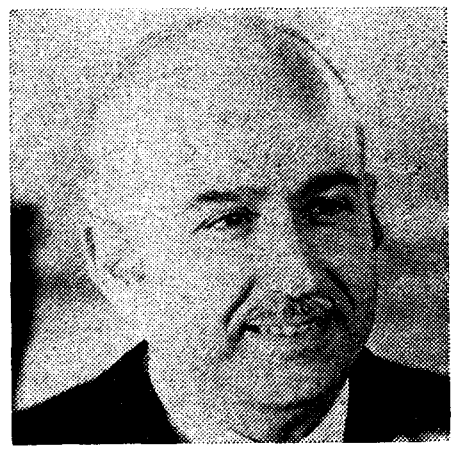
Motie over feestverlichting

„Tekenend voor de geheel foute sfeer, zonder voldoende besef door de regering voor democratische verhoudingen", noemde ons Kamerlid mr. F. Portheine tijdens het debat over de machtigingswet de maatregel van minister Lubbers t.a.v. etalage- en feestverlichting. In eerste instantie had de heer Portheine voor behoedzaamheid op dat terrein gepleit. De minister antwoordde daarop niet in de Kamer, maar vlak vóór zijn antwoordrede ging de betrokken drastische beschikking de deur uit. Gelukkig was dit de meerderheid van de Kamer te gortig: ondanks sterk ontraden daarvan door de minister, ging de Kamer akkoord met een motie van de heer Portheine, waarin nader overleg met betrokkenen, ook t.a.v. de veiligheid, werd gevraagd. Dit kabinet houdt niet van overleg, dat is duidelijk.

Dat de „zakenrijders" reeds op 27 december i.p.v. pas op 2 januari aanvragen konden indienen voor extra benzinetoewijzingen, is een gevolg geweest van een andere VVD-motie. Eveneens door de heer Portheine ingediend en door de Kamer aanvaard. Helaas had hij geen succes bij zijn poging om wijziging te brengen in de regeling van het z.g. gemengde gebruik (privé en zakelijk). Het door de regering aangenomen gemiddelde privégebruik van 13.000 km ligt, zo betoogde de heer Portheine, voor allerlei groepen zelfstandigen veel te hoog. Hij dacht meer aan bijv. 7000 km.

DE VERWACHTE TOELOOP naar het openbaar vervoer na invoering van de benzinedistributie heeft geleid tot uitbreiding van de capaciteit van trams, treinen en bussen. In de Amsterdamse tram werd een derde deel van de zitplaatsen weggehaald. Het uitstel van de datum van ingang van de distributie leidde bij sommige vervoersondernemingen overigens tot een ernstig financieel verlies.

DE EGYPTISCHE MINISTER van buitenlandse zaken Ismail Fahmi, die de onderhandelingen over het Midden-Oosten in Genève voor zijn land voert, heeft, zoals het er thans uit ziet, alle reden tot een glimlach. De regeling die tot de scheiding van de troepen van Israël en Egypte in de Sinai-woestijn moet leiden en die naar men mag aannemen uit de koker van de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Kissinger komt, is niet onvoordelig voor Cairo en geeft Egypte meer dan de uitslag van de vierde Israëlische-Arabische oorlog beloofde. Overigens hadden de Egyptenaren toch bezwaar tegen het voorstel omdat zij vrezen dat deze regeling een verder terugtrekken van Israël uit de Sinai in de weg zou staan.

DE JONGSTE INCIDENTEN op internationale luchthavens hebben geleid tot een nog strengere controle. Ook in een sigarenkistje kunnen explosieven verborgen zijn. De veiligheidspolitie op Schiphol neemt geen risico en onderwerpt alle handbagage aan een streng onderzoek. Er zal ook minder handbagage in het vliegtuig worden toegelaten dan voorheen.

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

HET DEBAT OVER DE MACHTIGINGSWET was nogal vermoeiend zoals uit deze foto mag blijken waarop de leden van het kabinet Den Uyl geen al te frisse indruk meer maken. Aangenomen mag althans worden dat de heren Lubbers, Den Uyl, Boersma en Gruyters niet deze gelegenheid hebben gezocht om een uiltje te knappen.

Bollenexport in de knel

Mr. C. J. Nyqvist, secretaris van de Bond van Bloembollenhandelaren, vindt dat noch de minister van financiën, noch de Kamer bij de behandeling van de wijziging der belastingwetgeving voldoende aandacht hebben besteed aan de moeilijke positie van de bloembollenexport. Hij wijdt hieraan een beschouwing in dit blad.

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer op 21 en 22 november jl. van een aantal voorstellen tot wijzigingen in de belastingwetgeving is veel aandacht besteed aan het speciale forfait voor de BTW in de landbouw.

De revaluatiecompensatie voor de landbouw, zo stelde minister Duisenberg, vindt zijn oorzaak in de communautaire marktordeningen. Het BTW-forfait wordt met 2 procent verhoogd. Hij wees er tevens op dat er agrarische sektoren zijn die niet onder een communautaire marktordening vallen en ook niet onder de landbouwregeling van de BTW. Voor die sektoren, zo vindt hij, is er geen aanleiding, als gevolg van de revaluatie tot compensatie te besluiten. Een van die sektoren is de sierteelt; in het bijzonder de bloembollenexport. Met betrekking tot deze export merkt de bewindsman nog op dat hij „zich een oordeel wil vormen over de vraag voor bloembollenexporteurs een fiscale reserve-assurantie voor eigen risico wegens valuta toe te staan".

Opmerkingen van zijn kant in dit kader zijn dat:
1 er een fiscale compensatieregeling ter verrekening van verliezen met het voorgaande jaar bestaat,
2 er voorts talloze andere risico's zijn die tot verlies kunnen leiden, en die zich ook in andere bedrijfstakken voordoen,
3 de exporteurs meer gebruik kunnen maken van termijntransacties, waarbij men zich tegen valutarisico's kan indekken,
4 er in de export meer tot facturering in guldens dient te worden overgegaan.

Onvoldoende

Dit ogenschijnlijk voldoende antwoord Immers ten onrechte is indertijd de sektis in tweede instantie niet zo adequaat. tor bloembollen niet in het lagere landbouwtarief opgenomen. Dit ten onrechte niet opgenomen zijn wordt nu beloond met het niet compenseren van de gevolgen van de revaluatie. Het bedrag waarover we spreken ligt in de orde van grootte van ca. 12 miljoen gulden. De compensatie van 2 procent zou neerkomen op ca. 6 miljoen gulden. Vanuit de bloembollensektor is/wordt een verlichting bepleit in de heffingssfeer dan wel in de fiscale sfeer en blijkens het antwoord van de minister heeft hij op het laatstgenoemde voorstel ingehaakt.

De opmerkingen genummerd 1 t/m 4 verdienen evenwel enige toelichting.
ad. 1 De Fiscale compensatieregeling doet niets af aan het feit dat er door de revaluatie verliezen zijn geleden. Deze verliezen worden door deze opmerking niet teniet gedaan.
ad. 2 Wat betreft de andere risico's geldt hetzelfde als onder ad. 1 gesteld.
ad. 3 Het indekken op de termijnmarkt biedt geen oplossing vanwege het feit dat er ook grote fluctuaties kunnen optreden in de voorverkoopkoersen tijdens het lange verkoopseizoen. Daarbij komt nog dat er ook bedragen binnenkomen over een lange periode, welke langer is dan door verkoper en koper oorspronkelijk is overeengekomen.
ad 4 De bloembollenexport kent reeds vele landen met verkoop en facturering in guldens. De praktijk heeft uitgewezen dat het euvel daarmede niet is verholpen.

Minder belasting

Naast een verlichting in de heffingsfeer — te denken valt aan een grotere financiële steun aan structuuronderzoek, teelttechnisch onderzoek, afzetbevordering, surplusfonds, en keuringsdienst — is het een goede zaak indien de verlichting in de fiscale sfeer voor deze bedrijfstak met spoed kan worden verwezenlijkt. Dan spreken we niet alleen over de fiscale reserve-assurantie voor eigen risico wegens valuta-verlies, welke gezien de opmerkingen 1 t/m 4 geen vertraging meer behoeft te kennen, maar tevens over de verlaging van het BTW-tarief en de snellere teruggave vooruit- en teveel betaalde belastingen. Afrondend meen ik te mogen stellen dat het antwoord niet zo adequaat was als het op het eerste gezicht leek, en het verbaast mij dan ook dat niet een beter weerwoord vanuit de Tweede Kamer de minister tot correctie heeft genoopt. Ik mag hopen dat dit alsnog geschiedt.

Mijn opinie is...

• Nivellering I

Het wordt steeds duidelijker waarom het gaat. De overheid wil meer uitgeven om de werkgelegenheid te bevorderen en ons betere sociale voorzieningen te bieden. Dit kan alleen met een grotere rijksbegroting, dus meer belastingen. Hogere belastingen betekenen hogere inkomens, omdat ook de hogere belastingen doorwerken in de prijzen. Men komt zo al gauw in een stroomversnelling terecht en dat alles onder het motto: Meer verdienen, meer welzijn.

Dan moet men het rendement van onze ondernemingen tenslotte ook in de beschouwing betrekken. Men wil meer en men weet dat men het zelf moet opbrengen. Dus dan maar proberen het van de rendementen van de ondernemingen af te snoepen. Zonder rendement kunnen de ondernemingen echter niet investeren en komt er dus geen nieuwe werkgelegenheid. Wat blijft er dan nog over? De inkomens van anderen, die meer verdienen aantasten om zelf wat meer te krijgen. Men wil niet alleen meer sociale zekerheid van de regering afdwingen, maar ook verbetering van de eigen inkomsten door roofbouw te plegen op die van anderen.

Wat men hierdoor méér krijgt wordt opgemaakt in de welvaartsmaatschappij, waarin men nooit genoeg heeft, omdat het alleen het welzijn van nu belangrijk is. Men zal zich daarbij niet afvragen hoe de besteding van die hogere inkomens automatisch beperkt blijft tot de normale uitgaven en het overschot weer wordt belegd in onze ondernemingen. Nee, men wil het afnemen en het door minder verdienenden laten opmaken. De gelijkheid wordt alleen gezocht in het besteden. De ongelijkheid in mentaliteit zal altijd blijven bestaan.

J. W. F. DE BOER, Den Haag.

• Nivellering II

Onze progressieve landgenoten hebben steeds de mond vol van nivellering als het middel ter oplossing van alle kwalen. Zie ook de advertentie „Het gevaar van rechts" in het Algemeen Dagblad van 22/12.

Maar niemand heeft nog kunnen meedelen op welke wijze dit te verwezenlijken zou zijn. Zullen de organisaties van artsen, notarissen, advocaten enz. zich hiertegen met hand en tand verzetten? En hoe wil men de laagst betaalden van dit afgeroomde bedrag laten profiteren? Zeker niet door verhogen van de belastingvrije voet want de totale fiscale opbrengst zal een stuk lager zijn.

Of is de huidige progressie bij de loonbelasting nog niet hoog genoeg?

Of moeten wij allemaal in staatsdienst treden met vast salaris en vaste werkuren?

Prettig vooruitzicht zo'n koude socialisatie.

A. H. WESTENBERG, Almelo

• Apartheid

In Vrijheid en Democratie van 23 november jl. werd een boekje over de apartheid in Zuid-Afrika aangekondigd, met de co-titel „Je hoeft er niet geweest te zijn". Het heeft geen zin gedetailleerd op de inhoud in te gaan. Wel is het nuttig de antecedenten van de samenstellers eens nader te bekijken.

Ben van Kaam, bekend anti-Zuid-Afrika publicist van „Trouw" schrijft „dat in Nederland een massa kennis ter beschikking ligt in boekwinkels en bibliotheken". Positieve publikaties liggen er echter praktisch niet, zodat men in Nederland een zeer eenzijdig beeld van Z-Afrika krijgt — ook door de pers. Van Kaam's boekje is „oude wijn in nieuwe zakken". Alsof men de praktijk van het recht kan afleiden uit een aantal uit hun verband gerukte citaten en alsof de praktijk van de apartheid (beter: „beleid van afzonderlijke ontwikkeling") alleen bestaat uit enige geselecteerde wettelijke bepalingen. Ter staving van het boekje wordt een uitlating aangehaald van Alan Paton, worden kwaliteiten van prof. Rubin genoemd en wordt verwezen naar de Verenigde Naties en het „Defence and Aid Fund". Alan Paton is in ons land bekend als schrijver van „Tranen over Johannesburg"; de in zijn boek beschreven wantoestanden zijn door de regering door grootscheepse nieuwbouw vrijwel verdwenen. Verzwegen wordt dat Paton, zeer tot ongenoegen van vele Westerse linksen, het Z-Afrikaanse beleid intussen meer gematigd beoordeelt.

Het boekje vermeldt niet, dat prof. Rubin als politiek emigrant naar de VS is gegaan en vóór zijn vertrek in terroristische kringen heeft verkeerd. De geschiedenis leert, dat politieke emigranten in een irreële sfeer geraken en daardoor geen evenwichtig oordeel over hun land kunnen of willen geven. De Verklaring van de Rechten van de Mens geeft alleen het na te streven ideaal aan. Men mag Z.-Afrika niet veroordelen omdat in zeker opzicht deze rechten en vrijheden nog niet zijn verwezenlijkt.

Wat betreft de Organisatie der Ver. Naties en in het bijzonder de Apartheidscommissie, deze is politiek zó verziekt, dat zij meer lijkt op een Angola-comité-in-het-groot dan op een verheven supra-nationale instelling. Het „Defence and Aid Fund" is een oude bekende, waarover in de Tweede Kamer nogal wat te doen was („de ton van Luns"). Premier Wilson — beter geïnformeerd — betaalde niets. „Men struikelt er over de communisten" zei Het Parool over deze organisatie. Het geld werd grotendeels gebruikt voor subversieve doeleinden in Z.-Afrika.

Voor het vormen van een goed oordeel over Zuid-Afrika dient men de achtergronden en uitvoering van het overheidsbeleid te kennen. Een moeilijkheid hierbij is, dat noorderlingen (vooral Scandinaviërs!) niets begrijpen van de problemen, welke zich voordoen bij het samengaan van bevolkingsgroepen van zó zeer uiteenlopende geaardheid. Maar dit alles komt in het boekje nu juist niet aan de orde.

J. C. JURRJENS, Son

• Polarisatie

Naar aanleiding van het stukje van de heer Besseling uit Amsterdam in V. en D. van 7 december wil ik gaarne het volgende aan de heer Besseling voorhouden.

Er wordt gezegd: De VVD polariseert door. Mijn antwoord is Ja en Nee. Polarisatie om polarisatie is fout. Dat ben ik met de heer Besseling eens. Maar als we polarisatie zien als het duidelijk uitspreken van de verschillen die er tussen partijen zijn, dan vind ik deze polarisatie juist.

Als een duidelijke opstelling van de politieke partijen ten gunste van de Nederlandse kiezers moet leiden tot deze zogenaamde polarisatie (lees verduidelijking) dan moet dat maar.

Ook tegen de confessionelen. Als zij standpunten in of buiten de Tweede Kamer verkondigen die, volgens betrouwbare opiniepeilingen, regelrecht indruisen tegen de wens van hun eigen kiezersvolk, dan mag dat best voor de duidelijkheid worden gezegd. Ook door onze fractie in de Tweede Kamer. Ook door de heer Van Riel.

Ik mag de heer Besseling er misschien ter geruststelling aan herinneren hoe juist een jaar geleden de rode drie afgaven op de confessionelen. Hoe de confessionelen meer dan ooit te voren door de rode drie letterlijk vernederd zijn in die periode, op een heel andere wijze dan de VVD nu haar kritiek loost.

Dit alles heeft echter niet geleid tot verwijdering, maar tot de regeringsverklaring van 28 mei 1973.

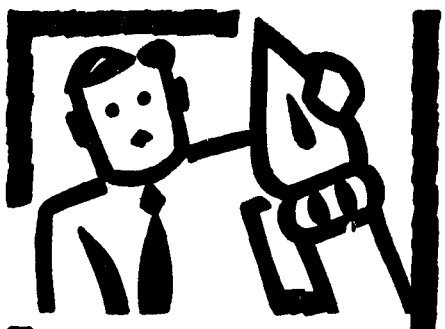
Er is dus alle hoop. Ook voor ons. Speciaal na 27 maart 1974.

J. P. VAN DER MEULEN, Leiderdorp

• Dissidenten

In de uitgave van 7 december gaf ik mijn mening over de uitlatingen van mr. H. van Riel aangaande dissidenten in de VVD. Wie schetst mijn verbazing te constateren dat als reactie op mijn visie, dat men dissidenten moet beletten als mollen te wroeten, de heer F. van Velden zich promt vastloopt in de mollenval. Zo, dat weten wij weer! Dat deze heer mij een dwaas en een ongevoelig mens noemt spreekt boekdelen over de „gevoelige manier" waarop hij zijn opponenten meent te moeten benaderen. Derhalve onthoud ik mij van verder commentaar.

K. VAN AUBEL.
MEERSSEN

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal 30 getypte regels) het meest kans maken vlot integraal te worden opgenomen. Publikatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

• Geen polarisatie

In Vrijheid en Democratie van 21 december 1973 kwalificeert u mij als Nieuw-Linkser en als communist. Zeer zeker heel duidelijke etiketten. Het woord indoctrinatie heb ik nog gemist.

Heinz G. Konsalik geeft in zijn beroemde boek: „Bloedbruiloft in Praag" een mooi voorbeeld van partijstarheid. „De Rus ziet een blauwe muur rood, ook al schreeuwen duizenden dat hij blauw is. Bij ons mag je gelukkig binnen een bepaalde partij genuanceerder denken, vooral binnen de VOLKSPARTIJ voor Vrijheid en Democratie. Je mag liberaal zijn en sociaal bewogen als iets het gehele Nederlandse volk aangaat. Je mag de huidige regering in bepaalde beleidskwesties prijzen en je waardering voor de huidige minister-president uitspreken, ook al ben je in de oppositie. Tegelijkertijd mag je uiten dat je niet bijster veel bewondering hebt voor het jongste optreden van onze voorzitter van de VVD tijdens de debatten in de Tweede Kamer. Deze ambivalente houding zal uw opvatting over mij onderstrepen. U zult zeggen, je hoort minimaal in de PvdA thuis. Neen, ik ben en blijf liberaal. Maar als ik denk aan:

de hoofdwet van het Christendom, God lief hebben boven alles en je naaste als je zelf;

het feit dat we binnen eeen aantal jaren met 15-18 miljoen mensen in dit kleine landje samen zullen moeten leven;

de vraag, hoe al deze mensen een redelijk bestaan moeten kunnen verdienen in een prestatiemaatschappij terwijl voor de meesten van hen er slechts de lopende band zal zijn;

het feit, dat de inkomstenverschillen toch nog steeds toenemen;

het feit, dat de VVD een volkspartij is, die de belangen van het gehele volk in haar partijprogram dient te behartigen;

dan heb ik voorzichtig de stelling geponeerd dat ook de liberalen moeten denken aan inkomstennivellering in het belang van het algemeen welzijn omdat het nu eenmaal niet op deze wijze kan doorgaan. Liberaal en rood zullen om de tafel moeten gaan zitten, niet om verder te polariseren maar om, vanuit totaal verschillende invalshoeken iets aan de onderhavige kwestie te doen.

Mijnheer Fennema, etiketten plakken is wel de zwakste verdediging tegen een betoog, dat u niet zint. Ook mag men niet generaliseren door te zeggen dat die Nieuw-Linksers verschrikkelijk zijn om mee samen te werken. Ik kan dit beamen en weerleggen, ik ken er die een geweldige inzet hebben en ik voeg er dan aan toe dat ik liberalen ken, waarmee elke vorm van samenwerking uitgesloten is omdat ze enkel aan zichzelf denken ... En daarmee heb ik niets bewezen, ik heb alleen aangeduid dat onprettige karaktereigenschappen of ongemotiveerde aanpak in alle lagen van de bevolking voorkomen, ongeacht hun levensbeschouwing.

Ik heb destijds bewust voor de VVD gekozen omdat de anarchistische invloed van Nieuw-Links binnen de PvdA mij benauwde. Misschien zou u mij kunnen kwalificeren als een rooie liberaal, een Van Riel-dissident. So what? Ik vind het fascinerend dat zulke mensen ook in de liberale gelederen een enzym kunnen vormen om een genuanceerder denkproces aan te zwengelen, om partijstarheid te voorkomen. Ik wil u wel bekennen dat het voor mij een vraag blijft of je „liberalen, die bol staan van eigenbelang" met mijn geponeerde opvattingen aanspreekt. Ik vrees het ergste. Ze zullen zeggen: „Gooi die vent uit de partij." Dat zou een verarming zijn voor de VVD. En ik weet, gezien de reacties op mijn artikel, dat velen deze daad met mij zouden betreuren.

H. BOORSMA, Twello

• Niet alles kraken

Na drie keer „Mijn opinie is" te hebben gelezen, moet ik zeggen ernstig teleurgesteld te zijn in de mentaliteit van een aantal VVD-leden. Bij lezing van de stukken van mevr. Heyligers en de heren van Aubel en Fennema zou je denken, dat je te doen hebt met een uiterst conservatieve en reactionaire partij.

Het is m.i. nu duidelijk geworden, dat de reactionair en aartsconservatief van Riel een zeer grote invloed in de VVD heeft, hetgeen altijd is tegengesproken. Immers, bij elke stupide opmerking van de heer van Riel dissidenten en mollen, vele fretten en enkele onwelriekende zegd, dat het hier een persoonlijke mening betrof en derhalve niet als een beestjes enz.) werd altijd haastig ge-VVD-mening diende te worden opgevat. Het feit, dat het nog zeer jonge lid van Aubel zijn lichtend voorbeeld in de heer van Riel schijnt te vinden en de meningen van mevr. Heyligers en de heer Fennema leveren echter een ander gezichtspunt op.

Evenals Frans van Velden ben ik het roerend eens met H. Boorsma. De heer Boorsma heeft in zijn brief een uiterst liberaal standpunt uiteengezet. Nu, na de kamerdebatten, krijgt Boorsma al gelijk. Zijn stelling, dat polarisatie rood verder naar links en liberaal verder naar rechts rukt, is exact datgene wat in Den Haag is gebeurd. Wiegel, die zich aan een niet aflatende ongenuanceerde kritiek schuldig maakt, werd op genadeloze wijze door Andriessen onderuitgehaald. We hebben tot nu toe alleen nog maar negatieve en afbrekende kritiek gehoord. Als Wiegel blijft doorgaan met links en richts om zich heen te schoppen, kan dit wel eens verregaande repercussies hebben op de stemmenwinst. Het huidige succes verandert daar niets aan.

Het feit, dat KVP en AR hoe langer hoe meer de kant van de progressieve partijen kiezen, is een direct gevolg van het optreden van heer Wiegel. De stelling, dat KVP en AR bij verdergaand stemmenverlies wel weer terug zullen komen, berust op een fabel. Indien bij de eerstvolgende kamerverkiezingen zou blijken, dat de VVD door haar optreden mee zou kunnen regeren, is het einde van de VVD nabij. De VVD moet meewederom niet mee zou kunnen regeren, is het einde van de VVD nabij. De VVD moet meewerken aan een menswaardig bestaan voor iedereen. De heren Wiegel en Van Riel zouden zich bewust moeten zijn van hun verantwoordelijkheid en van de VVD een liberale partij moeten maken. In de huidige situatie kan de partij daarop geen aanspraak maken.

C. TEN BROEK,
Castricum

• Machtigingswet

Meneer Den Uyl: Als uw oppositiepartij, de VVD spreekt, wilt u gaan slapen en loopt daarna weg om in de wandelgangen van het parlementsgebouw met uw partijgenoten te gaan praten. U wilt niet luisteren naar een tegenpartij. Toen u in de oppositie was, werd er wél naar u geluisterd. U zou dat ook verlangd hebben. U las vroeger toch in de bijbel en zou in het boek Tobia hoofdstuk 4, vers 16 gevonden hebben: „Wat gij niet wilt dat men u doe, doe dat aan een ander ook niet."

En als u in de nacht vergadert, uw voorganger Biesheuvel werd het zeer kwalijk genomen, leest u dan Rom. XIII:12. „De nacht loopt ten einde en de dag is nabij." De dag voor u om uw macht ten toon te spreiden, verkregen door de zgn. Oliecrisis met machtigingswet, waardoor u uw inkomstenpolitiek uit kunt voeren.

S. W. J. SCHADE VAN WESTRUM
Vlaardingen

• Schijnwelvaart

In het Nieuwsblad van het Noorden merkt dr. Sicco Mansholt in zijn artikel over de zegeningen van de huidige energiecrisis o.a. op:

„Meneer Wiegel heeft er voor gepleit de ontwikkelingshulp stop te zetten, hij geeft hiermee blijk de naar goedkoop gewin hengelende politicus te zijn, een beetje een Koekoekfiguur, waarvan ik hoop, dat het hem hetzelfde zal vergaan als Koekoek. Maar het zal wel stemmetjes winnen en daar is het om te doen," aldus dr. Mansholt.

Als het standpunt van de VVD niet gewijzigd is, wil deze partij de ontwikkelingshulp weer op 1 pct. brengen. Aangenomen dat dr. Mansholt dit weet, is er in z'n artikel opzettelijk sprake van misleidende voorlichtingen, geen politieke figuur moet tot zo'n methode z'n toevlucht nemen!!... Lang voor de olieboycot zag ik reeds in, dat er slechts sprake is van een schijnwelvaart. Men moet niet spreken van de rijke landen, die nog steeds rijker worden, maar van verkwistende landen, die nog steeds verkwistender worden. De welvaart is zeer begrensd. Gaat men die welvaartsgrens overschrijden, dan zal de inflatie dit surplus bestrijden en stoort men zich hier niet aan, dan zal een 3e wereldoorlog deze welvaartsutopie vernietigen.

G. A. CREMER
Veendam

i v a

INSTITUUT VOOR DE AUTOHANDEL B.V.
DRIEBERGEN

is zelfs buiten het eigen land bekend. Een rijk geschakeerde bedrijvigheid wordt opgevangen door een klein team. Die veelzijdigheid bepaalt in het bijzonder het functiebeeld van de man naar wie wordt uitgezien in de positie van

secretaris - administrateur

Niet alleen komt de hoofdmoot van het intern gebeuren voor zijn rekening, in niet mindere mate is hij degene die de contacten met en voorlichting aan ouders, toekomstige leerlingen en instanties behartigt, c.q. coördineert. Hij bepaalt mede het financieel-economisch beleid van het Instituut, ook in directe zin via de verzorging van de financiële administratie, bewaking van liquiditeit en debiteuren, budgettering, kostenanalyse en inkoop. Niets van wat in tekst of cijfers gestalte krijgt mag hem vreemd zijn.
Ook buiten dit scala werkzaamheden (waarvoor assistentie aanwezig is) fungeert hij als vraagbaak en vertrouwensman, als correspondent en publicist. Veelal is hij, als rechterhand van de directeur, de eerstverantwoordelijke die uitdraagt wat het IVA is, doet en nastreeft.
Samengevat: onze cliënt ziet uit naar een alzijdig, administratief geschoold organisator tussen 30 en 45 jaar met de representatieve souplesse om een gewaardeerde partner te zijn voor relaties uit het bedrijfsleven, vrije beroepen, diverse organisaties, ouders, leraren en leerlingen.

Uitvoerige sollicitaties in handschrift (op brief en envelop aangeven IVA) waaruit arbeidsverleden, specifieke belangstelling en sollicitatiemotief duidelijk naar voren komen, worden verwacht en prompt beantwoord door het

PERSONEELSKEUZEBUREAU
VAN OVERVELD
POSTBUS 40 — EINDHOVEN

Agenda algemene Vergadering

Op deze dubbele pagina vindt men de tekst van de z.g. beschrijvingsbrief (agenda) voor de algemene vergadering van de VVD op 22 en 23 maart a.s. te Utrecht. Deze vergadering is openbaar.

De afdelingen en kamercentrales kunnen tot 15 februari a.s. bij het hoofdbestuur amendementen of wijzigingsvoorstellen indienen op de in de beschrijvingsbrief opgenomen voorstellen. Deze zullen worden gepubliceerd in Vrijheid en Democratie van 8 maart.

Op vrijdag 22 en zaterdag 23 maart a.s. houdt de VVD haar jaarlijkse algemene vergadering in de congreszaal van het Jaarbeurs Congrescentrum aan het Jaarbeursplein te Utrecht.

De vergadering zal op vrijdag beginnen 's middags om 14.00 uur en 's avonds om 20.00 uur. Op zaterdagochtend vangt de vergadering aan om 10.00 uur op zaterdagmiddag om 14.00 uur.

De agenda luidt als volgt:

Vrijdagmiddag

1. **Opening door de voorzitter.**

2. **Jaarverslag van de secretaris.**

3. **Rekening en verantwoording en jaarverslag van de penningmeester.**

4. **Verslag van de commissie van voorlichting over de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1973.**

5. **Benoeming van een commissie van drie leden ter voorlichting van de algemene vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1974.**

6. **Voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van de artikelen 10 en 15 lid 5 van de statuten en van de artikelen 37, 38, 39, 40 en 47 van het huishoudelijk reglement. (De tekst van dit voorstel is onderaan op deze dubbele pagina afgedrukt).**

Toelichting: Per 1 oktober 1973 — sluitingsdatum — hebben de navolgende 16 afdelingen zich voor het jaar 1974 opgegeven als „zelf-inners": Dwingeloo, Gieten, Hoogblokland, Laren/Blaricum, Lekkerkerk, Nederhorst den Berg, Neede, Papendrecht, Ruinerwold, Schiedam, Sleen, Sneek, Terschelling, Tilburg, Warnsveld en Westerbork. De beoogde wijziging zou ingaan per 1 januari 1975, zodat de genoemde afdelingen in 1974 nog hun thans bestaande recht zelf de contributie te innen kunnen uitoefenen. De meeste thans nog overgebleven zelfinnende afdelingen kwijten zich naar behoren van deze taak en dragen ook naar behoren de voor het hoofdbestuur bestemde gedeelten af. Toch levert de uitzondering op de regel. het hoofdbestuur incasseert — administratieve verwikkelingen op. Met het steeds groeiende ledenbestand is het gewenst deze administratieve verwikkelingen te vermijden en de uitzonderingsmogelijkheid te laten vervallen. Voor de desbetreffende statutenwijziging is een meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen vereist.

Volgens de telling van 12 december 1973 hadden voormelde afdelingen tezamen 2.572 leden op een totaal van 65.034.

7. **Voorstel van de afdeling Utrecht tot wijziging van de verdeelsleutel der contributie.**

De afdeling Utrecht stelt voor van de contributie per leeftijdsgroep de afdrachten aan hoofdbestuur, „Vrijheid en Democratie", alsmede kamercentrale (zoals deze laatstelijk zijn vastgesteld op de algemene vergadering op 24 maart 1972 te Nijmegen) zodanig te wijzigen, dat deze ten hoogste 50 pct. zullen bedragen van de totale contributie per leeftijdsgroep.

Ter toelichting wordt aangevoerd:

1e. De afdelingen nemen in ledenaantallen — overigens op verheugende wijze — steeds toe.

2e. Het aanwerven van nieuwe leden vraagt zorg. Het behouden van deze aanwas door het geven van voorlichting en anderszins stelt extra zware eisen. Met vrijwillige krachten valt dit nauwelijks meer te bewerkstelligen.

3e. Daardoor stijgen de kosten van drukwerk en verzending op onevenredige wijze.

4e. Ook de kosten verbonden aan het houden van vergaderingen ondergaan een sterke stijging.

5e. De propaganda dreigt als sluitpost hieronder te gaan lijden, waarmede het partijbelang niet gediend kan zijn.

6e. De geneigdheid meer contributie te betalen dan het aangegeven minimum blijkt vrijwel nihil te zijn en zal in de toekomst zeker niet toenemen.

Advies hoofdbestuur: voorstel verwerpen.

Motivering: Van de contributiebedragen van alle categorieën leden, behalve de gezinsleden, wordt eerst een bedrag van *f* 9 bestemd voor de voldoening van de kosten van het partij-orgaan „Vrijheid en Democratie". Het overblijvende bedrag wordt dan verdeeld tussen hoofdbestuur, afdelingen en kamercentrales. Deze verdeling ligt aldus dat hoofdbestuur en afdeling elk ongeveer 43 pct. ontvangen en de kamercentrale ongeveer 14 pct. Er zijn echter enige afwijkingen.

Wanneer van de totale contributie 50 pct. aan de afdeling zou moeten worden afgedragen, zou de overblijvende 50 pct. moeten worden aangewend voor voldoening van de kosten van het partij-orgaan en voor financiering van het centrale partij-apparaat en de kamercentrales. Dat zulks onmogelijk is blijkt al terstond wanneer men nagaat wat er overblijft na 50 pct. afdracht aan afdelingen en *f* 9 per lid voor het partij-orgaan. Verdeeld over de verschillende contributiegroepen zou zulks het navolgende beeld opleveren:

	voorstel Utrecht	situatie thans
01: 18—27 jaar:	*f* 1	4.75+1.50=*f* 6.25
03: 27—65 jaar:	*f* 11	14.00+4.50=*f* 18.50
03: 65 j. en oud.	*f* 6	9.00+3.50=*f* 12.50

05: aspirantleden: ongewijzigd; hoofdbestuur legt al *f* 5,50 toe.

De door de afdeling Utrecht genoemde kosten zullen, behalve de porti, juist veelal niet evenredig met de inkomsten stijgen, maar minder. De ledenwerfacties via advertenties, radio en televisie zijn grotendeels uit de landelijke partijkas bekostigd. Voor die kas komen oo de kosten van invoeren in de computer, verzending welkomstbrief, brochures e.d. De grote ledenwinst heeft juist ook voor het algemeen secretariaat belangrijke kostenstijging met zich meegebracht: uitbreiding personeel, machines en telefooncentrale. Wel wil het hoofdbestuur aan de hand van de financiële jaarverslagen, als deze worden ingezonden door alle afdelingen en alle kamercentrales, in de toekomst nagaan of een andere verdeling van de contributie moet worden voorgesteld.

8. **Voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van artikel 8 van de statuten. (De tekst van dit voorstel is onderaan op deze dubbele pagina afgedrukt.)**

9.1. **Voorstel van de afdeling Den Helder tot toevoeging van een nieuw art. 15.2 aan de statuten en vernummering van art. 15.2 t/m 15.7 oud in art. 15.3 t/m 15.8;**

Toegevoegd wordt een nieuw lid 2, luidende: „De afvaardiging per afdeling zal bestaan uit één afgevaardigde per 50 leden of een gedeelte hiervan, tot een maximum van vier afgevaardigden."

Toelichting:

De huidige redactie van art. 15 geeft geen maximering aan van het aantal afgevaardigden per afdeling. Gezien de groei van de partij en het daardoor ontstaan van vele nieuwe afdelingen komt het de afdeling Den Helder gewenst voor om in verband met onder meer de hanteerbaarheid en ten behoeve van de

Voorstellen tot wijziging van statuten

Tijdens de algemene vergadering op 22 en 23 maart a.s. te Utrecht zal bij punt 6 van de agenda een voorstel van het hoofdbestuur in behandeling komen tot wijziging van de artikelen 10 en 15 van de statuten en van de artikelen 37, 38, 39, 40 en 47 van het huishoudelijk reglement van de VVD. Dit voorstel luidt:

Artikel 10 (statuten)

1. (gewijzigde tekst) De leden die op 1 januari van enig jaar bij de partij zijn aangesloten, betalen jaarlijks voor 1 februari hun contributie aan het hoofdbestuur; leden die na 1 januari van enig jaar tot de partij zijn toegetreden, betalen hun eerste contributie binnen een maand na ontvangst van een verzoek tot contributiebetaling.

Toelichting: opgenomen is dat in alle gevallen de contributie aan het hoofdbestuur wordt betaald (vgl. lid 3 oud); voorts is een regeling getroffen voor de leden die na 1 januari tot de partij toetreden.

2. De navolgende woorden vervallen: „Voor zover het hoofdbestuur met de inning is belast."

3. vervalt.

4. wordt 3.

5. Vervalt.

6. wordt 4.

Artikel 15 (statuten)

5. vervalt

6. wordt 5.

7. wordt 6.

Artikel 37 (huish. reglement)

Nieuw lid 2: Treedt een lid tot de partij toe na 30 juni van enig jaar, dan is slechts de helft van de in het eerste lid genoemde bedragen verschuldigd; treedt een lid tot de partij toe na 31 oktober van enig jaar dan is over het lopende jaar geen contributie verschuldigd; in het laatste geval wordt het betrokken lid ook in geval van opzegging vóór 1 januari daaraanvolgend toch de volle contributie over het volgende jaar verschuldigd.

2. wordt 3.

Artikel 38 (huish. reglement)

1. Het hoofdbestuur draagt er zorg voor dat jaarlijks ten minste een maand voor 1 februari aan de leden een verzoek is gezonden tot betaling der contributie voor 1 februari. Aan leden die na 1 januari van enig jaar tot de partij zijn toegetreden wordt door de zorg van het hoofdbestuur een verzoek gezonden tot contributiebetaling binnen een maand na ontvangst van dat verzoek. De leden die niet voor 1 februari onderscheidenlijk binnen een maand na ontvangst van het verzoek tot contributiebetaling hun contributie hebben voldaan, ontvangen door de zorg van het hoofdbestuur nog een tweetal aanmaningen, waarvan de tweede kan worden belast met kosten.

2. de navolgende woorden vervallen: „ten behoeve van het partij orgaan respectievelijk".

3. vervalt.

4. wordt 3.

Artikel 39 (huish. reglement)

1. De navolgende woorden vervallen: „Voor zover het hoofdbestuur met de inning van de contributies van de leden is belast,"

2. de navolgende woorden vervallen: „Voor zover het hoofdbestuur met de inning van de contributies van de leden is belast,"

Het lid luidt als volgt: „Het algemene secretariaat stelt ingeval ...zal worden afgevoerd."

3. Oude tekst vervalt en wordt vervangen door: Betreffende elk lid van hetwelk de contributie ingevolge het in het tweede lid bepaalde alsnog is geïnd, zendt het betrokken bestuur bericht aan het algemeen secretariaat onder de verplichting tot afdracht aan het algemeen secretariaat van die gedeelten van de contributie die ingevolge het in artikel 10, derde lid van de statuten bepaalde, toekomen aan het hoofdbestuur en de kamercentrale.

4. De letter-aanduiding a. vervalt; de zinsnede „b. Wanneer betreffende een lid de in het derde lid bedoelde mededeling is ontvangen" vervalt.

Artikel 40 (huish. reglement)

2. De navolgende woorden vervallen: „voor zover het hoofdbestuur met de inning van de contributies van de leden is belast."

3. vervalt en wordt gewijzigd vastgesteld: Het hoofdbestuur is bevoegd de afdracht ingevolge artikel 38, derde lid, op te schorten zolang niet aan de in het eerste en/of tweede lid van dit artikel gestelde vereisten is voldaan.

Artikel 47 (huishoud. reglement)

3. en 4. vervallen

Wijziging artikel 8

Voorts komt ter vergadering onder agendapunt 8 een voorstel van het hoofdbestuur aan de orde tot wijziging van artikel 8 van de statuten. Dit voorstel luidt:

Artikel 8.

8.1. Aanmelding voor het lidmaatschap geschiedt bij het algemeen secretariaat.

8.2. De leden die hun woonplaats hebben binnen het gebied van een afdeling behoren tot die afdeling. De in het buitenland woonachtige leden zijn inge-

besluitvorming van de algemene vergadering een maximum in te voeren voor wat betreft het aantal afgevaardigden per afdeling.

Advies hoofdbestuur: voorstel verwerpen.

Motivering: Tijdens de buitengewone algemene vergadering op 24 november j.l. is nog niet gebleken dat het aantal bezoekers zo groot was dat de afvaardigingen beperkt zouden moeten worden. Het aantal afdelingen is met ongeveer 50 toegenomen, hetgeen bij een — hoog geschat — gemiddelde van twee afgevaardigden per nieuwe afdeling zou leiden tot 100 extra mensen. Indien zou blijken dat beperking van het aantal aanwezigen onontkoombaar zou zijn, dan verdient het (noodgedwongen) de voorkeur eerst het aantal leden-niet-afgevaardigden te beperken. Hiertoe wil het hoofdbestuur pas overgaan wanneer de noodzaak tot beperking onontkoombaar blijkt. Bovendien lijkt het niet redelijk van een afdeling van minder dan 50 leden evenveel afgevaardigden toe te laten dan van een afdeling met bijvoorbeeld meer dan 2000 leden.

9.2. Voorstel afdeling Den Helder wijziging art. 15.3 oud in 15.4 nieuw.

Oud lid 3 wordt gewijzigd in nieuw lid 4, luidende: „De afgevaardigden brengen op de algemene vergadering gezamenlijk zoveel stemmen uit als het aantal leden dat op 1 januari van het lopende jaar tot hun afdeling behoorde."

Toelichting:
De afdeling Den Helder is van mening dat de huidige wijze van stemmen niet voldoet aan het democratisch beginsel, dat ieder lid zijn stem onverkort kan laten gelden via de door hem/haar gekozen afgevaardigde(n). Op de door de afdeling Den Helder voorgestelde wijze zal via de afgevaardigden de stem van elk lid tot uiting kunnen worden gebracht, ongeacht of men nu tot een grote dan wel tot een kleine afdeling behoort.

Advies hoofdbestuur: voorstel verwerpen.

Motivering: Het tellen van meer dan 60.000 stemmen is ondoenlijk. Bovendien lijkt het ook niet zinvol omdat bij deling van de diverse ledentallen door eenzelfde getal — in casu 50 — de onderlinge verhouding rekenkundig gelijk blijft. Er is dan alleen sprake van afrondingsverschillen, die in het voordeel werken van de kleine afdelingen. Deze afrondingsverschillen verstoren echter de onderlinge verhouding juist minder naar mate de afdelingen – zoals thans het geval is — in ledental toenemen. Bij de meeste stemmingen zijn de verschillen tussen voor en tegen of voor de ene kandidaat en de andere kandidaat vrij groot, zodat verondersteld mag worden dat het resultaat niet anders zou zijn geweest indien geen afrondingsverschillen zouden zijn opgetreden. Slechts éénmaal staakten de stemmen en zou de weegschaal wellicht wel hebben doorgeslagen naar de ene of de andere kant wanneer volgens het systeem-Den Helder zou zijn gestemd.

9.3. Voorstelling afdeling Den Helder wijziging art. 15.4 oud in 15.5 nieuw.

Oud lid 4 wordt gewijzigd in nieuw lid 5, luidende: „De afgevaardigden van afdelingen die na 1 januari van het lopende jaar zijn opgericht, brengen in dat jaar zoveel stemmen uit als het aantal leden dat op de dag der vergadering bij de afdeling is ingeschreven.

Toelichting: overbodig.
Advies hoofdbestuur: voorstel verwerpen.

Motivering: zie motivering onder 9.2.

9.4. Voorstel afdeling Den Helder lid 7 hernummeren in lid 8.

De woorden „of van een andere", voorkomende in het oude lid 7, worden niet meer opgenomen.

Toelichting: Uitgaande van de filosofie dat de afgevaardigden – onverkort hun vrije mandaat – zoveel mogelijk zullen trachten de mening van de leden die hen hun vertrouwen hebben geschonken door hen als afgevaardigden te laten optreden, dat de stemmen van de leden tijdens de vergadering kunnen worden overgedaan aan afgevaardigden die tot een andere afdeling behoren.

Los van deze overweging is de manier van „omgaan met de stemmen" onzindelijk, aangezien de leden van een afdeling niet kunnen weten of hun gedachten en zienswijze zal worden vertolkt.

De algemene vergadering is dehoogste macht van de partij; zij wordt gevormd door de afgevaardigden, die zijn gekozen door de leden van de afdeling waartoe die afgevaardigden behoren. Vanuit dit principe moet het onaanvaardbaar worden geacht, dat leden die niet of niet meer aanwezig zijn op de algemene vergadering, toch nog hun stem zouden kunnen laten horen.

Een afdeling, die niet meer aanwezig is op de algemene vergadering middels haar afgevaardigden, mag naar de mening van de afdeling Den Helder ook geen invloed meer kunnen uitoefenen op het verloop van deze algemene vergadering, doch maakt – als afwezige – geen deel meer uit van de algemene vergadering.

Advies hoofdbestuur: voorstel verwerpen.

Motivering: Statutair mag thans reeds stemoverdracht alleen plaats vinden voor de vergadering. Dit blijkt uit het feit dat schriftelijke kennisgeving aan de algemeen secretaris vereist is. In de praktijk blijkt controle op stemoverdracht tijdens de vergadering niet mogelijk. Het voorstel-Den Helder voorziet daarin niet.

9.5. Voorstel afdeling Den Helder tot toevoeging nieuw lid 9, luidende: uitbrengen."

„Een afdeling, welke is verhinderd de algemene vergadering bij te wonen, kan met toestemming van het hoofdbestuur de afgevaardigden van een andere afdeling machtigen, haar stemmen te doen uitbrengen."

Toelichting:

De afdeling Den Helder is van mening dat het mogelijk moet zijn voor afdelingen, die noodgedwongen niet aanwezig kunnen zijn, hun stem uit te brengen via een daartoe schriftelijk aangegeven afgevaardigde van een andere afdeling.

Advies hoofdbestuur: voorstel verwerpen.

Motivering: 15.7 (oud) geeft deze mogelijkheid reeds.

10. Voorstel van de afdeling Zevenaar tot wijziging van artikel 15, lid 3, van de statuten.

Voorgesteld wordt om na „1 januari" in te voegen „respectievelijk 1 juli".

Toelichting: Ware het vóór de installering van de computer misschien bezwaarlijk iedere afdeling een juiste opgave van haar ledenbestand te doen toekomen, nu deze zijn intrede heeft gedaan is dit bezwaar geheel vervallen. Gezien de enorme aanwas van leden bij verschillende afdelingen van de VVD gedurende 1973, is het o.i. niet juist de stemkracht van de afdelingen te beperken tot het totaal aantal leden op de 1e dag van het lopende jaar. Daarom is ons voorstel een tweede „teldatum" in te voeren en wel 1 juli. Heeft men b.v. op 1 januari 95 leden, dan is het aantal stemmen voor alle te nemen besluiten tot en met 30 juni twee, heeft met op 1 juli inmiddels 175 leden gekregen, dan heeft men voor alle te nemen besluiten

VERVOLG OP PAGINA 8

Afgevaardigden en stemrecht

De aandacht wordt gevestigd op art. 15 van de statuten van onze partij, dat luidt als volgt:

1. De afdelingen worden op de algemene vergadering vertegenwoordigd door afgevaardigden, gekozen door de ledenvergadering van de afdeling; voor iedere afgevaardigde worden één of meer plaatsvervangers gekozen.
2. Bij verkiezing van meer dan één afgevaardigde wordt tevens bepaald hoeveel stemmen door iedere afgevaardigde, met inachtneming van het bepaalde in het volgende lid, zullen worden uitgebracht.
3. De afdelingen brengen op de algemene vergadering stemmen uit in verhouding van het aantal leden der afdelingen op 1 januari van het lopende jaar, waarbij het aantal leden van iedere afdeling naar boven wordt afgerond tot 50 of een veelvoud van 50, en voor iedere 50 leden één stem wordt uitgebracht.
4. De afdelingen, die na 1 januari van enig jaar zijn opgericht, brengen in het lopende jaar op de in het vorige lid vermelde wijze hun stemmen uit, waarbij het aantal stemmen wordt bepaald door het aantal leden, dat op de dag der vergadering bij de afdeling is ingeschreven.
6. Bij huishoudelijk reglement kan worden bepaald, dat de afdelingen niet aan de stemmingen in de algemene vergadering kunnen deelnemen zolang zij hun verplichtingen tegenover de partij geheel of gedeeltelijk niet zijn nagekomen.
6. Iedere afgevaardigde stemt op de algemene vergadering naar vrije overtuiging, zonder bindend mandaat.
7. Vóór de vergadering wordt door de afdelingen schriftelijk aan de algemeen secretaris bericht wie haar afgevaardigden zijn; indien een afdeling door meer dan één afgevaardigde wordt vertegenwoordigd, wordt tevens vermeld het aantal stemmen, dat door iedere afgevaardigde zal worden uitgebracht. De afgevaardigden kunnen hun vertegenwoordiging overdragen aan andere afgevaardigden van dezelfde of van een andere afdeling, mits zij hiervan schriftelijk kennis geven aan de algemeen secretaris.

Verder maken wij de afdelingen attent op art. 47, lid 3 en 4 van het huishoudelijk reglement, waarin wordt bepaald, dat op de algemene vergadering der partij geen stemrecht kan worden uitgeoefend door afgevaardigden of hun plaatsvervangers van afdelingen, die niet hebben voldaan aan de reglementaire verplichtingen tot contributie-afdracht aan het hoofdbestuur en opgave van het aantal leden der afdeling (c.q. correctie van ledenlijsten, welke door het algemeen secretariaat zijn toegezonden) in het kalenderjaar voorafgaande aan dat, waarin de vergadering wordt gehouden. De betrokken afdelingen wordt hierbij nogmaals dringend verzocht vóór de aanvang van de algemene vergadering de verplichtingen als bovenbedoeld na te komen. Zij ontvangen hierover nog een afzonderlijk schrijven. De bepaling vindt geen toepassing, indien de betrokken afdeling voor het aanzuiveren van de achterstand een regeling met het hoofdbestuur heeft getroffen, regelmatig de afspraken nakomt en de achterstand voor ten minste de helft heeft afbetaald.

schreven bij het algemeen secretariaat.

8.3. In bijzondere gevallen kan het hoofdbestuur desgevraagd goedvinden dat een lid behoort tot een andere afdeling dan de afdeling waarin zijn woonplaats is gelegen dan wel dat een lid is ingeschreven bij het algemeen secretariaat; het hoofdbestuur kan aan deze goedkeuring voorwaarden verbinden.

8.4. Het bestuur van een afdeling heeft binnen twee maanden nadat de aanmelding van een nieuw lid dat ingevolge het in het tweede lid bepaalde tot die afdeling behoort te zijner kennis is gekomen, de bevoegdheid de aanmelding van dat lid te weigeren. Het dient van zodanige weigering binnen genoemde termijn van twee maanden kennis te geven aan de betrokkenen bij aangetekende brief onder mededeling van de gronden waarop de weigering op de wijze als in het vijfde lid van dit artikel is geregeld. Het bestuur is verplicht een afschrift van deze brief te zenden aan het hoofdbestuur. De bevoegdheid tot weigering van een nieuw lid komt het hoofdbestuur toe indien dit nieuwe lid niet tot een afdeling zal gaan behoren.

8.5. Tegen een weigering van een aanmelding als in het vierde lid bedoeld, kan de betrokkene binnen vier weken na verzending van de desbetreffende kennisgeving bij aangetekende brief instellen bij een door de algemene vergadering in te stellen commissie van beroep. Indien de commissie van beroep geen uitspraak doet binnen één jaar nadat het beroep is ingesteld, wordt het beroep geacht gegrond te zijn verklaard.

Toelichting

Formeel heeft thans het bestuur van een afdeling de verplichting in positieve of negatieve zin te beschikken over een aanmelding als lid.

In de praktijk is deze bepaling een dode letter. Vele nieuwe leden melden zich telefonisch of schriftelijk bij het algemeen secretariaat. Zij ontvangen een welkomstbrief van de voorzitter en hun aanmelding wordt doorgegeven aan de afdeling. Het is ook niet wel doenlijk om in de welkomstbrief een voorbehoud te maken voor wat betreft de mogelijkheid dat het afdelingsbestuur bezwaar maakt. Ten slotte is een dergelijke weigering hoogst uitzonderlijk. Anderzijds wordt het als bezwaarlijk ondervonden dat een ieder die zich aanmeldt ook zonder meer aanvaard zou moeten worden.

In de thans voorgestelde redactie heeft het bestuur van de afdeling c.q. het hoofdbestuur de bevoegdheid achteraf een nieuw lid te weigeren. Wel dienen de gronden die tot de weigering hebben geleid aan de betrokkene te worden meegedeeld, terwijl het hoofdbestuur een afschrift van de desbetreffende kennisgeving dient te ontvangen.

Voor wat het aantal weigeringen betreft zijn aan het hoofdbestuur slechts drie gevallen bekend. In alle gevallen is beroep aangetekend bij de commissie van beroep. Twee beroepen werden gegrond verklaard en de betrokkenen zijn alsnog toegelaten. In het derde geval is het beroep nog in behandeling.

Van de gelegenheid tot wijziging van dit artikel is tevens gebruik gemaakt om nader te regelen dat het hoofdbestuur voorwaarden kan stellen indien iemand tot een andere afdeling wil gaan behoren dan de afdeling van zijn woonplaats. Het is een enkele maal voorgekomen dat een lid behoorde tot meer dan één afdeling. Het lijkt dan gewenst de voorwaarde te stellen dat bij kandidaatstelling voor provinciale staten en Tweede Kamer slechts eenmaal — in een met name te noemen afdeling – aan de kandidaatstelling mag worden meegewerkt. Ten aanzien van kandidaatstelling voor gemeenteraden is reeds in artikel 6.1. 2e van het reglement op de kandidaatstelling voor leden van gemeenteraden bepaald dat slechts kiesgerechtigde ingezetenen van de gemeente (die ten minste drie maanden lid zijn van de partij) het recht hebben aan de kandidaatstelling deel te nemen.

Voorts is duidelijk tot uiting gebracht dat de bevoegdheid een lid te weigeren slechts bestaat ingeval het een nieuw lid betreft. Wordt een lid wegens verandering van woonplaats van de ene naar de andere afdeling overgeschreven, dan heeft de afdeling waartoe dat (oude) lid gaat behoren niet het recht dit lid te weigeren.

Een en ander brengt met zich mede dat artikel 6 van het model voor een afdelingsreglement, welk model door de meeste partij-afdelingen is overgenomen, gewijzigd dient te worden, omdat een overgangsbepaling vereist is ter aanpassing van de bestaande reglementen van afdelingen.

Overgangsbepaling

Op de dag waarop aan de wijziging van artikel 8 van de statuten van de partij Koninklijke goedkeuring wordt verleend en deze wijziging in werking treedt wordt artikel 6 van het model voor een afdelingsreglement en verder de daaraan ontleende of daarmede overeenstemmende bepalingen in bestaande reglementen van afdelingen geacht te luiden als volgt: De woorden: „ ... en die op hun verzoek door het bestuur als zodanig zijn aangenomen," vervallen.

Tezelfdertijd wordt artikel 9 van het model en worden de daaraan ontleende of daarmede overeenstemmende bepalingen in reglementen van afdelingen gelezen als volgt:

De aanmelding van een gewoon lid, gezinslid of aspirant-lid van de partij kan door het bestuur worden geweigerd binnen twee maanden nadat de aanmelding te zijner kennis is gekomen. Van zodanige weigering geeft het bestuur binnen genoemde termijn bij aangetekende brief kennis aan de betrokkene, onder mededeling van de gronden waarop de weigering berust en van de bevoegdheid beroep aan te rekenen tegen deze weigering op de wijze als in artikel 10 geregeld. Van deze brief dient het bestuur terstond afschrift te zenden aan het hoofdbestuur. Deze bevoegdheid komt het bestuur niet toe in geval van overschrijving van een lid naar de afdeling wegens verandering van woonplaats.

Artikel 10 van het model en de daaraan ontleende of daarmede overeenstemmende bepalingen in reglementen van afdelingen worden gelezen als volgt:

Tegen een weigering als bedoeld in artikel 9 staat voor de betrokkene gedurende vier weken nadat deze weigering te zijner kennis is gekomen, beroep open bij de door de algemene vergadering van de partij aangewezen commissie van beroep; het beroep wordt ingesteld bij aangetekende brief.

Algemene vergadering in Utrecht

VERVOLG VAN PAGINA 7

tot en met 31 december **vier** stemmen. In het omgekeerde geval — ledenverlies — is deze regel ook billijker. Een grote afdeling heeft b.v. op 1 januari 2090 leden. Door het tot stand komen van een nieuwe afdeling in een plaats, die onder die grotere afdeling resorteerde, verliest deze 150 leden (3 stemmen). Volgens de bestaande regels houdt deze grote afdeling tot en met 31 december haar vol aantal van 42 stemmen, terwijl de nieuwe afdeling dan ook nog eens een aantal stemmen heeft volgens artikel 15, vierde lid.

Advies hoofdbestuur: voorstel aanvaarden.

11. Voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van artikel 12 van de statuten.

Het hoofdbestuur stelt voor in de derde zin van artikel 12 van de statuten, die luidt als volgt:

„De afdeling, die op 1 januari van enig jaar minder dan 5 leden telt, kan door het hoofdbestuur, gehoord het bestuur der kamercentrale, waartoe de afdeling behoort, worden ontbonden", het getal 5 te wijzigen in 10.

Toelichting: Met minder dan 10 leden kan een afdeling niet meer functioneren. Het is overigens niet de bedoeling van deze bepaling veelvuldig gebruik te maken, zeker niet wanneer het nieuwe afdelingen zijn, die de tijd moeten krijgen te groeien. Voorts moet overleg met de kamercentrale plaats hebben zodat geen automatisme kan ontstaan. Het lijkt echter wel gewenst volledig ingeslapen afdelingen nieuw leven in te blazen door hen te laten weten dat zij bij gebrek aan groei boven de 10 leden in overleg met de kamercentrale gevoegd zullen worden bij een nabijgelegen, wel functionerende afdeling.

12. Voorstel van de afdeling Nijmegen tot schrapping van artikel 53 van het huishoudelijk reglement.

Toelichting: De afdeling stadsgewest Nijmegen stelt zich op het standpunt dat inbouw van een leeftijdsgrens een discriminatie is. Tot leden van onze partij behoren immers ook een groep van boven de 70 jaar. De ontplooide activiteiten van bestuursleden is niet gebonden aan hun leeftijd. Indien een vrees voor vergrijzing van bestuur bestaat, ligt dit geheel aan de leden zelf, daar de ledenvergadering uiteindelijk kiest en de bevoegdheid heeft tot het stellen van tegenkandidaten. Dat een leeftijdsgrens gehandhaafd wordt voor personen deel uitmakende van een vertegenwoordigend lichaam (raden, staten of kamer) is uit hoofde van sociale achtergronden gewenst.

Advies hoofdbestuur: voorstel verwerpen.

Motivering: Deze bepaling is in 1962 ingevoerd omdat toen de behoefte aan een leeftijdsgrens voor bestuursleden sterk werd gevoeld. Nadien zijn nog meer doorstromingsbevorderende bepalingen opgenomen, zoals beperking van de herkiesbaarheid van leden van besturen. Het hoofdbestuur meent dat door aanvaarding van het voorstel-Nijmegen de klok ongemotiveerd wordt teruggedraaid tot voor 1962. In 1965 werd bovendien al een ontsnappingsclausule toegevoegd voor dagelijkse besturen van afdelingen. Slechts enkele malen is van die ontsnappingsmogelijkheid voor beperkte tijd gebruik gemaakt.

13. Voorstel van de afdeling Rotterdam tot toevoeging aan het huishoudelijk reglement van een artikel 27 bis van de volgende inhoud:

1. Het hoofdbestuur kan commissies instellen ter bestudering van bepaalde onderwerpen.

2. De in het eerste lid bedoelde commissies treden af op de dag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Toelichting: Lid 2 lijkt een effectief middel om het blijven bestaan van „slapende" commissies tegen te gaan, terwijl commissies die wel actief zijn uiteraard direct na de verkiezingen weer kunnen worden ingesteld.

Advies hoofdbestuur: voorstel aanvaarden.

14. Bespreking van het beleid van het hoofdbestuur.

15. Bespreking van het beleid van de redactie van „Vrijheid en Democratie."

16. Rondvraag.

N.B. Het is noodzakelijk dat sprekers bij de punten 14, 15 en 16 zich uiterlijk vrijdagmiddag 22 maart vóór 15.00 uur hebben aangemeld bij het algemeen secretariaat, opdat een evenredige verdeling van de beschikbare spreektijd kan worden vastgesteld. Het hoofdbestuur streeft ernaar voldoende tijd uit te trekken voor re- en dupliek.

Vrijdagavond

17. Toespraak door de voorzitter, mevrouw H. van Someren, en begroeting van de gasten.

18. Rede door de heer H. Wiegel, voorzitter van de Tweede-Kamerfractie.

19. Inleiding met discussie over een nader bekend te maken onderwerp.

Zaterdagmorgen

20. Benoeming van een voorzitter.

Wegens periodieke aftreding van mevrouw H. van Someren-Downer te Rotterdam, die zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in de vacature van voorzitter worden voorzien.

Het hoofdbestuur stelt voor deze vacature kandidaat mevrouw H. van Someren-Downer.

Daar tegen-kandidaten ontbreken zal deze benoeming overeenkomstig art. 49 van het huishoudelijk reglement zonder stemming geschieden.

21. Benoeming van een lid van het dagelijks bestuur.

Wegens periodiek aftreding van de heer F. Lauxstermann te Amsterdam, secretaris voor de organisatie, die zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in een vacature in het dagelijks bestuur worden voorzien.

Het hoofdbdstuur stelt voor deze vacature kandidaat de heer F. Lauxstermann.

Daar tegen-kandidaten ontbreken zal deze benoeming overeenkomstig art. 49 van het huishoudelijk reglement zonder stemming geschieden.

22. Benoeming van acht leden van het hoofdbestuur.

Aan de beurt van periodieke aftreding als lid van het hoofdbestuur zijn:

Voor de rijkskieskring 's-Hertogenbosch: ir. T. Thalhammer te Valkenswaard; voor de rijkskiesring Arnhem: J. C. Nieland te Amersfoort; voor de rijkskieskring Leiden: mevr. drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh te Wassenaar; voor de rijkskieskring Den Helder: G. E. Ris te Schagen; voor de rijkskieskring Middelburg: mevr. M. A. van den Boogert-Selhorst te Middelburg; voor de rijkskieskring Leeuwarden: drs. J. H. van Ulzen te Leeuwarden; voor de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD: mevr. J. P. Hansen-Van der Linden te Emmen.

Allen zijn terstond herkiesbaar.

Voorts is in het hoofdbestuur voor de rijkskieskring Haarlem een plaats opengevallen door het wegens verzwaring van zijn werkzaamheden tussentijds aftreden van de heer J. M. Hoffmann te Badhoevedorp (aan de beurt van periodieke aftreding in 1975).

Kandidaat gesteld voor het lidmaatschap van het hoofdbestuur zijn:

Voor de rijkskieskring 's-Hertogenbosch:

Ir. T. Thalhammer te Valkenswaard (aftredend), door de afdeling Eindhoven.

Voor de rijkskieskring Arnhem:

Nog geen opgave ontvangen.

Voor de rijkskieskring Leiden:

Mevr. drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh te Wassenaar (aftredend), door de afdeling Wassenaar; B. T. F. O. Breitbarth te Capelle a/d IJssel, door de afdeling Capelle a/d IJssel.

Voor de rijkskieskring Den Helder:

Nog geen opgave ontvangen.

Voor de rijkskieskring Haarlem:

P. M. van Drooge te Heemstede, door de afdeling Heemstede.

Voor de rijkskieskring Middelburg:

Nog geen opgave ontvangen.

Voor de rijkskieskring Leeuwarden:

Nog geen opgave ontvangen.

Door de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD:

Mevr. J. P. Hansen-Van der Linden te Emmen (aftredend).

Indien tegen-kandidaten ontbreken zullen de benoemingen overeenkomstig art. 49 van het huishoudelijk reglement zonder stemming geschieden.

23. Afhandeling, voor zover nodig, van de huishoudelijke agenda.

24. Vragen over het beleid van de Kamerfracties.

Het verdient aanbeveling dat afgevaardigden van afdelingen die bij dit punt speciale onderwerpen ter sprake willen brengen hiervan vóór 18 maart mededeling doen aan het algemeen secretariaat, zodat de Kamerleden de gelegenheid hebben zich hierop voor te bereiden. Bovendien is het noodzakelijk dat de sprekers zich uiterlijk vrijdagavond 22 maart vóór 21.00 uur hebben aangemeld bij het algemeen secretariaat, opdat een evenredige verdeling van de beschikbare spreektijd kan worden vastgesteld.

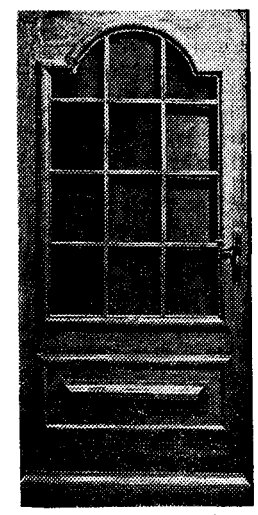
Zaterdagmiddag

25. Antwoord van de Kamerfracties op de vragen ,over hun beleid gesteld. Het hoofdbestuur streeft er naar voldoende tijd uit te trekken voor re- en dupliek.

26. Sluiting door de voorzitter.

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

Een exclusieve
VOORDEUR EN
BINNENDEUR
van EDELHOUT?

H. v. DRIEL
Vissersweg 20 — Elst (U.)
Telefoon 08384 - 497
voor exclusief
timmerwerk

Nieuwe boeken

„De waarnemer van een tafereel vormt zich, zoals men dat noemt, een beeld en al naar gelang zijn psychische instelling kunnen subjectieve kleurwijzigingen of zelfs een volkomen foutieve uitleg van de verschijnselen in de buitenwereld het gevolg zijn." Deze regels hebben betrekking op de waarnemingen van het oog, maar zouden ook kunnen slaan op alle waarnemingen die we doen, alle indrukken die wij op doen, en het is daarom dat ik temidden van al de hier besproken politieke boeken ook aandacht wil vragen voor het boek *Waarneming en werkelijkheid* van Herbert Schober en Ingo Rentschler. Het rijk geïllustreerde werk doet de subjectiviteit van iedere waarneming beter beseffen dan menig zwaarwichtige verhandeling en biedt het voordeel dat men er ook nog plezier aan kan beleven. Het is een uitgave van uitgeverij Hollandia en kost *f* 19,50 (75 pag. + 127 illustraties).

★

Bij dezelfde uitgeverij verscheen ook een bijgewerkte herdruk van het boek *Meer dan duizend vliegtuigen*. Degenen die zich niet aan standaardwerk als Jane's Aircrafts dat jaarlijks verschijnt, willen aanschaffen maar wel enigszins op de hoogte willen zijn van de modellen die horen bij de namen van vliegtuigen die zij dagelijks in de krant kunnen tegenkomen, kunnen met dit boekje een heel eind uit de voeten komen. Het bevat vliegtuigmodellen van Oost en West en geeft een aantal technische bijzonderheden. De prijs bedraagt *f* 10,- (432 pag.).

Illustratie uit het boek Waarneming en werkelijkheid: Op dit zoekplaatje verbergt zich de geest van Napoleon.

★

In de door Michel van der Plas opgetekende herinneringen van de oud-minister van buitenlandse zaken, mr. J. M. A. H. Luns, beschrijft deze o.m. zijn reis in 1968 naar het Midden-Oosten waar de Arabische Liga op het punt stond de relaties met Nederland te verbreken omdat ons land zich in de Zesdaagse oorlog van 1967 zo pro-Israël had getoond. We herkennen de situatie. Anders dan minister Van der Stoel ging Luns er zelf op af en wist het gevaar van een olieboycot te keren. „Ik geloof te mogen zeggen dat ik in de persoonlijke gesprekken die ik heb gevoerd misverstanden (ook toen al!) uit de weg heb geruimd zonder dat dit Israël schade heeft gedaan," aldus de huidige secretaris-generaal van de NAVO in het boek *Luns, „ik herinner mij"*, waarvan in korte tijd vijf drukken verschenen bij Sijthoff, Leiden en dat behalve over het optreden van de minister in het Midden-Oosten ook tal van andere aardige bijzonderheden geeft over de man die 19 jaar minister van buitenlandse zaken van ons land is geweest. Prijs *f* 13,90 (261 pag., geïllustreerd).

★

Oud-parlementair redacteur van de Haagse Post, Robert Ammerlaan, tekende de memoires van een andere exminister van buitenlandse zaken, Norbert Schmelzer, op. Het is eerder de partijpoliticus dan de minister die uit het boek spreekt, maar het zijn ook eerder de politieke daden op binnenlands gebied die tot de verbeelding spreken dan het buitenlandse beleid al is Schmelzer er trots op de Russische minister van buitenlandse zaken, Gromiko, naar ons land gekregen te hebben voor een tegenbezoek, iets dat Luns nooit gelukt was. Ook in andere zaken op dit gebied heeft Schmelzer een tamelijk gelukkige hand gehad. In het middelpunt van het boek staan ongetwijfeld de gebeurtenissen rond de „Nacht van Schmelzer" die de val van het kabinet-Cals bracht, maar het grootste deel van zijn politieke bestaan speelt zich toch achter de schermen af en ook daar gaat het boek, dat in levendige stijl geschreven is, uitvoerig op in. *Het verschijnsel Schmelzer*, uitgeverij Sijthoff, Leiden, prijs *f* 17,50 (352 pag. geïllustreerd).

Duitsland

De angst der patriotten van Jan C. Kuiper geeft een beeld van het naoorlogse Duitsland, althans het westelijke deel ervan. Kuiper is correspondent voor radio en tv en zijn werk draagt dan ook alle kenmerken van de moderne journalistiek. Het is wel leesbaar en vlot geschreven, maar zit tamelijk slordig in elkaar en bevat nogal wat onbewijsbare of gemakkelijk weerlegbare stellingen. Zo vergelijkt hij de onder Russische invloed ontstane volksdemocratie in Tsjechoslowakije met het Chili onder Allende, zegt hij dat in Jalta besloten is tot de ontmanteling van de Russische zone en dat Washington en Moskou het al lang over de deling van Duitsland eens waren toen Adenauer nog sprak over het alleenvertegenwoordigingsrecht, het recht op een „Heimat" en over zelfbeschikking. De opstand in de DDR in 1953 is volgens Kuiper ten onrechte een „volksopstand" genoemd omdat alleen de arbeiders in opstand kwamen en niet de gegoede burgers, kerken, intellectuelen en kunstenaars. Vergelijkbare acties in West-Duitsland noemt hij echter een blijk van directe democratie. En zo zou ik nog even door kunnen gaan. Wat hij met veel van zijn collega-correspondenten in het buitenland gemeen heeft is de afkeer van de natie waar hij zijn werk verricht. De Duitsers zijn star anti-communistisch, sentimenteel, hyper-nationalistisch, niet in staat om bepaalde standpunten op te geven en hun eigen visie te relativeren, intolerant, ondemocratisch. En dat terwijl de schrijver in het laatste hoofdstuk constateert dat vooroordelen en stereotiepen meestal voortkomen uit een diepzittende onzekerheid. Achter de door hem zo overvloedig geëtaleerde zekerheden kan men wellicht ook een vraagteken zetten. Het boek is uitgegeven bij Van Gorcum, Assen en kost *f* 19,50 (133 pag.).

Communisme

Bij uitgeverij Kruseman, Den Haag, is het boek *Het communisme in Nederland* verschenen van de hand van dr. A. A. de Jonge, en daarmee kwam de geschiedenis van het Nederlandse communisme, „belichaamd in zijn partij" in goede handen. Niet alleen is de schrijver in 1968 gepromoveerd op het onderwerp *Crisis en kritiek der democratie* en had hij zich in hetzelfde jaar een kenner getoond van het andere extremisme in de Nederlandse politiek in het boek *Het nationaal-socialisme in Nederland,* verschenen bij dezelfde uitgever, maar bovendien heeft hij als lid en afdelings- en districtsbestuurder van de CPN in de jaren 1945-1964 zelf de nodige ervaring opgedaan. Het een en ander maakt het boek tot een gedegen stuk werk dat de in politiek geïnteresseerde lezer zeker niet mag missen. Van de Sociaaldemocratische Partij — een van de oudste communistische partijen in de wereld — tot de huidige CPN volgt de schrijver de ups and downs, de ideologische omzwervingen en de innerlijke twisten van de kleine doch vaste kern van communisten. Hij schetst het langzaam maar zeker loskomen van Moskou van de CPN en rekent en passant af met een aantal mythen rond de partij. De Jonge vergelijkt de CPN met de SGP, ook een kleine partij met een absolutistische ideologie. „Beide staan principieel afwijzend tegenover de bestaande samenleving en beide leveren niettemin plaatselijke bestuurders op, die het binnen hetkader van die principieel verworpen samenleving heel aardig doen." Maar het verzet van de SGP richt zich op het verleden, dat van de CPN op de toekomst. Een andere partij waarmee de CPN volgens De Jonge te vergelijken is, is de NSB. Ook deze liet door het doel de middelen heiligen. Ook zij heeft blindelings de belangen van een vreemde mogendheid gediend. Ook zij bestreed de democratie en eiste tegelijk voor zichzelf alle democratische vrijheden op, die zij later aan anderen hoopte te ontzeggen. Het grootste punt van verschil is dat het communisme op rationeel denken berust, „al is dat denken dan ook dogmatisch, bekrompen, eenzijdig en daardoor in vele opzichten inadequaat voor het begrijpen van de werkelijkheid; het fascisme van de NSB daarentegen was een anti-rationele gevoelsbeweging." Bovendien paste het fascisme niet alleen onmenselijke middelen toe, maar was het ook in wezen anti-humaan. „Het communisme heeft middelen toegepast, die soms weinig minder onmenselijk waren... maar zijn doelstellingen zijn humanistischer." Het is natuurlijk de vraag of Sacharow, Amalrik, Grigorenko, de Tsjechen, de Hongaren etc. daar veel mee opschieten. (omvang 200 pag.).

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)
Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097
mispelblom beyer

Fa. P. Visser & Zonen

Sinds 1903

Voor aanleg van:
Centrale verwarming
Oliestookinstallaties
Aardgasinstallaties
Warmwatervoorziening

DORPSSTRAAT 167 — TEL. 01802—1206-1395 — ZEVENHUIZEN (Z.-H.)

SAAB

HEIJER'S
AUTOMOBIELBEDRIJF B.V.
Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070-63 99 34

GEEN TIJDVERLIES!
SNEL DOKKEN BIJ ELKE WATERSTAND

B.V. Scheepswerven „Piet Hein" v.d.z.d.
FA. W. SCHRAM & ZONEN

BOLNES / PAPENDRECHT
NIEUWBOUW en REPARATIE

- twee dwarshellingen van 115 m
- overdekt dubbel droogdok van 115 m
- twee droogdokken VOOR ELK GETIJ van 104 en 93 m
- snel schroefwisselen, kleine roer- en stevenreparaties in HEFDOK.

TELEFOON BOLNES 01804 - 13644* - 13409
ROTTERDAM 010 - 13 92 75*
PAPENDRECHT: 078 - 51222* - 51466

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

UW FISCALE OUDEDAGS RESERVE?
PENSIOENEN - BEDRIJFSADVIEZEN - HYPOTHEKEN
ASSURANTIE- EN PENSIOEN BURO
APELDOORN - KERKLAAN 25 - TEL. 05760 - 12848

makelaardij **LIPS**
voor onroerend goed in
● DEN HAAG
● EN OMGEVING
Paul Gabriëlstraat 172
hoek Van Alkemadelaan
Den Haag
Tel. 070 - 24 44 33
VRAAGT TOEZENDING WONINGGIDS

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE
Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.
FASTA HOEVE
UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

N.V. AANNEMINGS- EN HANDELSBEDRIJF FLIP MOL

is gevestigd te Hendrik Ido Ambacht, maar. . . . is

DOOR HET GEHELE LAND ACTIEF

op het gebied van:

het bouwen van **ZWEMBADEN, BEMALINGSGEBOUWEN, TUNNELS, VIADUCTEN, BETONFUNDATIES, enz.**

en

het uitvoeren van **DROOG- EN NAT GRONDWERK, ZUIG- EN PERSWERK OEVERVERDEDIGINGEN, KRAANBANEN, HELLINGEN**

etc., alsmede het geven van uitgebreide adviezen op waterbouwkundig gebied.

Kantooradres: Waalstraat 1, Hendrik Ido Ambacht (postbus 3).
Telefoon: 01858 - 3977 (meer lijnen). Privé 078 - 31479.

APELDOORN of OMGEVING
voor aan- of verkoop van uw onroerend goed - taxatie - enz.
J. D. ZOETE v/h ROELSE EN ZOETE
Beëdigd Makelaar en Taxateur
APELDOORN — BADHUISWEG 90 — TEL. 05760/52313 - 63997

VERZEKERINGSADVIEZEN
Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen
ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"
Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

JOVD en defensie

Ten gevolge van de autoloze zondag op 4 november 1973 kwam de Algemene Vergadering van de JOVD tijdens haar jaar-congres in Oisterwijk niet klaar met de eindbehandeling van haar congresonderwerp over de defensie.

Daarom organiseerde het Hoofdbestuur van de JOVD op 5 januari een buitengewone Algemene Ledenvergadering te Ede om verder te gaan met de behandeling van de door een werkgroep uit de JOVD opgestelde resoluties.

Op deze resoluties waren een aantal amendementen ingediend door diverse afdelingen.

In aanwezigheid van het Tweede Kamerlid, de heer Ploeg, ontspon zich een levendige, op goed peil staande discussie, waarin fundamenteel over verschillende zaken van gedachten werd gewisseld.

In meerderheid achtte de vergadering het een gevaarlijke ontwikkeling, wanneer de nucleaire bewapeningswedloop zich voortzet, al kwam men wel tot de conclusie dat „vooralsnog de beste garantie voor de veiligheid van West-Europa gelegen is in de voor een eventuele potentiële agressor afschrikwekkende werking van de veronderstelde Amerikaanse bereidheid, in geval van een militair conflict in Centraal Europa, het gebruik van nucleaire wapens in het scala van reactiemogelijkheden op te nemen.

Daartoe achtte de vergadering het uitermate gewenst, dat de Amerikaanse troepen zoveel mogelijk in Europa blijven, met het gevolg, dat daardoor een bewuste ontspanningspolitiek tussen de rivaliserende supermachten meer reliëf kan krijgen en de vorming van een Europese kernmacht voorkomen kan worden.

NATO

De Europese NATO-landen zullen echter, met behoud van aanwezigheid van de Amerikaanse troepen, zorg moeten dragen voor een voldoende conventionele bewapening. Ten slotte drong de Algemene Vergadering er op aan dat de Westeuropese landen „meer eenheid moeten zien te bereiken met betrekking tot de ontwikkeling van wapensystemen en de vaststelling van het defensiebudget en de defensie in z'n algemeenheid," welke noodzaakt tot politieke eenheid van West-Europa.

Daaraan vooraf ging een fundamentele discussie over de vraag, of het al of niet wenselijk zou zijn de NATO uit te laten groeien tot een supra-nationaal orgaan met een eigen budget en eigen bevoegdheden. De meerderheid zei daar nee tegen.

In een tweede resolutie, die ging over het dienstplicht/ annex personeelsbeleid overwoog de JOVD, dat er enerzijds onvoldoende motivatie onder het militair personeel bestond, die de gevechtskracht van de Nederlandse NATO-eenheden aantast en anderzijds, dat de tenuitvoerlegging van de algemene mannendienstplicht een dermate selectief karakter heeft gekregen, dat zij bijdraagt tot de onvoldoende motivatie.

Op grond van deze overwegingen kwam de vergadering tot de slotsom, dat er een verandering moet komen in het dienstplichtbeleid, zich uitende in het invoeren — naast de militaire dienstplicht — van een vervangende dienstplicht voor zowel mannen als vrouwen, de afschaffing van de broederdienst en de invoering van het systeem „dienstvervulling naar keuze", zoals voorgesteld door de Commissie Van Rijckevorssel, indien dit in ieder geval haalbaar is. Hierbij moet aangetekend worden, dat slechts een krappe meerderheid zich schaarde achter het Hoofdbestuursvoorstel om te komen tot een ook voor vrouwen geldende vervangende dienstplicht, nl. 20 afdelingen vóór en 15 tegen.

Tot slot werden nog twee moties van de afdeling Leiden aangenomen. De ene motie handelde over een uitnodiging, die Japan zou moeten krijgen om te komen tot nauwere samenwerking met de NATO en de andere betrof de uitspraak, dat „ter vergroting van de onderlinge vergelijkbaarheid tussen de defensiebegrotingen van de NATO-landen de personeels-kosten niet meer in het percentage, dat van het bruto-nationaal-inkomen aan de defensie wordt uitgegeven, worden betrokken."

Met name over de motie over de samenwerking tussen de NATO en Japan werd diepgaand gediscussieerd. Een uitermate boeiende vergadering werd na de behandeling van deze moties gesloten.

JAN FRANSSEN
vice-voorzitter politiek

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
het betere binnenhuis
DAMPLEIN 48
LEIDSCHENDAM
TEL. 01761 - 5205
NA 18.00 UUR 01761 - 4115

Oproep aan iedere jonge VVD'er

De Nieuwe Kiezers Werkgroep heeft zich onder leiding van Rudolf de Korte als doel gesteld, meer nieuwe kiezers naar de VVD te trekken. Zij is daartoe onderverdeeld in drie groepen die zich bezig houden met: 1e. de werkende jeugd, 2e. de studenten en scholieren en 3e. Amerikaanse verkiezingsmethoden.

Voor het verkrijgen van de juiste informatie omtrent datgene wat bij de kiezers leeft, heeft de N.K.W. vooral met het oog op de komende verkiezingen voor de Provinciale Staten en Gemeenteraden, dringend behoefte aan enquêteurs (.trices).

De enquêtes worden meestal 's middags gehouden en zijn om de soms grappige reacties leuk om te houden. Zo kon het gebeuren dat één der N.K.W.-leden, Paul Luyten, die tijdens een enquête in Amersfoort even zijn handen wilde wassen, in de toiletruimte een verkoopster aantrof die even naar deze gelegenheid was uitgeweken om een sigaretje te roken. Terwijl Paul van deze gelegenheid gebruik maakte om haar te enquêteren, kwam haar chef, die als een goed herderin haar schaapje zocht, binnen. Ook zij was meteen bereid tot medewerking. Een ander voorbeeld speelde zich af in Weert. Toen bij het enquêteren van een echtpaar de vrouw gevraagd werd wat zij had gestemd, verzocht zij haar man even door te lopen want „het ging hem niets aan".

Maar om weer even op het uitgangspunt terug te komen: het is erg jammer geweest dat hoewel wij de verkiezingsuitslag en Amersfoort al een week tevoren hadden voorspeld, wij deze door een te kleine steekproef niet verantwoord konden publiceren. Vandaar dit beroep op ieder die de VVD een warm hart toedraagt (dus ook JOVD-ers) om bij voorkomende gelegenheid te helpen enquêteren. Opgave graag met voorkeur voor dagen en tijden bij: René Olthof, Prins Hendriklaan 70 te Baarn (telefoon 02154-2053).

VV vrouwen D

Kopij voor deze rubriek zenden aan: mevr. mr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

VRAGENLIJSTEN. Door drukke werkzaamheden heeft mevrouw drs. N. Smit-Kroes nog geen tijd kunnen vinden de vragenlijst over het basisonderwijs op te stellen. De lijst kan dus deze maand niet worden rondgezonden, zoals aanvankelijk de bedoeling was. Wij hopen dat het nu volgende maand kan gebeuren. Wilt u de beantwoorde vragenlijsten over de gezondheidszorg zo spoedig mogelijk inzenden?

TELEAC CURSUS ALGEMENE BIJSTANDSWET. In samenwerking met het ministerie van c.r.m. is de stichting Teleac 6 januari begonnen met de presentatie van een cursus „Algemene bijstandswet." De cursus bestaat uit zes televisie-uitzendingen en een daarop aansluitend cursusboek, bedoeld als naslagwerk en wegwijzer.

Deze beknopte populaire leergang is bedoeld voor hen die cliënten hebben die de weg naar de bijstand willen weten. De televisieprodukties zijn gebaseerd op praktijkgevallen van gemeentelijke sociale diensten. Door overschrijving van *f* 14 op girorekening no. 544232 t.n.v. stichting Teleac Utrecht, wordt het cursusboek alsnog thuisgestuurd. Voor nadere informaties telefoon 030-940244.

KENNEMERLAND ZUID. De organisatie Vrouwen in de VVD start het nieuwe jaar met twee bijeenkomsten in de zaal van de Vrijzinnig Hervormde Kerk, Vestestraat 1 te Haarlem en wel: **donderdag 24 januari.** Aanvang 20.15 uur. Spreker ir. H. Makkreel over: „Enkele aspecten van de provinciale huishouding' en **dinsdag 19 februari.** Aanvang 10.00 uur. Spreekster mevrouw Van Heel-Montijn over: „Werkzaamheden in de gemeenteraad."

Voor beide bijeenkomsten zijn belangstellenden van harte welkom.

Verkiezingscongres Kamercentrale Den Helder

De Kamercentrale Den Helder organiseert op zaterdag 9 februari een regionaal congres in zaal Entius te Nibbixwoud (West-Friesland). Het is bedoeld als start van de verkiezingscampagne voor de Provinciale Staten. Sprekers zijn o.a. de heren H. Wiegel en Gerbr. de Jong, lid van Gedeputeerde Staten voor de VVD in Noord-Holland en lijsttrekker in de Kamercentrale Den Helder.
Het congres begint om 10.30 uur en duurt tot ongeveer 4 uur 's middags.
Lunchbonnen zijn in de zaal verkrijgbaar à *f* 8.
In verband met de benzinedistributie zullen speciale bussen rijden van het station Hoorn naar Nibbixwoud en terug. Daarom is het nodig dat het organisatiecomité tijdig weet hoeveel deelnemers er zullen zijn.
Men wordt verzocht onderstaande bon vóór 23 januari ingevuld te sturen aan de penningmeester van het comité, de heer J. J. Verbrugge Dijk 10 te Enkhuizen.

JA, IK KOM.....

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Reist wel/niet per trein naar Hoorn

Handtekening

.....

Zij kunnen het niet alleen

VVD

Maak de VVD sterk

Vul de bon in

Vandaag nog!

Naam: . . . . . .

Geboortejaar: . . . . . .

Straat: . . . . . .

Plaats: . . . . . .

geeft zich op als lid van de VVD

(sturen aan:
Algemeen secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag)

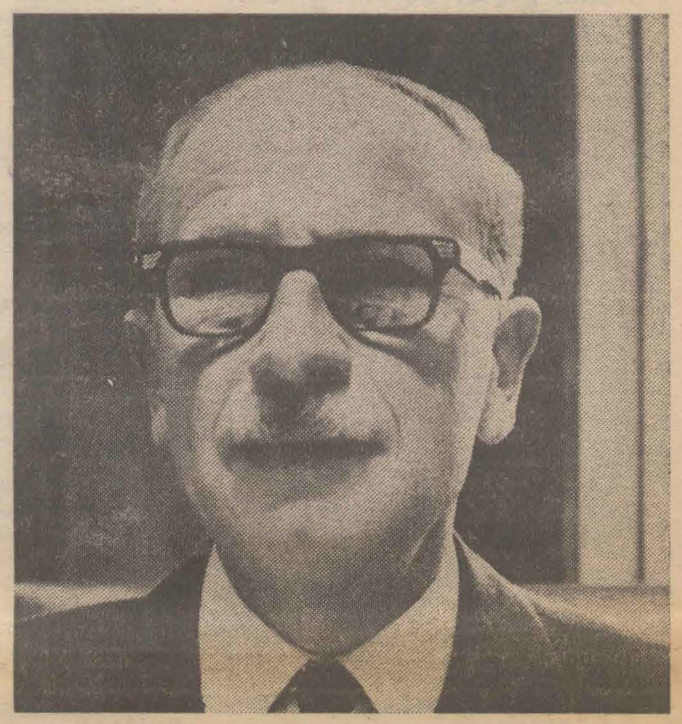
vrijheid en democratie

Een Doorn zonder rozen

De subsidie aan het dagblad De Tijd heeft de VVD verbijsterd. In bijgaande beschouwing stelt VVD-tweede kamerlid H. J. L. Vonhoff de voorgestelde maatregelen van CRM-minister Van Doorn aan de kaak.

Minister Van Doorn heeft ons gedurende de periode van het Kerstreces verrast met het verstrekken van een flinke, zij het wat late oliebol aan het dagblad De Tijd van 2 miljoen gulden per jaar, bij te dragen aan het jaarlijks verlies, dat die krant weet te lijden. Die krant, niet het concern waartoe dit dagblad behoort, want met de VNU gaat het goed en na de beslissing van de minister zelfs nog weer wat beter. Wonderlijke welwillendheid voor een willekeurige groep aandeelhouders. Trouw staat inmiddels op de stoep van het departement om een soortgelijke regeling te verkrijgen, tezamen met de zogenaamde Kwartetbladen, een groep Christelijke persorganen, die het evenmin naar den vleze gaat.

Ten slotte is er onrust ontstaan in de kringen van Het Vrije Volk, waar hoofdredacteur Wigbold zich bitter beklaagt over het feit, dat zij het bedrijf gesaneerd hebben, het landelijke karakter van hun krant hebben afgezworen en in de Rotterdamse regio een weliswaar economisch verantwoord, maar geografisch beperkt bestaan hebben opgebouwd. In die kring vraagt men zich af of nu een terugkeer op het landelijk niveau mogelijk is, met een blik op de inhoud van 's rijks schatkist.

Minister Van Doorn staat voor de pers een soortgelijke regeling voor ogen als voor de omroep.

Vervalsing

Ook verder is er in de pers nogal wat te doen over dit besluit van de minister, omdat dit de verhoudingen binnen de perswereld in ernstige mate verstoort. Er is sprake van vervalsing in de concurrentieverhoudingen tussen de landelijke dagbladen onderling, waar bijv. Het Parool, De Volkskrant en NRC-Handelsblad met grote inspanning van krachten erin zijn geslaagd tot een sluitende exploitatie te komen. Er is voorts sprake van het totaal negeren van de betekenis van de regionale pers, die ongeveer twee maal zoveel gelezen wordt als de zgn. landelijke bladen, De Telegraaf en het Algemeen Dagblad daarbij meegerekend. De weekbladpers en de nieuwsbladen zijn geheel buiten beschouwing gelaten en ook in die kring kan men zich terecht achtergesteld voelen.

Al met al een beslissing die ons in het parlement ter dege bezig zal houden.

Allereerst wil ik een opmerking maken over de wijze, waarop de beslissing bekend is geworden. De minister is daarbij wel heel ver afgedwaald van wat in dit opzicht gebruikelijk is. Bij zo'n belangrijk onderwerp is het gewenst dat de principiële beleidslijn eerst ter discussie is gesteld en neergelegd in een wetsontwerp, of als er geen wettelijke regeling nodig of mogelijk is, in een nota. Daarna kunnen dan de specifieke beslissingen volgen. Het meest wenselijk is daarbij dat zo'n nota dan ook in de Staten-Generaal is besproken, maar spoedeisendheid kan ertoe leiden dat dit niet altijd realiseerbaar is.

Minister Van Doorn heeft het echter al heel bruin gebakken. Donderdag 10 januari is de steunmaatregel aan De Tijd bekendgemaakt, de Kamer werd niet geïnformeerd en moest het met het perscommuniqué doen. Op 17 januari ontving zij een brief waarin de minister schreef nog geen definitieve beleidsvisie te hebben (dat komt nog aan het einde van dit parlementaire jaar), maar dat hij alvast een noodverband wilde aanleggen. In die brief staan overigens drie opvattingen die nadere bespreking verdienen.

Vrije meningsuiting

In de eerste plaats dat de overheid niet alleen tot taak heeft de vrijheid van meningsuiting te beschermen, maar dat „de overheid ook een actief beleid dient te voeren dat mogelijkheden biedt om het recht op vrije meningsuiting van de massamedia te effectueren".

Dat actieve beleid wordt in dezelfde alinea verder uitgewerkt. „Een geïnteGreerd overheidsbeleid dient ten aanzien van de massa-media primair uit te gaan van de informatiebehoeften van de samenleving, talrijke subgroepen en individuele burgers enerzijds en de wijze waarop door de massamedia in die behoeften wordt voorzien anderzijds."

Ik aarzel niet om deze twee uitspraken uit democratisch oogpunt volledig onaanvaardbaar en in strijd met de geestelijke vrijhed te noemen.

De wijze beperking dat de overheid zich slechts heeft te bepalen tot het handhaven van de vrijheid geeft alle individuele burgers het recht zich af te vragen hoe zij geïnformeerd wensen te worden. De overheid zorgt ervoor dat zij daarin niet worden belemmerd. Omgekeerd is een ieder verantwoording verschuldigd voor datgene wat hij publiceert of als mening verkondigt. In een redelijk en nauwgezet rechtsstelsel, ge-

VERVOLG OP PAGINA 6

Grotelijks belazerd

De benzinedistributie is uitgelopen op een chaos, de regering heeft de burgers er niet van kunnen overtuigen dat er inderdaad sprake is van een energie-crisis. Men voelt zich — om de in een ander verband uitgesproken historische woorden van een Amsterdams PvdA-wethouder te bezigen — „grotelijks belazerd." Die chaos werd voorzien en er is in alle toonaarden ook voor gewaarschuwd, maar het kabinet wist het beter.

Ook bij partijen die het kabinet steunen begint nu ernstige twijfel te rijzen en wij kunnen slechts hopen dat dit er mede toe zal leiden dat de distributie òf geheel wordt afgeschaft (dat lijkt het beste), òf — als zij dan toch beslist nodig zou zijn — aanzienlijk wordt verbeterd. En in ieder geval dient op de meest korte termijn een oplossing gevonden te worden voor het probleem van de pomphouders, met name in de grensstreken, die in hun bestaan worden bedreigd. De VVD doet, in het parlement en elders, haar uiterste best om de regering tot redelijker gedachten te brengen. Het zou eenvoudiger zijn als zij zelf in de regering zat. Dat duurt misschien niet zo lang meer...

radio

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 6 februari, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).

Onrechtvaardig prijsbeleid

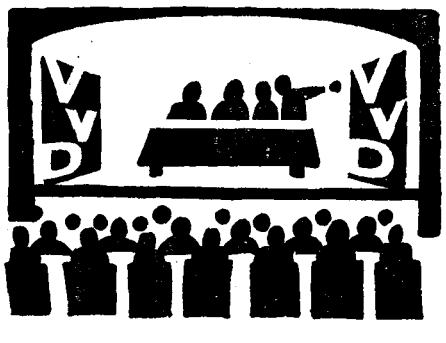
Tijdens de bespreking in de Tweede Kamer van de jongste prijsmaatregelen van minister Lubbers van economische zaken (de debatten hierover waren bij het ter perse gaan van dit nummer pas begonnen en dus nog aan de gang), heeft de woordvoerder van de VVD, drs. G. M. V. van Aardenne, het prijsbeleid van de regering onrechtvaardig genoemd ten opzichte van de detaillisten en de kleine ondernemrrs. Bovendien, aldus drs. Van Aardenne, wordt de consument met deze maatregelen alleen maar ogenschijnlijk geholpen. Hij krijgt in feite uitstel van executie voor een periode van ongeveer acht weken.

Uit de cijfers, waarover wij in de maand december de beschikking hadden, wisten wij al dat het bedrijfsleven het grootste offer zou gaan brengen bij de nationale verarming. Van Aardenne vreesde dat de maatregelen de kleinere ondernemers in het bedrijfsleven in ernstige moeilijkheden zullen brengen en dat de werkgelegenheid er door in gevaar zal komen.

Van Aardenne deelde de ongerustheid van de consument over de prijsstijgingen. Wij hadden die kunnen voorzien, omdat de in december beschikbare cijfers er al op wezen, hoewel de stijging sindien nog met een gering percentage is toegenomen. Die prijsstijgingen zijn veroorzaakt door factoren van buitenaf. Als er evenwel prijsopdrijvers zijn, die van binnen uit aan het werk zijn om de prijzen ongunstig te beïnvloeden, dan moeten die worden gegrepen, aldus Van Aardenne. Hij pleitte er daarom voor dat het economische controle-apparaat wordt uitgebreid en dat er financiële steun wordt verleend aan de consumenten-organisaties bij hun voorlichtende werk en bij het opstellen van de prijsvergelijkingen.

veertiendaagse uitgave van de volkspartij voor vrijheid en democratie

nummer 1101 25 januari 1974

De VVD van A tot Z

In deze rubriek vindt men aankondigingen van spreekbeurten en VVD-vergaderingen, bestuursmutaties en andere wetenswaardigheden uit afdelingen, kamer- en statencentrales. Kopij voor de volgende rubriek dient de redactie te bereiken uiterlijk vrijdag 1 februari. Adres: Redactie Vrijheid en Democratie, Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

AKERSLOOT — Het voorlopig bestuur van de afdeling Akersloot hebben zitting als voorzitter, ir. H. J. Westers, als secr. mevrouw C. La Chapelle-Van Kuipers, Heer Hugostraat 2, tel. 12513 - 12624 en als lid J. M. Krom.

AMEIDE — Tot secr. van de afd. Ameide is benoemd de heer A. M. de Jonge, Liesveldweg 22, Ameide.

AMERONGEN — Wegens tijdelijk vertrek naar het buitenland van voorz. A. van Harten wordt het voorzitterschap van de afdeling Amerongen thans bekleed door de heer A. Vooren.

BENTHUIZEN — Het bestuur van de afdeling Benthuizen is als volgt samengesteld: J. v. d. Kamp (voorz.), C. van Veen (secr.), Sportlaan 4 en P. Schilder (penningm.)

BERGH — In het voorlopig bestuur van de afdeling Bergh i.o. hebben zitting Ing. W. A. van Dam (voorz.), A. T. J. van Halteren (secr.) Kellenstraat 25, 's-Heerenberg en H. Spliethof (penningm.).

DE BILT/BILTHOVEN — Op maandag 28 jan. in „De Magneet" debat tussen drs. D. J. D. Dees (lid Tw. K. VVD) en J. v.d. Doef (lid Tw. K. PvdA).
Op 18 febr. spreekt mevr. H. van Someren-Downer in Driebergen (plaats en tijd door afd. niet opgegeven).
Op dinsdag 19 februari in Hotel Heidepark; aanvang 20 uur. Jaarvergadering van de afdeling voor opstelling kandidatenlijst gem. raad.

BORSELE — In het bestuur van de afdeling Borsele hebben zitting: P. M. Reehorst (voorz.) P. A. de Meester (secr.) Keinkenszandweg 49, Heinkenszand en I. J. Risseeuw (penningm.).

BRIELLE — Op maandag 4 februari spreekt H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.) voor de ondercentrale Voorne-Putten-Rozenburg in Brielle. Plaats en tijd door afdeling niet opgegeven.

BUSSUM — Op maandag 4 febr. in de Gooische Boer, aanvang 20.15 uur. Jaarvergadering van de afdeling Bussum met o.a. kandidaatstelling gem. raadsverkiezingen.

CASTRICUM — De afdeling Castricum heeft nu een contactgroep „Vrouwen in de VVD". In het voorl. bestuur hebben zitting mevr. E. Not (voorz.), mevr. J. Postelmans (secr.) J. van Galenstraat 15 en mevr. Y. Vecht.

DELFT — Op woensdag 30 januari in „De Koophandel"; aanvang 19 uur. Algemene ledenvergadering afd. Delft. Tevens vaststelling kandidaten gem. raadsverkiezingen.

DRIEBERGEN — Maandag 18 febr. in De Spijkerzaal, aanv. 20 u., bijeenkomst met als spreekster mevr. H. v. Someren-Downer.

DRIEBRUGGEN — Nieuwe secretaris van de afdeling Driebruggen is de heer L. C. de Ru, Prins Willem Alexanderstraat 37 te Waarder (Z.-H.). tel. 03487 - 672.

DOETINCHEM — Op maandag 25 februari spreekt H. Wiegel in Doetinchem (Plaat en tijd niet opgegeven).

DORDRECHT — Op maandag 18 februari in Kunstmin, aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker H. Wiegel.

DRONTEN — Op dinsdag 29 januari in Open Hof te Dronten; aanvang 20 uur. Jaarvergadering van de afdeling Dronten met o.a. opstelling groslijst gem. raadsverkiezingen.

ECHTVELD — In Echtveld is een nieuwe afdeling opgericht. In het voorlopig bestuur hebben zitting als voorz. H. J. Snippe, als secr. P. van Soest, Kerkstraat 22, Ochten, Tel. 03444 - 1308 en als penningm. A. F. Angelino.

EMMELOORD — Op donderdag 28 februari in hotel 't Voorhuis te Emmeloord. Bijeenkomst van de afdeling Noordoostpolder met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.)

DEN HAAG — Op maandag 11 februari in de Ontmoetingskerk, Aaltje Noordewierstraat 199: aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de onderafd. I Den Haag met als spreker mr. F. Portheine (lid Tw. K.) over de oliecrisis en de machtigingswet.
Maandag 4 febr. Hotel Des Indes: aanvang 17.30 uur Bijeenkomst liberale ambtenaren. Spreker: A. J. Evenhuis (lid Tw. K.).

HALSTEREN — Op maandag 28 januari in het Vereenigingsgebouw te Halsteren(NB). Oprichtingsbijeenkomst nieuwe afdeling met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.).

DEN HELDER — Op vrijdag 1 maart in Bellevue; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afdeling Den Helder met als spreker H. J. L. Vonhoff.
Kamercentrale Den Helder: Op zaterdag 9 februari in zaal Entius te Nibbixwoud; aanvang 10.30 uur. Regionaal congres als start verkiezingscampagne Prov. Staten. Toespraak H. Wiegel; inleiding verkiezingsprogramma door lijsttrekker Gerbr. de Jong en forumdiscussie.

KAMPEN — Het secretariaat van de afdeling berust bij mej. A. J. Zikken, Loriéstraat 230, Kampen, tel. 05202 - 5676.

KAPELLE — Op vrijdag 1 februari in hotel De Zwaan te Kapelle aanvang 20.30 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als sprekers mr. J. F. G. Schlingemann (lid gs Zeeland VVD) en lijsttrekker T. Henkemans.

KLUNDERT — In Klundert is een nieuwe afdeling opgericht. In het bestuur hebben zitting als voorz. A. P. Timmers, als secr. F. J. Gerritsma, Gr. Florisstraat 18, en als penningm. J. H. Leendertse.

KRIMPENERWAARD — De regio Krimpenerwaard belegt op vrijdag 15 februar een verkiezingsbijeenkomst te Berkenwoude. In het Cultureel Centrum; aanvang 20 uur. Spreker o.a. H. J. de Koster (lid Tw. K.).

LEIDSCHENDAM — In het nieuwe bestuur van de afdeling Leidschendam vervullen de heren C. Jol, F. Th. H. Dubois en H. T. Klautz respectievelijk de functies van wnd. voorz., secr. en penningm.

MIDDELBURG — Mr. C. J. Pluijgers volgt dr. H. Beijer op als voorzitter van de Kamercentrale Middelburg. Nieuwe secretaris wordt m.i.v. 12 febr. mr. J. J. P. M. Asselbergs, Molenweg 6, Serooskerke. Tel.: 01189 - 1923.

NUNSPEET — In het nieuwe bestuur van de afd. Junspeet is J. Slinger voorz. W. A. H. Voogd secr., Leopoldlaan 15, Nunspeet en B. A. van Schaik penningm.

NIJMEGEN — Op maandag 11 februari in De Vereeniging Bijeenkomst stadsgewest Nijmegen met als spreekster mevr. H. van Someren-Downer (Aanvangstijd niet opgegeven).

ODOORN — E. J. Tonckens, die 25 jaar voorzitter van de afdeling Odoorn is geweest is benoemd tot erelid van deze afdeling.

OOSTZAAN — De afdeling Oostzaan heeft een nieuw bestuur. R. F. Ort (voorz.), C. de Graaff (secr.) Burg. Bratstraat 44, Oostzaan, tel. 02984 - 1866. en R. v.d. Werff (penningm.).

OUDENBOSCH — In het voorl. bestuur van de afdeling Oudenbosch hebben zitting J. G. Mourik (voorz.), mevr. M. O. ten Broek-Dahlkamp (secr.) Tibeertlaan 1, Oudenbosch en C. A. A. Kessel (penningm.).

REEUWIJK — Maandag 27 januari in d'Oude Stee te Reeuwijk. Derde kernavond van de afd. Reeuwijk ter verwerking van wensen uit de bevolking voor het gemeenteprogramma. (Aanvangstijd door afd. niet opgegeven).

ROCKANJE — Nieuwe voorz. van de afd. Rockanje is ir. H. J. de Ridder en nieuwe secr. G. J. J. Jacobs, Berberislaan 12.

ROSMALEN — Maandag 28 januari in restaurant de Zeuven Zinnen te Rosmalen: aanvang 20.30 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als onderwerp vaststelling kandidatenlijst gem. raad.

SCHOONHOVEN — Tot voorzitter van de afd. Schoonhoven is benoemd ir. N. J. Spijker en tot secr. I. P. Rissiceuw, Buiten de Veste 6.

SNEEK — Maandag 4 febr. in trefpunt 't Singeltsje. Bijeenkomst van de afd. Sneek met als spreker drs. L. Hilarides, lid van GS voor de VVD in Friesland en lijsttrekker bij de komende verkiezingen.

TIEL — Op vrijdag 22 februari in hotel De Gouden Leeuw te Geldermalsen. Aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de statencentrale Tiel met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.) over de verkiezingen voor Provinciale Staten.

TILBURG — In de Kamercentrale Tilburg is een nieuwe afd. opgericht nl. Hoge en Lage Zwaluwe en Moerdijk. In het bestuur hebben zitting W. J. Poussé (voorz.). J. Schrader (sec.) Oudlandstraat 37, L. Zwaluwe en mevr. M. T. M. E. Terlaak-Van Bilsen (penningm.).

RIJSWIJK — Op vrijdag 1 februari in restaurant Drievliet: aanvang 20.30 uur. Maandelijkse borrelbijeenkomst van de afd. Rijswijk met als spreker drs. G. M. V. van Aardenne (lid Tw. K.).

VELP — Op maandag 18 februari in Café-restaurant de Watermolen aanvang 19.30 uur. Jaarvergadering afd. Velp-Rozendaal. Daarna spreekt ir. J. Baas (lid E.K.).

WASSENAAR — Op maandag 28 februari in De Schaapskooi. Bijeenkomst afdeling Wassenaar met als spreekster mevr. H. van Someren-Downer. (Aanvangstijd door afd. niet opgegeven).

WEERT — Secr. van de afd. Weert is B. J. Arnold, Hazelaarstraat 1, Ell (gem. Hunsel) tel.: 04952 - 287.

WINSCHOTEN — Maandag 11 febr. De Klinker; aanvang 20 uur. Spreker: H. Wiegel.

IJSSELHAM — Het voorlopig bestuur van de afd. IJsselham wordt gevormd door H. Donker (voorz.), R. Lenstra (secr.), Blankenhammerweg, Ossenzijl en mevr. T. Brouwer-Bosch (penningm.).

ZWOLLE — Op maandag 4 februari in Suisse: aanvang 17.45 uur. Bijeenkomst afdeling Zwolle met als spreker P. Ch. Vogely (lid Dag. best.).

G. J. A. Riksman overleden

De heer G. J. A. Riksman, voorzitter van de afdeling Appingedam en fractievoorzitter van de VVD in de gemeenteraad is op 2 januari op 43-jarige leeftijd overleden. Hij was de motor van de VVD-activiteiten in Appingedam en daarbuiten; hij vervulde talloze functies ook buiten de politiek. Hij was o.a. voorzitter van het Departement van het Nut tot Algemeen, voorzitter van de Stichting Appingedammer woningbouw, voorzitter van de Nieuwe Appingedammer Handelsvereniging, bestuurslid van het gasbedrijf Fivelingo en voorzitter van de raadscommissie voor ruimtelijke ordening. Zijn heengaan wordt gezien als een verlies voor het gehele Eemsmondgebied.

In memoriam

mr. D. F. Went

Op 17 december jl. overleed te Leeuwarden op 63-jarige leeftijd mr. D. F. Went. Hij was juist schijnbaar hersteld na een ziekteperiode met een tweetal operaties en zijn overlijden kwam dan ook onverwacht.

De VVD, vooral in Friesland, is aan mr. Went grote dank verschuldigd. Hij heeft voor de partij in een lange reeks van jaren zeer veel werkzaamheden verricht als afdelingsbestuurder en voorzitter in Leeuwarden, als Kamercentralebestuurder en sinds 1962 als lid van de Staten van Friesland. In deze laatste functie heeft hij bemoeienis gehad met de meest uiteenlopende onderwerpen, met een nadruk op de financieel/economische — waarvan hij beroepshalve grote kennis had — en de cultuur in Friesland, die zijn grote liefde had. Door zijn kennis, enthousiasme en belangstelling oefende hij in al zijn verschillende functies steeds een grote invloed uit op de gang van zaken.

Iemands betekenis als mens echter wordt vooral bepaald door de omgang met andere mensen. En daarin lag wellicht de grootste betekenis van Fris Went, wiens overlijden bij zijn vele vrienden en kennisen — in en buiten de partij — een onopvulbare lege plaats achterlaat.

Ons medeleven gaat uit naar zijn echtgenote, zijn zoons en schoondochters.

Door een misverstand is de plaatsing van dit „IN MEMORIAM" in het vorige nummer achterwege gebleven. Onze excuses daarvoor — Red. Vrijh. en Dem.

DSM zaait paniek bij KVP-top

Onze Limburgse medewerker J. Thijssen beschrijft hoe de Nieuwjaarsrede van de president-directeur van DSM, drs. W. Bogers paniek bij enkele topfiguren in de KVP teweeg gebracht blijkt te hebben.

Nog eerder dan in het licht van de komende verkiezingen werd verwacht, hebben enkele politieke partijen kopstukken naar Limburg gestuurd. De KVP die zich ongetwijfeld het meeste zorgen maakte over de komende verkiezingen van Provinciale Staten (waarbij ze heel wat zetels en naar verwachting minstens één GS-zetel zal verliezen) stuurde zelfs fractieleider Andriessen. En dat alles gebeurde ook nog op Oudejaarsdag. Er moest dus wel iets aan de hand zijn.

Wát er precies gebeurd was, wisten in feite alleen de journalisten en enkele insiders die op voorhand kennis hadden kunnen nemen van de Nieuwjaarsrede die twee dagen later zou worden uitgesproken door president-directeur drs. W. Bogers van DSM. In die toespraak zou de heer Bogers over Limburg onder meer het volgende opmerken: „Het voordeel van de grote directe en indirecte werkgelegenheid gaat voor deze dichtbevolkte streek wel degelijk samen met het nadeel van milieubelasting. Zeer grote investeringen zullen op dit terrein verbeteringen van de situatie moeten opleveren. Maar desondanks roept het steeds strenger wordende maatschappelijke normbesef bij ons de vraag op of de uitbreiding van sommige chemische basisprodukten nog wel aan het bestaande complex in Zuid-Limburg mag worden toegevoegd. Basisprodukties tenderen immers ook naar aankoppeling van nieuwe treinen met volgprodukties. Deze gedachte kan in de toekomst een versterkend argument zijn om voor zeer grote basis-investeringen aan een eventueel nieuw produktiecentrum, elders in het land, de voorkeur te geven. Dit wil geenszins zeggen dat wij voornemens zouden zijn om ons uit Limburg terug te trekken. Wél dat wij er misschien naar moeten streven om het geïntegreerde complex hier af te ronden met logische toevoegingen en met industrieën van geheel andere aard."

Angststuipen

Dat nu heeft enkele KVP-bestuurders de angststuipen op het lijf gejaagd. Bij DSM was men daarover wat verbaasd. Immers drs. Boger had bepaald geen nieuwe schokkende mededelingen in petto. Wat hij zou gaan zeggen is reeds diverse keren gezegd en past ook volledig in de bij de meeste beleidsfiguren de laatste jaren gegroeide filosofie over de toekomst van Limburg. Maar goed, dat was dan toch de aanleiding voor een partijtje paniekvoetbal van de KVP-voormannen. Die verklaarden overigens zoals te verwachten viel, na een gesprek met de DSM-directie dat „alle verontrusting" nu was weggenomen. DSM gaat de komende vijf jaren circa vier miljard gulden investeren en daarvan is 1 miljard bestemd voor Limburg. Inderdaad bestudeert men thans de mogelijkheid van een nieuw groot produktiecentrum in het Groningse Eemshaven-gebied, waar op den duur inclusief alle mogelijke nevenvestigingen misschien enkele duizenden mensen werk zullen kunnen vinden. Limburg behoudt echter het beheercentrum en dat wordt op een logische en gedifferentieerde wijze afgebouwd, zodat het makkelijker wordt de milieugrenzen in acht te houden en er gelukkig een behoorlijk aanbod blijft en komt van kwalitatief goede arbeidsplaatsen.

Milieuproblemen

Dat wil echter bepaald nog niet zeggen dat men nu in Limburg de toekomst met een gerust hart tegemoet kan zien. En dat is dan weer de reden waarom er de laatste tijd nogal wat stemmen zijn opgegaan om de resterende twee kolenmijnen een jaar langer open te houden en te bestuderen of eventueel niet tóch de mijn Beatrix in produktie kan worden genomen, hoewel bij dat laatste — en burgemeester drs. Fey van Melick en Herkenbosch heeft daar al op gewezen — ook weer milieuproblemen een rol zullen gaan spelen. Hoofddoel van dat langer openhouden van de mijnen Julia en Oranje Nassau I, is „werkverschaffing" aan de circa 1000 mijnbeambten die daar nog werken. Afvloeiing daarvan zou het aantal werklozen in de „mediale" groep doen oplopen tot ruim 2200 en dat terwijl men in Limburg nog steeds zit te wachten op de nieuwe „schrijftafels" die het CBS en andere Rijksdiensten zullen moeten komen brengen.

Maar dat is dan ook het enige argument dat in Limburg voor het langer openhouden van die mijnen wordt aangevoerd. En men weet dat zoiets ontzettend veel geld zal gaan kosten. De vraag is dan ook of dat geld niet anders en beter uitgegeven kan worden. Voor de in 1965 reeds beloofde nieuwe industrieën bijvoorbeeld. De in steeds groter getale terugkerende pendelaars — er staan er nu reeds meer dan 1900 ingeschreven en de cijfers uit het aangrenzende Duitsland doen nog een grotere terugkeer verwachten — zouden daar óók van kunnen profiteren...

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur en voorzitter van de redactiecommissie is de heer Ph. C. la Chapelle.
● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.
● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westblaak 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Vragen aan Den Uyl

De heer H. J. de Koster, lid van de Tweede Kamer voor de VVD heeft premier Den Uyl schriftelijk gevraagd of het waar is dat de minister-president tijdens een persconferentie in de tweede helft van november heeft gezegd, dat er sterke prijsopdrijving plaatsvindt van ruwe olie en dat met name in Iran en Liberia olie tegen fancyprijzen wordt verkocht. Premier Den Uyl antwoordde op 17 januari dat hij inderdaad heeft opgemerkt dat in landen als Nigeria en Iran olie tegen hoge fancyprijzen wordt opgekocht. Hij bevestigde dat dit voor de Iraanse ambassadeur aanleiding was geweest opheldering te vragen, omdat deze opmerking grote verwondering in Iran heeft gewekt. De premier meende dat het geenszins in zijn woorden opgesloten lag de regering van Iran een verwijt te maken. Integendeel hij heeft door zijn woordkeus juist mede aangegeven dat dergelijke prijsontwikkelingen zich veelal buiten de invloed van de regeringen voltrekken omdat zij door speculanten kunnen zijn veroorzaakt. De heer

De Koster meent dat de kritiek van de premier wel degelijk de regeringen van Iran en Liberia heeft betroffen, reden waarom hij premier Den Uyl heeft gevraagd of deze zich ervan bewust is dat Iran sedert de boycot een nog belangrijker leverancier dan voorheen is geworden van de schaarse grondstof olie en welke functionele betekenis aan de woorden van de minister-president moet worden toegekend.

JOVD-bijeenkomsten

Op vrijdag 1 februari vergadert de afdeling Zeist en omstreken van de JOVD in Hotel Victoria in Zeist. Om 19 uur begint een besloten ledenvergadering; om 20 uur een openbare met een verslag van een reis naar Zuidoost-Azië en aansluitend een discussie over „Vietnam vrij van communisme."

De JOVD houdt op vrijdag en zaterdag 15 en 16 februari haar vijfde lustrumcongres in het Jaarbeurs-congrescentrum te Utrecht. De eerste congresdag zullen o.a. spreken H. Wiegel en mevr. H. van Someren-Downer. Zaterdag komt het congresthema „Hoe tolerant is onze democratie" aan de orde. Inleiders op dit onderwerp zijn de heren W. J. Geertsema, mr. A. A. M. van Agt, min. van justitie, P. Jongeling, voorz. Tw. K.-fractie GPV en dr. B v.d. Lek, voorz. Tw. K.-fractie PSP.

Meisjes die op dit lustrumcongres als hostess willen optreden gelieven zich op te geven bij het secretariaat, Bourgondielaan 206 in Zeist, tel. 03404 - 15910.

Twijfels over Schipholstad

Plannen voor de bouw van een Schipholstad in de Haarlemmermeer hebben weinig instemming gevonden bij zowel het provinciaal bestuur van Noord-Holland als bij het gemeentebestuur van Haarlemmermeer. De stad zou moeten komen in het zuidelijke deel van de gemeente, speciaal voor de opvang van personeel van de luchthaven Schiphol en werknemers van bedrijven in het Noordzeekanaalgebied. De nieuwe stad moet worden geprojecteerd buiten de geluidstroggen van Schiphol en aan de nieuwe Schipholspoorlijn. Het staat te lezen in en rapport van de Rijksplanologische commissie aan het provinciaal bestuur van Noord-Holland in verband met de ontwikkeling van het streekplan De Meerlanden (het gebied, waarin liggen Haarlemmermeer, Aalsmeer, Uithoorn en een deel van Ouderkerk). De Rijksplanologische dienst beveelt in zijn studie ook aan de groei van Schiphol af te remmen.

De verstedelijking in het gebied van de gemeente Haarlemmermeer wordt spoedig onderworpen aan een studie op rijksniveau. De Meerlanden moeten worden opengehouden, maar een verdere bebouwing van het zuidwestelijke deel van de Haarlemmermeer wordt door de dienst wél in overweging gegeven. De bevolking van De Meerlanden moet zo klein mogelijk blijven. Voor het jaar 1980 wordt een bevolkingsgetal van 125.000 genoemd.

Mr. J. Roelse, de socialistische gedeputeerde in Noord-Holland, heeft van de aanbevelingen van de dienst weinig overgelaten. In een kranten-interview verklaarde hij dat een stad midden in het open gebied van de Haarlemmermeer voor hem helemaal uit den boze is. „Het feit dat ze spreken over bestudering van de bouw van een stad in het zuiden van de Haarlemmermeer midden in het groene hart van de gemeente, betekent dat de grondslagen van het huidige beleid op losse schroeven zijn komen te staan." De gedeputeerde vindt het een teleurstellend advies, waarin de dienst zichzelf tegenspreekt. De woonproblemen moeten worden opgelost in een overloopgebied, maar in de gedachtengang van de commissie komen de daarvoor benodigde verbindingen pas over een groot aantal jaren tot stand. „Juist die goede verbindingen zijn beslissend voor het welslagen," aldus de gedeputeerde.

Burgemeester C. van Stam van Haarlemmermeer is het evenmin eens met de bouw van een stad in zijn gemeente, zoals hij er ook bezwaar tegen heeft dat de Meerlanden niet harder zouden mogen groeien dan tot 125.000 mensen in 1980. „Dat getal hebben wij al bijna bereikt. Aalsmeer en Uithoorn zouden dan nu al met bouwen moeten stoppen. Dat zou alleen maar kunnen als er goede verbindingen zijn naar de overloopgebieden in de kop van Noord-Holland.

Na 1980 moeten de overloopgebieden in Noord-Holland (Alkmaar, Purmerend en Hoorn) de woningzoekenden opvangen. Tot 1980 mag Haarlemmermeer dus geen belemmering in de weg worden gelegd om haar taak naar behoren te vervullen aldus de burgemeester.

Volgens de heer J. Th. Keizers, fractievoorzitter van de VVD in de gemeente Haarlemmermeer is zo'n stad binnen zijn gemeente niet haalbaar. „Eigenlijk is een naar binnen uitbouwen van de randstad niet wenselijk," vindt hij. „De plannen voor zo'n aparte stad zijn eigenlijk voortgekomen uit het feit dat de overloopgedachte in noordwaardse richting niet helemaal is gerealiseerd. Je zou die stad hier overigens wel van de grond krijgen gezien de hoeveelheid huizen die we hier bouwen en we zitten dichtbij het werk op de luchthaven. Maar ons hele voorzieningenpakket is er niet op ingericht. Bovendien moet je je afvragen of het wenselijk is in de omgeving van de luchthaven een aparte stad neer te zetten. De uitvliegroutes wijzigen zich voortdurend en met de huidige vier banen zijn er al moeilijkheden genoeg. Ik zet er vooralsnog een groot vraagteken achter," aldus de heer Keizers.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening f 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853-32068

Enig optimisme over akkoord

door onze redacteur buitenland

Het akkoord tussen Egypte en Israël over de scheiding van de troepen in de Sinaiwoestijn biedt tenminste de hoop dat er nu verder gepraat zal worden over een echte vrede in het Midden-Oosten. Het is al van grote betekenis dat de handtekeningen van vertegenwoordigers van beide landen onder één en hetzelfde papier staan, wat zou kunnen betekenen dat Egypte de staat Israël eindelijk erkent en dat Israël het principe van de terugtrekking uit de in 1967 bezette gebieden aanvaardt.

Ook in de vaderlandse pers wordt de hoop op een betere toekomst wel rechtvaardig geacht. Gewezen wordt op de belangrijke rol die de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Henry Kissinger heeft gespeeld bij de totstandkoming van het papier. En men is het er over eens dat het ook hem nog wel menig zweetdruppeltje zal kosten voordat het papieren akkoord en het noodzakelijke gevolg daarop geëffectueerd zijn.

De gesubsidieerde **Tijd** meent dat Kissinger zijn diplomatieke gave hard nodig zal hebben om te voorkomen „dat een nieuwe status-quo ontstaat in de Sinai — de grootste angst van Egypte —, zodat het probleem alleen maar zou zijn verschoven en niet opgelost." Het blad voegt eraan toe dat men op grond van wat hij nu al heeft gepresteerd nog wel iets van hem mag verwachten.

Het Parool vindt het al heel wat dat beide partijen het tenminste ergens over eens zijn geworden — „al betekent het akkoord niet dat er een begin gemaakt zou zijn met die werkelijke vredesregeling voor het Midden-Oosten". Het blad gaat er daarbij vanuit dat het nu bereikte akkoord alleen betrekking heeft op de positie van de wederzijdse troepenmachten, „zoals die waren bij het einde van de oorlog van oktober". „Door terugtrekking, uitdunning en het scheppen van een bufferzone is de situatie militair „ontscherpt" — dat is niet hetzelfde als vrede".

Bij de komende onderhandelingen zal de vaststelling van de grenzen het centrale thema zijn, zo meent de **NRC.** „Waarbij het zal gaan om wat Israël noemt: veilige grenzen, grenzen die verdedigbaar geacht kunnen worden. De grote vraag is echter wat onder veilige of verdedigbare grenzen moet worden vertaan, ja zelfs, of grenzen die aan deze omschrijving beantwoorden wel bestaanbaar zijn. De veiligheid van grenzen is immers niet alleen een kwestie van aardrijkskunde, maar ook van oorlogstechniek. En deze laatste is aan snelle en grote veranderingen onderhevig." Deze stelling wordt in het blad geadstrueerd door een artikel van Curt Gasteyger, medewerker voor strategische zaken. Deze geeft een opsomming van de wapenleveranties aan de landen van het Midden-Oosten, door het Westen aan de olieproducerende landen, door het Oosten aan Syrië en Egypte. Dat hierbij een streven naar handhaving van het machtsevenwicht op de voorgrond staat acht schrijver niet waarschijnlijk. „Juist nu denkt niemand meer aan enige beperking van de wapenhandel in dit gebied, waar zo lang om gevraagd is... Wat daar nu bewust door de grote machthebbers wordt aangericht, dient in ieder geval niet de politieke stabilisatie van die landen. En het draagt nog minder bij tot een oplossing van het veel omvangrijker probleem van een voor alle landen enigszins veilig gestelde energievoorziening".

Garanties

In het commentaar zegt de NRC verder dat de grenzen toch of juist daarom op andere manier moeten worden gegarandeerd dan door Israëlische bezetting van Arabisch grondgebied en militaire voorzieningen, „n.l. politieke garanties der grote mogendheden", dwz. de Sowjet-Unie, de Verenigde Staten en mogelijk Frankrijk en Engeland die in 1950 tot de ondertekenaars van de garantieverklaring, waaraan de Russen niet deelnamen, behoorden. Die verklaring was toen bedoeld om de Russen te beletten in het Midden-Oosten vaste voet te krijgen. „Dat dit niet gelukt is hebben de westelijke mogendheden in belangrijke mate aan zichzelf te wijten. Door de Amerikaanse weigering de Assoeandam te financieren en de Frans-Britse militaire actie tegen Egypte, kort daarna, in 1956, is de poort geopend voor een Russische penetratie in het Midden-Oosten, die de Sowjet-Unie tot een niet meer weg te denken factor in dit gebied heeft gemaakt." Het blad bepleit nu een nieuwe garantieverklaring op te stellen mede ondertekend door de Russen, waarbij de verantwoordelijkheid voor de vredeshandhaving in het Midden-Oosten in de eerste plaats bij de Verenigde Naties zou dienen te liggen. Pas als deze zouden falen zouden de vier garanderende mogendheden moeten inspringen."

De Volkskrant noemt de ondertekening van het thans tot stand gekomen akkoord tussen Egypte en Israël een kleine stap in de goede richting. Natuurlijk zal er eerst een vergelijkbaar akkoord met Syrië moeten worden gesloten en zullen de punten op de agenda van de conferentie in Genève nog één voor één om een duidelijke oplossing vragen. „De troepenscheiding op zichzelf komt vooral tegemoet aan de wens van Kissinger om de situatie, die tengevolge van de Oktober-oorlog is ontstaan, minder explosief te maken. De kans op het uitbreken van een nieuwe oorlog is door het akkoord ...wel kleiner geworden, maar zeker niet verdwenen. Alles hangt nu af van de bereidheid van Israël om zich te binden aan een uiteindelijke terugtrekking uit de bezette gebieden, van een Arabische bereidheid om een dan ontstane Israëlische realiteit te erkennen, van een afkalven der grote argwaan aan beide kanten over de werkelijke bedoelingen van de andere en de mate, waarin de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie het eens kunnen worden over een ontspanningspolitiek in dit deel van de wereld en hun bereidheid om via het uitoefenen van druk op Israël en de Arabische staten zo'n ontspanning ook een overtuigend karakter te geven. Optimisme over een redelijk snelle verwezenlijking van deze reeks vredesvoorwaarden lijkt op dit moment volstrekt niet verantwoord."

De Volkskrant gaat als enige in op nog een belangrijk probleem: de Palestijnen, wier zaak volgens het blad tot nu toe nauwelijks aan bod is gekomen. „Als er een reeks Arabisch-Israëlische akkoorden ontstaat, heeft de Palestijnse kwestie veel van haar explosieve kracht verloren. Hetgeen de reden is, waarom de Palestijnse verzetsorganisaties hun uiterste best zullen doen om veranderingen in het scenario aan te brengen."

VV vrouwen D

Kopij voor deze rubriek zenden aan: mevr. mr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

UNO-universiteit

Mevrouw A. van Belle—Van der Star die op voordracht van het Nederlandse Vrouwencomité in 1973 door de minister van buitenlandse zaken werd benoemd tot lid van de Nederlandse delegatie bij de algemene vergadering van de UNO, was gedelegeerde bij de tweede (economische en sociale) commissie van de UNO. Hieronder volgt een uittreksel van de verklaring die zij 7 november van het vorig jaar heeft afgelegd over de universiteit van de Verenigde Naties.

Tijdens de 27ste zitting van de UNO is door de tweede commissie besloten een werkgroep in te stellen belast met het opstellen van o.a. een beginselprogramma voor de UNO-universiteit. Tijdens deze zitting heeft de Nederlandse delegatie uitdrukking gegeven aan haar bezorgdheid wat betreft de handhaving van de geestelijke vrijheid en onafhankelijkheid. Wij hebben de werkgroep verzocht een artikel op te nemen dat uitdrukking geeft aan de noodzaak dat diegenen die aan de Universiteit verbonden zijn, niet vervreemden van hun eigen cultuur.

Uit het rapport van de secretaris-generaal en het herziene basisprogramma blijkt dat aan vele bezwaren is tegemoet gekomen. Uit het uiteindelijke project blijkt dat de autonomie van de Universiteit gewaarborgd is, alhoewel onze delegatie zich afvraagt of het niet beter zou zijn het begrip van de academische vrijheid duidelijk in het Handvest vast te leggen. De delegatie betreurt het dat geen enkele garantie gegeven is tegen het risico van „brain drain", maar zal hier geen punt van maken.

In het voorontwerp van het Handvest worden geen regelingen voorzien wat betreft samenwerking van instellingen en particulieren in diverse landen met de Universiteit. Alhoewel het voorontwerp het onderwerp aanduidt, is onze delegatie van mening dat deze regelingen expliciet in het handvest verwerkt moeten worden. Wat betreft het gedecentraliseerde karakter van de UNO-universiteit, lijkt het ons dat het Handvest meer dan nodig is, het accent legt op de rol van de rector — waarom geen rectrice? — alsook op de rol van de Raad met betrekking tot de centra, de programma's en de directeuren.

Naar onze mening is de interne democratie niet voldoende gewaarborgd. Men kan zich voorstellen dat het recht van de president van de uitvoerende raad van de Unesco om de raad bijeen te roepen in het handvest wordt opgenomen. De rector organiseert periodiek conferenties van directeuren. Onze delegatie had er de voorkeur aan gegeven dat een nader te noemen aantal directeuren een dergelijke conferentie kan bijeenroepen en dat het handvest ter zake termijnen zou aangeven.

Onze delegatie had liever gezien dat de door de Unesco te spelen rol belangrijker zou zijn geweest.

Met het oog op de voorgaande opmerkingen had onze delegatie er de voorkeur aan gegeven dat de Assemblee dit handvest nog niet zou goedkeuren. Daar echter voorzien wordt dat de volgende Algemene Vergadering het handvest zal herzien, gaan wij akkoord met de aanvaarding ervan.

Onze delegatie kan haar volledige goedkeuring hechten aan de keuze van Tokio als centrale zetel voor de Universiteit. De Universiteit kan zich gelukwensen met de reeds ontvangen financiële steun van Japan en vele andere landen. Nadat het handvest zal zijn aangenomen en uitgewerkt, stelt onze regering zich voor financiële steun te verlenen aan projecten die door de universiteit zijn uitgewerkt in samenwerking met wetenschappelijke instellingen in de ontwikkelingslanden; een en ander binnen het kader van het Nederlandse programma voor ontwikkelingshulp.

Onze delegatie zal voor de desbetreffende resolutie stemmen.

Utrecht

De organisatie Vrouwen in de VVD in de provincie Utrecht organiseert 8 februari in hotel Heidepark, Jan Steenlaan te Bilthoven, een discussiebijeenkomst onder leiding van mevrouw mr. J.M. Corver—Van Haaften, burgemeester van Soest. Aanvang 10.45 uur. Einde 15.30 uur. Kosten voor de lunch tien gulden, te voldoen bij binnenkomst. Opgave telefonisch of schriftelijk bij melijk bij mevrouw G.G.A. Alting-Ambrosius, Vredehofstraat 12 te Soestdijk, tel. 02155—14815.

Staten- en raadsleden

Het bestuur van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD heeft 10 januari voor het eerst in zijn nieuwe samenstelling in Amersfoort vergaderd. Het bestuur heeft bij die gelegenheid langdurig stil gestaan bij de komende verkiezingen voor de Provinciale Staten.

Besloten werd 31 januari het gemeenteprogramma 1974 openbaar te maken door middel van een persconferentie. Verder wordt op 3 of 10 mei een bijeenkomst georganiseerd met de statenleden en leden van de Eerste Kamerfractie in het provinciehuis van Overijssel in Zwolle. Voor deze bijeenkomst zullen zowel de aftredende als de nieuw gekozen statenleden worden uitgenodigd. De jaarvergadering van de vereniging en het congres zullen 1 en 2 november in „De Blije Werelt" te Lunteren worden gehouden.

Onze liberale staatsorganisatie

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het eerste artikel over dit onderwerp van zijn hand.

De Staten-Generaal, verdeeld in een Eerste en een Tweede Kamer, vertegenwoordigen „het gehele Nederlandse volk". De leden van de Tweede Kamer, ten getale van 150, worden volgens het stelsel der evenredige vertegenwoordiging, rechtstreeks gekozen door de stemgerechtigde Nederlandse ingezetenen. De 75 leden van de Eerste Kamer worden gekozen door de leden van de Staten der Provincies. De wetgevende macht wordt gezamenlijk door de Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend. De Koning(in), wettige erfgenaam uit het Huis van Oranje Nassau, draagt de Kroon der Nederlanden en is onschendbaar. De ministers, die door de Koningin worden benoemd en ontslagen, zijn verantwoordelijk. De uitvoerende macht berust bij de Koning.

Dit zijn, heel kort samengevat, de belangrijkste bepalingen van onze Grondwet, die de kern inhouden van onze op de constitutionele monarchie steunende parlementair-democratische staatsorganisatie.

Het begrip „Staten-Generaal" wortelt heel diep in onze historie. Op 9 januari 1964 was het groot feest op het oude Haagse Binnenhof. Toen kon, in tegenwoordigheid van Koningin Juliana en (kroon)prinses Beatrix, het 500-jarig bestaan van de Staten-Generaal worden gevierd. En op 29 mei 1964 werd vervolgens ook in Brussel, onder patronaat van de Belgische afvaardiging bij de Interparlementaire Beneluxunie, de eerste vergadering, in het jaar 1464, van de Staten-Generaal herdacht. Het was in de tijd van Philips van Bourgondië bijgenaamd „De Goede", en trouwens ook al in de vroege middeleeuwen, dat „dagvaarten" of Statenvergaderingen werden uitgeschreven, waar over de „hede" werd beslist. De middeleeuwse feodale opvatting was, dat de Landsheer als beschermer recht had op steun van de beschermden, in de vorm van een geldelijke bijdrage. Tot dan toe waren het zuiver plaatselijke bijeenkomsten geweest, maar tegen het einde van 1463 riep Philips de Goede vertegenwoordigers van alle Bourgondische staten en belangrijke steden bijeen. Zo werd op 9 januari 1464 de zitting der „Algemene" of „Generale" Staten te Brussel in tegenwoordigheid van Philips zelf geopend. Al was er nog geen sprake van een permanent orgaan met vaste leden; al vertegenwoordigden de van nauwkeurige instructies voorziene afgevaardigden alleen hun eigen gebied en al ontstond ook de aanduiding „Staten-Generaal" pas in een latere fase, er was toch voor de eerste maal een centrale ontmoetingsplaats voor de vorst met al zijn „staten" geschapen. Volgens de historici mag dan ook met reden worden gezegd, dat een vrijwel ononderbroken lijn de eerste Algemene Statenvergadering van januari-februari 1464 met de Staten-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden verbindt. In een ter gelegenheid van de feestelijke herdenking (bij Van Gorcum, & Comp. te Assen) uitgegeven Gedenkboek, getiteld: „500 jaar Staten-Generaal" kan men in een reeks artikelen van deskundige medewerkers de hele historie der Staten-Generaal beschreven vinden.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
het betere binnenhuis
DAMPLEIN 48
LEIDSCHENDAM
TEL. 01761 - 5205
NA 18.00 UUR 01761 - 4115

Tweede Kamer

We gaan hier nu op de verdere ontwikkeling in de loop der eeuwen niet in en springen over naar het jaar 1815, toen het twee-kamerstelsel werd ingevoerd, zoals wij dat thans nog kennen. Met de nadrukkelijke bepaling, dat de Staten-Generaal „het gehele Nederlandse volk" vertegenwoordigen, kan men een ander Grondwetsartikel in verband zien, namelijk dat de leden stemmen „zonder last van of ruggespraak met hen, die benoemen". Deze beide artikelen hebben in de eerste plaats een historische betekenis, in die zin, dat men destijds heeft willen duidelijk maken dat zij niet, als tijdens de Republiek, vertegenwoordigers van de onderscheidene provincies waren, die hen hadden afgevaardigd en daarbij nog een „bindend mandaat" hadden. Als liberaal van deze tijd kan men deze artikelen ook nu nog aanvaarden als grondgedachten van ons representatieve of vertegenwoordigende stelsel. Een stelsel, waarbij de gekozenen het vertrouwen hebben gekregen van hun kiezers. En waarbij zij, eenmaal voor bepaalde tijd (normaal vier jaar voor Tweede-Kamerleden) gekozen, naar eer en geweten het algemeen belang, zoals zij dat als liberalen en op grond van het gezamenlijk vastgestelde liberale program, zien, hebben te behartigen. De naam „volkspartij" is ook met opzet gekozen om te doen uitkomen, dat ook de VVD geen bepaalde groepen eenzijdig vertegenwoordigt, maar haar aanhangers zoekt — en ook vindt — onder alle maatschappelijke lagen der bevolking.

Dat een Kamerlid uiteindelijk eigen verantwoordelijkheid heeft te dragen, deed op de laatste jaarvergadering ons Tweede-Kamerlid mr. H. E. Koning nog eens duidelijk uitkomen. Dat was toen hij naar aanleiding van enkele bezwaren uit de vergadering tegen afsluiting van de Ooster-Schelde na een uitvoerige uiteenzetting zijnerzijds van de voor- en nadelen daarvan, vaststelde dat de Ooster-Schelde op dit ogenblik een uiterst gevaarlijke zee-arm is en verklaarde: „Als volksvertegenwoordiger kan ik de verantwoordelijkheid van een nieuwe ramp (als in 1953) niet op mij nemen."

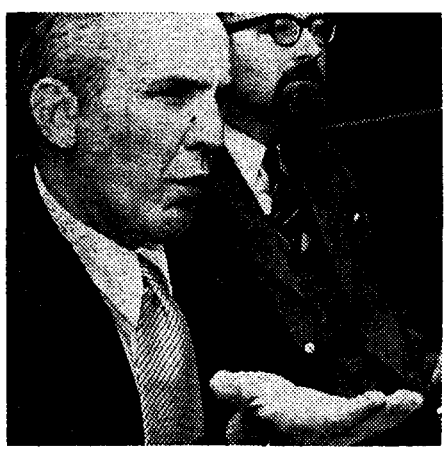
Natuurlijk betekent dit alles niet, dat de Kamerleden niet voortdurend hun oor te luisteren moeten leggen en moeten afwegen wat aan inzichten, wensen en bezwaren in de partij — en ook daarbuiten — leeft. Op de jaarvergaderingen van de VVD vormt de bespreking van het beleid der Kamerfracties steevast een van de belangrijkste punten van de agenda. De vermeldingen en aankondigingen in de rubriek „De VVD van A tot Z" in dit blad tonen bovendien telkenmale aan, welk een druk contact er tussen de Kamerleden en de afdelingen in het land bestaat. Tenslotte is er al sinds verscheidene jaren een „regionale taakverdeling" voor de leden van de bepaalde Kamerleden in het bijzonder (door spreekbeurten, e.d.) contacten Tweede-Kamerfractie, volgens welke plegen te onderhouden met daartoe aangewezen Kamercentrales en de afdelingen dezer centrales.

Thorbecke

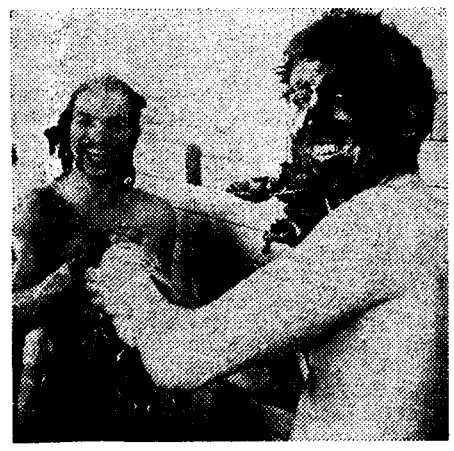
De basis voor de staatsrechtelijke organisatie van ons land, zoals die ook thans nog vrijwel ongeschokt bestaat, is voor een zeer belangrijk deel gelegd door de grote liberale staatsman Thorbecke, door prof. Kranenburg eens voortreffelijk getypeerd als „een man met omvangrijke kennis, grote staatsrechtelijke vormkracht, moed en zelfvertrouwen". Als inspirator eerst van de „negen mannen" en later als voorzitter van de staatscommissie, is Thorbecke de schepper geweest van de befaamde Grondwetsherziening van 1848. Het parlementaire stelsel, zoals wij dat sindsdien kennen, met de koninklijke onschendbaarheid en de volledige ministeriële verantwoordelijkheid, was daarmee in onze hoogste staatswet verankerd. Een werk, waarmee de liberalen, naar Troelstra eens getuigd heeft, „zich onsterfelijke roem hebben verworven in de geschiedenis der vooruitgang". Voor de Tweede Kamer werd het directe kiesrecht ingevoerd (voordien gekozen door de Staten der Provincies). De leden van de Eerste Kamer werden sedertdien niet meer door de Koning benoemd, maar volgens een „getrapt stelsel" gekozen door de Provinciale Staten. De Tweede Kamer kreeg het voor haar mede-wetgevende arbeid zo belangrijke amendementsrecht. De eenjarige begroting werd ingevoerd en in de Grondwet werd de organisatie van het provinciaal en van het gemeentelijk bestuur bij de w e t voorgeschreven.

Op basis van deze nieuwe grondslagen, heeft Thorbecke vervolgens als minister een ontzagwekkende wetgevende arbeid verricht. Vrijwel alle organieke (uit de Grondwet rechtstreeks voortvloeiende) wetten en nog verscheidene andere — o.a. de Kieswet, de Gemeentewet, de Provinciale Wet (tegenwoordig Provinciewet geheten), de Wet op het recht van enquête, de Onteigeningswet, maar ook de scheepvaartwetten, de Postwet, e.a. werden onder zijn bestuur tot stand gebracht. Tijdens het tweede Kabinet-Thorbecke kwam o.a. de Wet op het middelbaar onderwijs tot stand. Vooral die M.O.-wet was een hoogst belangrijke stap op de weg naar een grotere ontwikkeling van ons volk. Om Troelstra nog eens te citeren, deze schrijft in het eerste deel van zijn „Gedenkschriften" zelfs: „Het is mijn vaste overtuiging, dat van de diensten, die Thorbecke ons volk heeft bewezen, de invoering der middelbare school wel de voornaamste is."

In een volgend artikel o.a. het een en ander over de toepassing van het amendementsrecht, het indienen van moties en in het algemeen de medewetgevende en controlerende arbeid van de Kamer(s).

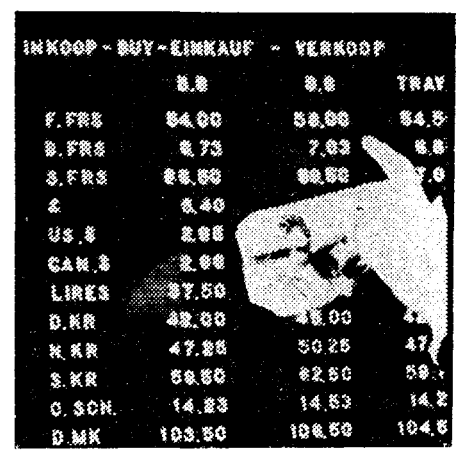
STAATSSECRETARIS Klein van onderwijs en wetenschappen heeft op een perconferentie zijn nota over de studiefinanciering gepresenteerd. Een van de maatregelen van het kabinet Biesheuvel werd in de nota ongedaan gemaakt: de 1000 gulden collegeld werd teruggebracht tot 500 gulden.

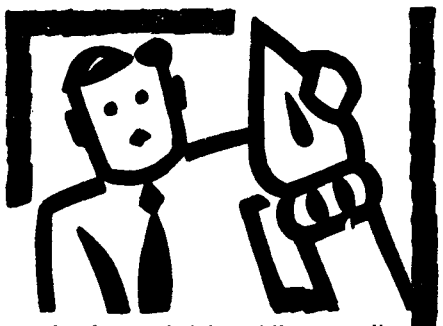
ENGELAND is in een ernstige crisis gestort, onder meer door een actie van de mijnwerkers. Om hun looneisen kracht bij te zetten, hebben ze geweigerd overwerk te verrichten. De energievoorraden van het land zijn daardoor ernstig aangetast. Een van de eisen van de mijnwerkers is dat de douchetijd ook wordt uitbetaald.

OOK IN DE EERSTE KAMER is het kabinet Den Uyl er in geslaagd zijn veelomstreden Machtigingswet er door te krijgen. Niet met de steun van de VVD uiteraard die bij monde van oud-minister van justitie mr. C. Polak de wet fel attaqueerde.

DE EUROPESE SAMENWERKING heeft voor de zoveelste maal door toedoen van Frankrijk een gevoelige klap gekregen. Het eenzijdige besluit om de Franc te laten zweven, in flagrante strijd met de zojuist te Rome gemaakte afspraken, wordt dan ook door iedereen, die de Europese gedachte een warm hart toedraagt, zeer betreurd.

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal 30 getypte regels) het meest kans maken vlot integraal te worden opgenomen. Publikatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Grote of kleine partij

Al geruime tijd wordt er in deze rubriek getwist over de vraag of de VVD oppositie moet voeren, zoals ze het doet of dat ze een welwillende houding jegens Den Uyl moet innemen (standpunten Boorsma, Ten Broek e.a.). De laatsten voeren daarbij aan dat het anders moet omdat de huidige houding niet in overeenstemming is met het liberalisme.

Mijns inziens raakt men hier de kern van de zaak, nl. of de VVD een bij uitstek liberale partij is en of ze dat moet blijven. In het pre-Wiegeliaanse tijdperk was de VVD een links-liberale club (Geertsema, Vonhoff), electoraal vooral steunend op middenstanders, die op hun stembriefje de slechtste partij doorstreepten, vervolgens de op één na slechtste totdat ten slotte de VVD overbleef. Groeikansen waren toentertijd verwaarloosbaar. Het links-liberalisme was in Nederland niet zo'n succes.

Wiegel daarentegen heeft de VVD over de 20-zetelgrens getild en zal haar spoedig over de 30-zetelgrens tillen. wanneer een partij in twee jaar tijds haar kiezersbestand verdubbelt, wordt wel de vraag actueel hoe dit kon gebeuren. Dat zou de VVD moeten onderzoeken. Ondanks gebrek aan gegevens waag ik het de conclusie te trekken dat de oorzaak meer heeft gelegen in het feit dat de VVD bekend staat als een tegenhanger van de PvdA en veel minder als vertegenwoordigster van het liberalisme.

Mensen als Boorsma en Ten Broek ontgaat het mijns inziens dat zich op dit punt binnen het kiezersbestand van de VVD enorme veranderingen voltrokken en nog voltrekken. In de ons omringende landen bestaan duidelijke tegenhangers van het socialisme (Tories, CDU, Gaullisten) in Nederland niet. De VVD vult nu dat vacuüm met groot succes op. Daarbij komt nog dat de grote strijdvraag van de komende jaren waarschijnlijk niet gaat over de inkomensnivellering, maar over de vraag of we bereid zijn een zeer groot deel van ons inkomen (50 procent) te besteden aan collectieve voorzieningen. In wezen meer een tegenstelling tussen socialisme en niet-socialisme dan tussen socialisme en (links) liberalisme. De VVD zal moeten kiezen tussen een bestaan als kleine puur liberale partij of een bestaan als grote partij met liberale inslag.

D. J. W. TEN CATE, Eelde.

• Groeiend ledental

Na het lezen van ons veertiendaags blad las ik in de regionale krant „Het nieuwsblad van het Zuiden" dat het VVD-ledental dat van de CHU heeft overschreden en thans bijna 70.000 bedraagt. Vooral de groei in onze per traditie KVP stemmende provincie Noord-Brabant doet ons veel deugd. In onze gemeente Udenhout proberen wij de „bosjes" sympathisanten dan ook daadwerkelijk lid van de VVD te maken, sterker nog: In overleg met het bestuur van de kring Tilburg en omgeving zullen wij waarschijnlijk deel gaan nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen in mei a.s.

R. H. M. CONRADI, Udenhout

• Lidmaatschap bejaarden

Door ons niet welgezinden wordt onze partij vaak aangewreven een partij te zijn van mensen boven de welstandsgrens levend, gegoede middenstanders en hoger personeel. Dat is een moeilijk uit de wereld te helpen fabeltje.

Wie zijn nu de minst betaalden in ons door een olietekort en een redeloos en radeloos kabinet geteisterde land? Dat zijn mensen met een minimum salaris, de gepensioneerden zonder bedrijfspensioen en de kleine gepensioneerde ambtenaren. De werkgever van deze laatste groep betaalde wel trots de AOW-premie met het gevolg dat van het pensioen nu wel 80 procent AOW wordt ingehouden.

Veel van deze mensen stemmen toch VVD en zouden dolgraag lid worden van de partij, maar het lidmaatschapgeld is een onoverkomelijk bezwaar. Weliswaar worden de minst betaalden gedekt door alerlei sociale voorzieningen, maar die zijn niet toereikend om *f* 40 aan de VVD over te maken om lid te kunnen worden.

Ik wil hierbij pleiten voor een speciale regeling voor deze groep. Als richtlijn zou ik willen stellen een minimumbedrag van *f* 10, voor deze leden met toezending van het partijblad om het ongecensureerde nieuws van hun partij te kunnen vernemen. Wanneer dit een onoverkomelijke aderlating voor de partijkas zou zijn ben ik, en naar ik aanneem velen met mij, bereid een extra toeslag op mijn lidmaatschap te betalen om de extra kosten voor een dergelijk lid te dekken. U moet het extra effect eens zien tegen de verkiezingen, wanneer de leden, ook zij die we het op deze wijze mogelijk maken, hun raambiljetten ophangen. Een groter bewijs dat we een volkspartij voor vrijheid en democratie zijn kan niet geleverd worden.

H. DE JONG, Den Helder

Een Doorn zonder rozen

VERVOLG VAN PAGINA 1

baseerd op democratische wetgeving, ligt dit vast.

Maar dat gaat de minister niet ver genoeg. Hij wenst te bepalen als overheid, wat onze informatiebehoefte is. Hij wenst als overheid te bepalen welke subgroepen er zijn en hij wenst na te gaan in hoeverre die aan hun trekken komen bij de informatieverschaffng. Dat is niet meer de zaak van mondige burgers, dat is de zaak van de overheid.

Ongelooflijk

Het is een ongelooflijk standpunt voor een bewindsman in de Nederlandse democratische verhoudingen. Voor ons is het standpunt in ieder geval principieel onacceptabel. De overheid, welk kabinet, van welke samenstelling ook, heeft zich niet te mengen in wat wij vrije burgers als informatie begeren, noch kan welke overheid ook bepalen of wij dat voldoende, te veel of te weinig vinden en zeker moet de overheid buiten de vraag blijven of dit ons een offer waard is en welk offer dat zal zijn in het licht van de andere zaken, die wij in dit leven wensen. Willen wij in onvoldoende mate voor onze informatie offeren, dan is dat onze zaak en van niemand anders.

Zeker geldt dat in versterkte mate als de overheid de politieke beslissing moet gaan nemen wie wel subsidie krijgen — dat zijn dan onvoldoende offervaardige individuelen of subgroepen — en wie niet. De overheid bepaalt dan ook en passant wat waardevol is en wat niet, wat acceptabel is en wat niet. Kortom de overheid bepaalt in de naam van de democratie voor welke opinie algemene middelen moeten worden aangewend. Dat is, al roept de minister de democratie aan, ondemocratisch.

Gelukkig dat dit ook in sommige socialistische kringen goed wordt gezien. Met name Laurens ten Cate schrijft dat in de Leeuwarder Courant van 14 januari onomwonden: „Als de kosten voor de baat uitgaan en ook nog zeer aanzienlijk over de baat heen, dan is het naar, maar waar: de zaak gaat op de fles. Dat lijkt hard, maar het is een eenvoudige conclusie uit de democratie: de mensen zijn de baas. Als zij niet willen hebben wat er wordt gemaakt, dan willen zij dat niet hebben voor de prijs die wordt gevraagd. Uit."

Bij de mensen die de baas zijn hoort de beslissing. Daar gaat het om.

Een tweede opmerking uit de brief verraadt dat de minister het omroepbestel eigenlijk veel mooier vindt, dan die hele pers met zijn 97 dagbladen plus de talrijke nieuwsbladen en weekbladen die ons land rijk is. „In het omroepbestel is en wordt getracht de in onze maatlevens- en wereldbeschouwelijke uitinschappij bestaande veelkleurigheid aan gen en maatschappelijke stromingen te representeren. Het bestel is in dit opzicht, voor het democratisch functioneren van onze samenleving een kostbaar goed."

Al weer een onmogelijk standpunt. Allereerst is het gestelde onjuist. Talrijke minigroepen hebben tot de ether nu juist geen toegang en zelfs zijn er, die dit wel hadden, uit de ether verwijderd. De vrijzinnig protestanten zien zich zeker in meerderheid niet gepresenteerd door de V.P.R.O., die dit ook uitdrukkelijk niet wil en zich VPRO (zonder puntjes) noemt, een letterreeks die geen afkorting meer is.

Het omroepbestel dateert uit het eind van de jaren twintig en is een soort distributiesysteem, dat schaarse golflengten verdeelt. Zodra de technische ontwikkeling de schaarste opheft — en die ontwikkeling nadert met rasse schreden — zal ons bestel moeten worden herzien, opdat allerlei regionale of lokale zendgemachtigden hun kans kunnen krijgen. De kabel-radio en -tv maken m.i. een vergelijkbare toepassing van het grondwetsartikel over de vrije drukpers eerst goed mogelijk en pas dan zal bereikt worden, wat de minister hier ten onrechte aan ons huidig omroepbestel toedicht.

Onthullend

Maar los daarvan verraadt deze passage een mentaliteit, die de brief bepaald onthullend maakt. Zijn verleden getrouw blijkt de heer Van Doorn voor de pers een soortgelijke constructie voor ogen te hebben als voor de omroep. De kranten worden dan stichtingen zonder winstdoel (die geluiden zijn al gehoord) en kunnen voor steun in aanmerking komen. Die steun is dan te vergelijken met een leesgeld, een soort pendant van de omroepbijdrage. In feite is de pers dan gesocialiseerd. Zelfs het getalscriterium ontbreekt niet. De Tijd moet minstens 55.000 abonnees houden. Natuurlijk zijn de abonneegetallen nog wat ongelijk, maar dat kan wellicht opgelost worden door het invoeren van A, B en C-kranten, zoals we nu bij de omroepen hebben. Wel constateert de heer Van Doorn, dat de overheid dit beleid bij de pers „minder effectief kan realiseren" als bij de omroep. De ondertoon van spijt die uit deze passage spreekt, maakt duidelijk dat hij dit eigenlijk wel zou wensen. Al is er voor de minister ook een verschil tussen droom en daad, de inhoud van de droom is klaar genoeg. Idealiter staat hem een soortgelijke spreiding als in het omroepbestel voor ogen.

Ten slotte houdt de minister op een ingewikkelde manier in zijn brief het verhaal in stand, dat de adverteerders beslissen over het voortbestaan van een krant en niet de lezers. Laat ik ook daarover Laurens ten Cate citeren. Zijn stem is er een uit de dagelijkse praktijk: „De redenering dat het moeilijk gaat, omdat er niet genoeg advertenties komen, is zo lek als een zeef. Er komen heus wel advertenties, maar er moeten eerst abonnees zijn, want adverteerders zijn niet gek."

Soortgelijke uitspraken zijn ook gedaan door de heer Snijders, hoofdredacteur van het Utrechts Nieuwsblad en door prof. Prakke, die dit indertijd wetenschappelijk heeft onderzocht.

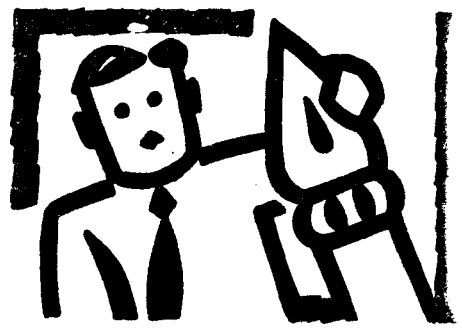
Ten slotte nog een opmerking van principiële aard. Gerichte steun aan bepaalde persorganen legt op hun uitingen een zware hypotheek. Hun poltiek oordeel zal nimmer losgemaakt worden van de vraag of dit hun voortbestaan al dan niet zal raken. Een andere politieke combinatie zou een einde kunnen maken aan gerichte subsidiëring en dat is een keuzesituatie waarin mensen niet gebracht mogen worden. Tenminste niet als die de status van onafhankelijke voorlichters en beoordelaars begeren.

De gerichte subsidiëring aan De Tijd en later Trouw zal er toe leiden dat in die politieke meningsvorming geen geprofileerdheid zal blijken te zijn. Ik kan dit niet scherper formuleren dan de heer Schakel (ARP) dat deed op 8 september 1970 in de Tweede Kamer: „De persorganen die ervan profiteren zijn natuurlijk uiterst benieuwd wie in 1972 die post zal bezetten. Hoe zullen zij de kabinetsformatie becommentariëren. Men lacht wat schamper. Is het u niet opgevallen, meneer de voorzitter, hoe in de Nederlandse dagbladpers de laatste weken in de redactionele commentaren twee categorieën vielen te signaleren, n.l. de categorie die er niet bij gebaat is en die ernstige kritiek heeft op de regeling en de categorie die er wel bij is gebaat en die er goede woorden over spreekt?"

Dat was de harde praktijk van 1970, toen het nog om categorieën van kranten ging, nu gaat het om gerichte subsidie aan één blad of aan enkele bladen. Dat betekent dat de gouden overheidskoorden nog knellender worden aangetrokken.

Ook in die zin is de strijd tegen deze vorm van perssubsidie een strijd voor de geestelijke vrijheid.

Mijn opinie is...

• Dure grondstoffen

Nu het maar al te duidelijk blijkt hoe afhankelijk onze economie is van de grilligheden van de producenten van ruwe grondstoffen, wordt het toch wel tijd hiertegen onze maatregelen te nemen. Doen wij dit niet dan kunnen wij, vooral gezien de wijze waarop de Arabische landen de aardolie en de ruwe fosfaten in prijs verhoogd hebben, binnen afzienbare tijd weer een flinke prijsverhoging van deze produkten tegemoet zien. Zeker wanneer onze industrie zo zwaar op hun produkten blijft steunen.

Men zou als maatregel de invoerrechten van bepaalde grondstoffen sterk kunnen verhogen. Hierdoor wordt het interessanter om zogenaamde alternatieve produkten (om een enkel voorbeeld te noemen: glazen in plaats van plastic flessen) te fabriceren. Dit zal onze behoefte aan de desbetreffende grondstoffen verminderen en zodoende zullen wij minder afhankelijk worden. Tevens zou er dan een mogelijkheid bestaan om de directe belastingen te verlagen om zo het effect van de hogere invoerrechten te verminderen. Hopelijk blijven wij hierdoor in de toekomst gespaard voor zulke enorme prijsstijgingen.

Deze gedachtengang is natuurlijk eenvoudig van opzet en zal daarom ook wel vele technische problemen met zich meebrengen. Maar misschien zou men deze met behulp van deskundigen op kunnen lossen.

P. C. LINDENBERG, Oostvoorne

• Indoctrinatie

Bij het lezen van uw commentaar, Heer Boorsma, van 11 jan. j.l. kan ik me niet aan de indruk onttrekken, dat u meer „geïndoctrineerd" bent dan u misschien zelf beseft, hetgeen niet te verwonderen is bij de stroom van „nieuwtjes" van o.a. NOS-journaal, Den Haag Vandaag, Kenmerk en Diagnose.

De teneur en stijl van uw schrijven wijst, lijkt mij, in die richting. Ik zal me bepalen tot een aanvullende opmerking op mijn eerder ingezonden schrijven.

U zou er n.l. goed aan doen eerst eens de geschiedenis te lezen van de New Left Movement in de VS, die in het streven haar denkbeelden in Nederland in te voeren de PvdA uitzocht, omdat deze partij zich er het best voor leende. (Dus waarom niet geprobeerd in de VVD...?) U kunt hieruit meteen concluderen dat mijn ingezonden opinie uitsluitend slaat op Nieuw-Links en niet op de oorspronkelijke PvdA, waarin ik verschillende vrienden heb en die dezelfde aversie tegen Nieuw-Links hebben. Met hen kan ik dan ook, hoewel verschillend politiek denkend, opbouwende en prettige gesprekken voeren.

Ik denk dat u Nieuw-Links en de zuivere PvdA met elkaar verwart. U zult het toch niet eens zijn met de Machtigingswet, die in zijn oorspronkelijkheid o.a. informaties wilde laten geven door buren, kinderen en ouders, kortom van ons volk judassen maken? Voor mij a.u.b. geen herhaling van '40—'45!

Ten slotte nog dit: U hebt niet veel bewondering voor Wiegel bij diens optreden tijdens de debatten in de Tweede Kamer, of zoals de heer Ten Broek schrijft „het genadeloze onderuithalen door Andriessen".

Als u daarmee bedoelt het boos naar de lessenaar lopen van Andriessen en na zijn „vertrouwen" in de uitspraken en toezeggingen van Den Uyl te hebben geuit, theatraal met uitgespreide armen de ovaties van Links in ontvangst nemend: wel, ik zou zeggen lees de advertenties van de PvdA er nog maar eens op na!

Bovendien zijn er over de uitspraken die Den Uyl inmiddels heeft gedaan al weer de nodige twijfels gerezen.

J. FENNEMA, Beverwijk

• Isolement

Als nieuw VVD-lid dat vele jaren buiten Nederland verbleef, woonde ik onlangs een druk bezochte bijeenkomst bij waarop de heer Vonhoff sprak. Terecht wees de heer Vonhoff er op dat wij er ons voor moeten hoeden om zonder meer tegen alles wat de huidige regering doet aan te schoppen om te voorkomen dat de VVD in een isolement raakt. Het lijkt mij dat in dit opzicht de houding en de vaak ongenuanceerde negatieve kritiek „tot elke prijs" van de heer Wiegel geen goed doet. Met name worden hierdoor veel twijfelaars uit het christelijke kamp afgestoten en rechtstreeks naar de progressieve partijen gedreven. Maar er is ook nog een andere reden waarom wij beducht moeten zijn voor isolement:

Door brede lagen van onze bevolking wordt de VVD min of meer gezien als een vergrijsde elite-club, een uiterst conservatieve en reactionaire partij voor de betere standen. De VVD is evenwel een „Volkspartij": een partij voor het gehele volk in al zijn geledingen. Oók voor wat zo vaak denigrerend „de kleine man" genoemd wordt. De kleine man die niet à priori „rood" of super kerkelijk hoeft te zijn en die wel degelijk in staat is om positief liberaal te denken. Ook hij behoort tot de potentiële VVD-ers. Maar spreken wij de taal van de gewone kleine man nog wel? Is onze taal niet te exclusief geworden? Een tikkeltje te intellectueel, een tikkeltje te onverdraagzaam?

Eens zal ons gevraagd worden weer mede-regeringsverantwoordelijkheid te dragen. Dan moeten wij niet alleen sterk zijn, doch ook een constructieve partij, waarmede anderen graag samen willen werken. Want alléén kunnen wij het niet! Mij dunkt dat de VVD wat dat betreft aan een „facelifting" toe is: een gezicht dat past in de tijd die komen gaat. Vooral de jongeren onder ons zullen wij daarbij hard nodig hebben.

H.M. HAVERKORN VAN RIJSEWIJK, Arnhem

• Kritiek of schelden

Met verbazing heb ik in Vrijheid en Democratie van 11 januari het stukje van de heer Ten Broek uit Castricum gelezen. Zonder op de discussie over de vermeende verrechtsing van de VVD diep te willen ingaan, wil ik hieronder toch enkele kanttekeningen plaatsen. Schrijver hanteert termen en etiketten, die op z'n minst niet door iedereen zullen worden gedeeld. Op zich is dat niet erg natuurlijk, maar de heer Ten Broek vindt het niet nodig om zijn beweringen, die het karakter dragen van een ordinaire scheldpartij, op enigerlei wijze uit te leggen of te staven met een enkel voorbeeld. Hij schrijft over „de reactionair en aartsconservatief Van Riel", die „stupide opmerkingen" maakt. Ook blijft de heer Wiegel „doorgaan met negatieve en afbrekende kritiek", aldus de heer Ten Broek. Bovendien vindt hij dat onze fractieleiders zich niet bewust zijn van hun verantwoordelijkheid t.a.v. de VVD

Ik vind het in hoge mate laakbaar, dat de schrijver van het ingezonden stuk niet waarmaakt wat hij met zijn ernstige beschuldigingen bedoelt! Ik dacht dat het goed is dat de leden hun kritiek op de partij of op „kopstukken" daarvan kunnen uiten. Het is goed als wij meningen als die van de heer Ten Broek kunnen vernemen. Maar als de schrijver van een ingezonden stuk wil, dat de andere leden over zijn kritiek nadenken dient hij toch wel zijn felle uithalen te beargumenteren en dié nuances aan te brengen, die, volgens de heer Ten Broek, fractieleider Wiegel mist in zijn kritiek. Pas dan kunnen de VVD-leden over zijn mening nadenken en die mening op de juiste waarde schatten. Maar de waarde van niet overwogen scheldpartijen is mijns inziens nihil!

M.W. KERREMANS, Weesp

• Vrijheid

In dit land wil iedereen vrij zijn. Wij zijn een vrijheidslievend volk. Wij laten ons nimmer blijvend knechten. Je vraagt je dan ook af of het verstandig is om die Nederlander in zijn vrijheid te beknotten. Om hem bijvoorbeeld bezitsvorming, waardoor hij zich vrijer voelt, niet te gunnen. Of om hem maatregelen op te dringen waarvan hij voelt dat ze niet nodig zijn, of overdreven. Zoals in deze dagen telkens weer gebeurt. Om hem zijn autootje te misgunnen waardoor hij zich nu juist zo lekker vrij en ongebonden voelde.

Je gaat je toch wel afvragen: dringen ze het publiek de huidige angstpsychose en schrikreactie niet met opzet op? Is er in wezen weinig aan de hand, maar gebruiken ze de situatie misschien om er misbruik van te maken?

Dit is nu eenmaal een anti-autoregering. Dat weten we. We moeten schijnbaar allemaal in het openbaar vervoer, ook al kan het niet. A propos, over een eerlijke en gelijke verdeling van de door de olieboycot veroorzaakte lasten gesproken. Het is toch schandalig onredelijk en in hoge mate unfair, dat enkele branches de grote klappen maar moeten opvangen. Waarbij óók diverse werknemers als bijvoorbeeld autoverkopers, pompbedienden e.d. worden getroffen.

En dat bijvoorbeeld die reclameverlichtingen ineens allemaal uit moesten, ook bij bedrijfstakken die het moeilijk hebben (een besparing die weinig voorstelt) was ook al zo'n tegen het bedrijfsleven gerichte paniekmaatregel. Terwijl toch het bedrijfsleven de boel draaiende moet houden.

Men zegt ook dat er meer dan genoeg benzine is, maar dat de opzet zou zijn dat „Jan de werkman" zijn autootje maar moet laten staan en als een braaf kuddedier in het openbaar vervoer moet. Als dat zo is, zou de vrijheidsminnende Nederlander dat dan op de duur slikken? Ik dacht van niet.

Enschede G. F. ROELOFFZEN

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO
Gaarne adviseren wij u over de
FISCALE OUDEDAGS RESERVE
en de voor u specifieke mogelijkheden.
APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848

U heeft méér invloed...

Dit jaar zijn er politiek zeer belangrijke verkiezingen, voor provinciale staten en gemeenteraden. Door te stemmen kan iedere burger invloed uitoefenen. Maar als lid van de VVD heeft u nog méér invloed. U kunt meebeslissen over de kandidatenlijsten en verkiezingsprogramma's. Daartoe moet u natuurlijk wel de afdelings- en andere vergaderingen bezoeken. Doe dat – en neem een paar vrienden mee. Om ze lid te maken van de VVD.

AANGEBODEN DOOR BOOMKWEKERIJ:

TAXUS, zeer zware coniferen,
tot 4 meter
in diverse soorten

STAAN IN NAARDEN

Alles met extra goede kluiten en zeer mooi gegroeid.
Vóór bezoek graag telef. bericht na 17 uur!

200 JAAR ★ JAC. JURRISSEN & ZN.

Cort v. d. Lindenlaan 1 - NAARDEN - Telefoon 02159 - 43706.
OPGERICHT 1773.

Fa. P. Visser & Zonen

Sinds 1903

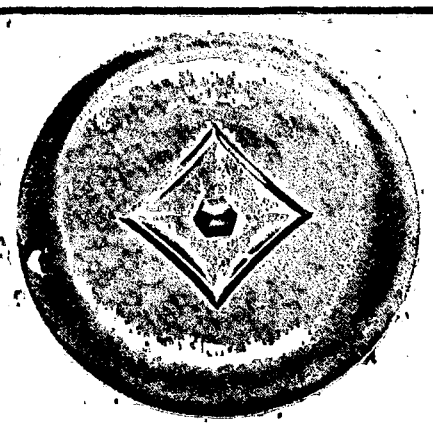
Voor aanleg van:
Centrale verwarming
Oliestookinstallaties
Aardgasinstallaties
Warmwatervoorziening

DORPSSTRAAT 167 — TEL. 01802—1206-1395 — ZEVENHUIZEN (Z.-H.)

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)
Vraagt onze uitgebreide woninglijst

mb mispelblom beyer
Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097

VERZEKERINGSADVIEZEN
Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen
ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"
Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

GARDSMAN

een efficiënte en betaalbare branddetecton

① GEEN BATTERIJEN, ELECTRICITEIT, GAS OF CHEMICALIËN
② WERKT 100% MECHANISCH
③ ONBEPERKTE GARANTIE
④ PERMANENT WERKENDE THERMOSTAAT (bi-metaal)
⑤ HOOG GEPERFECTIONEERDE PRECISIE-APPARATUUR
⑥ ZICHTBAAR WAARSCHUWINGS-SIGNAAL IN GEVAL VAN MISBRUIK
⑦ VERVAARDIGD VAN NIET-CORRODEERENDE MATERIALEN
⑧ EENVOUDIGE OPHANGING AAN SPIJKER OF IETS DERGELIJKS

☆ Deze eenvoudig uitgevoerde, maar zeer efficient werkende alarmbel beschermt uw leven en uw eigendommen 24 uur per etmaal
☆ De Gardsman treedt in werking zodra de temperatuur door een beginnende brand een waarde van 85° C bereikt en geeft gedurende 2½ minuut een zeer doordringend alarmsignaal, dat tot op 400 meter afstand hoorbaar is
☆ Eenmalige uitgave, geen onderhoudskosten
☆ Zowel voor particulier gebruik als voor bedrijven, instellingen e.d.
☆ Vastgestelde prijs: f 185.— excl. 16% O.B.

AMIGO SAFETY NEDERLAND THE HAGUE

Amigo Safety Nederland
JAVASTRAAT 47a — DEN HAAG
TEL. 070 - 46.33.88 - 65.65.97

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE
Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.
FASTA HOEVE
UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

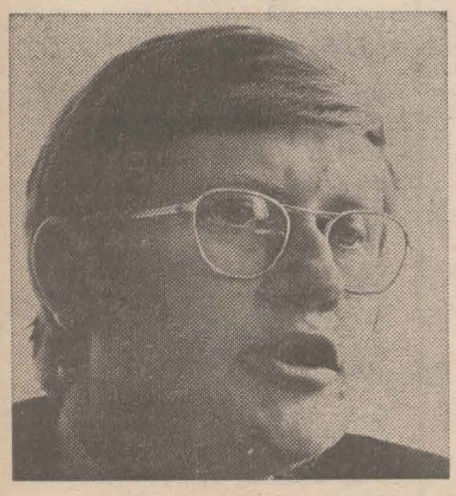
APELDOORN of OMGEVING
voor aan- of verkoop van uw onroerend goed - taxatie - enz.
J. D. ZOETE v/h ROELSE EN ZOETE
Beëdigd Makelaar en Taxateur
APELDOORN — BADHUISWEG 90 — TEL. 05760/52313 - 63997

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er: mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

vrijheid en democratie

Naderende verkiezingen

In dit artikel gaat de politieke leider van de VVD, Hans Wiegel, o.a. in op recente uitspraken van de heren Andriessen en Van der Louw. Met het oog op de naderende verkiezingen heeft de heer Wiegel zich voorgenomen een reeks artikelen voor ons blad te schrijven; hierbij het eerste.

Nog anderhalve maand en de dag van de Statenverkiezingen staat voor de deur. Verkiezingen waarbij het niet alleen gaat om de samenstelling van de provinciale staten. De Statenverkiezingen zijn ook graadmeter voor de landelijke politiek en test-case voor het kabinet-Den Uyl.

Sommige politieke aanvoerders zijn al aangetast door de verkiezingskoorts. Bij de voorzitter van de PvdA heeft dat zelfs geleid tot een onzinnige aanval op onze partij. Onze politiek zou een goedkoop appèl op hebzucht en winstbejag zijn. De VVD zou alles doen om het onmogelijk te maken, dat hardwerkende mensen op de maatschappelijke ladder omhoog zouden klimmen. De VVD zou alleen de prestaties van hoge inkomenstrekkers belonen. En de VVD zou ploeterende kleine zelfstandigen niets te bieden hebben.

Waarom zo'n aanval op ons? Waarom zo'n demagogische onzin? Ik ben ervan overtuigd, dat dit zijn reden vindt in het feit dat de PvdA vreest dat velen die in het verleden aan die partij hun vertrouwen hebben geschonken nu inzien dat de PvdA haar beloften niet kan waarmaken, ongeloofwaardig is geworden voor de kiezers en een beleid voert dat ertoe leidt dat ook diegenen die altijd PvdA hebben gestemd er door in de knel zijn gekomen.

Van der Louw sprak in zijn verkiezingsrede ook over „het gat van Wiegel". Misschien bedoelt hij daarmee de kuil waarin de PvdA bij de verkiezingen dreigt te vallen!

Rilligheid

Bij KVP en ARP gaat de opkomende verkiezingskoorts gepaard met een gevoel van rilligheid. KVP-fractievoorzitter Andriessen heeft in een gedegen en politiek interessant artikel in het blad „Politiek Perspectief" aan de linkse partijen gevraagd de confessionelen niet al te fel te bestrijden.

Gezien het nationale karakter dat deze verkiezingen krijgen — zo schreef hij — kan die bestrijding immers niet zonder gevolgen blijven voor de samenwerking binnen het regeringsverband. Van der Louw heeft de heer Andriessen al antwoord gegeven. KVP en ARP hebben het — zei hij op het verkiezingscongres van de PvdA — „de komende maanden en daarna — door hun houding tegenover de regering — zelf in de hand of zij in de harde strijd die we tegemoet gaan, tegenover ons komen te staan". Anders gezegd: alleen als KVP en ARP datgene, wat het kabinet-Den Uyl doet, slikken, zal de PvdA hen niet hard aanpakken. Duidelijk is het wel!

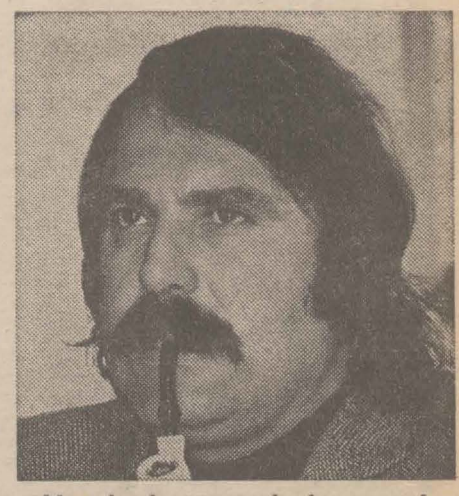
VVD en KVP/ARP

Formeel is de afstand op het niveau van de landspolitiek tussen de PvdA en KVP en ARP kleiner dan die tussen de VVD en KVP en ARP. De VVD zit in de oppositie en de PvdA zit samen met de KVP en ARP in de regering.

In de politieke werkelijkheid is dat echter lang niet altijd het geval. Bij de Kamerdebatten — niet altijd bij stemmingen! — over de beleidsdaden van het kabinet-Den Uyl zijn de laatste maanden confessionelen en VVD in vele gevallen langs dezelfde lijnen opgetrokken. Dat is ook begrijpelijk, omdat er — ik citeer uit Andriessens artikel — „tussen degenen die strak of minder strak de regering steunen *geen gemeenschappelijke visie* (cursifering van de heer Andriessen) bestaat over de politieke doelstellingen die bereikt moeten worden". Ander citaat: „... De behandeling van het dekkingsplan heeft in elk geval duidelijk gemaakt dat men het maar moeizaam eens kan worden over controversiële zaken. Met zo'n voorbeeld voor ogen gaat men twijfelen over gemeen overleg, over de ontwikkeling van het huur- en subsidiebeleid, de grondpolitiek, de aanvaardbare omvang van de stijging van de belastingdruk in de komende jaren, de herziening van het ondernemingsrecht, en meer in het algemeen de wijze waarop de machtsspreiding in onze samenleving tot stand moet komen."

Andriessen: rillerig

Van der Louw: onzinnige aanval

Jammer vind ik het, dat de heer Andriessen naast het noemen van een reeks zeer wezenlijke politieke vraagstukken, waarbij de opvattingen van confessionelen en VVD elkaar meer naderen dan de opvattingen van socialisten en confessionelen, de meningsverschillen welke er tussen de KVP en de VVD bestaan over het vraagstuk van de inkomensverdeling buiten proporties opblaast.

De heer Andriessen schrijft dat door de VVD een overheidstaak op het gebied van de inkomensverdeling wordt afgewezen. Dat is een karikatuur van datgene, wat onze partij op dit terrein voorstaat. Ook de heer Andriessen weet zeer wel, dat de confessionele partijen en de VVD ten tijde van de kabinetten-De Jong en Biesheuvel vanuit hun eigen principiële benadering tot een gezamenlijke praktische aanpak op sociaal gebied zijn gekomen, die er mag wezen. Ook voor de komende jaren staat de VVD een beleid voor, dat gericht is op vooruitgang in welvaart en welzijn voor de hele bevolking, waarbij aan de zwakste groepen in de samenleving extra aandacht moet worden besteed. Op dit terrein ligt er juist een belangrijke taak voor de overheid.

Ik onderstreep dat hier, omdat wij van onze kant de tegenstellingen tussen de VVD en de KVP en ARP niet onnodig willen aanscherpen. Onze partij zal zich in de komende campagne niet in de eerste plaats opstellen tegenover de confessionele partijen.

Wel zullen wij onze aanval richten op het beleid van het kabinet-Den Uyl. Een beleid, dat wordt bepaald door de PvdA. Net als de heer Van der Louw, ben ook ik van mening, dat de huidige Partij van de Arbeid en de VVD, waar het gaat om de landspolitiek elkaars duidelijkste tegenstander zijn.

Handen uit de mouwen

Anders dan bij de PvdA raken bij ons de gemoederen door de verkiezingskoorts niet oververhit. Onze partij komt — dat blijkt overal in het land — wel goed op temperatuur. Wij moeten proberen de goede resultaten, die onze partij bij de verkiezingen voor de provinciale staten en gemeenteraden in 1970 boekte, te handhaven en te verbeteren. In die provincies, waar wij geen gedeputeerde hebben (Groningen, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg) moeten wij zien te bereiken, dat één van onze partijgenoten in het dagelijks bestuur van die provincies wordt gekozen.
Dat houdt in, dat wij in de verkiezingscampagne niet met een gevoel van gezapigheid moeten gaan neerzitten, maar met ons allen de handen uit de mouwen moeten steken.
De VVD heeft goede resultaten behaald bij tussentijdse verkiezingen in Amersfoort en Zaanstad. De VVD doet het redelijk in politieke enquêtes. Maar het zijn niet de enquêtes, die gewonnen moeten worden, maar de verkiezingen die ons te wachten staan.
Te hard juichen over onze vooruitgang is onverstandig. Het kan tot teleurstelling leiden. Wij moeten pas juichen over verkiezingswinst als wij die winst behaald hebben.
Als de Statenverkiezingen eenzelfde soort uitslag opleveren als de verkiezingen in Amersfoort, zijn wij op de goede weg. In Amersfoort won de VVD aanzienlijk, hielden de confessionele partijen redelijk stand en verloor de PvdA.
De woede van de partijvoorzitter van de PvdA, de heer Van der Louw, tegen ons is daaruit te verklaren. Ook de teneur van het artikel van de KVP-fractievoorzitter, de heer Andriessen, is te verklaren uit de uitspraak van de Amersfoortse kiezers.

Spannend

De komende maanden worden spannend. Ik weet, dat blijkt uit de voorbereidingen van de campagne, dat blijkt uit de oprichting van een reeks van afdelingen, dat blijkt vooral uit de enorme ledenwinst, die wij binnen één jaar tijd hebben geboekt, dat onze gehele — snel groeiende partij — zich klaar maakt voor de verkiezingsstrijd. Die strijd zal hard zijn en zal van onze kant fair en eerlijk worden gevoerd. Dat betekent, dat wij niet alleen het falende beleid van het kabinet-Den Uyl, maar ook en vooral onze eigen liberale opvattingen in de campagne naar voren moeten brengen. Daarover in een volgend artikel.

Partij-referendum

Op de achterpagina van dit blad kunt u uw mening geven over het onderwijs. Dank zij mevrouw drs. N. Smit-Kroes en haar collega's in de Kamer, de technische hulp van beroepsmensen en de medewerking van vele partijleden die zullen helpen bij het zogenaamde coderen, gaat een lang gekoesterde wens in vervulling.

De vrouwen in de VVD hadden al lang geleden het initiatief genomen tot een onderwijs-enquête. Dit plan is nu uitgegroeid tot een referendum voor de partij.

Doet u vooral mee, ook al heeft u geen kinderen (meer) op school, ook al heeft u voor uw gevoel geen directe betrokkenheid bij het onderwijs. Voor de toekomst van ons land is onderwijs ongeveer het allerbelangrijkste. Doet u allen mee, en zendt uw formulier aan Postbus 50 te Bleiswijk, onder vermelding van: Referendum VVD. Hoe meer inzenders hoe representatiever de uitslag. Wij vragen u alleen tien minuten en een postzegel op een enveloppe. Bij voorbaat dank. Wij hopen zo snel mogelijk de uitslag te publiceren.

G. V. van Someren-Downer

De VVD van A tot Z

In deze rubriek vindt men aankondigingen van spreekbeurten en VVD-vergaderingen, bestuursmutaties en andere wetenswaardigheden uit afdelingen, kamer- en statencentrales. Kopij voor de volgende rubriek dient de vrijdag 15 februari. Adres: Redactie Vrijheid en Democratie, Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

BERKENWOUDE — Op vrijdag 15 februari in Cultureel Centrum aanvang 20 uur. Verkiezingsbijeenkomst van de regio Krimpenerwaard met als sprekers H. J. de Koster (lid Tw. K.), G. van de Zande (lid GS) en mevr. Nobel-Van Vuren (kand. Statenlid).

DE BILT-BILTHOVEN — Op dinsdag 19 februari in Hotel Heidepark te Bilthoven; aanvang 20 uur. Algemene ledenvergadering van de afdeling De Bilt-Bilthoven. Vaststelling kandidatenlijst gem.raadsverkiezingen.

BLOKKER — Er is een afdeling Blokker van de VVD opgericht. Als voorz. treedt op W. G. Dijkstra, als secr.: G. C. M. de Ruijter, Oosterblokker 133, Blokker.

BREDA — Op dinsdag 12 februari in hotel Cosmopite; aanvang 20 uur. Jaarlijkse alg. ledenvergadering van de afd. Breda.

BRUSSEL — Het bestuur van de afd. Brussel en omstreken is als volgt samengesteld: drs. J. E. de Wind (voorz.), mr. J. P. Anemaet (secr.-penningm.) en ir. P. Alberti, dr. R. P. van Exter en drs. H. C. A. Tieleman (leden).

COTHEN — Op maandag 18 februari in het Dorpshuis te Cothen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdelingen Cothen, Bunnik en Wijk bij Duurstede met als spreker ir. D. S. Tuynman (lid Tw. K.) over agrarische zaken.

DEURNE — In Deurne is een onderafdeling van de VVD van de afd. Helmond gevormd. Contactadres Suezlaan 12, tel. 04930-4467. In Deurne wil de VVD gaan deelnemen aan de verkiezingen voor de gemeenteraad, die hier geheel uit plaatselijke belangengroepen bestaat.

DRUNEN — In verband met ziekte van de huidige secretaris is het secretariaat tijdelijk overgenomen door T. A. M. IJpelaar, Kennedystraat 37, tel.: 04163-2530.

GELDERMALSEN — Op vrijdag 22 februari in hotel De Gouden Leeuw; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de Statencentrale Tiel, georganiseerd door de afd. Geldermalsen. Spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.)

DEN HAAG — Op maandag 11 februari in de Ontmoetingskerk, Aaltje Noordewierstraat 199; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de onderafd. I Den Haag met als spreker mr. F. Portheine (lid Tw. K.) over de oliecrisis en de machtigingswet.

Vrijdag 8 maart in de Petrakerk, Alberdastraat 1; aanv. 20.15 uur. Discussiebijeenkomst VVD Den Haag (onderafd. I) met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.) over actuele problemen van de middenstand.

HARLINGEN — In het bestuur van de afdeling Harlingen zijn thans voorzitter H. Broersma, secretaris A. A. Vonk, Brouwersstraat 20 en penningmeester H. J. Harkema.

HEILOO — Op dinsdag 12 februari in de Oude Herberg; aanvang 20.15 uur. Algemene ledenvergadering van de afdeling Heiloo. J. J. Schilstra (kand. Prov. Staten) zal spreken over: Problemen van de waterschappen.

DEN HELDER — Op vrijdag 1 maart in Bellevue; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afdeling Den Helder met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid. Tw. K.)

HOLTEN — In Holten zal de VVD na lange tijd weer deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen. De afdeling heeft inmiddels 125 leden.

HOOGEVEEN — Op maandag 25 februari in hotel Homan; aanvang 21.30 uur. Kennismakingsbijeenkomst met VVD-kandidaten voor de Prov. Staten, georganiseerd door de afdeling Hoogeveen.

KERKWIJK — Er is een afd. Kerkwijk van de VVD opgericht (Kerkwijk, Bruchem, Delwijen, Gameren, Nederhemert, Bern en Nieuwaal). In het voorl. best. hebben zitting: M. Deege (voorz.), mevr. A. P. Looyen-Vos (secr.) Kosterijstraat 25, Bruchem, tel.: 04184-459 en mevr. M. J. Bos-Voogd (penningm.)

LEXMOND-VIANEN — Op donderdag 28 februari in 't Zwijnshoofd te Vianen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. H. van Riel (lid E.K.).

LIENDEN — In Lienden is een nieuwe afdeling opgericht (Lienden, Ingen en Ommeren). H. H. Rieske (voorz.), mevr. H. de Boer-Vogels (secr.) Ommerenveldseweg 65, Ommeren, tel.: 03443-1615 en M. Dirkse van de Heuvel (penningm.)

MIDDELHARNIS — Het secretariaat werd overgenomen door E. Broeksema, Voorstraat 42, Sommelsdijk, tel.: 01870-3782.

MIJDRECHT-WILNIS — In de afdeling Mijdrecht-Wilnis zijn G. G. Rosenboom voorz., G. Handofsky-Van Dalen secr., Steven van Rumelaerstraat 61, Mijdrecht; en M. Hoogland penningm.

OOSTZAAN — Op vrijdag 1 maart in dorpshuis De Greep; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. Oostzaan met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.) en W. Hezemans (voorz. afd. Landsmeer).

RAALTE-HEINO — De afdeling Raalte-Heino heeft een nieuw bestuur. Secretaris is J. A. Rijnhart, B. van Galenstraat 26, Raalte; tel.: 05720-2107.

RENKUM — Op donderdag 14 februari in hotel Klein Zwitserland, aanvang 20 uur. Ledenvergadering van de afd. Renkum.

ROLDE — Op dinsdag 22 februari in hotel Erkelens; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. dr. C. Berkhouwer over Waarom liberaal?

SCHELLUINEN — Op dinsdag 12 februari in het Dorpshuis; aanvang 20 uur. Bijeenkomst gemeentebelang-Schelluinen met als spreker J. den Ouden (secr. Kamercentrale Dordrecht) over liberale gemeentepolitiek.

SCHOORL — In de afdeling Schoorl is het bestuur als volgt samengesteld: A. Bogaard (voorz.), B. Th. de Bruin (secr.) Heereweg 129; tel.: 02209-2196 en K. A. v. d. Brink (penningm.)

TIEL — Het secretariaat van de afd. wordt tijdelijk waargenomen door A. F. M. Duquesnoy, Liendenlaan 271, Tiel.

TIETJERKSTERADEEL — Op maandag 11 februari in Hotel Hardegarijp; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling Tietjerksteradeel met als spreker A. J. Evenhuis (lid. Tw. K.)

VEGHEL — Nieuwe secretaris van de afd. Veghel is V. G. Visser, Elzenstraat 1, Veghel.

VELP — Op maandag 18 februari in café-restaurant de Watermolen; aanvang 19.30 uur. Jaarvergadering afd. Velp-Rozendaal. Daarna spreekt ir. J. Baas (lid E.K.).

WINTERSWIJK — Op vrijdag 15 februari in Chi-Chi-club; aanvang 20.15 uur. Debat georganiseerd door VVD, PvdA en twee plaatselijke jongerencentra. Sprekers o.a. mr. F. Portheine (lid Tw. K.), ir. A. J. Voortman (PvdA) en vertegenwoordigers van de PGEM en de stroomgroep Kalkar uit Amsterdam.

WOERDEN — Nieuwe secretaris van de afd. Woerden is A. J. Valk, Talmalaan 68, Woerden.

IJSSELSTEIN-Benschop — Op donderdag 7 maart in Dorpshuis te Benschop; bijeenkomst van de afdeling met als spreker ir. D. S. Tuijnman (lid. Tw. K.)

ZAANSTAD — Op maandag 18 maart in Reine Siertsemahuis te Zaandam; aanvang 20 uur. Bijeenkomst Statencentrale Zaandam met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.)

ZEIST — Op donderdag 14 februari in Boschlust; aanvang 20 uur. Jaarvergadering afd. Zeist met vaststelling kandidatenlijst gemeenteraadsverkiezing.

Op 11 maart spreekt G. W. Keja eveneens in Boschlust; aanvang 20.15 uur.

Mede in het kader van de naderende verkiezingen spreekt de heer H. Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer:

- **op zaterdag 9 februari in zaal Entius te Nibbixwoud, aanvang 10.30 uur;**
- **op maandag 11 februari in De Klinker te Winschoten; aanvang 20 uur;**
- **op maandag 18 februari in Kunstmin, Dordrecht; aanvang 20 uur;**
- **op maandag 25 februari in Doetinchem;**
- **op maandag 4 maart in Emmen (Kamercentrale Drenthe);**
- **op maandag 11 maart in Roermond;**
- **op vrijdag 15 maart in hotel Mondragon te Zierikzee.**

Onze partijvoorzitster, mevrouw H. van Someren-Downer, spreekt:

- **op maandag 11 februari in De Vereeniging te Nijmegen; aanvang 20 uur;**
- **op maandag 18 februari in de Spijkerzaal te Driebergen; aanvang 20 uur;**
- **op donderdag 28 februari in De Schaapskooi te Wassenaar;**
- **op donderdag 7 maart in Gooiland te Hilversum;**
- **op dinsdag 12 maart in Amicitia Theater te Sneek; aanvang 20 uur.**

ZOETERMEER — Op vrijdag 22 februari in 't Trefpunt; aanvang 20 uur Fractieberaad VVD-Zoetermeer.

ZWOLLE — Op maandag 4 maart in Suisse; aanvang 17.45 uur bijeenkomst afdeling Zwolle met als spreker A. J. Evenhuis (lid. Tw. K.)

Op donderdag 21 februari in café Schoonoord te Oosterbeek; van 17 tot 19 uur. Politiek café met als gastspreker de heer W. van Dam (voorz. PPR).

Handboek VVD

Dezer dagen is een nieuwe uitgave verschenen van het Handboek van de VVD, vroeger beter bekend als het „blauwe boekje". De uitgave is nu losbladig, om zodoende door het regelmatig laten verschijnen van wijzigings- en aanvullingsbladen de vermelde gegevens zoveel mogelijk up to date te houden.

Krachtens besluit van de ledenvergadering van de partij worden dit handboek en de supplementen daarop in twee exemplaren aan elke kamercentrale en afdeling toegezonden, en aan het einde van elk jaar in rekening gebracht. Deze exemplaren zijn inmiddels verzonden.

Daarnaast kan iedereen die dit wenst zich op het handboek en de supplementen abonneren. Hiertoe dient men zich rechtstreeks op te geven bij Uitgeverij Kluwer B.V., Postbus 23 te Deventer. Ook eventuele adreswijzigingen of opzeggingen dienen aan dat adres te worden gezonden. De prijs van het handboek bedraagt ƒ 15,—, terwijl de supplementen per bladzijde in rekening worden gebracht. Bij elke zending wordt een rekening gevoegd, die rechtstreeks aan Kluwer B.V. dient te worden betaald.

radio

Radio-uitzending van de VVD woensdag 20 februari, van 18.20—18.30 uur over de zender Hilversum I (402 m.).

Minister Vorrink in 't nauw

In dit artikel blikt ons Tweede-kamerlid, mevrouw mr. E. Veder-Smit, terug op het recente debat over de begroting voor volksgezondheid en milieuhygiëne. Daarbij gaat ze ook in op de wijze waarop minister Vorrink en staatssecretaris Hendriks zich tegenover de Kamer hebben geweerd.

De behandeling van de begroting biedt de Tweede Kamer altijd een welkome gelegenheid om de bekwaamheid van de desbetreffende minister of staatssecretaris te testen. Niet alleen zijn bekwaamheid in de vorm van vakkennis, maar ook zijn bekwaamheid in het beheren van zijn departement, in het verdedigen van zijn beleid en het omgaan met de Kamer en haar individuele leden.

Het is duidelijk dat de bewindslieden van Volksgezondheid en Milieuhygiëne deze test vorige week zeer verschillend doorstaan hebben.

Minister Vorrink heeft duidelijk moeilijkheden in het omgaan met de Kamer. Zij wilde bv. aanvankelijk de behandeling van het gedeelte volksgezondheid van haar begroting niet bijwonen, hoewel zij daarvoor volledig medeverantwoordelijk is. Juist omdat bekend was geworden, dat zij in ernstig conflict met haar staatssecretaris Hendriks was geraakt over de zaak-Dennendal, behoorde zij zich niet aan deze behandeling te onttrekken. Verder geeft zij zich weinig moeite om tot een goede verstandhouding met de individuele Kamerleden te komen, hetzij tijdens de debatten, hetzij daarbuiten. Het komt helaas vrij regelmatig voor, dat zij opmerkingen of vragen niet goed begrijpt, en dan antwoord geeft op iets anders dan is gevraagd.

Ik heb me ernstig afgevraagd wat de diepere oorzaak is van deze moeilijke communicatie, en ben tot de conclusie gekomen, dat daarvoor wellicht twee oorzaken zijn aan te wijzen. Óf het komt, omdat minister Vorrink te weinig affiniteit heeft met haar eigen departement, zodat het moeilijk wordt om via het werk, via de zaken contact met haar te krijgen. Óf het komt, omdat zij niet houdt van maatschappelijke afspraken, van spelregels waaraan ieder is gebonden. Indien haar gesprekspartners niet op de inachtneming van deze spelregels kunnen rekenen, moeten zij op hun hoede zijn, dan wordt de sfeer gespannen, en dan wordt een uitwisseling van gedachten moeilijker.

Staatssecretaris Hendriks blijkt heel anders tegenover de Kamer te staan. Hij staat kennelijk open voor wat de Kamer zegt. Hij heeft daarbij als spreker een goede voordracht en een duidelijke stem, hij stelt prijs op interrupties en weet die met veerkracht en humor te beantwoorden. Vanuit zijn vorige functie in het ziekenfondswezen kent hij de wereld van de gezondheidszorg goed en weet hij waarover hij praat.

Door ons is hij begroet als degene, die steeds heeft betoogd, dat de gezondheidszorg stuurloos of zelfs ziek is, en die nu zelf tot haar dokter is benoemd. Wij hebben hem op het hart gedrukt, dat de gezondheidszorg een ingewikkeld en kwetsbaar instrument is, dat men bij te ruwe behandeling snel kan verstoren of beschadigen. De heer Hendriks heeft zich zeer bezorgd getoond over de snel stijgende kosten van de gezondheidszorg en uit dien hoofde verdient hij onze steun.

Fundamentele kritiek

Toch is er in verschillende opzichten fundamentele kritiek op zijn optreden mogelijk. Allereerst heeft hij de neiging om de officiële adviesinstanties, die hem door de wet zijn toegewezen, terzijde te schuiven. Hij deed dit zowel met de SER als met de Centrale Raad voor de Volksgezondheid en andere adviescolleges, door een vijftal particuliere personen in de z.g. commissie-Festen advies te laten uitbrengen over de gewenste structuur van de gezondheidszorg. Het is dringend nodig, dat de regering thans met haar eigen voorstellen komt, die de Kamer kan toetsen aan officiële adviezen.

Een daarbij aansluitend fundamenteel bezwaar is, dat de heer Hendriks „regeert" zonder zich aan de wet te houden. We zien dit duidelijk bij zijn beleid ten aanzien van de ziekenhuizen, welk beleid bij de begrotingsbehandeling in het centrum van de belangstelling stond.

Door middel van circulaires en brieven bepaalt de heer Hendriks thans de gang van zaken in de ziekenhuizen. Hij voert een bouwstop door, stelt een personeelsstop in, stelt een maatstaf vast voor de omvang van ziekenhuizen, en kondigt de sluiting van sommige ziekenhuizen aan. Waarop berust dit alles? Nauwelijks op de Wet Ziekenhuisvoorzieningen!

Als deze wet volledig werd toegepast, dan zouden de ziekenhuizen inspraak hebben in het beleid, zouden zij op grond van deze wet beroep kunnen aantekenen tegen beslissingen, en zouden deze beslissingen openbaar zijn. Dit alles is geenszins het geval; de staatssecretaris neemt autonoom zijn beslissingen, die men uit brieven te weten moet komen. De Kamerleden rennen het land rond om de klachten aan te horen, en moeten door middel van schriftelijke vragen er achter komen, welke beslissingen genomen zijn. De staatssecretaris trekt op deze wijze de moeilijkheden naar zich toe: Enkhuizen, Den Haag, Horst, Laren, Lochem, Tilburg en vele andere staan bij wijze van spreken op de stoep bij het departement.

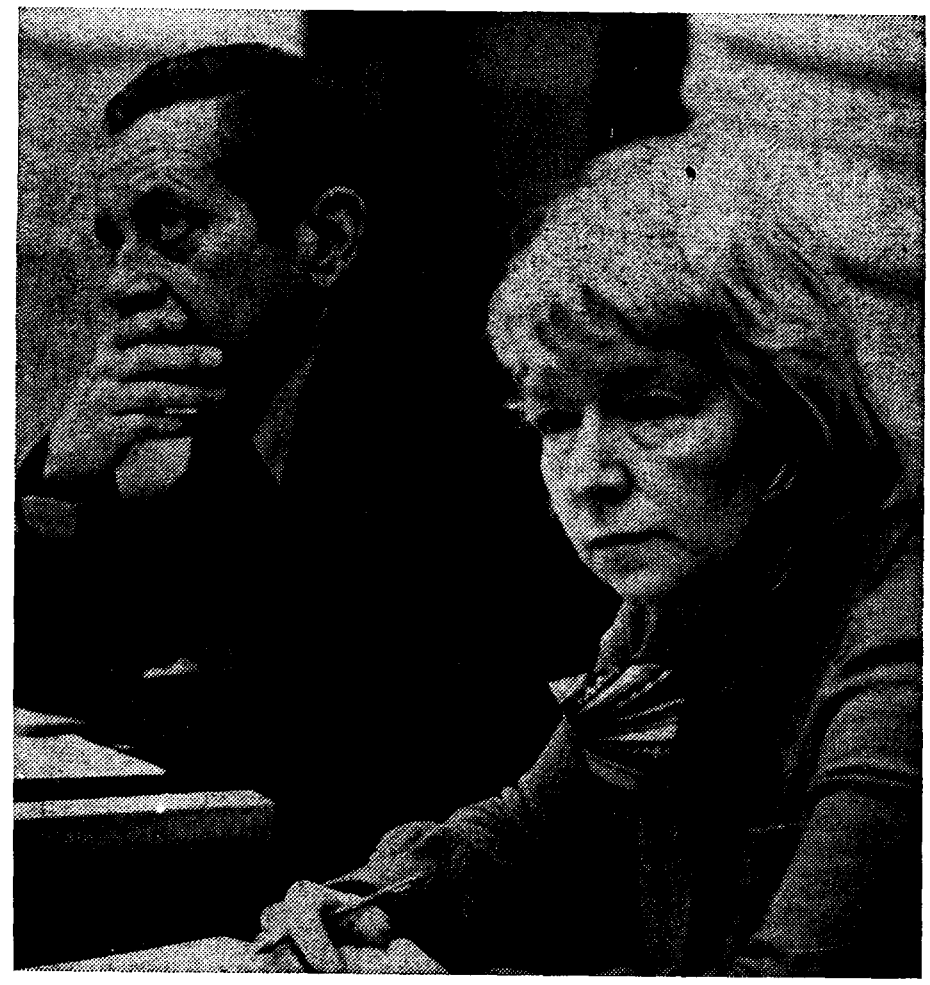
Wij hebben de heer Hendriks nog eens gewezen op onze voorstellen, in mei 1973 gedaan, om d.m.v. een versnelde procedure de wet ziekenhuisvoorzieningen in te voeren. Daarvoor is een noodwet nodig, die het departement zonder al te veel moeite kan maken. Wil de heer Hendriks dit niet, dan moet hij alle verantwoordelijkheid zelf blijven dragen. Dat zal, politiek gezien, niet in zijn voordeel zijn.

Vele andere onderwerpen passeerden de revue. Ik noem de gezondheidscentra, de kruisverenigingen, de kinderuitzending, de tandheelkunde, de geestelijke volksgezondheid. Onze drs. D. J. D. Dees kreeg de toezegging dat inzake het plan voor een nieuwe tandheelkundige verstrekking in het ziekenfondspakket, waarvoor al gelden zijn gereserveerd, spoedig een beslissing zal worden genomen.

Dennendal

Sterk verdeeld was de Kamer inzake de kwestie-Dennendal. Voor ons staat vast, dat de heer Hendriks hier een misser heeft begaan. Hij had aanvankelijk betoogd, terecht, dat hij geen bevoegdheden bezit om in deze kwestie in te grijpen zolang niet patiënten in gevaar komen te verkeren. Niettemin heeft hij daarna voor de KRO-televisie een duidelijk standpunt ingenomen, en verklaard dat hij politie-optreden betreurde en dat hij het wenselijk achtte dat drs. Muller in zijn functie werd gehandhaafd.

VERVOLG OP PAGINA 7

De minister van volksgezondheid en milieuhygiène, Irene Vorrink, en haar staatssecretaris Hendriks tijdens de recente kamerdebatten over de begroting van hun departement.

Hoorzitting fluoridering

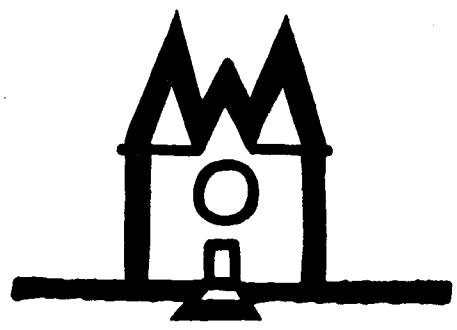
Nadat de commissie Volksgezondheid van de Tweede Kamer met zes tegen vijf stemmen had besloten geen hoorzitting te houden over het wetsontwerp inzake de drinkwaterfluoridering, kon de het VVD-kamerlid drs. D. Dees enige dagen later aan, dat op zijn initiatief een negental fracties had besloten toch een hoorzitting te organiseren.

Aan deze hoorzitting, die op 25 februari in de Tweede Kamer wordt gehouden, nemen niet deel de PvdA, KVP, PPR, CPN (tegenstanders van zo'n hoorzitting) en de AR, die er de voorkeur aan gaf om zelf hearings te beleggen.

Tijdens de behandeling van de begroting van Volksgezondheid hekelde drs. Dees het standpunt van de tegenstanders van deze hoorzitting: Hij noemde het zeer opvallend dat met name partijen, die altijd de mond vol hebben van inspraak en medezeggenschap thans geen gehoor geven aan de duidelijke behoefte aan een dergelijke hoorzitting. Vele organisaties en personen, zowel voorstanders als tegenstanders van de fluoridering, hadden daar immers om gevraagd. Aanvragen om „gehoord" te worden kunnen worden gericht aan de heer Dees, p/a Tweede Kamerfractie VVD, Binnenhof 1A, 's-Gravenhage.

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

Amendement en „onaanvaardbaar"

Regering, parlement en kiezers (2)

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het tweede artikel over dit onderwerp van zijn hand.

De Staten-Generaal zijn niet alleen de controleurs van het algemeen regeringsbeleid, maar hebben nadrukkelijk ook een mede-wetgevende taak. Ieder wetsvoorstel moet, alvorens het aan de Koningin ter bekrachtiging kan worden voorgelegd, door beide Kamers zijn aanvaard. Al ruim anderhalve eeuw (sedert de Grondwetsherziening van 1848) heeft de Tweede Kamer daarbij het recht van amendement. Dat wil zeggen dat de leden dier Kamer sedertdien de mogelijkheid hebben, door wijzigingsvoorstellen (amendementen) op bepaalde artikelen, constructief aan de wetgeving mee te werken.

Onze volksvertegenwoordigers kan bepaald niet worden verweten, dat zij van deze bevoegdheid een te·gering gebruik maken. In tegendeel, en dat ondanks het voorschrift in het reglement van orde der Kamer, dat een door een lid ingediend amendement om in behandeling te komen door tenminste vier andere leden moet zijn (of worden) mede-ondertekend. Bij zeer belangrijke wetsontwerpen met meestal ook vrij veel artikelen, kan het totale aantal amendementen een enkele maal zelfs wel eens tot boven de honderd oplopen. Dat geschiedde reeds in het verleden. In 1876, bij de behandeling van de Hoger-Onderwijswet in de Tweede Kamer, werden zelfs omstreeks 150 amendementen ingediend. En de behandeling strekte zich dan ook uit over een periode van een hele maand. Als aardige bijzonderheid kan hierbij worden vermeld, dat een der bij deze gelegenheid ingediende amendementen, van de bekende liberaal mr. J. Kappeyne van de Coppello, beoogde om aan de gemeente Amsterdam toe te staan, haar Atheneum Illustre onder bepaalde voorwaarden in een universiteit om te zetten. Ondanks bestrijding door minister Heemskerk, die (toen) o.a. drie universiteiten voldoende achtte en vreesde dat het bestaan van een vierde universiteit schadelijk zou werken op het bestaan van de overige drie, werd dit amendement (met 41 tegen 32 stemmen) aanvaard.

Onderwijs heeft — overigens terecht — altijd heel wat parlementaire tijd in beslag genomen. Bij de behandeling in 1962, van de z.g. Mammoetwet van minister Cals, waarbij onze tegenwoordige partijvoorzitter, mevrouw Van Someren, zich als jong Kamerlid zozeer geweerd heeft, werden in totaal 117 amendementen ingediend. Hiervan werden er, in een openbare behandeling welke zich over achttien vergaderdagen uitstrekte, tenslotte zestig ingetrokken. Van de overblijvende werd ongeveer de helft verworpen en de andere helft overgenomen dan wel door de Kamer aanvaard. Bij een ander belangrijk na-oorlogs ontwerp van geheel andere aard, namelijk dat inzake de materiële oorlogsschade, dat in november 1949 door de Tweede Kamer werd aanvaard, werden 71 amendementen ingediend.

De houding van een minister tegenover een amendement kan zeer variëren. In de eerste plaats is het mogelijk, dat een minister zelf ook tot de conclusie komt, dat een bepaald amendement een verbetering betekent. De bewindsman kan het amendement dan „overnemen", zodat daar dan niet verder over gepraat behoeft te worden. De voorwaarde is dan natuurlijk wel, dat ook niemand in de Kamer daar stemming over vraagt. Is dat wel het geval, dan brengt de voorzitter het gewoon in stemming en beslist dus de meerderheid of het amendement zal worden aangebracht.

Heeft de minister bezwaren tegen een amendement, dan zal hij die zo goed en zo overtuigend mogelijk trachten uiteen te zetten. Ten besluite zal hij dan, naar gelang van de ernst van zijn bezwaren, de beslissing „tenslotte aan de Kamer overlaten", dan wel de aanneming van het amendement „ontraden" of zelfs „ernstig ontraden". Werkelijk gespannen echter wordt de sfeer pas wanneer de bewindsman zijn „onaanvaardbaar" over een amendement uitspreekt. De „temperatuur" in de Kamer loopt dan snel op. Visioenen over mogelijke intrekking van het hele ontwerp (in geval dat althans mogelijk is) dan wel over een minister- of zelfs een kabinetscrisis, duiken op.

Het is goed, nadrukkelijk voorop te stellen, dat een minister tenslotte een eigen verantwoordelijkheid draagt. Wanneer hij meent, dat de aanvaarding van een bepaald amendement een dusdanige ombuiging van zijn beleid zou betekenen, dan wel een dusdanig offer van de schatkist zou vergen, dat hij of misschien zelfs het hele kabinet daarvoor niet de verantwoordelijkheid zou kunnen dragen, dan heeft hij het recht en zelfs de plicht, de Kamer dat onder het oog te brengen en voor de politieke gevolgen te waarschuwen. Anderzijds brengt de ernst van zulk een situatie ook mee, dat een minister het wapen van een onaanvaardbaar-verklaring niet lichtvaardig mag hanteren. Er zijn kabinetten (of bepaalde ministers) geweest, die duidelijk de neiging vertoonden, wel wat al te grif — en te veelvuldig — met dergelijk grof geschut te werken. Zoiets wekt dan uiteraard irritatie in de Kamer.

Lichtvaardig „onaanvaardbaar"

Iets dergelijks heeft zich nog niet zo lang geleden — eind november j.l. — voorgedaan bij de behandeling van de belastingvoorstellen der regering, in het kader van het dekkingsplan 1974. Bij de behandeling van het voorstel tot verhoging van de vermogensbelasting van 7 naar 8 pro mille had de heer Van Amelsvoort (KVP) met instemming o.a. van onze geestverwant mr. Koning, een amendement ingediend om deze verhoging niet te doen doorgaan voor vermogens tot ƒ 250.000, doch hiervoor het 7 pct-tarief te handhaven. Ter vermijding van verkeerde conclusies zij er nog eens op gewezen, dat het hier niet ging om „kapitalisten", maar om kleine vermogensbezitters, meest zelfstandigen, boeren of middenstanders, die hun vermogen meestal als bedrijfskapitaal gebruiken en er (mede voor hun pensioenvoorziening) sterk van afhankelijk zijn. Bovendien was het tarief van de vermogensbelasting in korte tijd reeds sterk verhoogd. Tot voor kort was dat nog 5 pro mille, nu zou het dus 8 pro mille worden.

Uit de reacties in de Kamer bleek duidelijk, dat dit amendement alleen met de stemmen der „progressieven" tegen, zou worden aangenomen. Tot verontwaardiging van de Kamermeerderheid (d ging bovendien slechts om een budg tair offer van ƒ 30 à ƒ 35 mln) hield m nister Duisenberg niet alleen hardn kig vast aan zijn voorstel, dat hij „troetelkind" van het kabinet noemde waar hij tevens een stuk inkomens- vermogensverdeling in zag, maar noemde het ook „voor de regering onaa vaardbaar met de daaraan inherente kende gevolgen".

Als goed leider van de oppositie en le ling van prof. Oud sprong VVD-frac voorzitter Wiegel onmiddellijk naar ren en vroeg: „Betekent dat intrekk van het ontwerp, het aftreden van kabinet of houdt het de mogelijkheid dat de regering de Kamer zal ontb den?" Het antwoord van minister D senberg luidde: „De regering zal wetsontwerp niet intrekken. Het be kent dus het aftreden van de regeri (hij bedoelde: het kabinet), met een gelijk, zoals de heer Wiegel het noemde, daarop volgende ontbinding de Kamer".

De duidelijk blijkende irritatie van Kamermeerderheid was, zeker in dit val, volkomen begrijpelijk. Mr. Aantj fractievoorzitter van de ARP, sprak g schokt van een „machtswoord", dat strijd was met de destijds door minist president Den Uyl afgelegde verklari dat het kabinet de uiterste terugho dendheid zou betrachten met het stel van de kabinetskwestie. Hij vreesde het „maanden zou duren om de door machtswoord ontstane deuk in het ve trouwen te herstellen". De heer Andri sen (KVP) sprak in dezelfde geest, het in wat gematigder bewoordinge Maar het machtswoord en de dreigi met Kamerontbinding (en nieuwe ve kiezingen!) had toch zijn uitwerking de KVP en de ARP. De heer Van Ame voort trok zijn amendement in en to de heren Drees (DS'70) en Koning (VV het schielijk onder hun naam opnie indienden, werd het prompt met ste o.a. van de KVP (met uitzondering v de heer Notenboom) en de ARP, verwo pen.

Het is een klassiek voorbeeld van e veel te lichtvaardig uitgesproken „o aanvaardbaar" en van het zwicht daarvoor door fracties, die zich destij onnodig in de formatie-val van mr. Bu ger hebben laten lokken. Dat zich b moties soortgelijke situaties kunne voordoen, zullen we in een volgend a tikel bezien.

Correcti

In de laatste kolom van ons eerste ar kel (in het vorige nummer) is een co rectieregel op de verkeerde plaats t recht gekomen, waardoor de tekst o duidelijk werd. Daar ons is gebleken, d sommigen de pagina's met de artikel van deze reeks als documentatie wille bewaren, laten we hier dat gedeelte n eens volgen. Het had moeten luiden:

„Tenslotte is er al sinds verscheide jaren een „regionale taakverdeling" vo de leden van de Tweede-Kamerfracti volgens welke bepaalde Kamerleden het bijzonder (door spreekbeurten, e.d contacten plegen te onderhouden m daartoe aangewezen Kamercentrales de afdelingen dezer centrales."

Lustrum-congres JOVD

Het hoofdbestuur van de JOVD nodigt de oud-leden uit voor het vijfde lustrumcongres dat op 15 en 16 februari wordt gehouden in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht.

Door met spoed nevenstaande coupon in te vullen en op te sturen of zich telefonisch op te geven ontvangt men een toegangsbewijs.

Ik kom 15 februari naar Utrecht

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Verzenden aan: Alg. Secr. JOVD p/a N. Maas, Voorstraat 401 — Dordrecht — Tel. 078 - 39801

Discussienota basisonderwijs

De landelijke onderwijscommissie van de VVD heeft een discussienota opgesteld over het basisonderwijs. Wij publiceren hierbij een samenvatting daarvan. Zie ook de onderwijs-enquête op de achterpagina van dit blad.

In de verkiezingsprogramma's waarmee de VVD in 1971 en in 1972 de verkiezingen inging, werd veel aandacht aan het onderwijs gegeven. In het urgentieprogramma 1972 werd met name het kleuter- en basisonderwijs genoemd. Het standpunt was dat daaraan voorrang zou moeten worden gegeven, omdat wanneer dit onderwijs goed is en aangepast aan de individuele kwaliteiten en aanleg van de leerling, een goede startkans voor de ontplooiing wordt gegeven.

In de landelijke onderwijscommissie (LOC) van de VVD is in verschillende vergaderingen ingegaan op de problemen rond het onderwijs aan 3-12 jarigen, vooral nadat een actieve werkgroep van de afdeling Eindhoven een studiestuk had opgesteld. De besprekingen hebben geresulteerd in een discussienota waarin een aantal suggesties voor verbeteringen van de kwaliteit van het onderwijs en van de organisatie ervan te vinden zijn. Verschillende van de voorstellen bleken belangrijke principiele aspecten te hebben die voor sommige leden zo zwaar wogen dat ze vooralsnog twijfelen of de voorstellen in hun huidige vorm aanvaardbaar zullen zijn voor velen. Voor allen heeft echter zeer zwaar gewogen dat een fundamentele verbetering van de kwaliteit van het kleuter- en lager onderwijs beoogd wordt en dat men daarom de moed zal moeten hebben standpunten die lang als onaantastbaar werden beschouwd, critisch te herzien en de voor- en nadelen van het wijzigen van de uitgangspunten zorgvuldig af te wegen om te zien in welke richting de balans zal doorslaan.

Discussiedag

De leden van de LOC zouden het bijzonder toejuichen wanneer in de verschillende plaatselijke afdelingen de gedachten en voorstellen nader zouden worden besproken en opmerkingen of commentaar naar de LOC zouden worden gezonden. Allen kunnen ervan verzekerd zijn dat er ruimschoots aandacht aan zal worden geschonken. De resultaten van die besprekingen zullen we aan de inzenders kenbaar maken. In de loop van 1974 zouden we met de belangstellenden een discussiedag willen houden om na te gaan of aanbevelingen kunnen worden gedaan. Aarzelt U dus niet Uw opvattingen aan ons door te geven. Wij allen zijn er ons van bewust dat er grote verschillen in de situaties in de verschillende regio's kunnen zijn; er zijn zeker grote verschillen tussen de grote steden en kleine gemeenten of het platteland, er zullen andere opvattingen bestaan in Noord-Brabant en Limburg dan in het Westen van Nederland en er kunnen nog meer verschillen zijn die ons zijn ontgaan en die een genuanceerde aanpak extra wenselijk maken. Het zal U duidelijk zijn dat we geen star centralistisch systeem voorstaan. In deze tijd waarin de wens naar individualisering zo sterk is, zal, indien nodig, rekening gehouden moeten worden met de verschillen in opzet die het basisonderwijs in de verschillende regio's van ons land zal moeten hebben om inderdaad tot een optimum aan kwaliteit te komen voor iedere leerling.

Werken in groepen

De verbetering van de ontplooilingskansen van het kind moeten beginnen aan de basis, d.w.z. in de eerste periode waarin het kind zijn onderwijs ontvangt. Ergens in het vierde levensjaar begint de verantwoordelijkheid van de overheid voor de vorming en de ontwikkeling van het kind. Dat houdt niet in dat de leerplicht reeds zo vroeg zou moeten beginnen, maar wel dat de overheid poogt het best mogelijke onderwijs aan te bieden vanaf het moment dat het kind aan zijn schoolloopbaan begint.

Opleidingen

Het kleuteronderwijs zal met het lager onderwijs geïntegreerd moeten worden tot een vorm van basisonderwijs waarin de huidige abrupte overgang van spelen in leren tot een vloeiende zal worden.
In de discussienota wordt een voorkeur uitgesproken voor de afschaffing van het klassikale stelsel omdat daarin niet in voldoende mate tegemoet kan worden gekomen aan de wens naar een individuele aanpak voor ieder kind. De mogelijkheden om achterstanden te compenseren worden in het bestaande stelsel te klein geacht. Gepleit wordt voor het werken in groepen die van vak tot vak kunnen verschillen in samenstelling. Voor sommige vakken zal de groep homogeen en groot kunnen zijn. Voor andere vakken zal de groep heterogeen en gewoonlijk klein van omvang moeten zijn.
Het werken met dit groepensysteem zal ertoe leiden dat de positie van de onderwijzer essentieel gaat veranderen. De leerkrachten zullen in een samenwerkingsverband gaan werken waarbij een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een niet uniform opgezet onderwijs zal worden gedragen. Op deze wijze kunnen ook de bijzondere, individuele, begaafdheden van de leerkrachten tot hun recht komen.
Een dergelijke veranderde opzet houdt in dat in de nieuwe schoolorganisatie door de differentiatie in functies de arbeidsomstandigheden beter zullen kunnen worden. Door een aan de differentiatie gekoppelde differentiatie in honorering zal bereikt kunnen worden dat een loopbaan in het basisonderwijs aantrekkelijker gaat worden en dat daardoor de vlucht naar posities in andere sectoren van het onderwijs kan worden verminderd. Het afremmen van deze vlucht wordt van belang geacht om een negatieve selectie van het onderwijzend personeel, die momenteel wordt gesignaleerd, tot staan te brengen en in een positieve selectie te doen veranderen.

Positie onderwijzer

Om aan de te stellen nieuwe eisen voor leerkrachten in het basisonderwijs te kunnen voldoen, zullen de opleidingen voor docenten hun programma's moeten aanpassen. Groot gewicht wordt toegekend aan een stelsel van na- en bijscholing waardoor de docent zijn vakkennis op peil kan houden en hij de ontwikkelingen zal kunnen blijven volgen. Een concentratie van opleidingen zal om verschillende redenen bevorderd moeten worden.
Speciale aandacht zal moeten worden besteed aan de opleiding van de schoolhoofden en de plaats van de schoolleider in de schoolorganisatie. Op moderne wijze zal het hoofd naast het leiding geven van 't onderwijsproces ook het management van zijn school moeten kunnen voeren.
De voorgestelde vernieuwingen zullen langs wegen van geleidelijkheid moeten plaats vinden, via een samenhangend plan en een strategie om de zeer verschillende aspecten van dit vernieuwingsproces op de juiste plaats en tijd te doen ingaan. Behalve de onderwijskundige en organisatorische uitwerking van de nieuwe onderwijsvormen zullen daarmee in samenhang ook de opleidingen moeten worden herzien, zal het bouwkundig beleid moeten worden aangepast en zullen andere methoden van bestuur, van beheer en van financiering moeten worden uitgewerkt.

Het benodigde onderwijskundige onderzoek zal moeten worden verricht door góed gecoördineerde regionale pedagogische centra en schooladviesdiensten, in nauwe samenwerking met de docenten.

Het bestuurlijk stelsel zal enerzijds gedecentraliseerd moeten worden, anderzijds enige centralisatie moeten ondergaan. *Decentralisatie* om met name regionale of gewestelijke onderwijsorganen een eigen taak bij inspectie en planning te kunnen geven. *Centralisatie* per regio om de zwakte van het bestuur van te veel scholen te ondervangen, vooral waar het beheerstaken betreft. Het schoolbestuur zal, ontheven van taken voor planning en beheer, zich kunnen richten op de zo belangrijke schakelfunctie tussen ouders, kinderen, docenten, samenleving en overheid.

De bouw van scholen zal meer gericht moeten worden op de verscheidenheid van functies die de school zal moeten krijgen, niet alleen uit een oogpunt van onderwijs maar ook als sociaal educatieve instelling in een wijk. De vele voorschriften die in detail aangeven hoe verlichting en ventilatie moeten worden uitgevoerd, kunnen worden vervangen door flexibele richtlijnen.

Vrijheid behouden

Hoewel de samenstellers van het rapport voorstanders blijven van de algemene school stellen zij met nadruk dat zij de vrijheid van richting in het onderwijs willen behouden en eraan mee willen werken de condities daarvoor te handhaven. Zij stellen dat in een verdraagzame en veelvormige maatschappij geen politieke strijd moet worden gevoerd over het recht op bijzonder confessioneel onderwijs. Wel menen zij dat de vrijheid van inrichting kan worden losgemaakt van de vrijheid van richting. Het aanschaffingsbeleid en het beleid van stichten van nieuwe scholen zou meer moeten worden bepaald door bedrijfs-economische inzichten dan door het beginsel van de vrijheid van inrichting. Voor een doelmatige besteding van de middelen en terwille van een goede distributie van die middelen zouden de benodigde ruimten moeten worden beheerd door een centrale, althans regionale beheersinstantie, die de ruimten in bruikleen uitgeeft aan besturen van verschillende signatuur, die er het recht behouden op beslotenheid van eigen richting en die hun eigen personeelsbeleid kunnen blijven voeren.

Aan het slot van de nota worden enkele suggesties gedaan voor veranderingen die met beperkte wijzigingen van de wet kunnen worden bereikt, bijv. door verandering van de stichtings- en opheffingsnormen.

Zij die de hier genoemde problemen nader in studie willen nemen, kunnen het discussiestuk opvragen bij het hoofdkantoor aan de Koninginnegracht. Het is zeer aan te bevelen daarnaast de passages uit de Memorie van Toelichting op de Onderwijsbegroting voor 1974 te plaatsen en uit die vergelijking te trachten te komen tot een liberale visie op het beleid voor het basisonderwijs.

Van Hulten schrapt NAVO-postzegel

De VVD-Tweede-Kamerleden Ploeg en Joekes hebben er bij minister Westerterp van verkeer en waterstaat sterk op aangedrongen dat er dit jaar alsnog een postzegel zal worden uitgegeven ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van de Navo. Die zegel zou oorspronkelijk in juni verschijnen en is ook aangekondigd in het voorlopige uitgifteprogramma van de PTT voor 1974. De aankondiging was vorig jaar mei te vinden in de Staatscourant. Dat was nog vóór de komst van 't kabinet-Den Uyl dat — naar onlangs is gebleken — zijn veto over de Navo-zegel heeft uitgesproken. In een antwoord aan kamerlid Jongeling van het Gereformeerd Politiek Verbond heeft staatssecretaris Michel van Hulten (PPR) laten weten dat de beslissing de Navo-zegel van het programma te schrappen „helemaal in overeenstemming is met de gedragslijn dat geen postzegels worden gewijd aan onderwerpen die binnen de Nederlandse gemeenschap controversieel zijn."

Als die gedragslijn in het verleden ook zo consequent was aangehouden als nu in het geval van de Navo-zegel, dan zouden de afgelopen jaren verscheidene andere exemplaren, die nu in de collecties van de verzamelaars prijken, nooit zijn uitgegeven. Wat te denken bijvoorbeeld van de zegels ter gelegenheid van de lustrumvieringen van het Statuut voor het koninkrijk (1964 en 1969), het exemplaar gewijd aan het jubileum van het korps mariniers (1965) en de zegel die in 1971 de aandacht vestigde op de 14de volkstelling? Vooral in het laatste geval is toch wel sprake geweest van controversiële opvattingen binnen de Nederlandse gemeenschap.

De argumentering van de staatssecretaris is dan ook niet erg sterk en hij heeft met zijn beslissing de verdenking op zich geladen dat hij zich daarbij heeft laten leiden door de anti-Navostemming die onder meer in zijn eigen PPR nadrukkelijk aanwezig is. Of hij alle partijgenoten er ook een dienst mee heeft bewezen, valt te bezien. Om eens met het ochtendblad Trouw te spreken (het blad wijdde een uitvoerig commentaar aan het besluit van Van Hulten): „Het zou heel wat PPR-leden toch een geweldige kick hebben gegeven als ze de zegel aan de loketten met veel nadruk hadden kunnen weigeren? Waarom gunt partijgenoot Van Hulten hun die kans niet?"

Liberale leiders pleiten voor eenheid van Europa

Op zondag 3 februari hebben op uitnodiging van het Engelse liberale parlementslid Jeremy Thorpe „liberal leaders" in Londen vergaderd. De bijeenkomst stond onder leiding van de voorzitter van de Liberale Internationale Gaston Thorn, minister van buitenlandse zaken in Luxemburg. Voor Nederland was aanwezig het liberale Kamerlid H. J. de Koster. Na afloop werd de volgende verklaring uitgegeven:

„Wij betreuren het gebrek aan eenheid en doelstelling, die op het ogenblik door de regeringen van de Negen aan de dag gelegd wordt. Dit berooft de Europese gemeenschap van de mogelijkheid, om met één verenigde stem te spreken bij het gesprek over de energiecrisis, dat binnenkort in Washington zal plaats vinden; het maakt het ook nog moeilijker een oplossing te vinden voor het stabiliseren van de monetaire wereldsituatie, en het vormt een ernstige bedreiging voor de evenwichtige ontwikkeling van de Derde Wereld.

Liberalen zijn van mening dat 1974 het jaar moet zijn, waarin de Negen in samenwerking met de Verenigde Staten en andere OESO-leden een vastbesloten poging moeten doen om een gemeenschappelijke Europese benadering voor deze vitale problemen te vinden.

Wij betreuren de bilaterale stappen die reeds gedaan zijn om olieleveranties te verkrijgen. Wij verwachten met stelligheid een zware druk op de betalingsbalansen der verschillende landen als gevolg van de olieprijsverhoging, doch zijn van mening dat eenzijdige besluiten tot het zwevend maken of devalueren van de munt de gevaren van een ernstige recessie slechts kunnen vergroten.

Wij bevestigen onze vastbeslotenheid om de eenheid van Europa te bereiken."

Over deze onderwerpen zullen de liberale leiders een rapport opstellen ter behandeling op het congres van de Liberale Internationale dat begin oktober in Florence gehouden zal worden.

De slag om de middenstand

Het geharrewar om de prijsmaatregele in de Kamer is uiterst onoverzichtelijk geworden. Een onzer redacteuren tracht in bijgaande beschouwing alle gebeurtenissen op een rijtje te zetten tegen de achtergrond van het VVD-standpunt.

Hoelang nog kan de zelfstandigen de duimschroeven worden aangedraaid? De middenstand, in het verleden zo vaak klem gezet zonder voldoende tegendruk te kunnen uitoefenen, heeft dit keer duidelijk laten weten: De maat is vol. „Je kunt niet dieper buigen dan tot de grond," zo drukte een vertegenwoordiger van de middenstandsorganisaties het beeldend uit.

In deze sfeer hebben zich de afgelopen weken de debatten in de Tweede Kamer afgespeeld. Het progressieve kabinet, zo vol innerlijke tegenstrijdigheden, wankel in zijn beleid, heeft met sussen en toegeven getracht de zaak te redden, maar zonder enige overtuiging. De VVD heeft zich scherp gekant tegen dit halfslachtige beleid en daarbij vooral de confessionele regeringspartner KVP niet gespaard.

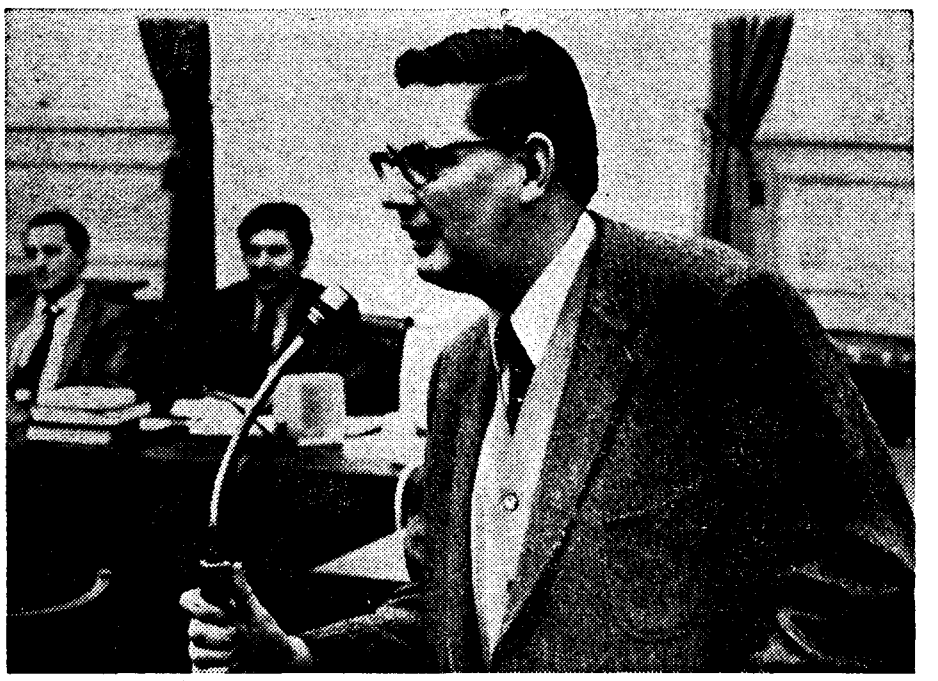
Achterstand

Reeds in de memorie van toelichting bij de begroting van Economische Zaken werd melding gemaakt van het geringe meegroeien van de inkomens der zelfstandigen met die van de werknemers in loondienst. Eenvoudige cijfers verduidelijken dit: Een werknemer met een inkomen van *f* 24.000 in 1970 ging er in 1971 13 procent op vooruit, in 1972 12,5 procent en in 1973 14 procent. Het gemiddeld kerninkomen van de zelfstandigen van eveneens 24 mille in 1970 steeg in genoemde jaren achtereenvolgens met slechts 10,8 procent, 9,9 procent en 7,1 procent. Met andere woorden: Er groeide een achterstand.

Het midden- en kleinbedrijf zit allang moeilijk, zoals de Landelijke Middenstandscommissie van de VVD al herhaaldelijk signaleerde. Deze situatie werd voor sommige bedrijfstakken eind vorig jaar nog erger door de toen nodig geachte beperkende maatregelen in verband met de brandstofvoorziening. Met name de horeca schoot er tientallen miljoenen bij in. Het VVD-Kamerlid Portheine had in november al in een motie de regering gevraagd zich te bezinnen op maatregelen om de getroffen bedrijven tegemoet te komen in verband met het zondagsrijverbod. Toen de oliesituatie zich minder ongunstig liet aanzien vroeg de VVD op Oudejaarsdag nog een motivatie van de distributiemaatregelen, die toen in het vooruitzicht waren gesteld. De vraag was of de distributie van benzine wel echt nodig was als men rekening hield met de positie van sommige categorieën zelfstandigen, met name de horeca en de auto/garagebedrijven.

Prijsstop

Toen in januari bleek dat met sterke prijsstijgingen rekening moest worden gehouden door de hogere importprijzen van grondstoffen, werd de regering van de zijde van de vakbonden, de consumentenorganisaties en ook de PvdA onder druk gezet om een prijsstop in te stellen. Hoewel de minister van Economische Zaken daar aanvankelijk niet voor voelde kwam hij op 21 januari met zijn zogenaamde wachttijdregeling, die

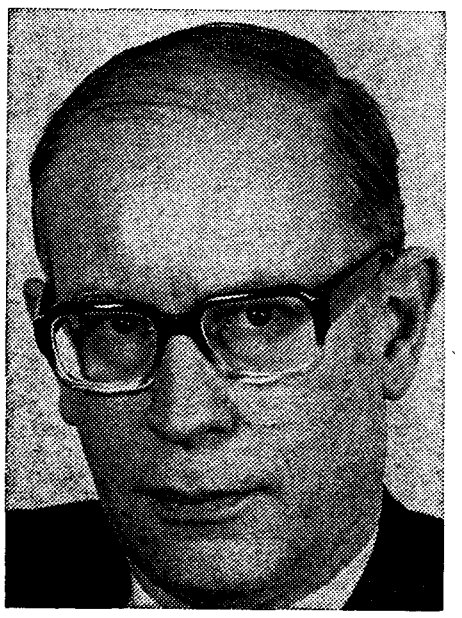

Drs. G. M. V. van Aardenne
...twee moties...

toch een soort prijsstop betekende: De stijging van de inkoopprijzen mocht pas na enkele weken worden doorberekend om althans enige vertraging in de prijsstijgingen te bewerkstelligen. Voor verschillende bedrijfstakken golden verschillende termijnen van uitstel.

Motie-Schouten

In de daarop volgende debatten in de Tweede Kamer kwam het AR-Kamerlid Schouten met een door de KVP ondersteunde motie waarin de regering werd uitgenodigd de gehele detailhandel niet te betrekken bij de verscherping van het prijsbeleid. Men zou dan, zoals de regering al had toegezegd, de kleine zelfstandigen moeten uitzonderen van de wachttijdregeling; zij zouden hun kostenstijging wel mogen doorberekenen, waardoor hun prijzen sneller zouden stijgen dan die van de grotere bedrijven. Dit zou ongunstig zijn voor hun concurrentiepositie. Zonder daarom de gehele detailhandel van de wachttijdregeling uit. De detailhandel draagt mede door de scherpe concurrentie in die sector toch maar heel weinig bij tot de prijsverhogingen, aldus de motie.

Mr. F. Portheine
...pleidooi voor horeca...

Diezelfde dag, donderdag 24 januari, diende het VVD-Kamerlid Van Aardenne een motie in die iets verder ging. Hij vroeg namelijk naast de detailhandel ook het ambacht, het horecabedrijf en de vervoerssector uit te zonderen van de wachttijd van doorberekening van kostenstijgingen. De moties werden aangehouden en de beraadslagingen geschorst. Maar de middenstand bleef morren. Haar positie was onverminderd in gevaar. Zij vond het onbillijk dat z i j voornamelijk moest opdraaien voor de kostenstijging en dat die niet gelijker werd verdeeld over alle bevolkingsgroepen.

Alternatief

Op zaterdag 26 januari liet minister Lubbers de middenstandsorganisaties in een gesprek weten dat de detailhandel bij zijn regering niet buiten beschouwing gelaten kon worden omdat daarmee de gehele wachttijdregeling werd ondergraven. Hij kwam wel met een alternatief: De kleine zelfstandigen met een jaaromzet van minder dan *f* 350.000 en de levensmiddelenbedrijven met een jaaromzet van minder dan *f* 700.000 mochten hun kostenstijgingen wel doorberekenen; de grotere broeders niet. Voor deze kleinere bedrijven zou dat betekenen dat zij duurder werden dan hun

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

Middenstand-debat in de pers

Het rumoer rond de prijzen en de opstandige houding van de middenstanders tegenover de maatregelen die minister van economische zaken Lubbers heeft menen te moeten nemen om de prijzen in de hand te houden zijn vorige week geculmineerd in een paar moties in de Tweede Kamer. Dat het tenslotte in een anti-climax eindigde ligt niet aan het belang van de zaak en de dagbladen verzuimden dan ook niet commentaar te leveren op de gang van zaken in het parlement rond de motie-Schouten en de motie-Wiegel die daar op volgde. Een uitzondering vormt — althans voor wat de landelijke dagbladen betreft — de Volkskrant, die misschien moeite had zijn mening te verwoorden, die wellicht onvoordelig voor de favoriete minister zou zijn uitgevallen. Het artikel van de parlementaire redacteur Jan Joost Lindner in de Volkskrant van zaterdag 2 februari duidt daarop als hij nogal bitter opmerkt dat het wel een goed jaar voor wat hij de „dikhuidigen" noemt zal worden, waarmee hij VVD-politici en hun groeiende aanhang bedoelt „Elk zwalken of schipperen van de regering zal genadeloos uitgebuit worden door een oppositie, die nu pas maatschappelijk wind in de zeilen krijgt".

De Telegraaf: „De krachtige protesten van de middenstand tegen het verscherpte prijsbeleid lijken weerklank in de Kamer te hebben gevonden. De moti-Schouten (ARP), waarin de regering werd uitgenodigd de detailhandel niet onder het verscherpte prijsbeleid te laten vallen, werd in ieder geval aangenomen, waarbij de regeringspartijen KVP en ARP zich tegen het kabinet-Den Uyl opstelden". Dat de minister de motie rustig naast zich neer kon leggen en de twee confessionele regeringspartijen uiteindelijk niet bereid waren de motie-Wiegel te steunen betekende volgens het blad echter dat de middenstand met lege briefjes naar huis moest. Wel meent het blad dat de politieke spanningen in het kabinet door het gebeuren zijn verhoogd.

Ook Het Parool ziet in het aannemen van de motie-Schouten een nederlaag voor de regering „op punten." Maar een knock-out heeft er niet ingezeten. Verre daarvan want toen Wiegel... met een eigen motie kwam waarin de minister werd gevraagd zich met het kabinet nog eens over deze kwestie te beraden, stapten KVP en ARP uit de door VVD en CHU bestuurde boot. Waarmee Lubbers overeind bleef en de wankele christendemocratische samenwerking de zoveelste deuk opliep". De krant ziet wel enig succes voor de middenstand, het beleid is verzacht en voor zijn beknelde positie is in ruime mate belangstelling gewekt.

Nederlaag

De Tijd meent dat de minister de ARP en KVP voor negentig procent tegemoet is gekomen, maar „Schouten, rechtlijnig antirevolutionair, wenste het volle pond en kreeg dat uiteindelijk van de Kamer door aanvaarding van zijn motie. De „oude vijf" (KVP, ARP, CHU, VVD en DS'70), waarop het kabinet Biesheuvel steunde hadden elkaar weer even gevonden". Het kabinet leed een nederlaag maar het positieve daarvan is, vindt De Tijd, dat het parlement blijkbaar weer tot het besef is gekomen medewetgever te zijn. In de vorige kabinetten lagen de regeringspartijen stevig

grotere concurrenten, die voorlopig wel aan een prijsstop gehouden zouden worden. De kleine zelfstandigen kwamen daardoor in 'n ongunstige concurrentiepositie. De klanten zouden — naar gevreesd werd — naar de goedkopere, grotere bedrijven trekken. Dit zou nog gestimuleerd worden door de inmiddels gestarte prijsvoorlichting van overheid en consumentenbonden.

Wiegel grijpt in

Op dinsdag 29 januari nam de Kamer de motie-Schouten toch aan tot grote teleurstelling van minister Lubbers, die zei haar naast zich neer te zullen leggen, maar haar wel in zijn beleid te laten functioneren, wat dat ook mocht betekenen.

Op dat moment wierp de heer Wiegel zich in het inmiddels onoverzichtelijke krijgsgewoel. Hij vroeg de regering in een motie in overweging te nemen de motie-Schouten toch uit te voeren.

Aleen uitzondering van de gehele detailhandel zou de kleine zelfstandigen baat brengen. De discriminatie tussen grote en kleine bedrijven zou dan immers niet optreden, zo redeneerde de VVD. De reactie van de KVP hierop was uiterst merkwaardig. Dezelfde KVP, die de motie-Schouten had medeondertekend, wilde nu plotseling niet dat de VVD op uitvoering daarvan aandrong. Want, zo redeneerde de heer Van Amelsfoort namens de KVP, minister Lubbers heeft inmiddels toegezegd de allerkleinste zelfstandigen te willen ontzien. Dat is een mooi gebaar. Er is geen reden meer minister Lubbers het vuur nog nader aan de schenen te leggen. De CHU ging wel met de VVD mee, waarmee het christen-democratische front nog eens een gevoelige knauw kreeg.

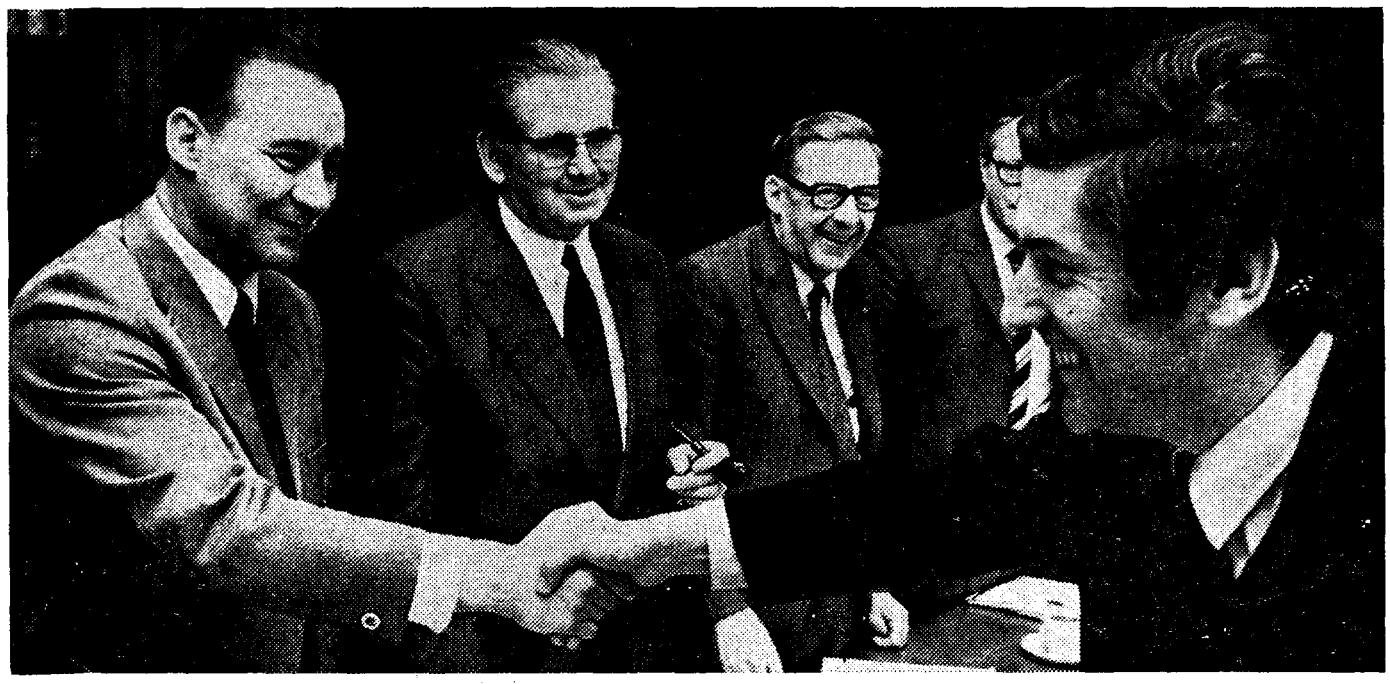
Men kan concluderen dat de KVP blijkbaar wel bereid is het voor de publieke tribune op te nemen voor de zelfstandigen en daarvoor als regeringspartij zelfs een motie tegen haar eigen minister te ondersteunen, maar dit spelletje niet wil voortzetten als de VVD er succes mee dreigt te behalen. Dat succes is overigens niet geboekt, want Wiegels motie haalde het in de Kamer niet en de motie-Van Aardenne evenmin.

Een andere motie van de heer Van Aardenne, waarin om fiscale tegemoetkomingen werd gepleit zodat het hele geharrewar met prijsmaatregelen over boord kon worden gezet, werd ook afgestemd.

Te kijk gezet

Toch heeft de VVD met haar démarche in de Kamer de KVP aardig te kijk gezet. Als je als oppositiepartij kunt aantonen dat een regeringspartij terugschrikt voor iets wat zij eerst wel wilde, lever je daarmee het bewijs hoe wankel het evenwicht van dit kabinet is. In dat opzicht heeft de motie-Wiegel beslist wel verhelderend gewerkt.

De KVP kan zich wel verliezen in subtiele argumenten om haar vreemde houding te verklaren (n.b. eerst tegen je partijgenoot-minister optrekken en dan toch maar weer niet), maar zij bevestigt daarmee voor de zoveelste maal haar imago van onduidelijkheid. En het zijn juist deze onduidelijkheid en dit gedraai, die de kezers de laatste tijd zo grondig de keel zijn gaan uithangen.

Op 31 januari deed minister Lubbers verdergaande toezeggingen aan de middenstand, die hem gezien de lachende gezichten in dank werden afgenomen door v.l.n.r. de heren Pors (Kon. Verbond van Ondernemingen), Perquin (Ned. Katholiek Ondernemers Verbond) en De Mooy (Ned. Chr. Ondernemers Verbond).

Nog was het gemillimeter van geven en nemen niet ten einde. Op donderdag 31 januari, twee dagen nadat de motie-Schouten was aangenomen, had minister Lubbers opnieuw een gesprek met de middenstandsorganisaties. De uitzonderingspositie voor de kleinere middenstandsbedrijven blijft bestaan, maar daarnaast zegde de minister toe dat de werkingsduur van het tijdelijk verscherpte prijsbeleid voor de h e l e detailhandel met één maand zal worden verkort. Bovendien wil de minister vrijstelling verlenen voor bedrijven die door kostenstijging in moeilijkheden dreigen te komen en voor artikelen met hoge omloopsnelheid, zoals levensmiddelen.

Een extra druppel bij de al zo sterk verdunde wijn. Er werd onmiddellijk een werkgroep gevormd van deskundige ambtenaren, die zal nagaan in welke branches zich bijzondere problemen voordoen. Aan de hand van de bevindingen van deze werkgroep kunnen dan minister Lubbers laatste toezeggingen worden verwezenlijkt. De werkgroep heeft twee weken de tijd gekregen. De middenstandsorganisaties kunnen in die periode hun achterban raadplegen. Deze laatste tegemoetkoming van Lubbers leverde foto's in de kranten op van elkaar breed lachend vaarwel zeggende bewindslieden en middenstandsvertegenwoordigers. Of er reden tot lachen blijft moet, gezien de gereserveerde houding in middenstandskringen, nog worden afgewacht. Een en ander is reeds zeer kritisch bestudeerd in de Landelijke Middenstandscommissie van de VVD.

Linkse ordening

Het bezwaar van de VVD tegen bovengeschetste gang van zaken is principieel. Het progressieve kabinet wil een strenge ordening, zoals linkse partijen die altijd voorstaan. De fout die gemaakt wordt is dat men in Nederland met zijn open economie de prijzen aan banden wil leggen. Door een autonoom prijsdirigisme kan onze nationale economie niet meer in de pas lopen met de internationale economische ontwkkeling en dat is een groot gevaar.

Als blijkt dat strenge maatregelen te hard aankomen willen linkse regeringen wel uitzonderingen maken. Men verzeilt dan in compromissen en verfijningen waar niemand baat bij heeft en waarvan het resultaat maar moet worden afgewacht. In dat laatste heeft de VVD niet veel vertrouwen. Van de maatregelen ten behoeve van de door het zondagsrijverbod getroffen bedrijven, waarop het VVD-Kamerlid Portheine in november aandrong, is evenmin wat terechtgekomen. Bij verfijningsmaatregelen, die tot stand komen om de politieke vrede te bewaren, weet men nooit waar men aan toe is.

Min. Vorrink

VERVOLG VAN PAGINA 3

Wij betreuren dat hij dat heeft gedaan. Wij achten het onjuist, dat men in een dergelijke precaire situatie het bestuur afvalt, hetwelk werd gesteund door gemeente, provincie en W. Arntszraad, en dat men dat bovendien doet voor de televisie. Wij menen dat de heer Muller, ondanks zijn verdiensten op het gebied van de zwakzinnigenzorg, geen goed bestuurder en zeker geen goed leider is.

In de Kamer bleek, dat de confessionele partijen en DS '70 er precies zo over dachten. De heer Hendriks kreeg wel steun van de PvdA, PPR en PSP. (Opvallend in deze zaak is, dat de adhesiebetuigingen die de Kamer bereikten, uitsluitend door diezelfde politieke partijen werden gesteund. Gelukkig heeft de Kamer zich vrij terughoudend betoond in haar optreden, zodat er geen verdere politieke escalatie heeft plaatsgevonden. Hopelijk kunnen straks in een betrekkelijke rust de nodige besluiten worden genomen). Ons advies aan de staatssecretaris was: hands-off, geef het nieuwe bestuur een kans.

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO
Gaarne adviseren wij u over de
FISCALE OUDEDAGS RESERVE
en de voor u specifieke mogelijkheden.
APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848

aan de ketting, „vastgelegd aan gedetailleerde regeerakkoorden die bepaalden hoever ze uit hun hok mochten komen. Het regeerakkoord was de machtigingswet voor De Jong en Biesheuvel... Dank zij de lossere band die de regeringsgezinde fracties met het kabinet-Den Uyl hebben is (de) waakhondfunctie (van het parlement) in ere hersteld... Maar er zijn natuurlijk ook grenzen aan het vrije spel van de politieke krachten. Dat ondervond VVD'er Wiegel toen hij aan het slot van het debat probeerde te stoken in de grondslag van het kabinet. Op dat moment schaarden KVP en ARP zich achter hun minister Lubbers... Dank zij de motie-Wiegel kregen ARP en KVP de gelegenheid ten overvloede te demonstreren dat hun zelfbewust optreden in het parlement niet betekent dat zij de coalitie in mindere mate steunen".

In een tweede commentaar vraagt De Tijd zich overigens af of de meerderheid van de Tweede Kamer met haar steun aan de motie-Schouten de middenstand werkelijk een dienst heeft bewezen. Ten onrechte is de indruk gevestigd dat de middenstanders, althans de kleine ondernemers, erop uit zijn steeds hogere prijzen te berekenen en dat men bij hen duurder uit is dan bij de grootwinkelbedrijven. „De grote zakenlui zullen er zeer tevreden over zijn, dat er binnen en buiten het parlement zo voor hun belangen wordt opgekomen".

Ook de NRC wijdt twee commentaren aan het „middenstands-debat" in de Tweede Kamer. In het eerste constateert het blad dat minister Lubbers een nederlaag heeft geleden „die aanzienlijk werd verzacht doordat een motie-Wiegel, die neerkwam op afkeuring van het beleid dat het kabinet ten opzichte van het midden- en kleinbedrijf voert, met grote meerderheid werd verworpen. Lubbers heeft", zo meent het blad, „niet begrepen dat zijn „sociale invalshoek" voor de kleine middenstander niet acceptabel was... Hij heeft niet begrepen dat het maken van onderscheid tussen twee groepen middenstanders, dure en goedkope, of grote en kleine, economisch niet aanvaardbaar is".

Het blad noemt de „buiteling van minister Lubbers over de motie-Schouten" een politiek feit van betekenis. „Maar de pijnlijke gevolgen zijn grotendeels uitgebleven omdat de christen-democraten „hun" minister direct daarna weer op de schouders hieven". Het kabinet kan moties naast zich neerleggen, tenzij een motie bedoeld is om afkeuring over het beleid uit te spreken; „zo'n uitspraak kan niet zonder gevolgen blijven", zegt de NRC en het blad noemt een voorbeeld uit de parlementaire geschiedenis. „De motie-Wiegel, bedoeld als „executie" van de motie-Schouten, droeg het karakter van afkeuring vrij duidelijk in zich... en het lag dan ook voor de hand dat de woordvoerders van KVP en ARP zich... haastten de tot de KVP behorende minister van economische zaken ten slotte de hand boven het hoofd te houden. Niemand vroeg overigens welke conclusies de minister zou trekken. De heer Wiegel had de minister beter even in zijn sop kunnen laten gaarkoken en in elk geval de terminologie van zijn motie kunnen beperken tot een verzoek aan de regering, haar beslissing nog eens te overwegen. Ook dan was de bedoeling voor de buitenwacht vrij duidelijk geweest en hadden KVP en AR zich er wellicht minder makkelijk van af kunnen maken. Het enige dat de VVD nu bereikt was een splitsing in het christen-democratische kamp doordat zij de CHU-fractie met zich mee kreeg".

Toekomst

In een artikel over politieke toekomstverwachtingen schrijft mr. J. J. Vis in de NRC geen kabinetscrisis te verwachten, ook niet na Statenverkiezingen die in het nadeel van de huidige regeringscoalitie zijn uitgevallen. „Voornaamste reden: er is geen andere coalitie te formeren en iedereen weet dat. De afschuw die de confessionele regeringspartijen hebben van de VVD is bovendien nog steeds groot. Een hernieuwd samengaan met deze partij is voor vele KVP'ers en anti-revolutionairen niet acceptabel.

Een tussentijdse crisis zal waarschijnlijk leiden tot Kamerontbinding en vervroegde verkiezingen. De vijf partijen, die in 1972 het kabinet-Biesheuvel formeerden, zullen dan waarschijnlijk geen meerderheid meer hebben. Zuiver partijpolitiek bezien is er dus eigenlijk geen alternatief".

VVD Bergen tegen gasboringen

Tijdens een demonstratieve bijeenkomst naar aanleiding van de plannen om in Bergen naar gas te boren heeft VVD-wethouder W. Franck gesteld dat het economisch belang te gering is om de aantasting van het milieu op de tweede plaats te laten komen.

De Nederlandse regering is er op gebrand de energieproduktie in ons land zo snel mogelijk op te voeren, nu er op het gebied van de energie een crisis is. Ze laat daarbij met name haar oog vallen op het aardgas, een brandstof die na verbranding weinig of geen schadelijke gevolgen heeft voor het leefmilieu. Een steuntje in de rug bij haar streven krijgt de overheid onder meer van de Nederlandse Aardoliemaatschappij, kortweg NAM genaamd en een Amerikaanse oliemaatschappij, de Standard Oil of Indiana die hier te lande opereert onder de naam Amoco.

Als de NAM en de Amoco hun zin kunnen doordrijven en de onder de Nederlandse bodem aanwezige gasbellen mogen aanboren, kan dat met name vervelende gevolgen hebben voor het fraaie Noordhollandse stadje Bergen, een toeristisch en cultureel centrum van grote reputatie. De NAM wordt door velen verdacht van een grote invloed op het ministerie en de bewindsman van economische zaken. De Amoco wil dolgraag overgaan tot exploitatie van de Bergense gasbel en heeft de staat er warm voor gemaakt door hem voor 40 procent in de kosten van exploitatie én opbrengsten te laten delen. Hoeveel belang de rijksoverheid dus bij de boringen rond Bergen mag hebben, de plaatselijke overheid daar en onder meer ook de Bergense VVD zijn faliekant tegen dergelijke plannen. Het verzet richt zich vooral tegen boorplannen op het Pirolavlak, een interessant duingebied ten noorden van Bergen dat in natuurwetenschappelijk opzicht ook van belang is. Op een onlangs gehouden protest-discussie-avond in Bergen heeft Amoco via zijn Amsterdamse raadsman laten weten dat de maatschappij sinds 1969 de benodigde concessies van de minister heeft. De Amoco is eigenares van het Bergense aardgas en mag en moet het uit de grond halen.

Tijdens de demonstratieve bijeenkomst naar aanleiding van de plannen tot gasboringen op het grondgebied van de gemeente Bergen of aangrenzende gebieden, heeft de VVD-wethouder W. Franck, het standpunt van de afdeling Bergen van de VVD nog eens onderstreept. „Als er voor de aardgaswinning hier ooit activiteiten worden geplanned, dan zullen de economische belangen duidelijk moeten worden afgewogen tegen de gevolgen van de aantasting van het milieu, om het even of dat het duinlandschap, het poldergebied dan wel het woonklimaat zou aangaan," zei hij. Volgens de wethouder is de gasvoorraad onder het Pirolavlak van een dermate geringe omvang (acht tot tien miljard kubieke meter) dat niet kan worden aangetoond, dat het economische belang hierbij zo groot is dat de aantasting van het milieu op de tweede plaats komt.

„Dit standpunt hebben we de afgelopen jaren consequent vastgehouden, wat mag blijken door onze steun aan moties van een dergelijke strekking en door mijn houding in het college van b. en w., als ons gemeentebestuur naar buiten trad om zich te verzetten tegen aantasting of schending van onze natuurgebieden. Onze gemeente heeft een belangrijke taak op recreatief gebied," aldus de heer Franck. Onder de druk van de gewijzigde omstandigheden in verband met de olieboycot en de daarmee samenhangende energiecrisis, is het logisch dat je je afvraagt of de normen die je tot dusverre hebt gehanteerd niet moeten worden herzien. Maar de afdeling Bergen van de VVD deelt mijn mening dat er — althans zonder nadere kennis van feiten — geen aanleiding is ons standpunt te wijzigen.

Geringe voorraad

Onze afdeling blijft van mening dat de aardgasvoorraad onder het Pirolavlak zó gering is dat hij geen wezenlijke bijdrage kan leveren ter oplossing van het landelijk energieprobleem. Andere voorraden aardgas in Nederland, zoals die in Slochteren, kunnen door oplossing van de produktie zódanig bijdragen aan de oplossing van het energieprobleem dat — wat het Pirolavlak aangaat — het milieubelang voorrang moet hebben.

De regering moet, aldus de afdeling Bergen, eerst maar eens aantonen dat het belang van de milieubescherming moet wijken voor het nationale economische belang. Er is dringend behoefte aan een weloverwogen energienota van de regering, waarin alle aspecten van onze energievoorziening op korte en langere termijn duidelijk uit de doeken worden gedaan.

Inzicht

De afdeling denkt daarbij aan het verschaffen van een duidelijk inzicht in

- de stand van de aardgaswinning resp. de overcapaciteit van aardgasvoorraden die al in exploitatie zijn;
- de velden die binnenkort in exploitatie worden genomen;
- de binnenlandse behoefte nu en in de toekomst;
- de eventuele beperking van de aardgasexport;
- de verwachte aanvoer van ruwe olie resp. eindprodukten uit andere landen dan het Midden-Oosten en de ontwikkeling van de kernenergiecentrales.

Alleen een volledig inzicht in alle aspecten van onze energievoorziening door middel van zo'n nota kunnen we als basis aanvaarden om onze gedachten te bepalen, hoe dringend het in exploitatie nemen van de aardgasvoorraden onder het Pirolavlak werkelijk is.

De VVD Bergen dringt er bij de regering dan ook met grote nadruk op aan op korte termijn een dergelijke nota uit te brengen en in afwachting hiervan geen maatregelen te nemen, opdat geen natuur- en woongebieden onnodig worden aangetast onder het voorwendsel dat dit in het belang zou zijn van onze energievoorziening en onze nationale economie.

Resolutie inkomenspolitiek

Tijdens de buitengewone algemene ledenvergadering, die de VVD op 24 november 1973 in Breda heeft gehouden werd o.m. een door het hoofdbestuur voorgestelde resolutie met betrekking tot de inkomenspolitiek besproken.

Zoals wij in ons blad van 7 december meldden is het, mede doordat vele amendementen waren ingediend, een zeer uitvoerige discussie geworden. De vergadering besloot tenslotte het hoofdbestuur te machtigen de eindredactie van de resolutie vast te stellen. Zulks is inmiddels geschied. De resolutie luidt als volgt:

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

gezien de „Nota betreffende de inkomenspolitiek" opgesteld door een commissie uit de Tweede-Kamerfractie, aanvaardt als uitgangspunten terzake:

a. Een in beginsel vrije en democratische maatschappij, waarin ook op economisch gebied vrije ontplooiing mogelijk is — voor zover daardoor vrijheden van anderen niet in het gedrang komen — vormt het beste sociaal-economisch stelsel.

b. De gelijkwaardigheid van de mens brengt mee dat alle functies in de samenleving voor ieder vrij toegankelijk moeten zijn en de individuele prestaties, gemeten naar hun maatschappelijke betekenis, daarbij erkenning en beloning moeten vinden.

c. De sociale rechtvaardigheid vereist dat inkomensgaranties worden geboden in omstandigheden waarin men zelf niet of onvoldoende in staat is zich een inkomen te verschaffen.

d. Persoonlijke bezitsvorming draagt in positieve zin bij tot de vrije ontplooiing en daarmee de onafhankelijkheid van de individuele mens.

e. De ontwikkeling van inkomens- en vermogensverhoudingen in ons maatschappelijk bestel geeft een gedurige vermindering van verschillen te zien.

f. Met een beleid, gericht op vooruitgang in welvaart en welzijn voor de bevolking als geheel, waarbij aan de zwakste groepen extra aandacht moet worden besteed, is de samenleving het beste gediend.

g. Het is niet verantwoord verdere nivellerende maatregelen te treffen zonder dat een voorafgaande grondige studie van de feitelijke verhoudingen, waarbij alle relevante factoren moeten worden betrokken, en van de gevolgen van dergelijke maatregelen nationaal zowel als internationaal de noodzaak daartoe aantoont.

h. Er is voor de overheid geen rechtsgrond om normen vast te stellen voor particuliere inkomens.

i. Inflatie werkt verstorend op de inkomensverhoudingen doordat zij besparingen, pensioenen en vaste inkomens aantast en in het algemeen de evenwichtige economische ontwikkeling in gevaar brengt.

en komt tot de navolgende conclusies betreffende het concreet te voeren beleid:

1. Er dient een actief werkgelegenheidsbeleid gevoerd te worden. Hierbij dient aandacht geschonken te worden aan vergroting van de mobiliteit, zowel naar de plaats van het werk als naar de aard van het beroep.

2. Ter bevordering van gelijke kansen dienen de onderwijs- en opleidingsmogelijkheden te worden vergroot.

3. Beroepsmonopolies moeten worden tegengegaan.

4. Er moet worden gestreefd naar een zo groot mogelijke openheid met betrekking tot inkomens van verschillende beroepsgroepen.

5. Eigen woningbezit dient bevorderd en beschermd te worden; in het algemeen dienen bezitsvormende maatregelen, zoals individuele oudedagsvoorzieningen en spaarfaciliteiten te worden bevorderd.

6. De inflatie dient voortdurend krachtig bestreden te worden.

7. Een grondige studie van de feitelijke inkomens- en vermogensverhoudingen dient te worden bevorderd. Hierbij moet ook de invloed van inkomensoverdrachten en het effect van de overheidsuitgaven op het welstandspeil van de verschillende inkomensgroepen in de beschouwing worden betrokken.

Volgende blad

Het volgende nummer van Vrijheid en Democratie, gedateerd 22 februari, zal geheel gewijd zijn aan de naderende verkiezingen. Het is bedoeld als een propaganda-nummer, dat op ruime schaal verspreid zal worden. Om die reden zullen o.m. enkele vaste rubrieken in het blad van 22 februari niet worden opgenomen.

makelaardij LIPS
voor onroerend goed in
● DEN HAAG
● EN OMGEVING
Paul Gabriëlstraat 172
hoek Van Alkemadelaan
Den Haag
Tel. 070 - 24 44 33
VRAAGT
TOEZENDING
WONINGGIDS

Kernprogram raadsverkiezingen

De VVD is voorstander van de vorming van een college van burgemeester en wethouders dat een afspiegeling is van de samenstelling van de gemeenteraad. De constructie van een „plaatselijke regering" – een meerderheidscollege op basis van afspraken die voor de verkiezingen zijn gemaakt — vindt de VVD principieel onjuist en bovendien gekunsteld. Over de hoofdlijnen van het te voeren beleid op plaatselijk niveau is tussen de belangrijkste groeperingen binnen de raad, zo daartoe de bereidheid bestaat, zeker overeenstemming te krijgen.

Het verdient aanbeveling dat het nieuwe college ten behoeve van de komende raadszittingsperiode een beleidsprogramma opstelt dat — al dan niet geamendeerd — wordt vastgesteld door de raad en jaarlijks wordt aangepast aan de veranderde omstandigheden en prioriteiten.

Deze nadere uitwerking van een bekend standpunt van onze partij staat te lezen in het Gemeenteprogram 1974 dat vorige week op een persconferentie in Den Haag officieel is gepresenteerd. Het program is samengevat in een handig uitgevoerde brochure in zakformaat (blauwe omslag en bedrukt in het wit en oranje), waarin eerst de kernpunten van het liberale programma staan opgesomd. Vervolgens wordt daar nog eens uitvoerig op ingegaan.

De gemeenteraadsverkiezingen van dit jaar worden gehouden in een tijd van zich op vele terreinen wijzigende opvattingen, ook binnen de gemeenten. Vandaar dat het programma in vergelijking tot 1970 ingrijpend moest worden herzien. Verandering, toenemende ingewikkeldheid en helaas onoverzichtelijkheid voor de burgers stellen ook het gemeentebestuur — een democratisch bestuurslichaam dat het dichtst bij de burgers staat — voor de taak ten dele andere prioriteiten en nieuwe methoden van werken te kiezen, aldus een inleiding in de brochure. Onder deze omstandigheden is de taak van de raad en daarmee ook van het individuele raadslid nog weer zwaarder geworden. Essentieel blijft echter dat de raad het hoogste democratisch gekozen orgaan van de gemeente is, waar de besluiten die voor vele burgers direct van belang zijn, in het openbaar worden genomen en waar in het openbaar verantwoording wordt afgelegd. Het raadslid staat voor de steeds moeilijker opgave zijn standpunt te bepalen aan de hand van de eigen politieke beginselen en het directe gemeentebelang, waarbij vooral luisteren naar opvattingen die bij de burgerij leven, nodig is.

Meer dan ooit hebben de gemeenten dan ook behoefte aan bekwame raadsleden die in staat zijn zich snel in te werken en die hun vrije tijd willen offeren voor het gemeentebelang; raadsleden die kandidaat zijn gesteld door hun partij, eenmaal gekozen vanuit hun politieke overtuiging, de belangen van de hele burgerij in al zijn geledingen willen behartigen. Het gemeenteprogram 1974 beoogt twee doeleinden: het geven van hoofdlijnen voor de liberale politiek in de komende vier jaar en tevens richtlijnen voor in het bijzonder de nieuwe VVD-raadsleden. Het is verkrijgbaar bij het Algemeen Secretariaat tegen ƒ 2,- per stuk of ƒ 15,- per tien exemplaren. Andere punten uit het kernprogramma vindt men hieronder vermeld.

OPENHEID EN HET BETREKKEN VAN DE BURGERS BIJ HET BESTUUR

Openheid en het betrekken van de burgers bij het bestuur betekenen voor de VVD: bevorderen van de ontplooiingskansen van de burger — individueel en in groepsverband — niet alleen in zijn privé-leven maar ook als meelevend lid van de plaatselijke samenleving. Wat betekent dat in concreto?

a. Openbaarmaken van plannen, zo duidelijk en tijdig, dat wie het aangaat de besluitvorming kan beïnvloeden.

b. Inspraak — met alle erkenning, dat die zich overal nog in het stadium van experimenteren bevindt — op vele terreinen maar vooral bij de voorbereiding van stadsvernieuwing en -uitbreiding. Inspraakprocedures moeten zo worden opgezet, dat zij geen doel op zichzelf worden maar daarentegen een redelijke bijdrage leveren aan een evenwichtige besluitvorming.

c. Bevorderen van zelfwerkzaamheid door

— een functionele decentralisatie, gekenmerkt door een duidelijke taakomschrijving en een niet eenzijdige samenstelling van de in te stellen organen;

d. Verbeterde rechtsbescherming van de burger door

— zo mogelijk horen van de direct belanghebbende indien een voor hem negatieve beslissing dreigt te worden genomen;

— een duidelijke motivering van de beslissingen en

— een recht van beroep met inschakeling van een commissie voor beroeps- en bezwaarschriften.

— in grotere gemeenten aan plaatselijke omstandigheden aangepaste vormen van territoriale decentralisatie.

FINANCIELE AANGELEGENHEDEN

Aanpassing door de Rijksoverheid van de doeluitkeringen voor het onderwijs en de politie aan de werkelijke kosten is vereist, wil het voor de gemeenten mogelijk zijn een sluitende begroting, de hoeksteen voor een verantwoord financieel beleid, op te stellen. Van hun kant hebben de gemeentebesturen tot taak door scherpe bewaking van de kosten, schrapping van onnodig gehandhaafde uitgaven en het stellen van prioriteiten een verantwoord beleid te voeren. Een meerjarenbegroting is gewenst, een investeringsplan noodzaak.

Periodiek moet de doelmatigheid van de overheidsuitgaven kritisch gewogen worden. De in deze tijd van inflatie steeds hogere personeelskosten maken het noodzakelijk aanvragen tot personeelsuitbreiding zeer zorgvuldig te onderzoeken. Het verdient aanbeveling de plaatselijke belastingen en retributies regelmatig met het percentage van de geldontwaarding te verhogen, waardoor schoksgewijze verhoging vermeden kan worden. Voorkomen moet worden, dat belasting onevenredig op bepaalde groepen burgers of op bedrijven drukt.

De gemeente heeft de plicht van de door haar gesubsidieerde instellingen waarborgen voor een doelmatige taakvervulling en een zorgvuldig financieel beheer te verlangen, waarbij zij zich echter onthoudt van een opdringen van een beleid of een onnodige inperking van de vrijheid.

OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Een goede bemanning en technische uitrusting van de politie is nodig, wil de burger het vertrouwen hebben, dat zijn persoon en bezittingen redelijk worden beveiligd.

De gemeenteraad heeft vooral tot taak voor die goede technische uitrusting te zorgen en verder de politie bij zijn optreden naar buiten te steunen. Wederinvoering van de wijkagent verdient een hoge prioriteit.

RUIMTELIJKE ORDENING EN STADSVERNIEUWING

Voor stedelijke gemeenten is nu een eerste eis: een hoge prioriteit aan de stadsvernieuwing en met name aan vernieuwbouw en waar nodig sanering van oude woonwijken.

De nieuwe wijken zijjn nog altijd — goede uitzonderingen daargelaten — veel te onpersoonlijk en met een te sterk accent op flatbouw te massaal opgezet. Het is dringend nodig dit vastgelopen beleid om te buigen in de richting van wijken gekenmerkt door een menselijke schaal: een hoog percentage eengezinswoningen en een stedebouwkundige opzet van beslotenheid en overzichtelijkheid, waarin de mens zichzelf terugvindt.

Voor kleinere (buiten)gemeenten is een evenwichtige geleidelijke groei, vooral ten bate van de eigen bevolking, op den duur veel aantrekkelijker dan de nu in vele delen van ons land voorkomende geforceerd snelle groei ten behoeve van naar buiten trekkende stadsbewoners. De kwaliteit van het woon- en recreatiemilieu staat voorop in plaats van de nu nogal eens gebruikelijke kwantiteit van haastig in elkaar gezette fantasieloze woonwijken. Grotere en kleinere gemeenten in eenzelfde regio doen er goed aan samen — eventueel in gewestverband — een gemeenschappelijk ontwikkelingsplan en structuurplan op te stellen met taakstellingen voor de verschillende gemeenten.

DE BINNENSTAD

De toegankelijkheid en de ontmoetingsfunctie van de binnensteden moeten hersteld worden door:

a het weren van doorgaand verkeer en het bevorderen van ruimte voor het openbaar vervoer, (brom)fietsers en voetgangers;

b. het zorgdragen voor voldoende capaciteit voor kort- en middenlang parkeren (tegen betaling) in/of op korte afstand van o.m. winkelcentra;

c. het scheppen van gunstige omstandigheden voor de modernisering, zo nodig uitbreiding van het winkelapparaat (vooral variatie!);

d. instandhouding van de verdere economische functie van de binnenstad met kantoren en bedrijven, die tot de ontmoetingsfunctie bijdragen en niet veel auto- laat staan vrachtautoverkeer aantrekken;

e. het behouden van de culturele en recreatieve functie door deze activiteiten en gebouwen zo mogelijk in de binnenstad te concentreren;

f. het bevorderen van het wonen door woonhuisrestauraties, vernieuwbouw en nieuwbouw in de schaal van de binnenstad;

g. restauraties niet te beperken tot individuele panden maar straatwanden en buurten ook als geheel te vernieuwbouwen.

MILIEUBEHEER

Bij het opstellen van structuur- en bestemmingsplannen dient het milieubeheer een eigen volwaardige plaats in te nemen. Het opstellen van een milieubalans waarin de voor- en nadelen voor het milieu van bepaalde plannen en activiteiten gewogen worden is gewenst.

SAMENLEVINGSOPBOUW EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

De gemeente schept voorwaarden voor een goed leefklimaat ten behoeve van al haar ingezetenen. Dit betekent voor de VVD onder meer de zorg voor

a. het betrekken van de burger bij de ontwikkelingen in buurt of wijk;

b. het tot stand brengen van de wijkopbouworganen t.b.v. een zo goed mogelijke inspraak en goed functionerend wijkoverleg, alsmede subsidiëring van wijkcentra.

Met het beginsel van de sociale gerechtigheid als uitgangspunt, komt de VVD o.m. op voor:

a. voorzieningen die het bejaarden mogelijk maken zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen en leven;

b. hulp aan gehandicapten bij de opheffing van hun nog al te vaak voorkomende maatschappelijke isolement;

c. opvang en begeleiding van rijksgenoten en buitenlandse werknemers;

d. opvangmogelijkheden van kinderen van buitenshuis werkenden (vooral werkende vrouwen).

JEUGD EN JONGERENWERK

Het jeugdbeleid dient als integrerend onderdeel van een totaal welzijnsbeleid beschouwd te worden. Het vormgeven van dit jeugdbeleid is een taak van de overheid in nauwe samenwerking met het particulier initiatief. Coördinatie van het totale jeugdwerk behoort mede tot de verantwoordelijkheid van de gemeente. Om de zelfwerkzaamheid in het jeugdwerk te bevorderen zullen vrijwilligers moeten worden opgeleid door beroepskrachten.

Het activeren en mede-subsidiëren van clubhuizen, open jongerencentra en jeugdinstellingen, zoals speeltuin- en recreatieverenigingen en Jongeren Advies Centra, is eveneens een gemeentelijke taak, waarbij de activiteiten van deze jongerencentra regelmatig dienen te worden getoetst aan hun doelstellingen.

CULTUUR

Bij het cultuurbeleid dient met name aandacht geschonken te worden aan de actieve kunstbeleving. Hiertoe bevordert de gemeente de stichting en instandhouding van o.a. bibliotheken, muziekscholen en creativiteitscentra en moedigt zij kunstbeoefening door amateurs aan.

Kunstzinnige en creatieve vorming dienen in het onderwijs te worden ingepast, opdat ieder — uit alle lagen van de bevolking — van jongs af aan vertrouwd raakt met zo veel mogelijk aspecten van het kunstleven.

ONDERWIJS

Het onderwijs richt zich op de optimale ontplooiing van het individu en op de vorming tot zelfstandig en mondig burger. Daartoe bevorderen de gemeenten de ontwikkeling en instandhouding van een doelmatig beheerd systeem van onderwijsvoorzieningen, dat is afgestemd op de individuele behoeften aan kennis, vaardigheid en vorming, en waarvan de kwaliteit zorgvuldig wordt bewaakt.

Dit houdt onder meer in:

a. een welbewuste vorming in brede zin;

b. initiatieven om t.b.v. werkende jongeren tot de oprichting van streekcentra te komen, waarbij de gemeente vooral een sterk geïntegreerde aanpak van vormingsonderwijs en beroepsonderwijs zal bevorderen;

c. een grote aandacht voor de ontplooiing van ieder kind met zonodig een correctie van eventuele achterstand of handicap;

d. dat bij onderwijsexperimenten, vooruitlopend op belangrijke hervormingen zoals de integratie van kleuter- en basisonderwijs, na een goede begeleiding een evaluatie dient te volgen. Steeds zal het belang van het kind als uitgangspunt worden gekozen.

SPORT

Op het gebied van de sport en recreatie, voor de VVD een belangrijk terrein van gemeentelijke activiteit, is een meerjarenplanning noodzakelijk. In deze planning zal vooral aandacht aan het scheppen van accommodaties voor meervoudig gebruik, ook voor de niet georganiseerde gebruiker, besteed moeten worden. De zelfwerkzaamheid in de sportwereld is voor het functioneren van deze activiteit, vooral op het gebied van de jeugdvorming, van groot belang. Het subsidiebeleid zal hierop meer moeten worden afgestemd (jeugdsportsubsidie). Bij de dringend noodzakelijke herziening van de huurberekening (veelal gebaseerd op historische toevalligheden) zal die zelfwerkzaamheid gehonoreerd moeten worden.

WINKEL- EN HORECAVOORZIENING

Voor de consument en dus voor de hele burgerij is een evenwichtige winkelvoorziening door het groot-, midden- en kleinbedrijf van groot belang.

Daarom is de VVD tegen:

a. detailvestigingen op — meestal goedkope — industrieterreinen;

b. vestiging van superstores e.d. als deze door hun ligging of grote schaal een overigens evenwichtig winkelpatroon beduidend kunnen verstoren dan wel problemen oproepen op het gebied van milieu en verkeer. Een regelmatig en vooral reëel overleg tussen gemeentebestuur en groot-, midden- en kleinbedrijf over alle hoofdpunten van beleid op het terrein van de winkel- en horecavoorziening is noodzakelijk.

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"
Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)
Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097
mispelblom beyer

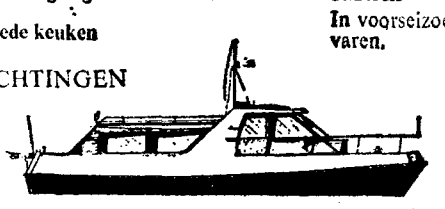

Voor Vrije Dagen en vakantie

DE WATERGEUS

HOTEL PENSION
Nieuwkoop post Noorden Z.-H.
Simon van Capelweg 10.
Tel. 01724-8398.
Direct aan de plas gelegen. Kamers met prachtig uitzicht op het water. Terras en balkon op het zuiden.
Volledig pension f 37.50 p.p.p.d.
Zeil-, zwem-, roei en visgelegenheid.
Restaurant met goede keuken
VRAAGT INLICHTINGEN

BOTEN VERHUUR EN VERKOOP
Zwartsluis (O) bij Zwolle. Mastenmakerstraat 23. Tel. 05208 - 2536 of 2439.
Motor-kruisers.
Kajuit-zeilboten.
Car-a-vans
Open-zeilboten
Canadese cano's
Roei- en visboten.
Zeilschool voor jongeren en ouderen
In voorseizoen les in motorbootvaren.

NIEUWKOOP ZWARTSLUIS
DE WATERGEUS

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

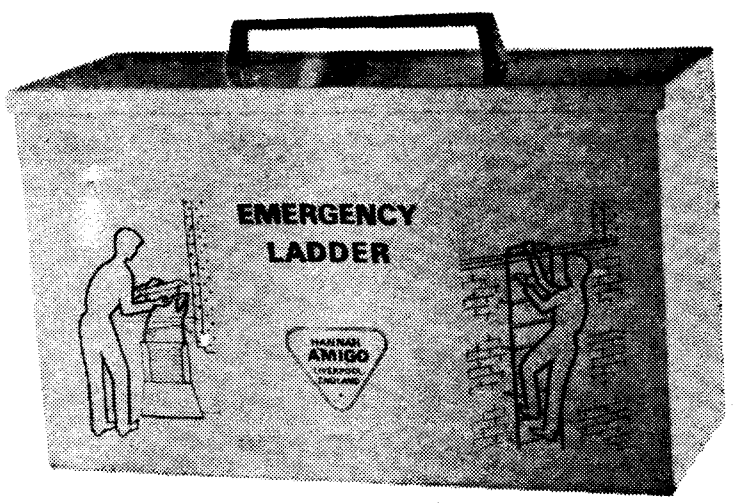
TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening f 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853-32068

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
het betere binnenhuis
DAMPLEIN 48
LEIDSCHENDAM
TEL. 01761 - 5205
NA 18.00 UUR 01761 - 4115

AANGEBODEN DOOR BOOMKWEKERIJ:
TAXUS, zeer zware coniferen,
tot 4 meter
in diverse soorten
STAAN IN NAARDEN

Alles met extra goede kluiten en zeer mooi gegroeid.
Vóór bezoek graag telef. bericht na 17 uur!
200 JAAR ★ JAC. JURRISSEN & ZN.
Cort v. d. Lindenlaan 1 - NAARDEN - Telefoon 02159 - 43706.
OPGERICHT 1773.

Dit metalen kastje bevat een
AMIGO uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder.
In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:
HANNAH SAFETY NEDERLAND
JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE
Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.
FASTA HOEVE
UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

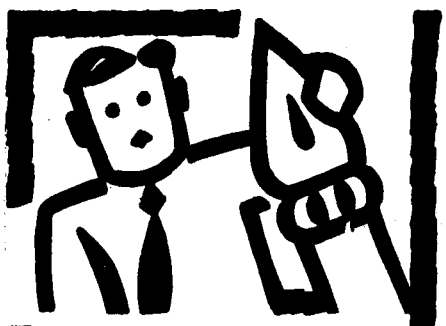
Fa. P. Visser & Zonen

Sinds 1903

Voor aanleg van:
Centrale verwarming
Oliestookinstallaties
Aardgasinstallaties
Warmwatervoorziening

DORPSSTRAAT 167 — TEL. 01802—1206-1395 — ZEVENHUIZEN (Z.-H.)

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal 30 getypte regels) het meest kans maken vlot integraal te worden opgenomen. Publikatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

• Zuinig met kritiek

Bij het lezen van de ingezonden stukken van de laatste tijd in „Vrijheid en Democratie" moet het, althans op een buitenstaander, wel de indruk maken, alsof er een polarisatie binnen de VVD gaande is. Hoewel ik zinsneden ben tegengekomen, die bij de zgn. progressieven niet zouden misstaan, is verscheidenheid van meningen mogelijk bij onze liberale partij. Maar moeten al deze meningsuitingen nu echt op deze wijze naar buiten treden? Alleen onze politieke tegenstanders zullen hierom in hun vuistje lachen. Laten we toch niet te veel kijken naar wat ons scheidt (als dat het geval zou zijn), maar naar wat ons bindt.

We mogen dankbaar zijn dat we een mevr. Van Someren hebben en heren als Van Riel, Toxopeus, Geertsema en Wiegel, die zoveel voor onze partij hebben gedaan en stellig nog zullen doen. Moet nu ieder woord van de heer Wiegel op een goudschaaltje worden gewogen door partijgenoten? Dat kunnen we toch rustig overlaten aan de zgn. progressieven en aan de lieden van de rode omroepen.

De heer Wiegel vooral heeft voor een overweldigend succes (stemmen en leden) voor de VVD gezorgd en we behoren hem daarvoor zeer erkentelijk te zijn. De andere partijen hebben nu eenmaal geen Wiegel, die hebben wij alleen. Laten we hem dan ook zoveel mogelijk steunen.

Mag ik onze leden nog eens opwekken leden te werven? Iedereen kent toch mensen in zijn/haar omgeving, die op de VVD stemmen, of er mee sympathiseren? Als ik de mensen benader informeer ik altijd of men vindt, of het goed gaat onder de huidige regering. Het antwoord luidt (uiteraard) altijd: neen. Dan vraag ik, of de oppositie dan niet versterkt moet worden. Het antwoord luidt (uiteraard) altijd: ja. Met zo'n aanloopje kan iemand altijd een gesprek beginnen en de rest behoeft dan niet op veel bezwaren te stuiten. Ik wil gaarne een folder en aanmeldingskaart bezorgen.

Ik wens iedereen veel succes bij het streven de VVD groter en sterker te maken.

R. R. VAN CALKER, Balkbrug

• Wiegel-identificatie

In onze nieuwe brochure VVD-Nu wordt getracht een identificatiemogelijkheid te scheppen van de Nederlandse kiezer met de politieke leider Wiegel. Ik geloof dat deze poging weinig verstandig is en over enige tijd averechts kan gaan werken, ook al heb ik geen enkele kritiek op onze fractievoorzitter.

Identificatie is een complex en weinig in de hand te houden proces met duidelijk inherente instabiliteit. In de politiek kan dat levensgevaarlijk zijn, zoals tot op zekere hoogte is aangetoond door het verschijnsel Van Mierlo. Gebruik hiervan kan een „commercieel instrument" zijn, maar smaken verschillen. Een zekere menging van personen, waarmee men zich kan identificeren, is belangrijk. Er mag natuurlijk best de nadruk op een bepaalde persoon worden gelegd.

Mijn indruk is dat het Nederlanders moeilijk valt lang trouw te blijven aan erg in het voetlicht geplaatste figuren en ik geloof dat getracht moet worden verscheidene geschikte personen naar voren te schuiven, op overtuigende wijze en zonder veel blazoengeschal. Daarbij moet de centrale plaats van de heer Wiegel iets minder worden beklemtoond. Op deze wijze zullen wij de indruk maken een partij te zijn, die rijk is aan politiek talent en daarom zo capabel om de leiding op zich te nemen bij het oplossen van de problemen van ons land.

G. R. SMIT, Merate, Italië

• Genadeloos onderuitgehaald

Bovengenoemde aanhef slaat op het ingezonden stuk van de heer Ten Broek (Vrijh. en Dem. van 11 jan.) naar aanleiding van Andriessen's emotioneel geschreeuw „dat de V.V.D. nu toch eindelijk eens moest ophouden met overal te verkondigen dat deze regering haar stokpaardjes wenste door te drijven, Wiegel moest dat nu eerst maar eens bewijzen."

Toegegeven moet worden dat Wiegel juist toen niet voldoende zijn (ons) standpunt heeft kunnen verduidelijken, niet in de laatste plaats mede door de beslist incorrecte houding van kamervoorzitter Vondeling, die duidelijk niet boven de partijen stond.

Bewijst dit echter Wiegel's ongelijk?

Een nauwkeurige analyse toont aan dat ook reeds op dat moment voldoende hard materiaal aanwezig was om Den Uyl's verklaringen inzake de machtigingswet met de grootst mogelijke reserve te benaderen.

Sindsdien worden echter bijna dagelijks steeds meer bewijzen aangedragen van inconsistent regeringsbeleid, competentiegeschillen, departementale en interdepartementale contradicties, willekeurige groepsbevoordeling enerzijds en absolute groepsnegatie anderzijds.

Zonder de persoonlijke integriteit van wie dan ook in twijfel te trekken mag toch niet anders geconcludeerd worden dan dat Wiegel terecht zijn twijfel heeft uitgesproken.

Ik gun Andriessen gaarne zijn tijdelijke triomf, hij zal er nog lang op moeten teren want na de statenverkiezingen groeien zijn zorgen in tal en last.

Ik vrees dat hij zichzelf onderuit gehaald heeft.

J. BOSSCHERT, Heiloo

• Hemd en rok

Het is bekend dat voor de Nederlandse regering de buitenlandse rok nader is dan het Nederlandse hemd. Wel zijn er grote bedragen gegeven voor de restauratie van de Buru Budur, het verplaatsen van de tempels bij de Assoeandam en opgravingen in Egypte, maar voor de opgraving en conservering van een Romeins schip in eigen land had deze regering geen cent. De Noren richtten een museum op voor 'n Vikingschip dat half zo oud is en nu jaarlijks duizenden toeristen trekt. Zweden lichtte en conserveerde een oorlogsfregat uit de 17de eeuw dat ook een toeristentrekpleister is geworden. De Nederlandse regering besteedt ons geld echter wel aan hulp voor de in Chili samengestroomde communistische agitatoren enz., enz.

P.F. STASSE, Leiden

• Lidmaatschap bejaarden

Ik steun van harte het ingezonden stuk van de heer H. de Jong uit Den Helder over „Lidmaatschap voor Bejaarden" (Vrijh. en Dem. van 25 jan.) Het lijkt mij een eenvoudige regel om bijvoorbeeld mensen die het minimumloon of minder als inkomen hebben f 20,— per jaar te laten betalen. Ik zou mij zelfs kunnen voorstellen, dat deze contributie door de afdelingen per kwartaal wordt geïncasseerd. Er ontstaat dan een vorm van regelmatig „huisbezoek" aan deze medemensen, die in de knel zitten. Onder het nieuwe proletariaat, de oudere mensen en de zelfstandigen, zijn veel echte liberalen, die het zich nu niet kunnen permitteren lid te worden van de VVD of misschien door hun economische toestand zelfs een zekere schroom hebben.

P. H. W. HÖRMANN, Emmeloord

vrijheid en democratie

• De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur en voorzitter van de redactiecommissie is de heer Ph. C. la Chapelle.

• De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

• De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westblaak 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

• Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

VV vrouwen D

Kopij voor deze rubriek zenden aan: mevr. mr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Onderwijs-enquête

Al geruime tijd hebben wij onze vrouwelijke leden een vragenlijst over het onderwijs in het vooruitzicht gesteld. Op de achterpagina van dit nummer is de vragenlijst afgedrukt, zij het in een wat andere vorm dan de oorspronkelijke opzet: uitgebreider en niet alleen voor de vrouwelijke, maar voor alle VVD-leden.

Dat houdt wel in dat bijvoorbeeld gezinsleden niet afzonderlijk een eigen enquête-formulier kunnen invullen, omdat ze geen apart nummer van Vrijheid en Democratie in hun bus krijgen. En toch zouden we juist van onze vrouwelijke leden willen weten hoe ze over allerlei onderwijszaken denken. Hun benadering zou wel eens kunnen afwijken van die van de mannen. In elk geval worden de moeders in gezinnen met kinderen als regel veel meer met de school geconfronteerd dan de vaders. Wij zullen daarom op de gebruikelijke wijze stencils laten maken van de enquête. Overdrukken zouden helaas te kostbaar worden. Die stencils kunt u dan gebruiken ter beantwoording van de vragen in de vrouwengroepen. Het voordeel daarvan is bovendien dat u de gelegenheid hebt nog eens wat dieper in te gaan op allerlei zaken en met elkaar van gedachten te wisselen, zeker wanneer u van tevoren nog een onderwijskundige bereid vindt een inleiding te houden.

Belangrijk genoeg is het onderwerp zonder enige twijfel: goed onderwijs is voor mens en maatschappij een eerste voorwaarde tot volledige ontplooiing. Aanvragen voor stencils kunnen worden gericht aan de secretaresse van de organisatie Vrouwen in de VVD, mevrouw E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag. De antwoorden graag zo spoedig mogelijk, uiterlijk vóór 15 april opsturen.

Het is kort dag, maar het is van belang dat de gegevens zo vlug mogelijk verwerkt kunnen worden en daar zult u zeker aan willen meewerken.

Mevr. M. N. W. DETTMEIJER-LABBERTON
voorzitster Vrouwen in de VVD

Rotterdam

De Vrouwen in de VVD Rotterdam houden donderdag 21 februari een bijeenkomst ten huize van mevrouw G.S.C. Tellegen-Buist, Voorschoterlaan 100 te Rotterdam. Aanvang 10.00 uur. Mevrouw G.V. van Someren-Downer zal spreken over „Politiek en Vrouw anno 1974". Ook leden uit de omgeving van Rotterdam zijn van harte welkom, vooral wanneer ze een introducé meebrengen. Gaarne telefonische of schriftelijke opgave aan: mevrouw Tellegen (tel. 010—125915) of aan de secretaresse, mevrouw C. Molenbroek-Lako, Vijverweg 12 te R'dam 3016 (tel. 010-212591).

PARTIJ-REFERENDUM

A. Wat verwacht u (of vindt u) van het onderwijs?

1. Is het gelijke recht op onderwijs, naar uw mening, thans in Nederland slecht, redelijk of goed verwezenlijkt?

slecht verwezenlijkt O
redelijk „ O
goed „ O
weet niet/geen mening O

Inspraak van de ouders bij het onderwijs dat hun kinderen volgen kan belangrijk zijn. Wij vragen uw mening achtereenvolgens over de mate van inspraak; over de inhoudelijke kant van het onderwijs, het lesgeven in het onderwijs, de organisatie (rooster) van het onderwijs.

Is naar uw mening de inspraak over:

a. de inhoudelijke kant van het onderwijs

slecht O
onvoldoende O
bijna voldoende O
voldoende O
ruim voldoende O
weet niet/geen mening O

b. het lesgeven in het onderwijs

slecht O
onvoldoende O
bijna voldoende O
voldoende O
ruim voldoende O
weet niet/geen mening O

c. de organisatie van het onderwijs (rooster)

slecht O
onvoldoende O
bijna voldoende O
voldoende O
ruim voldoende O
weet niet/geen mening O

3. Op de verschillende scholen wordt door leidsters, onderwijzers, leraren en docenten het onderwijs verzorgd.
Kunt U voor de verschillende schoolsoorten aangeven hoe U deze zoudt willen kenschetsen? Er is een onderscheid gemaakt tussen begeleiden en instrueren.

Hoe ziet U het onderwijzend personeel?

Bij het	begeleiders	als instructeurs	of beide
peuteronderwijs	O	O	O
kleuteronderwijs	O	O	O
lageronderwijs	O	O	O
algemeen vormend onderwijs	O	O	O
beroepsonderwijs	O	O	O
wetenschappelijk onderwijs	O	O	O

4. Bij onderstaande vraag willen wij graag dat U de volgorde van belangrijkheid voor de verschillende aspecten aangeeft met een cijfer. Het cijfer 1 geeft aan dat U dat aspect het belangrijkste vindt en het cijfer 7 geeft aan dat U dat aspect het minst belangrijk acht. Het is hier te doen om een rangorde bepaling. U kunt meerdere aspecten even belangrijk vinden maar toch vragen wij U achter elk aspect een a n d e r cijfer te zetten.

Verwacht U van het onderwijs dat het:

	cijfer
gericht is op een eigen meningsvorming	.....
gericht is op gehoorzaamheid, orde en netheid	.....
gericht is op het bijbrengen van kennis	.....
gericht is op het leren samenwerken met anderen	.....
verantwoordelijkheid leert dragen	.....
zelfwerkzaamheid aanleert	.....
gericht is op maatschappelijke oriëntatie	.....

B. Wat kan het onderwijs van u verwachten?

Dit onderdeel van de vragenlijst slaat op hen die kinderen hebben. Wanneer U geen kinderen hebt kunt U dit onderdeel overslaan.

1. Indien U kinderen heeft, wilt U dan het juiste aantal aangeven achter elke leeftijdscategorie?

	aantal
van 0 tot 3 jaar	.....
van 3 tot 6 jaar	.....
van 6 tot 12 jaar	.....
van 12 tot 18 jaar	.....
18 jaar en ouder	.....

2. Bent U meer dan alleen maar belangstellend ouder voor uw kind(eren) tijdens de schoolleeftijd? (Bekleedt U één of andere functie in het onderwijs, een bestuursfunctie of bent U lid van een oudercommissie?)

niet actief, wel belangstellend ouder O
ik zit in een bestuur O
ik zit in een oudercommissie O
ik ben werkzaam bij het onderwijs O

3. Heeft U (en) of uw echtgen(o)ot(e) directe contacten met de scholen waar uw kind(eren) onderwijs volg(en)t?
ja O — neen O (naar vraag 5)
Zo ja, wie onderhoudt dan die contacten?
de man O
de vrouw O
man en vrouw O

4. Zijn die contacten overwegend:
mondeling O
schriftelijk O
telefonisch O

5. Zoudt U bereid zijn iets meer, niets meer of veel meer voor het onderwijs te betalen van uw kind(eren) indien naar uw mening van ideaal onderwijs sprake zou zijn?
ja O neen O geen mening O
Zo ja,

voor het:	niets meer	iets meer	veel meer	geen mening
lageronderwijs	O	O	O	O
voortgezet onderwijs (incl. beroepsonderwijs)	O	O	O	O
wetenschappelijk onderwijs	O	O	O	O

C. Opinie-vragen

1. Kinderen moeten nu op de leeftijd van 6 jaar naar de lagere school. (De z.g. leerplichtige leeftijd). Bent U voor- of tegenstander om deze leeftijdsgrens streng te handhaven?

voorstander O
tegenstander O
geen mening O

2. Er wordt tegenwoordig gesproken over de integratie van kleuteronderwijs en basisonderwijs. Als het ware dus één school waar de kinderen vanaf hun vierde jaar tot hun twaalfde jaar onderwijs kunnen volgen. De combinatie van spelen en leren zou een positieve invloed op de ontwikkeling van het jonge kind hebben.
Vindt U deze gedachte juist of onjuist?

juist O
onjuist O
geen mening O

3. In Nederland wordt (zie vraag 1) wel gewerkt met het criterium van leeftijd van de kinderen. Deze leeftijdsgrenzen zijn een gemiddelde. Moet het kleuteronderwijs eventueel, wanneer het kind er aan toe is, toegankelijk worden voor kinderen jonger dan vier jaar?
Moet het mogelijk zijn kinderen jonger dan vier jaar toe te laten?

ja O
neen O
geen mening O

4. Meent U dat de ouders van de kinderen, die onderwijs volgen, meer bij het onderwijs zelf moeten worden betrokken? (Dit hoeft niet te betekenen dat zij ook zelf lessen gaan geven, maar inbreng hebben in de presentatie en de inhoud van het te geven onderwijs.)

ja O
neen O
geen mening O

5. Men hoort tegenwoordig veel spreken over samenwerkingsscholen. (Openbaar en bijzonder onderwijs onder één dak.) In een samenwerkingsschool zou verdraagzaamheid voor andere overtuigingen en de mogelijkheid om daar kennis van te nemen wellicht gerealiseerd kunnen worden.
Voelt U voor z.g. samenwerkingsscholen?

ja O
neen O
geen mening O

D. Personalia

Woonplaats .....

Provincie .....

Geslacht Man O Vrouw O

Wilt U die categorie aankruisen waarin uw **leeftijd** voorkomt?

jonger dan 20 jaar O
20 tot 30 jaar O
30 tot 45 jaar O
45 tot 60 jaar O
60 tot 75 jaar O
75 jaar en ouder O

OPLEIDING

	Man/ Vrouw	Echtgenoot/ echtgenote
Lageronderwijs	O	O
Voortgezet lageronderwijs (v.g.l.o., l.a.v.o.)	O	O
Uitgebreid lageronderwijs ((m.)u.l.o., m.a.v.o.)	O	O
MIDDELBAAR ONDERWIJS		
M.M.S. (h.av.o.)	O	O
H.B.S. of Gymnasium (v.w.o.)	O	O
Ambachtsschool/ Huishoudschool (lager beroepsonderwijs)	O	O
M.T.S. (of middelbaar beroepsonderwijs)	O	O
H.T.S. (of hoger beroepsonderwijs, incl. soc. acad. ped. acad.)	O	O
Wetenschappelijk onderwijs, geheel of gedeeltelijk	O	O

Bent U aangesloten bij een kerkgenootschap?
ja O neen O

Hebben uw kinderen (of volgen uw kinderen) openbaar of bijzonder onderwijs gevolgd?

openbaar onderwijs O
bijzonder neutraal onderwijs O
bijzonder prot. chr. of r.k. onderwijs O
openbaar en bijzonder onderwijs O
niet van toepassing, geen kinderen O

Bent U lid van een vakvereniging, actiegroep of politieke partij, (de v.v.d.)?

	ja	neen
vakvereniging	O	O
actiegroep	O	O
v.v.d.	O	O

DOE MEE AAN DIT PARTIJ-REFERENDUM INGEVULDE FORMULIEREN S.V.P. ZENDEN AAN:
Referendum VVD, postbus 50 te Bleiswijk vóór 1 maart 1974

vrijheid en democratie

Sprookjes en werkelijkheid

door mevrouw H. V. van Someren-Downer, voorzitster van de VVD

Het is met het verhaal van de polarisatie als met de kip en het ei. Wie was er nu het eerst, de polariserende PvdA of de polariserende VVD?

Een merkwaardig gebruik bij kip-en-ei-discussies is het volstrekt negeren van de haan. Verdringingsverschijnselen, denk ik. Bij de polarisatie speelt de rode haan toch een even curieuze als doorslaggevende rol. Het was 1967; in de PvdA, die toen een weinig levendige indruk maakte en vermoedelijk te veel na-teerde op het voor deze partij zo glorieuze Drees-tijdperk stond de strijdbare Nieuw-Linksvleugel op. Hun idealen waren niet nieuw; ze waren rechtstreeks afkomstig uit het onversneden 19de-eeuwse marxisme, maar de — meest jonge — aanhangers gaven de partij een nieuw elan. De toenmalige leiders Den Uyl en Vondeling lieten geen stuk heel van de in hun ogen overleefde dogmatische verlangens. Vondeling rekende ermee af in zijn boekje „Nasmaak en voorproef", den Uyl in een interview in Vrij Nederland.

Het is verleidelijk na te gaan wat er in de Nederlandse politiek gebeurd zou zijn als den Uyl en Vondeling en met hen de meerderheid van de partij het been stijfgehouden zouden hebben; uiteindelijk vormde de Nieuw Linksgroep een minderheid.

Iets anders geschiedde: De minderheid turnde de meerderheid om. Hoe en waarom? Ik verheug mij op de eerste dissertatie van een politicoloog-historicus die dit nu eens precies uit de doeken doet.

Er ontstond een PvdA, dogmatisch, neo-marxistisch, onverdraagzaam, bevooroordeeld. De terminologieën, door deze partij in de oppositie gebruikt, waren geheel andere dan voorheen. De andere partijen wenden eraan. Weinigen waren er blij mee. De afstanden tussen PvdA en de anderen werden groter; er trad een duidelijke vervreemding in.

In de langste kabinetsformatie kostte het meesterknutselaar Burger het uiterste om deze PvdA aan twee van de drie confessionele partijen te lijmen. Dat het lijmwerk voortdurend kraakt is niet Burgers schuld. Hij kreeg het materiaal, in casu de verlinkste PvdA, kant en klaar in handen.

Velen vragen zich af waarom Andriessen en Aantjes het blijven slikken — gedogen heet dat — dat aangenomen confessionele moties in de prullenmand gaan; dat de PvdA in het kabinet zo duidelijk haar overmacht demonstreert, wetend dat de confessionelen niet juichend op verkiezingen zitten te wachten. Hoe is het anders mogelijk dat de partijvoorzitter van de PvdA, de heer André van der Louw, zijn confessionele regeringspartners ongestraft en openlijk kan bedreigen met voorspelde sancties?

De heren Andriessen en Aantjes zullen zich uit de vele jaren van regeren met de VVD dit soort dreigementen van ons niet kunnen herinneren. Wanneer ontdekken ze in welk gezelschap ze verkeren?

Verrechtsing

Men moet altijd proberen een ander in een benarde positie verkerend, te begrijpen. Wie zo in de tang wordt genomen als de heren Andriessen en Aantjes zoekt daar een excuus voor, dat doet ieder mens, en waarom zouden confessionele fractievoorzitters anders dan anderen zijn?

Het excuus om de verstikkende omarming van de rode drie niet te verbreken is de zogenaamde verrechtsing van de VVD. Wat is de werkelijkheid? Het laatste verkiezingsprogramma van de VVD „Liberalen op nieuwe wegen" was vooruitstrevender dan alle vorige programma's. Het kreeg een uitstekende ontvangst in de pers. Het korte lijstje strijdpunten waarmee we de tussentijdse verkiezingen ingingen, was er aan ontleend.

Hans Wiegel en de zijnen zijn hier nog nimmer van afgeweken. Geen van hun uitlatingen is bewijsbaar rechts of onliberaal. De program-exegeten die beschuldigende vingertjes ophieven zijn nog nooit verder gekomen dan vage beschuldigingen. Niets laat zich bovendien zo makkelijk napraten als vaagheden. Hoe vager hoe minder bewijslast.

Wel waar is dat een geheel nieuw soort kiezers en leden tot ons gekomen is. Wel waar is dat er op vergaderingen steeds meer jongeren verschijnen, over het algemeen niet het meest behoudende deel van onze bevolking. Dit bewijst natuurlijk niets ten opzichte van een verlinksing; om de stelling om te keren: Het maakt op zijn zachtst gezegd de verrechtsing onwaarschijnlijk.

Samenwerken

Twee sprookjes: Wiegel polariseert, Wiegel verrechtst.

Twee werkelijkheden: Tegenover de polariserende PvdA, die overal bezig is ons uit de plaatselijke bestuurscolleges te werken, stelt Wiegel onze bereidheid om — zoals dat behoort — met iedereen samen te werken.

Tegenover het sprookje der verrechtsing stelt Wiegel een zuiver liberaal geluid, geënt op programma's en uitspraken van onze VVD.

Wij hebben vertrouwen in de mens

door H. Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Toen het kabinet-Den Uyl van start ging hebben wij voorspeld dat de belastingen voor iedereen zouden worden verzwaard, dat speciaal de middengroepen in de knel zouden komen en dat het kabinet onvoldoende begrip zou tonen voor de positie van de zelfstandigen.

Wij hebben gelijk gekregen.

De eerste begroting, die het kabinet indiende liet een forse uitgavenstijging en een daarmee evenwijdig lopende belastingverzwaring zien. Een belastingverzwaring die iedereen — ook de burger met een laag inkomen — trof. De VVD heeft de voorstellen van het kabinet direct na de indiening ervan aangevallen. Maar wij hebben het daarbij niet gelaten. Onze oppositie is constructief geweest. Door ons werd voorgesteld de overheidsuitgaven niet zo snel te laten stijgen als het kabinet wilde, door ons is ook voorgesteld de inflatiecorrectie door te laten gaan, de vermogensbelasting niet te verhogen, de pensioenaftrek voor de zelfstandigen te verbeteren en het statiegeld voor auto's niet in te voeren.

Als onze voorstellen zouden zijn aanvaard, zou elke belastingbetaler — niet alleen de hogere inkomenstrekkers, zoals de linkse partijen het steeds doen voorkomen — er op vooruit zijn gegaan. Maar onze voorstellen werden weggehoond. En het is ook daarover dat de kiezers op 29 maart een uitspraak kunnen doen. Dat kunnen zij ook doen over onze pas ingediende belastingvoorstellen. Wij willen de loon- en inkomstenbelasting met 1,3 miljard gulden verlagen. Wij willen dat die verlaging zo snel mogelijk ingaat en wij willen, anders dan de socialisten — belastingverlichting voor iedereen.

Prullenmand

Niet alleen onze voorspellingen m.b.t. de belastingdruk, ook onze uitspraak, dat het kabinet zou gaan polariseren tegen de zelfstandigen is bewaarheid geworden. Dat bleek uit het in de prullenmand gooien door de minister-president van een door de meerderheid van de Tweede Kamer aanvaarde motie, waarin op een rechtvaardiger behandeling van de zelfstandigen werd aangedrongen, dan het kabinet wilde. Dat bleek ook uit het eensgezinde protest van de middenstanders tegen het prijsbeleid van KVP-minister Lubbers. Dat bleek kortgeleden opnieuw uit het feit, dat de regering wederom een door de Tweede Kamer aanvaarde motie over de problematiek van de zelfstandigen weigerde uit te voeren.

Over dat gebrek aan begrip van het kabinet-Den Uyl voor de problemen van de vele zelfstandigen in onze samenleving en over het accepteren, ook door KVP en ARP van dat beleid, kunnen de kiezers, net als over de belastingproblematiek, eind maart een uitspraak doen.

Andere daden

Natuurlijk zullen ook andere beleidsdaden van de regering en

VERVOLG OP PAGINA 10

Oordeel zelf over de VVD

De verkiezingen voor provinciale staten (27 maart) en die voor gemeenteraden (29 mei) naderen. Belangrijke verkiezingen, want alom worden zij beschouwd (ook door het kabinet zelf) als een examen voor Den Uyl en zijn ministersploeg.

De redactie van Vrijheid en Democratie heeft daarom getracht in dit speciale nummer van ons blad de standpunten van de VVD over een aantal actuele zaken nog eens op een rijtje te zetten. De bedoeling is dit blad in brede kring te verspreiden, met name ook buiten de partij, opdat men zelf kan oordelen.

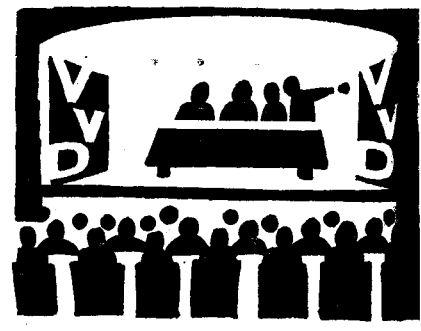
In verband met het bijzondere karakter van dit nummer is een aantal vaste rubrieken niet opgenomen.

Men vindt in dit blad o.a. korte artikelen over:

- Belastingverlaging (pag. 3)
- Milieuproblemen (pag. 3)
- De vakbonden (pag. 3)
- De middenstand (pag. 4)
- Bouwen en wonen (pag. 4)
- Sociale voorzieningen (pag. 5)
- Omroep- en persbeleid (pag. 5)
- Onderwijs (pag. 6)
- Buitenlandse dictaturen (pag. 6)
- Loonpolitiek (pag. 7)
- De hetze tegen de auto (pag. 7)
- De machtigingswet (pag. 8)
- Sociaal-cultureel beleid (pag. 8)

En natuurlijk een bon om zich op te geven als lid van de VVD, op pagina 11.

Verkiezingsbijeenkomsten van de VVD

AALTEN-DINXPERLOO - Op maandag 25 maart in Societeit Hofstraat te Aalten; Bijeenkomst van de afd. Aalten-Dinxperloo, mede voor afdelingen uit omliggende gemeenten, met als spreker L. M. de Beer (lid Tw.K.).

ALMELO - Op maandag 25 maart in schouwburg De Hagen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling ter kennismaking met acht kandidaten voor de Provinciale Staten.

AMERSFOORT - Op dinsdag 19 maart in Kobus aan de Poort; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw.K.).

ASSEN - Op maandag 25 maart in hotel Overcingel; bijeenkomst afdeling Assen met als spreekster mevr. mr. E. Veder-Smit (lid Tw.K.) over gezondheidszorg en algemene politiek.

BALK — 18 maart in „Boonstra" kennismaking met kandidaten prov. staten.

BARENDRECHT - Op vrijdag 15 maart in Van Ouds 't Raadhuis; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling Barendrecht met als sprekers ir. D. S. Tuynman (lid Tw.K.) en lijsttrekker in Zuid-Holland G. v.d. Zande (lid GS).

BENSCHOP — Eerste bijeenkomst van de nieuwe afdeling Benschop, 7 maart om 20 uur in het Dorpshuis; spreker ir. D. S. Tuynman (lid Tw.K.).

BERGUM — 8 maart in het Rood Hert kennismaking met kand. prov. staten.

BREDA - Op vrijdag 15 maart in de Suykerkist; aanvang 17.30 uur. Liberale borrel van de afd. Breda met als spreker drs. Th. H. Joekes (lid Tw.K.).

BUNSCHOTEN - Op vrijdag 1 maart in hotel De Mandemaker; aanvang 20 uur. Oprichtingsbijeenkomst afd. Bunschoten/Spakenburg met als spreker mr. H. van Riel (lid Tw.K.) over „De huidige politieke situatie en de vooruitzichten".

DOKKUM — 17 maart in De Posthoorn kennismaking met kand. prov. staten.

DRACHTEN — 20 maart kennismaking met kand. prov. staten.

ENSCHEDE — 18 maart kennismaking met kand. prov. staten; 20 uur in zaal 1 van het zalencentrum Melkion, Raiffeisenstraat.

Op 8 april spreekt mevr. drs. N. Smit-Kroes (lid Tw.K.) voor de afdeling Enschede; 20 uur en eveneens in Melkion.

Mede in het kader van de naderende verkiezingen spreekt de heer H. Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer:

- Op maandag 25 februari in Doetinchem, schouwburg Amphion, aanvang 20 uur.
- Op maandag 4 maart in Emmen; aanvang 20 uur.
- Op maandag 11 maart in Roermond; aanvang 20 uur.
- Op vrijdag 15 maart in hotel Mondragon te Zierikzee; aanvahg 20 uur.
- Op maandag 18 maart in Tilburg, Stadschouwburg; aanvang 20 uur.
- Op maandag 25 maart in Den Haag, Congresgebouw; aanvang 20 uur.

Onze partijvoorzitster, mevrouw H. van Someren-Downer, spreekt:

- Op donderdag 28 februari tezamen met de heer H. J. de Koster lid Tw.K.) in Wassenaar, de Schaapskooi; aanvang 20 uur.
- Op donderdag 7 maart tezamen met mej. A. Kappeijne van de Coppello (lid Tw.K.) in Bussum, 't Spant; aanvang 20 uur.
- Op dinsdag 12 maart tezamen met mevr. mr. E. Veder-Smit (lid Tw.K.) in Sneek, Amicitiatheater; aanvang 20 uur.

EMMELOORD - Op vrijdag 1 maart in hotel 't Voorhuis; bijeenkomst afd. Noordoostpolder met als spreker A. Ploeg (lid Tw.K.).

FRANEKER — 14 maart in De Koornbeurs kennismaking met kand. prov. staten.

GROUW — 4 maart in Oostergo kennismaking met kand. prov. staten.

HARDENBERG - Op donderdag 28 februari in zaal Koeslag te Heemse; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de Statencentrale Ommen met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw.K.) over „Het sein staat op rood".

HARLINGEN — 11 maart kennismaking met kand. prov. staten.

HAULERWIJK — 13 maart kennismaking met kand. prov. staten.

DEN HAAG - Op vrijdag 8 maart in de Petrakerk Alberdastraat; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de onderafd. I met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw.K.) over „Actuele problematiek van de middenstand".

Op woensdag 13 maart in de Haagse IVO-school Van Trichtstraat; aanvang 20 uur. Bijeenkomst onderafd. III met als spreker drs. Th. H. Joekes (lid Tw.K.) over „Inkomensnivellering en inflatiebestrijding".

HEEG — 25 febr. kennismaking met kand. prov. staten.

HEEMSTEDE - Op woensdag 27 februari in het EHBO-gebouw Herenweg; aanvang 20 uur. Ledenvergadering afd. Heemstede met als sprekers mr. H. P. Talsma over de organisatiestructuur van de partij en mr. G. W. van Dokkum over de werkzaamheden van de Provinciale Staten.

HEERENVEEN — 6 maart in het motel kennismaking met kand. prov. staten.

DEN HELDER - Op vrijdag 1 maart in Bellevue; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afdeling Den Helder met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw.K.).

HENGELO (O) - Op maandag 25 maart in Cosa; aanvang 18 uur. Boordje VVD afdeling Hengelo met als spreker A. J. Evenhuis (lid Tw.K.).

HOOGEVEEN - Op maandag 25 maart in hotel Homan; aanvang 21.30 uur. VVD-borrel met als gasten een aantal VVD-kandidaten voor de Provinciale Staten.

KOLLUM — 5 maart in De Roskam kennismaking met kand. prov. staten.

KOUDUM — 7 maart in De Klink kennismaking met kand. prov. staten.

LEEUWARDEN - Op vrijdag 1 maart in het Oranjehotel; aanvang 20 uur. Jaarlijkse ledenvergadering van de Kamercentrale Leeuwarden.

Op maandag 4 maart in restaurant Onder de luifel; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.).

LEEUWARDEN — 25 maart in het Oranjehotel kennismaking met kand. prov. staten.

LEXMOND-VIANEN - Op donderdag 28 februari in 't Zwijnshoofd te Vianen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst Jongerencentrum met een forum, waarin o.m. zitting heeft mevr. mr. E. Veder-Smit (lid Tw.K.).

OLDEBERKOOP — 28 febr. in hotel Tjalma kennismaking met kand. prov. staten.

OOSTZAAN - Op vrijdag 1 maart in Dorpshuis De Greep. Openbare bijeenkomst van de afd. Oostzaan met als sprekers G. W. Keja (lid Tw.K.) en W. Hezemans (voorz. afd. Landsmeer).

ROTTERDAM - Op maandag 25 februari, Vondelweg 101; aanvang 20 uur. Bijeenkomst JOVD-Rijnmond met als sprekers mr. A. Geurtsen (lid Tw.K. VVD) en P. v.d. Sanden (lid Tw.K. KVP).

SCHERPENZEEL - Op dinsdag 5 maart in hotel De hertog van Gelre; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker H. Jacobse (lid gem.raad Amsterdam) over samen- en tegenwerking op gemeentelijk niveau.

SEXBIERUM — 26 febr. in café Harmonie kennismaking met kand. prov. staten.

SMALLINGERLAND - Op donderdag 14 maart in bar Kiberly te Drachten; aanvang 20 uur. Politiek-café van de afd. Smallingerland met als spreker H. Jacobse (lid gem.raad Amsterdam).

SNEEK - Op maandag 25 februari in 't Singeltsje; aanvang 20 uur. Politiek trefpunt van de afd. Sneek met als spreker H. Phfeifer (weth. VVD) en D. Berg (raadslid PvdA).

SPIJKENISSE - Op maandag 4 maart in De Kern; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker L. M. de Beer (lid Tw.K.) „Juist nu VVD".

STIENS — 12 maart kennis king met kand. prov. staten.

TERSCHELLING — 15 ma kennismaking met kand. p staten.

VOORBURG - Op vrijdag 28 bruari in Cartouche; aanvang uur. Bijeenkomst met als spre G. v.d. Zande (lid GS en lijstt ker VVD).

WARTENA — 21 maart in Watersport kennismaking kand. prov. staten.

WEERT - Op donderdag 21 ma in Poort van Limburg; aanv 20 uur. Bijeenkomst van de Weert met als spreker mr. dr Berkhouwer (voorz. Eur.Pa ment en lid Tw.K.).

WOMMELS — 27 febr. in Se den kennismaking met ka prov. staten.

IJSSELSTEIN-BENSCHOP - donderdag 7 maart in Dorpsh te Benschop. Bijeenkomst van afd. met als spreker ir. D. Tuijnman (lid Tw.K.).

ZAANSTAD - Op maandag maart in Reine Siertsmahuis Zaandam; aanvang 20 uur. B eenkomst Statencentrale Za dam met als spreker H. J. L. V hoff (lid Tw.K.).

ZEIST - Op maandag 11 ma in Boschlust; aanvang 20.15 u Bijeenkomst afd. Zeist met spreker G. W. Keja (lid Tw.K.)

ZEVENAAR - Op vrijdag 8 ma in Zaal Kaal; aanvang 20 uur. eenkomst afd. Zevenaar met spreker L. M. de Beer (lid Tw.K

ZUIDHORN - Op maandag 25 bruari in hotel Boschhuis te Le aanvang 20 uur. Bijeenkomst O dercentrale Westerkwartier als sprekers drs. J. F. Scherp huizen (lid Tw.K.) en mevr. J sema-Vos (lid Prov.St.).

Op donderdag 7 maart in c Balk te Zuidhorn; aanvang uur. Bijeenkomst met als spre G. W. Keja (lid Tw.K.).

ZWOLLE - Op maandag 18 ma in Suisse; aanvang 20 uur. B eenkomst afd. Zwolle-Zwollerk spel met als spreker H. J. de K ter (lid Tw.K.).

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

radio

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 6 maart, van 18.20-18.30 uur over de zender Hilversum I (402 m).

Andere bijeenkomsten

KAMPEN-IJSSELMUIDEN - De afdeling Kampen-IJsselmuiden van de VVD schenkt iedere tweede vrijdag van de maand een liberale borrel in de bar van hotel De Stadsherberg in Kampen. Aanvang 20.30 uur.

NAARDEN - Op donderdag 28 februari heeft in hotel-restaurant Gooiland te Bussum een algemene ledenvergadering van de afd. Naarden plaats. Aan de orde komt o.a. vaststelling van de kandidatenlijst voor de raadsverkiezingen. Aanvang 20.15 uur.

ZOETERWOUDE - Op vrijdag 8 maart in gebouw Ons Huis; algemene ledenvergadering van de afd. Zoeterwoude; o.a. vaststelling kandidatenlijst raadsverkiezingen.

ZUIDWOLDE - Op maandag 25 februari in zaal Schrotenboer, aanvang 20 uur, algemene ledenvergadering van de afd. Zuidwolde; o.a. vaststelling kandidatenlijst raadsverkiezingen.

Algemene vergadering

Wie de algemene ledenvergadering van onze partij op 22 en 23 maart a.s. bijwoont en in Utrecht wenst te overnachten, kan zich voor logiesaccommodatie in verbinding stellen met:
de heer G. Remmerts
Prof. Reinwardtlaan 22 Utrecht
(tel. 030 - 71 09 30).
Opgaven dienen vóór 5 maart a.s. in het bezit te zijn van de heer Remmerts.

dit is ons standpunt

Voor ieder minder belasting

De Statenverkiezingen naderen. Het kabinet-Den Uyl begint bang te worden.

In het najaar van 1973 werden de voorstellen van de VVD om een reeks van belastingen niet te verhogen door de regering afgewezen en door de vijf regeringspartijen in de Tweede Kamer weggestemd.

Nu liggen de kaarten anders. Op onze aankondiging, kort geleden, dat de VVD de uitspraak van de minister-president dat „iedere burger met een inkomen van ƒ 16.000 of meer er in 1974 op achteruit" zou gaan, niet wenst te accepteren – en dat wij daarom bij de Tweede Kamer voorstellen tot belastingverlaging zouden indienen – reageerde het kabinet haastig met de mededeling dat ook de regering de belastingen wilde verlagen. Wijsheid komt met het naderen van verkiezingen!

Wat de regering met de belastingen wil gaan doen laat zij in het onzekere. De VVD doet dat met haar plannen niet:

Wij willen de belastingen in 1974 verlagen met een totaal bedrag van 1,3 miljard gulden. Wij denken daarbij concreet aan verlaging met 1 punt van elke schijf van de loon- en inkomstenbelasting.

In de tweede plaats is de VVD van mening, dat de eerste vier schijven van de loon- en inkomstenbelasting met een extra punt verlaagd dienen te worden.

In de derde plaats stelt de VVD voor de belastingvrije voet op te trekken.

Ten vierde wenst de VVD een extra verbetering in de sfeer van de fiscale oudedagsvoorziening voor de zelfstandigen en voor de gehuwde vrouw die meewerkt in het eigen bedrijf.

Ten vijfde bepleit de VVD weder invoering van de investeringsaftrek op outillage (machines enz.).

Wij willen de belastingverlichting laten ingaan reeds op 1 april 1974 — en niet, zoals het kabinet, pas op 1 juli. Het kabinet wil alleen belastingverlaging voor de laagst betaalden; wij willen belastingverlichting voor iedereen. Dat achten wij rechtvaardig en noodzakelijk, omdat alle belastingbetalers en speciaal de middengroepen onder het bewind van dit kabinet onevenredig zwaar in de knel zijn gekomen.

Het VVD-Tweede Kamerlid drs. G. M. V. van Aardenne (links) dient bij Kamervoorzitter dr. A. Vondeling een motie in, waarin gevraagd wordt om belastingverlaging.

Gevolgen van de rommelige distributie

Wij hebben er geen behoefte aan nog veel na te praten over de benzinedistributie. Het is een gedane zaak, zij is buitengewoon rommelig aangepakt en heeft geleid tot grote problemen voor een aantal bedrijfstakken.

Het heeft geen zin meer om te praten over de rommelige politiek, die de regering heeft gevoerd. Maar het heeft wèl zin om te praten over hetgeen moet gebeuren met de gevolgen van de distributie. De VVD heeft daarom aan de regering gevraagd:

- **wat heeft ons die distributie gekost?**
- **hoe denkt de regering de bedrijfstakken, die grote schade geleden hebben, schadeloos te stellen?**

Dat dit laatste gebeurt achten wij eenvoudig een zaak van rechtvaardigheid.

Ons is overigens verweten dat wij, samen met andere politieke partijen, toch zelf om die benzine-distributie hadden gevraagd. Dat klopt. De VVD heeft zich in december, op basis van de gegevens die zij van de regering had gekregen, akkoord verklaard met de distributie, vooral omdat wij de autoloze zondag desastreus achtten voor bijvoórbeeld het horecabedrijf. Wij hebben toen gezegd: dan is distributie beter. Toen echter later bleek dat de olieaanvoer meeviel zijn wij direct, als eerste partij, op de ketting gesprongen en hebben wij gezegd: „dan moet je ook niet met de distributie komen".

Milieu en economie strijdige belangen?

Een schoon milieu willen we allemaal. Schoonmaak van het milieu willen we ook, en voorkómen van milieuaantasting eveneens.

Maar hoe moeten de daarvoor benodigde gelden worden bijeengebracht? En hoe verdelen we de daaruit voortvloeiende lasten? Kan onze economie dit alles dragen?

Deze vragen worden actueel, nu een aanzienlijk deel van onze milieuwetgeving (nl. die inzake de water- en luchtverontreiniging) gereed is gekomen en thans de aandacht kan worden gericht op de uitvoering.

Het is duidelijk dat voor de uitvoering zeer hoge bedragen nodig zullen zijn. Alleen al de bouw van waterzuiveringsinstallaties tot 1985 wordt geschat op vier miljard.

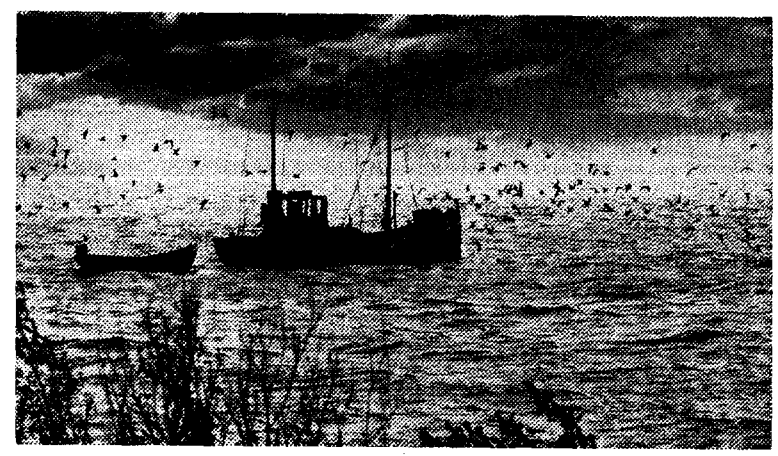
Een belangrijke vraag, die dan ook wordt gesteld, is: volgens welke maatstaf moeten de lasten worden verdeeld? De VVD is van mening, dat daarvoor maar één reële en uitvoerbare maatstaf kan worden gekozen, nl. dat ieder die het milieu verontreinigt, moet bijdragen in de kosten van schoonmaak, en wel naar evenredigheid met de verontreiniging die hij veroorzaakt. Deze bijdrage moet men leveren in de vorm van heffingen op afvalwater, op lozing van verontreinigende en giftige stoffen in water en lucht.

Twee knelpunten doen zich daarbij voor. Allereerst dat alle woningen voor eenzelfde bedrag worden aangeslagen, ongeacht de grootte van het gezin dat erin woont. De VVD heeft al een jaar geleden gevraagd deze maatstaf te herzien, omdat hier de evenredigheid met de verontreiniging ontbreekt.

Een tweede knelpunt is de positie van het bedrijfsleven. De industrie is in ons land een zeer belangrijke bron van werkgelegenheid. Wil de industrie haar rentabiliteit kunnen behouden, dan zal zij de kosten van haar milieu-investeringen en -maatregelen moeten kunnen berekenen in de prijs van haar produkt. Zij zal daarbij door fiscale maatregelen moeten worden aangemoedigd om investeringen ten behoeve van het milieu te doen, opdat zoveel mogelijk verontreiniging wordt voorkomen. Zij zal voorts niet bij haar buitenlandse concurrenten moeten achterraken, doordat in ons land andere eisen worden gesteld dan elders. En tenslotte zullen die bedrijfstakken moeten worden tegemoetgekomen, die door de aard van hun produktieproces onevenredig hoge lasten krijgen te dragen.

De belangrijkste vraag is wel: kan onze economie deze lasten opbrengen? Het antwoord hangt er van af, hoe onze economie zich ontwikkelt en welke lasten zij nog meer moet dragen. Van essentieel belang is voorts het tempo, waarin men de schade aan het milieu wil herstellen en nieuwe schade wil voorkomen.

Voor de VVD staat vast, dat het milieubeleid een zeer hoge prioriteit moet hebben, en dat een belangrijk deel van onze sterk gestegen welvaart aan het milieubeleid moet worden besteed. Mooie theorieën over het milieu zijn waardeloos, als men ze thans niet in de praktijk wil brengen. Als politieke partij wil de VVD deze consequenties duidelijk stellen en aanvaarden.

Een actief milieubeleid, o.a. ter bescherming van natuurgebieden, is van nationaal belang.

Vakbond is geen politieke partij

Het bestaan van goed georganiseerde vakorganisaties acht de VVD van groot belang. Niet alleen voor de werknemers, maar voor ons hele land.

Vakorganisaties die hun taak verstaan komen op voor de belangen van hun leden. Zij hebben natuurlijk ook — maar dat geldt niet alleen voor vakorganisaties, dat geldt evenzeer voor organisaties van bijvoorbeeld werkgevers, middenstanders en boeren – een belangstelling die breder is. Het gaat hun niet alleen om lonen, prijzen en pachten.

Dat wordt door ons niet afgekeurd.

Er is echter in sommige kringen van de vakbeweging een neiging waar te nemen, waar wij wèl bezwaar tegen hebben. Dat is de neiging om het parlement onder druk te zetten bij allerlei zaken, waar het niet de vakbeweging is die beslist, maar het vrij gekozen parlement.

Een schoolvoorbeeld, inmiddels ongeveer anderhalf jaar geleden, is dat de vakbeweging als een van haar eisen om mee te werken aan loonmatiging stelde dat de defensie-uitgaven niet verder omhoog moeten. Dat is een onjuiste taakopvatting van de vakbeweging. Het is best mogelijk dat leden van vakorganisaties een mening hebben over die defensie. Maar dat hebben zij dan niet als leden van hun vakbond, dat hebben zij als kiezer of als lid van hun politieke partij.

Wij vinden dat de vakbeweging soms duidelijk probeert haar zin door te zetten op een gebied dat aan de politiek, aan het parlement, is voorbehouden.

Als dat te ver doorschiet kan een land in een crisis-situatie terecht komen. Kijk naar Engeland, waar tenslotte verkiezingen gehouden worden met als strijdvraag: Wie beslist er nu eigenlijk? Het parlement en de regering of de vakbonden?

Wij hopen dat het tot zo'n situatie in Nederland nooit zal komen. Dat is een voorbeeld van heilloze polarisatie. Wij geloven ook dat het zover niet hoeft te komen, als de verschillende groeperingen maar bereid zijn en blijven rekening met elkaar te houden. Dat betekent dat regering en parlement rekening moeten houden met hetgeen leeft in de vakbeweging, bij de werkgevers, bij de zelfstandigen. Het betekent evenzeer dat de organisaties van het bedrijfsleven goed moeten beseffen, dat waar het gaat om het landsbestuur, om zaken buiten hun directe terrein, dat het daar de regering en het parlement zijn die beslissen.

Laten wij geen vermenging van verantwoordelijkheden krijgen!

dit is ons standpunt

Middenstand zit in de knel

Nog nooit is er zoveel over de middenstand gepraat — en nog nooit heeft de middenstand zoveel over zich doen spreken — als de laatste maanden.

De middenstanders vormen een grote bevolkingsgroep. In het geheel van onze samenleving vervullen zij een buitengewoon belangrijke rol. Iedereen heeft met hen te maken, met de bakker op de hoek, de boekwinkelier, de groenteman, de loodgieter. Zij hebben grote problemen, maar deze worden door veel mensen — en wat erger is: ook door veel politici — met een schouderophalen afgedaan.

Waarom? Omdat de middenstander het imago heeft van een zelfstandig en vooral welgesteld man, die best in staat is zijn eigen boontjes te doppen. Hoewel er, gelukkig, een behoorlijk aantal florerende middenstandsbedrijven is, is in veel gevallen de werkelijkheid helaas anders. Een groot aantal middenstanders leeft op de rand van het bestaans-minimum, met inkomens rond en zelfs beneden het minimum-loon. Aan de hand van cijfers is duidelijk aan te tonen dat de middenstanders er, al jaren lang, op achteruit gaan ten opzichte van werknemers.

Die achterstand bestond ook in het verleden, toen de VVD het land mee-bestuurde. Alleen was toen het regeringsbeleid erop gericht de positie van de middenstand te verbeteren, nu is het beleid van het kabinet-Den Uyl daar niet op gericht.

Geen lapmiddelen

Een gezonde middenstand, een gezonde boerenstand ook, is de ruggegraat van onze samenleving. Wij menen dan ook dat de regering, elke regering, de plicht heeft om bij te springen daar waar de middenstand en de zelfstandigen in de knel komen. Niet met lapmiddelen, maar met een beleid dat erop gericht is de startvoorwaarden zo goed mogelijk te laten zijn.

Het meest wezenlijke punt daarbij is bestrijding van inflatie. Werknemers kunnen gemakkelijk de gevolgen van de inflatie afwentelen, namelijk via hogere lonen. Zelfstandigen kunnen dat niet, althans zeker niet altijd; zij kunnen namelijk niet altijd de gestegen kosten in hun prijzen doorberekenen.

Een tweede algemene maatregel die noodzakelijk is ligt op het terrein van de belastingpolitiek. De VVD vindt dat met name door een verlichting van de druk van de directe belastingen de zelfstandigen tegemoet gekomen moet worden.

Een derde zeer belangrijk punt betreft de pensioenregelingen. Wat dat betreft menen wij dat het verschil in behandeling weggenomen moet worden dat bestaat tussen werknemers en zelfstandigen. Werknemers krijgen over het algemeen, als zij 65 jaar geworden zijn, een pensioen. Zelfstandigen hebben dat niet, zij moeten zelf voor hun oude dag zorgen. Dat betekent voor ons dat de zelfstandigen via belastingmaatregelen de kans moeten krijgen voor hun pensioen te reserveren.

Acute nood

Afgezien van een dergelijk algemeen beleid is er nog e dere belangrijke taak voor gering: het treffen van s maatregelen als bepaalde g middenstanders in acute no men. De ene keer gaat het dan de andere keer, dat is van elke zelfstandige. Zelfs gen kunnen ook best wel ee stootje hebben, dat kunnen later wel weer opvangen. als zij in moeilijkheden door factoren buiten hun sch zeker als dat gebeurt ten ge van het regeringsbeleid bijvoorbeeld aan de horec de garagebedrijven, aan d zinepomphouders), dan he overheid de plicht om bij te gen.

Maar natuurlijk alleen inderdaad sprake is van noo ties.

Massale wetsovertreding gevaar voor democratie

De 'burgerlijke ongehoorzaamheid' neemt de laatste jaren in ons land toe. Drie voorbeelden: de overtreding van de collegegeldwet, het kraken van panden, het ontduiken van de distributiemaatregelen.

De VVD wil er geen twijfel over laten bestaan: naar onze mening is elke wetsovertreding onaanvaardbaar. Het maakt daarbij geen enkel verschil of het een wet betreft waar wij als partij voor of tegen zijn.

Sommige wetten worden door (grote) groepen in de bevolking als onrechtvaardig beschouwd. Die groepen hebben het volste recht dat uit te spreken en met alle wettelijke middelen actie tegen die wetten te voeren. Het is dan aan het parlement om de bezwaren te wegen en de gewraakte wet aan te passen als een parlementaire meerderheid de bezwaren deelt.

Dat is in een parlementaire democratie de weg die bewandeld behoort te worden. Maar overtreding van wetten, doelbewust en massaal, is juist gevaarlijk voor die parlementaire democratie, omdat de ene wetsovertreding de andere uitlokt.

Zolang een wet van kracht is, moet zij worden nageleefd.

Onder het kabinet-Den Uyl is de bouwproduktie lelijk ingezakt.

Subsidieer bewoner liever dan huis

Toen de VVD aan de regering kwam (kabinet-De Jong) was er een gemiddeld bouwprogramma van ongeveer 80.000 woningen per jaar. De regering heeft dat toen, met hartelijke steun van de VVD, weten op te voeren tot over de 150.000. Dat is onder ons bewind bereikt.

In die periode is ons de kritiek van de PvdA niet bespaard gebleven. Het hele woningbouwbeleid leek in hun ogen nergens op. Nu is de PvdA aan de regering. Het is wel heel triest om nu te moeten constateren dat de bouwproduktie inzakt.

Een heel groot probleem bij de woningbouw is dat de bouwkosten de laatste tijd aanzienlijk zijn gestegen, ongeveer met 10 tot 15 procent per jaar. Daar is bijna niets aan te doen. In de eerste plaats niet omdat wij natuurlijk steeds beter willen bouwen — en beter bouwen is duurder. In de tweede plaats niet omdat in de bouw het aandeel van de loonkosten in de totale kosten buitengewoon groot is — en ook de lonen in de bouw zijn aanzienlijk gestegen.

Dat betekent alles bij elkaar dat nieuwbouw voor heel veel mensen onbetaalbaar is geworden. Als eerste politieke partij heeft de VVD, reeds in 1967, als oplossing voor dat probleem aangegeven dat wij toe moeten naar een systeem van individuele huursubsidiëring.

Wij vinden dat in beginsel ieder voor zijn huis de prijs moet betalen, die dat huis waard is, onverschillig of het een eigen huis of een huurwoning betreft. Degeen die deze prijs niet kan betalen moet worden gesubsidieerd. Wij willen niet het huis subsidiëren, maar als dat nodig is de bewoner. Nu is het nog vaak zo, dat mensen in huizen wonen waar subsidie op zit, mensen met een inkomen die eigenlijk geen subsidie nodig hebben. Dat betekent dat belastinggelden — want dat zijn het — terecht komen bij mensen, van wie je zegt: die hebben toch een inkomen waarvan ze de werkelijke huurprijs best zouden kunnen betalen.

Speciale groepen

Uit diezelfde overweging willen wij ook de doorstroming bevorderen, er naar streven dat de woningvoorraad zo eerlijk mogelijk wordt verdeeld. De overheid moet daarbij extra aandacht besteden aan speciale groepen, die bijzonder in de knel zitten, zoals bij voorbeeld jonggehuwden, alleenstaanden en bejaarden. Dat zijn groepen, die in het algemeen heel moeilijk de werkelijke kostprijs van een woning kunnen betalen. En door doorstroming èn door individuele huursubsidië moeten zij worden geholpen.

Er wordt wel eens gezegd de VVD tegen sociale won bouw is. Dat is volstrekte o Wij zijn vóór sociale woningb maar dan wel diè sociale wo bouw alleen voor mensen di zo'n huis moeten wonen en ni zogenaamde sociale woningb voor mensen die eigenlijk zelf een groter deel hu komen aan hun huis z nen besteden.

Vernieuwbo

De laatste tijd is ook zee de belangstelling komen te s de z.g. vernieuwbouw, stadss ring, renovatie. Wij zijn he mee eens dat niet alleen het wen van nieuwe huizen belan is, maar zeker ook het verbet van nog redelijke huizen, me me in de oude centra van de den. Waar in die centra huize slecht zijn dat zij afgebr moeten worden, bepleiten nieuwbouw op de opengevalle ten, om zo te proberen het van steden en dorpen leven houden.

dit is ons standpunt

Wel AOW, geen kinderbijslag

Onze politieke tegenstanders suggereren vaak dat de VVD in haar hart eigenlijk weinig voelt voor sociale voorzieningen. Dat is onzin. Reeds in de eerste zin van ons beginselprogram wordt vastgesteld dat sociale gerechtigheid een van de fundamenten behoort te zijn van de samenleving.

De politieke discussie gaat niet om dit uitgangspunt, maar om de vraag hoe het pakket van sociale voorzieningen er uit moet zien. De VVD is van mening dat een aantal voorzieningen verbeterd moet worden en dat wij daarnaast voortdurend in de gaten moeten houden of andere voorzieningen niet overbodig geworden zijn.

Zo is de VVD bijvoorbeeld een warm voorstandster van verdere verbetering van de AOW. Het is voor iedereen — of men nu werknemer of zelfstandige is — van groot belang te weten dat hij, als hij 65 jaar wordt, een redelijk minimum-inkomen krijgt. Verbetering van de AOW zal duur zijn, maar de VVD vindt het buitengewoon belangrijk.

Een tweede voorbeeld van door ons gewenste verbeteringen in de sociale voorzieningen betreft de wet arbeidsongeschiktheid. Wij bepleiten een verandering van deze wet, in die zin dat er een volksverzekering arbeidsongeschiktheid komt. Nu is het zo dat alleen werknemers die arbeidsongeschikt worden een uitkering krijgen. Wij vinden dat zo'n uitkering er ook moet komen voor zelfstandigen, die arbeidsongeschikt worden. Dit stuk nieuwe voorziening gaat (alweer) veel kosten, maar het moet naar onze mening wel gebeuren.

Achterhaald

In vergelijking met andere landen is de premielast voor onze sociale voorzieningen erg hoog. Wij pleiten voor een aantal verbeteringen, die veel geld kosten — maar aan de andere kant is het een zaak van verstandig beleid er naar te streven de totale premielast enigermate beperkt te houden. Dat betekent dat wij moeten bekijken of andere voorzieningen beperkt kunnen worden. Een concreet voorbeeld: wij vinden de kinderbijslag een achterhaalde zaak. Dat betekent in de praktijk natuurlijk niet dat wij van mening zijn dat die kinderbijslag in één keer kan worden afgeschaft. Dan zou je gezinnen met veel kinderen in grote financiële moeilijkheden brengen en dat zou sociaal onrechtvaardig zijn. Wij zijn wel van mening dat de kinderbijslag moet worden „afgebouwd". Dat kan op allerlei manieren: bevriezing niet alleen van de kinderbijslaguitkering voor het eerste kind, maar ook voor de andere kinderen; later afschaffing in fasen (bijv. geen uitkering meer voor kinderen die nog geboren moeten worden).

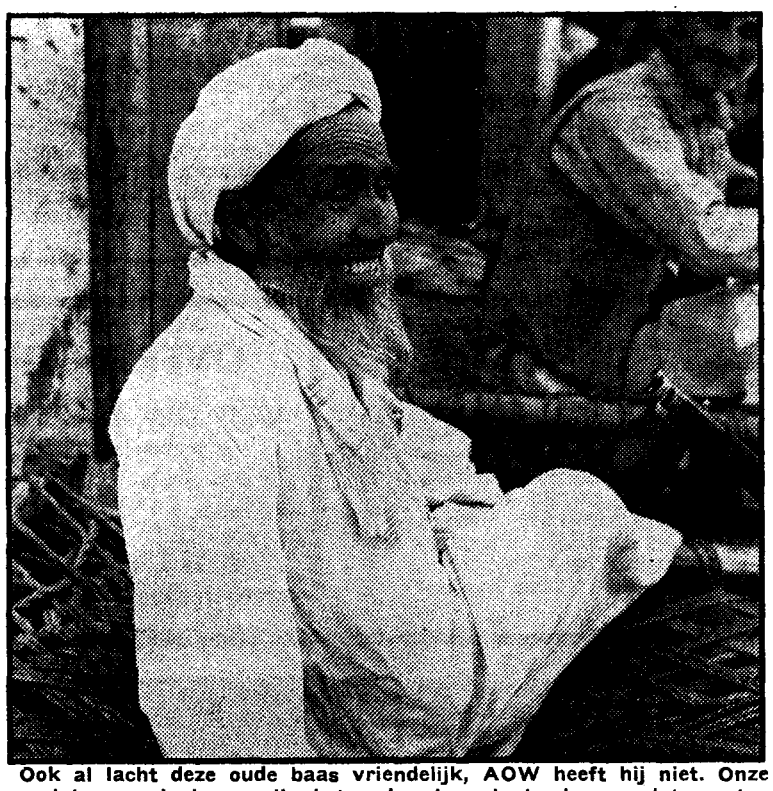
Bijstand

Een ander punt waar onze politieke tegenstanders munt uit trachten te slaan is onze visie op de verhouding tussen minimum-loon en uitkeringen krachtens de bijstandswet.

De bijstandsuitkering is gekoppeld aan het minimum-loon. Elke keer als het minimum-loon omhoog gaat (op zichzelf een zaak waar wij niet tegen zijn), gaat dus automatisch de bijstandsuitkering mee omhoog. Er is ons wel eens het verwijt gemaakt dat wij van mening zouden zijn dat de bijstandsuitkeringen niet omhoog zouden mogen gaan. Dat is pertinent onwaar. Wat wèl waar is: wij vinden dat er een verschil moet blijven, zoals dit op het ogenblik het geval is, tussen de hoogte van de bijstandsuitkering en het minimum-loon.

De bijstand bedraagt nu 95 % van het minimum-loon. De regering-Den Uyl wil dat tot 100 % optrekken. Wij zijn daar tegen. In de eerste plaats: iemand die het minimum-loon verdient, maakt daarvoor ook z.g. verwervingskosten en je zou dus kunnen zeggen dat die 5 % verschil er is om de verwervingskosten op te vangen. Maar veel belangrijker vindt de VVD het principiële verschil tussen iemand die bijstand krijgt en iemand die het minimum-loon verdient. Krijgen, verdienen. Mensen die het minimum-loon verdienen werken daar hard voor. Tegenover deze groep die werkt en het minimum-loon verdient zou het naar onze overtuiging principieel onjuist zijn, als iemand die bijstand heeft precies hetzelfde zou krijgen.

Het verschil tussen bijstand en minimum-loon moet aan de andere kant niet al te groot zijn, omdat zowel de bijstandsuitkeringen als het minimum-loon al laag zijn. Maar een principieel verschil is er — en dat moet ook zo blijven. In het minimum-loon zit het prestatie-element ingebouwd, bij de bijstand niet.

Ook al lacht deze oude baas vriendelijk, AOW heeft hij niet. Onze sociale voorzieningen zijn beter dan in vele landen en dat moeten we zo houden.

Misbruik

Bij de verkiezingscampagne in '72 heeft de VVD het misbruik van sociale voorzieningen aan de kaak gesteld. Ook daarvan hebben onze tegenstanders gezegd: „zie je wel, de VVD is tegen sociale voorzieningen". Niets is minder waar. Wij vinden dat het Nederlandse volk bereid moet zijn en blijven een groot deel van zijn inkomen aan sociale premies te betalen. Naar onze overtuiging bereik je die bereidheid slechts, als iedereen beseft, dat de sociale uitkeringen alleen dáár terecht komen, waar ze terecht horen te komen. Dus juist in het belang van het op peil houden van de sociale voorzieningen is het zo noodzakelijk misbruik, waar dit bestaat, aan te pakken. Eén geval van misbruik is er eentje te veel.

In dit verband ook nog een andere opmerking. Er wordt wel eens gezegd: „De VVD is uitsluitend tegen die misbruikmakers van sociale voorzieningen, maar op andere zaken let de VVD niet". Een niet terecht verwijt: wij vinden natuurlijk dat elk misbruik bestreden moet worden, ook bijvoorbeeld belastingontduiking.

Ook bij omroep en pers is de vrijheid ons lief

De VVD heeft een heel duidelijk standpunt ingenomen in de controverse die bestaat tussen de NOS en het ANP.

De NOS wil af van de verzorging door het ANP van de radionieuwsdienst.

Nieuws van het ANP is objectiever dan van NOS

Wij zijn daar tegen. Wij zijn daar tegen om financiële redenen, maar ons hoofd-argument is dat er geen klachten zijn over het ANP, dat heel volledig en heel objectief de nieuwsuitzendingen verzorgt. Wij zijn bevreesd dat die volledigheid en vooral dat die objectiviteit in gevaar komen als de NOS zelf de nieuwsuitzendingen ter hand zou nemen.

Het omroep- en persbeleid van het kabinet-Den Uyl heeft de laatste tijd grote beroering veroorzaakt. Wij zijn over dat beleid kritisch gestemd. Het gaat bij de pers, de radio en de t.v. over informatieverstrekking en opinievorming. Daar moet de overheid naar ons oordeel een zeer terughoudende rol in spelen.

De wijze waarop men in zijn behoefte aan informatie wil voorzien is in een democratie een vrije eigen keuze, waarvoor men zich ook zelf offers moet getroosten. Daartoe bestaat in ons land een verheugende bereidheid, zodat wij mogen spreken van een zeer rijk geschakeerde opinievorming. Niet alleen verschijnen er 97 dagbladen, maar bovendien tal van nieuwsbladen en vele week- en maandbladen.

Het is geen overdreven voorstelling van zaken als wij stellen dat wij in een tijdperk van informatie-explosie leven. De radio en de televisie doen daar nog een flinke schep bovenop.

Het zal niemand verbazen dat in zo'n situatie voortdurend veranderingen en verschuivingen voorkomen. Kranten en periodieken verdwijnen en verschijnen. De strijd om de aandacht van de lezer is tevens een strijd om de aandacht van de luisteraar en kijker. Daarbij doet zich het verschijnsel voor dat de mensen minder beleerd willen worden dan vroeger en zich wat minder onveilig voelen als ze uit het enge harnas van de eigen geloofsovertuiging of politieke opvatting kruipen.

Ons land kent gelukkig een rijk geschakeerde pers.

De gevolgen blijven niet uit. Sommige bladen krijgen het heel moeilijk doordat de lezers er niet langer van gediend zijn — en met de lezers verdwijnen de adverteerders. Dat is soms jammer, maar dat geldt voor alle wijzigingen in ons culturele leven. Er verdwijnen zaken, gelukkig verschijnen er weer andere.

Het is krampachtig om daar tegen in te willen gaan. Een vorm van conservatisme bovendien: houden wat je hebt en de oren dicht voor wat als nieuw aan de deur klopt.

Liberalen geloven daarin niet. Wij menen dat wij niet bevreesd hoeven te zijn dat men in Nederland in de toekomst de informatie niet meer krijgt die men behoeft. Wij zijn wel bevreesd voor een overheidsingrijpen in dezen, dat de vrijheid bedreigt, regeringsgezinde bladen door een fooienstelsel in het leven houdt en de omroep tot een besloten systeem maakt. De vrijheid is ons ook op dit terrein te lief.

Onderwijs-enquête

In het vorige nummer van Vrijheid en Democratie is op de achterpagina een vragenlijst afgedrukt, bedoeld als een enquête of partijreferendum over de onderwijspolitiek.

Het is van belang dat zoveel mogelijk leden de moeite nemen deze vragenlijst in te vullen en op te zenden aan: Referendum VVD, postbus 50 te Bleiswijk. De sluitingsdatum is 1 maart 1974. Hoe meer reacties ontvangen worden, des te beter inzicht wordt verkregen in de vraag hoe men in onze partij denkt over allerlei problemen op het gebied van het onderwijs.

dit is ons standpunt

Geen onderwijs-nivellering

Recht op onderwijs is iets anders dan recht op slecht onderwijs voor iedereen.

Dit is geen overbodige constatering. Onze onderwijspolitiek dreigt de weg van de gelijkschakeling, van de nivellering, in te slaan. Wij liberalen zijn daarvan volstrekte tegenstanders, want wij menen dat zo'n benadering van het onderwijs onze toekomst in gevaar zal brengen.

Wij zijn ervan overtuigd dat dat onderwijs iedereen de mogelijkheden moet aanreiken om zichzelf naar eigen aard en aanleg te ontwikkelen. Goed onderwijs geeft ieder kind, iedere leerling en student de gelegenheid kansen te zien en kansen te grijpen.

Voor sommigen is dat moeilijker, omdat de omstandigheden waarin zij opgroeien geen aanmoediging zijn voor een actieve deelneming aan het onderwijs. Daar moeten wij proberen veel aan te doen.

Vandaar dat de VVD bijvoorbeeld heeft voorgesteld om de toelatingsleeftijd tot kleuterscholen minder strak op vier jaar vast te stellen, maar voor kinderen de gelegenheid te openen ook al eerder naar school te gaan. Dat is belangrijk, omdat op dat ogenblik begonnen kan worden met de taalkundige vorming van onze kinderen — en die wordt de basis van het hele verdere vormingsproces.

Bij dat alles gaat het om individuele kinderen, niet om maatschappijvormen. In het gehele onderwijs moeten wij proberen zover te komen dat men later in de samenleving tot een zelfstandig beoordelen van de situatie kan komen. De wegen door het onderwijs kunnen daarom niet volstrekt gelijk zijn. Wij pleiten al jarenlang voor een structuur, die aan afzonderlijke talenten afzonderlijke speelruimte biedt. Het is onnatuurlijk en daarom ook gevaarlijk gelijkheid te prediken, waar geen gelijkheid bestaat.

Naar ons oordeel is het in de nu komende periode een eerste vereiste om ons te bezinnen op de vraag hoe wij een gevarieerd en kwalitatief onderwijs kunnen geven en organiseren. Op dit ogenblik wordt het onderwijs geplaagd door opeenvolgende plannen om het geheel onderste boven te gooien, voordat de huidige onderwijssystematiek ook maar de kans krijgt uit te groeien en verbeterd te worden. Die springerigheid teistert nu al jaren docenten, scholieren en hun ouders. Wij geloven dat dit zo niet blijven kan en dat wij nu doelbewust moeten proberen om de onderwijspolitiek zo te voeren, dat er zowel in pedagogisch als sociaal opzicht enige zekerheid uit valt te putten.

Dat is geen geringe opgaaf maar wel een belangrijke en bovendien een die ons zal hoeden voor een beleid dat mank gaat aan gebrek aan praktisch inzicht. Voor zo'n beleid willen wij niet tekenen.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
het betere binnenhuis
DAMPLEIN 48
LEIDSCHENDAM
TEL. 01761 - 5205
NA 18.00 UUR 01761 - 4115

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening *f* 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853-32068

Tegen elke dictatuur, van links en rechts

Degenen, die ons niet welgezind zijn, roepen nogal eens dat de „rechtse" VVD niet zo verschrikkelijk veel moeite heeft met „rechtse" dicaturen in een aantal landen. Dat is, als zovele verwijten die men ons naar het hoofd slingert, klinkklare onzin.

Wij wijzen elk dictatoriaal regime af. Alleen: wij kennen daarbij geen selectieve verontwaardiging. Dat betekent dat wij zowel tegen „rechtse" als tegen „linkse" dictaturen zijn. Wij wijzen, om een paar voorbeelden te noemen, de regimes in Griekenland, Portugal en Chili af, maar evenzeer de regimes in de Oostblok-landen en in China. Dat is, dunkt ons, een evenwichtige en de enig juiste benadering.

Wij zijn van mening dat het er in de eerste plaats om gaat er naar te streven dat voor de bevolking van dictatoriaal geregeerde landen een rechtvaardiger samenleving ontstaat. Dat wordt niet bereikt door ze uit te stoten. Het in contact blijven is een betere weg, geeft ons meer kans een bijdrage te leveren aan ontwikkelingen ten goede.

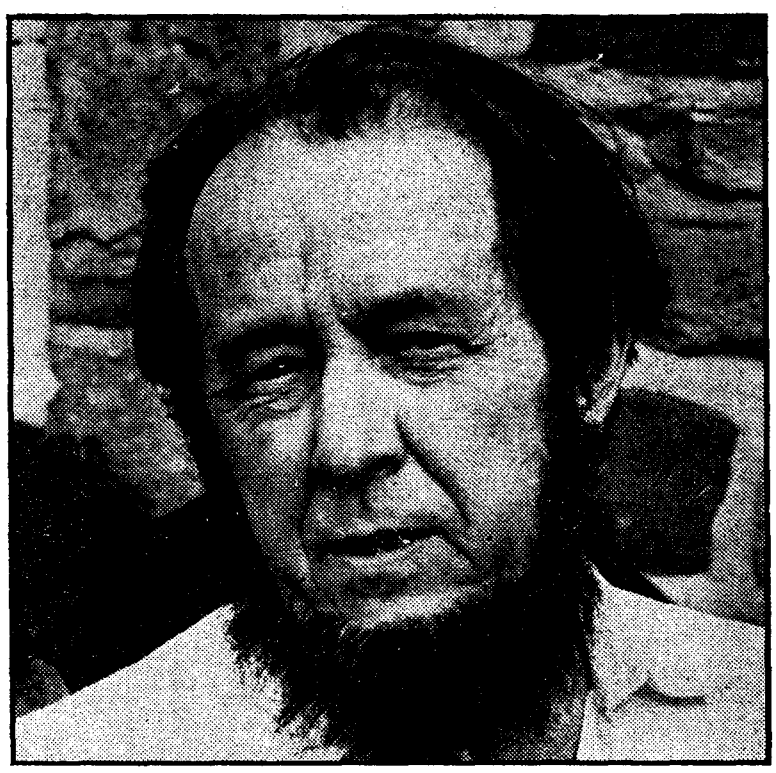
Daarbij moeten wij zo nuchter zijn te beseffen dat de parlementaire democratie, zoals die bestaat in Nederland en een aantal westelijke landen, helaas nu eenmaal niet zomaar een export-artikel is, dat wij overal kwijt kunnen. Hoe spijtig dat ook is: de situatie in bepaalde landen maakt het niet altijd mogelijk dat daar een democratie is zoals de onze. Wij zullen daarvoor begrip moeten hebben, begrip dus voor de noodzaak de weg der geleidelijkheid te volgen.

Een apart punt in de politieke discussie vormt Zuid-Afrika. In ons VVD-program staat heel duidelijk dat wij de apartheid als beginsel afwijzen. Er zitten zeer onrechtvaardige kanten aan, die voor een liberaal niet aanvaardbaar zijn. Maar wij menen dat je beter kunt proberen de problemen te helpen oplossen door het handhaven van de band met Zuid-Afrika, het in gesprek blijven met regering en burgers van dat land, dan je daarvan af te keren.

Handelsbelangen

Men maakt de VVD ook wel het verwijt dat wij bij de buitenlandse politiek die wij voorstaan te veel kijken naar de Nederlandse handelsbelangen. „Te veel" is een onjuist verwijt. Maar dat economische overwegingen ook in de Nederlandse buitenlandse politiek moeten meespelen, ja dat vinden wij inderdaad. Om de eenvoudige reden dat zij meespelen in de buitenlandse politiek van a l l e landen.

Als wij uit ideële overwegingen de handelsbetrekkingen met een bepaald land zouden verbreken, dan staan er genoeg andere landen klaar om de leemte die wij veroorzaken op te vullen. Met andere woorden: voor de bevolking van het land waarmee wij de betrekkingen verbreken verandert er niets, onze eigen belangen zijn geschaad en bijvoorbeeld de fabrieken in Frankrijk, Engeland of West-Duitsland varen er wel bij. Dat is dan, wat men noemt: het doel voorbij schieten. Verstandige buitenlandse politiek houdt naar onze opvatting in, dat mede gekeken wordt naar de Nederlandse economische belangen.

De gewelddadige uitwijzing van Solzjenitsyn is een harde uiting van linkse dictatuur.

In Griekenland hielpen tanks een democratisch bewind om zeep.

Europa

De Europese samenwerking, juist deze dagen weer hoogst actueel, gaat de VVD van oudsher zeer ter harte. Tegenslagen worden ons en een ieder die de idealen van een Verenigd Europa nastreeft niet bespaard. Maar we mogen de moed niet verliezen. Een Verenigd Europa, dat goed samenwerkt met de Verenigde Staten, is noodzakelijk om een goede toekomst te waarborgen voor al diegenen die waar ook in Europa wonen.

Wij willen van Europa niet alleen een economische, maar ook een politieke eenheid maken. Dat betekent in de praktijk: meer rechten voor het Europese parlement en op de lange termijn (hoe moeilijk dat ook te realiseren zal zijn) directe verkiezingen voor dat parlement.

De liberale idealen, waar het in Europa om gaat, zijn nog lang niet bereikt. Wij wanhopen wel eens, omdat het ons allemaal niet snel genoeg gaat. Maar er is ook reden tot voldoening. Binnen de EEG is het economisch verkeer enorm toegenomen, de welvaart is voor alle Europeanen aanzienlijk gestegen en voor de achtergebleven gebieden in Europa staan belangrijke hulpprogramma's op stapel, mede als uiting van gevoelens van solidariteit.

Israël

Gelukkig is, zij het heel moeizaam en nog zeer onvolledig, een gesprek op gang gekomen tussen Israël en Egypte, misschien binnenkort ook andere Arabische landen. De VVD heeft altijd op het standpunt gestaan dat alleen een politieke oplossing een einde kan maken aan het conflict in het Midden-Oosten. Het „vredesgesprek" is de eerste stap daartoe.

Wij zijn van mening dat Israël recht heeft op veilige en door alle betrokkenen erkende grenzen. Dat betekent niet dat wij elke aanspraak van Israël op gebiedsuitbreiding ondersteunen.

Een politieke oplossing moet tevens inhouden een rechtvaardige oplossing voor het vraagstuk van de Palestijnen. Deze groep is in de knel gekomen en hun problemen vragen om een internationale aanpak, waarbij zowel Israël als de Arabische landen een belangrijke rol zullen moeten spelen.

Veronica moet blijven

De VVD betreurt het dat radio Veronica gaat verdwijnen. Wij hebben daar grote bezwaren tegen aangetekend, omdat uit het bestaan van Veronica en uit de populariteit van dat radiostation heel duidelijk is gebleken, dat die omroep in een behoefte voorziet, waarin de omroepverenigingen blijkbaar niet kunnen voorzien.

Het is naar ons inzicht toch nergens voor nodig dat een omroep, die zovelen plezier verschaft, verdwijnt. Wat dat betreft leven we de laatste tijd in een merkwaardig land. Een radio waar veel mensen naar luisteren moet naar de mening van de regering om zeep worden gebracht, een krant die een boel mensen niet willen lezen moet blijven bestaan.

dit is ons standpunt

Loon naar verdienste

Een modekreet in de politiek van de laatste jaren is: „inkomensnivellering". Het kabinet-Den Uyl heeft zelfs laten weten deze nivellering als zijn „troetelkindje" te beschouwen.

Er bestaan verschillen in inkomens. Die verschillen achten wij niet alleen aanvaardbaar, maar zelfs noodzakelijk. Als er onvoldoende inkomensverschillen zouden zijn, zou onze samenleving niet goed functioneren. Juist de mogelijkheid om meer te verdienen prikkelt mensen om hun uiterste best te doen.

De inkomensverschillen zijn veel minder groot dan de voorstanders van nivellering ons trachten wijs te maken. Wie over inkomensverschillen spreekt, moet kijken naar de netto-inkomens. Een getrouwd man met twee kinderen die *f* 10.000 verdient betaalt ongeveer *f* 500 belasting; bij een een inkomen van *f* 50.000 betaalt hij ongeveer *f* 18.000 belasting; bij een inkomen van *f* 100.000 ongeveer *f* 49.000 en bij een inkomen van *f* 150.000 ongeveer *f* 84.000. De inkomens die men moet vergelijken zijn dus niet tien-, vijftig-, honderd- en honderdvijftigduizend gulden, maar ongeveer *f* 9.500, *f* 32.000, *f* 51.000 en *f* 66.000. Bovendien spelen vaak nog andere factoren een rol (bijvoorbeeld de noodzaak om zelf een pensioenregeling te treffen), zodat de werkelijke verschillen veel geringer zijn dan de nivelleerders ons willen laten geloven. Kortom: de VVD meent dat in het algemeen de werkelijke inkomensverschillen in ons land niet onaanvaardbaar groot zijn.

Wij staan op het standpunt dat wij er in ons land voor moeten zorgen dat iedereen een redelijk basis-inkomen heeft en dat er goede sociale voorzieningen moeten zijn. Daar bovenop vinden wij dat de mensen zoveel mogelijk beloond moeten worden naar de prestatie die zij leveren, naar de verantwoordelijkheid die zij dragen en naar de verdienste die zij hebben voor de samenleving.

Een moeilijke vraag daarbij is natuurlijk altijd: hoe wordt dat gemeten? Wij geloven dat het „meten op de markt", hoewel niet ideaal, nog het beste is. Als iemand in een bedrijf werkt, dan kunnen de directie en de werknemers onderling heel goed proeven of die persoon voor dat bedrijf meer waard is dan hij in werkelijkheid verdient.

Verstarring

Als je over inkomensverhoudingen spreekt, kun je je afvragen of er misschien iets mis is in de maatschappelijke waardering voor bepaalde beroepen. In ieder geval is er een zekere verstarring waar te nemen in de inkomensverdeling: oude waarderingen worden nog vertaald in beloningen, terwijl nieuwe waarderingen al duidelijk kenbaar zijn.

Een voorbeeld: vroeger werd **ongeschoold werk** slecht betaald. **Dat is ook nu nog, relatief, het geval. Maar het wordt steeds duidelijker dat er een grote behoefte blijft aan ongeschoold werk. Vaak is dat zwaar en vies werk. Gaat men uit, zoals wij doen, van beloning naar prestatie en naar verdienste voor de samenleving, dan is de conclusie dat dat ongeschoolde, zware en vieze werk beter betaald moet worden dan volgens de verstarde waarderingen nu nog het geval is.**

Een ander voorbeeld: een zeer goed geschoolde metaalarbeider ten opzichte van een doctorandus in de sociale wetenschappen. Volgens de nu nog opgeld doende waarderingsregels is het vaak zo, dat de doctorandus meer verdient dan de metaalarbeider. Maar als je je gaat afvragen, van geval tot geval, of nu inderdaad die doctorandus voor de samenleving meer

Er kan in ons land geen weg waard is dan die metaalarbeider, dan zijn er hier en daar vraagtekens te zetten.

Anders gezegd: de huidige inkomensverhoudingen weerspiegelen vaak niet meer het belang dat een bepaald beroep of een bepaald individu voor de maatschappij heeft. Juist krachtens ons beginsel van „loon naar prestatie, naar verantwoordelijkheid en naar verdienste voor de samenleving" zijn wij voor een doorbreken van de verstarde waarderingen. Dat is, voor alle duidelijkheid, heel wat anders dan nivellering.

Bezitsvorming

De VVD wil bezitsvorming bevorderen — en als je dat zegt, dan steigeren de „progressieve" politici ook meteen. Zij menen dat dit een typisch materialistisch en a-sociaal trekje van onze beginselen is en zij zijn niet bereid naar onze argumenten te luisteren.

Bezit maakt vrij. Als mensen over een zeker bezit kunnen beschikken, zijn zij maatschappelijk een stuk vrijer dan wanneer zij dat niet hebben. Uitgangspunt van de socialistische politiek op dit terrein is: „je moet het van boven weghalen en pas dan kunnen de mensen, die aan de onderkant zitten erop vooruit gaan". Wij vinden dit een verkeerde benadering. Wij geloven dat het de taak van de overheid is in de eerste plaats de aandacht te richten op de inkomensvorming aan de onderkant. Dat betekent dat je niet in de eerste plaats moet kijken waar je een stuk bezit kunt weghalen, maar hoe je (bijvoorbeeld door de bevordering van eigen woningbezit) een stuk bezit kunt vormen, met name voor hen die een laag inkomen en bijna geen of helemaal geen vermogen hebben.

Jeugdlonen

Een ander politiek actueel vraagstuk is dat van de jeugdlonen. Uit ons beginsel van „loon naar prestatie, naar verantwoordelijkheid en naar verdienste voor de samenleving" volgt dat er reden is jongeren lager te belonen dan ouderen, als het werk dat de jongere levert in hoeveelheid en kwaliteit niet hetzelfde is als het werk van de oudere. Maar als hetzelfde werk geleverd wordt, in dezelfde hoeveelheid en van dezelfde kwaliteit, dan is het niet aanvaardbaar dat bijvoorbeeld iemand die 19 jaar is minder betaald krijgt dan iemand die 23 jaar is.

Het bestaan van jeugdlonen is gebaseerd op het feit dat jonge mensen over het algemeen nog niet zo'n grote prestatie kunnen leveren als mensen die wat ouder zijn, die wat meer ervaring hebben. Dat het jeugdloon bestaat is wel begrijpelijk. Maar het mag alleen bestaan als er inderdaad een verschil is in zowel kwantiteit als kwaliteit van de geleverde prestatie.

Zou een bedrijf in moeilijkheden komen als het de jongeren meer moet betalen, dan is doorberekening van die hogere salarissen in de kosten een betere weg, dan kunstmatig de inkomens van de jonge mensen laag houden. Het doorberekenen in de kosten (= prijzen) is overigens niet altijd even gemakkelijk. Een middenstander bijvoorbeeld kan dat vaak niet, omdat hij dan helemaal wordt weggeconcurreerd. Met andere woorden: de technische uitwerking van het principe is geen eenvoudige zaak.

Aan de linkerkant van het politieke toneel is de laatste tijd nogal wat op de oliemaatschappijen gescholden. De minister-president heeft op een congres van zijn PvdA gezegd dat de macht van de oliemaatschappijen moet worden beknot. Zelfs heeft hij laten doorschemeren (maar later heeft hij dat weer

Boycot mislukte, dankzij de oliemaatschappijen

moeten recht trekken) dat de hele oliecrisis mede het gevolg is van het optreden van de oliemaatschappijen.

Wij zijn het daarmee fundamenteel oneens. Juist dank zij het feit dat die oliemaatschappijen, die multinationale concerns, er waren hebben wij in Nederland nog een heel redelijke aanvoer van olie gehad. Stel nu eens dat er in Nederland zou zijn geweest een Nederlandse Staatsoliemaatschappij, die de hele olie-aanvoer voor Nederland verzorgde.
Dan was het boycot-pogen van de Arabieren ongetwijfeld met succes bekroond geweest, want dan had men volstrekt kunnen realiseren dat wij geen olie meer zouden hebben ontmeer zouden hebben ontvangen.

Wij hebben het aan het bestaan van de multinationale ondernemingen en aan de concrete politiek die deze ondernemingen hebben gevoerd te danken dat wij niet het slachtoffer van de boycot zijn geworden.

Geen hetze tegen de auto

meer aangelegd worden, of er komen actiegroepen in het geweer. Hun argumenten spreken vaak aan: buiten de steden dreigt natuurschoon verloren te gaan, in of vlakbij de steden ondervinden omwonenden allerlei ongerief.

Wij zijn van mening dat de planning van wegen op alle niveaus, gemeentelijk, provinciaal en nationaal, zeer zorgvuldig moet geschieden. De vele factoren die daarbij een rol spelen moeten ernstig tegenover elkaar worden afgewogen. Dat nogal eens de keus gemaakt zal moeten worden tussen „hangen of branden", dus tussen twee mogelijkheden die eigenlijk allebei even beroerd zijn, is een nare maar onvermijdelijke zaak. Men kan nu eenmaal vaak niet anders doen dan tussen twee kwaden het minst kwade kiezen — en dat is lang niet altijd een politieke keuze.

Wel politiek is ons pleidooi voor goede, snelle wegverbindingen, met name tussen de randstad enerzijds en de regio anderzijds. Zij die voortdurend tegen de auto aanschoppen, bagatelliseren ook het belang van dergelijke verbindingen. Wij zijn van mening dat die verbindingen van buitengewoon belang zijn voor de spreiding van de werkgelegenheid over ons hele land, meer in het algemeen voor de ontwikkeling van gebieden buiten de randstad. Als een snel vervoer, zowel voor personen als voor goederen, mogelijk is, bereik je daarmee als het erop aan komt misschien nog wel méér dan met allerlei andere stimulerende maatregelen voor de „probleemgebieden" van ons land. Dat betekent overigens niet dat wij de noodzaak van andere maatregelen ontkennen; wij stellen slechts dat goede en snelle wegen zeker tot de te nemen maatregelen behoren.

Doorgaand verkeer moet zoveel mogelijk geweerd worden uit woonwijken. Dat betekent dat wij aan die plannen van gemeenten, die erop gericht zijn woonwijken te ontlasten — bijvoorbeeld de aanleg van rondwegen — graag onze steun geven.

Bij alle factoren die men bij wegenaanleg in aanmerking moet nemen speelt de kwestie van het natuurschoon een zeer belangrijke rol. Wij achten het een nationaal belang natuurgebieden zoveel mogelijk te ontzien. Grote aandacht daarvoor is dus geboden.

Selectief autogebruik, dat wil zeggen: met verstand beslissen of je wel of niet in de auto zult stappen, bereiken wij slechts als wij in Nederland zorgen voor een heel goed openbaar vervoer. Maar dat openbaar vervoer is voor ons niet alleen-zaligmakend. Er lijkt de laatste jaren een hetze tegen de auto te ontstaan. Daar doen wij niet aan mee.

Wij doen daar niet aan mee, omdat naar onze overtuiging de auto ook een stuk vrijheid aan de burgers geeft. Als je woont in een oude stadswijk in het centrum van de grote stad, of in zo'n 19de-eeuwse woonwijk, en je wilt op zondag met vrouw en kinderen naar buiten, dan is de grap er al bij voorbaat af als je eerst met de tram, dan met de trein en tenslotte nog eens met de bus moet om een paar uur in het bos te kunnen wandelen. Voor zulke uitstapjes heb je de auto nodig en het is dan ook niet overdreven te stellen dat de auto een sociale functie vervult.

De auto is niet meer een luxe die alleen een bevoorrechte groep zich kan permitteren, maar een gebruiksvoorwerp voor alle lagen van de bevolking. Ook — of liever: juist — voor mensen met lagere inkomens is de auto van groot belang om zich te kunnen ontplooien.

dit is ons standpunt

Machtigingswet is overbodig

De VVD heeft in de Tweede Kamer bij het debat over de machtigingswet drie bezwaren tegen die wet aangevoerd:

- dat het parlement teveel buiten spel werd gezet;
- dat de wet niet nodig was;
- dat de regering misbruik van zo'n wet zou kunnen maken.

Toen heeft de heer Andriessen geroepen: „bewijs maar eens dat het parlement buiten spel wordt gezet, dat er misbruik van wordt gemaakt." Dat was natuurlijk een onnozele vraag, omdat je pas kunt bewijzen dat dat gebeurt nadat de wet is aangenomen, dus als ermee gewerkt wordt.

Al direct nadat de Tweede Kamer het wetsontwerp had behandeld gingen de bewijzen zich opstapelen. Drie voorbeelden:

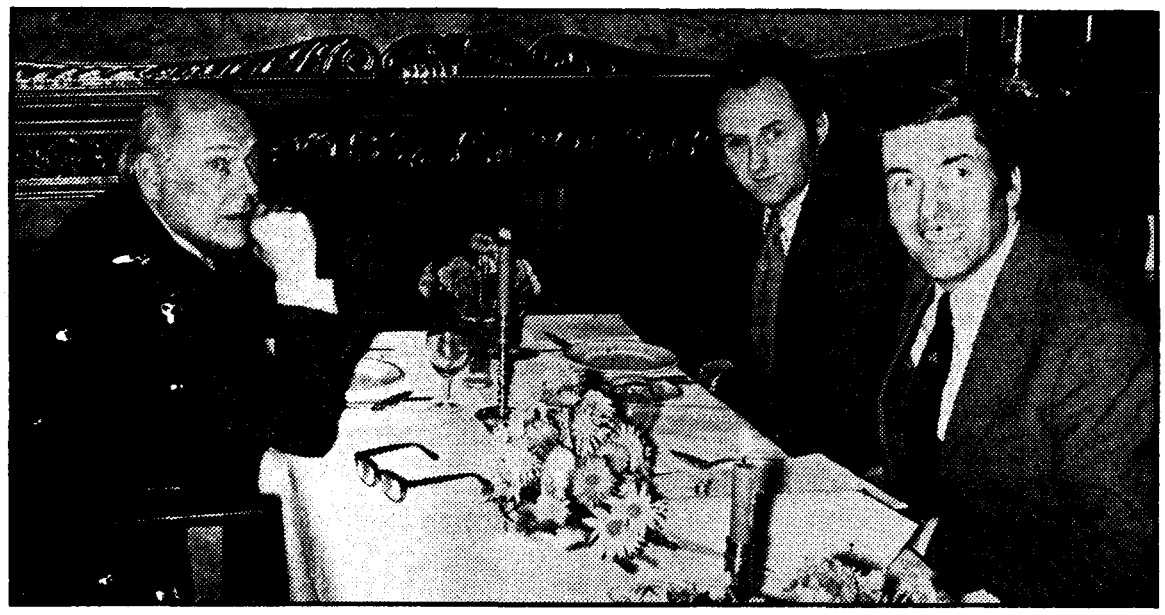
1) De dag na het debat in de Tweede Kamer verscheen er in de dagbladen een advertentie van de PvdA, waarin stond: „De machtigingswet is er door". Een juichkreet, waarbij helemaal geen rekening werd gehouden met het feit dat er in onze parlementaire democratie ook nog zoiets als een Eerste Kamer bestaat. Dat is minachting van het parlement.

2) In het kerstreces stuurde de minister-president een flodderig briefje naar de Tweede Kamer, waarin hij — vrij vertaald — schreef: „De regering is van plan ingevolge de machtigingswet een paar maatregelen te nemen; wie wil weten welke maatregelen dat zijn, leest de Handelingen van het Kamerdebat over die wet nog maar eens na." Dat is ook een symptoom van buiten spel zetten van het parlement, onvoldoende informatie, minachting voor de volksvertegenwoordiging.

3) Begin februari verscheen een advertentie in de kranten, een advertentie van het ministerie van volkshuisvesting. Daarin kon men lezen: „Huren in 1974 aan banden". Er werd helemaal niet bij vermeld, dat het parlement over die zaak nog moet beslissen. Alweer: minachting van het parlement.

De heer Andriessen heeft al zijn bewijzen voor het feit dat onze eerste stelling (parlement te veel buiten spel) klopt.

Onze tweede stelling was: De wet is niet nodig. Wij hebben de machtigingswet een „loonwet in kerstverpakking" genoemd. Wij zijn namelijk van mening dat de wet alleen maar is ingediend, omdat minister Boersma geen loonmaatregelen durfde te nemen. Nu kon hij zich verschuilen achter de machtigingswet. Dat begint men in brede kring in te zien: ook de vakbeweging begint zich tegen de machtigingswet te keren; ook in die kring begint men te beseffen dat wij met onze tweede stelling (de wet was niet nodig) gelijk hadden.

Wim Kan zei op oudejaarsavond: Den Uyl heeft misschien geen machtshonger, maar trek heeft hij wel.

Ons derde bezwaar was de mo gelijkheid van misbruik. Misbrui in die zin dat de regering zou po gen typisch socialistische stok paardjes door te zetten. Wij heb ben bij het debat twee van di stokpaardjes genoemd: vergro ting van de staatsmacht en nivel lering van inkomens.

De loononderhandelingen moe ten nog beginnen. Wat die nivel lering betreft kunnen wij dus pa later zeggen of wij ook op dit punt gelijk hebben gehad. Maa dat de regering de machtigings wet misbruikt om te trachten d staatsmacht te vergroten, dat blijkt al uit de voorbeelden ove het buiten spel zetten van het par lement.

Praktisch al onze voorspellin gen zijn uitgekomen. Daar kom bij, dat de situatie waarin on land verkeert gewijzigd is: e blijkt een redelijke olie-aanvoe te zijn, de prijsstijging valt me volgens de half februari gepubli ceerde cijfers. Dat zijn allemaa redenen, op grond waarvan d VVD aan de regering gevraag heeft de machtigingswet in t trekken.

Misschien doet de regering da nog, vlak voor de verkiezingen als stunt — je weet het nooit bi deze heren. Weigert de regerin de machtigingswet in te trekken dan zal elke keer weer door d VVD tegen die wet worden ge vochten. Wij zullen proberen di wet buiten werking te krijgen want elke dag machtigingswet i één dag te veel.

Samenspel bij sociaal-cultureel beleid

De welvaart heeft ons tot veel in staat gesteld. Dat wij onder omstandigheden leven, waarin wij meer dan ooit in de geschiedenis van de mensheid ons eigen bestaan kunnen beïnvloeden, onze bestemming vinden ongeacht stand, ras of geloof is geen gering voorrecht. Het is dwaas daar de ogen voor te sluiten; het is even dwaas om voorbij te gaan aan de problemen die de welvaart heeft opgeroepen.

Het aanpakken van die problemen moet op heel verschillende gebieden gebeuren. Groepen mensen, die zichzelf niet of niet geheel kunnen handhaven behoeven onze hulp. Hulp die slechts gedeeltelijk kan worden geboden in en door de eigen kring. De overheid heeft daar een taak te vervullen. Een taakvervulling, die op zichzelf erop gericht moet zijn om, waar en voor zover dit mogelijk is, mensen weer tot zelfstandig functioneren in de samenleving te brengen. Dat kan meestal het best gebeuren doordat de overheid probeert tot een goed samenspel te komen met organisaties en initiatieven die uit de samenleving zelf zijn voortgekomen of daar ontstaan.

Van geheel andere aard is dat deel van het sociaal-culturele beleid, dat zich op gevormde mensen richt. Daar kan men de stimulering van het culturele leven toe rekenen, het behoud van onze natuur, de bevordering van sport en recreatie. Ook daar is de helpende hand van de overheid volstrekt onmisbaar.

Doordat in onze democratische samenleving de gelukkige situatie is gegroeid dat de zeer grote inkomensverschillen uit vroeger tijden zijn verdwenen, is tegelijkertijd de volledige particuliere financiering van deze zaken in vele gevallen onmogelijk geworden. Toch mag zij niet verloren gaan, omdat zij een gezond tegenwicht vormt in een samenleving die soms te eenzijdig harde materialistische trekken dreigt te vertonen. Naar ons inzicht heeft de overheid ook daar een duidelijke taak.

Maar juist omdat het gaat om niet-materiële zaken, dreigt hie gevaar, dat de overheid zich t zeer mengt in datgene wat tot de typische eigen levenssfeer van de individuele mens behoort. Daar om moet men dit beleid in he bijzonder heel kritisch volgen Grensoverschrijdingen door de overheid dreigen hier.

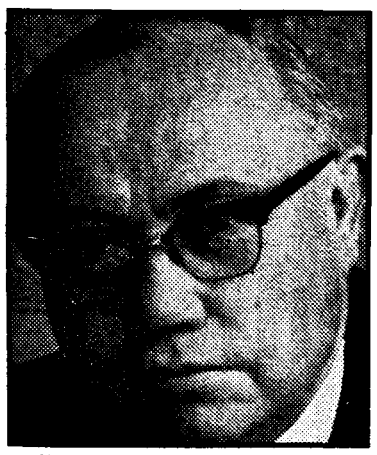
Wij beoordelen dit beleid juis daarom heel nauwkeurig, niet om te knibbelen op de centen, maa wel omdat wij vinden dat op dit gebied bij alle overheidssteun de particuliere inbreng onmisbaar is Anders wordt het sociaal-cultu reel beleid van de overheid een toedekking van wat moet leven in plaats van een stimulans.

voor de aankoop van uw BUNGALOW of LANDHUIS in EINDHOVEN of omgeving is er: mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO
Gaarne adviseren wij u over de
FISCALE OUDEDAGS RESERVE
en de voor u specifieke mogelijkheden.
APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

door mr. H. van Riel lid van de Eerste Kamer en oud-lid van het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Taak van provinciale staten

Wat doen de Provinciale Staten eigenlijk?

Vele antwoorden zijn mogelijk. Mij bleef uit dat aantal voornamelijk het volgende bij.

Toen ik in 1946 voor de Partij van de Vrijheid lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland werd, leidde de fractievoorzitter, de liberale oud-minister jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, mij in die waardigheid in met de volgende woorden: „Je hoofdtaak is een goed college van Gedeputeerde Staten te kiezen met het liefst een liberaal er in, en verder zoveel mogelijk je mond te houden, tenzij je ergens bepaald verstand van hebt."

Zijn opvolger als fractievoorzitter, mr. S. J. R. de Monchy, de oud-burgemeester van Den Haag, leerde mij daarnevens dat leden van Provinciale Staten slechts iets behoorden te zeggen, wanneer het college van Gedeputeerde Staten, van liberaal standpunt uit, bepaaldelijk onjuist handelde, of een zakelijke misslag dreigde te begaan.

Ondersteunende betogen bleven achterwege; verkwisting van den duren tijd van Gedeputeerden en hoofdambtenaren.

De heer De Monchy was oudgriffier der Staten van Zuid-Holland en verkreeg mede door de vervulling dier functie een specifieke kijk op de dingen.

Die adviezen, die ik als man in de kracht des levens ontving, verloren tot vandaag, naar mijn bescheiden mening, weinig aan waarde.

Anders dan in de Wet staat immers, wordt een Provincie — wat dit lichaam dan ook moge voorstellen — door Gedeputeerden en ambtenaren bestuurd, niet door de Staten, ondanks alle staatsrechtelijke inspraak die de Hoge Vergadering (om wijlen mijn chr. historische collega dr. Schmal te citeren) heeft.

Kort gezegd zijn de Provinciale Staten er om slechte Gedeputeerden op hun vingers te tikken, soms nodig en dàn zeer nuttig, en een bepaalde politieke beleidslijn aan te geven.

Wie lid wordt, het magistratenbloed in zich voelt, tot samenwerking met anderen in velerlei opzicht in staat is, moet trachten Gedeputeerde te worden en het bereiken van dat einddoel met wijze omzichtigheid voor te bereiden. Een prachtige functie, die vroeger grote mogelijkheden opende voor wat bescheidener vernuften, zonder véél ambitie. Hier spreek ik uit eigen ervaring, aangezien ik zestien jaren Gedeputeerde van Zuid-Holland mocht zijn.

Dorsen van stro

Gepraat wordt er tegenwoordig in de Staten wel bijzonder veel en, helaas, in de vorm van wat politiek toegepaste quasi-parlementaire betogen, soms ondeskundig, meestal vervelend en onoorspronkelijk, op een ten aanzien van dat der Tweede Kamer aanzienlijk lager niveau. Voorgelezen verhaaltjes, misschien deels voorgelezen, bij socialisten e.d., op last van partijgroeperingen, deels op grond van eigen aandrang.

Toezien bij het dorsen van stro is een essentiale voor een jong statenlid.

Niemand late zich hierdoor ontmoedigen. Juist door de sobere achtergrond vindt degene, die werkelijk iets te vertellen heeft, de problemen beter kent dan een ander, een uitnemend en geïnteresseerd gehoor en trekken Gedeputeerden en ambtenaren zich bepaald meer van actieve en verstandige Statenleden aan dan ministers zich dat — voor het minst onder de heer drs. Den Uyl — van het Parlement plegen te doen. Een bekwaam Statenlid heeft invloed, mits hij pregnant en vooral deskundig spreekt; zo mogelijk: il faut se faire rare.

De belangstelling der Staten heeft in de ruim honderdentwintig jaren sterk gevarieerd. Eenmaal lag de nadruk in hoge mate op een apart terrein, dat van het waterschapsbestuur, mede in juridisch-technische zin. Zeer vele Statenleden hadden vroeger van die materie echt verstand en leefden met waterstaatskwesties mede.

In de meeste provincies zijn, voorzover mij bekend, die tijden nu voorbij. In de eerste tientallen jaren na 1945 is zeer veel ondernomen op het gebied der waterschapsconcentratie en op de administratief-juridische problematiek raakte men wel wat uitgestudeerd. Deskundigheid van dat type is voor een Statenlid geen eis meer.

Wie nu wat voorstellen wil, moet zich verdiepen in de milieuproblematiek, bijvoorbeeld de waterzuivering, de planologie en diverse stukken van het subsidiebeleid.

Op al deze terreinen hebben de Provinciale Staten een bijwijlen weldadige invloed ontwikkeld, zijn zij soms zeer stimulerend en initiatiefnemend opgetreden, dikwijls nadat bepaalde Gedeputeerden, op hun beurt geïnspireerd door hoofdambtenaren, de kwesties voor het eerst aansneden.

Situaties veranderen door de jaren heen.

De overgrote meerderheid der Statenleden vond de problematiek rondom de ruimtelijke ordening eerst te moeilijk en, zo zij het woord voerden, lieten zij het bij wensen en vage algemene opmerkingen. Mededenken over planologische moeilijkheden werd intussen in de laatste jaren veel algemener en men maakt in de Staten heden ten dage zéér zinvolle opmerkingen.

Een prachtig werkgebied voor een jonge liberaal.

Denk daarbij ook aan de grote behoefte aan natuurterreinen, aan recreatieparken, aan landschappelijke voorzieningen en vergeet daarbij onze landbouwers niet.

Bij de behandeling van planologische vraagstukken kregen het ambacht zomede de middenstand, de negotianten in meer algemene zin, dikwijls te weinig bijzondere aandacht.

Velen in de Staten zijn uit overwegingen van ruimtelijke ordening of uit antikapitalistisch instinct, tegen grootwinkelbedrijven die zich dikwijls wat moeilijk in een dorpspatroon laten invoegen qua verkeer en esthetisch aspect, maar vergeten hierbij precies en en détail te letten op de belangen der kleine en middelgrote zakenlieden en dier betekenis voor het maatschappelijk leven en verkeer.

Landbouw

Een VVD-Statenlid behoort veel contact met landbouw- en middenstandskringen te onderhouden, ongeacht zijn eigen herkomst en broodwinning. Relatief weinigen voldoen aan deze eis. Onze Statenleden stammen veelal uit de ambtenarenwereld, uit de kring der academici, en hebben van nature minder betrekking tot de wereld der agrariërs en der middenstanders; zij laten of lieten dit terrein over aan de confessionelen, vooral de CHU en de ARP.

Iedere politieke partij heeft haar eigen lievelingen en wij zullen goed doen onze kracht te zoeken daar waar onze aanhang ligt. En dit vooral niet in de geest van algemene sympathiebetuigingen, maar op grond van een wezenlijk begrip voor de belangen en behoeften der betrokkenen, verkregen door eigen contact met Nederlanders, die in een enkel opzicht een eigen denkwereld vormen.

Laat vooral niemand de schoen aantrekken, die hem niet past! Een aantal liberale Statenleden muntten steeds uit door gespecialiseerde belangstelling in de door mij aangegeven richting. Hun zij hier nog eens extra lof toegebracht, en ik spreek daarbij de hoop uit, dat de jongeren zich hun betrokken voorgangers tot voorbeeld zullen willen stellen.

De liberaal vervalt nu eenmaal makkelijk in algemeenheden krachtens zijn, hem van huis uit eigen, wat abstracte denktrant en bijwijlen alleen op het papier gefundeerde kennis der wereld buiten zijn eigen milieu. Daar vooral, in de sfeer van het intermenselijke contact, moet thans verandering komen.

Scherp toezien

De macht van het college van Gedeputeerde Staten is wel groot en dan voornamelijk via het toezicht op de gemeenten en de taak, aan het college bij allerlei bijzondere wetten toegekend.

Wat de Staten betreft is de verordenende bevoegdheid niet gering en van die verordenende bevoegdheid wordt tegenwoordig nogal gebruik gemaakt. VVD-Statenleden behoren te dezer zake scherp toe te zien. In sommige delen van ons land valt een streven te bespeuren de verordenende bevoegdheid der Staten te gebruiken om de algehele structuur der provincie in rode of rood-klerikale zin om te buigen, met verwaarlozing bijvoorbeeld van de rechtmatige belangen der grondeigenaren, der agrariërs en der nijverheid, waar wij met elkaar van leven. Scherp opletten is geboden.

Voor het overige spelen de plannen van Gedeputeerden, ambtenaren en Staten zich binnen een bepaald financieel raam af. In dit verband ligt wellicht de grootste taak voor het liberale Statenlid in de komende jaren. Her en der valt dunkt mij, te bespeuren dat enkele colleges van G.S. bezig zijn de weg in te slaan van de grote gemeenten en de provinciale financiën zeer langzaam aan, op voorzichtige en waardige wijze, uit te hollen.

De Provincie als orgaan verliest in dier voege aan de ene kant, door het verdwijnen van de elasticiteit ten aanzien van het gebruik der geldmiddelen aan wezenlijke invloed, en aan de andere kant bestaat de grote kans dat de provinciën, in de positie komend van vele gemeenten, de eisen ten aanzien van hun aandeel in de staatsinkomsten bewust overvragend gaan opvoeren, de Staat als het ware in de klem van acute, onontkoombare behoeften stellend, en aldus het totale aandeel van de overheid in het nationale inkomen ten koste van de particuliere consumptie vergrotend.

De socialisten proberen min of meer openlijk de individuele Nederlander in zijn eigen mogelijkheden te beperken. Dat is tot daar aan toe, mits het met de handen boven de tafel gebeurt. Onderdeel van een parlementair meerderheidsstelsel. Vals is het echter via, door lichtzinnig of boosaardig beleid in het leven geroepen, kastekorten socialisatie der Nederlandse gemeenschap te forceren. Statenleden, waakt hiertegen!

Op dit punt kunnen liberale Statenleden, mits niet voor veel studie terugschrikkend en onbevreesd voor politieke aanvallen, bij uitstek nuttig werk verrichten. Ten dele via de weg van informatie naar de resultaten van het toezicht van het college van G.S. op de gemeenten. Goed samenspel met gemeentelijke VVD-bestuurders is hierbij absoluut nodig.

Prachtige taak

Statenleden behoren bij sterke voorkeur liberale idealisten te zijn. Een Statenlid krijgt immers praktisch nooit publiciteit, eerst na vijfentwintig jaren een Koninklijke onderscheiding en persoonlijk aanzien in zijn kwaliteit van Statenlid hooguit slechts in een zeer beperkte kring.

Maar het is een prachtige taak voor wie van constructief, op de toekomst gericht nadenken en werken houdt en van nature min of meer bescheiden blijven wil qua invloed en positie.

Tenslotte verkiezen Provinciale Staten de Eerste Kamer; hoe meer liberale Statenleden, hoe meer VVD'ers in de Eerste Kamer.

Ik kan slechts hopen dat velen reeds in dit laatste punt een motief zien zullen om op 27 maart a.s. hun stem aan de VVD te geven!

Over de staatkundige betekenis der komende Statenverkiezingen schrijft onze politieke leider de heer Wiegel. Mij zou zulks niet betamen.

Stemmen bij volmacht of in een andere gemeente

De verkiezingen voor de provinciale staten worden gehouden op 27 maart, die voor de gemeenteraden op 29 mei 1974.

Wie niet in de gelegenheid is zelf aan de verkiezingen deel te nemen kan bij volmacht stemmen. Bij de verkiezingen voor de provinciale staten is het bovendien mogelijk in een andere gemeente bnnen de eigen provincie te stemmen. Hieronder vindt men een beknopte uiteezetting van de terzake geldende regels.

FORMULIEREN

Om bij volmacht te kunnen stemmen dient u een formulier in te vullen. Dit formulier is ter gemeentesecretarie van elke gemeente verkrijgbaar.

Ook als u in een andere gemeente wilt stemmen (dit is alleen mogelijk bij de verkiezingen voor provinciale staten en dan nog alleen binnen uw eigen provincie) heeft u een formulier nodig. Ook dat is ter gemeentesecretarie van elke gemeente verkrijgbaar.

WIE KAN VOOR U STEMMEN?

Als u schriftelijk iemand wilt machtigen om voor u te stemmen, dan moet dat een familielid tot in de vierde graad zijn (die dan in een andere gemeente mag wonen) of een huisgeno(o)t(e). Het spreekt vanzelf dat degeen aan wie u de machtiging geeft zelf kiesrecht moet hebben; huisgenoten dienen op hetzelfde adres te zijn ingeschreven als uzelf. In uitzonderingsgevallen kunt u ook iemand die geen familielid of huisgeno(o)t(e) is schriftelijk machtigen; daarover moet u dan tijdig ter gemeentesecretarie nadere inlichtingen vragen.

Als u persoonlijk iemand wilt machtigen om voor u te stemmen, dan hoeft dat géén familielid of huisgeno(o)t(e) te zijn. U mag dus bij persoonlijke machtiging iedereen aanwijzen om voor u te stemmen - wie u maar wilt; wel moet degeen aan wie u de machtiging verleent in hetzelfde kiesregister zijn opgenomen.

Voor elke kiezer geldt dat hij niet meer dan twee volmachten mag aannemen.

Voor de verkiezingen voor provinciale staten moet een schriftelijk verzoek om bij volmacht te mogen stemmen of een verzoek om in een andere gemeente te mogen stemmen uiterlijk op 13 maart 1974 worden ingeleverd.

Voor de verkiezingen voor provinciale staten moet een persoonlijk verzoek om bij volmacht te mogen stemmen uiterlijk op 22 maart 1974 worden ingelverd. Volmachtgever en gemachtigde dienen het ingevulde formulier samen in te leveren.

Voor de verkiezingen voor de gemeenteraden moet een schriftelijk verzoek om bij volmacht te mogen stemmen uiterlijk op 15 mei 1974 worden ingeleverd. Een persoonlijk verzoek met betrekking tot deze verkiezingen moet uiterlijk op 24 mei worden ingeleverd, waarbij weer volmachtgever en gemachtigde samen het formulier dienen in te leveren.

In alle gevallen dienen de formulieren ingeleverd te worden bij de secretarie van de gemeente waar degeen die het verzoek indient in het kiezersregister is opgenomen.

door mevrouw H. J. Schlemper—van Gijn, voorzitster van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD en lid van de gemeenteraad van Vught.

Taak van gemeenteraden

Hoewel nog steeds te weinig, zijn gelukkig vele Nederlanders overtuigd van het belang van verkiezingen voor de Tweede Kamer. Hoe staat dat echter met de gemeenteraden?

De opkomst van de kiezers voor de verkiezing van gemeenteraadsleden geeft niet altijd reden tot juichen. Terwijl toch juist in de gemeenteraad belangen aan de orde kunnen zijn die ons direct raken in onze eerste „levensbehoeften". Vragen bijvoorbeeld als: hoe kunnen wij wonen, waar liggen de scholen van onze kinderen, hoe is de winkelwijk gesitueerd, waar mogen wij parkeren, waar kunnen onze kinderen buitenspelen, hoe worden onze plantsoenen schoongehouden, zijn er voldoende sport- en recreatie-terreinen, hoe lopen de busdiensten?

Het is eigenlijk vreemd dat zulke elementaire zaken zo vaak zo weinig in verband gebracht worden met de gemeenteraadsverkiezingen en dat men zich pas over raadsleden oriënteert als men aan den lijve een probleem ervaart, zoals overlast van een nabijgelegen bedrijf, bomen die alle zon wegnemen, klachten over de huisvuilophaaldienst, moeilijkheden met een bouwvergunning.

Uit deze voorbeelden zal het duidelijk zijn dat het van groot belang is hoe de gemeenteraad er na de verkiezing uitziet en of de mogelijkheid aanwezig is een behoorlijk college van wethouders te kiezen, een college dat samen met de burgemeester het dagelijks bestuur van de gemeente vormt.

Eigen lijst

Wie ervan overtuigd is dat een goede raad noodzakelijk is, zal bij zichzelf te rade moeten gaan hoe deze er uit moet zien, aan welke fractie hij zijn stem zal geven, opdat zijn denkbeelden in de raad het beste vertolkt zullen worden. Men moet dus een partij kiezen. In sommige gemeenten heeft men nog onafhankelijke groeperingen, maar het is zeker het streven van de VVD in alle plaatsen met een eigen VVD-lijst uit te komen.

Op dit moment is men alom bezig lijsten samen te stellen voor de komende verkiezingen. Lijsten die een zo groot mogelijke waarborg moeten bieden vele burgers in een gemeente aan te spreken.

Bij de samenstelling van die lijsten hanteert men verschillende criteria: aantrekkingskracht op de kiezer, de kwaliteit voor een verkozen fractie, bij kleine zowel als bij grotere omvang, het doelmatig functioneren van die fractie temidden van de andere fracties. Men moet kijken naar de leeftijd van de kandidaten, zowel mannen als vrouwen met verschillende beroepen of interessen. Ook moet men er zeker op letten dat er onder de kandidaten personen zijn die bereid zijn wethouder te worden. Het is namelijk zeer belangrijk een plaats te krijgen in het college dat met de dagelijkse gang van zaken belast is.

De VVD streeft ernaar om dit laatste zoveel mogelijk te bereiken. Zij is bereid mee te werken aan de vorming van een college van wethouders dat een afspiegeling is van de samenstelling van de gemeenteraad. Het verdient aanbeveling dat het nieuwe college ten behoeve van de komende raadszittingsperiode een beleidsprogram opstelt, dat — al dan niet geamendeerd — wordt vastgesteld door de raad en jaarlijks wordt aangepast aan de veranderde omstandigheden en prioriteiten.

De VVD meent ook dat de burger meer bij het bestuur betrokken moet zijn. Men moet zich meer betrokken voelen bij de plaatselijke samenleving. Volgens de Gemeentewet is het mogelijk ook niet raadsleden in speciale raadscommissies te benoemen; dit is dus een directe betrekking van inwoners van een gemeente bij het werk.

Ook dringt de VVD er sterk op aan dat plannen duidelijk en tijdig bekend gemaakt worden, zodat wie het aangaat de besluitvorming kan beïnvloeden. De inspraak op vele terreinen is van belang, zeker bij de voorbereidingen van stadsvernieuwing en -uitbreiding. Inspraakprocedures moeten echter niet leiden tot onverantwoorde vertraging en onevenwichtigheid in de besluitvorming.

De laatste jaren is het beleid bij de stadsuitbreiding teveel gericht geweest op een te onpersoonlijke flatbouw. Het is gewenst dat dit beleid wordt omgebogen in de richting van wijken waarin de mens van heden zichzelf terugvindt. Dus een hoog percentage eengezinswoningen en een stedebouwkundige opzet van beslotenheid en overzichtelijkheid. Bij het maken van deze plannen dient het milieubeheer een eigen volwaardige plaats in te nemen.

Ook op het gebied van het onderwijs ligt een taak voor het gemeentebestuur. Er moeten goede scholen komen voor het openbaar onderwijs, niet alleen voor het kleuter- en basisonderwijs, maar ook voor het beroeps- en het buitengewoon onderwijs. Mogelijkheden moeten geschapen worden voor het bijzonder onderwijs. Het kind moet bij alle onderwijsvoorzieningen centraal staan.

Bij het cultuurbeleid dient men grote aandacht te besteden aan de actieve kunstbeoefening, zoals het bevorderen van de stichting van een muziekschool, een bibliotheek en creativiteitscentra.

Bejaarden

Op het gebied van de gezondheidszorg kan het gemeentebestuur coördinerend en stimulerend optreden. De samenwerking tussen de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlen moet nagestreefd worden.

Het bejaardenbeleid moet e gericht zijn dat de bejaarden lang mogelijk zelfstandig kun blijven. Het is nodig dat er jaardenwoningen gebouwd w den, waarvan de bewoners zo dig hulp kunnen ontvangen nabijgelegen pensionhuizen dienstencentra.

Natuurlijk zijn voor bejaar die niet meer zelfstandig kun blijven pensiontehuizen en pleegtehuizen noodzakelijk, n er moet gewaakt worden te een overcapaciteit.

Ik heb enige punten aangeha uit het uitvoerig gemeentep gram van de VVD. Dit is sam gesteld door een commissie leden van de Vereniging van S ten- en Raadsleden. Dit hele p gram is gebaseerd op de liber beginselen waarin vrijheid, antwoordelijkheid, verdraagzaa heid en sociale gerechtigheid vo opstaan. Het moet bij de VV fractie een taak zijn er naar streven dat de mens zich n eigen aanleg en inzicht kan o plooien. In deze gecomplicee samenleving, met al zijn reg en voorschriften, zal men moe waken voor de vrijheid van burger. Maar men moet dan als burger deze vrijheid laten men gaan met een sterk vera woordelijkheidsgevoel voor medemens.

Wij hebben vertrouwen in de mens

VERVOLG VAN PAGINA 1

de opstelling van onze partij daartegenover, hun effect op de stembepaling van de kiezers hebben. Ik denk aan het falen van de regering bij de benzine-distributie, aan het falen bij de opvang van de gevolgen daarvan, aan het ten koste van de middenstand gevoerde prijsbeleid, aan de uitspraak van de minister-president, dat ieder die per jaar een inkomen heeft van *f* 16.000,— of meer er op achteruit zal gaan, aan het niet nakomen van de verkiezingsbeloften van de linkse partijen op het terrein van de milieuproblematiek, aan het teruglopen van de woningbouw, aan de in schrille tegenstelling tot de beloften van de PvdA staande daadwerkelijke aanpak van de problemen in de regio.

De VVD heeft het op al deze beleidspunten niet gemakshalve gelaten bij kritiek. Wij hebben — om het rijtje langs te gaan — toen duidelijk werd, dat de olieaanvoer meeviel, gevraagd de benzinedistributie niet door te voeren. Wij hebben aan de regering voorgesteld de door haar crisisbeleid getroffen bedrijfstakken, zoals de horeca, het garagebedrijf en pomphouders, schadeloos te stellen. Wij hebben er de afgelopen weken op gehamerd, dat de aanscherping van het prijsbeleid ongedaan moest worden gemaakt. Deze week maakten wij een plan openbaar, dat als het zou worden uitgevoerd, er toe zou kunnen leiden, dat mensen met een inkomen van *f* 16.000,— of meer, er niet op achteruit hoeven te gaan. Met anderen hebben wij getracht het milieubeleid van het kabinet meer inhoud te geven. Wij waarschuwden tegen de terugval van de bouwproduktie en wij hebben in onze tegenbegroting voor de verbetering van de positie van de regio's extra gelden uitgetrokken.

Onze tegenstanders roepen in koor, dat onze oppositie grof, ongenuanceerd en eenzijdig is. De feiten weerleggen die verwijten. En laat bijv. de heer Andriessen, die ons laatst heeft gekritiseerd, eens bij zichzelf overdenken, wat — als een kabinet van confessionelen en VVD zo had gehannest met het distributiebeleid, een machtigingswet had ingediend en de bouwproduktie had doen ineenstorten — wat oppositieleider Den Uyl dan had gezegd.

Machtigingswet

Niet alleen aan de opstelling van het huidige kabinet en onze houding daartegenover in een reeks van actuele vraagstukken wordt zichtbaar wat het verschil is tussen een beleid, dat wordt bepaald door de PvdA en een beleid waarop liberalen invloed hebben. Ook en misschien wel het duidelijkst spreekt dat verschil uit het feit, dat het kabinet-Den Uyl de machtigingswet indiende. Spreiding van macht was een leuze van de PvdA en het kabinet. Een loze leuze. Met de machtigingswet in handen wilde het kabinet precies het omgekeerde bereiken. Of een regering haar taak verstaat, kan pas goed worden beoordeeld, als de problemen, waarvoor zij staat, groot zijn. Of een kabinet werkelijk staat voor zijn beloften, kan pas beoordeeld worden als de situatie moeilijk is. Dan worden de nieren pas geproefd.

Wij hebben gezien hoe het kabinet eind vorig jaar de zaken heeft aangepakt. Geen crisisbeheersing, maar paniekvoetbal. En toen de paniek eenmaal gezaaid was, lukte het het kabinet de Staten-Generaal zover te krijgen, dat zij instemden met vergroting van de greep van de staat op allerlei terrein en dat zij ook zelf een deel van hun macht uit handen gaven.

En wederom zeg ik, ook over die handelwijze kunnen de kiezers zich eind maart uitspreken.

Wezenlijk verschil

Onze oppositie wordt door onze tegenstanders niet alleen eenzijdig, maar ook materialistisch genoemd. Maar als het gaat om wezenlijke vragen, zoals de vraag, nivellering of niet, vergroting van de staatsmacht of van de persoonlijke vrijheid, afremming of bevordering van de menselijke ontplooiing, vergroting of verkleining van het vrij besteedbaar inkomen, beloning naar prestatie of beloning naar behoefte, dan gaan al deze vragen over het wezenlijke verschil tussen socialistische en liberale politiek.

Wij vinden dat de mensen moeten worden beloond naar de prestatie die zij leveren, naar de verantwoordelijkheid die zij dragen en naar de verdienste, die zij hebben voor de maatschappij.

Wij zijn van oordeel, dat het vrij besteedbare inkomen van een ieder zo groot mogelijk moet zijn omdat daardoor de vrije keuzemogelijkheid van de burger, zijn leven in te richten zoals hij dat wil, wordt vergroot.

Wij vinden dat het in het belang van de toekomst van onze samenleving is de menselijke ontplooiing zoveel mogelijk te stimuleren.

Wij geloven dat — beter dan de overheid — de individu zelf kan beslissen, in welke richting onze samenleving zich moet ontwikkelen. En wij vinden, dat scherpe nivellering moet worden afgewezen, omdat het eigen initiatief niet mag worden gedood.

Daarom is onze oppositie geen grove oppositie. Daarom zijn onze opvattingen over de inkomensverdeling, de belastingpolitiek en de problematiek van de zelfstandigen niet materialistisch. Het wezenlijke verschil — en ook daarover gaat de komende verkiezingsstrijd — tussen socialisten en liberalen, is dat socialisten v mening zijn, dat — als de m sen worden vrijgelaten — het gaat met onze samenleving.

In wezen hebben socialisten pessimistische kijk op de me Wij hebben vertrouwen in mens.

Wij geloven, dat de vergroti van de vrijheid in het belang de menselijke ontplooiing en de toekomst van onze samen ving is. Misschien zullen teg standers van ons van deze spraken zeggen dat weer eens gebleken, dat liberalen de „ van de jungle" bepleiten. Het niet het eerste kwaadaardige wijt zijn, dat ons wordt gemaa Want bulten kijf staat, dat de v heid die wij bepleiten, alleen w kelijke vrijheid kan zijn, als in verantwoordelijkheid wo beleefd. Wij leggen daar de gr zen aan de vrijheid, als de v heid van de een, de vrijheid de ander aantast.

Heel doelbewust heb ik hier ven in het kort de diepere gr van ons politiek handelen eens geprobeerd weer te gev Dat is noodzakelijk, omdat in veelheid van politieke strijdp ten, beginselen wel eens uit zicht dreigen te verdwijnen.

Ik ben er van overtuigd, dat onze partij niet alleen aan de k zers duidelijk zal weten te mak tegen welke beleidsdaden van kabinet-Den Uyl wij ons opst len, niet alleen onze alternat ven voor het beleid van het ka net-Den Uyl over het voetlicht weten te brengen, maar ook vooral de diepere achtergrond heel ons handelen, zal weten zic baar te maken, wij dan voor werkelijke en blijvende verb ding van onze partij kunnen z gen.

door mr. F. Korthals Altes,
algemeen secretaris van de VVD

Enorme ledengroei voor VVD

Op 18 januari 1974 zijn alle leden die zich in de laatste dagen van 1973 nog hadden opgegeven voor de computer geregistreerd. Ook de beëindigingen per januari zijn toen geregistreerd. Zo ontstond een zuivere meting van het aantal leden per 1 januari 1974. Het totaal: 68.414.

Per 1 januari 1973 bedroeg het aantal leden 38.607. In een jaar tijds derhalve een stijging met 29.807 leden ofwel 77.21 pct.

Enkele tussenstanden waren:

1 januari	— 38.607
7 maart	— 41.851
13 april	— 43.939
3 mei	— 45.205
1 juni	— 50.000
11 juli	— 51.621
18 september	— 52.700
29 september	— 60.000
8 oktober	— 62.000
12 december	— 65.043
31 december	— 68.414

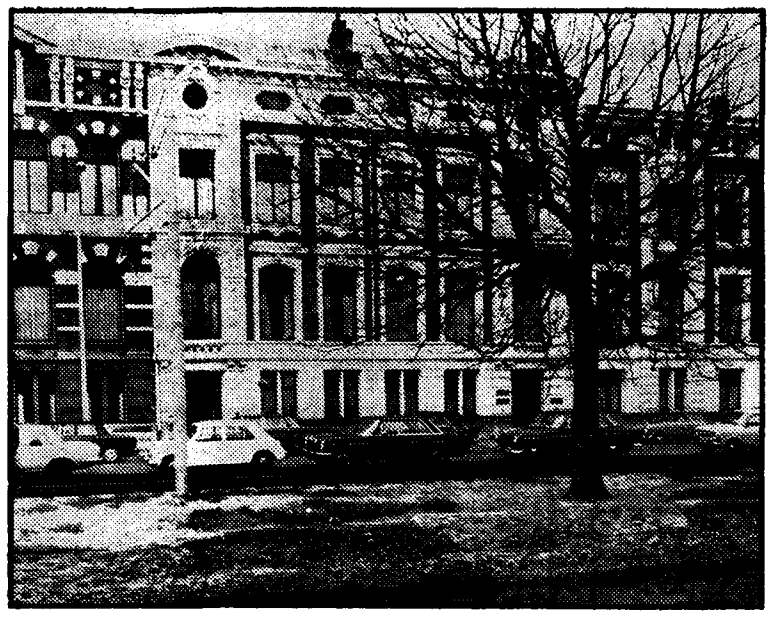
De stijging van het ledental blijkt tamelijk evenredig te zijn geschied over de groepen gewone leden en gezinsleden. Onder de groep gewone leden — die in drie leeftijdsklassen uiteenvalt is een duidelijke extra stijging te bemerken in de groep van 18 tot 27 jaar. Deze tendens stemt overeen met die van de verkiezingsuitslag van 29 november 1972. De groep jongste kiezers bleek immers toen aan de winst voor 10 pct. te hebben bijgedragen. Ook de groep aspirantleden nam extra toe. In tabel 1 zijn de cijfers per groep en de groeipercentages vermeld.

Tweede partij

Met het aantal van 68.414 leden per 1 januari is de VVD qua ledental de tweede partij in grootte geworden. De PvdA deelde kort na 1 januari mede dat zij het 100.000ste lid had ingeschreven. Zij is dus — evenals wat kiezersaanhang betreft — de grootste partij. In 1973 passeerde de VVD echter zowel de KVP als de ARP in ledental. De ARP had op 1 januari 65.116 leden. De KVP zal per 1 januari j.l. opgeveer 65.000 leden gehad hebben; een exact aantal is niet bekend gemaakt. Blijkens een aan de KVP-partijraad voorgelegde begroting rekent de KVP op niet meer dan 62.500 betalende leden per jaar over 1974. De CHU die geen centrale ledenadministratie heeft, schat haar ledental op 30.000.

Met de Statenverkiezingen kunnen de kiezers bewijzen dat de VVD ook in stemmenaantal de KVP passeert, en tweede partij wordt.

De groei van de VVD is niet gelijkmatig verdeeld over alle delen van het land. In het zuiden, waar de VVD het zwakst was en

Het Thorbeckehuis te Den Haag, Koninginnegracht 57, waar het algemeen secretariaat van de partij is gevestigd.

per 29 november 1972 (de verkiezingen voor de Tweede Kamer) het meest won, was de ledenwinst het grootst. In het noorden, waar in verhouding meer kiezers al leden waren, was er ook nog groei, maar minder spectaculair. In tabel 2 is aangegeven, in volgorde van grootte, de groei van het ledental in de verschillende rijkskieskringen, aangegeven in procenten, de organisatiegraad van elke rijkskieskring en het op 29 november 1972 behaalde stemmenpercentage.

Onder organisatiegraad versta ik de verhouding tussen het aantal kiezers en het aantal leden, uitgedrukt in een percentage. Voor de onderverdeling van het land is de verdeling gevolgd van de Kieswet. Dat is een verdeling in rijkskieskringen, in de VVD-organisatie kamercentrales genoemd. De provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel (met de Zuidelijke IJsselmeerpolders en Dronten), Utrecht, Zeeland en Limburg vormen ieder een kamercentrale. Gelderland omvat de rijkskieskringen Arnhem en Nijmegen (maar toch één kamercentrale bij de VVD); Noord-Holland omvat de rijkskieskringen (tevens kamercentrales) Amsterdam, Den Helder en Haarlem; Zuid-Holland: Rotterdam, 's-Gravenhage, Leiden en Dordrecht; Noord-Brabant: 's-Hertogenbosch en Tilburg.

Enige conclusies kunnen zijn: ondanks de zeer grote stijging in het Zuiden, werd daar de gemiddelde organisatiegraad nog niet bereikt. Dat ligt wel voor de hand: Het stemmen op een andere partij (VVD in plaats van KVP) is voor velen al een grote stap; het lid worden is voor velen een nog grotere stap. De grote toeneming van leden toont aan dat toch al vrij veel kiezers deze stap hebben gezet. Het potentieel voor nieuwe leden blijft in het zuiden het grootst. In iets mindere mate geldt hetzelfde voor Amsterdam en de kieskring Den Helder, welke laatste ook met de toeneming van het aantal leden iets onder het gemiddelde bleef. De geringe stijging in procenten in de drie noordelijke provincies vindt als tegenhanger dat de organisatiegraad daar al hoog was en redelijk boven het landelijk gemiddelde bleef liggen.

De organisatiegraad lag vroeger altijd omstreeks 5 pct. Als gevolg van de grote stijging van het kiezersaantal van 653.370 in 1971 tot 1.068.375 in 1972 (enerzijds als gevolg van de uitbreiding van het aantal kiesgerechtigden, anderzijds als gevolg van een stijging in procenten van 10.34 naar 14.45) daalde de organisatiegraad, en wel tot 3.6' pct. In de zomer van 1973 werd de 5 pct. weer behaald (ten opzichte van het kiezersaantal per 29 november 1972). Per 1 januari was de organisatiegraad 6.40 pct.

Hoe groot de kiezersaanhang nu is, weten wij nog niet. Opiniepeilingen wijzen op verdere winst. Pas op 27 maart a.s. zullen wij de werkelijke organisatiegraad nauwkeurig kunnen vaststellen.

Stijging gaat door

Het aantal leden blijft toenemen. Het aantal beëindigingen van het lidmaatschap is te verwaarlozen (wordt wel nauwkeurig in het computerbestand geadministreerd). Bij de telling van 13 februari was het totale ledenaantal 70.866, terwijl er nog ongeveer 250 aanmeldingen onverwerkt waren. Per dag komen er ongeveer 100 aanmeldingen binnen ofwel ruim 500 per week.
Hertogenbosch en Tilburg.

TABEL 1

SOORT LID	aantal 1.1.1973	aantal 1.1.1974	stijgings %
1. (gewone leden van 18—27 jaar)	1.311	3.443	162.62
2. (gewone leden van 27—65 jaar)	25.172	43.056	71.05
3. (gewone leden van 65 jaar en ouder)	5.029	9.441	87.73
4. (gezinsleden)	6.935	12.159	75.53
5. aspirantleden (jonger dan 18)	80	233	191.25
6. ereleden en leden van verdienste	80	82	2.50
Totaal gewone leden (1, 2 en 3)	31.512	55.940	77.52
Algemeen totaal leden	38.607	68.414	77.21
7. gratis abonnementen V. en D.	411	426	—
8. betalende abonnees V. en D.	11	17	—
Totaal aantal bestand	39.029	68.857	—

TABEL 2

Groeipercentage per rijkskieskring

Maastricht	314.81
's-Hertogenbosch	176.09
Tilburg	154.54
Nijmegen	124.01
Amsterdam	120.93
Haarlem	92.17
's-Gravenhage	85.13
Utrecht	78.43
Gehele land	77.21
Den Helder	76.60
Zwolle	73.05
Leiden	70.35
Arnhem	69.24
Rotterdam	66.56
Middelburg	59.62
Dordrecht	52.98
Assen	39.10
Leeuwarden	36.46
Groningen	24.82
(Afd. Brussel	84.85)
(Algemeen secr.	49.33)

Organisatiegraad per rijkskieskring per 1.1.74 en (1.1.73)

Assen	8.60	(6.18)
Leiden	8.30	(4.87)
Groningen	8.24	(6.60)
Utrecht	7.76	(4.35)
Leeuwarden	7.63	(5.59)
's-Gravenhage	7.41	(4.—)
Arnhem	6.94	(4.10)
Haarlem	6.75	(3.51)
Dordrecht	6.69	(4.37)
Zwolle	6.57	(3.80)
Gehele land	6.40	(3.61)
Rotterdam	6.36	(3.82)
Nijmegen	6.33	(2.83)
Middelburg	6.28	(3.93)
Den Helder	5.66	(3.21)
Amsterdam	4.93	(2.23)
Tilburg	4.41	(1.74)
's-Hertogenbosch	4.10	(1.45)
Maastricht	3.86	(0.92)

Behaald stemmenpercentage op 29 november 1972

Haarlem	20.99
Leiden	19.13
's-Gravenhage	18.93
Utrecht	17.64
Den Helder	16.33
Arnhem	15.99
Assen	15.21
Tilburg	14.49
Gehele land	14.45
Dordrecht	14.26
Middelburg	14.16
's-Hertogenbosch	12.80
Amsterdam	12.50
Maastricht	12.33
Nijmegen	11.98
Groningen	11.93
Zwolle	10.84
Rotterdam	10.53
Leeuwarden	9.96

Maak de VVD sterk

Vul de bon in
Vandaag nog!

Naam: . . . . . .
Geboortejaar: . . . . . .
Plaats: . . . . . .
Straat: . . . . . .

geeft zich op als lid van de VVD

(sturen aan:
Algemeen secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag)

Den Uyl mag dan wel een machtigingswet hebben,

maar ..... dat betekent nog niet, dat hij u uit uw eigen, lekkere, oude stoel kan krijgen, ook al zou uw vrouw dat nog zo graag willen.

maar die stoel hoeft geen probleem te zijn, bel eens

AUKE DE VRIES – Hoogeveen – Tel. 05280 - 65194

Restauratie van antieke meubelen — modernisering — meubelstoffeerderij.

Verlangt u naar RUST, RUIMTE, FRAAIE NATUUR en misschien een beetje ROMANTIEK, dan is DRENTHE voor u het ideale vakantieoord.
Wij hebben te huur:

100 luxe particuliere vakantiebungalows

(z.g. tweede woningen) door geheel Drenthe verspreid (niet op campings), elk op eigen terrein van 1000—6000 m2 a/d rand van natuurgebieden. Alle comfort, rust en privacy, zonnig terras. Vele met centr. verw., televisie en open haard. **Ideaal voor uw gezinsvakantie.** Alle bungalows met VVV-garantie.
Reserveer nu, er is nog keus. Mijdt de vakantiepiek. Iets voor uw Paas- en Pinkstervakantie, of lange weekends? Onze 15-jarige ervaring is ons vertrouwen. Ons aantal breidt zich steeds uit. Alleen goede bewoning wordt op prijs gesteld.
Inl.: WORLD TOURS (Afd. Drenthe), Voorburg (Z.H.). Tel.: 070-860644, altijd bereikbaar, ook 's avonds.

AANGEBODEN DOOR BOOMKWEKERIJ:

TAXUS, zeer zware coniferen,
tot 4 meter
in diverse soorten

STAAN IN NAARDEN

Alles met extra goede kluiten en zeer mooi gegroeid.

Vóór bezoek graag telef. bericht na 17 uur!

200 JAAR ★ Jac. Jurrissen & Zn.

Cort v. d. Lindenlaan 1 - NAARDEN - Telefoon 02159 - 43706.

OPGERICHT 1773.

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)

Vraagt onze uitgebreide woninglijst

mb mispelblom beyer
Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"
Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

Fa. P. Visser & Zonen

Sinds 1903

Voor aanleg van:

Centrale verwarming

Oliestookinstallaties

Aardgasinstallaties

Warmwatervoorziening

DORPSSTRAAT 167 — TEL. 01802—1206-1395 — ZEVENHUIZEN (Z.-H.)

Voor Vrije Dagen en vakantie

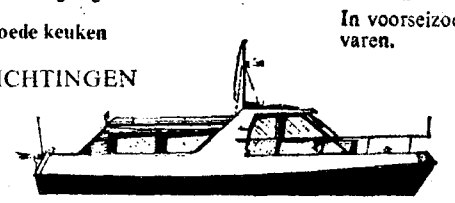
DE WATERGEUS

HOTEL PENSION
Nieuwkoop post Noorden Z.-H.
Simon van Capelweg 10.
Tel. 01724-8398.
Direct aan de plas gelegen. Kamers met prachtig uitzicht op het water. Terras en balkon op het zuiden.
Volledig pension f 37.50 p.p.p.d.
Zeil-, zwem-, roei en visgelegenheid.

Restaurant met goede keuken

BOTEN VERHUUR EN VERKOOP
Zwartsluis (O) bij Zwolle. Mastenmakerstraat 23. Tel. 05208 - 2536 of 2439.
Motor-kruisers.
Kajuit-zeilboten.
Car-a-vans
Open-zeilboten
Canadese cano's
Roei- en visboten.
Zeilschool voor jongeren en ouderen
In voorseizoen les in motorbootvaren.

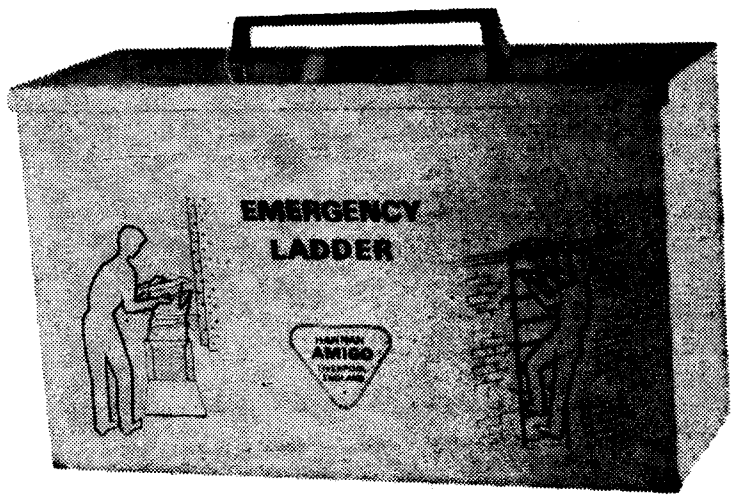
VRAAGT INLICHTINGEN

NIEUWKOOP **ZWARTSLUIS**

DE WATERGEUS

Dit metalen kastje bevat een **AMIGO** uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder. In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND
JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

vrijheid en democratie

Wij bieden werkelijk alternatief

door H. Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Over minder dan 20 dagen is de uitslag van de Statenverkiezingen bekend. Een belangrijke uitslag omdat — ik schreef dat al eerder — deze verkiezingen door vele politici en partijen ook worden gezien als graadmeter voor de landspolitiek.

In dat besef is overal in onze partij een enorme werkkracht en een groot enthousiasme te bespeuren. De basis daarvoor is op 29 november 1972 door de kiezers gelegd. Toen gaven meer dan 1 miljoen kiezers ons hun vertrouwen. En belangrijker dan het getal was het feit, dat onze aanhang niet alleen enorm werd vergroot, maar vooral ook verbreed. Aanzienlijke winst bij de jeugd, een doorbraak bij de katholieken, voor het eerst vaste voet aan de grond bij gereformeerden en een vergroting van onze aanhang bij de werknemers.

Bij die verkiezingswinst is het niet gebleven. Direct na 29 november zette zich de winst van het ledental van onze partij in. In één jaar tijd zijn wij wat ledental betreft bijna verdubbeld, zijn wij de ARP en waarschijnlijk ook de KVP voorbij gestreefd. Die winst groeit nog steeds door. Elke week gaat onze partij met ca. 500 leden. Dezelfde ontwikkeling is te zien als wordt gekeken naar het aantal nieuw opgerichte afdelingen: In die gebieden waar onze partij tot voor kort nauwelijks enige aanhang had — laat staan enige organisatie — worden reeksen afdelingen opgericht. Toen ik vorige week in Doetinchem sprak, vernam ik dat alleen al de Rijkskieskring Nijmegen van onze partij er een twintigtal afdelingen bij heeft gekregen.

Een derde teken van onze bloei op dit moment is, dat overal waar onze partij bijeenkomsten organiseert grote belangstelling bestaat voor de ideeën, die wij uitdragen.

Een voorbeeld: Toen ik laatst sprak in Winschoten — geen liberaal bolwerk bij uitstek — waren er maar liefst 1100 mensen in de zaal.

Het gaat dus goed. Dat komt door ons enthousiasme en door onze eensgezindheid. Maar gelukkig — en ook dat wordt in onze partij goed beseft — blijven wij nuchter. D'66, dat zich — bij een tegenvallende uitslag in maart — voor de zoveelste keer gaat bezinnen op de zin van zijn voortbestaan, zei in 1971, vlak voor de verkiezingen, een enorme winst te verwachten. Die winst kwam er ook wel. De partij steeg van 6 naar 11 zetels in de Kamer, maar geëlven zaten zij bij hun beëdiging met een somber gezicht te kijken. Vergeleken bij de enquêtes die van te voren waren gehouden, hadden zij slechts een bescheiden winst geboekt. Overspannen verwachtingen leiden altijd tot teleurstellingen. Laat Engeland ons wat dat betreft tot voorbeeld strekken!

Nuchter

Geen overspannen verwachtingingen, wel optimisme. Nuchter optimisme, omdat 9 maanden kabinet-Den Uyl en 9 maanden VVD oppositie voor iedereen de politieke verschillen, die er zijn duidelijk zal hebben gemaakt. Het verschil tussen de beloften van de PvdA en de inhoud van een socialistisch bewind. Het verschil tussen een beleid waarvoor de VVD mede-verantwoordelijk was en het beleid waar de PvdA haar stempel op zet. En het verschil tussen de invloed van de confessionele partijen in de kabinetten De Jong en Biesheuvel èn de invloed van KVP en ARP op het huidige regeringsbeleid. Aan de hand daarvan een beperkte opsomming van de feiten.

De **werkloosheid** is thans beduidend groter dan onder kabinetten waarvan de VVD deel uitmaakte, nu ruim 13.000 werklozen meer dan in januari 1973.

Tegengas

De PvdA maakte in de tijd dat zij in de oppositie was de regering over haar werkloosheidsbeleid ernstige verwijten. Nu komt het voor haar echter niet op woorden maar op daden aan. Die daden blijven uit en — voor zover ze er wel zijn — werken ze voor de bestrijding van de werkloosheid averechts. De houding van het kabinet-Den Uyl tegenover het bedrijfsleven is niet bevorderlijk voor het ondernemingsklimaat en de belastingpolitiek is dat evenmin.

Het belastingplan, dat door ons is ingediend is rechtstreeks gericht op het stimuleren van onze economie en op het bestrijden van de werkloosheid. Dat is geen grove en materialistische oppositie, het is sociale politiek, niet met mooie woorden, maar met daden.

Wat geldt voor de werkloosheid, geldt ook voor de **woningnood.** Ook daar, toen de VVD in de regering zat, forse kritiek van de PvdA, maar de feiten zijn, dat onder ons medebewind de woningproduktie is opgevoerd, terwijl nu de PvdA regeert, de bouw — en met name de woningwetbouw — is afgenomen.

Ook hier de vraag: wie — PvdA of VVD — voert het beste beleid ter zake?

Feiten

Met het **regionale beleid** is het precies zo. De nota Langman werd in een eerste reactie door de PvdA flessetrekkerij genoemd. Nu de PvdA regeert, doet zij minder dan gebeurd zou zijn als de VVD in het kabinet was gebleven. Dat zijn geen loze woorden van ons: op onze tegenbegroting hebben wij extra gelden voor de regio uitgetrokken!

Over het **milieubeleid** slechts kort. Ook hier onder ons bewind veel kritiek van links. Maar de feiten zijn, dat in die tijd de milieuwetgeving aanzienlijk verbeterd werd en een feit is ook dat zelfs naar het oordeel van sommige linkse politici die dat eerlijk toegeven, het milieubeleid van dit kabinet ver onder de maat blijft.

Iedereen kan op basis van de hierboven door mij genoemde fei-

VERVOLG OP PAGINA 2

Fluorhearing succes voor Dees

De hoorzitting over de fluoridering van het drinkwater die 25 februari in het gebouw van de Tweede Kamer is gehouden, is een succes geworden voor de voorzitter en initiatiefnemer van de hearing, het VVD-Tweede-Kamerlid Dick Dees. Hij heeft de voorzittershamer gehanteerd op een manier, die hem onder meer van CHU-fractievoorzitter Tilanus woorden van lof opleverde. Die lof werd met een hartelijk applaus uit de zaal onderstreept.

De hoorzitting die van half tien 's morgens tot rond zeven uur 's avonds duurde, werd bijgewoond door 28 organisaties en instellingen.

Bijna alle fracties in de Kamer waren aanwezig. Ook die van de KVP en PPR die tégen een hearing hadden gestemd.

De vaste Kamercommissie voor volksgezondheid werd geconfronteerd met een groot aantal verzoeken van organisaties, instellingen en privé personen die alle gehoord willen worden over het wetsontwerp tot wijziging van de waterleidingwet. Het hoort tot de gewoontes in de Tweede Kamer aan dergelijke verzoeken zoveel mogelijk te voldoen.

Ongebruikelijk was daarom het besluit van de commissie geen hoorzitting te houden. Voorstanders waren onder meer de VVD-vertegenwoordigers, tégen waren alle regeringspartijen behalve D'66.

Drs. Dick Dees die zich in de VVD-fractie met volksgezondheid bezig houdt, legde zich niet neer bij dit besluit van de commissie. Hij gaf als zijn mening te kennen dat niet zomaar voorbij kon worden gegaan aan de wens van zovelen gehoord te worden. Dees nam daarop het initiatief tot het houden van een hoorzitting. Hij kreeg daarbij de steun van CHU, DS'70, D'66 en een aantal kleine partijtjes.

Woningbouw

Baas in eigen huis. Onder die titel heeft de VVD deze week tijdens een persconferentie in Den Haag een discussienota gepubliceerd over het eigen woningbezit. Op pagina 3 van dit blad vindt men een beschouwing daarover van ons Kamerlid L. M. de Beer.

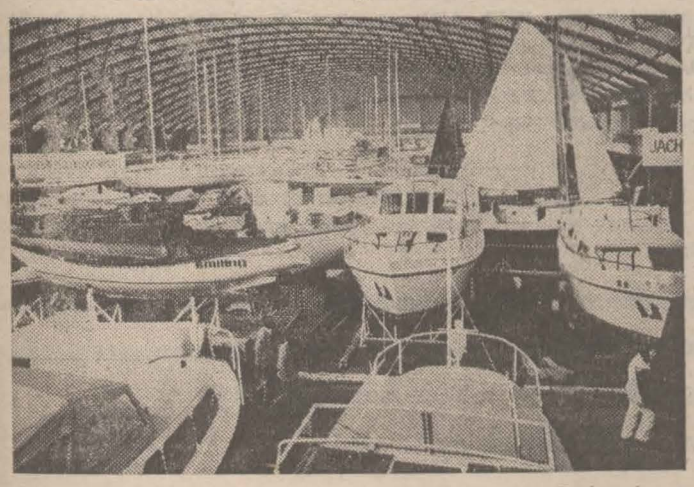
Persvrijheid

Na het succes van ons Kamerlid dr. K. van Dijk met zijn moties over de positie van de NOS en van het ANP, wordt de VVD verweten de persvrijheid te willen aantasten. Op pag. 2 van dit blad schrijft oud-journalist en fractievoorlichter Leo Rhijnsburger hierover.

Radio en t.v.

Op woensdag 20 maart komt de VVD weer aan de beurt, zowel voor de radio als op de televisie. Onze radio-uitzending kan men beluisteren van 18.20-18.30 uur over Hilversum I (402 m). De televisie-uitzending is van 20.20-20.30 uur op Nederland I.

Deining rond de jachten

Op pagina 3 vertelt ons Kamerlid mr. H. E. Koning wat de VVD vindt over de speurtocht van Duisenberg naar zwart geld.

Algemene vergadering

De jaarlijkse algemene vergadering van de VVD wordt op 22 en 23 maart te Utrecht gehouden. Hoogtepunten zullen zijn de toespraken van mevrouw Van Someren, de heer Wiegel en oud-minister Langman. Wat het huishoudelijke gedeelte van de vergadering betreft: er is een aantal amendementen ingediend op de voorstellen van het hoofdbestuur. Deze amendementen en nog wat nader nieuws over de vergadering kan men aantreffen op de pagina's 10 en 11 van dit blad.

door Leo Rhijnsburger, oud-journalist, thans voorlichter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Persvrijheid en de NOS

Het VVD-Kamerlid dr. K. van Dijk heeft een storm van kritiek over zijn hoofd gekregen, met name van de kant van de journalisten, met zijn moties over de NOS. Zoals bekend werd in de ene motie gevraagd het ANP de radionieuwsdienst te laten verzorgen; in de tweede werd de wens uitgesproken dat de NOS minder analyserende commentariërende programma's zal gaan maken dan thans het geval is. De formulering van de moties is juridisch veel ingewikkelder, maar de bedoeling is wel ongeveer zoals ik die u weergeef. Beide moties zijn door de meerderheid van de Tweede Kamer aangenomen.

Tientallen malen zijn in de wandelgangen van de Kamer en in Nieuwspoort discussies hierover gevoerd. Bovendien is de hele top — en dat is geen kleinigheid — van de Nos in het geweer gekomen door via een persconferentie een „tegenaanval" op Van Dijk en zijn gelijkdenkende collega's in te zetten. De zwaarste aanval is wel die van de beschuldiging dat de VVD de persvrijheid wil breidelen.

Juist deze beschuldiging brengt mij in de verleiding mij in het openbaar eveneens in de discussie te mengen. Dat doe ik niet zozeer als voorlichter van de Tweede-Kamerfractie, dan wel als oud-journalist, die de VVD-opvattingen over de pers en de omroep deelt. Er zijn niet veel zaken waarin ik me meer VVD-er voel.

Laat ik dan bij het begin beginnen. Ik zou het mooi vinden als het oorspronkelijke denkbeeld van de VVD dat er een grote „nationale" omroep moet komen, met een soort BBC-structuur, waarbij in beperkte mate zendtijd gegeven wordt aan speciale groepen uit onze bevolking, werkelijkheid kon worden. Mocht dat ooit mogelijk zijn geweest, thans is het zeker niet zo en ik verwacht het ook niet binnen afzienbare tijd. In etherland hadden bepaalde groepen jarenlange rechten — op particulier initiatief ontstaan — die niet met een handomdraai ongedaan kunnen worden gemaakt.

Ontmoeting

De Nederlandse Omroep Stichting is aangewezen als een overkoepelende omroeporganisatie, die tevens belast is met de technische voorzieningen voor alle zuilen. De NOS is de grootste zendgemachtigde die het zgn. „ontmoetingsprogramma" moet verzorgen. Aangezien deze term nooit goed is gedefinieerd, is er nu langzamerhand een conflict zichtbaar tussen de zuilen en de NOS, die elk op eigen wijze een eigen inhoud geven aan het begrip ontmoetingsprogramma. Terwijl sommige zuilen zich zelf steeds meer zijn gaan belasten met ontmoetingsprogramma's. De NOS heeft haar zendtijd verdeeld over een groot aantal programma's: Journaal, Ti-ta-tovenaar, Sportreportages (belangrijke kampioenschappen), Sportjournaal, Startrek, Het programma met de Muis, De Vloek van Woestewolf, De film van de week, Den Haag Vandaag, Bellevue, Panoramiek, E 74, Van gewest tot gewest, Uit de Kunst, Wat doe je voor de Kost, Zienswijze, Kort Geding, Diagnose, en series die niet langer lopen dan vijf of zes uitzendingen, zoals bijv. Vrouwen gaan voor, Varen etc.

U ziet zelf: een breed scala van programma's, die uitsluitend via de televisie worden uitgezonden. Voor mijn betoog heeft het weinig zin ook alle radioprogramma's van de NOS (straks noem ik er wel één) op te sommen. Al deze programma's worden gefinancierd uit de luister- en kijkgelden, een belangrijk gegeven voor u en voor mij. Het betekent immers dat u en ik voor al deze programma's betalen. Dit betekent ook, in mijn ogen, dat u en ik het recht hebben een oordeel te geven over die programma's.

Aparte zuil

Voor u kan ik niet spreken. Ik spreek nu voor mijzelf en citeer daarbij graag dr. Van Dijk, die in de Kamer zei dat hij zich helemaal niet herkende in een aantal programma's van de NOS, integendeel, door een aantal zelfs geïrriteerd raakte en de NOS steeds meer ervoer als een aparte zuil. Hij zei dit namens de Tweede-Kamerfractie en noemde daarbij programma's als Den Haag Vandaag, Uit de Kunst, Diagnose, Vrouwen gaan voor. Ook noemde hij daarbij medewerkers aan die programma's als Ton Planken c.s., Ageeth Scherphuis, Willem Langeveld, Liesbeth den Uyl en Ruby van der Scheer.

Dr. K. van Dijk zag zijn moties door de meerderheid van Tweede Kamer aanvaard. Na de stemmi werd hij enthousiast gefeliciteerd door zijn fractiegenoten. V.l.n.r. de heren Koning, Vonhoff, D Koster en Van Dijk.

Het gaat dan niet om Ton Planken, als persoon. Van mij mag hij journalist blijven zolang hij wil. Het gaat om een journalistieke formule, die hij aanhangt en kennelijk ook vele anderen bij de Nos, die niet de mijne is. Deze formule is gebaseerd op de gedachte dat objectieve journalistiek niet bestaat, omdat journalisten nu eenmaal een eigen mening hebben en omdat de nieuwsselectie een subjectieve bezigheid is. Op zich ben ik het met deze stelling eens. De journalist kan daarmee twee kanten uit: 1e geengageerde journalistiek bedrijven en zeggen: „als ik subjectief bezig ben, dan maar helemaal subjectief", 2e proberen in de journalistieke arbeid constant blijven trachten zo objectief — of liever — zo neutraal mogelijk te blijven. Met name het aantal journalisten dat geëngageerde journalistiek wil bedrijven neemt sterk toe. Ook de school voor de journalistiek draagt daar een steentje toe bij, maar ik vermoed dat de hoofdoorzaak gevonden moet worden in de toenemende polarisatie, waardoor steeds meer journalisten zich gedwongen gaan voelen een keuze te moeten maken.

Wanneer dat in toenemende mate gebeurt, komen media, die gezien hun eigen doelstellingen neutraal wensen te blijven (bijv. het ANP, de NOS, de GPD, de Persunie, het Sijthoff-concern etc.), steeds weer in de „verleiding" een keuze te maken. Bij kranten en omroeporganisaties is dat voor de geabonneerden en leden geen probleem van formaat. Zij kunnen immers hun portemonnaie dicht houden als zij het met die keuze niet eens zijn.

ANP-redacteur

Veel televisieprogramma's van de NOS vertolken naar mijn mening ook een keuze (en niet alleen Den Haag Vandaag, zoals gezegd). Bij het ANP daarentegen meen ik dat nog steeds sprake is van een streven naar neutraliteit. Een goed voorbeeld daarvan is het NOS-radioprogramma (!) Den Haag Vandaag, dat verzorgd wordt door d ANP-redacteur Wiel Cremers e de NOS, die niet de mijne is. Dee laar (het leeuwedeel van het re dactiewerk wordt door Wiel Cre mers, een journalist van de oud stempel, verzorgd).

Wat van het ANP niet gezeg kan worden, maar wel van d NOS, is dat er een nieuwe zui naast de reeds bestaande is gr groeid. Het probleem doet zic echter nu voor dat je je lidmaat schap van deze zuil (de NOS niet kunt opzeggen. Dat heef niets met persbreideling te ma ken, maar met het recht va iedereen om zelf te bepalen o al-of-niet én welke informatie ge consumeerd wordt.

(P.S. Als gevonden wordt da de NOS via de televisie te weinig aan nieuwsvoorziening doet, ha de meest voor de hand liggend mogelijkheid gekozen kunne worden: een uitbreiding van he NOS-journaal. Volgens mij voor komt de NOS dan weer ander klachten over het NOS-journaal die immers alle zijn terug te voe ren tot de zeer summiere moge lijkheden van en zendtijd voo het Journaal.)

VERVOLG VAN PAGINA 1

Wij bieden werkelijk alternatief

ten zelf constateren, wat de beloften van de linkse drie waard zijn en wat het verschil is tussen de politiek van dit kabinet en van de kabinetten waarvan wij deel uit maakten. Ook is daarmee de moeilijke positie waarin de confessionele partijen verkeren, aangetoond.

Ook het belastingbeleid van het kabinet-Den Uyl en de houding van de confessionele partijen daar tegenover toont dat laatste aan. Ik ga de verschillende maatregelen niet weer opnieuw na.

Duidelijk is wel geworden, dat de belastingpolitieke visie van de confessionele partijen dichter lag en ligt bij de onze, dan bij die van het kabinet-Den Uyl. Ook bleek, dat KVP en ARP ons, als het op stemmen aankwam, niet hebben gevolgd. Typerend voor de moeilijke positie van KVP en ARP is het, dat zij nu zeggen, dat door hen nog heel wat socialistische plannen, juist op het punt van het belastingbeleid, tegengehouden zijn. Daar gaat het om. ARP en KVP hebben uit alle macht maar met weinig succes tegengas moeten geven. Dat hadden zij niet behoeven te doen als de confessionelen met ons waren blijven regeren.

KVP, ARP en CHU hebben immers van 1967 tot 1973 gezamenlijk met ons een evenwichtig belastingbeleid kunnen voeren, waarin zowel de ideeën van de confessionelen als van ons werden verdisconteerd. En datzelfde kan zondermeer gezegd worden van andere beleidsterreinen.

Conclusies

Ik trek de volgende conclusies.

- ARP en KVP zitten in een geweldig dilemma. Op hoofdpunten van beleid hebben KVP, ARP en CHU in samenwerking met de VVD een betere politiek gevoerd, dan het huidige kabinet in de afgelopen maanden heeft gedaan;
- de PvdA wordt geconfronteerd met het feit, dat zij niet waar kan maken, wat zij heeft beloofd;
- de taak waarvoor de VVD staat, is tegen de door angst in gegeven kritiek van onze tegenstanders in, de kiezers duidelijk te maken dat de VVD een werkelijk alternatief biedt voor het beleid van het kabinet-Den Uyl Bouwstenen daarvoor zijn onze liberale beginselen, de beleidsvisie van, en al datgene, wat bereikt werd onder de Kabinetten d Jong en Biesheuvel en ons beleid als oppositiepartij.

Het cement daarvan wordt ge vormd door ons enthousiasme onze groei en onze eensgezind heid.

AANGEBODEN DOOR BOOMKWEKERIJ:

TAXUS, zeer zware coniferen,
tot 4 meter
in diverse soorten

STAAN IN NAARDEN

Alles met extra goede kluiten en zeer mooi gegroeid.
Vóór bezoek graag telef. bericht na 17 uur!

200 JAAR ★ Jac. Jurrissen & Zn.

Cort v. d. Lindenlaan 1 - NAARDEN - Telefoon 02159 - 43706.
OPGERICHT 1773.

De VVD-visie op woningbouwbeleid, door ons kamerlid L. M. de Beer.

Baas in eigen huis

De laatste tijd is het eigen woningbezit meer dan ooit in discussie gekomen. Enerzijds komt dat doordat de belangstelling voor een eigen woning enorm groeit, vooral onder de jongeren. De cijfers bewijzen dat ondubbelzinnig. Anderzijds komt het doordat dit kabinet bezig is een aantal maatregelen te nemen die het eigen woningbezit geen goed doen. Ik denk hierbij aan de verhoging van de forfaitaire huurwaarde, het tornen aan de aftrekbaarheid van de hypotheekrente, en mogelijkerwijze ook het opleggen van een woonbelasting — zelfs aan degenen, die het volle pond voor de kosten van de eigen woning hebben betaald. Binnenkort zal de grote volkshuisvestingsnota van minister Gruijters en de beide staatssecretarissen verschijnen. Welke plaats zal het eigen woningbezit in de filosofie van dit kabinet innemen? We weten het niet, en wij hebben er niet op willen wachten. Op dit moment kost iedere nieuw gebouwde woningwetwoning het rijk *f* 13.000,- aan subsidies, en een premie-koopwoning slechts *f* 6.800,-.

Wij vinden dit verschil te groot — zeker indien volgens onze plannen ook de lagere inkomensgroepen bij het eigen woningbezit worden betrokken. Wij betwijfelen of dit kabinet bereid zal zijn, méér prioriteit te geven en naar verhouding méér geld te besteden aan de bevordering van het eigen woningbezit. Wij stellen die prioriteit wèl, en dat behoeft niemand te verbazen.

Bevordering van het eigen woningbezit is de hoeksteen van een liberaal woningbouwbeleid èn past geheel in de liberale maatschappijbeschouwing. En als wij dit zeggen, dan geldt dat ook voor de lagere inkomensgroepen. Die hebben die stimulerende maatregelen het hardste nodig.

Acht maatregelen

In onze nota „Baas in eigen Huis" worden acht concrete maatregelen aanbevolen:

- Jaarlijks meer premie-koopwoningen bouwen;
- De garantieregeling voor hypotheken uitbreiden;
- Het Bezitsvormingsfonds meer armslag geven;
- Verhoging van de vernieuwbouwsubsidies;
- Een kwaliteitsgarantiefonds instellen;
- Een nieuw leningsysteem invoeren;
- Subsidies aanpassen aan het inkomen;
- Van huurwoningen eigen woningen maken.

Over de eerste twee kan ik kort zijn. Zij werden reeds voorgesteld tijdens de laatste begrotingsbehandeling van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Onze motie over de 100% hypothecaire garantie voor zowel nieuwe als oudere woningen is door de Kamer aanvaard. Wij rekenen er op, dat de motie loyaal zal worden uitgevoerd. Het andere voorstel, om 6000 woningwetwoningen minder te bouwen, maar daarentegen 8000 premie-koopwoningen méér, werd verworpen. Ten onrechte! De cijfers tonen steeds duidelijker aan dat wij gelijk hadden. In 1973 werden ruim 5.500 woningwetwoningen minder in aanbouw genomen dan het program aangaf. Nog somberder wordt het beeld, als we kijken naar de ingediende aanvragen: 11.000 woningen minder. In tegenstelling daarmee groeit de ongesubsidieerde woningbouw (dat zijn bijna allemaal eigen woningen) tegen de verdrukking in: bijna 10.000 woningen méér dan voorzien werden in aanbouw genomen.

De laatste tijd vernemen wij steeds meer berichten over het inzakken van de woningbouwproduktie. Het blijken vooral de woningwetwoningen te zijn, waar steeds minder belangstelling voor bestaat; voor de eigen woning neemt de belangstelling juist toe. Wij begrijpen niet, waarom dit kabinet, dat zich zo laat voorstaan op zijn progressieve koers, de bakens niet tijdig verzet door het woningbouwprogram om te switchen. Het zou een groot stuk werkloosheid in d bouw kunnen voorkomen!

Groot succes

De derde maatregel: vergroting van de middelen van het Bezitsvormingsfonds, komt geheel ten goede aan de inkomens beneden de *f* 18.000,- per jaar. Het Bezitsvormingsfonds is een groot succes. Zozeer zelfs, dat het vrij snel na de start was uitgeput en een tijdlang geen aanvragen meer in behandeling konden worden genomen. Dit is wel het best denkbare bewijs dat ook de lagere inkomensgroepen bereid én in staat zijn, een eigen woning te kopen, mits er maar enige financiële aanmoediging van regeringszijde tegenover staat. Wij willen het fonds met *f* 80 miljoen uitbreiden.

De vierde maatregel: verhoging van de vernieuwbouwsubsidies, achten wij rechtvaardig omdat onder de bestaande regelingen — niet in theorie maar wel in de praktijk — voor eigen woningen de mogelijkheden beperkter zijn dan voor huurwoningen.

Wat ons vijfde voorstel betreft: U kent de gevallen van kopers van nieuwbouwwoningen, die gedupeerd werden door de slechte kwaliteit van de woning. Gelukkig gaat het hier om heel kleine percentages, maar daar zijn dan ook heel schrijnende gevallen bij.

Wij hebben aangehaakt op een initiatief van anderen. In de bouwwereld, met name het Bouwcentrum Rotterdam, is een Stichting Garantie-instituut Woningbouw in oprichting. Het aantrekkelijke van de werking van een kwaliteitsgarantiefonds is, dat het naast de zekerheid die het de kopers verschaft, ook preventief gaat werken waardoor het kleine groepje knoeiers dat de rest van de bouwwereld in discrediet brengt, wordt geweerd.

Leningsysteem

Het nieuwe leningsysteem dat wij willen invoeren — ons zesde punt — bestaat hieruit, dat in plaats van de bestaande lening met vaste lasten gedurende dertig jaar, de eerste tien jaar de lasten van rente en aflossing met 7% per jaar stijgen om vervolgens gedurende de resterende twintig jaar constant te blijven. Die stijging met 7% lijkt ons verantwoord, als wij kijken naar de loonontwikkelingen en de huurstijgingen.

Daarmee wordt bereikt dat de lasten beter worden gespreid in de tijd en in het begin aanzienlijk lager uitvallen dan bij een lening met vaste annuïteiten. Een (nieuwbouw)woning van *f* 75.000,- komt bij een rentestand van 9½ pct. in ons systeem op maximaal *f* 182 per maand in het eerste jaar, na aftrek van het belastingvoordeel. Let wel: zonder enige subisidie! Tellen we daar de kosten bij voor onderhoud, plaatselijke belastingen, verzekering en huurwaardeforfait, dan blijven de woonlasten toch nog net beneden de *f* 270 per maand. Op die manier kan het eigen woningbezit binnen het bereik van een veel groter publiek komen, vooral indien — zoals ons plan is — deze vorm van leven ook wordt toegepast bij de koop van oudere woningen. Indien de overheid dergelijke leningen garandeert, zullen de banken bereid zijn ze te verstrekken.

Ik kom nu op ons zevende punt, want het is duidelijk dat wanneer we bovengenoemde leningen gaan toepassen, het gehele subsidiesysteem op de helling moet. Dat is maar goed ook, want aan het huidige systeem voor koopwoningen kleven twee fundamentele fouten.

Ten eerste wordt géén rekening gehouden met het inkomen van de bewoners. Het gevolg is dat enerzijds wordt gesubsidieerd, waar dat niet nodig is en anderzijds niet wordt bereikt dat het eigen woningbezit financieel haalbaar wordt voor brede lagen van de bevolking. Ten tweede concentreert de subsidiëring zich thans uitsluitend op de nieuwbouw. Door alleen maar nieuwe woningen te subsidiëren laten we een groot deel van de lagere inkomensgroepen, voor wie nieuwbouw onbetaalbaar is maar die met wat subsidie wèl een goede oudere woning zouden kunnen kopen, in de kou staan.

Ons subsidiesysteem legt wèl verband tussen subsidie en inkomen, en maakt geen verschil tussen oud- en nieuwbouw. Het komt er op neer dat iemand met een inkomen van *f* 12.000 een woning van *f* 40.000 met een woonquote van 14,3 procent kan betalen. Met een jaarinkomen van *f* 15.000 kan men een woning van *f* 53.000 bekostigen en komt men op een woonquote van 15,5 procent en voor inkomens van *f* 18.000 en hoger liggen deze bedragen op *f* 75.000 en 16,7 procent.

Er zou nog veel over te vertellen zijn — onder andere hoe één en ander in de praktijk zou moeten werken — maar het staat allemaal te lezen in de nota.

Kooprecht

Tenslotte ons laatste voorstel: van huurwoningen koopwoningen maken. Wij maken daarbij onderscheid tussen woningwetwoningen en particuliere huurwoningen.

Woningwetwoningen zijn geheel met gemeenschapsgeld gefinancierd en gesubsidieerd. De woningbouwcorporaties en gemeenten, die deze woningen beheren, doen dit in het belang van de volkshuisvesting. Zij dienen hun eventuele eigen, specifieke belangen daaraan ondergeschikt te maken. Daarom vinden wij, dat er voor bewoners van woningwetwoningen onder bepaalde voorwaarden een *koop*recht moet komen. Die voorwaarden zijn: a) de bewoner moet een inkomen hebben van niet meer dan *f* 21.000,- (jaarlijks aan te passen); b) hij moet minstens vijf jaar in de woning hebben gewoond; c) koopprijs en verdere voorwaarden worden geregeld volgens de thans reeds bestaande „Regeling overdracht woningwetwoningen aan bewoners". De daaruit voortvloeiende koopsom is bepaald reeel, als we bedenken dat de woning in verhuurde staat wordt verkocht. De regeling voorziet reeds in het tegengaan van speculatie. Het veelgehoorde bezwaar dat op die manier (goedkope) huurwoningen aan de markt zouden worden onttrokken ten nadele van de laagste inkomensgroepen, is theoretisch, omdat wij er rustig van uit mogen gaan dat wie zijn woning zo aantrekkelijk vindt dat hij deze wil kopen, er ook als huurder tot in lengte van dagen in zal blijven zitten. En gedwongen doorstroming blijkt in de praktijk nog niet zo'n heel eenvoudige zaak te zijn.

VERVOLG OP PAGINA 9

Deze week is een discussienota van de VVD verschenen over het eigen woningbezit. De nota, die door het hoofdbestuur van de partij aan de leden wordt voorgelegd als discussiestuk, is samengroep Huur- en Bouwbegesteld door de werkleid van de Sociaal-Economische Commissie van de VVD en is verkrijgbaar bij het algemeensecretariaat.

Deining rond de jachten

door mr. H. E. Koning, VVD-lid van de Tweede Kamer

Er is deining ontstaan over de mededeling van minister Duisenberg van Financiën over de miljoenenbedragen die aan de belastingheffing zijn en worden onttrokken. Veel bij de fiscus niet bekend geld zou in allerlei luxe objecten zijn ondergebracht. Met name in pleziervaartuigen zou veel zwart geld zijn gestoken.

Een eerste verschijnsel van de verscherpte controle van de fiscus op belastingontduikers was het bekend worden van de pogingen van de fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst, kortweg FIOD genaamd, om bij de schadeverzekeringsmaatschappijen inlichtingen te verkrijgen over de bij hen verzekerde plezierjachten. Het assurantieconcern Stad Rotterdam verjoeg de jagers op jachten van zijn jachtgebied. De FIOD maakte proces-verbaal op van deze weigering. De rechter zal nu moeten uitmaken of de Stad Rotterdam terecht de rijksbelastingambtenaren de inzage van de boeken heeft geweigerd.

In een interessant artikel in het Nederlands Juristenblad van 9 februari 1974, aflevering zes, stelt mr. F. de Graaf dat de zijns inziens uitgebreide uitleg door de fiscus van een wetsartikel dat de inzageverplichting regelt, in strijd is met het Europees Verdrag voor de Mensenrechten. Nu de Stad Rotterdam voor de rechter is gedaagd, zal deze ongetwijfeld de opmerkingen van De Graaf in zijn beschouwingen betrekken. Vooralsnog heb ik enige twijfel of dit beroep op het Verdrag van Rome zal slagen.

Misbruik

Wat is nu het standpunt van de VVD? Vooral onze politieke tegenstanders zijn daarnaar benieuwd, omdat onze lijsttrekker bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen zich heeft gekeerd tegen misbruik van sociale verzekeringen. Dit overigens in het voetspoor van de KVP-er prof. P. Steenkamp, de bekende. Wij hebben daarover veel verwijten gekregen. Ten onrechte. Wiegel keerde zich tegen dat misbruik juist om de bereidheid van de bevolking te betalen voor sociale voorzieningen ten behoeve van de zwakken in de maatschappij op een hoog peil te houden. Ons werd en wordt verweten, dat wij wel een boze blik richten op de misbruikers van sociale voorzieningen, maar dat wij niets zeggen over en doen aan het euvel van de belastingontduiking. Ook dat is een onjuist verwijt.

In de eerste plaats dit. Over de omvang van zowel het misbruik van de sociale voorzieningen als van de belastingontduikingen is niet zoveel bekend. Er bestaan vermoedens, er zijn aanwijzingen. Ten aanzien van de belastingontduiking heeft de fiscus een uitgebreid arsenaal van middelen ter beschikking, een arsenaal dat De Graaf zelfs in strijd acht met de mensenrechten. Een dergelijk apparaat staat niet ter beschikking voor de controle op 't gebruik van de sociale voorzieningen. Er zijn veel bezwaren verbonden aan de gedachte van het voormalige D'66 Tweede Kamerlid Nypels die kennelijk met de FIOD als voorbeeld een sociale recherche bepleitte. Een meerderheid van de Tweede Kamer wilde verder niet aan aparte strafbepalingen, zoals in de fiscale wetgeving wel bestaan om misbruik van de bijstandswetgeving tegen te gaan.

Studie

Kort en goed, de VVD is een felle bestrijder van ieder misbruik, dus ook van belastingontduiking. Wij doen niet aan selectieve verontwaardiging. Wiegel heeft dat duidelijk gemaakt in zijn redevoering in Doetinchem op 25 februari jongstleden. Hij stelde dat met onze volledige steun onder het kabinet-Biesheuvel een studie in gang is gezet naar het euvel van de belastingontduiking. Minister Duisenberg maakt nu gebruik van de resultaten daarvan. Wiegel herinnerde in Doetinchem eraan dat de VVD op 29 december 1973 aan kabinetsformateur Ruppert schreef, dat de hoge belastingdruk in Nederland in vergelijking met de ons omringende landen zowel het risico van de bevordering van de inflatie inhield als de bevordering van de neiging tot belastingontduiking en het door de mazen van de belastingwetgeving kruipen. Het verder tegengaan daarvan achtte de VVD in die brief aan Ruppert gewenst, merkte Wiegel op.

De VVD-fractie in de Tweede Kamer steunt minister Duisenberg van harte in zijn streven de belastingontduiking krachtig tegen te gaan. Wij zouden het echter wel op prijs stellen, indien de neiging tot ontduiking ook op andere wijze zou worden tegengegaan, namelijk door een in de hand houden en verlaging van de belastingdruk die steeds maar stijgt en die niet bevorderlijk is voor een hoge belastingmoraal.

Tot slot nog dit. We moeten nu niet denken, dat alle pleziervaartuigenbezitters belastingontduikers zijn. We moeten niet stigmatiseren, zoals ook minister Van Agt van justitie voor de televisie opmerkte. Bovendien zal niemand verwachten, dat minister Duisenberg, de trotse bezitter van een pleziervaartuig, zijn boot met zwart geld heeft betaald.

Onze redacteur buitenland over de Britse verkiezingen

Teleurstellende Engelse uitslag

De uitslagen van de Britse parlementsverkiezingen moet in een aantal opzichten teleurstellend genoemd worden. Premier Heath heeft de stemming slecht gepeild toen hij de verkiezingen uitschreef in de verwachting dat de grote meerderheid van het Britse volk wel genoeg zou hebben van arbeidsconflicten als in de mijnindustrie en de daaruit voortvloeiende gevolgen. Het resultaat is dat hij van zijn meerderheid in het parlement werd beroofd. En wat nog erger is, ook zijn voornaamste rivaal labourleider Wilson kon zich geen meerderheid verwerven. Zelfs met steun van de Liberalen zijn geen van beide partijen in staat een stabiele regering te vormen, hetgeen betekent dat het land naast zijn economische, sociale en monetaire crisis ook nog een politieke te verwerken krijgt.
Labourleider Wilson heeft nu toch de kans aangegrepen om te „bewijzen" dat labour wel degelijk in staat is de moeilijkheden het hoofd te bieden, om daarna — op een gunstig moment — alsnog te proberen een parlementaire meerdreheid te verwerven.

Districtenstelsel

De tweede teleurstelling vormt de uitslag voor de Liberale partij. Het districtenstelsel zorgde ervoor dat deze partij met haar 19,3 procent van de stemmen slechts 2,2 procent van de zetels in het Lagerhuis veroverde. Maar niet alleen dàt is teleurstellend, ook de ruim 19 procent blijft ver achter bij de wel zeer optimistische prognoses, waarvan de hoogste de partij op 28 procent van de stemmen schatte. Deze verwachtingen leken er tevens toe bij te zullen dragen dat de Britse kiezer zijn schroom zou overwinnen om op de liberalen te stemmen.
De ervaring had immers geleerd dat het stemmen op andere dan de twee grote partijen weinig zoden aan de dijk zette. De Britse kiezer die in principe met de liberale denkbeelden kon meegaan zag als puntje bij paaltje kwam daarom toch maar af van daadwerkelijke steun aan de liberale kandidaten.

„De hardnekkigheid waarmee opinie-instituten een forse aanwas voor de liberalen hebben voorspeld en de omvangrijke publiciteit rond de liberale opmars lijkt de mentaliteit te hebben veranderd", zo schreef een commentator in Trouw aan de vooravond van de verkiezingen. Toch bleef de aarzeling doorklinken. In een pro-liberaal blad als de Guardian liet de commentator na het uitkomen van het liberale Manifest blijken sympathiek te staan tegenover het daarin ontvouwde programma, maar uit de rest van het stuk blijkt dat ook hij weer het afwegen van de politiek van labour en conservatieven als de enig waarschijnlijke gang van zaken bleef beschouwen. En deze aarzeling heeft blijkbaar ook bij de Britse kiezer weer een rol gespeeld. Het kiesstelsel werkt nu eenmaal niet in het voordeel van een in opkomst zijnde partij. Te veel stemmen gaan verloren en zo blijft het twee-partijenstelsel het enig mogelijke alternatief.

Edward Heath, leider van de conservatieven, tijdens zijn verkiezingscampagne, die niet het beoogde resultaat had.

Dat moge zijn voordeel hebben als het gaat om het vormen van een stabiele regering, het nadeel blijkt duidelijk bij deze uitslag wanneer de kleinere oppositiepartijen op zich geen gewicht in de schaal kunnen leggen, maar bij elkaar voldoende stemmen halen om de twee groten van een meerderheid af te houden. De keus die dan nog overblijft is de kleinere een onevenredig groot gewicht in de schaal te laten leggen.

Programma

Aan de vernieuwingsgedachte in het programma van de liberalen heeft het waarschijnlijk niet gelegen. De partij bood de kiezer een duidelijk alternatief voor de antagonistische politiek van de grote partijen: een politiek van nationale eenheid met door ieder te aanvaarden sancties voor wie de eenheid zou willen doorbreken. In de inkomstennivelleringsgedachte van de partij zien we iets van onze PvdA terug en ook in andere opzichten stelden de liberalen zich tamelijk links op. Het zou kunnen zijn dat dat potentiele kiezers uit het conservatieve kamp veel te ver ging, terwijl weifelende labouraanhangers in de op de vrije onderneming gebaseerde economische politiek mogelijk weinig heil hebben gezien. Hoe het zij, de uitslag van de verkiezingen is voor de liberalen omgekeerd evenredig aan het succes van de campagne van hun leider Jeremy Thorpe.

Teleurstelling ook moeten zij ondervinden die op de uitslagen van opiniepeilingen denken te kunnen vertrouwen. Zoals labourleider Wilson geheel de mist in ging toen hij in 1970 op grond van opiniepeilingen veilig tot het uitschrijven van verkiezingen meende te kunnen overgaan, zo hebben ook nu weer de opiniepeilers meer voor sensatie dan voor goede voorspellingen bezorgd.
Dat heeft aan één kant iets geruststellends. Men krijgt wel eens de indruk dat het houden van verkiezingen in het geheel niet meer nodig is. Een representatieve steekproef is voldoende om met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid de juiste uitslag te voorspellen. Waarom dan zoveel geld besteedt aan het uitschrijven van verkiezingen? Toch zijn die steekproeven er dikwijls aanwijsbaar naast. Een reden zou kunnen zijn dat de door de opiniepeilers ondervraagde wat vlotter met zijn standpunten omspringt dan wanneer dezelfde persoon eenzaam in een stemhokje voor de werkelijke keuze staat.

Opiniepeilingen

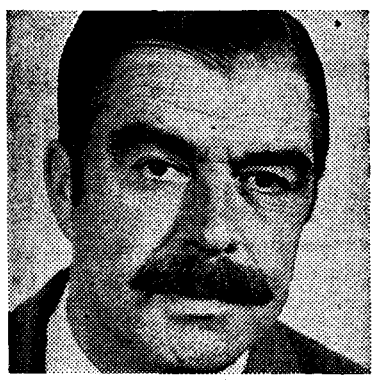
Iets anders is dat men er over het algemeen van uitgaat dat de opiniepeilingen zelf een belangrijke factor worden in de verkiezingsstrijd. De neiging met de op- of neergaande lijn mee te gaan wordt groot geacht en vooral bij publikatie van een gehele reeks peilingen wordt het een soort afvalrace tegen de klok. Allerlei gebeurtenissen, zoals in Engeland het tekort op de handelsbalansen de 'rekenfout' van de regering-Heath ten aanzien van de mijnwerkerssalarissen, worden onmiddellijk verdisconteerd in de uitslagen en zo de gebeurtenissen zelf geen al te grote indruk zouden maken, dan toch de blijkbaar daardoor dalende (of stijgende) uitslagen. Ook in dit opzicht spreekt het gebeuren in Engeland duidelijk andere taal. De opiniepeilingen zouden niet anders dan een steun hebben kunnen betekenen voor de liberalen. De kiezers zouden immers nieuw vertrouwen hebben gekregen in de electorale haalbaarheid van het door hen geboden alternatief en dat zou de aarzelende kiezer over de brug geholpen moeten hebben met als resultaat een duidelijke versterking van die partij in het parlement. Maar hoewel het stemmenpercentage van de partij zeker gestegen is, heeft deze in dit opzicht niet aan de verwachtingen beantwoord. De invloed van de polls bleef beperkt. En ook dat is in zeker opzicht geruststellend. Zij vormen immers een factor in de verkiezingsstrijd die met de eigenlijke punten waar het om gaat niets te maken heeft. De invloed van dergelijke onwezenlijke factoren kan beter zo klein mogelijk blijven.

Harold Wilson wacht als leider van de minderheidsregering van Labour een zware taak. Hij lijkt er niet zo somber tegenaan te kijken.

Jeremy Thorpe, leider van de Britse liberalen, heeft reden om sip te kijken: met ruim 19,3 % van de stemmen heeft hij slechts 2,2% van de parlementszetels veroverd.

door VVD-Kamerlid A. Ploeg, die als defensie-specialist te gast was bij de mariniers in Noorwegen

Mariniers: prima mentaliteit

De partijcommissie van de PvdA die zich met defensie bezighoudt, heeft enige weken geleden in samenwerking met de „militaire vakbond", de VVDM een nota uitgebracht onder de naam „Schoon schip bij de mariniers — een onderzoek naar de mentaliteit onder het korps mariniers."

De samenstellers dringen er met de grootste kracht op aan „dat ingrijpende wijzigingen tot stand worden gebracht in de opleiding, de persoonlijke verhoudingen, mentaliteit en normen binnen het korps, zodanig dat de onaanvaardbare kloof tussen wat maatschappelijk aanvaardbaar is en wat als norm geldt binnen het korps, wordt overbrugd."

Schaamrood

Het is jammer, dat geen van de opstellers van de nota aanwezig was bij het bezoek, dat een aantal persvertegenwoordigers en zeven kamerleden van 18 tot 22 februari brachten aan de zgn. koud-weer compagnie van het korps mariniers, die in het noordelijk deel van Noorwegen een oefening hield. Waarschijnlijk was het schaamrood de heren naar de kaken gestegen bij het zien en meebeleven van de opleiding, de persoonlijke verhoudingen, de teamgeest en de kameraadschap, die de Nederlandse mariniers aan de dag legden.

Beter en veelzeggender dan welke nota ook werd hier onder barre omstandigheden gedemonstreerd wat een functionele discipline vermag en vooral waarom deze discipline nodig is. Daarover bestond bij de aanwezige mariniers ook geen twijfel en alle negatieve publiciteit over het korps werd weliswaar als teleurstellend ervaren, doch met de nodige humor verwerkt.

Kranten en post werden gespeld en van eigen commentaar voorzien. Ondanks een afstand van een 3000 km van ons goede vaderland en in een gebied, waarin men — goed getraind — niet meer dan 8 à 10 km per dag te voet kan afleggen, was men verbluffend goed op de hoogte van de kritiek, die de PvdA en de VVDM op het korps mariniers hadden.

Het is mijn vaste overtuiging, dat het effect bij de militairen in Noorwegen omgekeerd evenredig was aan datgene, wat de criticasters beogen.

De opleiding van de mariniers in deze poolstreek richt zich op de bescherming van de zeer kwetsbare noord-flank van het NAVO-gebied, warbij de ijsvrije havens Tromsö en Narvik een belangrijke rol spelen. Daartoe zijn de Nederlandse mariniers samen met Engelse en Noorse eenheden onder één commando geplaatst om in geval van nood een aanval te kunnen weerstaan. In tijden van plotseling oplopende internationale spanning kunnen deze eenheden binnen zeer korte tijd ter plaatse zijn.

De training is zeer intensief en richt zich in eerste instantie op het overleven. De koude, de sneeuw (meters hoog), het licht (sneeuwblindheid) en de grote temperatuursverschilllen (in enkele uren treedt een verschil op van 20 graden tot 30 graden onder nul), de lange nachten geven een groot gevoel van eenzaamheid. Noord Noorwegen heeft één van de grootste zelfmoordpercentages van de wereld. Al met al is het psychisch en fysiek een zeer onconfortabel leven. Men dient een grote mate van stabiliteit te hebben om zich gedurende enige maanden onder deze omstandigheden te kunnen handhaven. Volgens de aanwezige militaire arts wordt ongeveer 80 pct. van de menselijke energie aangewend om te kunnen overleven, zich aan te passen aan de omstandigheden.

Na deze „survival"-oefening begint men met het opvoeren van de beweeglijkheid (ski-traning, inzet van snow-tracks en helikopters) en de eigenlijke militaire training. Het aantal te overwinnen obstakels is aanzienlijk groter dan onder normale weers- en terreinomstandigheden. Radioverbindingen hebben te lijden van de korte werkingsduur van batterijen, sneeuwstormen veroorzaken storingen, de logistieke problemen zijn legio.

Discipline

Dit soort oefeningen kan slechts gehouden worden door lieden met een uitstekende militaire vaardigheid, een grote fysieke fitheid en een zeer goede discipline. Kleine zonden als het niet dragen van schone sokken kunnen fataal zijn (schone kleding geeft een 10x betere isolatie), het in slaap vallen tijdens wachtdienst kan de meest funeste gevolgen hebben. De mariniers zijn op elkaar aangewezen, men dient op elkaar te letten vanwege bevriezingsgevaar. Zichzelf in dienst stellen van de groep is een noodzaak, die door iedereen wordt ingezien en waarnaar men ook handelt. De marinier is aangewezen op zijn wapen en zijn groep.

Ik was getroffen door de uitstekende geest van samenwerking en door de — door niet aanwezigen zo bekritiseerde — mentaliteit, die van hoog tot laag prima was.

Begin?

Tot de critici zou ik het volgende willen zeggen:

Een krijgsmacht wordt in uiterste instantie ingezet tot het hanteren van geweld. Dat daartoe een opleiding nodig is, zal vermoedelijk niemand betwisten. Het is mijn stellige overtuiging dat daarbij de leiding van het korps mariniers door de wijze van opleiden zijn mariniers een zo groot mogelijke overlevingskans biedt. En dat is wat het Nederlandse volk van de politieke en militaire leiding vragen mag. Misschien dat de PvdA en de VVDM daarover ook nog eens een nota kunnen samenstellen. Wellicht is het echter verstandiger voor de bewindsman eens een onderzoek te laten instellen naar:

a. de beweegredenen van de defensie-commissie van de PvdA om deze nota te schrijven.

b. de mentaliteit van de leden van het hoofdbestuur van de VVDM en de infiltratie van extreem-links gerichte figuren in de afdelingsbesturen van deze vakbond.

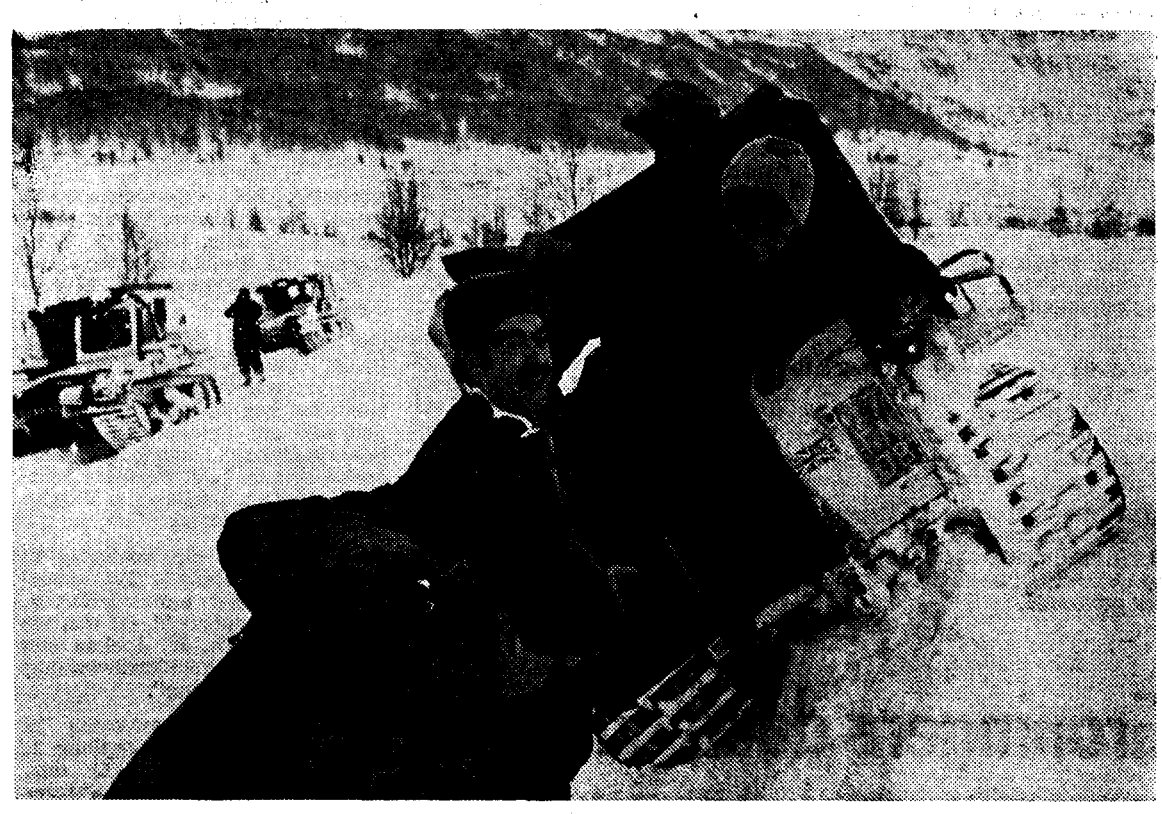
Wat ik mij afvraag: blijft deze kritiek beperkt tot de mariniers of is dit slechts het begin — om eens een socialistische slogan te gebruiken — en wordt het arbeidsterrein straks verplaatst naar andere eenheden zoals Korps Commandotroepen en Koninklijke Marechaussee, op wier leden de VVDM eveneens weinig vat heeft?

Wat zijn de werkelijke beweegredenen van de braintrust achter de nota „Schoon schip"? Willen de heren de polarisatie ook in de krijgsmacht invoeren?

Zo ja, dan zal de minister van defensie zich ernstig rekenschap moeten geven van het antwoord, dat hij deze afbrekers van onze defensie dient te geven. Op de steun van de mariniers kan hij rekenen, in vredes- en in oorlogstijd.

Nederlandse mariniers in Noorwegen maken zich gereed om voor een oefening uit te rukken.

Drie Kamerleden in actie: KVP'er Van Elsen (rechts), VVD'er Ploeg (midden) en Keuning van DS '70.

In de directe omgeving van **EINDHOVEN**, met goede wegverbindingen en zeer aantrekkelijke prijs per m2, is

OPSLAGRUIMTE TE HUUR

voor Handel en Industrie.

Verwarming en krachtstroom zijn aanwezig.
Te bevragen bij de

NUENENSE TEXTIEL INDUSTRIE N.V. Collseweg 2a, Nuenen, Eeneind, telefoon 04993 - 1241.

voor de aankoop van uw BUNGALOW of LANDHUIS in EINDHOVEN of omgeving is er:

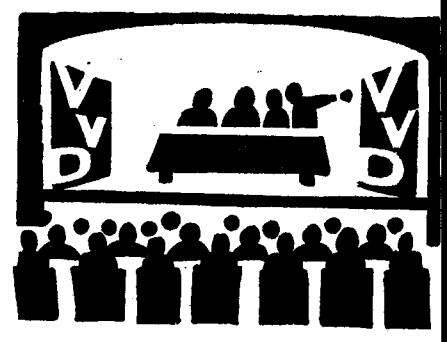
HUIBERS B.V.

MAKELAARSKANTOOR

augustijnendreef 4 eindhoven tel. 040-22121

Vergaderingen, spreekbeurten en bestuursmutaties

De VVD van A tot Z

AALTEN-DINXPERLOO — Op maandag 25 maart in Societeit Hofstraat te Aalten; Bijeenkomst van de afd. Aalten-Dinxperloo, mede voor afdelingen uit omliggende gemeenten, met als spreker L. M. de Beer (lid Tw.K.).

ALMELO — Op maandag 25 maart in schouwburg De Hagen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling ter kennismaking met acht kandidaten voor de Provinciale Staten.

AMERSFOORT — Op dinsdag 19 maart in Kobus aan de Poort; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw.K.).

APPINGEDAM — Op vrijdag 15 maart in Het Wapen van Leiden; aanvang 20 uur. Bijeenkomst ondercentrale Fivelingo met als sprekers: mevr. J. Jensema-Vos, ir. J. J. Sterrenberg en ir. L. G. Oldenbanning.

ARKEL — In het nieuwe bestuur van de afdeling Arkel hebben zitting als voorz. J. Pilaar, als secr. mevr. M. van Dijk en als penningmeester J. Evers.

ASSEN — Op maandag 25 maart in hotel Overcingel; bijeenkomst afdeling Assen met als spreekster mevr.mr. E. Veder-Smit (lid Tw. K.) over gezondheidszorg en algemene politiek.

BALK — 18 maart in „Boonstra" kennismaking met kandidaten

BARENDRECHT — Op vrijdag 15 maart in Van Ouds 't Raadhuis; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling Barendrecht met als sprekers ir. D. S. Tuijnman (lid Tw.K.) en lijsttrekker in Zuid-Holland G. v.d. Zande (lid GS).

— Secretaris van de afdeling Barendrecht is geworden: J. W. v.d. Berge, Pinksterbloem 6, Barendrecht. Tel. 01806-4457.

BENSCHOP — In het bestuur van de nieuw opgerichte afdeling Benschop hebben zitting als voorz. K. Tigchelaar, als secr. mevr. J. van Klaveren, Kon. Wilhelminastraat 18 en als penningm. D. H. Gmelig.

BERGSCHENHOEK — Op maandag 11 maart in De Hoef; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker lijsttrekker Statenverkiezing Zuid-Holland G. v.d. Zande en H. J. de Koster (lid Tw.K.).

BLOEMENDAAL — Op donderdag 14 maart in Kennemer Lyceum te Overveen; aanvang 20.30 uur. Bijeenkomst van de afd. Bloemendaal met als spreker drs. G. M. V. van Aardenne.

BORGER — Mevrouw J. Berends-Buiter, Hoofdstraat 70, Borger (Dr.). Tel. 05998-5145, is de nieuwe secretaris van de afdeling Borger geworden.

BREDA — Op vrijdag 15 maart in De Suijkerkist; aanvang 17.30 uur. Liberale borrel afd. Breda met als spreker drs. Th. H. Joekes (lid Tw.K.).

In het nieuwe bestuur van de afdeling Breda zijn jhr.mr. J. J. van der Goes van Naters (voorz.), mevr. A. H. Kanters-Baaij, secr. en A. R. J. M. Suurmeijer, penningm.

CAPELLE/IJSSEL — Op maandag 1 april in café Oud-Capelle, Dorpsstraat; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst afdeling met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.).

In het nieuwe bestuur van de afd. Capelle hebben zitting J. J. H. Maschhaupt (voorz.), mevr. E. Haantjes-Folpmers (secr/penningm).

DELFT — In het nieuwe bestuur van de afdeling Delft zijn ir. A. C. van Rhee voorz., J. van Duffelen, secr., Prins Mauritslaan 10, tel. 142435 en A. L. Smit, penningm.

DIDAM — In het bestuur van de nieuwe afdeling Didam zijn M. J. Straatsma voorz., J. Th. van Wijngaarden secr., Hogenendseweg 38, tel. 08362-3575 en ir. J. M. Timmermans penningm.

DIEMEN — Mevr. T. Noorman, Julianaplantsoen 118 (tel. 020-350597) is voorl. secr. van de afd. Diemen.

DIRKSLAND — In het bestuur van de afd. Dirksland volgt J. Rooij, Boezemweg 12a, de heer L. M. Brooshooft opgevolgd als secretaris.

DOKKUM — 17 maart in De Posthoorn kennismaking met kand. prov.staten; aanv. 20 uur. Secretaris van de statencentrale Dokkum is geworden: L. J. Lijklema, Grutostraat 19, Kollum. Tel. 05114-1870.

DONIAWERSTAL — Secretaris van de afdeling Doniawerstal is geworden: Tj. v.d. Leij, Bredijk 5, Langweer. Tel. 05138-9196.

DRACHTEN — 20 maart kennismaking met kand. prov.staten; aanvang 20 uur in Laweij.

DUIVEN — In de nieuw opgerichte afdeling zijn C. A. van Katwijk voorz., P. J. Bosga secr., Droo-Zuid 121, tel. 08367-1629 en mevr. C. Lammers-ter Wee penningm.

EINDHOVEN — Op maandag 25 maart in Groen Koffiehuis aan de Heuvel in Geldrop; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker mr.dr. C. Berkhouwer. Op dinsdag 19 maart in kleine zaal sporthal de Voldijn te Waalre; aanvang 20.30 uur. Spreker A. Ploeg (lid Tw.K.).
Op dinsdag 12 maart in De Schalm te Veldhoven; aanvang 20.15 uur. Spreker mr. F. Portheine (lid Tw.K.).

Berichten voor deze rubriek in het volgende nummer dienen uiterlijk vrijdag 15 maart in het bezit te zijn van de redactie. Adres: Redactie Vrijheid en Democratie, Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

EPE — Nieuwe secr. van de afdeling Epe is mevr. mr. M. C. D. L. Commijs-Laban, dr. Mijsstraat 16; tel. 05780-3705.

ENSCHEDE — 18 maart kennismaking met kand. prov. staten; 20 uur in zaal 1 van het zalencentrum Melkion, Raiffeisenstraat.

FRANEKER — Op donderdag 14 maart in de Koornbeurs, aanvang 20 uur. Bijeenkomst met drie kandidaat-Statenleden.

FIJNAART — Mej. P. A. Maris, Valenciennesstraat 44 te Fijnaart is secr. van de afdeling geworden.

GENEMUIDEN — In het bestuur van de nieuwe afdeling Genemuiden zijn H. Mulder voorz., J. Pleyzier, Langestraat 71, secr. en K. de Lange penningm.

GOOR — Mevrouw E. J. C. van Enk-Kellenbach, Zwaluwstraat 19, Goor, tel. 05470-3374, is secretaris geworden van de afdeling Goor-Markelo-Diepenheim.

GOUDERAK — Nieuwe secr. van de afdeling Gouderak is mevr. W. M. G. Kraaijeveld-Hoogendoorn, Havenstraat 29, tel. 01827-2793.

GRONINGEN — Op woensdag 13 maart in de Mensa Universiteit; aanvang 20 uur. Debat H. J. de Koster (lid Tw.K.) met staatssecretaris Brinkhorst van Buitenlandse Zaken.

Op maandag 18 maart in Huize Maas, Vismarkt, Groningen; aanvang 20 uur. De batavond van de afdeling Groningen met als sprekers drs. J. F. Scherpenhuizen (lid Tw.K. en Statenlid Gr.) en L. J. Bartelds (Statenlid PvdA). Onderwerp Verkiezingen Prov. Staten.

DEN HAAG — Op woensdag 13 maart in de Haagse IVO-school Van Trichtstraat; aanvang 20 uur. Bijeenkomst onderafd. III met als spreker drs. Th. H. Joekes (lid Tw.K.) over „Inkomensnivellering en inflatiebestrijding".

HAARLEM — Op maandag 11 maart in HTS Veldzigtlaan 1, Overveen; aanvang 20.15 uur. Openbare discussieavond Statencentrale Haarlem-Velsen met als sprekers Th. H. Joekes (lid Tw.K VVD) en J. J. Voogd (lid Tw.K. PvdA) over Liberalisme of socialisme.

Op woensdag 20 maart in grote zaal van het Concertgebouw Haarlem. Openbare bijeenkomst Statencentrale Haarlem/Velsen met als spreker H. Wiegel (fractievoorz. Tw.K.) en Ed van Thijn (fractievoorz. PvdA Tw.K.); aanv. 20 uur.

Vrijdag 29 maart in restaurant Rozendaal te Bloemendaal; aanvang 20 uur. Ledenvergadering Statencentrale.

Op donderdag 28 maart in hotelrest. Lion d'Or te Haarlem. Ledenvergadering afd. Haarlem.

HAARLEMMERMEER — In het nieuwe bestuur van de afd. Haarlemmermeer zijn mr. N. J. P. Giltay Veth voorz., H. E. Sesenk, secr. en mevr. M. H. M. Blom-Sterenborg penningm.

HALSTEREN — Op 28 januari is de afdeling Halsteren opgericht. Het bestuur is als volgt samengesteld: J. R. Walthuis, voorzitter, W. Logger, Griegstraat 9, Halsteren, secr. mevr. A. F. Kleinschmidt-Boerstra, penningm.

Secretaris van de afdeling Harlingen is geworden: A. A. Vonk, Kl. Breedeplaats 2, Harlingen. Tel. 05178-4120.

HARDERWIJK — De voorz. van de afd. H. M. Koerselman is afgetreden. Wnd.-voorz. is W. Mulder.

HARLINGEN — Op maandag 11 maart in Trebol; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met kand. Statenleden.

HAULE (Fr) — Op maandag 18 maart in Nust; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met kand.-Statenleden.

HAZERSWOUDE — Secretaris van de afdeling Hazerswoude is geworden: mevrouw H. M. Rietveld-van der Eerden, Paulus Potterstraat 1, Hazerswoude-dorp.

HEERLEN — Op dinsdag 19 maart in het bowlingcentrum Hoeve de Aar. Verkiezingsbijeenkomst van de afdeling met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.).

HELDEN — Op dinsdag 12 maart in Gemeenschapshuis; aanvang 20.30 uur. Verkiezingsbijeenkomst afd. Helden met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw.K.).

DEN HELDER — De vice-voorzitter van de Kamercentrale Den Helder, de heer P. M. Blauw, is van Heerhugowaard verhuisd naar Nieuwe Pekela. Wnd. voorzitter is nu mevr. G. van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Wilhelminalaan 14 Alkmaar; tel. 02200-12824.

HENGELO — Op maandag 25 maart in Cosa; aanvang 18 uur. Broodje-VVD met als spreker A. J. Evenhuis (lid Tw.K.).

HILVERSUM — Op dinsdag 19 maart in Hof van Holland; aanvang 20 uur. Openbare vergadering van de afd. Hilversum met als spreker drs. D. J. D. Dees (lid Tw.K.).

HOOGEVEEN — Op maandag 25 maart in hotel Homan; aanvang 21.30 uur. VVD-borrel met als gasten een aantal VVD-kandidaten voor de Provinciale Staten.

Op maandag 18 maart in Homan; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Hoogeveen met als spreker mr. H. van Riel (lid E.K.).

HOOGE EN LAGE ZWALUWE — Op donderdag 14 maart belegt de afdeling een openbare vergadering in café-restaurant Vanacker, Nieuwelandsedijk 131 te Lage Zwaluwe, aanvang 20.15 uur. Spreker is de heer Th. Oostendorp, provinciaal statenlid VVD.

KAATSHEUVEL-LOON o. ZAND — In de nieuwe afdeling Loon op Zand-Kaatsheuvel is J. J. Koerts voorz., mevr. J. G. Stapelveld-Leungen secr., Vossenbergselaan 30, Kaatsheuvel, tel. 04167-3298.; en M. A. Verwers penningm.

LAREN — Op maandag 25 maart in de Boerenhofstee; aanvang 20.30 uur. Forumbijeenkomst Larense zakenkring met deelneming van drs. G. M. V. van Aardenne (lid Tw.K.).

LEEUWARDEN — Op maandag 25 maart in het Oranjehotel; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met alle tien de kand.-Statenleden.

LEIDSCHENDAM — Op donderdag 14 maart Damlaan 36 Leidschendam ledenvergadering afdeling.

LEXMOND — In het nieuwe bestuur van de afdeling Lexmond-Vianen zijn J. J. Schmalhausen voorz., mevr. H. M. Rutgers-Stal, Aimé Bonastraat 9, Vianen secr. en J. P. J. Brouwer, penningm.

Sprekers centraal aanvragen

Graag willen wij er nog eens de aandacht op vestigen dat uitnodigingen aan sprekers voor spreekbeurten gericht moeten worden aan het algemeen secretariaat ter attentie van mevrouw H. van Aartsen-warsen.

Een centrale regeling is strikt noodzakelijk om tot een zo goed mogelijke spreiding over het land te komen, zowel wat betreft de personen, de tijstippen als de plaatsen. Het is verspilling van energie als op een avond twee bekende sprekers op een steenworp afstand van elkaar een spreekbeurt houden.

Ook moet gedacht worden aan een zo eerlijk mogelijke verdeling van de meest gevraagde sprekers. Het is nu eenmaal een feit dat bepaalde sprekers zeer veel gevraagd worden. Men moet er bovendien rekening mee houden dat een spreekbeurt fysiek zwaar is: Eerst de reis, vervolgens het spreken, dan antwoorden op alle vragen, veelal debat en ten slotte de terugreis.

Om zo efficiënt mogelijk te werken vragen wij de spreekbeurten per Ondercentrale of Statencentrale te organiseren. Men kan dan meer mensen tegelijk bereiken.

Bij mevrouw van Aartsen kunt u uw aanvragen in volgorde van voorkeur indienen; zij helpt u dan op de beste wijze. Kamerleden of hoofdbestuursleden thuis opbellen is niet zinvol, omdat alleen op het secretariaat het overzicht aanwezig is. Wij zouden om veel onnodige telefonades te voorkomen op iedereen een beroep willen doen aan deze regeling mee te werken.

Het hoofdbestuur

Groningens duizendste lid

De afdeling Groningen van de VVD heeft onlangs het duizendste lid mogen boeken. Ons Kamerlid drs. J. F. Scherpenhuizen (rechts) verwelkomt hem en zijn echtgenote.

LIENDEN — In het bestuur van de afd. Lienden zijn K. A. Poortman voorz., M. Dirkse van den Heuvel, penningm, en mevr. H. de Boer secr; Ommerenveldseweg 65.

MAASTRICHT — Op donderdag 14 maart in Maaspaviljoen verkiezingsbijeenkomst met als sprekers mr. H. E. Koning en mr. F. Portheine (leden Tw.K.).

MEPPEL — Op zaterdag 23 maart in zaal Mulder te Dwingelo; aanvang 20 uur. Propagandafeestavond van de liberale kring Meppel-Steenwijk e.o. met als sprekers dr. K. van Dijk en T. E. Willems.

MONNICKENDAM — De voorzitter van de afd. Monnickendam, mr. W. A. C. Strek, is onverwachts overleden. P. H. Monteiro is benoemd tot wnd. voorzitter. Penningm. werd drs. C. G. Werkman.

NIEUWE PEKELA — In Nieuwe Pekela is een nieuwe afdeling opgericht. In het bestuur zijn C. R. Wever voorz., H. Wiegman, A. Westerstraat 25a secr. en K. Bakker penningm.

Aandacht voor de regionale problemen

Eibergen blikt naar Twente

Het Gelderse Eibergen was eind van de vorige maand een van de gemeenten die bezoek kregen van de nieuwe Gelderse commissaris van de koningin, mr. W. J. Geertsema. Na een informatieve bespreking met het Eibergense college, maakte mr. Geertsema een rondrit door de gemeente. Vervolgens kregen de raadsleden van Eibergen in een extra, openbare zitting de gelegenheid de problematiek van de gemeente naar voren te brengen. „Het is een erg intensieve bijeenkomst geweest. Ik geloof wel te kunnen zeggen dat alle raadsleden bijzonder onder de indruk zijn gekomen van de deskundigheid en het geduld van de heer Geertsema. Er was anderhalf uur voor de vergadering uitgetrokken, maar het heeft aanmerkelijk langer geduurd". Aldus de heer E. L. Hungerink, voorzitter van de twee man tellende Eibergense VVD-raadsfractie.

Werkgelegenheid, verbindingen en ontsluiting zijn een paar van die vraagstukken, waarmee de heer Geertsema tijdens zijn bezoek aan Eibergen werd geconfronteerd. „We hebben hier nogal wat behoefte aan hoog gekwalificeerde werkgelegenheid" zegt fractievoorzitter Hungerink. „Mensen met een opleiding op het niveau van middelbaar onderwijs en hoger, kunnen hier moeilijk aan de slag komen. Het gevolg is dat ze naar elders trekken en dat heeft voor de opbouw van de bevolking zijn consequenties. De gemiddelde inkomens blijven hier achter bij het landelijke gemiddelde".

Ontsluiting

Een factor die daarbij ook een rol speelt is de ontsluiting van Eibergen. De verbindingen met gebieden, waar wel hoger gekwalificeerde werkgelegenheid is, laten te wensen over. De enige goede verbinding in de regio is de weg Enschede - Haaksbergen - Eibergen - Groenlo. Het provinciale bestuur overlegt met de rijksinstanties over een voorfinanciering door de provincie van een nieuwe rijksweg 15, waaraan door de Kamer hoge prioriteit is verleend.

Dat zijn de tracés Doetinchem-Varsseveld en Groenlo-Overijsselse grens langs het vastgestelde tracé tussen Eibergen en Neede door. Zolang die rijksweg 15 nog niet klaar is, wordt de Twenteroute aanmerkelijk zwaarder belast. De Twente-route loopt dwars door Eibergen heen en scheidt het oude dorp van de nieuwbouw, waaraan druk wordt gewerkt. Eibergen is daardoor een soort flessehals geworden met alle onaangename consequenties van dien. „De doortrekking van de rijksweg 15 is dan ook een zeer urgente zaak", vindt Hungerink.

Twente

Eibergen blijkt sterk georiënteerd op Twente, zowel in economische zin als sociaal en cultureel en op onderwijsgebied.

„Het bestuursonderzoek Oost-Nederland dat nu is afgerond en waarover een aantal tussentijdse rapporten zijn verschenen, wijst helemaal in de richting van die oriëntatie op Twente. Dat is ook de reden dat er in onze gemeente veel behoefte bestaat aangesloten te worden bij het gewest Twente en dat we deelnemen aan het samenwerkingsverband Enschede, waarbij behalve een aantal Twentse gemeenten en Eibergen ook Borculo en Groenlo zijn aangesloten". (Commissaris Geertsema heeft er overigens op gewezen dat gewestvorming over de provinciegrenzen onherroepelijk ook een dienovereenkomstige wijziging van de provinciegrenzen zou inhouden).

Eibergen dat met Neede woongelegenheid schept voor Overijssel is bezig met een nieuw uitbreidingsplan, waarbij een bouwteam aan de hand van de benodigde woonruimte en de verschillende bestaande wensen op het gebied van wonen en woonomgeving de beschikbare bouwruimte zo harmonieus mogelijk tracht op te vullen.

De Eibergense VVD telt rond de veertig leden. Niet veel voor een gemeente die tussen de 15 en 20 duizend inwoners heeft. „Een euvel, waarmee alle politieke groeperingen hier kampen. De mensen uit dit gebied staan niet te trappelen om lid te worden van een partij", aldus de plaatselijke VVD-fractievoorzitter.

De VVD van A tot Z

NOORDWIJK — In het nieuwe bestuur van de afd. Noordwijk zijn ir. J. G. Kuiperbak voorz., J. C. van der Meer, Symon Meeszstraat 18, secr. en C. J. van Egmond (penningm.).

NIJMEGEN — Op vrijdag 15 maart in St. Radboudziekenhuis. Bijeenkomst afd. Nijmegen van de Kon. Mij. tot Bevordering der Geneeskunst met als spr. mevr. mr. E. Veder-Smit over de toekomstige structuur van de gezondheidszorg.

PIERSHIL — Secretaris/Penningmeester van de afdeling Piershil is geworden: T. Zijlsta, Kon. Wilhelminastraat 50, Piershil. Tel. 01869-2052.

PUTTEN — Mevr. E. C. J. Zwang Wegener is secr. van de afd. Putten geworden. Arnhemsekarweg 8, Putten.

RENKUM — Thans is wederom secretaris van de afdeling Renkum mr. W. H. M. Vastenhoud, Beelaertslaan 37, Oosterbeek. Tel. 085-457411 tst. 2192 (K).

ROOSENDAAL — In het bestuur van de afd. Roosendaal is W. van Beek, R. van Midde opgevolgd als penningm.

ROTTERDAM — Op maandag 25 maart verkiezingsbijeenkomst afd. Rotterdam met als spreker G. v.d. Zande (kand. Statenlid) en H. J. de Koster (lid Tw.K.). Plaats en tijd niet opgegeven.

SASSENHEIM — Op woensdag 13 maart in Motel Sassenheim; aanvangstijd niet opgegeven. Bijeenkomst met als sprekers mej. drs. I. Günther (lid PS van Zuid-Holland) en mr. F. Portheine (lid Tw.K.).

SMALLINGERLAND — Op donderdag 14 maart in bar Kiberly te Drachten; aanvang 20 uur. Politiek-café van de afd. Smallingerland met als spreker H. Jacobse (lid gem.raad Amsterdam).

SITTARD — Op maandag 25 maart in Sociale Academie; aanvang 10.30 uur. Bijeenkomst afd. Sittard met als spreker mr. F. Portheine. Op woensdag 13 maart in de Schouwburg te Sittard; aanvang 20.30 uur. Verkiezingsbijeenkomst van de afd. met als spr. mej. mr. A. Kappeijne van de Coppello.

STIENS — Op dinsdag 12 maart in Brandsma; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met kand. Statenleden.

TERSCHELLING — Op vrijdag 15 maart in de Wigwam, aanvang 20 uur. Bijeenkomst met kand. Statenleden.

VAALS — In het voorlopig bestuur van de nieuwe afd. Vaals zijn: W. J. Sparla voorz. en J. A. Schmets secr., Vaalserhaagweg 6; tel. 04454-1729.

VALKENBURG (Z.H.) — Per 1 februari is het secretariaat van de afdeling Valkenburg (Z.H.): J. M. Warring-Couwenhoven, Broekweg 22, Valkenburg (Z.H.). Tel. 01718-13692.

VEENDAM — Op maandag 11 maart in hotel Veenlust aanvang 20 uur. Forumavond van de ondercentrale Veenkoloniën met sprekers van VVD, PvdA en PSP.
Op woensdag 13 maart in hotel Veenlust; aanvang 10 uur. Bijeenkomst van Vrouwen in de VVD met als spreekster mevr. mr. J. Ledeboer-Bitter.
Op maandag 25 maart in hotel Veenlust; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker drs. J. Scherpenhuizen (lid Tw.K.).

VELP — Op maandag 11 maart in gereformeerd centrum te Velp; aanvang 20 uur. Ledenvergadering afd. Dieren en Velp/Rozendaal.

VLEDDER — Ir. J. E. Woltjer, Grensweg 6, Vledderveen (post Frederiksoord) is secretaris van de afdeling Vledder geworden.

WARTENA (Fr) — Op donderdag 21 maart in Watersport, aanvang 20 uur. Bijeenkomst met kand.-Statenleden.

WEERT — Op donderdag 21 maart in Poort van Limburg, aanvang 20.30 uur. Verkiezingsbijeenkomst met als spr. mr. dr. C. Berkhouwer.

WIERDEN — Op maandag 11 maart in hotel De Zwaan; aanvang 20 uur. Oprichtingsvergadering afd. Wierden met als sprekers mr. H. E. Koning (lid Tw.K.) en P. A. de Boer (lijstaanv. Staten-verkiezing).

WILNIS — In het voorl. bestuur van de nieuwe afd. Wilnis zijn C. Ham voorz., H. Koppers, secr. Dotterbloem 12, tel. 02979-3234 en mej. J. J. Schoemaker, penningm.

WIJHE — W. Krooshof, Dijk 3 te Wijhe is secr./penningm. geworden van de afdeling Wijhe.

WINSUM — Secretaris van de afdeling Winsum is geworden mevr. S. D. Brilstra-Oosterhuis, Crocuslaan 34, Winsum. Tel. 05951-1875.

WYCHEN — Op 5 februari is de afdeling Wychen opgericht. Het voorlopig bestuur is als volgt samengesteld: F. Schuring, voorzitter, P. A. Kosterman, Tunnelweg 106, Wychen, tel. 08894-2175, secretaris, H. Paapst, penningmeester.

ZAANSTAD — Op maandag 18 maart in Reine Siertsmahuis te Zaandam; aanvang 20 uur. Bijeenkomst Statencentrale Zaandam met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw.K.).

ZEIST — Op maandag 11 maart in Boschlust; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst afd. Zeist met als spreker G. W. Keja (lid Tw.K.).

ZELHEM — Op donderdag 21 maart in het Roode Hert; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker ir. H. W. S. C. Donkersloot.

ZEEVANG — Secretaris van de afdeling Zeevang is: C. Marré, Dorpsstraat 154a, Warder. Tel. 02291-1801.

ZOETERMEER — Nieuwe secretaris van de afdeling Zoetermeer is: mevrouw M. J. I. van Asperen-Vervenne-Agerbeek, Osijlaan 13, Zoetermeer. Tel. 079-165843.

ZWOLLE — Op maandag 18 maart in Suisse; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Zwolle-Zwollerkerspel met als spreker H. J. de Koster (lid Tw.K.).

ZWIJNDRECHT — Secr. van de afd. Zwijndrecht is geworden mevrouw A. S. Hallensleber-Noorlander, De Were 93, tel. 078-29938.

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

Mede in het kader van de naderende verkiezingen spreekt de heer H. Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer:

● **Op maandag 11 maart in de Oranjerie te Roermond, 20.30 uur.**
● **Op vrijdag 15 maart in hotel Mondragon te Zierikzee, 20.00 uur.**
● **Op maandag 18 maart Stadsschouwburg, Tilburg, 20.00 uur**
● **Op maandag 25 maart Congresgebouw, Den Haag, 20.00 uur**

Onze partijvoorzitster, mevrouw H. van Someren-Downer spreekt:

● **Op dinsdag 12 maart tezamen met mevrouw mr. E. Veder-Smit in Amicitia Theater te Sneek. 20.00 uur.**

door. mr. F. Portheine,
lid van de Tweede Kamer

Middenstand zit in strafhoek

Men zegt wel eens: wat hebben deze verkiezingen nu met het midden- en kleinbedrijf te maken? De Provinciale Staten hebben weinig te maken met de belangen van deze groep.

Dat is op zichzelf al niet juist, zeker niet de laatste tijd. Immers: het grote probleem van de detailhandelsvestigingen buiten de winkelgebieden gaat steeds meer spelen binnen de sfeer van Provinciale Staten. Bij de gemeenteraden waren deze vestigingen uit de hand gelopen. Door een doeltreffende actie van VVD-zijde in de Tweede Kamer wordt het kabinetsbeleid op dit punt nu aangescherpt, zodat meer evenwichtige situaties ontstaan, waarbij veel meer rekening gehouden zal worden met bestaande winkelgebieden en met de belangen van midden- en kleinbedrijven. Daarbij zullen provinciale autoriteiten een grote rol gaan spelen. De VVD-vertegenwoordigers in de Staten zullen aan deze ontwikkeling veel aandacht besteden.

De VVD heeft altijd bepleit — en met succes voor zover het het Rijksbeleid betreft: er kwam immers een staatssecretaris met een speciale opdracht hiertoe — een opneming, een rekening houden met de belangen van midden- en kleinbedrijf bij het totale overheidsbeleid, zowel bij rijk, provincies als' gemeenten. Daarvoor zullen ook de vertegenwoordigers van de VVD in de Staten voortdurend oog hebben, bij alle vormen van beleid, met name op het terrein van de ruimtelijke ordening (toerisme).

Negatief oordeel

Maar er is nog een ander punt nu van groot belang. Wij hebben sinds midden 1973 een kabinet-Den Uyl en de Statenverkiezingen geven de gelegenheid om over dit kabinetsbeleid een oordeel te vellen. Dat oordeel valt met betrekking tot het zelfstandigenbeleid in grote lijnen negatief uit. Is de VVD voorstander van een in de hand houden van de overheidsuitgaven om daardoor een evenwichtig belastingbeleid te voeren dat directe belastingen verbetert t.o.v. de indirecte, een beleid waardoor de levenssappen voor de kleinere onderneming worden behouden en versterkt, het kabinet-Den Uyl verhoogde de uitgaven aanzienlijk, verhoogde de directe belastingen eveneens, juist op terreinen waar de zelfstandigen betrokken waren.

Voorbeelden: niet doorgaan van de z.g. inflatiecorrectie (het teruggeven van te veel geheven belasting door de geldontwaarding) en verhoging van de vermogensbelasting (het laatste zelf het troetelkind van het kabinet genoemd door de minister van financiën).

Voor de zelfstandigen zijn dat soort belastingverhogingen pijnlijk, omdat zij van hun inkomen niet alleen moeten leven maar ook de noodzakelijke investeringen moeten verrichten om hun bedrijf voort te zetten.

Ook het prijsbeleid van het kabinet maakte de inkomenspositie van de zelfstandige, wiens inkomen toch al niet meegroeide met dat van de werknemers, nog ongunstiger, waarbij de minister van economische zaken een motie van notabene een regeringspartij die door de Kamer was aanvaard, weigerde uit te voeren. Deze ondemocratische houding van het kabinet bleek al eerder bij een andere aanvaarde motie over het inkomensbeleid van de zelfstandigen die het in de prullenmand deponeerde. En ook bij het indienen van de machtigingswet, praktisch zonder een parlementaire controle.

Klimaat

Door dit alles is er een klimaat ontstaan, dat het Nederlandse volk brengt in een systeem van ordening zonder dat de noodzaak daartoe is aangetoond. Een klimaat ook waarin de zelfstandige zich in de hoek voelt gezet te midden van een beleid dat het ondernemersklimaat dagelijks bedreigt.

Het regeringsbeleid brengt dagelijks nieuwe nivellerende ideeën, die de ontplooiingskansen voor de zelfstandigen bedreigen. De VVD stelt zich daartegenover op door op allerlei terreinen voorstellen te doen, die meer rekening houden met de juist genoemde, voor de toekomstige werkgelegenheid essentiële, factoren. Zij deed en doet voorstellen tot belastingverbetering, zij tracht bij te sturen als de bedrijfstakken in nood komen, dit alles met wisselend succes. Haar ideeën met betrekking tot tegemoetkoming voor de horeca en andere door de energiesituatie getroffen bedrijfstakken en tegen de plotselinge beperking van de etalageverlichting werden door de Tweede Kamer aanvaard.

Bij de verkiezingen gaat het er met name om de PvdA een halt toe te roepen. Immers de PvdA krijgt de kans haar socialistische visie in het kabinetsbeleid altijd weer te laten winnen. Een visie, die de staatsmacht overtrekt en ingaat tegen een werkelijk beleid ten bate van de zelfstandigen in het algemeen.

De VVD komt in haar beleid principieel op, krachtens haar beginselprogramma, voor de waarde van het zelfstandig zijn in de maatschappij en zal daar steeds naar blijven handelen. In het verleden heeft zij in het kabinetsbeleid daarnaar gehandeld.

Geeft u de VVD de kans dit weer te doen, door uw stem op de VVD-lijst uit te brengen.

TOT 140% HYPOTHEEK

Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening *f* 5000,- 36 x 171,04 enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd

Drs. J. A. Uding & Partners

Financiële adviezen en vastgoed consultants.

v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT

03490–16853-32068

VVD

Voor alle inlichtingen over de VVD kan men terecht bij het algemeen secretariaat van de partij: Koninginnegracht 57 te Den Haag Tel. 070-614121

Korte terugblik op het vijfde lustrumcongres van de JOVD, half februari in Uttrecht gehouden

Geweten van het liberalisme

De voorzitter van de 25-jarige onafhankelijke jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie R.V.W.M. Lantain staat kritisch tegenover de wijze waarop de VVD-Tweede-Kamerfractie de omstreden machtigingswet van het kabinet-Den Uyl heeft bestreden. De machtigingswet bevatte naar zijn mening — los van het vraagstuk van haar rechtvaardiging — in haar oorspronkelijke vorm onaanvaardbare inbreuken op de persoonlijke levenssfeer van de burger. Daar de vinger op leggen, pleiten voor de beperking van de beperkingen, is een principiële taak van het liberalisme. Zo principieel dat we ook bij wetten die we uit dit oogpunt verwerpelijk achten, niet bang moeten zijn vuile handen te maken bij pogingen het kwaad te beperken, aldus Lantain. Hij vindt het daarom jammer dat de VVD het aan de KVP heeft gelaten de machtigingswet op dit punt ten goede te amenderen. Van een VVD-amendering in die zin zou voor velen weer liberale inspiratie zijn uitgegaan dan nu mogelijk is, aldus de algemeen voorzitter van de JOVD in een rede op het vijfde lustrumcongres van zijn organisatie in Utrecht, met als thema „Hoe tolerant is een democratie?" Het congres was zeer goed bezocht. Vele prominente figuren uit de VVD waren onder de aanwezigen.

In een beschouwing over het wezen en de functie van de JOVD merkte Lantain op dat binnen een liberale partij de matigende invloed nodig is om het mobiliseren van het Poujade-element tegen te gaan. Verhelderende polarisatie mag niet verworden tot verscherpende polarisatie, omdat dit het evenwicht in het politieke bestel kan aantasen. Politieke polarisatie mag niet ontaarden in maatschappelijke polarisatie. Daar tegen te waken is de taak van iedere liberaal, maar zeer in het bijzonder van een onafhankelijke liberale jongerenorganisatie.

Deze laatste kan zich immers vaak duidelijker teweer stellen tegen ongewenste symptomen en tendensen dan uitgesproken partijfiguren die door een al te gewetensvol optreden gemakkelijk de eenheid binnen hun partij in gevaar zouden kunnen brengen. Een onafhankelijke liberale jongerenorganisatie kan zich die gewetensvolle opstelling, juist vanwege haar onafhankelijkheid, makkelijker permitteren, vond Lantain. De JOVD moet — om met (oud-VVD-minister) Korthals te spreken „het geweten van het liberalisme" vormen, voegde hij er aan toe.

Telegraaf-partij

Lantain weigert te erkennen dat de VVD hard op weg zou zijn een Telegraaf-partij te worden. Dit neemt volgens hem echter niet weg dat men zal moeten blijven waken tegen zo'n ontwikkeling. Want zoals Geertsema en Vonhoff terecht hebben gesteld: elke partij die te lang in de oppositie moet blijven, loopt het risico in een te extreme opvatting te vervallen. Dat bevordert een isolementspositie die het moeilijker maakt weer in aanmerking te komen voor regeringsverantwoordelijkheid. Zeker een oppositiepartij heeft dus behoefte aan matigende invloeden.

Volgens Lantain zal de bescherming van de persoonlijke levenssfeer de grote inspiratiebron moeten vormen voor het liberalisme in de jaren zeventig. Zo'n inspiratie is nodig, omdat die alleen het liberalisme voor volgende generaties zijn aantrekkelijkheid kan laten behouden. Verliest zij die inspiratie, dan zal zij steeds minder politieke emoties kunnen kanaliseren en ontaardt zij in een politiek anachronisme. Ook die inspiratie is een zaak van alle liberalen, maar het zijn vooral de liberale enfants terribles die tot een voortdurend kritisch overwegen van de eigen stellingen nopen. Ook zonder dat de uitgeoefende kritiek altijd juist is, vervult deze toch een functie, aldus Lantain.

Aan het slot van zijn rede merkte hij op dat de matigende en inspirerende invloed van een politieke jongerenorganisatie als de JOVD alleen in onafhankelijkheid kan worden uitgeoefend. Ook tussen getuigende en direct politieke verantwoordelijkheid dragende liberalen, tussen JOVD en VVD, zal voldoende begrip voor elkaars specifieke taak en functie moeten blijven bestaan om de open dialoog zinvol te kunnen voortzetten.

Staatsraad en oud-minister drs. H. A. Korthals ging in een uiterst boeiend betoog nog in op de rol van de JOVD in historisch perspectief. Over het congresthema „De (in)tolerantie in een democratie" voerden onder meer minister A. A. M. Van Agt van justitie, mr. W. J. Geertsema, commissaris van de koningin in de provincie Gelderland en de kamerleden Jongeling (GPV) en Van der Lek (PSP) het woord.

De huishoudelijke vergadering van de JOVD koos het volgende hoofdbestuur: voorzitter Ed Nijpels, Bergen op Zoom, vice-voorzitter politiek Jan Franssen, Nederhorst den Berg, vice-voorzitter organisatie Caspar van den Wall Bake, Arnhem, algemeen secretaris Nico Maas, Dordrecht, algemeen penningmeester Cor Meijer, Groningen, tweede secretaresse Nely Kuperus, Leeuwarden en zittende H. B.-lid Anmette Nijkerk, Apeldoorn.

VERVOLG VAN PAGINA 3

Baas in eigen huis

Bij de particuliere huurwoningen valt onze afweging van belangen enigszins anders uit. Hier valt niet zonder meer te zeggen, dat het belang van de verhuurder geheel ondergeschikt moet worden gemaakt aan het algemeen belang. Bovendien zijn deze woningen niet met overheidsgeld gefinancierd. Op grond van bovenstaande overweging komen wij tot de conclusie, dat voor huurders van particuliere woningen een kooprecht, maar een *voor*kooprecht zal moeten gelden. Dat wil dus zeggen, dat wanneer de eigenaar de huurwoning wil verkopen aan een derde, de zittende huurder het recht heeft om de woning voor dezelfde prijs bij voorrang over te nemen. Voorkooprecht kan vrij eenvoudig worden geregeld in de wet. Wel dient er een hardheidsclausule te komen, bijvoorbeeld ingeval iemand zijn woning aan een familielid zou willen overdragen. Voor het overige mogen we veronderstellen, dat het de eigenaar om het even is aan wie hij de woning verkoopt, zolang de prijs dezelfde blijft. Voor de zittende huurder kunnen daarentegen wèl grote belangen op het spel staan.

Kostendekkend

Een kort woord over de budgettaire gevolgen van onze voorstellen. Sommige maatregelen kosten geld, andere — zoals de verschuiving binnen het woningbouwprogram en de verkoop van woningwetwoningen — brengen geld op. De nota vermeldt nadere bijzonderheden. In totaliteit is ons plan kostendekkend — ook indien over bijvoorbeeld tien jaar de helft van de Nederlanders in een eigen huis zou wonen — wat wij graag zouden zien gebeuren.

De laatste tijd wordt nog al eens gezegd, dat de huurders te weinig zeggenschap over hun woonsituatie zouden hebben. Met name zou dat gelden voor huurders in flats, waar allerlei betuttelende reglementen bestaan. Er worden oplossingen genoemd: het wettelijk voorschrijven van huurdersverenigingen of het beheer van de complexen in handen van de huurders geven.

Wij liberalen hebben een veel fundamentelere benadering: maak de huurders écht eigenaar van hun woning. Zij krijgen op die manier niet slechts de volledige zeggenschap over de woning, maar plukken bovendien de vruchten van de bezitsvorming. Een meerderheid van de bevolking in de meest letterlijke zin des woords BAAS IN EIGEN HUIS: daar willen wij naar toe.

Handboek VVD

Zoals wij reeds eerder meldden is onlangs een nieuwe uitgave verschenen van het Handboek van de VVD, vroeger beter bekend als het „blauwe boekje". De uitgave is nu losbladig, om zodoende door het regelmatig laten verschijnen van wijzigings- en aanvullingsbladen de vermelde gegevens zoveel mogelijk up-to-date te houden.

Krachtens besluit van de ledenvergadering van de partij worden dit handboek en de supplementen aan elke kamercentrale en afdeling toegezonden, en aan het einde van elk jaar in rekening gebracht. Deze exemplaren zijn inmiddels verzonden.

Daarnaast kan iedereen die dit wenst zich op het handboek en de supplementen abonneren. Hiertoe dient men zich rechtstreeks op te geven bij Uitgeverij Kluwer BV, Postbus 23 te Deventer. Ook eventuele adreswijzigingen of opzeggingen dienen aan dat adres te worden gezonden. De prijs van het handboek bedraagt ƒ 15—, terwijl de supplementen per bladzijde in rekening worden gebracht.

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
het betere binnenhuis
DAMPLEIN 48
LEIDSCHENDAM
TEL. 01761 - 5205
NA 18.00 UUR 01761 - 4115

Vragenlijst

In het nummer van Vrijheid en Democratie van 8 februari jl. meldde onze voorzitster mevrouw Bettmeijer mede dat wij stencils hebben gemaakt van de onderwijs-enquête. Wij maken u erop attent dat de door ons gestencilde vragenlijst iets afwijkt van de op de laatste pagina van het nummer van Vrijh. en Dem. v. 8 febr. geplaatste lijst. De door ons gestencilde lijst is namelijk iets uitgebreider, terwijl er tevens een door mevrouw Smit opgemaakt literatuurlijstje is bijgevoegd. U kunt exemplaren van deze lijst aanvragen bij de tweede secretaresse, mevrouw A. F. Bonthuis-Wunderl, Hugo de Grootlaan 41, Middelburg, tel. 01180—3872. Wilt u de beantwoorde vragenlijsten uiterlijk 15 april a.s. toegsturen aan de secretaresse, mevr. mr. E. de Roock-Bedding, Stadhouderslantsoen 212, Den Haag?

Landdag

De Landdag 1974 zal worden gehouden op vrijdag 26 april in het Rijnhotel te Rotterdam. Het programma voor deze dag zal nog nader worden geplaatst in onze rubriek. Wilt u de datum vast noteren?

Utrecht

De centrale-vertegenwoordigster mevrouw G.G.A. Alting Ambrosius kon op de provinciale dag Utrecht, die op 8 februari te Bilthoven werd gehouden, een groot aantal deelneemsters begroeten. Nadat acht discussiegroepen waren gevormd, kreeg men anderhalf uur tijd om over verschillende vragen van gedachten te wisselen. Over onder meer de volgende punten waren vragen opgesteld: de Navo, ontwikkelingshulp, kiesdrempel, gewestvorming, districtenstelsel, polarisatie, het onderwijs en het abortusvraagstuk. Onder leiding van mevrouw mr. J. M. Corver—Van Haaften, burgemeester van Soest, brachten verschillende rapportrices verslag uit. Dat velen zich terdege in de materie verdiept hadden, bleek uit de op hoog peil staande discussies.

A.G. Richard—Snethlage

VV vrouwen D

Kopij voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhouderspdantsoen 212, Den Haag.

Drenthe

Onder voorzitterschap van de centrale-vertegenwoordigster mevrouw E. Alberti-Tuynman, hielden de VVD-vrouwen in Drenthe op 13 februari in Assen de eerste bijeenkomst van dit jaar, waarvoor grote belangstelling bestond. De VVD statenleden mevrouw J. P. Hansen—v. d. Linden en mevrouw M. H. Hollema-Eikenburg vertelden over hun werk in de provinciale staten van Drenthe.

J. J. Koopman v. d. Hem

Vrouwenraad

Vrijdag 22 mart houdt de nationale vrouwenraad zijn jaarvergadering in Hotel Monopole te Amersfoort. Op de middagvergadering komen aan de orde: Interim Stichting, regionaal werk en internationaal werk. De discussie tijdens de avondvergadering (aanvang 19.00 uur) gaat over: „Het belang van gemengde en beroepsorganisaties voor de toekomstige samenwerkingsvorm". Kosten middag en avond samen ƒ 6,-; middag alleen ƒ 4,-; avond alleen ƒ 2,50. Maaltijd voor eigen rekening. Opgave bij secretaresse mevrouw A. H. Boers-Lepoutre, Broekhovenseweg 27, Post Waalre, tel. 040—533185. Alle leden uit alle afdelingen van alle verenigingen zijn welkom.

Groningen

De organisatie Vrouwen in de VVD in de provincie Groningen houdt 19 maart om 14.30 uur een bijeenkomst in het Familiehotel te Paterswolde. Mevrouw J. Jensema—Vos en mevrouw Hut-De Jonge vertellen over hun werk in de Provinciale Staten. Introducees zijn welkom.

Jaarvergadering in Utrecht

De jaarlijkse algemene vergadering van de VVD zal op vrijdag 22 en zaterdag 23 maart in het Jaarbeurscongrescentrum in Utrecht worden gehouden. Vrijdag begint de vergadering om 14 uur; zij wordt om 20 uur voortgezet. Zaterdagochtend begint de vergadering om 10 uur met een vervolg om 14 uur.

Amendementen zijn ingediend op de punten 6, 8, 11 en 13 van de beschrijvingsbrief. Deze amendementen, alsmede het advies van het hoofdbestuur daarop, treft u op deze pagina en op pag. 11 aan.

De punten 7 en 12 van de beschrijvingsbrief komen te vervallen, aangezien de afdelingen Utrecht en Nijmegen hun onder deze punten opgenomen voorstellen hebben ingetrokken.

Als punt 19 staat op de beschrijvingsbrief vermeld:
Inleiding met discussie over een nader bekend te maken onderwerp. Het verheugt het hoofdbestuur bijzonder dat het onze oud-minister van Economische Zaken mr. drs. H. Langman bereid gevonden heeft op vrijdagavond, na de toespraken door de voorzitter der partij en de voorzitter der Tweede Kamerfractie, een inleiding te houden over het onderwerp: Energieschaarste, van paniek naar lange-termijnbeleid.

De benoeming van acht leden van het hoofdbestuur (punt 22 van de beschrijvingsbrief) zal zonder stemming kunnen geschieden, aangezien tegen-kandidaten ontbreken. Daar ten tijde van de verzending van de beschrijvingsbrief, 4 januari j.l., nog enkele opgaven ontbraken, en de heer Breitbarth te Capelle a/d IJssel, kandidaat gesteld voor de rijkskieskring Leiden, zich inmiddels heeft teruggetrokken, volgt hier voor de duidelijkheid een definitief totaaloverzicht.

Kandidaat gesteld voor het lidmaatschap van het hoofdbestuur zijn:

voor de rijkskieskring 's-Hertogenbosch:
ir. T. Thalhammer te Valkenswaard (aftredend), door de afdeling Eindhoven.

voor de rijkskieskring Arnhem:
drs. H. Toxopeus te Wolfheze, door de afdelingen in de rijkskieskring Arnhem.

voor de rijkskieskring Leiden:
mevr. drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh te Wassenaar (aftredend), door de afdeling Wassenaar.

voor de rijkskieskring Den Helder:
G. E. Ris te Schagen (aftredend), door de afdeling Heerhugowaard.

voor de rijkskieskring Haarlem:
P. M. van Drooge te Heemstede, door de afdeling Heemstede.

voor de rijkskieskring Middelburg:
L. M. Moermond te Westkapelle, door de afdelingen in de kamercentrale Middelburg.

voor de rijkskieskring Leeuwarden:
drs. J. H. van Ulzen te Leeuwarden (aftredend), door de afdeling Leeuwarden.

door de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.:
mevr. J. P. Hansen-van der Linden te Emmen (aftredend).

Door de afdeling Utrecht zal een feestelijk samenzijn na afloop van de vergadering op vrijdagavond worden verzorgd.

Op de punten 6, 8, 11 en 13 van de agenda voor de algemene vergadering zijn de volgende amendementen ingediend:

Agendapunt 6

Voorstel **hoofdbestuur tot wijziging** van de **artikelen 10 en 15 lid 5 van de statuten en van de artikelen 37, 38, 39, 40 en 47 van het huishoudelijk reglement.**

Afdeling Papendrecht

Voorstel:

Voorgesteld **wordt, dat het hoofdbestuur de onder punt 6 van** de agenda **van de vergadering** genoemde **voorstellen tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement, voor zover betrekking hebbend op het ontnemen van de zelfinningsmogelijkheid door de afdelingen,** terugneemt.

Tevens wordt voorgesteld het hoofdbestuur uit te **nodigen op** het eerste **daartoe geschikte moment een voorstel aan de vergadering voor te leggen, waarin geregeld** wordt, **dat het hoofdbestuur in kan grijpen indien een afdeling die zelf int, onnodig administratieve verwikkelingen veroorzaakt.**

Motivering:

1. Door iedere **mogelijkheid** van zelfinning door **de afdeling** uit te sluiten, **wordt bereikt dat** ook in die gevallen **waar de zelfinning perfect loopt, een onpersoonlijk inningssysteem in de plaats treedt van 'n vooral voor** de kleinere **afdelingen aantrekkelijker persoonlijk systeem. (Omdat** men de **naam van de penningmeester kent, zal men minder** snel geneigd **zijn om ook na een** tweede **verzoek niet te betalen,** hetgeen **dus beperkend werkt op** de **administratieve verwikkelingen,** welke **ontstaan bij het innen** van dubieuze **contributievorderingen.)**

2. Dat **centrale inning administratieve verwikkelingen bij het hoofdbestuur voorkomt, is in die** zin juist, **dat fouten bij de centrale inning vaak onontdekt zullen blijven of als „administratieve verwikkeling" worden doorgeschoven naar de afdeling.**

3. Uit de door **het hoofdbestuur** gegeven toelichting zou, begrijpelijk, maar wel ten onrechte, kunnen worden afgeleid, dat 62.462 leden **tellende afdelingen** de rechten van 2.572 leden tellende afdelingen maar zouden moeten ontnemen. (De kern van iedere uitzondering op een regel is, dat het altijd maar een kleine minderheid is die van de uitzonderingsmogelijkheid gebruik maakt, juist daarom is er sprake van een uitzondering.)

4. **Het is noodzakelijk om de** bestaande regeling van contributie-inning **zodanig uit te breiden,** dat **het hoofdbestuur na waarschuwing een afdeling het recht** van zelfinning **kan ontnemen in** het geval dat door schuld van de afdeling werkelijke **administratieve verwikkelingen ontstaan.**

5. Gezien de mededeling van het hoofdbestuur dat de meeste zelfinnende afdelingen zich naar **behoren** van hun taak kwijten, **heeft een jaar uitstel niet tot gevolg** dat onherstelbare fouten worden gemaakt.

Agendapunt 8

Voorstel hoofdbestuur tot wijziging van artikel 8 van de statuten.

Afdeling Leiderdorp

Art. 8.1: Aanmelding voor het lidmaatschap geschiedt bij het algemeen secretariaat of bij het afdelingsbestuur.

Art. 8.2 tot en met 8.5: conform voorstel hoofdbestuur.

Toelichting:

De afdeling Leiderdorp kan zich geheel verenigen met de achtergronden waarop het hoofdbestuur heeft besloten artikel 8 aan te passen. Zij ziet echter geen noodzaak artikel 8.1 te wijziging van artikel 8 van de statuis voorgesteld, daar deze wijziging niet van invloed is op de strekking van het nieuwe artikel 8. De afdeling Leiderdorp geeft de voorkeur aan de door haar voorgestelde tekst van artikel 8.1, omdat het voor een nieuw lid alleen maar voordelig is om zich aan te melden bij het secretariaat van de eigen afdeling, daar men dan reeds snel betrokken kan worden bij de plaatselijke politieke activiteiten.

Afdeling Delden

Art. 8.1: Aanmelding voor het lidmaatschap geschiedt bij het algemeen secretariaat of het afdelingsbestuur.

Motivatie:

Het verwerken van de nieuwe leden via het algemeen secretariaat vergt veel tijd. Sommige nieuwe leden moeten nu en dan weken wachten op enig teken van leven. Als het afdelingsbestuur direct op de hoogte wordt gesteld, kan zij meteen contact met betrokken nieuw lid opnemen. Bovendien geeft het een extra controle op de computer dat betrokken nieuw lid inderdaad door deze computer wordt verwerkt.

Ingediende amendementen

Afdeling Wassenaar

Art. 8.1: Aanmelding voor het lidmaatschap geschiedt bij het secretariaat of bij het secretariaat van een afdeling, dat binnen 14 dagen kennis daarvan dient te geven aan het algemeen secretariaat.

Toelichting:

Waar toch ook vele nieuwe leden zich mondeling of schriftelijk bij het afdelingssecretariaat melden, is het gewenst een dergelijke melding als aanmelding te beschouwen. Om organisatorische en administratieve redenen is het daarbij gewenst, dat het afdelingssecretariaat binnen een korte termijn het algemeen secretariaat inlicht.

Afdeling Rotterdam
Voorstel tot wijziging van artikel 2 van het huishoudelijk reglement.

Artikel 2

1. De leden kunnen voor hun lidmaatschap kiezen tussen de afdeling in het gebied van hun woonplaats en de afdeling in het gebied waar zij hun werkzaamheden uitoefenen. De in het buitenland woonachtige leden zijn ingeschreven bij het algemeen secretariaat.

2. Met toestemming van het hoofdbestuur kan van deze bepaling worden afgeweken. Het hoofdbestuur kan aan deze goedkeuring voorwaarden verbinden.

Toelichting:

Dit amendement lijkt in overeenstemming met de liberale beginselen om de leden zoveel mogelijk vrij te laten bij hun keuze. Juist bij de huidige ruimtelijke structuur, waar wonen en werken veelal plaatsvinden binnen een grotere, regionale eenheid, bestaat meer behoefte aan een versoepeling van het huidige artikel 2 van het huishoudelijk reglement dan aan een verzwaring middels overbrenging van dit artikel uit het huishoudelijk reglement van de statuten. Strikte hantering van het voorgestelde nieuwe artikel 8 van de statuten betekent verder met name voor de stadscentrales een vergrijzing van het ledenbestand, doordat het veelal juist de jongere leden zijn die uit de stad verhuizen naar omliggende gemeenten. De problemen die dit mee zou brengen voor kadervorming e.d. zijn evident en nadelig voor de partij in zijn totaliteit.

Het lijkt verder wenselijk ook bij de voorgestelde ruimere formulering de dispensatiemogelijkheid te handhaven omdat het kan vóórkomen dat een lid om hem of haar moverende redenen niet wil kiezen tussen woon- en werkplaats. Enerzijds wordt aldus voorkomen dat iemand zou bedanken voor het lidmaatschap, terwijl anderzijds de mogelijkheid blijft bestaan om met toestemming van het hoofdbestuur lid te zijn van meer dan één afdeling.

Met name in het laatste geval is het echter gewenst dat het hoofdbestuur de voorwaarde kan stellen dat een lid bij kandidaatstellingen ten aanzien van de verkiezingen waar dit niet in het desbetreffende reglement is geregeld, slechts in één afdeling aan de kandidaatstelling mag meewerken. Dit conform het door het hoofdbestuur gestelde in de toelichting bij het voorstel tot wijziging van artikel 8.

Voorstel tot wijziging van artikel 8 van de statuten.

Art. 8.1:

Aanmelding voor het lidmaatschap geschiedt bij het algemeen secretariaat, bij het bestuur van de afdeling waarin de gemeente van inwoning is gelegen, bij het bestuur van de afdeling in het gebied waar het lid zijn werkzaamheden uitoefent of — daar waar bedoelde afdelingen niet bestaan — bij het bestuur van de kamercentrale, waarin de gemeente van inwoning is gelegen.

Art. 8.2:

Het bestuur van een afdeling heeft binnen twee maanden nadat de aanmelding van een nieuw lid te zijner kennis is gekomen, de bevoegdheid de aanmelding van dat lid te weigeren. Het dient van zodanige weigering binnen genoemde termijn van twee maanden kennis te geven aan de betrokkene bij aangetekende brief onder mededeling van de gronden waarop de weigering berust en van de bevoegdheid beroep aan te tekenen tegen deze weigering op de wijze als in het derde lid van dit artikel is geregeld. Het bestuur is verplicht een afschrift van deze brief te zenden aan het hoofdbestuur. De bevoegdheid tot weigering van een nieuw lid komt het hoofdbestuur toe indien dit nieuwe lid niet tot een afdeling zal gaan behoren.

Art. 8.3:

Tegen een weigering van een aanmelding als in het tweede lid bedoeld, kan de betrokkene binnen vier weken na verzending van de desbetreffende kennisgeving bij aangetekende brief be-

VERVOLG OP PAGINA 11

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

VERVOLG VAN PAGINA 10

roep instellen bij een door de algemene vergadering in te stellen commissie van beroep. Indien de commissie van beroep geen uitspraak doet binnen één jaar na dat het beroep is ingesteld, wordt het beroep geacht gegrond te zijn verklaard.

Toelichting:

Bovenstaand voorstel betekent dat geen behoefte bestaat aan de voorgestelde gewijzigde artikelen 8.1 t/m 8.3 van de statuten, zoals geformuleerd in de bijlage bij de beschrijvingsbrief (voor de verdere toelichting moge worden verwezen naar de toelichting bij het voorstel tot wijziging van artikel 2 van het huishoudelijk reglement). De voorgestelde gewijzigde artikelen 8.4 en 8.5 (nummering voorstel hoofdbestuur) worden gaarne ondersteund en zouden, gelet op het bovenstaande, dan worden genummerd 8.2 en 8.3. Deze nieuwe artikelen 8.2 en 8.3 komen dan in de plaats van de oude artikelen 8.2 t/m 8.5.

Volledigheidshalve zij nog opgemerkt dat bij aanvaarding van het bovenstaande in de eerste zin van het artikel 8.4 (nummering voorstel hoofdbestuur) de zinsnede „dat ingevolge het in het tweede lid bepaalde tot die afdeling behoort" kan vervallen, terwijl de verwijzing naar de overige leden van dit artikel is aangepast.

Het bovenstaande laat onverlet hetgeen door het hoofdbestuur in bedoelde bijlage is geformuleerd onder het hoofd „Overgangsbepaling".

Agendapunt 11

Voorstel hoofdbestuur tot wijziging van artikel 12 van de statuten.

Afdeling Leiderdorp

Voorstel:

De afdeling Leiderdorp stelt voor in de eerste zin van artikel 12 van de statuten, die luidt als volgt: „Afdelingen van de partij kunnen worden opgericht in iedere gemeente, waar ten minste 7 leden van de partij zijn gevestigd.", het getal 7 te wijzigen in 12.

Toelichting:

Zoals het voorstel van het hoofdbestuur er nu ligt is het theoretisch mogelijk dat aan het eind van het jaar een afdeling met 7 leden wordt opgericht en dat conform dat zelfde artikel 12, op 1 januari de afdeling weer kan worden ontbonden, omdat de afdeling niet voldoet aan de minimale eis van 10 leden. De afdeling Leiderdorp is van mening dat dergelijke onvolkomenheden in de statuten moeten worden voorkomen. Ook in de oude tekst was het aantal leden, nodig voor oprichting, twee groter dan het aantal leden nodig voor ontbinding van de afdeling. Als het hoofdbestuur in de toelichting stelt: „Met minder dan 10 leden kan een afdeling niet meer functioneren", dan moet men statutair niet de mogelijkheid scheppen afdelingen op te richten met een aantal leden onder het minimaal vereiste aantal.

Afdeling Eindhoven

Voorstel:

De afdeling Eindhoven en omstreken stelt voor het getal 5 in de derde zin van artikel 12 van de statuten te wijzigen in 25.

Toelichting:

Zij is van mening dat de VVD geen kiesvereniging is, die slechts kandidaten stelt voor vertegenwoordigende lichamen, propaganda voert en leden werft. Zij is van oordeel dat de primaire doelstelling is: het bevorderen van de politieke meningsvorming onder haar leden en het bevorderen van de politieke communicatie tussen de leden en de afgevaardigden in de vertegenwoordigende lichamen. Daartoe is het wenselijk dat zich aan de basis eenheden vormen van minimale grootte, waarbinnen deze primaire doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Gezien het percentage actieve leden vindt zij daarom 25 het absolute minimum. Gezien het aantal VVD-stemmers en de lidmaatschapsgraad van de stemmers, moet dit getal ook in de kleinere plaatsen realiseerbaar zijn. Zij is het met het hoofdbestuur eens dat dit getal geen liquidatiegrens „moet" zijn, doch dat deze het hoofdbestuur de gelegenheid moet geven een afdeling te activeren.

Agendapunt 13

Voorstel van de afdeling Rotterdam tot toevoeging aan het huishoudelijk reglement van een artikel 27 bis van de volgende inhoud:

1. Het hoofdbestuur kan commissies instellen ter bestudering van bepaalde onderwerpen.

2. De in het eerste lid bedoelde commissies treden af op de dag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Afdeling 's-Gravenhage

Voorstel:

Toegevoegd wordt een lid 3, luidende:

3. De commissies brengen jaarlijks door tussenkomst van het hoofdbestuur een beknopt schriftelijk verslag van haar werkzaamheden uit aan de algemene ledenvergadering.

Toelichting:

Door deze verslagen bijvoorbeeld te hechten aan het jaarverslag van de algemeen secretaris, of op andere wijze te publiceren, bestaat de mogelijkheid:
a. kennis te nemen van de besproken onderwerpen;
b. de activiteit van een commissie te beoordelen;
c. zo nodig over a. of b. te spreken bij het punt „Beleid hoofdbestuur".

Afdeling Oegstgeest-Warmond

Voorstel:

a) na lid 1. tussenvoegen een nieuw lid 2 met de volgende inhoud:

2. De in het eerste lid bedoelde commissies brengen ten minste éénmaal per jaar aan het hoofdbestuur verslag uit omtrent de verrichte werkzaamheden.

b) lid 2 wordt lid 3.

Toelichting:

Om het slapen van commissies tegen te gaan dient de door de afdeling Rotterdam voorgestelde maatregel te worden aangevuld. Een periodieke voortgangsrapportering is daarbij voor het hoofdbestuur een effectief hulpmiddel om op de hoogte te worden gesteld van de door de commissies verrichte activiteiten.

H. J. L. VONHOFF

DE ZINDELIJKE BURGERHEREN

Een halve eeuw liberalisme
Geïllustreerd met vele tekeningen en foto's

Voorwoord van Prof. Mr. P. J. Oud
2e druk Pb. f 10,50

UITGAVE: HOLLANDIA B.V. — BAARN

Advies van het hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur adviseert over de ingediende amendementen ingediend:

Agendapunt 6: Voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van de artikelen 10 en 15 van de statuten en van de artikelen 37, 38, 39, 40 en 47 van het huishoudelijk reglement (schrapping van de mogelijkheid tot zelfinning).

Voorstel afdeling Papendrecht

De afdeling Papendrecht stelt voor de mogelijkheid tot zelfinning niet te schrappen maar het hoofdbestuur de bevoegdheid te geven de zelfinning te beëindigen wanneer een afdeling haar verplichtingen niet nakomt.

De afdeling Papendrecht meent (punt 2 van haar toelichting) dat met administratieve verwikkelingen iets anders zou zijn bedoeld. Dat is een misvatting van Papendrecht. Als zich nieuwe leden aanmelden, dan ontvangen zij een welkomstbrief. Daarin wordt meegedeeld dat men enige tijd later een stortings-/acceptgirokaart zal ontvangen ter voldoening van de contributie. De door het hoofdbestuur bedoelde administratieve verwikkeling is nu dat voor vijftien afdelingen afwijkende brieven gemaakt moeten worden omdat die afdelingen zelf innen zodat de betrokken leden geen stortings-/acceptgirokaart moeten ontvangen.

Voor een zo geringe groep — volgens de gegevens per 1 januari j.l. gaat het om 2.670 leden op een totaal van 68.414 (nu alweer meer dan 71.000) ofwel 3.9 pct. — die ieder jaar kleiner blijkt te worden, is een uitzondering op de regel niet verantwoord.

De praktijk heeft geleerd dat men niet gemakkelijker betaalt omdat men de naam van de penningmeester kent. Men betaalt gemakkelijk wanneer het betalen gemakkelijk wordt gemaakt: men kan volstaan met invullen en inzenden van een reeds grotendeels ingevulde stortings-/acceptgirokaart. Waarom toch zou de VVD in administratief opzicht achter moeten blijven lopen bij instellingen als A.N.W.B., Rode Kruis, Consumentenbond, omroepverenigingen e.d.? Wij bezoeken de algemene vergadering toch ook per auto of per openbaar vervoer en niet meer per trekschuit.

Agendapunt 8: Voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van artikel 8 van de statuten. Amendementen Leiderdorp, Delden en Wassenaar (vrijwel gelijkluidend) en Rotterdam.

De amendementen Leiderdorp, Delden en Wassenaar tonen aan dat het oorspronkelijke voorstel niet duidelijk was geredigeerd. Het ging niet om de plaats van aanmelding maar om vaststelling van het tijdstip van ingang van het lidmaatschap. Het lidmaatschap gaat in door inschrijving door het algemeen secretariaat. Of het lid zich rechtstreeks heeft opgegeven dan wel via een afdelingsbestuur, een Kamerlid, een hoofdbestuurslid enz., doet niet terzake. Het hoofdbestuur stelt een gewijzigde tekst voor.

Tegen het voorstel van Rotterdam bestond in zoverre bezwaar dat bij het behandelen van een aanmelding terstond moet vaststaan bij welke afdeling de betrokkene moet worden ingeschreven. Dat zal zijn bij de afdeling waarin de woonplaats van de betrokkene is gelegen. Wanneer de betrokkene vraagt in een andere afdeling te worden ingeschreven, wordt aan dit verzoek in het algemeen voldaan, tenzij er bezwaren bestaan bij de afdeling in de woonplaats dan wel bij de afdeling waartoe de betrokkene wil gaan behoren. Het is daarom minder juist te spreken over bijzondere gevallen. In zoverre wil het hoofdbestuur de afdeling Rotterdam tegemoet komen. Onjuist is dat Rotterdam handhaaft dat men bij een kamercentrale wordt ingeschreven wanneer men woont in een gemeente waar geen afdeling is. Intussen is de organisatie van de partij zodanig verbeterd dat elke gemeente is ingedeeld bij een afdeling. Slechts in Overijssel zijn er nog drie leden die niet bij een afdeling zijn ingeschreven, maar het ligt in de bedoeling die leden over te schrijven naar de afdeling waartoe de gemeente hunner inwoning behoort.

Gewijzigde tekst artikel 8 statuten:

8.1. Zodra een aanmelding van een nieuw lid ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat gaat dit tot inschrijving van het nieuwe lid over; door deze inschrijving vangt het lidmaatschap aan.

8.2. De leden behoren tot de afdeling waarin hun woonplaats is gelegen. De in het buitenland woonachtige leden zijn ingeschreven bij het algemeen secretariaat.

8.3. Op diens verzoek kan een lid behoren tot een andere afdeling dan de afdeling waarin zijn woonplaats is gelegen of worden ingeschreven bij het algemeen secretariaat; aan een inschrijving op grond van het in dit lid bepaalde kan het hoofdbestuur voorwaarden verbinden.

8.4. Het bestuur van een afdeling heeft binnen twee maanden nadat de aanmelding van een nieuw lid dat ingevolge het in het tweede of derde lid bepaalde tot die afdeling behoort te zijner kennis is gekomen, de bevoegdheid de aanmelding van dat lid te weigeren. (verder ongewijzigd)

8.5. ongewijzigd.

Agendapunt 11:

Amendementen Leiderdorp en Eindhoven.

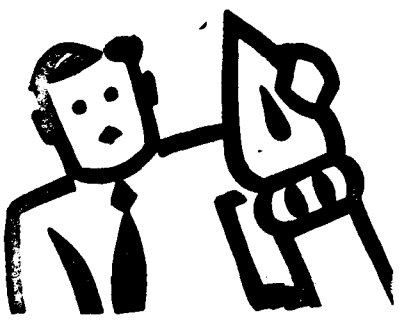
Het hoofdbestuur ontraadt deze amendementen. Als een afdeling wordt opgericht met het minimum-aantal van 7 leden heeft de afdeling gedurende de rest van het jaar nog de tijd uit te groeien tot tien leden. Wordt een afdeling tegen het einde van een jaar opgericht, dan ligt het voor de hand dat het hoofdbestuur nog een jaar afwacht of de afdeling groeit tot meer dan tien leden. Het hoofdbestuur kan tot opheffing besluiten en is daartoe dus niet verplicht. Er zijn bovendien nogal wat waarborgen voor het geval dat het hoofdbestuur een onverantwoorde beslissing zou willen nemen: alvorens te besluiten moet het hoofdbestuur het bestuur van de kamercentrale horen. Bovendien heeft de afdeling nog beroep op de commissie van beroep. Het vereiste van 25 leden dat Eindhoven stelt, gaat het hoofdbestuur veel te ver. De plaatselijke autonomie moet tot haar recht kunnen komen, ook bij een kleiner aantal leden dan 25. De activiteiten waarop de afdeling Eindhoven doelt behoren de zeer kleine afdelingen te ontplooien in ondercentraleverband.

Agendapunt 13:

Amendementen 's-Gravenhage en Oegstgeest/Warmond.

Deze amendementen hebben ongeveer gelijke strekking. Het hoofdbestuur adviseert aanvaarding van het amendement 's-Gravenhage, mits dit nader wordt geredigeerd als volgt:

27a. 3. Deze commissies brengen jaarlijks door tussenkomst van het algemeen secretariaat een beknopt schriftelijk verslag van haar werkzaamheden uit dat als bijlage van het jaarverslag van de secretaris aan de algemene vergadering wordt voorgelegd.

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal 30 getypte regels) het meest kans maken vlot integraal te worden opgenomen. Publikatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

• Machtigingswet

In Vrijheid en Democratie van vrijdag 22 februari trof ik een artikel aan over de machtigingswet. Een van de bezwaren die tegen deze wet aangevoerd worden is de mogelijkheid tot misbruik in die zin, dat de regering zou pogen typisch socialistische stokpaardjes door te zetten, zoals nivellering van inkomens. 't Bewijs van dit bezwaar moest de schrijver van het artikel echter schuldig blijven.

Welnu, dat bewijs werd zaterdag 23 februari j.l. geleverd en wel door niemand minder dan PvdA-fractievoorzitter Ed van Thijn. Op een partijvergadering in Friesland zei hij, zo lees ik in mijn krant, dat „in het kader van een eerlijke lastenverdeling als gevolg van de economische crisis de machtigingswet nu niet gemist kan worden. Zonder deze wet zouden de hogere inkomensgroepen de dans weer ontspringen en het is toch al moeilijk genoeg die in de hand te houden". Eerst wordt Hans Wiegel demagogie verweten als hij het aspect van dit nivelleringsstokpaardje naar voren brengt, later wordt in eigen PvdA-gelederen het bewijs geleverd dat Wiegel gelijk heeft. Maar de wet is intussen wel aangenomen. Dat kan toch allemaal maar in Nederland.

F. VAN DE CAMP, Riel

• Meevaller

Op 15 februari vernamen wij de meevaller van een kleine miljard gulden voor ons kabinet, dat dit overschot door middel van belastingverlaging aan de werknemers met lagere inkomens ten goede wil laten komen.

Daar dit belastingoverschot door het gehele Nederlandse volk is opgebracht, ligt het voor de hand een modus te zoeken om eenieglijk daarvan mede te laten profiteren. Iedereen heeft een grote kans eens in een ziekenhuis (*f* 150,- à *f* 200,- per dag) en/of in een bejaardentehuis (*f* 1000,- per maand) terecht te komen. En deze hoge prijzen zullen weer verhoogd moeten worden, omdat bedrijfsruimten, zoals ziekenhuizen, wacht- en behandelingskamers van doktoren, enz., die tot nu toe buiten de personele belasting vielen, nu, door middel van de B.O.G. (Belasting Onroerend Goed) belast zullen worden.

Zou het niet aardiger en reëeler zijn deze keer, in plaats van belastingverlaging, dit meevallertje aan zieken- en bejaardentehuizen ten goede te laten komen? Zelfs al zou niet ieder jaar zo'n overschot te verdelen zijn, dan zouden nu toch reeds verscheidene inrichtingen geholpen kunnen worden en hun prijzen kunnen verlagen, gevolgd door de ziekteverzekeringspremie, enz.... Deze inflatiebestrijding zou voor velen een zegen zijn.

W. J. WAANING, Haarlem.

• Woningbouw

In Vrijh. en Dem. van 22 februari maakt u in uw artikel „Subsidieer bewoner liever dan huis" een ernstige vergissing. U schrijft namelijk „Het is wel heel triest te moeten constateren dat de bouwproduktie inzakt".

In het „Statistisch zakboek '73" bladzijden 51 en 57 vindt u de gegevens, waaruit u met enig rekenwerk kunt opmaken, dat op het ogenblik de woningbehoefte en het woningbestand met elkaar in evenwicht zijn. Daarmee wil niet gezegd worden, dat alle woningen van de juiste soort zijn en op de juiste plaats staan. Verder kan uit deze gegevens worden afgeleid, dat er per jaar 110.000 nieuwe woningen nodig zijn, en wel 90.000 woningen om aan de vermeerdering der vraag te voldoen en 20.000 ter vervanging der woningen die voor de bewoning verloren zijn gegaan.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de regering een ernstige fout zou begaan, indien zij niet de woningbouw van de laatste jaren van ongeveer 150.000 zou gaan afremmen.

IR. J. VAN DER VEGT, Leersum.

• Mansholt contra auto

De heer Mansholt, onze ex-minister van Landbouw, heeft gemeend weer eens een „boodschap" tot het Nederlandse volk te moeten richten. In die „boodschap" stelt hij dat naar zijn mening alle particuliere auto's van de weg moeten verdwijnen want dit is volgens hem een noodzaak voor een goed milieubeheer. Al eerder sprak hij over de olie-crisis, die een zegen zou zijn voor de samenleving.

Stel dat hij zijn zin krijgt en alle particuliere auto's verdwijnen. Hoe moeten dan al die mensen vervoerd worden? Het openbaar vervoer kan een dergelijk aanbod van passagiers nooit zonder vertragingen verwerken omdat het er niet op is ingesteld. Dan laat ik de gevolgen nog even buiten beschouwing bij het wegvagen van de particuliere auto. Wat dacht hij bovendien van de grote derving aan belastingaccijns op benzine en de werkgelegenheid in de auto-industrie?. Meent de heer Mansholt nu werkelijk dat hij tot mensen praat die niet verder denken en aan zijn lippen hangen om de volgende onzinnige uitspraak te noteren?

De heer Mansholt moet zijn hand eerst in eigen boezem steken. Zolang hij nog rondrijdt in een auto met particuliere chauffeur dan meen ik dat hij niet het minste recht van spreken heeft. Bovendien moet hij niet proberen de auto van de gewone man af te pakken als mijnheer zelf nog kan kiezen uit drie riante villa's waar hij kan recreëren. Dit laatste strookt bepaald niet met de socialistische opvattingen inzake bezitsvorming. Ik ga a.s. zondag bij goed weer heerlijk met mijn gezin auto-rijden ondanks mijnheer Mansholt met zijn onzinnige, ondoordachte en infantiele uitspraken.

J. J. M. VAN OUDHEUSDEN, Den Bosch

• Energie

Aan het slot van het artikel „Waarom toch distributie?" (Vrijheid en Democratie van 11 januari 1974) vroeg de heer La Chapelle zich af, of het niet een goede gedachte zou zijn als de VVD zich eens zou bezinnen op het probleem van grondstoffengebruik en alles wat daarmee samenhangt. De heer La Chapelle was — zeer terecht — van mening dat bij velen vragen en twijfels over deze problematiek leven.

Nog maar zeer kort geleden — op het hoogtepunt van de zg. crisis — liet men ons van verschillende zijden geloven dat Nederland zelfs in een zeer gelukkige omstandigheid verkeerde met ons aardgasbezit. De regering wil de overschakeling van olie naar aardgas stimuleren en premier Den Uyl heeft niet zo lang geleden in een tv-gesprek met de heer Brugsma verklaard, „dat Nederland als geheel zelfs rijker zal worden", daarbij doelend op het feit dat onze aardgasvoorraad in de nabije toekomst wel 4 à 5 maal zoveel waard zal worden. Minister Duisenberg heeft in de partijkrant van de PvdA verklaard: „Dat er in een geforceerd tempo moet worden omgeschakeld, doch dat dit geen problemen zal geven omdat Nederland per slot van rekening op de rijkste energiebel van Europa zit."

In een artikel over de economische mogelijkheden van Algerije, verklaarde de directeur van de Gasunie echter rond de jaarwisseling in het Algemeen Dagblad dat Nederland over een aantal jaren aardgas uit Algerije zal moeten importeren om aan de binnenlandse vraag te kunnen voldoen. Dit is toch een heel ander geluid dan de optimistische opmerkingen van de regering. Blijft dus de vraag: Welke conclusie moeten wij nu trekken uit deze tegenstrijdige meningen. Daarom zit ik vermoedelijk niet ver van de waarheid verwijderd als ik concludeer dat nagenoeg niemand bij benadering zal weten hoe deze zaken er nu precies voorstaan.

Juist omdat energie zo belangrijk is voor ons aller bestaan, vraag ik mij af — rekening houdend met het eerder genoemde artikel van de heer La Chapelle — of het niet wenselijk is dat terzake deskundige partijgenoten middels artikelen in Vrijheid en Democratie eens opening van zaken kunnen geven.

J. F. VAN GEENHUIZEN, Den Helder

• Lief zijn voor Den Uyl?

Het getwist in ons orgaan over de vraag — al of niet welwillend voor Den Uyl c.s. — lijkt me onwezenlijk. Laten we wel oppassen ons niet voor het karretje van de tweespalt te laten spannen, want daar is het van bepaalde zijde om begonnen.

Is men dan al vergeten hoe de vorige regering dagelijks bestookt werd met de meest onbenullige moties van PvdA, PPR, D'66, waardoor de regeringsarbeid nodeloos werd geremd, wat dan ook de bedoeling was van die oppositie?

Uiteraard dient Wiegel nu ook moties in, maar op basis van zakelijkheid.

Beseft men verder niet, dat de progressieven — of wat daarvoor door gaat — een omwenteling van de bestaande orde voorstaan, onder het motto „de bijl mót er in." (Groenevelt)? Via de NOS, VARA, VPRO, Kenmerk, etc. moet het publiek daarvoor rijp gemaakt worden en helaas niet zonder succes. (zie Pelger).

Met de aanvaarding van de machtigingswet kunnen we alvast wennen aan linkse dictatuur.

Dit alles voor ogen houdend, mag men Wiegel dan verwijten tegen de schenen van Den Uyl cs. te schoppen?

Wanneer dit alles dan uitmondt in „een verrechtsing" van de VVD dan stellen we, dat Den Uyl een koekje krijgt van zijn eigen deeg.

H. C. SPAAN, Huizen

• Economie

Voordat de Nederlandse economie volledig in het slop raakt zouden dringend een aantal maatregelen getroffen moeten worden:

1. Een absolute loon- en prijsstop. Dié is eenvoudig te controleren.
2. Zwevende revaluatie. De gulden evenveel laten revalueren als de gemiddelde import uit het buitenland. Zo kunnen de prijzen in ons land worden gefixeerd.
3. Verlaging van rente.
4. Accijnsverlaging even veel als de importprijzen stijgen. Hierdoor kan de consumentenprijs dezelfde blijven.
5. De staatsbegroting fixeren op hetzelfde moment als de absolute loon en prijsstop ingaat.

Maatregelen op langere termijn:

Elk inkomen hoger dan de AOW belasten met 50 procent en alle ander belastingen afschaffen. Belasting wordt bij uitbetaling van de salarissen ingehouden.

Iedereen, die niet werkt ontvangt de AOW-uitkering. De staat garandeert de waardevastheid van deze uitkering.

's Lands begroting wordt opgesteld aan de hand van de te verwachten belastingen en niet aan de hand van de verwachte uitgaven.

D. G. VAN HARDENBROEK, Laag Keppel

• Promotor der inflatie

Als punt 1 van het beleidsprogram van bovengenoemd kabinet is verkondigd: „De bestrijding van de inflatie." Om de inflatie te bevorderen zijn veel maatregelen genomen, die de produkten duurder maken.

Wat ik maar even wilde vaststellen is dit, dat het kabinet de mond vol heeft van inflatiebestrijding, maar zelf zoveel mogelijk de inflatie bevordert. En dan maar schreeuwen over die afschuwelijke prijsverhogingen! Er zou momenteel slechts één beleid mogen worden uitgevoerd, nl. een beleid van uiterste versobering in de uitgaven van de Nederlandse staat.

Dit zou moeten inhouden:

Totale afschaffing van ontwikkelingshulp totdat onze economie weer giften toestaat.

Uiterste beknotting van alle uitgaven van CRM, subsidies aan kunstenaars, clubs, sportverenigingen en noem maar op. Afschaffing van de waardevastheid van de ambtenarenpensioenen, die de belastingbetalers dit jaar miljarden gaan kosten door de verwachte enorme inflatie.

Afschaffing van de reële vooruitgang van lonen en salarissen dit jaar. Wellicht is het op peil houden van lonen en salarissen dit jaar mogelijk. Zo niet, dan moet op de indexering eveneens beknot worden. Aantasting van exorbitante winsten, zo die er zijn.

Vanzelfsprekend zijn er nog meer maatregelen te bedenken. Maar die zullen wel het karakter van bezuinigingen moeten hebben, omdat het nu eens duidelijk moet zijn dat de regering het peil van haar uitgaven moet afstemmen op wat de belastingbetalers nog bereid zijn op te brengen, zonder het gevoel te hebben dat hun het vel over de oren wordt gehaald.

TH. M. STIKVOORT Sassenheim

• Landbouw en industrie

Het werken in de landbouw is wel bijzonder onaantrekkelijk geworden. Veel landbouw-jongeren zagen het niet meer zitten en voelen zich thans beter thuis in beter betaalde functies. Het blijkt dat de helft van de landbouwers tussen 35 en 45 jaar spijt heeft dat zij in dit beroep hun toekomst hebben gezocht. Uit een enquête onder 21.000 landbouwers is gebleken dat er uit deze groep slechts 3867 een opvolger in het bedrijf hebben. Als de landbouwers eenmaal zijn verdwenen komt de voedselvoorziening pas goed in gevaar. In Nederland wordt weinig betekenis gehecht aan de landbouwproduktie. Als er in de Tweede Kamer landbouwonderwerpen aan de orde zijn ziet men meestal lege banken. 13.000 ha van onze landbouwgrond is voor industrie bestemd. Deze ontrekking van grond aan de landbouw heeft er toe bijgedragen dat de grondprijs veel te sterk is gestegen.

B. W. STAATS, 2e Exloërmond

• Afkeur

Toen ik vorig jaar voor het eerst mocht stemmen was de keus voor mij niet moeilijk. Ik ben ook lid van de VVD geworden. Met het oog op het huidige kabinet lijkt het me noodzakelijk dat alle mensen, die op de VVD stemmen ook lid worden. Ook wil ik mijn waardering uitspreken voor mevrouw H. van Someren en de heer Wiegel, die de partij zo'n eigen karakter geven.

Tenslotte wil ik iedereen oproepen om bij de komende verkiezingen een duidelijke afkeur over dit kabinet uit te spreken. Er zijn argumenten genoeg voor. De totaal mislukte benzinedistributie, onduidelijkheid en misleiding van de kiezers. Een gezond bedrijf (Veronica) de grond in boren en een ziek bedrijf (De Tijd) de hand boven het hoofd houden, de machtigingswet om maar eens een paar voorbeelden te noemen.

T. DE GROOT, Lunteren

• Verrechtsing

N.a.v. het stuk „Kritiek of schelden" van de heer M.W. Kerremans uit Weesp zou ik de volgende opmerkingen willen maken. De heer Kerremans gaat niet in op de vermeende (?) verrechtsing van de VVD maar meent echter wel, dat ik ernstige beschuldigingen uit, die ik niet zou waarmaken, hetgeen volgens hem in hoge mate laakbaar is.

Ik weet niet hoe het bij de heer Kerremans overkomt, maar ik kan weinig waardering opbrengen voor het feit, dat de heer Wiegel het nodig vindt om regelmatig het „bijwagen"-idee, ten dele door de KVP en ARP zelf opgeroepen, op bijeenkomsten naar voren te brengen en opmerkingen te maken als „middenstandsargumenten zijn per definitie goede argumenten", „het kabinet-Den Uyl leidt tot een chaos", „het zijn in werkelijkheid Groenevelt en de zijnen die de dienst uitmaken" e.d. De heer Van Riel draagt daartoe bij: Op het jubileumfeest van de VVD in de Rai: „Zonder gecoördineerde samenwerking tussen de VVD en een aanzienlijk deel der thans confessionelen is de rode vloed niet te stuiten en valt Nederland nauwelijks voor algemeen maatschappelijk en economisch verval te bewaren," in een column van Elseviers Magazine zegt de heer Van Riel, dat de benoeming van de heer Ruppert tot vice-voorzitter van de raad van state „een vette kluif als loon is" voor het feit „dat hij de heer Den Uyl tot minister-president omhoog hielp duwen." Met name de heer Van Riel heeft de moed dergelijke opmerkingen met de regelmaat van een klok te debiteren. Het feit dat daar nauwelijks van partijzijde op is gereageerd, vind ik een ernstige zaak.

Ook op de opmerkingen van de heer Van Riel heb ik van de heer Kerremans geen enkele reactie gehoord. De heer Kerremans is kennelijk van oordeel dat de „kopstukken" ongelimiteerd kunnen en mogen zeggen wat hun goeddunkt zonder enige argumentatie, terwijl hij een dergelijke argumentatie wel verwacht van de andere leden van de partij.

C. H. J. TEN BROEK, Castricum
C. H. J. TEN BROEK, Castricum

Meer opinies op pagina 13

boekrecensies, door een onzer redacteuren

Boeken over het China van Mao

De strijd tegen de doden Lin Piao en Confucius die het herleven van de culturele revolutie in China kenmerkt is de strijd van de eeuwige revolutionair Mao Tse-toeng tegen verstarring van de bureaucratie, elitevorming en het ontstaan van nieuwe klassen in zijn wereld. In hoeverre de Chinese leider zelf een belangrijke rol in deze strijd speelt is op dit moment niet duidelijk, maar dat de al dikwijls doodziek gewaande Mao tot veel in staat is blijkt telkens opnieuw. Vorig jaar december werd Mao Tse-toeng 80 jaar. Hij had toen een druk jaar achter de rug: een partijcongres en het bezoek van twaalf staatshoofden plus de twee van minister Kissinger. Zijn verjaardag vormde aanleiding voor het verschijnen van weer een aantal nieuwe boeken. Blijkbaar wordt het mogelijk geacht telkens nieuwe aspecten van het bijkans legendarische leven van deze grote Chinees te belichten. Nu mag zijn soortgenote Han Suyin zeker een kenner genoemd worden. Zij bezocht herhaaldelijk de Chinese Volksrepubliek en interviewde daar talrijke tijdgenoten van Mao die de revolutie en de Lange Mars hebben meegemaakt.

De biografieën geschreven door Chinezen of westerlingen („Overdreven bewonderaars of kwaadaardige haters") bestempelt Suyin als „opgewarmde kliekjes losse geruchten". „Na al dié tijd en met de huidige verering van zijn persoon is het nu vrijwel onmogelijk geworden niet-hagiografische verhalen over Mao's jeugd te achterhalen". Het is de vraag of de schrijfster van het boek *De Morgenvloed; Mau Tsetoeng en de Chinese revolutie* aan dit hagiografische aspect is weten te ontsnappen. De Mao van Suyin blijkt in zijn gehele leven nooit één fout gemaakt te hebben, behalve misschien die keer toen hij het tweede congres van de Chinese Communistische Partij niet bijwoonde omdat hij niet wist waar in Sjanghai de bijeenkomst plaatsvond. Zo citeert de schrijfster alleen de communistische klasgenoot Emi Siao, maar laat de heel wat negatievere herinneringen van diens broer Siao-Yu weg.

Ook is de schrijfster gemakkelijk geneigd zich achter het denkbeeld te stellen dat „het denken van Mao Tse-toeng" een universeel geheel vormt, iets in de trant van de Koran als vrucht van het denken van Mohammed. „Hij begon (in 1925) het probleem van de Chinese revolutie te beschouwen vanuit die zeer konkrete en nuchtere, maar ook onvergelijkelijk veel bredere visie die bekend zou worden als „het denken van Mao Tsetoeng" en die kenmerkend zou zijn voor zijn land en voor de geschiedenis van zijn tijdperk". De „gedachten van Mao" werden op het zevende partijcongres in 1945 gesanctioneerd als bron van inspiratie voor de revolutie. Schrijfster laat zien hoe Mao zijn gedachten formuleerde telkens wanneer de praktijk daar aanleiding toe gaf.

Eerder dan uit te gaan van dogmatisch marxistisch-leninistische denkbeelden schiep de boerenleider zelf de basis voor het Chinese patroon van permanente revolutie en Suyin volgt hem daarin kritiekloos. In het voorwoord van een hierna nog te bespreken boek, *China in 2001*, zegt de schrijfster geen marxiste te zijn, maar dat is alleen waar in zoverre als Mao geen puremarxist is volgens de lijnen die door Moskou zijn en worden uitgestippeld.

Ook gaat Suyin met de officiële Chinese zienswijze ten aanzien van Stalin mee. De Sowjet-dictator, die weinig ophad met de „boerenmentaliteit" van de Chinese leider, en weinig gedaan heeft om hem uiteindelijk in het zadel te helpen, in tegendeel zelfs herhaaldelijk geprobeerd heeft een meer volgzame en in Moskou geschoolde Chinees in zijn plaats te stellen, is in China nooit zo verguisd als in zijn vaderland. Suyin schrijft dan ook: „Er zijn cynici die beweren dat Stalin „een hekel had" aan Mao Tsetoeng...Het kan niet ontkend worden dat de Komintern in 1930 grote waardering voor Mao had... Het is veel waarschijnlijker dat Stalin na 1930 de belangstelling voor China verloor, omdat de gebeurtenissen in Europa bijna al zijn aandacht eisten". Niettemin neemt de strijd van Mao tegen de Chinese stalinisten een belangrijke plaats in in het boek. Uit een afgelopen zomer op Formosa verschenen bundel van niet-officiële gedachten van Mao blijkt overigens, dat de Chinese leider wel degelijk systematisch kritiek heeft gehad op Stalin, wiens feilen volgens hem door zijn opvolgers zijn geërfd.

In China zijn tegenwoordig demonstraties aan de orde van de dag tegen de aan Confusius en Mencius ontleende denkbeelden van wijlen Lin Piao.

Een bezwaar van het boek is verder dat de schrijfster veel van wat achteraf bekend is geworden, b.v. het in ongenade vallen van Lioe Sjao-tsji tijdens de Grote Culturele Revolutie, van te voren interpreteert volgens de later gevolgde (partij)lijnen. Een interessant aspect in het boek is de verhouding tot de Amerikanen in en na de Tweede Wereldoorlog, uitlopend op de Koreaanse oorlog waarop Suyin een eveneens interessant, maar niet geheel nieuw licht werpt. Met deze episode uit de Chinese geschiedenis eindigt het boek. Uitgave In den Toren, Baarn; prijs f. 27,50 (541 pag.).

Voor de resultaten van Mao's revolutionaire inspanningen, de Volksrepubliek China en zijn moeilijkheden en mogelijkheden kunnen we bij dezelfde schrijfster terecht. Han Suyins *China in 2001* dat al in 1968 bij Lemniscaat in Rotterdam verscheen gaat niet uit van het wel en wee van Mao Tsetoeng en kan niet zo boeien als het hierboven beschreven boek, dat veel meer vanuit een persoonlijke visie is geschreven. Het bevat niettemin veel nuttige zaken en cijfers over de Chinese Volksrepubliek, die wellicht niet geheel onbekend, maar toch boeiend genoeg zijn om kennis van te nemen. Vooral de aanzet tot de Grote Culturele revolutie komt in een duidelijker licht te staan dan dat dit tot het verschijnen van dit boek in het Westen het geval was. (f. 11,50; 253 pag.).

In dit verband zij ook het boekje van Dr. Anton Constandse genoemd, dat onder de titel *Mao Tsetoeng* verschenen is in de serie Grote figuren uit heden en verleden bij uitgeverij Kruseman in Den Haag. Als niet-Chinees beschrijft Constandse de geschiedenis van de Chinese partijleider met meer afstand en het latere tijdstip van verschijnen (1972) maakte het ook mogelijk in te gaan op de resultaten van de Culturele Revolutie, de „zogenaamde ideologische strijd' tussen China en de Sowjet-Unie" en de opkomst van China als supermogendheid. Bovendien stelt de geringe omvang (85 pag.) de lezer in staat snel kennis te nemen van de levensloop van deze voor de moderne wereldgeschiedenis zo belangrijke staatsman, zonder overigens onder Suyins kwalificatie van „opgewarmde kliekjes losse geruchten" te vervallen. Daarvoor gaat Constandse — natuurlijk vanuit zijn visie — te zorgvuldig te werk.

• Anti wie en wat?

Met grote belangstelling en instemming las ik de brief van de heer D.J.W. ten Cate in Vrijh. en Dem. van 25 januari.

Het is inderdaad waar dat wij nog slechts enkele jaren geleden niet zo fel en openlijk anti-PvdA waren. Maar nù? Wij zijn wel tegen de PvdArmoede. En vooral tegen de vele kwalijk riekende gerechten die het cabaret-Den Uyl ons voorschotelt.

Wij zijn tegen een volmaakt onnodige Machtigingswet die onze parlementaire democratie buiten spel zet en een unieke kans biedt om stiekem „Keerpunt '72" door te drukken. En wij zijn er tegen indien onze dure belastingcentjes gebruikt worden voor politieke stokpaardjes. Wij zijn tegen bevordering van inflatie, toenemende verarming en werkloosheid. Wij zijn dus tegen eenzijdige afspraken met de vakbeweging, het slachten van de kip die de gouden eieren legt: in casu het bedrijfsleven. Wij zijn tegen een onrechtvaardig prijsbeleid. Wij zijn tegen onduidelijkheid en meten met twee maten. En daarmede zijn wij tegen toegeven aan intimidatie door pressiegroepen. Wij zijn tegen het tolereren of zelfs uitlokken van burgerlijke ongehoorzaamheid: zelfs van wanhopige benzinepomphouders. Wij zijn tegen verregaande lankmoedigheid waardoor de misdaad hand over hand toeneemt, al vindt minister Van Agt dat het nog zo'n vaart niet loopt. Wij zijn tegen indoctrinatie van onze kinderen bij het openbaar onderwijs. Wij zijn er tegen dat ons leger afgebroken wordt tot een lachwekkende schertsvertoning voor onze Nato-partners. Wij zijn tegen bemoeizucht of schoolmeestertje spelen ten aanzien van andere landen. Maar wij zijn er vooral tegen indien dit alles in naam van ons gehele volk gebeurt!

Wij zijn niet bang voor verkiezingen! De tijd wordt rijp om te oogsten!

H. M. HAVERKORN VAN RIJNSEWIJK, Arnhem

• VVD en werknemers (I)

De VVD wordt nog al eens aangewreven een partij te zijn, die alleen de materiële belangen laat voorop staan, of soms nog erger: Een partij alleen voor kapitalisten. De steeds groeiende stroom nieuwe leden zijn dan zeker ook uitsluitend kapitalisten. Ik zou me dan een vreemde eend in de bijt moeten voelen, want hoewel ik lid van de VVD ben, moet ik als werknemer stevig werken om aan de kost te komen. Laten we er maar rustig van uitgaan dat die tienduizenden nieuwe leden, die de VVD het laatste jaar heeft geboekt, net zulke mensen zijn als ik, geen rijkaards of bevoorrechten, maar werknemers, die voor hun werk goed of minder goed worden betaald. Mensen, die uit overtuiging lid van de VVD zijn geworden om mee te werken aan het streven van Wiegel en zijn fractiegenoten om ons land uit de puree te halen.

Mijn opinie is...

De gelatenheid, waarmee de Kamer en de politieke partijen met uitzondering van de VVD, de horecabedrijven lieten aanmodderen tijdens de autoloze zondag en distributieperiode, is ook al zo'n mooi voorbeeld van slechte belangenbehartiging. Men ging er blijkbaar van uit dat horeca-ondernemers wel genoeg verdienen, maar ging daarmee voorbij aan de belangen van de duizenden werknemers in deze sector, wier bestaan ook op het spel werd gezet. Gelukkig is de VVD ook voor de horeca opgekomen en dat mogen de werknemers zich dan ook aantrekken.

J. G. NEERVOORT, Den Haag
Vrijh. en Dem.)

• VVD en werknemers (II)

Herhaaldelijk wordt in Vrijheid en Democratie de briljante opmerking van de buitenwacht geplaatst dat onze VVD maar een partij van kapitalisten en werkgevers is of ook wel een eliteclub. Velen schijnen het eenvoudigweg niet te kunnen hebben dat de VVD bestaat en zich ook nog in een bloeiende toestand bevindt. Zou het niet veel beter zijn de fabrikant van een dergelijke onnozele opmerking niet alleen maar te wijzen op de ongerijmdheid van zijn opvatting maar hem ook onder een zekere druk te zetten: laat hem dan maar eens vertellen op wie een werkgever of een kapitalist moet stemmen of wat hij zou doen als hij kapitalist of werkgever was. Ook zou men kunnen antwoorden: u mag er best zulke opvattingen op na houden, maar zorg dan dat u er bij komt, b.v. door nog wat harder te werken.
Dit lijkt mij een veel vruchtbaarder weg om dergelijke malle praatjes over de VVD — die bovendien al heel ver uit de tijd zijn — de kop in te drukken, ook al zal dit waarschijnlijk evenmin tot direct gevolg hebben dat een winst van één stem kan worden geboekt, laat staan dat een nieuw lid kan worden ingeschreven.

H. TEN KATE, De Bilt

• Melkkoe

Moet het daar naar toe? ? De maat raakt nu toch vol nu de minister opnieuw aan de spenen van de autokoe wil gaan trekken. Een registratieplaatje als bewijs, dat de auto op juiste naam staat en de belasting is betaald. Zeer juist, minister Westerterp, dat u alsnog op een zo verstandig idee bent gekomen. (Al jarenlang bekend in het buitenland). Dat echter het plaatje weer *f* 17,50 moet kosten is een nieuwe vorm van belastingheffing. Men noemt dit dan legeskosten (was dit ook niet bij de benzinebonnen afhalen?)

Als de minister nu eens al de auto-eigenaren, die hun belasting hebben betaald of in de toekomst hun belasting gaan betalen, door Apeldoorn een bewijs laat zenden in de vorm van een vignet als door de minister bedoeld en wel gratis. De kostprijs van het vignet (ongeveer 10 cent) en de regeling van verzending (gelijk met de contrabelastingkaart) is mijns inziens wel door de ambtenaren van Apeldoorn met weinig moeite te regelen. Indien de minister de bedoeling heeft om alleen de zwartrijders te pakken en niet de bedoeling om extra belasting te innen, dan zal hij zonder die *f* 17,50 ook zijn doel bereiken.

De temperatuur is bij de autobezitters nagenoeg tot de rode streep gestegen. Het wordt nu eens tijd om de auto-melkkoe de bel aan te binden. Wij willen het belastingplaatje, noch voor fiets, noch voor auto terughebben.

J. THOMA. SR., O-Souburg

(Het voorgestelde vignet is geen belastingplaatje, maar een nieuw deel van het kentekenbewijs. Hiermee wordt beoogd de kentekenregistratie, die lacunes vertoont, te saneren en een betere controle mogelijk te maken. Red. V. en D.)

Wij zetten in principe 'n vraagteken achter Uw verzekerings-plan.

Wanneer u een gemengde verzekering heeft of welke andere verzekering met een risicoverzekering én spaarelement, dan stellen wij deze onmiddellijk ter discussie. Niet wat betreft die risicodekking bij overlijden. Die moet er gewoon in elk gezin zijn. En ook niet wanneer een levensverzekering wordt benut voor aflossing van leningen, financieringen of hypotheken.

Nee, waar wij dat vraagteken achter zetten is het spaarelement, waarmee u achteruit spaart, maar waar u wel duur voor betaalt. Oorzaak: de opmarcherende inflatie. Die met een mogelijkheid is in te dekken met een lopende verzekering.

Wij bieden zélf beleggen op een risicoarme basis en een anti-inflatoir rendement.

We moesten maar eens praten.

Karthaus Assurantiën BV is erop gericht haar kliënten een uitgekiend en aangepast verzekeringsplan voor te leggen. Noemt U het maar maatwerk. Ons spaarelement concentreert zich op een werkelijk effektieve vermogensvorming, waaruit meestal voortvloeit een zinvol beleggingsadvies naast de noodzakelijke risicodekkingen.

Omdat wij uw specifieke omstandigheden niet kennen, kunnen we daar hier niet verder op ingaan. Een en ander openbaart zich in een vrijblijvend, wederzijds gesprek, waartoe u bij deze bent uitgenodigd.

Eventueel kunnen we dan meteen uw lopende schadeverzekeringen onder de loep nemen.

Het behoeft eigenlijk geen betoog, maar u kunt er volledig op vertrouwen dat wij onze adviezen voor de volle 100% richten op de belangen van onze cliënten. Met andere belangen, zoals die van verzekeraars en van onszelf waarmee wij de hoogte van ons honorarium bedoelen, houden wij absoluut geen rekening. De kost gaat voor de baat uit en voor ons is die baat een zo groot mogelijke kring van tevreden cliënten, die ons dikwijls recommanderen.

Spreekt het bovenstaande u ergens wel aan, bel u ons dan voor een afspraak.
U kunt ook onderstaande coupon invullen en opsturen en dan bellen wij u.

Bon. **Ik ben geïnteresseerd in een analyse van mijn verzekeringsportefeuille. U kunt mij bellen voor een afspraak.**

Naam _____
Adres _____
Plaats _____
Tel. _____

Karthaus Assurantien b.v.
Postbus 4629 Den Haag Tel: 070 - 462441

De Partikuliere Belegger bundelt de belangen van 'n groep kritische beleggers.

Ons motto is anti-inflatoir beleggen.

Het begrip 'sparen' krijgt zo langzamerhand een wat karikaturale betekenis. De onstuitbare inflatie-opmars zet alle institutionele rentepercentages en rendements-prognoses voortdurend schaakmat.

De verdedigingstaktiek, die de overheid hier blijkaar tegenover stelt is die inflatie-tendens te negeren.

De filosofie van het maandblad De Partikuliere Belegger is niet de kop in het zand te steken, maar juist proberen het hoofd boven water te houden. Door elke maand beleggingsmogelijkheden te signaleren en te analyseren, die anti-inflatoire rendementen opleveren, alsmede - op het gebied van onroerend goed - een intrinsieke waardegroei.

Op die manier willen wij het begrip sparen c.q. vermogensvorming een werkelijk zinvolle inhoud geven.

Beleggersgroep zonder statuten

De Partikuliere Belegger richt zich dus op de groep beleggers, die allang hebben ingezien dat konventioneel sparen geen zin meer heeft.

De Partikuliere Belegger fungeert als redaktionele intermediair van die groep beleggers en de leveranciers van betrouwbare beleggingsvormen. Waarbij het financiële belang van onze abonnees voorop staat.

Wij geven informatie in de vorm van adviezen, meningen en beschouwingen voor beleggingsterreinen als onroerend goed, effekten, verzekeringen, pensioenstichtingen, fiskale aktualiteiten, financiën, sociaal-ekonomie, bijzondere beleggingen, etc.

Door abonnee te worden van ons maandblad schaart u zich als individu in een kollektieve beleggersgroep. Zonder statutaire verplichtingen. Als PB-abonnee staat u niet langer alleen in uw partikulier beleggersinitiatief. Tesamen met uw onbekende kollega's financiert u rendabele projekten, die dankzij de gebundelde investering snel van de grond komen en gegarandeerd een interessant rendement opleveren.

Een jaar-abonnement op PB van f 60,- verschaft u tegelijkertijd het lidmaatschap van een zeer eksklusieve groep partikuliere beleggers.

Bon. **Aan de redaktie van de Partikuliere Belegger.**

O Ik abonneer mij op het maandblad à f 60,- per jaar.
O Stuurt u mij ter oriëntatie één van de vooraf gaande uitgaven toe.

Naam: _____
Adres: _____
Plaats: _____ Tel. _____

Bon ongefrankeerd opsturen naar: De Partikuliere Belegger, machtiging 1500, Den Haag.

DE PARTIKULIERE BELEGGER

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

SAAB

HEIJER'S AUTOMOBIELBEDRIJF B.V.

Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070 - 63 99 34

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT

PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"

Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

Regering, parlement en kiezers (3)

De motie in het debat

Moties hebben formeel een minder dwingend karakter dan amendementen. Toch hebben zij menigmaal een minister of zelfs een geheel kabinet ten val gebracht. Er zijn namelijk vele soorten van moties. In het algemeen gesteld kan men zeggen, dat daar in het parlementaire gebruik onder worden verstaan uitspraken van de Kamer(s), gericht tot een of meer ministers dan wel tot het gehele kabinet, en betrekking hebbend op het door hen gevoerde of in het voornemen liggende beleid. Zij kunnen variëren van vrij onschuldig en welwillend tot min of meer duidelijke betuigingen van afkeuring of wantrouwen. Zij kunnen een wens, een dringend verlangen of — als gezegd — een afkeuring of wantrouwen uitdrukken.

Hoewel een minister een aanvaarde motie (anders dan in geval van een amendement) „naast zich neer kan leggen", is het duidelijk, dat de positie van een bewindsman (of bewindsvrouw) of zelfs van een geheel kabinet heel moeilijk kan zijn geworden wanneer de Kamer ondanks krachtige bestrijding en afwijzing van achter de regeringstafel, een motie van de laatstgenoemde soort toch heeft aangenomen. Onze parlementaire geschiedenis, zowel vóór als van na de oorlog, kent verscheidene gevallen van individuele ministers of gehele kabinetten, die over een motie struikelden.

Moties van goedkeuring of vertrouwen zijn in ons parlementaire gebruik geen gewoonte. Zulks in tegenstelling tot verscheidene andere parlementair-democratisch geregeerde landen, waar het parlement bijvoorbeeld een nieuw optredend kabinet bij het eerste optreden door middel van een „motie van wantrouwen" zijn zegen geeft en daarmee de benoeming van dat kabinet dus goedkeurt of bevestigt. De praktijk in ons land is, dat men ervan uitgaat dat een minister of een kabinet het vertrouwen van de meerderheid der volksvertegenwoordiging geniet zolang niet door een ernstig conflict — verwerping van een belangrijk wetsontwerp, aanneming van een onaanvaardbaar verklaard amendement of goedkeuring van een motie van wantrouwen — het tegendeel is gebleken.

Kabinet van vier dagen

Eénmaal is het gebeurd dat een kabinet door de aanneming van een motie van afkeuring reeds onmiddellijk bij zijn eerste optreden in de Tweede Kamer ten val is gebracht. Dat was, in juli 1939, het vijfde en tevens laatste Kabinet-Colijn.

Nadat het in 1937 gevormde, uitsluitend op „positief-christelijke grondslag" steunende uit de drie confessionele partijen gevormde vierde Kabinet-Colijn door onderlinge verdeeldheid over de te voeren financieel-economische politiek (o.a. in verband met de werkloosheidsbestrijding) en politiek extra verzwakt door de z.g. kwestie-Oss, in de zomer van 1939 zijn portefeuilles ter beschikking had gesteld, vormde dr. Colijn (nadat een andere poging was mislukt) opnieuw een kabinet. Het was een gezelschap van ongetwijfeld zeer vakbekwame „sterke mannen", waar de dreigende oorlogsomstandigheden om leken te vragen. Het bestond echter uitsluitend uit anti-revolutionairen, christelijk-historischen en liberalen, die bovendien bijna allen uit buiten-parlementaire kring afkomstig waren. Figuren die geacht konden worden te behoren tot de aanhangers van de R.K. Staatspartij (met welke partij de moeilijkheden in het vierde kabinet waren ontstaan) ontbraken echter, evenals vrijzinnig-democraten. Parlementair was de levenskans dus niet groot, zoals heel spoedig ook zou blijken. Op 25 juli van dat jaar legde het kabinet zijn regeringsverklaring in de Tweede Kamer af en na een tweedaags debat werd reeds op 27 juli een motie van dr. Deckers, de fractievoorzitter van de R.K. Staatspartij, aanvaard welke het kabinet ten val bracht.

De motie-Deckers, die met 55 tegen 27 stemmen in de Tweede Kamer werd aanvaard (die telde toen nog honderd leden), was typisch een motie van afkeuring. De Kamermeerderheid sprak daarbij namelijk als haar oordeel uit, dat de kabinetsformatie niet had geleid tot „het optreden van een kabinet dat de nodige waarborgen biedt voor een deugdelijke behartiging van 's lands belang in gemeen overleg met de Staten-Generaal" en keurde op die grond „het optreden van dit kabinet af."

Na een dergelijke motie zat er voor dr. Colijn en zijn nog niet eens aan handelen toegekomen kabinet uiteraard niets anders op dan het ontslag van zijn kabinet aan te bieden.

Als nu demissionair kabinet bleef het zoals gebruikelijk nog tot het optreden van een nieuw kabinet (10 augustus) aan. Deze unieke gang van zaken had ook voor onze verdere politieke ontwikkeling nog „historische" gevolgen. Het Kabinet-De Geer. dat toen werd gevormd, was het eerste in onze politieke geschiedenis waarin socialisten (ir. J. W. Albarda en dr. J. van den Tempel) zitting namen. Het werd tevens ons eerste „oorlogskabinet", dat

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het derde artikel over dit onderwerp van zijn hand.

in mei 1940 met Koningin Wilhelmina uitweek naar Engeland, om aan de zijde der geallieerde bondgenoten de strijd tegen Hitler-Duitsland voort te zetten. Waarbij echter de tegen deze uitzonderlijke omstandigheden geestelijk kennelijk niet opgewassen jhr. De Geer spoedig plaats maakte voor prof. Gerbrandy.

Nacht van Schmelzer

Een recent geval uit de na-oorlogse periode, waarin een motie een kabinet ten val bracht, deed zich voor in wat bekend is geworden als de „nacht van Schmelzer". De meeste lezers zullen zich dat nog herinneren en we kunnen daar dus kort over zijn. In de nacht van 13 op 14 oktober 1966 diende de toenmalige fractievoorzitter van de KVP in de Tweede Kamer, drs. Schmelzer, tijdens de algemene beschouwingen een motie in, gericht op wijzigingen in het financieel-economische beleid van het Kabinet-Cals. Zij was als zodanig in het bijzonder gericht tegen het beleid van dr. Vondeling, toen minister van financiën. Hoewel minister-president Cals voor de stemming liet weten dat aanneming van deze motie consequenties zou hebben, werd zij met 75 tegen 62 stemmen aangenomen. En waarbij 39 van de 43 aanwezige KVP-ers en de gehele CHU-fractie met de oppositie (o.a. de VVD) voor deze motie stemden. Het Kabinet-Cals trad af, waarmee tevens een eind was gekomen aan de ruim een jaar tevoren juist herstelde confessioneel-socialistische samenwerking.

Zes en een half jaar later vonden, na de langste en tevens zonderlingste kabinetsformatie uit onze parlementaire historie, de KVP (met de ARP) en de PvdA elkaar weer in het half parlementaire, half extra-parlementaire kabinet-Den Uyl. Gezien de wijze waarop dit kabinet tot stand was gekomen en gezien ook het feit dat het voor het belangrijkste deel steunde (steunt) op het programma van een minderheidsgroep („Keerpunt 1973" van de z.g. progressieve drie) zou VVD-fractievoorzitter Wiegel, thans veelal als de „leider van de oppositie" aangediend, met alle genoegen een soort „motie-Deckers" hebben ingediend. Terecht echter zag hij na ampele overweging daarvan af, omdat — op hoe gebrekkige wijze dan ook — het kabinet-Den Uyl toch althans in de Tweede Kamer geacht kon worden op een meerderheid te steunen en KVP en ARP er wel voor zouden zorgen dat een dergelijke motie zou worden verworpen. Maar wel citeerde de heer Wiegel met instemming ook voor dit geval prof. Oud, die het in 1956 bij het optreden van het laatste kabinet-Drees (dat na twee jaar ten val kwam) aldus had gezegd: „Wij zullen alles op zijn zakelijke merites bezien en wij zullen er voorts belangstellend getuigen van zijn als de bondgenoten in de regering elkaar in de Kamer in de haren zullen vliegen".

Pikant geval

Een pikant geval deed zich zeer recent voor bij wat men is gaan aanduiden als de „slag om de middenstand" in de Tweede Kamer. De anti-rev. drs. Schouten diende, ondersteund door de KVP, een motie in waarbij de regering werd uitgenodigd, bij het verscherpte prijsbeleid de gehele detailhandel uit te zonderen van de wachttijd van vier weken bij de doorberekening van kostenstijgingen. Men zal zich nog wel herinneren, hoe onze geestverwanten mr. Portheine en drs. Van Aardenne van stonde af in en buiten de Kamer met klem van redenen hadden en hebben betoogd hoe onbillijk en eenzijdig de middenstand, gezien de gevolgen van de benzine-crisis, de stijgende exportprijzen en de verhoogde jeugdlonen, door het kabinet-Den Uyl werd bejegend. Het was dus begrijpelijk, dat onze fractie zich verheugd mede achter de motie schaarde, al vroeg zij daarnaast in een eigen motie, naast de detailhandel ook het ambacht, het horecabedrijf en de vervoerssector uit te zonderen van de wachttijd voor het doorberekenen van kostenstijgingen. De motie-Schouten werd met grote meerderheid van stemmen aanvaard (de confessionelen, de VVD, DS'70 en nog wat kleine fracties). Minister Lubbers verklaarde daarop — zij het met een paar slagen om de arm — de motie **niet** te zullen uitvoeren. Dat ging onze fractievoorzitter, de heer Wiegel, echter te ver. Hij vroeg daarop een spoed-interpellatie aan, welke nog in dezelfde vergadering werd gehouden. Hij diende daarbij een motie in, waarin de minister gevraagd werd „zijn beslissing opnieuw te overwegen". Toen haakten de KVP en de ARP fracties echter af en viel het confessionele blok weer uiteen, want de CHU-fractie gaf haar stem wél ook aan deze motie, die nu echter werd verworpen. Toch is minister Lubbers er niet onderuit gekomen, de middenstand in zijn redelijke bezwaren nog wat verder tegemoet te komen.

Eerste Kamer

Ook de Eerste Kamer heeft uiteraard het recht moties in te dienen, al maakt zij daar in aanmerkelijk mindere mate gebruik van. Onze geestverwant prof. Zoutendijk deed dat, op 8 januari j.l, wèl bij de behandeling in deze Kamer van de nota betreffende de beperking van de olie-aanvoer en de gevolgen daarvan. Op grond van de aanmerkelijk betere berichten van het „oliefront" diende prof. Zoutendijk een motie in om de voorgenomen benzinedistributie maar uit te stellen in afwachting van nadere gegevens, en zich te bepalen tot een vrijwillige beperking en zonodig invoering van een verplichte maximum-snelheid. Zijn motie werd na bestrijding van de zijde der regering, verworpen, maar zij kreeg behalve van o.a. de gehele CHU-fractie ook nog de stemmen van zes KVP'ers en één ARP'er. Bovendien echter bleek zijn optimistischer visie wel juist, want twee weken later deelde minister Lubbers aan de andere zijde van het Binnenhof reeds mee, dat „op grond van recente cijfers omtrent het tekort aan benzine een volgende periode van rantsoenering niet gerechtvaardigd is".

Zo spelen moties in het parlementaire debat meermalen een belangrijke rol. Toch zal de Kamer er wel voor moeten zorgen, dat de motie niet devalueert door een te veelvuldig gebruik van dit middel op detailpunten. Terecht mijns inziens hebben de heren Schakel (ARP) en Vonhoff (VVD) daartegen gewaarschuwd. Zo'n 25 moties bij de behandeling in de Tweede Kamer van de begroting van Verkeer en Waterstaat was bepaald van het goede te veel. Wanneer men in aanmerking neemt, dat de VVD thans de grootste oppositiepartij is, kan ons, zeker in verhouding tot hetgeen onder de kabinetten-De Jong en -Biesheuvel van de zijde der toenmalige oppositie geschiedde, op dit punt echter geen verwijt worden gemaakt.

Maak de VVD sterk

Vul de bon in

Vandaag nog!

Naam: . . . . . .

Geboortejaar: . . . . . .

Plaats: . . . . . .

Straat: . . . . . .

geeft zich op als lid van de VVD

(sturen aan:

Algemeen secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag)

Voor Vrije Dagen en vakantie

DE WATERGEUS

HOTEL PENSION

Nieuwkoop post Noorden Z.-H.
Simon van Capelweg 10.
Tel. 01724-8398.

Direct aan de plas gelegen. Kamers met prachtig uitzicht op het water. Terras en balkon op het zuiden.
Volledig pension ƒ 37.50 p.p.p.d.
Zeil-, zwem-, roei en visgelegenheid.

Restaurant met goede keuken

VRAAGT INLICHTINGEN

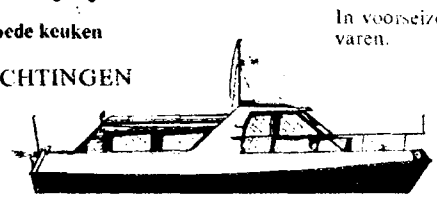
BOTEN VERHUUR EN VERKOOP

Zwartsluis (O) bij Zwolle. Mastenmakerstraat 23. Tel. 05208 - 2536 of 2439.

Motor-kruisers.
Kajuit-zeilboten.
Car-a-vans
Open-zeilboten
Canadese cano's
Roei- en visboten.

Zeilschool voor jongeren en ouderen

In voorseizoen les in motorbootvaren.

NIEUWKOOP **ZWARTSLUIS**

DE WATERGEUS

Den Uyl mag dan wel een machtigingswet hebben,

maar ..... dat betekent nog niet, dat hij u uit uw eigen, lekkere, oude stoel kan krijgen, ook al zou uw vrouw dat nog zo graag willen.

maar die stoel hoeft geen probleem te zijn, bel eens

AUKE DE VRIES – Hoogeveen – Tel. 05280 - 65194

Restauratie van antieke meubelen — modernisering — meubelstoffeerderij.

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed

Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)

Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097

mispelblom beyer

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO

Gaarne adviseren wij u over de

FISCALE OUDEDAGS RESERVE

en de voor u specifieke mogelijkheden.

APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

GEEN TIJDVERLIES!
SNEL DOKKEN BIJ ELKE WATERSTAND

B.V. Scheepswerven „Piet Hein" v.d.z.d.
FA. W. SCHRAM & ZONEN

BOLNES / PAPENDRECHT
NIEUWBOUW en REPARATIE

- twee dwarshellingen van 115 m
- overdekt dubbel droogdok van 115 m
- twee droogdokken VOOR ELK GETIJ van 104 en 93 m
- snel schroefwisselen, kleine roer- en stevenreparaties in HEFDOK.

TELEFOON BOLNES 01804 - 13644* - 13409
ROTTERDAM 010 - 13 92 75*
PAPENDRECHT: 078 - 51222* - 51466

N.V. AANNEMINGS- EN HANDELSBEDRIJF FLIP MOL

is gevestigd te Hendrik Ido Ambacht, maar . . . . is

DOOR HET GEHELE LAND ACTIEF

op het gebied van:

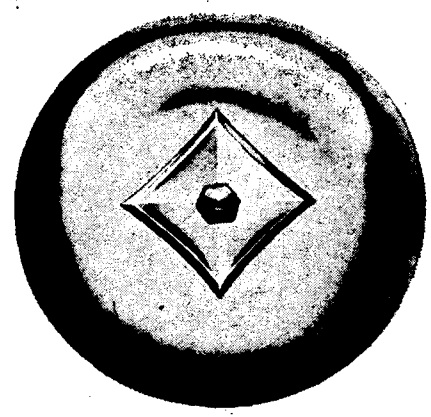
het bouwen van **ZWEMBADEN, BEMALINGSGEBOUWEN, TUNNELS, VIADUCTEN, BETONFUNDATIES, enz.**

en

het uitvoeren van **DROOG- EN NAT GRONDWERK, ZUIG- EN PERSWERK OEVERVERDEDIGINGEN, KRAANBANEN, HELLINGEN**

etc. alsmede het geven van uitgebreide adviezen op waterbouwkundig gebied.

Kantooradres: Waalstraat 1, Hendrik Ido Ambacht (postbus 3).
Telefoon: 01858 - 3977 (meer lijnen). Privé 078 - 31479.

GARDSMAN

een efficiënte en betaalbare branddetector

① GEEN BATTERIJEN, ELECTRICITEIT, GAS OF CHEMICALIËN
② WERKT 100% MECHANISCH
③ ONBEPERKTE GARANTIE
④ PERMANENT WERKENDE THERMOSTAAT (bi-metaal)
⑤ HOOG GEPERFECTIONEERDE PRECISIE-APPARATUUR
⑥ ZICHTBAAR WAARSCHUWINGS-SIGNAAL IN GEVAL VAN MISBRUIK
⑦ VERVAARDIGD VAN NIET-CORRODERENDE MATERIALEN
⑧ EENVOUDIGE OPHANGING AAN SPIJKER OF IETS DERGELIJKS

☆ Deze eenvoudig uitgevoerde, maar zeer efficient werkende alarmbel beschermt uw leven en uw eigendommen 24 uur per etmaal
☆ De Gardsman treedt in werking zodra de temperatuur door een beginnende brand een waarde van 55° C bereikt en geeft gedurende 2½ minuut een zeer doordringend alarmsignaal, dat tot op 400 meter afstand hoorbaar is
☆ Eenmalige uitgave, geen onderhoudskosten
☆ Zowel voor particulier gebruik als voor bedrijven, instellingen e.d.
☆ Vastgestelde prijs: ƒ 185,— excl. 16% O.B.

AMIGO SAFETY NEDERLAND THE HAGUE

Amigo Safety Nederland
JAVASTRAAT 47a — DEN HAAG
TEL. 070 - 46.33.88 - 65.65.97

Fa. P. Visser & Zonen

Voor aanleg van:

Centrale verwarming

Oliestookinstallaties

Aardgasinstallaties

Warmwatervoorziening

Sinds 1903

DORPSSTRAAT 167 — TEL. 01802—1206-1395 — ZEVENHUIZEN (Z.-H.)

vrijheid en democratie

Onze partij zit op winst

door H. Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer.

Twee weken geleden heb ik in ons blad geschreven dat wij geen overspannen verwachting over de uitslag van de Staten-verkiezingen koesteren, maar ook dat wij deze uitslag met optimisme tegemoet zien.
Dat optimisme baseer ik op de uitslag van enkele enquêtes, die de laatste tijd gehouden zijn. Volgens de enquête van het bureau Intomart zouden wij 16 pct. van de stemmen krijgen, volgens de Elsevier-Nipo enquête 18,5 pct., volgens de AVRO-Lagendijk enquête 19,9 pct. Woensdagavond laat zullen wij weten welke enquête het dichtst bij de waarheid ligt. Twee weken geleden heb ik ook geschreven, dat ons optimisme nuchter optimisme is. Want enquêtes winnen is prachtig, maar de verkiezingen winnen is wat anders. Daarom in ieder geval deze vraag aan u: zorgt u ervoor dat de opkomst a.s. woensdag zo groot mogelijk is! Er mag geen enkele stem voor ons verloren gaan!

Uitgestoken hand

De komende Statenverkiezingen zijn — ik herhaal dat — geweldig belangrijk. De fractievoorzitter van de PvdA-Tweede-Kamerfractie — uitvinder van de politieke polarisatiegedachte en vurig pleiter in vroeger dagen voor een progressieve volkspartij — heeft dat onderstreept door het kortgeleden publiceren van een artikel waarin hij aandringt op een duurzame verbintenis tussen de PvdA, KVP en ARP. Heel interessant is dat door de heer Van Thijn in het genoemde artikel geen enkele keer wordt gesproken over D'66 en PPR. Dat houdt in, dat de PvdA duidelijk inziet dat zij op den duur niets heeft aan deze twee partijen. Dat betekent ook dat de PvdA ziet dat zij maar één kans heeft op langere termijn regeringspartij te blijven, namelijk door zich van de steun van KVP en ARP blijvend te verzekeren. De heer Van Thijn bepleit niets anders dan herstel van de oude rood-roomse coalitie. Of hem dat in eigen kring in dank wordt afgenomen, is zijn zaak en mij een zorg.

Slechts één KVP'er wil de uitgestoken hand van de heer Van Thijn aannemen. KVP-voorzitter De Zeeuw — altijd goed voor een opzienbarende uitspraak — reageerde door te zeggen dat hij van mening is dat het kabinet-Den Uyl inzet van de eerstkomende Kamerverkiezingen moet worden. Oud-KVP-premier De Jong, thans fractievoorzitter van de Eerste-Kamerfractie van zijn partij, zal met zijn oren hebben zitten klapperen. Want de KVP wilde indertijd het beleid en het kabinet van haar eigen minister-president niet tot inzet van de verkiezingen maken, terwijl de huidige KVP-voorzitter da' wèl wil met het beleid en het kabinet van de PvdA-premier Den Uyl!

De KVP-leiders beseffen maar al te goed dat de uitspraken van dr. De Zeeuw de aarzelaars in de KVP definitief tot een keuze voor de VVD kan brengen. Het is daarom dat de heren Andriessen, Schmeltzer en Steenkamp zich scherp kritisch over de woorden van hun partij-voorzitter hebben uitgelaten.
De heer Andriessen heeft nog wat meer gedaan. Hij heeft in een artikel in het dagblad „De Tijd" koel en afhoudend op de uitnodiging van Van Thijn gereageerd. Hij wees in dat artikel op het goede sociale beleid en de verworvenheden op het terrein van de medezeggenschap, tot stand gebracht onder vorige kabinetten. Hij duidde ook op een aantal belangrijke verschilpunten tussen de KVP en de PvdA. Kort geleden nog ging de heer Andriessen een stapje verder: hij heeft de mogelijkheid van herstel van samenwerking tussen confessionelen en VVD benadrukt.
De KVP houdt de deur die leiden moet tot herstel van de samenwerking met ons op een kier. Wat ons betreft — ik herhaal dat voor de zoveelste keer — gaat die deur weer wijd open.
Ook de heer Aantjes — een van de wegbereiders bij uitstek van

VERVOLG OP PAGINA 5.

Kom tijdig vanavond

Vandaag en morgen (vrijdag en zaterdag 23 maart) houdt de VVD haar jaarlijkse algemene vergadering in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht.

De leden, die vrijdag de avondvergadering willen bijwonen (o.m. toespraken van mevr. Van Someren en de heren Wiegel en Langman), wordt in verband met de te verwachten drukte dringend aangeraden tijdig aanwezig te zijn, liefst uiterlijk om 19.30 u. Het hoofdbestuur kan er niet voor instaan dat leden en afgevaardigden die later komen nog plaats kunnen krijgen in de zaal zelf, tijdens deze openbare vergadering.

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 3 april, van 18.20 - 18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

De positie van de VVD

door H. J. L. Vonhoff, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

In Liberaal Reveil verschijnen geregeld artikelen, die de bedoeling hebben om de discussie over de liberale politiek op langere termijn en de filosofie van het liberalisme te stimuleren. Het blad is daartoe ook speciaal opgericht omdat daaraan in liberale kring wezenlijke behoefte bestond.

In het februari-nummer van dit blad is een artikel van mijn hand verschenen, getiteld **De strijd om het midden,** dat sterk de aandacht heeft getrokken. Omdat dit artikel is verschenen in een blad met een bescheiden oplage en daardoor niet voor iedereen direct toegankelijk is, lijkt het me juist om het in dit blad samen te vatten. [1])

Als uitgangspunt heb ik gekozen mijn opvatting dat fundamentele, op de langere termijn gerichte positiebepalingen van partijen te veel ontbreken. Actuele politieke vraagstukken vergen in het algemeen de aandacht van politiek geïnteresseerden en leggen beslag op de werkkracht van politici. Daarin schuilt m.i. een groot risico, omdat die fundamentele discussie niet ontbeerd kan worden bij het zoeken en vinden van een duidelijke politieke positie.

Ik heb beproefd een aantal gedachten te formuleren, teneinde de actuele politiek, zoals die in de VVD gestalte krijgt, met name door het beleid van de Tweede Kamerfractie, verdere achtergrond te geven. Daarbij heb ik er op gewezen hoe de oppositie een partij naar ongewenst geradicaliseerd vaarwater kan leiden. Radicalisering die tot isolement zou leiden zeker in de huidige gepolariseerde verhoudingen. Het is verontrustend hoezeer die het kenmerk krijgt van emotionele onverdraagzaamheid (in Limburg verkochten PvdA en samenwerkende partijen een onsmakelijke affiche over Hans Wiegel en was het geroep van fascisten tegen ons uit de rode hoek meer dan incidenteel).

Radicalisering

In die sfeer kunnen de confrontaties tussen een oppositiepartij en het kabinet al heel snel radicaliseringsmechanismen tot ontbranding brengen. Wij dienen ons dat goed bewust te zijn en er naar te handelen. Zo'n geradicaliseerd isolement zou nl. tot het tegendeel leiden van wat men wil bereiken, nl. een spoedige verandering van de kabinetssamenstelling in ons land.
Er is daarom behoefte (en de VVD komt daaraan tegemoet) aan een oppositie die zowel rechtvaardig is in de beoordeling van de kwaliteit van het regeringsbeleid als redelijk ten opzichte van wat de omstandigheden mogelijk maken. Dat behoeft scherpte bij „het geweten van het Parlement" niet uit te sluiten. De groei van onze partij is verheugend, niet alleen naar het aantal gemeten maar ook door het karakter van die aanhang. De vergroting en vernieuwing van het kiezerscorps van de VVD wijst duidelijk de weg naar het midden. Dit is door prof. dr. G. H. Scholten geconcludeerd uit een groot kiezersonderzoek dat in 1972 door de universiteiten is verricht. Er is dus ook geen feitelijke reden om de middenpositie niet vast te houden en de strijd om het midden niet aan te binden. Dat betekent dat wij ons zeer bewust moeten zijn van de wijze waarop wij onze politieke positie bepalen. Eendrachtig maar tevens met een groot gevoel voor de eigen aard en denkwijze waarop liberalen in hun partij tot hun meningsvorming komen. Steeds uitgaande van de grote verdraagzaamheid die kenmerkend is voor democratisch denken.

In mijn artikel licht ik dit toe met een aantal korte opmerkingen over de verhouding overheid - burgerij (De machtigingswet degradeert burgers tot onderdanen), de verdraagzaamheid ten opzichte van minderheidsgroepen, de veiligheid in de staat en de subsidiepolitiek in het sociaal-cultureel beleid.

De conclusie die ik uit mijn analyse trek is dat wij ideologisch riskant en ondoelmatig zouden handelen als wij zouden mikken op het behoudend deel van de confessionele partijen of de voormalige aanhang van de Boerenpartij. Ik wees er al op dat onze nieuwe aanhang daar niet vandaan komt.

De benadering van de politiek die ik in mijn artikel aan de orde heb gesteld is overeenkomstig aan de koers zoals de Tweede Kamerfractie die in actuele politieke situaties houdt onder het aanvoerderschap van Hans Wiegel. Diegenen die tegenstellingen willen construeren moeten hun gang maar gaan, dat heeft geen grondslag.

Wij zijn in de Tweede Kamerfractie van oordeel dat de enige winst van betekenis voor het liberalisme links ligt en dat er in Nederland tussen de PvdA en de VVD geen politieke ruimte bestaat voor een politieke concentratie en ook niet mag ontstaan.

1) Abonnementen op Liberaal Reveil kunnen worden opgegeven bij mr. H. E. Koning, voorzitter/penningmeester van de Stichting Liberaal Reveil, p/a Binnenhof 1A 's-Gravenhage.

veertiendaagse uitgave van de volkspartij voor vrijheid en democratie

nummer 1105 22 maart 1974

De VVD van A tot Z

AALTEN-DINXPERLO — Op maandag 25 maart in Sociëteit Hofstraat te Aalten; Bijeenkomst van de afd. Aalten-Dinxperlo, mede voor afdelingen uit omliggende gemeenten, met als spreker L. M. de Beer (lid Tw.K.).

ALMELO — Op maandag 25 maart in schouwburg De Hagen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling ter kennismaking met acht kandidaten voor de Provinciale Staten.

AMSTELVEEN — H. de Bie, Cath. van Clevepark 43, is secretaris van de afdeling Amstelveen geworden.

ANLO — De heer F. Bos, de Gagels 39 te Gasteren, is secr.-penningm. van de afdeling Anlo geworden.

ASSEN — Op maandag 25 maart in hotel Overcingel; bijeenkomst afdeling Assen met als spreekster mevr. mr. E. Veder-Smit (lid Tw.K.) over gezondheidszorg en algemene politiek.

ARNHEM — Mej. mr. A. Kappeijne van de Coppello (lid Tw. K. VVD) debatteert op maandag 25 maart in het Cultureel Centrum de Coehoorn in Arnhem met staatssecr. prof. mr. J. F. Glastra van Loon over de criminaliteit in Nederland; aanvang 20 uur. Bijeenkomst georganiseerd door D'66-Gelderland. Nieuwe voorzitter van de afd. Arnhem is dr. J. J. Aukema.

BROEK IN WATERLAND — Mevr. H. Wolthuis-Boerma, Oosteinde 39; tel.: 02903-1632 is secr. geworden van de afd. Broek in Waterland.

CAPELLE/IJSSEL — Op maandag 1 april in café Oud-Capelle, Dorpsstraat; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst afdeling met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw.K.).

EDE — Op maandag 25 maart in hotel de Witte Hinde; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. Ede met als spreekster mevr. drs. N. Smit-Kroes (lid Tw.K.)

EINDHOVEN — Op maandag 25 maart in Groen Koffiehuis aan de Heuvel in Geldrop; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker mr. dr. C. Berkhouwer.

DEN HAAG — Op maandag 1 april in flat Duinwijck, Van Alkemadelaan 350, aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst onderafd. III met als spreekster mevr. drs. N. Smit-Kroes over infiltratie in het onderwijs.

HAARLEM — Secr. van de afd. Haarlem is geworden J. de Mooij, Louis Pasteurstraat 14, tel.: 023-331965.
Vrijdag 29 maart in restaurant Rozendaal te Bloemendaal; aanvang 20 uur. Ledenvergadering Statencentrale.
Op donderdag 28 maart in hotelrest. Lion d'Or te Haarlem. Ledenvergadering afd. Haarlem.

HENGELO — Op maandag 25 maart in Cosa; aanvang 18 uur. Broodje-VVD met als spreker A. J. Evenhuis (lid Tw.K.).

's-HERTOGENBOSCH — In het bestuur van de afd. Den Bosch zijn W. Hopmans, voorz., A. Hoes, Jan Heinstraat 28 secr. en mevr. M. Valkenburg-Loot, penningm.

HOEVELAKEN — In de afd. Hoevelaken zijn thans H. J. Zelsman voorz. en mevr. A. J. Meeder-Barentsen, Mauritslaan 7, secr. Op dinsdag 26 maart in restaurant De Struik; aanvang 19.30 uur. Politiek café van de afd. Hoevelaken.

HUYBERGEN — In Huybergen is een nieuwe afdeling opgericht. In het bestuur hebben zitting als voorzitter drs. A. M. Mouws, als secretaris ing. W. Takens, Vennekenstraat 10, Huybergen, tel.: 01644-469 en als penningm. L. Soffers.

LANDSMEER — Mevr. M. G. Kellersmann-Larsen, dr. M. L. Kingsstraat 64 is secr. van de afd. Landsmeer geworden.

LAREN — Op maandag 25 maart in de Boerenhofstee; aanvang 20.30 uur. Forumbijeenkomst Larense zakenkring met deelneming van drs. G. M. V. van Aardenne (lid Tw.K.).

LEEUWARDEN — Op maandag 25 maart in het Oranjehotel; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met alle tien de kand.-Statenleden.

LEEUWARDERADEEL (Stiens) — J. A. de Vries, secr. van de afdeling is verhuisd naar Canterstins 12, Stiens; tel.: 05109-1559.

LISSE — Nieuwe secr.penningm. van de afdeling is drs. H. A. Meulemans, Laan van Ryckevorsel 10; tel.: 02521-14297.

MIDDELBURG — Op woensdag 27 maart in café de Brasserie aanvang 19 uur. Open Huis van de Kamercentrale Middelburg t.g.v. de verkiezingen. Kandidaten VVD zijn aanwezig.

NOORDOOSTPOLDER — Mevr. T. Blauw-Bruin, Hopweg 65, Rutten is secr. van de afd. NOP-Emmeloord geworden.

NIJMEGEN — Dinsdag 26 maart in Metropole. Aanvang 20 uur. Ledenvergadering afd. Nijmegen. Gem. raadverkiezingen.

NIJVERDAL — In het bestuur van de afd. Nijverdal-Hellendoorn hebben zitting als voorz. J. Das, als secr. J. C. van Zaanen, Keizersweg 21; tel.: 05486-6326 en B. D. Breuning ten Cate als penningm.

OSSENDRECHT — In Ossendrecht is een nieuwe afdeling opgericht. In het voorlopig bestuur zitten drs. P. R. Deeleman (voorz.), ir. R. H. van Krevelen, Kerkstraat 35 (secr./penningm.)

PUTTERSHOEK — In Puttershoek is de afd. van de VVD opnieuw opgericht. Voorz. is C. A. Have, secr. mevr. T. A. J. Baan-Mol, Magnoliastraat 10; tel.: 01856-2053 en penningm. A. P. Spaan.

ROSMALEN — Op maandag 8 april in De Kentering, Dorpsstraat, Rosmalen. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. A. Geurtsen over „Het sein staat op rood". Aanvang 20 uur. Secr. van de afd. is mevr. L. H. F. Chaillot-Koch, Diepenbrocklaan 9; tel. 04192-3094.

ROTTERDAM — Op maandag 25 maart verkiezingsbijeenkomst afd. Rotterdam met als spreker G. v.d. Zande (kand. Statenlid) en H. J. de Koster (lid Tw.K.). Hotel Atlanta; aanvang 20 uur. Op donderdag 28 maart in Rijnhotel; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst districtscentrale Rijnmond met vaststelling kandidatenlijst Rijnmondraad en verkiezingsprogramma.

SOEST/SOESTERBERG — Op maandag 25 maart in Medisch Centrum, Smitsweg in Soest; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker A. Ploeg (lid Tw. K.).

SITTARD — Op maandag 25 maart in Sociale Academie; aanvang 10.30 uur. Bijeenkomst afd. Sittard met als spreker mr. F. Portheine.

STEENDEREN — Secr. van de afd. Steenderen is thans W. J. Fournier, Pr. Bernhardlaan 6; tel. 05755-701.

WAALWIJK — Secr. van de afd. Waalwijk is geworden P. W. M. Verhulst, Julianastraat 7; tel.: 04160-35.500.

WERVERSHOOF — Secr. van de afd. Wervershoof is geworden: R. Lucassen, Raiffeisenlaan 1a; tel.: 02288-2183.

WILLEMSTAD — In Willemstad is een afd. van de VVD opgericht. In het bestuur zijn L. F. Manneke, voorz., P. van den Hil, de Kavel 3, secr. en M. J. Boertjes, penningm.

WOENSDRECHT — In het bestuur van de afdeling Woensdrecht zijn mevr. Malgo voorz., J. Hoeksema, Huyberselaan 570, Woensdrecht, secr. en T. A. Kwakernaat, penningm.

ZWOLLE — Op maandag 1 april in Suisse; aanvang 17.45 uur. Bijeenkomst van de afd. Zwolle-Zwollerkerspel met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw.K.)

Wiegel spreekt in Den Haag

Mede in het kader van de naderende verkiezingen spreekt de heer H. Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer: Op maandag 25 maart Congresgebouw, Den Haag, 20.00 uur.

VV vrouwen D

Kopij voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhouderspdantsoen 212, Den Haag.

Onderwijs

Mevrouw drs. N. Smit-Kroes spreekt over „Onderwijs anno 1974" op maandagavond 29 april, aanvang 20.00 uur in het „Treffpunt", Boezemsingel 180 (bij het Oostplein).

De Actiegroep Man, Vrouw, Maatschappij is hiervoor ook uitgenodigd. Leden uit de omgeving van Rotterdam, introducés en echtgenoten zijn hartelijk welkom.

Gaarne uiterlijk een week tevoren opgave aan mevrouw Tellegen, Voorschoterlaan 100, tel. 010—125915 (uitsluitend van 18.00—19.30 uur) of aan mevrouw Molenbroek, Vijverweg 12, tel. 010—121591.

Landdag

Hierbij hebben wij het genoegen u uit te nodigen voor de Landdag 1974 van de Organisatie „Vrouwen in de VVD" op vrijdag **26 april 1974 in de Romeozaal** van het Rijnhotel te Rotterdam, ingang Mauritsweg 3. Het Rijnhotel is van het station lopend te bereiken in 3 minuten. Een parkeergarage ligt in de onmiddellijke omgeving.

Wij hopen dat velen deze Landdag zullen bijwonen, zodat u goed geïnformeerd het VVD-standpunt ten aanzien van de huidige problemen zult kunnen uitdragen.

Kosten: *f* 17.50

Opgave: Zo spoedig mogelijk, maar **uiterlijk 15 april a.s.** door middel van bijgaand aanmeldingsformulier.

Het verschuldigde bedrag dient te worden overgemaakt op girorekening no. 605368 t.nv. penningmeesteresse Organisatie „Vrouwen in de VVD" te Middelburg.

AGENDA

10.00 uur Ontvangst met koffie en cake.
10.30 uur Welkomstwoord door mevrouw G. C. S. Tellegen-Buist, centrale-vertegenwoordigster van Rotterdam.
Opening door de voorzitster mevrouw mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton. Mevrouw H. van Someren-Downer, voorzitster van de VVD spreekt over: „VVD Volkspartij".
Mr. H. E. Koning, lid van de Tweede Kamer en fractievoorzitter van de VVD in de gemeenteraad van Rotterdam spreekt over: „Rotterdam in de Branding".
12.30 uur Pauze.
12.45 uur Lunch bestaande uit warme schotel en koffie.
13.45 uur. FORUM. Een forum bestaande uit o.a. mevrouw H. van Someren-Downer, mevrouw mr. E. Verder-Smit, mevrouw drs. N. Smit-Kroes, mevrouw mr. A. Kappeyne v.d. Coppello, mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas en mr. H. E. Koning zal de door u te stellen vragen beantwoorden.
15.45 uur Sluiting.

Lustrum JOVD Zuidlaren

De JOVD in Zuidlaren bestaat 20 jaar. Bij die gelegenheid organiseert zij een groot lustrumfeest op zaterdag 30 maart in restaurant „Sprookjeshof" te Zuidlaren. Aanvang 20.00 uur.

De avond wordt geopend door de voorzitster Dineke Uildriks. Daarna spreekt het VVD-Tweede Kamerlid dr. Klaas van Dijk een felicitatiewoord uit. Vervolgens geeft mr. W. J. Geertsema, commissaris van de koningin in de provincie Gelderland zijn visie op het liberalisme Eigentijds liberaal cabaret o.l.v. Wim Kuin besluit dit deel van de avond. Van 23.00 uur tot diep in de nacht is er een groot lustrumbal.

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er: mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

Ik kom naar Rotterdam

In te zenden aan mevrouw A. F. Bonthuis-Wunderl, Hugo de Grootlaan 41 te Middelburg.

Naam . . . . . .

Adres . . . . . .

Woonplaats . . . . . .

Het verschuldigde bedrag is overgemaakt op giro no. 605368 t.n.v. penningmeesteresse Organisatie „Vrouwen in de VVD" te Middelburg.

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

door mr. H. E. Koning, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Onroerend-goed-belasting

Er is onrust over de nieuwe gemeentelijke onroerend goed belastingen. Wel begrijpelijk, maar niet zo terecht. Wat is er aan de hand? Eind 1970 zijn de belastingbepalingen in de gemeentewet gewijzigd en verruimd. De belangrijkste verandering was de invoering van gemeentelijke onroerend goed belastingen. In ruil daarvoor worden de personele en de grondbelasting afgeschaft. Beide belastingen vloeiden overigens toch al in de gemeentekas. Voortaan mogen de gemeenten een belasting leggen op onroerende goederen in hun gemeente met uitzondering van land- en tuinbouwgronden. Die uitzondering is van belang vanwege de steeds zwaarder drukkende waterschapslasten.

Bij de totstandkoming van de nieuwe wetgeving is veel te doen geweest over de wijze van heffing van de onroerend goed-belasting. De regering wilde de gemeenten vrij laten in de keuze van het systeem. Wel wilde zij een beperking van de eigenaarsheffing tot in totaal 15 pct. van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De toenmalige regeringsfracties, waaronder de VVD, eisten ook een beperking van de druk voor de gebruikersheffing. Verder wilden zij slechts een keuze voor de gemeenten uit enkele heffingsmogelijkheden. De eerste eis is verwezenlijkt bij amendement, de tweede door een nota van wijziging van het kabinet. Gebruikers hoeven gezamenlijk niet meer te betalen dan 12 pct. van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Hierbij moet niet worden vergeten dat de bewoner van een eigen huis, zowel als eigenaar en als gebruiker zal worden aangeslagen.

De keuzemogelijkheden voor de gemeenten zijn nu beperkt tot de maatstafwaarde in het economisch verkeer, kortweg de verkoopwaarde, vrij op te leveren en de maatstaf oppervlakte. Bij de eerste mogelijkheid vindt periodiek taxatie plaats, bij de tweede éénmaal een opmeting. Bij die opmeting, veelal aan de hand van kaarten van bouw- en woningtoezicht, wordt iedere bruikbare verdieping in een pand betrokken. Met behulp van coëfficiënten, bijvoorbeeld voor ouderdom en ligging, wordt de maatstafwaarde benaderd. De tweede mogelijkheid lijkt me zeker in gemeenten met een behoorlijk kaartenbestand een goedkoper en gemakkelijker te verwezenlijken zaak dan de eerste. Vandaar mijn voorkeur voor de oppervlaktemaatschaf. In plattelandsgemeenten met weinig bebouwing is wellicht toch de waarde een betere keuzemogelijkheid.

Bescheiden

De belasting mag niet progressief worden geheven. Haar totale opbrengst is bescheiden. Door de beperking kan deze niet veel meer bedragen dan ongeveer 4 pct. van de totale rijksbelastingopbrengst. Voor de gemeenten blijft de belangrijkste inkomstenbron de uitkeringen uit het gemeentefonds en de doeluitkeringen rechtstreeks uit de verschillende departementale begrotingen. Tezamen belopen die zo ongeveer 95 pct. van alle gemeentelijke inkomsten.

Het nieuwe belastingsysteem dat nu geleidelijk wordt ingevoerd, zal een aantal problemen oproepen. Men is niet gewend aan de belasting. Men krijgt verder één aanslag, terwijl men vroeger als eigenaar van een eigen woning zowel grond- als personele belastingaanslagen ontving. Het oude gezegde dat alleen oude belastingen goed zijn, zal ook nu weer opgeld doen.

Drukverzwaring

In de eerste plaats zullen bedrijfspanden zoals fabrieken en kantoorgebouwen een drukverzwaring ondergaan. Voor deze gebouwen werd wel grond-, maar geen personele belasting betaald. De laatste belasting wordt alleen geheven van bewoners van woonhuizen. Indien een gemeente het eerste jaar — om voorzichtig te beginnen — besluit dat de opbrengst van de nieuwe belasting niet hoger mag zijn dan die van de grond- en personele belasting, zullen de bewoners van huur- en eigen huizen minder belasting en de eigenaren en gebruikers van bedrijfspanden méér gaan betalen.

Vooral in Nijmegen is onrust ontstaan onder de bevolking door de keuze van de waarde in het economisch verkeer als maatstaf. In de eerste plaats deze opmerking. De waarde voor de gemeentelijke belasting is een andere dan die voor de vermogensbelasting. De laatste waarde gewoonlijk niet vrij op te leveren, is daardoor 30 à 35 pct. lager. Verder beschikt men in Nijmegen nog niet over de juiste gegevens over de waarde van het onroerend goed. Men moest echter wél reeds een tarief opnemen in de verordening die overigens pas op 1 januari 1975 in werking mag treden. In de tussentijd heeft men de gelegenheid voor een nauwkeuriger waardebepaling en dientengevolge voor een juistere tariefstelling. Bovendien wil het gemeentebestuur van Nijmegen de voorzichtige weg bewandelen. Het tarief is uitdrukkelijk voorlopig. Daarnaast wil men het eerste jaar geen hogere opbrengst dan die van de grond- en personele belasting en van de af te schaffen reinigingsrechten. Daarom is het rumoer in en rondom Nijmegen overtrokken.

Voordelen

De verruiming van het gemeentelijk belastinggebied heeft een aantal grote voordelen. De gemeentelijke autonomie wordt erdoor versterkt. Het afwegingsproces in de gemeenteraden wordt verdiept. Meer dan voorheen zal ieder raadslid zich hebben af te vragen: wil ik meer voorzieningen voor de burgerij met als gevolg een hogere belastingdruk of wil ik het andersom.

Dat is nuttig. Te vaak komt het voor ook in V.V.D.-kringen dat „Den Haag" wordt verweten te weinig geld ter beschikking van de gemeenten te stellen voor „noodzakelijke" voorzieningen.

Conflict met de Sjah van Perzië

De betrekkingen tussen ons land en Perzië zijn op een dieptepunt gekomen nu de Sjah van Iran in het optreden van de regering-Den Uyl in de zaak van de bezetting van de Perzische ambassade in Wassenaar door voornamelijk in West-Duitsland studerende Perzen aanleiding heeft gezien niet alleen zijn ambassadeur maar ook het gehele ambassade-personeel terug te trekken.

In het diplomatieke verkeer zijn er verschillende mogelijkheden om van zijn ongenoegen blijk te geven. Men kan de ambassadeur van het betrokken land ontbieten, een protestnota indienen of zelfs de diplomatieke betrekkingen verbreken. De vorm die de Sjah gekozen heeft moet als een van de zwaarste worden opgevat: de eenzijdige verbreking van de diplomatieke betrekkingen. Dit is een uniek feit in de naoorlogse diplomatieke geschiedenis van Nederland, waarin het verbreken van de betrekkingen door Indonesië naar aanleiding van de kwestie-Nieuw-Guinea het enige precedent vormt.

De Sjah zal dus ernstige redenen gehad hebben om tot deze stap over te gaan. Deze verslechtering in de betrekkingen is des te betreurenswaardiger als wij ons realiseren dat wij nu de Arabieren tot voortzetting van de olieboycot tegen ons land besloten hebben, geheel afhankelijk zijn van de olie-invoer uit Perzië en Nigeria. Bovendien heeft het Nederlandse bedrijfsleven offertes lopen van enige miljarden voor projecten in Iran, waarbij ook de werkgelegenheid in ons land in hoge mate gebaat zou zijn.

Men kan zich afvragen of het kabinet-Den Uyl voldoende zorgvuldig gewaakt heeft over de betrekkingen met Perzië. De moeilijkheden begonnen eind vorig jaar toen Den Uyl sprak over de „fancy-prijzen" die Iran voor zijn olie in rekening zou brengen. En nu heeft de regering op zijn vriendelijkst gezegd onhandig gemanoeuvreerd met de kwestie rond de Perzische ambassade. Het VVD-kamerlid. H. J. de Koster heeft hierin aanleiding gezien

De Iraanse ambassadeur (rechts) bij zijn vertrek op Schiphol.

om de regering hierover een aantal schriftelijke vragen te stellen die door minister Van der Stoel donderdag — dus na het verschijnen van dit blad — zouden worden beantwoord.

De heer De Koster vraagt of de regering op de hoogte was van een mislukte poging tot een soortgelijke bezetting van de Perzische ambassade in Bonn en of de regering hierin aanleiding heeft gezien speciale beschermende maatregelen voor de ambassade in ons land te treffen. Ook vraagt de heer De Koster of het waar is dat de extra politiebewaking de woensdag na de bezetting is ingetrokken en dat de regering het aan de hoofdcommissaris van politie te Wassenaar heeft overgelaten hiervan aan de ambassadeur mededeling te doen. Verder wil de heer De Koster weten wanneer premier Den Uyl zijn verontschuldigingen heeft aangeboden voor zijn opmerking over de „fancy-prijzen" en wanneer precies de regering zijn verontschuldigingen heeft aangeboden voor de bezetting van de Perzische ambassade. Wat denkt de regering te doen aan de verbetering van de betrekkingen met Iran? Aldus de laatste vraag van het VVD-Kamerlid.

VVD-belastingplan is beter

Het kabinet-Den Uyl heeft deze week een aantal belastingvoorstellen gedaan. Op de valreep, vlak voor het ter perse gaan van ons blad, kunnen wij daarop slechts een kort eerste commentaar leveren. De VVD is verheugd over de wederinvoering van de investeringsaftrek. Maar dat is dan ook vrijwel het enige punt, waarop wij met het kabinet kunnen meegaan.

Wij zijn ernstig teleurgesteld over de mate waarin en de wijze waarop de regering belastingverlaging voorstelt. Zoals bekend heeft de VVD er een maand geleden voor gepleit de belasting te verlagen met *f* 1580 miljoen op jaarbasis, terwijl de regering slechts een verlaging met *f* 700 miljoen op jaarbasis voorstelt. Wij constateren daarbij dat de lager betaalden beter uit zouden zijn als de VVD-plannen gerealiseerd zouden worden, dan bij aanvaarding van de regeringsvoorstellen.

Naar het oordeel van de VVD worden de middengroepen onvoldoende tegemoet gekomen. De VVD-plannen zouden een rechtvaardiger verdeling betekenen. Bovendien vinden wij nauwelijks iets terug van de voorstellen die het kabinet eerder heeft gedaan ter verbetering van de positie der zelfstandigen. Andermaal blijkt dat de zelfstandigen beschouwd worden als een sluitpost van het regeringsbeleid.

Dinsdagavond heeft de regering een loonmaatregel gedicteerd, toen bleek dat werkgevers en werknemers geen centraal akkoord konden bereiken. Deze loonmaatregel samen met de belastingvoorstellen hebben een cumulatieve nivellerende werking. De VVD is daar tegen, waarbij overigens aangetekend kan worden dat ook de KVP in een eerste commentaar heeft gesteld dat matiging in het nivelleringsstreven noodzakelijk is.

door L. Rhijnsburger voorlichter van de Tweede Kamerfractie van de VVD

Vertrekpremie voor buitenlanders

Minister-president Den Uyl heeft aangekondigd dat zijn kabinet vijfduizend gulden wil geven aan die buitenlandse arbeider, die ons land voorgoed verlaat. Een maatregel die op het eerste gezicht zeer logisch en gewenst lijkt. Maar bij langer denken daarover, kan men toch niet anders dan tot de conclusie komen: daar klopt iets niet.

De buitenlanders kwamen hierheen om werk te verrichten dat wij zelf niet willen doen. Zij kosten een werkgever meer dan een Nederlander die hetzelfde werk verricht: vaak wordt er gezorgd voor huisvesting, vaak wordt gezorgd voor reizen naar huis, vaak worden langere vakanties gegeven.

De buitenlandse werknemer, Turk, Griek, Marokkaan etc. is door de sociale en economische omstandigheden in zijn vaderland min of meer gedwongen geweest elders zijn brood te verdienen en zolang die omstandigheden niet ten gunste zijn veranderd zal hij er weinig of niets voor voelen zijn werk hier in Nederland, dat aanzienlijk lucratiever is dan hij thuis kan krijgen, op te geven. Tot zolang wil hij in Nederland blijven. Hij voldoet intussen aan alle sociale verplichtingen en verzekert zich (bij voorbeeld) verplicht tegen werkloosheid.

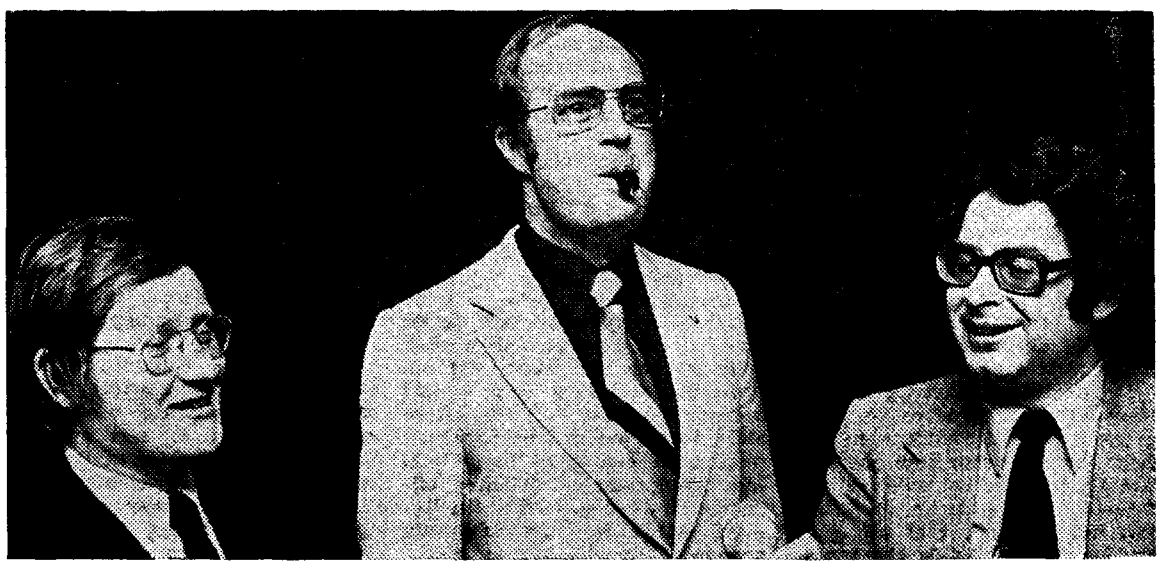
De werkloosheid in ons land neemt zienderogen toe, ook onder de buitenlandse gastarbeiders. Natuurlijk is dat irritant: een buitenlander die hier een WW-uitkering krijgt.

Maar nu even eerlijk zijn. Die buitenlander komt hier omdat wij hem nodig hadden. Die buitenlander komt hier omdat wij eenvoudig werk niet zelf wilden verrichten. Die buitenlander komt hier omdat hij hoopt voor zichzelf en zijn gezin een betere toekomst te krijgen. Op zijn zachtst gesproken is dan zo'n vertrekpremie een afkoopsom voor de zorgen die dreigen te gaan ontstaan in ons sociale systeem, terwijl er in principe niets wezenlijks gedaan wordt aan de menselijke kant van het probleem.

Er komt nog iets bij: minister Boersma heeft meegedeeld dat er voor het probleem van de buitenlandse gastarbeider eigenlijk een aparte wet zou moeten komen. Dat zou echter een vertraging van ongeveer een jaar betekenen. Daarom wil hij de Machtigingswet hiervoor gaan gebruiken.

Het kabinet geeft hiermee opnieuw een voorbeeld dat de Machtigingswet voor meer zaken gebruikt kan worden dan voor het tegengaan van de — indertijd wellicht dreigende — economische crisis. Kennelijk moeten ook structurele problemen als dat van de gastarbeiders via de Machtigingswet worden opgelost. Heet dat niet oneigenlijk gebruik?

Wiegel in strijdperk

De heren Wiegel en Van Thijn, respectievelijk fractievoorzitter van de VVD en de PvdA in de Tweede Kamer traden in een Vara-radioprogramma in het strijdperk. Het startsein werd gegeven door een heuse voetbalscheidsrechter, de heer Joop Vervoort.
Van Thijn verdedigde het kabinet o.a. door te stellen dat de lasten eerlijk worden verdeeld. Wiegel verzette zich hiertegen en vond dat het kabinet een onrechtvaardige nivelleringspolitiek voert.

Pers verdeeld over regeringsplan

Vorige week heeft de regering een aantal maatregelen aangekondigd die de immigratie van buitenlandse werknemers in ons land moet beperken en hun leefsituatie moet verbeteren. De dagbladen konden zover zij op deze berichten commentaar hebben geleverd wel inzien dat enige maatregelen op dit terrein noodzakelijk zijn, maar alleen **Het Parool** toont zich helemaal tevreden en spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop het kabinet-Den Uyl het probleem wil aanpakken. „Een eivol land als het onze moet ernaar streven de toestroming van mensen — ook die van tijdelijke aard — te beperken en het aantal der reeds aanwezigen zoveel mogelijk terug te dringen." Ook is de krant gelukkig met het streven van de regering naar een betere internationale arbeidsverdeling, „waarbij het werk naar de mensen wordt gebracht, niet omgekeerd. Daarbij past een zodanige herstructurering van ons eigen bedrijfsleven dat hier niet gebeurt wat elders beter kan". Het blad geeft echter toe dat dit onderdeel van het beleid er nogal ambitieus uitziet, omdat verwezenlijking van deze denkbeelden b.v. in het kader van de EG nog weleens met de nodige haken en ogen gepaard kan gaan.

„Het gemis van vooral ongeschoold buitenlands personeel waarvoor het Nederlandse bedrijfsleven op den duur komt te staan, zal worden opgevangen door verbetering van de voor dit werk geldende arbeidsvoorwaarden... Daarbij zal (de regering) overigens niet kunnen ontkomen aan maatregelen om de mobiliteit van onze arbeidskrachten te vergroten. Dan komt er hopelijk ook een eind aan de hoogst onbevredigende toestand dat men in de ene hoek van het land zit te springen om mensen die elders met geen stok uit de WW zijn weg te krijgen."

NRC/Handelsblad is minder optimistisch over de uitvoerbaarheid van de regeringsplannen. Het wijst op het binnenstromen van buitenlanders die hier zonder vergunning te werk worden gesteld en waarop de overheid nauwelijks enige controle heeft. Ook acht het blad het onjuist de maatregelen te nemen in het kader van de Machtigingswet zoals het kabinet zich voorneemt, omdat die zich niet leent voor het uitstippelen van een beleid op lange termijn.

„Het kabinet plaatst zijn voorgenomen beleid in het perspectief van een gewenste beperking van de economische groei, een strijdvraag op zichzelf", aldus het blad. De aanbevelingen van de Raad voor de Arbeidsmarkt ten aanzien van de problematiek van de gastarbeiders die de regering kort tevoren had bereikt verhullen volgens de NRC een fundamenteel verschil van mening tussen werkgevers en werknemers. „Dit verschil zit in het belang dat de ondernemers hebben bij een vlot aanbod van ongeschoolde arbeid waarmee zij de produktie op gang kunnen houden zonder onmiddellijk tot ingrijpende reorganisaties en omvangrijke diepte-investeringen over te gaan om hun produktieapparaat in te stellen op het aanbod van meer geschoolde arbeid en hun behoefte aan ongeschoold werk te beperken..."

„De grote vraag is of de min of meer werktuigelijke groei (van het aandeel van de buitenlandse werknemers) zal kunnen worden beperkt door wettelijke maatregelen zonder Nederland een exclusief land met uitsluitend hoog gekwalificeerde arbeid te maken dat zijn neus ophaalt voor arbeid die overal elders door ongeschoolde immigranten wordt verricht."

Onmisbaar

Ook het **Algemeen Dagblad** acht de gastarbeiders vooralsnog onmisbaar en vraagt zich af of de ondernemer „even" zijn investeringspolitiek en de opbouw van zijn produktieproces moet veranderen, juist nu het bedrijfsleven bloot staat „aan ongemotiveerd scherpe kritiek alsof het overbodig in plaats van broodnodig is omdat het met zijn winsten en investeringen de kurk van onze welvaart vormt".

De Volkskrant wijst evenals Het Parool op de overbevolking, maar gaat ervan uit dat de regeringsmaatregelen ook bedoeld zijn om de werk- en leefomstandigheden van de gastarbeiders te verbeteren. „Beperking van het aantal buitenlandse werknemers kan een

Vervolg op pagina 5

Protest PTT-personeel

Het PTT-personeel is geschrokken van het plotseling aangekondigde plan van de regering om het bedrijf over te plaatsen naar Groningen. Er werd in Den Haag een grote, vrolijke betoging tegen gehouden, waarbij vooral de nadruk werd gelegd op het gebrek aan overleg.

Aandacht voor de regionale problemen

Minder Friese gemeentes

De provincie Friesland zal het in de naaste toekomst hoogstwaarschijnlijk met 17 gemeentes minder moeten doen. Een werkgroep die zich vanaf 8 november 1971 heeft bezig gehouden met de studie over een gemeentelijke herindeling voor Friesland, heeft vorige week een deelrapport uitgebracht. In dit rapport, waarin de samenvoeging van een paar gemeentes wordt bepleit, komen de leden van de werkgroep tot de slotsom dat het aantal Friese gemeentes met rond de helft zou kunnen worden teruggebracht. Daarbij zijn ze uitgegaan van gemeentes met minstens 10.000 inwoners. De werkgroep onder voorzitterschap van gedeputeerde R. Renkema, telt negen leden.

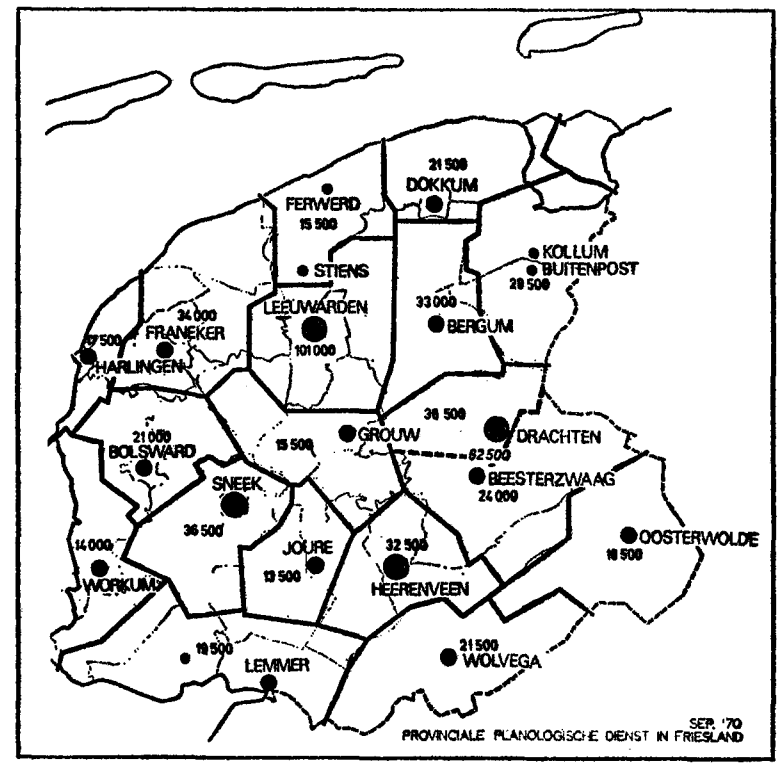
Herindeling is geen doel in zichzelf, schrijft de werkgroep in zijn deelrapport. „Bestuurskrachtige gemeentes moeten in principe gehandhaafd worden. Maar in het belang van een verantwoorde gemeentelijke indeling van een regio, kan vereist zijn dat een individuele bestuurskrachtige gemeente toch bij de herindeling wordt betrokken."

Als de voorstellen van de werkgroep worden uitgevoerd, zal in de zuidwesthoek van Friesland de grootste sanering op het gebied van gemeentes worden toegepast. Ingrijpende veranderingen komen er ook in het noordwesten en noordoosten van de provincie. De eerste stap op weg naar een plan tot herindeling van de Friese gemeentes werd in september 1967 gezet. Gedeputeerde Staten van Friesland stelden toen een commissie in die de herziening van de gemeentegrenzen in studie nam om een doelmatiger uitvoering van de overheidstaken te bevorderen. De commissie kwam in augustus 1970 met een rapport dat toen als praatplan ter discussie is geweest. Ook de gemeentebesturen konden er hun commentaar op geven. Daarop volgde de instelling van de werkgroep die als richtlijn kreeg dat de hele provincie in het onderzoek moest worden betrokken, dat elke gemeente minimaal 10.000 inwoners zou moeten tellen en uit een kern met landelijke omgeving zou bestaan en dat de reacties op het eerder verschenen commissierapport in de overwegingen zouden worden opgenomen.

Gewestvorming

De Friese VVD-gedeputeerde drs. L. Hilarides uit Hardegarijp vertelt dat door de plannen tot gemeentelijke herindeling een andere kwestie heeft gespeeld die door praktisch alle Friese politieke partijen als erg belangrijk wordt ervaren. „In onze provincie bestaat eigenlijk bij niemand behoefte aan gewestvorming. Het huidige plan voor een goede gemeentelijke indeling zou een probaat middel zijn om de komst van een vierde bestuurslaag te voorkomen." (De bezwaren tegen de gewestvorming in Friesland worden ook naar buiten gebracht door het actiecomité „Fryslân" dat een slagvaardig beleid wil voeren „tsjin de bidriging fan de bistjûrlike ienheid fan Fryslân", de bedreiging van de bestuurlijke eenheid van Friesland).

„Voor een aantal gebieden biedt het deelrapport nog geen oplossing. In de loop van dit jaar verschijnt daarover het tweede deel van het rapport. Beide delen kunnen dan in discussie komen volgens de normale procedure en vervolgens kunnen Gedeputeerde Staten voorstellen doen", aldus Hilarides.

De gemeentelijke indeling van Friesland, zoals die werd voorgesteld door de commissie voor de herziening van de Friese gemeentegrenzen in 1970. Dit praatplan is toen aan de gemeente ter becommentariëring toegezonden.

De Friese VVD-gedeputeerde trekt momenteel de provincie door op verkiezingstournee. Hij is lijsttrekker voor onze partij in Friesland bij de provinciale statenverkiezingen. De bestuurlijke organisatie van de provincie is een van de punten, waarop hij tijdens zijn campagne de nadruk legt. De gemeentelijke herindeling kan een belangrijke voorwaarde worden voor de versterking van Frieslands positie, die ook door de VVD sterk wordt nagestreefd.

„Dan is er nog de kwestie van de stimulering van de landbouw en de positie van de middenstand in onze provincie, waarop ik tijdens de campagne de sterke nadruk leg. En wel met name de positie van de landbouw. Het ministerie van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk legt nogal een zware claim op bepaalde delen van onze provincie. Het wil goede cultuurgrond aan de produktie onttrekken. In vele gevallen is de landbouw nu juist de enige bedrijfstak die je daar kunt uitvoeren. Dat hangt dan ook weer samen met een ander belangrijk punt, de werkgelegenheidsstructuur. Er is in Friesland veel werkloosheid. Volgens de laatste cijfers is 7 procent van de beroepsbevolking zonder werk. Wij willen die werkgelegenheidsstructuur verbeteren. We bepleiten dat bestaande bedrijven evenveel faciliteiten voor uitbreiding krijgen als nieuwe bedrijven vóór vestiging. Nu is het doorgaans zo dat de faciliteiten voor nieuwe bedrijven beter zijn.

Zeedijken

Andere punten waarop we hameren, zijn de verscheidenheid van onderwijsvoorzieningen en dan de kweste van de zeedijksverhoging die in de noordwesthoek van de provincie erg actueel is. We maken ons zorg over het uitblijven van de nodige verhogingen."

Drs. Hilarides wijst tenslotte op de goede samenwerking die er tussen de partijen onderling op het bestuurlijke vlak in Friesland bestaat.

„In tegenstelling tot wat je hoort in bijvoorbeeld de provincies in het westen van het land, bestaat er bij ons totaal geen behoefte aan programcolleges. Ook van de kant van bijvoorbeeld de Partij van de Arbeid in Friesland wordt veel waarde gehecht aan een afspiegelingscollege."

Pers

VERVOLG VAN PAG. 4

nadeel betekenen voor de Nederlandse economie" en de oplossing die de regering daarvoor biedt zal zeker niet op korte termijn kunnen worden bereikt, meent het blad. In dat licht bezien moeten de maatregelen ter verbetering van woon- en leefklimaat van de gastarbeiders, zoals die door de regering zijn aangekondigd nog niet bevredigend worden geacht. „Ook de vertrekpremie is dan nog niet meer dan een aardig afscheidsgebaar." Het meest wezenlijke vindt het blad, „dat de regering naar middelen zoekt om de buitenlandse werknemers blijvend te helpen. Dat zou kunnen door hen tijdens hun verblijf hier een opleiding te geven, die zij daarna in eigen land kunnen gebruiken. Met geld uit de Nederlandse ontwikkelingshulp kunnen ginds nieuwe industrieën worden gesticht en Nederland zou ook bereid moeten zijn om hiervoor, in het kader van een betere internationale arbeidsverdeling, eigen werkgelegenheid af te stoten."

Trouw vindt de nogal kribbige reacties (van met name het NVV) op de plannen van de regering voor de buitenlandse werknemers teleurstellend. „Het valt namelijk moeilijk te rijmen aan één kant de zogenaamde vertrekpremie te karakteriseren als ‚oprotpremie' en als bewijs voor de stelling dat wij de buitenlandse werknemers liever zien gaan dan komen en tegelijk aan de andere kant het stellen van een maximum voor het aantal gastarbeiders per bedrijf te laken."

Winst voor VVD

VERVOLG VAN PAG. 1

het kabinet-Den Uyl begint bij het naderen van de stembus te beseffen, dat hij zijn partij in een dodelijke omarming van de PvdA aan het drijven is. Ook hij houdt, net als de heer Andriessen, de socialistische boot af. Ook hij reageerde niet happig op de uitgestoken hand van Van Thijn. Zijn fraaie uitspraak over ons, dat de VVD een partij is van „hebben, halen en houden" hebben wij de laatste tijd niet meer gehoord. Integendeel de heer Aantjes liet laatst in een tv-uitzending blijken dat onze partij weer als een mogelijke regeringspartner voor de ARP in de markt is. Waarom op dit moment die opmerkelijke uitspraken van de heren Van Thijn, Aantjes en Andriessen? Het antwoord is niet moeilijk te geven. De verkiezingen naderen en de heren beginnen wat zenuwachtig te worden. De kans zit er dik in dat ARP en KVP enig verlies zullen lijden. Dat verlies wordt dan veroorzaakt door het feit, dat heel veel anti-revolutionaire en KVP-kiezers vinden, dat hun partij door te kiezen voor de PvdA de verkeerde keuze heeft gedaan.

Herstel samenwerking

Wij hebben niet mee gedaan aan allerlei onduidelijke manoeuvres. Wij zijn geen centimeter van onze koers afgeweken. Die koers blijft gericht op herovering van het regeringskasteel en dus op herstel van samenwerking tussen de confessionele partijen en de VVD. Het zijn de kiezers die daar op 27 maart een belangrijke invloed op kunnen uitoefenen.

Als de PvdA niet veel wint – en de kans zit er in dat zij rechtstreeks aan ons zal verliezen – zal dat de onvrede binnen de PvdA vergroten. Denk aan de Fakkeldragersdag in 1958! En als ARP en KVP verliezen doordat vele kiezers van die partijen het zekere voor het onzekere nemen en op ons stemmen, zal dat de afstand tussen de ARP en KVP en het kabinet verder vergroten. De kiezers kunnen de heren Aantjes en Andriessen een extra duw in onze richting geven.

Om dat te bereiken, vraag ik u er de komende dagen een extra schep op te doen. Onze partij zit op winst en wij moeten die winst zo groot mogelijk doen zijn.

Culturele commissie

De culturele commissie van de VVD heeft zich op haar vergadering van 5 maart in Den Haag diepgaand beraden over het subsidiebeleid van de overheid. Dit gebeurde naar aanleiding van de situatie in Eindhoven wat het toneelgezelschap Proloog betreft.

Met name de vraag of de overheid een waardeoordeel mag geven op grond waarvan zij al dan niet tot subsidiëring besluit, was onderwerp van discussie.

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

door de heer G. W. van Gent, assistent van de VVD-fractie in de gemeenteraad van Rotterdam

Vorming van colleges van b. en w.

Het politieke bedrijf in Nederland is de laatste jaren sterk beheerst door invloed van de begrippen politiseren en polariseren. Door politisering zou het inzicht van de kiezer in het verband tussen wat hij wil en de politieke keuze die hij doet, moeten verbeteren. Door polarisatie moet de kiezer een keuze worden geboden tussen beleidsalternatieven. Deze alternatieven moeten daarbij het gevolg zijn van reële tegenstellingen welke in de maatschappij bestaan. Zo is, in het kort gezegd, althans de mening van een groot aantal politiek geïnteresseerden.
Een moderne politieke partij zal voor een belangrijk deel met het bovenstaande instemmen. Zij zal inzien, dat een scheiding tussen „politiek" en „bestuur" niet goed mogelijk is, dat een begrip als „algemeen belang" uitermate subjectief is en dat oplossing van conflicten door „wijze mannen" slechts de schijn wekt niet politiek te zijn. Een moderne politieke partij zal dus instemmen met de politiseringsgedachte.
Ook zal zij trachten de reële tegenstellingen die er zijn niet te verdoezelen, maar juist bloot te leggen, waardoor de duidelijkheid voor de kiezer bevorderd wordt. Derhalve ook polarisatie bij een moderne partij.
Echter een verstandige partij ziet ook de beperkingen van politiserings- en polariseringsmogelijkheden. Beperkingen veroorzaakt door een a-politieke opstelling bij een deel der kiezers (als gevolg van gebrek aan scholing en belangstelling, maar ook door het optreden van de politici), door de waarde die toch aan een (min of meer) neutraal ambtenarenapparaat gehecht moet worden, door tegenstellingen die geen reële blijken te zijn maar persoonlijke en, niet in de laatste plaats, door onze veelvormige maatschappij, welke bestuur bij compromissen noodzakelijk maakt.

Doortrekken

Vooral door Nieuw Links-invloeden in de PvdA zijn politisering en polarisering op landelijk niveau hand in hand hollend opgetreden. De polarisatiegedachte bleek duidelijk, toen de drie linkse partijen zich heel slim „progressief" (dus goed) gingen noemen, daarbij vrijwel alle andere partijen als „conservatief" (dus slecht) betitelend. In deze gedachtengang hoort dan ook een anti-KVP-motie, welke tot voor kort in de PvdA gelding had: „we regeren alleen maar met progressieven", zei men heel stoer. In de realiteit bleek dat wat moeilijk toepasbaar, zoals het kabinet-Den Uyl bewijst...
Deze plaats is niet de geschikte om verder in te gaan op de landelijke polarisatie. Feit is echter dat deze er is. Een op zich niet onlogische conclusie is, dat de landelijke polarisatie door een gemeentelijke gevolgd zal moeten worden. Immers een landelijke PvdA, VVD, KVP etc. is niet een andere partij, dan een gemeentelijke PvdA, VVD, KVP etc. en zoals er op landelijk niveau politieke beslissingen genomen moeten worden, zo moet dit ook op plaatselijk niveau.
Moet nu de logische doortrekking van landelijke polarisatie- en politiserings-ontwikkelingen naar het gemeentelijk vlak ook gevolgd worden door een gelijksoortige regeringswijze, dus een gemeentelijke regering bij meerderheid, een meerderheidscollege? Dit lijkt een logische consequentie, doch het is het niet.

Verschil

De regeringsvorm op landelijk en die op gemeentelijk niveau is fundamenteel anders. Op landelijk niveau staan het kabinet en het parlement in principe los van elkaar; het parlement kiest het kabinet niet, het gevormde kabinet heeft alleen het vertrouwen nodig van het parlement. Bij conflicht tussen kabinet en parlement bestaat de mogelijkheid van tussentijdse verkiezingen. Op gemeentelijk niveau wordt het bestuur gevormd door de gemeenteraad. Deze raad kiest uit zijn midden een dagelijks bestuur, het college. Bij conflict tussen bestuur en dagelijks bestuur bestaat niet de mogelijkheid van tussentijdse verkiezingen. Een college van b. en w. kan dus niet zomaar gelijkgesteld worden met een kabinet, een gemeenteraad kan niet gelijkgesteld worden met het parlement.
Zou deze gelijkstelling gewild worden, dan is het juister eerst de wet (Grondwet en gemeentwet) aan te passen. Nu bij de huidige regelingen het bestuur van de gemeente is opgedragen aan de gemeenteraad, ligt het voor de hand dat vertegenwoordigers van alle belangrijke fracties in deze gemeenteraad tezamen het dagelijks bestuur, het college, vormen. Ook minderheden in de raad moeten in het college hun belangen kunnen behartigen. Deze belangenbehartiging van een minderheid kan in een werkelijke democratie niet worden overgelaten aan de toevallige goedheid van een als meerderheid fungerende macht.
De eigen belangenbehartiging door een minderheid in de raad wordt nog dwingender, wanneer blijkt dat het college een zekere eigen taak en verantwoordelijkheid heeft. En dit blijkt in de praktijk, met name veroorzaakt doordat het college (in de grote steden) bestaat uit beroepspolitici gesteund door een uitgebreid ambtelijk apparaat en de overige raadsleden hun werk in hun vrije tijd moeten doen, beloond met een karige presentiegeldfooi en ten hoogste gesteund door enige politieke vrienden en een loslopende fractie-assistent.

Beslissingen

De beslissingen op landelijk en die op gemeentelijk niveau zijn anders. Op beide niveaus worden politieke beslissingen genomen, maar daarom zijn het nog niet beslissingen van dezelfde soort. Het gemeentebestuur werkt op een ander vlak en haar beslissingen bestrijken een ander terrein. Misschien is polarisatie tussen gemeentebesturen en hogere besturen van meer belang, dan een polarisatie binnen het gemeentebestuur zelf. Binnen het gemeentebestuur zal blijken dat het overgrote deel van de beslissingen niets te maken heeft met het bestaan van reële tegenstellingen. Door te trachten dit met gemeentelijke polarisatie toch voor te wenden, bestaat de mogelijkheid dat de gemeenteraad gaat bestaan uit hakketakkende gelegenheidspolitici, welke hun schaarse tijd besteden aan het elkaar vliegen afvangen en elkaar om de oren slaan, ten koste van een krachtig en slagvaardig gemeentebestuur.
Gevraagd kan worden of de standpunten op gemeentelijk niveau wel zo verschillend zijn en daarbij de beleidsruimte zo groot, dat een duidelijk verschillend beleid (programma) mogelijk is.

Verkiezingen

Verkiezingen op landelijk niveau en op plaatselijk niveau vinden op verschillende tijdstippen plaats. Dit wordt mede veroorzaakt door tussentijdse verkiezingen op landelijk niveau. Na een kabinetsformatie kan blijken, dat de polarisatie een andere kant opgaat. Dacht de PvdA vorig jaar nog, dat de polarisatie op plaatselijk niveau zou moeten gaan tussen de linkse drie en de rest, na vorming van het kabinet-Den Uyl moet op plaatselijk niveau opeens met de confessionelen rekening worden gehouden. Een en ander kan leiden tot een nogal ongeloofwaardige zigzag-polarisatie.

Colleges

Verkiezing van het college door de raad kan geschieden in verschillende vormen. Dit naar gelang van het aantal en soort partijen, die aan het college mogen meedoen, naar gelang er sprake is van een college dat gesteund wordt door een meerderheid danwel een minderheid der raadsleden en naar gelang er voor danwel na de verkiezingen programma-afspraken gemaakt worden.
Bij een afspiegelingscollege nemen alle groeperingen in de raad, voor zover enigszins mogelijk, naar evenredigheid deel aan het college. Het sluit niet uit, dat een meerderheidspartij in de raad ook de meerderheid van het aantal collegezetels in beslag neemt, maar het geeft (i.t.t. meerderheidscollege) de minderheid wel de gelegenheid ook in het college plaats te nemen. Ook een afspiegelingscollege kan gebonden worden door afspraken tussen de fracties. Fracties waarmee geen overeenstemming bereikt is worden echter niet (i.t.t. programcollege) van samenwerking uitgesloten.

Bezwaren

Bezwaren tegen het afspiegelingscollege zijn, dat veel van de politieke discussies plaats vinden in het besloten college-overleg, dat teveel compromissen gesloten moeten worden, dat teveel nadruk wordt gelegd op het „algemeen belang", dat de collectieve verantwoordelijkheid in de plaats komt van de individuele (partijpolitieke) verantwoordelijkheid en dat de benoemde burgemeester een te grote invloed kan hebben. Echter deze bezwaren komen ook bij het meerderheids programcollege voor.
Politieke discussies zullen ook bij een niet-afspiegelingscollege besloten blijven plaatsvinden, besloten college-overleg wordt hoogstens vervangen door besloten fractie(voorzitters) - overleg; compromissen zijn ook bij meer gelijkgerichte fracties noodzakelijk, zelfs binnen één fractie; het „algemeen belang" wordt vervangen door een „partijbelang"; collectieve verantwoordelijkheid is geen speciaal kenmerk van een afspiegelingscollege, het betekent ook niet, dat een college altijd met een eensgezind standpunt bij de raad moet komen.
Omdat uit de praktijk blijkt, dat het college ook eigen taken heeft, omdat een aantal zaken door delegatie van de raad aan het college buiten de raad beslist wordt, omdat door het bezit van een fulltime wethouder (met zijn ambtelijke achterban) een fractie op de beste wijze geïnformeerd kan worden over wat zich in het dagelijks bestuur afspeelt en omdat de bezwaren tegen het afspiegelingscollege voor een belangrijk deel niet door een andere collegevorm ondervangen worden, zal de keuze voor een afspiegelingscollege de beste zijn. Daarbij komen dan nog de bezwaren welke eerder tegen een gemeentelijke polarisatie, welke tot dezelfde resultaten leidt als de landelijke polarisatie, zijn opgesomd.

Het programcollege kan zijn een meerderheids- of een minderheidscollege. Het laatste zal door niemand als wenselijk worden gezien. Daarom is programcollege meestal synoniem met meerderheidscollege. De bezwaren richten zich daarbij vooral op het meerderheidsaspect en veel minder op het programmatische aspect. De VVD kiest voor afspiegelingscolleges, maar ziet het daarbij als wenselijk dat het nieuw gevormde college (dus na de verkiezingen) voor de komende raadszittingperiode een beleidsprogramma opstelt, dat door de raad (en niet door partijbureaus) wordt vastgesteld. Politieke strijdpunten moeten in de raad worden uitgevochten en door kracht van argumenten en door de kiezer gegeven getalsverhoudingen daar worden opgelost.

Harmonie en conflict

Keuze voor een afspiegelingscollege, betekent nog niet dat gekozen wordt voor het „harmonie" in plaats van het „conflict". Het betekent wel, dat wanneer de tegenstellingen aangescherpt en uitgevochten moeten worden, dit zal moeten gebeuren in de gemeenteraad. Een afspiegelingscollege is niet synoniem met verdoezeling van tegenstellingen. Vroeger werden de tegenstellingen in het algemeen meer verdoezeld en dit gebeurde met een afspiegelingscollege. Daarom is er echter nog geen causale relatie. In een afspiegelingscollege kunnen, evenals in alle andere vormen van colleges, de tegenstellingen in harmonie worden bijgelegd of in conflict worden uitgevochten. Het afspiegelingscollege geeft echter de minderheid de gelegenheid te zien wat er achter de schermen gebeurt. Een afspiegelingscollege heeft daardoor minder te maken met de keuze tussen harmonie en conflict, maar meer met de keuze tussen openheid of beslotenheid en de keuze tussen meer of mindere democratie.

Ontwikkelingen

In Rotterdam is al enige tijd duidelijk, dat de PvdA streeft naar een meerderheidscollege, op basis van programma-afspraken en vorming van een kandidaatcollege vóór de verkiezingen met door de PvdA geselecteerde medestanders. In 1970 was een poging van de PvdA om in Rotterdam te komen tot een meerderheidscollege op basis van afspraken ná de verkiezingen mislukt. Voornamelijk doordat de PvdA-fractie intern verdeeld was, de PvdA geen breekpunten met de VVD kon vinden en doordat de PCG (welke toen een sleutelpositie innam) koos voor een breed samengesteld college.
Het laat zich aanzien, dat de PvdA enige lessen heeft geleerd. De PvdA-kandidaten worden streng geselecteerd op basis van het aanhangen van het meerderheidscollege-idee, uit-de-boot-vallers zullen niet worden getolereerd en moeten zelfs hun zetels ter beschikking stellen. In Rotterdam, maar dat zal in andere steden wel niet anders zijn, vormt het verkiezingsprogramma een uitgebreide handleiding, die de kandidaten moeten onderschrijven. Naar breekpunten met de VVD behoeft niet te worden gezocht, doordat deze bij voorbaat al van alle discussie is buitengesloten. Voor zover de PCG en KVP in een nieuwe gemeenteraad nog met enige kracht zullen kunnen terugkeren, zijn zij ook al buitengesloten.
Het gaat derhalve om een onderonsje tussen PvdA, PPR, PSP, D'66 en CPN. Voor de VVD zijn daarbij lichtpunten, dat D'66 in Rotterdam geen nieuwe verkiezingen meer aandurft en dat de CPN tot nu toe afwijzend staat ten opzichte van meerderheidscolleges. En dan is er tenslotte het meest belangrijke lichtpunt: eerst moeten nog verkiezingen gehouden worden. De kiezer mag dan zeggen wat hij vindt van het buitenspel zetten van een belangrijke minderheid en van collegesamenstellingen vanuit partijbureaus. Wij zien de uitspraak van de kiezer vol vertrouwen tegemoet.

Conclusies

- Politisering en polarisering zijn ook van invloed op het gemeentebestuur. De mogelijkheden hiertoe zijn echter aan beperkingen onderhevig.
- Doortrekking van de landelijke polarisatie naar het gemeentelijk vlak is niet goed mogelijk, doordat:

a. de structuur van landelijk en gemeentelijk bestuur fundamenteel anders is;
b. er een verschil is in de te nemen beslissingen en de mate van beleidsruimte;
c. verkiezingen voor parlement en gemeenteraad op verschillende tijdstippen plaatsvinden.

- Bestaande bezwaren tegen het afspiegelingscollege zullen ook bij andere collegevormen kunnen voorkomen.
- Bestaande tegenstellingen zullen in de gemeenteraad moeten worden uitgevochten. Minderheden moeten de mogelijkheid hebben te zien of in het college tegenstellingen verdoezeld worden of dat alternatieven niet aan de raad worden voorgelegd.
- Samenstelling van meerderheidscolleges vóór de verkiezingen negeert de uitspraak van de kiezer en de mogelijkheid van een nieuw gekozen gemeenteraad zich na de verkiezingen over een beleidsprogramma van het college uit te spreken.

Tot 140% hypotheek

Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte.

Geldlening *f* 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners

Financiële adviezen en vastgoed consultants.

v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT

03490–16853-32068

Staten- en raadsleden

Het bestuur van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD heeft op zijn vergadering van 7 maart in Amersfoort voornamelijk gesproken over de bijeenkomst die voor 3 mei in Zwolle op het programma staat. Eerste Kamer- en Statenleden van de VVD zullen die dag in het provinciehuis bijeenkomen. Ook de nieuw gekozen Statenleden zullen voor die bijeenkomst worden uitgenodigd. In de ochtend staat een bezichtiging van het provinciehuis op het programma. 's Middags worden er inleidingen gehouden over de energievoorziening. Ook zal het woord worden gevoerd door mr. E. H. Toxopeus, commissaris van de koningin in Groningen. Ten slotte zal de dag worden besloten met een diner in Wientjes.

Het bestuur heeft besloten de leden voor te stellen de contributie te verhogen en wel voor de gewone leden van 25 naar 35 en voor buitengewone leden van 10 naar 20 gulden.

Ten slotte heeft het bestuur zich beraden over de komende verkiezingen voor de provinciale staten, de gemeenteraden en de Eerste Kamer.

Regering, parlement en kiezers (4)

Interpellaties en vragenrecht

Tot de belangrijkste bevoegdheden, waarover elk der beide Kamers van de Staten-Generaal als controleurs van het regeringsbeleid beschikt, behoort het recht van interpellatie. Ook dit recht is in 1848 in de Grondwet neergelegd. Men vindt het daar in artikel 104 (2e en 3e al.) aldus vermeld: „Zij (de ministers) geven aan de Kamers, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, de verlangde inlichtingen, waarvan het verlenen niet strijdig geacht kan worden met het belang van de Staat. Zij kunnen door elk der Kamers worden uitgenodigd om te dien einde ter vergadering aanwezig te zijn".

Onder „interpellatie" verstaat men nu in het bijzonder het met verlof van de Kamer mondeling vragen van inlichtingen aan de Regering (een minister) over een onderwerp, dat „niet aan de orde van de dag is". Wat die laatste beperking betreft: anders is speciale toestemming van de Kamer uiteraard niet nodig. Die interpellatie heeft dan plaats in de vorm van een Kamerdebat.

Een lid dat een minister wil interpelleren vraagt (meestal) aan het begin van een Kamervergadering, bij de regeling van werkzaamheden, mondeling verlof daartoe aan de Kamer, onder vermelding van het onderwerp of de belangrijkste punten, waarover hij vragen wil stellen. Dit afhankelijk stellen van een interpellatie van de toestemming der Kamer duidt tevens aan, dat het in beginsel gaat om een recht van de Kamer, al is het dan één bepaald lid, dat de interpellatie aanvraagt en houdt. Dat blijkt ook uit het feit dat zich na de beantwoording door de minister een algemeen debat kan ontwikkelen, waaraan dan elk lid zo hij (zij) dat wenst kan meedoen. Bovendien dankt de Kamervoorzitter na afloop van een interpellatie de minister „namens de Kamer voor de verstrekte inlichtingen". Tenzij het in een uitzonderlijk geval een „spoed-interpellatie" betreft is het de gewoonte dat over een verzoek tot het houden daarvan pas in een volgende vergadering wordt beslist. Men doet dat aldus, opdat ook de op de dag van de aanvraag niet aanwezige Kamerleden uit de op iedere vergaderdag aan alle leden gezonden Kameragenda kunnen zien, dat in de eerstvolgende vergadering over een verzoek tot het houden van een interpellatie moet worden beslist.

Iets bijzonders

Uit dit alles blijkt wel, dat een interpellatie iets bijzonders is en heel serieus wordt genomen. Het ligt voor de hand, dat de oppositie dooreen genomen wat eerder reden zal menen te hebben om een interpellatie aan te vragen dan de leden van „regeringspartijen". En hoewel de oppositie in het algemeen tot de minderheid in de Kamer zal behoren, is het de — goede — gewoonte geworden dat een interpellatie slechts zeer zelden door de Kamer(s) wordt geweigerd, ook al zou de meerderheid de behoefte om over het desbetreffende onderwerp te interpelleren uit zichzelf niet voelen. Als een interpellatie is toegestaan, wordt zo mogelijk de datum tegelijk dan wel zo kort mogelijk daarna (in overleg met de minister) vastgesteld.

Voor het geven van de verlangde inlichtingen maakt de Grondwet, als boven reeds vermeld, dus één uitzondering, namelijk voor het geval het geven van die inlichtingen „strijdig kan worden geoordeeld met het belang van de Staat". Zo'n geval kan zich voordoen wanneer een Kamerlid bij een interpellatie — dus in een openbare vergadering — zou willen worden ingelicht over bepaalde onderwerpen van vertrouwelijk of zelfs strikt geheim karakter, bijvoorbeeld betreffende de defensie, de buitenlandse politiek, dan wel over onderwerpen die liggen op het terrein van de BVD (Binnenlandse Veiligheidsdienst). Voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten bestaat trouwens een speciale Kamercommissie, waarin uitsluitend een beperkt aantal fractievoorzitters uit de Tweede Kamer (o.a. onze fractievoorzitter de heer Wiegel) zitting heeft en voor wie, anders dan voor alle andere Kamercommissies geldt, geen plaatsvervangers zijn aangewezen.

Een spoedinterpellatie, waarover onmiddellijk wordt beslist en welke dezelfde dag wordt gehouden, komt slechts zelden voor. Juist in ons vorige artikel van deze reeks hebben wij van een dergelijk geval melding kunnen maken. Het betrof de interpellatie-Wiegel, tijdens de „slag om de middenstand" in de Tweede Kamer en de weigering van minister Lubbers om een aanvaarde motie uit te voeren. Interpellaties eindigen nogal eens — zoals ook in het geval-Wiegel — met een motie, wanneer de interpellant niet of niet voldoende door de minister tevreden is gesteld.

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het vierde artikel over dit onderwerp van zijn hand.

Vragenrecht

Behalve het aldus nauwkeurig omschreven interpellatierecht kennen we — sedert 1906 — ook het eenvoudiger recht tot het stellen van „vragen overeenkomstig artikel 107 van het Reglement van orde" (der Tweede Kamer), zoals zij officieel worden aangeduid. Daarvoor is geen toestemming van de Kamer(s) nodig. Dit soort vragen kan hetzij schriftelijk, hetzij mondeling, worden gesteld. Zij moeten wel via de Kamervoorzitter worden ingediend. Deze zendt de vragen dan door naar de desbetreffende minister, tenzij bij hem (de Kamervoorzitter) wegens vorm of inhoud dier vragen daartegen overwegend bezwaar bestaat. Schriftelijke vragen worden in het algemeen ook schriftelijk door de minister beantwoord. Voor mondelinge vragen heeft de Tweede Kamer een vaste dag bepaald, namelijk, voor zover zij bijeen is, de donderdag. Het stellen van schriftelijke vragen heeft, als zoveel zaken, vooral de laatste jaren een grote vlucht genomen. In beginsel kan men dat waarderen als een teken dat de Kamerleden als goede volksvertegenwoordigers „midden in het leven" staan en hun controlerende taak ernstig opvatten. Er zijn echter wel grenzen, ook aan de mogelijkheid van het ambtelijke apparaat op de Ministeries, om een onbeperkt aantal vragen over de meest onderscheidene onderwerpen te verwerken. Nog niet zo lang geleden hebben wij daar hier nog enkele gegevens over verstrekt. Van medio november tot medio december j.l. waren 185 keer Kamerleden betrokken geweest bij het stellen van schriftelijke vragen. En wel o.a. 57 leden van de PvdA (de grootste fractie), 43 van de KVP, 20 van de VVD en 19 van de PPR. Het aantal in dit zittingsjaar (dus sedert de Prinsjesdag van 18 september) beantwoorde schriftelijke vragen is blijkens de ons dagelijks toegezonden „Aanhangsels" der officiële Handelingen inmiddels al de duizend gepasseerd.

TE HUUR

Prachtige zomerwoning

(geschikt voor 6 personen) in de gemeente NORG (Dr.), nabij het Rono-strand. Direct omgeven door bossen, vennen en natuurgebieden. Ideaal voor uw gezinsvakantie. Tel. 05905 - 2585.

Mondelinge vragen

Voor het stellen van mondelinge vragen wordt bij het begin van een nieuwe zitting een vaste dag afgesproken. Tegenwoordig is dat de donderdag (voor zover de Tweede Kamer althans die dag bijeen is) en wel onmiddellijk aan het begin van de vergadering. De mondelinge vragen worden via de Kamervoorzitter uiterlijk twee dagen tevoren ingeleverd en aan de minister, die het betreft, doorgezonden. Op het „vragenuur" kan de vragensteller ze nog kort toelichten. Na het antwoord van de minister kunnen behalve de vragensteller zelf, ook andere Kamerleden elk nog één vraag over hetzelfde onderwerp stellen. Zo ontstaat dan dikwijls een (toch nog geïmproviseerd) vraag- en antwoordspel, dat de levendigheid van de parlementaire gedachtenwisseling kan bevorderen. En het hangt dan af van de gewiekstheid van de minister en van de wijze waarop deze het onderwerp beheerst, of hij dat enigszins redelijk doorstaat.

Er kunnen op het vragenuur uiteraard wel eens over meer dan één onderwerp vragen worden gesteld. Zo werden op donderdag 14 februari j.l. mondelinge vragen gesteld (en door verschillende ministers ook mondeling beantwoord) door: mevrouw mr. Goudsmit (D'66) met betrekking tot de vernietiging van de omslagkaarten met de namen en adressen van de bevolking, verkregen bij de volkstelling van 28 februari 1973; mr. Portheine (VVD) in verband met de toen juist gepubliceerde gegevens van het prijsindexcijfer over januari; dr. De Kwaadsteniet (ARP) over de invoering van de zomertijd; drs. De Ruiter (PvdA) over de bestemming van het bij de inrichting van de Maasvlakte vrijgekomen en nog beschikbaar komende land; de heren dr. Van Gorkum, Jansen en dr. De Gaay Fortman (allen PPR) met betrekking tot de structuur der naamloze en besloten vennootschappen; de heer Coppes (PPR) over de bijeenkomst van crediteur-landen van Chili, te Parijs en tenslotte de heren Krosse en Fiévez (beiden KVP) over een verzoek van Ged. Staten van Overijssel aan B. en W. van Deventer tot intrekking van een aanvullende subsidie voor het Deventer IJssport Centrum. Het is slechts een voorbeeld van wat op zo'n vragenuur zoal te berde kan worden gebracht.

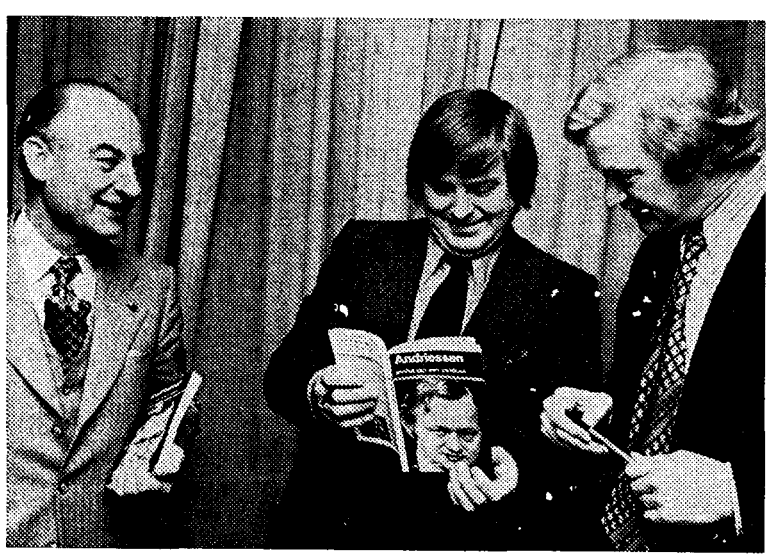
De vragen worden met de antwoorden openbaar gemaakt. Voor zover zij mondeling worden gesteld geschiedt dat door opneming in de Handelingen en voor zover zij schriftelijk zijn gesteld en/of beantwoord in een „Aanhangsel" van de officiële Handelingen.

Boekennieuws

Werf heeft weer een boekje aan zijn reeks profielen van politici toegevoegd. Deze keer was KVP-fractieleider Frans Andriessen aan de beurt. In deze aaneenschakeling van meningen van de hoofdpersoon en anderen over hem ook deze: „Daarbij wreekt zich de grondfout van dit kabinet, nl. dat tussen degenen die strak of minder strak de regering steunen, geen gemeenschappelijke visie bestaat over politieke doelstellingen die bereikt moeten worden ... Ook om die reden is het zo verwerpelijk dat de regering het wapen van de kabinetscrisis heeft gehanteerd voor een zaak (de vermogensbelasting) waarover nog geen principiële beleidsdiscussie in het parlement had plaatsgevonden." Toch blijft ook de KVP-leider optimistisch, in dit boekje.

Bij de uitgeverij Kluwer te Deventer verscheen *Schematisch overzicht van de sociale verzekeringswetten* van de hand van dr. G. F. Fortanier en dr. J. J. M. Veraart. Van iedere wet wordt een kort overzicht gegeven van de doelstellingen, rechthebbenden, aanspraken, premies en uitvoeringsorganen. De prijs bedraagt *f* 5.-.

Het nieuwe echtscheidingsrecht komt aan de orde in een boek van mr. Monique W. E. Koopmann, waarvan vorig jaar een derde druk verscheen bij Tjeenk Willink in Zwolle als no. 2 in de serie Studiepockets privaatrecht. Behalve het Nederlandse recht wordt ook een kort overzicht gegeven van het echtscheidingsrecht in andere Europese landen. (116 pag.).

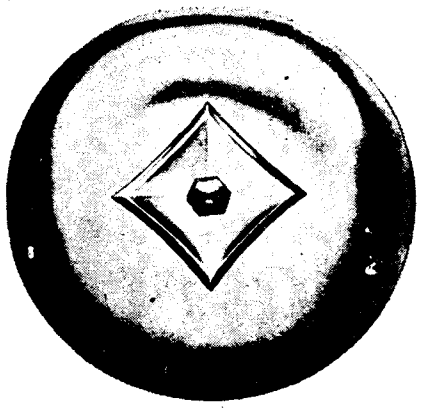
Drs. W. K. N. Schmelzer (links) overhandigde bij de presentatie zijn partijgenoot en fractievoorzitter Andriessen (rechts) het eerste exemplaar van diens „Profiel". In het midden de auteur van het boek, NOS-redacteur van der Werff.

Bij de uitgeverij Kluwer te Deventer verscheen *Schematisch overzicht van de sociale verzekeringswetten* van de hand van dr. G. F. Fortanier en dr. J. J. M. Veraart. Van iedere wet wordt een kort overzicht gegeven van de doelstellingen, rechthebbenden, aanspraken, premies en uitvoeringsorganen. De prijs bedraagt *f* 5.-.

Het nieuwe echtscheidingsrecht komt aan de orde in een boek van mr. Monique W. E. Koopmann, waarvan vorig jaar een derde druk verscheen bij Tjeenk Willink in Zwolle als no. 2 in de serie Studiepockets privaatrecht. Behalve het Nederlandse recht wordt ook een kort overzicht gegeven van het echtscheidingsrecht in andere Europese landen. (116 pag.).

Bij het Staatsdrukkerij en Uitgeversbedrijf te 's-Gravenhage zijn de delen 5 en 6 verschenen van de documentatiereeks 'Naar een nieuwe Grondwet?' waarin de *parlementaire geschiedenis rond de algehele grondwetsherziening* wordt behandeld over de jaren 1967-1971. In deze periode is het niet tot een vernieuwing van de grondwet gekomen, wel is een partiële grondwetsherziening tot stand gebracht betreffende het lidmaatschap van het Koninklijk Huis, regeling van de geldelijke voorzieningen voor de leden van het Koninklijk Huis en voor de leden van de Staten Generaal, de leeftijd voor het actief kiesrecht en een nadere beperking van de onderwijsvrijheid. (592 pag.).

In dit korte bestek zij tenslotte nog gewezen op de uitgave van Martinus Nijhoff, *The Post-War Financial Rehabilitation of the Netherlands* van de hand van oud-minister dr. P. Lieftinck, waarin deze de in menig opzicht moeilijke jaren 1945-1952 behandelt, de periode waarin hij zelf de scepter op het ministerie van financiën zwaaide. *f* 7,80; (49 pag.).

GARDSMAN

een efficiënte en betaalbare branddetector

① GEEN BATTERIJEN, ELECTRICITEIT, GAS OF CHEMICALIËN

② WERKT 100% MECHANISCH

③ ONBEPERKTE GARANTIE

④ PERMANENT WERKENDE THERMOSTAAT (bi-metaal)

⑤ HOOG GEPERFECTIONEERDE PRECISIE-APPARATUUR

⑥ ZICHTBAAR WAARSCHUWINGS-SIGNAAL IN GEVAL VAN MISBRUIK

⑦ VERVAARDIGD VAN NIET-CORRODERENDE MATERIALEN

⑧ EENVOUDIGE OPHANGING AAN SPIJKER OF IETS DERGELIJKS

☆ Deze eenvoudig uitgevoerde, maar zeer efficient werkende alarmbel beschermt uw leven en uw eigendommen 24 uur per etmaal

☆ De Gardsman treedt in werking zodra de temperatuur door een beginnende brand een waarde van 55° C bereikt en geeft gedurende 2½ minuut een zeer doordringend alarmsignaal, dat tot op 400 meter afstand hoorbaar is

☆ Eenmalige uitgave, geen onderhoudskosten

☆ Zowel voor particulier gebruik als voor bedrijven, instellingen e.d.

☆ Vastgestelde prijs: *f* 185,— excl. 16% O.B.

AMIGO SAFETY NEDERLAND THE HAGUE

Amigo Safety Nederland
JAVASTRAAT 47a — DEN HAAG
TEL. 070 - 46.33.88 - 65.65.97

VOOR BEWAKING WAAR HET OP AANKOMT...
RANDSTAD BEWAKING
lid van de nederlandse vereniging van nachtveiligheidsdiensten en bewakingsbedrijven

NACHTKONTROLE
PORTIERSDIENSTEN
SCHEEPSBEWAKING
WINKEL SURVEILLANTEN
INBRAAKBEVEILIGING

GEBOUWEN - FABRIEKEN - TERREINEN
SCHEPEN - WINKELBEDRIJVEN - WONINGEN

bewakingsdienst randstad
sloterkade 7 - amsterdam-w.
telefoon (020) 17 36 22 - 17 76 84

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

Den Uyl mag dan wel een machtigingswet hebben,

maar ..... dat betekent nog niet, dat hij u uit uw eigen, lekkere, oude stoel kan krijgen, ook al zou uw vrouw dat nog zo graag willen.

maar die stoel hoeft geen probleem te zijn, bel eens

AUKE DE VRIES – Hoogeveen – Tel. 05280 - 65194

Restauratie van antieke meubelen — modernisering — meubelstoffeerderij.

Fa. P. Visser & Zonen

Sinds 1903

Voor aanleg van:

Centrale verwarming

Oliestookinstallaties

Aardgasinstallaties

Warmwatervoorziening

DORPSSTRAAT 167 — TEL. 01802—1206-1395 — ZEVENHUIZEN (Z.-H.)

Had u het maar gelezen!

(dan had u het geweten)

Iedereen komt tijd tekort. Kranten en tijdschriften gaan vaak ongelezen de papierbak in. Studieboeken en vakliteratuur stapelen zich op. U kunt het onmogelijk allemaal lezen, toch wordt het van u verwacht. U moet weten wat er gebeurt, mee kunnen denken en praten over onderwerpen die voor u van belang zijn.
De tijd ontbreekt u! Daar kunt u iets aan doen.
Want... U kunt tenminste 3× zo snel leren lezen met hetzelfde begrip. Volg daarom de **mondelinge** avondkursus

geheugentraining
snellezen

Snellezen is het middel bij uitstek voor iedereen die bij wil blijven. Voor ieder die veel vakliteratuur, technische rapporten, kranten, brieven, studieboeken enz. moet lezen. Ongeacht uw opleiding kunt u uw leessnelheid binnen 2 maanden minimaal verdrievoudigen. Gegarandeerd. Er zijn zelfs kursisten, die na acht lessen 7 maal sneller lezen met hetzelfde begrip van de inhoud als voorheen. Dit geeft **enorme tijdwinst** en verhoogt kennis van zaken.

Vrijblijvende kennismaking

Hebt u belangstelling voor deze kursus (8 lessen; 1 les per week), dan nodigen wij u uit om één van de informatie-avonden bij te wonen in:

Amersfoort, vrijdag 29 (aanvang 20.00 uur) en zaterdag 30 (aanvang 9.30 uur v.m.) maart ten huize van Ir. A. B. G. Grever, Emmalaan 1

Amsterdam, maandag 25 en donderdag 28 maart in Grand Hotel "Krasnapolsky", Dam 9

Apeldoorn, dinsdag 26 (aanvang 20.00 uur) en zaterdag 30 (aanvang 10.00 uur v.m.) maart in hotel rest. "Suisse", Stationsplein 15

Arnhem, dinsdag 26 en donderdag 28 maart in Instituut "Zweers", Vijfzinnenstraat 32

Bilthoven, zaterdag 30 maart (aanvang 10.00 uur v.m.) in geb. "De Magneet", Julianalaan 44

Breda, dinsdag 26 en woensdag 27 maart in hotel "Cosmopolite", Stationsplein 4

Dordrecht, woensdag 27 maart in Instituut "Rhetorica", Burg. de Raadtsingel 21

Ede, maandag 25 maart in geb. "De Open Haard", W. de Zwijgerlaan 3

Eindhoven, maandag 25 en donderdag 28 maart in zaal "Ontmoetingskerk", Parklaan 3

Enschede, woensdag 27 en donderdag 28 maart in zalencentrum "Melkion", Raiffeisenstraat 25

Goes, woensdag 27 maart in hotel "Terminus", Fr. den Hollanderstraat 37

Gorinchem, woensdag 27 maart in gebouw "De Heul", Nieuwe Hoven 141.

Gouda, donderdag 28 en vrijdag 29 maart in gebouw "De Haven", Oosthaven 31

's-Gravenhage, dinsdag 26 en vrijdag 29 maart in "Rem. Geref. Gem.", Laan van Meerdervoort 955 (bij Pioenweg).

Groningen, maandag 25 en dinsdag 26 maart in "C.J.M.V. Gebouw", Spilsluizen N.Z. 9

Haarlem, dinsdag 26 en donderdag 28 maart in "Het Nutsgebouw", Lange Veerstraat 16 (achter de Grote Kerk)

Hengelo (O), maandag 25 en dinsdag 26 maart in "Cosa" restaurant, Markt 2

's-Hertogenbosch dinsdag 26 en donderdag 28 maart in "Eurohotel", Hinthamerstraat 63

Hilversum, dinsdag 26 en donderdag 28 maart in ver. geb. "De Delta", Havenstraat 139

Leeuwarden, woensdag 27 en donderdag 28 maart in gebouw "Irene", Nieuwe Buren 113

Nijmegen, woensdag 27 en vrijdag 29 maart in Cultureel Centrum "De Lindenberg", Ridderstraat 23

Roosendaal, donderdag 28 maart in hotel "Goderie", Spoorstraat 6

Rotterdam, maandag 25 en donderdag 28 maart in City Hotel", Hoogstraat 151

Utrecht, dinsdag 26 en woensdag 27 maart in geb. "Chr. Soc. Belangen", Kromme Nieuwe Gracht 39

Veenendaal, woensdag 27 maart in gebouw "Eitheto", Fluiterstraat 2

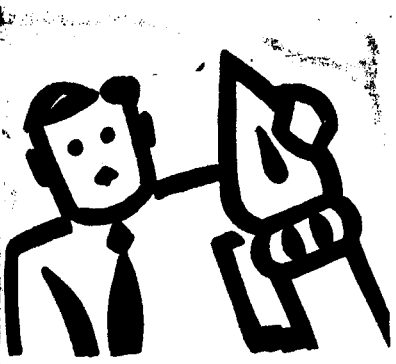
Wageningen, vrijdag 29 (aanvang 20.00 uur) en zaterdag 30 (aanvang 10.00 uur v.m.) maart in rest. "'d Avondwake", Prof. van Uvenweg 217

Zeist, maandag 25 en dinsdag 26 maart in rest. "Wapen van Zeist", Slotlaan 301

Zwolle, maandag 25 en woensdag 27 maart in "Eigen Gebouw", Badhuiswal 9

Toegang vrij. Aanvang 20.00 uur, tenzij anders vermeld. (Zaal open 19.45 uur).

25 JAAR **INSTITUUT RHETORICA**
DORDRECHT, BURG. DE RAADTSINGEL 21, TEL. (078) 37283 - 30388

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal 30 getypte regels) het meest kans maken vlot integraal te worden opgenomen. Publikatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

• Pensioenen

In Vrijheid en Democratie van 8 maart jl. schrijft de heer Th. M. Stikvoort dat de waardevastheid van de ambtenarenpensioenen moet worden afgeschaft. Deze pensioenen zijn echter niet waardevast, maar welvaartsvast, hetgeen heel iets anders is.

Welvaartsvast betekent dat de pensioenen mee omhoog gaan als de salarissen omhoog gaan. Liggen de salarissen vast, dan ook de pensioenen. De gepensioneerden worden dus niet bevoordeeld boven de rest van de bevolking. Ze blijven echter ook niet achter als de welvaart voor de nog werkende bevolking stijgt, zoals vroeger het geval was. Bovendien vermoed ik dat niet alleen de ambtenarenpensioenen, maar ook andere pensioenen welvaartsvast zullen zijn en dat kunnen we alleen maar toejuichen.

S. BOEKHOFF, Apeldoorn.

• Strijdbaar

De heer De Zeeuw heeft in een Vara-radioprogramma opgemerkt dat de VVD een „partij is die een rechtse koers vaart en waaruit geen initiatief voortspruit". Deze uitspraak is daarom opmerkelijk omdat de KVP altijd heeft verkondigd tegen de polarisatiegedachte te zijn en haar daarom ook altijd heeft afgewezen. Uit de uitspraak van de heer De Zeeuw kan men opmaken dat de KVP zich al zover in het „progressieve kamp" heeft begeven dat er geen weg terug is.

De gevolgen worden daarom langzaam maar zeker steeds beter zichtbaar. Enkele feiten: de kleine zelfstandige komt behoorlijk in de kou te staan en de inkomensgroepen tussen de 20.000 en 40.000 gulden netto per jaar worden het zwaarst getroffen door de maatregelen van dit kabinet. Een persoon die ongeveer 30.000 netto per jaar verdient, werkt 15 dagen in de maand voor de gemeenschap en als U daarnaast het gegeven plaatst dat één Nederlander voor drie andere Nederlanders moet werken, kan de lezer zelf zijn conclusie wel maken.

De „progressieve politiek" leidt in werkelijkheid tot hoge werkeloosheid omdat er bijna niet geïnvesteerd wordt, vlucht van het kapitaal naar het buitenland en minder huizen in aanbouw. Men moge hierbij denken aan de oppositie van de PvdA die er voor ijverde om de huizenbouw steeds meer op te vijzelen.

Als men deze feiten constateert en men noemt ze in de Tweede Kamer dan heeft men weinig visie of initiatief. We kunnen trouwens nog een gradatie aanbrengen met het huidige oppositiebeleid der VVD en dat der PvdA. We kunnen er wel mee instemmen dat het oppositiebeleid der VVD veel genuanceerder overkomt dan het oppositiebeleid van de heer Den Uyl. De gevolgen hiervan zijn nog steeds merkbaar, tot uiting komend in de huidige papierschaarste in Nederland. Toch moet men het polariserende oppositiebeleid aanhangen volgens de heer De Zeeuw om enig initiatief te tonen. Men kan dan ook wel begrijpen dat de tolerantie in onze huidige maatschappij aan het verdwijnen is. Dit uit zich dan door ongenuanceerde uitspraken of kreten. En hoe harder men schreeuwt hoe prachtiger men het vindt. Bij deze kretologie hangt het probleem van de toekomst van de liberale gedachte nauw samen. Uit de uitslagen van recente verkiezingen kan men constateren dat de liberale idee weer bij de mensen aanspreekt. Een onderdeel van die idee is de tolerantie. Wij moeten ons dan ook beschermen tegen de drang om ook het polarisatiepad te betreden en ons te voegen bij de huilende wolven in het bos. Tegenover de kretologie moeten wij de harde feiten plaatsen.

Toch zal het laatstgenoemde punt er nog niet toe moeten leiden dat wij vervallen in een soort gezapigheid. Zeker niet ten aanzien van de vele aanvallen die de VVD te verduren krijgt. Tegenover deze aanvallen moeten wij ons een strijdbare houding aanmeten. Een eerste aanzet hiertoe kunnen de komende Provinciale Statenverkiezingen al zijn. Maar dit zal van U, de leden afhankelijk zijn.

F. L. M. LAFORT, Axel
secr. afd. Zeeland, JOVD

• Zuid-Afrika

De selectieve verontwaardiging ten aanzien van Zuid-Afrika begint ook in onze partij door te dringen. De apartheid wordt zonder meer als onrechtvaardig gezien. Het bewijst wederom, dat het een vaste gewoonte van Nederland wordt om onze maatschappelijke normen aan ieder land op te dringen. In ons overbevolkte land is emigratie een belangrijke zaak. De regering heeft dat ook ingezien door mensen een financiële tegemoetkoming te geven, zodra zij overwegen in een ander land een nieuwe toekomst op te bouwen. Een grove onbillijkheid heeft nu opgeld gedaan. Men komt enkel voor zo'n subsidie in aanmerking, wanneer men emigreert naar een land met een staatsvorm waar onze regering achter staat. Dit is natuurlijk volkomen aan de noodzaak van emigratie voorbijgaan. Dat communistisch Nederland afwijzend tegenover de regering van Zuid-Afrika staat is te verwachten. Van de VVD mag een intelligenter standpunt worden verwacht.

De apartheid is de instandhouding van de grootste economie in geheel Afrika. Iets waarvan niet alleen de blanke bevolking profiteert maar ook de zwarte, getuige de honderdduizenden negers uit allerlei staten die werk zoeken in Zuid-Afrika. Deze „racistische" regering zorgt voor zwarte professoren, zwarte miljonairs, zwarte advocaten, zwarte ondernemers en meer van dát soort „slavernij-praktijken". Het samenwerken met allerlei rassen geeft in elk land moeilijkheden. Laten wij eerst onze hand in eigen boezem steken en onze problemen oplossen met rijksgenoten en buitenlandse werknemers.

F. H. LEENHEER, Bocholtz (L.)

• D'66

Het aanleunen tegen de Partij van de Arbeid heeft D'66 een groot stemmenverlies bezorgd. Om bij de komende verkiezingen weer stemmen terug te winnen gaat D'66, gebruik makende van de toegenomen populariteit van de Engelse en Nederlandse liberalen, ook een beetje liberale indruk proberen te maken. Men vindt dit in Elseviers Magazine, in Den Haag Vandaag en in het N.R.C.-Handelsblad.

In de laatste courant van 1 maart 1974 komt deze uitspraak van Dr. J. Terlouw, fractievoorzitter van D'66 voor: „Veel punten uit het programma van de Britse liberalen lijken als twee druppels water op het programma waarmee D'66 in 1967 zijn eerste verkiezingsstrijd inging."

Nu waren de belangrijkste staatkundige programmapunten waarmee D'66 die verkiezingsstrijd inging:

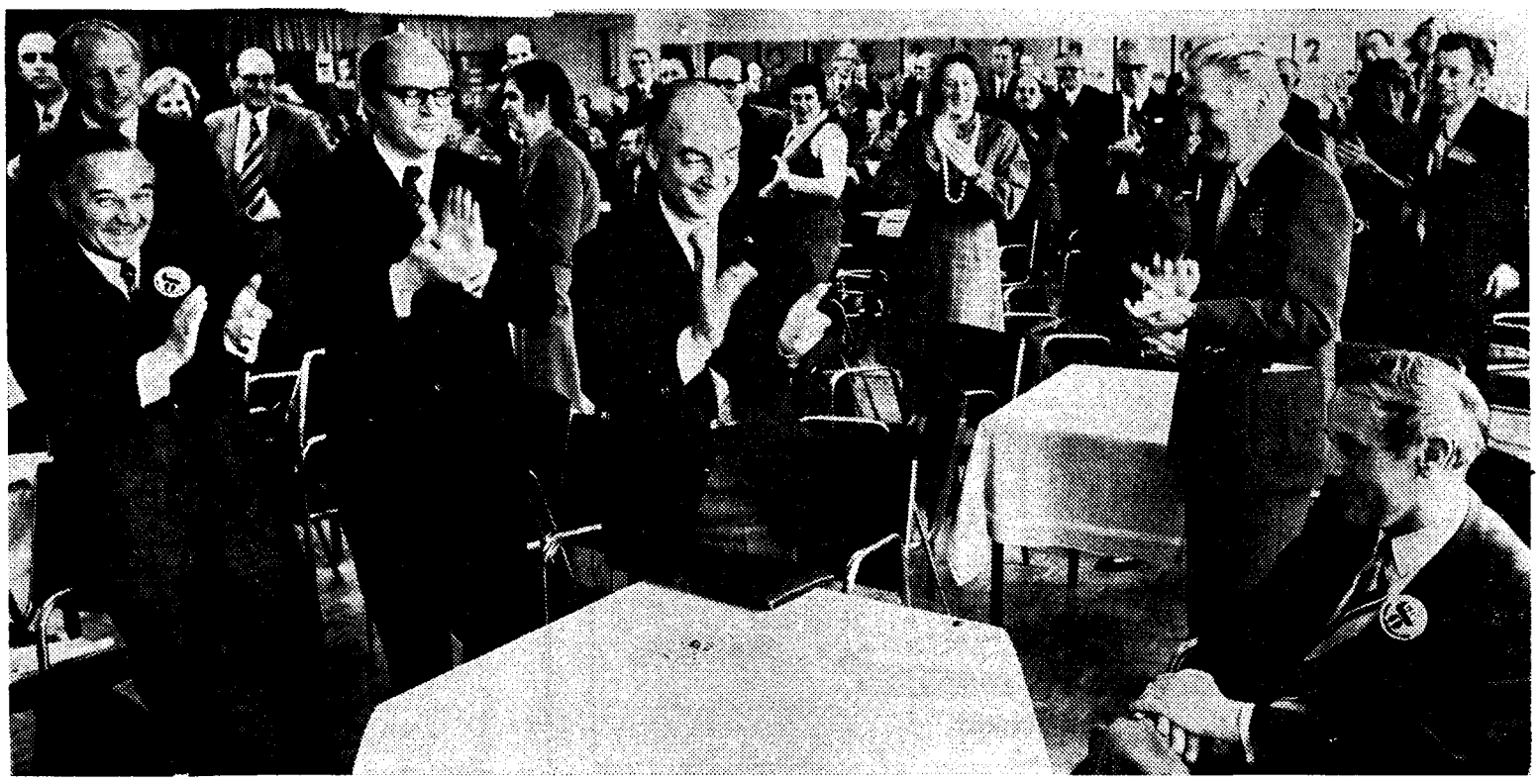
1. Het direct door de bevolking kiezen van de minister-president;

2. Invoering van een districtenstelsel voor verkiezingen. Dit waren en zijn echter geen liberale programmapunten, noch in Engeland, noch in Nederland. En gelukkig maar. Amerika en Frankrijk, waar de regeringsleiders rechtstreeks worden gekozen, zijn nu niet zulke navolgenswaardige voorbeelden.

Het districtenstelsel is zeer onrechtvaardig en heeft in Noord-Ierland tot het mensonterende, ditl and heftig teisterend, bloedvergieten geleid. De fractievoorzitter van D'66 wordt er door zijn uitspraken van nu niet geloofwaardiger op en sportief is het ook niet. De afdeling Rijswijk van D'66 is duidelijker, die komt samen met de PvdA, de PPR en de PSP bij de komende gemeenteraadsverkiezingen met één lijst uit onder de naam „Progressief Rijswijk".

Dr. A. P. J. VAN DER BURG,
Rijswijk.

Applaus en schoten bij de KVP

KVP-ers uit vroegere kabinetten, P. S. de Jong, H. Grapperhaus en W. K. N. Schmelzer met achter zich CHU-fractievoorzitter Kruisinga, brengen hulde aan de grote CDA-voorvechter prof. P. Steenkamp. Dat gebeurde op een KVP-CDA-manifestatie in Den Haag. Op die bijeenkomst liet de politieke leider van de KVP, mr. F. Andriessen, weten dat hij staat op de terugkeer volgend jaar van de inflatiecorrectie die het kabinet-Den Uyl in de ijskast heeft gezet. Ook liet hij weten dat het kabinet een „gematigd" beleid dient te voeren. Schoten voor de boeg?

ZWEELOO

met vakantie of weekend naar het mooie Drenthe.

Te huur: woonhuis-boerderij. Nog vrij vóór 29 juni en na 17 aug. Ook pensionmogelijkheden. Tel. 05917 - 612.

Bezit U een LUXE PARTICULIERE RECREATIEBUNGALOW of BOERDERIJ,

wij verhuren deze voor U aan rustige vakantiegangers. Goede bewoning en aantrekkelijke huuropbrengst verzekerd. Hoewel steeds meer eigenaars hun bungalow aan ons voor verhuur beschikbaar stellen, kunnen wij aan de vraag niet voldoen. Het wachten is dus op uw bungalow.

Inl.: WORLD TOURS, Voorburg (Z.-H.). Telefoon: 070 - 86 06 44.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
het betere binnenhuis
DAMPLEIN 48
LEIDSCHENDAM
TEL. 01761 - 5205
Na 18.00 uur 01761 - 4115

Maak de VVD sterk

Vul de bon in Vandaag nog!

Naam: . . . . . .

Geboortejaar: . . . . . .

Plaats: . . . . . .

Straat: . . . . . .

geeft zich op als lid van de VVD

(sturen aan:
Algemeen secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag)

Bezit u een luxe particuliere RECREATIEBUNGALOW of BOERDERIJ

wij verhuren deze voor u aan rustige vakantiegangers. Goede bewoning en aantrekkelijke huuropbrengst verzekerd. Hoewel steeds meer eigenaars hun bungalows aan ons voor verhuur beschikbaar stellen, kunnen wij aan de vraag niet voldoen. Het wachten is dus op uw bungalow.
Inl.: WORLD TOURS, Voorburg (Z.-H.). Tel.: 070 - 86 06 44.

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO

Gaarne adviseren wij u over de

FISCALE OUDEDAGS RESERVE

en de voor u specifieke mogelijkheden.

APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"
Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

Voor Vrije Dagen en vakantie

DE WATERGEUS

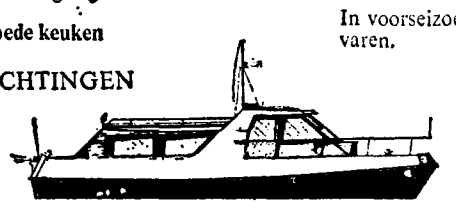
HOTEL PENSION
Nieuwkoop post Noorden Z.-H.
Simon van Capelweg 10.
Tel. 01724-8398.
Direct aan de plas gelegen. Kamers met prachtig uitzicht op het water. Terras en balkon op het zuiden.
Volledig pension ƒ 37.50 p.p.p.d.
Zeil-, zwem-, roei en visgelegenheid.

Restaurant met goede keuken

BOTEN VERHUUR EN VERKOOP
Zwartsluis (O) bij Zwolle. Mastenmakerstraat 23. Tel. 05208 - 2536 of 2439.
Motor-kruisers.
Kajuit-zeilboten.
Car-a-vans
Open-zeilboten
Canadese cano's
Roei- en visboten.
Zeilschool voor jongeren en ouderen
In voorseizoen les in motorbootvaren.

VRAAGT INLICHTINGEN

NIEUWKOOP **ZWARTSLUIS**

DE WATERGEUS

Verlangt u naar RUST, RUIMTE en FRAAIE NATUUR, dan hebben wij voor u te huur:

100 LUXE PARTICULIERE VAKANTIEBUNGALOWS

(z.g. tweede woningen) door geheel **DRENTHE** verspreid, thans ook in **FRIESLAND** (met eigen aanlegsteiger a/h Sneeker Meer) en **GELDERLAND,** elk op eigen terrein van 1000-10.000 m2 (niet op campings). Volop rust en privacy, vele met CV, TV en open haard. **Ideaal voor uw gezinsvakantie.** Enige zojuist afgebouwde bungalows nog vrij voor hoofdseizoen. Reserveer nu voor uw **PAAS- en PINKSTERVAKANTIE,** tegen speciale huurprijzen.

Inl.: **WORLD TOURS** (afd. Nederland), **Voorburg (Z.H.), tel. 070-860644.**

GEVEL CLEANING SERVICE DEN HELDER B.V.

VAKKUNDIGE GEVELREINIGERS STEENBESCHERMERS

Vraag vrijblijvend inlichtingen en/of proefvlak

POSTBUS 103 - DEN HELDER - TEL.: 02230-15534
ROTTERDAM - AMSTERDAM - DEN HELDER

SAAB

HEIJER'S AUTOMOBIELBEDRIJF B.V.

Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070 - 63 99 34

AANGEBODEN DOOR BOOMKWEKERIJ:

TAXUS, zeer zware coniferen,
tot 4 meter
in diverse soorten

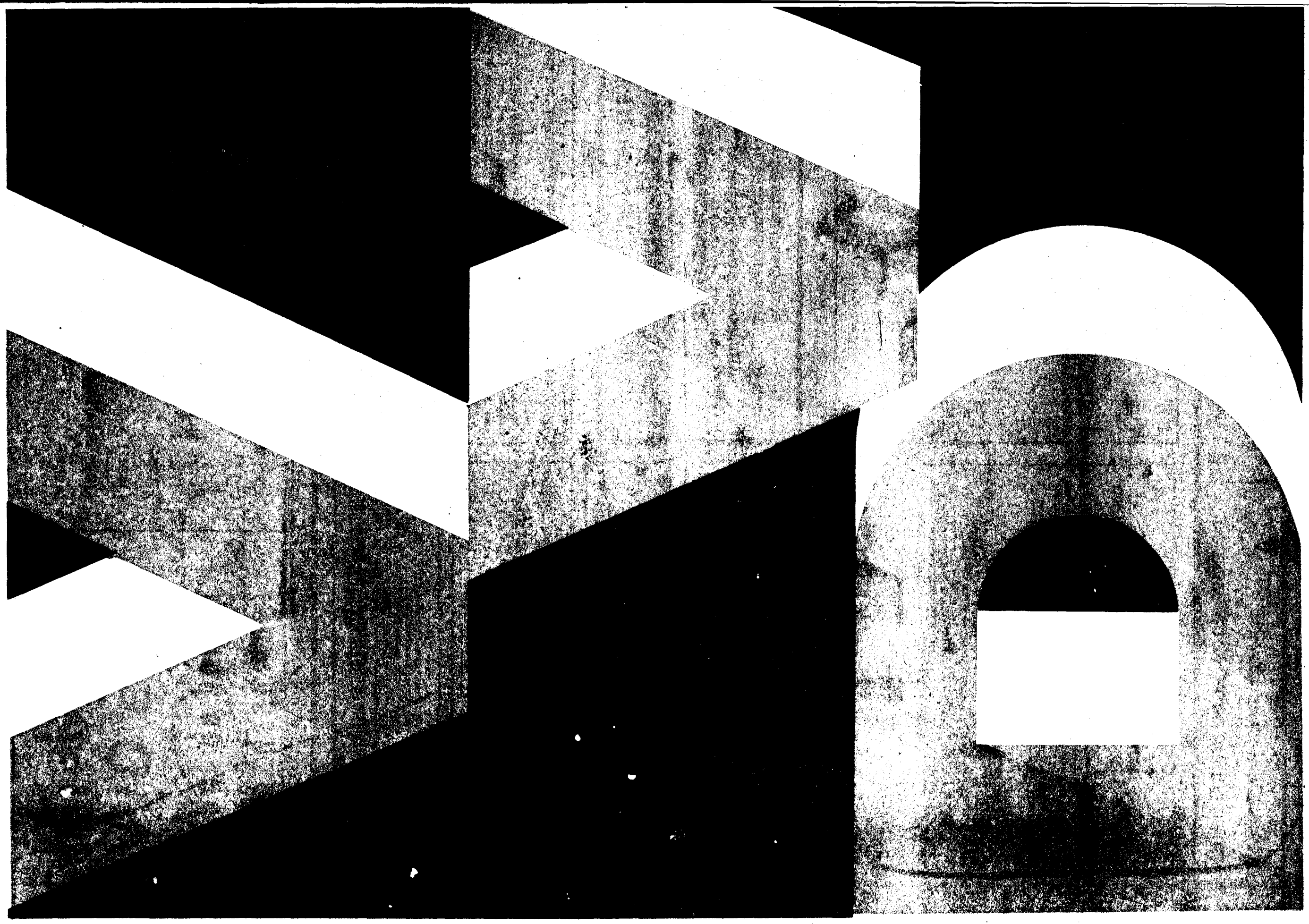
STAAN IN NAARDEN

Alles met extra goede kluiten en zeer mooi gegroeid.
Vóór bezoek graag telef. bericht na 17 uur!

200 JAAR ★ Jac. Jurrissen & Zn.

Cort v. d. Lindenlaan 1 - NAARDEN - Telefoon 02159 - 43706.
OPGERICHT 1773.

Woensdag a.s., 27 maart, worden verkiezingen gehouden voor de provinciale staten. De keerzijde van deze pagina is een VVD-affiche. Hang dat, deze laatste dagen voor de verkiezingen, op een duidelijk zichtbare plaats voor uw raam.

vrijheid en democratie

VVD

VVD tweede partij van het land

Met 18,99 procent der stemmen tweede partij van het land. Een winst van ruim 4,5 procent ten opzichte van de voor ons reeds zo succesrijke Kamerverkiezingen in 1972. In de provinciale staten van 80 zetels in 1970 naar 131 zetels thans. Zouden vorige week geen Staten- maar Kamerverkiezingen gehouden zijn, dan zou onze partij in de tweede Kamer een sprong gemaakt hebben van 22 naar 30 zetels.

Een paar cijfers slechts, die nog eens in herinnering brengen hoe groot het VVD-succes op 27 maart was. Wij hadden in 1972 reeds grote winst geboekt (van 16 naar 22 Kamerzetels). Veel van onze politieke tegenstanders hoopten en veel geestverwanten vreesden dat wij niet opnieuw zo'n enorme vooruitgang zouden boeken. Het is toch gebeurd: de VVD is een grote brede volkspartij geworden, die het vertrouwen geniet van 1.282.294 stemgerechtigde Nederlanders.

Ongetwijfeld is het succes van de VVD te danken aan een reeks factoren. Maar het is voor iedereen duidelijk dat de landelijke politiek daarbij verreweg de grootste rol heeft gespeeld. Men heeft bij deze verkiezingen — hoe spijtig dat ook is voor al diegenen die oprecht hun best deden in die colleges — in feite geen provinciale besturen gekozen, maar zijn stem uitgebracht vóór of tegen het kabinet-Den Uyl.

Hans Wiegel verneemt via zijn koptelefoon de voor onze partij zo gunstige uitslagen

Nederlaag

Als politiek leider van de PvdA kan premier Den Uyl zelf wijzen op succes, als regeringsleider heeft hij een nederlaag geleden. Zijn kabinet bestaat uit bewindslieden van PvdA, D'66 en PPR, terwijl KVP en ARP het kabinet „gedogen". Welnu, de drie regeringspartijen samen leden een verlies van 36,30 procent in 1972 tot 35,89 procent thans, zoals bekend doordat het échec van D'66 niet goedgemaakt werd door de winst van bijna 2 procent die de PvdA behaalde. Van de gedogende confessionelen wist de KVP zich te handhaven, maar de ARP verloor ongeveer 1,5 procent ten gunste van de oppositionele CHU.

Juist de confessionele uitslagen laten zich moeilijk vergelijken met die van de Kamerverkiezingen in 1972, door het dit keer meedoen van het CDA, waarin KVP, ARP en CHU zijn „verenigd". Maar in ieder geval staat vast dat de drie confessionele partijen samen op 27 maart één zetel in de Tweede Kamer verloren zouden hebben. Bij afzonderlijk optreden zou de CHU tenminste één zetel hebben gewonnen en zou de ARP er zeker twee hebben verloren. Vast staat ook dat de combinatie PvdA-D'66-PPR één Kamerzetel kwijt geweest zou zijn.

Geen winst dus voor het kabinet-Den Uyl, integendeel: de Kamermeerderheid waarop dit kabinet steunt zou met drie of meer zetels zijn verminderd.

77 zetels

Een politiek natuurlijk zeer belangrijk feit is dat (als de Statenverkiezingen Kamerverkiezingen geweest zouden zijn) de drie confessionele partijen samen met de VVD thans over 77 van de 150 Kamerzetels zouden beschikken. Op grond daarvan zou ook cijfermatig weer een confessioneel-liberale coalitie mogelijk zijn. Onze politiek zal er dan ook op gericht moeten blijven tot herstel van die coalitie te geraken.

Het feit dat D'66 is weggevaagd zal natuurlijk de positie van die partij in het kabinet en in de Kamer verzwakken, ook al hebben de D'66-Kamerleden het volste recht tot de volgende Kamerverkiezingen op hun stoel te blijven zitten en ook al mogen de D'66-bewindslieden de kabinetsvergaderingen bijwonen zolang het kabinet leeft. Gerommel in het kabinet en een minder hechte samenwerking tussen de drie regeringspartijen zal zeker het gevolg zijn. Dat kan ons alleen maar helpen bij de verwezenlijking van ons politieke doel: de val van het kabinet-Den Uyl.

Schijn-eenheid

Het CDA, bestaande uit twee gedogers en een oppositiepartij, is natuurlijk een schijn-eenheid. Wil men in dat kamp ernst maken met de vorming van een werkelijk confessioneel blok, dan is de politieke keuze tussen socialistische en liberale politiek onvermijdelijk. Met een politiek à la de heer Andriessen, die aan de vooravond van de Statenverkiezingen in een televisiedebat meedeelde dat er eigenlijk geen verschil is tussen het beleid van het kabinet-Biesheuvel en dat van het kabinet-Den Uyl, komt men er bij de mondig geworden kiezer niet meer.

Die kiezer zal willen weten of het CDA in zee gaat met de socialisten of met de liberalen. Wil het CDA deze principiële keus niet maken, dan is eerder te verwachten — hoewel wij er niet op zitten te wachten — dat er twee confessionele groeperingen ontstaan, een CDA-Steenkamp en een CDA-Biesheuvel. Kortom: ook de ontwikkeling binnen de confessionele partijen — en dan misschien vooral bij de ARP — zal ons helpen Den Uyl uit het Catshuis te krijgen.

De Statenverkiezingen zijn voor ons een eclatant succes geworden. Alle hens aan dek om dat op 29 mei bij de gemeenteraadsverkiezingen te bevestigen!

Ph. C. LA CHAPELLE

	Staten 1974			Staten 1970			Kamer 1972	
	%	stemmen	zetels	%	stemmen	zetels	%	stemmen
Groningen	14,7	43.150	9	11,9	29.954	7	11,9	37.535
Friesland	11,8	34.337	7	5,2	19.943	4	10,0	30.523
Drente	19,0	39.255	9	15,6	25.928	7	15,2	32.932
Overijssel	14,0	70.796	9	9,1	37.301	5	10,8	58.109
Gelderland	18,9	152.192	14	11,2	70.987	8	14,1	123.200
Utrecht	24,4	106.133	15	15,5	51.603	10	17,6	82.823
N.-Holland	21,9	262.662	18	15,2	147.094	13	16,6	218.758
Z.-Holland	21,2	327.227	18	14,4	178.669	12	15,6	266.367
N.-Brabant	17,4	148.866	14	8,1	51.288	6	13,5	129.266
Zeeland	17,5	28.795	8	10,8	14.868	5	14,2	25.126
Limburg	15,2	68.881	10	6,2	22.482	3	12,3	61.984
Totaal	18,9	1.282.294	131	12,1	650.117	80	14,4	1.066.623

radio

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 17 april, van 18.20-18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Bijlage VVD nu 2

In het hart van dit nummer treft men een speciale bijlage aan: VVD NU 2. Daarin zijn opgenomen de volledige teksten van de redevoeringen, die mevrouw Van Someren en de heren Wiegel en Langman uitspraken tijdens de algemene ledenvergadering van de VVD, op 22 en 23 maart te Utrecht gehouden. Voorts vindt men in bedoelde bijlage een analyse van de uitslag der statenverkiezingen, van de hand van A. W. Abspoel en de principiële betogen van prof. Polak en ir. Louwes tijdens de discussies in de Eerste Kamer over de machtigingswet. Bovendien zijn opgenomen de nieuwe samenstelling van het hoofdbestuur van de partij, en een lijst van voorzitters en secretarissen der kamercentrales. E.e.a. is bedoeld als een stuk recente informatie over standpunten en organisatie van de partij.

Algemene vergadering

Mevrouw H. V. van Someren-Downer is vorige week opnieuw als voorzitter van de VVD gekozen, tijdens de zozeer geslaagde algemene ledenvergadering te Utrecht, waaraan wij aandacht besteden op de pagina's 3 en 4.

Volgende blad 26 april

Ons volgende blad zal niet over veertien dagen verschijnen, maar gedateerd zijn vrijdag 26 april.

De VVD van A tot Z

Tot 140% hypotheek
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte.
Geldlening tot 96 mnd. zonder hypothecair verband.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853 - 32068

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

uw 2e woning
Nabij recreatiecentrum Elfenmeer te Herkenbosch (40.000.000 m2 bos) Zwemmen, tennissen, paardrijden, etc. Restaurant, speeltuin, kindercrèche. Met 1.000 m2 grond, Prijs f 45.000,-- alles inbegrepen, zelfs meubilair.
peters
Makelaardij onroerend goed
Roermond, Wilhelminasingel 71,
tel. (04750-) 16097-18489

AMSTERDAM — De afdeling Amsterdam van de VVD heeft een nieuw bestuur gekozen. Voorzitter is: J. Hopman, eerste secretaris: mr. D. E. Claassen, tweede secretaris: drs. R. Ronteltap en penningmeester: mr. W. C. Albrecht.
De afdeling belegt op maandag 22 april een openbare bijeenkomst in Krasnapolsky; aanvang 20 uur. Bij die gelegenheid zullen de VVD-kandidaten voor de Amsterdamse gemeenteraad worden gepresenteerd.

APPINGEDAM — In het bestuur van de afdeling Appingedam zijn gekozen tot voorz. M. F. Weber, secr. H. J. Dijkstra, Kniestraat 6, tel. 05960 - 22277 en penningm. H. H. Antema.,

BARRADEEL — Secr./penningm. van de afd. Barradeel is geworden P. Miedema, Hegesylsterwei 1b, Tzummarum, tel. 05188 - 266.

BILT/BILTHOVEN — Op dinsdag 9 april in café De Bontekoe, aanvang 17.30 uur. Politiek café van de afd. Bilt/Bilthoven met als sprekers mevr. Laan, weth. van onderwijs en de heer Katan, fractievoorz. gemeenteraad. In het bestuur van de afd. zijn gekozen C. W. Huij (voorz.), mevr. M. A. Fokkema-Herfst (secr.), Prins Hendriklaan 69, Bilthoven, tel. 030 - 786889 en mevr. H. Roos-Bruinse (penningm.).

BORSELE — Op vrijdag 19 april in verenigingsgebouw Ons Dorpsleven te 's-Gravenpolder, aanvang 20 uur. Openbare vergadering van de afdeling met als spreker ir. D. S. Tuijnman (lid Tw.K.).

GROESBEEK — In het bestuur van de nieuwe afd. Groesbeek zijn gekozen L. P. L. Pascal (voorz.), L. J. J. Vissers (secr.), Jan van Galenpad 11, tel. 08891 - 1846, en H. J. M. de Haan (penningm.).

DEN HAAG — Op donderdag 25 april in de Petrakerk, Alberdastraat, aanvang 20.15 uur. Discussie-avond van de onderafd. I tussen leden en raadsleden. In de onderafd. IV zijn gekozen W. Meindersma (voorz.), L. A. H. F. den Haan (secr.), Theresiastraat 355, tel. 855657 en J. W. Hulshoff (penningm.).

Kopij voor deze rubriek in ons volgende nummer (gedateerd 26 april) dient de redactie uiterlijk 19 april te bereiken. Adres van de redactie: Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

DEN HAAG — De Haagse onderafdeling IV organiseert donderdag 18 april een politiek café in de Kabouter-bar, Plaats 11, aanvang 20.30 uur.

HAZERSWOUDE — In het bestuur van de afd. Hazerswoude zijn gekozen J. J. Boers (voorz.), W. C. H. Timmerman (secr.), Alb. Verweijstraat 9, tel. 01714 - 2915 en mr. H. W. M. Eling (penningm.).

'S-HERTOGENBOSCH — A. Hoes is secr. van de afd. geworden, Jan Heinstraat 28.

HENGELO — Op maandag 22 april in Cosa; aanvang 18 uur. Broodje VVD van de afdeling Hengelo met als sprekers A. Ploeg en mr. H. E. Koning (leden Tw.K.).

HOEVELAKEN — Secr. van de afd. is geworden mevr. A. J. Meeder-Barentsen, Mauritslaan 7.

LEUSDEN — Secr. van de afdeling Leusden is geworden P. A. Duetz, Meidoornhof 30, Leusden-C.

LICHTENVOORDE — Secr. van de afd. is thans mevr. N. H. ter Horst-Van Eck, Hollandse Schans 16, Lievelde, tel. 05443 - 2726.

LIENDEN — Nieuwe secr. van de afd. Lienden is M. Dirkse van den Heuvel, Molenstraat 1, Ingen, voorz. K. A. Poortman en penningm. mevr. H. A. M. Boer-Vogels.

LOOSDRECHT — Nieuwe secr. van de afd. Loosdrecht is F. Oostendorp, St. Annapad 42, Loosdrecht.

MAURIK — In het bestuur van de nieuwe afdeling Maurik zijn H. A. Lagerweij voorz., B. P. van Nooijen secr., Wulpstraat 25, tel. 03449 - 747 en D. M. van Beusichem, penningm.

NIJMEGEN — Op donderdag 18 april in St. Stephenspub, Keizer Karelplein, aanvang 20.30 uur. Politieke trefavond van de afd. Nijmegen.

NIJVERDAL/HELLENDOORN — Nieuwe secr. van de afdeling is J. C. van Zaanen, Keizersweg 21, Nijverdal, tel. 05486 - 6326.

ROSMALEN — Op maandag 8 april in De Kentering, Dorpsstraat, Rosmalen. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. A. Geurtsen over „Het sein staat op rood", aanvang 20 uur.

ROTTERDAM — Op woensdag 24 april in de Erasmusuniversiteit in de Brug. Oudlaan, aanvang 20 uur. Debat tussen dr. R. W. de Korte (voorz. LPC van de VVD) en de heer Bode (propagandaleider PvdA) over de verkoopbaarheid van de politiek.

SOEST/SOESTERBERG — In het bestuur van de afd. Soest/Soesterberg hebben zitting H. J. Citeur (voorz.), J. Bredewold (secr.), Van Lenneplaan 68 en mevr. I. C. B. Th. Hohner-Appeldoorn (penningm.).

UTRECHT — Donderdag 18 april in hotel Heidepark te Bilthoven, aanvang 20 uur. Algemene vergadering van de Kamercentrale Utrecht.

VOORBURG — Secr. van de afd. Voorburg is geworden mevr. mr. B. F. F. Gosschalk-Davidson, Hoekwaterstraat 78.

WIERDEN — Secr. van de nieuwe afdeling Wierden is mevr. M. G. H. Reehuis-Haghuis, Marjoleinlaan 10 in Wierden.

ZWARTSLUIS — Het voorlopig secretariaat van de nieuwe afdeling Zwartsluis berust bij mevr. Schepman, Gr. Lageland 19.

Mede in het kader van de naderende gemeenteraadsverkiezingen spreekt mevrouw H. van Someren-Downer, voorzitter van onze partij
Op donderdag 2 mei voor de ondercentrale Alblasserwaard;
Op dinsdag 7 mei in Berkenwoude;
Op donderdag 9 mei in Weert;
Op maandag 27 mei in Capelle aan de IJssel.

Hans Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer spreekt
Op maandag 8 april in Gouda;
Op maandag 22 april in Amstelveen;
Op vrijdag 3 mei in Tiel;
Op vrijdag 10 mei in Enschede;
Op maandag 13 mei in 's-Hertogenbosch;
Op vrijdag 17 mei in Zeist;
Op maandag 20 mei in Rotterdam;
Op vrijdag 24 mei voor de Kamercentrale Leeuwarden;
Op maandag 27 mei in Amsterdam.

JOVD-bijeenkomst

De JOVD-Kennemerland organiseert een bijeenkomst op 11 april in café-restaurant Van Aken te Haarlem. Aanvang 20 uur. Bij die gelegenheid zal een terugblik worden geworpen op de resultaten van de recente verkiezingen voor de Provinciale Staten.

VV vrouwen D

Kopij voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Landdag

In het vorige nummer van Vrijheid en Democratie hebben wij reeds melding gemaakt van de Landdag 1974 van de Organisatie „Vrouwen in de VVD", die op 26 april gehouden zal worden in de Romeozaal van het Rijnhotel te Rotterdam, ingang Mauritsweg 3. Ten behoeve van degenen, die ons bericht daarover wellicht hebben gemist, herhalen wij hieronder een en ander.

Het Rijnhotel is van het station lopend te bereiken in 3 minuten. Een parkeergarage ligt in de onmiddellijke omgeving.

Wij hopen dat velen deze Landdag zullen bijwonen, zodat u goed geïnformeerd het VVD-standpunt ten aanzien van de huidige problemen zult kunnen uitdragen.
Kosten: *f* 17,50

Opgave: Zo spoedig mogelijk, maar **uiterlijk 15 april a.s.** door middel van bijgaand aanmeldingsformulier.

Het verschuldigde bedrag dient te worden overgemaakt op girorekening no. 605368 t.n.v. penningmeesteresse Organisatie „Vrouwen in de VVD" te Middelburg.

AGENDA

10.00 uur Ontvangst met koffie en cake.
10.30 uur Welkomstwoord door mevrouw G. C. S. Tellegen-Buist, centrale-vertegenwoordigster van Rotterdam.
Opening door de voorzitster mevrouw mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton. Mevrouw H. van Someren-Downer, voorzitster van de VVD spreekt over: „VVD Volkspartij".
Mr. H. E. Koning, lid van de Tweede Kamer en fractievoorzitter van de VVD in de gemeenteraad van Rotterdam spreekt over: „Rotterdam in de Branding".
12.30 uur Pauze.
12.45 uur Lunch bestaande uit warme schotel en koffie.
13.45 uur. FORUM. Een forum bestaande uit o.a. mevrouw H. van Someren-Downer, mevrouw mr. E. Verder-Smit, mevrouw drs. N. Smit-Kroes, mevrouw mr. A. Kappeyne v. d. Coppello, mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas en mr. H. E. Koning zal de door u te stellen vragen beantwoorden.
15.45 uur Sluiting.

Ik kom naar Rotterdam
Adres .....
Naam .....
Woonplaats .....
Het verschuldigde bedrag is overgemaakt op giro no. 605368 t.n.v. penningmeesteresse Organisatie „Vrouwen in de VVD" te Middelburg.
In te zenden aan mevrouw A. F. Bonthuis-Wunderl, Hugo de Grootlaan 41 te Middelburg.

Gelderland en Overijsel

Op 7 maart werd een bijeenkomst gehouden in het Provinciehuis van Gelderland voor de vrouwen in de VVD van Gelderland en Overijssel.

Ons Tweede Kamerlid mevrouw drs. N. Ginjaar-Maas sprak over het kabinet: doelstellingen, maatregelen enz. en de aanstaande verkiezingen.

Er waren na de lunch vele vragen, o.a. over de fluoridering, de *f* 500 collegegeld en de bijstand, die door mevr. Ginjaar uitvoerig werden beantwoord.

De dag eindigde met een rondleiding door het Provinciehuis.

De gastvrouwen, n.l. de centrale-vertegenwoordigsters van Gelderland en Overijssel mevr. M. Nijhuis-Esselink en mevr. H. W. van Lennep-van Reyn Snoeck, konden terugzien op een bijzonder geslaagde dag.

R. A. BREEN-ENGELEN

Friesland

De Organisatie Vrouwen in de VVD in de Provincie Friesland houdt op woensdag 24 april om 20.00 uur een bijeenkomst in „Onder de Luifel", Stationsweg 6 te Leeuwarden.

De vragenlijst over het onderwijs zal onder deskundige leiding worden behandeld.

Aanmelding t/m 22 april bij mevr. T. E. Gerritsma-Bruins, Looxmagracht 8 te Sneek.

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

Kort verslag van de algemene ledenvergadering van de VVD door Ph. C. la Chapelle

Manifestatie in Utrecht

De algemene ledenvergadering van de VVD, aan de vooravond van de Statenverkiezingen te Utrecht gehouden, is een grote en zeer geslaagde politieke manifestatie geworden. In de indrukwekkende zaal van het Jaarbeurscongrescentrum woonden vrijdagavond 22 maart 1200 mensen de bijeenkomst bij, 800 minder gelukkigen vonden plaats in de ruime foyers, waar men de redevoeringen via een televisie-circuit kon volgen en honderden anderen moest de politie naar huis sturen, omdat er echt niemand meer bij kon.

Die vrijdagavond was onbetwist het hoogtepunt van de vergadering. Mevrouw Van Someren en de heren Wiegel en Langman, respectievelijk voorzitster van de partij, voorzitter van de Tweede Kamerfractie en oud-minister van economische zaken hielden alle drie zeer boeiende betogen, die wij integraal hebben afgedrukt in een speciale bijlage, welke men in het hart van dit blad aantreft. „De VVD heeft maar één plaats in het politieke krachtenveld en dat is het midden," zo zei mevrouw Van Someren o.a. De heer Wiegel, die uitvoerig inging op allerlei actuele politieke kwesties, onderstreepte dat, toen hij aan het slot van zijn rede uitriep: „Wij gaan niet naar links en niet naar rechts, maar recht vooruit." De heer Langman, sprekend over „Energieschaarste: van paniek naar lange termijn-beleid" riep de partij op een studiegroep te vormen om zich te bezinnen op kernpunten van beleid, in de verwachting dat de VVD binnen afzienbare tijd weer geroepen zal worden regeringsverantwoordelijkheid te dragen. De vergadering bracht de drie sprekers staande een langdurig ovationeel applaus.

Vooral om de verwantschap te onderstrepen tussen de Engelse liberale partij en de VVD, sprak Lord Gladwyn, leider van de Liberals in het House of Lords (de Engelse Eerste Kamer), de vergadering toe. Hij belichtte o.a. de onaanvaardbare gevolgen van het districten-stelsel, dat er in Engeland toe heeft geleid dat de liberalen met ongeveer 20 procent van de stemmen 2 procent van de zetels in het parlement veroverden

Hans Wiegel dankt met een weids gebaar voor het ovationele applaus na zijn rede.

Wie is lid?

Vrijdagmiddag stond een reeks huishoudelijke punten op de agenda. Zo werd met ruime meerderheid (slechts 13 stemmen tegen) de centrale contributie-inning op voorstel van het hoofdbestuur aanvaard. Tot nu toe konden afdelingen die dat wensten nog zelf innen, maar deze uitzonderingsmogelijkheid vervalt per 1 januari 1975.

Vrij uitvoerig werd gediscussieerd over de vraag wanneer iemand die zich aanmeldt als lid van de partij nu ook werkelijk lid is: op het ogenblik waarop hij zich bijvoorbeeld bij de secretaris van zijn afdeling aanmeldt of op het moment waarop hij door het algemeen secretariaat te Den Haag in de centrale administratie is opgenomen. Ten slotte vond men elkaar op de formulering dat het lidmaatschap aanvangt zodra de aanmelding ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat, zodat een eventueel wat latere administratieve verwerking niet van invloed is.

Zaterdagochtend werd mevrouw Van Someren opnieuw tot voorzitster van de partij gekozen (zie verslag elders op deze pagina) en werden enkele nieuwe hoofdbestuursleden benoemd. De samenstelling van het hoofdbestuur is vermeld in de speciale bijlage in dit nummer.

Kamerfracties

Bij de bespreking van het beleid der Kamerfracties kwam o.a. aan de orde het spreidingsbeleid rijksambtenaren. Van Aardenne: „Wij staan achter het beginsel, maar de bloedtransfusie voor de regio is niets waard als deze ten koste van de donor Den Haag gaat; studie, cijfers en vooral overleg zijn nodig voordat men tot 'n goed afgewogen oordeel kan komen, terwijl het kabinet-Den Uyl als een olifant door deze porseleinkast gaat." Zie ook een verklaring over dit onderwerp van de Haagse VVD-afdeling, pagina 6.

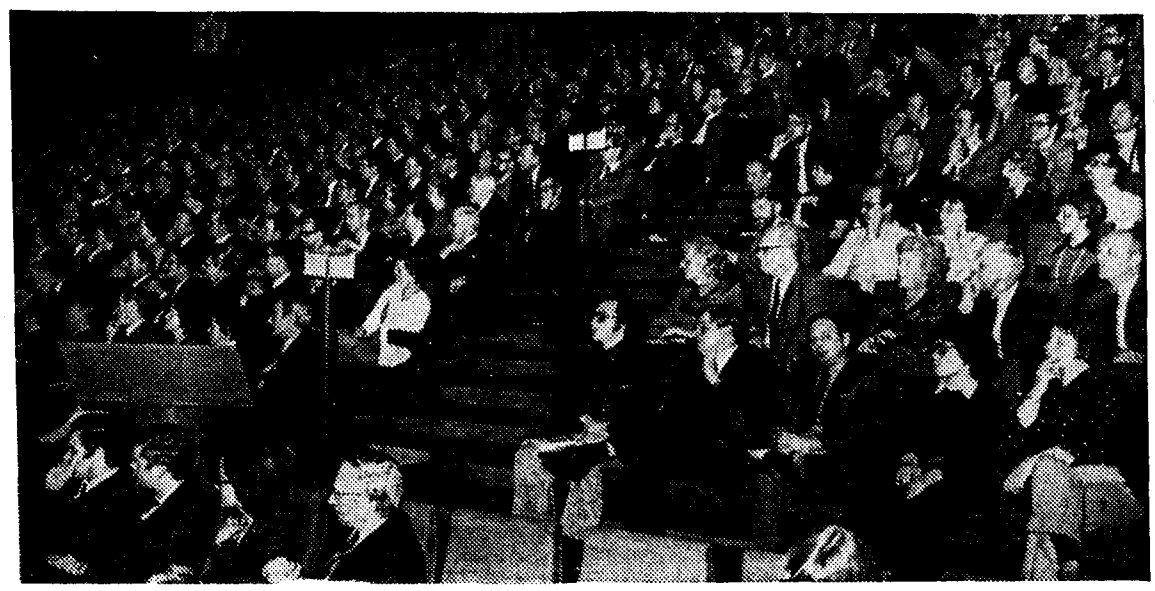
Over de Oosterschelde zei Koning: „De veiligheid heeft voor ons de allerhoogste prioriteit en dient dus bij de te kiezen oplossing het onbetwiste uitgangspunt te zijn." De diplomatieke moeilijkheden met Iran (waarover De Koster het woord voerde in dezelfde geest als kort tevoren in de Tweede Kamer — zie ook ons vorige blad), de vogelbescherming in Europees verband en de vraagstukken rond psychiatrische inrichtingen (zie het artikel van mevrouw Veder op pagina 4) waren enkele van de andere onderwerpen.

Imago

De heer Wiegel sprak tot slot over het etiket „rechts" dat hem door politieke tegenstanders steeds wordt opgeplakt. Hij zei: „Toen Oud vertrok zei men dat met hem de laatste grote liberale staatsman verdween, en dat hij werd opgevolgd door de gladde Bredase advocaat Toxopeus. Toen Toxopeus de Kamer verliet heette het dat met hem de aimabele naar het midden neigende liberaal wegging, die werd opgevolgd door de Wassenaarse regent Geertsema. Toen Geertsema wegging vertrok met hem de laatste echte liberaal en kwam de rechtse materialistische Wiegel. Welnu, dan is het voor mijn imago te hopen dat ik snel word opgevolgd..."

Het donderend applaus bewees dit keer dat de vergadering het niet met Wiegel eens was.

Vrijdagavond in de enorme zaal van het Jaarbeurscongrescentrum: 1200 mensen.

HAYA VOOR DERDE KEER VOORZITTER

Tijdens de algemene ledenvergadering van de VVD, 22 en 23 maart te Utrecht gehouden, heeft mevrouw H. van Someren voor de derde maal het voorzitterschap van de partij aanvaard.

Zij herinnerde er aan dat er, toen zij vijf jaar geleden in Groningen voorzitter werd, een lange lijst van wensen voor haar lag. Een deel van die wensen is in vervulling gegaan, aan een deel moet nog gewerkt worden.

Bovenaan de verlanglijst stond een betere communicatie. Dat is ten dele gelukt. Iedere Centrale heeft een eigen man of vrouw in de landelijke propagandacommissie onder voorzitterschap van de heer De Korte. Er zijn geregeld gesprekken met de voorzitters der Kamercentrales en ideaal zal zijn als er binnenkort een dergelijk contact mogelijk is met de ondercentrales. Een partij, die zo snel groeit, moet om te functioneren een goed georganiseerd communicatiesysteem hebben. Het is onmogelijk om geregeld contact te hebben met alle individuele leden.

De „nieuwe" voorzitter drukte allen op het hart de geboden communicatiemogelijkheden ook te benutten. Het werkt alleen maar als er sprake is van een tweerichtingverkeer. Wat de propagandisten in de LPC horen, moet doorgegeven worden naar centrales en afdelingen. Hetzelfde geldt voor hoofdbestuur en KC-voorzitters. Als men de kanalen op de juiste wijze benut horen wij geregeld van elkaar en behoeft niemand met klachten, wensen of ideeën vergeefs rond te lopen.

Kaderwerk

Als andere wens noemde mevrouw Van Someren een verdere uitbouw van het kaderwerk. Door onze verdraagzaamheid, die een deugd is, zijn we ook wel eens te gemakkelijk en te laks waar het het uitdragen van onze beginselen betreft. Juist tegen links extremisme moet een deskundig uitgedragen liberalisme staan. Daarvoor is een intensievere kadertraining nodig.

Het partijreferendum heeft een kleine aanzet gekregen door het onlangs gehouden onderwijsreferendum. De uitslag hiervan zal in de loop van april bekend worden gemaakt. De deelname was ver beneden de verwachting maar er zal zeker nog een poging gedaan worden. Berichten hierover volgen nog.

De door de heer Rontetap uit Amsterdam voorgestelde verdere integratie van het commissiewerk (d.w.z. doorstroming van meningen van plaatselijke werkgroepen naar de partijcommissies) vereist zeker een uitbreiding van het secretariaat. Mevrouw Van Someren zag wel de noodzaak, maar nog niet de mogelijkheid. Op het ogenblik moeten we het in dit opzicht nog hebben van de zelfwerkzaamheid van de plaatselijke commissies die uit eigen beweging hun ideeën kunnen doorgeven aan de officiële partijcommissies.

Indien de partij in het huidige tempo blijft groeien zal uitbreiding van het secretariaat nodig zijn; dat betekent ook extra kantoorruimte. We barsten nu al uit ons huis. De Vereniging van Staten en Raadsleden stelde de voorzitter gerust. Zij worden niet uit „De gracht" gezet. Juist hun aanwezigheid op het secretariaat bevordert de reeds uitstekende samenwerking.

Tussenstadium

Met onze 75.000 leden zitten we in een tussenstadium, aldus de partijvoorzitter. We barsten enerzijds uit huis en organisatie, maar hebben toch nog net niet de middelen voor de volgende noodzakelijke stap. Voor het zetten van die stap zijn nog tienduizenden leden nodig.

Zij bedankte allen die als ledenwervers al zoveel gedaan hebben en wekte iedereen op nieuwe leden te blijven werven. „Ze mogen me een krankzinnige optimist noemen," zei mevrouw Van Someren, „maar ten slotte ben ik er ook nog van overtuigd dat we niet alleen nu de tweede partij worden, maar over een paar jaar de eerste."

De vergadering bracht haar staande een langdurige ovatie na haar derde aanvaardingsspeech.

door mevrouw mr. E. Veder—Smit, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Psychiatrische inrichtingen

Mevrouw mr. Bakker-Weesing heeft op de algemene ledenvergadering van onze partij enkele vraagstukken m.b.t. de psychiatrische inrichtingen aan de orde gesteld. Dat geeft mij aanleiding daarop wat nader in te gaan. Er valt de laatste tijd een toenemende kritiek op de psychiatrische inrichtingen te beluisteren, die via tijdschriften, dagbladen, brochures, boeken en via de televisie het publiek bereikt. De kritiek richt zich in hoofdzaak op het straffe regime dat men in sommige inrichtingen vindt, de onpersoonlijke behandeling der patiënten, de lange gemiddelde verpleegduur, de oude, massale gebouwen.

De kritiek lijkt misschien nieuw, de materie zelf is helemaal niet nieuw. Al jarenlang worstelt men in en buiten de psychiatrische inrichtingen met de vraag, hoe men de patiënten meer individueel kan behandelen en op een hoger plan kan brengen met de daarvoor beschikbare middelen.
In de discussienota-Volksgezondheid van de VVD heb ik in januari 1971 al geschreven, dat er duidelijk behoefte bestaat aan nader onderzoek naar de werkwijze in de psychiatrische inrichtingen, en dat er meer tussenschakels zullen moeten komen tussen de inrichtingen enerzijds en de maatschappij anderzijds. Op mijn verzoek heeft indertijd Staatssecretaris Kruisinga de Nota geestelijke gezondheidszorg uitgebracht waarin behartenswaardige dingen over de psychiatrische ziekenhuizen worden gezegd. Een aanvulling op deze nota zal op 20 mei a.s. in een openbare vergadering van de vaste commissie voor volksgezondheid van de Tweede Kamer worden behandeld.

Wat is nu de situatie van dit moment? Ik geloof dat generaliseren ook op dit gebied heel onjuist is. Er zijn in ons land een aantal uitstekende, moderne, zeer goed geleide psychiatrische inrichtingen; er zijn ook verouderde instellingen, die duidelijk aan een nieuwe opzet toe zijn.

Wetgeving

Natuurlijk is daarbij de juridische positie van de patiënt van belang. In ons land zijn de gedwongen opname, het verblijf en het ontslag van patiënten met waarborgen omkleed. De Krankzinnigenwet is enkele jaren geleden op dit punt vrij ingrijpend gewijzigd, en verder is aanhangig een wetsontwerp Bijzondere Opneming Psychiatrische Inrichtingen. Dit laatste wetsontwerp behandelt de materie in wat breder verband, doch het vertoont nogal wat tekortkomingen, zodat de Tweede Kamer in mei 1972 een tamelijk kritisch voorlopig verslag heeft uitgebracht. Het Kabinet-Den Uyl heeft op dat verslag echter nog niet gereageerd. Helaas gaat daardoor kostbare tijd verloren, en is er geen gelegenheid over dit onderwerp nieuwe denkbeelden aan de regering voor te leggen .

Inspectie

Een tweede factor, die voor de positie van de patiënt van belang is, is de rol die het Staatstoezicht op de geestelijke volksgezondheid vervult. Vorig jaar heb ik bij de begrotingsbehandeling aangedrongen op versterking van de inspectie. Juist voor die patiënten, die weinig familie of relaties hebben, is het van betekenis dat de inspectie haar omvangrijke taak aankan, en niet alleen passief doch ook actief kan optreden. Het allerbelangrijkste acht ik echter de omstandigheden, waaronder de behandeling en verpleging plaatsvindt, en de mentaliteit van degenen die met behandeling, verpleging en verzorging belast zijn.

Behandeling

Een aantal gebouwen is verouderd en moet vervangen worden maken of omvormen tot afdelingen door nieuwe, kleinere paviljoens. In het algemeen wil men de psychiatrische inrichtingen kleiner maken of omvormen tot afdelingen van z.g. algemene ziekenhuizen. Dat laatste heeft het voordeel, dat de psychiatrische patiënt niet zo'n stempel krijgt en dichter bij de gewone maatschappij kan blijven.
Ook de behandelingsmethoden zijn steeds in discussie. Uiteraard liggen hier voor de verschillende categorieën patiënten uiteenlopende mogelijkheden. Men schijnt weer wat terug te komen van behandeling met medicijnen. Men tracht door groepstherapie, verhoogde zelfstandigheid en zelfwerkzaamheid der patiënten meer te bereiken. Het is echter duidelijk, dat daarvoor veel meer mankracht en middelen nodig zijn en een voortdurende inzet van alle betrokkenen.

Personeel

Dat brengt ons op het laatste aspect van deze zaak, dat de nodige aandacht verdient. Naar mijn gevoel moet het een heel zware opgave zijn om jarenlang te werken onder patiënten met geestelijke stoornissen, vooral als het zwaar gestoorden of zwakzinnigen betreft. Men bereikt met hen vaak minder tastbare resultaten en men krijgt niet die soms fantastisch aandoende apparatuur en outillage, die je soms in algemene ziekenhuizen aantreft. Voor het verplegend personeel geldt dan nog in het bijzonder, dat de opleiding voor zwakzinnigenzorg (dus niet die voor psychiatrie) nog geen officiële erkenning heeft, en dat deze opleiding qua vorm en inhoud nog onzeker is. Dat alles moet leiden tot frustraties. Het is mijn stellige overtuiging dat deze frustraties mede de ondergrond vormen van de conflicten, die nu de afdeling Dennendal van de W.A. Hoeve verscheuren. Ik vermoed dat er in de nabije toekomst nog wel aanleiding zal zijn, op dit laatste terug te komen.

Toekomst

Wat het Kabinet-Den Uyl op het gebied van de psychiatrische zorg wil gaan doen is niet bekend. Er geldt een bouwstop voor psychiatrische inrichtingen. Staatssecretaris Hendriks heeft een min of meer particuliere commissie ingesteld, de commissie-Festen, die voorstellen moest doen tot verbetering van de organisatie en het functioneren van de gezondheidszorg. Deze commissie heeft weliswaar op korte termijn advies uitgebracht, doch dit advies was zeer summier en niet wetenschappelijk onderbouwd, en heeft dan ook weinig reacties uitgelokt. Het wachten is daarom op de structuurnota van staatssecretaris Hendriks zelf.

Haya niet op tv

Het was voor vele leden en kiezers die thuis naar de tv keken op de uitslagenavond misschien vreemd dat alle partijvoorzitters, zelfs die van de kleinste partijen, zich via de tv tot leden en kiezers konden richten behalve de voorzitster van de VVD.

Reeds weken tevoren had de NOS aan het secretariaat van de VVD gevraagd waar de fractievoorzitters en de partijvoorzitster op die avond zouden zijn voor het geven van commentaar via de tv. Geruime tijd tevoren was bekend dat Den Haag de plaats zou zijn waar genoemd drietal zich zou bevinden. De NOS was daar ook met apparatuur aanwezig. De partijvoorzitster hoorde van de heer Rhijnsburger, die zich actief met de verslaggeving bezighield, dat zij klaar moest staan om commentaar te geven. Dat klaarstaan duurde enkele uren, waarna het bevel uit Hilversum kwam haar niet tot de buis toe te laten.

Zou het misschien iets te maken hebben met een verfijnde wraakoefening van de NOS aan het adres van iemand die de euvele moed heeft af en toe kritiek op de NOS uit te oefenen? Zij die zichzelf progressief noemen, maken wel meer misbruik van macht. Volgens objectief journalistieke maatstaven is het namelijk niet logisch dat de voorzitster van de partij die het allermeeste gewonnen heeft, niet de kans krijgt al diegenen te bedanken die de partij aan de overwinning hebben geholpen. Andere voorzitters deden dat wel, zij kregen die kans daartoe, namens de VVD kon dat niet gedaan worden.

De denigrerende commentaren in Parool en Volkskrant bewijzen alleen maar dat de bewuste schrijvers van objectieve maatstaven in de journalistiek nog nooit gehoord hebben. Dit in tegenstelling tot de maker van de kop op pagina 1 van het Parool, die constateerde

VVD OVERWINNAAR MET PvdA OP TWEEDE PLAATS

Hiermede mag de VVD-beker voor de beste krantenkop naar het Parool. Dit is namelijk een schoolvoorbeeld van journalistieke objectiviteit.

Hulde aan politie en JOVD

Al diegenen, die vrijdagavond, toen het feestelijk deel van de algemene vergadering in de grote zaal van het Jaarbeursgebouw begon, bijeen waren in de zaal hebben niet beseft dat het aan de Utrechtse politie en de JOVD in samenwerking met de heer Ten Bruggencate te danken is geweest dan wij binnen rustig en in een buitengewoon goede stemming ons feest konden hebben.
Met tact, maar uiterst doeltreffend, werden ordeverstoorders buiten de deur gehouden. De 1200 in de zaal aanwezige gasten en de 800 in andere ruimten via het tv-circuit meelevende vrienden en vriendinnen hebben het aan een groep bekwaam opererende mannen te danken dat zij zo rustig konden zitten. Namens allen heel hartelijk dank.

H. VAN SOMEREN

Haya en Hans, in een uitgelaten stemming aan het slot van de algemene ledenvergadering.

Hartelijk dank

Hartelijk dank aan allen die de succesvolle campagne voor de Statenverkiezingen hebben gevoerd. Hulde aan de landelijke propagandacommissie onder voorzitterschap van dr. R. W. de Korte. Reeds op 14 januari gingen de bestelformulieren uit, iedere afdeling kon tijdig de bestellingen doen en dankzij de regionale vertegenwoordigers in de LPC is er steeds een wisselwerking geweest tussen het hoofdbestuur en de regio's.

In de afdelingen, ook in de allerkleinste en allernieuwste is door plaatselijke propagandisten en enthousiaste leden enorm veel werk verzet.

Het valt niet mee om nu ogenblikkelijk aan de nieuwe campagne te beginnen. Hans Wiegel zei op de uitslagenavonden terecht dat maandag 1 april de nieuwe campagne start. De bestelformulieren gingen op deze dag de deur uit. Wij zijn alweer begonnen. Mogen wij weer op uw allen rekenen? Bij eenzelfde inzet van allen zullen de Raadsverkiezingen een bevestiging zijn van het behaalde succes of zelfs nog een verdere vooruitgang vertonen.

Succes en sterkte allemaal.

H. VAN SOMEREN-DOWNER

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

voor de aankoop van uw BUNGALOW of LANDHUIS in EINDHOVEN of omgeving is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

ZWOLLE:
voorzitter: P. Muntendam, Zwolseweg 169, Deventer. Tel. 05700-17553 H.
secretaris: H. F. Heijmans, Prof. Lorentzstraat 6, Hengelo.
Tel. 05910-11014 H/05910-37011 K.

GRONINGEN:
voorzitter: D. Schuitemaker, Nijverheidsstraat 21, Wildervank. Tel. 05987-2946 H.
secretaris: H. J. Dijkema, Rijksstraatweg 375, Haren. Tel. 05906-1318 H.

DRENTHE:
voorzitter: R. Zegering Hadders, „De Lindenhof", Emmen.
Tel. 05910-11014 H/05910-37011K.
secretaris: P. Veenhouwer, De Heurinks 12, Ruinen. Tel. 05221-205 H/05221-441 K.

LIMBURG:
voorzitter: W. J. A. van den Berg, Plautusstraat 10, Heerlen. Tel. 045-712806 H.
secretaris: mevr. F. E. Riemslag-Vroom, de Hesselleplein 15, Heerlen.
Tel. 045-711165 H.
secretariaat: Deken Nicolayestraat 21, Heerlen. Tel. 045-715654.

DISTRICTSCENTRALE RIJNMOND:

voorzitter: mr. A. Geurtsen, Koningin Julianaweg 118, Maasland.
Tel. 01899-13178 H/K.
secretaris: mr. B. H. Engberts, Lieven de Keystraat 60, Rotterdam.
Tel. 010-204580 H.

• De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

• De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070-614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

• De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westblaak 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010-147211.

• Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070-614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

Samenstelling hoofdbestuur

Het hoofdbestuur van de VVD is samengesteld zoals hieronder is vermeld. Bij elk bestuurslid is vermeld het jaar waarin hij of zij aan de beurt is om af te treden, met tussen haakjes het jaar waarin hij of zij werd gekozen.

DAGELIJKS BESTUUR

voorzitter: mevr. H. van Someren-Downer, Van Somerenweg 52, Rotterdam. 1977 (1969)

ondervoorzitter: mr. H. P. Talsma, Holleweg 4, Epse-6514. Tel. 05759-2099 H/ 070-635780 K. 1975 (1969)

algemeen secretaris: mr. F. Korthals Altes, Waldeck Pyrmontlaan 4, Rotterdam. Tel. 010-135057 H. Postbus 1110, Rotterdam. Tel. 010-148444 K. 1976 (1967)

penningmeester: A. W. J. Caron, Vijverweg 11, Wassenaar. Tel. 01751-79348 H/010-364422 K. 1975 (1969)

secretarissen: dr. R. W. de Korte, Helmlaan 9, Wassenaar. Tel. 01751-79321 H/ 01820-12000 K. 1975 (1972)
F. Lauxstermann, van Boshuizenstraat 423, Amsterdam. Tel. 020-443089 H. 1977 (1971)
P. Ch. Vogely, Villa „Peckedam", Goorseweg 30, Diepenheim. Tel. 05475-446 H. 1976 (1972)
de voorzitters van de fracties in de beide Kamers der Staten-Generaal of zij die hen vervangen, met adviserende stem (art. 23, lid 6 van het huishoudelijk reglement):

Eerste Kamer: mr. H. van Riel, „Duinwyck", flat no. 3, van Alkemadelaan 350, 's-Gravenhage. Tel. 070-244910 H.

Tweede Kamer: H. Wiegel, p/a Binnenhof 1a, 's-Gravenhage. Tel. 070-614911 Tw. K.

VERTEGENWOORDIGERS VAN DE 18 RIJKSKIESKRINGEN

's-Hertogenbosch:
ir. T. Thalhammer, De Lathyrus 24, Valkenswaard. (corr.-adres: Postbus 39, Valkenswaard). Tel. 04902-4787 H/040-742085 K. 1977 (1971)

Tilburg:
ir. R. H. Pegel, Lage Zijde 5, Bavel. Tel. 01613-758 H/04199-1241 K. 1975 (1972)

Arnhem:
drs. H. Toxopeus, Joh. Stratiuslaan 3, Wolfheze. Tel. 08308-230 H. 1977 (1974) m.i.v. 29 april 1974: Brouwersweg 45, Hoenderloo.

Nijmegen:
drs. B. U. Haagsma, L. de Colignystraat 4, Doetinchem. Tel. 08340-25405 H. 1975 (1972)

Rotterdam:
ir. J. M. van Rossem, A. v. 's-Gravesandestraat 176, Rotterdam. Tel. 010-204112 H/010-114500 K. 1976 (1973)

's-Gravenhage:
drs. A. van Boven, van Diepenburchstraat 102, 's-Gravenhage. Tel. 070-246582 H. 1975 (1969)

Leiden:
mevr. drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh, Backershaegenlaan 26, Wassenaar. Tel. 01751-15309 H. 1977 (1972)

Dordrecht:
Sch. Overwater, Nieuwestraat 39, Strijen. Tel. 01854-1442 H. 1976 (1970)

Amsterdam:
mr. J. M. Bast, Kleine Houtweg 145, Haarlem. Tel. 023-289970 H/K. 1976 (1971)

Den Helder:
G. E. Ris, Noorder Vijverlaan 1, Schagen. Tel. 02240-2753 H. 1977 (1973)

Haarlem:
P. M. van Drooge, Const. Huygenslaan 18, Heemstede. Tel. 023-242374 H/023-284140 K. 1975 (1974)

Middelburg:
L. M. Moermond, de Casembrootstraat 16, Westkapelle. Tel. 01187-402 H. 1977 (1974)

Utrecht:
drs. Z. W. van Wulfften Palthe, Jacob van Lenneplaan 10, Baarn. Tel. 02154-3955 H. 1976 (1973)

Leeuwarden:
drs. J. H. van Ulzen, Over de Vaart 86, Leeuwarden-Goutum. Tel. 05100-29196 H. 1977 (1971)

Zwolle:
P. Muntendam, Zwolseweg 169, Deventer. Tel. 05700-17553 H. 1975 (1972)

Groningen:
J. H. G. Goeman Borgesius, Hofstraat 61, Aduard. Tel. 05903-221 H/05903-200 Rdhs. 1976 (1970)

Assen:
A. J. Evenhuis, Zuiderlaan 135, Meppel. Tel. 05220-54120 H. 1975 (1971)

Maastricht:
drs. F. M. Fey, Julianalaan 1, Melick. Tel. 04752-1516 H. 1976 (1973)

VERTEGENWOORDIGSTERS VAN DE STICHTING ORGANISATIE VROUWEN IN DE VVD

mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton, van Mojalenlaan 14, 's-Gravenhage. Tel. 070-241905 H. 1976 (1970)
mevr. J. P. Hansen-van der Linden, Markeweg 3, Emmen. Tel. 05910-12315 H. 1977 (1971)

vvd nu 2

In november 1973 publiceerden wij een brochure VVD NU, als bijlage van Vrijheid en Democratie. Men kon daarin uitvoerige en actuele informatie vinden over de VVD, vooral naar aanleiding van de algemene beschouwingen over de rijksbegroting 1974.

Wij leven nu bijna een half jaar later. In die tijd is er enorm veel gebeurd. Energiecrisis, Machtigingswet, Statenverkiezingen. De mensen zijn intussen bovendien steeds meer gaan beseffen en ondervinden wat een socialistisch kabinet eigenlijk betekent.

Er is alle aanleiding opnieuw, op grote schaal in brochure-vorm, de standpunten van de tweede partij van ons land, onder de aandacht te brengen. In dit boekje VVD NU 2 vindt men o.a. een analyse van de Statenverkiezingen, recente redevoeringen van mevrouw Van Someren en de heer Wiegel, het belangwekkende betoog van oud-minister Langman over de energieschaarste en de zeer principiële standpunten, die de heren Polak en Louwes innamen bij de behandeling van de Machtigingswet in de Eerste Kamer.

Een recent brok informatie over de VVD.

Overdrukken kunnen besteld worden bij het algemeen secretariaat, Koninginnegracht 57 te Den Haag.

HAYA VAN SOMEREN: ....de VVD heeft maar één plaats in het politieke krachtenveld en dat is het midden, het riskante midden waar gedacht en afgewogen moet worden.... de VVD moet rotsvast in het midden blijven, de redelijkheid vooropstellen, uitersten vermijden en de echte problemen met realiteitszin tegemoet treden.

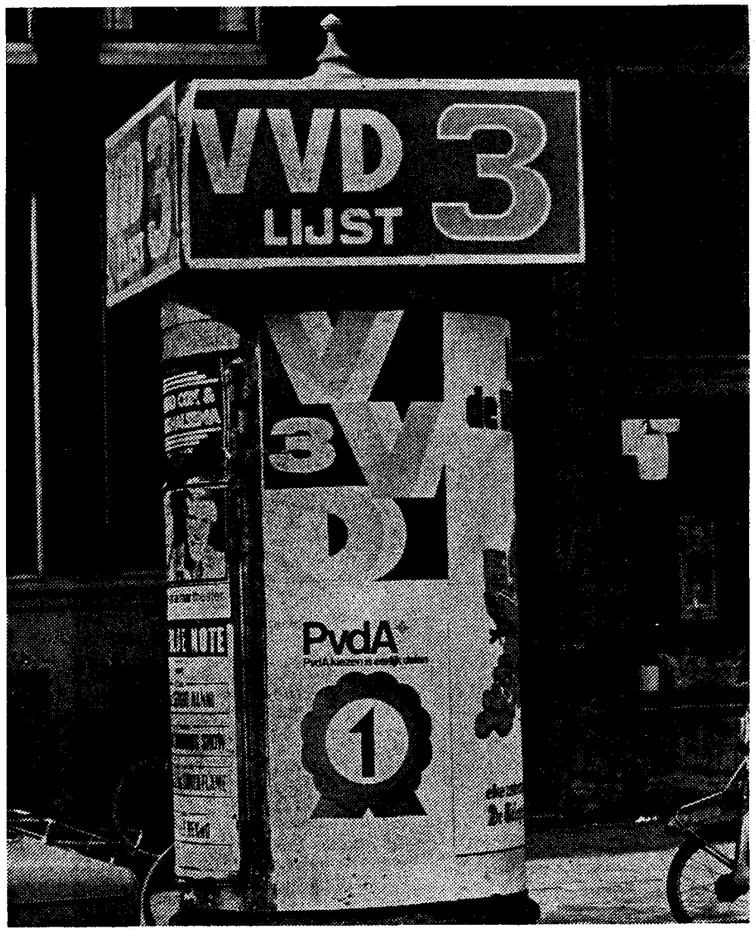
Speciale uitgave van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Adres algemeen secretariaat: Koninginnegracht 57, Den Haag. Telefoon: 070 - 61.41.21.

April 1974

De Statenverkiezingen 1974

Vooral in de politiek is het onverstandig, de realiteit niet te willen zien. Het blijft namelijk niet uit, dat men bij de eerstvolgende gelegenheid dan toch door de feiten voor het blok wordt gezet. Velen wilden, in strijd met alle duidelijke aanwijzingen, maar niet erkennen en aanvaarden, dat de VVD tot de grootste partijen is gaan behoren en dat zij zelfs een behoorlijke kans maakte, spoedig de tweede partij in grootte te worden.

door A. W. Abspoel

Dag van de waarheid

Toen in de laatste twee maanden vóór de Statenverkiezingen in een reeks opinie-onderzoekingen het percentage VVD-kiezers volgens de berichten wat lager was uitgevallen dan het resultaat van een voorgaand onderzoek van een ander bureau, praatte heel de schare van voorlichters voor radio, televisie en een belangrijk deel van de pers elkaar na, dat de VVD „kennelijk over haar hoogtepunt heen" was. Het Wiegel-effect — wat men daar dan ook onder moge verstaan — zou zijn uitgewerkt.

De dag van de Statenverkiezingen, 27 maart, werd de dag van de waarheid. De VVD behaalde de grootste overwinning uit haar ruim 25-jarig bestaan, het liberalisme boekte zijn grootste succes sedert de invoering van de evenredige vertegenwoordiging, nu ruim een halve eeuw geleden. Het totale zeteltal voor de VVD in de elf provincies, in 1970 reeds gestegen van 65 op 80, was thans met een formidabele winst van 51 zetels op 131 gekomen. Dit dank zij een stijging van ons landelijke stemmenpercentage van 12,1 pct. tot op één honderdste na 19 pct. in 1974. Omgerekend in Kamerzetels zou dat betekenen dat de VVD-aanhang in het kiezerskorps in zestien maanden tijd na de grote overwinning bij de Kamerverkiezing van november 1972, welke ons met 6 zetels winst op 22 zetels bracht, dusdanig was toegenomen, dat een winst van nu zelfs 8 zetels ons totaal op 30 Kamerzetels zou hebben gebracht.

Het op pag. 3 afgedrukte overzicht van de stijgende lijn van de VVD in elk der provincies in de periode 1954 tot 1974 spreekt duidelijker dan woorden zouden kunnen weergeven. Frappant is het succes der laatste jaren in de zuidelijke provincies. In Noord-Brabant brachten we het in 1954 en in 1958 nog niet verder dan één enkele zetel. De verkiezingen van 1962 en 1966 brachten een aarzelend begin van stijging tot respectievelijk 2 en 3 zetels. De verdubbeling tot 6 zetels in 1970 wettigde reeds de verwachting, dat we hier werkelijk vaste voet begonnen te krijgen. En thans dan de elke optimistische verwachting overtreffende winst van 8 zetels, waarmee Noord-Brabant ditmaal de erepalm verwerft. Maar Limburg doet daar nauwelijks iets voor onder. In de jaren 1954, 1958 en 1962 hadden we in dat KVP-bolwerk nog geen schijn van kans. Hier werden de eerste kleine bressen pas in de jaren 1966 en 1970 geschoten en thans, met een sprong van 3 naar 10 zetels, staat de VVD reeds stevig geworteld in de Limburgse bodem. Geen enkele provincie stelde trouwens teleur. Overal duidelijke winst, lopend van 2 zetels in Groningen en in Drenthe tot 6 zetels winst in Gelderland en in Zuid-Holland, de provincie waarin Den Haag het prachtige resultaat leverde van 26,2 pct. (november 1972: 18,9 pct. en in 1970: 20,2 pct.) en waar heel de Haagse agglomeratie een zelfde verheugend beeld opleverde.

Gebruik de communicatie-kanalen

Voorzitters en secretarissen van VVD-kamercentrales

'S-HERTOGENBOSCH:
voorzitter: dr. ir. A. P. Kole, Papenvoort 18, Nuenen. Tel. 04993-2580 (Huis).
secretaris: H. T. Kamphuis, Dommeldal 62, Boxtel. Tel. 04116-4440 H.

TILBURG:
voorzitter: ir. R. H. Pegel, Lage Zijde 5, Bavel. Tel. 01613-758 H.
secretaris: jhr. mr. J. J. van der Goes van Naters, Molenstraat 15, Ulvenhout. Tel. 01614-2640 H.

GELDERLAND:
voorzitter: A. Bos, Boszichtlaan 19, Apeldoorn.
Tel. 05760-51117 H/05207-1561 (Kantoor).
secretaris: R. P. Mees, Valkenberglaan 37, Apeldoorn. Tel. 05760-52451 H.

ROTTERDAM:
voorzitter: J. W. Verbeek, Molenlaan 199, Rotterdam. Tel. 010-188609 H/ 030-634444 K.
secretaris: drs. J. A. Dortland, Sibeliusplein 240, Schiedam. Tel. 010-710541 H.
secretariaat: Meent 106, Rotterdam. Tel. 010-133995.

'S-GRAVENHAGE:
voorzitter: mr. M. Th. Tegelberg, Wassenaarseweg 211, 's-Gravenhage.
Tel. 070-240552 H/070-180619 K.
secretaris: mej. J. R. Hes, Pisuissestraat 423, 's-Gravenhage. Tel. 070-230889 H.
secretariaat: Leuvensestraat 20, 's-Gravenhage. Tel. 070-554440.

LEIDEN:
voorzitter: J. E. Temminck, Hofdijck 45, Oegstgeest. Tel. 01710-51373 H.
secretaris: P. J. van Emburg, Rembrandt van Rijnlaan 39, Oegstgeest.
Tel. 01710-53550 H/070-814261 K.

DORDRECHT:
voorzitter: drs. J. Houtman, Prins Bernhardlaan 72, Schiedam. Tel. 010-266546 H.
secretaris: J. den Ouden, van Lennepstraat 29, Alblasserdam.
Tel. 01859-3239 H/01859-3777 K.

AMSTERDAM:
voorzitter: J. Hopman, Sloterweg 1042, Amsterdam. Tel. 020-156450 H/020-153812 K.
secretaris: mr. D. E. Claassen, Kromme Waal 22/III, Amsterdam. Tel. 020-236449 H.
secretariaat: Vondelstraat 60, Amsterdam. Tel. 020-128914.

DEN HELDER:
voorzitter: mevr. mr. G. G. van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Wilhelminalaan 18 Alkmaar. Tel. 02200-12824 H.
secretaris: J. de Veen, Cromhoutstraat 30, Heerhugowaard. Tel. 02207-11277 H.

HAARLEM:
voorzitter: J. M. Hoffmann, Welschapstraat 7, Badhoevedorp. Tel. 02968-5548 H.
secretaris: P. M. van Drooge, Const. Huygenslaan 18, Heemstede.
Tel. 023-242374 H/023-284140 K.

MIDDELBURG:
voorzitter: mr. C. J. Pluygers, Verdilaan 24, Vlissingen. Tel. 01184-7341 H.
secretaris: mr. J. J. P. M. Asselbergs, Molenweg 6, Serooskerke (Walcheren).
Tel. 01189-1923 H.

UTRECHT:
voorzitter: mr. G. A. W. C. baron van Hemert tot Dingshof, Raadhuislaan 10, Maarn.
Tel. 03432-1200 H/Rdhs.
secretaris: mr. J. Schuttevâer, Pieter de Hooghstraat 30, Utrecht. Tel. 030-510914 H.

LEEUWARDEN:
voorzitter: M. Nijenhuis, Idzardaweg 8, Ter Idzard. Tel. 05610-2320 H.
secretaris: H. J. Vos, Gaasterlandlaan 39, Heerenveen. Tel. 05130-31721 H.

Wegwijzer

Toen mevrouw H. van Someren-Downer op 23 maart tijdens de algemene ledenvergadering van de VVD te Utrecht voor de derde keer tot voorzitter van de partij werd gekozen, heeft zij in haar aanvaardingstoespraak bijzondere aandacht gevraagd voor de communicatie binnen de VVD. „Een partij die zo snel groeit moet, om te functioneren, een goed georganiseerd communicatiesysteem hebben," zo zei mevrouw Van Someren onder andere, daaraan toevoegend dat het haar helaas nu eenmaal onmogelijk is om geregeld contact te hebben met alle individuele leden. Zij drukte daarom dan ook allen op het hart van de bestaande communicatiemogelijkheden gebruik te maken.

In dat verband vermelden wij op deze en de volgende pagina's van deze speciale uitgave een lijst van voorzitters en secretarissen van de kamercentrales van de VVD en de samenstelling van het hoofdbestuur van de partij.
Bovendien vestigen wij gaarne nog eens de aandacht op het handboek van de VVD, vroeger beter bekend als het „blauwe boekje". Deze uitgave is losbladig, zodat door het regelmatig laten verschijnen van wijzigings- en aanvullingsbladen de gegevens zoveel mogelijk up-to-date gehouden kunnen worden.

Men vindt er o.a. in de samenstelling van de verschillende VVD-commissies, het beginselprogram, statuten en reglementen van de partij en de namen en adressen van tal van VVD-functionarissen (bijvoorbeeld ook de besturen van afdelingen, de gemeenteraadsleden etc.).

Iedereen die zulks wenst kan zich op het handboek en de supplementen abonneren. Hiertoe dient men zich rechtstreeks op te geven bij de uitgeverij Kluwer BV, postbus 23, Deventer. De prijs van het handboek bedraagt ƒ 15, terwijl de supplementen per bladzijde in rekening worden gebracht.

tie en natuurlijk de werkgelegenheid. Wij kennen de kwantitatieve effecten der onderscheiden factoren nog niet of nauwelijks, daarentegen wel de kwaliteit en de richting ervan.

Het OESO-rapport van eind december jl. is daarin expliciet en stelt: „Effect van oliecrisis veel kleiner dan van inflatie" („NRC" 21-12-'73). Dit heldere nuchtere rapport bevat enkele duidelijke suggesties aan de aangesloten landen hoe te handelen met betrekking tot de gevolgen van de vermindering van produktie, de effecten op de betalingsbalansen etc.. Het is verleidelijk wat meer uitgebreid op deze lezenswaardige analyse van een uiterst gekwalificeerde instelling in te gaan; ik zal dat niet doen en volstaan met de conclusie welke ik hieruit heb getrokken: de situatie is kwalitatief te overzien en de confrontatie ermee vereist op voorhand geen middelen welke al niet tot ons arsenaal behoren.

Machtigingswet

Tegen deze achtergrond wil ik de Machtigingswet beoordelen. Is zij nodig? Wij betwijfelen dit sterk! Uitgezonderd wellicht voor een duidelijke korte-termijncrisissituatie zijn wij van oordeel dat het bestaande wettelijke instrumentarium voldoende is om regulerend op te treden. Noch de discussie in de Tweede Kamer, noch het commissoriale vooroverleg in deze Kamer heeft ons de noodzaak ervan aangetoond deze speciale wet aan te nemen, terwijl de feitelijke ontwikkeling sindsdien het crisis-achtige van de toestand al evenmin heeft vergroot. De overtuiging van de regering dat zij wel de beschikking over deze speciale bevoegdheden moet hebben komt gewoon niet bij ons over.

Waarom worden bijvoorbeeld de pachten in de wet opgenomen, terwijl in de memorie van toelichting en bij de beleidsvoornemens alleen wordt geconstateerd dat deze al geregeld waren en verandering in het pachtniveau slechts het fiat van de minister van Sociale Zaken behoeft? Werden veranderingen in het pachtprijsniveau vroeger niet in het kabinet besproken? Het doet wat gewild aan! Hetzelfde niveau geldt voor de opneming van de huren. Deze zijn reeds tot en met geregeld — zo niet over-geregeld — in de huurwetgeving en bovendien ontgaat ons bij de huren, pachten en dividenden het verband met een korte-termijnopvang van de gevolgen van een olieboycot, zeker in een tijd waarin iedereen met de regering een neergaande conjunctuur verwacht.

Wij zijn — met de heer Drees jr. — van mening dat de indiening van dit wetsontwerp meer een psychologisch dan een sociaal-economisch doel beoogt. Thans citeer ik hetgeen de minister-president in de commissievergadering in deze Kamer heeft gezegd: „De introductie van een gecoördineerd inkomensbeleid is nodig voor de bescherming van de werkgelegenheid." einde citaat; en dit heeft meer van doen met het programmatische uitgangspunt van dit kabinet dan met de te voorziene economische ontwikkeling.

Analyse

In de analyse van de situatie medio december 1973 kunnen wij de regering nog ongeveer volgen, hoewel wij er nuances, in aanbrengen. De OESO-rapporten versterken ons in onze viseie, dat wij de situatie aankunnen met het bekende en bestaande instrumentarium. Wij geloven niet in een ontsporing van de inkomensverdeling. Onze ervaring met het Nederlandse volk doet ons deze ook niet verwachten en de economische ontwikkeling zal er weinig of geen aanleiding toe geven. De nationale koek groeit immers niet volgens de regering, of nauweljks volgens de OESO.

De regering vreest, dat degenen die niet onder het bereik van de beheersing van lonen en prijzen vallen zich zullen bevoordelen. Kan de regering aangeven, hoe groot deze categorie is, welke mogelijkheden deze groep heeft om zich te bevoordelen en welke criteria — objectieve, ethische en/of economische — de regering zal hanteren?

In een studie van het VNO, weergegeven in „De Onderneming" van 24 november 1972, wordt een vuistregel van de Wiardi Beckmanstichting toegepast op de inkomensverdeling. Deze vuistregel luidt: „Het maximum netto-inkomen als beloning van arbeid, die gedurende een normale werktijd en met normale inspanning wordt verkregen mag vijfmaal het minimum netto-inkomen bedragen."

Het VNO past deze regel dan toe op de geschatte inkomensverdeling over 1972 en komt tot de conclusie, dat hantering van deze norm reeds geldt voor 99 pct. van de inkomenstrekkers.

Uit de „Nota over de inkomensverdeling", die als bijlage is gevoegd bij de miljoenennota-1970 van oud-minnister Witteveen, blijkt, dat de teruggang van het aandeel in het nationale vermogen van de inkomens uit vermogen zelfs spectaculair is: 22,5 pct. in 1938 en nog slechts 5 pct. in 1968. In een inleiding, gehouden in mei 1973, concludeerde de heer Witteveen dan ook, dat een verdere relatieve vermindering van de vermogensinkomens nauwelijks meer mogelijk blijkt.

In de „NRC" van 21 december 1973 bespreekt prof. Hartog het omstreden rapport van prof. Visser over de prijscompensatie in de lonen. Daarbij wijst hij op een aantal andere nivellerende factoren, welke alle reeds werken. Zijn conclusie luidt, dat deze vierdubbele nivellering maakt, dat de arbeidsinkomens in snel tempo in de richting van gelijkheid bewegen, vooral bij een jaarlijkse inflatie in de orde van grootte van 10 pct.

Gezien al deze ontwikkelingen geloven wij niet in de noodzaak, de primaire inkomensverdeling centraal te stellen bij de aanpak van de gevolgen van de energieproblemen. Wij geloven wel in wat anders en wel in het tegemoettreden van deze problemen met zin voor produktie en gevoel voor produktiviteit. Dat lijkt ons de eerste prioriteit, nu wij voor de „nul-groei" staan en deze willen opheffen. Nederland ligt in West-Europa, en de mensen, die daar wonen, zijn arbeidzaam. Zij hebben een groot technisch vermogen ontwikkeld en zij durven initiatieven te nemen. Deze eigenschappen hebben van ons grondstoffenarme continent een der rijke gebieden in de wereld gemaakt. Wij staan thans met onze buren in de EEG voor een uitdaging en het zou de eerste keer niet zijn, dat deze uitdaging ons collectief vermogen om iets te presteren zou doen opvoeren tot een technologisch elan. Dat moeten wij stimuleren en in die richting moeten wij werken. Dat vertrouwen in onze bevolking moeten wij ook naar voren durven brengen; dat werkt stimulerend en niet de vrees, dat de een er een beetje beter van kan worden dan de ander; dat werkt neerdrukkend. De essentie van onze samenleving is dynamiek, aanpassing aan hetgeen zich voordoet en het steeds beter trachten te doen. Met andere woorden: Produktiviteit, dit is doelmatigheid, betere leiding en investeren. Deze dingen moeten wij juist nu stimuleren en dus adequaat honoreren. Hij die vreest dat dit zal leiden tot sociaal en ethisch onaanvaardbare inkomensverschillen, miskent de invloed van onze huidige wetgeving, miskent de kracht van ons sociale en fiscale stelsel, gericht op herverdeling en vreest als het ware zichzelf en zijn eigen kiezers.

Cri de coeur

Dit was een kleine cri de coeur, mij ingegeven door ons credo in mens en maatschappij. Ik keer nog even terug tot de EEG en de OESO.

Geen der lid-staten van onze Gemeenschap overweegt tot nu toe een machtigingswet als die welke thans voor ons ligt, misschien met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk dat leeft in een noodtoestand en dat overigens nog niet communautair denkt. Deze noodtoestand heeft echter niets te maken met de olie.

De OESO constateert dat Nederland met zijn aardgas na de Verenigde Staten het minst kwetsbaar is voor de nadelige invloed van de verminderde olieleveranties en de gestegen prijzen. Wij hebben immers grosso modo een positieve energiebalans. Tegen deze achtergrond zie ik niet in, waarom wij als Nederland een oplossing moeten zoeken in 'n meer dirigistische zin. Wij gaan in onze voorliefde voor sociaal-economische verfijning toch al vaak verder dan de anderen in onze Gemeenschap. In een naar buiten en naar binnen open Gemeenschap zullen wij deze nationale trek moeten beheersen en onder controle zien te houden. Anders isoleren wij onszelf en dat is niet communautair. Juist nu wij deze gemeenschapssolidariteit nodig hebben, zou het ons passen niet verder te gaan dan onze collegaledenlanden.

Voor de provinciale besturen betekent deze versterking van de VVD temeer, dat met de meeste kracht zal moeten worden geëist dat het democratisch beginsel van het afspiegelingscollege voor de samenstelling van Gedeputeerde Staten blijft gehandhaafd en de VVD haar rechtvaardig aandeel ook in die colleges verkrijgt.

Stokpaard

De publiciteitsmedia kwamen er niet onderuit de feiten thans te aanvaarden zoals ze zijn. Toch kon de tegenwoordige hoofdredactie van NRC/Handelsblad het niet laten in een overigens acceptabel artikel over de verkiezingsuitslag, toch weer haar stokpaard van het dreigende conservatisme te laten opdraven. „De VVD, de grote overwinnaar in deze Statenverkiezingen" — zo heette het — „en in het algemeen de partij van het electorale succes der laatste jaren, schrikt met haar liberale traditie nog altijd terug voor het etiket conservatief. Toch wordt steeds evidenter dat de VVD onder leiding van Wiegel sterk aanslaat bij de in de gepolariseerde situatie naar rechts vallende kiezers. Daar is niets tegen. Ons land zou gebaat zijn met een conservatieve partij Engelse stijl. Een probleem der duidelijkheid blijft alléén dat het liberale erfgoed niet conservatief is. Een zich liberaal noemende partij, zie Engeland en West-Duitsland, hoort in het midden thuis. Binnen de VVD wordt dat door velen zo gevoeld. Het zijn de kiezers met hun begrijpelijke behoefte aan een werkelijk conservatieve partij, die het liberale tehuis van karakter dreigen te veranderen."

Brede volkspartij

Het is teleurstellend, dat NRC/Handelsblad zo kort nadat mevrouw Van Someren in twee voortreffelijke artikelen in genoemd blad een gelijke beschouwing van de politieke medewerker J. C. J. van den Berg had weerlegd, nu toch weer met deze opmerkingen kwam. Wat wil NRC/Handelsblad eigenlijk? Dat de VVD terugvalt tot de bescheiden groep van in hoofdzaak vrijzinnig-protestanten (om ieder misverstand te voorkomen: ze zijn nog altijd welkom en gelukkig tellen wij ze bij vele duizenden) en „humanisten"? Een bescheiden partij, die dan in de nu toch wel sterk in beweging gekomen politieke verhoudingen in ons land, grote kans zou lopen precies als D'66 op den duur tussen de „groten" te worden fijn gemalen?

Het door Wiegel en mevrouw Van Someren met enthousiaste hulp van velen gewekte „liberaal reveil" heeft de VVD voor dat lot gespaard en haar gemaakt tot de steeds groeiende en zich steeds verbredende volkspartij, die haar liberale karakter nochtans niet verloochent. Ik heb zelf al eens eerder in een ingezonden stuk in hetzelfde blad betoogd en bij mijn installatie als erelid van de VVD in het buitengewoon congres van 24 november te Breda heb ik het herhaald: de toeloop ook van rooms-katholieken en orthodox-protestanten tot de VVD is geen wezensvreemd element voor het liberalisme. Zij hebben zelf gestaan aan de bakermat van het Nederlands liberalisme, zoals zich dat in Thorbeckes tijd staatsrechtelijk en politiek-organisatorisch begon te vormen. Thorbecke, zelf overtuigd orthodox-protestant, beleefde grote successen in Brabant en Limburg. Men leze in zijn nagelaten brieven aan zijn vrouw over zijn zegetocht als minister door deze provincies, over de hartelijke en feestelijke wijze, waarop hij daar werd ontvangen en over de gebruikelijke fanfarekorpsen en schutterijen, waarmee hij verwelkomd werd. Maastricht vaardigde de grote liberaal eens naar de Kamer af. De vader van de latere staatsman Schaepman noemde zich met duizenden medestanders nog trots „Papo-Thorbeckiaan". Over de in een latere periode van onze politieke historie opgetrokken kunstmatige scheidsmuren heen, beginnen thans in steeds toenemende mate de lange tijd door wederzijdse fouten en misverstanden in het verleden helaas gescheiden gebleven bevolkingsgroepen elkaar weer te vinden. Het woord van Dresselhuys van 1922, in theorie toen al geldend, wordt thans ook praktische werkelijkheid: dat „de liberale partij is als een stad met vele poorten", waar vrijzinnig- en orthodox-protestanten, rooms-katholieken en niet-kerkelijke humanisten zich politiek kunnen verenigen op grond van een gelijk politiek inzicht.

UITSLAGEN STATENVERKIEZINGEN VOOR DE VVD 1954—1974

	'54	'58	'62	'66	'70	'74
Groningen	5	7	7	6	7	9
Friesland	4	5	4	4	4	7
Drenthe	6	7	9	7	7	9
Overijssel	4	4	5	5	5	9
Gelderland	5	6	6	6	8	14
Utrecht	4	5	6	7	10	15
Noord-Holland	9	12	10	10	13	18
Zuid-Holland	9	12	11	11	12	18
Zeeland	3	4	4	4	5	8
Noord-Brabant	1	1	2	3	6	14
Limburg	0	0	0	2	3	10
	50	63	64	65	80	131

Goed liberaal

Dat politieke beginsel is en blijft het liberale. Het is niet conservatief, maar goed liberaal wanneer Wiegel opkomt voor betere beloning naar gelang men meer presteert; voor hulp aan de sociaal-zwakkeren, maar dan erop gericht het zover te brengen, dat ook zij (weer) op eigen benen kunnen staan. Het is ook niet conservatief wanneer wij meer vertrouwen hebben in de krachten en het initiatief van de vrije mens dan in de allesbeheersende Staat en het is evenmin conservatief wanneer we ons verzetten tegen een nivellering, die de zwakken niet merkbaar helpt, maar de sterken wel zou verzwakken, tot schade voor heel ons economisch en maatschappelijk leven. Tenslotte is het ook niet conservatief maar goed liberaal wanneer in een recent VVD-rapport van een commissie onder leiding van het VVD-Kamerlid De Beer concreet de wegen worden aangegeven voor een sterke bevordering van het eigen-woningbezit, ook o.a. voor mensen met lagere inkomens.

De hoofdredactie van NRC/Handelsblad en sommigen van haar medewerkers zouden eens moeten overwegen of zij zelf niet het slachtoffer zijn of dreigen te worden van een zeker gevoels-conservatisme, wanneer zij de consequenties van verschuivingen in het politieke patroon van ons land, die o.a. tot een veel bredere, religieus en maatschappelijk gevarieerder samengestelde liberale volkspartij leiden, niet willen of durven aanvaarden. „De mens die lijdt het meest door het lijden dat hij vreest, maar dat niet op komt dagen". Het Algemeen Dagblad en Het Vaderland concludeerden juist, dat de VVD „met deze stembus-uitslag toch wel typisch de partij van de middenmoot was gebleken. Wat er rechts kan worden genoemd, is volgens de cijfers bezig geweest zijn heil te zoeken bij Koekoek". Met dat laatste kunnen we het eens zijn, mits men onder „middenpartij" niet verstaat een partij die altijd alle kanten uit kan en vlees noch vis is. Om met Wiegel te spreken: we gaan niet naar links en niet naar rechts, maar recht vooruit. We varen onze eigen, duidelijke, voor ieder herkenbare koers.

Terreur

Verontrusting — en verontwaardiging — zou NRC/Handelsblad wél eens kunnen tonen over de wijze waarop met name in Amsterdam terreur wordt bedreven tegen verkiezingsvergaderingen van de VVD. Door het aanheffen van socialistische liederen, joelen, schreeuwen en molesteren van hen die daartegen protesteren, wordt de sprekers het spreken en het publiek het volgen van de bijeenkomst belet. Dat heeft met debat (waar onze sprekers altijd en zelfs graag toe bereid zijn) niets en met aantasting van het democratische en grondwettelijke

recht van vergadervrijheid alles te maken. Het herinnert mij aan mijn voor-oorlogse Amsterdamse tijd, toen NSB-fanatici met spreekkoren en de Hitlergroet op precies dezelfde wijze ook speciaal onze liberale vergaderingen trachtten onmogelijk te maken. Dat noopte ons tenslotte, een eigen ordedienst van potige vrijwilligers in te stellen, die dan de eerste tekenen van politieke terreur in de kiem smoorden. Fractievoorzitter Jacobse uit Amsterdam had dus in de meest letterlijke zin gelijk toen hij tegenover De Telegraaf opmerkte, dat de tonelen op de avond van de verkiezingsdag vergelijkingen opriepen met de donkerste dagen van de NSB-terreur in de jaren dertig.

Regeringsverantwoordelijkheid

De Partij van de Arbeid heeft bij de Statenverkiezingen vergeleken met de Kamerverkiezingen van 1972, haar stemmenpercentage met ruim twee procent weten op te voeren. Omgerekend voor de Tweede Kamer zou dat vier zetels winst hebben betekend. Dat is — waarom zouden we het ontkennen? — voor een regeringspartij vrij succesvol. Een unicum is het echter bepaald niet, want de VVD was bij de Kamerverkiezingen van november 1972 óók regeringspartij geweest en won toen zes Kamerzetels op de zestien! Wat echter de vreugde voor de socialisten toch wel moet hebben gedrukt is, dat de winst grotendeels ten koste is gegaan van de „progressieve" bondgenoot D'66, die praktisch van het politieke toneel is weggevaagd. Met haar onnozele 0,98 pct. der stemmen (plus wat verborgen stemmen op de gezamenlijke PKU-lijst in Utrecht) en één enkel overgebleven Statenzeteltje in Noord-Holland en in Zuid-Holland, hebben de kiezers D'66 meedogenloos laten vallen. Dit, tezamen met de geringe verdere vooruitgang van de PPR, heeft als resultaat voor de drie „progressieve" regeringspartijen een klein percentageverlies opgeleverd, dat haar een Kamerzetel zou hebben gekost.
Eén Kamerzetel verlies zouden ook de drie confessionele partijen gezamenlijk hebben geleden. En dat het verlies niet groter was, is dan nog te danken aan de vooruitgang van de — oppositionele — CHU ten koste van de ARP en aan de (na de grote verliezen van de afgelopen jaren) vergeleken bij 1972 slechts geringe teruggang van de KVP.

Duidelijk alternatief

De conclusie kan geen andere zijn, dan dat van de drie „blokken": de progressieve drie, de christen-democraten en de liberale VVD, alleen de laatste heeft gewonnen. Nog belangrijker voor de beoordeling van de positie van het Kabinet-Den Uyl in de naaste toekomst is echter, dat op grond van deze verkiezingsuitslag de christen-democraten en de VVD samen over 77 Kamerzetels zouden beschikken, nog afgezien van de twee overgebleven zetels van DS'70 en enige kleine partijen, die ook tijdens de Kabinetten-De Jong en -Biesheuvel deze bij stemmingen in de Kamer in het algemeen hebben gesteund.
Dank zij de krachtige versterking van de VVD is thans dus weer een duidelijk alternatief aanwezig voor het Kabinet-Den Uyl, afgaande op de jongste verkiezingsuitslag. Dat moet wel de grootste voldoening zijn voor hen, die de VVD door hun stem hielpen versterken. Bij alle ogenschijnlijke vreugde in het regeringskamp is een duidelijke bres in dat reeds niet zo stevige bolwerk geslagen en is de positie van de voorstanders in het confessionele kamp van herstel der samenwerking met de VVD daardoor aanzienlijk versterkt.

Mogelijke conflicten

De kwestie van het nog steeds handhaven en onterecht toepassen van de Machtigingswet, de belastingplannen, het al dan niet herstellen van de inflatiecorrectie in de loon- en inkomstenbelasting, de diensttijd-kwestie en de defensiebezuiniging, de door de invloed van een rumoerige links-radicale achterban onzekere lijn in de buitenlandse politiek en — als het nog zover komt — de begrotingsbehandeling in het najaar, zullen evenzoveel mogelijkheden bieden op zowel conflicten tussen Kamer en regering als op een conflict binnen het kabinet zelf.
De VVD is daar volledig op voorbereid en zal haar mede-verantwoordelijkheid in dat geval zeker ook niet trachten te ontlopen. Zij is en blijft in beginsel bereid om samen met de confessionelen, in volstrekte gelijkwaardigheid der partners en naar evenredigheid der sterkteverhoudingen, opnieuw regeringsverantwoordelijkheid te aanvaarden.

Noteer mij

als lid van de VVD

NAAM: .....

GEBOORTEDATUM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: .....

Opzenden naar het algemeen secretariaat van de VVD,
Koninginnegracht 57 - Den Haag

voorraadverkrapping van enige stapelprodukten was dit reeds enige jaren merkbaar. Het merkwaardige — en ook bemoedigende — in deze ontwikkeling was dat de produktie op zich zelf structureel niet daalde. Olie vormt op dit beeld geen uitzondering en tijdelijke/regionale schaarsteverschijnselen, zowel bij brandstoffen als bij de produkten der petrochemische industrie, deden zich gedurende het hele jaar 1973 voor, met de daarbij behorende prijsbewegingen. Was de olie-„schaarste" in 1973 een gevolg van het sterk stijgende gebruik (synthetica!) en minder stijgende produktie? Wat is de invloed van de achterblijvende raffinagecapaciteit in de USA als gevolg van allerlei milieuoverwegingen? Een tijdelijke produktiebeperking gevolgd door prijsverhoging én produktiestiging vormen al evenmin een uitzondering. De ruilvoet tussen geexporteerde olie versus geïmporteerde tarwe was in 1972/1973 sterk ten ongunste van de Arabische landen gewijzigd. Laat ons alleen hopen dat het langs politieke weg en op zo korte termijn afdwingen van een en ander tot de uitzonderingen zal blijven behoren. Maar wie weet wat we nog meer beleven, afhankelijk als we zijn van zovele geïmporteerde grondstoffen.

Mijn conclusie is dat wij ons geplaatst zien tegenover een grondstoffensituatie met krappe marges tussen vraag en aanbod, hoge prijzen en sterke prijsbewegingen en deze situatie is naar mijn oordeel structureel zolang het onze politiek blijft dat ook de immer toenemende miljoenen in de ontwikkelingswereld gevoed, gekleed en gehuisvest worden. Ik neem aan dat het ook dit vooruitzicht was dat de minister-president ertoe bracht om in zijn toespraak tot de natie op 1 december jl. te verklaren dat de tijden van voor de oorlog in het Midden-Oosten niet meer terug zouden keren. Ik ben dit wel met hem eens maar het oorzakelijke verband met de oorlog in het Midden-Oosten is slechts oppervlakkig — meer schijn — en de toekomst behoeft ook geen „gebrek" in te houden, zeker niet wanneer wij de goede maatregelen treffen.

Geen uitkomst

Tegen deze achtergrond gezien is duidelijk dat korte-termijnmaatregelen als distributie en machtigingswet geen uitkomst bieden. Wij zullen er ons aan moeten aanpassen en dat kan vooral door te letten op produktie, produktie en nog eens produktie. Wij bevinden ons voor de min of meer omgekeerde situatie als die welke de analisten en eerste rapporten van de „Club van Rome" ons wilden suggereren, nl. vrijwillige beperking van de groei van de economie ten einde zuinig te worden op grondstoffen.- Nu de „schaarste" zich min of meer automatisch heeft aangediend — een in de markteconomie ingebouwd automatisch beveiligingssysteem — wordt de noodzakelijke zuinigheid een eis. Ongewild staan we — vrij plotseling — voor een situatie van de zgn. „nul-groei", een nul-groei van de economie welke ons door vele geleerden werd aanbevolen ten einde grondstoffen en milieu te sparen. Nu wij ervoor staan blijken ook de nadelen voor de werkgelegenheid en de inkomensontwikkeling. De regering is hier terecht bezorgd over en haast zich maatregelen te nemen. De bezorgdheid delen wij, over de thans voorliggende maatregelen zijn wij echter niet zo enthousiast wanneer het erom gaat de lange-termijnuitdaging tegemoet te treden.

Hoe dat wel moet, weten wij allen! Ons hele systeem is gericht op groei, resultaat van de dynamiek in onze samenleving, aanpassing aan sich wisselende omstandigheden. Nu wij ons bevinden in het spiegelbeeld van de vrijwilligheid welke de „Club van Rome" ons voorstelde en het leven met zuinigheid een „must" is geworden is het interessant, nog eens enkele commentaren uit die tijd te lezen, zoals de lezingencyclus „Tussentijds Bestek" in april en mei van afgelopen jaar. Dr. J. Zijlstra — ons allen bekend — hield er een causerie over de economische orde; in de context van een streven naar vrijwillige beperking van de economische groei kwam hij tot de conclusie dat deze het beste uitgevoerd zou kunnen worden door met behoud van onze huidige economische orde de produktiviteitsruimte te besteden aan, als het ware te investeren in, vrije tijd. Het is mijn mening dat nu wij de „nul-groei" al hebben en als wij deze weer op willen heffen wij twee dingen moeten doen: de economische orde handhaven (het is nu bepaald geen tijd voor experimenten), en vrije tijd besteden aan, investeren in produktie of produktiviteitsverhoging.

Tot zover de lange-termijnontwikkeling, mijnheer de voorzitter, waar naar onze visie de machtigingswet zeker niet voor bedoeld kan zijn.

Boycott

Thans iets over de boycot, een naar wij hopen korte-termijnverschijnsel waaraan wij als Nederland zelf ook nog wel iets zouden kunnen doen.

Op pag. 5 van de „olienota" stelt de regering dat: „een korting op afleveringen" — dit woord onderstreep ik — „aan het binnenland in de orde van grootte van 30 à 35 pct. voor de eerstkomende maanden als een realistisch uitgangspunt voor het beleid dient te worden genomen."

Ik heb deze zinsnede volledig geciteerd ten einde de voorzichtige formulering nog eens goed in te laten werken. Begrijpelijkerwijs formuleert de regering datgene wat direct met de boycot en de effectiviteit ervan te maken heeft heel omzichtig, onder voorbehoud en met verwijzing naar onzekerheden. Wij hebben daar begrip voor. Maar het betekent ook dat wij zelf in het ongewisse verkeren. Wij moeten een zeer belangrijk wetsontwerp — en de daaruit voortvloeiende maatregelen — beoordelen en wij kennen alle feiten niet.

Wij kennen alle feiten niet, met name niet de ontwikkeling van de olie-aanvoer en het effect van de boycot daarop. Wat wij wél weten is dat de olie-produktie in de Golfstaten weer wat wordt opgevoerd — naar mijn meninig zullen de hogere prijzen daar ook wel iets mee te maken hebben — en dat het accent van het olie-probleem meer en meer op de financiële kant komt te liggen. Dat is een structureel probleem, en zeker geen crisissituatie, waarin distributie en speciale machtigingen passen. Ik verwijs nog eens naar het meest recente OESO-rapport, dat van vorige week vrijdag 4 januari, dat een achterblijven bij de vraag van de olieleveranties aan de Westelijke wereld van zes procent verwacht voor het eerste kwartaal van dit jaar.

Gegevens

Kan de regering ons gegevens verstrekken, mede in het licht van dit jongste OESO-rapport, waaruit blijkt dat de benzinedistributie nu nog absoluut nodig is? Ik wil ook nog eens verwijzen naar een artikel in „NRC-Handelsblad" van jongstleden zaterdag van mevrouw Smit-Kroes, waarin zij berekent dat dit niet het geval is. Zoals ik dit reeds heb gezegd, moeten wij de beoordeling van de situatie aan de regering overlaten, daar wij geen andere gegevens hebben. De regering kan uitmaken, of wij met een crisis dan wel met een probleem te maken hebben. Pas later zullen wij daarover een oordeel kunnen vormen. Ter afsluiting van dit gedeelte van mijn betoog heb ik drie vragen aan de regering.

Ziet zij evenals wij het verschil tussen grondstoffenprobleem op lange termijn en de speciale olieboycot op korte termijn en derhalve het verschil in maatregelen, welke in beide gevallen genomen moeten worden? Kan en wil de regering bij voorbaat verklaren geen gebruik te maken van de machtigingen, haar eventueel krachtens dit wetsontwerp gegeven, tenzij naar haar oordeel de vermindering van de leveranties uit hoofde van de boycot daartoe noopt? Ik trek hierbij een analogie met het wetsontwerp Selectieve Investeringsheffing. De regering heeft — op grond van veranderde omstandigheden — aangekondigd, deze wet voorshands niet toe te passen, maar zij verzoekt wel de parlementaire behandeling, welke alleen nog in deze Kamer moet plaatsvinden, voort te zetten. Ik zou mij een procedure met betrekking tot de Machtigingswet ook op deze manier kunnen voorstellen. Ziet de regering voorts enig verband tussen de tijdsduur van de benzinedistributie en de werkingsduur van de Machtigingswet?

Inhoud

Ik kom thans tot de inhoud van beide wetsontwerpen. Bij de beoordeling ga ik ervan uit dat er een ernstige situatie gaat ontstaan, een situatie van heroriëntering en aanpassing aan ingrijpend gewijzigde prijsverhoudingen, met onzekerheden over de gevolgen op de betalingsbalans, de rijksbegroting, de infla-

Daaraan hebben wij thans echter niets. Men is er altijd in ons land terecht van uitgegaan, dat in het bijzonder de bevoegdheden van opsporingsambtenaren zo nauwkeurig mogelijk moeten worden omschreven. Hier worden wel heel grote en onbepaalde bevoegdheden gegeven aan ambtenaren, die niet eens de opleiding en ambtsplichten van een opsporingsambtenaar behoeven te hebben. De regering moet volgens artikel 8 van de Europese Conventie van de Rechten van de Mens aantonen, dat deze bevoegdheden noodzakelijk zijn in een democratische samenleving voor het economische welzijn van het land. Dat bewijs is nog niet geleverd.

Stakingsrecht

Nu ik het toch over grondrechten heb, wil ik nog een vraag stellen over het stakingsrecht.

Indien de minister van Sociale Zaken krachtens artikel 3 de regels vaststelt betreffende lonen en andere arbeidsvoorwaarden, moeten de werkgevers die regels naleven, anders plegen zij een economisch delict. Het is echter de arbeiders niet verboden meer loon te vragen of te aanvaarden en het is dus ook niet uitgesloten, dat zij gaan staken om meer loon te krijgen dan de werkgever mag uitbetalen. Zulk een staking in strijd met de wettelijke regels vastgesteld door de minister van Sociale Zaken noemde hij in de Tweede Kamer een met de wet strijdige en dus ongeoorloofde daad in de zin van artikel 1401 van het BW. Dat klinkt goed antirevolutionair, maar zijn ambts- en partijgenoot van Binnenlandse Zaken heeft bij herhaling verklaard, dat hij het stakingsrecht van ambtenaren wil erkennen. Als die staken voor hoger loon, voor meer salaris, dan staken zij echter altijd — ook als er geen Machtigingswet is — ook tegen de regels door de overheid, zelfs bij algemene maatregel van bestuur, vastgesteld. Hoe kan zo'n staking dan wel geoorloofd zijn? Krijgen ambtenaren op dit punt meer rechten dan de gewone werknemers? En wat blijft er eigenlijk van het door de regering in het algemeen aanvaarde stakingsrecht over en hoe kan ze het Europese sociale charter aanvaarden als ze de meest gebruikelijke en meest algemeen als geoorloofd erkende staking, die om betere arbeidsvoorwaarden te krijgen, onwettig maakt. In Keerpunt 72 staat te lezen: Het stakingsrecht is een onvervreemdbaar recht. Een nieuwe wet waarborgt het stakingsrecht echter niet, integendeel, zij tast het in de kern aan. Het recht moge onvervreemdbaar zijn, het blijkt wel te kunnen worden afgepakt. Overigens kan de regering, als ik het goed zie, op geen enkele wijze tegen zulk een staking enigerlei maatregel nemen. Zij moet lijdelijk afwachten, of een of andere werkgever zich tot de rechter wendt en hem vraagt de staking te verbieden. De rechter wordt dan door deze Machtigingswet voor een beslissing gesteld, die hij moet nemen zonder enig richtsnoer in de wet en met tegenstrijdige uitspraken van bewindslieden. Het kan gaan om een belangrijk sociaal conflict en dat behoort de wetgever niet zonder duidelijke richtlijnen ter beslissing aan de rechter over te laten. Die komt dan op de „schopstoel", zoals de minister van Sociale Zaken zelf helaas al duidelijk demonstreerde in de Tweede Kamer door van voldoening te laten blijken, dat een bepaalde rechter met pensioen is gegaan. Hoe de rechter ook zal beslissen, hij wordt de zondebok; hij wordt betrokken in een sociale en politieke strijd, doordat de wetgever niet bij machte is regels omtrent de staking vast te stellen en voor zover hij dat wel doet, onjuiste regels geeft of handhaaft. Deze tot mislukking gedoemde inperking van het stakingsrecht en deze niet verantwoorde belasting van de burgerlijke rechter met een taak, die hem niet dient toe te vallen, maken voor mij dit wetsontwerp nog extra onaantrekkelijk.

---

dit is ons standpunt

Wet dient ander doel

Enkele citaten uit de rede van ir. H. J. Louwes, uitgesproken in de Eerste Kamer bij de behandeling van de Machtigingswet.

Bij de bestudering en analyse van de stukken, welke de regering heeft overlegd om de noodzaak voor de Machtigingswet aan te tonen, valt ons op dat er steeds sprake is van een drietal oorzaken welke een „dreigende ernstige verstoring van de nationale economie" zouden kunnen teweegbrengen. Ik citeer nu de considerans van het wetsontwerp betreffende de Machtigingswet. In één adem worden steeds genoemd, overigens in wisselende volgorde: de verminderde olieproduktie van de golfstaten; de stijging van het prijsniveau van vele geïmporteerde grondstoffen; de olieboycot jegens Nederland.

Van deze drie factoren zijn de eerste twee sterk onderling verbonden en de invloed ervan zal zich over vele jaren uitstrekken. Wij zullen met deze hoge prijzen voor moeilijker verkrijgbaar wordende produkten moeten leren leven. In elk geval rechtvaardigen zij naar de mening van mijn fractie niet, dat wij de regering hals over kop machtigen om allerlei noodmaatregelen te nemen.

Dat ligt anders met de derde factor, de Arabische boycot, onder meer jegens ons land. Een integrale uitvoering daarvan op korte termijn zou het noodzakelijk maken, diep ingrijpende maatregelen te nemen.

Grondstoffenmarkt

Ik wil thans eerst iets zeggen over de problemen op de grondstoffenmarkt, waarbij ik olie ook als een grondstof beschouw, hetgeen voor ons land met zijn grote petrochemische industrie zeker geldt. Reeds langer dan 1½ jaar is op de wereldmarkt der voornaamste grondstoffen een gestage prijsstijging merkbaar. Voor sommige wereldstapelprodukten als granen, eiwithoudende produkten en suiker heeft dit reeds tot spectaculaire prijsbewegingen aanleiding gegeven waarbij het begrip schaarste tegelijkertijd werd gebruikt, maar voor mineralen, hout, halffabrikaten uit olie, etc. gold hetzelfde.

Deskundigen in de verschillende branches hebben bij voortduring op deze ontwikkelingen gewezen maar hun stem werd niet of nauwelijks gehoord in een wereld die gewend was geraakt aan goedkope overvloed. Een uitzondering vormde misschien de „Club van Rome", vooral door de nadruk, welke de analist van deze groep legde op milieu en welzijn.

Ik zal niet proberen een diepergaande analyse van deze prijsbewegingen en schaarsteverschijnselen te geven maar een paar algemene opmerkingen moet ik er wel over maken ten einde aannemelijk te maken, dat het hier om een lange termijn, een structurele ontwikkeling gaat. Naar algemeen wordt aangenomen, heeft deze te maken met het achterblijven van de produktie bij de vraag, beide in mondiaal verband. Dit lijkt zeker het geval te zijn bij de door mij reeds genoemde granen, eiwitten, suiker, wol, katoen, etc.

Wereldbevolking

De stijgende wereldbevolking én een op peil blijven van de koopkracht — ook in volkrijke ontwikkelingslanden — veroorzaken een gebruiks- of consumptieniveau, dat hoger ligt dan de produktie van deze goederen. Aan de

Rotsvast in het midden

Rede, uitgesproken door mevrouw H. V. van Someren-Downer, voorzitter van de VVD, tijdens de algemene ledenvergadering van de partij op 22 maart 1974 te Utrecht.

Nederland is een klein land, maar heeft binnen West-Europa een strategische ligging, die ons politiek meer gewicht geeft dan het aantal vierkante kilometers dat ons Koninkrijk groot is doet vermoeden. De VVD is bepaald nog niet de grootste partij, maar is in het binnenlandse politieke krachtenveld een andere factor geworden dan enkele jaren geleden. Het ene, onze ligging in Europa, is een objectieve constatering, het andere een feit om trots op te zijn.

Trots is prettig, maar bij het veel grotere aantal liberale leden en kiezers horen verplichtingen. We kunnen niet volstaan met kritiek op de regering (wel de plicht van een oppositiepartij, maar niet de enige), we moeten ten eerste de mensen allereerst de harde waarheid durven zeggen; dat schept op den duur meer vertrouwen dan bolle taal en opschepperij, en ten tweede moeten we die mens oplossingen bieden. Het een kan niet zonder het ander.

Wereldsituatie—Europa-Nederland—VVD, een hoogmoedige combinatie, maar toch de enige uitvalshoek van waaruit we reëel kunnen opereren. Onze kiezers kijken naar de televisie, lezen de kranten en trekken hun conclusies. Te vaak lijkt de Nederlandse politiek dorpspolitiek, die niet van belang is, te vaak praten we over bijzaken. We kunnen ons geen dorpsruzies meer veroorloven, er is te veel aan de hand.

Politburo

De Frankfurter Allgemeine Zeitung, een uiterst betrouwbare krant, weet dezer dagen te berichten dat een lid van het Russische Politburo (van zijn kant hoopvol) constateert dat er een verscherping van alle tegenstellingen in de burgerlijke maatschappij plaats vindt, zodat elk ogenblik in het ene of andere deel van die maatschappij een situatie kan ontstaan, waardoor de weg wordt geëffend voor een fundamentele revolutionaire omvorming.

Wat deze koele, ongetwijfeld politiek goedgeschoolde Rus hiermee bedoelt is duidelijk. Wat linkse zwevers bedoelen met een ander maatschappijmodel en andere structuren is duidelijk, maar juist door die vaagheid is invulling van dit model van buitenaf — als West-Europa mitsgaders ons vaderland verder verzwakt zijn — niet zo erg moeilijk meer. Dat is de situatie. Iedere verfraaiing van het beeld is onoprecht. Dank zij de Haagsche Courant kwam het citaat uit Moskou onder onze ogen.

Nederland kan de wereld niet redden en we kunnen de wereld onze wil niet opleggen. Nuchtere liberalen constateren, gelijk de opstellers van het Liberaal Manifest, dat er drie grote machten zijn die ieder trachten hun eigen machtsgebied zoveel mogelijk uit te breiden.

Het Manifest constateert koel dat Rusland zal trachten West-Europa als machtsfactor uit te schakelen en aan zichzelf dienstbaar te maken terwille van de eigen Russische handhaving tegenover China en de VS. Deze Finlandisering is het hoofdgevaar. Dat wij daarom de Nato in stand helpen houden is duidelijk, maar er is meer. Wij zullen ook geestelijk weerbaar moeten blijven en net zo nuchter als de opstellers van het Manifest de gevaren moeten onderkennen, die ons binnenslands bedreigen en die een verre Rus in het Kremlin kennelijk doen likkebaarden.

In die binnenlandse situatie speelt onze vergrote VVD een rol en hebben wij als snelst gegroeide partij een enorme verplichting jegens alle Nederlanders die ons hun vertrouwen hebben gegeven. De VVD van Wiegel won onder een brede groep van onze bevolking geschoolde arbeiders, middenstanders en vooral de jongeren, de gloednieuwe kiezers.

Het midden

Een dergelijke partij heeft maar één plaats in het politieke krachtenveld en dat is het midden, het riskante midden waar gedacht en afgewogen moet worden. Het is ook de plaats waar kennelijk steeds meer kiezers zich veilig voelen. Niet alleen in Nederland, in alle West-Europese landen waar verkiezingen zijn gehouden zien we een vlucht vanaf de vleugels naar het midden. De mens, geconfronteerd met een zorgelijke wereldsituatie, vraagt voor zichzelf rust en zekerheid. In werkelijkheid zijn de aantallen mensen die extreme oplossingen ter linker- of ter rechterzijde willen, verwaarloosbaar klein, ook al schijnen zij door een zekere luidruchtigheid talrijker.

Wil de VVD het vertrouwen dat velen ons gaven waar maken, wil de VVD weer regeringsverantwoordelijkheid gaan dragen, dan moet zij zich haar positie en de duidelijke voorkeur van de burgers bewust blijven, welke stormen er ook opsteken.

De VVD moet:

- rotsvast in het midden blijven,
- redelijkheid vooropstellen,
- uitersten vermijden en
- de echte problemen met realiteitszin tegemoet treden zonder de pseudo-progressieve bolle termen, waarover iedere dag door mensen die wel wat beters te doen hebben geleuterd wordt.

„Rechts"

De echte conservatieven zullen ons voor rood uitmaken, de extreem linksen zullen ons rechts noemen en ons een bourgeois-mentaliteit verwijten. De laatste groep krijgt — alles is aan mode onderhevig — op het ogenblik communicatief wat meer kansen, vandaar dat de VVD op luidruchtige wijze rechts genoemd wordt.

Met beide groepen moeten wij oppassen. Ik ben niet bereid de partij naar een van beide zijden te laten trekken. Niet naar rechts om zoveel mogelijk ontevredenen te trekken, niet naar links omdat het zo modieus is en in sommige kringen ten onrechte voor uiterst intellectueel versleten wordt. Ik ben bereid heel lang met mensen te praten, ik wil lang trachten hen te overtuigen, ik ben nooit bereid voor een lawaaiige groep, waar die ook vandaan komt, de partij te laten omturnen. Het sterke kader van onze partij en de Kamerfracties weet ik in dezen achter mij.

Als de ARP onder voorzitterschap van de huidige staatssecretaris voor Onderwijs, mijn ex-collega de heer Veerman, jaren geleden niet gezwicht was voor een handjevol extreme drijvers onder leiding van een zekere heer Feddema, dan bestond misschien nu het kabinet-Den Uyl niet. U ziet wat zoiets voor gevolgen kan hebben. Het is niet toevallig dat bij enquêtes blijkt dat in de ARP kader en aanhang niet meer op elkaar aansluiten. Het was het kader, hetzelfde geldt voor de KVP, dat met de PvdA wilde regeren, omdat beide partijkaders hun oor te luisteren legden bij kleine groepjes die modieus praatten. De ARP verloor de Feddema's dezer aarde toch, versleet tegelijkertijd een van haar weinige groten, Biesheuvel, en verliest thans haar kiezers.

De PvdA liet zich omturnen door Nieuw Links en de kloven in de Neder-

landse politiek werden groter dan ooit. Een ontwikkeling als wij in Duitsland zien en die er in de jaren zestig inzat werd hierdoor onmogelijk gemaakt en de patstelling in de Nederlandse politiek werd een feit.

Omturnen

Wanneer de omturning van een paar partijen voor het oog van Neerlands volk zich in enkele jaren tijds heeft voltrokken, dan verwacht men wat al te gemakkelijk dat het de laatste der grote partijen ook wel zal overkomen. Dat nu zal niet en mag niet. Die laatste partij dat zijn wij. Maar wij worden niet omgeturnd. Wij blijven vasthouden aan ons uitgangspunt: de mens een zo groot mogelijke levensruimte geven, niet alleen materieel, maar vooral ook geestelijk.

Aangezien alles op dit ondermaanse, althans het meeste, betaald moet worden, komt er wel eens een te grote nadruk op het cijfermatige, op het economische en lijkt het hele politieke debat op een cijfergevecht, dat de mensen maar matig kan boeien. Het gaat echter om zoiets als menselijk geluk, zekerheden en een vertrouwen in de toekomst. Wie politiek bedrijft zal dat altijd voor ogen moeten houden.

Ik zal niet zeggen dat de socialisten die ons nu regeren die normen niet hanteren, maar hun methoden zijn zo achterhaald dat zij dwang nodig hebben om hun maatschappij te bouwen. En niet alleen dwang maar ook machtsmisbruik. De Machtigingswet, die zo nodig was voor de crisissituatie van enkele maanden geleden, wordt gehandhaafd voor iets anders: Het bereiken van socialistische doelstellingen. Wiegel kreeg gelijk. Den Uyl worstelde zich in het Catshuis nadat hij zijn kiezers en ook zijn regeringsmakkers, de KVP en de ARP, inspraak en democratisering had beloofd.

Wat kwam er uit de bus: een grote macht voor de centrale overheid. Den Uyl heeft altijd geroepen toen hij in de oppositie zat, dat de macht van de gekozen volksvertegenwoordigers versterkt moest worden. Wat nu? Aangenomen moties gaan in de prullenmand. Inspraak vanuit de bevolking moest gehonoreerd worden, naar actiegroepen moet geluisterd worden. Wat is de harde werkelijkheid? De grootste actiegroep die Nederland ooit heeft gekend, de Vrienden van Veronica, wordt met argwaan tegemoet getreden; er worden allerlei drogredenen bedacht om de wensen van deze mensen niet in te willigen.

Socialisme overleefd

Spreiding van kennis, een leus waarmee ieder het eens is in die zin dat we willen dat iedereen zoveel mogelijk kennis vergaart. Wat blijkt hier het panacee der socialisten? De middenschool waar alle leerlingen van welke begaafdheid of geaardheid dan ook jaren lang bij elkaar gehouden worden. De sterken en de intelligentsten overleven dat wel maar waar blijft het reeds achtergestelde arbeiderskind? Alweer bereikt de socialist het omgekeerde van wat hij beoogt, het verzet van de communist Bakker tegen dit hersenspinsel getuigde van meer realiteitszin dan de socialisten schijnen te bezitten.

Waarom verkeert deze regering in zo'n zichtbare kramptoestand, waarom pakt alles omgekeerd uit? Niet omdat de socialisten het vanuit hun zienswijze slecht menen, maar omdat hun leer overleefd is. Het socialisme is een gepasseerd station. Zij die door middel van Nieuw Links de PvdA omturnen in een meer dogmatische marxistische richting, hebben niets geleerd van een van de grootste vergissingen van Marx, namelijk dat de middengroepen er na verloop van tijd niet meer zouden zijn. Marx zag enerzijds een proletariaat en anderzijds hoge en rijke uitbuiters tegenover elkaar staan. Zijn hele leer gaat inderdaad voor middengroepen niet op. Een Verelendungs-theorie, een macht voor het proletariaat zijn voor een middengroep niet interessant. Het is een groep van individualisten, die aan het in collectieven denkende marxisme geen boodschap hebben.

De werkelijkheid was dat de middengroep in aantal steeds groter werd. De moderne truc om bijvoorbeeld nu ook wetenschappelijke ambtenaren arbeiders te noemen is een te doorzichtigen dialectiek, die nodig is om aangepast te blijven aan de leer van de grote voorman. Als Marx nog leefde zou hij vast in Nederland gaan wonen. In geen geïndustrialiseerd Westeuropees land doen de socialisten van deze tijd zoveel marxisme in hun leer. In geen land zal de hedendaagse profeet Marcuse zo geëerd zijn als in Nederland.

Holle termen

Het is merkwaardig dat overal waar

behandeling in beide Kamers. Ja, zelfs zouden de ministers elke toelichting achterwege kunnen laten.

De ministers moeten onverwijld wettelijke goedkeuring van voorschriften over de huurprijzen en voorschriften voor de arbeid van vreemdelingen, die afwijken van de bestaande wet, aan de Tweede Kamer vragen. De Tweede Kamer krijgt dus een soortgelijke positie als die van deze Kamer bij de behandeling van een wetsontwerp. Zij mag de beschikking van de minister al dan niet goedkeuren, zij mag dus nog „ja" of „neen" zeggen, maar amenderen is er ook voor haar niet meer bij. De Tweede Kamer kan mijns inziens wel haar goedkeuring aanhouden tot de minister een voor haar verlangde wijziging in de beschikking aanbrengt. Als de Tweede Kamer een wetsontwerp tot goedkeuring in het geheel niet behandelt — dit is lang niet onwaarschijnlijk — blijft de beschikking onverminderd van kracht. Het lijkt een beetje op de goedkeuring van een verdrag, maar met dit zeer grote verschil, dat een verdrag niet kan werken voordat het door beide Kamers is goedgekeurd, terwijl de ministeriële beschikking onmiddellijk in werking treedt en blijft werken, tenzij één van de Kamers haar uitdrukkelijk niet goedkeurt. Dezelfde goedkeuringsprocedure vindt plaats als de minister van Sociale Zaken een regeling van lonen of andere arbeidsvoorwaarden vaststelt die naar zijn mening onverwijld noodzakelijk was. Als er niet zo'n haast bij is, dan moet de zakelijke inhoud tevoren aan de Tweede Kamer worden medegedeeld. De minister behoeft dan verder niets te doen, als hij maar tien dagen wacht met de definitieve vaststelling. In die tien dagen kan de Tweede Kamer desgewenst haar oordeel geven over de voorgenomen maatregel, maar het is en blijft de minister die uiteindelijk besluit of hij de maatregel, eventueel gewijzigd, zal doorvoeren.

Van elke maatregel en van elke beschikking, dus ook als de goedkeuring daarvan bij de wet moet worden geregeld, moet na het vaststellen mededeling worden gedaan aan de Staten-Generaal, dus ook aan deze Kamer. Wat kan zij na een dergelijke mededeling doen? Zij kan in ieder geval de minister hieromtrent ter verantwoording roepen als er geen wetsontwerp tot goedkeuring nodig is, onverschillig wat de Tweede Kamer doet.

De vraag wordt moeilijker als een ontwerp ter goedkeuring bij de Tweede Kamer is ingediend. In beginsel past in deze Kamer toch geen discussie over een wetsontwerp dat nog bij de Tweede Kamer in behandeling is, maar de mededeling van de genomen maatregel aan deze Kamer, die moet worden gedaan krachtens het vierde lid van artikel 23 van het ontwerp, staat naast en los van de indiening van het ontwerp tot goedkeuring daarvan. Het komt mij voor dat deze Kamer naar aanleiding van die mededeling toelichting en verantwoording aan de regering zal kunnen vragen, in het bijzonder als de Tweede Kamer geen aanstalten maakt, het goedkeuringsontwerp te behandelen. Het is wel wat vreemd, maar de gehele procedure is nogal zonderling en niet zo doordacht. Ik zou graag willen weten of de regering ook zo over de positie van deze Kamer denkt. Ik verneem ook graag, of artikel 23 ook moet worden toegepast als een ministeriële beschikking wordt ingetrokken. Ik weet het niet, maar er zijn krachtige argumenten zowel vóór als tegen een bevestigend antwoord aan te voeren op de vraag of de pocedure in dit geval moet gelden. Het is naar mijn mening een verzuim, dat het ontwerp deze vraag onbeantwoord laat.

Europa

Heeft het kabinet zich gerealiseerd, dat deze geduchte uitschakeling van de Staten-Generaal bij de belangrijke wetgevende maatregelen die deze Machtigingswet aan de ministers wil toevertrouwen, toch eigenlijk schril afsteekt tegen de terecht vasthoudende en al zo lang voortgezette Nederlandse aandrang in de Europese Gemeenschap om de bevoegdheden van het Europese Parlement te versterken?

Zullen onze partners, vooral zij die van die versterking afkerig zijn, deze regering, als zij zich daar wederom voor inzet, niet voorhouden: „Wat wilt ge toch? Zodra er moeilijkheden in uw eigen land rijzen, schakelt ge uw eigen parlement grotendeels uit. Een deel daarvan krijgt of de kans om zijn oordeel te geven over een maatregel, die gij en gij alleen gaat nemen, of het parlement mag nakaarten over een maatregel, die gij en wederom gij alleen hebt genomen. Zeker ge kunt nog worden weggestuurd. Maar dat is net zo theoretisch als de bevoegdheid van het Europese Parlement om de Europese Commissie tot aftreden te dwingen".

Wat zal het antwoord van het kabinet op zulk een betoog zijn? Zal het deemoedig moeten erkennen dat het bezig is ons parlementaire stelsel te vervangen door het gouvernementele stelsel van de Vijfde Republiek? Heeft het kabinet ook wel eens bedacht of het aanvaardbaar en geoorloofd is dat het op eigen houtje op een klein stukje van het gebied der gemeenschappelijke markt een zo volledige ordening van het economisch verkeer instelt en handhaaft? Is daarover overleg geweest met de Europese Commissie te Brussel?

Ook als deze zich niet verzet heeft, blijft voor leden van de Nederlandse Staten-Generaal de vraag hoe groot het uitwijkingseffect van dit ontwerp zal zijn, hoevele personen en bedrijven hun activiteiten naar een ander deel van de gemeenschappelijke markt zullen verleggen of juist daar hun bedrijvigheid zullen uitbreiden. Is het kabinet hiervoor niet beducht en zo nee waarom niet?

Vreest het in het bijzonder geen nadelige gevolgen van de dividendstop, die overigens alleen nadelig zal zijn voor kleine vermogensbezitters, die van de opbrengst moeten leven, maar alleen maar voordelig is voor de grotere? Voor de staat zelf maakt de regering natuurlijk al bij voorbaat een uitzondering op de dividendstop. De staat kan het geld niet missen, de burgers wel.

Hoe langer men dit onderwerp bekijkt, hoe meer vragen er rijzen. Zo wordt de ministeriële beschikking over de huurprijzen terecht zo belangrijk geacht, dat deze blijkens artikel 23 altijd door een wetsontwerp tot goedkeuring daarvan moeten worden gevolgd. Maar anderzijds is nu juist weer het overtreden van de voorschriften van zulk een huurprijsbeschikking bij uitzondering niet strafbaar gesteld. De enige sanctie is dat hetgeen ingevolge de wet onverschuldigd aan verhoogde huurprijs is betaald door de huurder gedurende één jaar na de eerste betaling kan worden teruggevorderd. Hoeveel kamerleden, ja zelfs hoeveel minister zal het bij lezing van deze bepaling in artikel 22 duidelijk zijn wat men mag terugvorderen en bij welke rechter de huurder daarvoor moet zijn.

Meer vragen

Ik althans weet het niet. Vast staat dat de verhuurder na dat jaar zijn verhoogde huurprijs volledig mag houden en hem ook daarin verder niets kan gebeuren dan ten hoogste die terugvordering, terwijl de werkgever die te veel of te weinig loon heeft betaald, of de verpachter die zich te veel pacht heeft laten betalen te allen tijde voor de economische strafrechter kan worden gesleept. Waarom zijn en blijven die wel strafbaar en een de wet overtredende verhuurder niet? Het lijkt me voer voor penologen en criminologen en wellicht zelfs een interessante vraag voor de gewezen hoogleraar in het strafrecht, die ook het wetsontwerp moet verdedigen. Deze minister heeft in de Tweede Kamer ook een studie toegezegd van de vergaande inbreuken op de privacy, die de artikelen 24 en 25 van dit wetsontwerp bevatten. Ik weet zeer wel — de minister-president was al zo vriendelijk mij eraan te herinneren — dat soortgelijke bepalingen in verschillende andere wetten voorkomen, maar wij zijn sedertdien wel wat meer attent en gevoelig geworden door internationale organen als de Raad van Europa en in het bijzonder door een parlementaire conferentie, bijeengeroepen door die Raad, waarvan de heer Van der Stoel de bekwame voorzitter was.

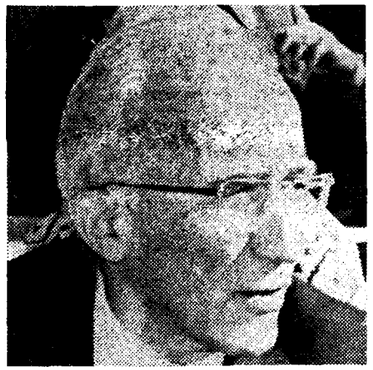
Angstwekkend

Artikel 25 is bovendien door een amendement in de Tweede Kamer nog verrijkt met een bepaling over het verschoningsrecht die de minister merkwaardig en een anomalie noemde en nog vele andere minder vleiende kwalificaties gaf, terecht naar mijn mening. Dat deze zo ruime inlichtingen- en inzageplicht over zo'n breed terrein als dit wetsontwerp bestrijkt angstwekkend is, dat het griezelig is als mensen inlichtingen moeten geven, met het verstrekken waarvan zij zichzelf aan een vervolging blootstellen, dat het bedenkelijk is dat men evenzeer gedwongen kan worden alles te vertellen wat men weet over de verdiensten of huren van anderen, zal het kabinet wel niet ontkennen. Ik wens de minister sterkte met zijn studie.

De verstarring die van de nieuwe algemene regels zal uitgaan, de onrechtvaardigheden, die ze juist door hun algemeenheid noodzakelijk meebrengen, zullen averechts werken. Als de regering zou aantonen dat bepaalde maatregelen thans nodig zijn om de economisch zwakkeren steun te bieden, dan zouden wij ons daarachter scharen. Dat zullen wij ook doen als de noodzaak blijkt om schaars geworden energie of andere goederen zó te verdelen, dat zij op de voor de samenleving als geheel nuttigste wijze worden gebruikt en de economisch zwaksten daarvan niet verstoken blijven. Maar daarvoor is naar het ons voorkomt de bestaande wetgeving alleszins toereikend. Dat nu plotseling ieder en alles moet worden geordend, dat het algemeen belang geschaad wordt als een werknemer wat meer ontvangt dan een minister wenselijk acht, een notaris wat meer berekent voor een testament en een onderneming die goed geboerd heeft haar winsten niet oppot maar uitdeelt, kan er bij velen niet in.
Kenmerkend voor het wetsontwerp is ook, dat het als het ware en passant even het laatste beetje zeggenschap van de provincies en gemeenten over de salarissen van hun eigen ambtenaren ontneemt en bij de Kroon concentreert. Eist het landsbelang nu echt, dat de Kroon regelt wat de adjunct-commies A der gemeentesecretarie van Hindeloopen en de gemeentewerkman B te Aardenburg verdient?

Vervreemding

Wij willen een misverstand vermijden. Ik althans twijfel niet aan de democratische gezindheid van deze minister-president. Mijn fractie echter vindt de machtsconcentratie die het ontwerp beoogt als zodanig verkeerd, onverschillig in wier handen die macht komt. Wij geloven ook niet dat de samenleving ermee is gebaat. Ook een overheid bezield met de beste bedoelingen zal bij de uitoefening van deze bevoegdheden moeten tekortschieten en uiteindelijk meer kwaad dan goed stichten. De overheid overschat eenvoudig haar krachten en mogelijkheden, als zij allerlei doodgewone economische handelingen aan banden legt, nauwkeurig regelt en haar ambtenaren alles en een ieder laat nasnuffelen. Zij vervreemdt zich van de burgerij en vervreemdt de burgerij van het recht, de burgerij gaat haar en haar ambtenaren als vijand zien, als zij met welke goede bedoelingen ook zichzelf en haar ambtenaren een zeggenschap en toezicht toedeelt als dit ontwerp tracht te doen.
De ministers kunnen volgens dit ontwerp regels geven zonder dat hun bevoegdheden worden beperkt behalve door een nietszeggende zin, nog bij amendement ingevoegd, dat naar hun eigen oordeel het algemeen sociaal-economisch belang zulks vereist. Deze door een amendement ingelaste formulering is zo ruim dat zij praktisch elk ingrijpen dekt. Het algemeen sociaal-economisch belang omvat niet alleen oliecrisis, niet alleen conjunctuurpolitiek, maar ook de structuurpolitiek. En bij de structuurpolitiek speelt de inkomstenverdeling een grote rol. Juridisch zal het kabinet met behulp van deze formulering voor vrijwel elk doel, ook voor een door haar gewenste inkomenspolitiek, van de te verkrijgen diep ingrijpende bevoegdheden gebruik kunnen maken.
Ik wil de Kamer niet onthouden, hoe één van haar vroegere sieraden, die ook geruime tijd op de voorzitterszetel heeft

MR. C. H. F. POLAK

gezeten, mijn vereerde leermeester, prof. Kranenburg, een vooraanstaand lid van de Partij van de Arbeid, over zulk een ruime delegatie van wetgevende bevoegdheden dacht. In de achtste druk van zijn vermaard Handboek over het Nederlands Staatsrecht, waaraan ook zijn zoon, de gewaardeerde griffier van de delegaties uit de Staten-Generaal naar internationale parlementaire vergaderingen, heeft medegewerkt, leest men onder meer: Wanneer de wetgever slechts vasthoudt aan de gedachte, dat hij geen onbepaalde algemene delegatie aan een ander orgaan mag geven, maar zelf de beginselen, de algemene gedachtengang van de regeling heeft vast te stellen, dan is tegen de geest van de Grondwet niet gezondigd. Een onbepaalde delegatie aan de regering is zonder enige twijfel ongrondwettig. Het komt, aldus nog steeds prof. Kranenburg, neer op de lex regia van de Instituten, waarbij aan de princeps de onbepaalde macht wordt gedelegeerd om regelen met wetskracht uit te vaardigen: quod Principi placuit, legis habet vigorem. Hetgeen in het Nederlands van het wetsontwerp betekent: Wat Boersma behaagt, zal kracht van wet hebben.
De regering zal hiertegen wel weer aanvoeren dat zij het BBA 1945 heeft gevolgd, dat bijna 25 jaar heeft gegolden. Het klinkt voor sommigen misschien sterk, maar het is het niet. Dat besluit is nooit door het parlement aanvaard; het is in 1945 vastgesteld als noodwetgeving, toen er nog geen Staten-Generaal was. Het besluit ging er van uit dat voor de wederopbouw van dit verwoeste land werkgevers en werknemers zouden samenwerken met elkaar en met de overheid, zodat deze laatste zou kunnen volstaan met sanctioneren wat partijen overeenkwamen. Alleen zolang die samenwerking bestond, heeft het besluit ook kunnen functioneren. Die situatie is er thans niet: de polarisatie viert helaas hoogtij en toch komt de regering met een wet die veel meer de titel van „knevelwet" verdient dan de eertijds zo bestreden Wet op de Loonvorming.

BAB-beroep

Een belangrijk bezwaar is ook, dat helemaal onbegrensd is de bevoegdheid van de ministers om weer van hun eigen regels vrijstelling of ontheffing te verlenen. Tegen een weigering van een vrijstelling heeft, als ik het goed zie, niemand enig rechtsmiddel, tegen de weigering van een ontheffing is er slechts een vrijwel waardeloos beroep op de Kroon.
Het is immers slechts een zogenaamd BAB-beroep, dus beperkt tot de schending van rechtsregels, maar er zijn juist geen rechtsregels. Elke rechtsregel omtrent het al dan niet verlenen van een ontheffing, waaraan de Kroon een beroep zou kunnen toetsen, ontbreekt.
Onduidelijk is ook waarom hier de Kroon is gekozen als beroepsrechter en niet zoals in de Prijzenwet, krachtens welke de inkomsten van de beoefenaars van de zogenaamde vrije beroepen zullen worden geregeld, de gebruikelijke rechter in sociaal-economische zaken, die ter zake ook deskundig is, het College van Beroep voor het Bedrijfsleven.
Zijn bij de vrijstellingen en ontheffingen de ministers geheel vrij, bij de totstandkoming van de zo diep ingrijpende regels is het, zoals ik zei, praktisch niet anders. Deze algemene regels zullen worden vastgesteld volgens de tekst der wet door één of meer ministers na overleg met een ander, maar in werkelijkheid — het is hier bij herhaling door de minister-president verzekerd — door de ministerraad. Waarom dan niet bij algemene maatregel van bestuur? Dat eist de Grondwet voor dergelijke besluiten. Het antwoord op die vraag heb ik nog steeds niet ontvangen. Trouwens, overeenkomstig artikel 72 der Grondwet is wel een algemene maatregel volgens artikel 11 van het ontwerp vereist voor de arbeidsvoorwaarden van de ambtenaren. Waarom kan en moet dit dan niet voor de arbeidsvoorwaarden van gewone werknemers? Waarom moet dit weer wel voor de pachten, krachtens artikel 3 van de Pachtwet, en waarom niet voor de huren? Een algemene maatregel heeft toch voor, dat de Raad van State wordt gehoord, een verstandig college, en dat zij ook van een duidelijke toelichting voorzien aan de Koningin moet worden voorgelegd. Bij een ministeriële beschikking ontbreekt letterlijk alles van hetgeen aan de totstandkoming van een wet voorafgaat: geen openbaarheid van schriftelijke stukken, geen openbare

dogmatische hervormers bezig zijn, dezelfde trucs gehanteerd worden. Een bepaalde groep verklaart zichzelf geëmancipeerd en roept dan verdrietig uit dat de rest van de mensen geholpen moet worden om geëmancipeerd te worden. Dat hiermee de hervormers zichzelf als een soort elite gaan gedragen ligt voor de hand, ook dat zij de medemensen niet als mondig behandelen en hen voorschrijven hoe er gedacht moet worden. Het is niet toevallig dat een regering-Den Uyl met een paternalistische machtigingswet komt. Vader weet wat goed voor ons is. Alles wordt dan overgoten met een saus van heerlijke termen als democratisering — wat was dat ook alweer? — en inkomensbeleid, — wat komt daarvan terecht behalve nivellering?

We horen over structuren en inspraak, de hele rimram van dergelijke termen en dialectiek kan men, als men wil, iedere dag horen van extreem linkse lieden, als zij zo vriendelijk zijn onze vergaderingen te bezoeken en met ons in debat gaan. Ik zeg opzettelijk: zo vriendelijk zijn. Ik wil de holle termen steeds weer horen om duidelijk te maken dat ze niets betekenen. Wat betekent structureel geweld? Wat wil zeggen wijzigingen in structuren? Waar zitten de scharnieren van de ommekeer? Wat is een niet-inhoudelijke gedragsconsensus en — wat ik het ergste vind — wat betekent „de opbouw van de nieuwe wereldstad"? Hoe ziet die eruit? Wat zijn de voorwaarden voor meer menselijk geluk in die nieuwe stad? Onze huidige samenleving moet kapot, er moet op de puinhoop een nieuwe gebouwd worden. Voor dat vage ideaal is geen middel te erg: Provocatie, bezetting, sabotage, chaotisering, overval, aanslag en ontvoering. Ik citeer hier uit „Naar een strategie en methodiek voor sociale actie" door Piet Reckman, docent aan de Sociale Akademie de Horst.
Wat moet hiertegenover staan? Hoe maken we onze jongeren weerbaar? Niet door een „slaat-er-op"-mentaliteit, wel door een bewuste aan de echte problemen van vandaag aangepaste ideologie, dat wil voor mij zeggen, een modern liberalisme. Als ooit de mens daarnaan toe is geweest dan is het nu.

Jonge liberalen

In ons Manifest, lang voor de machtsperiode Den Uyl geschreven, staat: Wie alles angstig collectief wil regelen, geeft daarmee blijk van een misantropische instelling. Een maatschappij die daardoor wordt beheerst verkeert in haar nadagen. Liberalen willen niet een bepaald menstype creëren, wij vinden wel dat wij beter richting kunnen geven aan 'n jonge generatie met meer durf dan de huidige socialisten. Deze jongeren zullen een kracht vormen waartegen zowel het verzuilde conservatisme als het romantische anarichsme van links niet bestand zullen blijken. Het is onze grootste kracht dat de jongeren in groten getale bij ons komen.
De liberalen in Nederland zijn te laat strijdbaar geworden, zijn zich te laat hun opdracht bewust geworden. De verhalen over verrechtsing, over poujadisme, zijn daarom zo belachelijk maar eigenlijk ook verdacht, omdat bij een eenvoudige program-vergelijking al duidelijk is dat het liberalisme zich de laatste tien à vijftien jaar ontwikkeld heeft tot een moderne ideologie, die rekening houdt met de mens van vandaag, zoals hij geworden is na 25 jaar van toenemende industrialisatie en toegenomen welvaart.

Groei

Wie nu zegt: „Stop de groei" handelt in wezen elitair en a-sociaal. Zolang nog niet ieder voldoende deel heeft aan de welvaart, zolang er nog problemen zijn die alleen met de zogenaamde supertechniek oplosbaar zijn, mag er geen demagogie worden bedreven met een stop van de groei.
Ik noem het demagogie omdat iedereen kan nagaan dat Nederland geen eilandje is, maar een onderdeel van West-Europa. Rotterdam zal ondanks de olie-boycot blijven bloeien zolang de Duitsers niet net zo gek geworden zijn als de Nederlandse anti-groei profeten. We zullen deel blijven hebben aan het economische leven van West-Europa. De regering kan er natuurlijk nog voor zorgen dat behalve Perzië, een onzer grootste olie-leveranciers, nog andere landen boos op ons worden. De regering kan ook nog de multinationale olieconcerns gaan hinderen, dat zou de groei wel kunnen afremmen. De armsten worden daar niet beter van, integendeel. We kunnen hoogstens onze eigen mensen en vooral de allerbesten de moed in de schoenen doen zinken.
Den Uyl weet heel goed dat hij de problemen van de armsten niet oplost door nivellering. Hij moet beseffen dat hij, gedwongen door een kleine groep partij-ideologen, een deel van ons volk ophitst tegen een ander deel. Door steeds op de afgunst te spelen maak je de zwakke niet sterk, door beschuldigend te wijzen naar de ondernemers polariseer je binnen de samenleving. Wie de geschiedenis van de polarisatie tussen de Groenevelt-bond en de bedrijfsgetrouwe vakbondsmensen bij de Hoogovens in de kranten heeft gevolgd weet welke gevaren ons bedreigen. We polariseren ons kapot en wie er uit de verte staat te lachen zei ik u al. Nu al heeft de PvdA samen met haar bondgenoten in verschillende provincies het initiatief genomen de VVD en soms de christelijke partijen uit het bestuur weg te polariseren.
Er zijn socialisten die dit alles net zo zien als wij, die zich net als wij afvragen waarom onze samenleving uit elkaar gepolariseerd moet worden, die heel goed weten dat de Russen die beweren defensief te zijn een enorme strijdmacht bezitten, veel te groot om defensief te zijn met twee à drie keer zoveel tanks als de NATO en een onderzeebootvloot die de machtigste ter wereld is en die over alle zeeën om ons heen ligt. Die weten ook dat diezelfde Russen heus niet bang zijn voor een NATO-overval, maar dat zij integendeel wel degelijk politiek-offensieve bedoelingen hebben, al was het maar om ons onder druk te kunnne zetten. En wat is er mooier dan een West-Europa als een uitgegeven vrucht onder politieke druk te brengen?

Wegwezen

Gelijk met de toegenomen kracht van de Warschau-pact landen neemt de georganiseerde intimidatie en indoctrinatie toe. Ik citeerde u uit een bestaand boek. Hoe is uw reactie daarop? Hoe denken vele mensen zonder het uit te spreken? Hoevelen praten met vrienden over de toekomst van hun kinderen in besloten kring, zodat vooral de buitenwereld het niet zal horen? Ik wil het dan wel hardop zeggen: Dit land gaat naar de knoppen, we moeten er of gauw wat aan doen of we moeten zorgen dat onze kinderen uitstekend Engels leren spreken om op tijd weg te wezen. Ik had dit al opgeschreven voor de schrijver Gerard Reve zondag j.l. zijn hartekreten via de televisie uitte. Ik denk over sommige bevolkingsgroepen — niet-blanke landgenoten en arbeiders — overigens anders dan hij.
Ik zal nooit zeggen dat de democraat en goede Nederlander Den Uyl deze hele ontwikkeling goedkeurt, ik zal niet zeggen dat Van Kemenade denkt als Reckman, ik zal geen moment denken dat de KVP en ARP zo willen denken, laat staan handelen. Maar waarom houden ze dan hun mond? Waarom wordt er populair gepraat over vermindering van onze defensie-inspanning? Waarom word je voor rechts en reactionair uitgemaakt als je de stellingen van Reckman en de zijnen verwerpelijk acht? Iedere rechtgeaarde sociaal-democraat, iedere christen-democraat, zal als onze democratie en onze vrijheid hun lief zijn — en ik ben ervan overtuigd dat dat bij de meesten nog altijd zo is — zijn stem moeten verheffen.

Nieuwe regering

Den Uyl en de zijnen hebben al te veel meegeleuterd in het nieuwe holle jargon om als regering nog stelling te kunnen nemen tegen de uitholling door uiterst links. Alleen daarom al moeten zij weg. De mensen moeten weer vertrouwen krijgen, moeten weer toekomst zien voor hun kinderen. Dat hangt niet alleen af van een gezond financieel-economisch beleid, hoe onmisbaar en belangrijk dat is, maar in wezen hangt het meer af van het geestelijk klimaat dat zo'n nieuwe regering weet te scheppen, van de inspiratie die de nieuwe regeerders kunnen geven.
Het zullen de allerbesten moeten zijn uit de democratische partijen, die op deze basis wensen deel te nemen. Een sterke steun uit het parlement is eerste voorwaarde. Een nationale club van sterke mannen zonder deze steun is al spoedig tot machteloosheid gedoemd. De samenwerkende partijen zullen het geheel eens moeten zijn over essentiële uitgangspunten als de democratie en de verdediging van onze vrijheden. Dat verwachten de burgers van ons en terecht. Wij staan klaar, onder de inspirerende leiding van Hans Wiegel.

Bereid tot samenwerking

Rede, uitgesproken door de heer H. Wiegel, voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de VVD, tijdijns de algemene ledenvergadering van de partij op 22 maart 1974 te Utrecht.

„Onze aandacht zal gericht moeten blijven op een verdere verbreding van onze aanhang. Wij zullen moeten zoeken naar een nieuwe meerderheid. De VVD zal daarom een duidelijke winst moeten boeken bij de katholieke en gereformeerde kiezers. Maar dat is niet voldoende. De VVD zal er ook voor moeten zorgen dat de kiezers die in het verleden op de PvdA en D'66 hebben gestemd, inzien dat de VVD ook voor hen een goed alternatief kan zijn."

Dat, mevrouw de voorzitter, hebben u en ik in het nummer van ons partijblad van 14 september van het vorig jaar aangegeven als de leidraad van ons politiek handelen. Daarmee zetten wij de koers voort die wij sinds de oprichting van onze partij varen.

Toen Oud in 1947 door middel van een publikatie in het Algemeen Handelsblad er blijk van gaf dat hij — en vele vroegere leden van de Vrijzinnig Democratische Bond met hem — zich niet thuis voelde in de PvdA reageerde Stikker, de man onder wiens bezielende leiding het liberalisme na de oorlog in de Partij van de Vrijheid gestalte had gekregen, onmiddellijk.

In zijn reactie op Ouds initiatief schreef hij dat, als het tot oprichting van de nieuwe partij waarin de Partij van de Vrijheid en een aantal vrijzinnig democraten zich zouden kunnen verenigen, zou komen, deze partij zou moeten zijn:

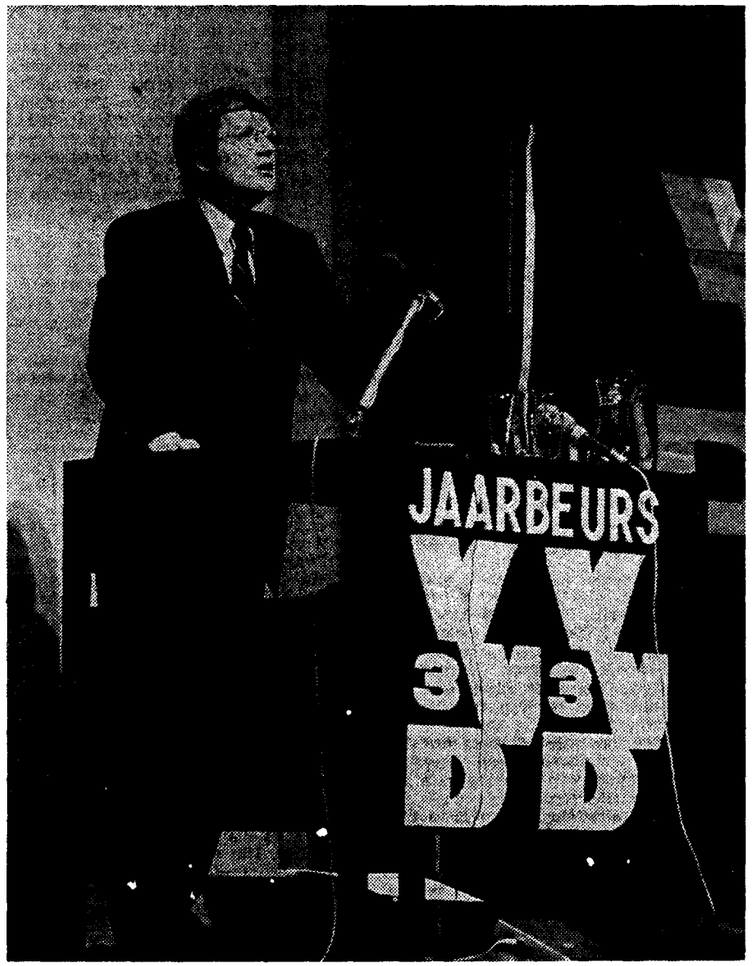
„Een sterke progressief gezinde partij, die allen omvat, voor wie de geestelijke vrijheid primair is, de sociale gerechtigheid plicht en die het economische leven niet willen zien verstarren in het keurslijf van een socialistische dogmatiek, die uiteindelijk in staatsabsolutisme moet eindigen."

Op die grondslag werd in 1948 de VVD opgericht. Of uit het samengaan van liberalen en vrijzinnig democraten een krachtige partij zou kunnen groeien werd in die tijd zowel buiten als ook binnen onze partij betwijfeld. Er werd gesproken van een experiment.

Maar aan de vooravond van de Statenverkiezingen van 1958 — die onze partij grote winst brachten en die de val van het laatste kabinet-Drees inluidden — kon Oud met recht constateren dat de oprichting van de VVD geen gewaagd experiment was gebleken, dat het goed met de partij ging en dat de leden en kiezers van onze partij, gekomen uit verschillende kampen, allen liberalen waren van hetzelfde vlees en bloed.

Net als Oud in 1958 kan ik thans constateren dan de oude en nieuwe aanhang van onze partij misschien in het begin was onwennig tegenover elkaar hebben gestaan, maar nu eensgezind in een hechte groep gezamenlijk zich inzetten voor een verdere groei van het liberalisme in ons land.

Het woord van Oud, het woord van Stikker geldt ook nu! De liberale, niet aan tijd gebonden beginselen zijn — wat onze tegenstanders ook beweren — ook in 1974 de bron van onze politiek. En dat die beginselen een blijvende aan-

Machtigingswet werkt averechts

Rede, uitgesproken door mr. C. H. F. Polak, lid van de VVD-fractie in de Eerste Kamer, tijdens het debat over de Machtigingswet.

Er zijn thans twee wetsontwerpen aan de orde. Het wetsontwerp tot wijziging van de Prijzenwet beoogt vooral mogelijk te maken, regels te geven over prijsaanduidingen van goederen en diensten en het doorzichtig maken en specifiëren van vergoedingen voor werkzaamheden. In beginsel is een grote openbaarheid ons niet onsympathiek, integendeel. Alles hangt echter af van de inhoud der te maken regels. Als die heel tijdrovende, ingewikkelde en dus kostbare verrichtingen van de toch al veelgeplaagde middenstander en overbelaste beroepsbeoefenaar dat vereisen, waardoor zij ook prijsverhogend en zeer ontmoedigend werken, zou het middel wel eens erger kunnen zijn dan de kwaal. Ik vind het daarom zo te betreuren dat, zolang de Machtigingswet zal gelden — als deze ooit zal gelden — de ministers de regels kunnen vaststellen zonder overleg met een in te stellen SER-commissie. Als ik het wetsontwerp goed begrijp, vervalt daarmede ook het horen van de publiek- en privaatrechtelijke organisaties van belanghebbenden en van de consumentenorganisaties. Waarom is dat nu nodig? Waarom die overijling en die uitsluiting van het democratisch overleg? Hangt ons aller lot af van de onverwijlde totstandkoming van deze prijsregels? Het betreft uiterst moeilijke, ingewikkelde en voor de betrokkenen hoogst belangrijke en gevoelige regelingen.

In de memorie van antwoord die de minister van Economische Zaken op 7 november jl. indiende, wees hij tot drie, vier maal toe op nut en noodzaak van het overleg. Hij betoogde dat hij van de inhoud der vast te stellen regelen nog weinig kon zeggen, omdat overleg met betrokkenen nog moest plaatsvinden. Hij schreef zelfs dat in de thans buiten werking gestelde bepalingen was voldaan aan de eis van een als onmisbaar te beschouwen mogelijkheid tot inspraak bij te voeren discussies inzake de noodzakelijke afweging der onderscheiden belangen. „Onmisbaar" is het juiste woord. Daarom vind ik het moeilijk te aanvaarden dat twee maanden later door een op de valreep aangebrachte aanvulling van het wetsontwerp, consumenten en belanghebbenden kunnen worden overgeleverd aan regelingen, uitgedacht door de minister en zijn hoofdambtenaren, die, hoe bekwaam zij ook mogen zijn, weinig vertrouwd plegen te zijn met en niet bij uitstek deskundig zijn ten aanzien van de zorgen van winkeliers, de administratie van dokters, de declaraties van advocaten en de wensen en de moeilijkheden van huisvrouwen

Hetgeen zich vlak voor de feestdagen heeft afgespeeld met en rondom de nauwelijks uitgevaardigde voorschriften omtrent de etalage- en feestverlichtingen is er duidelijk bewijs van hoeveel narigheid, verwarring en wrevel kunnen worden veroorzaakt door voorschriften die zonder behoorlijk vooroverleg worden uitgevaardigd. De uitsluiting hiervan is ons inziens een misslag.

In aansluiting op het betoog van de heer Louwes wil ik nog enige algemene en enkele meer formele opmerkingen maken over dit zo uitzonderlijke wetsontwerp, dat onder de naam Machtigingswet al beruchtheid heeft verworven.

Onbeperkte zeggingsmacht

De centrale overheid, wier bevoegdheden en zeggenschap in de loop der jaren al zo enorm zijn uitgebreid en verdiept, wordt in dit wetsontwerp bekleed met een onbeperkte zeggingsmacht over alle inkomsten van iedere ingezetene in dienstbetrekking. Het wetsontwerp geeft de Staat in het beginsel het recht te bepalen en te beslissen wat elke werknemer toekomt. Het heft met één slag de contractsvrijheid op op het gebied van de arbeidsovereenkomst, de huren en de dividenden. Die contractsvrijheid kan krachtens Prijzenwet en Distributiewet worden opgeheven ten aanzien van koop en verkoop, verrichten van diensten, vervoercontracten en door de Pachtwet ten aanzien van de pachtprijzen, zodat thans in iedere contractuele verhouding het de overheid is, die de voornaamste inhoud bepaalt. Het is duidelijk dat deze zeggenschap, die het mogelijk maakt een open maatschappij te vervangen door een gesloten, gereglementeerde en onpersoonlijke dranggemeenschap, in lijnrechte strijd is met de maatschappijvorm en samenleving van vrije mensen, die naar ik meen niet alleen de liberalen, maar verreweg de grote meerderheid van ons voor ogen staat. Deze machtsconcentratie en beperking van de contractsvrijheid zouden wellicht onvermijdelijk kunnen zijn als er een acute noodsituatie en een zeer ernstige schaarste zouden zijn, die een strenge leiding van het gehele economische leven tot in elk afzonderlijk onderdeel toe onvermijdelijk zou maken, maar zulk een noodsituatie is er niet, zoals de heer Louwes heeft uiteengezet en het is nog zeer de vraag, of die er zal komen. Wij hopen vurig dat die er niet zal komen.

Evenmin is aangetoond, dat naast de vele en diep ingrijpende bevoegdheden, die bestaande wetten als de Prijzenwet, de Distributiewet, de Wet op de loonvorming, de Pacht- en Huurwetten, de Wet op de Vordering van Woonruimte en andere, deze Machtigingswet met zijn nog veel ruimere en met minder waarborgen omklede bevoegdheden werkelijk nodig is. Dat deze minister-president (deze minister van Sociale Zaken) en met het oog op hun verhouding tot de vakverenigingen èn uit persoonlijke gevoeligheid er niet voor gevoelen de door die vakverenigingen zo fel bestreden Wet op de Loonvorming toe te passen, kan toch bezwaarlijk een reden zijn hen nog uitgebreidere volmachten te geven op het gebied van de lonen en arbeidsvoorwaarden.

Averechts

Het zal ongunstig werken, het economisch en maatschappelijk leven in de boeien te slaan juist op een tijdstip, dat ieders vindingrijkheid, aller inventiviteit om aan de nieuwe situatie het hoofd te bieden moet worden geprikkeld en de bereidheid tot samenwerking moet worden versterkt. Het moet toch de regering iets zeggen, dat van haar maatregelen de meeste weerklank bij de burgerij heeft gevonden en het beste wordt nageleefd is: haar oproep om vrijwillig met de auto niet harder dan honderd kilometer per uur te rijden. Ook van eventuele andere beperkingen, waarvan de burgers de noodzaak inzien, zal de vrijwillige naleving groot zijn, maar deze algemene en absolute volmachten dreigen averechts te werken. Nu is er onzekerheid, ook achterdocht dat de olieboycot, die in deze Machtigingswet overigens helemaal niet ter sprake komt, wordt aangegrepen om de bevoegdheden van de overheid uit te breiden ter verwezenlijking van maatschappij-opvattingen die deze regering dierbaar zijn, maar vele anderen niet aanspreken.

me.

Het is in dit verband wel nuttig het misverstand weg te nemen alsof wij relatief steeds meer energie zouden consumeren. Tinbergen neemt aan, dat het aandeel van de consumptie van uitputbare grondstoffen en energie in de totale consumptie in de laatste eeuw in de gehele wereld met ca. 1 pct. per jaar is gedaald, en in de Verenigde Staten zelfs met ca. 1,5 pct. Ik ben van oordeel, dat het voortduren van de groei, zij het anders gericht, een zegen voor de mensheid is. Door de stijging van het nationaal inkomen kunnen individu en gemeenschap in een aantal behoeften voorzien, die vroeger onvervuld bleven. En hoe men bij het stopzetten van de groei een enigszins bevredigend niveau van werkgelegenheid meent te kunnen handhaven, is ook nog nooit duidelijk uiteengezet. U ziet op dit ogenblik in Nederland al hoe bij een hik in de groei de werkloosheid omhoog schiet.

Met alle respect voor alle dogmatici, utopisten of simpel idealisten van de anti-groeiclub ter linkerzijde, als wij een voortzetting van de groei bepleiten zijn wij het die een sociaal beleid voorstaan. Of dacht u dat in een samenleving, waarin de groei uitgebannen is, het minumumloon nog ooit verhoogd zou kunnen worden?

Uitdaging

Het drastisch duurder worden van de energie is een uitdaging voor onze samenleving. De werking van het prijsmechanisme moet daarbij niet onderschat worden.

Men behoeft geen liberaal te zijn om dat zo te zien, een eerlijk socialist als professor Tinbergen heeft er herhaaldelijk op gewezen. Die prijsstijging zet ondernemers aan het rekenen om tot andere combinaties van energie, kapitaal en arbeid te komen. Ze zet ondernemers ook aan het denken, stimuleert hun creativiteit om de produktie met minder energieverbruik toch gaande te houden.

Recent Amerikaans onderzoek toonde aan dat forse besparingen in de veelenergie verbruikende sectoren van het bedrijfsleven mogelijk zijn. De cementindustrie zou, om maar een voorbeeld te geven, met gebruikmaking van de beschikbare technologie ca. 60 pct. energie kunnen besparen en het theoretische minimum ligt op 10 pct van het huidige verbruik. In de belangrijke sector van de ruimteverwarming zijn door betere isolatie van de huizen nog grotere besparingen te bereiken, en de vindingrijkheid van de ondernemers zal ongetwijfeld gestimuleerd worden doordat een betere isolatie nu ook economisch verantwoord is. Een dwangregime — de ervaring, overal waar dat is ingesteld leert het — is niet in staat dergelijke problemen tot een goede oplossing te brengen. Daarvoor is ondernemersvrijheid nodig, een sfeer waarin creatief naar oplossingen gezocht kan worden, en de stimulans die van de wetenschap dat andere ondernemers daar ook naar zoeken, van de concurrentie dus, uitgaat. Zouden we gecentraliseerd naar oplossingen zoeken, dan maken we op bureaucratische of op democratische wijze uit welke richting van onderzoek het meest belovend is en concentreren we de beschikbare middelen op het werk in die richting. Als we fout gekozen hebben komen we helemaal nergens. Bij een gedecentraliseerde besluitvorming komen de richtingen, waarin de meerheid niets ziet ook aan hun trekken, en blijkt vaak dat uiteindelijk de oplossing toch in een van die richtingen lag, terwijl fouten dan minder zwaar wegen. In een tijd van grote veranderingen — en die zijn ongetwijfeld ingeluid door de recente besluiten van de olielanden — is een liberale aanpak van de problemen meer dan ooit nodig.

Studiegroepen

Ik zou de gelegenheid te baat willen nemen om u een voorstel te doen. In Engeland is het gebruik dat de partij die in de oppositie is, zich in werkgroepen voorbereidt op het beleid dat men, aan de macht teruggekeerd, zal gaan voeren.

Tot dusverre hebben wij altijd als een van de kleinere partijen in een coalitie gefungeerd. Iedere politieke partij, dus ook de onze, staat in de spanning tussen de behartiging van de specifieke belangen van zijn achterban en de behartiging van het algemeen belang, zoals dat er volgens de beginselen van die partij uitziet. Een kleinere partij in een coalitie zal geneigd zijn de wijzer meer door te laten slaan naar dat eerste facet.

Als de voortekenen niet bedriegen, zullen wij bij de eerstkomende kamerverkiezingen wel zoveel winst behalen, dat wij in een dan te vormen coalitie de grootste partner zullen zijn. Dat legt ons de taak op, er ons van tevoren op te bezinnen wat wij als liberalen — daarbij in sterke mate met het algemeen belang rekening houdend — zouden willen bereiken.

Dat kan niet alleen een vasthouden aan het verleden zijn. In een wereld, die snel verandert, zullen wij ook voor veranderingen open moeten staan, willen we niet overspoeld worden door de gebeurtenissen en willen we de andere helft van Nederland niet blijvend van ons vervreemden. Als dat dan ook nog de helft is waarin nagenoeg alle minder met materiële zaken bedeelden en het overgrote deel van de intellectuelen zich bevinden, vind ik dat reden voor grote zorg. Maar naar mijn stellige overtuiging moeten wij een beleid kunnen voeren, waarbij onze achterban niet het gevoel krijgt dat zijn specifieke belangen verwaarloosd worden — geen politieke partij kan zich dat veroorloven — maar waarbij wij toch aan grote groepen van onze bevolking duidelijk kunnen maken, dat liberale beginselen tot een attractief beleid kunnen voeren.

Dat vereist echter zorgvuldige studie. Wat ik wil bepleiten is, dat wij studiegroepen voor enkele belangrijke onderwerpen vormen, die samengesteld moeten zijn — en elk van de drie groepen is essentieel — uit actieve politici, praktijkmensen, dat kunnen mensen uit het bedrijfsleven maar bv. ook departementsambtenaren zijn, en wetenschapsbeoefenaren. De rapporten van die studiegroepen moeten m.i. niet primair voor publikatie bestemd zijn, maar als basis voor het straks te voeren beleid dienen. Het spreekt vanzelf dat de Teldersstichting daarbij uitstekend werk zal kunnen doen.

Met onze stemmenwinst komt een kabinet met een duidelijk liberale signatuur dichter bij dan ooit in de afgelopen eeuw. Dat legt heel speciale plichten op ons. Ik ben er van overtuigd dat de VVD onder leiding van u en de heer Wiegel bereid en in staat is, zich daarop voor te bereiden en straks die taak te aanvaarden.

trekkingskracht bezitten, blijkt wel uit het feit dat sommige politici uit andere partijen plotseling het stempel van „de echte liberaal" willen dragen. Dat soort zogenaamde echte liberalen wil alleen opstaan, als het verkiezingswinst daarvan verwacht! Wij als partij werken voortdurend aan een modern, zich steeds vernieuwend liberaal beleid!

Kwaliteit van bestuur

Nu staan wij net als in 1958 wederom aan de vooravond van Statenverkiezingen. Bij die Statenverkiezingen gaat het om een aantal zaken. In de eerste plaats natuurlijk moeten wij proberen ons zetelta1 in de Staten uit te breiden. In de tweede plaats moeten wij trachten in die provincies, waar op het ogenblik geen liberaal in het dagelijks bestuur van de provincie zit — Groningen, Overijssel, Brabant en Limburg — in de colleges van Gedeputeerde Staten partijgenoten gekozen te krijgen. En in de provincies, waar de VVD al een gedeputeerde heeft, willen wij die houden.

Ik zeg dat niet zonder reden. Binnen de PvdA bestaat, onder druk van de linkervleugel van die partij, een stroming die streeft naar het buiten sluiten van sommige partijen — waaronder de onze — bij de vorming van de dagelijkse besturen in provincie en gemeente. Die stroming wil de polarisatie die de PvdA uit eigen belang op het terrein van de nationale politiek thans tijdelijk op stal heeft gezet, verleggen naar provincie en gemeente. Niet alleen is dat in strijd met de geest van de provincie- en gemeentewet, ook tast dat de kwaliteit van het bestuur aan. En — dat zou de PvdA moeten beseffen — ook kan dit verleggen van de polarisatie naar provincie en gemeente ertoe leiden, dat in die provincies en gemeenten waar de PvdA in de minderheid verkeert, andere partijen — als reactie op dat wat de socialisten voorstaan — de PvdA buiten boord zetten.

Wij hopen dat het zover niet komt. Onze partij werkt in tal van provincies en gemeenten goed samen met zowel confessionelen als socialisten. Wij willen dat dat zo blijft. En ik doe daarom vanavond een dringend beroep op de redelijke, verdraagzame, constructieve krachten in de PvdA ervoor te zorgen dat hun partij deze heilloze weg niet inslaat.

De komende verkiezingen worden algemeen door vriend en vijand van het kabinet-Den Uyl ook uitgelegd als een graadmeter voor de landspolitiek. Het beleid van het kabinet-Den Uyl en ons beleid worden getest.

Aan allerlei incidenten ga ik voorbij. Ik spreek niet over de quasi-heldhaftige poging van de regering om al vlak na haar optreden een reeks van wijzigingen in de Rijksbegroting voor 1973 aan te brengen. De regering is toen heel duidelijk door een Kamermeerderheid op haar nummer gezet.

Ik spreek niet over de koehandel tussen het kabinet en de regeringspartijen over de subsidiëring aan De Tijd en de steun aan andere nieuwsmedia.

Ik spreek niet over de manier waarop de regering de benzinedistributie heeft aangepakt. Ieder weet hoe het gegaan is: wat ons betreft zand erover.

Het gaat mij over de hoofdpunten van het regeringsbeleid.

Woningbouw

Ik begin met het woningbouwbeleid.

Vier jaar lang, van 1967 tot 1971, heb ik voor de VVD in de Tweede Kamer de woningbouwaangelegenheden mogen behandelen. Ik herinner mij de debatten vooral met mijn Partij van de Arbeid-opponent Van den Doel, nog heel goed.

Wiegels rede werd herhaaldelijk door applaus onderbroken

Elke maand als de woningbouwcijfers tegenvielen, stelde hij vragen, elke keer als er over de woningbouwproduktie werd gedebatteerd, kwam hij met een motie waarin om meer huizen werd gevraagd.

Wat zijn nu de feiten?

Onder het bewind van de kabinetten-De Jong en Biesheuvel is de woningbouwproduktie aanzienlijk opgevoerd, tot ruim 155.000 woningen per jaar. Feit is ook dat in het totale bouwprogramma een groot aantal gesubsidieerde huizen was opgenomen. Feit is ook dat in de voorafgaande regeerperiodes heel veel is gedaan aan de bestrijding van de werkloosheid in de bouw. Vandaag kan ons beleid worden vergeleken met het bouwbeleid van dit kabinet. Het woningbouwbeleid dat wordt gevoerd, kan ook worden getoetst aan de kritiek die de PvdA altijd op de confessioneel-liberale kabinetten had en aan haar eigen verkiezingsbeloften. Ook hier de feiten. De werkloosheid in de bouw is aanzienlijk toegenomen, de regering verlaagt het nieuwbouwprogram en het is vooral de woningwetsector — troetelkind van socialistisch bouwbeleid — die achterblijft. Iedere kiezer kan zelf zijn conclusies trekken, wie de woningnood het beste heeft aangepakt: óf de VVD met haar confessionele regeringspartners, óf het kabinet-Den Uyl.

Regionale problematiek

Wat geldt voor het woningbouwbeleid geldt ook voor de regionale problematiek.

Toen onze partijgenoot, de oud-minister Langman, zijn nota Noorden des Lands publiceerde, werd die nota in een eerste commentaar door de PvdA „flessentrekkerij" genoemd. Een staaltje van genuanceerd oppositie voeren! Later zijn die woorden teruggenomen. Maar de PvdA hield wel vast aan haar stelling, dat het kabinet-Biesheuvel ernstig in gebreke bleef bij de aanpak van de problemen in de regio's. Nu is de PvdA in staat haar beloften waar te maken. En wat komt ervan terecht? Wij hebben op onze tegenbegroting van oktober van het vorige jaar meer gelden voor de regio's en met name voor het Noorden uitgetrokken dan de regering op haar begroting had gedaan. Wij hebben per motie het kabinet gevraagd, meer te doen voor de verbetering van de onderwijssituatie in het Noorden des lands. En wij hebben heel duidelijk verdere verbetering van de wegverbindingen tussen de regio en de randstad bepleit. Ook hier kan ieder beoordelen welk beleid — dat van ons of dat van het kabinet-Den Uyl — het beste is.

Dat kan ook als het gaat om een heel speciaal onderdeel van het regionaal beleid: de spreiding van Rijksdiensten.

Onder de liberale ministers Geertsema en Langman is die spreiding voorbereid. Uitgangspunt was dat deze de positie van de regio zou moeten versterken en ook dat — juist omdat de spreiding diep ingrijpt in het persoonlijke leven van de betrokken ambtenaren — zij in perfect overleg met de ambtenarenorganisaties zou moeten worden uitgevoerd. Wat gebeurt er nu?

De ambtenarenorganisaties zijn razend en de vice-voorzitter van de industriebond NKV in Limburg noemt het beleid „bij de beesten af". Daar kan ik niet tegen op.

Milieu

Ik kom tot het milieubeleid.

Ook het beleid dat de kabinetten De Jong en Biesheuvel op dit terrein hebben gevoerd, is door de linkse oppositie altijd te licht bevonden. Maar feit is dat de bewindslieden, die zich in die periode met de milieuproblematiek bezighielden een enorme wetgevende arbeid hebben geleverd. Ik noem slechts: de wet op de luchtverontreiniging, de wet verontreiniging oppervlaktewateren, en — buiten het wetgevend vlak — de urgentie-nota milieuhygiëne. En als onze partij medeverantwoordelijkheid voor het regeringsbeleid was blijven dragen, dan hadden wij de wet op de geluidshinder al ingediend, hadden wij al maatregelen genomen om het saneringsplan Rijnmond daadwerkelijk door te zetten, hadden de Kamer al voorstellen bereikt tot herziening van de Hinderwet. Toch moeten wij het in gebreke blijven van minister Vorrink op haar eigen terrein haar niet al te kwalijk nemen. Zij heeft het druk genoeg met het maken van opmerkingen over het beleid van haar ambtgenoten.

Laatst lanceerde zij de werkelijk hoogst excellente gedachte dat de vergaderingen van de Ministerraad voortaan best openbaar zouden kunnen zijn. Misschien worden wij binnenkort getrakteerd op gratis openbare voorstellingen van het Catshuis-cabaret!

Defensie

Niet gratis, wel goedkoop, is het defensiebeleid van dit kabinet. Goedkoop, omdat de regering vlak voor de Statenverkiezingen goede sier tracht te maken met het aankondigen van verkorting van de diensttijd en van verhoging van de wedde.

Over de consequenties daarvan spreekt zij voor de verkiezingen niet. Die zijn, omdat van deze regering niet te verwachten is dat zij de defensie-uitgaven op aanvaardbaar peil houdt, dat de investeringen zullen teruglopen. Het oude spreekwoord „goedkoop is duurkoop" geldt nog steeds.

Buitenlandse politiek

Duur kan ook onze buitenlandse politiek ons komen te staan.

Minister Van der Stoel probeert ons buitenlands beleid evenwichtig te voeren. Hij ijvert voor de handhaving van de Atlantische banden en voor de versterking van de Europese Gemeenschap. Maar hij wordt voor de voeten gelopen — beter gezegd — onder de voet gelopen. Allerlei ministers bemoeien zich met het buitenlands beleid, spreken elkaar tegen en beijveren zich in het maken van — op zijn zachtst gezegd — onverstandige opmerkingen aan het adres van andere landen.

Een voorbeeld: Iran, dat na de Arabische olieboycot als olieleverancier voor ons land erg belangrijk werd, is voor zijn bereidheid Nederland olie te blijven leveren eind november door de minister-president beloond met de beschuldiging dat dat land gebruik zou maken van de situatie om de olieprijzen op te jagen!

Wij moeten maar hopen dat wij in de toekomst niet weer met een effectieve olieboycot te maken krijgen.

Onderwijs

Een volgend punt: het onderwijs. Naar onze mening — het kan niet genoeg worden gezegd — een van de belangrijkste taken waar de overheid voor staat. Wij streven naar een maatschappij, waarin iedereen een gelijke kans op ontplooiing heeft. Dat ideaal van ons is nog lang niet verwezenlijkt.

Daarom hebben wij, toen wij nog mee regeerden, van harte meegewerkt aan de snelle groei van de onderwijsuitgaven. Maar de verschillen op het gebied van het onderwijs zijn niet af te meten aan de bedragen die de verschillende partijen voor het onderwijs willen uitrekken. Het verschil tussen de socialistische en de liberale onderwijspolitiek is te proeven uit het verschil van opvatting dat er tussen de PvdA en ons bestaat over de functie die het onderwijs in onze samenleving moet hebben.

Ik noem twee verschillen.

Wij willen geen onderwijsbeleid waarvan de uitgangspunten — zoals minister Van Kemenade het formuleert — „uitdrukking dienen te zijn van de veranderingen die men in de samenleving noodzakelijk acht".

Wij streven naar onderwijs dat opleidt tot mondige mensen, tot mensen, die zo breed mogelijk worden geïnformeerd over alles wat er in de samenleving leeft en daarna zelf beslissen welke veranderingen in de samenleving zij nodig achten.

Het tweede verschil tussen socialistische en liberale onderwijspolitiek is te proeven uit ons beider houding ten opzichte van de middenschool. Wij zijn van oordeel, dat de middenschool zal leiden tot aanpassing naar beneden toe, tot nivellering. En die nivellering — een nivellering waar geen Machtigingswet voor nodig is — achten wij zowel in strijd met ons ideaal van gelijke kansen voor iedereen als niet in het belang van onze samenleving. Wat geldt voor deze immateriële nivellering, geldt ook voor de materiële nivellering. Het kabinet-Den Uyl voert een politiek die geen twijfel laat bestaan over de socialistische bedoelingen. Zowel uit het loonbeleid, als uit de belastingpolitiek, als uit de behandeling van de zelfstandigen door dit kabinet blijkt dat.

Belastingvoorstellen

Toen het kabinet-Den Uyl in september met de Miljoenennota kwam, zijn door de VVD een aantal belastingvoorstellen gedaan, erop gericht de belastingpolitieke lijn van het kabinet-Biesheuvel door te trekken. De VVD stelde voor de inflatiecorrectie door te laten gaan, de huurwaarde van de eigen woning ongemoeid te laten, de vermogens-

Kalkar is een experiment: we weten nog niet of het technisch mogelijk is een dergelijke centrale in bedrijf te houden, en er zijn stellig aan de kweekreactor nog groter gevaren verbonden dan aan de huidige reactoren.

Ik ben als minister tot de conclusie gekomen, dat de veiligheidsmaatregelen voldoende waren om de riscico's aan te durven, maar voordat dergelijke centrales op groter schaal in bedrijf genomen zullen kunnen worden, moeten de mogelijkheden tot verwerking en veilige opslag van hoog-radio-actief afval toch groter zijn dan thans het geval is.

Ik noem u met opzet twee projecten, waaraan de kabinetten De Jong en Biesheuvel hun steun gegeven hebben. Het waren aanzetten tot een lange-termijnbeleid, waarvan de wijsheid, nu ineens duidelijk wordt dat fossiele brandstoffen schaars worden, ook vele toenmalige tegenstanders wel gebleken zal zijn.

Aardgas

Is het niet uitgesloten dat energie straks weer in ruime mate ter beschikking zal zijn, voorlopig mogen we daar niet van uitgaan. Toen in het begin van de jaren zestig het Slochterense gas aangetoond werd, ongeveer terzelfder tijd dat duidelijk werd dat de Limburgse mijnen niet meer rendabel geëxploiteerd konden worden, was onze grootste zorg hoe we dat gas in binnen- en buitenland zouden kunnen verkopen, voordat de kernenergie zo goedkoop zou zijn, dat de exploitatie van Slochteren de moeite niet meer zou lonen.

De contracten bevatten voorzorgsmaatregelen, maar die waren er op gericht dat NAM en Gasunie de gasprijs niet te hoog zouden houden. Eind 1971, begin 1972, kwam er een omslag in het denken, men realiseerde zich dat de uitputting van de fossiele brandstoffen over de hele wereld in een te snel tempo ging. Dat was ook de tijd van de publikatie van het rapport, dat Meadows voor de Club van Rome — in onze kring zouden we eigenlijk moeten zeggen: de club van Böttcher — schreef, over de samenhang tussen bevolkingsgroei, consumptie van grondstoffen en energie en milieuvervuiling. Bij ons werd in die periode ontdekt, dat per jaar niet 5 maar slechts 4 procent van de totale Slochteren-hoeveelheid gewonnen kon worden. Die combinatie van factoren leidde tot een aantal maatregelen: voor nieuwe elektrische centrales werd geen aardgas meer beschikbaar gesteld — aanmoediging van de bouw van kerncentrales — de industrie kreeg voortaan alleen afschakelbare contracten om de levering van gas voor particulier verbruik ook bij strenge koude veilig te stellen, en bovendien volgden de industriële contracten voortaan met enige vertraging de olieprijzen. Met het buitenland werden geen nieuwe contracten afgesloten, en er werd een begin gemaakt met heronderhandelingen om de vaste prijzen in exportcontracten te vervangen door op het prijsverloop van olie afgestemde prijzen. Desalniettemin zagen wij, dat de dagelijkse vraag naar gas de afgiftemogelijkheden van het Groningse Veld ging overtreffen.

In dat licht moet u ook de recente uitlating van de hoofddirecteur van de Gasunie zien, dat het nodig is Algerijns gas te importeren. Iemand kan het vruchtgebruik van een groot vermogen hebben, maar als zijn uitgaven per jaar hoger zijn dan de inkomsten uit dat vermogen, zal hij toch moeten lenen of bijverdienen om niet in moeilijkheden te geraken. Over ongeveer tien jaar gaat de jaarlijkse afgifte van het Groningse veld teruglopen, en zal de ene afnemer na de andere afgeschakeld moeten worden. Daardoor kan de afgifte van gas voor de particuliere consumptie tot na de eeuwwisseling doorgaan.

Bijzondere positie

Onze positie in de wereld is — dat volgt uit het zoëven gezegde — een bijzondere. Wij zijn enerzijds een hoog ontwikkeld, dwz. veel energie consumerend, industrieland, we zijn anderzijds een netto-exporteur van fossiele brandstoffen. Dat laatste betekent, da we ons over onze betalingsbalans niet te veel zorgen behoeven te maken. De combinatie zal het onze industrie, omdat de gulden de komende jaren wel een harde valuta zal zijn, niet gemakkelijk maken op buitenlandse markten een boterham te verdienen.

Ik ga daar nu niet diep op in — het ligt buiten mijn onderwerp — maar ik wil nog wel een ander aspect belichten: het aanboren van het Slochterenveld heeft de laatste jaren voor aanzienlijke deviezeninkomsten gezorgd. Tot en met 1971 heeft dat niet geleid tot een betalingsbalansoverschot, omdat we ons een inflatie permitteerden die boven die van onze buren uitging. Misschien kunnen we daar wel een causaliteit construeren: als we die gasexport niet hadden gehad, waren we door betalingsbalanstekorten veel eerder genoodzaakt geweest de inflatie af te remmen. De inflatie is in ons geval gepaard gegaan met een verschuiving in de inkomensverdeling, die de investeringen duidelijk heeft afgeremd. Dat zijn de keerzijden van het plotseling rijk worden, waarvoor ik wel even uw aandacht vraag.

Een tweede opmerking: in feite heeft onze welvaartstoeneming de laatste jaren voor een deel bestaan uit het omzetten van vermogen — aardgas — in inkomen, en zal dat in de komende jaren in toenemende mate het geval zijn. Koopmans merkte op, dat je eigenlijk van dat inkomen de kosten van vervanging af zou moeten trekken. Tot op zekere hoogte doen we dat ook wel door onze reeds gememoreerde bijdragen aan het ontwikkelen van alternatieve energiebronnen. Maar deels worden de gasopbrengsten door de overheid ook gebruikt voor de financiering van allerlei lopende uitgaven. In feite is dat fout, zouden we die opbrengsten specifiek moeten bestemmen voor infrastructuele voorzieningen met een lange levensduur, waarvan ook de volgende generaties kunnen profiteren. Doordat we dat niet doen leven we nu als het ware wat boven onze stand hetgeen ons op zal breken als het gas opraakt.

Wat is nu het gevolg van de energieschaarste voor de economische groei? Met het hem eigen gevoel voor pathos heeft onze minister-president in het najaar opgemerkt: „Het zal nooit meer hetzelfde zijn als vroeger" en onze socialistische profeet en dogmaticus Mansholt heeft op verheugde toon meegedeeld, dat het nu met de groei afgelopen is. Nu los je met dogmatiek zelden problemen op, en dat is ook hier niet het geval. Voor de meeste industrielanden betekent het duurder worden van de energie, dat de import relatief meer in prijs stijgt dan de export, en dat zet de toeneming van het nationaal inkomen onder druk. Heel simpel naar u zelf toe vertaald: als uw inkomen — dat is datgene wat u voor export ontvangt — jaarlijks met 5 procent stijgt, maar de prijzen van uw bestedingen stijgen ineens met gemiddeld 10 procent, dan daalt in zo'n jaar uw reëel inkomen. Dat sluit niet uit dat volgend jaar uw inkomen weer meer stijgt dan de prijzen van het pakket goederen en diensten dat u zich aanschaft, en dat is te meer waarschijnlijk omdat u de neiging zult hebben de dingen die het meest in prijs gestegen zijn in mindere mate dan voorheen te kopen.

Gevolgen

In dit geval betekent dat, dat u op wat langere termijn een afnemende (stijging van de) vraag naar energie kunt verwachten. Maar dat heeft nog meer consequenties. In het algemeen is er een nauwe samenhang geweest tussen de vraag naar kapitaalgoederen en die naar energie. Dat ligt ook voor de hand: energie is het vermogen om arbeid te verrichten en die arbeid is steeds minder mankracht, en wordt steeds meer door machines verricht, die fossiele brandstoffen nodig hebben. In dat betoog ligt ook al opgesloten dat naar de mate waarin energie meer door het gebruik van fossiele brandstoffen geleverd wordt, er minder worden fossiele brandstoffen duurder, dan daalt het verbruik, en daarmee ook de vraag naar kapitaalgoederen, terwijl de vraag naar arbeid stijgt. Tenzij de arbeid er uiteraard in slaagt nog sneller in prijs te stijgen, zich uit de markt te prijzen.

De vraag naar grondstoffen zal daar ongetwijfeld ook de terugslag van ondervinden, terwijl tenslotte de economische groei in zo'n situatie ook minder wordt. Het tempo van de groei wordt minder, en de richting van de groei verandert: een relatief teruglopend beslag op energie en grondstoffen, een groter beroep op arbeid als die dus niet te kostbaar wordt, een verschuiving naar de dienstensector. Dat lijkt op de iets langere termijn het onontkoombaar gevolg van de stijging van de energieprijzen. De andere richting die de groei inslaat, zal aan een aantal door de Club van Rome geschetste gevaren tegemoet komen. En dat gebeurt dan niet door dwangmaatregelen of een dwingend plan voor de gehele economie, maar door de werking van het prijsmechanis-

de inflatoire invloeden, die we deels nog aan het verwerken zijn, en de betalingsbalanstekorten, waar de industrielanden plotseling mee geconfronteerd worden.

Dubbel gevaar

Jaren geleden was er eens een discussie over de sterke positie die Japan zich opbouwde op de markten van de westelijke landen en ik herinner me, dat Tinbergen toen de opmerking maakte: dat zou alleen erg zijn, als ze grote betalingsbalans-overschotten creëerden; zolang ze die opbrengsten ook weer besteden, voert het alleen tot een betere internationale arbeidsverdeling.

Dat laatste gevaar dreigt nu: sommige olielanden kunnen de extra-opbrengsten eenvoudig niet besteden. Daardoor wordt de westelijke wereld geconfronteerd met het dubbele gevaar van een super-inflatie en een onderbesteding. Er zijn tot dusverre nog geen afdoende oplossingen voor die gevaren voorgesteld, maar het is wel van het grootste belang, dat we ze vinden! Ik ga er vanavond niet verder op in, maar volsta met te constateren dat een duurder worden van energie op zich onvermijdelijk en dus nuttig is, maar dat de westelijke wereld, nu zij het is die de heffing oplegt die Koopmans bepleitte, toch daarnaast middelen vrij zal moeten maken om voor de vervanging te zorgen, dwz. alternatieve energiebronnen tot ontwikkeling te brengen.

Voor het onderzoek o.a. op het gebied van de kernfusie zullen gigantische bedragen nodig zijn, en ook hooggeschoolde mankracht en organisatievermogen. Ik heb onlangs als schatting van de noodzakelijke inspanningen op dit gebied een jaarlijks uitgavenniveau van 5 procent van het nationaal inkomen horen noemen. Ik juich het daarom zeer toe, dat het plan-Kissinger ook voorstellen bevat om dit onderzoek op de vereiste schaal van de grond te helpen. Europa is te verdeeld om dergelijke projecten zelfstandig te ontwikkelen, daarvoor zijn de Verenigde Staten onmisbaar. Maar daarnaast zal onze nationale overheid met een energieplan voor de komende jaren moeten komen. Terecht heeft de heer Portheine dat namens de Tweede-Kamerfractie bij de energiedebatten bepleit.

Het ligt voor de hand bij vervanging in de eerste plaats te denken aan een vorm van energie-opwekking, die geen beslag op eindige voorraden legt. Daarbij kunt u denken aan het gebruik van waterkracht, van wind of van zonne-energie. Onderzoek in deze richting moet stellig gestimuleerd worden, het is in de huidige fase ook niet bijzonder duur, maar het zal ongetwijfeld ook slechts een klein deel van onze problemen oplossen.

Over de kernfusie spraken we al. Als **het gelukt de kernfusie gedurende langere tijd tot stand te brengen, zou het energieprobleem waar de wereld zich voor gesteld ziet, grotendeels opgelost zijn. De „grondstof" voor kernfusie is in nagenoeg onbeperkte hoeveelheden in zeewater aanwezig. We kunnen op dit moment niet zeggen of dat gaat gelukken, maar het is te hopen dat de westerse wereld de krachten bundelt om daar een gooi naar te doen. Dat is des te meer gewenst, omdat kernfusie een ongevaarlijk proces is. Op korte termijn mogen we echter niet verwachten dat de kernfusie onze energiezorgen verlicht. Voordat dat proces operationeel is, zullen we ons zeker 1 à 2 generaties met andere oplossingen moeten behelpen.**

Dat brengt me op de kernsplijting. Door de enorme wetenschappelijke en technische inspanningen in de tweede wereldoorlog is de vreedzame toepasin Borsele hebben. De elektriciteitsopwekking, goed van de grond gekomen. U weet dat we in Nederland een kleine kernenergiecentrale in Dodewaard en sinds kort een centrale van de omvang van een normale conventionele centrale sing van kernsplijting voor energieopwekking met behulp van kernsplijting is met het oog op het stralingsgevaar overal ter wereld en ook in Nederland met uitgebreide veiligheidsmaatregelen omgeven. Het risico van gevaren blijft daardoor binnen aanvaardbare grenzen. Kerncentrales van het huidige type verbruiken grote hoeveelheden uranium en men kan nu reeds berekenen, dat de aangetoonde uraniumvoorraden straks tekort zullen schieten. Vandaar het streven naar uraniumverrijking. Op dit terrein levert Nederland door het baanbrekende werk van professor Kistemaker een waardevolle bijdrage aan het ultracentrifuge-proces. Zo te zien gaat dat een belangrijke rol spelen. Wij werken daar samen met Engelsen en Duitsers in fabrieken in Almelo. Het vervaardigen van de centrifuges zal hoge eisen aan het technisch kunnen van onze metaalindustrie stellen.

Kalkar

Verbruikt een centale, die met verrijkt uranium werkt, aanmerkelijk minder uranium dan de huidige, toch zou bij voortgaande groei de voorraad uranium op den duur te kort schieten. Vandaar de ontwikkeling van de snelle kweekreactor, die in vol bedrijf meer kernstoffen produceert dan verbruikt en dus de grenzen van de groei in dit opzicht achter de horizon zou verschuiven. U weet dat wij een grote experimentele snelle kweekreactor samen met de Belgen en de Duitsers bij Kalkar vlak over onze grens bouwen.

U, de huidige generatie, betaalt daaraan mede door de heffing op elektriciteit, en helpt op die wijze de vervanging van de fossiele brandstoffen voor de toekomstige generaties mogelijk te maken. Bij de discussie over dat wetsontwerp in mei 1973 in de Eerste Kamer wees Witteveen mij met instemming op het betoog van Koopmans, waarover ik het zoëven met u had. Die centrale in

belasting op hetzelfde peil te handhaven en meer geld uit te trekken voor de fiscale oudedagsvoorziening van zelfstandigen dan het kabinet deed.

Tijdens de debatten in de Tweede Kamer over de belastingwetsontwerpen van het kabinet en over de tegenvoorstellen van de VVD, kozen de woordvoerders van KVP en ARP vaak bewoordingen, die in de lijn lagen van onze opvattingen, maar toen het op stemmen aankwam, zwichtten zij voor het machtswoord van de regering.

Ik denk dan met name aan de verhoging van de vermogensbelasting die de positie van de zelfstandigen nog moeilijker maakt. Enerzijds begrijpelijk. Een kabinetscrisis zou ongetwijfeld hebben geleid tot nieuwe Kamerverkiezingen. Juist voor de confessionele partijen zouden die verkiezingen niet zonder gevolgen zijn gebleven. Anderzijds onbegrijpelijk, omdat KVP en ARP daarmee rechtstreeks handelden in strijd met het beleid dat jaren achtereen door hen in samenwerking met de VVD was gevoerd.

De heer Aantjes heeft laatst gezegd dat ARP en KVP erin geslaagd zijn een aantal socialistische plannen, met name op belastinggebied, tegen te houden. Die uitspraak tekent de positie van ARP en KVP. Zij moeten remmen, tegengas geven tegen de plannen van de PvdA. Terwijl KVP en ARP — als er een liberaal-confessionele coalitie had bestaan — gezamenlijk met de VVD een evenwichtig pakket maatregelen hadden kunnen ontwerpen.

Zelfstandigen

Wat geldt voor het belastingbeleid gaat ook op voor de politiek ten aanzien van de zelfstandigen.

Onder het kabinet-Biesheuvel hebben confessionelen en VVD gezamenlijk een begin gemaakt met de fiscale oudedagsvoorziening voor zelfstandigen, hebben wij de problemen voor de zelfstandigen een integrerend onderdeel van het kabinetsbeleid gemaakt. Ook hebben wij de eerste stappen gezet in de richting naar de totstandkoming van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid. Dat de houding van dit kabinet tegenover de zelfstandigen een heel andere is dan die van het kabinet-Biesheuvel, blijkt uit het hooghartig negeren van de motie-Kruisinga door het kabinet.

Blijkt ook uit het gesol van minister Lubbers met de motie-Schouten (ARP) en blijkt misschien wel het duidelijkste uit het indrukwekkende en eensgezinde optreden van alle organisaties uit het midden- en kleinbedrijf op een protestvergadering eind januari van dit jaar. Ook door de maatregelen die de regering deze week bekend heeft gemaakt, worden de zelfstandigen weer het kind van de rekening.

Ik ben ervan overtuigd dat heel velen uit KVP en ARP zich diep teleurgesteld voelen over het belastingbeleid en de politiek ten aanzien van de zelfstandigen zoals die wordt gevoerd door deze regering.

Net zo ben ik er zeker van dat ook velen van hen die tot nu toe PvdA hebben gestemd tot de conclusie aan het komen zijn dat hun keuze een verkeerde is geweest.

De minister-president heeft niet zo lang geleden gezegd dat naar zijn mening ieder met een inkomen van meer dan 16.000 gulden (bruto per jaar) er in 1974 niet op vooruit zal gaan. Nu legt het kabinet-Den Uyl het keerpunt bij 17.500 gulden (bruto per jaar).

Wij vinden dat onaanvaardbaar. Wij hebben een maand geleden een plan gepubliceerd, dat beoogt dat ook te voorkomen. Wij willen met de regering, belastingverlaging voor de lager betaalden. En wij wensen voor de lager betaalden een grotere verlaging dan de regering voorstelt. Dat zeggen wij niet alleen: uit de vergelijking van de regeringsplannen en onze plannen blijkt dat zonneklaar.

Verlichting

Maar wij wensen het daarbij niet te laten. Wij willen belastingverlichting voor iedereen. Wij vinden dat de middengroepen, door dit kabinet in de tang genomen, ook recht op een behoorlijke belastingverlaging hebben. Tot die middengroepen behoren ook heel veel werknemers die tot nu toe om historisch verklaarbare redenen PvdA hebben gestemd. Ik vind daarom het meest opmerkelijke en het meest verheugende cijfer uit de recente Elsevier-NIPO-enquête het feit dat de VVD — als die cijfers worden bewaarheid — rechtstreeks gaat winnen van de PvdA.

En ik ben ervan overtuigd dat zij, die vroeger PvdA hebben gestemd en nu wellicht voor ons gaan kiezen, dat niet in de eerste plaats en niet alleen uit materiële overwegingen zullen doen. Ook het falen van het kabinet op hoofdpunten, de woningbouw, het milieubeleid en de regionale problematiek, speelt mee. Maar ook het niet nakomen van verkiezingsbeloften — denkt u aan die fraaie advertentie die het kabinet, toen het nog in de schaduw stond, in de dagbladen zette — zal velen de ogen hebben geopend.

Machtigingswet

En ook het indienen en het halsstarrig handhaven van de Machtigingswet zal zijn gevolgen hebben. De PvdA komt een van haar belangrijkste verkiezingsbeloften, de belofte van de spreiding van macht, niet na. Zij wil, terwijl daar geen enkele reden meer voor aanwezig is, macht bij de regering blijven concentreren. De PvdA wil de greep van de overheid op de samenleving blijvend vergroten.

Ons volk wil dat niet, is vrijheidsgezind, wil zelf verantwoordelijkheid dragen. Die liberale beginselen — want dat zijn het — worden ook door heel velen die van huis uit PvdA-gezind zijn, aangehangen.

Voor het eerst hopen wij door te breken bij de traditionele aanhang van de PvdA, breken wij door het etiket heen dat onze tegenstanders ons opplakken. Die doorbraak die ons moet brengen tot de verwezenlijking van ons ideaal een echte volkspartij te worden komt steeds dichterbij. Dat blijkt ook uit het feit dat steeds meer vroegere kiezers op KVP en ARP in de VVD hun huis herkennen.

Partijpolitieke verhoudingen

Dat brengt mij op het laatste deel van mijn betoog: de invloed van het beleid van regering en oppositie op de partijpolitieke verhoudingen in ons land.

Zowel PvdA als VVD zullen het erover eens zijn dat het beleid van het kabinet-Den Uyl op hoofdpunten afwijkt van dat van de kabinetten De Jong en Biesheuvel en van datgene, wat de VVD als de oppositiepartij op dit ogenblik bepleit.

Afgezien van de vraag of de kiezer de politiek van het kabinet positief of negatief beoordeelt, komt door de kabinetspolitiek de opstelling van KVP en ARP in een duidelijk licht te staan. Ik heb al gewezen op het feit, dat zij tegen hun eigen zin in bepaalde maatregelen van het kabinet moesten slikken. Ook op het feit, dat zij zich soms met hand en tand moeten verzetten tegen bepaalde socialistische wensen. Maar het belangrijkste is wel dat zij, nu zij verantwoording moeten afleggen aan de kiezers, afstand nemen — zoals in het verleden ook wel gebeurde — van het beleid van een kabinet voor het voortbestaan waarvan zij — nog steeds — medeverantwoordelijk zijn. Zo komt hun stellingname in het licht van het enerzijds-anderzijds, in het licht van politieke wisselvalligheid te staan. Opnieuw is het zo dat iemand die KVP of ARP stemt niet weet wat er met zijn stem gebeurt, niet weet aan wat voor soort beleid deze partijen uiteindelijk zullen meewerken.

KVP-voorzitter De Zeeuw heeft daar op zijn manier een eind aan willen maken. Hij heeft een week of wat terug gezegd dat naar zijn mening de KVP het beleid van het kabinet-Den Uyl tot inzet van de eerstkomende Kamerverkiezingen moet maken.

Ook in de AR-kring leeft deze gedachte. Dat is andere koek dan de weigering indertijd van de confessionele partijen om het beleid van de kabinetten, geleid door hun eigen minister-presidenten — De Jong en Biesheuvel — tot inzet van de Kamerverkiezingen te maken. Dr. De Zeeuw komt het compliment toe dat hij althans een duidelijke keuze heeft gemaakt. Of hij de goede keuze maakt beslissen de KVP-kiezers.

Mij lijken de uitspraken van De Zeeuw onverstandig. Net zoals ik het onverstandig vind dat hij zich zo scherp tegen ons heeft afgezet. Hierdoor vergroot de KVP-voorzitter onnodig de verschillen die er tussen ons en de KVP bestaan. Niet wij polariseren tegen de KVP. Dr. De Zeeuw polariseert tegen ons.

In september hebben wij beiden, mevrouw de voorzitter, het in ons interview met Vrijheid en Democratie zo gezegd:

„Die meerderheid die wij willen bereiken, komt er alleen als aan twee voorwaarden wordt voldaan. Wij moeten er ten eerste voor zorgen dat de VVD fors

wint en ten tweede zullen wij moeten trachten de samenwerking met de confessionelen te herstellen. Ik wil er geen twijfel over laten bestaan dat ook dat laatste in de bedoeling ligt. Herovering van het regeringskasteel is voor de behartiging van de belangen van onze aanhang noodzakelijk."

En aan de vooravond van de Statenverkiezingen herhaal ik dat: de VVD is bereid de samenwerking met de confessionele partijen te herstellen. De heer Andriessen heeft de deur naar herstel van de samenwerking op een kier gezet. Wat ons betreft staat die deur nog steeds open. Als de samenwerking tussen confessionelen en VVD wordt hersteld, leidt deze niet alleen tot een op hoofdpunten ander regeringsbeleid dan het kabinet-Den Uyl voert. Ook zal die samenwerking van een geheel andere aard zijn dan de huidige samenwerking tussen socialisten en confessionelen. Wij wensen een gelijkwaardige behandeling tussen coalitiepartners. Wij willen een eerlijke, gezamenlijke, wederzijdse inbreng in het regeringsprogram. Wij willen een evenredige onderlinge zetelverdeling.

In 1957 antwoordde Romme op Ouds uitnodiging aan de confessionelen de samenwerking met de socialisten te doorbreken, dat hij niet wilde regeren onder „de zweep van de liberalen". Daar komt samenwerking tussen confessionelen en liberalen ook niet op neer! Toen niet en nu niet. Terwijl om Ouds antwoord aan Romme hier weer in herinnering te roepen: „regeert gij dan liever onder de knoet van de socialisten" precies de positie typeert, waarin de confessionele regeringspartijen zich nu — wederom — bevinden.

Herstel van de samenwerking tussen confessionelen en liberalen zit er op korte termijn alleen in als de leiding van KVP en ARP tot het besef komt dat zij door te kiezen voor samenwerking met de PvdA de verkeerde keus heeft gedaan. Het antwoord dat de heer Andriessen twee weken geleden via een artikel in het dagblad De Tijd gaf op de zogenaamde uitgestoken hand van de PvdA-fractievoorzitter was afhoudend.

Nog opmerkelijker is het dat de heren Aantjes en Andriessen onlangs hebben verklaard dat zij de inflatiecorrectie — door onze tegenstanders altijd genoemd „de heilige koe van de VVD" — door willen laten gaan. Dat schot voor de boeg dat zij hebben gegeven, kan een losse flodder, maar ook een tijdbom onder het kabinet blijken te zijn. Of zij in het najaar zullen inbinden, zullen we wel zien!

Bang voor verlies

De opstelling van de confessionele politici de laatste tijd, toont aan dat zij bevreesd zijn voor verlies aan ons. Toont evenzo aan dat herstel van de samenwerking tussen confessionelen en VVD niet uitgesloten is.

De uitslag van de verkiezingen op 27 maart is daarom zo belangrijk, omdat de kiezers van KVP en ARP via hun stem kunnen laten weten welke richting beide partijen behoren in te slaan. Ook de uitslag die de CHU gaat boeken is in dat verband interessant. Als de CHU wint, is dat de beloning voor de eigen onafhankelijke koers die zij vaart.

Over de PPR en D'66 spreek ik vanavond niet. Als hun bondgenoot, fractieleider Van Thijn van de PvdA hen in het lange artikel dat hij laatst schreef, geen woord waardig keurde, waarom zou ik dat dan wel doen.

De PvdA weet dat zij het in de politieke toekomst waarschijnlijk op eigen kracht — zonder steun van krachtige linkse partners — zal moeten doen. En de enige kans voor de PvdA op een werkbare meerderheid in het parlement ligt — dat heeft de heer Van Thijn goed gezien — dan ook in verdere samenwerking met de confessionele partijen. Herstel van de rood-roomse samenwerking, zoals die in de jaren vijftig bestond, dat is thans het doel waarnaar de socialisten streven. Dat is heel wat anders dan het heilige ideaal van de linkse meerderheid!

Om dat te bereiken probeert de PvdA de VVD naar rechts te drukken en de socialisten proberen dat ook, omdat zij bang zijn — op de avond van de uitslag van de verkiezingen verscheen in Amersfoort een briesende Van der Louw — dat de PvdA rechtstreeks aan ons verliezen gaat. Daarom worden de aanvallen van de PvdA op ons de laatste tijd steeds heftiger. Daarom zeggen zij dat onze oppositie materialistisch zou zijn, dat onze partij alleen zou opkomen voor de rijken en geen echt sociaal beleid zou voorstaan.

Goed beleid

Een onwaardige en onwaarachtige vertoning waaraan de confessionele partijen gelukkig niet meedoen. Hoe kan het ook anders? Zij zouden hun eigen verleden verloochenen als zij dat wel zouden doen. Dat verleden verloochenen onze vroegere partners niet. Minister Van Agt heeft pas nog gezegd dat hij aan „de hetze" tegen de VVD niet meedoet. Terecht heeft hij ook gezegd dat met onze partij steeds een goed sociaal beleid is gevoerd. Ook de heer Andriessen heeft daarover geen twijfel laten bestaan.

De feiten weerspreken die kritiek op ons. Onder het bewind dat confessionelen en liberalen jarenlang gezamenlijk hebben gevoerd is het ondernemingsrecht gemoderniseerd, is de medezeggenschap voor de werknemers aanzienlijk verbeterd. En de VVD fungeerde daarbij niet als rem, maar had in haar minister Polak een geweldig voortrekker.

Wij zijn, als ik kijk naar de verdere toekomst — ook dat heb ik reeds in september vorig jaar gezegd — voorstander van een verdere versterking van de positie van de ondernemingsraad.

Ook op sociaal gebied is veel tot stand gebracht. Niet alleen met onze passieve steun en instemming. VVD-staatssecretaris Rietkerk heeft hier een belangrijke actieve rol vervuld. Onder de kabinetten De Jong en Biesheuvel is het recht op bijstand van overheidswege wettelijk geregeld, is het minimumloon er gekomen, zijn de uitgaven voor sociale voorzieningen aanzienlijk vergroot, is de AOW structureel opgevoerd, zijn de oud-invaliden opgenomen in de WAO, zijn de kleine zelfstandigen tegemoetgekomen.

Allemaal mede ons werk. Werk waar we trots op zijn. Werk waaruit blijkt dat wij, zoals Stikker het in 1947 verwoordde, onze plicht te strijden voor sociale gerechtigheid zijn nagekomen. Werk dat wij willen voortzetten. Want op sociaal gebied is onze maatschappij zeker nog niet volmaakt.

Het enige dat men ons misschien verwijten kan, is dat wij — anders dan bijvoorbeeld de PvdA — ons niet steeds op de borst slaan voor wat wij hebben bereikt. Maar wij houden er nu eenmaal niet van met onze sociale gevoelens te koop te lopen. We doen er liever wat aan dan dat we erover praten. Dat is onze opvatting van sociale politiek.

Niet materialistisch

En is onze oppositie materialistisch? Neen.

Want als het gaat om wezenlijke vragen, zoals de vraag vergroting van de staatsmacht of van de persoonlijke vrijheid, afremming of bevordering van de menselijke ontplooiing, nivellering of niet, verkleining van het vrij-besteedbaar inkomen of vergroting daarvan, beloning naar behoefte of beloning naar prestatie, dan gaan deze vragen over het wezenlijke principiële verschil tussen socialistische en liberale politiek.

Wij hebben vertrouwen in de mens. Wij zijn ervan overtuigd, dat als de vrijheid van de mens zo groot mogelijk is, als hij zich zoveel mogelijk kan ontplooien, als zijn eigen initiatief niet wordt afgeremd, maar wordt gestimuleerd, dat dat in het belang is van zijn toekomst, van de toekomst van zijn kinderen en van de maatschappij. Onze kijk op de mens is een optimistische. De kijk van de socialisten op de maatschappij is in wezen pessimistisch. Zij vinden dat de mensen als zij vrij worden gelaten misbruik zullen maken van hun vrijheid. Zij vinden dat de vrijheid van de een vanzelfsprekend zal leiden tot aantasting van de vrijheid van de ander.

En het is ook dat verschil dat inzet is van de verkiezingen van volgende week.

Wij willen op 27 maart verder doorbreken in die delen van ons land waar onze partij nog niet sterk vertegenwoordigd is. Wij hopen het vertrouwen dat wij op 29 november 1972 van heel veel jonge kiezers hebben gekregen te versterken.

Wij hopen onze aanhang bij het katholieke en belijdend protestantse volksdeel verder uit te bouwen.

Wij hopen velen van hen die vroeger PvdA hebben gestemd te kunnen overtuiging van het feit dat hun idealen, hun verlangens en hun toekomst bij ons in goede handen zijn.

Kortom: wij hopen dat de verkiezingen van 27 maart ons nog een stap dichter bij de verwezenlijking van ons ideaal zullen brengen, uit te groeien tot een grote en brede volkspartij.

Van paniek naar lange-termijnbeleid

Rede, uitgesproken door oud-minister Langman, tijdens de algemene vergadering van de VVD op 22 maart 1974 te Utrecht.

Ik kan mij voorstellen, dat vele hier aanwezigen zich afgevraagd hebben of een voordracht over energie nu wel op een politiek evenement als deze vergadering thuishoort. Toen ik met u, mevrouw de voorzitter, overlegde, gaf u zelf voedsel aan deze gedachte door de verwachting uit te spreken een wetenschappelijk betoog aan te zullen horen. Dezelfde misvatting bleek bij de redactie van Liberaal Reveil te heersen, toen zij mij vroeg mijn betoog te mogen publiceren. Recent is toch gebleken hoezeer Liberaal Reveil zich richt op de publikatie van beschouwingen, die zo aanspreken dat de gehele partijtop terstond zijn instemming betuigt. En bij de energie gaat het nu juist om een zaak waar een beleid uitgezet moet worden, een liberaal beleid. Ik hoop dan ook niet dat u het allemaal eens zult zijn met wat ik ga zeggen, maar wel dat het onderwerp in onze kring in discussie komt; dat wij het er niet direct allemaal over eens zijn, maar ons er wel toe zetten van gedachten te wisselen over wat een liberaal energiebeleid in zou moeten houden.

Het moet voor de Egyptenaren uit Jozefs tijd wel een schokkende ervaring geweest zijn, toen na de zeven vette jaren ineens het eerste magere jaar aanbrak. Schokkend, al waren ze goed voorbereid op een aantal magere jaren. Hoeveel schokkender moet het dan voor de industriële wereld geweest zijn door de produktiebeperking en de boycot, door de Arabische landen toegepast, plotseling in een situatie van energieschaarste gebracht te worden. Men was wel gewaarschuwd, maar had niet geluisterd. Luisteren had een onpopulair beleid tot gevolg gehad, en daartoe is een dictatuur, zoals die van Farao, gemakkelijker te vinden dan onze westerse democratieën.

Staaltjes

Zo'n plotdelinge confrontatie leidt vaak tot paniek, en daar hebben we sinds oktober dan ook in Nederland een aantal staaltjes van gezien: de autoloze zondag, het aankondigen van de benzine-distributie, het plan om gas ook in natuurgebieden aan te boren, het opschuiven van de distributie, het verbod — vlak voor de feestdagen — om reclameverlichting te ontsteken, de invoering en bijna in één adem de afschaffing van de benzinedistributie, etc. etc. Ik kan me voorstellen, dat u zich afvraagt of er nu iets serieus aan de hand is geweest, of dat we gaandeweg weer tot de situatie van voor oktober terug zullen keren.

Om de vraag te kunnen beantwoorden moet ik u er eerst op wijzen, dat energie thans grotendeels beschikbaar komt door het verbruik van fossiele brandstoffen. Daarvan is een eindige voorraad aanwezig. Omdat de economische groei, althans zoals die in de westelijke wereld gericht pleegt te zijn, tot een snel toenemend verbruik van energie leidt, is men zich zorgen gaan maken over het toereikend zijn van de in de grond aanwezige voorraad. Binnen 50 à 100 jaar bijv. zou de voorraad olie uitgeput zijn. Kolen zijn in grotere hoeveelheden beschikbaar, maar ook daar gaat het om eindige voorraden. We hebben dan als wereldbevolking ons vermogen opgesoupeerd zonder voor vervanging gezorgd te hebben, en ons dus hoogst onverantwoordelijk tegenover volgende generaties gedragen.

Particuliere Jozefs

Het is de problematiek, die J. G. Koopmans al in 1957 bezighield. Eigenlijk zouden er, zo stelde hij, een aantal particuliere Jozefs moeten zijn die als zaakwaarnemer voor komende generaties op zouden treden, door nu grote heoveelheden fossiele brandstof op te kopen en op te slaan. De prijs zou daardoor nu stijgen en dientengevolge zou het verbruik afgeremd worden. Koopmans verzucht, dat het niet zo waarschijnlijk is, dat die Jozefs ten tonele zullen verschijnen. Degenen, die er over dubben die rol op zich te nemen, zullen tegen zichzelf zeggen: misschien valt het wel mee met de schaarste en dan blijf je met je aangelegde voorraad zitten; misschien valt het niet mee, hebben wij het wel juist gezien, en dan worden we als speculanten beschouwd en ontfermt de fiscus zich over onze winsten (het is alsof u onze minister-president over de winsten van de oliemaatschappijen hoort praten) en tenslotte: het gaat hier om een heel lange periode en dat betekent een geweldige rentelast.

Tinbergen drukt dat zo uit: De toekomstige schaarste van een materiaal kan zich veelal slechts een vijftal jaren tevoren in de prijzen uitdrukken, omdat de voorraadvorming over langere tijdvakken prohibitieve kosten medebrengt. Wel, zegt Koopmans, als er dan geen particuliere Jozefs zijn, heeft de overheid een taak. Ik merk tussen haken op dat mij dat goed liberaal gedacht lijkt: blijft het particulier initiatief in gebreke — bijv. omdat de termijn waarop gecalculeerd moet worden te lang is of de onzekerheid te groot — dan moet de overheid in actie komen.

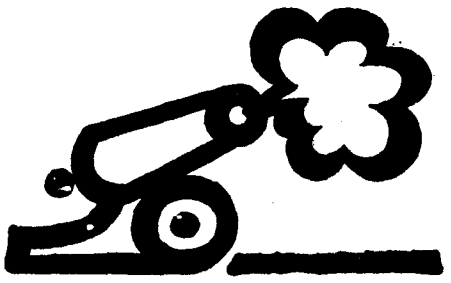
In het geval dat ons bezig houdt, calculeren de ondernemers de vervangingskosten niet in — de kosten die nodig zijn om als de fossiele brandstoffen zijn opgebruikt op andere wijze energie te kunnen leveren — en dan moet de overheid in de vorm van een heffing dat doen. In het economenjargon: de overheid moet de verbruikers de maatschappelijke kosten in rekening brengen. Zij maakt de energie daardoor duurder en beperkt het verbruik. Maar aan de andere kant moet zij de heffing besteden aan het tot ontwikkeling brengen van alternatieve energiebronnen, bij voorkeur dezulke, die geen beroep doen op uitputbare voorraden.

Koopmans maakt twee slot-opmerkingen, die ik u niet onthouden wil: voor de verwezenlijking van deze suggesties zal internationaal overleg nodig zijn, èn: de econoom die ter oplossing van problemen een heffing voorstelt, kan op een storm van protest van de direct-belanghebbenden rekenen, en moet zich maar troosten met Keynes' adagium: de taak van de econoom in deze wereld is zich door en door impopulair te maken. Ik heb dat mogen ervaren.

Inmiddels hebben de sjeiks zich als Jozef opgeworpen, en dat op een nogal bruuske wijze. De olieprijs is vergeleken met vorig jaar verdrie- à verviervoudigd. Ik doe hen niet te kort als ik aannneem, dat bij hen niet het primaire motief het belang van toekomstige generaties energie-gebruikers geweest is, maar de vrees dat hun eigen nationale vermogen — in olievorm aanwezig — tegen te lage prijzen van de hand gedaan werd. De inflatoire prijsstijgingen van de export van de produkten uit de industriële landen hebben de olielanden tot actie doen komen. Die plotselinge olieprijsstijging heeft de westelijke landen voor grote problemen geplaatst: ik noem u

door A. Ploeg, defensiespecialist in de Tweede Kamerfractie van de VVD

Vijfde NAVO-lustrum

Bij het herdenken van het 25-jarig NAVO-bondgenootschap lijkt het mij goed een moment terug te blikken op de situatie, zoals die zich in 1949 in het door de Tweede Wereldoorlog geteisterde West-Europa aftekende. Een situatie, die voor een twaalftal landen, waaronder de Verenigde Staten, aanleiding vormde hun defensieinspanning gemeenschappelijk te organiseren.
Zo een korte terugblik is bovendien zinvol omdat door bepaalde, zich progressief noemende, groeperingen en partijen regelmatig wordt gesuggereerd dat met de oprichting van de NAVO een begin werd gemaakt met de zogenaamde „koude oorlog". Een misvatting die men ook op sommige scholen nog al eens aantreft.
Het laatste, waaraan de vrije westelijke wereld, zo kort na de periode 1939-1945, behoefte had, was wel het opvoeren van de defensieinspanning. De woningnood en andere primaire levensbehoeften vroegen immers om een gedegen aanpak. Maar diezelfde westelijke wereld was tot een vermeerdering van de defensieinspanning wel genoodzaakt, gezien de houding van de Sovjet Unie, die zowel in Europa als in Klein-Azië een imperialistische machtspolitiek voerde. Terwijl de Amerikanen hun troepen van het vaste land van Europa repatrieerden en demobiliseerden, bezetten Russische strijdkrachten vrijwel alle landen van Oost-Europa, waar zonder enige vorm van vrije verkiezingen een communistisch regime werd gevestigd. In 1947 werd Hongarije een communistische staat, terwijl een jaar later Tsjecho-Slowakije via een staatsgreep werd ingelijfd. Nog in hetzelfde jaar begon de Sovjet-Unie sterke druk op het Westen uit te oefenen door de bepalingen van het viermogendhedenverdrag m.b.t. Berlijn te saboteren. Dankzij Amerikaanse steun kon de Russische blokkade van Berlijn in de vorm van een luchtbrug worden doorbroken.

Defensieve organisatie

Onder deze omstandigheden was het begrijpelijk dat de vrije Westerse wereld zich verre van veilig voelde.
Mede dankzij een grote solidariteit van het Westen ontstond zo het Atlantisch bondgenootschap „voor de verdediging van onze vrijheid en onze wijze van leven". Het kan niet genoeg gezegd worden, dat de NAVO voor alles een defensieve organisatie is, hetgeen ook blijkt uit de verdragstekst, die uit slechts 14 artikelen bestaat. Het belangrijkste is artikel 5 dat luidt: „de partijen komen overeen dat een gewapende aanval tegen één of meer van haar in Europa of Noord-Amerika als een aanval tegen haar allen zal worden beschouwd".

De schrijver van dit artikel in gesprek met de secretaris-generaal van de NAVO, mr. Luns, tijdens de laatste assemblée van het bondgenootschap te Ankara.

Geduchte knauw

In 1951 werd generaal Eisenhower de eerste commandant van het geïntegreerde Europese hoofdkwartier in Parijs. Onder zijn leiding werd een begin gemaakt met de opbouw van de Atlantische defensie. Tal van zaken zijn in de loop der jaren in het bondgenootschappelijk verband tot stand gekomen: gemeenschappelijke commando-organen en bevelsstructuren; op infrastructureel gebied werd zeer veel bereikt, waarbij onder andere niet onvermeld mag blijven het NAVO-pijpleidingsysteem, de aanleg van vliegvelden en havens en het geïntegreerde luchtverdedigingssysteem van Noorwegen tot Turkije. Het spreekt vanzelf dat deze gezamenlijke planning en aanpak tot een meer efficiënte en een goedkopere organisatie hebben geleid dan wanneer de landen dit individueel hadden moeten doen. Op het gebied van de standaardisatie van uitrusting en bewapening zijn nog vele verbeteringen mogelijk, doch dat hier geen optimale resultaten zijn bereikt, komt doordat de NAVO niet zoals het Warschaupact een supranationale organisatie is, maar een verbond van souvereine staten.
Toen de NAVO 20 jaar bestond was een jaar tevoren het rapport Harmel — genoemd naar de Belgische minister van Buitenlandse Zaken — verschenen. Daarin werd, gezien de verbeterde internationale situatie, een aantal aanbevelingen gedaan tot een studie van ontwapening en practische controlemaatregelen, ten einde te komen tot een duurzame vrede in Europa. Enkele maanden later rolden de Sovjet-tanks Tsjecho-Slowakije binnen om een einde te maken aan de „liberale ideeën" van Dubcek en de zijnen. De ontspanningspolitiek kreeg een geduchte knauw en tal van landen zagen zich genoodzaakt hun defensieinspanning te vergroten.

Thans wordt wederom over ontspanning gesproken, o.a. in Wenen bij de MBFR en in Genève bij de veiligheidsconferentie. Een goede zaak, die ons aller steun verdient! Wie onzer wil die ontspanning niet? Doch het is een aangelegenheid die een zeer lange adem vereist en waarbij men zich wel rekenschap moet geven van de krachtsverhoudingen in de wereld, met name in Europa. De Amerikanen en Russen houden elkaar op het gebied van de kernwapens in evenwicht, doch op conventioneel gebied is de overmacht van de Sovjet-Unie evident. Zo is het aantal tanks van de Warschaupact-landen in aantal bijna het drievoudige van wat de NAVO ter beschikking staat.

De Sovjet-Unie heeft kans gezien een enorme maritieme macht op te bouwen inclusief de meest moderne nucleaire onderzeeboten.
Een macht die zowel op de Middellandse Zee als de Atlantische Oceaan steeds wordt uitgebreid.
Een heropening van het Suez-kanaal biedt de Sovjets een goede gelegenheid haar invloedssfeer in de Arabische landen verder uit te breiden. De Zwarte Zee-vloot wordt voortdurend versterkt, waarbij de bouw van een grote carreer met aanvalsvliegtuigen de NAVO grote zorgen baart.
Nog tal van andere ontwikkelingen in het Warschau-pact duiden erop dat deze landen hun defensie steeds verder uitbouwen. Daar uit de conclusie te trekken dat de dreiging minder is geworden getuigt wel van een zeer optimistische levensvisie.

Minder sterk

Doch ook intern is de cohaesie in het bondgenootschap minder sterk dan bij de oprichting van de NAVO. Daarbij komt, dat een aantal voor het bondgenootschap onmisbare leden-landen zich niet in een grote sympathie van andere geallieerden mag verheugen. De verhouding Europa-Verenigde Staten is op dit moment volop in discussie. In de Verenigde Staten gaan stemmen op, die bepleiten dat Europa meer aan zijn eigen defensie zou moeten doen, terwijl een eventueel terugtrekken van de Amerikaanse troepen uit Europa bij sommige politici in de Verenigde Staten een belangrijk punt zal vormen bij de a.s. verkiezingsstrijd in Amerika.

De geringe bereidheid van enkele Europese regeringen om de bevolking te overtuigen van de noodzaak van een onverminderde defensieinspanning geeft deze politici (Mansfield e.a.) alleen maar meer argumenten de Amerikaanse troepen terug te trekken uit Europa.
De crisis in het Midden-Oosten heeft helaas de saamhorigheid in de Alliantie niet vergroot.
Het zou in het bestek van dit artikel te ver voeren een uitvoerige analyse te geven van de huidige situatie in de NAVO, vandaar dat slechts enkele kanttekeningen zijn gemaakt. Ik constateer wel dat ondanks SALT, ondanks de MBFR en ondanks het veiligheidsoverleg in Genève, de dreiging niet is afgenomen. Dit, gevoegd bij de weerstand die er in sommige landen is tegen het handhaven van een adequaat defensieapparaat en de onderlinge verdeeldheid geeft de situatie in de NAVO een weinig optimistisch perspectief. De huidige Nederlandse regering heeft daartoe nog een steentje bijgedragen door haar aanvankelijke weigering een NAVO-postzegel uit te geven. Een detail, een verschijnsel in de marge? Het standpunt van onze regering was wel voorpaginanieuws in o.a. de New-York Times!

Europese eenheid

De enige oplossing de cohaesie in de NAVO te handhaven, ligt in een grotere Europese eenheid, nauw samenwerkend met de Verenigde Staten. Daar ligt de enige garantie voor onze veiligheid en het voortbestaan van de NAVO. Daartoe is o.a. nodig een gedegen voorlichting zowel aan de bevolking van de Verenigde Staten als aan die van Europa, waarbij de nadruk moet worden gelegd op de inspanning die beide partners zich in de loop der jaren hebben getroost voor het in stand houden van ons gemeenschappelijk veiligheidsapparaat. Daartoe is eveneens nodig, dat we onze bijdrage aan die gemeenschappelijke defensie op peil brengen. De geloofwaardigheid van de NAVO ligt in de kracht en eensgezindheid van de partners.

De secretaris-generaal van de NAVO, mr. J. Luns zei tijdens de laatste assemblée in Ankara: „Of all the lessons which have to be learned from Soviet conduct in the Middle East, the clearest and most fundamental is the continuing vital need for Allied solidarity. We do still live in a world in which what stands between us and war on a global scale is a fragile balance of power. This is a perilous world if we fail to provide our defence and security. And the Alliance is the only instrument by which we can do that."

De toekomst zal leren of wij inderdaad bereid zijn geweest deze les uit de Israël-oorlog ter harte te nemen. Gedurende het 25-jarig bestaan van de NAVO zijn de partners in het verdragsgebied gespaard gebleven van een gewapend conflict. De NAVO zou gefaald hebben als een oorlog was uitgebroken. Dat is niet gebeurd. Daarin ligt de betekenis van de NAVO en dat is een herdenken waard!

bontique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)

Wij gaan ook voor rode terreur niet opzij

door H. J. L. Vonhoff

In de jaren dertig werden door de onverdraagzame nationaal-socialisten vergaderingen van politieke tegenstanders geregeld verstoord. De vergaderingen van de toenmalige Liberale Staatspartij, waarin fors stelling werd genomen tegen de demagogie van de nazi's en de vervolging van andersdenkenden en joden in Hitler-Duitsland, waren daarbij een geliefkoosd doelwit.

Wij zijn die gevaarlijke onverdraagzaamheid enkele tientallen jaren kwijt geweest, maar dit giftig kruid begint helaas de kop weer op te steken. Thans zijn het echter socialistische groepjes die deze methoden hanteren.

In de achter ons liggende jaren hebben wij in Amsterdam met grote openheid verkiezingsvergaderingen en uitslagenavonden georganiseerd. Daarbij werd het naar goede liberale traditie gebruik om niet-geestverwante bezoekers ruimhartig het woord te verlenen. Prominente politieke te-

genstanders (zoals Vondeling) en minder prominenten maakten van die gelegenheid gretig gebruik.

Dat is kennelijk niet naar de zin van een aantal socialistische jongeren, zowel behorend tot de aanhang van de PSP, de PPR, de PvdA en enkele kleinere Marxistische en Kabouterachtige groeperingen. Zij komen niet om te discussiëren, maar om anderen het spreken te beletten. Zij komen niet om geïnformeerd te worden, maar om anderen te intimideren en overschreeuwen. Zij komen niet om het geestelijke spel van het woord te spelen, maar om op geestloze wijze de vuisten te gebruiken.

Daar is de laatste maal naaktloperij aan toegevoegd (wat had een tv-ploeg van de VPRO weer bijzonder geluk, toen ze precies met camera en licht klaar stonden in de hal van Krasnapolsky op „de plek waar die twee jongeheren zich spontaan begonnen uit te kleden"). Daar is de laatste maal ook het optreden van een PvdA-aanhanger bijgekomen, die bij ons zijn aanhang met een megafoon kwam opzwepen.

Ons raadslid Groothoff werd door een half dozijn van de hierboven beschreven soort gemolesteerd.

Ik schrijf dit niet om politieke tegenstanders in opspraak te brengen.

Ik constateer wel dat deze lieden zich bij hun optreden in niets onderscheiden van de methoden die voor de oorlog voorbehouden waren aan de fascistische terreurbenden, waarover ik hiervoor schreef. Zeker, zij schelden anderen voor fascisten en zetten hakenkruizen op onze aanplakbiljetten, maar dat is hun eigen aankondiging en hun handtekening.

Wij zullen voor die terreur niet opzij gaan, ook niet opzij mogen gaan.

Wie zich door terreur laat chanteren zit op een hellend vlak.

Wij zullen wel van de overheid redelijke bescherming mogen verwachten. Deze rode terreur dient door de politie even voortvarend te worden aangepakt als de zwarte van voor de oorlog.

Spreiding rijksdiensten

De plannen van de regering de spreidingsoperatie van de rijksdiensten te vergroten van 6500 tot 8300 ambtenaren zijn voor de Haagse VVD-fractie en voor het bestuur van de afdeling Den Haag aanleiding geweest een verklaring uit te geven. Bestuur en fractie vinden die plannen onaanvaardbaar voor de Haagse agglomeratie, omdat hiermee — naar ze vinden — onherstelbare schade wordt aangericht aan het Haagse economische en maatschappelijke leven. „Zo'n vergroting van de spreidingsoperatie is vooral onverantwoord gezien de onzekere economische situatie, waarin ons land zich bevindt," aldus de verklaring.

De Haagse VVD vreest dat met name de overplaatsing van de Centrale Directie van de PTT extra problemen zal geven, omdat met deze dienst technische en administratieve arbeidsplaatsen in toeleverende bedrijven in de stad verloren zullen gaan. Het verlies aan arbeidsplaatsen zou daardoor extra groot kunnen worden.

In de verklaring wordt het onbegrijpelijk genoemd dat zo'n ingrijpende maatregel wordt genomen, terwijl nog steeds geen analyse is gemaakt van de gevolgen die een vergroting van de spreidingsoperatie voor Den Haag en omgeving zal hebben, ondanks alle toezeggingen die de regering in die richting heeft gedaan. Ook provincie, gemeentebesturen, vakbonden en bedrijfsleven zijn tot verbazing van de Haagse VVD buiten elke vorm van overleg gebleven en dat terwijl er ook op dit terrein toezeggingen zijn gedaan door de overheid.

De onomkeerbaarheid van deze operatie had tot een voorzichtiger en beter gefundeerde benadering moeten leiden, aldus besluiten bestuur en fractie van de Haagse VVD hun verklaring. „We hebben ons tegen de spreiding van de rijksdiensten nooit verzet. Maar nu je wat onzekerheden hebt op economisch terrein als gevolg van de verhoging van de ruwe olieprijzen, vinden we dat er nu niet nog eens een schepje bovenop moet worden gegooid," aldus drs. P. Ressenaar, voorzitter van de Haagse VVD-fractie.

Groei 6%

Die fractie heeft overigens een grote kans op 29 mei aanzienlijk te worden uitgebreid. De Haagse VVD-aanhang groeide met zes procent, ruim boven de landelijke gemiddelde groei van de VVD-aanhang. De VVD bezet in de Haagse raad thans tien zetels.

„Het zouden er zeker 13 en misschien nog wel eens 14 kunnen worden. Als dat zover komt, beschikken we over een grote club en dan ben je tot heel wat meer in staat dan tot dusverre het geval was. Een bijzonder prettig resultaat voor ons in Den Haag," aldus de Haagse fractievoorzitter.

Tot onze spijt heeft ruimtegebrek ons gedwongen de gebruikelijke rubriek Mijn opinie is . . . dit keer niet op te nemen. Excuses aan de vele briefschrijvers. In het volgende nummer van ons blad een grote rubriek voor hen!

Gevecht om Gelders college van Ged. Staten

In Gelderse politieke kringen is nogal wat deining ontstaan over een brief die de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid in de Gelderse staten, H. Vermeulen, mede namens de PPR-fractie heeft geschreven aan de fractieleiders van de KVP (Winters), de CHU (baron Van Verschuer) en de ARP (Van den Brink). De statenleden van de Partij van de Arbeid en de Politieke Radikalen vinden volgens die brief dat de verkiezingsprogramma's van de drie christen-democratische partijen en van de progressieve groeperingen allebei zó ruim zijn uitgewerkt dat een programvergelijking zinvol is.

PvdA en PPR hebben de indruk, vervolgt de brief, dat er over een groot aantal programmapunten overeenstemming bestaat dan wel bereikt kan worden en dat de mogelijke breekpunten in de programma's nauwelijks zijn te bespeuren. Beide programma's lenen zich goed voor het verzamelen van de nodige bouwstenen voor een vierjarig beleidsplan van het nieuwe college van Gedeputeerde Staten, aldus de brief van de progressieven.

Geen kopie

In VVD-kringen heeft die brief vanzelfsprekend nogal wat verbazing gewekt. De inhoud ervan stond afgedrukt in het dagblad De Gelderlander. En dank zij die publikatie konden ook de andere partijen ervan kennis nemen. De progressieven hadden het niet nodig gevonden de andere fracties in de Gelderse staten er een kopie van te sturen.

De nieuw gekozen VVD-fractie vindt dat de heer Vermeulen en zijn politieke vrienden zichzelf door die brief een positie hebben toegekend, waarop ze vooralsnog geen aanspraak kunnen maken. „De grootste groep in de staten van Gelderland is op grond van het feitelijk functioneren in de huidige zittingsperiode van de drie christen-democratische fracties, die van het CDA. De VVD-fractie heeft daarom de leider van de fractie van het CDA verzocht het initiatief tot besprekingen tussen vertegenwoordigers van alle groeperingen in de Gelderse staten te nemen. De fractie van de VVD zal aan een dergelijke uitnodiging graag gehoor geven," aldus een verklaring, die de nieuwe liberale fractie in de Gelderse staten na intern beraad aan de pers uitgaf.

Hertelling

De Gelderse VVD-statenfractie is dank zij de gunstige stembus uitslag van 27 maart uitgegroeid van acht naar veertien man. „Een bijzonder fraai resultaat," zegt het VVD-statenlid ir. H. W. F. C. Donkersloot uit Lochem.

„Het heeft er even naar uitgezien dat we met hangen en wurgen de tweede groepering in de staten zouden worden. De KVP haalde 18,7 procent, wij 18,9. Voor alle bei leek dat goed te zijn voor 14 zetels, maar bij de hertelling is gebleken dat DS'70 net de kiesdeler heeft gehaald, zodat die partij met één zetel zijn intrede in Gelderland doet. En die zetel is net ten koste van de KVP gegaan."

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"

Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

TE HUUR VOOR VAKANTIE:
EEN GEDEELTE VAN EEN BOERDERIJ
Nabij de Drentsch-Friesche grens, nog vrij vóór 15 juli en nà 12 augustus.
Telefoon 05927 - 9170.

Den Uyl mag dan wel 'n machtigingswet hebben,
maar ..... dat betekent nog niet, dat hij u uit uw eigen, lekkere, oude stoel kan krijgen, ook al zou uw vrouw dat nog zo graag willen.
maar die stoel hoeft geen probleem te zijn, bel eens
AUKE DE VRIES – Hoogeveen – Tel. 05280 - 65194
Restauratie van antieke meubelen — modernisering — meubelstoffeerderij.

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN
CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf ƒ 40,–.
Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha.
Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.
FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON
SINDS 1773
CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

Pers en stembusuitslag

De uitslagen van de verkiezingen voor de Provinciale Staten vormden een dankbaar onderwerp voor commentaren en analyses in de dagbladen. *NRC/Handelsblad* zag in de uitslag aanleiding tot de vraag, of de Nederlandse kiezer volwassener was geworden en meende die vraag in positieve zin te kunnen beantwoorden. „Veel kiezers wenden zich af van de marginale partijtjes en geven hun stem aan grote partijen of een bundeling van partijen. Het politieke toneel wordt duidelijker." *Het Parool* stelde het in een analyse van de uitslag nog duidelijker. De verkiezingsuitslag lijkt „dan toch eindelijk te wijzen op het ontstaan van op een nieuwe leest geschoeide partijverhoudingen. De pijlers daarvan zouden zijn, van links naar rechts: Progressief-CDA-Conservatief. Of die tendens zich zal voortzetten hangt in belangrijke mate af van de vraag of het thans zo merkwaardig gespleten verbond van de drie confessionele partijen erin zal slagen zich te ontwikkelen tot een geloofwaardige programpartij van het midden... Zou 't dit drietal (KVP, ARP, CHU) beter dan tot dusver lukken zijn christelijke beginselen in een zakelijk politiek program vorm te geven, dan wordt verdere afbrokkeling op langere termijn mogelijk voorkomen," aldus het blad.

Ook Aad Nuis staat in *De Tijd* stil bij de driedeling in de politiek, die hij al geheel verwezenlijkt ziet: „Het abrupte einde van het veel-partijenstelsel maakt toch nog een beetje weemoedig... De grote driedeling is een feit zonder dat er een verandering van het kiesstelsel voor nodig is geweest: links PvdA met jongerenorganisatie PPR, rechts VVD en in het alles beslissende midden de christendemocraten. Precies dezelfde machtsverhouding dus die al een generatie lang in Nederland bestaat, maar nu dan eindelijk uitgekristalliseerd in een keurig overzichtelijk driepartijenstelsel. De duidelijkheid heeft weinig nieuws gebracht, maar duidelijk is het allemaal wel."

De medewerker van de *NRC*, J. Th. J. van den Berg, is minder overtuigd van het blijvende karakter van de huidige politieke situatie. „Op het eerste gezicht, zo zou men kunnen beweren, schijnt het tijdperk van de grote aardverschuivingen te zijn afgelopen... Alleen de polarisatie binnen het electoraat leek verder door te zetten..." Toch is het volgens de schrijver allerminst zeker „dat de kiezer inmiddels bereid is zich duurzaam in drie grote partijverbanden te laten onderbrengen... Flink winnen is betrekkelijk gemakkelijk, maar behaalde winst vasthouden is nog heel iets anders." Hij wijst erop dat Statenverkiezingen altijd betrekkelijk voordelig voor de confessionele partijen uitvallen en schrijft het geringe verlies bij deze verkiezingen in vergelijking met 1972 toe aan het geringe aantal jonge kiezers dat er sedertdien is bijgekomen, want „naarmate het aantal nieuwe jonge kiezers groter is gaat dat meer ten koste van de christelijke partijen". Een verdere achteruitgang van deze partijen acht Van den Berg voor de toekomst dan ook niet uitgesloten en of een tweeling dan het gevolg zal zijn, is de vraag. „In 1977 kan alles weer anders zijn."

Positie-Den Uyl

Dan de positie van het kabinet-Den Uyl in de huidige situatie. De uitslag (van de verkiezingen) maakt de positie van het kabinet-Den Uyl niet sterker, maar ook niet zwakker, meent de *NRC* in een commentaar daags na de verkiezingen. „KVP en AR zullen uit de kleine vooruitgang van de CHU niet meteen opmaken dat hun deelneming aan het huidige kabinet moet worden afgebroken." In dezelfde krant blijft *NRC*-redacteur Th. W. Westerwoudt de onverwachte partnerruil van de confessionelen als een mogelijkheid zien. „Maar met een bewuster electoraat zal dat verwisselen van regeringspartners niet meer door partij- en fractieleiders worden ingezet, op straffe van interne moeilijkheden."

Het Parool meent dat de KVP geen reden heeft de samenwerking in het kabinet-Den Uyl te betreuren. „Voor de verdere parlementaire periode kan dit wel eens het belangrijkste feit uit de verkiezingsuitslag zijn... Het kabinet heeft zijn eerste toets goed doorstaan en bij alle onzekerheid die toch altijd nog in de opstelling der confessionele partijen aanwezig is, zal deze uitslag in elk geval geen „nacht van Andriessen" in de hand werken."

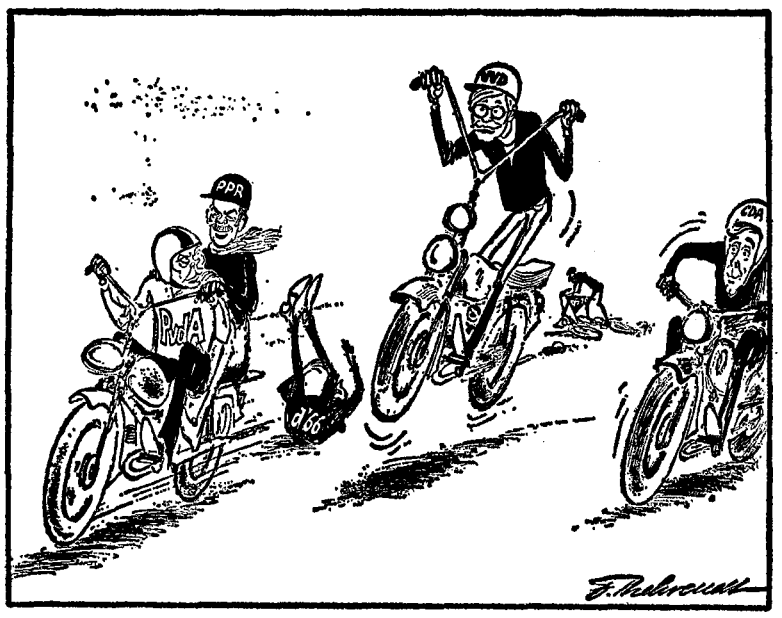
De Telegraaf denkt dat de gang van zaken rond het kabinet vooral afhangt van de vraag of Den Uyl inziet dat hij nog slechts zeer voorzichtig kan manoeuvreren... „Als de PvdA deze conclusie niet zou trekken, dient zij er rekening mede te houden dat bij de Statenverkiezingen zich in feite ook een alternatieve regeringscombinatie heeft aangediend."

De eerste indruk van het *Algemeen Dagblad* is dat de regeringscombinatie van links en confessionele partijen er in haar geheel goed is uitgesprongen. De KVP is er niet al te slecht afgekomen „zodat Andriessen aan de hand van deze meevaller wel eens tot de slotsom zou kunnen komen dat hij en de zijnen toch nog niet zo gek hebben geboerd... De totale slotsom kan nauwelijks iets anders zijn dan dat er — wat het regeringsbeleid betreft — geen wijziging komt."

De Volkskrant is er minder gerust op. „Het zou mooi zijn als het naar verhouding goede resultaat van KVP en AR zou kunnen worden uitgelegd als een versterking van de positie van het huidige kabinet. Zo eenvoudig is het echter niet want ook de gezamenlijke CDA-lijsten van KVP, AR en CHU hebben het vrij behoorlijk gedaan en de CHU heeft daar, waar het met een eigen lijst kwam, winst geboekt. Dat zal toch zeker wel met haar oppositierol te maken hebben." *De Tijd:* „De slotsom van de verschuivingen rechtvaardigt geen dramatische ontwikkeling voor de landspolitiek. Geen nachten van Andriessen, geen morgens voor Den Uyl." En Rob Vermaas meent in hetzelfde blad dat partnerruil zelfmoord zou betekenen voor de KVP. Er zijn heel wat stemmen van de KVP naar de VVD gegaan en „daarmee moet de afkalving naar rechts onderhand wel zijn voltooid. De meer progressieve KVP-ers staan achter Andriessens beleid... deze statenverkiezingen luiden geen val maar een versterking van het kabinet in."

De politicoloog dr. J. van Putten meent de volgende dag in *De Tijd* echter dat het lot van het kabinet-Den Uyl allerminst onbedreigd is. „Tot nu toe genoten de KVP en de ARP weinig bewegingsvrijheid. Als zij het kabinet-Den Uyl ten val willen brengen, moeten zij zich tegelijkertijd realiseren dat zij daarmee vervroegde verkiezingen uitlokken. Vooral voor de KVP gold dit als een onaantrekkelijk vooruitzicht. Want welke garanties waren er dat de KVP niet opnieuw geweldig zou verliezen. De KVP en de ARP konden zich dus weinig permitteren. Sinds woensdag is dit beeld volstrekt veranderd. De KVP heeft niet noemenswaardig verloren, de gezamenlijke lijsten van het christen-democratisch appèl zijn een succes geworden en, wat bovenal van belang is, de geweldige winst van de VVD heeft weer een alternatief voor het kabinet-Den Uyl mogelijk gemaakt... Het behoeft voor niemand een geheim te zijn, dat in elk van de drie CDA-partijen sterke krachten werkzaam zijn die het kabinet-Den Uyl zo spoedig mogelijk zouden willen laten verdwijnen..."

De Telegraaf komt de volgende dag nog een keer op dit onderwerp terug en constateert dat de verkiezingsuitslag niet als een volledige bevestiging van het kabinet kan worden beschouwd en wijst op een ontwijkend antwoord van Andriessen op de vraag of het kabinet rustig zijn vier jaar kan uitdienen.

Easy riders

Visie van de politieke tekenaar Fritz Behrendt, overgenomen uit Het Parool.

D'66

Het een en ander hangt duidelijk samen met de positie van D'66 dat een groot deel van zijn aanhang verloren zag gaan. „Het enorme verlies van D'66 heeft het element van redelijkheid en gematigdheid binnen de progressieve concentratie jammer genoeg verzwakt," concludeert de *NRC* en *De Telegraaf* en het *Algemeen Dagblad* menen allebei dat de D'66-bewindslieden in het kabinet-Den Uyl nu „in de lucht zijn komen te hangen". Opheffing van de partij zou het einde van het kabinet betekenen, zo meent men hier en daar, maar of dit inderdaad moet gebeuren wordt verschillend beoordeeld. En zelfs als de partij zichzelf opheft zullen de zittende Kamerleden en de bewindslieden die tot deze partij behoren hun tijd moeten uitdienen. Politici zonder kiezers, „dat is wat raar", vindt Jan Joost Lindner in *De Volkskrant*. „Maar stokoude mandaten spelen in het Nederlandse bestel (dat zich maar niet laat veranderen) constant een rol. In de Eerste Kamer werken nu nog verkiezingsuitslagen van 1966, dat boeiende jaar, door." De *NRC* wijst er op dat de Kamerleden van D'66 „gekozen zijn door de kiezers op een programma waar zij zich als behoorlijke vertegenwoordigers aan hebben te houden; zij behoeven zich niets aan te trekken van tussentijdse partij-uitspraken en behoeven zich evenmin iets aan te trekken van liquidatie van de partij. Zij zitten in de Kamer door het kiezersvotum."

VVD-winst

Aan de winst van de VVD zijn ook de nodige commentaren gewijd. „Het merkwaardige van deze winst is de herkomst ervan *(Algemeen Dagblad)*. Zij is niet van rechts gekomen, maar met deze stembusuitslag is de VVD toch wel typisch de partij van de middenmoot gebleken. Het Wiegel-effect behoort kennelijk tot het verleden. Wat er „rechts" kan worden genoemd, is volgens de cijfertjes bezig geweest zijn heil te zoeken bij Koekoek!" En de *NRC:* „Het is duidelijk dat de winst van de VVD niet alleen in het „rechtse" kamp kan worden getraceerd. Een gelukkige bijkomstigheid voor deze partij is, dat Koekoek met zijn vocaal optreden tijdens het carnaval en met de truc om iedere provincie de Boerenkandidatenlijst aan te voeren, nogal wat zwevende kiezers heeft weggelokt. Ook uit het verkiezingsonderzoek blijkt dat een deel van de VVD-winst van serieuze partijen in het midden afkomstig is: een klein deel bestaat zelfs uit ontevreden socialisten."

Enigszins in tegenspraak lijkt hiermee te zijn wat de commentator van dezelfde krant schrijft: „De VVD... schrikt met haar liberale traditie nog altijd terug voor het etiket conservatief. Toch wordt steeds evidenter dat de VVD onder leiding van Wiegel sterk aanslaat bij de in de gepolariseerde situatie naar rechts vallende kiezers... Het zijn de kiezers die met hun begrijpelijke behoefte aan een werkelijk conservatieve partij het liberale tehuis van karakter dreigen te veranderen."

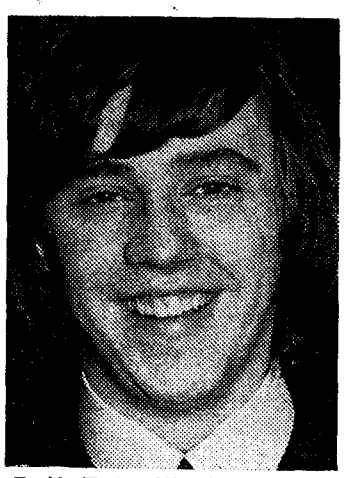
De Telegraaf vergelijkt de leeftijdsopbouw van de kiezers van PvdA en CDA met die van de VVD en constateert dat de laatste partij de meeste aanhang vindt in de groep van 26 tot 35 jaar. Dit kan als oorzaak hebben „dat door deze groep de zwaarste last van de nivellering wordt gedragen. Het gaat veelal om jonge gezinnen, die op hoge kosten zitten, gaarne een toekomst willen opbouwen maar daarin sterk worden gehinderd, doordat elke extra-inspanning door de fiscus zwaar wordt gestraft. De nivellering is aan grenzen gebonden die juist naar het oordeel van de groep van 26 tot 35 jaar in Nederland worden overschreden. Tenzij er een wijziging, en dat kan geen geringe verandering zijn, in de regeringspolitiek wordt aangebracht, ligt het voor de hand dat de gesignaleerde tendens zich zal voortzetten."

Het Algemeen Dagblad wijst erop dat een kwart van de VVD-winst van de KVP afkomstig is, terwijl dat in het zuiden nog veel hoger zal liggen... „Van de KVP bleken tweemaal zoveel kiezers naar de VVD als naar de PvdA te zijn overgestapt." Van het D'66-verlies ging 18 pct. naar de VVD (t.o. 39 pct naar de PvdA). „De politieke uitkomst van deze stromingen in de richting van de VVD zal in de toekomst wellicht zo uitpakken dat deze partij, die door linkse tegenstanders systematisch als rechts of conservatief wordt bestempeld, steviger in het midden zal kunnen worden onderheid."

Te jong voor statenzetel

Ed Nijpels uit Bergen op Zoom, landelijk voorzitter van de JOVD, is gekozen in de provinciale staten van Noord-Brabant, maar zal tot 1 april 1975 moeten wachten voor hij zijn zetel mag innemen. Nijpels is namelijk pas 23 jaar en dus een jaartje te jong voor het passieve kiesrecht. Hij was op de kandidatenlijst voor de staten van Noord-Brabant in zijn centrale op de veertiende plaats gezet. Maar de VVD maakte in die provincie een indrukwekkende sprong van 6 naar 14 zetels in de staten. „Optimisten hielden rekening met een stijging naar elf, maximaal twaalf zetels. Op veertien had natuurlijk niemand durven hopen. Dat is een geweldig succes, maar in mijn geval betekent het wel dat ik mijn zetel nog niet kan innemen", zegt de JOVD-voorzitter.

Als Nijpels in de staten komt zou hij het liefst sport, jeugdzaken, crm en sociale kwesties onder zijn hoede nemen. „Of het daarvan zal komen, moet ik nog maar afwachten. Tijdelijk zal iemand mijn plaats innemen en het zal er van afhangen welke specialismes hij voor zijn rekening neemt".

E. H. T. M. Nijpels

Nijpels hoeft niet bang te zijn voor een cumulatie van functies. Tegen de tijd dat hij zijn zetel in de Brabantse staten zal innemen, zal hij vermoedelijk voorzitter-af zijn van de liberale jongerenorganisatie. JOVD-voorzitters worden voor een jaar gekozen.

Voor Vrije Dagen en vakantie

DE WATERGEUS

HOTEL PENSION

Nieuwkoop post Noorden Z.-H.
Simon van Capelweg 10.
Tel. 01724-8398.

Direct aan de plas gelegen. Kamers met prachtig uitzicht op het water. Terras en balkon op het zuiden.
Volledig pension f 37.50 p.p.p.d.
Zeil-, zwem-, roei en visgelegenheid.

Restaurant met goede keuken

VRAAGT INLICHTINGEN

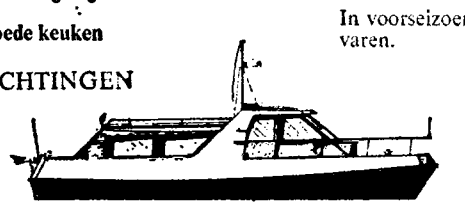
BOTEN VERHUUR EN VERKOOP

Zwartsluis (O) bij Zwolle. Mastenmakerstraat 23. Tel. 05208 - 2536 of 2439.

Motor-kruisers.
Kajuit-zeilboten.
Car-a-vans
Open-zeilboten
Canadese cano's
Roei- en visboten.

Zeilschool voor jongeren en ouderen

In voorseizoen les in motorbootvaren.

NIEUWKOOP ZWARTSLUIS

DE WATERGEUS

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed

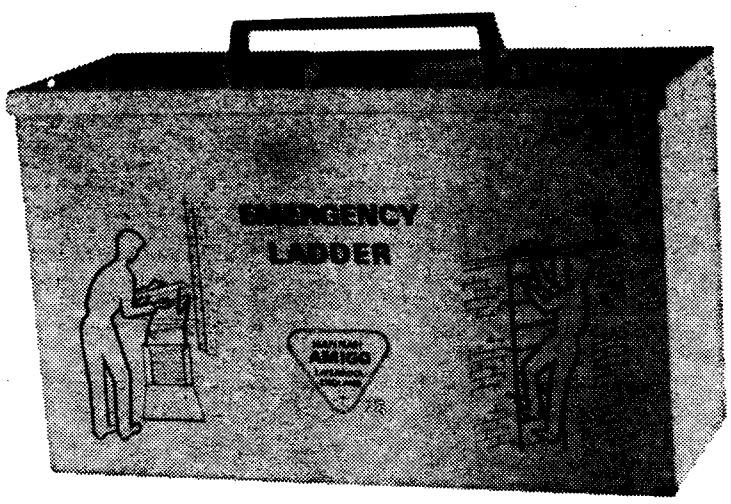
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)

Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097

mispelblom beyer

Dit metalen kastje bevat een **AMIGO** uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder. In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND

JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

De Partikuliere Belegger bundelt de belangen van'n groep kritische beleggers.

Ons motto is anti-inflatoir beleggen.
Het begrip 'sparen' krijgt zo langzamerhand een wat karikaturale betekenis. De onstuitbare inflatie-opmars zet alle institutionele rentepercentages en rendements-prognoses voortdurend schaakmat.
De verdedigingstaktiek, die de overheid hier blijkaar tegenover stelt is die inflatie-tendens te negeren.
De filosofie van het maandblad De Partikuliere Belegger is niet de kop in het zand te steken, maar juist proberen het hoofd boven water te houden.
Door elke maand beleggingsmogelijkheden te signaleren en te analyseren, die anti-inflatoire rendementen opleveren, alsmede - op het gebied van onroerend goed - een intrinsieke waardegroei.
Op die manier willen wij het begrip sparen c.q. vermogensvorming een werkelijk zinvolle inhoud geven.

Beleggersgroep zonder statuten
De Partikuliere Belegger richt zich dus op de groep beleggers, die allang hebben ingezien dat konventioneel sparen geen zin meer heeft.
De Partikuliere Belegger fungeert als redaktionele intermediair van die groep beleggers en de leveranciers van betrouwbare beleggingsvormen. Waarbij het financiële belang van onze abonnees voorop staat.
Wij geven informatie in de vorm van adviezen, meningen en beschouwingen voor beleggingsterreinen als onroerend goed, effekten, verzekeringen, pensioenstichtingen, fiskale aktualiteiten, financiën, sociaal-ekonomie, bijzondere beleggingen, etc.
Door abonnee te worden van ons maandblad schaart u zich als individu in een kollektieve beleggersgroep. Zonder statutaire verplichtingen. Als PB-abonnee staat u niet langer alleen in uw partikulier beleggersinitiatief. Tesamen met uw onbekende kollega's financiert u rendabele projekten, die dankzij de gebundelde investering snel van de grond komen en gegarandeerd een interessant rendement opleveren.
Een jaar-abonnement op PB van f 60,- verschaft u tegelijkertijd het lidmaatschap van een zeer eksklusieve groep partikuliere beleggers.

Bon. Aan de redaktie van de Partikuliere Belegger.
O Ik abonneer mij op het maandblad à f 60,- per jaar.
O Stuurt u mij ter oriëntatie één van de voorafgaande uitgaven toe.

Naam:
Adres:
Plaats: Tel.

Bon ongefrankeerd opsturen naar: De Partikuliere Belegger, machtiging 1500, Den Haag.

DE PARTIKULIERE BELEGGER

PLEIN 19 - DEN HAAG - TEL. 070 - 648798 / 654847

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO

Gaarne adviseren wij u over de

FISCALE OUDEDAGS RESERVE

en de voor u specifieke mogelijkheden.

APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

SAAB

HEIJER'S

AUTOMOBIELBEDRIJF B.V.

Alexanderplein 2,

'S-GRAVENHAGE

Tel. 070-63 99 34

vrijheid en democratie

Strijd om afspiegelingscollege

Over ruim een maand worden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Gelet op het eclatante succes van de VVD op 27 maart, zijn de verwachtingen in onze kring natuurlijk hoog gespannen. Ongetwijfeld zal de positie van de VVD in zeer veel gemeenteraden aanzienlijk worden versterkt. Die positie is immers gebaseerd op de raadsverkiezingen van vier jaar geleden. Toen kreeg onze partij — gemiddeld landelijk bezien — ruim 12 procent van de stemmen, terwijl bij de statenverkiezingen vorige maand bleek dat wij nu goed zijn voor bijna 19 procent. Een stijging met, globaal, de helft ten opzichte van vier jaar geleden, die haar uitwerking bij de samenstelling van de nieuwe gemeenteraden zeker niet zal missen.

Toch is het goed ons te hoeden voor al te groot optimisme. Van 1970 (statenverkiezingen, 12,1 pct.) naar 1972 (kamerverkiezingen, 14,4 pct.) maakte de VVD een sprong van 2,3 pct. Van 1972 naar 1974 (statenverkiezingen, 18,9 pct.) een sprong van maar liefst 4,5 pct. Dat beeld zou ons in de verleiding kunnen brengen te verwachten dat wij nu weer een forse winst zullen maken. Men mag echter niet vergeten dat er tussen de statenverkiezingen van vorige maand en de gemeenteraadsverkiezingen van 29 mei slechts negen weken zitten. En dat bij de statenverkiezingen, zeker dit jaar, de landelijke politiek een veel grotere rol speelde dan — terecht overigens — bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Taak

Zo langzamerhand zijn zeer veel kiezers, beter dan vroeger, de principiële verschillen gaan zien tussen socialistische en liberale politiek. Onmiskenbaar is door de opstelling over en weer een stuk politieke duidelijkheid geschapen. Bij het gros van de kiezers echter bestaat, naar mijn stellige overtuiging, de indruk dat die verschillen vooral tot uiting komen in de landelijke politiek en veel minder (of misschien wel nauwelijks) bij de benadering van plaatselijke problemen, in de gemeentepolitiek dus. Het is de taak van allen in onze partij, die zich actief bezig houden met de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen, de kiezers ervan te doordringen dat dit een misvatting is. Ook in het gemeentelijke beleid streeft de socialist ernaar de overheid zoveel mogelijk te laten regelen, terwijl de liberaal zich juist zal laten leiden door zijn uitgangspunt dat de persoonlijke vrijheid zo min mogelijk moet worden aangetast.

De zich „progressief" noemende partijen en groeperingen zijn bezeten van het idee dat zij de waarheid in pacht hebben. Zij willen hun standpunten ten koste van alles doordrukken. Vanuit hun minderheidspositie in het parlement lukt dat — zo lang het duurt — op landelijk niveau dankzij het knarsetandend gedogen van KVP en ARP. Wat de gemeenteraden betreft zijn zij erop uit het straks ook te laten lukken, door het afwijzen van samenwerking met anderen, tenzij op hun voorwaarden.

Stempel

In twee artikelen in vorige nummers van ons blad is reeds uitvoerig ingegaan op de grote verschillen tussen enerzijds de verhouding parlement—regering, en anderzijds de verhouding gemeenteraad—college van burgemeester en wethouders. Van socialistische zijde wordt steeds opnieuw gesuggereerd dat deze verschillen in wezen niet bestaan en dat men ook in de gemeenteraad regerinkje en parlementje speelt.

Natuurlijk drukt het college van b. en w. een belangrijk stempel op het beleid, ook al zou het eigenlijk meer een commissie moeten zijn die het dagelijks werk doet in opdracht van de raad. De samenstelling van dat college is dan ook zeer belangrijk. De „progressieven" wensen een college dat alleen uit henzelf bestaat, aangevuld met mensen uit andere partijen, die bereid zijn hún programma te onderschrijven. De liberalen wensen een z.g. afspiegelingscollege, waarin zoveel mogelijk alle partijen vertegenwoordigd zijn.

De strijd bij de komende verkiezingen gaat voor een belangrijk deel om de vraag of men aan het hoofd van de gemeente een dagelijks bestuur wenst dat eenzijdig is samengesteld en waarin dus een andere benadering niet aan bod komt, of een college van alle (in ieder geval alle grote) partijen. Dat laatste is naar onze opvatting een betere waarborg voor de democratie op plaatselijk niveau.

PH. C. LA CHAPELLE

DR. J. ZIJLSTRA

Slecht rapport voor kabinet

Dr. J. Zijlstra, president van de Nederlandsche Bank, heeft in zijn deze week verschenen jaarverslag de regering-Den Uyl geen hoog rapportcijfer gegeven. Hij constateert dat bezinning op de stijging van de overheidsuitgaven dringend noodzakelijk is en dat de druk van belastingen en sociale premies verlicht moet worden. De door de regering voorgestelde en inmiddels door de Tweede Kamer aanvaarde belastingverlaging acht de heer Zijlstra onvoldoende, terwijl hij de loonsverhogingen (drie maal ƒ 15 per maand) te fors vindt.

Uitspraken van de president van de Nederlandsche Bank, wiens belangrijkste taak het is de geldwaarde te bewaken, plegen in ons land ernstig genomen te worden. Het is te hopen dat het kabinet-Den Uyl dat ook doet en zich er niet van af maakt met de dooddoener dat men van Zijlstra, mede gelet op zijn politieke verleden, een dergelijke opstelling kon verwachten. Maar wij vrezen dat het kabinet ijzerenheinig op de verkeerde weg zal voortgaan.

Mevrouw Van Someren naar de Senaat?

Indien de Statenleden er hun goedkeuring aan hechten, zal onze partijvoorzitster, mevrouw Haya van Someren, op 11 juni kandidaat worden gesteld en op 3 juli worden gekozen voor de Eerste Kamer.

Zo formuleert mevrouw Van Someren het zélf. Dat hier en daar publikaties verschijnen die verder gaan, is misschien journalistiek verklaarbaar, maar formeel nog voorbarig. Een geheim dat bij een paar honderd mensen bekend is, blijft niet zo lang een geheim. Maar toen de kranten lucht kregen van dit nieuws, was publikatie onvermijdelijk.

Mevrouw Van Someren zegt er zelf over: „Als de Statenleden mij hun vertrouwen geven, dan zal ik daar gelukkig mee zijn. Ik heb nooit het verlangen gehad terug te keren naar de Tweede Kamer, hoe mooi die tijd van bijna tien jaar ook was, maar een afronding van mijn politieke leven met een Eerste-Kamerlidmaatschap vind ik geweldig."

Over de combinatie met het partijvoorzitterschap zegt zij: „Het is dankzij een enorm goede werkverdeling in het dagelijks bestuur, dus eigenlijk dankzij mijn collega's, mogelijk dit te gaan doen. In de vijf jaar dat ik nu voorzitter ben, is dat zo gegroeid. Het heeft voor mij bovendien het onmiskenbare voordeel, dat ik weer met mijn neus bovenop het politieke gebeuren kom te zitten. Ik ga, nu ik al vijf jaar uit de Tweede Kamer ben, steeds meer het gemis voelen aan het levende contact met de politiek zelf. Men verwacht van mij gedegen politieke spreekbeurten, maar het is heel hard werken om de juiste gegevens te verzamelen en de mensen meer te geven dan ze al in de krant gelezen hebben."

Er moet haar van het hart dat zij het gefilosofeer over het fractievoorzitterschap van de Eerste Kamer niet prettig vindt: „De heer Van Riel geniet een uitstekende gezondheid. De heer De Wilde is al zolang het mij heugt een voortreffelijk vice-voorzitter. Een voorzittersvacature is dus in het geheel niet aan de orde. Ik wil gewoon als in anciënniteit jongste senatrice van de VVD in de fractie zitten. Maar nogmaals, alles is nog maar voorlopig. Ik heb gehoord dat er een kandidatenlijst bestaat, waarop ik verkiesbaar sta; het woord is nu aan de leden van Provinciale Staten," aldus mevrouw Van Someren.

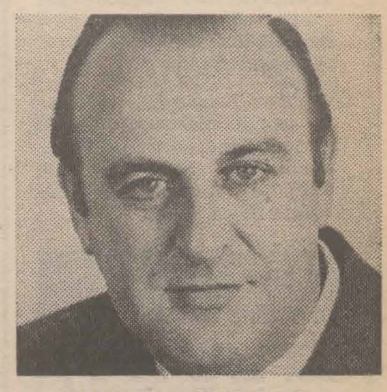
GETERGDE MIDDENSTAND

Het VVD-Tweede Kamerlid, mr. A. Geurtsen, tevens voorzitter van het Koninklijk Verbond van Ondernemers, de grootste organisatie van middenstanders in ons land, heeft de regering ervoor gewaarschuwd dat acties van de middenstand onvermijdelijk zijn als de regering haar koers jegens deze groep niet wijzigt.

Het heeft er veel van weg dat de zwakste schouders door deze regering alleen worden herkend als er een overall omheen zit," aldus de heer Geurtsen. „De middenstanders moeten van radicale avonturen doorgaans niets hebben, maar ze kunnen tot het uiterste worden getergd."

De heer Geurtsen zei dat de recente loonsverhogingen en vooral de invoering van het minimum jeugdloon de zwakke bedrijfstakken voor onaanvaardbare lastenverzwaringen hebben gesteld. Hij zei van mening te zijn dat minister Lubbers in dit kabinet geen ruimte krijgt om zijn eigen gezonde inzichten te volgen. Hij bekritiseerde ook vakbondsleider Arie Groenevelt, om diens uitspraak, dat prijsovertreders er niet met een boete vanaf moeten komen, maar gevangenisstraf dienen te krijgen. In deze samenleving lijkt nu meer begrip te bestaan voor rovers en dagdieven dan voor de middenstander, die zijn prijzen verhoogt om te kunnen blijven bestaan, aldus de strekking van Geurtsens woorden.

Op pagina 3 van dit blad wordt verslag uitgebracht van de jongste vergadering van de Landelijke Middenstandscommissie van de VVD, waarin deze problemen ook de revue passeerden. In dit artikel wordt het besprokene van de LMC-vergadering geplaatst tegen de achtergrond van het huidige regeringsbeleid.

MR. A. GEURTSEN

veertiendaagse uitgave van de volkspartij voor vrijheid en democratie

nummer 1107 26 april 1974

De VVD van A tot Z

ABCOUDE — Op maandag 13 mei in Restaurant Koekebier; aanvang 20.00 uur: Bijeenkomst van de afd. Abcoude met als spreker ir. D. S. Tuijnman (lid Tw. K.)

ALPHEN A/D RIJN — Op maandag 13 mei in zaal „Nabij"; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afd. Alphen met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.)

AMSTERDAM — Op maandag 13 mei in de Groote Club; aanvang 12.00 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. H. van Riel (lid E.K.)

ARNHEM — Op woensdag 1 mei in Rembrandt Caveau; aanvang 20.00 uur. Ledenvergadering van de afdeling; vaststelling gemeenteprogramma. Op dinsdag 7 mei VVD-café met als spreekster mevr. C. J. Lavell (fractievoorzitster gem. raad. Arnhem)

BAARLE/NASSAU — Secretaris van de nieuwe afd. Baarle-Nassau is geworden B. H. J. Wentink, Nassaulaan 33, Baarle-Nassau; tel. 04527-9915.

BATHMEN — Op donderdag 2 mei in zaal Boode; aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst van de afd. Bathmen met als spreker ir. J. Baas (lid E.K.)

BERKEL/ENSCHOT — Op donderdag 9 mei in De Schalm (aanvangstijd niet opgegeven) Openbare propaganda-avond met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.)

BODEGRAVEN — Secr. penningm. van de afdeling Bodegraven is geworden: mevrouw A. C. J. van Barneveld-Wassenaar, Merel 38.

BOLSWARD — Op maandag 13 mei in De Doelen te Bolsward. Bijeenkomst van de Statencentrale Franeker met als spreker mr. H. van Riel (lid E.K.) aanvang 20.00 uur.

BOSKOOP — In het bestuur van de afdeling Boskoop zijn W. Tol voorz., A. C. de Waal, secr.

Kopij voor deze rubriek in ons volgende nummer dient de redactie uiterlijk 3 mei te bereiken. Adres van de redactie: Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

Gouwestraat 16 en J. A. Kluis penningm.

COEVORDEN — Op maandag 20 mei. Openbare vergadering van de afd. Coevorden met als sprekers A. J. Evenhuis (lid Tw. K.) en T. Willems (lid P.S. Drente); aanvang 20 uur. (Plaats niet opgegeven).

DIDAM — Nieuwe secr. van de afd. Didam is H. P. L. Tomas, Postbus 16, Didam.

DIEVER — Nieuwe secr. van de afd. Diever is mevr. L. Andreae-Talen, Westeres 2; tel. 05219-1408

DRIEBRUGGEN — Op maandag 13 mei in het Dorpshuis; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. Driebruggen met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.)

EDE — Op maandag 20 mei in Hotel de Witte Hinde; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Ede met als spreker drs. D. J. D. Dees (lid Tw. K.)

GENEMUIDEN —Op donderdag 16 mei in gebouw de Overtoom; aanvang 20.30 uur. Bijeenkomst afdeling met als spreker mr. H. van Riel (lid E.K.).

GOEDEREEDE — Nieuwe secr. van de afd. Goedereede is L. X. den Hollander, Dirkdoensweg 19, Ouddorp; tel. 01878-2050.

GRAFT/DE RIJP — Secr. van de afd. is mevr. L. N. M. Groot-Mensink, Driekoningenhof 31, De Rijp; tel 02997-3229.

's-GRAVENHAGE — Op maandag 29 april in Congresgebouw; aanvang 20 uur. Discussieavond afd. Den Haag over concept gemeentelijke urgentiepunten van de Haagse VVD. Op donderdag 2 mei in Pension Eripe, L. v. Meerdervoort 223 Liberale borrel van de onderafd. II. Op maandag 6 mei in Houtrust-Roronde; aanvang 20 uur, bijeenkomst onderafd. II met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.) met als onderwerp Positie VVD op langere termijn. Op woensdag 8 mei in Ivo-school, Van Trichtstraat; aanvang 20.15 uur: discussieavond onderafd. III over defensie met als spreker A. Ploeg (lid Tw. K.)

GRONINGEN — Op woensdag 1 mei in 't Huis de Beurs; aanvang 20 uur. Politiek café van de afd. Groningen. Kennismaking kandidaten gem. raad.

HAARLEM/VELSEN — In de Statencentrale Haarlem-Velsen zijn gekozen G. J. N. Wijnand (voorz.) mevr. H. M. W. Markerink-de Leede Plantsoenlaan 3, Bloemendaal; tel. 023-253279 en J. P. Logger (penningm.). Erevoorz. is F. W. D. C. A. van Hattum.

HARMELEN — Secr. van de afd. Harmelen is geworden mevr. D. Cok-Kalee, Willem Alexanderlaan 7, Harmelen.

HEENVLIET — Op woensdag 15 mei in café Centrum. Bijeenkomst afd. Heenvliet met als spreker mr. H. E. Koning (lid Tw. K.) aanvangstijd niet opgegeven

HEERLEN — Op dinsdag 21 mei in Pancratiushuis; aanvang 20 uur. Verkiezingsbijeenkomst afd. Heerlen met als sprekers R. Haverschmidt en L. van der Waal

HENGELO (O) — Op maandag 13 mei in Cosa; aanvang 18 uur. Broodje VVD van de afd. Hengelo met als spreker mr. H. E. Koning (lid Tw. K.)

's-HERTOGENBOSCH — Op vrijdag 3 mei in café-rest. Van de Staak St. Michielsgestel; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. Den Bosch met als spreekster mevr. drs. N. Smit-Kroes (lid Tw. K.)

HOOGEZAND/SAPPEMEER — Op dinsdag 14 mei in hotel De Gouden Zon te Sappemeer; aanvang 20 uur. Politiek café VVD van de afd. Hoogezand-Sappemeer. Op maandag 13 mei in hotel Faber te Hoogezand. Bijeenkomst met als spreker de heer Van Dijk uit Roden (aanvangst. niet opgegeven)

HOUTEN/SCHALKWIJK — secr. van de afd. Houten-Schalkwijk is geworden A. T. R. Overtveld, Provincialeweg 69, Schalkwijk (U)

KATWIJK — Op donderdag 16 mei in de kleine zaal van sporthal Cleyn Duin; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Katwijk met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.)

KOLLUM — Op maandag 13 mei spreekt mevr. mr. E. Veder-Smit (lid Tw. K.) voor Statencentrale Dokkum (plaats en tijd niet opgegeven)

LEEUWARDEN — Op woensdag 15 mei in Oranjehotel: aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Leeuwarden ter presentatie kandidaten gem.raad

LEIMUIDEN — Op dinsdag 21 mei in zaal Keijzer te Leimuiden aanvang 20.30 uur. Discussieavond van de afd. over gemeenteprogramma en presentatie VVD-fractie

LICHTEVOORDE — In het nieuwe bestuur van de afd. Lichtenvoorde hebben zitting J. A. W. Grevers (voorz.), mevr. N. H. ter Horst-van Eden, Hollandse Schans 16, Lievelde (secr.) en L. J. A. Willems (penningm.)

MAARTENSDIJK — Op maandag 13 mei in hotel-rest. Maartenshof te Hollandse Rading; aanvang 20 uur. Openbare bijeenkomst van de afdeling met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.)

MIDDELBURG — Op vrijdag 3 mei in café-rest. De Brasserie; aanvang 20 uur. Openbare propagandabijeenkomst van de afd. Middelburg met als spreker drs. G. M. V. van Aardenne (lid Tw. K.)

MOOK - MIDDELAAR — Op dinsdag 7 mei in het gemeenschapshuis te Mook; aanvang 20.30 uur. Openbare bijeenkomst van de afdeling Mook-Middelaar e.o. met als spreker de heer J. Combée uit Weert.
Gespreksavonden worden gehouden op maandag 13 mei in hotel Bergzicht te Middelaar en op maandag 20 mei in Molenhoek „De Wieken".

NIJMEGEN — Op donderdag 9 mei in St- Stephens Pub; aanvang 20.30 uur. Politieke trefavond afdeling Nijmegen

Mede in het kader van de naderende gemeenteraadsverkiezingen spreekt mevrouw H. van Someren-Downer, voorzitter van onze partij
Op donderdag 2 mei voor de ondercentrale Alblasserwaard;
Op dinsdag 7 mei in Berkenwoude;
Op donderdag 9 mei in Weert;
Op maandag 27 mei in Capelle aan de IJssel.

Hans Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer spreekt
Op vrijdag 3 mei in Tiel;
Op vrijdag 10 mei in Enschede;
Op maandag 13 mei in 's-Hertogenbosch;
Op vrijdag 17 mei in Zeist;
Op maandag 20 mei in Rotterdam;
Op vrijdag 24 mei voor de Kamercentrale Leeuwarden;
Op maandag 27 mei in Amsterdam.

OISTERWIJK — Op dinsdag 21 mei in rest. Klein Speijk Openbare propaganda-avond met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.) (aanvangstijd niet opgegeven)

OOSTZAAN — Op maandag 20 mei in Dorpshuis De Greep; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. Oostzaan met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.)

PAPENDRECHT — Nieuw adres van afdelingssecr. E. Ketelaar is Transmolen 25, Papendrecht.

ROOSENDAAL — Op donderdag 9 mei in De Roode Leeuw te Zevenbergen. Bijeenkomst van de afd. Roosendaal met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.)

ROTTERDAM — Op donderdag 16 mei. Bijeenkomst van de HEAO-studentenvereniging Hebbetlevvus, Ketenstraat 20, Rotterdam met als sprekers G. W. Keja (lid Tw. K.) en de heer Kosto (lid Tw. K. PvdA) over de emancipatiepolitiek van de vakbeweging; aanvang 20 uur.

RIJEN — Op dinsdag 14 mei in café-rest. Tivoli. Openbare propagandabijeenkomst met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.) (aanvangstijd niet opgegeven)

STAPHORST — Nieuwe secr. van de afdeling Staphorst is H. Worst, Pr. Beatrixlaan 9, tel. 05225-1859

TERNEUZEN — Ir. F. va Rossum, Edisonstraat 27, Terneu zen neemt na het verongelukke van A. N. Dumont het secreta riaat van de afdeling Terneuzen Sas van Gent over (tel 01150-3078)

TILBURG — Op maandag mei in de studiozaal van d Stadsschouwburg; aanvang 20.1 uur. Bijeenkomst afd. Tilbur met als spreker mr. A. Geurtse (lid Tw. K.) over „Middenstan in de branding".

URSUM — Mevr. de Jong-Ap pel, Noorddijkerweg 23, Ursum i secr. van de afdeling Ursum ge worden.

USQUERT — Secr. mevr. A M. Zuideveld-Smit woont than Stationsstraat 7, Usquert, tel 05950-2237

VLEUTEN/DE MEERN — O vrijdag 3 mei in hotel Het Oud Raadhuis; aanvang 20.30 uur Bijeenkomst afd. Vleuten-D Meern met als spreker G. W. Ke ja (lid Tw. K.)

WARMOND — In het voorlopi ge bestuur van de nieuwe afd Warmond hebben zitting: mr. H L. de Vries (voorz) mevr. T. va Praag-Taconis, Melsmansdam 5 Warmond (secr) en mevr. H. Ha jonis van der Meulen-Teube (penningm.)

WEESP — Mej. H. van de Berg, J. Campertplein 45 is secr van de afdeling Weesp gewor den.

WIERINGEN — Op 17 mei i Hotel De Haan, Hippolytushoef aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd Wieringen met als spreker m H. van Riel (lid E.K.)

WOUDENBERG — Op donder dag 16 mei in hotel De Nieuw Poort; aanvang 20 uur. Bijeen komst afdeling Woudenberg me als spreekster mevr. drs. N. J Ginjaar-Maas (lid Tw. K.)

't ZANDT — Secr. van de afd 't Zandt (Gr.) is geworden W Reker, Hoofdstraat 19, 't Zandt

ZEEVANG — Op dinsdag 1 mei in café-rest. Kaan te Oost huizen; (aanvangstijd door afd niet opgegeven). Bijeenkoms afd. Zeevang met als spreker G W. Keja (lid Tw. K.)

ZELHEM — Op maandag 2 mei in Het Roode Hert te Zel hem; aanvang 20 uur. Openbar bijeenkomst afd. Zelhem met al spreker A. Ploeg (lid Tw. K.)

ZWARTSLUIS — Het bestuu van de nieuwe afd. Zwartslui zijn: E. R. Mulder, voorz.; H. W van der Kloet, Gr. Lodeijklaan 1 Zwartsluis secr. en mevr. J. G Gietema-van den Berg, pen ningm.

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

Radio-uitzending van de VV woensdag 1 mei, van 18.20—18.3 uur, over de zender Hilversum (402 m).

JOVD-bijeenkomst

Op maandag 29 april in S ciëteit Huesca, Vondelweg 101 Rotterdam; aanvang 20 uur. Bi eenkomst van de JOVD-afdelin Rijnmond met als spreker mr. H van Riel, (voorz. Eerste-Kame fractie VVD).

door drs. A. J. G. Leijten, secretaris van de Landelijke Middenstandscommissie van de VVD

Middenstand in de tang

Dat de middenstand nog steeds veel te duchten heeft van de huidige regering bleek nog weer eens uit de besprekingen van de Landelijke Middenstandscommissie van de VVD, die kort na de debatten in de Tweede Kamer over de sociaal-economische en fiscale politiek plaats vonden. De wachtkamerregeling voor de detailhandel en de wat de regering noemt de prijzenvoorlichting voor de consument steken als pijnlijke doorns in het vlees van de middenstanders.

Betreurenswaardig vond de middenstandscommissie het dat er in de Tweede Kamer geen meerderheid te vinden was voor de motie van het VVD-Kamerlid mr. F. Portheine van 4 april. Hierin werd de regering gevraagd niet alleen de kleine bedrijven, maar de gehele detailhandel vrij te stellen van de zogenaamde wachtkamerregeling (de termijn waarbinnen de prijzen niet mogen worden verhoogd). Al eerder heeft de VVD erop gewezen dat hierdoor ongewenste concurrentieverhoudingen in het leven werden geroepen ten nadele van de kleine middenstandsbedrijven. Deze zijn vrijgesteld van de wachtkamerregeling en mogen dus hogere prijzen berekenen. De handel zit nu nog bijna een maand en de industrie nog bijna twee maanden opgescheept met de prijzenstop.

Niets geleerd

De begin van deze maand toegestane verruiming van de marges met 5,5 procent, die in beginsel tot 1 oktober a.s. geldt, is niet voldoende. Het bereiken van prijzen, die op basis van vraag en aanbod tot stand zijn gekomen en dus ook goede prijsverhoudingen, worden immers door de voorschriften tegengewerkt.

MR. H. E. KONING

MR. F. PORTHEINE

Hiermee isoleert Nederland zich van de internationale economische ontwikkeling. Kennelijk heeft deze regering nog niet de les geleerd van de funeste gevolgen van het naoorlogse dirigisme in de woningmarkt, om maar eens een voorbeeld te noemen.

Een andere uiterst kwalijke zaak, die nauw gekoppeld is aan hierboven genoemde wachtkamerregeling is de financiële steun, die de regering verleent aan de voorlichting over de prijzen. Aan belangrijke prijsbepalende factoren, zoals kwaliteit, service, betalingsregelingen e.d. is in de prijzenvoorlichting in het geheel geen aandacht geschonken. Er werd voornamelijk op de prijzen gewezen, die door de prijzenstop voor de grotere bedrijven daar natuurlijk lager waren. De prijzenvoorlichting, die inmiddels een langzame dood is gestorven, kwam daarop neer op een gratis reclame voor deze grootwinkelbedrijven ten koste van de andere detailhandelaren, die ontheffing hadden van de wachtkamerregeling. Zij mochten hun prijzen wel verhogen en moesten dat ook wel doen om het hoofd boven water te kunnen houden.

De Landelijke Middenstandscommissie acht deze aanpak van de regering onbegrijpelijk, te meer daar deze regering in de troonrede liet verklaren de kleine ondernemers een warm hart toe te dragen. Zij stelde daarvoor zelfs een aparte staatssecretaris aan, de heer Th. M. Hazekamp, een gewezen functionaris van de katholieke middenstandsbond.

Inkomensgaranties

Van de plannen om de kleinere bedrijven in stand te houden door middel van inkomensgaranties en het weren van nieuwe vestigingen wilde geen der leden van de Landelijke Middenstandcommissie van de VVD iets weten. Vicevoorzitter F. L. van der Leeuw kondigde aan dat de centrale middenstandsorganisaties zich zeker bij de Tweede Kamer zullen laten horen als bijsturen nog noodzakelijk mocht zijn.

Wat betreft het tegengaan van vestigingen van grootwinkelbedrijven buiten de steden in de weilanden lijkt het nu de goede kant op te gaan. In Groningen zal zo'n vestiging er bij voorbeeld niet komen. Het beleid van de VVD is erop gericht het kleine winkelbedrijf via een zekere ordening ook groeikansen te geven.

Belastingdruk

In het geheel niet tevreden was de LMC met de houding van de confessionele regeringspartijen in de eerste week van april. Middengroepen en zelfstandigen hebben door toedoen van KVP- en ARP-fracties geen enkele van de zo nodige specifieke verlichting van de belastingdruk gekregen. Het is voor katholieke en protestantse zelfstandigen welhaast onmogelijk nog enig vertrouwen in deze twee partijen te hebben, zo werd de huidige politieke situatie ten aanzien van het middenstandsbeleid gekarakteriseerd.

De verruiming van de fiscale oudedagsreserve door een verhoging van het maximaal te reserveren bedrag van *f* 48, is ten enen male ontoereikend. Geen enkele zelfstandige krijgt daardoor meer mogelijkheden voor interne financiering. In dit verband kwam ook de interventie ter sprake van het VVD-kamerlid Portheine over de verdere uitbouw van deze regeling voor fiscale oudedagsreserve, die al in de herfst van 1972 werd toegezegd.

Doorberekenen

Doordat bij de parlementaire behandeling in 1970 het VVD-voorstel om van de onroerend-goed-belasting een rijksbelasting met gemeentelijke tarieven te maken, geen meerderheid vond, wordt nu het bedrijfsleven met talrijke moeilijkheden en onzekerheden geconfronteerd. Voor de VVD trad mr. H. E. Koning hiervoor meermalen in het krijt.

Uitvoerig is gesproken over het feit dat deze nieuwe gemeentelijke onroerend-goed-belasting de eigenaren en de gebruikers van onroerend-goed een last oplegt. Zeker als beide posities in één persoon zijn vernietigd. Daarbij komt nog dat deze nieuwe belasting, die de grond- en personele belasting gaat vervangen, voor bedrijfspanden een aanzienlijke hogere heffing tot gevolg zal hebben. Dit onroerend goed valt al sedert jaren buiten de personele belasting en komt nu te vallen onder de nieuwe belasting.

De doorberekening zal uit concurrentie-overwegingen veelal niet mogelijk zijn. Voorts rijst de vraag of het prijsbeleid van deze regering doorberekening van deze nieuwe lasten mogelijk zal maken. De heer Portheine had daarover duidelijke twijfels gezien het regime van strenge prijsvoorschriften. Daarbij kwam ook ter sprake dat in gemeenten met een socialistische meerderheid in de raad er toe zal worden overgegaan het bedrijfsleven zo zwaar mogelijk te belasten. Het probleem houdt in dat filiaal-winkelbedrijven in de ene gemeente meer zullen moeten opbrengen voor de gemeentelijke onroerend-goed-belasting dan in de andere. Moeten deze winkelbedrijven dan met verschillende prijzen gaan werken of hun calculatie afstemmen op de gemeente van vestiging, waar de laagste belasting geldt? De Landelijke Middenstandscommissie vreest dat het laatste het geval zal zijn en dat de hogere lasten in de andere gemeenten het rendement van de filiaal-winkelbedrijven zullen drukken.

Steun voor glastuinbouw en visserij

De regering is ter elfder ure alsnog enigszins tegemoet gekomen aan de glastuinbouw en de visserij die door de enorme stijging van de olieprijzen in hun bestaan worden bedreigd. Het is met die toezegging van maatregelen door de regering overigens merkwaardig toegegaan.

Premier Den Uyl had voor de tv zo ongeveer gezegd, dat de regering niet voor Sinterklaas kon spelen, hoewel de minister van landbouw in de Kamercommissie had laten doorschemeren dat er steunmaatregelen op komst waren.

Toen op 2 april de uitgebreide debatten over belastingen, lonen, prijzen, inkomens en het zelfstandigenbeleid begonnen wisten insiders dat er — ondanks de uitspraken van premier Den Uyl — door de minister van landbouw toch bepaalde toezeggingen voor de tuinbouw en de visserij zouden worden gedaan. Formeel moesten de woordvoerders van de fracties er dus nog om vragen. Namens de VVD-fractie werd dit gedaan door mr. F. Portheine die deze zaak in het kader van het zelfstandigenbeleid behandelde.

Het door de minister inderdaad aangekondigde pakket maatregelen voor de tuinbouw en visserij komt in hoofdzaak neer op financieringsverlichting bij de aankoop van stookolie. Hiertoe dient een door de overheid gegarandeerde voorschotregeling van *f* 30 per ton zware olie. Een meer structureel gerichte maatregel, alleen voor de tuinbouw, is voorts meer financiële steun voor omschakeling van olie op aardgas, alsmede een iets verhoogde premie van afbraak van kassen.

door H. P. H. Waalkens, lid van de Tweede-Kamerfractie van de VVD

Zware belasting

In de tweede termijn heeft mr. Portheine — in nauwe samenwerking met de tuinbouw- en visserijdeskundigen in de fractie — gezegd dat onze zorgen omtrent de glastuinbouw en de visserij met deze maatregelen allerminst zijn weggenomen. Integendeel.

De VVD-fractie vreest namelijk dat het overblijvende eigen deel dat de ondernemers aan de zo sterk verhoogde olieprijzen moeten betalen, een te zware belasting voor de rentabiliteit zal blijken te zijn. Het gaat er immers om dat de nu rendabele en gezonde bedrijven kunnen voortbestaan en dat de ondernemers een verantwoord arbeidsinkomen moeten kunnen behouden. De minister zegde toe intensief overleg te zullen plegen met het bedrijfsleven voor de nadere uitwerking van de maatregelen en voorts dat hij de kamercommissie geregeld op de hoogte zal houden van de ontwikkeling.

Een belangwekkende uitspraak van de minister van landbouw en visserij was, dat de bedrijfsresultaten in bepaalde sectoren van het bedrijfsleven mede in acht zullen worden genomen bij de voorgenomen optrekking van de aardgasprijzen die immers aan die van de olie gekoppeld zijn.

Positief

De VVD-fractie vond deze uitspraak voldoende positief en kwam daarop in het debat niet terug. Een andere overweging daarbij was tevens dat in de energieproblematiek — met name in de tuinbouw — uitermate subtiel moet worden gemanoeuvreerd in verband met onze exportpositie. Onze grootste afnemer — Duitsland — zit met argusogen te kijken naar wat er op dit terrein in Nederland gebeurt. Zoals gezegd blijkt de VVD-fractie erg bezorgd over de ontwikkeling van de energiekosten in de glastuinbouw en de visserij. Zij beschouwt de nu genomen maatregelen als het halve ei, dat in dit stadium altijd beter is, dan de lege dop die de minister-president ons leek voor te houden.

De betrokkenen in de glastuinbouw en de visserij kunnen er echter op rekenen, dat de deskundigen in de VVD-fractie de ontwikkeling terzake nauwlettend volgen en dat er zonodig initiatieven ondernomen zullen worden om deze waardevolle bedrijfstakken voor ons land te behouden.

De VVD-fractie in de gemeenteraad van Rotterdam zoekt een

FRACTIEMEDEWERK(ST)ER

Verwachte werkzaamheden zijn van uiteenlopende aard. Tijdsbesteding gevarieerd en mede afhankelijk van eigen initiatief; gemiddeld 2 à 3 dagen per week. Gedacht wordt aan een kandidaatsstudent(e) rechten of staatkundige economie. Nadere inlichtingen en sollicitatie: G. W. van Gent, Essenlaan 24, Rotterdam, tel. 127693.

Onze redacteur drs. C. H. Jansen heeft in de uitslagen van de onlangs gehouden verkiezingen voor de Provinciale Staten aanleiding gezien voor een analyse van een aantal stembusuitslagen sedert 1948.

Verkiezingsbalans van 26 jaar (I)

De resultaten van de jongste Statenverkiezingen waren voor de VVD spectaculair genoeg om een terugblik te rechtvaardigen op de verkiezingen van na de Tweede Wereldoorlog en de tendenzen die daar uit af te leiden zijn. De doorbraak die bij de Statenverkiezingen van dit jaar doorgezet is, kreeg voor het eerst in 1972 bij de Tweede Kamerverkiezingen gestalte. Toen behaalde de partij 14,4 procent der geldig uitgebrachte stemmen, het hoogste percentage dat een liberale partij sedert de invoering van het algemeen kiesrecht in 1917 ooit behaalde. In 1974 groeide dit uit tot 18,9 pct. Als we de periodes van telkens twee jaar, 1974-1972 en 1972-1970, vergelijken vallen een paar dingen op:

	winst 1974 t.o. 1972 (=100)	winst 1972 t.o. 1970 (=100)
Gr.	123	100
Fr.	118	122
Dr.	125	97
Ov.	130	119
Ge.	134	126
Ut.	139	113
NH.	132	109
ZH.	136	108
Ze.	123	131
NB.	129	167
Lg.	124	198
Tot.:	131	119

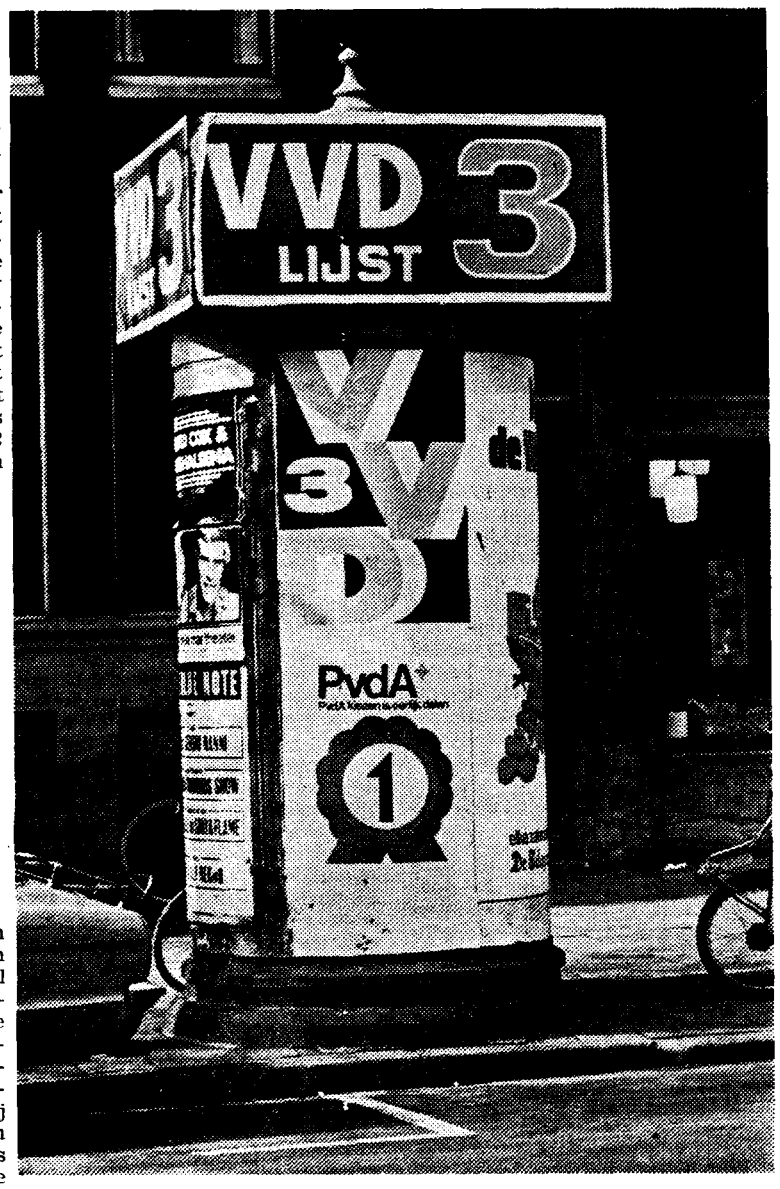
(tabel I)

Als we deze bewegingen van winst en verlies bezien blijken deze in deze twee periodes totaal verschillend gericht te zijn, althans wat de stijgingen van de percentages in de meeste provincies boven het landelijke gemiddelde van resp. 131 en 119 aangaat (in tabel I vet gedrukt). Bij de laatste verkiezingen kwamen de randstedelijke provincies plus Gelderland relatief sterker uit de bus. In de eerste periode valt de nadruk sterker op het katholieke zuiden, Zeeland en Friesland, terwijl ook nu Gelderland weer belangrijk aan de winst bijdraagt.

De uitslag van Drente vertoont een duidelijke afwijking naar beneden, hoewel de partij ook dan relatief sterk blijft in deze provincie, waar sinds 1946 de belangrijkste winsten werden geboekt. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1948 behaalde de VVD hier 15,7 pct. en tot 1972 zou de partij hier relatief het sterkst vertegenwoordigd blijven zoals uit het volgende overzicht van een aantal verkiezingen sedert 1948 moge blijken (tabel II).

Het gaat hierbij dus om de Kamerverkiezingen van 1972, 1971, 1967, 1963, 1959, 1956, 1952 en 1948 en de Statenverkiezingen van 1974, 1970 en 1966. Op de afzonderlijke uitslagen kom ik later terug. Om de bewegingen in de afzonderlijke provincies na te kunnen gaan zullen de percentages eerst worden omgezet in indexcijfers met als basis 1967. In dat jaar werden de laatste parlementsverkiezingen gehouden waarvoor de opkomstplicht gold. Bovendien is uit het onderzoek gebleken dat de bewegingen verhoudingsgewijs gering waren in dat jaar.

Als we letten op de indexcijfers die boven het landelijke gemiddelde liggen (vet in tabel III) valt op dat er een verschuiving van de resultaten is waar te nemen. Tot 1966 lag het zwaartepunt op de noordelijke provincies, Overijssel, Noord- en Zuid-Holland en in geringe mate op Gelderland en Zeeland. Na 1966 verandert het gehele beeld. De noordelijke provincies dalen steeds verder onder het landelijke gemiddelde. Overijssel, Noord- en Zuid-Holland volgen in min of meerdere mate, terwijl de nadruk nu komt te liggen op Gelderland, Utrecht en vooral Noord-Brabant en Limburg. Deze ontwikkeling is ook heel duidelijk in de vier grootste steden te zien. Mogelijkerwijs is de oorzaak hiervoor te vinden in de vergrijzing van deze steden en het wegtrekken van de beter betaalden naar de forensengemeenten (tabel IV).

De vraag is of deze verschuiving enige uitwerking heeft gehad op de spreiding van de VVD-stemmen over het gehele land vergeleken met het totaal der uitgebrachte stemmen. Om dit na te gaan heb ik het percentage van de bevolking als geheel dat in een bepaalde provincie zijn stem heeft uitgebracht vergeleken met het aandeel van de stemmen dat diezelfde provincie voor de VVD heeft opgeleverd en wel in de jaren 1972 en 1948 (tabel V):

Als we de twee percentages in 1972 en 1948 van elkaar aftrekken krijgen we de mate waarin de VVD onder- of oververtegenwoordigd is in vergelijking met de bevolkingspercentages in de verschillende provincies (tabel VI):

Inderdaad is er een sterke teruggang in de vertegenwoordiging — althans relatief — te constateren in de noordelijke provincies en Noord- en Zuid-Holland, hoewel de cijfers natuurlijk ook beïnvloed worden door het sterker teruglopen van de opkomstcijfers in met name deze laatste twee provincies, waar in 1972 resp. 83,4 en 82,6 pct. hun stem uitbrachten t.o. 84,4 pct. in Utrecht en Gelderland en 87 pct. in Overijssel. Verder is de bevolking van Noord- en Zuid-Holland relatief gedaald en die van Noord-Brabant gestegen. De cijfers kunnen dus niet meer dan een globale indruk geven.

De hier al ter sprake gebrachte opkomstcijfers hebben de partijen uiteraard allemaal parten gespeeld. Het aantal stemgerechtigden nam sedert 1966 als volgt toe (1967 = 100):

1966	1967	1970	1971	1972	1974
96	100	106	108	120	122

(tabel VII)

De sprong van twaalf punten tussen 1971 en 1972 is toe te schrijven aan de verlaging van de stemgerechtigde leeftijd van 21 tot 18 jaar. De werkelijke opkomstcijfers vertonen na afschaffing van de opkomstplicht in 1970 een geheel ander beeld:

1966	1967	1970	1971	1972	1974
98	100	78	92	107	98

Het een en ander had belangrijke gevolgen voor de resultaten. Zo was het aantal opgekomenen in 1970 nauwelijks groter dan twintig jaar daarvoor, terwijl het aantal stemgerechtigden in die tijd met ongeveer 45 pct. is toegenomen.

De cijfers tonen aan dat de VVD niet slecht heeft gevaren bij deze ontwikkeling. Het stemmental daalde in 1970 tot iets boven het niveau van 1963. Het percentage van de stemmen nam tussen 1967 en 1970 dan ook toe van 10,7 pct. tot 12,1 pct. Maar als de VVD geen last van thuisblijvers had gehad, had dit cijfer ongeveer 14,5 moeten zijn. In Brabant en Limburg, waar de opkomstcijfers duidelijk beneden het landelijk gemiddelde bleven, was de KVP het belangrijkste slachtoffer. Zij handhaafde in 1970, 1971 en 1972 haar stemmenaantal, maar percentueel ging zij van 53,3 pct. in Brabant en 61,5 pct. in Limburg resp. achteruit naar 37,7 en 43,9 pct. in 1972. Het stemmental van de VVD steeg in deze provincies in de periode 1970-1974 met plm. 200 pct.

In een volgend artikel zullen de verkiezingsresultaten van na de Tweede Wereldoorlog nader worden bekeken en zal er aandacht worden besteed aan onderzoekingen op het gebied van het kiezersgedrag.

* De gegevens zijn ontleend aan Keesings Historisch Archief.

(tabel II)

	1974	1972	1971	1970	1967	1966	1963	1959	1956	1952	1948*
Gr.	14,7	11,9	10,8	11,9	12,0	11,9	13,1	16,0	12,9	12,7	12,0
Fr.	11,8	10,0	7,8	8,2	8,1	7,6	8,1	10,4	8,4	8,6	7,3
Dr.	19,0	15,2	13,5	15,6	14,0	15,0	15,5	18,3	15,2	14,8	15,7
Ov.	14,0	10,8	8,0	9,1	8,1	7,9	8,0	9,6	7,6	8,5	8,2
Ge.	18,9	14,1	10,0	11,2	9,7	9,0	9,3	11,0	7,8	8,4	8,1
Ut.	24,4	17,6	13,3	15,5	13,1	11,7	12,3	13,8	9,3	8,9	7.6
NH.	21,9	16,6	12,3	15,2	13,1	12,6	13,7	16,7	11,7	11,4	9.8
ZH.	21,2	15,6	12,2	14,4	12,9	12,8	13,2	15,5	11,3	11,1	9,6
Ze.	17,5	14,2	9,9	10,8	10,4	9,3	9,3	11,1	8,1	8,0	8.0
NB.	17,4	13,5	7,1	8,1	7,5	5,2	4,1	4,2	2,0	2,0	1,6
Lg.	15,2	12,3	5,2	6,2	5,0	3,5	2,3	2,5	0,8	0,9	0.8
Totaal	18,9	14,4	10,4	12,1	10,7	10,0	10,2	12,2	8,8	8,8	7,9

(tabel III)

	1974	1972	1971	1970	1967	1966	1963	1959	1956	1952	1948
Gr.	122	99	90	99	100	99	109	133	107	106	100
Fr.	146	123	96	101	100	94	100	128	104	106	90
Dr.	136	109	96	111	100	107	111	131	108	106	112
Ov.	173	133	99	112	100	97	99	121	94	105	101
Ge.	195	146	103	115	100	93	96	113	80	87	83
Ut.	186	134	101	118	100	89	94	105	71	68	58
NH.	167	127	94	116	100	96	105	127	91	90	75
ZH.	164	121	95	112	100	99	102	120	88	86	74
Ze.	168	136	95	104	100	89	89	107	92	77	77
NB.	232	180	95	108	100	69	55	56	27	27	21
Lg.	304	246	104	124	100	70	46	50	16	18	16
Totaal	177	135	97	113	100	93	95	114	82	82	75

(tabel IV)

	1974	1972	1971	1970	1967	1966	1963	1959	1956	1952	1948
Asd.	148	110	83	112	100	99	113	152	100	94	81
Rtd.	135	102	83	108	100	107	109	139	109	118	102
dHg.	145	105	88	109	100	99	105	124	82	72	58
Utr.	168	117	92	114	100	90	91	106	75	70	62

(tabel V)

	1972 percentage van de bevolking	1972 percentage van VVD-stemmers	1948 percentage van de bevolking	1948 percentage van VVD-stemmers
Gr.	4,25	3,51	4,70	7,19
Fr.	4,14	2,86	4,86	4,48
Dr.	2,92	3,08	2,60	5,15
Ov.	7,30	5,44	6,80	7,07
Ge.	11,91	11,55	10,91	11,25
Ut.	6,35	7,76	5,78	5,54
NH.	17,80	20,50	19,22	23,73
ZH.	23,13	24,97	24,31	29,84
Ze.	2,40	2,35	2,91	2,92
NB.	12,93	12,11	11,36	2,28
Lg.	6,80	5,81	6,46	0,65

(tabel VI)

	1972	1948	verschuiving '48-'72
Gr.	—0,74	2,49	—3,23
Fr.	—1,28	0,38	—1,66
Dr.	0,16	2,55	—2,39
Ov.	—1,86	0,27	—2,13
Ge.	—0,36	0,34	—0,70
Ut.	1,41	—0,24	+1,65
NH.	2,70	4,51	—1,81
ZH.	1,84	5,53	—3,69
Ze.	0,05	0,01	+0,04
NB.	—0,82	—9,08	+8,26
Lg.	—0,99	—5,81	+4,82

Aandacht voor de regionale problemen

VVD op bres voor oud Utrecht

De afdeling Utrecht van de VVD heeft de noodklok geluid over het oude woningbestand in de stad. De oude Utrechtse woningen raken steeds meer in verval, de nieuwbouwprogramma's zijn daarentegen niet groot genoeg. Ondanks de hoge rijkssubsidie zijn grote delen van het woningbestand — zoals ook elders in het land — voor velen in Utrecht onbetaalbaar. De omvang van de plannen tot woningverbetering die de gemeente Utrecht heeft opgesteld zijn naar de mening van de VVD-afdeling té beperkt en de omvang van de afbraakplannen is zódanig dat de rijkssubsidie die daarvoor nodig is, een angstwekkende vorm gaat aannemen, vindt zij. De situatie in de oude Utrechtse woonwijken heeft de VVD-afdeling gebracht tot de opstelling van een rapport „De Utrechtse VVD en de oude woonwijken." Het is samengesteld door een werkgroep onder leiding van de afdelingsvoorzitter mr. J. E. J. Hemmes. Het rapport is tevens bedoeld als een reactie op een rapport dat door het Utrechtse gemeentebestuur is uitgebracht onder de titel „De toekomst van het wonen in de oude woongebieden." De afdeling Utrecht vindt dat haar bevindingen ook veel bruikbare gegevens bevatten voor andere gemeenten.

Wooncomfort

Elke woning die voor verbetering in aanmerking komt, mag niet worden afgebroken, vindt de Utrechtse VVD. Om zoveel mogelijk mensen binnen afzienbare tijd een beter wooncomfort te bieden, zijn grootscheepse verbeteringsprogramma's voor woningen nodig, zodat verpaupering en desintegratie van de oude wijken kan worden tegengegaan. De onduidelijkheid van de bestemming van oude wijken versnelt de neergang. Geruchten over afbraak zijn voldoende om ervoor te zorgen dat bewoners wegtrekken uit oude wijken. Bejaarden en middenstanders blijven achter. Wij vinden, aldus het rapport, dat een verbetering van het oude woningbezit voor de verdere toekomst van belang is.

Inspraakbeleid

De gemeente Utrecht heeft ook op dit terrein behoefte aan een goed inspraakbeleid.
De bewoners zouden dan in een sterkere mate dan nu het geval is, zelf kunnen meebepalen of ze hun woning al dan niet een afbraakrijp krot vinden. De overheid is daarvoor niet uitsluitend de geschikte instantie, ook al zijn er altijd minimumnormen nodig uit het oogpunt van algemeen belang. Te veel bevoogding van de overheid is even verkeerd als een te vrij spel van maatschappelijke krachten, aldus de VVD Utrecht. De overheid moet bovendien op verantwoorde wijze prioriteiten vaststellen die op een onderzoek zijn gefundeerd. De gemeenteraad beslist welke stadsdelen verbeterd worden en in welke volgorde dat zal gebeuren. Het is onrechtvaardig, als eerst de stadsdelen geholpen worden waar actiegroepen door middel van felle acties de wethouders het vuur na aan de schenen leggen.

De Utrechtse VVD'ers manen tot spoed. „Wij kunnen niet doorgaan met voor elders — in buitenwijken of forensendorpen — gevestigde bewoners van Utrecht invalswegen aan te leggen door oude wijken, waarvan de bewoners vervolgens moeten verhuizen naar voor hen onbetaalbare en niet gewenste hoogbouwflats. Jarenlang heeft de overheid geen rooie cent geïnvesteerd in het leefmilieu van de bewoners van de oude wijken. Terzelfder tijd zagen die bewoners figuurlijk naast hun deur het ene project na het andere verrijzen.

De VVD Utrecht heeft grote bezwaren tegen het feit dat door de gemeente in rapport „De toekomst van het wonen in de oude woongebieden in de gemeente Utrecht" zo gemakkelijk wordt voorbijgegaan aan het levensgrote feit dat de medewerking aan de woningverbetering op vrijwillige basis berust. Dat betekent dat er erg veel overleg nodig is. De bevoegdheden die de overheid wél en die zij niet heeft, moeten nauwkeurig bekend zijn om van te voren een goed plan te kunnen uitstippelen. Vaak hoort men dat de overheid in de steden te weinig bevoegdheden heeft. In de nota Volkshuisvesting van exminister Udink wordt een experimentele wet op de stadsvernieuwing aangekondigd. Zolang de wet op de stadsvernieuwing nog niet van kracht is geworden, moet de gemeente een zo goed mogelijk gebruik maken an de mogelijkheden die de wet op de ruimtelijke ordening en de woningwet bieden. Daarnaast moet vooral de nadruk worden gelegd op de bestaande mogelijkheden voor woningverbetering.

Overleg

Wij willen ons ertoe beperken dat zoveel mogelijk op basis van overleg gehandeld moet worden, aangezien tijdrovende juridische affaires altijd vertragend zullen werken, aldus het rapport. De inspraak moet daarom op efficiënte wijze geregeld zijn. Dat wordt het best gegarandeerd, als de gemeente per verbeteringsplan met een duidelijke tegenpartij wordt geconfronteerd, waarin alle belanghebbenden deelnemen. De macht van de burgerij komt zo te staan tegenover die van het gemeentelijke apparaat. Zo kunnen van het begin af aan verstandige suggesties tijdig in het beleid ingevoerd worden. Bij conflicten kan de gemeenteraad ook op eenvoudiger wijze worden geïnformeerd.

Bezwaren

Enkele bezwaren die de VVD Utrecht in haar rapport tegen het gemeentelijke beleid opsomt zijn: onvoldoende onderzoek voor een beleid op lange termijn. De beschikbare cijfers stammen uit het verre verleden en de onderzoekmethode is verouderd. De personeelsbezetting bij de gemeente is niet afgestemd op een goed onderzoek, voldoende voorlichting en opbouwwerk. Onduidelijk is of er tussen de gemeentelijke instanties voldoende is gecoördineerd. De gemeente heeft geen duidelijke doelstellingen in haar beleid. Een duidelijke voorkeur voor verbetering boven sloop ontbreekt. De nota van de gemeente geeft te weinig aandacht aan het totale woonmilieu. Immers, voordat de vraag gesteld kan worden of gesloopt dan wel verbeterd moet worden, moeten de sociale, stedebouwkundige en historische aspecten worden bekeken. Gebleken is dat veel inwoners erg gehecht zijn aan hun oude omgeving, terwijl het aantal gegadigden voor bewoning van oude, verbeterde huizen in de binnenstad bijzonder groot is. Tenslotte: de cultuur-historische waarde van de oude binnenstad moet behouden blijven. Hiertoe dient het aantal restauraties, vooral van woningen, te worden opgevoerd. De terugkeer van de woonfunctie in de vrijkomende kantoorpanden moet worden bevorderd, aldus het rapport van de VVD-Utrecht.

Weg uit Kras

Het bestuur van de afdeling Amsterdam overweegt te breken met de gewoonte uitslagenavonden in het Amsterdamse hotelrestaurant „Krasnapolsky" te organiseren. De afdeling zoekt naar een rustiger onderkomen elders in de stad na de tumultueuze avond van 27 maart. De VVD

J. HOPMAN
...naar elders...

vijandig gezinde politieke groeperingen hebben de bijeenkomst van de afdeling Amsterdam in Kras die avond zodanig verstoord dat voorzitter Jan Hopman genoodzaakt was er rond half twaalf een einde aan te maken. Hopman: „We hadden voor de uitslagenavonden van de gemeenteraadsverkiezingen de RAI of het Concertgebouw op het oog, maar helaas zijn daar 29 mei geen mogelijkheden. We willen nu proberen naar elders uit te wijken in de hoop minder negatieve elementen te kunnen verwelkomen. Ons bestuur wil in elk geval onze leden en andere belangstellenden niet nodeloos meer blootstellen aan risico's van molestatie en bedreiging van de linker zijde."

Overstap PSP-VVD

Op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen die de afdeling Hilversum onlangs heeft samengesteld, komt op een (niet-verkiesbare plaats) ook de naam voor van F. Wijnen. Hij heeft al eerder in de Hilversumse raad gezeten, zij het voor de groepering P.H. (Progressief Hilversum). Wijnen (43) werd vijf jaar geleden lid van de PSP die met andere progressieve groeperingen in de Hilversumse raad één fractie vormt. Een overstap van PSP naar VVD komt niet alle dagen voor, vandaar dat een plaatselijk blad hem interviewde.

Wijnen vertelde niet onder invloed van Wiegel naar de VVD te zijn overgestapt, maar op basis van het liberale programma. „Ik moet zeggen dat ik door denken en waarnemen onderhand het gevoel heb dat de mate van verdraagzaamheid en rechtvaardigheid in puur linkse handen minder uit de verf komt dan bijvoorbeeld in de VVD. Ik begin er genoeg van te krijgen dat de PvdA alles wil regelen voor iedereen. En van al die linkse voormannen die op druk bezochte vergaderingen met veel verve verkondigen dat het zo gezond is water te drinken, maar die zodra ze thuis komen een fles wijn opentrekken. Dat soort dingen irriteren mij."

„Je zit in een maatschappij waar ontstellend veel hoogst waardevolle verworvenheden zijn, maar ik ben er een beetje beangst voor dat men in socialistische kring wat dat aangaat, geen maat weet te houden. Ik ben bang dat ze op de lange duur zover doorbouwen dat het onbetaalbaar wordt en dat het een uithollend effect zal hebben op de mentaliteit van degenen die er gebruik van maken." Aldus Wijnen.

Rotterdamse VVD-wethouder stapt op

De fractie van de VVD in de Rotterdamse gemeenteraad staat volledig achter het besluit van de VVD-wethouder mr. H. C. G. L. Polak (verkeer en openbare werken) om ontslag te nemen. „De wethouder heeft veel geduld betoond, maar het was voor hem niet meer te doen," zegt raadslid W. Baggerman. „Het is een heel trieste zaak in feite. Hij heeft het uiterste gedaan om aan te kunnen blijven. Je zou mogen verwachten dat het voltallige college het beleid van een van zijn wethouders dekt."

Aanleiding tot het ontslag van wethouder Polak was de beslissing van de Rotterdamse raad voorlopig slechts de helft beschikbaar te stellen van de gevraagde 5,3 miljoen gulden die nodig zijn voor reperatie van start- en landingsbanen van het vliegveld Zestienhoven. De meerderheid van de raad (PvdA, CPN en D'66) wilde over uiterlijk twee maanden over het restant discussiëren. In de tussentijd zou minister Westerterp van Verkeer en Waterstaat de garantie moeten geven dat de intensiteit van het vliegverkeer op Zestienhoven niet zal worden vergroot na verbetering van de banen.

Wethouder Polak die de portefeuillekwestie had gesteld vond dit onaanvaardbaar. Als het voor het herstel van de baan gevraagde krediet niet tijdig ter beschikking komt, loopt de luchthaven het risico voortijdig te worden gesloten, meende hij. Zijn besluit op te stappen vervroegt zijn vertrek met bijna twee maanden. Hij had al het plan zijn werk als

Mr. H. C. G. L. Polak

stadsbestuurder per 1 juni te beeindigen. Hij is namelijk benoemd tot voorzitter van het bestuurscollege van de Erasmusuniversiteit. Dat feit heeft overigens bij zijn besluit niet meegesproken. „De zaak waar voor mij alles om draait, is de veiligheid van Zestienhoven. En die is ernstig in het geding, als het gevraagde krediet wordt gehalveerd," aldus Polak. Halvering van het gevraagde bedrag en een nieuwe beslissing over twee maanden kan naar zijn mening betekenen dat het herstel van Zestienhoven dit jaar niet meer kan worden afgerond. Het gevolg daarvan zou sluiting kunnen zijn, een besluit dat door de Rijksluchtvaartdienst zou kunnen worden genomen. Vandaar dat mr. H. Koning, VVD-fractievoorzitter, de PvdA en meelopers terecht verweet dat zij weglopen voor hun verantwoordelijkheid door de beslissing over de luchthaven in handen van de minister en de Rijksluchtvaartdienst te leggen. Raadslid Baggerman sprak er zijn ongenoegen over uit dat van de tegenstemmende fracties niemand de moeite heeft genomen om eens een kijkje op Zestienhoven te gaan nemen en de situatie van de banen te bekijken. „Het is daar een barre en boze boel die dringend verbetering behoeft," zegt hij. Drie van de vier PvdA-wethouders steunden het standpunt van de raadsmeerderheid. De socialistische wethouder Jettinghoff steunde mr. Polak.

Regering, parlement en kiezers (5)

Verdeling van restzetels

Het had in mijn bedoeling gelegen, in de vijfde aflevering van deze rubriek het recht van initiatief en dat van enquête te belichten, maar de actualiteit vraagt ditmaal prioriteit voor enkele andere onderwerpen. De eerder genoemde punten houden we dus voor een volgende maal.

De meeste afdelingen van de VVD, zo schrijft men ons uit een der ondercentrales, hebben op 27 maart bij de Statenverkiezingen winst geboekt. Met het oog op de Raadsverkiezingen van 29 mei a.s. gaat men in de afdelingen nu rekenen wat de kansen zijn, waarbij men dan de uitslag van 27 maart voor zijn gemeente omrekent in raadszetels. In de hoop uiteraard, dat op 29 mei de uitslag ten minste even gunstig zal zijn als die van 27 maart, al realiseert men zich dat in het bijzonder bij Gemeenteraadsverkiezingen plaatselijke omstandigheden een belangrijke rol kunnen spelen. De vraag is nu: moet bij raadsverkiezingen een lijst om één zetel te verkrijgen eveneens tenminste eenmaal de kiesdeler halen en worden er verschillende methoden toegepast bij de toekenning van restzetels?

Ons antwoord is: inderdaad is er onderlinge afwijking in de wijze, waarop bij deze verschillende soorten verkiezingen de restzetels worden toegekend. Bepalen we ons eerst tot een Kamerverkiezing, dan gaat het aldus dat eerst voor iedere partij (lijst) wordt vastgesteld hoeveel malen zij ten volle de algemene kiesdeler (d.i. het totale aantal uitgebrachte geldige stemmen gedeeld door 150) heeft behaald. Bij die deling zal iedere lijst wel een aantal stemmen overhouden, waardoor niet onmiddellijk alle 150 zetels kunnen worden toegewezen, maar bijvoorbeeld slechts 135 of 140. Om te beslissen aan welke partijen nu een of meer restzetels zal worden toegekend, past men het „stelsel van de grootste gemiddelden" toe. Dat wil zeggen men geeft bij de berekening iedere partij (die de kiesdeler heeft gehaald en dus mee mag doen) er nog een zetel bij en de partij (lijst) die dan na deling het hoogste quotiënt oplevert, krijgt die restzetel dan inderdaad toegewezen. Voor de tweede restzetel handelt men desgelijks, enz. Dit systeem werkt van nature enigszins ten gunste van de grotere partijen (die wel eens twee of drie zetels kunnen toegewezen krijgen), hetgeen echter niet wil zeggen dat het daarom onbillijk is.

Derde variant

Bij Statenverkiezingen en bij verkiezingen voor de grotere gemeenteraden — namelijk met 19 of meer leden — past men voor de verdeling der restzetels eveneens het stelsel der grootste gemiddelden toe, maar met dit verschil, dat dan ook de „resten" kunnen meedoen van partijen (lijsten), die minder dan eenmaal de kiesdeler hebben behaald.

De derde variant betreft de verkiezingen in de kleinere gemeenten, met minder dan 19 raadsleden. Hier wordt voor de toewijzing der restzetels het „stelsel van de grootste resten" gevolgd, omdat het stelsel van de grootste gemiddelden door de kleinere getallen te grof zou werken. In dat geval doen echter de partijen (lijsten) met minder dan drie kwart van de kiesdeler niet mee. Men zal verder begrepen hebben, dat het „stelsel der grootste resten" betekent dat bij de verdeling der restzetels de eerste restzetel wordt toegekend aan de partij (lijst) met de grootste rest, daarna aan de partij met de in grootte volgende rest, enz.

Vragenrecht

In aflevering 4 van deze rubriek, van 22 maart, schreef ik reeds over het vragenrecht van de Staten-Generaal. Kort daarop kreeg ik een scriptie in handen, door collega K. J. de Bruijn, adj.-hoofdredacteur van „De Haagsche Courant," over dat zelfde onderwerp vervaardigd in het kader van diens studie voor het doctoraal examen Nederlands recht (keuzevak parlementaire geschiedenis). Dat geschiedde voor prof. dr. N. Cramer, mijn goede oud-collega van de parlementaire perstribune in de jaren 1950/60.

Als basis voor zijn wetenschappelijk opstel heeft de heer De Bruijn genomen de periode 1967—1971, grof genomen dus de tijd dat hier het Kabinet-De Jong in functie was. Niet alleen werd o.a. nagegaan in welke omvang de parlementariërs gebruik maakten van hun vragenrecht — het onderzoek werd beperkt tot de Tweede Kamer — maar eveneens werd onderzocht hoe de bewindslieden reageerden en binnen welke tijd. Ook werd bekeken of resultaten werden geboekt, zij het wat minder intensief, uiteraard vanwege het feit dat het hier minder nauwkeurig meetbare eenheden betreft.

Ik vermeldde reeds in het artikel van 22 maart, dat naast het omslachtiger recht van interpellatie in 1906 het „vragenrecht" in het Reglement van Orde van de Tweede Kamer werd opgenomen. De Bruijn vermeldt dat het initiatief daartoe is uitgegaan van de toenmalige leden Goeman Borgesius, Drucker, Heemskerk, Kolkman, De Savornin Lohman, Troelstra en Tydeman. Namen, die klinken als een klok en die allen toenmalige belangrijke fracties vertegenwoordigen.

„Question time"

Gelijk zoveel van onze parlementaire procedures vindt ook het vragenrecht blijkens deze scriptie zijn oorsprong in Groot-Brittannië. In 1849 werd daar in „Parliament" een „question time" ingesteld, naar welk voorbeeld men in ons land dus 57 jaar later — in de Eerste kamer 69 jaar later, nl. in 1918 — het vragenrecht zou invoeren. Lang vóór de officiele „question time" werden in het Britse parlement overigens al „vragen" gesteld, die als basis kunnen worden beschouwd van wat wij nu naar de woorden van de schrijver „als een niet meer uit het parlementaire leven van alle dag weg te denken verworvenheid beschouwen."

Anders dan bij ons waar het aantal schriftelijke vragen dat der mondelinge vragen ver overtreft, is in Engeland het aantal mondelinge vragen drie à vier keer zo groot als dat der schriftelijke vragen. Daarbij dient wel in het oog te worden gehouden dat in Nederland de ministers geen (althans niet volwaardig) deel uitmaken van het parlement. Er moet door de vragenstellende Kamerleden dus meer van hen worden gevergd om naar het Binnenhof te komen voor het beantwoorden van mondelinge vragen dan in Engeland, waar de ministers minder sporadisch dan bij ons het Lagerhuis bezoeken. Met onze opvolgende Kamervoorzitters van de laatste decennia toont de schrijver zich voorstander van meer mondelinge vragen, óók in onze Kamer.

Aantallen

Het aantal gestelde vragen is — ik schreef het ook reeds in mijn vorige artikel — vooral de latere jaren enorm gestegen. Aan de cijfers uit het verleden, die De Bruijn aan een doctoraal-scriptie van F. Bosman, Leiden, uit 1971 ontleent, blijkt o.a. dat het vooroorlogse record in de jaren 1918/19 werd „behaald" met totaal 471 vragen, waarna het aantal weer vrij sterk zakte. Voor wat de jaren tussen de twee wereldoorlogen betreft kwam dat aantal slechts eenmaal boven de 300, namelijk in de zitting 1931/32. Een „dieptepunt" voor zover het mondelinge vragen aangaat vormde 1957/58. Toen werden slechts drie maal mondelinge vragen gesteld en 226 maal schriftelijke.

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het vijfde artikel over dit onderwerp van zijn hand.

Het jaar 1962/63 leverde 159 schriftelijke vragen, tegen 40 mondelinge, maar daarna schieten de jaartotalen der schriftelijke vragen omhoog: in 1965/66: 645 schriftelijke tegenover 15 mondelinge en in 1966/67: 577 schriftelijke en zeven mondelinge. Sinds de schriftelijke vragen in het zittingsjaar 1963/64 voor het eerst boven de 400 uitkwamen, is het aantal (met een enkele uitzondering) blijven stijgen. Dat geldt voor de door De Bruijn onderzochte periode 1967/71; het geldt ook voor de paar jaren daarna. Met als resultaat thans meer dan tweeduizend vragen in één zittingsjaar!

Een van de conclusies van De Bruijn luidt, dat het feit, dat in de onderzochte periode 1967/71 de oppositie veruit de meeste vragen stelde, geen bewijs is voor een stelling dat dit in het parlementaire spel tussen regering en parlement altijd zo zal zijn. Bewijs: sedert in 1973 de voormalige oppositieleider Den Uyl premier is geworden, zijn het nog altijd leden van de voormalige oppositiepartijen en dus nu regeringspartijen, die de meeste vragen stellen.

De vraag van Joekes

Daar vooral sedertdien sommige commentatoren het grote aantal vragen nogal eens kritiseren, toont De Bruijn zich weinig gelukkig met de befaamde „vraag van Joekes" uit 1969. Deze stelde toen aan de minister van Binnenlandse Zaken de schriftelijke vraag, wat dit soort vragen of reeks van vragen aan de rijksoverheid wel zou kosten. Minister Beernink antwoordde toen, dat zoiets naar ruwe schatting op meer dan duizend gulden kwam. De Bruijn merkt daarover op: „Nog afgezien van het feit, dat later van verschillende kanten is beweerd, dat Beernink er maar een slag naar had geslagen, omdat de kosten van zo'n antwoord niet precies te berekenen zijn — het was althans volgens minister Beerninks critici in dit geval niet gebeurd — kan dit antwoord toch nauwelijks verontrustend worden genoemd. Het zou immers betekenen, dat in een jaar van 2000 schriftelijke vragen voor dit buitengewoon belangrijke recht van de leden van ons parlement een bedrag van *f* 2 miljoen zou dienen te worden uitgetrokken. Zeker met het oog op de totale hoogte van de Rijksbegroting geen bedrag om maar zelfs te overwegen aan dit recht te tornen (zo er al een bedrag aan te geven zou zijn, met het oog waarop men wel aan de verworvenheden van de parlementaire democratie zou mogen tornen...)."

Even vóór deze wat zure opmerking geeft De Bruijn echter zelf toe, dat er een duidelijk, maar „niet altijd door iedereen in het oog gehouden verschil" tussen „te veel" en „veel" is. „Veel wordt er inderdaad gevraagd en wanneer in een commentaar dan ook wordt aangedrongen op zelfdiscipline bij de Kamerleden dan lijkt zo'n opmerking alleszins op haar plaats. Ook een opmerking in hetzelfde commentaar, dat de fractievoorzitters er strenger op zouden kunnen toezien „dat niet allerlei pietluttige vragen worden gesteld" kan zonder meer worden onderschreven. Zeker wanneer men daarbij dan ook nog in aanmerking neemt dat een aantal vragende Kamerleden niet de moeite blijkt te nemen zich voldoende in de zaak te verdiepen om met redelijk succes aan een bewindsman iets te vragen."

Maar zou dit dan ook niet de reden zijn, dat de heer Joekes het goed leek om tegen die „pietluttigheid" op deze wijze wat tegenstoom te geven?

Statenzetels en confessionelen

In „VVD NU 2", als bijlage van ons vorige nummer, gaf ik o.a. een „overzicht van de uitslagen voor de VVD in de afzonderlijke provincies bij de Statenverkiezingen van 27 maart j.l. Daaruit bleek dat de VVD 51 Statenzetels had gewonnen en daardoor in totaal op 131 zetels was gekomen. Het bereikte percentage van afgerond 19 pct. omgerekend voor de Tweede Kamer, betekende dat we daar op 30 zetels (november 1972: 22 zetels) zouden zijn gekomen.

Van lezers bereikten mij enige verzoeken, ook iets dergelijks te geven voor de drie confessionele partijen (de z.g. CDA-groep), hetzij ieder afzonderlijk, hetzij (in enkele provincies) naar buiten getreden als „Christen-democratisch Appèl". Hier volgt daarom een overzicht van de zetteltallen dier partijen in elk der provincies in 1970 en in 1974:

		1970	1974
Groningen:	CDA	17	15
Friesland:	CDA	25	22
Drenthe	ARP	7	6
	CHU	5	4
	KVP	3	3
Overijssel:	ARP	6	4
	CHU	8	7
	KVP	15	12
Gelderland:	ARP	6	4
	CHU	9	7
	KVP	19	14
Utrecht:	ARP	6	4
	CHU	7	5
	KVP	12	8
N.-Holland:	CDA	23	17
Z.-Holland:	ARP	9	6
	CHU	8	6
	KVP	12	8
Zeeland:	ARP	6	4
	CHU	7	6
	KVP	6	5
N.-Brabant:	CDA	51	34
Limburg:	CDA	40	34
Totaal		307	235

Een groot verlies van totaal 72 Statenzetels dus voor de confessionelen, maar vergeleken bij de nog slechter uitgevallen uitslag van de Kamerverkiezing van november 1972 (toen de confessionelen weigerden het beleid van het Kabinet-Biesheuvel tot inzet van de verkiezingen te maken en geen duidelijke keuze deden) vooral dank zij de — oppositionele — CHU slechts een vrij geringe verdere teruggang. Omgerekend tot Kamerverkiezing zouden de drie confessionele partijen of CDA-partijen gezamenlijk één zetel hebben verloren en van samen 48 op 47 zetels zijn gekomen. Zoals wij in ons vorige nummer reeds constateerden, betekent dit (dank zij de vooruitgang van de VVD) dat thans weer een duidelijk alternatief tegenover het Kabinet-Den Uyl aanwezig zou zijn. Samen zouden de VVD en het z.g. CDA-blok dus beschikken over 77 Kamerzetels, afgezien nog van enkele kleine fracties, die in het algemeen ook de voorstellen van het Kabinet-Biesheuvel steunden.

Cursusdag in Rotterdam

Tijdens de eerste cursusdag welke de propagandacommissie van de Kamercentrale Dordrecht dit verkiezingsjaar had georganiseerd voor kandidaat-raadsleden, werd door 62 deelnemers in restaurant Engels te Rotterdam met grote belangstelling geluisterd naar inleidingen van burgemeester Visser van Klaaswaal, oud-fractievoorzitter van de VVD in de gemeenteraad van Arnhem, over het gemeenteraadswerk en drs. G. M. V. van Aardenne, lid van de Tweede Kamer en fractievoorzitter in de gemeenteraad van Dordrecht, over gemeentefinanciën en subsidiebeleid.

Een onzer redacteuren bespreekt het boek Crisis in de Nederlandse politiek van J. Th. J. van den Berg en H. A. A. Molleman

'Crisis in de politiek'

Crisis in de Nederlandse politiek is de titel van een zeer onlangs verschenen boek van J. Th. J. van den Berg, wetenschappelijk medewerker aan de afdeling staatskundig historische studiën van de Leidse Universiteit en columnist van de NRC en H. A. A. Molleman, wetenschappelijk medewerker aan de afdeling politieke wetenschap van dezelfde universiteit. Hierin wordt een overzicht gegeven van de verschijnselen in de Nederlandse samenleving die hebben geleid tot de crisis zoals de schrijvers die zien, gekenmerkt door verouderde staatsinstellingen, bestuurlijke moeilijkheden, een versterkte roep om democratisering, ontzuiling, politisering van de arbeidsverhoudingen en polarisatie in de politiek.

De wortels van de crisis liggen in de jaren '66 en daarna. In die tijd daalt de aanhang van de traditionele partijen van 91,5 pct. in 1959 tot 73 pct. in 1972. „Ook in ander opzicht bleek het verlies van vertrouwen in het politieke bestel. Terwijl 76 pct. van de kiezers in 1972 vond dat iedere Nederlander evenveel invloed behoort te hebben op het overheidsbeleid, vond maar 16 pct. dat dit ook het geval is. Van die kiezers vond 31 pct. dat ze niets in te brengen had, terwijl 54 pct. vond dat die invloed te gering is. De kiezers vonden dat vakbonden, grote ondernemingen, werkgevers en rijksambtenaren onevenredig veel invloed hebben. Een derde van de Nederlandse bevolking meende dat er te weinig democratie heerst in ons land."

Aan het begin van de crisis staan twee verschijnselen centraal, de deconfessionalisering en de neodemocratische ideologieën van Provo, Nieuw Links, D'66. e.d. De deconfessionalisering schrijdt bij de katholieken in hoger tempo voort dan bij de protestanten en de schrijvers geven een overzicht van de oorzaken hiervan. Ze tonen tevens aan dat deze gang van zaken niet weinig bijdroeg tot de onzekerheid in de Nederlandse politiek, omdat de vroegere confessioncle kiezers eerder geneigd zijn de groep der zwevende kiezers te versterken dan zich opnieuw te verankeren binnen een andere politieke partij. Door de polarisering, waarbij de PvdA en VVD sedert het begin van de jaren '60 elkaar uitsloten als mogelijke coalitiepartners, konden de confessionele partijen, die hun aandeel in de stemmen sedert 1948 zagen slinken van 54,7 pct. tot zo'n 30 pct., een evenredig belangrijke plaats in het midden van het politieke scala blijven innemen (PvdA en VVD werden de twee concurrerende vrijers van één bruid, die het maar voor het kiezen had). Elders, en dat is waarschijnlijk het nadeel van het met z'n tweeen schrijven van een boek, staat echter dat de confessionelen te zwak waren geworden „om vanuit het centrum een overheersende rol te spelen." De eerste conclusie lijkt mij in de praktijk meer gewettigd.

Participatie

Ondanks alle beweging rond de „nieuwe democraten" zijn de schrijvers ervan overtuigd dat „allerminst vaststaat dat de behoefte aan politieke participatie in Nederland sedert de jaren vijftig belangrijk is toegenomen." Bovendien kan de democratisering in feite gemakkelijk beperkt blijven „tot verwisseling van de ene elite door de andere." „Veelal willen democratiseerders doen geloven dat de burger veel meer invloed wil hebben op de politieke beslissingen. Ze hebben dat beeld van toegenomen participatie nodig, willen hun argumenten voor democratisering aannemelijk zijn. In de politiek is de werkelijkheid waarschijnlijk anders: was in 1954 de helft van de kiezers politiek geïnteresseerd, in 1967 bedroeg dat percentage 54 pct. en in 1971, 52 pct. In 1972 gaf 56 pct. op geïnteresseerd te zijn. Geen onthutsende toename dus... Maar wat de democratiseerders bepaald te denken moet geven, is dat terwijl in 1956 nog 30 pct. van de bevolking lid was van een politieke partij, dit percentage nu 10 pct. bedraagt." Schrijvers stellen vast dat er nogal wat tegenstrijdigheid huist in het democratisch denken. „Twee redenen voor de warrigheid in democratisch denken zijn te zoeken in, om te beginnen, het feit dat het hier gaat om een merkwaardig mengprodukt van marxistische en anarchistische bronnen. Daarnaast blijven problemen onopgelost, als dat van de betekenis der competentie (ervaring en deskundigheid) en het belang van een zekere *economie* van beslissen. In een aantal gevallen — met name binnen de universiteit, maar ook elders — wordt de democratisering gebruikt als dekmantel voor wat in feite de doelstellingen zijn van klejne, zeer actieve, minderheidsgroepen. Juist daar waar de democratisering gelegaliseerd is maar de werkelijke participatie klein, ontstaat een ruim terrein voor activistische groepen om hun zin door te drijven. Hun opvattingen noch doeleinden hebben ook maar iets met democratie te maken."

Democratisering

Democratisering is een slogan die vooral opgeld doet onder studenten, wetenschappelijke medewerkers, vormingsleiders en journalisten, door de schrijvers „de nieuwe vrijgestelden" genoemd. Dezen zijn ook de enigen die in staat zijn aan de participatie-eisen van gedemocratiseerde partijen (e.a. instellingen) te voldoen, „naast een kleine groep die voor de partij alles over heeft en de politieke professoinals." Hoewel de schrijvers zéker voorstanders zijn van verdere democratisering signaleren zij ook enige gevaren: „De democratische ideologie als een vernieuwingsschijnsel heeft niet slechts ideale kanten, maar kan ook veel kwaad aanrichten zolang de discussie erover dogmatisch — om niet te zeggen taboe-achtig — en tegelijk ondoordacht blijft zoals zij nu is. Tegelijkertijd echter heeft de vernieuwing van het denken over de democratie aan de oude autoritaire stijl, aan de „bonzen"-oligarchie en aan de beeindiging van alle democratie voor de bedrijfspoort een einde gemaakt."

Nijpels niet in Staten

Landelijk JOVD-voorzitter Ed Nijpels uit Bergen op Zoom is — in tegenstelling tot wat wij in ons vorige nummer hebben gemeld — NIET in de Provinciale Staten van Brabant gekozen. Nijpels zou, als hij wel was gekozen, een jaar hebben moeten wachten, omdat hij de vereiste minimum-leeftijd voor het Statenlidmaatschap nog niet heeft. Volgens Nijpels twijfelde hij er aanvankelijk al aan of hij inderdaad was gekozen. Tegenover kranten die hem daags na de statenverkiezingen belden heeft hij die twijfel ook onder woorden gebracht. Maar zowel de verkiezingsdienst van het ANP als het bureau in Den Haag van onze partij, namen — naar Nijpels verklaart — de twijfels bij hem weg. „Bij het ANP waren ze zelfs een beetje nijdig dat ik aan de juistheid van het bericht over mijn verkiezing twijfelde. We maken nooit fouten, zeiden ze." De loting tussen de kandidaten op de West- en Oostbrabantse lijst wees echter uit dat de aanvankelijke reserve van Nijpels terecht was.

Nijpels zal zo goed als zeker 29 mei wél gekozen worden in de gemeenteraad van Bergen op Zoom. Hij staat vierde op de kandidatenlijst. De VVD heeft er maar twee raadszetels, maar op basis van de Statenverkiezingen zouden dat er al zes zijn geworden. In de raad zal Ed Nijpels zijn vader gezelschap kunnen houden. Die is fractievoorzitter en lijsttrekker van de Stadspartij, een plaatselijke groepering. Nijpels sr. is ook landelijk geen VVD-er.

Generatiewisseling

Schrijvers besteden verder aandacht aan de snelle generatiewisseling in de politieke partijen, de traditionele belangengroepen en het ambtelijk apparaat — de IJzeren Ring — de verloedering van de spelregels die het gedrag van de politieke elite bepaalden, de kabinetsformaties in de afgelopen jaren inclusief die van het kabinet-Den Uyl, de herleving van het anti-kapitalisme bij de vakbonden en de daarmee samenhangende politisering van het overleg tussen werknemers en werkgevers, de decentralisatie van het bestuur, het probleem van de toenemende tekorten bij de overheid.

Het boek is helder van stijl en behandelt de problemen beknopt en duidelijk. Deze beknoptheid leidt ook wel eens tot te sterke simplificaties, b.v. wanneer het gaat om te verklaren waarom de confessionele partijen aan invloed verloren: „De techniek vervormt de natuur, maakt nieuwe stoffen waar „natuurlijke" niet meer voorhanden zijn en geeft bovendien een zeer relatieve betekenis aan het begrip „afstand." Dat betekent een aaslag op een mytisch godsbesef en daarmee op de kerken. Processen van secularisatie en de confessionalisering zijn er het gevolg van."

Een tweede beperking vindt het boek in het feit dat het zich uitsluitend met crisisverschijnselen en de direct daarbij betrokken partijen en instanties bezighoudt waardoor er zeer weinig aandacht wordt besteed aan b.v. de toch ook betrokken VVD („De VVD is sedert 1963 eigenlijk nooit in de versukkeling geraakt"), al menen de schrijvers de partij op het einde te moeten waarschuwen voor overdreven verwachtingen ten aanzien van de toekomst. Ze vragen zich namelijk af of de persoonlijke aanpak van fractievoorzitter Hans Wiegel op den duur wel zo effectief zal blijken, „dat de VVD op haar eentje aan een parlementaire meerderheid zou kunnen komen... Het lijkt ons niet waarschijnlijk. Eerder geloven we dat Wiegel best eens door zijn eigen verkiezingswinst geguillotineerd zou kunnen worden." Dat zou verband houden met de „buitengewoon vluchtige aanhang van zwevende kiezers." „En wat zeker zo belangrijk is: de relatie tussen liberalen en andere partijen zal inmiddels zo verknoeid zijn, dat samenwerking daarmee buitengewoon moeilijk wordt." Wat dit betreft zien de schrijvers nog slechts één redmiddel: het verdwijnen van de alternatieven buiten de PvdA en de VVD. „Maar dat zou vereisen dat VVD en progressieven nog vier jaar (tot de volgende verkiezingen) „en vogue" blijven; dat de confessionelen zo blijven ruziën als ze nu doen; dat geen nieuwe modieuze sterren aan het firmament verschijnen." Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat er nog veel meer ontwikkelingen mogelijk zijn, b.v. op het economisch-financiële vlak, die de VVD in de lift houden, ondanks alternatieven.

Districtenstelsel

Ook in de andere op de toekomst gerichte paragrafen tonen de schrijvers zich niet van hun sterkste zijden. Hun voorkeur voor bepaalde staatkundige hervormingen lijkt mij onvoldoende geargumenteerd, met name hun stelling dat de ratio aan het principe van de evenredigheid is ontvallen, reden waarom er voor evenredige vertegenwoordiging in haar huidige rigide vorm geen plaats meer zou zijn en een „gematigd districtenstelsel" de voorkeur zou verdienen.

Tot slot lijkt mij een boek als dit geen lang leven beschoren, tijdgebonden als het is. Deze conclusie zal voor de schrijvers geen verrassing zijn als ze zelf op een bepaald moment al schrijven: „We gaan de belangrijkste regels schetsmatig langs en veronderstellen dat de lezer zich de belangrijkste drama's nog weet te herinneren." Toch is het boek in vele opzichten waardevoller dan de herinnering aan vele actuele gebeurtenissen lang is. Het boek is uitgegeven bij Uitgeverij Samson, Alphen aan de Rijn (prijs *f* 16.50, 226 pag).

DISTRICTSINDELING KAMERLEDEN

In overleg met de Kamercentrales van de partij en binnen de VVD-Tweede Kamerfractie is de volgende districtsindeling van de Kamerleden totstandgekomen:

AMSTERDAM: G. W. Keja, Mr. H. E. Koning, H. J. L. Vonhoff.

DORDRECHT: Drs. G. M. V. van Aardenne, Mr. A. Geurtsen, Ir. D. S. Tuijnman.

DRENTHE: Dr. K. van Dijk, Drs. J. F. Scherpenhuizen, A. J. Evenhuis, H. P. H. Waalkens.

FRIESLAND: Dr. K. van Dijk, Drs. J. F. Scherpenhuizen, Mevrouw Mr. E. Veder-Smit, A. J. Evenhuis.

GELDERLAND: Drs. G. M. V. van Aardenne, L. M. de Beer, A. Ploeg, H. J. L. Vonhoff.

s'-GRAVENHAGE: Drs. Th. H. Joekes, Mej. Mr. A. Kappeyne van de Coppello.

OVERIJSSEL: G. W. Keja, A. Ploeg, H. P. H. Waalkens.

TILBURG: L. M. de Beer, Drs. D. J. D. Dees, Mr. H. E. Koning.

ZEELAND: Drs. D. J. D. Dees, H. J. de Koster, Ir. D. S. Tuijnman.

GRONINGEN: Dr. K. van Dijk, Drs. J. F. Scherpenhuizen, Mevr. Mr. E. Veder-Smit. H. P. H. Waalkens.

HAARLEM: Mr. Dr. C. Berkhouwer, Mevrouw Drs. N. J. Ginjaar-Maas, Drs. Th. H. Joekes.

DEN HELDER: Mr. Dr. C. Berkhouwer, Drs. Th. H. Joekes, G. W. Keja.

'-HERTOGENBOSCH: Drs. D. J. D. Drees, Mr. A. Geurtsen, Mevr. Drs. N. Smit-Kroes.

LEIDEN: Mej. Mr. A. Kappeyne van de Coppello, H. J. Koster, Mr. F. Portheine.

LIMBURG: Mr. F. Portheine, Mej. Mr. A. Kappeyne van de Coppello, H. J. L. Vonhoff.

ROTTERDAM: Mr. A. Geurtsen, Mr. H. E. Koning, Mevrouw Drs. N. Smit-Kroes.

UTRECHT: L. M. de Beer, Mevrouw Drs. N. J. Ginjaar-Maas, A. Ploeg.

De positie van de huisarts

door mevrouw mr. E. Veder-Smit, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Alvorens ik verslag uitbreng over de beantwoording van de vragenlijst over gezondheidszorg door en rond de huisarts, die in het najaar van 1973 door de vrouwengroepen in de VVD is behandeld, wil ik graag enkele opmerkingen maken over het karakter van deze en vorige vragenlijsten.

Al sinds haar oprichting heeft de Organisatie Vrouwen in de VVD vragenlijsten rondgezonden aan de vrouwengroepen en ook aan individuele vrouwenleden, teneinde een leidraad te verschaffen bij het behandelen van een bepaald onderwerp. Meestal wordt zo'n vragenlijst besproken op een ochtend-, middag- of avondbijeenkomst, waarbij een deskundige is uitgenodigd om een toelichting te geven. Het voornaamste doel van de behandeling der vragenlijsten is dus het op gang brengen van de gedachtenvorming. Zo zijn er vragenlijsten geweest over winkelsluiting, melksanering, onderwijsproblemen, het drugvraagstuk en vele andere.

Het resultaat van de vragenlijsten wordt als regel in onze vrouwenrubriek besproken. Daarbij wordt altijd de nodige voorzichtigheid in acht genomen, omdat de behandeling resp. invulling geschiedt door een deel van de Vrouwen in de VVD, het actieve deel, en dus niet representatief mag worden geacht voor alle vrouwelijke VVD-leden. De gegevens, die eruit komen, zijn daarom wel interessant maar niet wetenschappelijk beproefd.

Bij de opstelling van de vragenlijst over de gezondheidszorg door en rond de huisarts heb ik getracht vragen te formuleren, waarvan de beantwoording een duidelijk en goed vergelijkbaar beeld geven. In het nu volgend verslag zal ik daarom ook alleen die antwoorden vermelden, die door een duidelijke meerderheid gegeven zijn en slechts voor één uitleg vatbaar zijn. De lijst bevatte in totaal 17 vragen, alsmede een toelichting en een literatuurlijst. Sommige lijsten werden groepsgewijs ingevuld, andere individueel.

Het thema van deze vragenlijsten was het functioneren van de huisarts. Gevraagd is naar de goede en eventueel minder goede kanten van dit functioneren en voorts naar mogelijkheden om een eventueel minder goed functioneren op te heffen. Op deze kernvragen is een aantal vrij duidelijke antwoorden gekomen.

Keuze van huisarts

Allereerst is besproken de vraag, welke factoren een rol spelen bij het kiezen van een huisarts. Doorslaggevend blijkt te zijn de bekwaamheid, daarna de „service", vervolgens de medische opvatting (bijv.. het voorschrijven van medicijnen), daarna de persoonlijkheid en tenslotte de woonplaats. Een grote meerderheid stelde dat de politieke gezindheid en de traditie daarbij geen rol speelt. Een kleine meerderheid meent dat ook de godsdienst daarbij geen rol speelt.

Een tweede groep vragen betrof de positie van de huisarts als vertrouwensman van het gezin. De overgrote meerderheid der antwoorden noemde de huisarts de vertrouwensman van het gezin op grond van de volgende overwegingen: hij kent het gezin en hij bezoekt u thuis. Hierover bestond een grote mate van overeenstemming. Voorts werd genoemd het feit dat de huisarts de woonomstandigheden van het gezin kent en dat hij de patiënt als individu behandelt. Ook noemde men de mogelijkheid om in zijn spreekkamer rustig problemen te kunnen bespreken. Als laatste factoren werden vermeld, dat de huisarts de arbeidsomstandigheden van de gezinsleden en hun levensloop kent, doch deze laatste overweging werd door een aantal VVD-sters niet gedeeld; ook aan de individuele behandeling werd door een klein aantal getwijfeld.

Als lacunes in het functioneren van de huisarts werden beschouwd het tijdgebrek van de huisarts door overbelasting en daardoor het te weinig tijd kunnen besteden aan elke patiënt. Wellicht stemt deze laatste overweging overeen met de voorzichtige twijfel aan de voldoende individuele benadering die hierboven is weergegeven. Uitvloeisel van de overbelasting, die gesignaleerd werd, zijn de te volle spreekuren, dat werd door velen onderschreven.

Over de week-end-, vakantie- en nachtregelingen blijkt nogal verschillend te worden gedacht. De weekendregeling wordt door een kleine meerderheid als niet bevredigend ervaren, voor de nachtdienst- en vakantieregeling bestaat meer waardering, doch de verschillen zijn betrekkelijk gering.

De meerderheid van de VVD-sters heeft geen klachten over het verwijzingsbeleid van de huisarts. Er was gevraagd of de huisarts wellicht te snel verwijst naar een specialist, of juist niet snel genoeg. Er zijn 1½ x zoveel VVD-sters die daarover ontevreden zijn. Een wat groter aantal respondenten heeft daarover geen mening. De grote meerderheid heeft geen klachten over advies en hulp van de huisarts bij ziekenhuisopname.

Verbeteringen

De rol van de vrouw van de huisarts wordt zeer positief, soms ook neutraal beoordeeld; tegenover de assistente van de huisarts staat de meerderheid niet positief. Het zou interessant zijn om de oorzaken van dat laatste nader te onderzoeken.

Als maatregelen, om de bovengenoemde lacunes in het functionaren van de huisarts op te heffen, acht een grote meerderheid het volgende gewenst:

1. wijziging in de opleiding, zodat de huisarts meer inzicht krijgt in de psychische en maatschappelijke achtergronden van ziekten;

2. uitbreiding van het aantal huisartsen, waardoor elke huisarts meer tijd per patiënt krijgt;

3. een kleine meerderheid noemt ook de inschakeling van de maatschappelijke werkers en psychologen. Als vierde mogelijkheid wordt nog genoemd een betere organisatie van de praktijk.

Aan het eind van deze groep vragen is men voor de keus gesteld óf de huisarts als centrale figuur behouden (en dan iets anders opgeleid en in grotere aantallen) óf de huisarts omringen met andere medewerkers. De grote meerderheid wenste toen de huisarts als centrale figuur te behouden. Een vrij grote minderheid betoonde zich daarbij geen voorstander van meer inschakeling van maatschappelijke werkers en psychologen. (In theorie acht men dus deze inschakeling wel gewenst, in de praktijk schrikt men er blijkbaar voor terug.)

Gezondheidscentra

Tenslotte is gevraagd naar het oordeel van de VVD-sters over groepspraktijken en gezondheidscentra. Daarover had een kleine meerderheid geen oordeel. Nogal wat aarzeling bestond over de persoonlijke benadering en de efficiënte gang van zaken in gezondheidscentra. Van de groepspraktijken achtte men de continuiteit van de behandeling een voordeel en men stond positief tegenover de zuiver medische kant van de behandeling. Dezelfde tendens valt ook waar te nemen in het oordeel over de gezondheidscentra, doch degenen die daarover geen mening wilden geven waren nog talrijker.

Conclusie

In de inleiding heb ik al betoogd, dat het trekken van conclusies uit de behandeling der vragenlijsten slechts met de grootste voorzichtigheid kan geschieden. Onder dit voorbehoud zou ik dan willen vaststellen, dat de huisarts duidelijk als vertrouwensman voor het gezin wordt gezien, omdat hij het hele gezin en de woon- en werkomstandigheden kent. Ment gunt hem graag meer tijd, om meer aandacht aan elke individuele patiënt te kunnen besteden en men zou graag een wijziging in zijn opleiding zien, zodat ook psychische en maatschappelijke problemen aan hem kunnen worden voorgelegd. Ten aanzien van groepspraktijken en gezondheidscentra voelt men zich wat onzeker. Men heeft liever een „iets andere" huisarts dan een huisarts met veel medewerkers.

E. VEDER-SMIT

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Oegstgeest/Warmond

De afdeling Oegstgeest-Warmond houdt op donderdag 9 mei een regionale ochtendbijeenkomst in de Holiday Inn te Leiden. Aanvang 9.45 uur. Een forum zal vragen beantwoorden. Schriftelijke vragen kunnen worden ingestuurd aan mevr. H. van Vloten-Wareman, Haarlemmertrekvaart 21, Oegstgeest of voor de aanvang van de vergadering aan haar worden overhandigd. Einde van de vergadering 11.30 uur.

Tot 140% hypotheek

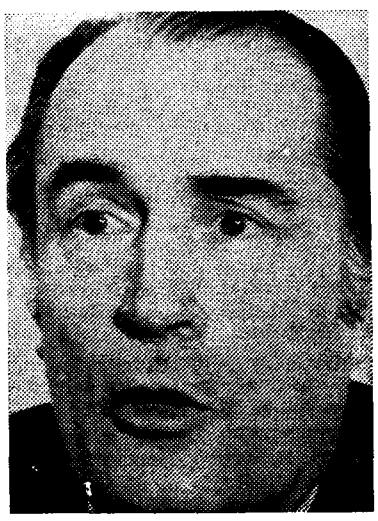
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte.
Geldlening tot 96 mnd. zonder hypothecair verband.
Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners

Financiële adviezen en vastgoed consultants.

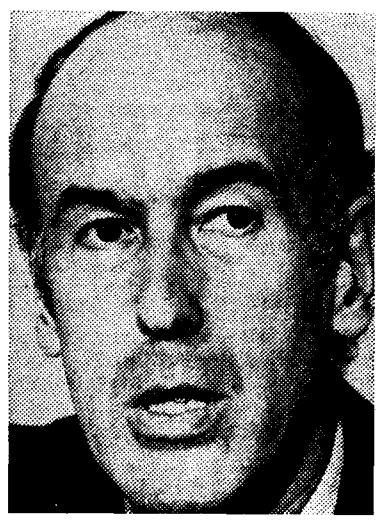
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853 - 32068

Drie koplopers in Franse verkiezingsstrijd

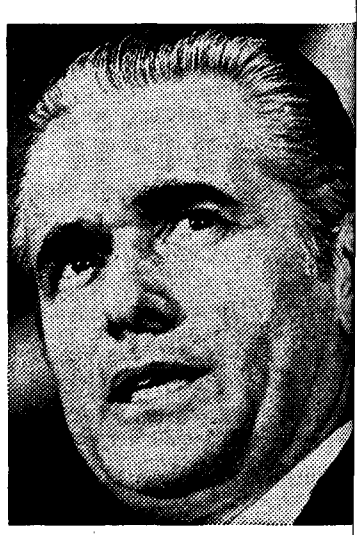

François Mitterrand

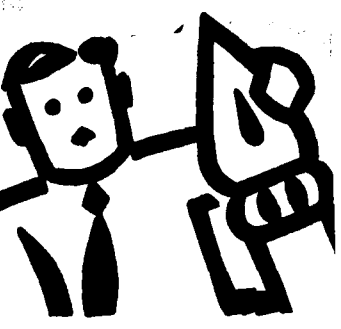
De Franse kiezer heeft op 5 mei ruime keus, wanneer hij een opvolger voor de onlangs overleden president Pompidou mag aanwijzen. De kansen van de meesten van de 29 kandidaten worden niet hoog geschat al vrezen sommigen en hopen anderen dat de grote verdeeldheid onder de zich gaullistisch noemende kandidaten de kansen van de kandidaat van links François Mitterrand, die de stemmen van socialisten en communisten op zich hoopt te verenigen, aanzienlijk doet stijgen. Zijn belangrijkste tegenstanders zijn de republikein Giscard d'Estaing en de gaullist Jacques Chaban-Delmas. Onze belangstelling gaat uiteraard het meest uit naar de EEG-politiek die de kandidaten voorstaan, maar naar het zich laat aanzien zijn de concurrenten het geheel eens over de handhaving van de nationalistische lijn in deze, gericht op een grote zelfstandigheid van Frankrijk tegenover de VS en voortzetting van 'het Europa der Vaderlanden' van generaal De Gaulle.

Valéry Giscard d'Estaing

Jacques Chaban-Delmas

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveeel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Pensioenen (I)

Het is jammer dat de heer S. Boekhoff uit Apeldoorn een mening publiceert over pensioenen, terwijl hij er kennelijk geen idee van heeft wat er op dit gebied in het bedrijfsleven te koop is.

Ik citeer zijn laatste zin: „Bovendien vermoed ik dat niet alleen de ambtenarenpensioenen, maar ook andere pensioenen welvaartsvast zullen zijn en dat kunnen we alleen maar toejuichen."

Helaas moet ik de heer Boekhoff teleurstellen. Slechts bij enkele bedrijven zal men welvaartsvaste pensioenen aantreffen. De Nederlandse ambtenarenpensioenen zijn sedert zij welvaartsvast zijn gemaakt (getoxopeerd noemen wij dat) de beste pensioenregeling die er voorzover bekend in de gehele wereld bestaat.

Het bedrijfsleven heeft al de grootste moeite om een simpele waardevastheid van de reeds ingegane pensioenen tot stand te brengen. Zelfs bij de grootste bedrijven bestaat geen toezegging daaromtrent, tenzij met stringente beperkingen, al wordt in feite gelukkig in steeds meer bedrijven wel deze waardevastheid gehandhaafd of benaderd. Helaas moet men constateren dat er nog 10 à 15 pct. van de werknemers in het bedrijfsleven zijn die naast de AOW geen enkel aanvullend pensioenuitzicht hebben, terwijl een veel groter percentage is opgenomen in een pensioenregeling die helemaal geen waardevastheid kent. In de groep der reeds gepensioneerden liggen deze cijfers nog veel ongunstiger.

Het overleg dat thans gaande is in de Stichting van de Arbeid moet ertoe leiden een goede aanvullende pensioenregeling, waardevast na ingang, als verplichte aanvulling op de AOW tot stand te brengen. In het kader van de sociale prioriteiten en de tekortkomingen die er nog bestaan en die ik hierboven al heb aangeduid, is een ieder het er in de Stichting over eens dat wij aan welvaartsvastmaking van de pensioenen nog in geen jaren toe zijn. De ambtenaren zijn derhalve in dit opzicht wel degelijk ten eerste bevoordeeld boven de meeste andere bevolkingsgroepen.

G. O. J. VAN TETS,
Rotterdam

Jhr. mr. G. O. J. van Tets is lid van de Adviescommissie voor personeelsfondsen en lid van de Pensioencommissie van de Stichting van de Arbeid red. V. en D.)

Pensioenen (II)

Mede naar aanleiding van de in uw blad verschenen brieven over pensioen en de waarde- of welvaartsvastheid daarvan, zou ik gaarne uw aandacht op het volgende willen vestigen:

Omstreeks 1950 werden meerdere duizenden uitgezonden rijksambtenaren, leraren, onderwijzers enz. in de Nederlandse Antillen voor de keuze gesteld om al dan niet over te gaan in vaste dienst van het intussen autonoom geworden Gouvernement van de Nederlandse Antillen.

Degenen die hun levenstaak in deze voormalige kolonie zagen liggen, gingen over in dienst daarvan, en kregen daarmee pensioen in het vooruitzicht uit het Algemeen Pensioenfonds Nederlandse Antillen.

Dit pensioenfonds staat geheel los van Nederland; de pensioenen worden in Ned. Antilliaanse courant vastgesteld en uitgekeerd. Het geldt ook voor degenen die, na volbrachte diensttijd, naar Nederland terugkeerden of nog terugkeren.

Deze vele honderden gezinnen verkeren thans doorlopend in grote onzekerheid. Door de koersfluctuaties zijn de pensioenbedragen in Nederlands geld van maand tot maand verschillend en de Nederlandse inflatie is van geen enkele invloed.

Wij hebben hier te maken met de zoveelste „vergeten groep" in de Nederlandse samenleving. Het probleem heeft natuurlijk nog allerlei aspecten, waarmee ik u echter niet wil lastig vallen want het gaat weer om een betrekkelijk kleine groep.

Voor de betrokkenen is het probleem echter levensgroot en mijn bedoeling is slechts hier de aandacht eens op te vestigen.

A. Th. BAKKER,
Heerhugowaard

Pensioenen (III)

Recente visies in Vrijheid en Democratie, „Mijn opinie is...", over pensioenen zijn voor de gepensioneerden wel erg zwart (8 maart, Th. M. Stikvoort) resp. wit (22 maart, S. Boekhoff).

De eerste briefschrijver wil ambtenarenpensioenen niet waardevast maken, omdat daarvoor geen geld beschikbaar is. Over de gepensioneerden denkt hij kennelijk niet na. De tweede briefschrijver corrigeert de eerste op het punt, dat ambtenarenpensioenen boven waardevast uit zelfs welvaartsvast zijn, dit door de koppeling aan de salarissen. Hij constateert, dat de gepensioneerden dus niet bevoordeeld worden boven de rest van de bevolking. Die conclusie lijkt mij alleen maar juist voor een bevolking, die uitsluitend uit arbeiders en ambtenaren zou bestaan. Verder spreekt de heer Boekhoff het vermoeden uit, dat ook andere pensioenen welvaartsvast zullen zijn, en besluit: „en dat kunnen we alleen maar toejuichen". Ik wil hier de gevaren signaleren van het trekken van conclusies uit vermoedens.

De groep van ca. 5000 ex-werknemers, waartoe ik zelf behoor, heeft geen enkel recht op verhoging van het bij de pensioendatum geldende bedrag in guldens. Slechts heeft de ex-werkgeefster zich bereid verklaard „onverplicht" en „tot wederopzeggens" er naar te zullen streven het pensioen waardevast te maken. Als argument werd gebruikt, dat gepensioneerden aan de totstandkoming van de na hun pensionering opgetreden welvaartsstijging niet hebben meegewerkt en dat ze er dus ook niet in mogen meedelen.

De in het vooruitzicht gestelde duurtetoeslagen worden inderdaad verstrekt, zij het jaarlijks en met enige maanden na-ijlen, hetgeen bij het huidige tempo van prijsstijging een koopkrachtvermindering van verscheidene percenten beduidt.

Er kan nu enige vreugde heersen over het feit, dat mogelijkerwijs de inflatiecorrectie in 1975 wèl zal doorgaan, zodat het pensioen dan ook na belasting waardevast zal zijn. Realiseert men zich echter wel, dat de gevolgen van het niet-doorgaan in 1974 blijven doorwerken in alle volgende jaren? Slechts wordt voorkomen, dat de klap in 1975 dubbel zo hard aan komt.

DR. IR. A. KLINKENBERG,
Heemstede

Kerk en politiek

In Ruimte, maandblad van de Ned. Protestanten Bond van maart staat een artikel getiteld: Kerken op politiek kronkelpad. Het begint aldus: „Met steeds groeiend onbehagen zien velen dat verschillende grote en kleine kerken zich directer begeven op politiek terrein."

In plaats van dit onbehagen nu weg te werken gaat schrijver zich lovend uitlaten over de Wereldraad van Kerken, de Raad van kerken in Nederland, de Synode van de Hervormde Kerk, ijzersterke duizendpoot Albert van den Heuvel, secretaris van die synode en linkse IKOR-medewerkers. Een aardig rijtje linksen dat prijzend gesteld wordt (door Ruimte) tegenover de Club of Ten (eens adverterend in De Telegraaf) en door genoemd vrijzinnig protestantenblad aangeduid als „tien superrijke stinkerds."

Ruimte doet nu een voorstel tot een gesprek tussen bijv. Remonstranten, Doopsgezinden en een inspiratieve werkgemeenschap als de NPB enerzijds en bijv. PvdA, AR, CPN en VVD anderzijds. Deze politieke organisaties zijn goed herkenbaar, met dien verstande dat de schrijver van het artikel in Ruimte meent nog wel een „speciaal rimpelig en taai aandoend appeltje te schillen te hebben met de zich liberaal noemende VVD." Verwonderd vraagt de Ruimte-auteur: Wat nu? Moeten wij aan politiek gaan doen?

Ik citeerde dit alles omdat bovenstaand stukje zeer goed de foutieve situatie van de kerkelijken ten aanzien van de politiek beschrijft. Een collega van mij vond op de kansel een vóór de preek neergelegd papiertje met de woorden: „een christen drinkt geen Angolakoffie."

Als ik jonger was kocht ik een witte toga. De kerk dient noch rood noch blauw (liberaal) te zijn, maar wit (dus door CPN en VVD). Vroeger bleef de arbeider uit de kerk, want de kerk was voor de boeren, tegenwoordig mijdt de ondernemer de kerk, daar deze verpolitiekt wordt. Dorothee Sölle zegt „Gott ist rot." Kort geleden was hij dood, straks (let maar op) is hij... bloot!

DS. J. P. VAN MULLEM,
Baflo

Deskundigheid

Wij moeten nu de Statenverkiezingen achter de rug zijn echter niet blijven kijken naar onze winst maar onze liberale politiek strijdvaardig houden voor de hopelijk zo spoedig mogelijke Kamerverkiezingen. Wij dienen er op voorbereid te zijn binnen afzienbare tijd weer regeringsverantwoordelijkheid, in samenwerking met de confessionele partijen, op ons te nemen. Zonder dat wij ons nu al laten verleiden tot een schaduwkabinet.

Wij dienen samen met de confessionele partijen de materie te onderkennen, te becommentariëren en te bekritiseren om tot een zo ruim mogelijk deskundig beleid te komen. Hierbij zouden afspraken gemaakt kunnen worden die voor geen van de partijen bindend mogen zijn maar elkaar zo dicht mogelijk benaderen. De vooropgestelde doelstellingen van de VVD en de confessionele partijen krijgen een werkelijk karakter wanneer niet uitsluitend het wensenpakket in de vorm van wat algemeenheden en vaagheden wordt geëtaleerd, doch het wordt begeleid door opbouwende factoren die doelgericht zijn.

Dat betekent dat binnen de actieve deskundigheid de beheersing van de grondslagen van onze politiek opgesloten ligt, die tenslotte naar de uitkomst moet leiden. De absolute beheersing van ons programma dwingt tot het nemen van initiatieven en werkt bezielend.

Bij informatie aan de kiezer denke men in de eerste plaats aan het doorgeven van voor lands- en partijbelang zijnde beslissingen, beleidsoverwegingen, doeleinden, ontwikkelingen, mogelijkheden en wenselijkheden.

Onderkend dient te worden dat de mate waarmee deskundigheid wordt aangewend afhankelijk is van het probleem. Denkt u maar eens aan bv. algemeen sociaal- en maatschappelijke vraagstukken waar een grote mate van specialisatie en deskundigheid voor vereist is.

Het is vanuit de partijpolitiek niet mogelijk voor gekozenen alle zaken door middel van instructies te regelen; dat is liberaal gezien zelfs niet juist. Onze maatschappij is zo ingewikkeld geworden dat in plaats van instructies beleidslijnen dienen te worden verstrekt, waarbij de partijdoelstelling wordt aangegeven. Degene die een beslissing moet nemen zal met de beleidslijnen voor ogen de feiten en omstandigheden interpreteren en zodoende tot een mening komen die voor de achterban aanvaardbaar is. Het is daarom voor de VVD zo belangrijk dat op verkiesbare plaatsen binnen de partijorganen „de juiste man/vrouw op de juiste plaats" komt. Om een goed liberaal te zijn moet men ook over een grote mate van deskundigheid beschikken om een goede politiek te voeren.

Mijn hoop is dan ook, tot besluit, dat bij de eerstkomende Kamerverkiezingen wij, VVD, aan de kiezer een zo groot mogelijke informatie geven over de beleidslijnen en de liberale koers die wij willen varen bij een eventuele regeringsverantwoordelijkheid.

P. R. KREUZEN, Amsterdam

Oorlogsslachtoffers

Het was droevig te horen hoezeer op de vergaderingen van de verschillende politieke partijen over vrijwel niets anders werd gepraat dan over onderontwikkelde gebieden, milieuhygiëne, verkeer, e.d. Over één brandend punt werd nergens — ook bij de VVD niet — gerept: de achterstallige betalingen aan ex-KNIL-militairen en salarissen van exlandsdienaren in het voormalige Nederlands-Indië.

Wil de VVD meer leden krijgen dan moet de partij zeer zeker de belangen behartigen van de exkrijgsgevangenen en hun gezinnen. Wij denken er hard over tot een actie over te gaan, zoals de arbeiders, de onderwijzers, de militairen met hun VVDM. Ligt zoiets soms niet in de aard van de mensen uit Indië?

Terwille van onze driekleur ben ik in 1972/'73 acht maanden onder behandeling geweest van prof. Bastiaans; ik heb gelegen in de Jelgersmakliniek in Oegstgeest en nu ben ik voor 100 procent afgekeurd. Misschien is de VVD nog de enige partij die zich het lot van de hierboven beschreven categorie Nederlanders wil aantrekken.

E. W. VAN HEMERT, Den Haag

Gastarbeiders

Met hetgeen door de heer Rhijnsburger gesteld is in zijn artikel „Vertrekpremie voor buitenlanders" op blz. 4 van „Vrijheid en Democratie" van 22 mrt., kan ik het in grote lijnen wel eens zijn. Dat neemt niet weg dat ik toch het volgende zou willen opmerken:

1. Het ware in hoge mate toe te juichen, indien een standpuntbepaling van VVD-zijde ten aanzien van het probleem van de buitenlandse werknemers zich niet zou hoeven te bepalen tot gerechtvaardigde kritiek op het kabinet Den Uyl, maar indien tevens een op afweging van alle in het geding zijnde factoren berustende en consistente beleidsvisie van de VVD in deze ontwikkeld zou worden.

2. Het feit dat het kabinet den Uyl op essentiële punten in gebreke blijft, disqualificeert nog niet de vertrekpremie zelf. Ik kan dan ook in het idee als zodanig geen kwaad ontdekken.

3. Ik blijf het voorshands uitermate hinderlijk vinden, wanneer beurtelings enerzijds met zorgelijke stem over de problemen van de overbevolking niet alleen in de gehele wereld, maar met name ook in ons eigen land wordt gesproken en met opgeheven wijsvinger tot geboortenbeperking wordt gemaand, en anderzijds met verontschuldigend schouderophalen de onmisbaarheid van de buitenlandse werknemers wordt betoogd. Nog afgezien ervan, dat de buitenlandse werknemers wel het werk willen doen waar wij geen zin in hebben, maar tevens 't nut van de geboortenbeperking onvoldoende inzien en dat wij — terecht! — bereid zijn hen zó op te vangen en te assimileren dat hun kinderen de gelegenheid krijgen met ons het nut van de geboortenbeperking in te zien. En mèt ons evengenoemde werkzaamheden af te wijzen, zodat niet alleen de bevolking, maar ook de behoefte aan buitenlandse werknemers hier te lande evenredig toeneemt. We moeten hier harde prioriteiten stellen en ons vervolgens op een dienovereenkomstig beleid bezinnen.

DRS. P. A. DELVAUX,
Zeist

Maximum snelheid

Verscheidene VVD-fractieleden in Eerste en Tweede Kamer hebben laten blijken dat het hun welkom zou zijn als de ingevoerde maximum snelheden op autosnelwegen zo snel mogelijk worden afgeschaft. De volgende argumenten heb ik gehoord:

— De autosnelwegen zijn geschikt voor hogere snelheden dan 100 km per uur.

— Bijna niemand houdt zich er meer aan.

— In Duitsland zijn de maximum snelheden ook afgeschaft.

De autosnelwegen zijn misschien wel geschikt, maar helaas is een aantal automobilisten ongeschikt voor hogere snelheden. Dat niemand zich er meer aan houdt lijkt niet steekhoudend, gegeven de mening van de rijkspolitie. Als men weet hoe in Duitsland de maximum snelheden zijn afgeschaft (via welke politieke kronkelpaden) zou dat voldoende moeten zijn om zeker niet dit argument te gebruiken.

Opvallend is wel dat, voor zover mij bekend, niet wordt gerept over het duidelijk geconstateerde lagere aantal ongelukken en slachtoffers sinds het invoeren van deze maximum snelheid. De goede uitkomsten kunnen het gevolg zijn van bijzondere omstandigheden. Eén ding is zeker: Wanneer er aanwijzingen zouden zijn dat er ook bijzondere omstandigheden verkeersslachtoffers alleen door wat te rijden dan moet de serieus worden bekeken betekent: gewoon doorgaan en alles in de gaten houden.

Ik hoop niet dat het de officiële VVD-fractiestandpunten zijn om deze beperkingen snel op te heffen. Het doet namelijk wat vreemd aan diezelfde fracties over het wel of niet afsluiten van de Oosterschelde te horen verklaren dat de veiligheid van de Zeeuwen hun boven alle andere argumenten gaat. Hebben we in het verkeer geen recht op meer veiligheid?

IR. J. POLMAN, S[illegible]isse

Meer opinies op pag. 10

Taakverdeling kamerleden

● Voor organisatorische vraagstukken kan men zich, behalve tot de afdelingssecretariaten, ook wenden tot het landelijk secretariaat van de Partij, Koninginnegracht 57, Den Haag.

● Voor politieke vragen kan men zich regelrecht wenden tot de leden van de Tweede-Kamerfractie, p/a Tweede Kamer der Staten-Generaal, Binnenhof 1A, Den Haag.

● Wil men weten bij wie men wezen moet dan raadplege men onderstaande lijst van de werkverdeling binnen de fractie. U heeft dan sneller antwoord dan wanneer u eerst naar het landelijk secretariaat schrijft, dat de politieke vragen doorzendt naar de fractie.

Suriname en Antillen: Ir. D. S. Tuijnman, dr. K. van Dijk.

Koninkrijkszaken: Mr. A. Geurtsen.

Buitenlandse Zaken: Mr. dr. C. Berkhouwer, mr. F. Portheine, H. J. de Koster.

Ontwikkelingssamenwerking: H. P. H. Waalkens, H. J. de Koster.

Justitie, Ombudsmanwerk en Grondwet, Politie: Mr. A. Geurtsen, mr. A. Kappeyne v. d. Coppello, mr. H. E. Koning.

Naturalisaties: Mr. A. Kappeyne v. d. Coppello.

Binnenlandse Zaken (alg.): Mr. A. Kappeyne v. d. Coppello.

Gemeentefinanciën: Mr. H. E. Koning.

Grenswijzigingen: Drs. G. M. V. van Aardenne.

Ambtenaren en Pensioenen: Mr. H. E. Koning, L. M. de Beer.

Civiele Verdediging: Mr. A. Kappeyne v. d. Coppello, A. Ploeg.

Onderwijs en Wetenschappen: H. J. L. Vonhoff, drs. N. Smit-Kroes, drs. D. J. D. Dees.

Wetenschapsbeleid: Dr. K. van Dijk, mr. A. Kappeyne v. d. Coppello.

Financiën: Drs. Th. H. Joekes, mr. H. E. Koning, drs. G. M. V. van Aardenne, mr. F. Portheine.

Volkshuisvesting: L. M. de Beer.

Ruimtelijke Ordening: Drs. J. F. Scherpenhuizen, ir. D. S. Tuijnman.

Rijksuitgaven: Drs. Th. H. Joekes, mr. F. Portheine, drs. G. M. V. van Aardenne.

Verkeer en Waterstaat: Mr. H. E. Koning, L. M. de Beer, drs. N. Smit-Kroes.

Defensie: G. W. Keja, A. Ploeg, H. J. de Koster.

Economische Zaken: Mr. F. Portheine, drs. G. M. V. van Aardenne, drs. Th. H. Joekes.

Handelspolitiek: Drs. N. Smit-Kroes, H. J. de Koster, H. P. H. Waalkens, ir. D. S. Tuijnman.

Landbouw en Visserij: Ir. D. S. Tuijnman, H. P. H. Waalkens, drs. N. Ginjaar-Maas.

Midden- en Kleinbedrijf: Mr. F. Portheine, mr. A. Geurtsen.

Visserij: Ir. D. S. Tuijnman, H. P. H. Waalkens.

Kernenergie: Mr. F. Portheine, drs. J. F. Scherpenhuizen.

Sociale Zaken: G. W. Keja, mr. E. Veder-Smit.

Premies Soc. Verzekering: Drs. G. M. V. van Aardenne.

CRM: Dr. K. van Dijk, H. J. L. Vonhoff.

Milieuhygiëne: Ir. D. S. Tuijnman, mr. E. Veder-Smit, drs. D. J. D. Dees.

Volksgezondheid: Mr. E. Veder-Smit, drs. N. Ginjaar-Maas, drs. D. J. D. Dees.

Verzoekschriften: Mr. H. E. Koning.

Fractievoorzitter: H. Wiegel.

Vice-voorzitter: Ir. D. S. Tuijnman.

Fractiesecretarissen: Mr. F. Portheine, mr. A. Geurtsen.

Mijn opinie is...

• Meer jeugd

Hoewel de uitslag van de Statenverkiezingen voor ons bevredigend genoemd mag worden, is toch gebleken dat niet alles naar wens is verlopen.

De winst bij de jonge kiezers en de nieuwe kiezers van 18—25 jaar is tegengevallen. Hiervoor menen wij enkele oorzaken te kunnen noemen.

De jongeren in de partij krijgen onvoldoende de kans zich te manifesteren, waar het om essentialia gaat, met dien verstande dat ze onvoldoende „gepushed" worden door de afdelingsbesturen. De houding van deze bestuurderen komt te vaak over als afwerend: „een houding van gearriveerde lieden, die het allemaal beter weten en zelf willen doen."

Dit is één van de oorzaken dat de VVD niet genoeg aantrekkingskracht heeft voor bovengenoemde groepen.

Een andere oorzaak volgens ons zou kunnen zijn, dat „de idee" van de VVD bij de jongeren minder aanspreekt dan de filosofietjes van de z.g. progressieven. Immers, deze progressieve lieden prediken de cultus van de middelmatigheid. En wat is nu voor de meesten aantrekkelijker dan middelmatig onder de middelmatigen te zijn? De middelmatigheid wordt tegenwoordig beloond, met alle kwalijke gevolgen van dien voor mens en samenleving.

R. POSTHUMUS, Utrecht
N.R. VAN DE STADT, Amersfoort

• PvdA-beleid

In Amsterdam heeft de PvdA het meeste te vertellen; dat kun je wel merken ook, veel werkelozen, veel misdaden en misdrijven, de stad fungeert als verdovende middelen centrum, en zo kan ik nog wel even door gaan.

Een bedrijf dat winst maakt vindt de PvdA ook erg, maar zij weten net als ik dat een bedrijf winst nodig heeft om vervangings- en uitbreidingsinvesteringen te doen.

Veronica waar vele duizenden mensen dagelijks naar luisteren moet van de PvdA verdwijnen.

De PvdA maakt werkeloosheid door de bedrijven te zwaar te belasten, later willen zij deze werkeloosheid met geld weer verminderen.

De PvdA wil inspraak in bedrijven, zelf geven zij de Tweede Kamer geen inspraak door de Machtigingswet.

De PvdA vindt de macht van de multinationals te groot, maar als zij er niet geweest waren dan hadden wij de afgelopen maanden geen olie gehad.

F. VONK, Bussum

H. Daalder

POLITISERING
EN LIJDELIJKHEID IN DE
NEDERLANDSE POLITIEK

70 blz. paperback *f* 9,00

Dit geschrift bevat twee redes over de Nederlandse politiek van Prof. dr. H. Daalder, hoogleraar in de politieke wetenschap aan de Rijksuniversiteit te Leiden.

In zijn oratie over

Leiding en Lijdelijkheid in de Nederlandse Politiek (Van Gorcum, 1964) gaf de auteur een kritische analyse van de a-politieke sfeer die toen de Nederlandse politiek beheerste.

In een nieuw dies-college over
Politici en Politisering in Nederland
onderwerpt de auteur, in de vorm van een **Antikritiek** op zijn eigen oratie, in 1974 heersende opvattingen over polarisatie en politisering aan een nieuwe analyse.

Verkrijgbaar bij de boekhandel.

VAN GORCUM
ASSEN / AMSTERDAM

Wenst u RUST, RUIMTE en FRAAIE NATUUR, wij verhuren meer dan:

100 luxe particuliere VAKANTIEBUNGALOWS

(z.g. tweede woningen) door geheel **Drenthe** verspreid, thans ook in **Friesland** (met eigen aanlegsteiger a/h Sneekermeer), **Z.O.-Groningen** (in het ongerepte Westerwolde), **Overijssel, Gelderland** en **Limburg** elk op 1000 M2 tot 13 ha **eigen terrein** (niet op campings). Volop rust en privacy. Zonnig terras. Vele met C.V., TV of open haard.

Ideaal voor uw gezinsvakantie. Enige zojuist afgebouwde bungalows nog **geheel vrij.** Voor **Pinkstervakantie** (event. lang weekend) speciale huur.

Bejaarden (65+), echtparen, bruidsparen 10% korting in voor- en naseizoen. Alleen goede bewoning wordt op prijs gesteld.

Inl.: **World-Tours** (Afd. Nederland), **Voorburg (Z.H.).** Tel.: 070-860644

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening *f* 5000,- 36 x 171,04 enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853-32068

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er: mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

Voor Vrije Dagen en vakantie

DE WATERGEUS

HOTEL PENSION

Nieuwkoop post Noorden Z.-H.
Simon van Capelweg 10.
Tel. 01724-8398.

Direct aan de plas gelegen. Kamers met prachtig uitzicht op het water. Terras en balkon op het zuiden.
Volledig pension ƒ 37.50 p.p.p.d.
Zeil-. zwem-. roei en visgelegenheid.

Restaurant met goede keuken

BOTEN VERHUUR EN VERKOOP

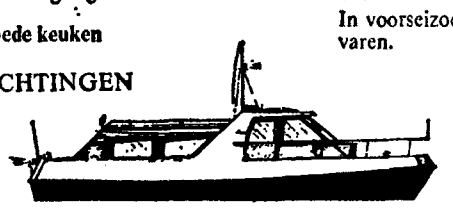
Zwartsluis (O) bij Zwolle. Mastenmakerstraat 23. Tel. 05208 - 2536 of 2439.

Motor-kruisers.
Kajuit-zeilboten.
Car-a-vans
Open-zeilboten
Canadese cano's
Roei- en visboten.

Zeilschool voor jongeren en ouderen

In voorseizoen les in motorbootvaren.

VRAAGT INLICHTINGEN

NIEUWKOOP ZWARTSLUIS

DE WATERGEUS

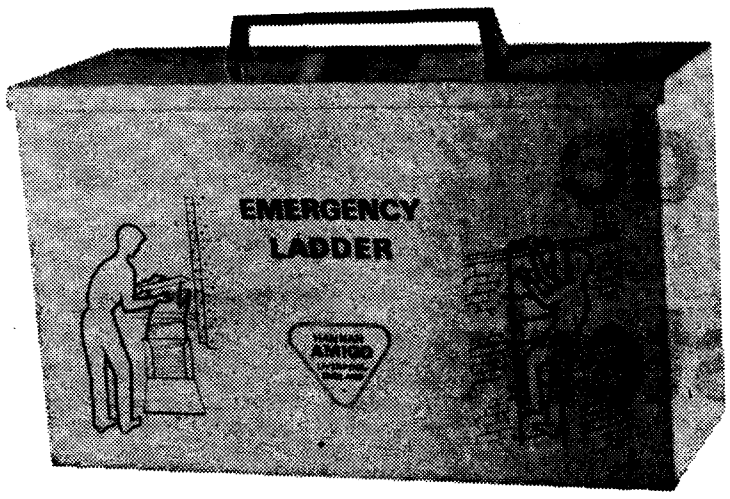
EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

Dit metalen kastje bevat een **AMIGO** uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder.
In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND

JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"

Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

De Partikuliere Belegger bundelt de belangen van 'n groep kritische beleggers.

Ons motto is anti-inflatoir beleggen.
Het begrip 'sparen' krijgt zo langzamerhand een wat karikaturale betekenis. De onstuitbare inflatie-opmars zet alle institutionele rentepercentages en rendements-prognoses voortdurend schaakmat.
De verdedigingstaktiek, die de overheid hier blijkaar tegenover stelt is die inflatie-tendens te negeren.
De filosofie van het maandblad De Partikuliere Belegger is niet de kop in het zand te steken, maar juist proberen het hoofd boven water te houden.
Door elke maand beleggingsmogelijkheden te signaleren en te analyseren, die anti-inflatoire rendementen opleveren, alsmede - op het gebied van onroerend goed - een intrinsieke waardegroei.
Op die manier willen wij het begrip sparen c.q. vermogensvorming een werkelijk zinvolle inhoud geven.

Beleggersgroep zonder statuten
De Partikuliere Belegger richt zich dus op de groep beleggers, die allang hebben ingezien dat konventioneel sparen geen zin meer heeft.
De Partikuliere Belegger fungeert als redaktionele intermediair van die groep beleggers en de leveranciers van betrouwbare beleggingsvormen. Waarbij het financiële belang van onze abonnees voorop staat.
Wij geven informatie in de vorm van adviezen, meningen en beschouwingen voor beleggingsterreinen als onroerend goed, effekten, verzekeringen, pensioenstichtingen, fiskale aktualiteiten, financiën, sociaal-ekonomie, bijzondere beleggingen, etc.
Door abonnee te worden van ons maandblad schaart u zich als individu in een kollektieve beleggersgroep. Zonder statutaire verplichtingen. Als PB-abonnee staat u niet langer alleen in uw partikulier beleggersinitiatief. Tesamen met uw onbekende kollega's financiert u rendabele projekten, die dankzij de gebundelde investering snel van de grond komen en gegarandeerd een interessant rendement opleveren.
Een jaar-abonnement op PB van f 60,- verschaft u tegelijkertijd het lidmaatschap van een zeer eksklusieve groep partikuliere. beleggers.

Bon. Aan de redaktie van de Partikuliere Belegger.
O Ik abonneer mij op het maandblad à f 60,- per jaar.
O Stuurt u mij ter oriëntatie één van de voorafgaande uitgaven toe.

Naam:
Adres:
Plaats: Tel.

Bon ongefrankeerd opsturen naar: De Partikuliere Belegger, machtiging 1500, Den Haag.

DE PARTIKULIERE BELEGGER

PLEIN 19 - DEN HAAG - TEL. 070 - 648798 / 654847

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO

Gaarne adviseren wij u over de

FISCALE OUDEDAGS RESERVE

en de voor u specifieke mogelijkheden.

APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT

PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN

CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf ƒ 40,–.

Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha.
Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

SINDS 1773

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

Zij kunnen het niet alleen

Maak de VVD sterk

Vul de bon in

Vandaag nog!

Naam: . . . . . .

Geboortejaar: . . . . . .

Straat: . . . . . .

Plaats: . . . . . .

geeft zich op als lid van de VVD

(sturen aan:
Algemeen secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag)

vrijheid en democratie

Huidig kiessysteem handhaven

door Hans Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

De dag van de Statenverkiezingen ligt nu anderhalve maand achter ons. Het politieke slagveld kan thans in alle rust worden overzien. Na de jubelkreten in het linkse kamp op de avond van de verkiezingen, zijn zowel in de Haagse Post als in Vrij Nederland — geen typisch VVD-gezinde bladen — artikelen verschenen, waaruit heel duidelijk bleek dat de uitslag van de Statenverkiezingen er niet één was waarover de linkse partijen zich diep zouden kunnen verheugen. Weliswaar won de PvdA, maar D'66 werd weggevaagd en de PPR verdwijnt over haar top heen te zijn.

Trouwens, niet alleen in linkse kring, ook in de kring van de confessionele partijen klinkt er van de vreugde van de verkiezingsavond weinig gejuich.

De KVP bleef constant. Dat heeft zij te danken aan de onafhankelijke, kritische opstelling, die zij de laatste weken voor de verkiezingen koos t.o.v. het kabinet-Den Uyl. Ik vraag mij af, of de uitslag voor de KVP zo gunstig zou zijn geweest, als het debat over de belastingvoorstellen van de regering en over de politiek t.a.v. de zelfstandigen, had plaatsgevonden vóór de Statenverkiezingen. Het antwoord op die vraag is af te lezen uit het resultaat, dat de ARP boekte. De partij uitte, anders dan de KVP, in de verkiezingscampagne geen enkele kritiek op het kabinet-Den Uyl en behaalde dan ook haar slechtste resultaat bij verkiezingen sinds de Tweede Wereldoorlog.

De CHU won door haar oppositionele opstelling t.o.v. de regering. Gezamenlijk liepen de drie confessionele partijen verder terug.

Uniek resultaat

Onze partij behaalde een uniek resultaat. Onze aanhang onder het Nederlandse volk is groter dan ooit sinds de invoering van het algemeen kiesrecht. In de weken voor de verkiezingen verschenen er allerlei artikelen in de pers met de strekking dat de VVD over haar top heen zou zijn, dat de oppositie, zoals wij die voerden niet deugde en dat onze partij steeds verder naar rechts koers dreef. Die verhalen zullen ongetwijfeld over enige tijd terugkeren, want iets nieuws zullen onze tegenstanders wel niet kunnen verzinnen. Voorlopig blijven mij van dat soort praat verschoond, omdat de cijfers van de verkiezingsuitslag ieder nog goed in het geheugen zitten.

Maar niet alleen is de aanhang van onze partij aanzienlijk vergroot en hebben de kiezers op 27 maart zich dus instemmend over onze politiek uitgesproken. Ook is het zo, dat onze partij zich duidelijk heeft verbreed. Anders gezegd: wij zijn eind maart weer een stap dichter tot de verwezenlijking van ons ideaal, uit te groeien tot een werkelijke volkspartij, gekomen.

Uit alle richtingen van de Nederlandse politiek zijn de kiezers naar ons gekomen. Onze stemmenwinst kwam voor 26 pct. van de KVP, voor 8 pct. van de ARP, voor 14 pct. van de PvdA, voor 7 pct. van D'66, voor 10 pct. van DS'70, voor 11 pct. van de nieuwe kiezers en voor 24 pct. van overige partijen. Het grootste deel van onze winst is dus afkomstig van diegenen, die vroeger KVP hebben gestemd; dat lag wellicht voor de hand. Wat voor ons het meest verheugend is en wat onze tegenstanders ongetwijfeld het meest droef stemt, is dat de PvdA onze tweede leverancier van stemmen was. Vooral in die wijken van grote steden, waar de PvdA van oudsher sterk vertegenwoordigd is. De groei van onze aanhang, bereikt door de koers, die de VVD tot nu toe heeft gevaren, heeft het liberale karakter van de partij alleen maar versterkt.

Evenredig

Niet alleen is het zo dat onze partij de grootste winnaar van de verkiezingen was. De uitslag van 27 maart van dit jaar heeft een bredere strekking. Zij opent de mogelijkheid van een nieuwe parlementaire meerderheid en dus van een ander beleid. En dat — die analyse heb ik tot nu toe in de commentaren op de verkiezingsuitslag gemist — bewijst de kracht van ons huidig kiesstelsel: het systeem van de evenredige vertegenwoordiging.

Zouden de statenverkiezingen verkiezingen voor de Tweede Kamer zijn geweest, dan zouden de confessionele partijen en de VVD weer kunnen beschikken over een meerderheid in de Tweede Kamer. Sinds 1967 heeft zich dit niet voorgedaan. Het is dat feit, dat de juichkreten uit linkse kring over de verkiezingsuitslag uiteindelijk heeft doen verstommen.

Is die uitkomst de beloning voor de strategie, die onze partij voert, de andere conclusie versterkt ons in ons principiële standpunt, dat wij inzake het strijdpunt van het kiesstelsel steeds hebben ingenomen. In het rapport „kiezer-gekozene", opgesteld onder leiding van mijn voorganger Geertsema, heeft de VVD zich onomwonden gesteld op het standpunt van de handhaving van de evenredige vertegenwoordiging. Dat standpunt werd vervolgens ook neergelegd in het programma „Liberalen op Nieuwe Wegen" dat leidraad is voor het politiek handelen van de Tweede-Kamerfractie van onze partij.

Tegenstanders van ons hebben vaak gezegd, dat onze opvatting over het kiesstelsel op opportunistische gronden was gebaseerd. Men zei, dat de VVD immers zou kunnen worden weggevaagd, als er een districtenstelsel zou worden ingevoerd. Maar onze partij voerde en voert geen opportunistische politiek, leeft niet bij de waan van de dag. Zouden wij dat wel doen, dan zouden wij na de kamerverkiezingen van 29 november 1972, die onze partij 22 kamerzetels brachten, van mening zijn veranderd. Een districtenstelsel, zoals dat in linkse kringen èn bij vele confessionelen leeft zou ons immers niet 22, maar 26 kamerzetels hebben opgeleverd (ter illustratie: KVP, ARP en CHU tezamen 55 zetels; PvdA, PPR en D'66 tezamen 63 zetels). En voor opportunisten onder ons zou de uitslag van de laatste verkiezingen nog meer een niet te weerstane verleiding zijn, te pleiten voor de invoering van enigerlei vorm van districtenstelsel. Van dat soort neigingen hebben wij geen last. Duidelijk gezegd: de uitslag van de statenverkiezingen versterkt ons in ons verzet tegen de aantasting van ons huidig kiessysteem, tegen kunstgrepen die leiden tot verloochening van de kiezerswil.

De kleine principieel gefundeerde partijen hebben zich eind maart weten te handhaven. De gedateerde partijen — D'66 en DS'70 —, die niet wortelen in ons Nederlandse volk, zijn praktisch van het toneel verdwenen. Kristallisatiepunten van de Nederlandse politiek zijn geworden: de PvdA, de VVD en de drie confessionele partijen.

Nota

Het is niet zomaar, dat door mij in dit nummer van ons blad die aspecten van de uitslag van de statenverkiezingen, die ik hierboven noemde, worden benadrukt. Binnenkort zal de regering haar standpunt over de wijziging van grondwet en kieswet aan de Kamer in een nota kenbaar maken.

Zeer waarschijnlijk zal door de regering worden voorgesteld de invoering van het instituut van de gekozen formateur èn de invoreing van een districtenstelsel in de geest van de voorstellen van de staatscommissie Cals-Donner.

De discussie over deze nota kan een herhaling worden van het debat medio februari 1971 in de Kamer gevoerd over het initiatiefwetsontwerp van de heer Van Thijn, mej. Goudsmit en de heer Aarden tot „het in overweging nemen van een verandering in de grondwet, strekkende tot het geven van meer rechtstreekse invloed aan de kiezers op de kabinetsvorming."

Het verloop van dat debat was interessant. Het voorstel hield in, de invoering van een 12-districtenstelsel met daaraan onlosmakelijk verbonden de invoering van het instituut van de gekozen kabinetsformateur. De Tweede Kamer verwierp in een meerderheid, die bestond uit de leden van de fracties van KVP, CHU, ARP, VVD, CPN, SGP, PSP, de groep Goedhart en de heer Jongeling, het voorstel tot de invoering van het instituut van de gekozen kabinetsformateur.

Vervolg op pagina 11

De nieuwe Portugese machthebbers tijdens een persconferentie. V.l.n.r. kapitein Rosa Coutinho, kapitein Pinheiro de Azevedo, generaal Costa Gomez, generaal De Spinola, generaal Jaime Silverio Marques en kolonel Galvao de Melo.

Vrijheid in Portugal?

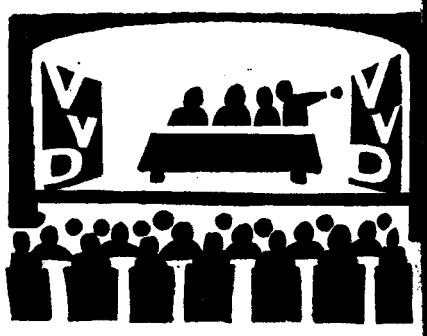
Europa houdt de adem in. In Portugal lijkt een wonder te gebeuren. Aan de eerste tekenen van onrust werd enige tijd geleden nog geen waarde gehecht en nu heeft het er de schijn van dat de Portugezen in het vervolg vrijer zullen kunnen ademhalen, leven en werken en dat zij in vrije verkiezingen zullen mogen uitmaken wie het land zal besturen. In alle verslagen en reportages over de gebeurtenissen, klinkt nog steeds ongeloof en wantrouwen door. De reputatie van de nieuwe machthebber, generaal De Spinola, is niet best waar het om democratische aspiraties gaat en men kan nog maar nauwelijks geloven dat hij de Portugezen een echte democratische bestuursvorm zal toestaan.

En het rondreizen van de Portugese socialistenleider Soares langs de geestverwante regeringen doet wat voorbarig aan. Toch is de ontwikkeling niet zó onwaarschijnlijk als zij lijkt wanneer men rekening houdt met de vermoedelijke beweegredenen die tot het optreden van het leger hebben geleid. De Portugezen zijn de oorlog in de koloniën beu en zoeken aansluiting bij de EG vooral sinds de bondgenoot van oudsher, Engeland, daar deel van uitmaakt. Maar met de omwenteling zijn de problemen nog geenszins de wereld uit. De Spinola is voor een politieke oplossing in Afrika; de denkbeelden echter die hij daarover heeft sluiten nauwelijks aan bij die van de linkse oppositie in eigen land en al helemaal niet bij die van de inheemse onafhankelijkheidsstrijders, die met niet minder dan die onafhankelijkheid genoegen zullen nemen. Over de krachtsverhoudingen in Portugal is niet veel te zeggen. Vijftig jaar opvoeding onder een dictatoriaal regime als dat van Salazar en Caetano, zal de mensen nauwelijks of niet politiek mondig hebben gemaakt. De emoties zullen meer dan elders de stemming bepalen en meer dan elders zal de uitslag van verkiezingen afhankelijk zijn van toevallige gebeurtenissen of stemmingen. Voorlopig kunnen we ons mèt de Portugezen verheugen over het verdwijnen van de onvrijheid, de censuur, de geheime politie en alles wat daarmee samenhangt. Hoe het afloopt zal de tijd wel leren.

radio

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 15 mei, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Kopij voor deze rubriek in het volgende nummer dient de redactie te bereiken uiterlijk op 17 mei.

De VVD van A tot Z

ABCOUDE — Op maandag 13 mei in restaurant Koekebier; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. Abcoude met als spreker ir. D. S. Tuijnman (lid Tw. K.).

ALMELO — Op maandag 27 mei in Suisse; aanvang 20 uur. Openbare vergadering van de afdeling met als sprekers A. Ploeg (lid Tw. K. en lid gem. raad Arnhem) en P. A. de Boer (lid gem. raad Almelo).

ALPHEN a/d RIJN — Op maandag 13 mei in zaal Nabij (centrum stad); aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.).

AMSTERDAM — Op maandag 13 mei in Krasnapolsky; aanvang 20 uur. Openbare vergadering afdeling Amsterdam over: Middenstand waar naar toe?

Op vrijdag 17 mei in grote zaal Bijlmerplein (Bijlmermeer) debat tussen H. Jacobse (lid VVD gem. raad Amsterdam) en H. Lammers (wethouder PvdA); aanvang 20 uur.

Op dinsdag 21 mei in Bavohuis, Sumatrastraat; aanvang 20 uur. Debatavond diverse partijen.

Op vrijdag 17 mei in Vrije Tijdscentrum De Brug, Pres. Kennedylaan; aanvang 20 uur. Forumavond diverse partijen.

APELDOORN — Op woensdag 15 mei in 't Posthuis; aanvang 20 uur. Feestelijke vergadering t.g.v. zilveren jubileum vrouwengroep VVD in Apeldoorn. Spreekster mevr. N. Ginjaar-Maas (lid Tw.K.).

Op dinsdag 14 mei bij Ugchels Belang (Ugchelen); op maandag 20 mei hotel De Zwaan (Beekbergen) en dinsdag 21 mei De Boerderij (Zevenhuizen); aanvang steeds om 20 uur. Presentatieavonden i.v.m. gemeenteraadsverkiezingen.

BAARLE-NASSAU — In Baarle-Nassau is een nieuwe afdeling opgericht (ook Ulicoten). In het bestuur o.a. B. G. L. Vleminx (voorz.) B. H. J. Wentink, secr. (Nassaulaan 33, Baarle-Nassau, tel. 04247-9915 en J. A. van Helvert (penningm.).

BERKEL-RODENRIJS — Op maandag 13 mei in verenigingsgebouw De Ark; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker L. M. de Beer (lid Tw.K.).

BEMMEL — Op woensdag 22 mei in hotel-rest. De Gouden Appel in Bemmel. Bijeenkomst in samenwerking met afd. Huissen, Gendt en Elst; aanvang 20 uur. Spreker ir. D. S. Tuijnman (lid Tw. K.).

BERKENWOUDE — Op maandag 20 mei in 't Oude Rechthuis; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker VVD-bestuurslid dr. R. W. de Korte.

BILT-BILTHOVEN — Op maandag 20 mei in De Schakel (De Bilt) aanvang 20 uur. Openbare bijeenkomst met als spreekster mevr. Laan-Bener (lijsttrekster en wethouder) en de heer Katan (fractievoorz.) over gemeenteprogram '74-'78.

BLEISWIJK — In het bestuur van de afd. Bleiswijk zijn J. E. Propsma voorz. B. van Donkelaar secr. (Karel Doornmanlaan 10, Bleiswijk) en mevr. J. Boerma-Vos, penningm.

BLOEMENDAAL — Op maandag 20 mei in jeugdhuis, Donkerelaan; aanvang 20 uur. Verkiezingsbijeenkomst afd. Bloemendaal; kennismaking kandidaten gem. raad.

BOLSWARD — Op maandag 13 mei in De Doelen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst vande Statencentrale Franeker met als spreker mr. H. van Riel (VOORZ. VVD-fractie E.K.).

BRAASEMERMEER — Op vrijdag 24 mei in hotel-rest. Het Oude Raadhuys, Woubrugge; aanvang 20.30 uur. Bijeenkomst afd. Braassemermeer met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.)

BRUMMEN-EERBEEK — Op woensdag 22 mei in Concordia te Brummen; aanvang 20 uur. Openbare bijeenkomst van de afd. met als spreker mr. H.E. Koning (lid Tw. K.).

BUSSUM — Op maandag 27 mei in De Gooische Boer; aanvang 20.15 uur. Openbare vergadering; de tien eerste kandidaten voor gem. raadsverkiezingen stellen zich voor.

DELFZIJL — Op dinsdag 21 mei in Herv. Centrum; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker drs. J. F. Scherpenhuizen. Forum kand. raadsleden.

DIEREN — Op maandag 20 mei in Oikos te Dieren; aanvang 20 uur. Debat tussen mevr. drs. N. Ginjaar-Maas (lid Tw.K. VVD) en H. Kombrink (PvdA).

DOKKUM — Secr. van de afd. Dokkum is geworden mej. J. Sietzema, Birdaarderstraatweg 11, Dokkum.

DRIEBRUGGEN — Op maandag 13 mei in het Dorpshuis; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Driebruggen met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.).

DUIVEN — P. J. Bosga, secr. afdeling Duiven is verhuisd naar Karekietstraat 18, Velp.

EINDHOVEN — Op dinsdag 14 mei in gemeenschapshuis de Eijnk in Oirschot; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst afd. Eindhoven met als spreekster mevr. drs. N. Smit-Kroes (lid Tw. K.).

Op maandag 20 mei de Koskam te Eersel; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst afd. Eindhoven met als preker drs. D. J. D. Dees (lid Tw. K.)

Mede in het kader van de naderende gemeenteraadsverkiezingen spreekt mevrouw H. van Someren-Downer, voorzitter van onze partij

Op maandag 27 mei in Capelle aan de IJssel.

Hans Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer spreekt

Op maandag 13 mei in 's-Hertogenbosch;

Op donderdag 16 mei in Hilversum;

Op vrijdag 17 mei in Zeist;

Op maandag 20 mei in Rotterdam;

Op vrijdag 24 mei voor de Kamercentrale Leeuwarden;

Op maandag 27 mei in Amsterdam.

Op dinsdag 21 mei in Parkhotel Nuenen; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst afd. Eindhoven met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.).

Op maandag 27 mei in hotel Cocagne te Eindhoven; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.).

GELDERLAND — De penningm. van de Statencentrale Gelderland, drs. H. Toxopeus is verhuisd naar Brouwersweg 45, Hoenderloo.

GENEMUIDEN — Op donderdag 16 mei in gebouw De Overtoom; aanvang 20.30 uur. Bijeenkomst afd. Genemuiden met als spreker mr. H. van Riel (voorz. VVD-fractie E.K.).

GORSSEL — Op vrijdag 24 mei in café-rest. De Pessink te Epse; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker mr. dr. C. Berkhouwer (voorz. Eur. parlement) over Waarom liberaal?

GRONINGEN — Op vrijdag 24 mei in het Tehuis; aanvang 20 uur. Bijeenkomsten van de afd. met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.).

HAARLEM — Op vrijdag 24 mei in hotel-restaurant Die Raeckse in Haarlem; aanvang 20 uur. Openbare verkiezingsbijeenkomst met als spreekster mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello.

Op woensdag 29 mei in Lion d'Or, Haarlem, aanvang 19.30 uur. Avond met verkiezingsuitslagen.

HEEMSKERK — Op maandag 20 mei in de Vrijburgzaal; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker mr. dr. C. Berkhouwer (voorz. Eur. parlement) over: Nederland in de EEG.

HEENVLIET — Op woensdag 15 mei in café Centrum; aanvangstijd niet opgegeven. Bijeenkomst van de afd. Heenvliet met als spreker mr. H. E. Koning (lid Tw. K.).

HENGELO — Op maandag 13 mei in Cosa; aanvang 18 uur. Broodje VVD met als spreker mr. H. E. Koning (lid Tw. K.).

HETEREN — Op maandag 20 mei in café Het Wapen van Heteren; aanvang 20 uur. Openbare bijeenkomst van de afd. Heteren met als spreker ir. J. Baas uit Zutphen over gemeentepolitiek.

HILLEGOM — Op maandag 27 mei in hotel Het Wapen van Friesland aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. F. Portheine (lid Tw. K.).

HOLTEN — Op dinsdag 28 mei in bovenzaal hotel Vosman; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker A. Ploeg (lid Tw. K.).

HOOGE en LAGE ZWALUWE — Op vrijdag 17 mei in café-rest. Vanacker; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. met als sprekers L. M. de Beer (lid Tw. K. VVD) en H. Kombrink (lid Tw. K. PvdA).

HOOGEVEEN — Op maandag 27 mei in hotel Homan; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. H.E. Koning (lid Tw. K.).

HOORNAAR — Op dinsdag 14 mei in gemeenschapshuis; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling Hoornaar, Hoog-Blokland en Noordeloos met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.).

HUYBERGEN — In het bestuur van de afdeling Huybergen hebben zitting W. P. A. Albert (voorz.), ing. W. K. E. Taken (secr. Vennekensstraat 10) en J. Soffers (penningm.).

KAPELLE — Op vrijdag 1 mei in Klein Stelle; aanvang 2 uur. Propaganda-avond van de afdeling met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.).

KATWIJK — Op donderdag 1 mei in de kleine zaal van sporthal Cleijn Duin; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.).

KOLLUM — Mevr. mr. E. Verder-Smit spreekt op maandag 1 mei voor de Statencentrale Dokkum (plaats en tijd niet opgegeven).

LAND VAN ALTENA — Op maandag 27 mei in de Nutszaal Werkendam; aanvang 19.45 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. H. van Riel (fractievoorzitter VVD E.K.).

LEIDEN — Op maandag 2 mei in restaurant Nieuw Minerva; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.) over liberaal woningbeleid.

LELYSTAD — Op woensdag 22 mei in de Meerkoet; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker drs. J. F. Scherpenhuizen (lid Tw. K.).

MAARSSEN — Op woensdag 15 mei in café-rest. de Prins te Paard; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.).

MAARTENSDIJK — Op maandag 13 mei in hotel-rest. Maartenshof in Hollandse Rading; aanvang 20 uur. Openbare bijeenkomst van de afdeling met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.).

MOOK-MIDDELAAR — Op maandag 13 mei in hotel Bergzicht in Middelaar; aanvang 20.30 uur en op maandag 27 mei in De Wieken, Molenhoek; aanvang 20.30 uur. Gespreksavonden van de afdeling.

NEDERHORST DEN BERG — Op maandag 27 mei in het Jeugdgebouw; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker drs. Th. H. Joeker (lid Tw. K.).

NOORDOOSTPOLDER — Op dinsdag 21 mei in 't Voorhuis te Emmeloord; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.).

Nieuwe secr. van de afd. NOP is A. van Gelder, Klutenweg 18B Bant, voorz. is P. Sparreboom e

Vervolg op pagina 5

Rectificatie

Op 13 mei a.s. spreekt de voorzitter van de VVD-fractie in de Eerste Kamer, mr. H. van Riel tijdens een lunchbijeenkomst voor de Groote Club te Amsterdam. Dit is geen bijeenkomst van de VVD-afdeling Amsterdam, zoals abusievelijk werd vermeld in het vorige nummer van Vrijheid en Democratie.

vrijheid en democratie

- **De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.**
- **De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.**
- **De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.**

algemeen secretariaat

- **Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.**

Lustrumfeest JOVD-Groningen

Ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan organiseert de afdeling Groningen van de JOVD een lustrumbijeenkomst met aansluitend een feestavond op vrijdagavond 17 mei in Huize Maas, Vismarkt 4 te Groningen. Aanvang 20.00 uur. H. J. L. Vonhoff zal bij die gelegenheid debatteren met het PvdA-kamerlid C. Laban over het onderwerp: „Vrijheid in het onderwijs?!".

Toegangskaarten zijn voor ƒ 3,50 per persoon verkrijgbaar aan de zaal, die vanaf 19.00 uur geopend zal zijn. Inlichtingen telefonisch: H. Plaizier, Emmasingel 16 te Groningen-8006 (050 - 13 21 41) of bij het secretariaat van de JOVD, afdeling Groningen, mej. L. Doets, Herestraat 99b, Groningen-8001.

„Het merkwaardige van personen, die geen autoriteit boven zich kunnen verdragen, is dat zij vaak zelf heel autoritair optreden."

Dennendal: demonstratie van onmacht

door mevrouw mr. E. Veder-Smit, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

De situatie in Dennendal begint de laatste weken steeds dreigender vormen aan te nemen. Ik had gehoopt dat de interpellatie-Van der Lek (PSP) in de Tweede Kamer meer duidelijkheid zou brengen, doch tot op dit moment is dat nog steeds niet het geval.

Voor een goed begrip van zaken wil ik eerst een korte schets van de situatie geven en daarbij ook enkele punten uit het verleden aanstippen.

De huidige situatie is, dat de afdeling zwakzinnigenzorg van de W. Arntsz Stichting, bekend onder de naam Dennendal, in een deplorabele toestand verkeert. De gebouwen zijn verouderd en verwaarloosd, een deel van het personeel is onbevoegd en weigert instructies van bestuur en directie te aanvaarden. Er is zelfs personeel aan het werk, dat niet door de directie is aangesteld. Een aantal paviljoens is „bezet" en niet normaal voor de directie toegankelijk. Veel personeelsleden zijn met ziekteverlof of hebben hun ontslag genomen. Het nog overgebleven, gezagsgetrouwe personeel staat onder zware druk en werkt onder heel moeilijke omstandigheden.

De verzorging van de zwakzinnigen is tot beneden een aanvaardbaar niveau gezakt; staatssecretaris Hendriks heeft dat in de Tweede Kamer met zoveel woorden toegegeven. Van de zijde van de ouders regent het klachten. Er is gevochten met pupillen, hun kleren raken zoek, van spaarbankboekjes is geld genomen, ze krijgen hun medicijnen niet op tijd, ziekte wordt niet gemeld, de hygiënische toestanden zijn beneden peil. Wanneer men weet, hoe voorbeeldig de W. A. Stichting in vroeger jaren is geleid dan is het droevig om dit alles te moeten constateren.

Oorzaken

Wat zijn nu de oorzaken van dit alles?

Enige weken geleden schetste ik in dit blad de achtergronden van het onbehagen, dat bij een aantal werkers in de zwakzinnigenzorg leeft.

Maar er is veel meer. Er is de ingewikkelde bestuurlijke opbouw van de W. A. Stichting, die door de provincie Utrecht en de gemeente Utrecht wordt beheerd en die uit een vijftal onderdelen bestaat, welke elk weer 'n zekere mate van autonomie hebben. Voorts is er het gebrek aan bestuurskracht en tempo, waarmee de stichting in de afgelopen jaren is bestuurd. Reeds in oktober 1972 schreef het GITP, het adviesbureau voor organisatie en informatica te Nijmegen, dat met het uitbrengen van een organisatie-rapport over de W.A. Stichting werd belast, dat op korte termijn een aantal principe-besluiten zouden moeten worden genomen. Doch tot dusver is daarvan nog steeds niets gekomen.

De hoofdzaak van alle moeilijkheden ligt ongetwijfeld in de persoon van de voormalige directeur van Dennendal, de psycholoog drs. Carel Muller. Met de heer Muller is het bijzonder moeilijk samenwerken. Hij pretendeert op het gebied van de zwakzinnigenzorg baanbrekende ideeën te hebben. Dit is echter maar zeer ten dele waar, omdat in een aantal zwakzinnigeninrichtingen in ons land al lang volgens nieuwe opvattingen wordt gewerkt, en dan zonder ophef en zonder conflicten.

De theorie van de heer Muller, zoals hij ons (de heer Dees, mevr. Ginjaar en ik hebben tweemaal een bezoek gebracht aan de inrichting) die in het kort heeft uiteengezet, is dat de zwakzinnige moet worden bevrijd van een te streng gezag en dat zijn persoonlijkheid meer tot ontwikkeling moet worden gebracht. Een dergelijke benadering van de zwakzinnige kan volgens Carel Muller alleen plaatsvinden in een niet-autoritair bestuurde inrichting. Daaronder verstaat hij een inrichting, waarin de besluiten vallen aan de basis, d.w.z. daar waar de groepsleiders van de paviljoens in een vergadering beslissen over het beleid.

Op deze theorie valt wel het nodige aan te merken. Wie draagt in een dergelijke structuur de verantwoordelijkheid? Wie moet met de overheid en met de subsidiegevers onderhandelen? Wie ziet toe op de kwaliteit van het werk, wie stelt personeel aan? En misschien wel het allerbelangrijkst: wie luistert naar de stem van de ouders?

Maatschappijkritiek

Als ik het goed zie, ligt aan deze theorie een bron maatschappijkritiek ten grondslag. Een maatschappijkritiek die geen autoriteit van anderen aanvaardt, doch wel zelf autoriteit wenst uit te oefenen. Het merkwaardige van personen, die geen autoriteit boven zich kunnen verdragen, is dat zij vaak zelf heel autoritair optreden. Het is duidelijk, dat het bezetten van paviljoens, van de directiekeet, van het bureau van de W.A. Stichting te Utrecht, van de kamer van de wethouder van Utrecht, een vorm van zeer autoritair gedrag is, om het maar voorzichtig te zeggen.

Men heeft niet alleen gebouwen bezet, men bedreigt ook personen, en men heeft zich zelfs niet ontzien om de heer Gay Balmaz, de nieuw aangestelde beheerder, aan te vallen en proberen mee te sleuren. Een volledige vechtpartij was een van de begroetingen die de heer Gay Balmaz ondervond. Het is hoogst betreurenswaardig, dat dit soort dingen kunnen voorvallen, en dat de groep-Muller zich laat adviseren door een braintrust, de werkgroep Nieuw-Dennendal, waarin een figuur als Piet Reckman zitting heeft, de auteur van het beruchte boek „Sociale aktie". Wanneer men dit boek leest, dan huivert men van de ophitsende toon, de halve waarheden en de rancune, waarmee het vol staat. Dergelijke figuren weten niet, wat een rechtsstaat is en zullen zich daaraan dan ook geenszins storen.

Geen krachtig beleid

De laatste moeilijkheid in de zaak Dennendal is dat de staatssecretaris van volksgezondheid en milieuhygiëne, de heer Hendriks, kennelijk geen krachtig beleid kan, wil of mag voeren.

Als buitenstaander kan men er slechts naar gissen, wat daarvan de oorzaak is. Is het minister Vorrink, die hem dit onmogelijk maakt, is het de minister-president die het verhindert, of wacht hij uit eigen beweging tot het allerlaatste moment, alvorens hij tot daden komt? Herhaaldelijk is het voorgekomen, dat een door hem aangekondigd voornemen niet werd uitgevoerd of dat een reeds genomen beslissing werd uitgesteld. Het meest sprekende voorbeeld daarvan is de ontruiming van een of meer paviljoens welke hij in de kamer-commissie voor volksgezondheid aankondigde, maar welke niet heeft plaatsgevonden.

Het standpunt van de VVD-fractie, zoals ik dat bij de interpellatie op 25 april jl. heb weergegeven, luidt kort samengevat als volgt:

- de bezetting der paviljoens moet worden opgeheven,
- alleen stafleden, die normaal willen meewerken, kunnen worden gehandhaafd,
- de zeven ontslagen stafleden kunnen niet terugkeren,
- de twee dienstwoningen moeten worden ontruimd,
- als beheerder dient de heer Gay Balmaz te worden aangesteld, die dan alle feitelijke en morele steun moet krijgen die hij behoeft,
- de verzorging der zwakzinnigen moet snel weer op peil worden gebracht,
- verbetering van de methodiek van de zwakzinnigenzorg verdient aanbeveling, doch de W. A. Stichting zelf kan voorlopig geen experimenten meer verdragen en heeft allereerst herstel nodig.

Het kamerdebat van 25 april heeft een aantal toezeggingen van de staatssecretaris opgeleverd. De heer Hendriks maakte in dit debat een resolute indruk en kreeg daarmee de meerderheid van de kamer achter zich. De resultaten van het beleid zijn tot dusver niet bemoedigend. Het is om deze reden, dat de VVD-fractie, tezamen met enkele andere, een spoedvergadering van de commissie volksgezondheid met de staatssecretaris heeft aangevraagd.

Inmiddels heb ik gevraagd om een commissievergadering en een speciaal Kamerdebat. Over de afloop daarvan was bij het ter perse gaan van ditb lad nog niets bekend.

Liberale gedachte in Roemenië

Met algemene stemmen, waaronder bepaald zeer enthousiaste van o.a. de Russen, werd in Roemenië tijdens de voorjaarsconferentie van de Interparlementaire Unie, een resolutie van mij aanvaard. Deze hield in, een dusdanig geestelijk klimaat en mentaliteitsverandering te bewerkstelligen, dat iedereen de gelegenheid heeft zich op grond van zijn of haar begaafdheden te kunnen ontplooien. En duidelijk liberale gedachte.

De Interparlementaire Unie is een samenwerkingsvorm tussen parlementariërs van alle landen van de wereld en komt elk jaar tenminste tweemaal bijeen; dit jaar in het voorjaar te Roemenië en in het najaar te Tokio. De conferentie, die in de hoofdstad Boekarest werd gehouden, bestond uit vijf commissies, waaronder „De Onderwijskundige, Wetenschappelijke en Culturele Commissie", waarvoor ik uitgenodigd was om daar een Nederlands geluid te laten horen.

Stokpaardjes

Het thema, dat de Commissie moest behandelen sprak de leden enorm aan en bood vele mogelijkheden voor een ieder, zijn stokpaardjes te berijden. Het onderwerp was nl. opvoeding/onderwijs toegespitst op internationaal begrip en internationale samenwerking. Dit thema leent zich voor interessante discussies. De ingediende resoluties bewezen, dat men de mogelijkheden voor dat internationale onderlinge begrip probeerde te verwerken in onderwijssystemen.

Mentaliteit

Toch bleef ik met een onvoldaan gevoel zitten. In hoeverre er in dit internationale, overwegend mannelijk gezelschap, eigenlijk sprake van werkelijk gelijke kansen in het onderwijs was, bleef voor mij een open vraag. Ik dacht daarbij vooral aan de ontwikkelings- en ontplooiingskansen van vrouwen ten opzichte van mannen in onze samenleving. Ik was alleen in dit zeer in mentaliteit verschillende gezelschap voorzichtig deze gedachte meteen openlijk naar voren te brengen. Het leek mij beter eerst mijn voelhorens bij de voorzitter van de onderwijscommissie, de Amerikaan Robert McGlory, uit te steken. Deze reageerde zeer positief op mijn hartekreet en verzekerde mij dat hij een dergelijk punt, wanneer op tafel gebracht, beslist niet buiten de orde zou verklaren. Sterker zelfs, hij zou het met groot enthousiasme steunen. In de toelichting op de in te dienen resolutie heb ik de nadruk gelegd op het feit, dat de parlementariërs behalve aan wettelijke mogelijkheden vooral aan de mentaliteitsverandering moeten werken. Achtergrond van die geponeerde stelling was de gedachte, dat ieder mens ongeacht geslacht, afkomst of ras in staat gesteld moet worden zijn/haar begaafdheden, waaronder niet alleen geestelijke, volledig te kunnen ontplooien.

Mevrouw Smit-Kroes (rechts), schrijfster van het hierbij afgedrukte artikel, tijdens de voorjaarsconferentie van de Interparlementaire Unie.

Ouderwets

Om te voorkomen, dat sommige vertegenwoordigers zich persoonlijk aangevallen zouden voelen heb ik hen, na mijn vraag of zij zouden durven beweren, dat er in hun land een klimaat heerst, waarin bijvoorbeeld jongens en meisjes precies dezelfde kansen hebben om die opleiding te volgen, waar zij het meest getalenteerd voor zijn, openlijk bekend, dat ik dat voor Nederland in ieder geval niet zou durven zeggen. Toen ik daar aan toevoegde, dat ik er desalniettemin van uitging dat Nederland nou niet direct het meest ouderwetse land ter wereld is, kreeg ik de lachers op mijn hand. Men voelde kennelijk, dat het mij beslist niet te doen was schoolmeesterig te kiften op situaties in sommige landen. In de wandelgangen werd mij later verzekerd, dat mijn laatste opmerking een aantal leden van mijn goede bedoelingen had overtuigd. Met algemene stemmen werd deze „liberale" resolutie dus aangenomen. Wat mij zo meeviel was, dat iedereen er van overtuigd was, dat het niet-discrimineren in het onderwijs direct verband heeft met de bijdrage van onderwijs tot internationaal begrip en gelijke rechten van de mens.

De vrouw

Van vele kanten werd ik daarna benaderd en gevraagd, niet met deze zaak op te houden, maar de gedachte verder uit te bouwen en in relatie met sociaal-economische aspecten de positie van de vrouw mee te nemen. Wanneer dit bij de plenaire conferentie in Tokio in het najaar bij de verdediging van de resolutie naar voren geschoven zou kunnen worden, is dit een fantastische aanzet voor een discussie over de positie van de vrouw. Een uiterst actueel thema, gezien het feit, dat de United Nations 1975 als het jaar van de vrouw hebben uitgeroepen.

Vervolg op pagina 4

Regering, parlement en kiezers (6)

Wetgeving en initiatief-recht

Wetsontwerpen worden normaal voorbereid door de minister, tot wiens zorgen de desbetreffende materie behoort. Deze neemt, samen met zijn hoogste ambtenaren, het ontwerp in studie en giet het in de vorm van een wetsontwerp. Geldt het een zeer belangrijk, omvangrijk, dan wel politiek of technisch-wetenschappelijk nogal moeilijk en specialistisch terrein, dan wordt ter advisering en eventuele voorbereiding soms eerst een staatscommissie benoemd. De minister maakt zijn ontwerp dan aan de hand van dat advies, waarbij hij uiteraard de vrijheid heeft zelf te bepalen op welke punten hij eventueel van het advies der staatscommissie wil afwijken.

Wanneer het ontwerp gereed is, wordt het in de Ministerraad besproken en vervolgens met machtiging van de Koningin, voor advies aan de Raad van State gezonden. Is het advies van de Raad van State ontvangen, dan wordt het ontwerp nogmaals, met dat advies, in de Ministerraad behandeld en aan de Koningin voorgelegd. Bij „Koninklijke Boodschap" wordt het wetsontwerp dan, vergezeld van een door de minister(s) en eventueel een of meer staatssecretarissen ondertekende memorie van toelichting „ter overweging" bij de Tweede Kamer ingediend. Die memorie van toelichting bevat de gronden en overwegingen waarop het ontwerp berust, zomede een toelichting op elk der artikelen afzonderlijk.

Aan de openbare beraadslaging over elk voorstel moet volgens grondwettelijk voorschrift „een onderzoek van dat voorstel" vooraf gaan. De Kamer zelf bepaalt in haar Reglement van Orde de wijze, waarop dat onderzoek (meestal als „vooronderzoek" aangeduid) zal worden ingesteld. Vroeger geschiedde dat vooronderzoek in de meeste gevallen in (bij loting aangewezen vijf) „afdelingen", waarin de Kamer werd gesplitst. Tegenwoordig gebeurt dat in de overgrote meerderheid der gevallen door commissies uit de Kamer.

Kamercommissies

Men onderscheidt voornamelijk vaste commissies en bijzondere commissies of commissies van voorbereiding. Vaste commissies bestaan er voor elk Departement (Ministerie), maar daarnaast ook voor bepaalde onderdelen van het regeringsbeleid. Voor de zaken van sommige Dpartemnten is er dus meer dan één vaste commissie. Zo zijn er bijvoorbeeld naast de vaste commissie voor economische zaken ook nog afzonderlijke vaste commissies voor de handelspolitiek, voor het midden- en kleinbedrijf en voor de kernenergie. Van tijd tot tijd wordt in ons blad een overzicht gepubliceerd van de bestaande vaste commissies en van de daarin voor de VVD zitting hebbende leden. Bijzondere commissies worden een enkele maal voor speciale onderwerpen ingesteld en zijn slechts „eenmalig". Zij worden opgeheven als zij hun taak hebben volbracht.

Van de (**niet-openbare**) commissievergaderingen, waarin een wetsontwerp wordt onderzocht, wordt een „voorlopig verslag" samengesteld, dat door de minister met een „memorie van antwoord" wordt beantwoord. Eventueel kan een commissie ook nader mondeling overleg met een minister voeren. Tegenwoordig worden echter ook veel openbare commissievergaderingen gehouden, waarbij vraagpunten of punten van behandeling (voor de begrotingsontwerpen) worden opgesteld .Na vaststelling van het „eindverslag" zijn de ontwerpen gereed voor de openbare behandeling in plenaire vergadering. Bovendien worden tegenwoordig nogal eens „hearings" of hoorzittingen gehouden, waarbij vertegenwoordigers uit het maatschappelijk leven hun inzichten of bezwaren tegen bepaalde voornemens kunnen uiteenzetten.

Heeft de Tweede Kamer het wetsontwerp of het begrotingsontwerp aanvaard, dan wordt het aan de Eerste Kamer doorgezonden. Aanvaardt ook deze Kamer het, dan wordt het ontwerp (op een bepaalde datum van ingang) wet door de bekrachtiging van de Koningin en de mede-ondertekening (contraseign) van de zijde van de verantwoordelijke minister(s). Iedere wet draagt tevens de handtekening van de minister van Justitie, aangezien deze verantwoordelijk is voor de „uitgifte", in de vorm van afkondiging en plaatsing in het Staatsblad.

Recht van initiatief

Is de in grote lijnen hierboven geschetste gang van zaken de normale wetgevingsprocedure voor de overgrote meerderheid van de ingediende wetsontwerpen, in uitzonderingsgevallen wordt ook wel eens het „recht van initiatief" door een of meer Kamerleden gehanteerd. Dat initiatiefrecht is een van de oudste rechten der Staten-Generaal en is neergelegd in (thans) artikel 126 van de Grondwet, luidend: „De Staten-Generaal hebben het recht voorstellen van wet aan de Koning te doen". Men moet dan echter nog wel even doorlezen naar artikel 127, waar staat: „De voordracht daartoe behoort uitsluitend aan de Tweede Kamer, die het voorstel overweegt op gelijke wijze als zulks ten aanzien van 's Konings voorstellen is bepaald en, na aanneming, aan de Eerste Kamer verzendt.....". Daarmee wil gezegd zijn, dat het voorstel zijn oorsprong neemt in de Tweede Kamer, maar dat het, wil het wet kunnen worden, tenslotte toch door beide Kamers gezamenlijk aan de Koningin moet worden aangeboden. Dat betekent dus, dat wanneer de Tweede Kamer het aanvaardt, maar de Eeerste Kamer het verwerpt, het initiatiefvoorstel vervallen is.

> Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het zesde artikel over dit onderwerp van zijn hand.

Voor enkele speciale gevallen is het initiatief tot indiening echter uitsluitend voorbehouden aan de Regering (Koningin plus ministers), namelijk: voor een wetsontwerp tot benoeming van een troonopvolger in geval het vooruitzicht bestaat dat geen bevoegde opvolger aanwezig is (een voor ons land gelukkig theoretisch geworden geval); voor de instelling van ridderorden en voor het onder de wapenen blijven van dienstplichtigen in geval van gehele of gedeeltelijke mobilisatie. Uit het karakter van rijksbegrotingen vloeit bovendien vanzelf voort, dat ook de ontwerpen tot vaststelling van begrotingswetten uitsluitend kunnen uitgaan op initiatief van de Koningin en de hiervoor verantwoordelijke minister.

Zowel op principieel staatsrechtelijke gronden als op grond van praktische overwegingen ligt het voor de hand, dat de indiening van wetsontwerpen in het algemeen uitgaat van de Regering. „De Regering regeert" en tot dat regeren behoort zeker niet in de laatste plaats, dat de verantwoordelijke ministers, met machtiging van de Koningin, de voorstellen aan de Staten-Generaal voorleggen, die zij, in het kader van het algemeen beleid van het Kabinet, in het algemeen belang noodzakelijk achten. Het is ook de meest praktische manier, omdat de ministers immers beschikken over heel het departementale apparaat met zijn gespecialiseerde deskundige (hoofd)ambtenaren. Zij zijn het, die de door de minister gewenste wettelijke regelingen volgens diens opdracht en aanwijzingen kunnen voorbereiden. Voor een Kamerlid is dat alles niet eenvoudig. Voor zover hij (zij) geen jurist is, zal hij bovendien zeker de hulp van andere leden nodig hebben om te zorgen dat zijn voorstel ook juridisch klopt. Hij zal een memorie van toelichting op zijn voorstel moeten schrijven en op het voorlopig verslag met een memorie van antwoord moeten reageren. Hij zal (met eventuele mede-ondertekenaars) zijn wetsontwerp ook in de openbare vergadering zelf moeten verdedigen en mogelijk ingediende amenderingen moeten beoordelen. En wanneer zijn initiatief in de Tweede Kamer mocht worden aangenomen, zal hij het zelf ook in de Eerste Kamer moeten verdedigen.

Successen

Die hulp had onze geestverwant de jurist mr. Geurtsen in ieder geval niet nodig, toen hij samen met zijn juridische collega uit de KVP-fractie dr. Van Schaik een wijziging van de Wet op de kansspelen indiende. Dit initiatiefvoorstel beoogde het mogelijk te maken, dat ook in Nederland — sterk gereglementeerde — lotto en roulette (casino's) worden ingevoerd. Zoals men weet, zullen de revenuen van de lotto, naast die van de sporttoto, ten gunste moeten komen van de sport en verder aan het maatschappelijk werk, de volksgezondheid en de cultuur. Zij hadden vorig jaar het succes, dat hun ontwerp na krachtige verdediging hunnerzijds zowel in de Tweede Kamer (zij het na enige amendering) als in de Eerste Kamer een meerderheid verkreeg. Zoiets gebeurt lang niet altijd. In de méeste gevallen zelfs niet! Zo sneuvelde een initiatief-voorstel van mr. Bas de Gaay Fortman (PPR) tot het mogelijk maken van cassatie tegen uitspraken van het Hoog Militair Gerechtshof, dat diezelfde dag als het voorstel van de heren Geurtsen en Van Schaik in de Tweede Kamer was aanvaard, later aan de andere zijde van het Binnenhof, op grond van de daar gerezen twijfel aan de grondwettigheid van een bepaald onderdeel.

Tot de belangrijke initiatiefontwerpen, die het de laatste jaren reeds in de Tweede Kamer niet haalden, behoorde dat van de Kamerleden Van Thijn (PvdA), mej. Goudsmit (D'66) en Aarden (PPR) inzake een rechtstreeks gekozen formateur en invoering van een districtenstelsel. De Tweede Kamer verwierp op 18 februari 1971 het artikel omtrent de gekozen formateur (alleen de PvdA, D'66 en PPR stemden voor), waarna de initiatiefnemers het hele ontwerp introkken. In de periode 1848 tot 1940, in bijna een eeuw tijds dus, hebben slechts 30 initiatiefvoorstellen tenslotte het Staatsblad bereikt. Parlementair-historisch het meest bekende daarvan is wel de in 1874 op initiatief van het liberale Kamerlid mr. Sam van Houten na een voorafgegane enquête tot stand gebrachte Wet op de kinderarbeid, tot „het tegenga van overmatige arbeid en w waarlozing van kinderen". H was in feite onze eerste soci wet. Daarentegen mislukte 1925 een poging van het een vrouwelijke liberale Kame mej. Johanna Westerman, om initiatiefvoorstel de invoering het Frans facultatief in het vij en zesde leerjaar van de lag school weer mogelijk te mak Zij smaakte de voldoening, d het voorstel in de Tweede Kam zij het op het nippertje (35 te 33 stemmen) werd aanvaard. der de voorstemmers bevond z één vrijzinnig-democraat, die z in deze van zijn fractie afsche de en zich overtuigd achter m Westerman schaarde. Die ene wijkeling was... mr. P. J. Oud, latere liberale leider! Helaas e ter verloor mej. Westerman juni 1925 het pleit in de Een Kamer, ondanks de kracht steun van haar partijgenoot daar mr. Harm Smeenge en de katholieke senator mr. He kens Thijssen. Het ontwerp w in de Eerste Kamer met 15 st men voor en 21 stemmen te verworpen. Johanna Westerm zoals gezegd de eerste libe vrouw in de Tweede Kamer het tweede vrouwelijke Kame na de socialiste Suze Groenew was directrice van een later n haar genoemde Haagse parti liere middelbare meisjesschool.

In de periode 1888—1971, een tijdsbestek van 83 jaar, in totaal 132 initiatief-ontwer ingediend. Opvallend daarbij dat de perioden 1918—1940 1967—1977 (Kabinet-De Jo wat ingediende initiatiefvoors len betreft ver boven het gem delde lagen. Nog geen kwart e ter dier voorstellen haalde eindstreep, hetzij door verw ping in een der beide Kamers, zij doordat de ingediende vo stellen wegens onvoldoende bij nog vóór de stemming in Tweede Kamer werden ingetr ken. Dat laatste geschiedde in procent der gevallen (de cijf matige gegevens 1888—1971 z ontleend aan een studie van politicoloog H. Borstlap in „A Politica" van oktober 1972).

Natuurlijk kan aan een aa vaard initiatief-ontwerp de ninklijke sanctie en het ministe ele contraseign worden onth den, al zal dat hoge uitzonder zijn. Tot nu toe is dat slec twee keer geschied. In 1917 he een initiatiefvoorstel-Marcha c.s. tot wijziging van de L.O.- en beogend een verhoging van onderwijzerssalarissen, dat d beide Kamers was aangenom onder verantwoordelijkheid v het Kabinet-Cort van der Lind de koninklijke sanctie niet w kregen. En hetzelfde geldt v een initiatiefvoorstel-Zijlstra 1928, beogend een herstel van oude leerlingenschaal, waara onder het Kabinet-De Geer koninklijke handtekening w onthouden. Uiteraard kan minister hierover dan eventu in de Kamer worden geïnterp leerd en zou een motie van w trouwen tegen hem kunnen w den ingediend. Zoiets zou echter ongetwijfeld tot een mi tercrisis of zelfs tot een volled kabinetscrisis kunnen leiden. In beide genoemde gevallen, 1917 en 1928, hebben de toenm lige regeringen de regeling de desbetreffende materie tr wens later zelf ter hand ge men.

Tijdens het ministerschap Binnenlandse Zaken van o mr. Geertsema het Kabinet-Biesheuvel was bekend dat hij zou zijn afget den wanneer tijdens de zittin periode van dat kabinet (met dewerking van de confessionel een initiatief-ontwerp tot wi ging van de Kieswet, beogend invoering van een districtens sel, zou zijn ingediend en a vaard.

Nationalisme

Een tweede succesje, weliswaar niet met algemene stemmen aangenomen was de aanneming van het door mij ingediende amendement, dat internationaal onderwijs gevrijwaard dient te blijven van een eng nationalistisch karakter en propaganda. De communistische landen waren dit keer fel tegen, maar dat was toch niet voldoende om het niet aangenomen te krijgen. Na de stemming van dit amendement kwam de Joegoslavische vertegenwoordiger naar mij toe en verzekerde mij, dat hij mijn bedoelingen had begrepen en die

Liberale gedachte in Roemenië

Vervolg van pagina 3

eigenlijk wel onderschreef. Dat geeft dan toch weer hoop.

Elena Ceausescu

Naast de bijzondere ervaringen van het congres had ik nog een buitengewoon interessante ontmoeting met een zeer geëmancipeerde vrouw, de echtgenote van het staatshoofd, Elena Ceausescu, die weigert alleen die functie uit te oefenen. Naast haar politieke bezigheden bouwt ze aan een wetenschappelijke carrière. Ze vertelde mij haar ideeën over de inbreng van de wetenschap in het maatschappelijk bestel. De opvattingen van mevrouw Ceausescu, hoogleraar in de chemie en directeur van een chemisch research instituut worden in Roemenië als zeer belangrijk erkend.

In gesprekken met leden van de Roemeense wetenschappelijke raad werd dat nog eens onderstreept.

Breekijzer

In Roemenië is mij voor de zoveelste maal duidelijk geworden, dat onderwijs een breekijzer bij uitstek kan en moet zijn, om mensen ieder naar eigen kunnen, mogelijkheden te geven zich te ontplooien en zo internationaal begrip en samenwerking te bevorderen.

Nieuwe leden moeten zich thuisvoelen

Landdag van VVD-vrouwen

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhouderslaantsoen 212, Den Haag.

„De enorme toeloop van nieuwe leden is een zeer verheugend verschijnsel, maar we moeten beseffen dat dit grote gevolgen heeft voor de partij en haar leden. Niet alleen is inspanning en elan nodig, maar ook de wetenschap dat de gestelde taak er niet makkelijker op is geworden." Aldus de VVD-voorzitter mevrouw Haya van Someren op de Landdag van de organisatie Vrouwen in de VVD in Rotterdam.

Mevrouw van Someren voegde er aan toe dat we ervoor moeten zorgen dat deze nieuwe leden zich ook thuis voelen in de VVD en lid blijven. Die nieuwe aanwas is voornamelijk tot stand gekomen als een protest tegen het kabinet en de huidige gang van zaken. Zij wees op de gelijkheidsdemagogie, waarvan het onderwijs, leerlingen en studenten de dupe worden. Op de onwaarachtigheid als premier Den Uyl zich stelt achter de bezetters van de US-TA-Helmond. Maar vooral stond zij stil bij de eenzijdigheid van de veroordeling naar één kant. „Iran is daarvan een droef voorbeeld. Ook de reis van mr. Van der Stoel naar Moskou is geen succes geweest. Wat willen ze toch, vraagt Solzjenitsyn in een interview. Waarom is men zo eenzijdig verontwaardigd tegen Amerika en niet tegen Rusland. Waarom willen de linkse partijen met alle geweld fouten begaan die Rusland allang niet meer maakt zoals nivellering en gelijkschakeling. Op talent wordt scherp gelet en het krijgt alle kansen", aldus mevrouw Van Someren.

Reële politiek

Wij hebben genoeg van die eenzijdigheid, wij willen een reële buitenlandse politiek en met ons velen. Maar de VVD kan het niet alleen met haar oppositie. De CDA blijkt aan te slaan, de houding van de CHU is verheugend. Maar de KVP praat naar de ene kant en handelt naar de andere, terwijl Aantjes zo fanatiek is dat hij gelooft in zijn eigen gelijk. Dat alles doet velen die nooit gedacht hebben die stap ooit te zullen doen, besluiten lid te worden van de VVD. Uit protest. Maar die leden vloeien weer even makkelijk weg als ze zijn toegetreden.

Maar als een jonge vrouwelijke kiezer zegt: de VVD is zo redelijk, zo zakelijk, zo weinig bewogen, dan geeft dat te denken. Dan rijst de vraag: dragen wij onze beginselen wel zó uit dat ze werkelijk overkomen. Leggen wij achter onze idealen wel de nodige bewogenheid en mist men bij ons niet de milde wijsheid, de benadering van de medemens. Dáár moeten we in Nederland naar toe, naar een geweldig brok vermenselijking. Als we kijken naar de haat die wordt verkondigd door de massamedia, naar de onleefbaarheid van de nieuwe wijken, de problemen van de individuele mens. Als we ook kijken naar de jongeren uit de zogenaamde „lagere" milieus met een V.W.O.-opleiding, die hun kansen missen omdat ze geen goed Nederlands spreken. Die dat wel leerden op school, maar terugvielen in het plat van hun omgeving. Daar ligt een taak voor televisie en radio die omgeving te leren beseffen hoe groot de waarde is van goed gesproken Nederlands. Aan zulke dingen moet de VVD uiting geven en dat kan bij uitstek in de gemeenteraden. Als dat wordt gedaan, dan zal het protest waarmee velen tot de VVD kwamen, overgaan in de overtuiging dat deze partij ook werkt voor hun problemen. Dat prijs wordt gesteld op hun blijven. Voor deze opgave nu staat de VVD. En dan, aldus onze partijvoorzitter, in het bijzonder de organisatie Vrouwen in de VVD: de opgave de vermenselijking aan te pakken. Als vrouwen dat uitdragen, komt het zoveel beter over, ook en vooral in de gemeenteraden.

Rotterdam

Na de pauze sprak tijdens de Landdag ook mr. H. Koning, behalve kamerlid ook voorzitter van de VVD-fractie in de Rotterdamse raad. „Er is een wrang grapje" aldus mr. Koning „dat er in Amsterdam wordt gelachen als het slecht gaat en in Rotterdam als het goed gaat. Daarom wordt in beide steden zoveel gelachen. Maar Rotterdam lacht nu niet meer en dat is uiterst triest. Deze grootste havenstad ter wereld wordt in allerlei opzichten door plaatselijke en landelijke maatregelen kapot gemaakt," aldus mr. Koning. Heeft burgemeester Thomassen gelijk als hij zegt dat deze stad eigenlijk te groot is voor dit land?

„Sterker door strijd" is de trotse wapenspreuk van Rotterdam. Na de oorlog was er het geweldige opbouwplan van mr. Oud, waaraan de PvdA-wethouder Tilburg jarenlang meewerkte. Niet alleen de haven, maar ook het industriegebied kregen een geweldige impuls. Door het tekort op de arbeidsmarkt ontstonden sterk inflatoire tendensen die in het land doorwerkten. Daarom kwam Drees met zijn selectieve investering en spreiding over het hele land. Maar men moet niet de motor vernielen om de zaak op gang te houden. Limburg noch het noorden zijn gebaat bij een vernieling van Rotterdam. Houdt deze pijler in stand, dan kan daarna worden geholpen in de probleemgebieden!" aldus mr. Koning.

Mr. H. Koning tijdens zijn rede op de Landdag die de situatie in Rotterdam als onderwerp had.

Het forum op de Landdag van de vrouwen in de VVD te Rotterdam. V.l.n.r. achter de tafel mevrouw drs. N. Ginjaar-Maas, mr. H. Koning, mevrouw E. Veder-Smit, mevrouw mr. M. Dettmeyer-Labberton, mevrouw H. van Someren-Downer, drs. G. van Aardenne en mevrouw N. Smit-Kroes.

Olie-metaal

Mr. Koning bepleitte een stimulering van olie- en metaalindustrie door een gunstig ondernemingsklimaat. Maar die industrietakken worden integendeel geremd door de selectieve investeringsregeling, vindt hij. Natuurlijk zien ook wij de bezwaren van een ongebreidelde voortgang, natuurlijk voelen ook wij voor een goed milieu, maar men zal dit niet eenzijdig moeten bezien, maar in de context van het geheel.

In Rotterdam is alles in de polarisatielijn. Er wordt geregeerd vanuit de partijbureaus die de zaken niet kunnen beoordelen. Aanvankelijk werkten VVD en PvdA op verscheidene terreinen samen, maar dat kan nu niet meer. De PvdA wil de VVD uit alle colleges en commissies. In die situatie gaat Rotterdam naar de stembus, dat is niet best. Geen Hoogovens op de Maasvlakte, een eindeloos gezeur over het handelscentrum, Zestienhoven in opspraak wat de wethouder Polak noopte tot heengaan. Wijs de politiek van de PvdA die Rotterdam kapot maakt af. Krijgt ze de absolute meerderheid, dan gaat Rotterdam een uitermate slechte tijd tegemoet, aldus besloot mr. Koning zijn betoog.

's Middags werd er nog een forum gehouden, bestaande uit mevrouw Ginjaar-Maas, mr. Koning, mevrouw E. Veder-Smit en mevrouw N. Smit-Kroes. Er werd veel gebruik gemaakt van de mogelijkheid vragen te stellen aan een deskundig gezelschap.

Apeldoorn

De Vrouwengroep VVD-Apeldoorn zal in mei 25 jaar bestaan. Om dit heuglijke feit te vieren wordt op 15 mei een bijeenkomst belegd, welke openstaat voor alle leden en belangstellenden van de VVD in Apeldoorn en omgeving en wel om 20.00 uur in 't Posthuis, Koningstraat 1. Spreekster zal zijn ons Tweede-Kamerlid mevrouw drs. N. Ginjaar—Maas. Voorafgaande aan deze feestelijke bijeenkomst bestaat er gelegenheid om gezamenlijk een maaltijd te gebruiken, eveneens in 't Posthuis.

VVD van A tot Z

Vervolg van pagina 2

penningm. P. de Jonge.

NIJKERK — Op dinsdag 14 mei in het Nutsgebouw; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker drs. G. M. V. van Aardenne.

NIJMEGEN — Op vrijdag 24 mei in hotel Metropole; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker drs. D. J. D. Dees (lid Tw. K.).

Op zaterdag 25 mei is er de gehele dag een informatiekraam City Nijmegen, waar aanwezig zal zijn L. M. de Beer (lid Tw. K.).

OISTERWIJK — Op dinsdag 21 mei in restaurant Klein Speijk; aanvangsttijd niet opgegeven. Openbare propagandaavond met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.).

OOSTZAAN — Op maandag 20 mei in het Ned. Herv. Weeshuis; aanvang 20 uur. Openbare bijeenkomst met als sprekers N. W. Dorresteijn (lid gem. raad Landsmeer) over gemeentelijk bouwbeleid en L. M. de Beer (lid Tw. K.) over volkshuisvesting en woningbouwbeleid.

OPSTERLAND — Op woensdag 15 mei in café de Posthoorn te Beetsterzwaag; aanvang 20 uur. Politiek café afdeling Opsterland. Spreker M. Nijenhuis (lid Prov. St.).

OSS — Op maandag 27 mei in hotel Wilhelmina; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afdeling met als spreker mr. A. Geurtsen.

ROOSENDAAL — Op dinsdag 21 mei in Zaal van Oers te Rucphen; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. Rossendaal met als spreker mr. F. Portheine.

ROTTERDAM — Op donderdag 16 mei HEAO-studentenver. Hebbetlevvus; Ketenstraat 20; aanvang 20 uur. G. W. Keja (lid Tw. K.) en de heer Kosto (lid Tw. K. PvdA) over de emancipatie (politiek) van de vakbeweging. Op maandag 27 mei in hotel Atlanta; aanvang 20 uur; presentatie nieuwe fractiekandidaten. Op woensdag 29 mei in Rijnhotel: aanvang 20 uur. Uitslagenavond.

RIJEN — Op dinsdag 14 mei in café-rest. Tivoli; aanvangstijd niet opgegeven. Openbare propagandabijeenkomst met als spreker L. M. de Beer.

SLEEN — Secretaris van de afdeling Sleen is geworden: R. Roeles, Entingestrat 5 te Sleen.

TERNEUZEN-SAS VAN GENT — Op maandag 17 mei in hotel Rotterdam (Terneuzen) aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.).

TETERINGEN — Op woensdag 15 mei in café Heestermans; aanvang 20.30 uur. Bijeenkomst met als spreker drs. D. J. D. Dees (lid Tw. K.).

TILBURG — Bijeenkomsten van de afd. Tilburg worden gehouden op donderdag 16 mei in De ouwe Kuyp te Hilvarenbeek, spr. M.A. Krens. Op maandag 20 mei in de studiozaal van de schouwburg. Spreker H. J. L. Vonhoff (lid Tw. K.); op maandag 27 mei in Boschlust te Goirle, spreker L. Wentzel; op maandag 13 mei in rest. Doorakkers, spreker drs. D. J. D. Dees (lid Tw. K.); op dinsdag 14 mei in Rijen, Tivoli, spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.).

UTRECHT — Op donderdag 16 mei in de School voor de Journalistiek in de Palmstraat; aanvang 20 uur. Debat over woningbouw tussen L. M. de Beer (lid Tw. K. VVD) en de heer Aalbers (PvdA). Voorzitter van de Kamercentrale Utrecht is geworden mr. J. E. J. Hemmes, E. Meijsterlaan 8, Utrecht; tel. 030-936086.

WAGENINGEN — Op vrijdag 24 mei in restaurant d'Avondwake; aanvang 20 uur. Openbare vergadering van de afdeling met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.).

WARMENHUIZEN — Nieuwe secretaris van de afdeling Warmenhuizen is. L. D. Hekman, Leeuwerikstraat 6.

WIERINGEN — Op vrijdag 17 mei in hotel Kaan, Hyppolitushoef; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afdeling met als spreker mr. H. van Riel (fractievoorzitter VVD E.K.).

WOUDENBERG — Op donderdag 16 mei in hotel De nieuwe Poort; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afdeling met als spreekster mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas (lid Tw. K.).

ZEEVANG — Op dinsdag 14 mei in café-restaurant Kaan te Oosthuizen; aanvangstijd niet opgegeven. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.).

ZELHEM — Op maandag 20 mei in Het Roode Hert; aanvang 20 uur. Openbare bijeenkomst met als spreker A. Ploeg (lid Tw. K.).

ZEVENAAR — In het bestuur van de afd. Zevenaar zijn twee nieuwe leden gekozen, nl. G. I. Schut en ir. J. H. P. Lommert.

ZOETERMEER — Op donderdag 16 mei in café-restaurant de Meerbloem; aanvangstijd niet opgegeven. Bijeenkomst afdeling met als spreker H. J. L. Vonhoff.

ZUIDWOLDE — Secretaris-penningmeester van de afdeling Zuidwolde is geworden: F. Wemmenhove, Julianaplein 18, Zuidwolde.

Lijsttrekkers aan het woord

K. Weide, wethouder in Leeuwarden:

Particuliere woningbouw

De heer K. Weide (42), lijsttrekker voor de VVD in Leeuwarden, is de enige wethouder voor de VVD in de Friese hoofdstad (voor economische zaken en welzijnsaangelegenheden). Hij is dat sinds 1970 en was voordien al sedert 1963 raadslid. De heer Weide is sedert 1954 lid van de VVD en was vier jaar lang penningmeester van de JOVD.

De VVD heeft slechts vier van de 37 raadszetels en rekent bij de komende verkiezingen op een winst van één zetel. In het college van b. en w. heeft de PvdA twee wethouderszetels (in de raad 14), de protestants-christelijke partijen samen twee.

Van een polarisatie is in de raad van Leeuwarden nauwelijks iets te bespeuren en de heer Weide verwacht die na de verkiezingen ook niet zozeer van de PvdA; misschien wel van enkele uiterst linkse (kleine) groeperingen in de raad.

Voor het 85.000 inwoners tellende Leeuwarden ziet de VVD als belangrijkste onderwerpe voor haar programma voor d komende jaren de woningbou en de binnenstadsproblematie

Daarbij denkt de heer Weide spe ciaal aan het beschikbaar stelle van meer grond voor de particu liere woningbouw, die te weini aan zijn trekken is gekomen. He stimuleren daarvan kan de sub urbanisatie tegengaan. Ook d uitbreiding van de dienstverle nende sector in het bedrijfsleve ter bevordering van de werkgele genheid gaat de VVD ter harte.

Mej. mr. A. C. C. Nijhoff, onze vrouw in Groningen:

Binnenstad bereikbaar

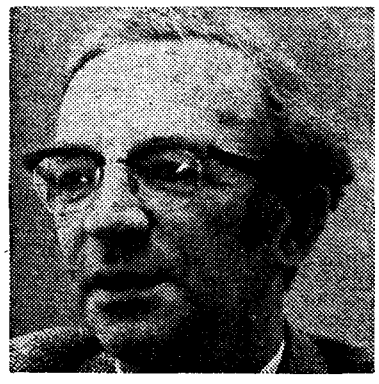
In Groningen wordt de lijst van de VVD aangevoerd door mej. mr. A. C. C. Nijhoff, al sinds 1962 lid van de gemeenteraad. Vier jaar geleden werd zij gekozen tot wethouder, maar de nogal turbulente gebeurtenissen binnen het Groningse bestuurscollege hebben ertoe geleid dat zij in september 1962 met enkele andere collega's voor het wethouderschap bedankte. Thans is het Groningse college geheel rood van samenstelling. Er zitten behalve drie leden van de PvdA ook twee communisten en een D'66-er in.

De Democraten '66 zullen overigens aan de komende verkiezingen niet deelnemen. PvdA, PPR, PSP en communisten komen met aparte lijsten uit, maar hebben wel onderlinge afspraken. De Groningse VVD hoopt dat de verschuivingen op 29 mei zodanig zullen worden dat een afspiegelingscollege tot de mogelijkheden zal behoren. Van die verschuivingen hoopt ook de VVD te profiteren.

Wat het verkiezingsprogramma aangaat, een behoorlijke bereikbaarheid van de binnenstad is een van de prioriteiten die d plaatselijke VVD heeft geste ten bate van de activiteiten o sociaal en cultureel gebied. D VVD Groningen is echter tege doorgaand verkeer in de binne stad en pleit daarom voor d bouw van voldoende parkeerg rages. „Ook de positie van he winkelbedrijf en de horecasect vinden wij uiteraard erg belan rijk," zegt de Groningse lijsttrek ster, die in 1935 in Leiden afst deerde als juriste en ex-directr ce is van het provinciale opbouw orgaan.

W. F. Borgesius, wethouder in Assen:

Tussenvorm voor college

De Asser lijsttrekker W. F. Borgesius (63), hoort zonder meer tot de categorie van de doorgewinterde liberalen. Ruim veertig jaar geleden meldde hij zich als lid van de toenmalige Liberale Staatspartij „De Vrijheidsbond" en werd via de Partij van de Vrijheid lid van de VVD.

Borgesius is een geboren en getogen Assenaar. Zijn vader had een fruittelersbedrijf in de Drentse hoofdstad en vandaar dat hij zelf ook nog fruitteler is geweest nadat het bedrijf in zijn handen was overgegaan.

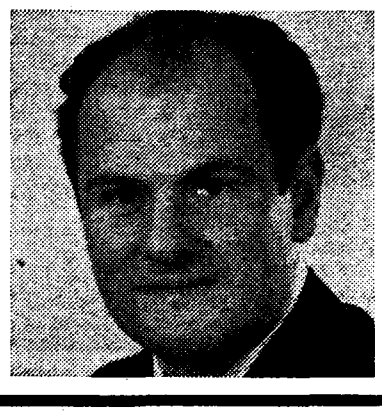
Zijn politieke carrière begon in 1947, toen hij zijn intrede deed in de Asser gemeenteraad en hij heeft vanaf de eerste dag het fractievoorzitterschap bekleed totdat hij bijna tien jaar geleden werd benoemd tot wethouder.

Nog tot op de dag van vandaag is hij als dagelijks bestuurder van Assen werkzaam. Zijn wethoudersfunctie combineert hij met zijn activiteiten als examinator voor rijvaardigheidsbewijzen. Met dat examineren is hij dertien jaar geleden begonnen.

In de Asser raad bezet de VV vier zetels. Op 29 mei hoopt z de vijfde te kunnen binnenhale want de statenverkiezingen te deren in die richting. Het u vier wethouders bestaande colle ge telt behalve Borgesius tw PvdA-leden en een lid van d CDA-partijen. „Hier in Asse hebben we een tussenvorm ge vonden van een meerderheids- e een afspiegelingscollege. We ken nen vaste en minder vaste b leidspunten."

J. C. Tamse, onze man in Zwolle:

Welzijn niet zaligmakend

In Zwolle heeft de VVD vijf zetels in een Raad van 35. De verkiezingen voor de Provinciale Staten hebben laten zien dat dit kan veranderen in zo'n zeven zetels. Aan de heer J. C. Tamse, winkelier in lederwaren en 40 jaar oud, zal het niet liggen. Hij is al negen jaar lid van de Raad en plm. 11 jaar lid van de VVD.

Sinds de uitbreiding van het wethouderscollege van 4 op 5 kreeg de VVD ook een zetel in het college van wethouders. Ook de burgemeester is lid van de partij. De moeilijkheden die zich na de verkiezingen zullen gaan voordoen tekenen zich echter ook hier al af. De PvdA heeft een resolutie aangenomen om een college zonder de VVD te gaan vormen, terwijl de VVD er voorstander van blijft gezamenlijk om de tafel te gaan zitten om tot één programma te komen dat jaarlijks bijgesteld zou kunnen worden. Zuiver op partij-idealen afgestemde denkbeelden zijn nu eenmaal niet te verwezenlijken, zo meent de heer Tamse, die zich ook verzet tegen het alleen zaligmakend karakter dat de socia listen aan „het welzijn" wille verlenen, zonder op de welvaar acht te willen slaan.

De VVD-lijsttrekker zit met d vraag of het wettelijk toegestaa is dat een wethouder die geach wordt de gehele gemeenschap t dienen verantwoording voor zij doen en laten aflegt aan de a delingsvergadering van een pa tij. Dit is namelijk wat de PvdA wil. De VVD is daar tegen.

Drs. R. van den Berg, wethouder in Arnhem:

Renovatie geen dogma

De Arnhemse wethouder van economische zaken, drs. R. van den Berg (35), voert bij de gemeenteraadsverkiezingen de VVD-lijst in de Gelderse hoofdstad aan. Geen onbekende figuur dus in het politieke leven van Arnhem en even bekend bij het plaatselijke bedrijfsleven. Niet alleen omdat onder zijn portefeuille alle Arnhemse bedrijven ressorteren, maar ook omdat hij voor zijn politieke loopbaan begon vijf jaar werkte bij de AKZO (was AKU)-vestiging ter plaatse.

Onder zijn leiding hoopt de VVD in Arnhem het huidige zeteltal van zes op negen te kunnen brengen. Volgens de uitslag van de provinciale statenverkiezingen zit dat er — met enige slagen om de arm — ook wel in. „We mikken dan ook eigenlijk op die negen" aldus drs. Van den Berg, die als eerste en enige VVD'er zetelt in het dagelijks bestuur van zijn stad. Aan zijn zijde vindt hij twee vertegenwoordigers van de CDA-partijen en twee wethouders die zichzelf het stempel progressief hebben opgedrukt. Of hij in het college na 29 mei zal terugkeren, zal in belangrijke ma afhangen van het succes van d „progressieven" die zich voor ee programcollege hebben uitgespr ken én van de houding van d confessionelen. „Er is nu van ee gepolariseerde houding ge sprake. Alleen in de verkiezing tijd doet iedereen wat flinker aldus drs. Van den Berg. Nieuw bouw of renovatie is een van d vragen, die de verkiezingscam pagne ter plaatse beheerse „Van progressieve zijde schreeuw men nogal over renovatie. Ma dat moet geen dogma zijn."

Prof. dr. R. Braams, lijsttrekker in Utrecht:

Is links wel democratisch?

De 50-jarige hoogleraar in de biofysica prof. dr. R. Braams is al acht jaar voorzitter van de VVD-fractie in de Utrechtse gemeenteraad. De zes man sterke fractie hoopt op een uitbreiding tot 8, maar de grote strijd zal daarna wellicht pas losbranden. Nu beheert een VVD-wethouder de portefeuille van financiën en economische zaken, als lid van een college waarin verder één D'66-er, twee CDA-ers en twee PvdA-ers zitting hebben, maar zoals ook elders streven de linkse partijen ernaar na de verkiezingen een meerderheidscollege te vormen hoewel deze partijen zoals het er nu naar uitziet slechts 23 van de 45 raadszetels zullen gaan bezetten.

De VVD heeft dan ook alle aanleiding de democratische gezindheid van de linkse tegenstanders in twijfel te trekken.

Een ander strijdpunt ligt op het vlak van de woningbouw waarbij de partij streeft naar de bevordering van het eigen woningbezit. De Utrechtse afdeling weet zich daarbij gesteund do de Nota over de woningbouw va het Tweede Kamerlid De Bee die — zelf uit de Utrechtse g meenteraad afkomstig — zijn e varingen juist in deze stad hee opgedaan. En verder is men i het Utrechtse nogal bezorgd ov de stijgende criminaliteit en d toeneming van het geweld. D VVD streeft naar een beter s menspel tussen politie en burg rij.

Ter gelegenheid van de gemeenteraadsverkiezingen zouden wij wel alle lijsttrekkers in alle gemeenten willen presenteren. Dat kan nu eenmaal niet en daarom kozen wij de elf provinciale hoofdsteden en de hoofdstad des lands, Amsterdam.

H. Jacobse, fractievoorzitter in Amsterdam:

PvdA wil met mini-vriendjes

Woningbouw en woningdistributie is een van de hoofdthema's, waarmee de Amsterdamse VVD de verkiezingsstrijd is ingegaan. „Het tot dusverre gevoerde beleid heeft de woningnood in Amsterdam tot een van de meest schrijnende in heel West-Europa gemaakt," zegt Huub Jacobse (48), fractievoorzitter van de VVD in de Amsterdamse raad en opnieuw lijsttrekker voor zijn partij in de hoofdstad.

Jacobse, directeur van een raadgevend bureau, kwam in 1966 in de raad en werd een jaar later fractievoorzitter. Naast hem zitten nog vijf VVD-ers in de raad.

Behalve de slechte woontoestand onderstreept de Amsterdamse VVD ook de precaire situatie van de plaatselijke middenstand en kleine zelfstandigen, de werkloosheid (in Amsterdam procentueel groter dan in probleemgebieden als het Noorden en Zuid-Limburg) en de zorgwekkende ontwikkeling van de onveiligheid.

In het Amsterdamse college worden thans drie zetels bezet door PvdA-ers, twee door communisten en drie door CDA-partijen. „De verkiezingsstrijd spitst zich toe tussen PvdA en VVD. De PvdA wil alleen een programcollege met de mini-vriendjes als PPR, PSP en D'66. De VVD is na de verkiezingen bereid tot samenwerking met alle partijen, inclusief de PvdA. Ze sluit programmatische afspraken vooraf niet uit. Wel vinden we dat het college moet beschikken over een ruime meerderheid in de raad en dat de kandidaten voor het wethouderschap van voldoende niveau moeten zijn," aldus Jacobse.

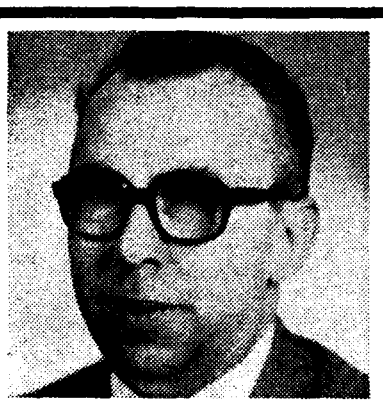
A. Thuis, wethouder in Haarlem:

Vernieuwing van wijken

De heer A. Thuis (48) is lijsttrekker voor de VVD in Haarlem. Hij is sinds 1970 wethouder voor volkshuisvesting en bedrijven in de Noordhollandse hoofdstad en was voordien vanaf 1967 raadslid.

De heer Thuis is sinds 1960 lid van de VVD. De partij heeft thans zes zetels van de 39 in de Haarlemse raad en rekent bij de komende verkiezingen op acht of negen zetels.

In het college van b. en w. heeft de PvdA thans twee zetels, de KVP, de protestants-christelijke combinatie, D'66 en de VVD elk één.

Bij het werk in de raad is de polarisatie nu nog niet merkbaar, maar gezien de uitspraken van de PSP en de PPR valt die wel te verwachten. De PvdA stelt zich wat gematigder op en zegt — hoewel zij het moeilijk of onmogelijk vindt na de verkiezingen met de VVD samen te werken — dan wel over een programcollege te willen praten. De VVD kan in de Haarlemse raad met haar zes zetels geen vuist maken en gezien de verhoudingen zal dat bij een winst na de verkiezingen ook niet eenvoudig zijn.

Wijkvernieuwing en huisvesting zijn voor de VVD in Haarlem zeer belangrijke punten voor het beleid; de partij wil tevens in sterke mate de nadruk leggen op de belangen van de kleine middenstand en de ondernemingen. In het begrotingsbeleid wil men een duidelijke plaats inruimen voor het onderwijs, de sport en het jeugdwerk. Anders dan voorheen zal daarvoor volgens de VVD een geïntegreerd beleid gevoerd moeten worden.

Mr. P. Ressenaar, fractievoorzitter in Den Haag:

Gemeentelijk ombudsbureau

„Meer duidelijkheid in het gemeentelijke beleid. Meer tijdig voorbereide plannen. Verbetering van de klachtenprocedure en instelling van een gemeentelijk ombudsbureau." Het zijn enkele punten in de Haagse VVD-campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen onder leiding van drs. P. Ressenaar (35), fractievoorzitter in de Haagse gemeenteraad.

Drs. Ressenaar, econoom van beroep en werkzaam bij het Verbond van Nederlandse Ondernemingen, maakte vier jaar geleden zijn debuut in de Haagse raadszaal en werd al twee jaar later belast met het voorzitterschap van de liberale fractie.

De Haagse raad kent een afspiegelingscollege, waarin de VVD met twee wethouders is vertegenwoordigd. Daarnaast zetelen drie leden van de PvdA en twee wethouders van de CDA-partijen. „De verhoudingen in Den Haag liggen gelukkig ten opzichte van links gunstiger dan in andere grote steden. Bij ons hoeven de confessionelen zich niet aan de linkse partijen uit te leveren om een eventueel meerderheidscollege tot stand te brengen," aldus drs. Ressenaar. Er heerst daarom in het Haagse college meer rust dan elders het geval is. Met de rust in de stad zou het beter kunnen. Vandaar dat de VVD ter plaatse ook meer veiligheid bepleit. Verder vindt zij het van belang dat het Haagse centrum wat levendiger wordt door er meer bewoners te huisvesten en het niet uitsluitend open te stellen voor kantoren en bedrijfsvestigingen.

Mevr. M. A. van den Boogert, lijsttrekster Middelburg:

Welvaart en welzijn samen

Mevr. M. A. van den Boogert-Selhorst (54) is lijsttrekker voor de VVD in Middelburg en zit al acht jaar in de Raad voor de partij waar ze al ruim twintig jaar lid van is. Ze komt uit een CH-nest, zoals ze zegt, maar inmiddels is zij erin geslaagd haar familie tot andere gedachten te brengen. Bij de laatste verkiezingen voor de Provinciale Staten stemde de gehele familie VVD.

Tot nu toe bezet de partij 2 zetels in de Raad maar de uitslagen van de Statenverkiezingen geven hoop op zo'n vier zetels. Toch zal de partij het ook dan niet gemakkelijk krijgen. De VVD bezet geen wethouderzetel in Middelburg en mevr. Van den Boogert verwacht ook niet dat dat na de aanstaande raadsverkiezingen het geval zal zijn. Het bondgenootschap tussen de PvdA en de ARP lijkt daarvoor te hecht. De VVD bezet immers al de burgemeestersplaats, zo is de redenering en zo verdeelden PvdA, ARP en CHU de vier beschikbare zetels onder elkaar.

Mevr. Van den Boogert wil de tegenstellingen toch niet op de spits drijven want dat zou de gereformeerde kiezers wellicht afschrikken. Een strijdpunt bij de verkiezingen is de vraag of er een keuze gemaakt moet worden tussen welvaart en welzijn zoals de PvdA wil suggereren of dat voor beide gekozen moet en kan worden, zoals de VVD meent.

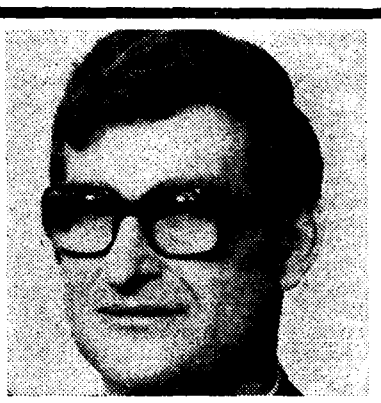
Ir. J. L. van Oost, lijsttrekker Den Bosch:

Woningbouw en renovatie

Ir. J. L. van Oost (52) is lijsttrekker voor de VVD in de gemeente 's-Hertogenbosch. Hij is hoofdinspecteur bij de Grondmij voor Noord-Brabant en Limburg.

De heer Van Oost is lid van de gemeenteraad sinds 1967. Tot 1970 was hij de enige vertegenwoordiger van de VVD; sinds 1970 hebben drie VVD-ers zitting in de Bossche raad, van wie één wethouder.

De VVD hoopt naar aanleiding van de uitslag van de Staten-verkiezingen in de Brabantse hoofdstad vijf of zes zetels in de raad te krijgen

In het college van b. en w. (burgemeester en vijf wethouders) zitten thans drie wethouders van de KVP, een van de VVD en één van de gezamenlijke progressieve partijen. Van een echte gepolariseerde verhouding in de Bossche raad kan volgens de heer Van Oost thans nog niet worden gesproken. Hij acht het mogelijk dat zo'n situatie na de verkiezingen wel zal ontstaan, maar zekerheid daarover bestaat er in de plaatselijke politieke kringen geenszins.

Als belangrijkste problemen ziet de heer Van Oost voor Den Bosch de woningbouw (de provinciale hoofdstad heeft weinig uitbreidingsmogelijkheden) en de renovatie van de oudere woonwijken. Die is thans weliswaar op gang gekomen en de situatie ziet er op dit punt niet somber uit, maar de VVD meent dat de renovatie toch een van de belangrijke punten voor het nieuwe college van b. en w. zal worden.

Mr. M. Moszkowicz, fractievoorzitter Maastricht:

Urgentieprogramma nodig

Mr. M. Moszkowicz is een 47-jarige advocaat en procureur in Maastricht. Hij is al 12 jaar lid van de gemeenteraad voor de VVD en is thans fractievoorzitter. Hij is lid van de partij sedert 1958.

In de Limburgse hoofdstad heeft de VVD thans drie zetels in de raad en men verwacht er bij de komende verkiezingen vijf of zes. In het college van b. en w. zit geen VVD'er. De KVP heeft drie wethouders, de PvdA één en de katholieke democraten, een onopvallend plaatselijk partijtje, eveneens één.

Blijkens uitlatingen van PvdA-kant valt een verharde stellingname van deze partij tegenover de VVD te verwachten. De huidige PvdA-wethouder is niet, maar de nieuwe kandidaat wel tegen samenwerking met de VVD.

De VVD stelt zich op het standpunt in het belang van de stad open te staan voor samenwerking met anderen.

Het bezwaar van de VVD tegen het huidige gemeentebestuur is dat er geen urgentieprogramma is; er wordt slechts incidenteel nu eens aan dit, dan eens aan dat onderwerp wat gedaan. Terwijl toch de ontvolking van de oude stad en het gebrek aan industrialisatie punten van zorg voor de gemeente zijn. Ook uitbreiding van de particuliere woningbouw wordt van belang geacht. De VVD in Maastricht is vast voornemens om op deze punten een krachtiger beleid van de grond te krijgen.

Onze redacteur drs. C. H. Jansen heeft in de uitslagen van de onlangs gehouden verkiezingen voor de Provinciale Staten aanleiding gezien voor een analyse van een aantal stembusuitslagen sedert 1948.

Verkiezingsbalans van 26 jaar (II)

In de vorige aflevering hebben we ons beziggehouden met een vergelijking van de verkiezingsresultaten van de VVD in de verschillende provincies en de invloed van de opkomstcijfers op die resultaten. Nu zal ik aandacht besteden aan de gehele politieke ontwikkeling van na de Tweede Wereldoorlog, wat een vergelijking van de resultaten van de VVD met die van andere partijen mogelijk maakt. Bovendien zal de samenstelling van de kabinetten van na de oorlog bij de beschouwing betrokken worden. Enige gegevens die invloed hebben gehad op de verkiezingsuitslagen, zoals de uitbreiding van het aantal leden van de Tweede Kamer of de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd, zijn eveneens in het overzicht opgenomen.

Om het beeld van de ontwikkeling van de voornaamste partijen duidelijker te maken eerst even een overzicht in indexcijfers met 1967 = 100:

	1974	1972	1971	1970	1966
PvdA	128	117	105	100	100
Confes.	69	70	83	94	107
VVD	177	135	97	113	93
	1963	1959	1956	1952	1948
PvdA	119	129	139	123	109
Confes.	110	110	111	110	120
VVD	95	114	82	82	75

Uit dit overzichtje blijkt dat er eigenlijk slechts van twee ontwikkelingen sprake is. De confessionelen (KVP, ARP en CHU) ontwikkelen zich na 1966 in negatieve zin. De VVD heeft met enige ups en downs daartussen een positieve ontwikkeling doorgemaakt, terwijl er bij de PvdA hoogstens van ups en downs sprake is, zij het dat de partij na 1970 weer langzaam vooruit gaat.

In het volgende historische overzicht zijn de resultaten van de verkiezingen voor de Tweede Kamer (TK) en de Provinciale Staten(PS) na 1945 opgenomen, voorzien van enige toelichting en in de laatste jaren aangevuld met de resultaten van enige kiezersonderzoeken.

1946

17 mei TK: PvdA 28,3 KVP 30,8 ARP 12,9 CHU 7,8 PvdV* 6,4

De onder de eerste naoorlogse regering Schermerhorn-Drees gehouden verkiezingen kenmerkten zich door een grote winst voor de communisten, die onder invloed van de Russische oorlogsinspanningen 10,6 pct. der stemmen wisten te behalen. De door de PvdA beoogde doorbraak wordt als mislukt beschouwd.

* Partij van de Vrijheid.

29 mei PS: PvdA 25,8 KVP 31,4 ARP 12,6 CHU 9,7 PvdV 6,4.

De CPN stijgt tot 11,4 pct.

Kabinetsformatie van 45 dagen; voltooid op 1 juli.

Kabinet Beel: KVP 6, PvdA 4, partijlozen 4. Steunt in TK op meerderheid van 61 zetels (van de 100).

1948

7 juli TK: PvdA 25,6 KVP 31,0 ARP 13,2 CHU 9,2 VVD 7,9.

Van een doorbraak is nog minder sprake. Winst voor KVP en verlies voor PvdA. Ook de CPN boet aan kracht in. De VVD doet voor het eerst mee aan de verkiezingen en behaalt 8 pct. van de stemmen. De verkiezingen waren nodig i.v.m. de Grondwetswijziging met het oog op de nieuwe banden tussen Nederland en Indonesië.

formatie 30 dagen; voltooid op 6 augustus.

Kabinet Drees-Van Schaick: KVP 6, PvdA 5, CHU 1, VVD 1 (bu.z. Stikker), *Partijloos 1.* Zetels in TK 76.

1950

26 april PS: PvdA 25,7 KVP 31,6 ARP 12,4 CHU 10,5 VVD 8,5

De verkiezingen werden volgens de Telegraaf gekenmerkt door „matheid", af te leiden uit het feit dat 12 pct. van de stemgerechtigden niet stemde of een ongeldige stem uitbracht. Winst voor VVD en CHU, verdere achteruitgang voor CPN (6,8).

1951

24 januari: aftreden kabinet na conflict met TK over Nieuw Guinea (dissidente partij: VVD).

formatie 50 dagen; voltooid op 15 maart.

Kabinet Drees I: KVP 6, PvdA 5, CHU 2, VVD 1 (Stikker bu.z.), *Partijloos 1.* Zetels in TK 76.

1952

25 juni TK: PvdA 29,0 KVP 28,7 ARP 11,3 CHU 8,9 VVD 8,8

De doorbraak lijkt toch geslaagd. PvdA wint in katholiek zuiden plm. 4,5 pct. NRC zag in de verschuiving een bewijs dat de kiezer zijn zelfstandigheid en onafhankelijkheid t.o. de partijen heeft weten te bewaren. KVP niet meer de grootste partij. KVP-fractievoorzitter Romme spreekt van „verkiezingen van de groeiende klasse-geest." Prof. Duynstee signaleert de ontkerstening en zegt in toekomst nog veel grotere verschuivingen te verwachten. De VVD wint één Kamerzetel en maakt bekend weinig voor deelneming aan een nieuwe regering te voelen omdat met de inzichten van de partij in het verleden onvoldoende rekening is gehouden.

formatie 69 dagen; voltooid op 2 september.

Kabinet Drees II: KVP 7, PvdA 5, ARP 1, CHU 2, partijloos 1. Zetels in TK: 81.

1954

21 april PS: PvdA 29,4 KVP 31,5 ARP 10,7 CHU 9,7 VVD 8,8.

Winst voor PvdA (24 zetels) en VVD (1 zetel), KVP weer grootste partij maar verloor zetels in de Staten evenals ARP en CHU. CPN daalt tot 5,3 pct. De winst voor de PvdA in het zuiden zet nog even door. De partij behaalde in Maastricht 30,5 pct. t.o. 17,0 pct. in 1950.

1955

7 maart: aftreden kabinet na conflict met TK over huurverhoging (dissidente partij PvdA).

Reconstructie van kabinet door mr. Burger; voltooid in 15 dagen op 2 juni.

1956

13 juni TK: PvdA 32,7 KVP 31,7 ARP 9,9 CHU 8,4 VVD 8,8.

Opnieuw een verrassende uitslag. Het „Mandement" en het opheffen van de Katholieke Nationale Partij van Welter brachten de KVP 3 zetels winst. Zij kwam daarmee op 33 zetels, meer dan een katholieke partij ooit behaalde. De PvdA werd met 34 zetels echter weer de grootste partij, waarbij grote winst in Limburg werd geboekt (van 12,8 in '52 tot 17,5 in '56). Het zou de grootste winst zijn die de partij ooit zou halen, afkomstig naar men veronderstelde van de CPN, die na de onthullingen van Chroesjtsjow over Stalin zijn stemmenpercentage zag dalen tot 4,7, en de protestante partijen. Ook werd invloed toegeschreven aan de sociale wetten „van Drees". De scherpe verkiezingsstrijd tussen KVP en PvdA werd gevoerd onder de leuze „Drees of Romme". De Haagse Post spreekt van „hoogconjunctuurverkiezing". De VVD bleef stabiel. Het aantal geldig uitgebrachte stemmen bereikt met 93,4 pct. een record.

formatie 121 dagen; voltooid op 12 oktober.

Kabinet Drees III: KVP 5, PvdA 5, ARP 2, CHU 1. Zetels 85 (127).

13 oktober: uitbreiding van TK van 100 tot 150; daling kiesdeler.

1958

26 maart PS: PvdA 28,6 KVP 32,9 ARP 9,4 CHU 9,0 VVD 11,4.

Opmerkelijke winst voor VVD ten koste van PvdA. Ook de KVP weer vooruit. De PSP en BP verschijnen voor het eerst ten tonele. De gesignaleerde tendensen zetten zich bij de op 28 mei gehouden verkiezingen voor de gemeenteraad voort. In 63 vergelijkbare gemeenten steeg de VVD van 11,1 in 1956 tot 17,3 pct. in 1958. De PSP bleek in een aantal gemeenten over grote aanhang te beschikken (Asd. 5,5 pct.). De VVD ging in de vier grootste gemeenten aanzienlijk vooruit: Asd. 11,9 pct. in '53 — 19,7 in '58; Rtd. 11,0 — 16,8; dHg. 15,1 — 23,8; Utr. 7,5 — 12,5 pct.

12 december: aftreden kabinet na conflict met TK over belastingen (diss.: KVP).

formatie 12 dagen; voltooid op 23 december.

Kabinet Beel (interim). PvdA-ers uit kabinet; zetels 77.

1959

12 maart TK: PvdA 30,4 KVP 31,6 ARP 9,4 CHU 8,1 VVD 12,2.

Grootste zetelwinst voor VVD (van 13 op 19). Winst in het zuiden relatief groot (in Maastricht van 1,7 pct. op 5,9 pct.). De VVD is derde grootste partij in TK geworden. Eerste tekenen van polarisatie gekenmerkt door leuzen als „kabinet zonder socialisten" en „strijd tegen rechts kabinet." PvdA won t.o.v. 1958, maar verloor in TK twee zetels aan PSP. De communisten met 2,4 pct. op dieptepunt.

formatie 63 dagen; voltooid op 16 mei.

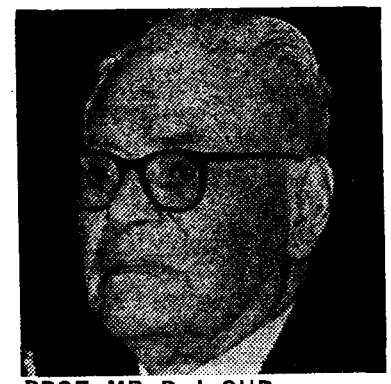
Kabinet De Quay: KVP 6, ARP 2, CHU 2, VVD 3. (V.d. Bergh def., Korthals verk. waterst., Toxopeus bi.z.). Zetels 94.

22 december aftreden kabinet na conflict met TK over woningbouw (diss.: ARP).

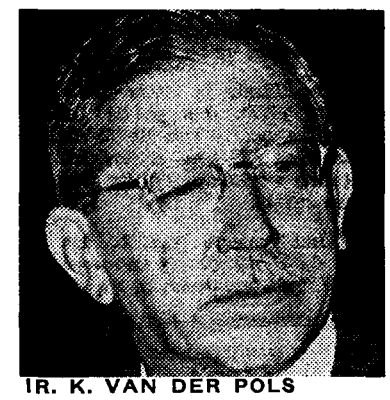
1960

formatie 11 dagen; voltooid op 2 januari.

Reconstructie kabinet De Quay.

PROF. MR. P. J. OUD van 1948 tot 1963 zowel partijvoorzitter als fractievoorzitter

IR. K. VAN DER POLS partijvoorzitter van 1963 tot 1968

MEVR. H. V. VAN SOMEREN partijvoorzitter van 1968 tot heden

(Visser had al op 30 juli '59 V.d. Bergh op defensie vervangen).

1962

28 maart PS: PvdA 29,9 KVP 32,4 ARP 8,8 CHU 8,4 VVD 10,0.

De grootste winnaar werd de

Nijpels en zijn niet-verkiezing

Het bericht „Nijpels niet in Staten" op pagina 7 van ons blad van 26 april j.l. geeft mij — onder meer omdat „het bureau in Den Haag van onze partij" daarin met name wordt genoemd — aanleiding tot een kanttekening. Zowel het ANP als het algemeen secretariaat waren n.l. reeds donderdag 28 maart, de dag na de Statenverkiezing, tot de conclusie gekomen dat het bericht van de verkiezing van de heer Nijpels tot lid van de Staten van Noord-Brabant (dat in de publiciteit kwam omdt hij de vereiste minumumleeftijd om zitting te nemen nog niet bereikt had) onjuist was.

De door het ANP in de nacht van woensdag 27 op donderdag 28 maart gemaakte vergissing was overigens alleszins begrijpelijk. De door de VVD in de provincie Noord-Brabant ingediende kandidatenlijsten waren voor wat de eerste negen kandidaten betreft gelijkluidend; vanaf plaats tien echter kwamen op deze lijsten in Oost-Brabant (de Statenkieskringen 's-Hertogenbosch, Grave, Heusden, Helmond en Eindhoven) andere kandidaten voor dan op de lijsten in West-Brabant (de Statenkieskringen Tilburg, Breda, Zevenbergen en Bergen op Zoom). De heer Nijpels, woonachtig in Bergen op Zoom, bezette plaats 14 op de Westbrabantse lijsten. Op de Oostbrabantse lijsten kwam zijn naam niet voor.

Op 27 maart verwierf onze partij in de provincie Noord-Brabant 14 zetels.

Het ANP, dat de buitengewone prestatie leverde donderdagochtend 28 maart niet alleen de officieuze verkiezingsuitslagen in alle gemeenten, per provincie gebundeld, beschikbaar te kunnen stellen, maar bovendien een overzicht van de vermoedelijk gekozen kandidaten (693 in totaal), heeft bij het samenstellen van dit overzicht (nogmaals: in de nacht van woensdag op donderdag!) over het hoofd gezien dat onze Brabantse lijsten zich vanaf plaats 10 splitsten, en abusievelijk de kandidaten 10 tot en met 14 op onze Westbrabantse lijsten als vermoedelijk gekozen vermeld, terwijl in werkelijkheid op de Oostbrabantse lijsten de kandidaten op de plaatsen, 10, 11 en 12 verkozen waren, en op de Westbrabantse lijsten de kandidaten op de plaatsen 10 en 11.

Reeds donderdagochtend 28 maart werd ik opgebeld door een der Oostbrabantse kandidaten, die zich afvroeg hoe het mogelijk was dat hij niet gekozen zou zijn. Ik heb mij toen direct met het ANP in verbinding gesteld. Daar was de reactie wel een geheel andere dan de door de heer Nijpels weergegevene. Binnen tien minuten werd ik teruggebeld met de juiste opgave, en excuses voor de gemaakte vergissing. Zelfs vroeg men mij het telefoonnummer van de Oostbrabantse kandidaat die mij had benaderd, teneinde hem zelf in te lichten.

Tot het secretariaat der partij in Den Haag heeft de heer Nijpels zich bij mijn weten niet gewend. Was dat wel het geval geweest, dan had ik hem in zijn twijfels kunnen bevestigen.

Vader en zoon

Het bericht in „Vrijheid en Democratie" van 26 april j.l. eindigt met de mededeling dat de heer Nijpels binnenkort zijn vader in de gemeenteraad van Bergen op Zoom gezelschap zal kunnen houden: Nijpels jr. voor de VVD, Nijpels sr. voor de Stadspartij waarvoor hij lijsttrekker is. Maar artikel 23 van de Gemeentewet bepaalt dat bloedverwantschap of zwagerschap in de eerste of tweede graad of huwelijk niet mag bestaan tussen de burgemeester en de leden van de raad, noch tussen de leden onderling.

Geen vader en zoon Nijpels in de raad van Bergen op Zoom derhalve!

mr. M. M. F. van Everdingen,
secretaresse hoofdbestuur.

Het bestuur van de afdeling Bergen op Zoom van de VVD tekent hierbij aan: „De verwarring is ontstaan doordat wij op gezag van een plaatselijke journalist hebben aangenomen dat de heer Nijpels gekozen zou zijn. Deze journalist heeft contact gehad met het algemeen secretariaat van de VVD te Den Haag. Hij kreeg toen — naar achteraf is gebleken — te horen dat men in Den Haag grote twijfels had over de verkiezing van de heer Nijpels en dat hij (de journalist) zich het best in verbinding kon stellen met het stembureau te Den Bosch. Tenslotte heeft de journalist ons meegedeeld dat Nijpels gekozen was en wij hadden geen reden dat bericht te wantrouwen. Het bestuur van de afdeling en de heer Nijpels betreuren zeer dat de indruk gewekt is dat het algemeen secretariaat onzorgvuldig gehandeld zou hebben."

MR. E. H. TOXOPEUS
fractievoorzitter van
1966 tot 1969

MR. W. J. GEERTSEMA
twee maal fractievoorzitter,
van 1963 tot 1966 en
van 1969 tot 1971

H. WIEGEL
fractievoorzitter van
1971 tot heden

PSP die met 3,01 pct. 11 statenzetels meer kreeg dan in '58. De VVD kwam weer op zijn vroegere percentage. Het verlies werd in de perscommentaren toegeschreven aan de zaak-Van der Putten die de liberale minister van defensie Visser in conflict met zijn eigen fractie bracht, en de kwestie van de ambtenarensalarissen waarvoor minister Toxopeus verantwoordelijk was. Verder werd verondersteld dat de winst in 1959 te danken was geweest aan een wat „onbestemde aanhang van ontevredenen van links en rechts" (Alg. Handelsbl.). De overige regeringspartijen bleven nagenoeg gelijk zodat de uitslag niet werd gezien als een afkeuring van het beleid van het kabinet De Quay.

1963

15 mei TK: PvdA 28,0 KVP 31,9 ARP 8,7 CHU 8,6 VVD 10,3

De grootste oppositiepartij, de PvdA leed het grootste verlies (2,37 pct. t.o. '59). De VVD herstelde zich iets t.o.v. '62 maar verloor in de TK 3 zetels. Winnaars waren de kleine oppositiepartijen, de Boerenpartij die met 3 zetels in de TK kwam, en de PSP die zijn zeteltal zag verdubbeld tot 4. De verrichtingen van het Landbouwschap in het Drentse Hollandsche Veld, waar twee maanden eerder twee boerderijen werden ontruimd omdat de eigenaars geweigerd hadden de heffing van het Landbouwschap te voldoen, zal aan de winst van de BP niet vreemd geweest zijn. Voor de KVP waren het geen slechte verkiezingen. Behalve in het zuiden, waar het verlies doorzette, herwon zij enig verloren terrein en een zetel in de TK.

formatie 70 dagen; voltooid op 24 juli.

Kabinet Marijnen: KVP 6, ARP 2, CHU 2, VVD 3 (Witteveen finan., Toxopeus bi.z., Schouwenaar-Franssen maatsch. w.). 92 zetels.

1965

26 februari aftreden kabinet na intern conflict over omroepkwestie.

formatie 46 dagen; voltooid op 13 april.

Kabinet Cals: KVP 6, PvdA 5, ARP 3. 106 zetels.

5 oktober: TK aanvaardt verlaging kiesgerechtigde leeftijd van 23 naar 21 jaar.

1966

23 maart PS: PvdA 23,4 KVP 30,1 ARP 8,3 CHU 9,3 VVD 10,0.

Weer wint de BP aanzienlijk en komt op 6,5 pct. (een winst van 4,6 t.o. 1963). In Amsterdam behaalde de partij 9 pct. en bij de op 1 juni gehouden verkiezingen voor de gemeenteraad was het resultaat nog spectaculairder: **Asd. 9,4** pct., **Rtd. 7,2, dHg 10,9** en Utr. 9,3 pct. Ook de PSP won waarschijnlijk vooral dank zij de incidenten rond het huwelijk van prinses Beatrix. De partij kwam op bijna 5 pct. Het „onbehagen over de manier waarop de groepen die de dienst uitmaken, het politieke spel spelen" (NRC) zou ertoe geleid hebben dat de ontevredenen zich van de traditionele partijen afwendden. De PvdA leed weer het grootste verlies. De VVD bleef ongeveer gelijk, maar behaalde in het zuiden het opmerkelijk succes dat de verkiezingen van de komende jaren zou kenmerken.

15 oktober aftreden kabinet na conflict met TK over begrotingstekort (dissidente partij: KVP — „de nacht van Schmelzer").

formatie 39 dagen; voltooid op 22 november.

Kabinet Zijlstra (interim): KVP 8, ARP 5. 63 zetels.

1967

15 februari TK: PvdA 23,5 KVP 26,5 ARP 9,9 CHU 8,1 VVD 10,7.

Een levendige verkiezinsstrijd mondde uit in de „meest sensationele verkiezingen sinds de invoering van het algemeen kiesrecht." Het verlies van de KVP was het grootste dat ze ooit te verwerken had gekregen, vooral in het zuiden waar heel wat kiezers naar de VVD overgingen. De „nacht van Schmelzer" en de voortschrijdende deconfessionalisering werden in het algemeen verantwoordelijk gehouden voor het resultaat. Bovendien zou het loslaten van de gedachte dat een roomskatholiek verplicht is op een katholieke partij te stemmen van invloed zijn geweest (Trouw, NRC). **Ten opzichte van 1966 herstelde de PvdA zich weer iets, maar de partij verloor in de TK zes zetels.** De grootste winnaar werd D'66 die met zeven zetels zijn entree in het parlement maakte. In Amsterdam behaalde deze partij 8,3 pct. terwijl de BP daalde tot 4,6 pct. Ook in de rest van het land behaalde de BP, verscheurd door interne conflicten, het resultaat van '66 niet meer, al behaalde Koekoek en de zijnen een winst van vier Kamerzetels. De ARP won twee zetels, mogelijk onder invloed van het optreden van Zijlstra als premier („Jelle-effect"). De winst van de PSP van '66 ging geheel verloren. De kiezers schenen voorgoed op drift.

formatie 49 dagen; voltooid op 5 [illegible].

Kabinet De Jong: KVP 6, ARP 3, CHU 2, VVD 3 (Witteveen finan., Polak, just., Den Toom def.) 86 zetels (na uittreden van radikalen uit KVP-fractie 83).

1970

19 februari: afschaffing opkomstplicht op initiatief van D'66.

18 maart PS: PvdA 23,2 KVP 24,2 ARP 9,2 CHU 8,4 VVD 12,1.

Bijna eenderde van de stemgerechtigden maakte van de nieuwe mogelijkheid om niet te stemmen gebruik. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 3 juni zou het opkomstcijfer in een stad als Rotterdam zelfs tot 55,3 pct. dalen. De aandacht bij de Statenverkiezingen was gericht op D'66 dat volgens de opiniepeilingen zijn stemmenaantal zou verdubbelen of zelfs verdrievoudigen. De winst die de partij werkelijk maakte (van 4,5 in 1967 tot 7,7 pct.) viel daarbij in het niet. Bovendien bleek de partij bij de gemeenteraadsverkiezingen alles behalve stabiel. In drieëneenhalve maand daalde het percentage in Amsterdam van 11,8 naar 7,3, Rtd. 10,4 — 7,5, dHg 9,9 — 7,1, Utr. 10,0 — 8,3 pct. De VVD won 15 Statenzetels en boekte een stemmenwinst t.o. 1967 van ongeveer 2 pct. Het succes was in Limburg het grootst gevolgd door Utrecht. De inmiddels gesplitste boerengroeperingen verloren bijna 3 pct. t.o.v. 1967. De PSP werd gehalveerd, maar werkte in vier provincies samen met PvdA en PPR en het PAK (Progressief Akkoord). De confessionele regeringspartijen werkten in Limburg en Friesland samen in het CCP (Combinatie Christelijke Partijen). De verliezen van laatstgenoemde partijen bleven achter bij de voorspellingen en dank zij de winst van de VVD wist de regeringscombinatie de meerderheid te behouden, ook in tegenstelling tot de voorspellingen. De CPN boekte vooral in de provincie Groningen winst (van 6,4 pct. in 1967 tot 14,2 pct.) dank zij haar rol in het loonconflict in de strokartonindustrie. Landelijk boekte de CPN 0,8 pct. winst. Een nieuwe partij die pas bij de gemeenteraadsverkiezingen voor het eerst deelnam was DS'70. In de twaalf gemeenten, waar zij kandidaten had gesteld, behaalde de partij 2,3 pct. In de hoofdstad zag bij dezelfde gelegenheid de partij van de Kabouters het licht, die meteen al 11,0 pct. der stemmen op zich wist te verenigen.

De middenschool

Dezer dagen troffen we in het dagblad „Trouw" het volgende belangwekkende stukje aan, dat wel typerend is voor de weinige sympathie, welke in het docentenkorps voor de gedachte van de middenschool bestaat.

Het volledige citaat luidt:

Ben ik nu conservatief? vraagt mevrouw C. de Gaay Fortman-Van Renthum, lerares Nederlands en echtgenote van Bas van de PPR, zich af. Onlangs is ze lid geworden van het Genootschap van leraren, niet bepaald een links gezelschap, waar ze zich toch best thuis voelt. Van de middenschool zegt ze: daar geloof ik niet zo in. Gelijke kansen? Ik denk niet dat je dat kunt verwezenlijken zoals Van Kemenade dat wil. Vernieuwing? Prachtig hoor, maar te theoretisch.

Mevrouw De Gaay Fortman is bij voorbeeld erg bang dat het onmogelijk zal blijken, in het voortgezet onderwijs de toekomstige timmerman en de toekomstige doctorandus in één groep bij elkaar te houden. Kinderen doen dan toch aan groepsvorming en raken geïrriteerd als ze op bepaalde terreinen niet meekunnen. Een leraar, die zo'n dertig ongesorteerde kinderen bij elkaar krijgt, weet met die groep niets te doen. Er rest hem in feite maar één ding: het niveau wat lager, in de hoop dat er niet al te grote gaten vallen.

En wanneer ze dan heeft vastgesteld dat het jammer zou zijn als het Frans uit de brugklas verdween; dat je de maatschappij niet via het onderwijs kunt vernieuwen en dat de onderwijsplannen van de PPR niet veel voorstellen, dan vraagt ze zich af: „Ben ik nu zo conservatief?"

1971

19 januari: verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd tot 18 jaar.

28 april TK: PvdA 24,6 KVP 21,9 APR 8,6 CHU 6,3 VVD 10,4.

Voortgaande deconfessionalisering kostte de confessionele partijen 8 zetels. Ook de VVD verloor één zetel, waaraan vooral de resultaten in de randstad debet waren. De regeringspartijen verloren daardoor de absolute meerderheid. Het optreden van DS'70, dat 8 zetels verwierf, en de Middenstandspartij met twee zetels, speelde de liberale partij parten. Ook de PvdA en D'66 verloren aan DS'70 maar boekten zelf ook winst (resp. 5 en 4 zetels). De winst van de PvdA kwam vooral uit het zuiden. Samen met PPR en D'66 vormde de socialisten vóór de verkiezingen een „schaduwkabinet". De PPR zag één van zijn drie Kamerzetels verloren gaan. 78,5 pct. van de stemgerechtigden bracht een geldige stem uit.

formatie 39 dagen; voltooid [illegible] juli.

Kabinet Biesheuvel: KVP 6, ARP 3, CHU 2 DS'70 2 VVD 3 (Geertsema bi.z., Langman econ., De Koster def.) 82 zetels.

1972

17 juli aftreden kabinet na intern conflict over begroting (dissidente partij DS'70).

formatie 23 dagen; voltooid op 9 augustus.

Rompkabinet Biesheuvel zonder DS'70. 74 zetels.

29 november TK: PvdA 27,4 KVP 17,7 ARP 8,8 CHU 4,8 VVD 14,4.

De vervroegde verkiezingen leverden een grote overwinning op voor de VVD, die er 6 zetels in de TK bijkreeg en zo op 22 kwam. De belangrijkste winst — althans relatief — werd weer in het zuiden geregistreerd. Volgens een verkiezingsonderzoek was de winst afkomstig van de KVP (voor 17 pct. van de totale winst), DS'70 (11 pct.), ARP CHU (12 pct.) en 37 pct. van de jonge kiezers die voor het eerst hun stem uitbrachten. Ook de PPR won (van 2 naar 7 zetels) evenals de PvdA (van 39 naar 43 zetels), maar D'66 verloor 5 zetels van de 11 vnl. aan de PvdA (30 pct. van het verlies). De grootste verliezer was de KVP die 8 zetels kwijtraakte aan de PvdA (33 pct. van het verlies), VVD (26 pct.) en PPR (11 pct.). De CHU verloor drie zetels, maar de ARP won er één („Biesheuvel-effect"). De opkomst was 82,9 pct. In het algemeen was men van oordeel dat deze verkiezingen sterk in het teken van de polarisatie stonden met het linkse blok aan de ene zijde en de VVD aan de andere.

1973

formatie 164 dagen; voltooid [illegible] mei.

Kabinet Den Uyl: PvdA 7, PPR 2, D'66 1, KVP 4, ARP 2. 97 zetels.

1974

29 maart PS: PvdA/PPR [illegible] (PKU) 35,9 KVP/ARP [illegible] (CDA) 30,9 VVD 18,99.

Opnieuw wint de VVD aanzienlijk (4,5 pct. t.o.v. 1972). Nu was de winst volgens een kiezersonderzoek afkomstig van KVP (25 pct.), PvdA (14), nieuwe kiezers (11), DS'70 (10), ARP (8), D'66 (7). De vaste aanhang van de VVD is volgens dit onderzoek 68 pct. Van de KVP bleken twee maal zoveel kiezers naar de VVD te zijn gegaan als naar de PvdA, zodat nu van de r.k.-kiezers even groot deel op beide partijen stemde (19 pct.) (in 1967 respectievelijk 8,6 en 12,1 pct.). Bij de gereformeerden blijkt de VVD een overwicht op de PvdA te hebben van 11 tegen [illegible] (was in 1967 respectievelijk 6,7 pct.). De confessionele [illegible] die in vijf provincies samengingen onder de naam Christen-Democratisch Appel (CDA) handhaafden zich min of meer. Voor de partijen afzonderlijk optraden bleek de ARP ongeveer evenveel te verliezen als de in de oppositie zijnde CHU won. Toch wees onderzoek uit dat beide partijen betrekkelijk weinig kiezers wisselden: 3 pct. van de PvdA-zers had eerder CH gestemd de CH-stemmers was 7 pct. komstig van de ARP. PvdA en PPR gingen in de provincie Utrecht samen onder de PKU (Progressieve Koncentratie Utrecht) zodat een nauwkeurige berekening van winst- en verliescijfers moeilijk is, maar vaststaat toch wel dat de PvdA ongeveer 2,5 pct. won en dat de PPR enigszins vooruit ging (ca. 0,4 pct.). D'66 verloor [illegible] zijn gehele aanhang. Van het verlies ging 39 pct. naar de PvdA, 20 pct. naar de PPR, 15 pct. naar de VVD en 8 pct. naar de CDA. Ook DS'70 ging sterk achteruit: van 4,1 pct. in '72 naar 1,5 pct. in '74. Het verlies was als volgt verdeeld: VVD (42 pct.), PvdA (20), CDA (10). Het opkomstcijfer bedroeg 74,5 pct.

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

boutique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)

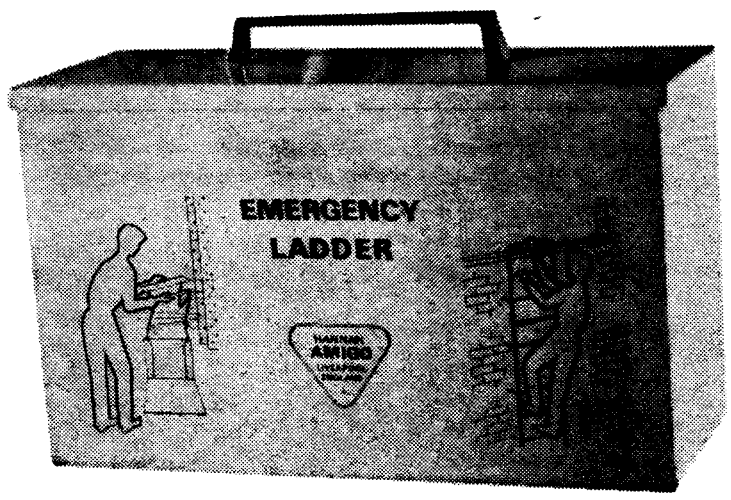
N.O.-GRONINGEN. Rustig gel.
MOOI VRIJST. HUIS
m. tuin, voll. inger. m. verw. en t.v.
Leeuwma, Verl. Hoofdweg 55, DRIEBORG. Tel. 05972, tst. 228.

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE
Met paardrijden en zwemmen. -- Het gehele jaar geopend.
FASTA HOEVE
UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening ƒ 5000,- 36 x 171,04 enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853-32068

Dit metalen kastje bevat een
AMIGO uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder.
In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:
AMIGO SAFETY NEDERLAND
JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

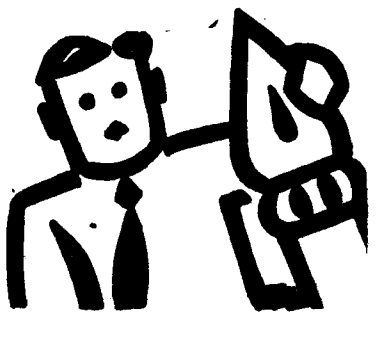
SAAB
HEIJER'S
AUTOMOBIELBEDRIJF B.V.
Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070 - 63 99 34

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO
Gaarne adviseren wij u over de
FISCALE OUDEDAGS RESERVE
en de voor u specifieke mogelijkheden.
APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

VERZEKERINGSADVIEZEN
Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen
ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"
Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN
CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf ƒ 40,–.
Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha.
Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.
FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON
SINDS 1773
CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveeel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Nieuwe afdelingen

Naar aanleiding van de bijeenkomst van de Kamercentrale op 23 april in Breda, waarbij mevrouw Van Someren, mevrouw Smit-Kroes, de heer Korthals Altes en de heer Ten Bruggencate namens het dagelijks bestuur aanwezig waren, wil ik opmerken dat ik met een zeer onvoldaan gevoel naar huis ben gegaan. Er is die avond voornamelijk gesproken over en aangedrongen op het vormen van nieuwe afdelingen in het gebied van reeds bestaande.

Ik wil daar tegenover stellen dat juist door een concentratie hier enorm veel resultaat kon worden bereikt. Bij ons in Brabant vallen Rucphen, Wouw, Zevenbergen en Oud-Gastel onder de afdeling Roosendaal. Wij zijn in Wouw in oktober begonnen met het oprichten van een werkgroep VVD-Wouw; we hadden toen slechts één lid, nu 55. Dat hebben we helemaal aan de afd. Roosendaal te danken. Zonder haar enorme steun en adviezen was er in Wouw niets van een VVD-werkgroep terecht gekomen. Daardoor kunnen we nu voor het eerst deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen.

Naar mijn mening moeten we voorzichtig zijn met het voortijdig vormen van nieuwe afdelingen. Een actieve werkgroep in samenwerking met het plaatselijk bestuur heeft meer resultaat, dan een eigen afdeling met onvoldoende capabele figuren. Bovendien zitten we hier in Brabant toch al met specifieke problemen zoals plaatselijke belangengroepen en dorpspolitiek. Dat maakt het niet gemakkelijker.

Als alle hierboven genoemde plaatsen nu eigen afdelingen hadden zouden de contacten met Roosendaal en omliggende gemeenten minder zijn. Er is nu sprake van hechte samenwerking. Wij willen best in de toekomst een eigen afdeling hebben; een lid van onze werkgroep zit al in het afdelingsbestuur Roosendaal. Dat is de eerste stap, maar laten we vooral in sommige delen van ons land niet overhaast te werk gaan.

I. DAAE-SWARTBERG, Wouw

Oorlogspensioenen

Van harte mijn instemming met de brief van Van Hemert in het vorige nummer van V en D over het niet uitbetalen van de oorlogssalarissen aan alle Nederlanders, die in Indische kampen hebben gezeten. Ik suggereer dat een commissie uit de VVD bestudeert en adviseert hoe nu anno 1974, bijna 30 jaar later, deze kwestie naar billijkheid kan worden afgewikkeld. Maar wel met spoed.

A. J. N. HORSTMEIER, Velp

Studiebeurs

In het weekblad „Uitleg" van het ministerie van onderwijs en wetenschappen is onlangs gesteld dat studenten maar weinig middelen hebben om af en toe „eens uit de band te springen". Een beurs van *f* 5000 is niet veel en je hebt toch wel zo'n *f* 600 voor vertier nodig, aldus de berekening in het blad. Staatssecretaris Klein wist in dit interview een slordige tien procent van zijn beurs te bestemmen voor het zo noodzakelijke uit de band springen.

Mag een student accepteren dat de staat hem de middelen verschaft om af en toen eens uit de band te springen, iets waartoe de Staatssecretaris blijkbaar geneigd is? Had deze niet veeleer moeten zeggen dat de student hiervoor maar zelf een oplossing moet vinden, bijvoorbeeld door een paar weken per jaar geld te gaan verdienen. Zou vakantiewerk niet gunstiger zijn voor een sociale aanpassing van onze studenten dan toelagen van de staat.

In de VS, waar voor het collegegeld de beurskansen vrij groot zijn, verdienen vele studenten al hun studiekosten zelf. Beurzen en voorschotten zouden in Nederland niet hoger moeten zijn dan het collegegeld plus essentieel levensonderhoud; studentenbaantjes voor de lolletjes en de uitspattingen. *f* 5000 is wel ontzettend veel.

D. SCHEPERS, Wassenaar

Max. snelheid

Als liberaal heb ik een hekel aan het steeds maar uitbreiden van het aantal wetten om ons z.g. tegen onszelf te beschermen. Maar maken wij het daar zelf inderdaad niet een beetje naar?

Neem nu die max. snelheidsbeperking. Wat heeft het in wezen voor zin om in ons landje harder dan 100 km/u te rijden? Laat het gemiddelde nu eens, gunstig genomen, stijgen van 85 tot 100 km/u, dat betekent voor een rit van 100 km een winst van 10 min. Zou daar iemand nu echt bij gebaat zijn? Kom nou, ik reed enige tijd regelmatig Amsterdam-Rotterdam v.v. en betrapte me er op een gegeven ogenblik op dat ik steeds een paar minuten probeerde te winnen. Na aankomst ging ik dan met een paar collega's koffie drinken en bleef er van de winst weinig meer over.

Ik zou de leuze willen gaan voeren:

„Spaar geld, hart en zenuwen,

beperk vrijwillig uw snelheid".

Voor de mensen die nu eenmaal het racen nodig hebben om hun agressie kwijt te raken zou ik voorstellen hiervoor het circuit in Zandvoort ter beschikking te stellen.

H. V., Boxtel

Gemeentepolitiek (I)

De gemeenteraadsverkiezingen staan voor de deur en wie zich nu nog op de hoogte wil stellen van de problematiek die ten grondslag ligt aan het politieke, maatschappelijke en bestuurlijke gebeuren heeft nog maar weinig tijd. Als hij die tijd besteedt door het boekje van drs. Theo Jonkegouw te lezen, heeft hij die tijd in ieder geval niet verloren laten gaan. In zijn *Democratie dicht bij huis* geeft de schrijver een tamelijk uitvoerig en helder overzicht van de bestuursstructuur van de gemeente en andere direct daarbij betrokken overheidslichamen zoals het Provinciale bestuur. Ook gaat hij in op de besluitvorming binnen de gemeente, de maatschappelijke krachten die daarbij een rol spelen en de problemen waar een gemeentebestuur voor komt te staan. Jonkergouw beschrijft dit alles vanuit zijn politieke visie die links genoemd kan worden, maar dat op zich hoeft geen reden te zijn het boekje dan maar te laten liggen. Het is beter te pogen een alternatieve visie te formuleren als men daar behoefte aan gevoelt. Zeker is dat de schrijver voldoende materiaal aanreikt en zich van gratuite beweringen onthoudt. Als illustratiemateriaal voor de door hem gesignaleerde problemen citeert hij overvloedig krantekoppen en -berichten, wat de leesbaarheid niet overal ten goede komt maar wat bedoeld is om het boek zo „levendig en zo ‚ondeskundig' mogelijk" te maken ten einde bij een zo groot mogelijk lezerspubliek gehoor te vinden. Het boek is uitgegeven bij Uitgeverij H. Nelissen te Bloemendaal.

Paperback. 187 blz. Prijs *f* 18,90.

Gemeentepolitiek (II)

In *Gemeentepolitiek in debat* behandelt dr Robert L. Morlan de meningen van bestuurders en bevolking over een aantal vraagstukken die verband houden met het bestuur van een gemeente: moet een burgemeester gekozen of benoemd worden, moet er een afspiegelingscollege of een programcollege komen, wat is de invloed van de kiezer en de partij op de raadsbesluiten etc. Kortom vraagstukken die bij de komende gemeenteraadsverkiezingen weer volop in de belangstelling staan. Zeer actueel lijkt de vraag of er een program- of afspiegelingscollege moet komen. Het behoeft geen verbazing te wekken dat de meeste VVD-bestuurders (burgemeester, wethouders en raadsleden) voor het overgrote deel voor een afspiegelingscollege zijn (97,7 pct). In meerderheid is eigenlijk alleen D'66 voor een programcollege (55,6 pct.). „De helft van de CHU-raadsleden en een derde van de tot de KVP behorende raadsleden staan achter het idee van een programcollege, terwijl bij de PvdA dit slechts bij 20 pct. het geval is." De vraag is natuurlijk in hoeverre een dergelijk onderzoek representatief is. In dit geval waren er zo'n 200 mensen bij betrokken. En verder speelt de omvang van de gemeente van de betrokkenen een grote rol bij het antwoord op deze vraag. De steun voor een programcollege neemt gestadig af naarmate de gemeente kleiner is. Het boek is uitgegeven bij Samson, Alphen aan den Rijn en kost *f* 12,95 (128 pag.).

Verkiezingsavond in Groningen

Op woensdagavond 29 mei zal in de Evenementenhal in Groningen om half acht een verkiezingsavond worden gehouden, waar een forum optreedt van de fractievoorzitters van de grote partijen in de Tweede Kamer. Onder hen is ook de voorzitter van de VVD-fractie Hans Wiegel. Deze avond wordt georganiseerd door de Commissie verkiezingsavond (Nieuwsblad van het Noorden en de Commerciële Club). Het forum staat onder leiding van de Groningse burgemeester de heer H. G. Buiter. De forumleden zullen inhaken op de direct gepubliceerde verkiezingsuitslagen. NOS-radio en tv zullen aan deze avond aandacht besteden.

Er zijn 3500 gratis toegangsbewijzen beschikbaar. De bijeenkomst zal worden opgeluisterd door het team Farce Majeur, het orkest van Arie Ribbens en de sneltekenaar Dik Bruynestein.

Lid. van verdienste

Mevrouw E. C. Bakker-le Conge Kleyn is benoemd tot lid van verdienste van de pas opgerichte afdeling Warmond. Zij heeft het meeste bijgedragen tot het oprichten van de afdeling.

Politiek en vegetarisme

Op vrijdag 24 mei in De Brakke Grond in Amsterdam; aanvang 20.15 uur. Discussie-avond van de Vegetariese Jongeren en het Landelijk Vrijwilligers Aktiviteiten Sentrum met als onderwerp: Is er een relatie tussen vegetarisme en politiek?

Namens de VVD neemt deel prof. dr. A. Pais. Verder werken mee vegetarische en andere politici o.a. van de PSP en de PPR.

Rectificatie

In het laatste nummer van ons blad is een fout geslopen in de vermelding van de districtsindeling van de verschillende Kamerleden. Bij het district 's-Gravenhage is verzuimd de naam te vermelden van mr. F. Portheine. Zijn naam moet dus worden toegevoegd aan die van mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello en van drs. Th. H. Joekes.

Huidig kiessysteem handhaven

Vervolg van pagina 1

Bleef over de stemming over de invoering van het districtenstelsel. Het was op dat moment, dat de toenmalige fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer, de heer Geertsema, ingreep. Hij was het die de heer Van Thijn en de zijnen er op moest wijzen, dat, als zij het restant van hun voorstel zouden handhaven, zij de twee onderdelen van hun wetsontwerp — door hen zelf steeds als onlosmakelijk aan elkaar verbonden gezien — zouden ontkoppelen. Na een paniekreactie van de heer Van Thijn en een schorsing van de vergadering van de Kamer, trokken de heer Van Thijn en de zijnen hun voorstel in.

Perspectief

Hoe is de situatie nu?

Het standpunt van de confessionelen — wel een districtenstelsel, geen gekozen formateur — zal niet veranderd zijn. Integendeel! Want de constante teruggang van de confessionele partijen doet de kans, dat een confessioneel politicus tot formateur gekozen zou worden, steeds verder dalen. Terwijl aan de andere kant door invoering van het districtenstelsel zonder meer — gelet op de uitslag van de laatste statenverkiezingen! — de keuzemogelijkheid van de confessionelen een meerderheidskabinet te vormen met de VVD of met de PvdA alleen maar is toegenomen.

De confessionelen hebben er dus alle belang bij, vast te houden aan hun standpunt, wat inhield, wèl de invoering van een districtenstelsel maar geen gekozen formateur.

Ook de PvdA zal door de uitslag van de statenverkiezingen gesterkt zijn in haar eerder ingenomen standpunten. Wanneer zij nu wel akkoord zou gaan met de uitsluitende invoering van een districtenselsel, zou zij daarmee bereiken, dat er een ruime potentiële meerderheid in de Tweede Kamer voor een liberaal-confessioneel kabinet zou komen.

Dat lijkt mij voor de PvdA niet zo'n wenkend perspectief.

Juist omdat — dat is in het verleden duidelijk gebleken — zowel de confessionele partijen als de PvdA zich bij de ontwikkeling van hun visie over het kiesstelsel voornamelijk laten inspireren door de gedachte „hoe word ik er zelf beter van", zouden de debatten in de Tweede Kamer over de komende nota van de regering wel eens in verhevigde vorm een herhaling kunnen worden van de discussie indertijd over het wetsontwerp Van Thijn, Goudsmit en Aarden.

Wij zullen ons niet door dit soort principeloze overwegingen laten leiden. Al is het zo, dat invoering van een districtenstelsel thans onze partij zetelwinst zou brengen en een eventueel liberaal-confessioneel kabinet zou verzekeren van een aanzienlijke meerderheid in de Tweede Kamer, wij houden vast aan het kiesstelsel, zoals dat op dit ogenblik in ons land bestaat.

Zij kunnen het niet alleen

Maak de VVD sterk

Vul de bon in

Vandaag nog!

Naam: . . . . . .

Geboortejaar: . . . . . .

Straat: . . . . . .

Plaats: . . . . . .

geeft zich op als lid van de VVD

(sturen aan:
Algemeen secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag)

vrijheid en democratie

Forse schoten voor de boeg

Twee weken geleden besprak ik in ons blad het vraagstuk van de herziening van Grondwet en Kieswet. Ik schreef toen, dat de discussie over de komende nota op dit terrein wel eens een hevige zou kunnen worden, zeker ook tussen de regeringspartners. In dit artikel wil ik nader ingaan op een ander strijdpunt binnen de coalitie van het kabinet-Den Uyl, namelijk het defensiebeleid en het buitenlandse beleid.

Dat er tussen PvdA, D'66 en PPR aan de ene kant en KVP en ARP aan de andere kant duidelijke verschillen van inzicht bestaan over het defensiebeleid is geen nieuws. Dat ook tussen de drie linkse partijen onderling fundamentele meningsverschillen op dit terrein bestaan, is dat evenmin. Maar dat binnen de PvdA strijd zou gaan ontstaan en dat KVP en ARP zich nog voor het verschijnen van de defensienota genoodzaakt zouden zien tot het geven van forse schoten voor de boeg was niet alom verwacht.

Dwarsligger

Het eerste voorteken van komende felle strijd binnen en buiten het kabinet, tussen regering en oppositie, tussen de coalitiepartners en zelfs binnen de linkse partijen, was de rede van de fractievoorzitter van de Tweede-Kamerfractie van de PvdA, de heer Van Thijn, op 1 mei in Tiel. Daarin klonk onverholen kritiek door op de ministers Van der Stoel en Vredeling. De kritiek op minister Van der Stoel had betrekking op zijn handelwijze in Moskou. Weliswaar heeft de heer Van Thijn gezegd bewondering te hebben voor de inzet waarmee de minister in Moskou geijverd heeft voor de mensenrechten, maar hij zei tegelijkertijd dat Nederland op moet passen, dat het niet het beeld oproept in het kader van de ontspanningspolitiek tot de dwarsliggers te behoren.

Ik deel de bewondering van de heer Van Thijn voor het optreden van de heer Van der Stoel in Moskou. Maar, anders dan de heer Van Thijn, onverkort. Wij geloven dat werkelijke ontspanning tussen Oost en West er alleen kan komen als de vrije uitwisseling van personen, ideeën en informatie is gewaarborgd. En als de Sowjet-Unie — de reactie van de Russische leiders tijdens het bezoek van minister Van der Stoel in Moskou wees in die richting — daar niet over wenst te praten, dan kan en mag ons land niet anders dan dwarsligger zijn. Minister Van der Stoel kan verzekerd zijn van onze steun, als hij zijn principiële en evenwichtige beleid op dit punt voortzet. Dat heb ik ook in Tiel, twee dagen nadat de heer Van Thijn daar sprak, gezegd en ik heb er aan toegevoegd dat minister Vredeling dat evenzeer kan. De twee bewindslieden wensen een politiek van ons land t.o.v. de NATO, die in grote lijnen een voortzetting is van het beleid van de vorige kabinetten.

En minister Vredeling heeft de laatste maanden laten merken er voor te passen de blinde uitvoerder te worden van datgene wat in „Keerpunt '72" over de defensie staat. Als de defensienota van het kabinet bekend wordt, kan worden nagegaan of hij voet bij stuk heeft weten te houden. Wat tot nu toe is uitgelekt doet mij echter somber stemmen.

Dat de voorzitter van de Partij van de Arbeid, de heer Van der Louw, geëist heeft, dat „Keerpunt-'72" onverkort wordt doorgevoerd, bewijst hoezeer de linkse kringen binnen de PvdA hun partijgenoot minister Vredeling onder druk proberen te zetten. Dat was overigens te verwachten. Opmerkelijk was echter datgene, wat de heer Van Thijn in Tiel heeft gezegd.

Hij staat immers net als de ministers Van der Stoel en Vredeling bekend als een gematigd socialist. Anders dan deze twee bewindslieden blijkt hij echter geen weerstand te durven bieden aan de linkse krachten in zijn partij. Voor een fractievoorzitter van de grootste regeringspartij is het wijken voor die druk bedroevend en voor ons land is het wijken voor links op deze hoofdpunten van beleid gevaarlijk. Mijn conclusie kan geen andere zijn dan dat de regeringsverantwoordelijkheid die de PvdA thans draagt die partij niet tot matiging heeft gebracht.

Op 27 maart was er alle reden om Wiegel op de schouders te nemen. Laten we voor een herhaling op 29 mei zorgen.
Foto WIM HOFLAND, TELEGRAAF

Ik zeg dat met opzet. Een van de argumenten, die KVP en ARP indertijd hebben gehanteerd om steun te geven aan het kabinet-Den Uyl was uitgerekend het argument dat een grote partij als de PvdA niet te lang buiten de regering zou mogen blijven, omdat — als dat zou gebeuren — die partij verder in extreem linkse richting zou wegdrijven. De strijd die thans ontbrandt over de defensiepolitiek in de komende jaren, toont wel aan — wij hebben dat altijd voorspeld — dat dit argument van KVP en ARP niet deugdelijk was. De leiders van deze beide regeringspartijen, de heren Aantjes en Andriessen, hebben zich inmiddels genoodzaakt gezien scherp stelling te nemen tegen de plannen van het merendeel van de socialistische ministers, aanzienlijk op de defensie-uitgaven te besnoeien. De heer Andriessen heeft vrijdag 10 mei via de radio in de zendtijd van de KVP gezegd: „De partners in dit kabinet denken over wat er met defensie moet gebeuren heel verschillend. In „Keerpunt" wordt naar ons oordeel op onverantwoorde wijze het mes gezet in de Nederlandse defensieinspanning. Een oplossing à la Keerpunt zou dan ook voor ons niet aanvaardbaar zijn." De reactie van de minister-president daarop was typerend voor de geringe invloed, die hij wil toestaan aan de confessionele regeringspartijen: „Andriessen had dat eerder moeten bedenken, toen hij partijgenoten niet ontraadde op basis van de programformule van dit kabinet, waarvan Keerpunt onderdeel is, minister te worden," zei de heer Den Uyl.

Ik weet niet of de heer Andriessen ook besloten zou hebben een bos bloemen te sturen aan de minister-president, als hij, voordat hij zijn bestelling plaatste, zou hebben kennis genomen van de uitlatingen van de heer Den Uyl aan zijn adres.

Voor de Kamerverkiezingen van 1972, tijdens de kabinetsformatie daarna en na de vorming van het kabinet-Den Uyl heb ik gezegd, dat op wezenlijke hoofdpunten van beleid de confessionelen en de VVD dichter bij elkaar staan, dan de confessionelen en de linkse drie. De moeilijkheden binnen het kabinet en tussen de regeringspartijen onderling, be-

VERVOLG OP PAGINA 6

Uit de inhoud

- Vrede, vrijheid en defensie, een deze week gepubliceerde VVD-nota . . . . pag. 3
- Prins Claus als vorzitter van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers . . . pag. 5
- Uitslag VVD-enquête over het onderwijs . . . . pag. 8
- Eindhovense nota over energievoorziening . . . . . pag. 9

radio

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 29 mei, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Doe er nog een schepje op

Woensdag a.s. gemeenteraadsverkiezingen. Dan zal blijken, of onze partij er in zal slagen de winst te consolideren, die zij bij de statenverkiezingen boekte. Nog belangrijker is dat onze partij de kans krijgt het liberale element in het gemeentelijk bestuur te versterken.

De voortekenen zijn gunstig. Op 27 maart heeft de VVD overal in het land gewonnen en werden wij zelfs in heel veel gemeenten, waar wij vroeger de vierde of vijfde partij in grootte waren nu óf de eerste óf de tweede partij. Als het ons lukt ook op 29 mei een goed resultaat te behalen, dan betekent dat, dat wij ook een grote kans hebben in heel veel gemeenten, waar wij nog niet in het college van burgemeester en wethouders vertegenwoordigd zijn, een geestverwant in het dagelijks bestuur te krijgen.

De wijze, waarop de propaganda wordt gevoerd, de activiteiten in de afdelingen èn het enthousiasme van onze kandidaten, zijn even zovele voortekenen van een goede uitslag. Terwijl ik dit schrijf heb ik nog maar bezoeken aan Tiel, Venlo, Enschede en 's-Hertogenbosch achter de rug. Overal volle zalen, overal een goede voorbereiding en overal een geweldige inzet.

Het nog steeds verder groeiende ledental van onze partij belooft veel. Vlak na de statenverkiezingen konden wij ons 75.000-ste lid inschrijven en de groei van ons ledental zet zich onverminderd voort. Daaruit blijkt dat wij het vertrouwen, dat we van de kiezers eind maart hebben gekregen, behouden hebben. Daaruit blijkt ook, dat dit vertrouwen groeiende is.

In 1970 deed onze partij bij de gemeenteraadsverkiezingen in 384 gemeenten aan de verkiezingen mee. Nu maar liefst in 537 gemeenten. Hieruit blijkt, dat overal in het land onze partijgenoten zich inzetten om de invloed van het liberalisme in ons gemeentelijk bestuur zo groot mogelijk te doen zijn.

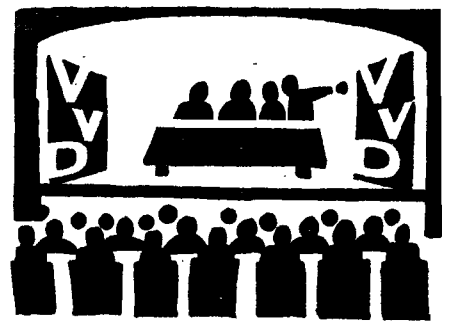
Een stemadvies hoef ik de lezers van ons blad niet te geven. Wel wil ik u vragen in de dagen die er liggen tussen het moment waarop u dit leest en de 29-ste mei, er overal een laatste schep op te gooien.

Onze kansen liggen goed, help er aan mee om alles te doen het resultaat van de verkiezingen zo goed mogelijk te doen zijn.

H. WIEGEL

veertiendaagse uitgave van de volkspartij voor vrijheid en democratie nummer 1109 24 mei 1974

Kopij voor deze rubriek in het volgende nummer dient de redactie te bereiken uiterlijk op 31 mei.

De VVD van A tot Z

ALMELO — Op maandag 27 mei in Suisse; aanvang 20.00 uur. Openbare vergadering van de afdeling met als sprekers A. Ploeg (lid Tw. K.) en P. A. de Boer (lid gem. raad Almelo).

AXEL — Nieuwe secretaris van de afd. Axel is geworden A. C. L. van Dongen, Van Middelhovenstraat 49; tel. 01155—1345.

BREDA — Op maandag 27 mei in de Suijckerkist aan de Havermarkt (aanvangstijd niet opgegeven) Liberale borrel. Dinsdag 28 mei politiek café in De Beyerd (aanvangstijd niet opgegeven) VVD-verkiezingsbijeenkomst. Woensdag 29 mei in de Groene Sael aan de Havermarkt. Uitslagenavond verkiezingen.

BUSSUM — Op maandag 27 mei in de Gooische Boer; aanvang 20.15 uur. Openbare vergadering; de tien eerste kandidaten voor gem. raadsverkiezingen stellen zich voor.

VVD heeft thans 80.000 leden

Naar alle waarschijnlijkheid zal de VVD op 29 mei, op de dag van de gemeenteraadsverkiezingen, het 80.000ste lid registrtren. Precies een jaar geleden, op 1 juni 1973 (de trouwdag van de heer Wiegel), boekte onze partij het 50.000ste lid. Een zeer verheugende en ook spectaculaire groei dus met 30.000 leden in één jaar tijds.

Zeer veel afdelingen organiseren op woensdagavond 29 mei, de dag van de gemeenteraadsverkiezingen, een bijeenkomst waar de uitslagen bekend worden gemaakt. U vindt er in deze rubriek enkele vermeld, maar volledig is het overzicht zeker niet. Het secretariaat van uw afdeling zal u graag inlichten of ook in uw woonplaats een uitslagenavond wordt georganiseerd.

DEN HAAG — Op maandag 27 mei in de Houtrust-Rotonde; aanvang 20.15 uur. Openbare discussieavond: Wat wil de VVD de komende vier jaar. Woensdag 29 mei in Pulchri Studio; aanvang 18.30 uur. Uitslagenavond.

EDAM — Nieuwe secretaris van de afdeling is geworden H. W. J. Schouten, Beemsterstraat 7; tel. 02993—1266.

HAARLEM — Op woensdag 29 mei in Lion d'Or; aanvang 19.30 uur. Avond met verkiezingsuitslagen.

EINDHOVEN — Op maandag 27 mei in hotel Cocagne; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.)

EPE — Op maandag 27 mei in hotel.rest. 't Hof van Gelre, aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker drs. G. M. V. van Aardenne.

HAVELTE — Op woensdag 29 mei in hotel Buter; aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst afd. Havelte voor belangstellenden om verkiezingsuitslagen via TV te volgen.

HEEMSTEDE — Op woensdag 29 mei in het EHBO-gebouw naast Bavokerk, Herenweg; aanvang 21.00 uur. Uitslagen bijeenkomst van de afdeling.

HILLEGOM — Op maandag 27 mei in Het Wapen van Friesland, Hoofdstraat; aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. F. Portheine (lid Tw. K.)

HOLTEN — Op dinsdag 28 mei in bovenzaal hotel Vosman; aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst afd. Holten met als spreker A. Ploeg (lid Tw. K.)

HOOGEVEEN — Op maandag 27 mei in hotel Homan; aanvang 20.00 uur. Openbare vergadering afdeling Hoogeveen met als spreker mr. H. E. Koning (lid Tw. K.)

LAND VAN ALTENA — Op maandag 27 mei in de Nutszaal te Werkendam; aanvang 19.45 uur. Bijeenkomst afd. Land van Altena met als spreker mr. H. van Riel (voorz. fractie E.K.).

LEIDEN — Op maandag 27 mei in restaurant Nieuw Minerva, Vrouwensteeg; aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.) over liberaal woningbeleid.

LEUDAL — Er is een afd. Leudal opgericht, omvattende de gemeenten Haelen, Heythuijsen, Neer en Roggel. Voorz. is C. M. Mulder, secr. mevr. D. Mulder Loggen, Grote Kampweg 24, Haelen; tel. 04759—2247, penningm. O. de GOEY.

NEDERHORST DEN BERG — Op maandag 27 mei in het Jeugdgebouw aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker drs. Th. H. Joekes (lid Tw. K.).

NIJMEGEN — Op woensdag 29 mei hotel Metropole te Nijmegen; aanvang 21.00 uur. Uitslagenavond stadsgewest Nijmegen voor Nijmegen en omliggende gemeenten. Malden heeft zijn eigen avond in café De Molen; aanvang 21.15 uur, Ubbergen in hotel-rest. De kleine Musschenberg te Beek en Gendt in hotel De Klok; aanvang 21.15 uur.

OEGSTGEEST — Nieuwe secr. van de afdeling Oegstgeest is geworden A. J. G. Welter, Dorpsstraat 12, Oegstgeest.

OOSTERHOUT — Op maandag 27 mei in restaurant Centraal (aanvangstijd niet opgegeven) Verkiezingsbijeenkomst.

OSS — Op maandag 27 mei in hotel Wilhelmina; aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst van de afd. met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.).

POLSBROEK — In het bestuur van de nieuwe afd. Polsbroek zijn mevr. N. L. Halling-Hakkesteegt, voorz., mevr. M. van Maanen-Tuender, Zuidzijde 78 A; tel. 01822—203, secr. en B. de Ridder (penningm.).

RENSWOUDE — Voorlopig voorz. en secr. van de afdeling Renswoude is geworden W. Veenendaal, Esdoornlaan 15; tel. 08387—1824. Voorlopig penningm. is W. Smit.

ROSSUM — In het voorlopig bestuur van de nieuwe afd. Rossum (Rossum en Hurwenen) zijn W. J. A. Brummelkamp voorz., mevr. A. F. van Beugen-de Koning, Waaldijk 83, Hurwenen; tel. 04182—241, secr. en mevr. M. C. Cretier-van de Wal, penningm.

ROTTERDAM — Op maandag 27 mei in hotel Atlanta; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afdeling met presentatie kandidaten gem. raadsfgractie. Op woensdag 29 mei in Rijnhotel; aanvang 20 uur. Uitslagenavond.

RUINEN/ Nieuwe secr. van de afdeling Ruinen is: J. v. d. Belt, Stoffersweg 33, Ruinen.

VELP-ROZENDAAL — Op woensdag 29 mei in Aan de Wildval; aanvang 19.30 uur. Instuif van het gemeentebestuur van Rheden voor alle partjen.

Na afloop gaan VVD-ers om 22.30 uur naar hotel Athlone in De Steeg als er voldoende belangstelling is.

Mede in het kader van de naderende gemeenteraadsverkiezingen spreekt mevrouw H. van Someren-Downer, voorzitter van onze partij op maandag 27 mei in Capelle aan de IJssel.

Hans Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer spreekt op maandag 27 mei in Amsterdam.

Mr. H. van Riel, voorzitter van de VVD-fractie in de Eerste Kamer spreekt op dinsdag 28 mei in Maastricht.

kritische liberalen lezen het kritisch Liberaal Reveil

BON sturen naar: Roelofstraat 104, Den Haag.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Giro: .....

wil vanaf heden een abonnement op Liberaal Reveil à *f* 25,- per jaar.

Vereniging van Staten- en Raadsleden

Het bestuur van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD kwam op 13 mei in Amersfoort bijeen. Hoofdpunten van de agenda waren een bespreking van het programma voor het jaarcongres 1974 en van de komende raadsverkiezingen.

Besloten werd om het congres, dat gehouden zal worden op 1 en 2 november in de „Blije Werelt" te Lunteren, geheel te stellen in het teken van de nieuwe raadsleden. Tevens zal in juni een bijzonder nummer van Provincie en Gemeente verschijnen, dat in het bijzonder gericht zal zijn op de nieuw gekozen raadsleden.

Het bestuur stelde vast dat het de leden schriftelijk gedane voorstel om de contributie met ingang van 1 september a.s. te verhogen op geen enkel bezwaar is gestuit wat betreft de terzake gevolgde procedure.

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

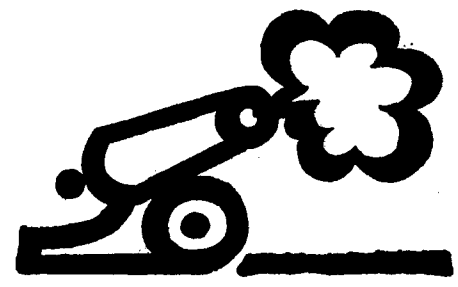
● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

Defensienota van de VVD

Vrede, vrijheid en defensie

„De VVD staat voor vrijheid en democratie. Persoonlijke en geestelijke vrijheid voor iedere burger binnen een rechtsstaat, die gekenmerkt wordt door verdraagzaamheid en sociale rechtvaardigheid. Dit hoogste goed van de persoonlijke vrijheid en die rechtsstaat kunnen alleen zeker worden gesteld wanneer waarborgen worden geschapen tegen overheersing van buiten af.

Voor een land als Nederland kunnen die waarborgen alleen gevonden worden in nauwe samenwerking met de westerse landen, waarmee onze toekomst steeds nauwer is verweven. Binnen dit kader zal ons land naar vermogen moeten blijven bijdragen aan de gemeenschappelijke verdediging. Defensie is alleen nog in bondgenootschappelijk verband geloofwaardig, maar echt bondgenootschap kan alleen bestaan wanneer alle partners bereid blijven een evenredig offer te brengen en daarmee hun premie te betalen voor de verzekering van de vrede en veiligheid."

Aldus begint de defensienota, welke is samengesteld door de defensiecommissie van de VVD en deze week tijdens een persconferentie is gepubliceerd. De nota draagt als titel: Vrede, Vrijheid en Defensie.

Conclusies

Via een analyse van de mondiale verhoudingen worden er de rol van de NAVO en van de Nederlandse krijgsmacht in besproken. Aan het slot is een aantal conclusies kort samengevat:

- De Amerikaanse rol is van doorslaggevende betekenis met betrekking tot de veiligheid in Europa. Zolang Europa zijn eigen defensie ernstig neemt, is er geen reden te twijfelen aan de Amerikaanse steun.
- In de huidige NAVO-strategie is de mogelijkheid om conventionele en/of nucleaire wapens in te zetten een essentieel element in de afschrikking.
- Een krachtige, efficiënt werkende conventionele strijdkracht is het meest geschikte middel om de atoomdrempel te verhogen.
- De Koninklijke Marine dient te beschikken over 2 geleidewapenfregatten, 19 standaardfregatten, 4 Noordzeefregatten, 6 conventionele onderzeeboten, 2 squadrons lange afstands maritieme patrouillevliegtuigen en een korps mariniers.
- De Koninklijke Landmacht dient te beschikken over 10 brigades, waarvan een deel paraat aanwezig dient te zijn.
- De Koninklijke Luchtmacht dient te beschikken over één standaardtype gevechtsvliegtuig, een standaardtype geleidewapens en een transport squadron, dat in crisisperioden aangevuld kan worden.
- De vermaatschappelijking van de krijgsmacht moet gestimuleerd worden, maar daarbij dient het functioneren van deze krijgsmacht niet in gevaar te komen.
- Verschillen tussen leden van de krijgsmacht die niet verklaard kunnen worden vanuit de doelstelling van de krijgsmacht dienen afgebouwd te worden.
- Overwerk dient beloond te worden.
- Er dient op korte termijn een nadere studie ter vergroting van de Nationale Reserve te worden verricht.
- Op de lange termijn zal er gestreefd moeten worden naar de realisering van een vrijwilligersleger. Op korte en middellange termijn dient het beleid erop gericht te zijn de bezwaren, die aan de huidige dienstplicht kleven, te verkleinen of weg te nemen.
- Nader dient bestudeerd te worden, waar loskoppeling van rang en functie mogelijk is en gewenst.
- Een zo groot mogelijke plaatsingsrust is bevorderlijk voor het goed functioneren van de krijgsmacht.
- Er dient formeel ruimte te worden geschapen binnen het kader van het conduite-rapport voor het oordeel van anderen dan de commandant.
- De generalisten specialistengedachte dient met betrekking tot de bevordering doorbroken te worden.
- Inhouding op de wedde voor huisvesting en voeding dient alleen te geschieden als deze werkelijk genoten is.
- Aan de herziening van het militair straf- en tuchtrecht dient een hoge prioriteit gegeven te worden.
- De organisatiestructuur van de defensietop dient gericht te zijn op het creëren van een efficient bestuur van de defensieorganisatie.
- De VVD wenst een systeem, waarbij gedurende vijf jaren de defensieuitgaven verhoogd worden in evenredigheid met de stijging van het netto nationaal inkomen, plus een bedrag van *f* 140 miljoen.
- De investeringsquote op de totale defensiebegroting dient 28 pct. te zijn.

De defensienota van de VVD (Vrede, Vrijheid en Defensie) is een 58 pagina's tellende brochure in een zeer handzaam formaat (ongeveer 10 x 20 centimeter). Belangstellenden kunnen de brochure bestellen bij het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnengracht 57 te Den Haag. De kosten bedragen *f* 2 per exemplaar (*f* 15 voor tien exemplaren).

Aandacht voor de regionale problemen

Spoorwegperikelen in Leeuwarden

Het plan van Jarig en Jan

Zoals vele andere steden kampt ook Leeuwarden met het probleem van spoorwegtracés die de stad doorkruisen. Overal in West-Europa zijn in de tweede helft van de vorige eeuw de sporen en stations vlak bij de toenmalige bebouwing aangelegd. Sedertdien is in bijna alle gevallen de bebouwing over de spoorlijnen heen gegroeid. Vaak liggen de stations nu bijna centraal in de steden, die door spoorwegtracés in tweeën of drieën zijn gedeeld met slechte onderlinge verbindingen.

In een aantal urgente gevallen — ieder kent het voorbeeld Amsterdam — zijn de sporen op dijken omhooggebracht, waarin voor een aantal wegen duikers zijn gebouwd. In andere gevallen (Delft) is de spoorlijn op palen omhooggebracht.

Deze beide methoden brengen bezwaren met zich. De eerste is o.a. tijdrovend in verband met de noodzaak de dijk eerst te laten „werken", voordat hij bereden kan worden. De tweede methode wordt — blijkens navraag in Delft — door vele omwonenden als zeer hinderlijk ervaren door het lawaai en door het vuil dat gebouwen en auto's besmeurt. Voor beide methoden geldt het nadeel dat het bepaald géén stadsverfraaiing is.

Ongeveer tien jaar geleden werd in Leeuwarden een ringweg voltooid. Aan de westkant van de stad werd die ringweg óver de sporen naar Zwolle, Sneek en Harlingen aangelegd. Aan de oostkant (spoor naar Groningen) werd tijdelijk volstaan met een gelijkvloerse spoorwegovergang, beveiligd met ahobs. Omdat ook de N.S. en de gemeente Leeuwarden al lang overtuigd waren dat niets zolang duurt als het tijdelijke, werd per contract overeengekomen binnen tien jaar een definitieve oplossing voor te bereiden, waarbij ook de nieuwste kruising ongelijkvloers zou moeten worden. In de loop van 1972 hebben de Openbare Werken van Leeuwarden samen met de N.S. een Delftse oplossing uitgedokterd, waarbij de spoorbaan omhooggebracht wordt op pijlers, zodat een drietal wegkruisingen onder die spoorbaan door lopen.

Verzet

Hiertegen rees verzet van omwonenden van dit spoorweggedeelte. Mede hierdoor aangemoedigd besloot een tweetal leden van de gemeenteraad, de VVD-ers (Jarig) De Jong en (Jan) Schaafsma tot het ontwerpen van een tegenplan. In een noeste vrijetijdsarbeid van plm. 200 uur hebben ze — zonder hulp van buiten — de technische mogelijkheden onderzocht. Hun alternatief plan hebben ze in een maquette verwerkt van 3½ bij 2½ m en dit toen samen met een uitvoerig rapport aan de burgerij van Leeuwarden aangeboden.

In hun plan „Leeuwarden-laag" willen onze VVD-raadsleden dat deel van het spoor dat de N.S. omhoog willen brengen, laten verzinken in een zeven meter diepe tunnel. Op het eerste gezicht lijkt dit Columbusei bijzonder simpel. Waarom kan niet overal zo'n eenvoudige oplossing worden bedacht Of raakt men dan in Amsterdamse metro-misstanden?

Het antwoord op beide vragen schuilt in de bijzondere omstandigheid dat het Leeuwarder station bijna helemaal een kopstation is, met één doorgaande lijn van het Westen naar Groningen. Deze wordt bovendien slechts weinig voor doorgaande (goederen-)treinen gebruikt. Het meeste goederenvervoer van Leeuwarden naar Groningen gaat via Zwolle. Dit betekent dat een eventuele tunnelbouw slechts voor één enkele spoorbaan nodig is, terwijl ook het emplacement op zijn plaats kan blijven.

Het is hier niet de plaats om op allerlei spoortechnische details in te gaan, zoals rangeren, te overwinnen hellingen, elektrificatie etc. De vertegenwoordigers van de N.S. hebben toegegeven, dat het Jarig/Jan-plan in technische consequenties volstrekt uitvoerbaar is. Alle mogelijke bezwaren waren door het VVD-duo tevoren overwogen en beantwoord.

Vernuft

Het technisch vernuft van de heer De Jong — in het dagelijks leven directeur van een installatiebedrijf — en van de heer Schaafsma, — wiskundeleraar, modeltreinbouwer en zonodig metselaar — stond daar voor borg. Het grote voordeel van het alternatief plan schuilt niet alleen in het feit dat de oostelijke stadsbewoners het spoor voor hun huizen zien verdwijnen en dat de stadsdelen onderling weer bereikbaar worden. Het plan is zó geconstrueerd dat ook de centrale spoorwegovergang (waar volgens het N.S.-plan niets aan gebeurt en waar in wezen veel meer oponthoud bestaat dan in de buitenwijk) vrijkomt.

Het station dat toch aan vernieuwing toe is, kan als echt kopstation dwars voor het spoor geplaatst worden, met de ene lijn er onderdoor. Zo komt vlak ten oosten van het station een prachtige ruimte vrij. Daar is ruimte voor een busstation en voor open verbindingen tussen het noordelijke en zuidelijke stadsdeel. De nogal verkrotte zuidkant van het oude stationsemplacement krijgt in één keer grote economische waarde voor een herbebouwing. (kantoren, restaurants, hotels enz.)

Het is onontkenbaar, dat de extra kosten een probleem vormen. Maatschappelijk gezien is er wellicht rendement, maar de investeringen moeten nu eenmaal door de overheid gebeuren, terwijl de opbrengst, variërend van schone ruiten tot waardevermeerdering van grond en panden aan particulieren te goede komt.

Schattingen

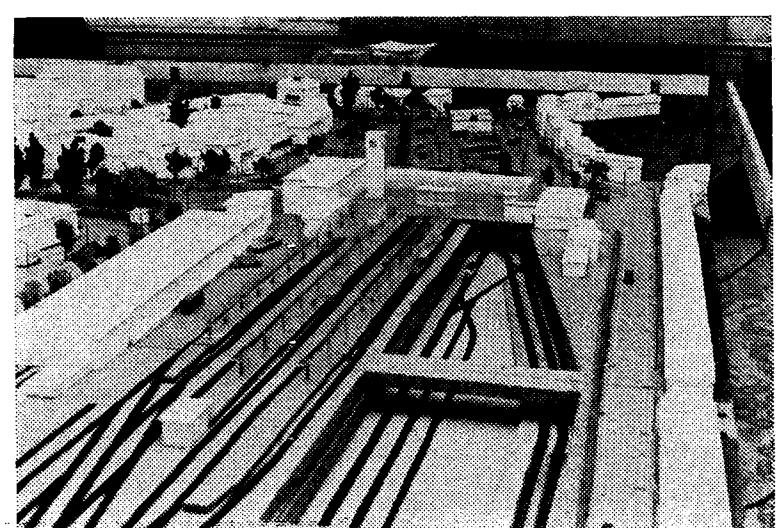
De Leeuwarder raad is inmiddels voldoende van de kwaliteit van het plan „Leeuwarden-laag" overtuigd geraakt om aan de Openbare Werken een nauwkeurige uitwerking en begroting op te dragen. Dit temeer omdat de voorlopige schattingen van de N.S. en die van een inmiddels geinteresseerd tunnelbouwbedrijf aanzienlijk uiteenlopen.

De N.S. schat de kosten veel hoger dan de aannemer.

Gezien de stemming in Leeuwarden is de kans niet groot meer dat het oorspronkelijke N.S.-plan zal worden uitgevoerd.

Hoe de afloop ook zal zijn, er is weer eens aangetoond dat ook individuele burgers, mits voorzien van inzicht en energie, grote invloed op de gang van zaken kunnen hebben. Zelfs tegen de technocratie in.

Dat de Leeuwarder VVD er trots op is dat het toevallig (?) enkele van haar leden zijn geweest die deze invloed hebben kunnen uitoefenen, spreekt daarbij vanzelf.

De maquette van het spoorwegplan

Nederlandse democratie

Bij uitgeverij Bekking in Amsterdam is de *Atlas van de Nederlandse democratie* verschenen onder redactie van mevr. mr. T. Faber-De Heer. Het werk beoogt de democratische instelling in Nederland en het Koninkrijk „aanschouwelijk" te maken. „Voor het eerst wordt niet alleen in woorden verteld hoe onze parlementaire democratie zich heeft ontwikkeld doch wordt dit *getoond* in schema's, die deze ontwikkeling verklaren uit de gegevens die de geschiedenis biedt", zo vermeldt het voorwoord.

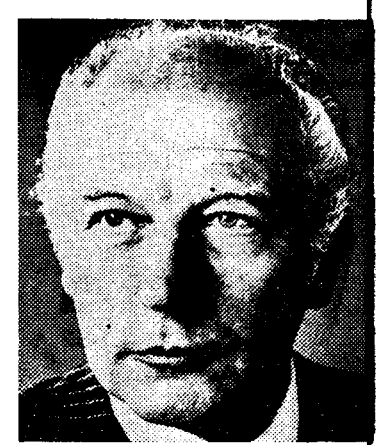
Onderwerpen die aan de orde komen zijn b.v. de stamboom van ons Koninklijk Huis; de verdeling van de staatsmacht in zijn drie componenten: wetgevende, rechtelijke en uitvoerende macht; de vrijheden, rechten en plichten van de Nederlandse burger; de Staten Generaal; het tot stand komen van een wet; de structuur van het Koninkrijk; de samenstelling en opbouw van onze bevolking; de bestuursstructuren van de lagere overheden; de rijksbegroting; de organisatie van de maatschappelijke gezondheidszorg, het bankwezen, de rechtspraak, het onderwijs, de sociale voorzieningen, de PBO e.d.

Verder komt nog een aantal internationale organisaties aan bod, zoals de NATO, de Benelux, de Europese gemeenschaporganen, de VN en zijn belangrijkste organen etc.

Ieder onderwerp wordt op één pagina van groot formaat (31 x 52) behandeld, voor de helft bestaande uit teksten, voor de andere helft uit een schematische voorstelling. Deze werkwijze verschaft snel enig inzicht in het betreffende onderwerp, hetgeen met name in het onderwijs zeer goed van pas kan komen. Een nadeel is misschien dat deze methode soms tot een wel zeer vereenvoudigd beeld leidt, zoals bij het onderwerp: Hoe een wet tot stand komt. De tamelijk ingewikkelde gang van zaken wordt in het schema wel wat al te simpel voorgesteld. Bovendien lijkt de Kamervoorzitter in het schema een speciale rol in deze toebedeeld die hij staatsrechtelijk niet heeft. Niettemin verdient deze poging moeilijke zaken toegankelijker te maken alle waardering. (prijs *f* 19,50).

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er: mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

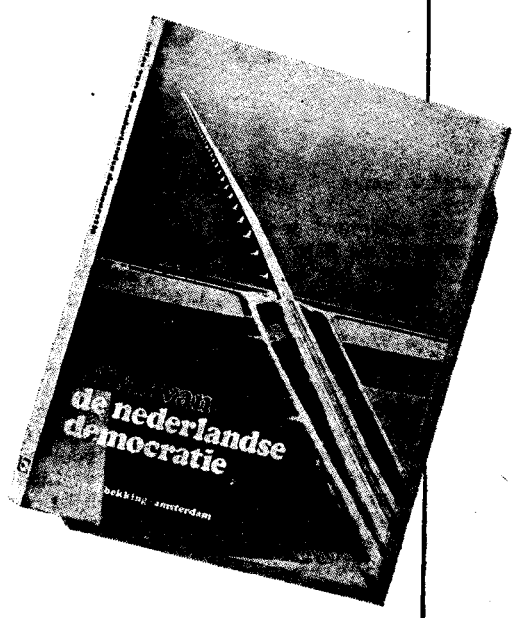

Aflossing van de wacht in West-Duitsland. Liberalen en socialiste kozen minister van buitenlandse zaken Walter Scheel (rechts) t nieuwe president van de Bondsrepubliek. Dezelfde combinatie aa vaardde kort daarop Helmuth Schmidt als opvolger van Bond kanselier Brandt, die het slachtoffer werd van de spionageactiv teiten van juist dat land waarmee dankzij Brandts optreden e nieuwe relatie leek te ontstaan.

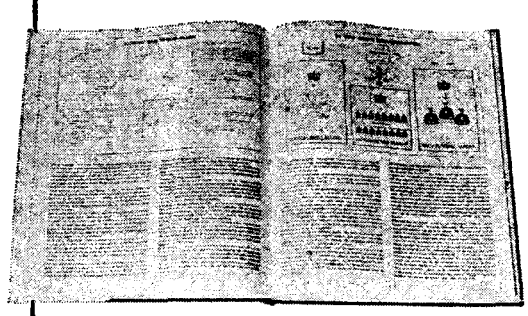
Het Koninkrijksoverleg bracht de premiers van Suriname en Nederlandse Antillen, Arron (links) en Evertsz, in ons land. Ov de tegengestelde opvattingen over de toekomstige onafhankelijkhe van beide Rijksdelen zal het laatste woord nog niet zijn gezeg Premier Den Uyl lijkt daar nogal bezorgd over.

atlas van
de nederlandse
democratie

De idee voor deze uitgave is gebaseerd op de toenemende vraag naar het wat en hoe van onze Nederlandse Democratie. Het wat en hoe is in dit gebonden boek als essentie opgenomen en in kaart gebracht.

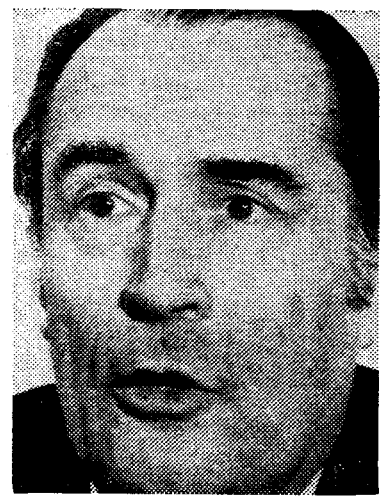
Onze democratie zit niet zo eenvoudig in elkaar. De tijd dat elk mens zelf rechtsprak over zijn medeburgers is al lang voorbij. Steeds meer taken zijn overgeheveld naar de overheid. Wij hebben regels aanvaard, waarnaar we ons ten opzichte van elkaar moeten gedragen om wanorde en verdrukking van de zwakkeren te voorkomen, zoals in goede democratie past. Met deze ‚Atlas' hopen de samenstellers een bijdrage te hebben geleverd aan de democratische vorming van de Nederlandse burger

Gebonden editie *f* 19,50

uitgeverij bekking
Koninginneweg 227, Amsterdam, tel. 720877

Speciaal voor Vrijheid en Democratie-lezers: gireer *f* 20,75 (*f* 19,50 en *f* 1,25 portokosten) op giro 67880 t.n.v. VVD — Den Haag en u ontvangt binnen enkele dagen dit boek thuis.

De presidentsverkiezingen in Frankrijk werden de spannendste sin vele jaren. De Onafhankelijke Republikein Valéry Giscard d'Estai (rechts) versloeg de socialist Mitterrand op het nippertje. De n geen anderhalf procent verschil tussen beiden maakt voor Europese gedachte een hemelsbreed verschil uit, zo is men buite Frankrijk algemeen van oordeel.

De verschrikkingen in het Midden-Oosten zijn nog niet ten eind De overval van Palestijnse extremisten op een school in het Israe sche Maälot bracht de Israëliërs er toe de dood van zestien scho kinderen te wreken door aanvallen op posities van de Palestijn verzetsstrijders in Libanon. Dat ook hierbij kinderen het slachtoff werden zoals in dit dorp bij de Libanese grens doet eens te me beseffen dat geen enkel wapengeweld tot een bevredigende oplossi kan leiden.

Prins Claus als voorzitter SNV

door mevrouw mr. A. Kappeyne van de Coppello, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Nederland kent als staatsvorm de constitutionele monarchie en als regeringsvorm de parlementaire democratie. De combinatie van beide brengt met zich mee dat er openlijk en onbevangen over de monarchale zijde van onze constitutie, de Kroon der Nederlanden, de koning en het Koninklijk Huis gesproken moet kunnen worden. Dat geldt ongeacht de houding die men ten aanzien van het Koningschap inneemt.

Krachtens haar beginselprogramma beschouwt de VVD als een van de onaantastbare staatskundige beginselen de onschendbaarheid van de koning. Dat beginsel is vastgelegd in artikel 55 der Grondwet, luidend: „De koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk." Het beduidt dat niet de koning doch de ministers ter verantwoording kunnen worden geroepen voor de gedragingen van de koning.

De ministeriële verantwoordelijkheid omvat het gehele staatsbestuur en beperkt zich tot het staatsbelang. Indien gedragingen van de koning het staatsbelang raken — en dat is ook denkbaar op het gebied van privéaangelegenheden — dan vallen zij onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Wat staatsbelang is maken de ministers in eerste aanleg zelf uit. Het kan voorkomen dat een dergelijk oordeel blijkt af te wijken van de opvattingen van de Tweede Kamer. Het hangt geheel van de Tweede Kamer af naarmate zij het geschilpunt belangrijk vindt, met welke politieke middelen zij het oordeel van de ministers wenst te corrigeren.

Gewoonterecht

Behalve artikel 55 van de Grondwet zijn er geen geschreven regels over de verhouding tussen de onschendbaarheid van het staatshoofd en de politieke ministeriële verantwoordelijkheid. Het constitutionele recht heeft zich op dit punt in de loop der jaren ontwikkeld als een soort van gewoonterecht.

Het gewoonterecht past zich gemakkelijker aan, is soepeler te veranderen dan het geschreven recht dat in Grondwet en wet is vastgelegd. Het geschreven recht dient uitdrukkelijk door een nieuwe formulering te worden vervangen. Het gewoonterecht kent een dergelijke formele wijzigingsprocedure niet en vergt daarom grotere nauwlettendheid: schijnbare subtiele verschuivingen kunnen achteraf uitgelegd worden als ingrijpende wijzigingen.

Het staatshoofd leest bij de jaarlijkse opening der Staten Generaal de Troonrede als regeringsstuk voor. Andere koninklijke uitingsvormen die tevoren de goedkeuring van het kabinet behoeven, zijn b.v. proclamaties, redevoeringen bij staatsbanketten en mededelingen aan publiciteitsmedia. In enge zin zou de ministeriële verantwoordelijkheid voor de koninklijke onschendbaarheid aldus kunnen worden uitgelegd dat de koning wel degelijk allerlei politieke uitspraken kan doen mits die door ministers gedekt worden, m.a.w. als ze toevallig in de ministeriële kraam te pas komen. Gelukkig wordt artikel 55 van de Grondwet in de praktijk niet zo eng uitgelegd, want anders zou de koning met politieke uitingen de speelbal kunnen worden van wisselende partijkleuren van opeenvolgende kabinetten.

Niet alleen bij de VVD maar ook bij andere partijen heerst de mening dat de koning, het symbool der nationale eenheid belichamend, boven de partijen behoort te staan en op geen enkele wijze zijn voorkeur, noch in het algemeen noch op incidentele controversiële punten, voor een bepaalde partij in het openbaar mag laten blijken. Dat is een regel van ongeschreven constitutioneel gewoonterecht die zeker al een eeuw van kracht is. Wat het staatshoofd privé zegt of welke zijn inbreng is in het regeringsbeleid, onttrekt zich aan de openbare waarneming. De eenheid van de Kroon (is koning en ministers) wordt naar buiten toe gewaarborgd.

Andere leden

Over onschendbaarheid van de andere leden van het Koninklijk Huis (het vraagstuk wie leden van het Koninklijk Huis zijn en of dat wettelijk zou moeten worden bepaald, laat ik hier buiten beschouwing) zwijgt de Grondwet. Ze worden geacht niet-onschendbaar te zijn en men kan zich afvragen of zij onder de ministeriële verantwoordelijkheid vallen. Een directe verantwoordelijkheid is er niet. De ministeriële verantwoordelijkheid omvat het gehele staatsbestuur en het doen en laten van alle burgers. De relatie evenwel waarin leden van het Koninklijk Huis staan tot het staatshoofd brengt mee dat hun gedragingen eerder dan die van gewone burgers het staatsbelang raken, omdat ze relevant kunnen zijn voor het hooghouden van de monarchie en het aanzien van het Koningshuis.

Dientengevolge kan men spreken van een afgeleide, indirecte ministeriële verantwoordelijkheid die minder zwaar drukt naarmate de afstand van het betreffende lid van het Koninklijk Huis tot de Kroon groter is. De ministers zijn dan ook niet, zoals bij de koning, verantwoordelijk voor het doen en laten van de overige leden van het Koninklijk Huis zelf; ze zijn wel verantwoordelijk voor hun eigen preventieve dan wel repressieve optreden met betrekking tot gedragingen van leden van het Koninklijk Huis. Als de ministers menen dat die gedragingen het staatsbelang schaden, kunnen zij b.v. de koning vragen invloed uit te oefenen om die gedragingen te voorkomen of te doen ophouden.

Door de indirecte ministeriële verantwoordelijkheid wordt aan de niet-onschendbare leden van het Koninklijk Huis een grotere vrijheid gegund de eigen mening te uiten en deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. Wanneer een kabinet of een minister een lid van het Koninklijk Huis in een publieke functie benoemt, ontstaat er een dubbele ministeriele verantwoordelijkheid: 1e. zij is direct voor zover het de benoeming betreft; 2e. zij is indirect ten opzichte van de gedragingen van het lid van het Koninklijk Huis in die functie.

Terughoudendheid

Terughoudendheid in het ontwikkelen van politieke activiteiten of in het betrokken raken bij politiek controversiële aangelegenheden is een maatstaf die in de gewoonterechtelijke praktijk ook wel degelijk ten aanzien van niet-onschendbare leden van het Koninklijk Huis werd gehanteerd. Prof. Oud verweet in 1954 tijdens een interpellatie over het liftverbod voor militairen de toenmalige minister van defensie Staf, dat deze zich mede beriep op een advies van de inspecteur-generaal, prins Bernhard. In 1962 gaf minister-president De Quay niet toe aan drang uit militaire kringen de inspecteur-generaal een bezoek te laten brengen aan Nederlandse militairen op Nieuw-Guinea, die op dat moment in gevechten met Indonesische militairen verwikkeld waren. De politieke aspiraties van de Prins de Borbon en de wens van prinses Irene reeds vóór de huwelijksvoltrekking in het politieke werk van haar toekomstige echtgenoot te delen speelden een doorslaggevende rol bij de beoordeling van het staatsbelang, dat in 1964 door het huwelijk van prinses Irene werd geraakt.

Twijfel

Onlangs heeft de VVD-fractie eerst aan minister Pronk en vervolgens aan minister-president Den Uyl vragen gesteld over de benoeming van prins Claus tot voorzitter van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers. Er was twijfel gerezen aan de juistheid van het beleid binnen die stichting en minister Pronk mocht geacht worden die twijfel te kennen op het moment van de benoeming.

Minister Pronk vergeleek bij het mondelinge vragenuurtje de benoeming met die van prins Claus tot voorzitter van de Nationale Ontwikkelingsstrategie (door minister Udink onder het kabinet-De Jong) en zei dat prins Claus niet gevrijwaard zou moeten worden van publieke functies, waarbij eventueel in de toekomst politieke controversiële aspecten aan de orde zouden kunnen komen.

Het schriftelijke antwoord van minister-president Den Uyl was iets voorzichtiger. Het voorkomen van de activering der indirecte ministeriële verantwoordelijkheid wordt afgewogen tegen de vrijheid van handelen, inbegrepen het aanvaarden en uitoefenen van publieke functies. Waar de grens ligt, wordt niet aangegeven en zonder enige nadere argumentatie wordt het voorzitterschap naar de „vrije sector" toegeschoven. Tevens wordt aangehaakt bij het regeringsstandpunt in vorige kabinetsperiodes, dat aan de niet-onschendbare leden van het Koninklijk Huis de toegang tot openbare functies en ook een zekere mate van bewegingsvrijheid in de uitoefening van die functies niet kan worden ontzegd. „Zij (de regering) is er zich steeds van bewust geweest dat hiermede enig risico wordt aanvaard, aangezien geen publieke functies denkbaar zijn, waarbij *naar de recente ervaring bewijst,* het aan de orde komen van politieke controversiële kwesties is uitgesloten."

Verdraaiingen

In de beide antwoorden hebben enige verdraaiingen plaats gehad die de indruk moeten helpen wekken dat het regeringsstandpunt kabinetten lang tot en met Den Uyl ongewijzigd zou zijn gebleven:

1. Prins Claus werd tot voorzitter van de Nationale Ontwikkelingsstrategie benoemd toen deze commissie nog uitsluitend ten doel had het geven van voorlichting over ontwikkelingshulp en niet, zoals later het adviseren over subsidies. D'n taakwijziging was voor de VVD-fractie destijds aanleiding voor te stellen de commissie op te heffen.

2. Er ligt een duidelijk verschil in benadering tussen b.v. een schriftelijk antwoord van Biesheuvel naar aanleiding van het voorzitterschap der commissie „dat in ons constitutioneel bestel dient te worden vermeden, dat leden van het Koninklijk Huis betrokken raken bij controversiële kwesties" en het door Den Uyl „aanvaarden van enig risico, aangezien geen politieke functies denkbaar zijn, waarbij ..... het aan de orde komen van politiek controversiële kwesties geheel is uitgesloten."

3. Een heel sterk staaltje vormt wel de constatering langs de neus weg dat de recente ervaring dat risico bewijst. Het aan de orde komen van politieke controversiële kwesties was op het moment van de benoeming van prins Claus tot voorzitter van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers voor minister Pronk niet een vaag risico, maar een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid.

Staatsbelang

Het gevaar van het accepteren van deze verschuiving van enerzijds het bewust vermijden van betrokkenheid in politiek controversiële kwesties naar het anderzijds nimmer geheel uitgesloten achten van die betrokkenheid, ligt in het mogelijke verlies van het aureool van „boven de partijen te staan" dat het Koninklijk Huis nu nog draagt. Die onpartijdigheid te garanderen acht de VVD principieel een staatsbelang. Juist om de positie van prins Claus als lid van het Koninklijk Huis, en als echtgenoot van de vermoedelijk toekomstige draagster van de Kroon, constitutioneel te ondersteunen, stelde de VVD-fractie vragen over het voorzitterschap van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers: niet uit voorbarigheid, doch opzettelijk reeds in dit stadium om de discussie over een belangrijk constitutioneel aspect niet te laten verwarren door een inhoudelijke beoordeling van politieke uitspraken, waartoe de vervulling van dat voorzitterschap kan nopen.

Prins Claus tijdens zijn installatie op 14 maart 1974 als voorzitter van de SNV. Links minister Pronk, rechts de toen waarnemend voorzitter Van Kampen.

Onze redacteur drs. C. H. Jansen besluit zijn reeks artikelen gewijd aan de verkiezingsresultaten van 1948-1974 met een beschouwing over de relatie tussen deze resultaten en de naoorlogse kabinetten.

Verkiezingsbalans van 26 jaar (III)

De VVD heeft na de Tweede Wereldoorlog zowel als regeringspartj als oppositiepartij gemiddeld de beste verkiezingsresultaten bereikt van alle partijen. Dit blijkt als we de uitslagen bestuderen die in het vorige nummer in een uitvoerig overzicht gegeven zijn. De VVD nam tussen 1948 en 1972 zeven maal deel aan een kabinet. Bij de verkiezingen die volgden op een regeringsperiode of die tijdens een dergelijke periode werden gehouden, boekte de partij vijf maal winst en twee maal verlies en behaalde zij een gemiddelde winst van 0,4 pct. Dat moge niet veel lijken, maar de andere partijen die in genoemd overzicht vermeld worden, PvdA, KVP, ARP en CHU, gaan in diezelfde tijd allemaal achteruit. Verhoudingsgewijs, dus uitgaande van de gemiddelde omvang van de partij, was het verschil nog groter.

	gemiddeld percentage	rekening houdend met gemiddelde omvang v. partij
PvdA	—0,6	—2,4
KVP	—0,9	—3,5
ARP	—0,2	—2,3
CHU	—0,3	—4,4
VVD	+0,4	+3,3

Zoals blijkt komt de CHU er als regeringspartij verhoudingsgewijs het slechts af, gevolgd door de KVP. Ook als oppositiepartij heeft de VVD het zoals gezegd niet slecht gedaan:

	gemiddeld percentage	rekening houdend met gemiddelde omvang v. partij
PvdA	+0,5	+2
KVP	—	—
ARP	—0,5	—5,3
CHU	+0,3	+3,7
VVD	+0,7	+7,3

Van de KVP zijn uiteraard geen cijfers te geven, omdat deze partij aan alle naoorlogse kabinetten heeft deelgenomen. ARP en CHU waren in de hier besproken periode ieder drie maal in de oppositie, de VVD en de PvdA ieder zevenmaal. De ARP heeft het er in de oppositie blijkbaar aanzienlijk slechter afgebracht dan als regeringspartij. Het grootste verschil tussen de als oppositie- en regeringspartij geboekte resultaten werd verhoudingsgewijs door de CHU geregistreerd. Door elkaar werden de volgende resultaten bereikt:

	gemiddeld percentage	rekening houdend met gemiddelde omvang v. partij
PvdA	—0,06	—0,2
KVP	—0,9	—3,5
ARP	—0,3	—2,9
CHU	—0,2	—2,6
VVD	+0,6	+5,1

De VVD is dus de enige partij die de periode 1948-1972 met winst is uitgekomen. Zelfs als we de uitzonderlijk hoge score van 1972 niet meerekenen, zou de partij met een gewogen gemiddelde van 2,3 nog boven de andere uitkomen.

Reactie op kabinet:	Beel	Drees/Van Sch.	Drees I	Drees II	Drees II	Drees III	Beel (interim)	De Quay	De Guay	Cals	Zijlstra (int.)	De Jong	De Jong	Biesheuvel
	1948* TK	1950 PS	1952 TK	1954 PS	1956 TK	1958 PS	1959 TK	1962 PS	1963 TK	1966 PS	1967 TK	1970 PS	1971 TK	1972** TK
KVP	+0,2	+0,6	—2,9	+2,8	+0,2	+1,2	—1,3	+0,8	—0,5	—1,8	—3,6	—2,3	—2,3	—4,2
PvdA	—2,7	+0,1	+3,3	+0,4	+3,3	—4,1	*+1,8*	*—0,5*	*—1,9*	—4,6	*+0,1*	*—0,3*	*+1,4*	*+2,8*
ARP	*+0,3*	*—0,8*	*—1,1*	—0,6	—0,8	—0,5	0,0	+0,3	+0,2	*+0,7*	*—1,2*	+0,3	—2,1	—1,5
CHU	*+1,4*	+1,3	—1,6	+0,8	—1,3	+0,6	—0,9	—0,6	—0,1	—0,4	+1,6	—0,7	—0,6	+0,2
VVD	*+1,5*	+0,6	+0,3	*0,0*	*0,0*	*+2,6*	*+0,8*	—2,2	+0,3	*—0,3*	*+0,7*	+1,4	—1,7	+4,0
Totaal regeringspartijen	—2,5	+2,6	—0,9	+3,4	+1,4	—2,8	—2,2	—1,7	—0,1	—6,8	—2,0	—1,3	—6,7	—1,5

*) in vergelijking met TK 1946
**) DS '70 —1,1

Het een en ander valt af te leiden uit het hierboven afgedrukte overzicht van de verlies- en winstcijfers in periodes dat een partij aan de regering deelnam of juist had deelgenomen óf in de oppositie was (cursief in de tabel). De som van de winst- en verliescijfers van de regeringspartijen toont aan dat er slechts drie maal positieve cijfers uit de bus zijn gekomen (1950, 1954 en 1956). Wat verder opvalt is dat de verliezen van de regeringspartijen na 1959 niet meer aan de „historische" partijen die op dat moment in de oppositie zijn, ten goede komt. Het aandeel van de vijf partijen in het totale kiezersbestand daalt dan ook van 91,7 pct. op het hoogtepunt in 1959 tot 71,8 pct. in 1971. Daarna zijn deze partijen weer in stijgende lijn en bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten in 1974 kwamen ze weer op 79,8 pct. De vlucht naar de kleinere en incidentele oppositiepartijen leek voorlopig voorbij.

Men kan in de periode 1948-1972 spreken van een aantal „omslagmomenten" wanneer de confessionele partijen overgaan van een samenwerking met de VVD op die met de PvdA of omgekeerd en het is de vraag of dat puur naar de cijfers bekeken logische momenten zijn. De eerste omslag kwam in 1952 toen de VVD uit het kabinet verdween. De verkiezingen van 1952 waren voor de PvdA inderdaad het gunstigst verlopen zodat van enige logica in deze sprake zou kunnen zijn. De tweede omslag volgde op de Provinciale Statenverkiezingen van 1958, die voor de PvdA buitengewoon ongunstig verliepen en die de VVD een flinke winst brachten. Via het interimbewind van het kabinet-Beel komt het dan tot een samengaan tussen de confessionelen en de VVD onder premier De Quay. In 1963 wordt dit kabinet afgelost door dat van Marijnen. Zonder dat nieuwe verkiezingen daar aanleiding toe gaven verdween dit kabinet en deze vorm van samenwerking om plaats te maken voor het kabinet-Cals, een omslag die nauwelijks enige logica te bieden heeft. De eerstvolgende verkiezingen, die van 1966, boden deze combinatie geen enkel perspectief, integendeel en de KVP forceerde een breuk die weer uitmondde in een regeringscombinatie van VVD en confessionelen. De VVD boekte daarna in 1970 weliswaar winst, maar de combinatie als zodanig verloor iets aan kracht. Funest werd dit echter pas in het volgend jaar toen de coalitie 6,8 pct. en de meerderheid verloor. Een nieuwe omslag zou in de lijn der verwachtingen gelegen hebben, maar die bleef nog even uit. De volgende verkiezingen — van 1972 — bevestigden de uitslag van '71 geenszins, integendeel de VVD behaalde een winst van 4,0 pct. en een koersverandering leek minder logisch geworden, zij het dat de meerderheid in de Tweede Kamer van de coalitie van '71 tot één zetel was gedaald en DS '70, die voor een nieuwe meerderheid had moeten zorgen, tussentijds uit de boot was gestapt. Dat de logica echter niet veel been heeft om op te staan als het om politiek gaat, bleek toen de omslag er wel degelijk kwam en het kabinet Den Uyl het licht zag. Ten aanzien van de vraag in hoeverre verkiezingsuitslagen invloed hebben op de kabinetsformatie kan de conclusie luiden dat dat in enkele aanwijsbare gevallen zeker zo is, maar dat in een aantal andere gevallen kabinetscrisis en -formaties ontstaan zonder dat de kiezer er bij te pas komt.

Kabinetsbeleid

Een andere vraag is of zonder meer gesteld kan worden dat er verband bestaat tussen het gevoerde kabinetsbeleid en de verkiezingsuitslagen. Zo zijn de verliezen van de confessionele partijen voor een goed deel toe te schrijven aan voortschrijdende deconfessionalisering, behalve misschien in 1967 toen het bedroevende resultaat voor de KVP duidelijk op rekening kwam van de politiek („de nacht van-Schmelzer"), en in 1967 en 1972 toen de resultaten van de ARP konden worden toegeschreven aan het image van resp. Zijlstra en Biesheuvel. Verder wijst een onderzoek van drs. A. M. Overste (Intermediair, 20 juli 1973) uit, dat de kiezers van de confessionele partijen zich eerder door traditie en geloof laten leiden bij hun keuze dan door politieke issues. De kiezers die zich hebben losgemaakt van de KVP hebben slechts voor ongeveer één kwart in een andere partij een vast tehuis gevonden. De rest is gaan behoren tot de „zwevende kiezers", die zwalken van partij naar partij, zonder oog voor politiek op langere termijn en zeer gevoelig voor modeverschijnselen, of gemakkelijk geneigd maar helemaal thuis te blijven.

En wat de niet-confessionelen betreft, zij zijn ook niet zonder geloof al noemen we het dan liever beginselen. Bij de progressieve kiezer speelt dat nog altijd voor 61 pct. een rol bij zijn keuze, zoals uit het onderzoek van drs. Overste blijkt. De score is voor de VVD-stemmers lager: 47 pct.; die laten zich wellicht meer leiden door een pragmatische politieke aanpak. Vreemd doet het dan toch weer aan dat in 1972 nog altijd 17 pct. zijn stem op de VVD uitbracht, „uit protest tegen de politiek van de regering", hoewel de VVD deel van die regering uitmaakte.

Sinds in 1967 de kiezersonderzoeken op gang zijn gekomen, is duidelijk geworden dat winsten en verliezen van partijen in het geheel niet altijd onderling „verrekenbaar" zijn. Vroeger stelde men dat een partij won van de verliezer, nu is duidelijk dat de winst hoogstens een batig saldo is van winst en veries, die elkaar soms ook opheffen. Zo verloor de VVD in 1967 aan de KVP evenveel stemmen als zij van deze partij won. Op het waarom van al die bewegingen geven de onderzoekingen nauwelijks of slechts zeer in het algemeen antwoord. Volgens Overste is 40 pct. van de kiezers één week voor de verkiezingen er nog niet zeker van hoe hij zijn stem zal uitbrengen.

Economie

De factoren die uiteindelijk de keuze van de kiezers bepalen zijn niet altijd duidelijk aan te geven, en zijn dikwijls niet zo voor de hand liggend als wel wordt aangenomen: het beleid van een bepaalde minster, een nationale kwestie. Vrijwel zeker is dat economische factoren een belangrijke rol spelen. Zeker in de eerste tien, twaalf jaren van de hier behandelde periode geeft de economische situatie een belangrijke aanwijzing voor de kiezersgunst. De kabinetten onder Drees, die althans naar buiten sterk het stempel van de PvdA droegen, profiteerden in de jaren '54-'56 van de hoogconjunctuur. Toen de omslag kwam en er maatregelen ter beperking van de bestedingen noodzakelijk bleken, wreekte zich het idee dat de PvdA de dienst in de regering uitmaakte en moest de partij in 1958 een gevoelige klap incasseren. De onrust aan de linker zijde die niet meer zoals het Sociaal-democratisch Centrum rustig afgeschreven kon worden, maar zich in een nieuwe partij (de PSP) manifesteerde, inspireerde de partij tot een links actieprogramma dat de KVP van zich deed vervreemden en leidde tot de breuk in de coalitie in hetzelfde jaar. Ook de slechte resultaten voor de regeringspartijen in 1971 zijn waarschijnlijk terug te voeren op een verslechterende economische situatie. Maar sinds 1966 zijn er ook andere factoren die tot het verlies van de „historische" partijen leidden. Wat rond dat jaar steeds vaker „onbehagen", „onduidelijkheid" e.d. genoemd wordt uit zich in het verwerpen van oude gezagsnormen en gevestigde partijen. Een afwisselende reeks partijtjes profiteert van deze stemming. Het kabinet Cals was hiervan een van de eerste slachtoffers. En verder droeg zoals gezegd de deconfessionalisering er het zijne toe bij, blijkbaar nog verhaast door het optreden van KVP-leider Schmelzer in de naar hem genoemde nacht. Het is hier niet de plaats om dieper op de oorzaken en gevolgen van verkiezingswinsten en -verliezen en kabinetsformaties in te gaan, maar een dergelijke studie zou zeker de moeite waard zijn.

Forse schoten

VERVOLG VAN PAGINA 1

wijzen hoezeer wij daarin gelijk hadden en hebben. Natuurlijk denken KVP en ARP niet precies hetzelfde over alle onderdelen van het defensiebeleid als de VVD. Ten tijde van de informatieperiode van de heer Ruppert is gebleken, dat de VVD het noodzakelijk achtte meer gelden voor de defensiebegroting ter beschikking te stellen dan de confessionelen op dat moment nodig vonden. De nota die de defensiecommissie van onze partij kortgeleden heeft gepubliceerd —een goed gefundeerd en een kwalitatief uitstekend werkstuk, zie ook pag. 3 — zal zeker ook niet op alle onderdelen door KVP en ARP worden onderschreven. Maar de teneur en de filosofie, die uit de nota spreken, zijn wel dezelfde als de overwegingen, die in confessionele kring op het punt van de defensie opgeld doen.

De heer Andriessen zei in het reeds eerder genoemde radioprogramma dat het er vooral om gaat, dat Nederland in het verband van de NATO een behoorlijke defensie-inspanning blijft leveren. De heer Andriessen en ik zijn het er over eens, dat Keerpunt-'72 dat niet mogelijk maakt.

Voor de zoveelste keer in de nog maar korte regeerperiode van het kabinet-Den Uyl staan KVP en ARP voor het blok. Of zij gaan wederom door de knieën en accepteren een uitgavenpeil voor de defensiebegroting, dat in de lijn ligt van „Keerpunt-'72", of zij houden vast aan hun eigen programma en aan de beloften, die zij aan de kiezers hebben gedaan.

Doen zij dat laatste, dan houdt dat het risico van een uiteenspatten van de huidige regeringscoalitie in zich. ARP-fractievoorzitter Aantjes heeft op een partijraadsvergadering van de ARP op zaterdag 18 mei j.l. gezegd dat alleen bij een keus voor het op peil houden van de conventionele bewapening het kabinet-Den Uyl kan rekenen op de voortgezette steun van de ARP-fractie. Hij stelde dat het NAVO-bondgenootschap en het gezag van Nederland daarbinnen niet mogen worden aangetast. De VVD hoopt dat ARP en KVP voet bij stuk zullen houden. De voor de veiligheid en toekomst van ons land zo essentiele defensiekracht binnen het bondgenootschap van de NAVO mag niet worden verzwakt.

Binnenkort zal de defensienota van het kabinet aan de Kamer worden toegezonden. Kranteberichten hebben laten doorschemeren dat de confessionele ministers er in de ministerraad onderdoor zouden zijn gegaan. Datzelfde zou ook gelden voor de ministers Van der Stoel en Vredeling. Alleen de definitieve inhoud van de defensienota, op te stellen na NAVO-consultatie, kan ons uitsluitsel geven over de vraag of dat werkelijk zo is. Duidelijk is in ieder geval dat de ministers Van der Stoel en Vredeling door de druk die op hen wordt uitgeoefend vanuit hun eigen partij, door het wijken daarvoor van de heer Van Thijn en door het gebrek aan steun dat zij in deze zaak van de minister-president krijgen, in een buitengewoon moeilijke — haast geïsoleerde — positie zaten en zitten.

Over enige tijd is het woord aan het parlement. De Kamerfracties van ARP en KVP kunnen dan waar maken wat hun beider fractievoorzitters hebben gezegd. Wanneer zij vast houden aan hun beloften kunnen zij op onze steun rekenen.

H. WIEGEL

Regering, parlement en kiezers (7)

Het parlementaire enquêterecht

Bij de Thorbeckiaanse herziening van de Grondwet, in 1848, is ook het parlementair enquêterecht in onze hoogste staatswet verankerd. Men vindt dat thans in artikel 105 heel sober vermeld: „Beide Kamers hebben, zowel ieder afzonderlijk als in verenigde vergadering, het recht van onderzoek (enquête), te regelen door de wet." Toen dit in de Grondwet werd opgenomen, was de tekst trouwens nog soberder, want toen was het alleen de Tweede Kamer, welke dit recht kreeg toebedeeld. Bij de eerstvolgende wat grotere herziening van de Grondwet, welke pas dertig jaar later plaatsvond (een groot compliment voor Thorbeckes schepping!), hebben ook de Eerste Kamer en de verenigde vergadering van beide Kamers deze bevoegdheid met zoveel woorden gekregen.

De wet tot nadere regeling van het parlementaire enquêterecht is geworden de nog steeds bestaande (zij het enige malen iets gewijzigde of aangevulde) „Wet ter regeling van het recht van onderzoek (enquête)" van 1850. Het zwaartepunt ligt in feite niet in de Grondwetsbepaling, maar in deze nadere wettelijke regeling. Immers, dat het parlement het recht heeft iets te onderzoeken, was en is eigenlijk vanzelfsprekend. Op grond van die nu met zoveel woorden in de Grondwet gewaarborgde bevoegdheid, kon daarna echter gemakkelijk bij de wet de verplichting worden voorgeschreven om aan oproepen tot getuigen gevolg te geven en op vragen te antwoorden.

In het algemeen dient het (reeds behandelde) interpellatie- en vragenrecht om van een minister of van de Regering inlichtingen te krijgen over bepaalde kwesties of situaties. Er kunnen echter — bij hoge uitzondering — redenen of omstandigheden zijn, die het volgens de Kamer wenselijk of noodzakelijk maken dat zij zich zelf, onafhankelijk van de minister of regering, omtrent bepaalde feiten of toestanden op de hoogte stelt. Daarvoor kan dan de parlementaire enquête dienen. Het voorstel daartoe gaat dan uit van een of meer Kamerleden, maar het besluit daartoe moet uiteraard door de Kamer(meerderheid) worden genomen. Deze beslist na een vooronderzoek van het (schriftelijk toegelichte) voorstel als bij een wetsontwerp: na uitwisseling van een voorlopig verslag en een memorie van antwoord. Het voorstel moet een nauwkeurige omschrijving geven van het onderwerp van het onderzoek en, zo mogelijk, de namen van getuigen en deskundigen, die men zou willen horen. Wanneer de Kamer tot het instellen van een enquête besluit, bepaalt zij het aantal leden, waaruit de enquêtecommissie zal bestaan èn het aantal leden dat ten minste tot het afnemen der verhoren wordt vereist. De Kamervoorzitter zorgt vervolgens voor de plaatsing van het besluit tot het houden van de enquête en van de genoemde bijzonderheden, in de Staatscourant.

Verplichtingen

Er bestaat een opkomst- en antwoordplicht voor getuigen en deskundigen, die onder ede kunnen worden gehoord. In verband met de hieronder nog nader te bespreken parlementaire enquête regeringsbeleid 1940-1945, is in maart 1948 een wijziging van de Enquêtewet tot stand gebracht. Daarbij werd het o.a. mogelijk gemaakt, ministers en oud-ministers te ondervragen over in de ministerraad gevallen beslissingen en over de gronden, waarop die beslissingen rusten. Voor het overige geldt te allen tijd voor ministers, dat zij slechts die inlichtingen verstrekken, waarvan het verlenen niet strijdig kan worden geacht met het belang van de Staat. En ook hier gelden de bestaande ambts- of beroepsgeheimen. Voor ambtenaren of militairen zal de desbetreffende minister dan echter wel de juistheid van een eventueel beroep op een ambtsgeheim moeten bevestigen. In het algemeen kan echter in ieder geval gezegd worden, dat een parlementaire enquêtecommissie, desnoods met wettelijke sancties, heel wat gewenste inlichtingen kan loskrijgen.

Overeenkomstig haar karakter, is deze uitzonderlijke parlementaire bevoegdheid ook slechts in uitzonderlijke gevallen gehanteerd of anders door een Kamermeerderheid afgewezen.

Het gewicht van de wèl gehouden of te houden enquêtes kan daardoor slechts toenemen. Gedurende de honderdjarige periode 1850 (toen de Enquêtewet werd ingevoerd) tot 1950 liepen er bijna evenveel enquêtevoorstellen stuk als dat er enquêtes gehouden werden. Er werden in die periode namelijk acht voorstellen tot het houden van een parlementaire enquête in de Tweede Kamer verworpen of ingetrokken en negen van dergelijke voorstellen aanvaard. De Eerste Kamer heeft van deze bevoegdheid nooit gebruik gemaakt.

Tot de belangrijkste der gehouden parlementaire enquêtes behoren stellig de laatste twee uit de rij van acht, waar ondertussen wel een „enquêteloze" periode van zestig jaar tussen is gelegen.

De eerste van die twee betreft de in mijn vorige artikel (over het initiatiefrecht) reeds genoemde, op initiatief van de toenmalige liberaal mr. Sam van Houten in 1886/87 gehouden enquête omtrent de vrouwen- en kinderarbeid en de toestand in fabrieken en werkplaatsen. Dit geeft mij tevens gelegenheid, een onnauwkeurigheid in mijn vorige artikel te herstellen. Het daar genoemde initiatief van Van Houten kwam niet na de enquête, maar ging daaraan vooraf. Van Houtens Wet op de kinderarbeid, waarbij kinderarbeid beneden de 12 jaar verboden werd, dateert van 1874 en kan inderdaad in feite gelden als onze eerste sociale wet. De

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het zevende artikel over dit onderwerp van zijn hand.

een breder terrein omvattende enquête, welke eveneens op zijn initiatief werd gehouden, is een besluit van de Tweede Kamer van oktober 1886 geweest.

Regeringsbeleid '40-'45

De laatstgehouden parlementaire enquête is die, waartoe de Tweede Kamer in november 1947 besloot op initiatief van het toenmalige lid mr. Van der Goes van Naters (PvdA). De overweging was, dat de jaren 1940-1945, gedurende welke de regering naar Engeland was uitgeweken, een parlementloze periode vormden, althans een periode, waarin de parlementaire controle niet kon werken. Om dit „parlementaire vacuum" althans achteraf toch te vullen, werd besloten tot het houden van een parlementaire enquête naar het beleid der opvolgende kabinetten in die periode, sedert de Duitse inval in Nederland van 10 mei 1940 en de oorlog met Japan, alsmede naar het daaraan voorafgegane beleid, voor zover dit onmiddellijk verband hield met de gebeurtenissen in deze periode. Kortheidshalve besloot de ingestelde commissie zich te noemen: „Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940-1945." Zij bestond uit negen Kamerleden (en evenveel plaatsvervangers) en heeft zich voor de verhoren onderverdeeld in subcommissies, ieder bestaande uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden. De eerste voorzitter van deze enquêtecommissie was — tot hij in 1952 als minister van justitie toetrad tot het derde kabinet-Drees — de socialist mr. L. A. Donker. Zijn opvolgers waren achtereenvolgens de socialist J. Schilthuis en de KVP-er Th. D. J. M. Koersen.

De fracties van de PvdA en de KVP hebben ieder twee leden voor deze enquêtecommissie afgestaan, de ARP, de CHU, de Partij van de Vrijheid (later: VVD), de CPN en de SGP elk één lid. De latere minister drs. H. A. Korthals heeft voor de PvdA/VVD de volle negen jaren dat de Enquêtecommissie gewerkt heeft, daarin zitting gehad; eerst als gewoon lid, later tevens als vice-voorzitter. Toen het instellingsbesluit werd genomen, heeft niemand voorzien dat de commissie voor zulk een immense, langjarige taak werd geplaatst. Maar wie het resultaat in zijn boekenkast heeft staan, kan achteraf deze lange duur zeer wel begrijpen. In niet minder dan negentien boeken van groot folioformaat zijn de successievelijk verschenen acht delen van het rapport der Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940-1945 opgenomen. Van 17 februari 1948 tot 17 juli 1956 zijn 1250 getuigen en deskundigen gehoord, aan wie in totaal ruim honderdduizend vragen zijn gesteld. Het rapport omvat, als gezegd acht delen, waarvan 4228 bladzijden verslagen, 8656 bladzijden verhoren en 1984 bladzijden bijlagen. Vooral ook de stenografische verslagen der verhoren vormen een schat aan bronnenmateriaal voor historici, politici en voor geïnteresseerden in staatsrechtelijke en volkenrechtelijke problemen, zoals die met name in oorlogsomstandigheden kunnen rijzen.

Op 12 december 1956 besloot de Tweede Kamer op unaniem advies van de Enquêtecommissie zelf, bij meerderheid van stemmen (76 tegen 24) de werkzaamheden der commissie als geëindigd te beschouwen. Dat dit eindbesluit niet met algemene stemmen werd genomen kwam doordat de commissie haar aanvankelijk gedachte taak ten slotte niet geheel tot een einde had gebracht. Het besluit hield namelijk in dat alsnog werd afgezien van het doen van een onderzoek naar hetgeen zich in het bijzonder in de maanden augustus — december 1945 had afgespeeld met betrekking tot wat kan worden samengevat als de „Indonesische kwestie." De belangrijkste overweging was, dat talrijke getuigen die men had willen horen niet meer in leven waren en dat het bovendien in de loop der jaren blijkens de bij de verhoren opgedane ervaringen voor talrijke getuigen steeds moeilijker was geworden om zich precies te herinneren wat er destijds was gebeurd of door bepaalde personen was gedaan of gezegd. Overigens zijn in het laatstverschenen deel toch nog vier hoofdstukken van bijna 300 bladzijden aan het beleid met betrekking tot Indonesië gewijd.

Andere methode

In de zestig jaren tussen 1886/87 en 1946/47 is dus geen parlementaire enquête gehouden, al zijn daar wel enkele voorstellen toe gedaan. Men heeft in die tijd echter wel enige malen een enigszins andere methode toegepast. De methode namelijk om bij speciale wet aan een staatscommissie het instellen van een enquête op te dragen. Dat geschiedde bij voorbeeld in 1890, toen een staatscommissie bij de wet opdracht kreeg, door een enquête materiaal te verzamelen ter beoordeling van de noodzakelijkheid van aanvulling der sociale wetgeving. In oktober 1918 werd bij de wet de z.g. „Crisis-Enquêtecommissie" ingesteld, met opdracht een enquête te houden naar hetgeen tijdens de toestand van oorlogsgevaar terzake van de voorziening van het land met levensbehoeften en ter ondersteuning van landbouw, nijverheid en handel had plaatsgevonden. Ook deze commissie kreeg bijzondere bevoegdheden en ingezetenen en ambtenaren werd de verplichting tot antwoorden opgelegd. Een aantal bepalingen van de (algemene) Enquêtewet van 1850 werd mede van toepassing verklaard.

De Kamer zelf kan óók een commissie instellen zonder dat deze het formele karakter van een enquêtecommissie draagt.

Een dergelijke figuur deed zich voor in 1933, toen de Tweede Kamer besloot een onderzoek in te stellen naar „de feiten, welke, in verband met de NV Spoorhout en het grondbaggerbedrijf te Linne, in de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling over de begroting van 1934 waren naar voren gekomen." Tot deze categorie zou men ook kunnen rekenen de Commissie-Van Poll, gevormd door leden van de Eerste en Tweede Kamer, welke in 1946 naar Nederlands-Indië is gegaan, ten einde de situatie daar op te nemen en daarover rapport aan de Staten-Generaal uit te brengen.

Laatste ontwikkelingen

In januari 1969 hebben de Tweede-Kamerleden drs. J. M. Aarden en drs. P. J. Janssen, van de toenmalige „groep-Aarden" (later: PPR) nog een officieel voorstel ingediend tot het houden van een parlementaire enquête naar „concentraties, zoals die in het Nederlandse bedrijfsleven in de jaren 1964 tot 1968 tot stand zijn gekomen door fusies en andere vormen van samenwerking." Directe aanleiding daartoe vormden de bekende visioenen van de heer Mertens omtrent de „tweehonderd machtigen", die in Nederland het economische leven zouden beheersen. De Kamermeerderheid kon de dwingende noodzaak tot zulk een enquête echter niet zien en was tevens van oordeel, dat een dergelijk onderzoek het werk van de desbetreffende (op fusies betrekking hebbende) interdepartementale en SER-commissies zou doorkruisen. Zij verwierp het voorstel met 49 stemmen voor, doch 73 stemmen tegen. Met de PPR stemden alleen voor de PvdA, de CPN, de PSP en D'66.

In dezelfde kringen als die bovengenoemd enquêtevoorstel steunden, is ondertussen een duidelijk streven kenbaar om de enquête te „populariseren" en daar het uitzonderlijke karakter aan te ontnemen. Op een congres van — voornamelijk — politicologen hebben de Tweede-Kamerleden mr. E. Jurgens (PPR) en mr. K. de Vries (PvdA) ervoor gepleit, het huns inziens „loodzware karakter" aan de enquête te ontnemen en naar Amerikaans voorbeeld min of meer regelmatig parlementaire onderzoekingen te doen houden. Dat hier ooit een meerderheid zou zijn te vinden voor het instellen van parlementaire enquêtes aan de lopende band, valt echter te betwijfelen.

Te huur vanaf 24 augustus
prachtige zomerwoning
(geschikt voor 6 pers.) in de gemeente Norg (Dr.), nabij het RONO-strand. Direct omgeven door bossen, vennen en natuurgebieden. Ideaal voor uw gezinsvakantie. Tel. 05905—2585.

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Oegstgeest-Warmond

Op 9 mei vond in de „Holiday Inn" te Leiden een regiobijeenkomst plaats georganiseerd door de Vrouwen in de VVD van Oegstgeest-Warmond.

De belangstelling was groot (ongeveer 90). Aanwezig waren o.a. vrouwen uit Wassenaar, Leiden, Leiderdorp Voorschoten, Katwijk, Valkenburg, Oegstgeest en Warmond. De leden van het forum, bestaande uit mevrouw drs. N. Ginjaar-Maas, mej. drs. I. Günther, mevrouw Tichler-Moerman, mevrouw drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh en mevrouw Th. Blom-de Kock van Leeuwen, hielden inleidingen. Na de pauze werden door de aanwezigen vele vragen op de forumleden afgevuurd.

Er kan worden teruggezien op een zeer geslaagde ochtend, waarbij tevens velen konden kennismaken met vrouwen, die ons politiek in verscheidene functies vertegenwoordigen.

De bijeenkomst stond onder leiding van mevrouw J. M. van Vloten-Wareman, die na afloop de leden van het forum hartelijk dankte met het overhandigen van een boeket bloemen.

A. J. N. GERRITS—
VAN NIEUWENHUIJZE

door mevrouw drs. N. Smit-Kroes, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Uitslag enquête onderwijs

De VVD is de snelst groeiende politieke partij in Nederland. Momenteel zijn er al bijna 80.000 leden. Bij een zo grote achterban is er in toenemende mate zowel de mogelijkheid als de verplichting om na te gaan, hoe die achterban over diverse politieke onderwerpen denkt, om in het politieke werk voeling met een stuk werkelijkheid te kunnen houden en het begrip partijdemocratie recht te doen wedervaren.

Voor het peilen van bepaalde politieke opinies van onze achterban zouden gerichte steekproeven uit te voeren door deskundige bureaus, uiteraard de beste mogelijkheden bieden. Dat wordt echter een kostbare zaak. Niettemin willen wij in die richting naar nieuwe activiteiten blijven zoeken.

Intussen kon er toch iets worden gedaan. Zo hebben wij in ons partijblad Vrijheid en Democratie een enquêteformulier afgedrukt met vragen op het gebied van onderwijs.

Wij ontvingen 2140 formulieren ingevuld terug.

Natuurlijk betreft het hier geen representatieve steekproef onder de VVD-leden. Toch is het aantal antwoorden groot genoeg om zekere indicaties te verkrijgen van wat er leeft onder onze leden.

Bij de vragen was er een aantal betreffende de personalia. De spreiding van de inzenders over de diverse provincies blijkt redelijk te kloppen met de spreiding van het VVD-ledenbestand over het land. De leeftijdsverdeling blijkt goed gespreid te zijn, waardoor verschillen in uitkomst per provincie geen verband zullen houden met verschillen in de vertegenwoordiging in de diverse leeftijdsgroepen. Een uitzondering moet hier wellicht worden gemaakt voor Limburg, waar relatief veel jonge mensen de lijst hebben ingevuld.

Bemoedigend is, dat 32 procent van de ingevulde vragenformulieren afkomstig was van mensen, die zelf geen kinderen hebben. Ook bij VVD-leden wordt belangstelling dus niet altijd ingegeven door direct persoonlijk belang.

Vermeld moet worden, dat 10 procent van de deelnemers aan de enquête zelf in het onderwijs werkzaam was. Als het resultaat daardoor in mindere mate representatief mocht zijn, staat er in elk geval het voordeel tegenover van een grotere kennis van zaken bij deze betrokkenen.

En nu de opinies, zoals die uit de 2140 antwoorden over het onderwijs naar voren kwamen.

Recht op onderwijs

Allereerst werd gevraagd, of het recht op onderwijs, naar de mening van de geënquêteerde, thans in Nederland slecht, redelijk, of goed verwezenlijkt wordt geacht.

Ruim de helft antwoordde „goed". Als de groep wordt bijgeteld die dit recht redelijk verwezenlijkt vindt, komen we zelfs boven de 90 procent.

Degenen, die zelf tertiair onderwijs hebben genoten, bleken in het algemeen dit recht redelijk tot goed verwezenlijkt te vinden. Van de groep zonder tertiair onderwijs vulde 48 procent „goed" in, en 42 procent „redelijk". Naarmate de geënquêteerde een geringer opleidingsniveau had en jonger was, bleek er een ongunstiger kwalificatie uit de bus te komen t.a.v. het gelijke recht op onderwijs in de maatschappelijke werkelijkheid van vandaag.

Inspraak

Meer waarde kan worden toegekend aan de antwoorden op de vraag hoe men de inspraakmogelijkheden in waarde taxeert met betrekking tot de inhoudelijke kant van het onderwijs. Hier vond 54 procent van onze deelnemende leden, dat deze inspraak nog beneden de maat is. Het meest ontevreden zijn de groepen, die zelf nog onderwijs volgen en wier kinderen onderwijs volgen. Kennelijk leven heel wat ouders hartelijk mee met hun kinderen.

Overigens bleken de meningen over inspraakmogelijkheden nauwlijks te variëren naar eigen opleidingsniveau.

Dan werd gevraagd naar de mate, waarin men inspraak mogelijk acht met betrekking tot het lesgeven in het onderwijs.

Iets minder dan de helft van de invullers, nl. 48%, vond de inspraakmogelijkheden (de pedagogische kant van de zaak) beneden de maat. Ook hier constateren wij weer de ongunstigste opinies bij degenen, die zelf onderwijs volgen en bij degenen, wier kinderen dat doen. Bij de beantwoording van deze vraag bleek — anders dan bij de vorige — de eigen opleiding er wel degelijk toe te doen. Technisch opgeleide deelnemers aan de enquête (HTS'ers e.d.) hadden duidelijk minder klachten dan de „alpha-leden" van de VVD.

De inspraakmogelijkheden bij de organisatie van het onderwijs (opzet van roosters e.d.) werd door 45 procent van de deelnemers aan de enquête beneden de maat geacht. In de leeftijdsgroep beneden de 20 jaar was de ontevredenheid over de invloed, die op de organisatie kan worden uitgeoefend, duidelijk het grootst.

Samenvattend kan worden vastgesteld, dat men de mogelijkheden tot inspraak over de inhoud van het onderwijs slechter vindt, dan die tot inspraak over het lesgeven, terwijl laatstbedoelde inspraakmogelijkheden weer als beperkter worden ervaren dan die m.b.t. de organisatie van het onderwijs.

Onderwijzend personeel

Een volgende categorie vragen had betrekking op de wijze, waarop men het onderwijzend personeel ziet.

Gevraagd werd van kleuterleidsters, onderwijzers, leraren en docenten een kwalificatie te geven als resp „begeleiders", „instructeurs" of „beide".

Driekwart van de invullers meenden, dat het onderwijzend personeel bij het peuteronderwijs hoofdzakelijk een begeleidende functie heeft.

Voor 52 procent van de invullers stond de begeleidende functie bij het kleuteronderwijs voorop. De combinatie begeleider/instructeur werd voor het peuteronderwijs door 19 procent als de meest menselijke gezien, en in het kleuteronderwijs door het veel hogere percentage van 42. Voor het lager onderwijs stond 73 procent deze combinatie voor.

Bij het algemeen vormend onderwijs kwamen er andere percentages uit de bus. Hier werd door 26 procent van de deelnemers aan de enquête de instructieve taak centraal gesteld, terwijl 67 procent de combinatie van begeleider en instructeur prefereerde.

Opvallend is, dat voor hogere vormen van onderwijs de zuiver instructieve taak van docenten zo hoog scoort en dat de combinatie van begeleider/instructeur (die — als er een mening tussendoor mag — voor alle vormen van onderwijs de meest ideale lijkt) slechts door een minderheid ook als een ideale wordt gezien. Voor het wetenschappelijk onderwijs bijv. wenste 47 procent de instructieve taak van docenten centraal te stellen en slechts 37 procent de gecombinaarde taak van pedagogiek en didactiek.

Doel onderwijs

Een zeer belangrijke vraag leek ons die naar de meningen over de mate van belangrijkheid van de verschillende maatschappelijke doeleinden, waarop het onderwijs zich kan richten. Gevraagd werd cijfers te geven, waarmee een waarde-oordeel werd uitgesproken over die diverse aspecten (een lager cijfer naarmate een aspect belangrijker werd gevonden).

De volgorde van belangrijkheid werd door de geënquêteerden als volgt vastgesteld:

1. bijbrengen van kennis;
2. eigen meningsvorming;
3. verantwoordelijkheid dragen;
4. zelfwerkzaamheid;
5. samenwerking met anderen;
6. gehoorzaamheid;
7. maatschappelijke oriëntatie.

Ook bij deze vraag is het waarde-oordeel over de diverse aspecten in relatie gebracht tot leeftijd en opleidingsniveau.

De eigen meningsvorming kreeg de hoogste prioriteit in de leeftijdsgroep van 20 tot 30 jaar. Naarmate het opleidingsniveau stijgt wordt dit aspect als belangrijker aangeslagen. Bij lagere opleidingsniveaus zakt het waardecijfer zelfs tot beneden de 5.

Gehoorzaamheid wordt ook in VVD-kring als een begerenswaardige deugd gezien. Vooral degenen beneden de 45 jaar waarderen dit aspect laag. Ongeveer de helft van deze groep geeft een gerichtheid van het onderwijs op gehoorzaamheid orde en netheid het ongunstige cijfer 7, waarbij naar voren kwam, dat degenen met lagere opleidingen gehoorzaamheid hoger aanslaan dan die met een hogere opleiding.

Voor wat betreft het waarderingscijfer voor het bijbrengen van kennis, blijkt in de leeftijdscategorieën geen enkel onderscheid te bespeuren. Iedereen vindt dat even belangrijk. Als de waardering afgezet wordt tegen de opleiding, blijkt dat degenen die ambachtsschool of MTS hebben doorlopen dit relatief minder belangrijk vinden.

Bij het accent op de samenwerking in het onderwijsproces valt een lichte tendens te bespeuren, wanneer de factor afgezet wordt tegen leeftijd, dat jongeren dit belangrijker vinden. Hogere opleidingen blijken het samenwerken iets minder belangrijk te vinden. De verwachtingen dat het onderwijs gericht moet zijn op het dragen van verantwoordelijkheid, wordt door de leeftijdscategorieën heen hetzelfde benaderd. Ook voor wat betreft de opleidingsverschillen blijkt dat er geen sprake is van zeer uiteenlopende waarderingen. Het enige wat daar naar voren springt is dat zij die ambachtsschool gevolgd hebben iets lager in hun waardering voor dit aspect liggen dan de anders opgeleiden. Een opmerkelijk beeld levert de verwachting t.a.v. de plaats van maatschappelijke oriëntatie in het onderwijs. Als we kijken naar de reacties in de diverse leeftijdscategorieën valt heel sterk op, dat dit bij de jongeren kennelijk veel meer aanspreekt. Tenchnisch opgeleide deelnemers (ambachtsschool en MTS'ers) blijken een iets hogere waardering te hebben voor het gericht zijn op maatschappelijke oriëntatie dan de overige opgeleiden. Het aanleren van zelfwerkzaamheid, een van de zes te waarderen grootheden in deze onderwijsvraag, blijkt over de leeftijdsgroepen over het geheel genomen een redelijke verdeling te zien te geven. Wellicht kunnen we iets meer accent op deze factor bij de ouderen constateren

Activiteiten

Nu wij allemaal zo bezig zijn met inspraak, leek het ons van belang, wat meer te weten te komen over de activiteiten van ouderen in het onderwijs.

Dat was dan ook de reden dat wij de vraag ingevoegd hebben of men een belangstellend doch niet actief ouder is in het onderwijsgebeuren en of hij/zij in een bestuur zit, dan wel in een oudercommissie als als laatste mogelijkheid zelf werkzaam is bij het onderwijs. Bijna 14 procent van de invullers bleken in een bestuur dan wel een oudercommissie te zitten. Bij 32 procent bleek de vraag van toepassing te zijn, omdat men geen kinderen had. Naast 10 procent die in het onderwijs werkzaam zijn, komen we dan op 43 procent belangstellenden, doch niet actieve ouders.

Opinievragen

Behalve de vragen, die vielen onder „wat het onderwijs van u te verwachten heeft", waren er ook 5 opinievragen opgenomen.

De eerste vraag beoogde wat meer over de gedachte in de partij te weten te komen t.a.v. het streng handhaven van een leeftijdsgrens om tot de lagere school toegelaten te worden. Zoals bekend is die leeftijdsgrens van de aanvang van de leerplicht thans 6 jaar voor de lagere school. De helft van de ondervraagden blijkt het te willen houden bij de huidige situatie. 42 procent is tegen het streng handhaven van de leeftijdgrens.

De opinievragen hebben wij ook afgezet teger het geslacht van de invuller, tegen de leeftijd van de invuller en tegen de opleiding die men genoten heeft. Vrouwen blijken minder voor het streng handhaven van deze leeftijdsgrens te zijn, dan mannen. Die tendens valt ook te bespeuren bij de categorie 30 tot 40-jarigen. Een zeer opvallend feit is dat degenen die jonger dan 20 jaar zijn sterker een voorkeur voor het handhaven hebben.

Hogere opleidingen blijken minder voor het streng handhaven van de leerplichtige leeftijd te zijn.

De integratie van het kleuteren basisonderwijs werd in de tweede opinievraag aan de orde gesteld. Gevraagd werd de mening van de invuller over de gedachte om tot één school waar de kinderen vanaf hun vierde jaar tot hun 12de jaar onderwijs kunnen volgen. Hier werd nog aan toegevoegd, dat daar de combinatie van spelen en leren een positieve invloed op de ontwikkeling van het jonge kind kan hebben.

Zeer velen van de invullers, te weten 67 procent konden zich helemaal vinden in zo'n integratiegedachte. Bij deze vraag bleken maar zeer weinigen er geen mening over te hebben. Ook bleek weer dat meer vrouwen integratie juist blijken te vinden.

De zeer jonge invullers en zij die ouder zijn dan zestig, geven de hoogste percentages die zo'n integratie onjuist vinden.

Jonger naar school?

De volgende opinievraag had de bedoeling om wat beter te weten te komen hoe de partij denkt over een eerder toegankelijk laten zijn van het kleuteronderwijs, wanneer het kind daar aan toe is.

Zeer overtuigend bleek de mening te bestaan, dat het mogelijk moet zijn kinderen jonger dan 4 jaar in het kleuteronderwijs toe te laten. 58 procent vulde nl. ja in en 6 procent bleek geen mening hebben. In de antwoorden is geen verschil in benadering van mannen en vrouwen te constateren. Voor wat betreft het leeftijdsonderscheid gaat dat niet op, want met name in de leeftijdscategorie 20—45 jaar blijkt het hoogste percentage ja-stemmers aanwezig. Zij die VGLO, MULO of MMS gevolgd hebben, blijken de hoogste percentage ja-zeggers op te leveren.

In de vierde opinievraag werd gevraagd of de ouders van de kinderen die onderwijs volgen meer bij het onderwijs zelf betrokken zouden moeten worden. Tussen haakjes was aan die vraag toegevoegd dat dit niet betekent, dat de ouders ooit zelf les zouden geven, maar dat het ging om het hebben van een inbreng in de presentatie en de inhoud van het te geven onderwijs.

Meer dan 60 procent van de deelnemers aan de enquête, was de overtuiging toegedaan, dat ouders meer bij het onderwijs betrokken dienen te worden. 33 procent vindt het tegenovergestelde. Ook hier weer geen verschillen tussen mannen en vrouwen, terwijl ook bij de opleiding weinig differentiatie boven komt.

Samenwerkingsscholen

De laatste opinievraag ging over de samenwerkingsscholen. Gevraagd werd of men er voor was, dat openbaar en bijzonder lager onderwijs onder één dak gegeven zou kunnen worden om zodoende verdraagzaamheid voor andere overtuigingen en de mogelijkheid om daarvan kennis te nemen, wellicht te kunnen realiseren. Hiervoor bleek 68 procent van de invullers geporteerd te zijn, terwijl dik 7 procent geen mening had.

Als we de leeftijdscategorieën bezien, valt op, dat hoe jonger men is (relatief) hoe minder ja tegen deze vraag gezegd wordt. Ook bij deze vraag kwam weer naar voren dat iets meer vrouwen voorstandster blijken te zijn.

Op de vraag, wie de contacten met school onderhoudt, bleek zeer sterk dat de contacten overwegend door beide ouders onderhouden worden, terwijl als één van de partners het contact voor zijn/haar rekening neemt, dit veelal de vrouw blijkt te zijn. Verreweg de meeste contacten blijken mondeling te geschieden.

Meer betalen

Een zeer boeiend beeld kwam naar voren uit de beantwoording van de vraag of men bereid zou zijn iets meer, niet meer of veel meer voor het onderwijs te betalen voor zijn/haar kinderen, indien van ideaal onderwijs sprake zou zijn.

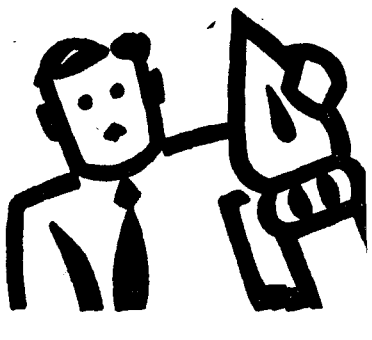
Op de generale vraag over dit onderwerp was het overgrote deel van de ondervraagden, nl. zij die kinderen hebben daartoe bereid.

Bij de splitsing in onderwijssoorten bleek vooral, dat men bereid is voor het wetenschappelijk onderwijs veel meer te betalen. Bij het voortgezet onderwijs (incl. het beroepsonderwijs) kwam die tendens nog iets sterker naar voren. Hier was 28 procent bereid iets meer te betalen en 24 procent veel meer.

Ook voor het lager onderwijs waren zeer duidelijke uitspraken te vinden dat men bereid is iets meer en veel meer te betalen voor dit soort onderwijs.

Bij het voortgezet onderwijs

VERVOLG OP PAGINA 9

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveeel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Zonderdag

Tot onze spijt lazen we in kranten dat de JOVD en de Tweede-Kamerfractie van de VVD tegen de „zonderdag" zijn omdat daardoor inbreuk op de vrijheid van autobezitters zou worden gemaakt. Argumenten waren: Schade aan bepaalde bedrijfstakken; het zou betuttelend zijn jegens de autobezitters.

Wij kregen de indruk dat de JOVD en de VVD-fractieleden zulke verbeten autorijders zijn dat zij er geen besef van hebben dat er ook nog aardig wat niet autobezitters zijn (onder wie wij). Dezen kunnen door het autoverkeer uitermate worden gehinderd.

Er kan toch een regeling tot schadevergoeding voor de bedrijfstakken worden getroffen, die door een zonderdag benadeeld worden. Wat het betuttelen betreft: Hoeveel mensen worden er door het verkeer niet erger betutteld in het beschikkingsrecht over rust in eigen huis, het gebruik van de straat, stilte, frisse lucht en tijd om over te steken. Wordt de groep mensen zonder auto niet gediscrimineerd? Op de bezwaren van hen wordt geen acht geslagen.

Wij hebben genoten van de autoloze zondagen en met een zonderdag zouden we dit genot toch maar eens per maand krijgen. Wij zijn wel teleurgesteld in de eenzijdige gedachtengang van de VVD, die toch propageert dat in het algemeen de vrijheid van de een niet zover mag gaan dat die van de ander wordt geschaad. Is één autoloze zondag op de vier à vijf nu zo erg?

L. N. S. DE HAAN–HOMANS,
Arnhem

Minimum jeugdloon

Naar aanleiding van het betoog van mr. Geurtsen over de getergde middenstand van 26 april jl., vind ik het niet juist van hem om te stellen dat o.a. de invoering van het minimum jeugdloon de middenstander tergt. Van deze kant sympathiseer ik met hem voor zijn strijd met de middenstanders tegen een kabinet, dat het hen steeds moeilijker maakt. Het minimum jeugdloon geeft de werkende jeugd een bestaanszekerheid, een bijna geheel machteloze groep. Een jongen of een meisje van ongeveer 16 jaar oud, is nog niet opgewassen tegen een bedrijfsleiding bijv. door hoger loon te eisen, indien zij zulks qua opleiding en inzet verdienen. Wel is het zo dat door het minimum jeugdloon de werkenden misschien minder serieus gaan worden. Daarom moet mijn inziens binnen het kader van het minimum jeugdloon en ook het gewone minimum loon meer werk ook beter beloond worden. Dat voorkomt dat de mens een massa „beestje" wordt. Maar de werkende jeugd heeft recht op een gegarandeerd (afhankelijk van de leeftijd opklimmend) minimum loon even-als de volwassenen.

M. Ph. C. LAGUETTE, Grave

Oorlogspensioenen (I)

Naar aanleiding van het schrijven van de heer v. Hemert in Vrijheid en Democratie van 26 april jl. onder het hoofd Oorlogsslachtoffers zou ik willen stellen, dat deze kwestie niet mag worden gebruikt om er politieke munt uit te slaan. De heer v. Hemert meent, dat de VVD leden zou winnen, als zij zich voor ons, oorlogsslachtofffers uit het vroegere Ned.-Indië, zou inzetten. Volgens mij deugt dit motief niet. Wel zou ik willen dat de VVD aandacht aan de Indische kwestie zou schenken op grond van billijkheid en verantwoordelijkheid. De Nederlandsche Regering in ballingschap in Londen heeft op 8 december 1941 aan Japan de oorlog verklaard en door deze oorlogsverklaring werd Nederlands-Indië in de oorlog met Japan gewikkeld. Wij streden daar dus voor de Nederlandse zaak onder de Nederlandse vlag onder bevel van Nederlandse officieren. Na de oorlog heeft de Nederlandse Regering zich niets van de ex-krijgsgevangenen aangetrokken, geen betaling van achterstallige soldij, geen vergoeding van oorlogsschade (wij raakten immers al onze bezittingen kwijt). Men had de euvele moed om, na de overdracht aan Indonesië, ons naar de Indonesische regering te verwijzen om onze aanspraken op achterstallige soldij verzilverd te krijgen. Juridisch was dat misschien juist (gezien enkele uitspraken van het Gerechtshof) maar menselijk gesproken is dit de grofste wandaad. Geen enkel ander land, dat bij Wereldoorlog II betrokken was, heeft zijn krijgsgevangen genomen militairen op een dergelijke onbehoorlijke wijze behandeld.

Om deze reden, en om deze reden alleen, zou de VVD zich voor de oorlogsslachtoffers moeten inzetten en ongetwijfeld zullen dan velen onze partij dankbaar zijn. Het is nog niet te laat het onrecht te herstellen, er leven nu nog slachtoffers die de uitkering kunnen gebruiken maar straks kunnen de erfgenamen er mogelijk slechts nog de begrafeniskosten van betalen.

De Nederlandse regering geeft steun aan waardeloze, niet gelèzen kranten en weekbladen, steun revolutionaire bewegingen maar voor de eigen landgenoten, die rechten hebben, is men niet thuis.

J. HOOGEWOUD, Heemstede

Oorlogspensioenen (II)

In de nummers van 26 april en 10 mei j.l. werden bepaalde meningen weergegeven over slachtoffers van de Japanse bezetting van het voormalige Ned. Indië. Ik zou daar het volgende aan willen toevoegen.

Nederland is inderdaad als enig land ter wereld nog steeds in gebreke gebleven achterstallige soldij en salaris te betalen aan ex-KNIL-militairen en ex-landsdienaren of op andere wijze te compenseren. Dit is Nederland onwaardig!

De Nederlandse Regering had wel de linkheid die schulden (die men wel erkende) bij de Souvereiniteitsoverdracht in 1949 aan de Indonesische regering over te dragen. Dat was vier jaar na de capitulatie! Juridisch en feitelijk had reeds in 1945 een regeling voor uitbetaling geregeld kunnen zijn of hooguit in 1946. Het traineren moet wel bewust zijn geweest en dit is het grote schandaal!

Vele jaren na de capitulatie van Japan ontving de ex-krijgsgevangene *f* 265,- uit een schadeclaim op Japan voor 42 maanden opsluiting of krijgsgevangenschap. Het is goed nogmaals vast te stellen dat het de Nederlandse regering was (toenmaals in Londen) die op 8 december 1942 de oorlog verklaarde aan Japan, waardoor burgers werden gemobiliseerd om als militair in het KNIL dienst te doen. Het dragen van „'s Konings wapenrok" bracht deze burgers in krijgsgevangenschap met alle ellende van dien... In feite werden, door de oorlogsverklaring, burgers de dood in gedreven of gingen door een hel van slavernij en ellende in gevangenissen en gevangenkampen. Voor de consequenties van die oorlogsverklaring deinsde de Nederlandse Staat echter terug.

Wijlen professor F. C. Gerritsen schreef in 1957 over de houding van de Staat der Nederlanden het volgende: „Een Heer die zijn knecht op het kritieke moment in de steek laat en alleen de lusten van de vazallen wil genieten, maar zich aan de lasten daarvan met listigheden onttrekt is eerloos, trouweloos en karakterloos".

En dan te bedenken welke enorme bedragen worden besteed, door Nederland, aan ontwikkelingshulp. Er wordt zelfs financiële steun verleend aan subversieve groeperingen en activiteiten in bepaalde ontwikkelingslanden. Edoch, de ereschuld, die zowel juridisch als moreel tegenover eigen volksgenoten aanwijsbaar is, wordt bewust in de doofpot gestopt. Een soort „Watergate" derhalve. Het „verdrag van Genève" inzake oorlogshandelingen geeft richtlijnen aan waaraan partijen zich dienen te houden. Japan deed dit niet. En Nederland?

Voor de Joodse vervolgden werd reeds een regeling getroffen.. Principieel is er geen verschil tussen Joodse en „Indische" vervolgden. Wanneer kan die regeling verwacht worden? Is 30 jaar nog niet lang genoeg geweest. De gegevens van ex-burger en ex-krijgsgevangene liggen in het archief van Buitenlandse Zaken. De Nederlandse Regering zou kunnen beginnen zich opnieuw in deze materie te verdiepen en na te gaan welke financiële regeling getroffen kan worden om een eind te maken aan een reeds lang bestaand onrecht.

D. FRANZEN, Den Haag

Fiscale druk

Nog kort geleden werd 10% van de catalogusprijs van de auto bij het inkomen geteld voor zgn. privé-gebruik. Deze bijtelling wekte destijds reeds vele weerstanden bij de betrokkenen.

Men zou zo zeggen, dat deze 10% toch een forse heffing is met een, steeds ruimere opbrengst voor de schatkist, gezien de voortdurende stijging van de autoprijzen, welke vrijwel parallel loopt met de waardedaling van het geld.

Maar neen! De 10%-heffing was niet genoeg en werd 15%. En nog is het niet genoeg en wordt het voor 1974 een heffing van 20% over de catalogusprijs + de 16% BTW. Over de 16% BTW wordt nota bene ook nog eens een jaarlijkse heffing opgelegd!

Wanneer wij hiertegen niets doen wordt het straks 25% en nog meer. Deze heffing dient te verdwijnen. De ijzige steeds meer verstikkende greep van de fiscus moet toch wel de weerstand oproepen van alle vrije Nederlanders. Daarom dient een ieder van ons zich even de tijd te gunnen om zich van het werk vrij te maken en in alle vormen te protesteren tegen de steeds hogere heffingen, hetgeen o.m. mogelijk zou kunnen zijn middels de gekozen vertegenwoordiger in de Tweede Kamer, alsmede door een stroom van ingezonden stukken over dit onderwerp in de landelijke dagbladen.

MUHRING, De Wijk

VERVOLG VAN PAGINA 8

Nota energievoorziening

bleek het kleinste percentage te vinden wat niet bereid was meer te betalen, terwijl dat bij het laer onderwijs het hoogste was.

Uit de personalia mocht dan blijken dat de verdeling over de diverse leeftijdscategorieën een zeer bevredigend beeld te zien gaf, wat betreft geslacht was dat totaal niet het geval. Ook niet voor wat betreft het opleidingspatroon van de invuller. Van de invullers bleek 68 procent tertiair onderwijs te hebben genoten. Bij de antwoorden op de vraag welke opleiding de wederhelft van de invuller had gevolgd bleek een wat gespreider beeld te geven. Hier bleek 28 procent tertiair onderwijs te hebben gevolgd; voor 24 procent de vraag niet van toepassing omdat er geen echtgenoot/te aanwezig was, 14 procent de MULO; 7 procent MMS en 11 procent HBS/Gymnasium en 6 procent ambachtsschool.

Opzienbarende cijfers komen uit de bus wanneer de antwoorden op de vraag, of de kinderen van de ivuller openbaar, dan wel bijzonder onderwijs gevolgd hebben.

31 procent van de kinderen van de invullers hebben gevolgd of volgen openbaar onderwijs. Dit percentage bedraagt voor het bijzonder onderwijs 22%. Ook de combinatie openbaar en bijzonder onderwijs bleek een veel voorkomend verschijnsel te zijn, te weten 14 procent.

De grootste mogelijkheden voor de energievoorziening in de komende tien jaar liggen in de beperking van het gebruik. Deze is ook noodzakelijk op langere termijn. Men zal als doel moeten stellen: Geen groei in het verbruik meer na 1985. De sleutel tot verbetering van de energieproduktiviteit is de eindverbruiker de hogere prijs te laten betalen opdat hij tot een zuinig gebruik wordt aangespoord.

Dit is een van de conclusies uit de discussienota over energieverbruik, consequenties en mogelijke oplossingen, die is opgesteld door de milieugroep van de afdeling Eindhoven van de VVD. Het rapport is ter kennis gebracht van de Teldersstichting van de partij.

In de nota wordt gesteld dat West-Europa het huidige gebruik van energie nog driehonderd jaar zal kunnen volhouden op zijn eigen kolenvoorraden, die veel groter zijn dan de olievoorraden. Voorwaarde is dan echter dat wij meer betalen voor onze energie, zodat economische winning mogelijk wordt. Het lijkt niet waarschijnlijk dat hogere energieprijzen grote nieuwe gas- en olievoorraden exploitabel zullen maken, aldus de nota.

Efficiency

De efficiency en het vermogen tot internationale samenwerking, dat het optreden van de oliemaatschappijen altijd heeft gekenmerkt en waardoor de olieprijzen relatief laag zijn gebleven, zal in de toekomst ook ten aanzien van andere energiebronnen benut moeten worden (o.a. bij vèrgaande gemechaniseerde steenkoolwinning- en verwerking.)

In de nota worden enkele wegen aangeduid om tot energiebesparing te komen, zoals betere isolatie van woningen, stimulering van beter openbaar vervoer, telecommunicatie ter vervanging van zakelijk vervoer e.d. Stimulerende maatregelen van de overheid jegens het particuliere bedrijfsleven en de consument zouden volgens de nota nodig zijn naast nieuwe stukken wetgeving. Belastingfaciliteiten kunnen aanzetten tot de grote verscheidenheid van kleine verbeteringen en praktische uitvindingen.

In de komende tien jaar kunnen technieken ontwikkeld worden om nieuwe energiebronnen beschikbaar te krijgen. Onderaardse vergassing van steenkool en thermische kweekreactoren bieden nog het meeste houvast. Het bedrijfsleven dient door de regeringen te worden aangemoedigd om in internationale samenwerking de vereiste kostbare projecten te entameren.

De nota spreekt zich uit voor zinvolle projecten, die door het Nederlandse wetenschapsbeleid gestimuleerd dienen te worden, zoals onderzoek voor de thermische kweekreactor, winningsmethoden van steenkool, verbeterde woningbouw en verbeterde communicatietechnieken. Weinig realistische voorstellen voor zgn. alternatieve energiebronnen zijn voorshands de zonne-energie en getijdencentrales. Veel soelaas wordt hiervan overigens niet verwacht. In ieder geval zal universitair hobbyisme als te kostbaar moeten worden tegengegaan.

Midden-Oosten

Een punt van overweging in de nota is ook de positie, die de landen in het Midden-Oosten in de energievoorziening innemen. Wij zijn zo afhankelijk van deze landen dat dit een gevaar kan betekenen voor de stabiliteit in de wereld bij het uitbreken van conflicten. De machtsverhoudingen tussen Oost- en West-Europa spelen hierin een rol. Daarom is een atomair en conventioneel evenwicht tussen Nato en communistische landen juist in de komende jaren een zaak van het grootste belang.

Bovendien moet gewaakt worden tegen de gevaren die schuilen in grote saldi uit olieopbrengsten voor de stabiliteit van het geldwezen en de verhoudingen tussen de valuta's. Ditzelfde geldt voor overneming in Europa met het oog op politieke machtsuitoefening door Arabische Staten.

Gezien de weinig hoopvolle ontwikkeling in de Europese gemeenschap valt een „grand design" op het gebied van energiebesparing en het zoeken naar nieuwe energiebronnen binnen afzienbare termijn niet te verwachten. Daarom dienen samenwerkingsprojecten tussen ondernemingen en wetenschappelijke instellingen gestimuleerd te worden. Daarbij zijn dan fiscale faciliteiten gewenst, aldus de nota.

GRAFISCH BEDRIJF TRESSEL

NU OOK VOOR :

SNELDRUKWERK

U kunt ook 's-avonds of zaterdags bij ons terecht, uitsluitend na telefonische afspraak !

KONINGINNELAAN 70 — VOORBURG — TELEFOON 070 - 868.262
(hoek Prinses Mariannelaan/Laan van Middenburg) per openbaar vervoer te bereiken met bus 23 of tramlijn 10

De ideale oplossing voor Uw secretariaat: type Uw convocaties, mededelingen of andere berichten op een normaal vel A4 formaat (bij voorkeur met éénmalig carbonlint). Binnen enkele dagen heeft U de door U gewenste aantal afdrukken in huis. U kunt hier ook Uw voorbedrukt briefpapier voor gebruiken ! Geen moeilijkheden meer met stencilstypen, afdraaien etc en uw ingeleverde kopy wordt fotografisch overgenomen, dus . . . . . geen kans op foutieve tekst.

KREATIEVE KINDERBOERDERIJ

"OEBELE"

De vakantieboerderij waar ook uw kind aandacht krijgt.

Maximaal 20 kinderen p.w. met 5 gediplomeerde leider(ster)s.

Mogelijkheden: kreatieve arbeid, ponyrijden, sport en spel, dieren verzorgen en zwemmen. Kosten inclusief *f* 175,- p.w.p.k.

Inlichtingen en boekingen:

J. W. A. van Eenennaam, Groesbeekseweg 259, Nijmegen. Tel. 080-232309 en 05130-88506.

FGH

Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.

pandbrieven

een veilige belegging met zeer hoog rendement

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar

STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

TOT 140% HYPOTHEEK

Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening *f* 5000,- 36 x 171,04 enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners

Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853-32068

PONYRIJSCHOOL DIEK ROSKAM
HOGEWEG 118, AMERSFOORT

organiseert unieke ponykampweken voor kinderen, plm. 7-15 jr. Inh. 2½ uur rijles per dag, eigen zwembad, huifkar etc. Prima verzorging. kl. groepen.

Kosten *f* 210,- p.k. p.w. prospectus op aanvraag. Tel. 03490 - 20598.

Makelaarskantoor te Den Haag

met buitenlandse contacten vraagt een

administratief medewerkster

Haar zeer variërende werkzaamheden omvatten o.a.

- ★ Het bedienen van de telefoon incl. antwoordapp.
- ★ Zelfstandig corresponderen, zowel in de Nederlandse als Engelse taal. (Duits strekt tot aanbeveling.)
- ★ Het behandelen van alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van verzekeringen, waarbij enige kennis van boekhouden vereist is.
- ★ Telefonisch en schriftelijk contact onderhouden met onze huurders en met de eigenaars van de bij ons in beheer zijnde woningen.
- ★ Het bijhouden c.q. supervisie over de kaartsystemen van verkoop, koop, verhuur, verzekeringen en woningcourant.
- ★ Het reserveren van bungalows en flats van het bij ons in administratie zijnde bungalowpark in Spanje, het boeken van vliegreizen voor onze cliënten en de daarmede verband houdende werkzaamheden.
- ★ De taak van gastvrouw behartigen voor relaties, cliënten e.d., die ons kantoor bezoeken.

Deze werkzaamheden vereisen een helder verstand, een soepele omgang met allerlei soort mensen en vooral accuratesse.
Salariëring is afhankelijk van ervaring en opleiding. In overleg zal een behoorlijke vakantieregeling worden getroffen + vakantietoeslag.
Behoudens bijzondere omstandigheden zijn onze werktijden van des morgens 9 uur tot 1 uur en des middags van 2 uur tot 5.30 uur. Vijfdaagse werkweek.
Ook gehuwde dames, die een volle dagtaak ambiëren kunnen voor deze functie in aanmerking komen.
Schriftelijke sollicitaties, met opgave verlangd salaris, reeds verrichte werkzaamheden en opleiding te richten aan de heren **H. C. J. Nijbacker en J. B. C. A. Gentis, makelaars te 's-Gravenhage, Stadhouderslaan 98 te Den Haag.**

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO

Gaarne adviseren wij u over de

FISCALE OUDEDAGS RESERVE

en de voor u specifieke mogelijkheden.

APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed

Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)

Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097

mispelblom beyer

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"

Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT

PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN

CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf *f* 40,–.

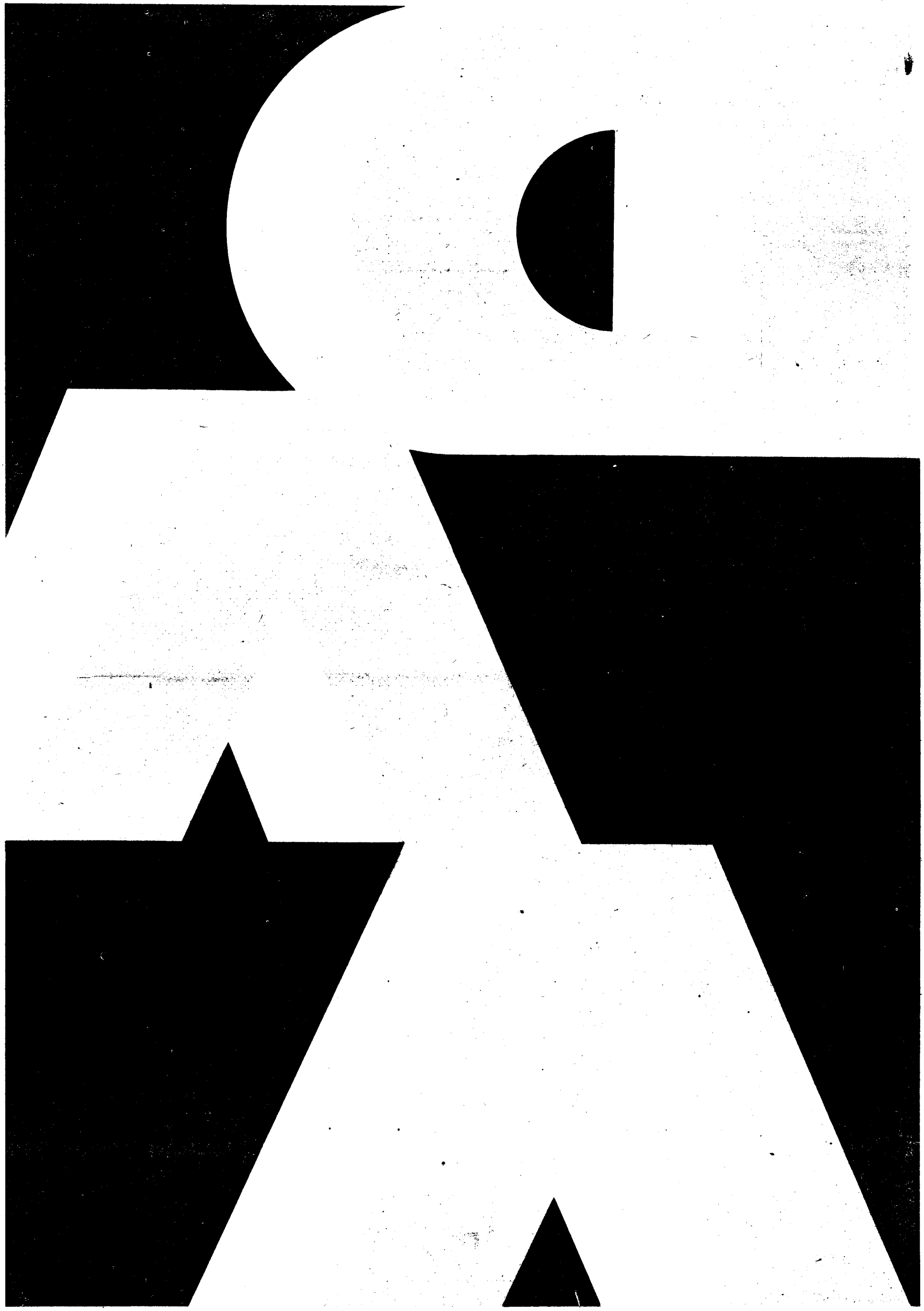
Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies ! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha. Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

SINDS 1773

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

Woensdag a.s., 29 mei, worden verkiezingen gehouden voor de gemeenteraden. De keerzijde van deze pagina is een VVD-affiche. Hang dat, deze laatste dagen voor de verkiezingen, op een duidelijk zichtbare plaats voor uw raam.

vrijheid en democratie

VVD won 525 zetels

Bij de vorige week gehouden gemeenteraadsverkiezingen heeft de VVD 525 zetels gewonnen. In de in 1970 gekozen gemeenteraden bezette onze partij 931 zetels, thans zijn dat er 1456 geworden.

In 1970 stemde bij de gemeenteraadsverkiezingen in 62 vergelijkbare gemeenten 13,6 pct. op de VVD, nu 18,2 procent.

Dat zijn de cijfers waarnaar men moet kijken, want het ging bij deze verkiezingen om de samenstelling van de gemeenteraden. De liberale positie is in die raden vrijwel overal in het land versterkt, vaak zeer aanzienlijk. Met name geldt dit laatste voor de provincies Noord-Brabant en Limburg. Gemiddeld was de stijging van het VVD-zeteltal in het gehele land 56,4 pct. In Noordbrabant echter maar liefst 165,4 pct. (van 55 naar 146 zetels), in Limburg 153,3 pct. (van 15 naar 38 zetels). Boven het gemiddelde lagen ook de provincies Overijssel (87,5 pct.) en Gelderland (78,4 pct.). Het geringst was, in zetels vertaald, onze stijging in de provincie Groningen (van 50 naar 55 zetels, dus 10 pct.).

Erepalm

De erepalm voor het hoogste percentage VVD-stemmers gaat naar de gemeente Bloemendaal. Daar bracht precies 45 procent van de kiezers hun stem op onze partij uit. De tweede plaats wordt gedeeld door Blaricum en Wassenaar (beide 40,5 pct.), de derde plaats is voor Naarden met 40,1 pct. Eervolle vermeldingen verdienen de gemeenten met 35 pct of meer: Norg (39,8 pct.), Zandvoort (39,6 pct.), Heemstede (39,2 pct.), Kedichem (39,2 pct.), Abbenbroek (38,7 pct.), Oegstgeest (37,9 pct), Bennebroek (37,8 pct.) en Zweeloo (35 pct.).

De grote steden hebben het voortreffelijk gedaan. In Amsterdam wonnen wij 2 zetels (van 6 naar 8), in Rotterdam ook (van 5 naar 7). De cijfers voor enkele andere grote steden zijn (telkens eerst het oude zeteltal, daarna het nieuwe): Alkmaar 3-6, Breda 6-9, Dordrecht 5-8, Eindhoven 3-6, 's-Gravenhage 10-13, Haarlem 6-9, 's-Hertogenbosch 3-6, Tilburg 3-6, Utrecht 6-9, Apeldoorn 5-7, Arnhem 6-8, Deventer 5-7, Enschede 4-6, Maastricht 3-5, Middelburg 2-4, Nijmegen 4-6, Roermond 1-3, Zwolle 5-7. In de steden Almelo, Assen, Groningen, Heerlen, Hilversum, Leeuwarden en Leiden won de VVD overal één zetel.

Geen juist beeld

Vele politici en perscommentatoren hebben de uitslag van deze gemeenteraadsverkiezingen niet in de eerste plaats vergeleken met die van 1970, maar met de twee maanden geleden gehouden verkiezingen voor de provinciale staten. Ons niet zo welgezinde lieden hebben daarbij met voldoening vastgesteld dat de VVD iets achteruit is gegaan. Uit het overzicht van 62 vergelijkbare gemeenten blijkt inderdaad dat twee maanden geleden 19,1 pct. op de VVD stemde en dat dit percentage is teruggelopen tot 18,2. Het staat echter wel vast dat deze cijfers geen juist beeld geven, als het vorige week om landelijke verkiezingen zou zijn gegaan.

In de eerste plaats heeft de VVD in veel gemeenten, vooral de kleinere, concurrentie ondervonden (zoals altijd bij gemeenteraadsverkiezingen) van plaatselijke groeperingen, meestal onder de naam Gemeentebelang. Vriend en vijand zullen erkennen dat dit doorgaans groeperingen zijn van mensen die bij landelijke verkiezingen VVD stemmen.

In de tweede plaats heeft onze partij — vaak juist omdat er een plaatselijke liberale groepering bestaat — „slechts" in 517 van de 841 gemeenten aan de verkiezingen deelgenomen. Op zichzelf een mooi aantal (vier jaar geleden namen wij maar in 384 gemeenten deel), maar het feit dat men niet overal VVD kon stemmen telt natuurlijk mee.

Opkomst

Bij de statenverkiezingen van 27 maart hebben zowel de PvdA als de VVD, de twee grootste partijen van ons land, gewonnen. Ten opzichte van die verkiezingen zijn beide partijen iets achteruit gegaan. Het komt ons voor dat de verklaring daarvoor ook (en misschien wel: vooral) gezocht moet worden in het feit dat het opkomstpercentage thans veel geringer was. Grote partijen hebben daarvan naar verhouding meer te lijden dan kleinere.

Dat het CDA ten opzichte van de statenverkiezingen iets heeft gewonnen bewijst dat deze nieuwe constructie op het terrein van de gemeentepolitiek aanvaard wordt. Het zegt echter niets over het oordeel van de kiezers over het gescheiden optreden der drie componenten, waaruit het CDA is samengesteld, in de landspolitiek.

LANDELIJKE TENDENS

	Raad 1974	Raad 1970	Staten 1974
PvdA	28,4	22,5	29,9
PPR	3,5	1,2	4,1
D'66	0,8	3,7	0,6
PSP	1,7	1,5	1,3
PAK	9,3	7,9	10,0
Totaal	43,7	36,8	45,9
KVP	1,0	1,2	0,9
ARP	0,5	0,6	0,4
CHU	0,4	0,4	0,3
CDA	23,2	28,9	20,3
Totaal	25,1	31,1	21,9
VVD	18,2	13,6	19,1
DS'70	1,2	0,8	1,5
CPN	5,6	7,2	5,7
BP	0,7	0,5	1,3
SGP	1,2	1,2	1,0
GPV	1,5	1,1	1,6
Overigen	2,8	7,7	—
Geldig	64,1	61,2	73,4

Totaal-overzicht van 62 vergelijkbare gemeenten met 5,25 miljoen inwoners (bijna 40% van ons land). Hieruit blijkt de landelijke tendens bij de verkiezingen.

Colleges GS

Deze week, op 5 juni, zijn in alle provincies de colleges van Gedeputeerde Staten gekozen, de dagelijkse besturen van de provincies dus. De strijd ging daarbij — zoals straks ook bij de vorming van de colleges van burgemeester en wethouders in de gemeenteraden — om de vraag: program- c.q. meederheidscollege of afspiegelingscollege.

Bij de onderhandelingen, die natuurlijk vooraf gingen aan het kiezen van de gedeputeerden, is — althans in een aantal provincies — gebleken dat de zich progressief noemende partijen er op uit waren de VVD buiten spel te zetten. Tot op het laatste ogenblik is in enkele provincies onduidelijk gebleven of men in die opzet zou slagen.

Bij het ter perse gaan van dit blad was de uitslag van de stemmingen in de provinciale staten nog niet bekend. In het volgende nummer van ons blad zullen wij daarvan melding maken en zullen de voorzitters van de VVD-fracties in de staten verslag uitbrengen van het verloop der onderhandelingen.

Van alle perscommentaren vonden wij — en dat is voor ons een onverdachte bron — dat van Het Vrije Volk het beste. Dit commentaar, waarbij wij ons graag aansluiten luidde: „Over de landelijke conclusies kunnen wij kort zijn. Ze zijn er nauwelijks. De PvdA en de VVD hebben de winst van de afgelopen vier jaar binnen gehaald, de confessionele partijen hebben hun verlies geïncasseerd. Al het andere is politieke abacadabra. De PvdA en de VVD hebben iets verloren ten opzichte van de statenverkiezingen en het CDA heeft iets gewonnen. Maar welke conclusies zijn daaruit te trekken als er veel minder mensen naar de stembus zijn gegaan en er voor hun eigen gemeente moest worden gestemd? Vandaar dat alle fractieleiders weer tevreden waren. Voor werkelijke conclusies zullen we moeten wachten tot de volgende Kamerverkiezingen".

PH. C. LA CHAPELLE

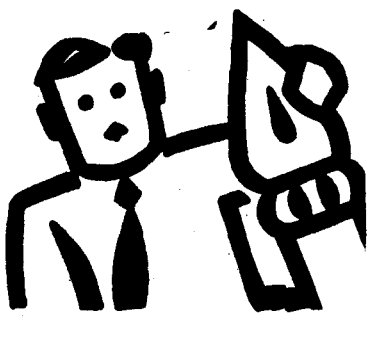
Bouw in de Purmer

Vorige week hebben provinciale staten van Noord-Holland met 37 tegen 36 stemmen besloten de Purmer te bebouwen. Tevergeefs hebben actiegroepen gepleit voor het groen houden van de polder. In de staten liep de scheidslijn dwars door alle fracties heen. Ook de VVD-fractie stemde verdeeld over dit zeer controversiële punt.

Radio en tv uitzendingen

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 12 juni, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Televisie-uitzending woensdag 19 juni, van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveeel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Onderwijs

De VVD komt straks met een onderwijsnota. Dat is een belangrijke mijlpaal voor onze partij vooral wanneer wij ons er rekenschap van geven dat het gekrakeel rond een rijksbegroting voor tenminste een kwart de onderwijsuitgaven betreft. Het financieel draagvlak voor ons onderwijs kan natuurlijk niet onbeperkt blijven groeien en wij zullen met ons allen moeten bezien hoe wij de kostensamenstelling van het onderwijs dienen te wijzigen om een optimale kennisoverdracht — rentabiliteit — te verkrijgen.

Het gaat dus om een hoog rendement van de activiteiten waarbij dat rendement niet tot uitdrukking komt in harde guldens welke voor de diverse soorten onderwijs worden betaald, maar waarbij het rendement moet blijken uit wat er voor gepresteerd wordt. Onderwijs is een wissel op de toekomst.

Toch moeten wij er op toezien dat met die harde guldens tijdens de studiejaren de investeringsdoeleinden bereikt worden. Ik hoop dan ook dat in de Onderwijsnota vooral deze zaak eens terdege de aandacht zal krijgen.

Het onderwijs in Nederland is altijd van een goed niveau geweest. Maar daar betalen we per slot van rekening ook voor. Enkele voorbeelden zijn wellicht hier op hun plaats.

Per leerling werd in 1970 ten bate van de lopende exploitatie door de overheid uitgegeven:
Voor het kleuteronderwijs *f* 770.-
Voor het gewoon lager onderwijs *f* 1150,-.
Voor het buitengewoon onderwijs *f* 3450.-
Voor het AVO *f* 2490.-
Voor de opleiding tot kleuterleidster *f* 1970.-
Voor de opleiding tot onderwijzer *f* 3300.-
Voor het wetenschappelijk onderwijs *f* 17250.-

U ziet dat het onderwijs in zijn geheel heel veel geld kost. Op basis van de 1970-cijfers zou iemand met 2 jaar kleuteronderwijs, 5 jaar L.O., 6 jaar A.V.O. en 5 jaar wetenschappelijk onderwijs ons allen *f* 125.630.- gaan kosten.

Aan de huidige wetenschappelijke opleidingen studeren pl.m. 101.000 studenten hetgeen dus voor deze groep dan een uitgave zou betekenen van *f* 12 à *f* 13 miljard voor de duur van hun totale studie.

Bij alles dient men tegenwoordig alvorens beslissingen te nemen, prioriteiten te stellen. En dit geldt dus ook voor het onderwijs. De nieuwe opleidingen voor leraren zijn peperduur. Wij zullen daarbij moeten nagaan of de resultaten navenant worden en of deze opleidingen aan de nieuwe mammoeteisen voor de middelbare scholen voldoen. Experimenten met een middenschool hebben daarom nauwelijks zin op dit moment.

De Van Kemenade-onderwijsvernieuwingen dienen geen politieke accenten te geven aan ons tot heden toe open-onderwijsbeleid. De nieuwe lerarenopleidingen zouden gemakkelijk leerscholen met politieke indoctrinatie kunnen worden hetgeen zeer ongewenst en gevaarlijk is. Leerplannen zullen goed gefundeerd moeten zijn. Daarbij kunnen wij ons ook nog afvragen of het integreren van de beeldende vorming niet een bezwaar is of zelfs een bedreiging.

Wat betreft het wetenschappelijk onderwijs mogen wij ook wel eens een vergelijking trekken met de kosten van andere opleidingen. Ik noem bijvoorbeeld als vergelijking de situatie van de exploitatiekosten van één student waar *f* 17.000.- aan wordt uitgegeven en waarvoor men vijf onderwijzers in datzelfde jaar les kan geven. Niet dat wij minder studenten tot de universiteit moeten toelaten, maar wel dat wij ons goed moeten bedenken alvorens de eerste graad leraarsbevoegdheid aan de universiteit te laten behalen.

De differentiaties in functies voor leerkrachten zal een kwestie van carrièreplanning moeten zijn waarbij herscholing en bijscholing aan een pedagogisch instituut zoals de SOL nodig en wenselijk is. Deze taakeisen voor carrièreplanning dienen te worden geanalyseerd en de functies te worden omschreven. Dit zal leiden tot een verbetering van de selecties op hoger niveau.

Methodiek schijnt in het onderwijs nog steeds niet evenredig te zijn aan efficiëntie. Of moeten wij concluderen dat er nog veel aan de methodiek ontbreekt en dus ook de kosten van het systeem te hoog zijn? Beleidsombuigingen zullen grondig moeten worden onderzocht en daarbij moet men vooral de kosten van elk nieuw plan eens op een meerjarenplan begroten. Een goed modern management is dus het eerste gegeven voor onderwijspolitiek op een gezonde financiële basis.

J. W. F. DE BOER, Den Haag

Energie

Er is een uiterst interessant en nuttig discussiestuk door een commissie van de afdeling Eindhoven over de energievoorziening ter tafel gelegd. Op basis van de samenvatting daarvan in Vrijheid en Democratie wil ik graag bijdragen aan de discussie daarover door het plaatsen van enkele kanttekeningen.

Er bestaat een duidelijke relatie tussen het nationale inkomen en het energieverbruik. Een pleidooi voor geen groei van het energieverbruik na 1985 heeft dus wezenlijke consequenties voor de ontwikkeling van het nationaal inkomen, zoals wij dat heden ten dage berekenen. Technisch vernuft zal het energieverbruik (in kilowatturen) per verdiende gulden (gecorrigeerd door de inflatie uiteraard) nog wel wat kunnen beperken. Desondanks betekent dit pleidooi toch duidelijk beperking van de materiële consumptie na 1985. Ik ben daar globaal voorstander van.

Het voorgestelde lange- termijnbeleid voor onze partij wijkt daar dus duidelijk af van het kortetermijnbeleid; iedereen moet zich dat wel realiseren. Nu nog belangrijke groei om gewenste voorzieningen te realiseren (terecht); dàn uiterst beperkte groei. Deze beperkte groei moet gemotiveerd worden doordat er anders een vrij plotseling optredende crisissituatie zou ontstaan met een plotselinge achteruitgang van welvaart en welzijn. Een huidige oliecrisis zou daarbij vergeleken kinderspel zijn. Duidelijkheidshalve moet vastgesteld worden dat een limitering van de groei ter vermijding van een catastrofe alleen dan werkelijk zin heeft als de gehele geïndustrialiseerde wereld daarin deelneemt en op langere termijn ook de ontwikkelingslanden. Groeibeperking na 1985 in Nederland alleen wendt uiteraard op wereldschaal geen catastrofe af. . .

Uiteraard zal een hogere olie- en gasprijs wèl meer van deze produkten exploitabel maken. Dat in Alaska en de Noordzee olie en gas gewonnen gaat worden komt alleen door deze prijsverhoging. Waar is, dat op de tijdschaal gezien, deze nieuwe mogelijkheden slechts uitstel van de afwezigheid van voldoende energie van enkele tientallen jaren zullen geven.

Thermische kweekreactoren kunnen misschien soelaas bieden. Nader onderzoek en het ter beschikking stellen van gelden daarvoor is gerechtvaardigd. Laat toch vooral niemand denken, dat de oplossing daar met zekerheid te vinden is. Het is niet zo, dat technisch gezien alles kan, als er maar voldoende geld voor research ter beschikking gesteld wordt. De risico's zullen wellicht te groot blijken. Denkt u aan de desperado's die een dergelijke centrale overvallen en de moeilijkheden met de opslag van radioactief afvalmateriaal voor een periode van 1000 jaar. Bovendien zou het wel eens excessief duur kunnen blijken te zijn als het technisch al verantwoord is.

Universitair hobbyisme op het gebied van zonne-energie moet bestreden worden. Het ombuigen van een stuk bestaand hobbyisme op volstrekt maatschappelijk irrelevant gebied naar het zonne-energieonderzoek kan echter wel wel degelijk bijzonder zinvol zijn. Niet zozeer extra middelen dus maar een andere toewijzing van de huidige middelen voor researchwerk binnen de universitaire sector. Daarbij dienen wij ons te realiseren dat zonne-energiegebruik ook mogelijk is bij opvang van zonne-energie buiten ons eigen grondgebied; met name uiteraard in zuidelijker streken. Na opvangst en omzetting moet deze energie dan — zoals dat bijvoorbeeld nu met aardolie gebeurt — naar Nederland getransporteerd worden.
Een nationale krachtsinspanning in de trant van het rapport, namelijk door een zinnige combinatie van overheids- en industriële research en gepaste fiscale overheidsmaatregelen is zeker op zijn plaats.

T. THALHAMMER, Eindhoven

80 en 100 km

De maximumsnelheden van 80 en 100 km per uur werden ingesteld om dreigende brandstoftekorten zo veel mogelijk tegen te gaan. Inmiddels heeft de situatie rond de brandstofvoorziening zich genormaliseerd, doch de snelheden niet.

Zou de minister, die deze lage maximumsnelheden zo krampachtig handhaaft niet eens kunnen denken aan hen, die evenals ikzelf, beroepshalve elke dag grote afstanden rijden; ik rijd per dag 250 à 300 km. Mijn voorstel is het volgende:

- gewone wegen 100 km/u (als in Duitsland);
- autowegen 120 km/u;
- autosnelwegen min. 70, max. 140 km/u;
- gedurende het weekeinde, van vrijdag 24.00 u. t/m zondag 24.00 u., overal 100 km/u (vrij., dus geen haast);
- vrachtauto's op autosnelwegen i.p.v. 80 km/u 95 à 100 km/u.;
- dit intensief controleren.

De controle dient in elk geval te veranderen. De eerste twee weken na de instelling van 80 resp. 100 km/u werd redelijk gecontroleerd. Nu zie ik gemiddeld eens in de drie weken (!) een radarwagen of herken een „stille patrouillewagen". Doordat de snelle beroepsrijders dit allemaal weten, wordt de 100 km/u veel overtreden om van de 80 km/u maar niet te spreken; dit is zeer frustrerend voor hen, die zich wel aan deze snelheden houden.

Ik verzoek onze vertegenwoordigers in beide kamers danook dringend steeds opnieuw te vragen om verandering, bijv. naar bovengeschetste voorbeelden.

KOLLÖFFEL, Zevenaar

Eindexamens

Met het voorjaar breekt ieder jaar de examenperiode aan. Misschien heeft u reeds gemerkt, dat met de invoering van de mammoet ook gekozen is voor een andere opzet van examen afnemen. Het mondelinge gedeelte van het eindexamen is vervangen door een z.g. schoolonderzoek. Bij het inrichten van dit onderdeel van het eindexamen, heeft de wetgever heel bewust aan de scholen een ruime mate van vrijheid gegeven. Het enige wat hierover officieel is vastgesteld is te vinden in het Besluit eindexamens VWO-HAVO-MAVO art. 16 lid 4: „Het schoolonderzoek in een vak geschiedt in het hoogste leerjaar door het afnemen van twee of meer proeven", en in art. 19 lid 1: „Het schoolonderzoek geschiedt volgens een schriftelijk vastgestelde regeling."

In de praktijk komt het er op de meeste scholen op neer dat de leerlingen gedurende het laatste jaar in twee perioden — één na de kerstvakantie en één na de paasvakantie — aan het schoolonderzoek deelnemen. De repeties gedurende het laatste jaar gemaakt, gelden te zamen als derde proef van het schoolonderzoek. Een en ander leidt er toe dat de leerlingen een heel jaar lang bezig zijn met examen doen. Het zal duidelijk zijn dat dit voor hen een grote, vaak te grote, psychische druk betekent. Bovendien moet geconstateerd worden dat de normale gang van zaken voor de andere leerlingen van de school ernstig verstoord wordt door het schoolonderzoek. Vele leraren zijn hier immers bij betrokken en kunnen dan niet volgens het normale rooster lesgeven.

Uit het voorgaande blijkt dat ik niet erg gelukkig ben met de nieuwe opzet van examineren. Daar de VVD van oordeel is dat de mammoetwet en wat daaruit voortvloeit, waar mogelijk, verbeterd moet worden, zullen wij ons er dus ook over moeten beraden hoe we de manier van eindexamen afnemen kunnen verbeteren. Het heeft er even naar uitgezien dat staatssecretaris Veerman van O en W, dit probleem erkennende, van oordeel was dat het eindexamen maar afgeschaft moest worden. Hij verklaarde nl. op 7 maart jl. te Utrecht: „Persoonlijk, zo wil ik u wel bekennen, ben ik geen groot bewonderaar van examens. Indien een leerling op een bepaald schooltype de lessen tot en met het hoogste leerjaar gevolgd heeft en hierbij goede resultaten heeft geboekt, dan zou eigenlijk een afsluitend examen achterwege moeten kunnen blijven."

Afschaffen van het eindexamen zou natuurlijk neerkomen op het weggooien van het kind met het badwater. Het zou immers een bedreiging betekenen voor de kwaliteit van het onderwijs. Gelukkig verklaarde de staatssecretaris in antwoord op schriftelijke vragen, door mij gesteld, dat hij het allemaal zo niet bedoeld had. Wel is hij van mening dat er gezocht moet worden naar wegen om de gehele schoolloopbaan van een leerling nog meer in het eindexamen te betrekken. Ik zou hierbij aan willen tekenen, dat er nog veel studie en overleg nodig is om de consequenties van een dergelijke regeling te kunnen beoordelen.

Inmiddels blijven wij voor de opgave staan de huidige examenregeling te verbeteren. Mijns inziens kan dit op één van de volgende twee manieren:

- terugkeer tot het oude systeem, waarbij na een schriftelijk gedeelte binnen korte tijd een mondeling examen wordt afgenomen onder rijkstoezicht;
- introductie van het examen-per-vak-systeem. De leerling zou dan gedurende de laatste twee leerjaren drie of vier keer per jaar de gelegenheid moeten krijgen om, zo hij dit wil, examen te doen in één of meer vakken. Deze deel-examens moeten dan voor de betrokken vakken als afsluitend beschouwd worden.

Het laatste systeem heeft als groot voordeel dat goede leerlingen dan de kans krijgen om examen af te leggen in een groter aantal vakken dan de voorgeschreven zes of zeven. Zij zouden op deze wijze beter aan hun trekken kunnen komen. Dit laatste spreekt ons enorm aan. De zwakkere leerlingen zouden zich in dit systeem beter kunnen concentreren op de afzonderlijke vakken. Het is echter wel de vraag of een en ander organisatorisch te verwezenlijken is, zonder het normale onderwijsproces te verstoren.

Bij verbetering van de huidige exemenregelingen zullen wij ook moeten bezien of de scholen niet een te grote autonomie hebben bij het vaststellen van de regeling van het examen. Wat is nl. het geval? Iedere school heeft een eigen reglement op het schoolonderzoek, waarin de hele gang van zaken rond het schoolonderzoek is vastgesteld. Het is ons gebleken dat een aantal scholen in strijd met de voorgeschreven procedure pas zeer onlangs het reglement veranderd heeft in die zin dat er verschillende cijfers zijn behaald bij het schoolonderzoek.

Dit is van belang voor die leerligen die een gemiddelde van 7½ voor het gehele eindexamen nodig hebben in verband met verdere studiemogelijkheden. Aangezien het recht op herkansingsmogelijkheden niet op alle scholen op dezelfde wijze is geregeld is hier sprake van wezenlijke ongelijkheid van kansen, hetgeen voor ons liberalen niet acceptabel mag zijn. Ik heb staatssecretaris Veerman dan ook aandacht voor dit probleem verzocht.

In een volgend artikel hoop ik in te gaan o.m. op de problemen rond de pakketkeuze, de rechten verbonden aan het eindexamen en de toelatingsprocedure tot de universiteiten.

N. J. GINJAAR-MAAS

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

„Principieel bestaat er voor de VVD geen enkele moeilijkheid om volle medewerking te verlenen aan het onafhankelijk worden van Suriname en de Antillen. In praktische zin voorzien wij nog enorme moeilijkheden", aldus ons Tweede Kamerlid ir. D. S. Tuynman in dit artikel van zijn hand.

Suriname en de Antillen

De Surinaamse regering heeft verklaard dat Suriname op zijn laatst 1 januari 1976 zelfstandig zal zijn. Een eenzijdige verklaring, die vooruitloopt op de adviezen van de Koninkrijks-commissie. Geen verklaring die in Nederland ook maar enige deining heeft veroorzaakt. Deining was er op de Nederlandse Antillen, omdat daar de regering de tijd wil hebben om de onafhankelijkheid grondig voor te bereiden. Haast in Suriname, terughoudendheid op de Ned. Antillen. Deze sterk uiteenlopende standpunten maken de toekomstige onderhandelingen binnen het statuusverband er niet eenvoudiger op.

Positie van Nederland

Na de rellen in Willemstad eind mei 1969, begonnen er in Nederland stromingen te komen die op een snelle wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden van 15 december 1954 aanstuurden. Doorgaans onuitgesproken was er het argument dat Nederland niet betrokken moest worden bij politionele acties of, zoals bij het bestaan in Suriname van betwiste grensgebieden, bij militaire acties. Een ander standpunt was dat er toch nog altijd koloniale trekjes in het Statuut zaten en dat het langzamerhand tijd werd daar een eind aan te maken.

Toentertijd stond de VVD achter het standpunt van de Nederlandse regering dat het initiatief tot wijziging van de bestaande staatkundige betrekkingen door Suriname en de Ned. Antillen moest worden genomen. Vrij spoedig daarop, in 1971, ging de regering-Biesheuvel een stap verder, toen zij verklaarde dat Nederland ook initiatieven zou moeten kunnen nemen. De wijze waarop dat zou moeten gebeuren werd door de Nederlandse politieke partijen niet op dezelfde wijze beoordeeld. De socialisten wilden dat er dichtbij liggende data zouden worden vastgesteld waarop de onafhankelijkheid zou ingaan. De VVD verklaarde niet te willen onderhandelen „met het mes (van een datum) of tafel". De confessionele partijen namen in dit opzicht een tussenpositie in.

Eensgezindheid bestond er tussen de Nederlandse politieke partijen over de noodzaak om van Nederlandse zijde geen belemmerende voorwaarden te stellen.Met name zou de voortzetting van ontwikkelingshulp niet als drukmiddel mogen worden gebruikt.

Het zou voor Nederland verreweg het gemakkelijkst zijn indien de beide rijksdelen overzee, na het zelfstandig worden, Nederland ook niet meer nodig zouden hebben, anders dan voor ontwikkelingshulp. Het is zeer de vraag of dat allemaal ook zal lukken. Voor de Nederlandse Antillen is bij voorbeeld het aanwezig blijven van de Nederlandse mariniers een dringende wens. Dat moge dan een spectaculair punt zijn, daarnaast zijn er nog tal van details waarvan de regelig nog veel hoofdbrekens zal opleveren.

Voor Nederland ligt dat allemaal nog niet zo eenvoudig. Naar onze gevoelens zit het risico er in dat, mede als gevolg van binnenlandse moeilijkheden, eisen gesteld zullen worden die Nederland moeilijk zal kunnen inlossen. Stuit daardoor de regeling van de onafhankelijkheid af dan zit Nederland met de zwarte Piet. Men mag niet vergeten dat zowel Suriname als de Nederlandse Antillen voor vele dingen veel Nederlandse bijstand willen.

Maar wat hier van zij, er is geen weg terug en er moet ook geen weg terug zijn. Dat betekent dat naar onze opvattingen Nederland positief moet meewerken aan het zelfstandig worden. Wij hebben er geen enkel bezwaar tegen daar spoed bij te betrachten. Waar wij wel bezwaar tegen zouden hebben, zou medewerking aan een ontwikkeling zijn waarbij te grote onzekerheid zou bestaan t.o.v. de rechten en vrijheden van minderheden.

Suriname

Een kwart van de Surinaamse bevolking woont in Nedeland. Bijna dagelijks komen er nog vliegtuigen vol Surinamers naar Nederland. Dat is niet van weelde. Het is een vlucht voor werkloosheid en armoede. In terugkeer van deze mensen na de zelfstandigwording geloven wij niet. In Suriname ontbreken de potentiële middelen om al deze mensen weer op te nemen, laat staan een bestaansniveau te bieden zoals zij dat hier hebben leren kennen. Het betekent intussen ook dat de Surinamers die het broodnodige middenkader zouden kunnen versterken niet terugkeren. Een nog groter probleem is het feit dat Suriname een multi-raciaal land is. De grootst partij, de Vooruitstrevende Hervormingspartij, de partij ook van Lachmon, bezet 17 van de 39 zetels in de Staten van Suriname. Deze partij, die overwegend uit Hindustani bestaat, voelt weinig voor een snelle onafhankelijkheid. Een zekere gereserveerdheid bestaat er toch ook wel bij de kleinere etnische groepen zoals de Indonesiërs. Het zijn vooral de Creolen, die in de huidige regering een overwegende positie innemen, die een snelle onafhaneklijkheid nastreven. Wil er sprake zijn van een goede start dan zal vooraf overeenstemming tussen Creolen en Hindustani moeten zijn bereikt. Met name zal het wantrouwen van de niet-creoolse bevolkingsgroepen moeten worden weggenomen. Dat wantrouwen vloeit voort uit een beduchtheid voor een machtstreven van minister-president Arron en zijn directe aanhang. Nederland heeft inmiddels verklaard mede te zullen werken aan de oprichting van een para-militaire organisatie. De leden van die organisatie zullen dan wel evenredig over de verschillende bevolkingsgroepen moeten zijn verdeeld. Gebeurt dat niet dan dreigen er grote moeilijkheden.

Naar onze opvattingen is de tijd tot eind 1975 wel erg kort om althans de meest dringende zaken te regelen. Nederland mag Suriname niet dwingen om de onafhankelijkheid uit te stellen. Maar na drie eeuwen beheer mag Nederland zich evenmin op een gemakkelijke manier van Suriname afmaken.

Antillen

Het probleem van de Ned. Antillen is het probleem van de tegenstelling tussen de eilanden. Problemen die voor een deel onderstromen zijn die door Nederlanders lang niet altijd begrepen worden.

Tussen Curacao en Aruba bestaan openlijke tegenstellingen. Op Aruba heeft het streven naar de „status aparte" — het niet in een nieuwe eilandengemeenschap op willen gaan — meer aanhang dan men doorgaans denkt. Bij de Benedenwindse eilanden bestaat er weinig bereidheid om de zorg voor de Bovenwindse eilanden — waarvan alleen St. Maarten in economische zin wat sterker is — voor hun rekening te nemen. Er bestaat een duidelijke vrees om na de zelfstandigwording onder de invloedssfeer van Venuzuela te komen. In bestuurlijk opzicht zijn er nog veel zwakke plekken.

In politiek opzicht is het land minder stabiel dan men wel eens denkt. Men leunt nogal zwaar op Nederland. Ook hier is die stabiliteit een voorwaarde, evenals in Suriname, voor het behouden en aantrekken van buitenlandse ondernemingen.

Men weet dat ook allemaal wel. Dat is dan ook wel de reden dat men weliswaar met de mond belijdt zelfstandigheid na te streven maar dat het heilig vuur geheel ontbreekt.

Principieel bestaat er voor de VVD geen enkele moeilijkheid om volle medewerking te verlenen aan het onafhankelijk worden van Suriname en de Ned. Antillen. In praktische zin voorzien wij nog enorme moeilijkheden. Het zal veel wijsheid en geduld vragen die op te lossen. Of het kabinet-Den Uyl het geduld heeft betwijfelen wij wel eens. Of het de wijsheid heeft zal de tijd moeten leren.

de heer D. J. D. Dees (lid VVD-fractie Tweede Kamer) blikt in dit artikel terug op het debat over de verlaging van het collegegeld van duizend tot vijfhonderd gulden.

Gesol met beloften

Bijna 20 uur debatteerde de Tweede Kamer de afgelopen weken met minister Van Kemenade en staatssecretaris Klein over de collegegeldproblematiek. Naar aanleiding van de boycot tegen de duizend-gulden-wet had de regering een wetsontwerp ingediend dat drie elementen bevatte: betere controle op de betaling van collegegeld, een poging om de nog studerende boycotters als nog tot betaling te verplichten en verlaging van het collegegeld tot 500 gulden.

De beide eerste elementen kregen de steun van de VVD-fractie. Reeds meer dan anderhalf jaar geleden had mijn fractiegenoot dr. K. van Dijk op wetsverbeteringen terzake aangedrongen.

Onoverkomelijke bezwaren had de VVD evenwel tegen de verlaging van het collegegeld. Voor ons liggen de prioriteiten binnen het onderwijs anders. Een eigen bijdrage van 1000 gulden in de onderwijskosten (gemiddeld betaalt de gemeenschap per jaar meer dan 20.000 gulden per student) vinden wij beslist niet onredelijk hoog. Temeer daar de studenten uit de minder draagkrachtige milieus het collegegeld gecompenseerd krijgen in hun studiebeurs, terwijl voor niet-bursalen de mogelijkheid bestaat om leningen via de overheid te sluiten.

Bonus

Volgens de regering zou de collegegeldverlaging moeten dienen om de weerstand van (sommige?) studenten tegen hun betalingsplicht te verminderen. Een argument dat me goed lijkt voor een klucht; een bonus voor boycottende studenten! Bovendien, als verlaging van het collegegeld de weerstand zou verminderen, dan had dat bij heel de campagne die de regering heeft gevoerd ten gunste van de 500 gulden al moeten blijken uit de betalingscijfers over het lopende studiejaar. De boycot was echter dit jaar nog groter dan in het vorige.

Toch bleef minister Van Kemenade bij wat hij noemde de „sociaal-psychologische benadering" van de boycot. Het is hem daarbij wellicht ontgaan dat linkse studentenorganisaties reeds nu een boycot van de 500-gulden-wet hebben aangekondigd. Ik merkte daarover op: „Sommige studenten hebben nu eenmaal gekozen voor het conflictmodel in de samenleving. Het lijkt daarbij een illusie dat zij terwille van het lief zijn voor Klein de strijdbijl zullen begraven. Niet een lager collegegeld, maar betere controle en strengere sancties zijn het antwoord aan deze studenten."

KVP en PvdA

Opmerkelijk was de houding van KVP en PvdA. De KVP bevestigde nog eens hoe vele wegen er zijn die naar Rome leiden. Een jaar geleden stelde hun woordvoerder: „Wij geloven niet in het psychologisch argument van de collegegeldverlaging" en „een collegegeld van 1000 gulden is alleszins redelijk". Nu, tijdens dit debat, stelde dezelfde spreker: „Wij zullen de laatsten zijn om te zeggen dat psychologische argumenten geen geldige argumenten zouden zijn." Een tijdelijke verlaging tot 500 gulden was nu ineens, na enig ritueel voordansen, aanvaardbaar voor de KVP.

De PvdA werd uiteraard geconfronteerd met de verkiezingsbelofte uit Keerpunt '72: „De collegegeldverhoging wordt ongedaan gemaakt." Sinds heden betekent voor de PvdA „verlaging van een verhoging", dat de verhoging eerlijk gedeeld moet worden met de KVP. PvdA kiezen is immers eerlijk delen? Het gold niet voor de PPR- en drie PvdA-leden die toch steun gaven aan een 200-gulden amendement van de CPN.

Prullenmand

Veel trammelant en tierelier brachten de herhaalde beloften van de regering dat met ingang van het studiejaar 1974-1975 een nieuw studiefinancieringsstelsel zal worden ingevoerd. Tijdens dit debat bleek dat deze beloften niet konden worden gerealiseerd. Deze beleidsvoornemens waren, aldus de bewindslieden, „enigszins onzorgvuldig geformuleerd". Een nieuw stelsel kan op zijn vroegst met ingang van 1976-1977 in werking treden. Met deze uitspraken verwees de regering de zoveelste motie naar de inmiddels bekende prullenmand. De Kamer had namelijk op 26 juni 1973 de uitspraak gedaan dat zolang geen beslissingen waren genomen over een nieuw studiefinancieringsstelsel het collegegeld dit jaar in ieder geval 1000 gulden moest blijven.

Hevige discussies ook over de toezegging van de regering tot zolang geen wetswijzigingen tot stand waren gekomen, de wettelijk verschuldigde tweede termijn-betaling van het collegegeld zou worden geïnd. Twijfels van VVD- en DS'70-zijde over de voortgang van deze inning werden met grote verontwaardiging van de hand gewezen. Cijfers over de voortgang in deze inning konden de bewindslieden evenwel niet verstrekken.

Onwil

De onwil van de regering was duidelijk toen bleek dat wij er in twee uur in slaagden de cijfers bij de universiteitsadministraties telefonisch te verkrijgen. Globaal had minder dan 5 procent van de studenten aan zijn verplichtingen per 1 maart voldaan. Geconfronteerd met onze cijfers toonde de staatssecretaris er begrip voor te hebben dat de studenten nog niet hadden betaald. Ronduit teleurstellend was het dat de meerderheid van de Kamer (linkse partijen, KVP en ARP) een motie van afkeuring op dit punt, zoals die door mij was ingediend, niet wilde steunen.

Aan de KVP en ARP rest dan maar één vraag: hebben deze fracties geen begrip voor naleving van de wet of vonden zij een motie van afkeuring te vroeg?

Ik houd het voorlopig maar bij het laatste.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

boutique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)

VVD-resultaat in de gemeenten

FRIESLAND

	Raad 1970 zt.	perc.	PS 1974 Perc.	Raad 1974 Perc.	zt.
Achterkarspelen	1	4,7	6,2	6,0	1
Ameland	0	6,5	24,4	5,4	0
Baarderadeel	2	17,0	16,0	19,0	2
Het Bildt	2	14,6	12,3	13,9	2
Bolsward	1	6,1	9,4	5,8	1
Dantumadeel	2	7,4	7,2	9,3	2
Dokkum	1	8,0	8,9	8,5	1
Doniawerstal	0	4,6	10,8	6,6	1
Ferwerderadeel	1	8,3	9,5	10,3	1
Harlingen	1	6,4	13,0	8,4	1
Haskerland	1	5,7	10,8	9,2	1
Heerenveen	3	13,5	14,8	14,8	4
Hennaarderadeel	0	5,3	8,9	6,1	0
Idaarderadeel	—	—	13,9	15,4	2
Kollumerland	1	5,4	8,2	8,2	1
Leeuwarden	4	10,1	12,8	12,2	5
Leeuwarderadeel	1	10,3	11,2	12,3	2
Lemsterland	—	—	10,1	6,7	1
Menaldumadeel	1	10,2	12,0	12,0	2
Oostdongeradeel	0	3,7	6,5	6,6	1
Ooststellingwerf	2	10,5	13,8	13,8	3
Opsterland	1	8,3	12,4	10,2	2
Rauwerderhem	0	10,1	13,7	13,6	1
Smallingerland	2	6,9	10,0	9,3	2
Sneek	1	7,6	12,3	10,2	2
Terschelling	3	22,0	34,0	25,4	3
Tietjerksteradeel	1	6,3	11,5	10,5	2
Utingeradeel	2	16,7	15,1	18,1	2
Westdongeradeel	1	9,1	8,6	7,7	1
Weststellingwerf	2	12,3	17,2	16,3	3
Wonseradeel	1	6,2	10,7	10,0	2

GRONINGEN

Aduard	1	19,3	18,5	19,4	1
Appingedam	1	9,5	12,2	9,8	1
Baflo	2	18,9	16,3	18,8	1
Bedum	1	8,0	10,7	9,4	1
Beerta	1	15,0	12,7	14,5	2
Delfzijl	2	12,1	14,8	15,0	3
Eenrum	2	26,4	18,1	24,0	2
Groningen	5	13,4	14,8	14,6	6
Grootegast	0	–	7,6	7,4	1
Grijpskerk	2	13,8	12,1	12,1	1
Haren	5	30,1	32,0	31,3	6
Hoogezand-Sa'meer	3	11,3	14,9	15,9	4
Leek	2	13,5	15,3	16,5	2
Leens	2	11,7	15,1	15,8	2
Marum	2	12,5	13,6	13,8	2
Nieuwe Pekela	3	27,5	12,4	11,1	1
Oldehove	1	19,8	17,9	19,8	1
Oosterbroek	2	20,4	17,0	17,5	2
Oude Pekela	1	6,5	8,8	9,4	1
Stadskanaal	1	6,3	10,3	8,9	2
Uithuizermeeden	1	10,1	9,7	11,2	1
Ulrum	1	9,7	11,2	10,0	1
Veendam	2	13,4	15,0	15,0	3
Vlagtwedde	2	9,1	13,8	10,7	2
Warffum	—	—	13,9	12,9	1
Winschoten	3	14,6	15,8	15,8	3
Winsum	2	16,4	16,3	15,0	2

DRENTHE

Anloo	2	16,0	31,0	25,4	3
Assen	4	15,2	17,3	16,9	5
Beilen	2	14,5	15,8	14,9	3
Borger	2	12,0	18,6	13,9	2
Coevorden	2	11,8	15,1	14,3	2
Dalen	3	22,8	30,3	30,1	3
Diever	3	29,3	23,9	22,7	2
Dwingeloo	3	25,2	28,4	28,9	3
Eelde	3	23,0	32,2	29,6	5
Emmen	3	8,6	10,9	10,5	4
Gasselte	1	12,4	18,3	14,9	2
Gieten	3	21,4	26,2	24,5	3
Havelte	2	20,6	30,0	23,1	3
Hoogeveen	1	6,4	11,1	8,8	2
Meppel	3	17,7	19,4	21,5	4
Norg	4	32,9	30,0	39,8	5
Odoorn	2	15,7	20,1	16,4	2
Oosterhesselen	3	19,8	19,6	20,2	2
Peize	1	10,0	28,3	18,2	2
Roden	2	11,2	22,4	15,1	3
Rolde	3	28,2	36,9	29,2	3
Ruinen	4	30,7	32,9	31,5	4
Ruinerwold	—	—	33,2	30,2	3
Sleen	3	21,8	19,3	21,4	3
Smilde	1	6,5	11,3	8,4	1
Vledder	1	20,5	22,1	15,2	1
Vries	3	21,2	32,5	19,6	3
Westerbork	4	25,5	22,4	24,3	3
de Wijk	2	19,8	29,5	20,4	2
Zuidlaren	3	25,1	27,8	28,3	4
Zuidwolde	2	12,2	22,0	14,6	2
Zweeloo	—	—	30,4	35,0	2

OVERIJSSEL

Almelo	3	11,6	14,5	13,3	4
Avereest	2	15,4	15,0	18,6	3
Bathmen	—	—	35,8	20,2	2
Borne	—	—	12,2	9,4	2
Brederwiede	0	4,4	12,1	4,9	0
Deventer	5	15,4	17,5	19,2	7
Diepenveen	4	23,0	25,0	27,4	4
Enschede	4	11,1	15,3	14,7	6
Genemuiden	—	—	10,5	11,2	1
Goor	1	6,9	15,4	18,9	3
Heino	—	—	14,0	11,6	2
Hellendoorn	1	4,0	8,1	7,0	1
Hengelo	3	9,9	14,0	12,9	4
Holten	—	—	22,0	12,6	2
Kampen	1	4,7	10,9	6,7	1
Losser	—	—	9,8	9,4	2
Markelo	—	—	29,3	12,6	2
Noordoostpolder	3	11,9	19,4	12,5	3
Oldenzaal	1	5,0	15,5	10,7	2
Olst	2	19,1	20,7	25,7	4
Ommen	0	4,3	13,3	7,0	1
Raalte	—	—	10,0	6,5	1
Stad Delden	2	16,4	21,6	19,4	2
Steenwijk	2	10,5	15,2	14,2	3
Wijhe	—	—	13,8	12,8	2
IJsselham	1	12,1	15,6	14,0	2
IJsselmuiden	0	3,2	8,0	5,9	1
Zwartsluis	—	—	11,1	9,6	1
Zwolle	5	12,6	17,3	17,2	7

GELDERLAND

Aalten	1	6,6	10,4	7,9	1
Angerlo	–	—	9,4	5,7	0
Apeldoorn	5	11,6	21,7	16,9	7
Arnhem	6	15,1	20,5	20,9	8
Barneveld	1	7,0	16,8	12,1	3
Bemmel	1	9,7	12,6	4,5	0
Beuningen	—	—	17,8	12,3	2
Beusichem	2	30,3	28,5	34,3	2
Borculo	3	23,8	25,2	21,2	3
Brummen	3	16,0	18,9	18,2	3
Buren	—	—	19,4	18,3	2
Culemborg	2	11,5	20,8	19,4	4
Deil	1	18,7	22,4	19,2	2
Didam	—	—	11,4	5,8	1
Doesburg	1	9,9	15,2	15,5	2
Doetinchem	3	14,4	17,8	17,8	4
Druten	—	—	10,2	5,5	1
Duiven	—	—	15,3	11,6	2
Echteld	1	11,0	16,4	12,9	1
Ede	4	11,5	21,7	18,7	7
Eibergen	2	8,2	12,7	16,2	3
Elst	1	6,9	19,3	9,6	2
Epe	2	11,0	22,2	17,5	4
Ermelo	—	—	23,5	14,4	3
Geldermalsen	2	12,3	17,8	17,6	2
Gendringen	—	—	11,4	7,3	1
Gendt	—	—	12,4	6,5	1
Gorssel	4	30,2	30,9	34,8	5
Groenlo	—	—	14,5	12,3	2
Groesbeek	—	—	13,6	14,6	3
Harderwijk	3	14,2	22,2	19,8	4
Hattem	2	10,2	15,7	14,4	2
Heerde	2	9,2	13,0	11,6	2
Hengelo	2	12,6	14,4	15,4	2
Heteren	—	—	14,4	11,9	1
Heumen	—	—	1,3	1,4	0
Hoevelaken	2	15,1	28,7	24,8	3
Huissen	1	6,2	17,6	16,2	2
Hummelo en Keppel	2	21,8	27,9	27,6	3
Kerkwijk	—	—	11,9	9,2	1
Lichtenvoorde	—	—	16,7	14,1	3
Lienden	—	—	18,4	5,3	0
Maurik	1	7,0	19,3	13,8	2
Neede	1	6,1	16,1	10,8	2
Nunspeet	—	—	19,4	13,7	3
Nijkerk	—	—	15,7	9,6	2
Nijmegen	4	9,9	16,9	14,9	6
Renkum	4	18,0	26,9	25,9	7
Rheden	4	14,2	22,4	22,4	7
Ruurlo	4	32,8	26,7	30,2	4
Scherpenzeel	1	11,0	24,2	20,6	3
Steenderen	—	—	14,8	10,9	1
Tiel	2	12,0	19,2	17,4	3
Ubbergen	—	—	18,8	11,1	2
Valburg	—	—	16,6	10,0	1
Voorst	3	17,4	20,6	20,7	4
Vorden	2	15,2	23,4	20,9	3
Wageningen	3	15,1	18,4	17,7	4
Warnsveld	3	24,9	27,1	24,9	3
Westervoort	—	—	13,9	11,8	1
Winterswijk	4	19,3	23,0	22,9	5
Wisch	—	—	20,3	9,6	2
Wijchen	—	—	12,4	6,6	1
Zaltbommel	2	10,2	20,1	20,2	3
Zelhem	2	10,4	16,6	14,8	2
Zevenaar	—	—	22,8	19,8	4
Zutphen	3	13,6	17,1	16,3	3

UTRECHT

Abcoude	3	22,2	35,0	26,2	3
Amerongen	2	13,3	22,6	20,7	3
Baarn	4	21,7	30,4	29,9	6
De Bilt	7	30,0	34,9	32,8	8
Breukelen	2	13,7	26,5	21,7	3
Bunnik	2	13,1	28,4	24,2	3
Cothen	—	—	20,3	8,4	0
Doorn	4	24,6	35,0	32,8	5
Driebergen	4	23,3	31,3	30,8	5
Eemnes	1	11,8	25,9	14,9	2
Harmelen	2	14,4	23,5	23,0	3
Houten	1	10,4	22,5	11,0	2
Langbroek	—	—	19,8	13,3	1
Leersum	1	12,2	33,1	17,8	2
Leusden	2	12,7	31,4	28,1	4
Linschoten	—	—	23,4	12,2	1
Loenen	2	15,4	31,5	20,4	3
Loosdrecht	3	24,2	38,9	28,7	4
Lopik	1	7,9	14,3	7,6	1
Maarn	3	24,7	34,3	28,5	3
Maarssen	1	7,1	22,6	21,7	4
Maartensdijk	2	16,1	27,2	22,2	3
Montfoort	—	—	19,0	5,9	0
Mijdrecht	1	8,8	24,8	20,7	3
Nieuwegein	1	6,0	21,6	14,3	2
Polsbroek	—	—	23,0	21,5	2
Rhenen	2	12,8	19,9	18,5	3
Soest	7	25,6	35,1	33,6	10
Utrecht	6	13,5	19,0	17,6	9
Veenendaal	2	9,8	15,3	12,8	3
Vinkeveen	1	8,7	32,3	22,2	3
Vleuten-De Meern	3	18,0	30,4	23,9	4
Wilnis	1	11,1	23,6	16,7	2
Woudenberg	2	12,5	25,5	18,2	2
Wijk bij Duurstede	1	8,8	26,0	17,4	2
IJsselstein	1	6,1	18,2	13,1	2
Zeist	8	23,0	30,8	29,0	9

NOORDHOLLAND

Aalsmeer	3	15,6	28,2	22,6	5
Akersloot	—	—	21,9	13,8	1
Alkmaar	3	10,3	19,1	18,6	6
Amstelveen	9	25,0	33,2	31,0	11
Amsterdam	6	11,6	16,9	16,6	8
Anna Paulowna	2	15,6	29,3	27,5	4
Barsingerhorn	3	26,8	25,7	28,3	3
Beemster	3	23,7	31,6	23,7	3
Bennebroek	3	27,8	39,3	37,8	4
Bergen	5	29,9	32,9	29,1	5
Berkhout	1	9,5	23,2	16,0	2
Beverwijk	4	13,9	16,4	16,7	4
Blaricum	5	35,6	44,2	40,5	5
Bloemendaal	7	39,7	46,9	45,0	8
Blokker	—	—	21,9	11,7	1
Bovenkarspel	—	—	16,9	8,3	1
Broek in Waterland	0	10,6	30,1	13,2	1
Bussum	8	26,0	34,4	30,4	9
Castricum	3	14,8	26,3	24,4	5
Diemen	2	14,4	25,6	22,6	3
Edam	2	10,0	13,8	9,5	2
Egmond-Binnen	—	—	21,3	13,5	2
Egmond aan Zee	—	—	21,6	16,8	2
Enkhuizen	2	10,9	15,5	16,0	2
's-Gravenland	1	11,0	26,0	17,4	2
Grootebroek	—	—	17,1	7,8	1
Haarlem	6	14,3	21,9	21,1	9
Haarlemmerliede	2	18,8	26,0	24,2	3
Haarlemmermeer	4	12,3	26,8	24,4	9
Heemskerk	1	6,8	16,9	13,3	3
Heemstede	7	31,4	41,2	39,2	9

Bij de gemeenteraadsverkiezingen, die vorige week werden gehouden, deed de VVD mee in 517 van de 841 gemeenten. Op deze pagina's publiceren wij de resultaten, die onze partij in die 517 gemeenten boekte. Ter vergelijking vindt men de uitslag van de raadsverkiezingen-1970 vermeld, alsmede van de statenverkiezingen-1974.

Uitdrukkelijk hebben wij alleen die gemeenten genomen waar de VVD uitkwam met een eigen en niet-gecombineerde lijst, onder de naam VVD dus.

De gegevens zijn ontleend aan de verkiezingsdienst van het ANP.

	Raad 1970		PS 1974	Raad 1974	
	zt.	perc.	Perc.	Perc.	zt.
Heerhugowaard	1	8,9	22,4	18,7	4
Heiloo	4	23,8	32,1	33,2	6
Den Helder	6	18,1	29,9	27,4	11
Hilversum	8	20,1	25,8	23,5	9
Hoogwoud	—	—	23,8	13,0	2
Hoorn	3	13,6	19,8	18,4	3
Huizen	3	14,6	26,6	23,1	4
Landsmeer	2	13,0	24,0	25,5	4
Langedijk	2	13,0	18,2	17,7	3
Laren	4	25,5	38,2	34,6	5
Midwoud	2	27,3	27,8	30,2	2
Monnickendam	1	6,4	20,4	13,5	2
Muiden	1	11,3	22,7	18,5	3
Naarden	6	34,9	41,5	40,1	7
Nederhorst den Berg	3	26,9	25,7	18,2	2
Niedorp	—	—	20,6	14,8	2
Oostzaan	2	18,1	19,8	19,7	2
Opmeer	—	—	16,0	13,9	2
Ouder-Amstel	1	12,3	27,1	27,1	4
Purmerend	2	13,0	23,4	21,6	5
Schagen	3	19,9	29,7	29,5	5
Schermer	1	9,3	21,2	15,1	2
Schoorl	—	—	27,1	15,1	2
Texel	1	6,9	25,5	12,8	2
Twisk	3	38,7	32,9	32,3	2
Uitgeest	2	12,7	21,6	20,8	3
Uithoorn	2	12,4	28,5	20,7	4
Velsen	4	12,9	19,9	17,5	6
Weesp	2	11,3	21,4	17,8	3
Wervershoof	—	—	13,7	8,9	1
Wieringermeer	2	17,4	20,8	20,9	3
Wormer	1	6,0	16,2	16,0	2
Zandvoort	4	21,5	40,7	39,6	7
Zeevang	—	—	31,0	21,7	3
Zijpe	2	14,5	25,3	16,6	2

ZUIDHOLLAND

Ter Aar	—	—	24,0	22,9	3
Abbenbroek	2	33,8	35,0	38,7	3
Alblasserdam	2	9,0	14,2	11,3	2
Alphen a.d. Rijn	2	9,6	23,4	19,1	5
Arkel	2	24,5	19,5	18,3	2
Asperen	2	23,2	17,1	19,2	1
Barendrecht	2	14,0	23,1	19,2	3
Benthuizen	2	18,6	22,6	13,4	1
Bergschenhoek	1	10,9	24,8	20,9	3
Berkel/Rodenrijs	2	11,0	25,2	20,4	3
Berkenwoude	2	26,7	34,2	31,5	2
Bleiswijk	2	14,0	31,2	27,5	4
Bleskensgraaf	0	8,4	13,1	13,1	1
Bodegraven	2	12,2	22,2	16,0	3
Boskoop	3	16,2	28,3	23,7	4
Brandwijk	2	23,1	15,5	21,3	1
Brielle	3	24,0	26,6	28,8	4
Capelle a.d. IJssel	3	14,6	22,1	18,7	5
Delft	5	12,9	17,9	16,2	6
Dirksland	1	8,9	11,4	11,4	1
Dordrecht	5	13,9	19,0	18,8	8
Driebruggen	—	—	17,2	10,6	1
Geervliet	0	9,7	23,2	20,8	2
Giessenburg	2	16,7	19,5	17,2	2
Goedereede	1	7,6	12,8	12,5	2
Gorinchem	3	12,3	18,6	17,2	3
Gouda	4	11,7	19,1	18,3	6
Gouderak	1	19,8	21,1	21,0	1
Goudswaard	1	15,0	15,9	10,2	0
's-Gravendeel	0	5,8	17,0	15,2	2
's-Gravenhage	10	19,7	26,2	25,6	13
's-Gravenzande	2	11,4	27,5	22,2	4
Groot-Ammers	2	26,9	17,9	28,8	2
Haastrecht	2	15,1	22,3	19,4	2
Hagestein	—	—	16,2	9,1	0
Hardinxveld/G'dam	2	11,6	12,2	10,7	2
Hazerswoude	2	17,3	25,2	18,7	2
Heenvliet	1	13,6	23,3	17,6	2
Heerjansdam	1	8,3	21,6	13,2	2
Heinenoord	2	24,8	19,3	23,9	3
Hellevoetsluis	2	11,9	19,0	15,4	3
Hendrik-Ido-Ambacht	2	14,6	23,1	20,0	3
Hillegom	2	11,2	25,8	18,6	3
Hoogblokland	2	24,8	25,4	27,2	2
Hoornaar	—	—	27,2	11,6	1
Katwijk	—	—	17,5	6,9	2
Kedichem	3	42,9	35,6	39,2	3
Koudekerk a.d. Rijn	1	10,3	26,0	18,9	2
Krimpen a.d. Lek	1	12,2	19,5	14,3	2
Krimpen a.d. IJssel	2	12,4	23,3	18,9	4
Leerdam	1	8,3	14,0	11,7	2
Leiden	6	15,3	19,9	18,3	7
Leiderdorp	4	25,7	34,9	33,8	6
Leidschendam	6	26,4	31,5	30,1	7
Leimuiden	—	—	24,2	14,3	2
Lekkerkerk	3	26,2	27,9	33,6	4
Lexmond	1	12,3	13,2	10,7	0
De Lier	1	8,8	24,1	16,9	2
Lisse	2	10,3	24,2	18,3	3
Maasdam	2	25,0	26,4	25,4	2
Maasland	1	12,2	25,1	18,4	2
Maassluis	2	9,5	21,3	16,9	4
Meerkerk	2	22,4	20,7	19,6	2
Middelharnis	2	13,9	14,9	14,7	2
Molenaarsgraaf	1	11,4	18,0	13,6	1
Monster	1	6,9	23,5	14,9	3
Moordrecht	2	18,0	22,0	24,5	3
Mijnsherenland	1	11,9	28,0	25,0	2
Naaldwijk	2	10,0	26,2	17,5	3
Nieuw Beijerland	2	23,9	22,8	18,3	1
Nieuwerkerk a.d. IJssel	2	18,3	25,9	25,3	4
Nieuwkoop	2	10,5	28,5	19,0	3
Nieuwland	1	12,9	13,0	16,0	1
Nieuw-Lekkerkerk	1	8,4	11,0	9,1	1
Noordeloos	1	15,0	16,3	13,4	1
Noordwijk	2	11,1	27,4	20,0	4
Noordwijkerhout	4	22,8	31,9	28,1	4
Nootdorp	1	11,2	29,1	24,7	3
Numansdorp	1	10,1	17,4	15,8	2
Oegstgeest	6	32,6	40,3	37,9	7
Oostflakkee	0	5,3	11,4	11,1	1
Oud-Beijerland	3	17,0	21,5	17,1	3
Oudenhoorn	1	15,6	26,3	20,7	1
Ouderkerk a.d. Amstel	2	21,1	23,2	25,4	3
Papendrecht	2	9,9	20,2	16,9	3
Piershil	1	13,0	19,2	22,8	1
Poortugaal	2	7,9	12,2	11,8	2
Puttershoek	0	6,4	18,4	15,0	2
Pijnacker	2	13,6	27,1	22,0	4
Reeuwijk	2	18,9	32,2	25,4	3
Rhoon	3	23,9	28,4	30,4	4
Ridderkerk	2	8,7	16,0	13,4	4
Rockanje	3	24,9	30,1	27,2	3
Rotterdam	5	10,8	13,8	14,2	7
Rozenburg	2	9,6	14,9	15,0	3
Rijnsburg	—	—	17,0	13,0	2
Rijswijk	9	24,8	33,8	33,4	11
Sassenheim	2	15,6	27,9	21,7	3
Schelluinen	1	19,8	23,1	28,0	2
Schiedam	4	10,2	13,7	13,5	5
Schoonhoven	2	10,7	21,1	17,9	2
Sliedrecht	2	9,6	14,3	12,2	2
Spijkenisse	2	11,3	19,3	16,3	3
Stolwijk	—	—	26,3	11,9	1
Strijen	2	18,2	22,0	24,6	3
Valkenburg	1	14,2	22,2	13,4	1
Vianen	3	24,6	22,9	12,8	2
Vlaardingen	3	9,3	15,2	14,5	6
Voorburg	8	25,3	35,2	27,4	8
Voorhout	2	14,2	32,7	17,5	2
Voorschoten	6	27,2	38,0	34,4	7
Waddinxveen	2	10,2	23,6	18,7	4
Warmond	2	11,7	26,8	21,1	2
Wassenaar	7	33,4	47,1	40,5	9
Wateringen	—	—	24,9	16,2	3
Westmaas	—	—	28,6	22,2	1
Woerden	2	11,8	22,8	16,8	3
Woubrugge	—	—	21,9	16,8	2
Zevenhuizen	2	16,1	23,9	20,1	2
Zoetermeer	3	14,7	26,9	24,3	7
Zoeterwoude	3	23,7	22,5	18,1	3
Zuid-Beijerland	1	12,5	18,5	16,5	2
Zuidland	2	18,1	15,7	15,8	2
Zwartewaal	2	34,5	29,5	29,9	2
Zwijndrecht	3	12,5	20,5	19,6	5

ZEELAND

Axel	3	16,5	15,6	16,9	3
Borssele	2	6,3	13,6	9,9	2
Brouwershaven	3	30,2	26,3	26,4	3
Goes	3	13,3	17,9	16,8	4
Kapelle	1	8,9	16,9	16,7	2
Kortgene	2	17,7	20,1	18,8	2
Middelburg	2	11,3	16,7	16,2	4
Oostburg	4	20,6	26,7	22,4	4
Reimerswaal	2	11,2	13,6	14,0	2
Terneuzen	1	6,5	18,0	15,7	4
Tholen	3	18,5	15,3	15,8	3
Veere	—	—	13,4	11,0	1
Vlissingen	3	9,6	16,3	16,4	4
Westerschouwen	4	32,2	30,6	34,5	4
Zierikzee	2	18,8	18,7	19,3	3

NOORDBRABANT

Aalburg	0	5,3	8,4	9,1	1
Baarle-Nassau	2	19,3	18,7	13,6	2
Bergen op Zoom	2	7,6	22,0	18,9	6
Berkel-Enschot	1	9,0	27,4	19,0	3
Berlicum	—	—	17,2	13,1	2
Best	1	9,5	18,0	16,4	3
Boxtel	—	—	15,7	8,0	1
Breda	6	13,6	22,7	20,7	9
Cuyk en St. Agatha	—	—	15,2	14,5	2
Deurne	—	—	12,9	5,8	1
Dongen	—	—	18,1	10,3	2
Drunen	—	—	16,2	10,5	1
Eersel	—	—	18,3	8,9	1
Eindhoven	3	8,8	17,1	13,5	6
Etten-Leur	—	—	18,8	9,8	2
Fijnaart en Heiningen	—	—	13,3	7,0	1
Geldrop	2	10,0	21,0	15,0	3
Gilze en Rijen	—	—	17,8	5,1	1
Goirle	0	4,5	18,9	13,1	2
Grave	—	—	25,8	8,7	1
Halsteren	—	—	19,2	11,4	2
Heeze	—	—	22,9	10,8	2
's-Hertogenbosch	3	8,5	17,3	14,7	6
Hilvarenbeek	—	—	16,6	7,8	1
Hoeven	—	—	17,5	6,5	1
Hooge en Lage Zwaluwe	—	—	15,3	12,2	1
Hoogeloon, Hapert en Casteren	1	9,5	15,8	8,9	1
Huijbergen	—	—	22,5	14,9	1
Klundert	—	—	—	11,9	1
Leende	—	—	20,8	10,8	1
Loon op Zand	—	—	16,9	8,2	2
Moergestel	—	—	18,9	8,0	1
Nieuw-Ginneken	1	7,8	26,8	14,5	2
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	—	—	22,2	13,8	2
Oirschot	4	24,4	18,6	20,1	3
Oisterwijk	2	8,2	24,5	17,6	3
Oosterhout	1	5,1	19,0	10,1	2
Oss	—	—	18,3	13,8	4
Ossendrecht	—	—	20,0	5,8	0
Oud- en Nieuw-Gastel	—	—	13,9	3,2	0
Oudenbosch	—	—	15,8	9,3	2
Prinsenbeek	1	6,9	23,8	18,4	2
Putte	—	—	20,4	13,7	2
Roosendaal en Nispen	2	7,1	20,4	14,6	5
Rosmalen	—	—	24,3	14,8	3
Rucphen	—	—	9,8	4,9	1
Sint Michielsgestel	—	—	19,5	8,2	1
Sint Oedenrode	2	11,2	13,1	11,5	2
Son en Breugel	2	14,5	34,2	25,6	4
Steenbergen	—	—	19,7	4,5	0
Tilburg	3	7,4	15,6	13,9	6
Uden	0	4,3	21,9	14,9	3
Udenhout	—	—	15,6	8,2	1
Valkenswaard	—	—	17,5	9,8	2
Veghel	5	28,4	18,6	17,4	3
Veldhoven	1	7,4	17,6	14,8	3
Vught	3	14,5	23,9	19,0	3
Waalre	3	17,6	29,8	26,2	4
Waalwijk	2	9,2	20,2	19,4	4
Werkendam	0	4,0	10,2	10,1	2
Willemstad	0	9,5	17,1	13,5	1
Woensdrecht	1	9,6	20,8	12,8	2
Woudrichem	—	—	6,4	6,8	1
Wouw	—	—	20,2	7,4	1
Zevenbergen	1	7,9	16,2	10,7	2

LIMBURG

Arcen en Velden	—	—	17,1	5,5	0
Beek	—	—	20,0	9,3	2
Bocholtz	1	10,1	9,5	5,7	0
Born	—	—	9,6	5,0	0
Brunssum	—	—	8,9	4,1	1
Geleen	1	3,4	18,8	11,1	3
Haelen	—	—	19,8	9,0	1
Heerlen	2	5,1	15,4	9,9	3
Hulsberg	—	—	18,9	4,5	0
Kerkrade	—	—	10,4	6,0	1
Klimmen	—	—	15,4	7,8	1
Maastricht	3	6,7	17,1	12,6	5
Mook en Middelaar	—	—	26,0	14,5	2
Nieuwenhagen	—	—	14,1	9,0	1
Roermond	1	6,2	23,5	13,9	3
Schaesberg	—	—	16,6	4,6	1
Sittard	—	—	16,3	4,7	1
Stramproij	—	—	15,7	7,4	1
Venlo	7	19,7	20,7	19,1	6
Venraij	0	2,4	13,5	8,4	2
Voerendaal	—	—	19,2	10,1	2
Weert	0	1,0	16,8	10,1	2

FLEVOPOLDER

Dronten	3	15,0	—	20,9	3

GRAFISCH BEDRIJF TRESSEL

NU OOK VOOR :

SNELDRUKWERK

U kunt ook 's-avonds of zaterdags bij ons terecht, uitsluitend na telefonische afspraak !

KONINGINNELAAN 70 — **VOORBURG** — **TELEFOON 070 - 868.262**
(hoek Prinses Mariannelaan/Laan van Middenburg) per openbaar vervoer te bereiken met bus 23 of tramlijn 10

De ideale oplossing voor Uw secretariaat: type Uw convocaties, mededelingen of andere berichten op een normaal vel A4 formaat (bij voorkeur met éénmalig carbonlint). Binnen enkele dagen heeft U de door U gewenste aantal afdrukken in huis. U kunt hier ook Uw voorbedrukt briefpapier voor gebruiken ! Geen moeilijkheden meer met stencilstypen, afdraaien etc en uw ingeleverde kopy wordt fotografisch overgenomen, dus . . . . . geen kans op foutieve tekst.

KREATIEVE KINDERBOERDERIJ

"OEBELE"

De vakantieboerderij waar ook uw kind aandacht krijgt.

Maximaal 20 kinderen p.w. met 5 gediplomeerde leider(ster)s.

Mogelijkheden: kreatieve arbeid, ponyrijden, sport en spel, dieren verzorgen en zwemmen. Kosten inclusief *f* 175,- p.w.p.k.

Inlichtingen en boekingen:

J. W. A. van Eenennaam, Groesbeekseweg 259, Nijmegen. Tel. 080-232309 en 05130-88506.

FGH

Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.

pandbrieven

een veilige belegging met zeer hoog rendement

TOT 140% HYPOTHEEK

Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening *f* 5000,- 36 x 171,04 enz. Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd

Drs. J. A. Uding & Partners

Financiële adviezen en vastgoed consultants.

v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT

03490–16853-32068

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"

Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT

PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

SAAB

HEIJER'S
AUTOMOBIELBEDRIJF B.V.

Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070 - 63 99 34

UK

Wilt U zekerheid bij het beleggen?

Als U de kans op sukses bij het beleggen wilt vergroten, dan dient U degelijk geïnformeerd te zijn. Die informatie moet niet alleen betrekking hebben op de kwaliteit van een bepaald aandeel, maar moet ook rekening houden met beurs-technische omstandigheden. De enige oplossing is gedegen, bij de tijdse informatie, leesbaar samengevat door beleggingsdeskundigen, die dagelijks voeling hebben met het beursgebeuren. Voor zulke informatie is een abonnement op **beurskoerier** een eerste vereiste, want op deze wijze kunt U verantwoord beleggen en koerswinsten maken, die Uw kapitaal doen stijgen en Uw spaargeld vermeerderen.

beurskoerier is een onafhankelijk periodiek op beleggingsgebied, dat U alle informatie geeft die U nodig hebt om suksesvol te beleggen. Vraag met onderstaande bon GRATIS proefnummers aan.

BON V voor gratis proefnummers.

Naam _____

Adres _____

Plaats _____

Stuur bovenstaande bon in, postzegel is niet nodig.

Inzenden aan:
beurskoerier
Parallelweg 19
Antwoordnummer 46
Gorssel

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN

CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf *f* 40,–.

Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies ! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha. Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

SINDS 1773

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

Regering, parlement en kiezers (8)

Het kiesstelsel (I)

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het achtste artikel over dit onderwerp van zijn hand.

Over geen onderwerp, onze staatsrechtelijke organisatie betreffende, is in de loop der jaren in ons blad zovele malen geschreven als over kiesrecht en kiesstelsel. Terecht, naar het mij voorkomt. Het kiesrecht is ons belangrijkste recht als staatsburger. En de keuze van het juiste stelsel om dat recht volkomen tot gelding te brengen, is dus eveneens een hoogst belangrijke aangelegenheid.

Zelf schreef ik in het verleden talrijke malen over dit onderwerp. In het in mei 1968 verschenen rapport van de door het hoofdbestuur van de VVD ingestelde Commissie „Kiezer en Gekozene", welke naar haar voorzitter meestal Commissie-Geertsema wordt genoemd, vormde de vraag van het kiesstelsel een der hoofdpunten. In „Vrijheid en Democratie" van 19 januari vorig jaar zette ons Tweede-Kamerlid mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello in een artikel getiteld: „Districtenstelsel is breekpunt" uiteen, dat en waarom de VVD bij de kabinetsformatie onverzettelijk vasthield aan het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging. En nog slechts enkele weken geleden, in onze editie van 10 mei j.l., gaf onze fractievoorzitter in de Tweede Kamer, de heer Wiegel, in een nabeschouwing over de voor ons zo gunstige uitslag der Statenverkiezingen, de verzekering, dat de VVD zich met kracht zal **blijven** verzetten tegen invoering van een districtenstelsel, ook al zou ons dat thans vrijwel zeker nog grotere zetelwinst brengen dan waar we volgens evenredigheid recht op hebben. „Wij zullen ons (echter) niet door dit soort principeloze overwegingen laten leiden," aldus de heer Wiegel.

Gezien het feit, dat ons ledenbestand en dus ook onze lezerskring in ruim een jaar tijd met zo'n 40.000 is toegenomen en onder die nieuwe leden er velen zijn die behoefte blijken te hebben aan een samenvattend overzicht ook van dit probleem en van de overwegingen die aan ons standpunt ten grondslag liggen, wil ik graag een (nieuwe) poging daartoe wagen. Hoewel gemakkelijk vier of vijf artikelen aan het kiesstelsel en enige daarmee samenhangende onderwerpen (o.a. de formateurskeuze) zouden kunnen worden gewijd, zal ik mij nochtans tot twee artikelen (trachten te) beperken.

Oude stelsel

Tot 1917 kenden we in ons land het districten of meerderheidsstelsel. Het land was verdeeld in evenveel kiesdistricten als er Kamerzetels waren. Dat wil dus zeggen dat het land sedert 1887, het jaar dat het ledental van de Tweede Kamer op honderd werd gebracht, 100 districten telde. In elk dier districten werd één afgevaardigde gekozen.
In zijn toepassing was ons stelsel minder rigoureus en willekeurig dan Engeland dat voor de verkiezingen voor het Lagerhuis tot heden nog steeds kent. Wanneer daar in een bepaald district de socialisten bijvoorbeeld 7000 stemmen halen, de conservatieven 6000 en de liberalen 5000, dan wordt de socialist geacht te zijn gekozen, omdat deze van de drie kandidaten de meeste stemmen heeft behaald. Men noemt dat de „relatieve" meerderheid. In ons land echter moest een kandidaat om gekozen te zijn de „absolute" meerderheid (d.i. ten minste de helft van alle in het district uitgebrachte stemmen plus één) hebben behaald. Aangezien in een district in vrij veel gevallen meerdere kandidaten werden gesteld, was dat nogal eens niet het geval. In zo'n geval moest in dat district nu een „herstemming" worden gehouden tussen de twee met de meeste stemmen. Trad een Kamerlid tussentijds af of kwam er een te overlijden, dan moest in het district, waar hij destijds gekozen was, een „tussentijdse" verkiezing worden gehouden.

Tot zekere hoogte zat er wel wat aantrekkelijks in dat stelsel, althans op het eerste gezicht. De herstemmingen en tussentijdse verkiezingen konden voor een zekere verlevendiging in de belangstelling zorgen. De uitslagen van tussentijdse verkiezingen konden gelden als een aanwijzing van de stand der „politieke barometer". Er was, zo zegt men, een band tussen kiezer en afgevaardigde (men sprak in de Kamer van de „geachte afgevaardigde van Tiel", van Zwolle, enz.). Om gekozen te worden, moest de gekandideerde veel meer persoonlijk voor zijn zetel vechten dan tegenwoordig iemand met een bepaalde plaats op de lijst van zijn partij.

Keerzijde

De medaille had echter een keerzijde, die naar ons oordeel de (ten dele bovendien slechts ogenschijnlijke) fraaiheid van de voorzijde wel volkomen teniet deed. De stemmen, in een district op een kandidaat uitgebracht die het niet haalde, waren volkomen verloren stemmen. Sterker nog: Er waren mensen die praktisch nooit iets aan hun stem hadden, eenvoudig omdat zij in een district woonden waar altijd een vaste meerderheid voor een andere politieke partij dan de hunne, verzekerd was. In zo'n „vast district" werden soms vele jaren lang zelfs geen tegenkandidaten gesteld, zodat dan de enige kandidaat zonder verkiezing kon worden gekozen verklaard. Dat was — maar het is slechts een willekeurige greep — bijvoorbeeld bij de Kamerverkiezingen van 1901, 1905 en 1908 in het kiesdistrict Roermond het geval, waar de kandidaat van de R.K. Staatspartij, mr. F. J. Bolsius, telkenmale zonder verkiezingsstrijd naar de Tweede Kamer werd afgevaardigd. Hij hoefde dus niet „voor zijn zetel te vechten". En anders dan bij de evenredige vertegenwoordiging hadden politiek andersdenkende kiezers daar jarenlang niets aan hun kiesrecht.

Ook dat er zo'n „nauwe band" bestond tussen de afgevaardigde in het district dat hij vertegenwoordigde en de kiezers aldaar, was in vele gevallen slechts theorie en zou dat ook thans nog zijn. Wanneer een bepaald district een socialistische afgevaardigde had of zou hebben, zouden liberalen in dat district toch waarschijnlijk weinig „persoonlijke band" met die afgevaardigde voelen en hetzelfde geldt voor het omgekeerde geval. De kiesdistricten werden trouwens, anders dan velen menen, lang niet altijd vertegenwoordigd door afgevaardigen, die uit hetzelfde district of diezelfde streek afkomstig waren en daar een „persoonlijke band" mee hadden. Wanneer een kandidaat bij een bepaalde verkiezing een nederlaag leed in zijn district en dus buiten de Kamer geraakte, werd hij, zeker wanneer hij een man (vrouwen deden toen nog niet mee!) van enig gewicht was, menigmaal bij de eerste tussentijdse verkiezing in een voor hem gunstiger district opnieuw kandidaat gesteld en door dat district dan wederom naar de Kamer afgevaardigd. Men kon trouwens ook in meer dan één district tegelijk worden gekandideerd. En wie dan meervoudig gekozen was, moest zelf een keuze doen („opteren"), waarna in de andere districten dan een „na-verkiezing" moest plaats vinden.

Districten-praktijk

De socialistische voorman Troelstra, die in 1897 zijn intrede in de Kamer deed, was bij de verkiezingen van dat jaar gekozen in de districten Leeuwarden, Winschoten en Tjietjerksteradeel. Hij opteerde voor laatstgenoemd district, hetgeen in onze parlementaire geschiedenis Tjieterksteradeel een zekere faam heeft verschaft. Toen hij daar in 1901 echter de nederlaag leed en buiten de Kamer raakte, was het een jaar later een Amsterdams district, dat hem er weer in bracht.

Thorbecke, geboren in Zwolle, liberaal Kamerlid sedert 1840, werd in 1849 in vier districten gekozen en nam zitting voor Leiden, de stad waar hij inderdaad nauwe banden mee had, o.a. omdat hij daar gepromoveerd was, hoogleraar was geworden en ook nog deel van de gemeenteraad had uitgemaakt. In 1853 echter, na zijn eerste ministerschap (1849—1853) en de zgn. „aprilbeweging", vaardigde Maastricht hem naar de Kamer af, terwijl hij tegelijk ook in Breda was gekozen.

Ook bij minder uitgesproken politieke figuren kwam hetzelfde trouwens voor. De unie-liberale militiare specialist majoor W. J. K. Thomson (die in juni 1914 bij de uitvoering van een internationale opdracht bij Durazzo in Albanië sneuvelde en voor wie in Den Haag een standbeeld is opgericht) was geboren in Voorschoten en was een aantal jaren lid van de Haagse gemeenteraad. Maar het district Leeuwarden zond hem van 1905 tot 1913 onafgebroken als afgevaardigde naar de Tweede Kamer.

Dat er tijdens het oude districtenstelsel zoveel meer belangstelling voor de verkiezingen — en dus om daar aan mee te doen — bestond, is al evenzeer een hardnekkige legende. Kennisneming van de uitslagen uit die tijd in een aantal districten met normale verkiezingen leert ons, dat het gemiddelde opkomst-percentage lag tussen 70 en 80 pct. Dat is dus, ondanks het toen nog „selectieve" karakter van het kiesrecht, praktisch gelijk aan de percentages die we sedert de afschaffing van de opkomstplicht ook de laatste jaren aantreffen.

Dat het districten- of meerderheidsstelsel de tendens heeft, het aantal in de Kamer vertegenwoordigende partijen tot geringer proporties terug te brengen, kan niet worden ontkend. Dat neemt echter niet weg, dat in het decennium vóór 1917 ook onder het toen nog bestaande districtenstelsel al acht of negen partijen in de Kamer waren vertegenwoordigd, waaronder drie liberaal-vrijzinnige groeperingen: de unie-liberalen, de vrij-liberalen en de vrijzinnig-democraten.

Vertekend beeld

't Zal duidelijk zijn, dat als gevolg van het feit, dat de stemmen van hen die in een district tot de minderheid behoorden, geen enkele invloed hadden. De einduitslag over het gehele land gerekend een vertekend beeld opleverde van de werkelijke sterkte-verhoudingen. Een minderheidsgroepering kon beter een in enkele districten geconcentreerde aanhang hebben dan dat haar aanhang over het gehele land min of meer gelijk was gespreid. In het eerste geval kon zij wel enkele zetels in de Kamer behalen, in het andere geval had zij waarschijnlijk geen schijn van kans.

De indeling der districten kon van grote invloed zijn op het resultaat van de verkiezingen en was in die tijd dan ook een bron van weinig verheffende strijd. Relatieve bevolkingstoeneming of -vermindering in bepaalde districten maakte herindelingen voortdurend nodig. Bij herstemmingen werden soms afspraken gemaakt, die meer met persoonlijke tegenstellingen of zuiver plaatselijke belangen te maken hadden dan met het algemene of nationaal-politieke belang.

E.V. en algemeen kiesrecht

Dit alles heeft ertoe geleid, dat in 1917 aan het oude districtenstelsel een einde werd gemaakt. Bij de door mr. P. W. A. Cort van der Linden, leider van het naar hem genoemde extra-parlementaire (liberaal-vrijzinnige) kabinet, tot stand gebrachte Grondwetsherziening van dat jaar werd de zgn. „evenredige vertegenwoordiging" (E.V.) voor het vervolg als grondslag voor de verkiezingen voorgeschreven en later in de Kieswet uitgewerkt. Tevens werd het algemeen mannenkiesrecht ingevoerd, dat in de plaats kwam van het beperkte kiesrecht, waarbij dat was afhankelijk gesteld van nauwkeurig omschreven „kentekenen van geschiktheid en maatschappelijke welstand", zoals die laatstelijk in de Kieswet-Van Houten van 1896 waren neergelegd.

Had Thorbecke de geleidelijke verwezenlijking van het algemeen kiesrecht reeds voorspeld, in 1886 schreef de (toen nog) Groninger hoogleraar Cort van der Linden in zijn: „Richting en beleid der liberale partij": „Zolang het stemrecht niet wordt begeerd, is er geen reden het te geven; zodra het door de medeburgers wordt verlangd, is er geen recht het te onthouden." Welnu: in 1917 was het zeker de hoogste tijd om iedere staatsburger alszodanig het kiesrecht toe te kennen. En dat geldt stellig óók voor het vrouwenkiesrecht, dat in 1919 ten slotte tot stand kwam, dat bij de Grondwetsherziening van 1917 daartoe reeds de ruimte was geschapen.

In het tweede artikel over het kiesstelsel zal aandacht worden gegeven aan de verdere ontwikkeling en aan de aandrang van een aantal kanten om thans weer gedeeltelijk tot een districtenstelsel terug te keren.

Correctie: In mijn vorige artikel, over de parlementaire enquête, deed een zetfout in de vierde kolom bovenaan mij schrijven, dat de heer Korthals in de Enquêtecommissie 1940—1945 heeft zitting gehad voor de PvdA/VVD. Uit de voorgaande vermelding van de Partij van de Vrijheid als voorgangster van de VVD, zullen de meeste lezers wel begrepen hebben dat dit moet zijn: PvdV/VVD.

Congresrede van drs. H. Korthals

De redevoering die drs. Korthals 15 februari jl. heeft gehouden ter gelegenheid van het vijfde lustrum van de JOVD is in brochurevorm verschenen. Zij is verkrijgbaar bij: Nely Kuperus, Esdoornstraat 10, Leeuwarden. (Tel. 05100-50863)

vrijheid en democratie

De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

VVD van A tot Z

DIEREN — Nieuwe secretaris van de afdeling Dieren is geworden mevrouw A. van Dongen-Osterhuis, Zimmermanhof 3, Dieren; tel.: 08330 - 5027.

ELBURG — In verband met de gemeentelijke herindeling zullen op 26 juni in Elburg en Doornspijk gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden. Ter gelegenheid daarvan zal de heer H. Wiegel, fractievoorzitter in de Tweede Kamer op maandag 24 juni in 't Harde een toespraak houden.

Vooruitlopend op de samenvoeging van beide gemeenten zijn de VVD-afdelingen in Elburg en Doornspijk nu al samengevoegd. In het bestuur hebben zitting B. Huisman (voorz.), M. L. D. van den Berge, Kruisakkerweg 40, 't Harde; tel.: 05255 - 1578 (secr.). en O. S. de Bruin (penningm.).

DEN HAAG — Op maandag 10 juni in hotel Des Indes; aanvang 17.30 uur. Bijeenkomst liberale ambtenaren. Spreker G. W. Keja (lid Tw. K.).

HAAKSBERGEN — Nieuwe secretaris van de afdeling Haaksbergen is R. W. H. Naberman, Bartokstraat 18: tel. 05427 - 1670.

NIJMEGEN — Op donderdag 20 juni in de St. Stephens Pub; aanvang 20.30 uur. Politieke trefavond van de afdeling Nijmegen.

Te huur op goede stand
± 400 m2 SHOWROOM

Onze relatie, de Nederlandse Reisvereniging (N.R.V. Holiday) biedt wegens modernisering en decentralisatie een deel van haar zéér attractieve showroomruimte op eerste stand via bemiddeling van ons kantoor te huur aan. Deze zeer gelegen ruimte is voor vele doeleinden geschikt. De huurprijs bedraagt ƒ 60.000.— per jaar, incl. licht, water en verwarming.
Inlichtingen:

MAKELAARSKANTOOR
NIJBACKER

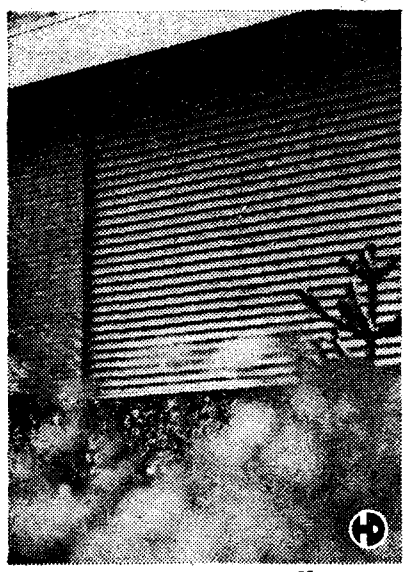
Stadhouderslaan 98 — Den Haag
Telefoon 070 - 558007/544911

(Makelaars o.g. H. C. J. Nijbacker & J. B. C. A. Gentis. Vrijblijvende aanbieding ingevolge condities en tarieven van de N.B.M.).

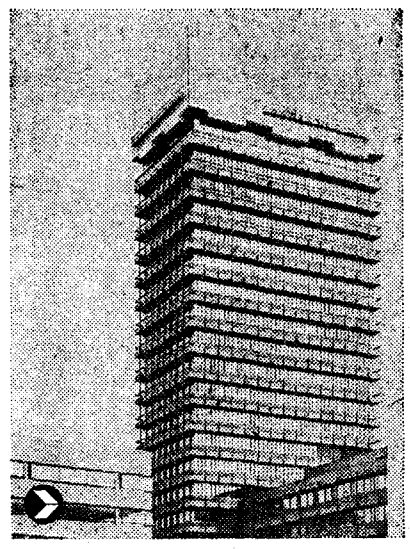
zonwering brandend probleem?

Dat hoeft niet ! Er zijn goede zonweringssystemen ontwikkeld die veel warmte buiten houden !
Resultaat : binnen ontstaat een prettiger werkklimaat, dus 'n betere arbeidsprestatie en minder ziekteverzuim. De air-conditioning kan lager, dat spaart energie, èn geld !
Advies ? Bel:

INTECH – HOLLAND
INGENIEURS- & ADVIESBUREAU B.V.
Nijmegen, Oranjesingel 28
Postbus 1105, tel. 080 - 224450

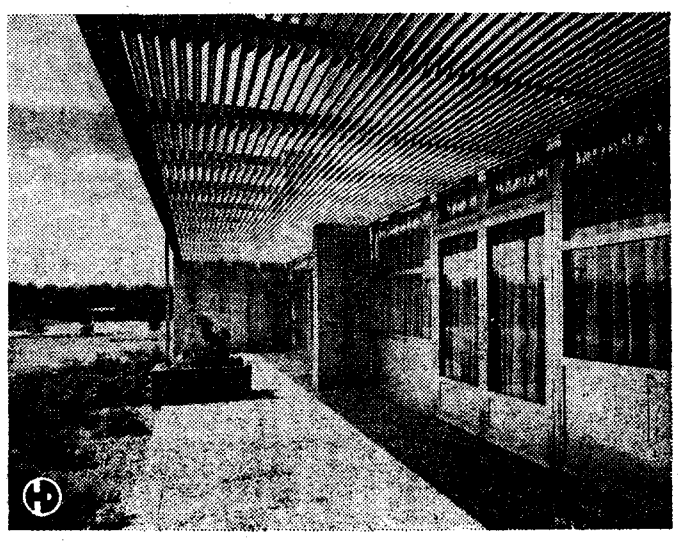

BUITENJALOEZIEËN
De buitenjaloezie is speciaal voor buitengebruik ontwikkeld : corrosiebestendig, solide en stabiel. Daar staat het merk "Luxaflex" borg voor !
De 65 of 80 m.m. brede lamellen zijn in 6 kleuren leverbaar.
De bediening geschiedt naar keuze : met de hand, met stang en slinger of electrisch.

ZONWEREND GLAS
Zonwerend glas van "Flachglass" koppelt een goede lichtdoorlaatbaarheid aan een effektieve warmtewering.
Het dubbele glas is aan de binnenzijde voorzien van een vliesdun reflecterend metaallaagje.
's Zomers blijft de warmte buiten en 's winters blijft de warmte binnen. Dat spaart energie !

ZONNEROOSTERS
De "Luxalon" zonneroosters houden de direkte zonnestralen tegen, en daardoor overmatige warmte; plaatselijk te felle lichtinval wordt vermeden.
De gevel wordt beschaduwd, zonder dat het uitzicht wordt belemmerd.
De uitgekiende materiaalkeuze - een speciaal ontwikkelde aluminium legering - garandeert een grote duurzaamheid.

voor de aankoop van uw BUNGALOW of LANDHUIS in EINDHOVEN of omgeving is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

PONYRIJSCHOOL DIEK ROSKAM
HOGEWEG 118, AMERSFOORT
organiseert unieke ponykampweken voor kinderen, plm. 7-15 jr. Inh. 2½ uur rijles per dag, eigen zwembad, huifkar etc. Prima verzorging. kl. groepen.
Kosten ƒ 210,- p.k. p.w. prospectus op aanvraag. Tel. 03490 - 20598.

Coöp. Ver. Serviceflat „De Anemoon"
ANEMOONSTRAAT 111
ASSEN

Bent u op een leeftijd gekomen om 't eens wat rustiger aan te doen? Wordt de tuin voor u bezwaarlijker of bent u alleenstaand?
Op deze vragen — en op nog veel meer — hebben wij een afdoend antwoord.
Komt u eens kijken naar onze serviceflat vlak bij spoor- en busstation. Wij hebben nog enige 3- of 2-kamerflats te koop of te huur.
Koopprijzen: 3-kamerflats ƒ 81.500,— v.o.n.
2-kamerflats ƒ 72.500,— v.o.n.
Garage ƒ 6.000,—
Huur: resp. ƒ 490,— en ƒ 450,— per maand. Servicekosten ƒ 150,— per maand + ƒ 3,— voor garage.
Alle gewenste inlichtingen aan bovenstaand adres. U kunt ook bellen naar de volgende nrs.: 05920 - 15345 en 10217.

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO
Gaarne adviseren wij u over de
FISCALE OUDEDAGS RESERVE
en de voor u specifieke mogelijkheden.
APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

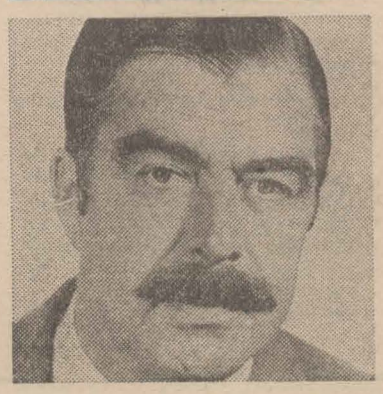
Overdruk uit "HANDELSBELANGEN":

Een reden, waarom de produktie tijdens de driedaagse werkweek boven het verwachte peil lag (ca. 80 pc. van normaal) was de gebruikmaking van hulpgeneratoren voor de opwekking van stroom.

NET
Dit was in Groot-Britannië!
Ondernemers
heeft U zich reeds tegen dergelijke calamiteiten in Nederland gewapend?
STROOMAGGREGATEN: voor 220 V en 220/380 V in het bereik 1 tot en met 7,5 kVA. en 10 en 15 kVA.
LASAGGREGATEN: van 30 - 220 Amp.; trappenloos regelbaar.
Brandstof: benzine of dieselolie.
NET
Importeur: Ingenieursbureau "n.e.m.i." b.v.
NUENEN (Noordbrabant), POB.10, Collseweg 2a, tel. 04993-1241.

vrijheid en democratie

Steriele discussie over defensie

door A. Ploeg, defensie-specialist van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

De discussie over de toekomst van onze defensie is in volle gang. Een discussie overigens, die gevoerd wordt buiten het parlement, via onze publiciteitsmedia, zonder discussiestuk. De deelnemers aan deze gedachtenwisseling baseren zich op tegenstrijdige uitspraken van bewindslieden, gedaan op persconferenties en verkiezingsbijeenkomsten. Het komt daarbij regelmatig voor, dat de verklaringen van de minister-president en de heer Vredeling, minister van defensie, elkaar niet dekken. Voeg daarbij nog de stellingname van de PPR-regeringspartij, mede-ondertekenaar van „Keerpunt"-'72", over het lidmaatschap van de NAVO en onze defensie-inspanning en de verwarring is totaal.

Al met al een weinig verheffende vertoning met als inzet de toekomst van onze defensie. De uit te brengen defensienota is nog steeds niet verschenen en dit zoveelste uitstel maakt de discussie alleen maar sterieler.

De situatie is thans zo, dat de NAVO-leiding op de hoogte is gesteld van de bezuinigingsplannen op defensie van het huidige kabinet. Er is een voorlopig commentaar gegeven, terwijl het officiële commentaar op 24 juni verwacht wordt. Dit commentaar wordt in het laatste kabinetsberaad voor het zomerreces besproken en daarna „zonodig" verwerkt in de nota, die de Kamer is toegezegd voor het begin van het zomerreces, dat op 28 juni aanvangt. De laatste verschijningsdatum, die nu genoemd wordt is 12 juli.

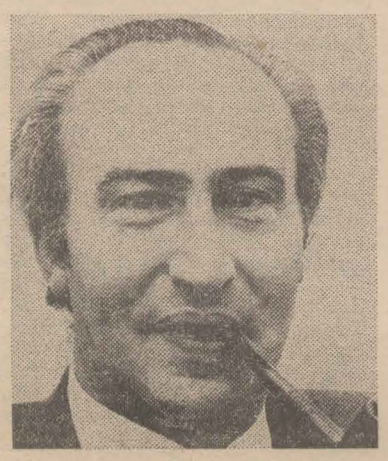
Het is zo langzamerhand wel duidelijk, dat de NAVO na de eerste presentatie van de regeringsplannen, zeer afwijzend staat tegenover deze plannen. Of de regering zich van deze kritiek iets aantrekt, is de vraag. De PvdA liet op het laatste partijcongres dreigende taal horen in de vorm van een motie, die inhoudt dat niet slechts Keerpunt '72, doch ook de partijnota's „doelmatig defensiebeleid" de basis dienden te zijn van het te voeren defensiebeleid en onverkort moeten worden toegepast. Dat wil zeggen: bezuinigen met een bedrag van 1500 miljoen gulden voor de komende 3 jaar. De NAVO dient dit maar te slikken, aldus de socialisten.

Geen sancties

De confessionele ministers hebben echter hun medewerking aan dit beleid afhankelijk gesteld van het oordeel, dat de NAVO heeft over de defensieplannen. Daarbij komt, dat de NAVO een organisatie is van soevereine landen, die zich vrijwillig tot een bepaalde inspanning verplichten. De alliantie heeft geen sanctie-mogelijkheden wanneer een lid-land zich aan deze vrijwillig aangegane verplichtingen onttrekt. Wat behelzen de plannen voor zover zij thans in grote trekken via publikaties bekend zijn?

Ik beperk mij tot de hoofdzaken.

● De Koninklijke Landmacht zal de grootste veer moeten laten: de zgn. 5e Divisie, een eenheid, waarvan slechts de kernstaven paraat zijn, terwijl de rest van het personeel mobilisabel is, wordt niet verder gemechaniseerd. Met andere woorden: deze divisie, een derde van onze landmachtbijdrage, wordt opgeheven.

Ir. H. Vredeling, minister van defensie in het kabinet-Den Uyl

De overblijvende 6 brigades, verdeeld over 2 divisies, krijgen een andere structuur, d.w.z. krijgen minder mankracht.

● De Koninklijke Marine zal haar torpedobootjagers op een later tijdstip moeten vervangen, terwijl op korte termijn de kruiser „De Zeven Provinciën" uit de vaart zal worden genomen.

De consequenties — en nu beperk ik mij wederom tot de meest markante — zijn een aanzienlijke vermindering van de gevechtskracht van vooral leger en luchtmacht.

Politiek

Het komt mij juist voor te benadrukken dat het niet slechts de militaire top van de NAVO is, die zijn teleurstelling over de Nederlandse bezuinigingsplannen heeft uitgesproken. Dat deed ook de politieke leiding.

De grootste fout, die door dit kabinet inzake de defensie-inspanning gemaakt wordt, is te speculeren op het op korte termijn slagen van de zgn. Mutual Balanced Forces Reductions, de besprekingen in Wenen over een wederzijdse evenwichtige wapenbeperking tussen de Warschau-Pact landen en de NAVO!

De voorgenomen bezuinigingen komen neer op — en worden door de NAVO-top ook als zodanig uitgelegd — een eenzijdige wapenbeperking van Nederland. Het gat dat dan in de geallieerde verdediging valt, moet worden opgevuld door extra-inspanning van één van onze partners. De lezer mag raden wie dat zou moeten zijn, doch wat mij altijd weer opvalt is dat degenen, die deze theorie aanhangen dezelfden zijn, die vooraan lopen bij de protesten tegen het zgn. herlevende Duitse militarisme.

Minister Vredeling heeft in Bergen (N) tijdens een vergadering van het Defence Planning Committee al het nodige commentaar gekregen van zijn Amerikaanse collega Schlesinger, terwijl ook de Westduitse minister Leber, een socialist (!) zich niet onbetuigd schijnt te hebben gelaten.

Betrouwbaar

In gesprekken met Amerikaanse senatoren, onder wie de beide indieners van het Jackson-Nunn amendement, bleek mij vorige week tijdens de NAVO-assemblée in Washington, dat Nederland altijd is beschouwd als een zeer betrouwbaar en loyaal bondgenoot.

Van Amerikaanse zijde werd de Europese deelnemers telkenma-

VERVOLG OP PAGINA 3

Vakantie

Zoals de laatste jaren traditie is geworden zal ons blad in de zomermaanden niet elke veertien dagen verschijnen. Het volgende nummer zal gedateerd zijn vrijdag 26 juli. Daarna verschijnen wij op vrijdag 23 augustus, vervolgens op vrijdag 13 september. Vanaf die datum wordt de veertiendaagse verschijning hervat: 27 september, 11 en 25 oktober enz.

radio

Radio-uitzending van de VVD: woensdag 26 juni, van 18.20-18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).

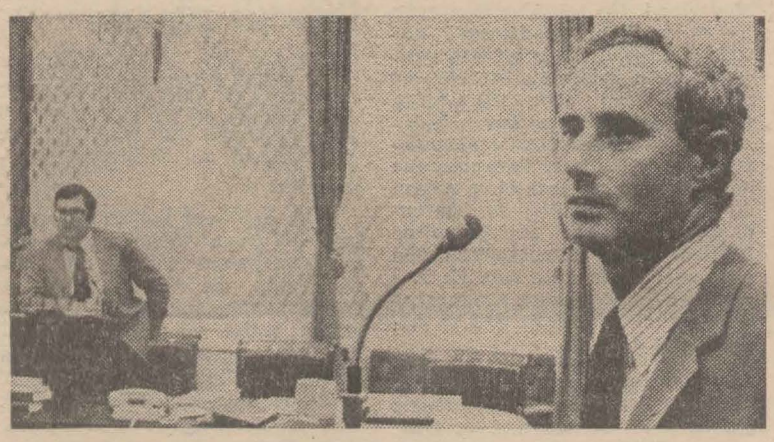
Dit is de laatste VVD-uitzending voor de vakantie-periode. Daarna zullen onze uitzendingen op donderdag plaatsvinden en wel voor het eerst op 12 september, van 18.20-18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).

Gruyters voert VVD-motie uit

Voortaan zal in een groot aantal gevallen 100 procent overheidsgarantie op de lening voor een nieuwbouw koopwoning mogelijk zijn. Voor oudere koopwoningen is een overeenkomstige regeling in de maak. Minister Gruijters deelde dit mede tijdens een interpellatie, aangevraagd door de VVD-woningbouwspecialist Pol de Beer. Dit betekent, dat geen „eigen geld" meer nodig zal zijn bij de koop van een woning voor zelfbewoning.

Hiermee voert de bewindsman een motie uit, die een half jaar geleden door De Beer werd ingediend. Daarin werd om een dergelijke maatregel gevraagd. Die motie kreeg toen de steun vanvrijwel de gehele Tweede Kamer.

Reden van de interpellatie was de zorgwekkende gang van zaken in de woningbouw. Als het resultaat in de rest van het jaar even slecht is als in de eerste vier maanden, zouden wij dit jaar niet verder komen dan een produktie van 105 duizend woningen, terwijl onder het vorige kabinet een produktie van ruim 150 duizend nieuwbouwwoningen werd gehaald. Het vreemde is, dat thans ook minder wordt gebouwd in gebieden, waar nog een woningtekort heerst.

De heer L. M. de Beer tijdens zijn interpellatie over de woningbouw. Op de achtergrond minister Gruyters.

Van VVD-zijde werd in twee moties een aantal maatregelen bepleit, die stimulerend zouden kunnen werken: zoals hogere subsidie voor eigen woningbezit (i.v.m. de gestegen rente), de bouw vanméér koopwoningen ip.v. huurwoningen, en betere benutting van de mogeljkheden in kleinere plaatsen. Ook bepleitte De Beer wederinvoering van de aftrekbaarheid van onderhoudskosten, zonder verhoging van het huurwaardeforfait.

De minister wuifde alle sombere voorspellingen weg. Hij geloofde dat ondanks de slechte start het woningbouwprogramma dit jaar wèl zal worden gehaald. De door de VVD voorgestelde maatregelen vond hij overbodig. In het levendige debat dat hierop volgde, gaven alle partijen blijk van hun bezorgdheid. Niettemin stemden alle regeringsfracties tegen de twee VVD-moties, waardoor zij werden verworpen.

Over een half jaar zullen we met zekerheid weten, of dat nu wel zo verstandig is geweest . . .

Liberale Internationale in Ottawa

Eind 1973 besloten de Canadese liberalen, tot op dat moment steeds door een waarnemer vertegenwoordigd, volledig lid te worden der Liberale Internationale. Tevens ontvingen de leiders een uitnodiging van minister-president Pierre Trudeau om de bijeenkomst over actuele nationale en internationale problemen op 27 en 28 april j.l. te doen plaatsvinden in zijn ambtswoning in Ottawa.

Denemarken, de Bondsrepubliek Duitsland en Luxemburg waren aldaar vertegenwoordigd door de liberale ministers van buitenlandse zaken: Guldberg, Scheel en Thorn; Israël, Finland en Zwitserland door andere leden van het Kabinet, de overige landen door de oppositie; ook was aanwezig prof. Darendorf, de liberaal in de Europese Commissie.

Na de opening door voorzitter Thorn leidde Walter Scheel (sedertdien benoemd tot president van de Bondsrepubliek) de besprekingen in met een overzicht van de internationale toestand. Hij was van oordeel dat de Engelse labour-regering het de Europese Gemeenschap dubbel moeilijk maakt met de eis van heronderhandeling. Iedere voortgang wordt op desastreuze wijze belemmerd. De besluitvorming in de ministerraad, toch al geen erg sterk aspect, is vrijwel tot het nulpunt gedaald. Zelfs het brandblussen (het optreden in crisisomstandigheden) vergt te veel vergadertijd alvorens een dringend noodzakelijk besluit tot stand komt.

Moedige aanpak

Als Europa niet verenigd is, zal het geen enkele rol meer in de wereldpolitiek spelen. Een moedige aanpak is nodig om in 1980 tot een Europese Unie te komen. Zonder omwegen te bewandelen moeten we aansturen op een federale structuur. Vooral de Bondsrepubliek heeft als tegenwicht tegen het Warschau-pact aan de oostgrens, een nauwe westelijke politieke samenwerking nodig en is bereid daarvoor offers te brengen.

Jeremy Thorpe (Engeland) wijst er op dat in zijn land alleen de liberalen onvoorwaardelijk voorstander van de Europese samenwerking zijn geweest en blijven. Wilson laat zich te veel leiden door de invloeden van de socialistische linkervleugel. Een toetredingsbesluit dat op wettige wijze tot stand is gekomen moet niet vervolgens nog eens aan een referendum worden onderworpen, zoals de labourregering wenst.

Zelf heb ik gewaarschuwd tegen de gevaren van een steeds beter fungerende intergouvernementele samenwerking op het terrein van de buitenlandse politiek, terwijl de voortgang in de Europese Gemeenschap stilstaat. Ten gevolge van de grote Franse invloed vervreemden wij ons van onze Atlantische partners de VS en Canada, en doorkruisen het politieke overleg dat in de Navo wordt gevoerd.

Guldberg (Denemarken) sloot zich hierbij aan. De Deense moeilijkheden met Kissinger zijn voornamelijk het gevolg van verschil in inzicht over de lijn die in het Midden-Oosten moet worden gevolgd. Consultaties met Washington en Ottawa kunnen verstoringen van de goede verhoudingen voorkomen. Maar dat geldt ook voor de andere Scandinavische landen.

Men was algemeen van mening dat de zwakte van vele regeringen (te veel minderheidsregeringen) een goede besluitvorming in de weg staat.

Pierre Trudeau (Canada) zei verheugd te zijn over deze voor hem nog onbekende uitwisseling van gedachten tussen gelijkgestemden, die voor hem en zijn partij bevruchtend zullen werken.

Voorzitter Thorn noemde Ottawa het „Mekka" van de liberalen, een regering zonder vreemde invloeden. (Daags na ons vertrek viel het Kabinet-Trudeau dat na verkiezingen in juli versterkt hoopt terug te keren.)

Tijdens een vijfdaags colloquium, waarvoor eveneens de liberale partijen van acht Zuidamerikaanse landen waren uitgenodigd, hadden discussies plaats o.m. over de kwaliteit van ontwikkelingshulp, de oliecrisis en de multi-nationale ondernemingen.

H. J. DE KOSTER

Na de tweede wereldoorlog zijn de liberalen in Europa er in geslaagd tot een betere samenwerking te komen dan christen-democraten en socialisten. Dit lijkt vreemd: de christen-democraten baseren hun politieke overtuiging in de eerste plaats op hun geloof, terwijl men van het socialisme een sterke internationale binding zou verwachten. In de praktijk echter blijkt het liberalisme een vastere en betere grondslag om elkaar over de grenzen te vinden.

De „Liberal International", gevestigd in Londen in het gebouw van de „Liberal Club", is het centrum van alle activiteiten. De Nederlandse vertegenwoordiging is georganiseerd in de „Liberal International Nederland". Het lidmaatschap van deze vereniging staat open voor alle leden van de VVD*).

Met uitzondering van Ierland zijn alle democratische Europese landen aangesloten terwijl de meeste overige landen, waaronder de Warschaupactlanden, door liberalen in ballingschap worden vertegenwoordigd.

De Liberal International kent drie organen:

- **de liberal leaders (in principe één per land, vergaderen vier tot zes maal per jaar);**
- **het uitvoerend comité, waarin Nederland vertegenwoordigd is door een aantal leden van het dagelijks bestuur van de „Liberal International Nederland", dat drie tot vier maal per jaar bijeenkomt;**
- **de ledenvergadering (één maal per jaar), die dit jaar de eerste week van oktober in Florence zal vergaderen.**

De Liberal International houdt zich op het ogenblik voornamelijk met de volgende zaken bezig:

Federatie van liberale partijen.

In een werkgroep, die de grondslagen voor de te vormen federatie vastlegt, is Nederland vertegenwoordigd door de vice-voorzitter van de VVD, mr. H. P. Talsma, die de werkgroep presideert en ons kamerlid H. J. de Koster.

Europese eenheid; bijdrage tot de vrede.

De in Ottawa aanwezige leiders uit de EEG-landen bereiden onder voorzitterschap van de Italiaan Malagodi een rapport voor, waarin de liberale visie o.m. op de te vormen Europese Unie is neergelegd.

De mens en zijn werk.

Dit is één van de onderwerpen voor de ledenvergadering in Florence. De heer Land, penningmeester van de Liberal International Nederland, presideert de werkgroep die het rapport redigeert.

Noordwijk juni 1974.

Op 15 en 16 juni was Nederland gastheer voor de vergadering van het Uitvoerend Comité en voor de werkgroepen die de bovengenoemde onderwerpen bestuderen. Deze leggen de laatste hand aan hun rapport en leggen dit vervolgens voor aan het Uitvoerend Comité.

* Men kan zich als lid melden bij mr. A. A. Land, Groen van Prinstererlaan 23 te Amersfoort. Contributie f 10,— per jaar.

Mijn opinie is...

Milieudefensie

Hoewel de Vereniging Milieudefensie nu in het nieuws is vanwege de Zonderdag, is het behalve aan de VMD-leden in de VVD waarschijnlijk niet bekend dat deze Vereniging in haar maandblad van maart jl. de resultaten publiceerde van een enquête over milieuvraagstukken, gehouden onder de politieke partijen van Nederland. Op een aantal vragen moest worden geantwoord terwijl, in tegenstelling tot een vorige enquête gehouden in 1972, nu mogelijkheden voor nuancering van de antwoorden waren ingebouwd. Een interessante bloemlezing van meningen van politieke partijen was het resultaat. Alleen de CPN (geen tijd), de Boerenpartij (formulier zoek) en de RKPN (geen interesse) deden niet mee. De in deze rubriek toegemeten plaatsruimte maakt het helaas onmogelijk om veel op details in te gaan.

In ieder geval was de conclusie van de Vereniging Milieudefensie dat de VVD samen met de SGP en het GPV tot de paar milieuonvriendelijke partijen van Nederland gerekend moet worden. Over het autoprobleem zei de VVD o.m. volgens VMD, dat de problemen rond de auto vanzelf zullen worden opgelost, omdat deze veel duurder zal worden in de toekomst en dan voor mensen met de laagste inkomens toch onbetaalbaar wordt. Een bepaald asociaal standpunt, als dit juist is weergegeven.

Twee jaar geleden, bij de vorige VMD-enquête, gaf de VVD-Milieucommissie onmiddellijk commentaar, met name op de vraagstelling, die geen genuanceerde beantwoording mogelijk maakte. Men kan zich nu afvragen of het tot dusver stilzwijgen betekent dat de Milieucommissie niet van de enquête op de hoogte was of dat vraagstelling en de VVD-antwoorden naar haar mening juist zijn weergegeven. In het laatste geval zal er nog heel wat bezinning over het milieu binnen de VVD nodig zijn en verdient het aanbeveling om te onderzoeken hoe de leden over verschillende milieuproblemen denken.

J. POLMAN, Spijkenisse

vrijheid en democratie

- **De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.**
- **De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.**
- **De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.**

Defensie-afbraak

Het gedonder moet nou eens uit zijn! Verdere afbraak van onze verdediging kunnen en mogen wij niet langer dulden. „Wij" dat wil zeggen: de zwijgende meerderheid.

Moet het weer net zo gaan als in 1940? Toen vonden we het een grof schandaal dat er niet gezorgd was voor een goed getrainde en modern uitgeruste krijgsmacht, zodat we ons land moesten verdedigen met grotendeels antieke spullen. En wat waren zelfs de anti-mannetjes blij dat we dat desondanks toch wilden doen. Dat nóóit weer, dacht toen iedereen. Behalve wie met de vijand heulde.

En wat hebben we nu? Precies dezelfde rotmentaliteit — sorry, maar ik heb er geen ander woord voor — om onze jongens het vaderland te laten verdedigen met verouderde rommel. Weten zij uit eigen ervaring wat dat is als je „met een gebroken geweertje" een perfect bewapende vijand te lijf moet? Mogen zij dan voor ons beslissingen nemen terwijl ze niet eens weten waarover ze het hebben? Gaan zij ons dan soms verdedigen als de nood aan de man komt? Of heulen ze nu al met de vijand? Het is in ieder geval goed om te weten en om te onthouden, wie de schuldigen waren dat de boel wéér niet voor elkaar was. En wie we dan aansprakelijk moeten stellen.

Vindt u dit krasse taal? Ik zou graag nog veel scherpere termen willen gebruiken, maar die kunnen helaas niet op papier. Ik ben onderhand des duivels! En tallozen met mij. Wie niet weet, wat er achter het ijzeren gordijn wordt uitgespookt en wat daar loos is, loopt achter. Of met oogkleppen op.

Wie vrede wil, zegt de oude latijnse spreuk, moet voorbereid zijn op oorlog. Wat is dan toch in vredesnaam de bedoeling van die krijgsmacht-slopers? Dat alleen bezuiniging de reden zou zijn, wil er bij mij niet in, als je ziet hoe er met overheidsgeld gesmeten wordt in bodemloze putten voor de meest waanzinnige en vaak volslagen onnodige dingen.

Alleen zij die ondervonden hebben wat het betekent je land met ontoereikende middelen voor knechting te moeten behoeden, kunnen en mogen er over meepraten. De rest moet zijn mond houden, zorgen dat het nooit wéér gebeurt en dat de boel als de bliksem voor elkaar komt. En verder geen geleuter.

G. F. ROELOFFZEN
Enschede

In deze rubriek publiceren redactie behoudt zich daarwij brieven van lezers. De bij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Van A tot Z

ELBURG — In verband met de gemeentelijke herindeling zullen op 26 juni in Doornspijk en Elburg gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden. Ter gelegenheid daarvan spreekt H. Wiegel (fractievoorzitter Tweede Kamer VVD) op maandag 24 juni in 't Harde.

KRIMPEN A/D IJSSEL — Secretaris van de afdeling is geworden mevrouw A. C. Wagenaar-Hummelinck-Langelaar, Rond 112; tel. 01807-7948.

MAASSLUIS — De secretaresse van de afdeling Maassluis, mevrouw E. F. M. Coenen-Vaesser verhuist op 1 juli naar Nachtegaallaan 36 in Maassluis.

NIJVERDAL-HELLENDOORN — Secretaris van de afdeling is geworden J. Das, G. J. Piksenstraat 40 of postbus 20 te Nijverdal. De heer Das was reeds voorzitter van de afdeling.

RENSWOUDE — Op maandag 24 juni spreekt L. M. de Beer (lid Tweede Kamer) voor de afdeling Renswoude. (Plaats en tijd niet opgegeven.)

VUGHT — In het bestuur van de nieuwe afdeling Vught zijn gekozen J. M. Ootes (voorz.), W. Poerink jr., Lonssebaan 17 Vught; tel. 04100-61925 (secr.) en P. N. J. A. van Dun (penningm.).

ZAANSTAD — In het bestuur van de afdeling Zaanstad van de VVD zijn gekozen C. F. Stoop (voorz.), mevrouw N. Slootweg-Klijn, Koopvaardijstraat 10 Zaandam (secr.) en H.J. Becker (penningm.)

De VVD-fractie wijst op principiële grond zowel het districtenstelsel als de gekozen formateur af

Nota Grondwetsherziening

door H. Wiegel, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer.

De nota inzake het Grondwetsherzieningsbeleid, gepubliceerd 4 juni 1974, is met weinig enthousiasme ontvangen.

„Door het compromiskarakter van de nota ontbreekt de glans van nieuwheid en originaliteit."

„De nota is een voorzichtig, zelfs mager stuk geworden."

„Wie een machtig, nieuw concept voor onze constitutie had verwacht, kijkt op zijn neus."

Dat is kort somengevat de teneur, die spreekt uit de hoofdartikelen, welke door de dagbladen aan de nota van de regering zijn gewijd.

Prof. Van Maarseveen zei het aldus:

...„Ik ben bijzonder teleurgesteld. Ik had met name van dit kabinet een dergelijke nota nimmer verwacht. Ik dacht zelfs dat degene die destijd het initiatief heeft genomen tot laat ik zeggen, het perspectief maken van een nieuwe grondwet, de heer Toxopeus van de VVD, zich een ongeluk geschaamd zou hebben als hij met deze nota was uitgekomen."

Dat de nota een compromiskarakter heeft gekregen kan de regering — naar mijn mening — moeilijk worden verweten. Over de hoofdpunten — zoals het districtenselsel, de gekozen formateur en de positie van de Eerste Kamer — bestonden en bestaan diepgaande verschillen van inzich tussen de coalitiegenoten. Wel is het opvallend hoezeer het compromis dat gemaakt is, geleid heeft tot het totstandkomen van een zwakke argumentatie van de voorstellen die zijn gedaan en op een aantal punten zelfs tot een argumentatie, die innerlijk tegenstrijdig is.

Eerste kamer

Een voorbeeld — en daarover kort, omdat mijn collega-fractie-voorzitter in de Eerste Kamer daar in het komend nummer van ons blad nader op in zal gaan —: de positie van de Eerste Kamer. De regering heeft het standpunt van de linkse drie, dat de Eerste Kamer zou moeten worden afgeschaft, niet gevolgd. Wel heeft ze als slap aftreksel van die gedachtengang besloten dat de Eerste Kamer een aantal rechten zou moeten prijsgeven. Dat nu is volledig in strijd met de conclusie, waarmee de regering is gekomen op het punt van de wijze van verkiezing van de Eerste Kamer, nl. die van directe verkiezing.

De regering meent dat het noodzakelijk is de Eerste Kamer dichter bij ons volk te brengen, trekt daaruit de conclusie dat de Eerste Kamer direct zou moeten worden gekozen, maar tegelijkertijd stelt zij voor, de positie van de Senaat uit te hollen door de Eerste Kamer een aantal rechten te ontnemen. Dat voorstel zal er juist toe leiden dat de Eerste Kamer achtelozer wordt en verder van ons volk zal komen af te staan.

Dat is volstrekt tegenstrijdig met de argumentatie, die de regering geeft voor haar voorstel de Eerste Kamer rechtstreeks te doen kiezen. Beide voorstellen — het politiek machtelozer maken en het direct laten kiezen — zijn, dacht ik, duidelijk onverenigbaar.

Ook op een aantal andere punten is de argumentatie, die de regering geeft bij haar voorstellen, op zijn zachtst gezegd uiterst mager. Ons Tweede Kamerlid mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello zal daar te gelegenertijd in Vrijheid en Democratie nader op in gaan.

Voorspelling

Ik beperk mij in dit artikel tot een beschouwing over twee van de regeringsvoorstellen: de invoering van het districtenstelsel en van het instituut van de gekozen formateur. Op de inhoud van beide voorstellen hoef ik nu niet in te gaan. In Vrijheid en Democratie van 10 mei heb ik dat uitvoerig gedaan. In dat artikel heb ik o.m voorspeld hoe het met de discussie in de Tweede Kamer over beide voorstellen zou kunnen verlopen. Met name schreef ik, dat ik een herhaling in verscherpte vorm van het debat, dat indertijd in de Tweede Kamer plaatsvond over het initiatief-voorstel Van Thijn—Goudsmit—Aarden verwachtte. Kort gezegd kwam het hier op neer, dat er toen in de Tweede Kamer een meerderheid bestond voor de invoering van een districtenstelsel, maar dat het districtenselsel er toch niet kwam omdat dat voor de linkse partijen slechts aanvaardbaar was als ook besloten werd tot de invoering van het instituut van de gekozen formateur, terwijl dat laatste juist voor de confessionelen een onaanvaardbare zaak was.

De commentaren, die een aantal politici inmiddels op de regeringsnota gaven bevestigen de voorspelling, die ik enige weken geleden deed. De fracties van KVP, ARP en CHU staan blijkens de eerste voorlopige reacties nog steeds afwijzend tegenover de invoering van het instituut van de gekozen formateur.

Dat betekent, dat de confessionele partijen en de VVD er voor kunnen zorgen, dat een meerderheid in de Tweede Kamer dit onderdeel van de voorstellen van de regering afwijst.

Of daarmee ook het districtenstelsel van de baan zal zijn, kan uit de regeringsnota niet exact worden gedistilleerd. De regering zegt het in de bedoelde nota aldus:

„... In de gedachtengang van de regering is er een nauwe samenhang tussen haar voorstellen omtrent het kiesstelsel en die omtrent de regeringsvorming. De effecten van beide beïnvloeden en versterken elkaar. Het is in het belang van een goede werking van de parlementaire democratie, dat zij beide worden gerealiseerd."

Voor de goede verstaander betekent dit, dat de regering de mogelijkheid van ontkoppeling van beide voorstellen openlaat. Daarmee zit zij op de lijn van de confessionelen, niet op de lijn, die in het verleden door de PvdA is uitgestippeld.

Afgestraft

De PvdA-fractievoorzitter in de Tweede Kamer, dhr. Van Thijn heeft dit door de socialistische ministers toegeven aan de wens van de confessionelen direct afgestraft. In een duidelijk commentaar in de televisie-actualiteitenrubriek „Achter het Nieuws" van 4 juni 1974 zei hij op een vraag of de invoering van het districtenstelsel niet zou leiden tot het vormen van drie blokken in de Nederlandse politiek:

„... Als dat het eindresultaat zou zijn, zou de staatkundige vernieuwing mislukt zijn, want het gaat er juist om dat de kiezers de keuze kunnen doen tussen twee alternatieve regeringscombinaties. Het is juist dat als uitsluitend het gematigd districtenstelsel zou worden aanvaard door de Kamer, dat zou betekenen dat kleine partijtjes verdwijnen en dat er drie grote blokken gaan ontstaan en dat het centrum toch beslist over de kabinetsformatie. Vandaar die onverbrekelijke samenhang met die gekozen kabinetsformateur."

Klare taal

Klare taal, die er toe zal leiden, dat er in de Tweede Kamer ook een meerderheid zal zijn tegen het invoeren van een districtenstelsel. Een meerderheid bestaande uit de PvdA, de VVD en de kleinere partijen in de Tweede Kamer.

De conclusie ligt voor de hand, dat van verwezenlijking van de belangrijkste voorstellen die de regering heeft gedaan niets terecht zal komen. Maar in de politiek zijn weinig zaken zeker. De discussie binnen het parlement, die een zeer hevige zal worden — daar zal de VVD-fractie het nodige toe bijdragen — kan jaren duren en de ervaring leert dat er in de loop van een aantal jaren veel veranderen kan.

Wie had kunnen denken, toen in 1967 en volgende jaren door de PvdA en D'66 telkenmale het beleid, dat het confessioneel-liberale kabinet-De Jong op het terrein van grondwet en kieswet voerde, scherp werd aangevallen, dat een kabinet, in meerderheid bestaande uit de linkse partijen, een zo benedenmaatse reeks van voorstellen zou doen?

Wie had van de toenmalige fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid in de Tweede Kamer, die steeds een ontkoppeling van de voorstellen tot invoering van een districtenstelsel en van het instituut van de gekozen formateur volstrekt afwees, verwacht, dat hij als minister-president als eerste ondertekenaar van de nota over het grondwetsherzieningsbeleid, de mogelijkheid van ontkoppeling van beide voorstellen zou openlaten?

Dat zou wel eens een gevolg kunnen zijn van het ruiken van zetelwinst. Maar diegenen in de PvdA die zuiver machtspolitiek redeneren, zullen inmiddels ook wel hebben bedacht, dat invoering van een districtenstelsel zondermeer het gevolg kan hebben, dat er in de Tweede Kamer een duidelijke potentiële meerderheid voor een liberaal-confessionele coalitie zal ontstaan.

En wat geldt voor vooraanstaande politici van links, geldt ook voor de houding van sommige confessionelen. Ten tijde van het kabinet-De Jong lieten de confessionele partijen doorschemeren, dat zij wel voor de invoering van een districtenstelsel voelden. Maar in het regeerakkoord dat ten grondslag lag aan het kabinet-Biesheuvel, spraken zij zich uit voor handhaving van het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging, waarbij ook de nadrukkelijke afspraak werd gemaakt, dat niet alleen door het kabinet geen voorstellen tot invoering van het districtenstelsel zouden worden ingediend, maar ook dat het kabinet, als onverhoopt toch een initiatief-voorstel terzake het parlement zou passeren, plaatsing daarvan in het Staatsblad niet zou bevorderen.

En nu, drie jaar later, kiest men weer wel voor de invoering van een districtenstelsel.

Niet zwabberig

Onze houding — ik heb het al eerder geschreven — is anders dan die van de confessionelen en de linkse partijen, niet zwabberig.

Instelling van het instituut van de gekozen formateur — daarom is de PvdA er ook voor — zou de vorming van twee alternatieve regeringscombinaties aanzienlijk vergemakkelijken en zou de confessionelen — de voorzitter van de CHU, de heer Van Verschuer en de fractievoorzitter van de CHU in de Tweede Kamer, de heer Kruisinga, hebben dat duidelijk gezegd — tussen de liberalen en de socialisten fijnmalen.

Door dit soort machtspolitieke overwegingen weigeren wij ons te laten leiden. Evenzo weigeren wij dit soort overwegingen als uitgangspunt te nemen voor onze houding t.o.v. het kiesstelsel. Het zou direct in ons belang zijn èn wat betreft ons zeteltal in de Tweede Kamer èn wat betreft het aanzienlijk vergemakkelijken van de vorming van een confessioneel-liberaal kabinet met een behoorlijke meerderheid in de Tweede Kamer, als er een districtenstelsel zoals de regering dat voorstelt, zou komen. Dit soort overwegingen echter mogen en zullen ook voor de Tweede Kamerfractie van de VVD nooit uitgangspunt zijn. Op principiële grond wijst de fractie deze twee voorstellen uit de nota af.

Vragen aan partij

Inmiddels heeft de Tweede Kamerfractie een werkgroep gevormd, die de nota van de regering nauwgezet zal gaan bestuderen. Aangezien de materie zo ingrijpend is voor de toekomstige functionering van ons parlementaire stelsel en voor de machtsverhoudingen in de Nederlandse politiek, heeft het hoofdbestuur in overleg met de Tweede Kamerfractie besloten het komend najaar de partij een aantal vraagpunten over deze materie voor te leggen. Juist in deze zaak is het van groot belang, dat de leden van de partij hun mening aan de Kamerfracties en aan het bestuur van de partij kenbaar kunnen maken. Ik hoop, dat onze partij hard aan het werk zal gaan, als in het najaar de discussie hierover kan starten.

Discussie over defensie

VERVOLG VAN PAGINA 1

le verzekerd dat de Verenigde Staten bereid waren zich in te zetten voor de vrijheid van Europa, doch tevens werd ons te verstaan gegeven onze defensie-inspanning niet te verminderen, omdat dit wel eens ten koste kon gaan van die Amerikaanse bereidheid.

Dat waren geen zinloze woorden uitgesproken op de dag voorafgaande aan de stemming over het zgn. Mansfield-amendement, dat een terugtrekking beoogde van 125.000 Amerikaanse troepen uit Europa. Het amendement werd verworpen met 54 tegen 36 stemmen. Daarna kwam senator Mansfield met een voorstel de overzeese troepensterkte met 75.000 man te verminderen. Ook dit voorstel werd verworpen, stemverhouding 46—44. Het belangrijkste argument van de tegenstemmers was, dat elke eenzijdige troepenreductie op dit moment de stabiliteit in Europa zou verkleinen.

Het verwerpen van beide voorstellen was mede te danken aan de heer Kissinger, die in een brief aan de senaat stelde: „... an unreciprocated reduction of forces would remove Soviet incentives to negociate seriously since they will hardly pay a price for something that is about to be handed them unilaterally by us" (een niet-wederzijdse reductie van strijdkrachten zou de Sovjet bereidheid tot onderhandelen in ernstige mate aantasten, aangezien zij nauwelijks een prijs behoeven te betalen voor iets dat zij van ons eenzijdig aangeboden krijgen).

Zakelijk

Wat verder opviel bij de Duitse delegatie tijdens deze assemblée was de zeer positieve benadering van de defensie-problematiek van de SPD-afgevaardigden. Bij deze socialisten geen enge partijpolitieke overwegingen „vanwege de achterban", doch een zakelijke benadering van de vraagstukken, die te maken hebben met ons aller veiligheid. Zij realiseren zich meer dan de heer Van der Louw c.s. dat elke verdere vermindering van onze conventionele strijdkrachten onze onderhandelingspositie met het Warschau-Pact ondermijnt en bovendien de atoomdrempel verlaagt. D.w.z. dat eerder van kernwapens gebruik zal moeten worden gemaakt.

Minister Vredeling heeft toegezegd „ernstig rekening te houden met de kritiek van NAVO-zijde," de heer Den Uyl tilde, gezien zijn uitspraken tijdens een televisie-interview minder zwaar aan wat onze bondgenoten over Nederland denken.

Het wachten is op de defensienota. Dan is de basis voor een fundamentele discussie aanwezig. Aan de heer Vredeling wordt de uitspraak toegeschreven, dat hij moest laveren tussen twee klippen: de NAVO en de volksvertegenwoordiging. Bij de eerste klip, de NAVO, vertoonde zijn schip wel enige averij. Of hij op de tweede klip — het parlement — schipbreuk zal leiden, zal in belangrijke mate afhangen van de alsnog aan te brengen wijzigingen in de nota en van de houding van de partij, die de huidige secretaris-generaal van de NAVO, de heer Luns, lange jaren in de gelederen heeft gehad.

Zeiden de confessionele bewindslieden niet, dat zij eerst het NAVO-commentaar wilden weten alvorens hun houding — heette dat niet „gedogen" — te bepalen?

12 juli komt de nota uit, zegt de heer Vredeling. De Succesagenda heeft die dag als motto: „Zij die geheimen kunnen bewaren, zijn niet nieuwsgierig."

Vorming colleges van Ged. Staten

Hoewel de VVD in twee provincies (Groningen en Noord-Holland) buitenspel is gezet, zijn de op 5 juni gehouden verkiezingen van de gedeputeerden voor onze partij toch niet ongunstig verlopen. De VVD is de komende vier jaar in de elf provincies met tien gedeputeerden vertegenwoordigd, drie meer dan voorheen.

In Utrecht is de VVD het sterkst uit de bus gekomen: twee gedeputeerden. In Noord-Brabant, Limburg en Overijssel doet een VVD-er zijn intrede als gedeputeerde. Hieronder in het kort het verloop van de onderhandelingen over de vorming der colleges in de provincies.

Groningen

Zetelverdeling in provinciale staten nu en vóór 26 maart: PvdA 22 (18), CDA 15 (17), VVD 9 (7) CPN 4 (8), GPV 3 (2). De zetels van de gedeputeerden zijn als volgt verdeeld: PvdA 4 (3), CPN 1 (1) en PPR 1 (0). In 1972 werd een PvdA-gedeputeerde door een D'66-er vervangen.

De PvdA legde hier meteen als eis op tafel: vier gedeputeerden van links. De overige twee zouden door niet-links kunnen worden geleverd. Met niet-links zou overeenstemming worden gezocht op basis van programvergelijking. Het CDA wees het VVD-verzoek af te overleggen over een verhouding 3 links - 3 niet-links.

In een eerste gesprek VVD—PvdA werd het kernprogramma van de PvdA als discussiepunt genomen. Het onderhoud verliep vriendelijk. De VVD werd formeel gevraagd twee gedeputeerden te leveren, wat niet strookte met de VVD-afspiegelingstheorie. Een volgend gesprek VVD—PvdA liep aanzienlijk moeilijker. Er werden breekpunten binnen het programma gezocht. De VVD viel als gesprekspartner af, toen zij specifiek liberale wensen naar voren bracht.

Vlotter verliep de confrontatie PvdA-CDA. Twee CDA-kandidaten voor het gedeputeerdeschap waren voor de PvdA echter onaanvaardbaar. Een van hen werd door het CDA vervangen.

Inmiddels had PvdA al met CPN en PPR afgesproken een meerderheidscollege te vormen. Het CDA werd voor de stemmingen gevraagd afspraken te maken over de volgorde van de kandidaten. Het CDA bleek toen akkoord met een CPN-er in de derde vacature.

De eerste stemming leverde een zege op voor Post (PvdA). De tweede zetel ging naar PvdA-er Bartelds, die CDA-er Veenkamp versloeg. Het CDA vroeg schorsing van de stemming. Een VVD-verzoek tot overleg werd afgewezen. Voor de hervatting van de stemmingen werd de VVD meegedeeld dat een deel van het CDA als gebaar de CPN-kandidaat zou steunen. Op aandrang van het CDA trok de VVD haar kandidaat, ir. Oldenbanning, in voor de derde stemming. De derde vacature ging naar Stek (CPN). Voor een vierde zetel moest Oldenbanning het met één stem verschil afleggen tegen Heering (PvdA).

Het CDA bracht voor de vijfde en zesde zetel zijn kandidaten in. Vier PvdA-ers, die een meerderheid van een zetel te wankel vonden voor een links meerderheidscollege, zouden blanco stemmen. Na de eerste stemming zou ook de CPN de CDA-kandidaat steunen.

Het slechts op onderdelen aangevulde kernprogramma van de PvdA bleek inmiddels door het CDA te zijn ondertekend. De VVD bracht daarop haar eigen kandidaat in, tenzij het CDA bereid zou zijn de VVD een plaats in het college te gunnen. De vijfde vacature ging weer naar een PvdA-er (Boer). Het CDA liet weten zeker te zijn van de trouw van PvdA en CPN om zijn kandidaat zonder VVD- en GPV-steun verkozen te krijgen. Daarop deelde de VVD mee niet bereid te zijn een fractie te steunen, die haar als stemvee wilde gebruiken. De laatste vacante zetel ging uiteindelijk naar een PPR-kandidaat.

Friesland

Zetelverdeling provinciale staten nu en vóór 26 maart: CDA 22 (25), PvdA 19 (16), VVD 7 (4), Fryske Nasjonale Party 4 (2), CPN 1 (2), PPR 1 (1), GPV 1 (1). PSP en D'66 verloren beide hun twee zetels. PvdA, PSP en PPR namen in 1970 deel onder de naam PAK.

In de afgelopen vier jaar was de VVD in Friesland voor het eerst opgenomen in het college van Gedeputeerde Staten. De samenstelling is op 5 juni ongewijzigd gebleven: drie CDA-ers, twee PvdA-ers en een VVD-er. De door onze partij naar voren geschoven kandidaat, gedeputeerde drs. Lammert Hilarides, werd met 47 van de 54 uitgebrachte stemmen herkozen.

In een openbaar voor-overleg tussen de fracties in de nieuw te vormen provinciale staten op 10 april en 8 mei, spraken alle aanwezigen zich uit voor een afspiegelingscollege. De discussie spitste zich toe op twee punten: moest er een college komen met 2 CDA-ers, 2 PvdA-ers, een VVD-er en een vertegenwoordiger van de Fryske Nasjonale Party of moest de oude samenstelling worden gehandhaafd. De eerste oplossing werd behalve door de Fryske Nasjonale Party ook sterk bepleit door de PvdA. Een tweede punt van discussie was de vraag of een college van GS, waarin 48 statenleden politiek vertegenwoordigd zijn dan wel een college, waarin ook de FNP meespreekt, aan het begrip afspiegelingscollege zou beantwoorden.

De VVD-fractie meende dat de FNP er buiten kon blijven. Bij de stemmingen voor de aanwijzing van de gedeputeerden in 1970 hadden PvdA noch FNP VVD-kandidaat Hilarides gesteund. Toen waren die partijen kennelijk van mening dat vier zetels in de staten niet onder alle omstandigheden recht geven op een gedeputeerde. Op die ervaring heeft de VVD-fractie haar standpunt bepaald.

Drenthe

Zetelverdeling provinciale staten: PvdA 20, PPR 2, PSP 0 (PAK was 19), VVD 9 (7), ARP 6 (7), CHU 4 (5), KVP 3 (3), CPN 1 (2), GPV 1 (1), Boerenpartij 1 (1). College van Gedeputeerde Staten: PvdA 3 (PAK was 3), ARP 1 (1), CHU 1 (1), VVD 1 (1). Tot VVD-gedeputeerde werd gekozen T. E. Willems. Hij volgt G. M. Lambers op.

Na de verkiezingen heeft de PvdA als grootste fractie alle andere fracties uitgenodigd voor een bespreking. Op de vraag van de PAK-fractie wie aan de opstelling van een beleidsprogramma voor de komende vier jaar wilde meewerken, hebben CDA, GPV en VVD hun bereidwilligheid getoond. De Boerenpartij verscheen niet op de besprekingen en de CPN liet weten weinig waarde te hechten aan een college, waarin PvdA en VVD samenwerken.

De opstelling van het beleidsprogramma bleek verder weinig moeilijkheden op te leveren. Uit de verschillende programma's werden punten opgenomen. De weinige controversiële punten werden uit het programma gelaten. Na de opstelling van het programma en de goedkeuring ervan door de betrokken fracties leverde de samenstelling van het college van GS nog weinig problemen op.

Bij de stemverklaring voor de verkiezing van de gedeputeerden legde de PvdA de nadruk op de totstandkoming van een programcollege, de CDA sprak zich hierover niet helemaal uit en de VVD stelde dat in wezen een afspiegelingscollege werd gevormd en dat er wél sprake was van een programma, zij het dat dit door de partijen na de verkiezingen was opgesteld.

Overijssel

Samenstelling van de provinciale staten thans en vóór de verkiezingen: PvdA 17 (13), PPR 3 (2), PSP 0 (1). Deze drie partijen kwamen in 1970 met één lijst uit onder de noemer PAK. De PSP werd later uit de fractie gezet. Dit jaar zijn ze uitgekomen met drie verbonden lijsten. KVP 12 (15), VVD 9 (5), CHU 7 (8), ARP 4 (6), SGP 2 (2), GPV 2 (1), Boerenpartij 2 (1). D'66 verloor zijn drie zetels. KVP, ARP en CHU zijn uitgekomen met drie aparte lijsten en komen nu als één CDA-fractie in de staten.

In het college van GS heeft de VVD haar intrede gedaan. De zetelverdeling is daar: PvdA 2 (2), christen-democraten 3 (4) en VVD 1. VVD-gedeputeerde werd de Almeloër P. A. de Boer.

Na de verkiezingen zond de PvdA aan het provinciaal bestuur en de statenfracties van KVP, VVD, CHU, APR en PPR een invitatie voor besprekingen, die op verzoek van de KVP tot alle partijen werd uitgebreid. Besloten werd de programma's uit te wisselen en te vergelijken. Op de eerste bijeenkomst werd het VVD-programma aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Andere programma's dan dat van de VVD kwamen niet meer ter discussie. Op een volgende bijeenkomst werd besloten een kleine commissie samen te stellen, bestaande uit een vertegenwoordiger van PvdA, VVD, de CD-fracties, PPR en van Boerenpartij, GPV en SGP samen. De CPN liet verstek gaan. Deze commissie is verscheidene malen bijeengekomen. Voor de plenaire vergadering werd een soort verslag met aanbevelingen (beleidspunten) opgesteld, waarmee de overgrote meerderheid zich akkoord verklaarde.

Als oorspronkelijk voorstel voor de samenstelling van het college van GS kwam uit de bus: CD-fracties drie, PvdA twee en VVD een. De PvdA eiste echter drie zetels op, later twee plus één voor een PPR-vertegenwoordiger. In een volgende vergadering bleken de standpunten niet gewijzigd. De PvdA verklaarde wel te moeten zwichten, maar wenste een zekere onzekerheid in te bouwen, wat veel wrevel wekte. Opmerkelijk was dat de PvdA voortdurend de achterban moest raadplegen, terwijl de andere partijen hun vertegenwoordigers behoorlijke volmachten hadden gegeven. Uit de pers werd vernomen, dat het gewest van de PvdA zich met twee gedeputeerden akkoord had verklaard.

Het resultaat van de verschillende vergaderingen werd uiteindelijk op de dag van de verkiezingen van de gedeputeerden aan de voorzitter van de staten aangeboden met het verzoek met dit zogenaamde beleidsprogramma rekening te houden. VVD-gedeputeerde De Boer haalde tenslotte bij de stemmingen 45 stemmen.

Gelderland

Samenstelling van Provinciale Staten nu en vóór de verkiezingen: PvdA 20 (18), KVP 14 (19), VVD 14 (8), ARP 4 (6), PPR 4 (1), SGP 3 (3), Boerenpartij 3 (3), DS'70 1 (0), GPV 1 (0), D'66 0 (4), Binding Rechts 0 (1). Samenstelling college van GS: CDA 3, PvdA 2, VVD 1. VVD-gedeputeerde werd drs. R. van den Berg. Hij volgt mra H. P. Jager op.

Direct na de verkiezingen nodigde de PvdA mede namens de PPR (samen 24 zetels) de drie CDA-partijen uit voor een gesprek. Enkele dagen later besloten KVP, ARP en CHU tot de vorming van één CDA-fractie (25 zetels). Deze fractie nam — mede op aandrang van de VVD — het initiatief tot de bijeenroeping van delegaties uit alle partijen voor een proceduregesprek. PvdA en PPR wensten hierbij niet aanwezig te zijn. Besloten werd te streven naar een college op programmatische basis dat zo mogelijk een afspiegeling zou zijn van de verhoudingen in de staten. Kenmerkend voor de situatie in Gelderland was het streven naar een beleidsprogramma in hoofdlijnen voor het nieuwe college van GS. De onderhandelingen over dit programma hebben verreweg het grootste deel van de beschikbare tijd geëist. Het CDA voerde afzonderlijke besprekingen met eerst PvdA en PPR en later met de VVD. Beide gesprekken leidden tot de conclusie dat op basis van een wederzijdse programmatische opstelling een vruchtbare samenwerking van het college tot de mogelijkheden behoorde. Hierop volgde een gesprek tussen CDA, PvdA en VVD. CDA en VVD verklaarden na afloop dat er voldoende mate van overeenstemming was voor de formulering van een beleidsplan in hoofdlijnen.

Na fractieberaad en een bijeenkomst van de gewestelijke vergadering besloten PvdA en PPR tot de vorming van een gecombineerde fractie. De PPR zou deze samenwerking echter verbreken, als de PvdA samen met VVD in het college zitting zou nemen. De gecombineerde fractie stelde verder vast dat het „VVD-verkiezingsprogramma door zijn opzet en daaruit sprekende politieke overtuiging niet als basis kon dienen voor het beleid in de komende vier jaar."

De PvdA-PPR-fractie stemde niettemin in met de voortzetting van de onderhandelingen (12 voor, 10 tegen, 2 afwezigen), mits door de deelnemende fracties vijf programmapunten werden onderschreven. Na verzet van het CDA en de VVD werden deze minimumeisen afgezwakt tot agendapunten voor het verdere beraad. Daarin werden voor de knelpunten — vooral op het gebied van de ruimtelijke ordening — oplossingen aangedragen,

DRS. L. HILARIDES
Gedeputeerde Friesland

T. E. WILLEMS
Gedeputeerde Drenthe

P. A. DE BOER
Gedeputeerde Overijssel

DRS. R. VAN DEN BERG
Gedeputeerde Gelderland

M. DE BRUIJNE
Gedeputeerde Utrecht

In Groningen en Noord-Holland is de VVD buitenspel gezet en daardoor niet vertegenwoordigd in het college van Gedeputeerde Staten. Daar staat tegenover dat wij in Noord-Brabant, Limburg en Overijssel — waar onze partij tot nu toe niet in het college zat — nu een gedeputeerde hebben.

waarmee de VVD kon instemmen.

Op grond van de verkiezingswinst van de progressieven en het verlies van de confessionelen, eiste de PvdA/PRR-fractie drie zetels op. Als het CDA prijs stelt de op deelname van de VVD, moest het daarvoor maar een zetel offeren. Voor het CDA een onaanvaardbaar standpunt. De PvdA/PPR ging uiteindelijk akkoord met twee zware portefeuilles.

Utrecht

Samenstelling provinciale staten nu en vóór de verkiezingen: PAK/PKU 20 (15), VVD 15 (10), KVP 8 (12), CHU 5 (7), ARP 4 (6), SGP 2 (2), Boerenpartij 1 (1), CPN 1 (1), DS'70 1 (1), GPV 1 (1), PSP 1 (0). In 1974 kwamen de CDA-partijen uit met eigen lijsten, maar wel verbonden. Thans vormen ze één fractie. In 1970 bestond het PAK uit PvdA, PPR, PSP; in 1974 was de PKU samengesteld uit PvdA, PPR en D'66. Samenstelling college van G.S.: PKU 2, CDA 2 en VVD 2 zetels. VVD-gedeputeerden: M. de Bruijne (Amersfoort) en dr. B. Hofman (Driebergen). Zuid-VVD-gedeputeerde jhr. mr. F. Hooft Graafland stelde zich niet meer herkiesbaar.

De onderhandelingen werden gevoerd door de PKU. Zij stelde het CDA voor een programcollege te vormen zonder de VVD. De zetelverdeling zou 3—3 worden. Het CDA heeft dit voorstel van de hand gewezen, aangezien het een voorkeur uitsprak voor een driespiegelingscollege. De besprekking van het basisprogramma leidde tot overeenstemming in grote lijnen. Het resultaat was een vrije stemming die uiteindelijk twee zetels opleverde voor de VVD, PKU en CDA.

Noord-Holland

Samenstelling van provinciale staten nu en vóór de verkiezingen: PvdA 27 (20), CDA 17 (KVP 13 en Prot. Chr. 10), VVD 8 (13), CPN 7 (8), PPR 5 (3), PSP 2 (2), D'66 1 (9), DS '70 1 (0), Boerenpartij 1 (1). Samenstelling college van GS: 3 PvdA, 3 CDA, 1 PPR. (was: PvdA 2 KVP 1, CHU 1 en VVD 1 (Gerrand de Jong).

Kort na de verkiezingen werd de VVD evenals de andere fracties uitgenodigd door de PvdA voor een bijeenkomst tot programvergelijking rond 10 april. Op 8 april kreeg fractievoorzitter mr. J. E. Goudsmit van de PvdA-fractie-assistent de mededeling dat de uitnodiging was ingetrokken en dat nadere informatie zou volgen. Toen verder bericht uitbleef, nam de VVD als op een na grootste fractie het initiatief de andere fracties voor een gesprek te inviteren op 22 april.

De PvdA had mede namens PPR, PSP en D'66 voorgesteld te komen tot een college van drie PvdA-ers, een lid van de overige progressieve partijen en twee CDA-leden. Op de bijeenkomst van 22 april werd dit standpunt door de PvdA-fractievoorzitter herhaald. De VVD deed daarop een dringend beroep op de andere partijen in het belang van de provincie te komen tot een samenwerking van de grote partijen die in het verleden heeft geleid tot een behoorlijk provinciaal bestuur.

De fractie van het CDA liet vervolgens de PvdA weten dat bij de samenstelling van het college van gedeputeerde staten in principe geen enkele partij, anders dan getalsmatig moest worden uitgesloten. Verder zei het CDA akkoord te gaan met drie leden van de PvdA en twee CDA-ers in het college van G.S. De bezetting van de zesde plaats zou moeten worden bezien in het kader van het overleg over het programcollege.

Volgens de opvatting van het CDA zou de VVD met 18 zetels dus niet van het overleg mogen worden uitgesloten. Niettemin ging het CDA alleen praten met de progressieven en liet zij de VVD buiten het overleg. Dit in strijd met het eerder ingenomen standpunt. Het CDA was dus duidelijk door de knieën gegaan.

Zuid-Holland

Samenstelling van provinciale staten nu en vóór de verkiezingen: PvdA 31 (25), VVD 18 (12), KVP 8 (12) ARP 6 (8) CHU 6 (8), PPR 4 (1), SGP 3 (4), CPN 2 (3) GPV 1 (2), DS'70 1 (2), Boerenpartij 1 (2), D'66 1 (8), PSP 1 (1). Samenstelling van college van GS: PvdA 3, KVP 1, CHU 1, VVD 1. De VVD-gedeputeerde G. van de Zande werd herkozen.

De bovengenoemde samenstelling vormde de vrucht van een lange periode van discussies en gesprekken die vooral werden beheerst door het mandaat dat de PvdA-statenfractie voor onderhandelingen en samenstelling van het college meekreeg van de PvdA-gewestraad. Het standpunt kwam er in het kort op neer dat er een programcollege moest worden gevormd met vier linkse gedeputeerden en twee confessionelen.

Daar tegenover stond het VVD-standpunt dat er een college van zo breed mogelijke samenstelling moest komen en dat een programma in hoofdlijnen zeker aanvaardbaar was, mits daarin voldoende ruimte werd gelaten om onverwachte ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden.

Aanvankelijk werd door de PvdA alleen de KVP voor een gesprek uitgenodigd. Dat lag in de lijn van de geheime onderhandelingen die KVP en PvdA vóór de verkiezingen hadden gevoerd, maar die onder druk van KVP-top en -achterban werden afgebroken. Later werden ook ARP en CHU bij de gesprekken betrokken. Dat overleg leidde echter niet tot het gewenste resultaat, getuige een perscommuniqué van medio mei van de gezamenlijke AR-CH-fractie, waarin de bovengenoemde voorwaarden van de PvdA werden afgewezen. Bovendien werd nadrukkelijk gesteld dat alle belangrijke fracties — ook de VVD dus — bij het overleg moesten worden betrokken.

Dit persbericht en ook uitlatingen van bepaalde KVP-zijde de VVD niet uit te sluiten, brachten de VVD tot haar besluit de confessionele fracties uit te nodigen voor een gesprek. Dat gesprek dat overigens op basis van een inmiddels uit het verdere overleg tussen PvdA en confessionelen geboren concept „Basis voor een beleid 74—78" werd gehouden, leidde tot de conclusie dat inhoudelijk geen meningsverschillen bestonden.

Programmatisch was er dus geen reden de VVD buiten het college te houden. De PvdA-gedeputeerden hielden hun benoeming in beraad omdat de uiteindelijke situatie sterk afweek van het PvdA-concept. Maar uiteindelijk besloot de PvdA-gewestraad zijn toestemming te verlenen.

Zeeland

Zetelverdeling provinciale staten: PvdA 14, VVD 8, CHU 6, SGP 5, KVP 5, ARP 4, PPR 3, GPV en Boerenpartij 1. Het college van gedeputeerde staten is als volgt samengesteld: PvdA 2, KVP, ARP, CHU en VVD ieder een.

De VVD-gedeputeerde mr. J. F. G. Schlingemann (Goes) werd herkozen.

Noord-Brabant

Zetelverdeling in de provinciale staten nu en vóór de verkiezingen: CDA 34 (1970: KVP 47 Prot. Chr. 4), PvdA 17 (9), VVD 14 (6), Boerenpartij 5 (1) PPR 4 (1) CPN 1 (1). Samenstelling college van G.S.: CDA 3 (5), PvdA 2 (1), VVD 1 (0).

VVD-gedeputeerde werd Y. P. W. van der Werff (Breda). Hij krijgt de portefeuilles van cultuur, recreatie, natuur en landschap, onderwijs, jeugd- en sportzaken en monumentenzorg. In Noord-Brabant heeft de KVP jarenlang als de grootste partij de leden van het college van GS geleverd. Sinds 1962 had de KVP echter aan de gedachte van een afspiegelingscollege gestalte gegeven door voor de grootste minderheidsgroepering in de provincie een plaats in het college in te ruimen (vijf KVP en één PvdA).

Bij de recente statenverkiezingen verloor het CDA zijn absolute meerderheid. Langdurige besprekingen onder voorzitterschap van de CDA-fractieleider werden achtereenvolgens gevoerd tussen confessionelen en PvdA-PPR en later ook met de VVD in een driepartijen-overleg.

Pas na de gemeenteraadsverkiezingen werd volledige overeenstemming bereikt over de verdeelsleutel (drie CDA-ers, twee PvdA-ers en een VVD-er) en over de daaraan gekoppelde verdeling van de portefeuilles, zowel wat betreft de globale inhoud daarvan als de personen. Voorts werden op basis van programmatische verdeling enkele hoofdpunten van beleid voor en door het toekomstige college uitgestippeld en vastgelegd. Het collegialiteitsbeginsel en in zekere mate het vasthouden en handhaven van in vroeger jaren genomen beslissingen vormden hierbij twee belangrijke aspecten.

Limburg

Zetelverdeling in de provinciale staten nu en vóór de verkiezingen: CDA 34 (was 40), PvdA 12 (6) VVD 10 (3) PPR 4 (3), Boerenpartij 2 (1), CPN 1 (1). De PSP verloor haar ene zetel, D'66 al haar vier zetels. Samenstelling college van GS: CDA 4 (5), PvdA 1 (1), VVD 1 (0). VVD-gedeputeerde is ir. R. Haverschmidt (Heerlen). Tot zijn portefeuille gaat horen: cultuur en onderwijs, recreatie, milieu en uitvoering hinderwet.

Uit het resultaat van de Statenverkiezingen bleek duidelijk dat — wilde men uitgaan van het principe van het afspiegelingscollege, de gedeputeerden zouden moeten komen uit het CDA, de PvdA en de VVD. Tot dan toe had het college van GS uitsluitend bestaan uit vertegenwoordigers van het CDA en de PvdA.

De onderhandelingen zijn niet moeilijk verlopen. Het CDA stelde zich van het begin af aan op het standpunt van de afspiegeling en zag dit verwezenlijkt in een college dat behalve uit vier CDA-ers uit een socialist en een liberaal is samengesteld. De Limburgse PvdA die vóór de verkiezingen nogal wat voorbehoud had gemaakt wat de samenwerking met de VVD betreft en zelfs tijdens de onderhandelingen nog bedenktijd vroeg, durfde het toch niet aan om samenwerking met een VVD-gedeputeerde in het nieuwe college te weigeren.

DR. B. HOFMAN
Gedeputeerde Utrecht

G. VAN DE ZANDE
Gedeputeerde Zuid-Holland

MR. J. F. G. SCHLINGEMANN
Gedeputeerde Zeeland

DRS. Y. P. W. V. D. WERFF
Gedeputeerde Noord-Brabant

IR. R. HAVERSCHMIDT
Gedeputeerde Limburg

Zon wering?
● ZONNEROOSTERS
● BUITEN JALOEZIEEN
● ZONWEREND GLAS
Advies ? Bel:
INTECH – HOLLAND
INGENIEURS- & ADVIESBUREAU B.V.
Nijmegen, Oranjesingel 28
Postbus 1105, tel. 080 - 224450

Culturele commissie

De culturele commissie van onze partij vergaderde op 13 juni in Utrecht. Hoofdpunt van de agenda was een bespreking van het orkestenbestel. De commissie hoopt in het najaar haar besprekingen af te ronden. Overwogen wordt de conclusies waartoe de besprekingen geleid hebben te zijner tijd te publiceren.

Wethouder Abcoude

ABCOUDE — H. Goudsmit, lijsttrekker voor de VVD in Abcoude bij de jongste gemeenteraadsverkiezingen is met 10 tegen 3 stemmen benoemd tot tijdelijk wethouder. Reden voor aanvulling van het college van b. en w. was het vertrek van de burgemeester.

De regeringspartijen schrikken terug voor een beslissing, de gezondheidszorg wordt onherstelbaar geschaad, aldus ons Kamerlid mevrouw mr. E. Veder–Smit in dit artikel.

Dennendal: beleid zoek

Het drama Dennendal is nog steeds niet ten einde. Na de commissie-Langemeijer en de heer Gay Balmaz mag thans prof. Brenninkmeijer zijn krachten op het vraagstuk beproeven.

Aangezien het in ons veertiendaags blad niet mogelijk is, de actuele gebeurtenissen op de voet te volgen, wil ik in dit artikel speciaal de tactische en politieke achtergronden van de problemen rond Dennendal wat nader belichten.

In een vorig artikel heb ik al aangegeven, dat zich in Dennendal niet alleen vraagstukken van medische, verpleegkundige en organisatorische aard voordoen, maar dat ook sterke persoonlijke en ideologische tegenstellingen een rol spelen. Bij de laatste Kamer-debatten is nu ook gebleken hoe de politieke kaarten liggen. Merkwaardigerwijs is daarbij van sommige kanten de VVD en DS'70 verweten, dat zij de zaak-Dennendal in het politieke vlak zouden hebben getrokken. Dit is wel een hoogst merkwaardig verwijt. Immers, wat moeten Tweede-Kamerleden, die een bepaald doel willen bereiken, anders doen dan daarvoor de politieke weg bewandelen? Welke andere middelen staan hun ter beschikking dan activiteiten in of via de Tweede Kamer? Ook wanneer men zou bedoelen, dat deze zaak door ons in het partij-politieke vlak is gebracht, ook dan nog is deze stelling onjuist. Tot het allerlaatste moment heeft de VVD-fractie de zaak-Dennendal bezien vanuit het gezichtspunt van de gezondheidszorg, getoetst aan algemeen bestuurlijke aspecten.

Steun van links

Dat is geenszins door alle politieke partijen zo gedaan. Van het begin af aan is de groep-Muller gesteund door een aantal linkse partijen. Al in februari van dit jaar werd er door partij-afdelingen van de PvdA, de PPR en de PSP adhesie betuigd aan de werkgroep Nieuw-Dennendal. In april werd door de PSP een interpellatie aan de zaak Dennendal gewijd, waarin het regeringsbeleid werd veroordeeld en voor Nieuw-Dennendal werd gepleit. Het hoofdbestuur van de Partij van de Arbeid gaf tenslotte een verklaring uit, waarin men stelde dat Nieuw-Dennendal een nieuwe kans moest krijgen en dat het bestuur van de W.A.-stichting moest worden vervangen. Het is duidelijk, dat men daarbij dacht aan de mogelijkheid, om die bestuursleden, die zich een tegenstander van de groep-Muller betoond hadden, te verwijderen. Dat zou dan moeten gebeuren na de verkiezing van het nieuwe college van GS in de provincie Utrecht. Nu in dit college twee VVD-ers zijn benoemd, is de kans op een „links" bestuur van de W.A.-Stichting gelukkig vrijwel tot het nulpunt gedaald.

In de Tweede Kamer heeft de VVD zich steeds constructief opgesteld en voortdurend met DS'70 en de drie grote confessionele partijen samengewerkt. Een groot aantal voorstellen en denkbeelden is door ons naar voren gebracht om tot een oplossing te komen. Tot het laatste toe hebben wij geprobeerd met een gezamenlijke motie te komen, waarin de staatssecretaris gevraagd werd de onderhandelingen met Nieuw-Dennendal te beëindigen. Ook tijdelijke sluiting van de inrichting is daarbij overwogen.

Motie

Het leek echter of Staatssecretaris Hendriks steeds verder wegzakte. Welke suggesties wij ook deden, er kwam nauwelijks een reactie op. Zowel de commissie-Langemeijer als de beheerder van de inrichting, de heer Gay Balmaz, ondervonden geen steun van de staatssecretaris, zo moeten wij uit de feiten afleiden. De staatssecretaris beschikte niet over de juiste informatie en had evenmin een greep op de situatie. Telkens nam hij standpunten in en gaf hij verzekeringen, die niet bleken te kloppen. Hij meende bijv. dat de centrale leiding alle paviljoens kon betreden, terwijl in werkelijkheid daarvoor steeds een tussenpersoon wordt gebruikt. Hij stelde, dat de heer Gay Balmaz voldoende steun ondervond terwijl die vervroegd ontslag vroeg, juist door gebrek aan steun. Hij vond dat de ontslagen stafleden niet moesten terugkeren, terwijl ze prompt daarna in Dennendal arriveerden en aan het werk gingen. Hij deelde mede, dat een driemanschap de leiding zou overnemen, terwijl een week later nog steeds prof. Brenninkmeijer alleen aan het werk was. Al wekenlang is de toestand onder mede-verantwoordelijkheid van de staatssecretaris onhoudbaar, doch hij deed niets.

Toen de Tweede Kamer na veel uitstel op 5 juni tot een beslissing moest komen, werd duidelijk, hoe de vork aan de steel zat. De KVP en de ARP wensten geen politieke uitspraak. De KVP wilde uitsluitend steun aan haar staatssecretaris geven en verder de zaak in het midden laten. Zowel de VVD als DS'70, gesteund door de CHU, wensten een verandering van beleid. Wanneer aan deze verandering niet door KVP en ARP zou worden meegewerkt dan kon zij alleen nog langs een omweg worden teweeggebracht door een politiek schok-effect in de vorm van een motie van afkeuring. Deze motie van afkeuring verwierf de stemmen van alle oppositie-partijen, behalve uiteraard PSP en CPN

Rol KVP en ARP

De rol van de KVP en de ARP is hiermee volkomen duidelijk geworden. Hoewel men blijkens zijn verklaringen de gang van zaken in Dennendal afkeurt, trekt men daaruit niet de consequenties. Ten eerste geeft men de staatssecretaris achter de schermen niet zoveel steun, dat hij een krachtiger beleid kan voeren. Ten tweede neemt men in de Kamer een halfslachtig standpunt in, door wel de moeilijkheden in Dennendal te betreuren, doch geen reële, politieke oplossing te helpen bieden.

Dit alles is wel zeer teleurstellend. Voor de confessionele regeringspartijen ligt hier geen geloofsconflict. Een extra-parlementair kabinet hoeft men niet door dik en dun te steunen. Een oplossing hoeft ook geen of vrijwel geen overheidsgeld te kosten. Men moet er alleen wat besluitvaardigheid voor opbrengen. Als de inrichting in Den Dolder tijdelijk gesloten moet worden, teneinde tot sanering te komen, dan moeten ook mensen met politieke verantwoordelijkheid dat durven zeggen.

Nu wordt de gezondheidszorg onherstelbaar beschaad, doordat de regeringspartijen terugschrikken voor een beslissing. De precedentwerking wordt reeds zichtbaar. In vier inrichtingen in ons land hebben al bezettingen plaatsgevonden. Uit een gebouw van de Hartekamp te Heemstede moesten op een gegeven moment 80 verpleegkundigen worden verwijderd!

Zullen we moeten wachten tot het CDA tot stand gekomen is voor we van KVP en ARP weer enige ruggegraat kunnen verwachten? Wat voor toestanden zullen we inmiddels nog beleven?

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Het tweede artikel van mevr. drs. N. Ginjaar–Maas over het onderwijs zal volgende keer in ons blad worden opgenomen.

door mr. dr. C. Berkhouwer, voorzitter van het Europese parlement

Nieuwe hoop voor Europa

Als het parlementaire jaar 1973 in de Europese politiek een jaar van optimisme is geweest komt dat, omdat wij de these van een open Gemeenschap door de toetreding van Denemarken, Groot-Brittannië en Ierland hebben bewezen. Juist daarvoor, in oktober 1972, had men zich op de topconferentie van Parijs, reeds bijgewoond door de nieuwe lidstaten, een aantal ambitieuze doelen voor ogen gesteld.

Al snel bleek dat de Gemeenschap van Negen niet makkelijker te hanteren was dan de Gemeenschap van Zes, en dat ook de toetreding van de moeder van de democratieën Groot-Brittannië niet die doorbraak uit nationaal denken gaf, die sommigen hier te lande verwacht hadden. Integendeel, vaak was de houding van de Britten Gaullistischer dan die van de Fransen en leek de Gemeenschap van Negen meer op een kegelspel dan op een teamsport. Ook het bijeenroepen van een nieuwe topconferentie in Kopenhagen bleek geen panacee voor de kwaal van egoïsme, veroorzaakt door de elementaire herwaardering, die door de oliecrisis werd bevorderd. Aan het begin van dit jaar leek alles zich misschien te kunnen gaan verbeteren onder leiding van het presidentschap van onze onverwoestbaar optimistische liberale vriend Walter Scheel. De Duitsers zijn immers de rijksten en machtigsten der Europeanen, die eerder een succesvol Europa nodig hadden als tegenwicht voor hun Ostpolitik dan dat ze gekweld werden door het probleem van inflatie of overbesteding.

Dit optimisme bleek snel te verbleken onder de regerings- en economische crises in enkele partnerlanden. Harde woorden van Britse zijde over ongenuanceerde benadeling, opzeggen van verdragen en zelfs uittreden en ten slotte Italië's eenzijdige invoerbeperkingen. Dit leek het begin van het einde en de droom van een verenigd Europa te logenstraffen. Gelukkig blijkt ook onze communautaire samenleving net als alles aan fluctuaties onderhevig, met het veranderen van de regeringen op de as Bonn-Parijs — hoe verwerpelijk op zich assen ook zijn — bleek ineens eensgezindheid onder de Negen samen weer mogelijk.

Wat men niet had durven hopen, ieder bleek het eens te kunnen worden over de budgetrechtstaan het Europese parlement. Als voorzitter van deze instelling kan ik de verheugende verwachting koesteren, dat wij vanaf 1 januari 1976 de gemeenschapsuitgaven kunnen controleren. Datgene wat de Raad van Ministers geaccepteerd heeft, is nog niet de gehele parlementaire wereld, maar het is zeker, dat het een belangrijke stap vooruit is.

In de eerstkomende weken staan het Europese parlement twee belangrijke zaken te wachten:

1e Een uitwerking van de budgetvoorstellen, alvorens de vakantie aanvangt, in gemeenschappelijk overleg met de Raad van Ministers.

2e. het vervullen van een motorfunctie in de Europese Gemeenschappen door het aangaan van een debat met de voltallige Raad en Commissie over de huidige stand van zaken in de Gemeenschap. Wat het eerste punt betreft heeft de Raad toegestemd, dat er een gesprek plaats zou vinden tussen een delegatie van het Parlement en de Raad: vervolgens moet dan de ratificatie-procedure van artikel 236 van het Verdrag van Rome in werking gesteld worden. Dat betekent dan ook dat het Nederlandse parlement erover moet beslissen. Eenmaal zouden we dan voordeel kunnen ondervinden van ons voor het overige hoe langer hoe ondragelijker wordend, dubbele mandaat.

Nieuws uit de JOVD

De JOVD heeft zich tijdens haar traditionele zomercongres dit jaar beziggehouden met onderwijsproblemen, meer in het bijzonder met de problematiek van de middenschool. Sprekers waren de minister van onderwijs dr. J. A. van Kemenade, jhr. mr. M. L. de Brauw en de heer H. J. L. Vonhoff.

Het congres nam een resolutie aan waarin men zich gereserveerd uitsprak over de middenschool. Dit schooltype zal pas dan ingevoerd mogen worden wanneer binnen het huidige onderwijssysteem niets meer te verbeteren valt en wanneer de experimenten met de middenschool volledig aan hun doel hebben beantwoord. Maar eerst moet maar eens begonnen worden met veranderingen in ons huidige systeem b.v. door een verbreding van het vakkenpakket.

De voorzitter van de JOVD, de heer E. H. T. M. Nijpels, oefende in zijn openingswoord kritiek uit op de plannen van de regering t.a.v. de defensie. De tendens in de PvdA tot het vormen van meerderheidscolleges noemde hij verder „grof en ondemocratisch" en „ongrondwettig". Tenslotte besteedde de JOVD-voorzitter aandacht aan het artikel van Vonhoff in Liberal Reveil. „Iedereen in de VVD heeft zich gehaast om zich achter dit artikel te scharen. Na dit aanvankelijk enthousiasme is de zaak echter snel bekoeld. Van een fundamentele discussie over het door Vonhoff gestelde is geen sprake. De VVD schijnt na een korte periode van wakker worden weer stevig in te slapen. De verkiezingswinst zal hier niet vreemd aan zijn! Hoopgevend waren in ieder geval de woorden van mevrouw Van Someren op een landdag van de VVD-vrouwenorganisatie, waarop zij stelde dat de VVD aan haar image zal moeten gaan werken. En dit verbeteren van het image dient m.i. ook een bezinning in te houden op doel en realiseringsmogelijkheden van de liberale ideeën," aldus de heer Nijpels.

Soest

In het bestuur van de onlangs opgerichte JOVD-afdeling Soest hebben zitting: Freek Duveen (voorz.), Pieter de Graad (vicevoorz.), Jacqueline Dijkinga (secr., adres.: Julianalaan 24, Soest), Carly Hohner (penningm.) en Bert Kramer (propaganda).

Regering, parlement en kiezers (9)

Het kiesstelsel (II)

De invoering, in 1917, van de evenredige vertegenwoordiging en van het algemeen (mannen) kiesrecht is tevens gepaard gegaan met de invoering van de stem- of opkomstplicht. De leuze was: stemrecht is tevens stemplicht. Zuiver theoretisch was deze gedachte wel te begrijpen. Nu men de EV had aanvaard, vond men dat dan ook alle kiezers moesten meedoen, wilde men met wiskundige exactheid de evenredigheid der stromingen in ons volk in zetels kunnen „vertalen".

Zoals ook onder het oude districtenstelsel reeds was gebleken, toonde ook toen al (ondanks het „selectieve" karakter van het toenmalige kiesrecht) gemiddeld tussen 20 en 30 pct. van de kiezers onvoldoende belangstelling om een tocht naar de stembus te maken. Dit, gevoegd bij het feit dat (in verband met het geheime karakter van de stemming) werkelijke stemdwang niet was in te voeren, maar dat de verplichting alleen neerkwam op opkomstplicht, maakte het in de loop der jaren wel reeds duidelijk, dat die verplichting met strafsanctie geen blijvertje zou zijn. Blanco stemmen of zelfs voor de ogen van de voorzitter van het stembureau onmiddellijk in de bus werpen, kon niet worden belet.

Volgens voorschrift van de Kieswet moest degene, die geen geldige reden voor zijn niet verschijnen had opgegeven voor de kantonrechter verschijnen, die hem dan een geldboete kon opleggen. Een voorbeeld uit het verleden: In 1925 waren er alleen in Amsterdam al 40.000 wegblijvers. En blijkens persberichten uit dat jaar was van deze nalatigen, na voorafgegaan onderzoek ingesteld door het bureau Verkiezingen, tegen bijna 12.000 personen een vervolging ingesteld(!). Met het uitreiken der dagvaardigingen waren 32 politieagenten dagenlang bezig geweest, terwijl de zes kantonrechters, die met een maximumsnelheid van 200 veroordelingen per dag tot (toen) drie gulden per persoon werkten, tien dagen hebben nodig gehad om al deze nalatigen te berechten.

In de Grondwet is de in 1917 ingebrachte zinsnede: „De uitoefening van het kiesrecht is verplicht volgens regels door de wet te stellen," in 1922 reeds geschrapt, maar in de Kieswet bleef de opkomstplicht gehandhaafd. In de loop der jaren is talrijke malen gepoogd, deze verplichting ook uit de Kieswet geschrapt te krijgen. Soms is dat bijna gelukt. Zo bijvoorbeeld in 1923, toen over een desbetreffend amendement van de anti-rev. dr. Beumer de stemmen staakten (39 tegen 39). De volgende dag echter werd zijn amendement met 39 stemmen voor, doch 42 tegen, verworpen. De liberalen stemden toen al (zoals tot het laatst toe — ook in de VVD — het geval is gebleven) verdeeld.

Opkomstplicht

Het streven naar afschaffing bleef echter bestaan. Afgezien van andere principiële en praktische overwegingen, waren de voorstanders van de afschaffing van de opkomstplicht van oordeel, dat het ook in het licht van de EV niet onjuist is dat zij, die politiek volkomen onverschillig zijn en geen oordeel hebben of menen te kunnen hebben, dan ook geen (volkomen willekeurige) stem uitbrengen. Zij meenden, dat de opkomstplicht (door vele hardnekkig onwetenden toch als „stemplicht" beschouwd) het optreden van „protestkiezers", die op scherts- of snipperpartijtjes stemden, maar heeft bevorderd.

In december 1967 adviseerde de door de minister van Binnenlandse Zaken ingestelde „Commissie Opkomstplicht" (commissie-Berger) in meerderheid, de opkomstplicht af te schaffen en de staatscommissie-Cals-Donner zowel als de Kiesraad sloten zich daarbij aan. Het op grond van deze positieve adviezen door minister Beernink ingediende ontwerp werd in februari 1970 door de Tweede Kamer met 92 tegen 15 stemmen aanvaard en enkele weken later z.h.s. door de Eerste Kamer. Van onze toenmalige Tweede-Kamerfractie verdedigde mr. Geertsema het standpunt van de „handhavers" (acht leden van de fractie) en mr. Koning dat van de „afschaffers".

De Statenverkiezingen van dat jaar waren de eerste, waarbij de opkomstplicht was afgeschaft. De sedertdien gebleken opkomstpercentages weken gelukkig noch van die van vóór 1917, noch van die bij verkiezingen in andere democratische westerse landen in ongunstige zin af. Bij de Statenverkiezingen 1970 bedroeg het 68,9 pct, bij de Kamerverkiezingen van april 1971 was het veel hoger: 78,5 pct. en bij de Kamerverkiezingen van november 1972 (na de kabinetscrisis en de Kamerontbinding) zelfs 82,9 pct. Bij de Statenverkiezingen van maart dit jaar was het 74,5 pct. Met grote voldoening kan onzerzijds worden vastgesteld, dat onze liberale kiezers dooreen genomen goede opkomers zijn en hun mede-verantwoordelijkheid als staatsburgers zeer wel beseffen.

Leeftijdsgrens

De minimumleeftijd voor de uitoefening van het kiesrecht(actief kiesrecht) is geleidelijk verlaagd. In maart 1946 werd het in de Kieswet nog genoemde minimum van 25 jaar gewijzigd in 23 jaar. Bij de grondwetsherziening van 1963 werd de minimum leeftijd daarin op 21 jaar gesteld. Nadat ook de Kieswet was aangepast, konden de 21-jarigen in 1966 voor het eerst naar de stembus bij de in dat jaar gehouden verkiezingen voor Provinciale Staten en gemeenteraden. Maar het eindpunt was nog niet bereikt. In maart 1970 aanvaardde de Tweede Kamer met alleen de stemmen van SGP en de Boerenpartij tegen, een initiatiefvoorstel-Van Thijn (PvdA) (waar ook het kabinet zich mee had verenigd), waarbij in de Grondwet de kiesgerechtigde leeftijd op minimaal 18 jaar werd gesteld. Nadat dit voorstel ook in de Eerste Kamer was aangenomen en na de verkiezingen van 1971 ook van de nieuwe gekozen Kamers de vereiste meerderheid had verkregen, zorgde een door minister Geertsema ingediende wijziging van de Kieswet ervoor, dat de 18-jarigen nog aan de Kamerverkiezingen van november 1972 konden deelnemen. Dat betekende een miljoen nieuwe kiezers! Het waren de verkiezingen, die de VVD de grote overwinning van 16 op 22 zetels in de Tweede Kamer opleverden.

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het negende artikel over dit onderwerp van zijn hand.

Kiesdrempel

Er is vooral de laatste jaren van bepaalde zijden (D'66, PvdA en ook een deel der confessionelen) het streven opgekomen tot invoering van een — naar het heet — beperkt districtenstelsel, de rechtstreekse verkiezing van de minister-president dan wel van de formateur, en/of de invoering van een vrij hoge kiesdrempel. Dit streven wordt beheerst door de vraag of het juist is, door manipulaties met het kiesstelsel, die de evenredigheid aantasten, te komen tot de gewenste inperking van de verscheidenheid der in onze Kamers vertegenwoordigde partijen en tot enige grotere politieke „blokken". Het is een vraag, die van liberale zijde altijd met overtuiging in ontkennende zin is beantwoord. En ook onze tegenwoordige VVD-Kamerfracties denken daar nog precies zo over. Vermindering van het aantal kleine, niet-principiële partijtjes moet van de kiezers zelf komen. En de tendens daartoe toont zich gelukkig duidelijk in de laatste verkiezingsuitslagen.

Bij de invoering van de EV, in 1917, behoefde een partij slechts de helft van de kiesdeler te hebben behaald om bij de verdeling der restzetels te kunnen meedingen en dus één zetel in de Tweede Kamer te krijgen. In 1921 is dat verhoogd tot drie vierde van de kiesdeler en in 1938 heeft men daar de volle kiesdeler van gemaakt. Dat is, om zo te zeggen, een „natuurlijke" kiesdrempel. Alle eisen, die daarboven gaan, zijn volstrekt willekeurig en brengen ons op het hellende vlak. Een poging, reeds vóór de oorlog in een onbewaakt ogenblik door minister De Wilde (ARP) gedaan om een minimum van 3 pct., dus bij de toenmalige Kamer van honderd minimaal drie zetels te verlangen, werd door de Kamer als in strijd met de in de Grondwet voorgeschreven evenredigheid afgewezen. Wel werd bij de Grondwetsherziening van 1938 de bepaling, dat de leden van de Tweede Kamer worden gekozen „op de grondslag van de evenredige vertegenwoordiging," aangevuld met de enigszins beperkende formule: „binnen door de wet te stellen grenzen."

Aan het eind van de jaren zestig en begin 1970 werd de drang om te komen tot een hogere kiesdrempel om op die wijze kleine partijen te weren en de grote te bevoordelen, weer sterker. De (kleinst mogelijke) meerderheid van de Kiesraad adviseerde tot een verhoging van de kiesdrempel tot 2 pct., dus tot minimaal drie zetels in de Kamer van 150. En toen het Kabinet-De Jong daaraan geen gevolg bleek te willen geven, dienden de KVP'ers Kolfschoten, Van Schaik en Andriessen een initiatiefvoorstel in die zin in. Nadat het voorlopig verslag hierover was verschenen, werd dit voorstel, dat zelfs niet door de hele KVP-fractie werd gesteund, in de parlementaire ijskast gestopt.

Districtenstelsel

De voorstanders van kunstmatig ingrijpen rustten echter niet. In de geest van de voorstellen van (een deel der) Staatscommissie-Cals-Donner dienden de Kamerleden Van Thijn (PvdA), mej. Goudsmit (D'66) en Aarden (PPR) een initiatiefvoorstel in tot invoering van een beperkt districtenstelsel en rechtstreekse verkiezing van de formateur (door de kiezers dus). Na een uitvoerig debat, waarbij onze VVD-fractie zich tegen beide onderdelen van het voorstel op principiële en praktische gronden krachtig verzette, werd het artikel omtrent de te kiezen formateur medio februari 1971 met alleen de stemmen van de PvdA, D'66 en de PPR voor, verworpen. Daar de indieners aan de combinatie van deze beide voorstellen wensten vast te houden, trokken zij daarop het initiatiefvoorstel geheel in. Daarmee was de kwestie van de invoering van een districtenstelsel dus weer enige tijd van de baan.

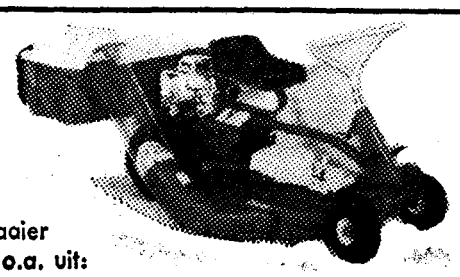
Op de overwegingen van onze fractie ga ik met opzet niet verder in, omdat inmiddels van het kabinet-Den Uyl een door de minister-president zelf, de minister van Binnenlandse Zaken De Gaay Fortman sr. en staatssecretaris Glastra van Loon ondertekende „Nota inzake het Grondwetsherzieningsbeleid" is verschenen. En aan deze nota, waarin dezelfde gedachten o.a. over de invoering van een beperkt districtenstelsel en de rechtstreekse verkiezing van een formateur weer naar voren komen, zullen enige leden van onze Kamerfracties in dit en volgende nummers van ons blad de nodige aandacht schenken. Daar wil ik dus graag naar verwijzen.

OPROEP

In Amsterdam bestaat een studiegroep Liberale Politiek. Deze groep is bezig „Liberalen op nieuwe wegen" zonodig aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden en of nieuwe gezichtspunten. Als leidraad wordt o.a. het liberaal manifest gebruikt.

Om doublures te voorkomen roept de commissie andere commissies, die hetzelfde werkprogramma hebben, op contact op te nemen met: Bureau VVD, afd. Amsterdam, Vondelstraat 60. De afdeling Amsterdam wil proberen met die afdelingen tot een coördinatie te komen. Wij zien reacties gaarne tegemoet vóór augustus. Hartelijk dank.

SNAPPER COMET
Democratisch in prijs

Een uiterst veelzijdige cirkelgazonmaaier is de SNAPPER COMET, dat blijkt o.a. uit:

1) Vele uitvoeringen leverbaar in 2 snijbreedtes van 26" - 66 cm en 30" - 76 cm, zelfs elektrisch startend leverbaar.
2) De kwaliteit van het maaiwerk is onnavolgbaar, net als de enorme grote grasopvangbak die ACHTER de maaier gemonteerd is, en in één simpele handeling is te ledigen, doeltreffend als geen andere.
3) Het uniek opgehangen snijhoofd maakt steunwieltjes of glij-ijzers, die het gazon bederven overbodig. Hoogte simpel in te stellen met één handel in 7 standen desgewenst terwijl U rijdt.
4) De aandrijving van 5 versnellingen vooruit- en 1 achteruit, vrijwel zonder te ontkoppelen.
5) Zijn onverwoestbare constructie met een overbemeten krachtige motor voor jarenlang economisch gebruik.

DE SNAPPER COMET KIEST ALTIJD UW PARTIJ

Voor enkele rayons nog dealers gevraagd.

EF WESTSTRAATE
MOTORENREVISIEBEDRIJF B.V.
Oostweg 27/34, Postbus 46, Krabbendijke
Tel. 01134 - 1255

GRAFISCH BEDRIJF TRESSEL

NU OOK VOOR :

SNELDRUKWERK

U kunt ook 's-avonds of zaterdags bij ons terecht, uitsluitend na telefonische afspraak !

KONINGINNELAAN 70 — VOORBURG — TELEFOON 070 - 868.262
(hoek Prinses Mariannelaan/Laan van Middenburg) per openbaar vervoer te bereiken met bus 23 of tramlijn 10

De ideale oplossing voor Uw secretariaat: type Uw convocaties, mededelingen of andere berichten op een normaal vel A4 formaat (bij voorkeur met éénmalig carbonlint). Binnen enkele dagen heeft U de door U gewenste aantal afdrukken in huis. U kunt hier ook Uw voorbedrukt briefpapier voor gebruiken ! Geen moeilijkheden meer met stencilstypen, afdraaien etc en uw ingeleverde kopy wordt fotografisch overgenomen, dus . . . . . geen kans op foutieve tekst.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

Te huur in de Achterhoek vanaf 12 augustus

RIANTE BOERDERIJ

gelegen aan de rand van het Korenburgerveen en het Rommelgebergte te Winterswijk. Alle comfort aanwezig.

Inlichtingen: 05430—2941, na 6 uur 05430-5546.

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

PONYRIJSCHOOL DIEK ROSKAM
HOGEWEG 118, AMERSFOORT
organiseert unieke ponykampweken voor kinderen, plm. 7-15 jr. Inh. 2½ uur rijles per dag, eigen zwembad, huifkar etc. Prima verzorging. kl. groepen.
Kosten *f* 210,- p.k. p.w. prospectus op aanvraag. Tel. 03490 - 20598.

voor de aankoop van uw BUNGALOW of LANDHUIS in EINDHOVEN of omgeving is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

VERZEKERINGSADVIEZEN

Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzettingen B.V.
Directie Pensioenen

ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"
Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — **Het gehele jaar geopend.**

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT

PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

ASSURANTIE & PENSIOEN BURO

Gaarne adviseren wij u over de

FISCALE OUDEDAGS RESERVE

en de voor u specifieke mogelijkheden.

APELDOORN — KERKLAAN 25 — TELEFOON 05760 - 12848
TWELLO — LINDELAAN 28 — TELEFOON 05712 - 2472

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)
Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097
mispelblom beyer

TE KOOP
Royale 3-kamerflat met service
Ruime zit-eetkamer (± 40 m2) met balkon aan tuinzijde, grote slaapkamer met luxe badkamer, logeer/studeerkamer, uitstekend verzorgde warme maaltijden, bosrijke omgeving, 10 minuten lopen van Station EDE-WAGENINGEN.
Koopsom *f* 132.500,— k.k.
Te bevr. bij: **H. van Laar - Makelaar in Onr. Goed.**
Stationsweg 76 - Ede.
Tel.: 08380 - 11000 - 10386.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening *f* 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
03490—16853—32068

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN

CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf *f* 40.–.

Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies ! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha. Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

SINDS 1773

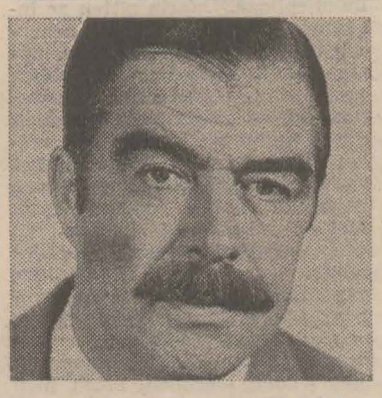
CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

vrijheid en democratie

VVD

„Om de veiligheid van het bestaan"

Defensienota laat veel vragen

door A. Ploeg, defensie-specialist van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

De door het kabinet-Den Uyl vorig jaar in het vooruitzicht gestelde Defensienota is dan eindelijk — na 14 maanden — verschenen. Het is de vierde, in druk uitgegeven visie op de defensieproblematiek in twee jaar. In het voorjaar 1972 kwam de door het kabinet-Biesheuvel ingestelde commissie van Rijckevorssel met een rapport dat een meerderheids- en een minderheidsstandpunt bevatte. In november van datzelfde jaar verscheen „Defensie, waarheen de komende 10 jaar", een aantal denkbeelden van de toenmalige minister van Defensie, onze partijgenoot H. de Koster. Tenslotte mag hier niet onvermeld blijven de nota van onze eigen partijcommissie onder de naam „Vrede, Veiligheid en Democratie".

De huidige bewindsman H. Vredeling stond dus wel enige recente literatuur ten dienste bij het formuleren van een beleid „voor de komende 10 jaren". Toch heeft de brochure van de Partij van de Arbeid „Doelmatig Defensiebeleid" en het zogenaamde progressieve regeerakkoord vervat in Keerpunt '72 de heer Vredeling kennelijk meer tot richtsnoer gediend dan de eerder genoemde schrifturen.

Dat is een eerste conclusie bij het doorlezen van de Defensienota, die onder de naam „Om de veiligheid van het bestaan" op 9 juli voortijdig in de publiciteit kwam, omdat het embargo, dat op de nota rustte, wederom werd geschonden. Resultaat van dit terloops opgemerkte detail was o.a. dat het defensiepersoneel in eerste instantie niet door de eigen bedrijfsleiding van de plannen op de hoogte kon worden gesteld.

Aanpassingen

Het is verheugend te constateren, dat in de inleiding op bijzonder positieve wijze wordt gesproken over de betekenis van de NAVO en de nauwe verbondenheid van West-Europa met de Verenigde Staten en Canada.

De nota zegt hierover: „Het handhaven van de aanwezigheid van de Amerikaanse strijdkrachten is voor de veiligheid van Europa onmisbaar. Grote betekenis moet dan ook worden toegekend aan de Amerikaanse verzekeringen, dat de Amerikaanse troepensterkte niet éénzijdig zal worden gereduceerd, zulks op voorwaarde dat de Europese landen ten aanzien van hun defensie in dezelfde geest handelen."

Wanneer men nu echter verwacht, dat de logische consequentie hiervan zal zijn, dat onze NAVO-bijdrage op hetzelfde peil gehouden zal worden, komt men bedrogen uit. De minister geeft toe dat er een achterstand bij de materieelvervanging van onze strijdkrachten is opgetreden. Daarom wil hij het bedrag voor de investeringsuitgaven in belangrijke mate verhogen. Ook dat klinkt zeer bemoedigend, vooral wanneer hij zegt dat hij daarvan een verhoging van de kwaliteit der strijdkrachten en een verbetering van de defensieve kracht verwacht. De minister voegt er evenwel aan toe dat deze kwaliteitsverbetering zal opwegen tegen „de kwantitatieve aanpassingen."

Wat bedoelt de bewindsman met die zogenaamde „kwantitatieve aanpassingen?" In klare taal betekent dat: minder personeel. Het is uitermate bedrieglijk het voor te stellen alsof er nu plotseling een beleidsombuiging is, die de verhouding exploitatiekosten - investeringsuitgaven aanzienlijk verbetert. Wanneer de minister 20.000 personeelsleden minder in de organisatie opneemt — bij een gelijkblijvend takenpakket — is het zonneklaar dat er meer ruimte is voor materieelaankoop, enz. Maar is die personeelsinkrimping verantwoord? Daar gaat het om! En dat wordt niet aangetoond.

Reorganisatie

De belangrijkste reorganisatieplannen behelzen:

Vervolg op pagina 7

Hoop in Griekenland

Het Griekse militaire regime heeft de macht overgedragen aan een uit burgers bestaande regering, onder leiding van oud-premier Karamanlis. De kolonels hebben de door hen geïnspireerde staatsgreep op Cyprus niet overleefd. Dat lijkt voorlopig het enige winstpunt van de gruwelijke ontwikkelingen op en rondom het eiland, dat deze weken in het brandpunt stond van de internationale belangstelling.

De conservatieve politicus Karamanlis heeft de afgelopen jaren vanuit Parijs steeds gepleit voor herstel van de democratische orde in Griekenland. Zijn naam is voortdurend genoemd als die van de man, die wellicht als enige, in staat zou zijn het land terug te voeren naar normale politieke verhoudingen. Het is op dit moment (woensdag) nog te vroeg om de nieuwe situatie te beoordelen. Hoopgevend is de ontwikkeling in ieder geval wel.

Cyprus

Dat het Griekse kolonelsregime op z'n minst mede verantwoordelijk was voor de coup op Cyprus, die het broze evenwicht daar bruut verstoorde, staat wel vast. Wij scharen ons bij hen die deze machtsgreep veroordelen en hopen op herstel van de grondwettelijke orde op het eiland. Het Turkse militaire ingrijpen zal, menen wij, inderdaad zijn ingegeven door vrees voor het lot van de Turkse minderheid op Cyprus. Het is uit dien hoofde te begrijpen, maar men moet zich wel afvragen of het niet te voorbarig is geweest. De diplomatie is er vóór de oorlog niet aan te pas gekomen, terwijl zij — gelet op de wereldopinie — een goede kans van slagen gehad zou hebben. Voor het grote leed dat velen op Cyprus is berokkend, moet men de Griekse militairen, die in de politiek avonturierden, in de eerste plaats verantwoordelijk stellen. Maar men mag niet nalaten daaraan toe te voegen dat meer zelfbeheersing van de Turkse regering de omvang van dat leed wellicht aanzienlijk had kunnen beperken.

PH. C. LA CHAPELLE

Vakantie

Zoals de laatste jaren traditie is geworden verschijnt ons blad in de zomermaanden niet elke veertien dagen. Het volgende nummer zal gedateerd zijn vrijdag 23 augustus. Daarna verschijnen wij op vrijdag 13 september. Vanaf die datum wordt de veertiendaagse verschijning hervat: 27 september, 11 en 25 oktober enz.

Fractie in Eerste kamer versterkt

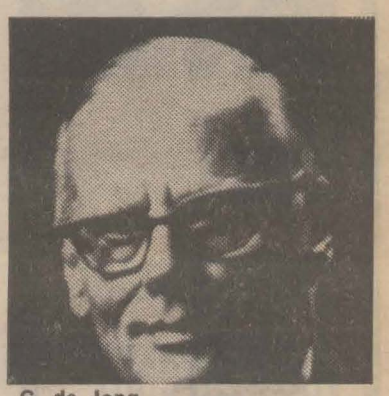
Mr. J. F. G. Schlingemann

Mw. H. V. van Someren-Downer

Drs F. M. Fey

G. de Jong

Op woensdag 3 juli heeft een verkiezing plaats gehad van leden van de Eerste Kamer in de groepen I (de provincies Noord-Brabant, Zeeland, Utrecht en Limburg) en III (Noord-Holland en Friesland.)

Ook in de uitslag van deze verkiezing kwam de groei van onze partij tot uiting: in beide groepen verdubbelde ons zeteltal, zodat onze Eerste Kamerfractie in totaal van 8 op 12 zetels kwam.

Herkozen werden in groep I drs. Y. P. W van der Werff te Breda en mr. G. A. W. C. baron van Hemert tot Dingshof te Maarn; in groep III mr. J de Wilde te Amsterdam en mr. C. H. F. Polak te Oegstgeest. Nieuw gekozen werden in groep I drs. F. M. Fey te Melick (L.) en mr. J. F. G. Schlingemann te Goes; in groep III mevrouw H. van Someren-Downer te Rotterdam en G. de Jong te Wormerveer.

Met onze partij-voorzitster doet thans wederom een vrouw haar intrede in onze Eerste Kamerfractie. Mevrouw Van Someren had van maart 1959 tot oktober 1968 zitting in de Tweede Kamer. In 1970 werd zij met voorkeurstemmen gekozen in de Rijnmond-raad. Het lidmaatschap daarvan legt zij nu neer.

De heer Fey is burgemeester van de gemeente Melick en Herkenbosch. In 1973 werd hij gekozen tot lid van het hoofdbestuur der partij. Met hem is voor het eerst de provincie Limburg in onze Eerste Kamerfractie vertegenwoordigd.

De heer De Jong had zitting in het college van Gedeputeerde Staten van Noordholland, waarin de VVD sinds 5 juni: j.l. helaas niet meer is vertegenwoordigd.

De heer Schlingemann had zitting in de Tweede Kamer van 1967 tot 1971. In 1970 werd hij verkozen tot Gedeputeerde van Zeeland; op 5 juni j.l. werd hij in deze functie herkozen.

Wij wensen onze versterkte Eerste Kamerfractie een succesvolle zittingsperiode toe.

Onze redacteur V. G. A. M. Hafkamp had een gesprek met de Groningse VVD-statenleden G. R. Meijer en J. Jensema–Bos over de vorming van het college van G.S. in die provincie.

Links Groningen en de VVD

Als enige provincie wordt Groningen sinds bijna twee maanden bestuurd door een links college (vier PvdA'ers, een PPR-man en een communist). Het CDA, tot in het zicht van de finish kandidaat voor twee gedeputeerden, viel op het allerlaatste moment uit de boot, toen de VVD-fractie een merkwaardig politiek spel tijdig doorzag en weigerde zich als stemvee te laten gebruiken. In confessionele kringen wordt de eenzijdig linkse aanblik van het Groninger college vooral de VVD verweten. De kop van het Nieuwsblad van het Noorden van 6 juni loog er ook niet om: „College van links door VVD". Voor de Groninger liberalen alle aanleiding om via hun Staten-fractievoorzitter G. R. Meijer en statenlid mevrouw J. Jensema-Bos, tevens fractiesecretaresse, nog eens uit de doeken te doen wat er allemaal in de periode 27 maart - 5 juni in stad en ommeland heeft gespeeld.

Bij de statenverkiezingen van eind maart haalde de PvdA in de provincie 22 zetels, de communisten kwamen op vier en de PPR op twee. Tegenover die 28 zetels van links, stonden 27-niet-linkse zetels (CDA 15, VVD 9 en GPV 3). Een wankele meerderheid voor links dus die de roep om een links meerderheids-programcollege van voor de verkiezingen hier en daar wat deed verstommen. Fractievoorzitter Meijer: „Intern werd bij de socialisten die ene zetel meerderheid als te krap beschouwd voor de vorming van een meerderheidscollege. Bovendien werd de PPR met haar twee zetels beschouwd als een onbetrouwbare partner die tussentijds wel eens uit de boot kon vallen, zoals ook op landelijk niveau de radicalen vaak een ander standpunt innemen."

Na de verkiezingen nam het CDA het initiatief voor een collectief gesprek van alle betrokken fracties. Bij die bijeenkomst bleek de PPR het te willen houden op een meerderheidscollege van links. De PvdA sprak zich er niet over uit. Wel legde het de claim op tafel van vier gedeputeerden van links tegen twee van de niet-linkse partijen. Meijer: „We hebben van onze kant geprobeerd de CDA'ers tot een gesprek te krijgen over een 3—3 verhouding tussen links en niet-links, maar daar zijn ze niet op ingegaan."

Geen concessies

De volgende fase was een individueel gesprek tussen alle fracties, waarvoor de PvdA het initiatief nam. De VVD toonde zich bij de confrontatie met de PvdA niet tot veel concessies bereid. De socialisten schoven al hun stokpaardjes naar voren: een sociaal instituut voor het Eemsmondgebied, een ingrijpende reorganisatie van het waterschapswezen en verregaande eisen op het gebied van de milieuwetgeving. „Deze concessies konden we niet doen om ons niet politiek volstrekt onwaar te maken. Toen wij op onze beurt met een verlanglijstje kwamen en bijvoorbeeld bevordering van het eigen woningbezit naar voren schoven, werd dat in één slag van de tafel geveegd. In de discussie over de vier p's (partijen, programma, personen en portefeuilles) zijn we dus bij de tweede „p" al afgevallen," aldus Meijer.

Ook met het CDA vlotte het PvdA-overleg niet zo best. Maar hier waren het meer de personen die het breekpunt vormden. De CDA-gedeputeerden Veenkamp en Cazemier bleken voor de socialisten onaanvaardbaar. Hoewel het CDA in publikaties had laten weten beide figuren niet te willen laten vallen, bleek daags voor de stemming toch dat Cazemier zich had „teruggetrokken" en dat er voor hem een andere CDA'er werd ingezet.

Kaarten geschud

Die consessie bleek overigens nog onvoldoende voor de PvdA die dientengevolge opnieuw terugviel op het oorspronkelijke plan van een links meerderheidscollege. Op de dag van de stemming leken aldus de kaarten geschud en leek alleen nog maar de volgorde van de verschillende kandidaten aan de orde te zijn. Bij de gebruikelijke stemverklaringen vóór de stemming over de kandidaten, bleek dat het CDA vast wilde houden aan het college van vier tegen twee, de VVD en het GPV een afspiegelingscollege voorstonden en dat de CPN graag zag dat de ruzie tussen PvdA en CDA zou worden bijgelegd, waarna de communisten twee CDA'ers in het college zouden gedogen.

De VVD-fractie had respectievelijk een PvdA'er, een CDA'er en een liberaal voorgesteld bij de stemming over de nummers een tot en met drie. Toen de eerste twee stemmingen evenveel PvdA-zetels bleken op te leveren, vroeg het CDA schorsing van de zitting aan. Een deel van de christen-democraten verklaarde zich kort voor de hervatting bereid een CPN'er in de derde vacature te steunen. De VVD besloot toen — zij het onder protest — haar kandidaat ir. L. G. Oldenbanning van de derde naar de vierde plaats te laten zakken.

Contacten

Mevrouw Jensema-Bos: „Toen eenmaal de CPN'er in het college was gekozen, heeft Fré Meis geprobeerd de filosofie van het meerderheiddscollege te doorbreken en twee CDA'ers in het college te halen. Wij hebben sterke vermoedens dat er de avond tevoren tussen de CPN en het CDA contacten zijn geweest." Een schorsing van 4½ uur nadat al drie socialisten en één CPN'er tot het college waren toegetreden, leverde na koortsachtig overleg een nieuwe verrassing op. Vier PvdA'ers die de vorming van een meerderheidscollege toch een té wankele basis vormden, stapten uit de fractieboot en volgden de wens van de CPN om CDA'ers in het nieuwe gezelschap op te nemen. Meijer: „De communisten hebben een broertje dood aan een links college. Daarin zitten ze ingekapseld." In die lange schorsingsperiode bleek het CDA opnieuw een kandidaat te hebben geofferd, de portefeuilles van waterstaat en ruimtelijke ordening die in hun bezit waren af te willen staan aan de PvdA en het provinciale „regeerakkoord" van links te willen ondertekenen. Meijer: „Uiteraard hebben wij aan een dergelijke koehandel niet willen meewerken. Wij wilden ons niet als stemvee laten gebruiken. Als wij maar meestemden, zou alles wel goedkomen, is ons gezegd. Maar toen we daaraan niet wilden meedoen, bleek men woedend."

Polarisatie

Consequentie van de VVD-houding. Niet de beide CDA'ers, maar één PvdA'er en de zeer jeugdige PPR-man H. Kuipers (geen enkele ervaring op bestuursniveau) completeerden het roze-rode gezelschap. Meijer stelt dat de VVD verweten wordt polarisatie te hebben bedreven. „Maar," gaat hij verder, „wij zijn niet ontrouw geweest aan eerder gemaakte afspraken en gedane beloften. De VVD heeft juist een pluim gekregen dat zij haar programma zo consequent heeft doorgevoerd. Het CDA heeft ons in de steek gelaten, polarisatie is niet ons doel. Daar mogen wij de belangen van de provincie toch niet aan opofferen?" Hij legt uit dat de nu ontstane situatie voordelen heeft boven een college van vier maal links en twee maal CDA. „Een reële oppposite zou dan alleen maar door de VVD en het GPV zijn gevoerd.

Nu is de oppositie door het buiten spel blijven van de christen-democraten juist verbreed. Uitgesproken linkse voorstellen zullen in de Staten op een grotere oppositie stuiten en het CDA zal zich in dat geval waarschijnlijk wel aan onze zijde scharen. Trouwens, wat het verwijt aangaat dat wij een links college in het zadel hebben geholpen: Als PvdA, CPN en PPR dat hadden gewild, zouden ze er door hun getalsterkte ook wel op eigen kracht zijn gekomen. Daar hadden ze ons niet bij nodig en dus is een dergelijk verwijt niet zinnig."

Faire oppositie

Meijer meent dat er overigens ook in CDA-kringen mensen zijn die eigenlijk wel vrede hebben met de huidige situatie en blij zijn dat beide vakbondsgezinde CDA-gedeputeerden het niet hebben gehaald. In elk geval streeft de VVD provinciaal naar een faire en doelbewuste oppositie. „Links zit in het zadel en bijzonder stevig ook. Er zal heel wat moeten gebeuren wil daar verandering in kunnen worden aangebracht. De verhouding is niet meer 28—27, maar wellicht 43—12," aldus een commentaar dat het naar links lonkende Nieuwsblad van het Noorden daags na de gedeputeerde-verkiezingen op zijn pagina's afdrukte. Een tegenovergestelde mening is drs. J. Scherpenhuizen, het Groningse lid van de VVD-Tweede Kamerfractie, toegedaan. Hij sprak op een ledenvergadering van de Statencentrale Groningen van de VVD, waarop de Statenfractie verantwoording aflegde voor haar houding tijdens de verkiezingen voor de gedeputeerden. Volgens drs. Scherpenhuizen zal het college behoedzaam moeten manoeuvreren. „Het college zal niet revolutionair kunnen zijn. Leden van het vorige college zijn om hun kwaliteit afgekeurd. Het nieuwe gezelschap zal dus een kwaliteit moeten tonen die aanzienlijk veel beter is," zei hij.

Vonhoff burgemeester van Utrecht

Het kabinet heeft besloten ons Tweede Kamerlid de heer H. J. L. Vonhoff te benoemen tot burgemeester van Utrecht. Na de gebruikelijke medische keuring zal de benoeming officieel in de Staatscourant worden gepubliceerd. Een benoeming, waarmee wij oud-staatssecretaris van CRM van harte gelukwensen!

De heer Vonhoff zal als lid van de Tweede Kamer bedanken.

De VVD van A tot Z

BATHMEN — Secretaris van de afdeling Bathmen is geworden: E. de Jongh, Brilmanskamp 22, Bathmen. Tel.: 05704-1988.

HEERLEN — Mevrouw drs. F. Munting-van der Hoog, secretaris van de afdeling Heerlen, is verhuisd naar Johannes XXIII-singel 29, Heerlen. Tel.: 045-414260.

HOOGE EN LAGE ZWALUWE — De heer J. Schrader heeft wegens gezondheidsredenen zijn functie als secretaris van de afdeling Hooge en Lage Zwaluwe neergelegd. Het secretariaat wordt waargenomen door mevr. M. F. E. M. Terlaak-van Bilsen, Oudlandstraat 31, Lage Zwaluwe. Tel.: 01684-927.

LEEUWARDEN — Mevrouw mr. E. N. J. Smit, secretaris van de afdeling Leeuwarden, verhuist per 29 juli 1974 naar: Engelumerstraat 56, Leeuwarden.

MAASSLUIS — Het secretariaat van de afdeling Maassluis is thans gevestigd Nachtegaallaan 36 in Maassluis.

MAASTRICHT — In het bestuur van de afdeling en de Statencentrale Maastricht hebben zitting mr. P. Pinckaers (voorz.), drs. J. J. A. van Mastrigt, Passementmakersdreef 30, (secr.) en mej. L. Th. M. J. Vervaart (penningm.).

NAALDWIJK — Secretaris van de afdeling Naaldwijk is geworden: drs. J. Stoel, Verburchlaan 19, Naaldwijk. Tel.: 01740-24075.

OUDEWATER — Secretaris van de afdeling Oudewater is geworden: A. A. J. Steenland, Dijkgraaflaan 68 te Oudewater. Tel.: 03486-2597.

PUTTEN — De secretaris van de afdeling Putten, H. J. Vredenberg, verhuist per 1 aug. naar Sprielderweg 37, Putten.

ROSMALEN — Mevrouw mr. J. v. d. Berg—De Jong, Rector Zwijsenlaan 12, Rosmalen, die reeds penningmeester van de afdeling Rosmalen is, is nu tevens secretaris van deze afdeling geworden.

ZOETERWOUDE — W. Maan zal als penningmeester van de afdeling Zoeterwoude worden opgevolgd door drs. R. G. D. Osset y Manso de Zuniga, Loethe 18.

Statutenwijziging

De wijzigingen, door de algemene vergadering op 22 maart jl. aangebracht in de statuten van de VVD, zijn bij Koninklijk Besluit van 21 juni goedgekeurd, zodat de nieuwe bepalingen vanaf die datum in werking zijn getreden. Deze wijzigingen, evenals die in het huishoudelijk reglement, zullen wij in het volgende nummer van Vrijheid en Democratie afdrukken. Afdelingen, die reeds nu over de exacte tekst wensen te beschikken, kunnen zich wenden tot het algemeen secretariaat van de partij, waar enige exemplaren in gestencilde vorm voorhanden zijn.

Dien Henny overleden

Donderdagavond 18 juli is door een noodlottig verkeersongeval mevr. mr. D. Henny-van Randwijk op 58-jarige leeftijd om het leven gekomen.

Voor hen die Dien Henny gekend hebben óf als voorzitster van de afdeling Dordrecht óf als raadslid en wethoudster, of op welke wijze ook binnen de VVD, betekent dit heengaan een groot verlies. Wij zullen haar altijd blijven herinneren, zoals wij haar mochten meemaken: spontaan, vriendelijk en — wat ons altijd bijzonder heeft getroffen — eerlijk en recht door zee. Wij zullen haar nagedachtenis in hoge ere houden.

JAN DEN OUDEN

Gelukwens aan Canadese liberalen

De verrassende overwinning die de Canadese liberalen onder leiding van premier Pierre Trudeau onlangs hebben behaald bij de algemene verkiezingen, is voor Hans Wiegel aanleiding geweest namens de VVD een gelukwens te versturen. De tekst daarvan luidt als volgt: „We are congratulating you and your liberal party with the splendid result in yesterday's election. Gaining an absolute majority is worth a great compliment. Your success will be held up as an example by us, liberal party of the Netherlands and by liberals all over the world." Het telegram was ondertekend door H. Wiegel, „chairman of the liberal parliamentary party of the Netherlands".

VVD-ballonnen kwamen ver

Als onderdeel van de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen heeft de afdeling Leimuiden (Z.H.) van de VVD op 25 mei een ballonnenwedstrijd voor de jeugd georganiseerd. Jongeren tot twaalf jaar lieten die dag 1240 ballonnen op, voorzien van een kaartje met naam en adres van de afzender. Tot 30 juni werden vanuit verschillende delen van Nederland en het buitenland de kaartjes teruggezonden naar het secretariaat van de afdeling Leimuiden. De felle noordwester heeft veel ballonnen een flinke reis laten maken. De grootste afstand werd afgelegd door de ballon van Linda de Graaf. Hij overbrugde een afstand van 250 kilometer en werd in Rebecq Rognon, iets boven het Belgische Mons (Bergen), opgevangen door Jean Dure. De tweede prijs ging naar Silvia Bakker. Haar ballon landde 300 meter van de Belgische grens in Putte (N.B.). Begin september worden de prijzen uitgereikt.

Dr. R. W. de Korte schreef voor ons blad, niet als secretaris van het hoofdbestuur van de VVD, maar à titre personel, het hierbij afgedrukte artikel, waarin hij uiteenzet welke koers naar zijn mening de VVD moet gaan varen.

Ons toekomstperspectief

Het kabinet Den Uyl doet het op het oog nogal goed. Er worden beslissingen genomen. De economie schijnt de energiecrisis te boven gekomen. Er is rust op het arbeidsfront. De meeste Nederlanders zijn steeds meer geneigd Den Uyl het voordeel van de twijfel te gunnen. Maar vóór ze het beseffen zijn er vier, misschien wel acht jaar om. In die tijd heeft „vadertje" Den Uyl zoveel sectoren van vrijheid opgeofferd om de beloften aan het radicale deel van zijn achterban in te lossen dat er geen weg terug meer is. Op zijn minst raakt de balans in het overheidsbeleid voor lange tijd verstoord.

Evenwicht

De Nederlandse samenleving van na '45 kan gekenschetst worden als vooruitgang in evenwicht. Om dit te verduidelijken gebruik ik graag de idealen van de Franse revolutie: vrijheid, gelijkheid en broederschap. In de moderne rolopvatting van de belangrijkste drie stromingen in de Nederlandse politiek hebben die idealen weer pleitbezorgers gekregen. De liberalen (VVD) voor de vrijheid, de socialisten (PvdA) voor de gelijkheid, de confessionelen (CDA) voor de broederschap. Zij dienen elkaar goed in evenwicht te houden. Dat geldt voor de partijen, dat geldt voor hun idealen. Het zou te ver voeren hier nu fundamenteler op in te gaan. In ieder geval zijn deze begrippen bruikbaar voor een praktische vereenvoudiging van de situatie. Een moderne industriële samenleving als de onze is niet opgebouwd en kan niet uitgebouwd worden vanuit het ideaal van óf vrijheid óf gelijkheid óf broederschap. Een evenwichtig verband tussen deze drie is nodig. Daarom valt er veel te vrezen als de liberale inbreng voor lange tijd ontkracht zou worden door een langdurige kabinetsperiode-Den Uyl met radicale formule.

Zware taak

Een dergelijke situatie stelt hoge eisen aan onze liberale pleitbezorgers in de praktische politiek. Wat dat betreft lijdt de VVD-fractie een gevoelig verlies door het vertrek van all round politicus Henk Vonhoff als a.s. burgemeester van Utrecht. De taak van Hans Wiegel wordt daarmee evenredig verzwaard. Op hem is nu meer dan ooit de hoop gevestigd de liberale erfenis tot verdere ontplooiing te brengen. Electoraal gezien en qua ledenwinst heeft hij een enorme doorbraak gemaakt. Als propagandaleider van zijn campagnes heb ik ervaren dat de optimistische verwachtingen steeds weer door het eindresultaat werden overtroffen. Wat dat betreft heeft hij de wind in de rug.

Invloed

Dat de vrijheidsidealen in een moderne samenleving zelfs de boventoon kunnen voeren is gebleken bij de Canadese verkiezingen. Trudeau en zijn liberale partij hebben met een bij uitstek liberaal strijdpunt, nl. vrije loonen prijsvorming, de absolute meerderheid behaald. Hiermee wil ik geenszins pleiten voor een verwoed gevecht om de absolute meerderheid. Ieder land heeft zo z'n eigen politieke constellatie. Het behalen door de VVD van de meerderheid in het parlement zal in de voorzienbare toekomst een dagdroom blijven. Wij zullen onze liberale invloed alleen kunnen aanwenden in samenwerking met anderen. Mits die anderen natuurlijk de beginselen van de vertegenwoordigende democratie aanvaarden. In dat geval behoeven de opties tot samenwerking

dr. R. W. de Korte

zelfs niet meer tot de confessionelen beperkt te blijven.

Lijn-Oud

Ik geloof dat het volgende kan bijdragen tot het bewaren van het evenwicht tussen vrijheid, gelijkheid en broederschap in de Nederlandse verhoudingen:

- Voortgang op de ingeslagen weg waarbij de VVD de 9 miljoen kiezers laat zien waarin zij zich onderscheidt van de andere stromingen d.w.z. waarin wij als liberalen beter zijn dan de anderen, niet waarin de anderen slechter zijn dan wij.

- Versterking van onze rolopvatting als „devil's advocate" in vrijheidszaken. Bij de voorbereiding van het beleid, bij de behandeling van beslissingen en maatregelen in raden, commissies, overlegstructuren, stuurgroepen enz. zullen onze VVD-vertegenwoordigers in het openbaar steeds meer en luider moeten roepen: „Kan het niet met meer vrijheid in plaats van door inperking ervan, kan het niet door meer zelfstandigheid in plaats van door inperking ervan, kan het niet door decentralisatie in plaats van centralisatie...."

- Laten varen van de lijn-Oud, waarbij de VVD zich vóór verkiezingen uitspreekt over wel of niet regeren met de PvdA. Immers door Ouds uitspraak in 1959 heeft de VVD een aanvang gemaakt met de polarisatie-idee. Een polarisatie die onder invloed van de radicale voormannen van de PvdA vormen heeft aangenomen, die de VVD nooit gewenst heeft. Deze polarisatie één-tweedrie laten ophouden is niet in onze macht. Wel kan het laten varen van de lijn-Oud, die bij de na 1959 gehouden verkiezingen werd geprolongeerd, daartoe een bijdrage zijn van onze kant. Ik denk hierbij aan de andere grote voorman van de VVD, ons erelid Stikker, de man onder wiens bezielende leiding het liberalisme na de oorlog in de Partij van de Vrijheid gestalte kreeg. Als liberaal minister heeft hij immers samengewerkt in één kabinet met PvdA-bewindslieden.

- Voortzetting van onze bijdrage tot grotere duidelijkheid in de Nederlandse politiek door de VVD als concurrent van de anderen te presenteren. Met inbegrip van de strijdvaardigheid en het elan dat tot zulke electorale successen geleid heeft. Een gezonde concurrentie kan er alleen maar toe bijdragen dat de politieke standpunten verduidelijkt worden. Dit bevordert weer de democratische keuze.

Voordelen

Ik zie een aantal uiteenlopende voordelen in een langzaam openbreken van de verstarde verhouding tussen VVD en PvdA, al zal zo'n proces van radicale zijde wel eerst met hoongelach ontvangen worden. In de eerste plaats is zulks consequent met ons pleidooi voor samenwerking met confessionelen en socialisten op provincie- en gemeenteniveau. Natuurlijk is dat pleidooi mede een uitvloeisel van onze opvatting over de inrichting van provincie- en gemeentewet. Maar de meeste mensen begrijpen dat niet. Of je bent in principe op alle niveaus voor samenwerking of je bent dat helemaal niet. In de tweede plaats zou het de argwaan van de vakbondsleiders jegens de VVD kunnen verminderen. Het grootste trauma voor een kabinet met een versterkte liberale vertegenwoordiging is de onmiddellijke terugkeer naar arbeidsonrust. Zonder een vertrouwensbasis met de vakbeweging is de hoop op indammen van inflatie een hersenschim. In de derde plaats is het voor VVD-gezinde confessionele leiders veel gemakkelijker hun partij(en) te overtuigen van het goede van samenwerking met een VVD, die samenwerking met de PvdA niet meer uitsluit. In de vierde plaats kan niemand ons dan werkelijk meer betwisten de ware zusterpartij te zijn van Engelse, Duitse en Belgische liberalen.

Nieuwe Thorbecke

Mr. H. van Riel, een zeer wijs man, heeft Hans Wiegel de tweede Thorbecke genoemd. Een nieuwe Thorbecke is nodig om aan onze kinderen een Nederlandse samenleving na te laten die mede op liberale idealen is gebouwd. Een samenleving waarin de mensen, die verlangen door eigen bijzondere inspanning en geestdrift vooruit te komen, daartoe — elk op zijn wijze — ook de gelegenheid krijgen. Kortom een samenleving met een toekomstperspectief voor iedereen.

Dollardstrijd beslist

De ministerraad heeft begin juli eindelijk een beslissing genomen over de uitvoering van de Dollardwerken, het inmiddels welbekende dijk- en kanaalplan, dat de provincie Groningen een betere afwatering en scheepvaartverbinding met de zee moet geven. De Dollardkwestie is de afgelopen maanden het onderwerp van veel gekrakeel geweest. Dat werd aangezwengeld door actiegroepen, die er tegen waren uit milieu-overwegingen; daartegenover stelden zich de provincie, de waterschappen, de politieke partijen en de plaatselijke belanghebbenden.

Wij willen de lezers niet vermoeien met de hele voorgeschiedenis, naar onze mening een drama in zakformaat, maar duidelijk is wel dat dit kabinet in belangrijke mate heeft bijgedragen aan het geharrewar, de touwtrekkerij en de frustraties. Steeds weer heeft het kabinet een beslissing uitgesteld. Men durfde het niet aan. Nu is die beslissing uiteindelijk wel gevallen. Het wordt een binnendijks tracé, de enige oplossing waarmee de Groningers per se geen genoegen willen nemen.

Druk

De regering is geweken voor de druk van de milieubeschermers en voor de krachten in het kabinet, die zich hierachter scharen. De vraag is: Hoe lang moeten regeerders een beslissing uitstellen en steeds maar weer vragen wat iedereen van de zaak vindt?

Dat laatste is namelijk uit den treure gebeurd en zelfs daarna zat het kabinet nog met de handen in het haar. Dat lijkt democratisch, maar het is meer een testimonium paupertatis voor de besluitvaardigheid.

Alle politieke partijen in Groningen waren het er over eens dat het plan dat de regering in 1966 had beloofd moest worden uitgevoerd: een buitendijks kanaal, dus in de Dollard. Daar heeft met name de VVD zich sterk voor gemaakt. Het kabinet heeft alle drie de buitendijkse varianten laten lopen en toch voor een binnendijks tracé gekozen, technisch de slechtste oplossing, die er te bedenken viel. Het gevolg is een jarenlange vertraging en ƒ 44 miljoen extra kosten, die het rijk zal moeten betalen. De overwinning is voor de actiegroepen, wier argumenten voor het milieubehoud aanvechtbaar, althans onbewijsbaar waren.

Een regering kan zich natuurlijk uitstekend handhaven door beslissingen over controversiële zaken maar steeds uit te stellen, maar tot handelen komt men dan niet. Wel speelt men pressiegroepen in de kaart. De resultaten zijn er dan ook naar: onbevredigend voor mensen, wier bestaan en geld er werkelijk mee gemoeid zijn. Een puur technische zaak is in het politieke vlak getrokken en de uiteindelijke oplossing is minder dan de oorspronkelijke.

Oosterschelde

De besluitvorming over de Oosterschelde was al even problematisch. Ook daar verschool het kabinet zich maar steeds achter allerlei onderzoekingen en dat doet het nu nog min of meer, al is de knoop in principe doorgehakt. Right or wrong, de sterkste pressiegroep krijgt gelijk. Dat gebeurt in onze maatschappij steeds meer. Op zichzelf geen bezwaar als men maar met overtuigende argumenten komt aandragen en niet met (politieke) emoties. Dan zou er minder van pressie en meer van gezond verstand binnen het kabinet kunnen worden gesproken.

Tilburgse JOVD

Op een vergadering van de onlangs opgerichte afdeling Tilburg van de JOVD, is het bestuur als volgt samengesteld: voorzitter Peter Vrijsen, vice-voorzitter Frits Roymans, penningmeester Kees van Beukering, propagandist Ed Keizer, secretaresse Mieke Verhofstad. Het secretariaat is gevestigd: Postelse Hoeflaan 61 te Tilburg, tel. 013 - 681797.

Modern, zo'n losbladig handboek!

Tevens nuttig en praktisch, want u hebt altijd de juiste feiten en gegevens bij de hand door de snelle mogelijkheid van aanpassing.

In het Handboek VVD zijn opgenomen:
— Het beginselprogramma.
— Adressen van partij- en alle aanverwante organen.
— Statuten en reglementen.

De losbladigheid geeft u de verzekering, dat u op de hoogte blijft van wijzigingen en eventuele nieuwe opvattingen.

Handboek VVD

in band, kost ƒ 15,—. De supplementen worden berekend tegen 20 cent per pagina. Voor uw bestelling kunt u gebruik maken van onderstaande bestelstrook.

UITGEVERIJ KLUWER BV
ANTWOORDNUMMER 7
DEVENTER

Bestelstrook In open envelop zonder postzegel zenden aan: Uitgeverij Kluwer bv, Antwoordnummer 7, Deventer.

Ondergetekende wenst te ontvangen:
rechtstreeks/via de boekhandel *

..... ex. (90E0042007) **Handboek VVD** à ƒ15,— (incl. OB en excl. verzendkosten) met een abonnement op de supplementen tot wederopzegging.

Naam: ..... Functie: .....

Straat: ..... Gironummer: .....

Woonplaats: ..... Datum: .....

Handtekening: .....

* Doorhalen wat niet van toepassing is. **vd.**

door mr. F. Korthals Altes,
algemeen secretaris van de VVD

Nog meer VVD-raadszetels

In Vrijheid en Democratie van 7 juni publiceerde de redactie een volledig overzicht van de VVD-resultaten in 517 (van de in totaal 841) gemeenten, waarin de VVD met een eigen lijst had deelgenomen. De redactie vermeldde dat de gegevens waren ontleend aan de ANP-verkiezingsdienst. Van verschillende zijden is op deze publikatie commentaar geleverd.

Voorop gesteld dient te worden dat de redactie de ANP-gegevens zeer nauwkeurig heeft weergegeven. Er is echter hier en daar op de ANP-publikatie wel enige kritiek te leveren, zij het dat het om betrekkelijk geringe details gaat. Voor de inwoners en de VVD-ers in de betrokken gemeenten is echter het werkelijke resultaat van het allergrootste belang. Voor een inwoner van een gemeente met een gemeenteraad van 9 zetels is de samenstelling van de raad even belangrijk, zo niet nog belangrijker dan voor een inwoner van een stad met een vijfenveertigkoppige raad. Daarom volgen hieronder nog wat nadere gegevens.

In de door de redactie gepubliceerde lijst ontbraken Nieuwleusen (Ov.) en Heumen (Gld.). In Nieuwleusen was het resultaat 1 zetel (1970: geen), in Heumen 2 (1970: 0). In Amstelveen bleek na de eerste publikatie, waarin 11 VVD-zetels werden genoemd dat dit er in feite 12 werden (1970: 9). Een prachtig resultaat.

In alle publikaties ontbrak de vermelding van de verkiezing van de adviesraad voor het Openbaar Lichaam Zuidelijke IJsselmeerpolders, ressorterende onder de VVD-afdeling Lelystad. In 1971 behaalde de VVD daar 10,1 pct. (2 zetels op een totaal van 13); nu werd het 17,2 pct., goed voor 3 zetels op een totaal van 15 per 1 september a.s.

Combinaties

Een moeilijkheid voor het ANP en voor de redactie van Vrijheid en Democratie was dat in een aantal gemeenten de VVD deelnam in eén combinatie. Er waren vrij veel combinaties VVD-Gemeentebelangen of VVD-Algemeen Belang (Slochteren, Zuidhorn, Norg, Kesteren, Loehem, Zoelen, Warmenhuizen, Wieringen, Ameide, Klaaswaal, Oostvoorne, Domburg en Valkenisse). Er waren combinaties VVD-CHU in Middelstum en 't Zandt. In die gemeente was de verwarring groot: de CHU werkte officieel ook samen met de ARP. De inschrijving van de CHU-VVD-combinatie werd geweigerd, hetgeen aanleiding was voor de plaatselijke VVD-secretaris om een eigen lijst in te dienen. In Franekeradeel trokken VVD en KVP gezamenlijk op, in Grubbenvorst de VVD en de Middenstand. In Putten (Gld.) heette de combinatie VVD-Vooruitgang. Door plaatselijke onenigheid, waaraan zelfs de partijvoorzitter te pas

Mr. F. Korthals Altes

moest komen, was de vooruitgang van de VVD niet zo groot. In Hensbroek bestond een combinatie VVD-PvdA.

Van veel van deze combinaties was het hoofdbestuur — alle reglementaire bepalingen ten spijt — niet op de hoogte. Dat is een vreemde zaak, waaraan voor de volgende raadsverkiezingen wel enige aandacht besteed zal moeten worden.

In ongeveer 28 gemeenten werkte de plaatselijke VVD, zonder dat haar naam boven de lijst werd vermeld, mee aan een lijst Gemeentebelangen of Algemeen Belang. De algemene VVD-tendens — stijging van het aantal zetels en van het percentage — was ook daar te zien. Toch zal het hoofdbestuur erop blijven hameren dat in al die gemeenten de volgende keer een echte VVD-lijst verschijnt.

Een bijzonder geval was nog Teteringen, waar de naamsaanduiding ontbrak, maar niettemin één der persoonslijsten een VVD-lijst was.

In Zoeterwoude deed de VVD voor het eerst mee en behaalde daar 3 zetels. Het ANP vermeldde dat ook in 1970 3 zetels werden behaald, maar dat was niet op een VVD-lijst. In Nieuwveen was de VVD vertegenwoordigd en kreeg zij 3 zetels, echter op een zgn. persoonslijst.

Juiste opgaven

Volledig is dit overzicht ongetwijfeld niet. Degenen die zichzelf of hun gemeente te kort gedaan vinden mogen zich daarover gerust beklagen; op het algemeen secretariaat zitten we te springen om de juiste opgaven uit de gemeenten waarover de publicaties onjuist of onvolledig waren.

Enkele dingen zijn in elk geval duidelijk: de VVD deed in méér dan 517 gemeenten aan de verkiezingen mee onder eigen naam; zij nam bovendien in een aantal gemeenten zelfstandig deel zonder naamsvermelding en werkte in ten minste 20 gemeenten samen met andere groeperingen met naamsvermelding van de VVD en in nog een 30-tal zonder naamsvermelding.

Het aantal gemeenten waarin op 9 mei verkiezingen werden gehouden was echter niet 341, maar 836. Er zijn wel 841 gemeenten, maar in Zaanstad (de vroegere gemeenten Zaandam, Zaandijk, Koog a/d Zaan, Wormerveer, Krommenie, Westzaan en Assendelft) waren op 17 oktober 1973 verkiezingen gehouden en in Amersfoort en Bunschoten op 21 november 1973, na de opheffing der gemeente Hoogland. De resultaten waren daar: Zaanstad 6 zetels, Amersfoort eveneens 6 zetels.

In Bunschoten werd geen VVD-lijst ingediend.

Voorts vonden op 29 mei geen verkiezingen plaats in Elburg en Oldebroek. In die gemeenten werden op 26 juni 1974 verkiezingen gehouden wegens de opheffing van Doornspijk. De resultaten waren daar: Elburg 3 zetels, Oldebroek 1 zetel.

Er vielen op 29 mei dus 5 van de 841 gemeenten af terwijl er ook verkiezingen plaatsvonden voor het Openbaar Lichaam IJsselmeerpolders en het Openbaar Lichaam Rijnmond. Het eerste Openbaar Lichaam is een gemeente in wording, het tweede een gewest waarin 23 gemeenten liggen.

Exacte cijfers over het landelijk totaal aan zetels en de totale zetelwinst zijn dus helaas niet te geven, maar de zetelwinst sedert 1970 is ongeveer 58 pct. en dat is een mooi resultaat.

Verkiezingsanalyse

In het partijblad „Vrijheid en Democratie" no. 1110 van 7 juni j.l. kende onze hoofdredacteur, de heer la Chapelle, de erepalm voor het hoogste percentage VVD-stemmers toe aan de gemeente Bloemendaal, waar 45 pct. van de kiezers zijn stem op de VVD uitbracht (in 1970 was dit 39,7 pct., zetelwinst 1); Blaricum en Wassenaar volgden dan op de tweede plaats, Blaricum met 40,5 pct. (in 1970 35,6 pct., geen zetel winst) en Wassenaar met 40,5 pct. (in 1970 33,4 pct., zetelwinst 2) en ten slotte Naarden op de derde plaats met 40,1 pct. (in 1970 34,9 pct., zetelwinst 1).

Daarna volgde een aantal eervolle vermeldingen met 35 pct. of meer en ten slotte werd lof toegezwaaid aan de grote steden, die het voortreffelijk gedaan hadden. Uit een analyse, die ik heb gemaakt van de cijfers, die in bovengenoemd partijblad op pagina 4 en 5 zijn afgedrukt, is mij gebleken, dat de grote steden een zetelwinst van 3 zetels of minder hebben gemaakt. In feite heeft — behalve de hieronder genoemde gemeenten — van de 517 gemeenten die meededen in de verkiezingen op 29 mei 1974, geen enkele meer dan 3 zetels winst behaald

Laat mij vooropstellen, dat wij in Zevenaar uitermate verheugd zijn over de mooie resultaten, die de VVD landelijk behaalde, hetgeen 525 nieuwe gemeenteraadszetels opleverde.

Van harte gunnen wij Bloemendaal de erepalm en de andere gemeenten eervolle vermeldingen, maar ik heb me toch wel even afgevraagd waarom geen melding is gemaakt van:

- Den Helder en Haarlemmermeer, die met een winst van vijf zetels de kroon spannen, wat althans zetelwinst betreft, en van
- Zoetermeer en Bergen op Zoom, die elk vier zetels winst boekten en ten slotte van Oss en Zevenaar, die ook elk met vier zetels uit de bus kwamen, waarbij zij aangetekend, dat deze beide afdelingen nooit eerder aan gemeenteraadsverkiezingen hebben deelgenomen en dus van 0 naar vier gingen.

Bij de in het partijblad gepubliceerde beoordeling der resultaten kan men zich n.l. afvragen of deze beoordeling op basis van het percentage uitgebrachte VVD-stemmen in een gemeente wel de juiste maatstaf is en of het niet beter zou zijn bij dergelijke beoordelingen de grootte der zetelwinst als maatstaf te hanteren. Het gaat uiteindelijk toch om het aantal zetels.

Het wil mij voorkomen, dat bepaalde gemeenten uit de aard hunner bevolkingsssamenstelling „bolwerken" zijn van een bepaalde partij. Zo zou men kunnen zeggen, dat de gemeenten Bloemendaal, Blaricum, Wassenaar enz. (alle ereplaatshoudsters) dergelijke bolwerken zijn voor de VVD.

Zo'n bolwerk is makkelijker te verdedigen c.q. uit te breiden dan het creëren van een bescheiden veste (VVD-fractie) uit niets tot iets, zoals dat kennelijk in Oss en Zevenaar is geschied. Wat de laatste plaats betreft is de autochtone bevolking nog steeds overwegend katholiek. Het KVP-bolwerk Zevenaar is echter duidelijk aan het afbrokkelen, zoals de volgende verkiezingspercentages van deze partij in Zevenaar aangeven: voor de gemeenteraadsverkiezingen in 1966 stemde 51,7 pct., KVP, in 1970 was dit 40,6 pct. en in 1974 32,8 pct. (CDA).

Wanneer men dan nog bedenkt, dat zowel Oss als Zevenaar vier zetels kreeg bij hun allereerste verkiezingskamp voor de gemeenteraad, dan vind ik toch wel, dat dit het vermelden waard was geweest. Want u kunt het geloven of niet, maar er is hard, kei-hard gewerkt om dit resultaat te bereiken. Alles in vrije tijd, alles con amore!

Zevenaar

Toen ik na 28 jaren in het buitenland te hebben gewoond in 1966 in Zevenaar neerstreek, vroegen enkele vrienden mij: Zevenaar, waar ligt dat? Misschien zijn er onder de lezers van dit stukje ook mensen, die zich dit afvragen, daarom wil ik van deze gelegenheid gebruik maken, zeer summier iets over Zevenaar te vertellen.

Zevenaar ligt 15 km ten oosten van Arnhem en circa 6 km van de Duitse grens verwijderd, aan de autobaan E 36, de grote verkeersader, die het westen van Nederland met het grote autobanen-net van Duitsland verbindt.

Op 24 januari 1487 gaf Hertog Jan van Kleef aan Zevenaar stadsrechten. Het inwonertal was 400 en het stadje had een oppervlakte van 5 ha. Thans 2.763 ha. Zevenaar mag zich thans verheugen in een zeer sterke bevolkingsaanwas en telt momenteel meer dan 25.000 inwoners. Dit aantal was in 1950 8.600, in 1960 10.500, in 1970 18.500, in 1972 21.500, in 1973 22.000 en op 1 januari 1974 was het exacte aantal 25.246, hetgeen voor het eerst 21 zetels in de gemeenteraad betekende, waarvan CDA 8, VVD 4, PvdA 4, PPR 2 en 3 lokale partijtjes elk 1 zetel zullen gaan bezetten.

De enorme bevolkingsaanwas is te danken aan een grootse woningbouw, waardoor in de afgelopen jaren vijf nieuwe wijken ontstonden. Velen, die hun werkzaamheden in Arnhem hebben, wonen in Zevenaar en aan deze „import" dankt onze partij voor een belangrijk gedeelte de op 29 mei 1974 uitgebrachte 2.116 VVD-stemmen.

De VVD-afdeling Zevenaar, waaronder ook de gemeenten Duiven, Didam, en Lobith vielen, werd eind 1970 opgericht door een minimaal aantal VVD-ers, die op 16 november 1970 een eerste openbare bijeenkomst hielden, met Hans Wiegel als spreker. Didam en Duiven hebben dit jaar eigen afdelingen gesticht, welke ook hebben meegedaan met de gemeenteraadsverkiezingen en resp. 1 en ? zetels verwierven.

N. C. CARDINAAL Zevenaar

Glad ijs

Bij het leveren van een eerste commentaar op de uitslag der gemeenteraadsverkiezingen — en vooral door het symbolisch uitreiken van een erepalm — heb ik mij op glad ijs begeven. De reactie van de heer Cardinaal uit Zevenaar is niet de enige. Wel de meest complete — en om die reden hebben wij haar voor publikatie uitgekozen. Dat hij daarbij de gelegenheid aangrijpt om „buiten de orde" even iets over Zevenaar te vertellen, is hem natuurlijk van harte gegund.

Voor het eerst dit jaar heeft de ANP-verkiezingsdienst binnen 24 uur na de verkiezingen een lijvig boekwerk gepubliceerd met alle uitslagen van alle gemeenten, vergeleken bovendien met die van de raadsverkiezingen in 1970 en de statenverkiezingen in 1974. Men moet over die rijstebrijberg van cijfers niet gering denken. Gelet op de omvang van het materiaal en op de snelheid waarmee het ter beschikking kwam, mag men zeker respect hebben voor dit voortreffelijk stuk werk van het ANP, ook al zijn er — zoals de heer Korthals Altes elders op deze pagina aangeeft — een paar foutjes gemaakt. Bij vorige gemeenteraadsverkiezingen duurde het weken voordat men een dergelijk overzicht (via de officiële publikaties) op tafel had.

Dat ik zelf voor mijn commentaar ook slechts zeer korte tijd beschikbaar had, is natuurlijk geen excuus, maar wel een verklaring voor het feit dat ik inderdaad enkele steken heb laten vallen. Het spijt mij dat ik gemeenten zoals Den Helder en Bergen op Zoom, om er slechts enkele te noemen, waar in het oog springende resultaten werden bereikt, verzuimde te noemen. Ik neem aan, dat de VVD'ers in die en in de andere ongenoemde plaatsen, niet zullen denken dat ik hen met opzet buiten beschouwing liet. En het spreekt vanzelf dat allen in de partij de grootste waardering hebben voor het vele werk en de prachtige resultaten, waar ook.

Overigens is het analyseren van de uitslagen der gemeenteraadsverkiezingen, of liever het vergelijken van de verschillende uitslagen onderling, geen eenvoudige zaak. Men kan stellen, zoals de heer Cardinaal doet, dat het tenslotte om de zetels gaat. Kijkt men echter alleen naar de zetelwinst, dan geeft ook dàt een vertekend beeld. Eén zetel winst in een raad die uit negen leden bestaat is bepaald wat anders dan één zetel winst in een raad die uit vijfenveertig leden bestaat. Men zou kunnen kijken naar de stijging van het percentage der op de VVD uitgebrachte stemmen. Als ik het goed uitgerekend heb dan is daarbij koploper de gemeente Weert (in 1970 1,0 pct. in 1974 10,1 pct. een stijging met méér dan duizend procent dus, in zetels van 0 naar 2), die dan zeker ook een „erepalm" zou verdienen. Een derde mogelijkheid is alleen te kijken naar de percentages, niet naar de stijging daarvan, niet naar de zetelwinst. En dat heeft dan het door de heer Cardinaal terecht naar voren gebrachte nadeel, dat de reeds gevestigde „bolwerken" de grootste kans maken „winnaar" te worden.

Het lijkt mij niet zo zinvol te gaan discussiëren over de vraag in welke gemeenten de VVD het nu tenslotte het beste heeft gedaan. Er is overal hard gewerkt, er zijn tal van factoren die vergelijkingen bemoeilijken of vertroebelen. Eén ding is zeker: onze partij heeft op 29 mei over de hele linie een prachtig resultaat geboekt, waardoor de liberale positie ook op gemeentelijk niveau is versterkt.

Ph. C. LA CHAPELLE

Regering, parlement en kiezers (10 en slot)

Anderhalve eeuw Eerste Kamer

Bij vele nieuwe leden van de partij blijkt een behoefte te bestaan aan een duidelijke uiteenzetting over de werking van regering en parlement. Oud-redacteur A. W. Abspoel heeft op verzoek van de redactie de taak op zich genomen in deze behoefte te voorzien. Hierbij plaatsen we het tiende en laatste artikel over dit onderwerp van zijn hand.

Ons twee-kamerstelsel is geen oorspronkelijk Nederlandse gedachte. Noch tijdens de Republiek noch in het eerste jaar na het herstel van onze onafhankelijkheid in 1814, bestonden de Staten-Generaal bij ons uit meer dan één Kamer. Wel hebben we in de z.g. Franse tijd, onder de Staatsregeling van 1798, enige jaren 'n „Vertegenwoordigend Lichaam" gehad, bestaande uit 94 leden en verdeeld in een Eerste Kamer van 64 leden en een Tweede Kamer van 30 leden. Dat was echter meer een interne verdeling. Het systeem was aldus, dat de Eerste Kamer de wetten en besluiten ontwierp en de Tweede Kamer vervolgens besliste over aanneming of verwerping daarvan. Bij de nieuwe Staatsregeling, van 1801, verdween dat stelsel echter alweer en bleef er één enkele Kamer over, als „Wetgevend Lichaam" van 35 leden.

Afgezien van de bovengenoemde bijzondere figuur van achteraf bezien slechts zeer kortstondige duur, dateert ons twee-kamerstelsel van 1815, toen Nederland en België (de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden) werden verenigd. Het waren de Belgische leden van de toenmalige Grondwetscommissie, die na uitvoerige discussies met hun weinig enthousiaste noordelijke mede-leden, hun verlangen naar een twee-kamerstelsel zagen zegevieren. Er kwam naast een „Tweede Kamer" een „Eerste Kamer", waarvan de leden door de Koning voor hun leven werden benoemd en wel uit „hen, die door diensten, aan den Staat bewezen, door hunne geboorte of gegoedheid onder de aanzienlijksten van den lande behoren," zoals de Grondwet van 1815 in artikel 80 het uitdrukte. Als rechtsgrond voerden de (Belgische) voorstanders aan, dat die Eerste Kamer bestemd moest zijn om „alle overijling in de raadplegingen voor te komen, in moeilijke tijden aan de driften heilzame palen te stellen, den troon te omringen door een bolwerk, waartegen alle partijen afstuiten."

De liberale 19de eeuwse staatsrechtsgeleerde mr. J. Th. Buys, schrijver van o.a. een standaardwerk over de Grondwet, merkte naar aanleiding daarvan in alle nuchterheid op: „De vreedzame Staten-Generaal van 1814 geleken al zeer weinig op een wilden bergstroom, welks verwoestingen te keeren een strenge plicht was." Dezelfde auteur gaf trouwens als zijn oordeel te kennen: „Indien de Eerste Kamer eene nationale instelling is, dan moet zij dat sedert 1848 geworden zijn, want vóórdien miste zij dergelijk nationaal karakter geheel." In ieder geval was de Eerste Kamer, om met prof. Kranenburg te spreken, in die tijd „geen college, waarvan enige kracht uitging." De weinige waardering, toen van liberale zijde voor dit orgaan gekoesterd, sloeg dan ook geheel op de situatie in de eerste decennia en op de wijze, waarop de toenmalige Eerste Kamer was samengesteld en (in besloten vergaderingen) fungeerde. Maar ook de anti-revolutionaire leider Groen van Prinsterer kon tot geen ander oordeel komen dan: „een mislukte copie naar Engels model." Men sprak spottend van de „ménagerie du roi."

Herziening van 1848

De liberale Grondwetsherziening van 1848 bracht ons de Eerste Kamer zoals wij die — in grote lijnen — thans nog kennen. De leden, ten getale van toen 39, werden in het vervolg gekozen door de Provinciale Staten, die voordien als kiescollege voor de Tweede Kamer hadden dienst gedaan. Zij werden gekozen voor negen jaar en wel zodanig dat om de drie jaar één derde van hen aftrad. De leden konden alleen gekozen worden uit de hoogst aangeslagenen in de directe belastingen. Ook de vergaderingen van de Eerste Kamer werden in het vervolg openbaar.

Nadat in 1887 het passieve kiesrecht enigszins was verruimd en het aantal leden op vijftig was gebracht, verdwenen in 1917 de laatste resten van het censuskiesrecht. Evenals voor de Tweede Kamer was nu ook voor de Eerste Kamer iedere Nederlander, die aan bepaalde objectieve criteria van leeftijd, e.d. voldeed, verkiesbaar. In 1922 werd de duur van het mandaat, zoals thans nog het geval is, op zes jaar gesteld, met dien verstande dat om de drie jaar de helft der leden aftreedt. Bovendien werd toen ook voor de (getrapte) verkiezing van deze Kamer de evenredige vertegenwoordiging ingevoerd. In 1956, het jaar, waarin het aantal Tweede-Kamerleden van 100 op 150 werd gebracht, kwam dat der Eerste-Kamerleden in dezelfde verhouding van 50 op 75.

Bij de Grondwetsherziening van 1922 is nog een ernstige poging gedaan om de Eerste Kamer afgeschaft te krijgen. De socialist Troelstra bepleitte de afschaffing onder gelijktijdige verdubbeling van het aantal leden der Tweede Kamer tot tweehonderd. De toenmalige vrijzinnig-democraten Marchant en Oud waren eveneens voorstanders van afschaffing, maar wilden de gelijktijdige invoering van een facultatief referendum. Van de (liberale) Vrijheidsbonds-fractie echter schaarde alleen prof. Visser van IJzendoorn zich principieel aan de zijde der afschaffers. Deze had in november 1918 de „gevleugelde woorden" gesproken, dat bij verdwijning van de Eerste Kamer „alleen de boden haar zouden betreuren." Het desbetreffende amendement-Marchant, dat de afschaffing beoogde, werd echter met 38 stemmen voor doch 46 daartegen, in de Tweede Kamer verworpen. Maar ook al zou de Kamer het voorstel in eerste lezing met kleine meerderheid hebben aanvaard, dan zou het later, in tweede lezing, toch niet de voor Grondwetsherziening vereiste meerderheid van twee derden hebben gehaald. Dit afgezien nog van de waarschijnlijkheid, dat de Eerste Kamer zelf het voorstel toch al in eerste lezing zou hebben verworpen.

Gerespecteerde plaats

Na 1848 en vooral na de eerste wereldoorlog (na 1918 dus) heeft de Eerste Kamer zich zo niet een grote populariteit, dan toch wel een in brede kring erkende en gerespecteerde plaats in ons staatsbestel verworven. Op enigszins andere wijze gekozen, bestaande uit personen voor wie het Kamerlidmaatschap slechts een nevenfunctie is en die veelal geacht kunnen worden te behoren tot gezaghebbende figuren op wetenschappelijk terrein en met name op dat van de rechts- en staatswetenschappen en de economie, dan wel afkomstig uit de praktijk van het sociale, economische en maatschappelijke leven of die eerder als Tweede-Kamerlid of minister een rol in de praktische politiek hebben gespeeld, beantwoordt de Eerste Kamer naar veler mening bij uitstek aan haar taak als Kamer van revisie.

Wat meer afstand nemend van de wisselvallige „politiek van de dag" en ongehinderd door het amendementsrecht dat zij niet bezit, kan zij de soms door nogal voetstootse amenderingen in de Tweede Kamer op menig punt nog gewijzigde wetsontwerpen in grote lijnen toetsen en met de minister de hoofdpunten (en eventueel ook voor zover de nadere uitvoering betreft) nog eens rustig bediscussiëren.

Terecht maakt de Eerste Kamer een sober gebruik van haar vetorecht. Op gezag van de tegenwoordige voorzitter van de Eerste Kamer, prof. dr. Th. L. M. Thurlings, die enige tijd geleden voor het „Contactcentrum op Voorlichtingsgebied" nog 'n voordracht hield over de rechtsgrond en de taak van de Eerste Kamer, kan vermeld worden dat zij sinds 1945 in totaal zestien wetsontwerpen heeft verworpen, waarvan er acht vielen in de periode na 1965.

Dat de positie van de Eerste Kamer thans vrij sterk staat, blijkt wel uit het feit dat zowel de (meerderheid van de) Staatscommissie van advies inzake Grondwet en Kieswet (de Commissie-Cals-Donner) als de door minister De Gaay Fortman namens het Kabinet-Den Uyl begin juni j.l. ingediende „Nota inzake het Grondwetsherzieningsbeleid" tot de conclusie komt dat de Eerste Kamer dient te worden gehandhaafd. Wel stelt deze nota enige organisatorische en materiele wijzigingen voor, die in het volgende nummer van ons blad door de voorzitter van onze Eerste-Kamerfractie, mr. H. van Riel aan een kritische beschouwing (zullen) worden onderworpen.

VVD-discussie

Ook de door het hoofdbestuur van de VVD in 1967 ingestelde „Commissie Kiezer-Gekozenen" (commissie-Geertsema) sprak zich in haar begin 1968 uitgebrachte rapport: „Kiezer en Gekozene" in grote meerderheid (10 van de 14 leden) uit voor het behoud van de Eerste Kamer. Zij wenste ook handhaving van het bestaande stelsel der getrapte verkiezing. Wel echter adviseerde zij tot een beperking van de totale zittingsduur der — in haar geheel en gelijktijdig te kiezen — Eerste Kamer tot vier jaar. En eveneens sprak zij zich uit voor een beperking van de begrotingsbehandeling in de Eerste Kamer tot de algemene politieke en financiële beschouwingen.

De minderheid van vier leden erkende, dat bij de debatten in de Eerste Kamer soms belangwekkende nieuwe gezichtspunten in de openbare publieke discussie naar voren komen, maar zij meende dat dit nochtans niet opweegt tegen de nadelen van een werkwijze, die „wel móet leiden tot een grotendeels herhalen van reeds eerder ingenomen standpunten." Naar de mening van deze minderheid wegen „de vertraging, die uit de werkwijze van de Eerste Kamer voortvloeit en het verlies aan tijd en energie van de daarbij betrokken personen zwaarder dan de incidentele voordelen." De bezwaren van deze minderheid richtten zich met name ook tegen de wijze van kandidaatstelling en verkiezing, die, naar zij opmerkte, geheel voorbehouden zijn aan de leden van de Provinciale Staten.

Het meerderheidsstandpunt tot handhaving van de Eerste Kamer met terugbrenging van de zittingsduur tot vier jaar en enige beperking in de taakstelling (met betrekking tot de begrotingen) werd, in een resolutie vastgelegd, op het aan het rapport van de Commissie-Geertsema gewijde VVD-Congres, te Hilversum op 15 en 16 november 1968 gehouden, met grote meerderheid van stemmen tenslotte ook door het Partijcongres aanvaard.

Vernieuwde Kamer

Zoals elders in dit nummer van ons blad uitvoeriger is vermeld, werden op 3 juli j.l. in de Statenvergaderingen van zes provincies verkiezingen gehouden voor 38 van de 75 zetels in de Eerste Kamer. Dank zij de grote successen van de VVD bij de Statenverkiezingen van dit jaar leverde de verkiezing van slechts een „halve" Eerste Kamer ons vier zetels winst op, waardoor onze fractie van acht op twaalf leden is gekomen.

Met grote voldoening ook zal daarbij in de partij en in brede kring daarbuiten zijn vernomen, dat tot de nieuw gekozen VVD-ers mede behoort mevrouw H. van Someren-Downer. Met haar in het verleden in de Tweede Kamer en de laatste jaren ook als partijvoorzitster opgedane grote algemeen-politieke ervaring en met haar bijzondere belangstelling en specialistische kennis op het gebied van o.a. het onderwijs en omroepzaken, past zij bij uitstek in het beeld, dat ik hierboven als typerend voor de grote meerderheid van onze tegenwoordige „Senaat" heb trachten te schetsen.

Een ander licht op Dennendal

Dezer dagen is een boekje verschenen van de schrijfster Bertha van Heegen over de zaak-Dennendal. Het boekje, getiteld *„Een mand vol eieren"*, is zeer vlot geschreven. Het geeft een schets van de toestanden in Dennendal, zoals die in de loop der jaren zijn gegroeid, en geeft daarnaast enkele bijzonderheden over personen, die in Dennendal een rol spelen.

Het bijzondere van dit boekje is, dat het een heel ander licht werpt op Carel Muller en de zijnen, dan gewoonlijk in de perspublikaties geschiedt. Enig cynisme is aan de inhoud niet vreemd, sommigen zullen het zelfs sarcasme noemen. Maar misschien juist daarom is „Een mand vol eieren" zo lezenswaardig, omdat het veelzijdig materiaal biedt en omdat het afrekent met veel misverstanden, die de werkelijkheid van Dennendal thans nog met een mysterieuze waas omsluieren.

E. VEDER-SMIT.

dennendal
mand vol eieren
door Bertha van Heegen

Waarover praten wij als „Dennendal" de zwakzinnigeninrichting te Den Dolder ter sprake komt?
Over een stuk zwakzinnigenzorg?
Over democratisering?
Over een politiek steekspel?
De auteur van dit boekje probeerde alle kreten, beweringen, verklaringen en standpunten van de betrokkenen op een rijtje te zetten.
Die betrokkenen zijn vogels van diverse pluimage: regenten en hippe knaapjes, agogen, forumleden, psychologen en adviseurs, ouders, bemoeizuchtigen en personeelsleden...
De optelsom is dan drie jaar onversneden wantrouwen.
De enige die er onbevangen en argeloos onder blijft, is de zwakzinnige.
Over zijn rug heen is er een gevecht gaande, dat de affaire Dennendal heet.
Een mand vol eieren.
Een inktzwarte bladzijde in de geschiedenis van onze gezondheidszorg!

Prijs *f* 5,90

uitgeverij bekking
Koninginneweg 227, Amsterdam, tel. 720877

Speciaal voor Vrijheid en Democratie-lezers: gireer *f* 6,90 (*f* 5,90 + *f* 1,— porto) op giro 67880, t.n.v. VVD - Den Haag en u ontvangt binnen enkele dagen dit boekje thuis.

„Ik zie het als onze taak een toelatingsprocedure te ontwerpen, waarbij gelet wordt op de behaalde resultaten bij het VWO, maar ook op de geschiktheid om de gekozen studie tot een goed einde te brengen"

Toelating tot universiteiten

door mevrouw drs
N. J. Ginjaar-Maas

Vanaf het moment van invoering van de Mammoetwet is er gesproken over de zgn. omnivalentie van het einddiploma VWO. Daarmee wordt bedoeld dat het einddiploma atheneum of gymnasium recht op toelating tot de universiteit geeft, ongeacht de vakken waarin de leerling eindexamen heeft gedaan.

Dat dit bij de universiteiten tot problemen moest leiden zal duidelijk zijn. Hoe zou bijvoorbeeld de propedeutische fase van de medicijnenstudie — die sterk natuurwetenschappelijk georiënteerd is — ingericht moeten worden als een deel van de studenten wel de natuurwetenschappen (scheikunde, natuurkunde, biologie) voor het eindexamen bestudeerd heeft en een ander deel van de studenten dat niet heeft gedaan? Het probleem is uiteindelijk opgelost door te bepalen dat iedere faculteit het recht had twee vakken aan te wijzen waarin de leerlingen eindexamen gedaan zouden moeten hebben, en zo dit niet gebeurd was — men spreekt hier van deficiënte vakkenpakketten — zouden er aanvullende tentamens afgelegd moeten worden.

Moeilijkheden

De omnivalentie van het eindexamen is hiermee formeel wel gered, helaas echter leidt de gekozen oplossing tot enkele nieuwe moeilijkheden.

In de eerste plaats is het nog steeds niet duidelijk op welke wijze de a.s. student zijn tekortschietende kennis moet aanvullen. De minister is van oordeel dat de universiteiten hier geen enkele taak hebben. Het is om die reden dat de universiteit van Utrecht wel een plan heeft gemaakt om — zonder extra financiële middelen — de studenten hierbij behulpzaam te zijn door het geven van aanvullende cursussen, maar daarvoor vooralsnog geen toestemming heeft gekregen. De vraag is echter wat er dan wel moet gebeuren: deficiente vakkenpakketten aanvullen door middel van avondonderwijs, schriftelijke cursussen of moet de student terug naar zijn oude school? De laatste oplossing lijkt in ieder geval niet goed mogelijk, immers ons voortgezet onderwijs krijgt alleen subsidie voor leerlingen die het gehele lesprogramma volgen en die zich voorbereiden op het afleggen van een volledig eindexamen.

Wiskunde

Het zal in verband met het bovenstaande duidelijk zijn dat het, om alle moeilijkheden te voorkomen, van het grootste gewicht is dat leerlingen — na het vierde leerjaar — het juiste pakket kiezen. Maar hier ontstaan de volgende moeilijkheden. Bijna alle faculteiten, ook die der sociale wetenschappen, eisen van de studenten dat ze kennis hebben van de wiskunde. Heel veel leerlingen, ook zij die daarvoor geen begaafdheid hebben, hebben dan ook wiskunde in hun eindexamenpakket opgenomen.

Dit voorjaar leidde dit tot de nodige deining. Een aantal leerlingen was tot de ontdekking gekomen dat het VWO-wiskunde programma voor hen een onoverkomelijke barrière vormde, zij luidden de noodbel. In een mondeling overleg met staatssecretaris Veerman heb ik hem toen gevraagd of het niet mogelijk zou zijn om ten behoeve van de eenzijdig begaafde leerlingen van het VWO een zgn. gamma-wiskunde pakket in te voeren. Dit pakket zou in principe slechts die onderdelen van de wiskunde moeten omvatten die absoluut noodzakelijk zijn om de sociale wetenschappen te kunnen bestuderen. De staatssecretaris wilde hier niet van weten.

Naar mijn gevoel is de kous hier echter niet mee af. Inmiddels heeft namelijk niet alleen een speciale commissie van de Academische Raad dezelfde suggestie gedaan, maar is ook het eerste eindexamen VWO afgenomen. Als de berichten juist zijn, is het schriftelijk gedeelte van het wiskunde examen zo ontzettend slecht gemaakt dat de zaak alleen maar een beetje recht gebreid kon worden door alle leerlingen 25 van de totaal te behalen 100 punten cadeau te doen! Indien we bedenken dat bovendien de berichten over het schriftelijk examen natuurkunde, scheikunde en economie ook niet erg hoopgevend zijn en dat men hier misschien tot eenzelfde soort maatregelen zal komen, dan is er alle aanleiding om te spreken van een chaotische situatie met betrekking tot het eindexamen.

Plaatsgebrek

Wij mogen echter aannemen dat het grootste deel van de VWO-leerlingen op een of andere wijze door het eindexamen heenkomt en dat zij vervolgens in september a.s. aan de poorten van onze universiteiten zullen aankloppen.

Wat staat hun daar te wachten? Plaatsgebrek en studentenstops!

Voor het plaatsgebrek op de universiteiten zijn in principe twee oplossingen mogelijk:

- beperkte toelating studenten;
- de onderwijsvoorzieningen zodanig uitbreiden dat aan iedere vraag naar wetenschappelijk onderwijs voldaan kan worden.

De laatste oplossing wordt door bijna alle partijen van de hand gewezen. Wat de VVD betreft: ons Eerste-Kamerlid Zoutendijk heeft eens gezegd, dat naarmate een opleiding meer gespecialiseerd is, er bij het aantal toe te laten studenten nauwkeuriger gelet zal moeten worden op de te verwachten maatschappelijke behoefte.

En terecht. Stel dat we de nodige voorzieningen zouden treffen om ieder die daarom vraagt in de gelegenheid te stellen medicijnen te studeren. Dat zou betekenen dat het aantal medische faculteiten verdubbeld zou moeten worden en dat we vervolgens tenminste 2000 artsen per jaar zouden opleiden — à raison van ca. *f* 50.000 per jaar per student — waar straks geen emploi voor zou zijn. Dit zou zowel voor de individuele afgestudeerde als voor de samenleving een heel slechte en kostbare zaak zijn.

Traditioneel

Iets anders is dat naar mijn gevoel onze wetenschappelijke opleidingen wel erg traditioneel bepaald zijn. Ik zou wel eens onderzocht willen zien of het niet mogelijk is om de medische faculteit om te bouwen tot een gezondheidsfaculteit. Een dergelijke gezondheidsfaculteit zou dan, naast de normale artsenopleiding, voor een aantal paramedische studies aan moeten sluiten op reeds bestaande hogere beroepsopleidingen. De nieuwe medische faculteit Maastricht zou voor een dergelijke opzet uitnemend geschikt zijn.

Daarnaast moet het mogelijk zijn een brede wetenschappelijke opleiding te creëren, die niet leidt tot specialisme. Ik denk aan een opleiding waarbij de student enerzijds kennis opdoet omtrent een aantal onderwerpen zoals recht, sociologie, economie en staatsinrichting, aangevuld met een aantal onderwerpen ter keuze zoals milieuwetgeving, ruimtelijke ordening, bestuurskunde etc. doch waarbij de student vooral wetenschappelijk leert denken, waarbij hij leert hoe een probleem aan te pakken en op te lossen. Een afgestudeerde met een dergelijke brede opleiding en voldoende kritisch vermogen moet op vele plaatsen in de maatschappij inzetbaar zijn.

Domme lot

Dat we echter voor een steeds groeiend aantal studies rekening zullen moeten houden met een beperking van de toelating van de studenten, staat voor mij vast. Op zo kort mogelijke termijn dienen we dan de volgende vragen te beantwoorden:

- wat moet er met de man of vrouw gebeuren voor wie op de universiteit geen plaats is?
- hoe regelen we de toelatingsprocedure tot de universiteit?

Wat de eerste vraag betreft: men denkt de oplossing te vinden in een betere organisatie van het hoger beroepsonderwijs (wanneer?). Wat de tweede vraag betreft wordt er van het parlement verwacht dat het op korte termijn een oplossing zal vinden. Bij wijze van noodmaatregel heeft men de laatste drie jaar het systeem gehanteerd dat ieder die 7½ gemiddeld had voor zijn eindexamen zonder meer werd toegelaten tot de faculteit van zijn of haar keuze, de anderen moesten, in geval van plaatsgebrek, loten om een plaatsje.

Staatssecretaris Klein heeft onlangs een wetsontwerp ingediend dat tot strekking heeft dat straks iedereen zal moeten loten, ongeacht de examenresultaten. Mocht dit wetsontwerp aanvaard worden dan betekent dat niet alleen dat er dan nauwelijks rechten meer verbonden zullen zijn aan het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, maar ook dat het dan verder bijna zinloos zal zijn om je best te doen op school: het domme lot beslist toch wat voor toekomst er voor je is weggelegd. Het betekent bovendien dat ons beste en duurste onderwijs dan niet voorbestemd is voor de mensen die er op de beste wijze gebruik van zullen maken — tot eigen nut, èn tot nut van de gehele samenleving — maar dat dit onderwijs slechts voorbehouden zal zijn aan hen die geluk hebben bij het loten, ongeacht de geschiktheid.

Onze taak

Wij achten dit een onaanvaardbare verspilling van talenten. Ik zie het als onze taak om een toelatingsprocedure te ontwerpen waarbij enerzijds gelet wordt op de behaalde resultaten bij het VWO, maar anderzijds ook op de geschiktheid om de gekozen studie tot een goed einde te brengen. Dat dit geen eenvoudige opgave zal zijn, zal ieder duidelijk zijn. Toch zullen we met elkaar een oplossing in die richting moeten vinden.

In dit en in mijn vorige artikel heb ik slechts enkele problemen aangestipt waar we in ons onderwijsbestel mee geconfronteerd worden. Er zijn echter nog zoveel meer moeilijkheden die opgelost zullen moeten worden, dat we er in onder dreigen te gaan. Het is mede hierom dat ik in het najaar een vragenlijst betreffende het Mammoetonderwijs en de middenschool hoop voor te leggen. Ik ben er van overtuigd dat het slechts met hulp van vele leden van de partij mogelijk zal zijn aan te geven hoe de bestaande onderwijswetten zodanig verbeterd zullen kunnen worden dat inderdaad ieder de kans krijgt zijn verschillende talenten te ontplooien.

Het scheppen van die kansen is onze taak, het benutten van de kansen behoort tot de verantwoordelijkheid van de individuele mens.

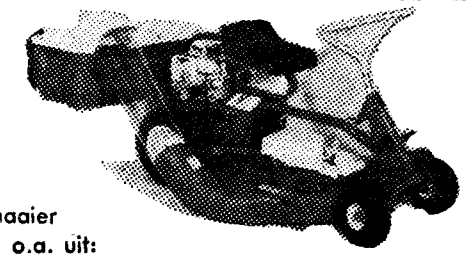
VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Najaars-conferentie

De Najaarsconferentie van de Organisatie Vrouwen in de VVD zal dit jaar worden gehouden op vrijdag 18 en zaterdag 19 oktober 1974 in de Blije Werelt te Lunteren. Nadere bijzonderheden zullen tijdig worden bekend gemaakt in onze rubriek. Wilt u de datum vast noteren?

SNAPPER COMET
Democratisch in prijs

Een uiterst veelzijdige cirkelgazonmaaier is de SNAPPER COMET, dat blijkt o.a. uit:

1) Vele uitvoeringen leverbaar in 2 snijbreedtes van 26" - 66 cm en 30" - 76 cm, zelfs elektrisch startend leverbaar.
2) De kwaliteit van het maaiwerk is onnavolgbaar, net als de enorme grote grasopvangbak die ACHTER de maaier gemonteerd is, en in één simpele handeling is te ledigen, doeltreffend als geen andere.
3) Het uniek opgehangen snijhoofd maakt steunwieltjes of glij-ijzers, die het gazon bederven overbodig. Hoogte simpel in te stellen met één handel in 7 standen desgewenst terwijl U rijdt.
4) De aandrijving van 5 versnellingen vooruit- en 1 achteruit, vrijwel zonder te ontkoppelen.
5) Zijn onverwoestbare constructie met een overbemeten krachtige motor voor jarenlang economisch gebruik.

DE SNAPPER COMET KIEST ALTIJD UW PARTIJ

Voor enkele rayons nog dealers gevraagd.

F. Weststrate
MOTORENREVISIEBEDRIJF B.V.
Oostweg 27/34, Postbus 46, Krabbendijke
Tel. 01134 - 1255

Mijn opinie is . . .

In deze rubriek publiceren redactie behoudt zich daarwij brieven van lezers. De bij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte rgels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Hoger onderwijs

In NRC-Handelsblad van 31 mei hield prof. Bakker uit Leiden een dringend pleidooi voor afschaffing van het systeem van loting voor de toelating tot de universiteit. Inderdaad moet loting wel worden beschouwd als de meest domme en onbillijke selectiemethode voor een dergelijke zaak.

Hoe is dit alles geregeld? De hoofdfout is de stelling, dat een ieder, die zijn eindexamen middelbare opleiding behaalt geschikt is en recht heeft op een universitaire studie. Niets is minder waar. Mensen hebben nu eenmaal verschillende begaafdheden. Reeds in het lager onderwijs zijn er uitvallers. Het middelbaar onderwijs kent deze ook. Waarom zou nu de eindstreep van dit onderwijs kent dezen ook. Waarom ven van geschiktheid voor een hogere studie?

Prof. Bakker leidde uit de studieresultaten van studenten in de exacte vakken aan de universiteit van Leiden hun kans af om het eerste jaar met positief resultaat af te sluiten. Dit zou zijn, bij een gemiddeld eindexamencijfer in de exacte vakken van:

hoger dan 9 95 pct.; 8-9 90 pct.; 7-8 75 pct.; 6-7 60 pct.; 5-6 40 pct.

Hieruit blijkt toch overduidelijk, dat selectie op grond van eindexamencijfers de voorkeur verdient boven en billijker is dan loting.

Deze selectie zou mijns inziens niet alleen moeten gelden voor die faculteiten waar te weinig ruimte is voor het aanbod van studenten, maar ook voor alle andere faculteiten. Het aantal eerstejaar zal daardoor drastisch kunnen verminderen, evenals het overschot aan afgestudeerden voor wie geen plaats is in de maatschappij. Laat ons eens zien wat hier het gevolg van zou kunnen zijn:

— minder zwakke broeders op de universiteiten, waardoor het wetenschappelijk karakter van de studie beter tot zijn recht kan komen.
— Minder studenten per beschikbare docent, waardoor meer aandacht aan elke student kan worden gegeven.
— Kortere gemiddelde studieduur, dus besparing op de kosten van het universitaire onderwijs.
— Minder behoefte aan studentenstops.
— Minder gedesillusioneerde academici, voor wie geen passend werk te vinden is.

Hoe hoog men in dit selectiesysteem de toelatingsnorm stelt is een kwestie van nadere uitwerking. Bij een gemiddelde van bijvoorbeeld 7 kom ik dan met de door prof. Bakker versterkte gegevens voor de exacte vakken tot een mindere toeloop naar de universiteit van 40 pct. en verbetering van het studieresultaat in het eerste studiejaar van 68,5 pct. naar 80 pct. Toch wel cijfers die de moeite waard zijn!

S. LAMAN TRIP, Den Helder

Maximum snelheid

We hebben haast, haast, haast! Zo vlug mogelijk weer naar 100 en 140 km! Dan weten we aan het eind van het jaar (als we 't overleefd hebben) waarvoor we ons gehaast hebben: 3500 doden (onder wie 400 kinderen), 75.000 gewonden waaronder 15.000 levenslange invaliden. Haastig terug naar die fraaie getallen! En dan ook nog even de suggestie van een hooggeplaatst persoon uitvoeren om de maximumsnelheid op de uitvalswegen van de stad te verhogen. Er wonen wel mensen en kinderen aan die uitvalswegen, maar dat zal ons een zorg zijn. Als we ons maar mogen haasten om een kwartier of half uur eerder thuis te zijn.

F. STAPEL, Den Haag

Onderwijs

Mevrouw Ginjaar-Maas heeft in haar artikel Eindexamens een voor mij zeer punt aangeroerd. De modernisering van het onderwijs heeft naar mijn mening zeer kwalijke gevolgen. Als ik de discussie destijds goed heb gevolgd was het de bedoeling dat Havo en VWO de vooropleidingen zouden zijn voor respectievelijk hoger beroepsonderwijs en universitair onderwijs. Nu blijkt in de praktijk dat vele HBO instellingen Havo als onvoldoende beschouwen.

Vrijwel alle instellingen eisen een studiepakket dat behalve Engels en Nederlands, ook alle exacte vakken inhoudt. Van een vrijwillige keuze is dus geen sprake meer. De toeloop naar HBO en de studentenstop op de universiteiten leiden er toe dat jongelui voor verscheidene HBO-instellingen inschrijven en daarvoor getest moeten worden. Daarvoor wordt motivatie geëist. Als de aspirant-student eerlijk zegt aan een andere opleiding de voorkeur te geven, maar de test aflegt omdat men gedwongen wordt voor andere richtingen een slag om de arm te houden, volgt afwijzing. Het gevolg is moeilijkheden met de inschrijvingen.

Wat de kwaliteit van het middelbaar onderwijs betreft is het betreurenswaardig dat velen van vakken, die niet in het pakket zaten, vrijwel niets weten. Dat schoolonderzoeken en prestaties over de totale studieperiode bij de beoordeling worden betrokken acht ik uitstekend. Maar dan wel een uniform pakket voor elke schoolrichting, een veredelde HBS-b, a of MMS. Dringend gewenst is een dwingend voorschrijven voor HBO-instelllingen aan welke vooropleiding dient te worden voldaan. Een zonder meer voorkeur geven aan VWO boven Havo, zoals door de Hogere Hotelschool in Maastricht wordt gedaan kan ik, om in de mode te blijven, ook discriminatie noemen.

W. S. ZIERE
Tilburg

Defensienota

Wij hebben de Defensienota gelezen (Defensiekrant van donderdag 11 juli 1974) en wij weten nu, dat er iets zal gebeuren, waardoor ons volk en zijn woongebied in het geding zijn. Wellicht geheel West-Europa! De notie van gevaar, van iets dat in hoge mate onjuist is, mag niet betrokken worden op ons, Nederlanders! Want vele landgenoten vinden, dat de regering juist handelt, dat het goed gaat. Maar evenzeer zijn er vele anderen waaronder schrijver dezes, die er niet zo over denken.

Na studie van de nota, zoals deze verscheen in genoemde Defensiekrant, moet ons het volgende van het hart: Hoe is het mogelijk, dat competente ambtenaren van het desbetreffende departement 15 maanden nodig gehad hebben, om dit onbekwame complex van elementaire waarheden, gemeenplaatsen en open-deur-intrapperijen te produceren! Deze volumineuze brei is bijeengeschreven om iets te verhullen. Het lijkt er op, dat het stuk gebouwd is op de vanzelf-verzwegen premisse dat velen niet kunnen lezen. Nu staat er natuurlijk in dit stuk, dat vanaf eind september discussiemateriaal zal vormen voor het begrotingsdebat, ook iets samenhangends: Wanneer wij op pag. 9 als titel lezen: „Doel van defensieleiding: kwaliteit van de krijgsmacht omhoog; ingrepen nodig om de investeringen op te voeren" en op pag. 13: „Landmacht: kwaliteit voor kwantiteit", dan betekent zulks voor ons, dat er in onze landmacht, speciaal echter in het, door de NATO gevraagde en door vorige kabinetten beloofde Nederlandse aandeel in de verdediging van West-europees territoir lacunes worden aangebracht. Er worden, militair-gesproken: leegtes geschapen, „verdunningen" zo men wil, die voor de hoogst-noodzakelijke verdediging rampzalig zijn. Géén legerleiding kan, na zulke maatregelen nog iets op zich nemen of verantwoorden.

Wij weten, dat het materiaal duur is, we weten ook dat velen gaarne spuwen op alles, wat defensie aangaat, speciaal de landmacht. Maar iets wensen wij die „spuwers" zeer duidelijk te maken: geen verraad aan de mannen in Seedorf, geen herhaling van mei 1940! De regering tone zich loyaal ten opzichte van de bondgenoten, hoe ook! Wij wensen ons niet in een positie, dat wij ons tegenover de Duitse NATO-partner moeten schamen, omdat zijn leger dan toch in een zekere situatie de kastanjes uit het vuur zal moeten halen, waar wij het niet kunnen.

H. KRAMER
Zeist

Defensienota

Vervolg van pagina 1

— inkrimping van het personeelsbestand;
— vermindering van de exploitatiekosten, zodat meer ruimte komt voor investeringen;
— diensttijdverkorting van 16 tot 12 maanden;
— inkrimping bij de Koninklijke Landmacht van het aantal bataljons; elk van de 2 parate divisies krijgt i.p.v. 11 parate bataljons er nu 8, terwijl het aantal mobilisabele bataljons van 3 op 4 wordt gebracht.
— het vrijkomende materieel wordt gebruikt voor het mechaniseren van de mobilisabele 5e divisie. Ook in de territoriale sector wordt in ernstige mate het mes gezet.
— De Koninklijke Luchtmacht krijgt als vervanging van de 124 Starfighters 102 nog te bestellen nieuwe straaljagers. Over het type is nog geen beslissing genomen, de vervanging zal plaatshebben na 1980. De luchtverdedigingsgordel in West-Duitsland (NIKE en HAWK) wordt voor wat betreft het aantal geleide wapens gehalveerd.
— De Koninklijke Marine komt er relatief gesproken nog het beste af, doch ook hier zegt de nota dat „tijdelijke leemten in de sterkte niet kunnen worden voorkomen".

Daarnaast zijn nog enkele andere maatregelen in het vooruitzicht gesteld, zoals het terugbrengen van munitievoorraden en het aantal oefenuren voor vliegers, doch de mij toegemeten plaatsruimte staat niet toe hierop uitvoeriger in te gaan.

Onbesproken gelaten is tevens de zo belangrijke personeelsparagraaf, waarbij de minister o.a. ingaat op de politieke rechten van de militair. Naar mijn mening legt de minister hier wel erg veel nadruk op de rechten van de dienstplichtige militair en veronachtzaamt hij teveel de verworvenheden van het vrijwillig dienend personeel. Het wekt de indruk alsof met de ene hand gegeven wordt en met de andere genomen.

Navo-kritiek

De NAVO heeft op de oorspronkelijke plannen die een nog grotere reductie inhielden, o.a. het afschaffen van de 5e divisie ernstige kritiek geuit, welke — althans voor een deel — in de nu verschenen nota is verwerkt. Het is interessant dat de heer Den Uyl hierover zei: „In grote lijnen staan onze aanvankelijke plannen nog geheel overeind; we hebben wat verschuivingen aangebracht, maar onze financiële bedoelingen blijven in grote trekken gehandhaafd."

In de nota zegt de heer Vredeling dat na de NAVO-consultatie „enige bijstellingen hebben plaatsgevonden". Toch is na deze bijstellingen het Defense Planning Committee van de NAVO nog allesbehalve gelukkig met de huidige regeringsplannen. Het is bij mijn weten nog nimmer in de geschiedenis van het bondgenootschap voorgekomen dat de NAVO in zulke niet mis te verstane bewoordingen dit een regering heeft duidelijk gemaakt. Uit dit NAVO-commentaar citeer ik: „Een besluit van Nederland om zijn strijdkrachten op de voorgestelde wijze te verminderen, zou de NAVO-defensie ernstig verzwakken. Het opvangen van deze verzwakking zou een vergroting van de militaire en financiële bijdragen van andere bondgenoten vergen. De druk van de economische omstandigheden wijken in Nederland niet af van die in andere geallieerde landen, en verschaffen op zich zelf geen rechtvaardiging voor de voorgestelde beperking van de strijdkrachten. Als de huidige voorstellen zouden worden uitgevoerd, zou dit leiden tot een geringere Nederlandse bijdrage aan de alliantie dan gezien de hulpbronnen van het land verwacht zou mogen worden."

Gelukkig heeft de regering zich deze NAVO-kritiek enigszins ter harte genomen en toegezegd dat de drastische reductieplannen van de parate sterkte mede afhankelijk zullen worden gesteld van de resultaten van de MBFR, de wederzijdse wapenbeperkingsonderhandelingen in Wenen. In de aanvankelijke versie van de nota was er door de regering van uitgegaan dat deze onderhandelingsresultaten binnen afzienbare tijd positief zouden uitvallen. De regering heeft daarbij kennelijk over het hoofd gezien dat de eerste fase van deze onderhandelingen slechts betreft de reductie van Amerikaanse en Sovjet-Russische troepen. De nota rept niet over de plannen als de MBFR besprekingen nu eens niet — wat ik verwacht — spoedig tot resultaten zouden leiden.

Belangrijkste conclusie: onze gevechtskracht wordt bij doorvoering van de huidige plannen aanzienlijk minder en de defensieuitgaven blijven duidelijk achter bij andere overheidsuitgaven.

Veiligheid

De nota bevat nog tal van tegenstrijdigheden en gaat uit van een aantal dubieuze veronderstellingen, zoals — ik memoreerde het hierboven — een spoedig akkoord over wederzijdse troepenvermindering, snelle resultaten op het gebied van de taakverdeling en de bereidheid dat anderen bepaalde taken van ons zullen overnemen.

Het kabinet spreekt zich graag uit over internationale solidariteit, terwijl de Partij van de Arbeid als belangrijkste regeringspartij de verkiezingen inging met de slagzin: „Samen delen". Het ware goed als de verantwoordelijke bewindslieden zich dit ook in NAVO-verband realiseerden.

Minister Vredeling zei in een interview in het dagblad Trouw van 11 juli j.l.: „De defensie zou in een democratie eigenlijk niet partijpolitiek bepaald mogen worden. Verdediging van je eigen vrije democratische samenleving tegen de dreiging van het communisme is toch het eerste waarover je het eens zou moeten worden."

Ik ben dat met de minister eens, doch hij zelf werkt er wel aan mee dat er ernstige verschillen van politieke opvatting zijn over de wijze, waarop je die verdediging geloofwaardig maakt, voor de eigen samenleving en als afschrikking voor de tegenpartij. Als de bewindsman b.v. zegt geen bezwaren te hebben tegen het demonstreren in uniform, dan zeg ik: Neen, de geloofwaardigheid van de krijgsmacht wordt geweld aangedaan, wanneer je dat soort activiteiten toelaat. Men zou dat kunnen noemen, „misbruik van het uniform". Dan laat ik nog onbesproken de andere verschillen van inzicht en appreciatie; zij komen ongetwijfeld aan de orde tijdens de behandeling van deze nota in september a.s., waarbij ik hoop dat de inzet van de discussie niet zal zijn het partijpolitieke dogma, doch „de veiligheid van ons bestaan".

vrijheid en democratie

De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

van Dam
Te huur te Utrecht
Patriciërshuis
met ca. 1100 m² tuin en parkeerruimte aan de
Maliebaan
Voor vele doeleinden geschikt.
Nadere inlichtingen:
B.V. voorheen van Dam makelaars o.g.
Dir. G. Bolle -
S. G. Engelsman Jr.
Gebouw „Aurora",
Stadhouderskade 2,
Amsterdam-1013.
Tel. 020 - 18 56 56*.
J. van Osnabrugge
Mariaplaats 49,
Utrecht.
Tel. 030 - 31 08 29.

VERZEKERINGSADVIEZEN
Specialist in: Oudedagsreserve Zelfstandigen
Omzetting en B.V.
Directie Pensioenen
ASSURANTIE ADVIES BUREAU „RENKUM"
Bakkershaag 32 - RENKUM - Tel. 08373 - 4251 — 085 - 450931

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

boutique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

PONYRIJSCHOOL
DIEK ROSKAM
HOGEWEG 118,
AMERSFOORT
organiseert unieke ponykampweken voor kinderen, plm. 7-15 jr. Inh. 2½ uur rijles per dag, eigen zwembad, huifkar etc. Prima verzorging. kl. groepen.
Kosten ƒ 210,- p.k. p.w.
prospectus op aanvraag.
Tel. 03490 - 20598.

TE KOOP AANGEBODEN
zeer exclusieve antieke
ronde palissanderhouten
TAFEL
Op zandloperkolom en geschubde ronde voet met klauwpoten, met vier bijbehorende stoelen met beklede zitting.
VASTE PRIJS
ƒ 4500,—
Te zien na afspraak.
Telefoon 01751 - 78276

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening ƒ 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
03490—16853—32068

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)
Vraagt onze uitgebreide woninglijst
jmb
Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097
mispelblom beyer

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE
Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.
FASTA HOEVE
UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de FISCALE OUDEDAGS RESERVE - en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.
A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro
KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN
CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf ƒ 40.–.
Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies ! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha.
Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.
FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON
SINDS 1773
CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

vrijheid en democratie

Onvrede bij boeren en tuinders

door H. P. H. Waalkens, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Er heerst grote onvrede in de land- en tuinbouw. Nadat collega's in Frankrijk, West-Duitsland en België hen waren voorgegaan, zijn ook de Nederlandse boeren en tuinders de straat op gegaan.

Bij de beoordeling van de moeilijke situatie waarin de land- en tuinbouw zich bevinden ziet de VVD-Kamerfractie aan de ene kant een economisch en/of technisch facet, dat betrekking heeft op de agrarische sector als zodanig, zoals prijsvaststelling, marktbeïnvloeding, slachtpremies etc. Aan de andere kant constateert zij dat er een flink stuk zelfstandigenbeleid aan de orde is.

Voor wat het eerste betreft hebben de woordvoerders van de VVD bij verschillende begrotingsbehandelingen en recentelijk ook bij het debat over het beëindigen van de revaluatiecompensatie voor de landbouw gewezen op de desastreuze kostenontwikkeling en de vrees uitgesproken dat de door Brussel te nemen prijsbeslissingen wel eens ontoereikend zouden kunnen blijken te zijn.

De minister van landbouw zag dat toen niet zo zitten. Bij de revaluatiedebatten vóór het zomerreces heeft collega Tuynman namens de fractie een motie ingediend om de compensatie te doen handhaven, omdat toen al te voorzien was dat de inkomens terug zouden lopen. De motie kreeg onvoldoende steun en de minister wees hem zonder meer af.

Onverwijld

Vrijwel gelijk met het begin van de protestacties van de boeren en tuinders hebben de landbouwdeskundigen van de fractie Tuynman, Evenhuis en ondergetekende in schriftelijke vragen de regering verzocht onverwijld stappen te ondernemen die zouden moeten leiden tot een directe inkomensverbetering c.q. kostenverlichting.

Ten aanzien van het zelfstandigen-aspect in de landbouwproblemen behoeft nauwelijks vermeld te worden welke inspanning fractiegenoot mr. Portheine zich met zijn betrokken collega's heeft getroost om voor deze beroepsgroep verlichting te krijgen. Ook nu weer vinden de landbouwspecialisten mr. Portheine aan hun zijde. Gezamenlijk hebben zij vorige week aan de regering gevraagd om reeds vóór Prinsjesdag de aangekondigde fiscale verbeteringen voor zelfstandigen bekend te maken, zodat deze in de beoordeling van de te nemen nationale hulpmaatregelen voor de boeren en tuinders zouden kunnen worden betrokken. De regering heeft dit verzoek inmiddels afgewezen.

In de onlangs gehouden vergadering van de Vaste Commissie van landbouw heeft ondergetekende namens de VVD-fractie verklaard dat de door de regering aangekondigde nationale maatregelen ten behoeve van de boeren en tuinders ten bedrage van totaal *f* 200 miljoen ofwel *f* 1000 tot *f* 2000 gemiddeld per ondernemer een onvoldoende antwoord is in de huidige noodsituatie.

Drie wegen

Ten aanzien van de specifieke landbouwmoeilijkheden heeft de fractie zich — op een enkel punt na — achter de gepubliceerde wensen van de georganiseerde landbouw kunnen stellen.

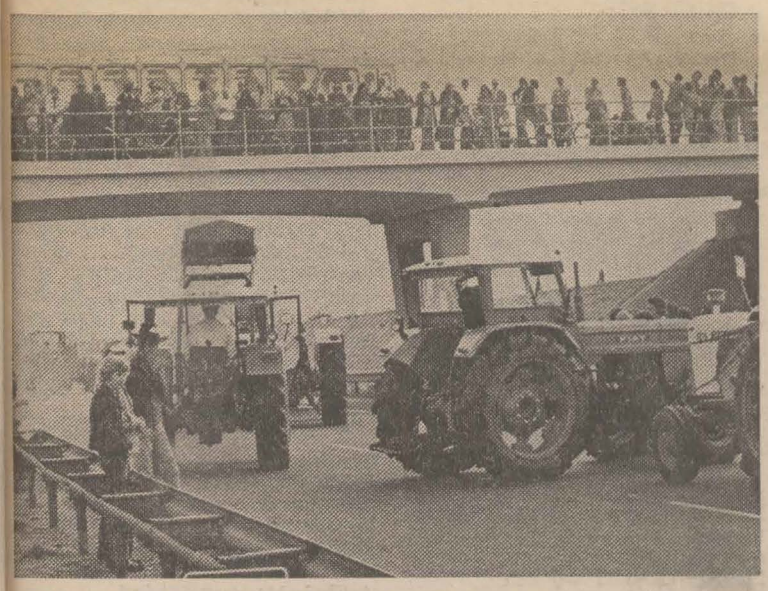
De noodsituatie in de land- en tuinbouw moet langs drie wegen worden verbeterd:

- verhoging van de prijsbasis in EEG-verband en andere — betere — procedures te volgen door de EEG-landbouwcommissie inzake de marktbeïnvloeding.
- verbetering van de positie van de zelfstandigen met name door belastingmaatregelen.
- adequate nationale hulpmaatregelen, zolang de uitwerking van een beter prijsniveau uitblijft.

De regering ziet ook deze driedeling. Zij speelt het echter slim. Zij verwijst voor de eerste twee punten naar Brussel en Prinsjesdag en doet daarbij voorkomen, dat daar de oplossing uitkomt en doet dan zelf zo weinig mogelijk. De afwijzing van de aangekondigde regeringsmaatregelen is mede ingegeven door de wel haast zeker lijkende waarschijnlijkheid dat „Brussel" weinig oplevert en de positie van de zelfstandigen die we op Prinsjesdag te horen zullen krijgen, te weinig om het lijf zal hebben.

Het initiatief van de VVD-fractie om zo spoedig mogelijk een Kamerdebat te houden over de landbouwproblemen en de tot nu toe genomen maatregelen is door de gehele Vaste Commissie overgenomen. Op 27 augustus zal dit debat plaats vinden. We zullen dan zien of de VVD nu wel gelijk krijgt met de stelling van vóór het zomerreces dat het voor de land- en tuinbouw onder deze omstandigheden niet mogelijk is om zelfs bij veel inspanning en risico's een redelijk inkomen te verwerven.

Voor een uitvoerige beschouwing over de achtergronden van de problemen in land- en tuinbouw zij verwezen naar het artikel op pagina 6.

De boeren zetten hun protesten kracht bij door, zoals hier op een rijksweg bij Rotterdam, het verkeer te belemmeren. Hoeveel begrip men ook voor de problemen van boeren en tuinders kan hebben, dit soort acties gaan niet door de beugel.

Vakantie

Het volgende nummer van ons blad zal gedateerd zijn vrijdag 13 september. Vanaf die datum wordt de veertiendaagse verschijning hervat: 27 september, 11 en 25 oktober enz.

radio

De eerste radio-uitzending van de VVD na de vakantie-periode zal plaats hebben op donderdag 12 september, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Uit de inhoud

- Wijziging van VVD-statuten goedgekeurd (pagina 2).
- Reacties op het artikel van dr. R. W. de Korte (pagina 3).
- VVD spreekt aan in Den Helder (pagina 4).
- Nixon, Ford, Cyprus en de E.E.G. (pagina 5).
- Achterstallige KNIL-salarissen (pagina 6).
- De positie van de huisarts (pagina 8).
- Nota grondwetsvoorziening (pagina 9).

OPEN BRIEF AAN DE BURGEMEESTER VAN UTRECHT, DE HEER H. J. L. VONHOFF

Installatie van de heer Vonhoff (links) door loco-burgemeester Harteveld.

Beste Henk,

Namens de partij wil ik je in ons blad een zeer goede tijd als burgemeester van Utrecht toewensen. Wij wensen Utrecht geluk met jouw komst. We benijden de Domstad, die als eerste burgeres een der allerbeste leden van de Amsterdamse gemeenteraad krijgt, Loes Vonhoff-Luyendijk.

We zullen je, hoe trots we ook op je benoeming zijn, op vele plekken in de partij missen: als weergaloos spreker, debater en meedenker over de problemen van vandaag.

Je intreerede van hedenmiddag, waarin je sprak over een beleid gericht op versterking van de zwakken en op intensieve contacten met de burgerij, was een zuiver liberaal geluid, dat de aanwezige Utrechters de zekerheid moet hebben gegeven een warmbloedig liberaal als eerste burger te hebben gekregen. Onpartijdig, maar niet kleurloos voorzitter van de raad, dat zul je zijn.

Onze politieke wegen liepen samen vanaf de oprichtingsvergadering in Bellevue te Amsterdam tot en met vandaag. Daar komt geen einde aan. Ik hoop dat je zult blijven meedenken en meepraten over de partij, die je leven voor zo'n groot deel heeft bepaald. Veel succes voor jou, voorspoed voor je gezin en de stad Utrecht.

Rotterdam, 19 augustus 1974

HAYA VAN SOMEREN, voorzitter der partij

Statutenwijzigingen goedgekeurd

De wijzigingen, door de algemene vergadering op 22 maart j.l. aangebracht in de statuten onzer partij, zijn bij Koninklijk Besluit van 21 juni j.l., nr. 52, goedgekeurd, zodat de nieuwe bepalingen vanaf die datum in werking zijn getreden.

In het eerste supplement van het losbladig Handboek, dat thans op het algemeen secretariaat wordt voorbereid, zullen deze wijzigingen, evenals die in het huishoudelijk reglement, worden verwerkt.

Aangezien de voorbereiding van dit supplement veel tijd vergt — geheel nieuwe samenstelling en grote uitbreiding van onze raadsfracties, waarvan de gegevens nog lang niet volledig zijn — drukken wij hieronder de door de algemene vergadering gewijzigde artikelen van statuten en huishoudelijk reglement af.

Statuten

Artikel 8.

1. Zodra een aanmelding van een nieuw lid ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat vangt het lidmaatschap aan en gaat het algemeen secretariaat tot inschrijving van dit nieuwe lid over.

2. De leden behoren tot de afdeling waarin hun woonplaats is gelegen. De in het buitenland woonachtige leden zijn ingeschreven bij het algemeen secretariaat.

3. Op diens verzoek kan een lid behoren tot een andere afdeling dan de afdeling waarin zijn woonplaats is gelegen of worden ingeschreven bij het algemeen secretariaat; aan een inschrijving op grond van het in dit lid bepaalde kan het hoofdbestuur voorwaarden verbinden.

4. Het bestuur van een afdeling heeft binnen twee maanden nadat de aanmelding van een nieuw lid dat ingevolge het in het tweede of derde lid bepaalde tot die afdeling behoort te zijner kennis is gekomen, de bevoegdheid de aanmelding van dat lid te weigeren. Het dient van zodanige weigering binnen genoemde termijn van twee maanden kennis te geven aan de betrokkenen bij aangetekende brief onder mededeling van de gronden waarop de weigering berust en van de bevoegdheid beroep aan te tekenen tegen deze weigering op de wijze als in het vijfde lid van dit artikel is geregeld. Het bestuur is verplicht een afschrift van deze brief te zenden aan het hoofdbestuur. De bevoegdheid tot weigering van een nieuw lid komt het hoofdbestuur toe indien dit nieuwe lid niet tot een afdeling zal gaan behoren.

5. Tegen een weigering van een aanmelding als in het vierde lid bedoeld, kan de betrokkene binnen vier weken na verzending van de desbetreffende kennisgeving bij aangetekende brief beroep instellen bij een door de algemene vergadering in te stellen commissie van beroep. Indien de commissie van beroep geen uitspraak doet binnen één jaar nadat het beroep is ingesteld, wordt het beroep geacht gegrond te zijn verklaard.

Artikel 10.

1. De leden die op 1 januari van enig jaar bij de partij zijn aangesloten, betalen jaarlijks voor 1 februari hun contributie aan het hoofdbestuur; leden die na 1 januari van enig jaar tot de partij zijn toegetreden, betalen hun eerste contributie binnen een maand na ontvangst van een verzoek tot contributiebetaling.

2. De minimum-bedragen zijn vastgesteld bij het huishoudelijk reglement van de partij. De ledenvergaderingen van de afdelingen zijn bevoegd een contributie vast te stellen, waarvan het bedrag hoger is dan de bij het huishoudelijk reglement vastgestelde minimum-contributie. Dit meerdere gedeelte wordt door het hoofdbestuur in zijn geheel aan de betrokken afdeling afgedragen.

3. Het hoofdbestuur draagt jaarlijks voor 1 mei van de door hetzelve ontvangen contributies bij of krachtens het huishoudelijk reglement van de partij vast te stellen gedeelten af aan de afdelingen en aan de kamercentrales tot welke de leden, van wie de contributies zijn ontvangen, behoren.

4. Van de in het 1ste lid gestelde termijn van 1 februari kan worden afgeweken in die gevallen, waarin leden betaling in een aantal termijnen hebben bedongen.

Artikel 12.

lid 1, derde zin:

De afdeling, die op 1 januari van enig jaar minder dan 10 leden telt, kan door het hoofdbestuur, gehoord het bestuur der kamercentrale waartoe de afdeling behoort, worden ontbonden.

Overigens blijft dit artikel ongewijzigd.

Artikel 15.

1. De afdelingen worden op de algemene vergadering vertegenwoordigd door afgevaardigden, gekozen door de ledenvergadering van de afdeling; voor iedere afgevaardigde worden één of meer plaatsvervangers gekozen.

2. Bij verkiezing van meer dan één afgevaardigde wordt tevens bepaald hoeveel stemmen door iedere afgevaardigde, met inachtneming van het bepaalde in het volgende lid, zullen worden uitgebracht.

3. De afdelingen brengen op de algemene vergadering stemmen uit in verhouding van het aantal leden der afdelingen op 1 januari **respectievelijk 1 juli van het lopende jaar, waarbij het aantal leden** van iedere afdeling naar boven wordt afgerond tot 50 of een veelvoud van 50, en voor iedere 50 leden één stem wordt uitgebracht.

4. De afdelingen, die na 1 januari van enig jaar zijn opgericht, brengen in het lopende jaar op de in het vorige lid vermelde wijze hun stemmen uit, waarbij het aantal stemmen wordt bepaald door het aantal leden, dat op de dag der vergadering bij de afdeling is ingeschreven.

5. Iedere afgevaardigde stemt op de algemene vergadering naar vrije overtuiging, zonder bindend mandaat.

6. Vóór de vergadering wordt door de afdelingen schriftelijk aan de algemeen secretaris bericht wie haar afgevaardigden zijn; indien een afdeling door meer dan één afgevaardigde wordt vertegenwoordigd, wordt tevens vermeld het aantal stemmen, dat door iedere afgevaardigde zal worden uitgebracht. De afgevaardigden kunnen hun vertegenwoordiging overdragen aan andere afgevaardigden van dezelfde of van een andere afdeling, mits zij hiervan schriftelijk kennis geven aan de algemeen secretaris.

Huishoudelijk reglement

Hoofdstuk III (Hoofdbestuur en dagelijks bestuur)

Toevoeging van een nieuw artikel 27 bis;

1. Het hoofdbestuur kan commissies instellen ter bestudering van bepaalde onderwerpen.

2. De in het eerste lid bedoelde commissies treden af op de dag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

3. Deze commissies brengen jaarlijks door tussenkomst van het algemeen secretariaat een beknopt schriftelijk verslag van haar werkzaamheden uit dat als bijlage van het jaarverslag van de secretaris aan de algemene vergadering wordt voorgelegd.

Hoofdstuk VI (Financiën)

Artikel 37.

1. (ongewijzigd) De minimum-contributie bedraagt per jaar:

voor aspirantleden	ƒ 10,—
voor gezinsleden	ƒ 10,—
voor leden van 18 tot 27 jaar	ƒ 20,—
voor leden van 27 tot 65 jaar	ƒ 40,—
voor leden van 65 jaar en ouder	ƒ 30,—

2. Treedt een lid tot de partij toe na 30 juni van enig jaar, dan is slechts de helft van de in het eerste lid genoemde bedragen verschuldigd; treedt een lid tot de partij toe na 31 oktober van enig jaar, dan is over het lopende jaar geen contributie verschuldigd; in het laatste geval wordt het betrokken lid ook in geval van opzegging vóór 1 januari daaraanvolgend toch de volle contributie over het volgende jaar verschuldigd.

3. Het bestuur ener afdeling, het bestuur ener kamercentrale of het hoofdbestuur kan in individuele gevallen gehele of gedeeltelijke vrijstelling van contributie verlenen, indien daarvoor termen aanwezig zijn.

Artikel 38.

1. Het hoofdbestuur draagt er voor zorg dat jaarlijks ten minste een maand voor 1 februari aan de leden een verzoek is gezonden tot betaling der contributie voor 1 februari. Aan leden die na 1 januari van enig jaar tot de partij zijn toegetreden wordt door de zorg van het hoofdbestuur een verzoek gezonden tot contributiebetaling binnen een maand na ontvangst van dat verzoek. De leden die niet voor 1 februari onderscheidenlijk binnen een maand na ontvangst van het verzoek tot contributiebetaling hun contributie hebben voldaan, ontvangen door de zorg van het hoofdbestuur nog een tweetal aanmaningen, waarvan de tweede kan worden belast met kosten.

2. Het hoofdbestuur draagt jaarlijks voor 1 mei van de door hetzelve ontvangen contributies door de algemene vergadering vast te stellen gedeelten af aan de afdelingen en kamercentrales tot welke de leden, van wie de contributies zijn ontvangen, behoren. Dit gedeelte kan voor de afdelingen die samenvallen met een kamercentrale anders zijn dan voor de overige afdelingen. Dit gedeelte kan voor de leden die uitsluitend tot een kamercentrale behoren eveneens anders zijn dan voor de leden die behoren tot een afdeling.

3. Het hoofdbestuur kan bepalen, dat aan de afdelingen die daarvoor naar zijn oordeel in aanmerking komen, een bijdrage zal worden toegekend.

Artikel 39.

1. Het algemeen secretariaat zendt jaarlijks ten minste eenmaal aan de besturen van de afdelingen en van de kamercentrales een opgave van de leden van die afdelingen en kamercentrales.

2. Het algemeen secretariaat stelt in geval een lid binnen een maand na verzending van het derde verzoek tot betaling van de contributie over het lopende jaar deze contributie nog niet heeft voldaan, het bestuur van de afdeling of van de kamercentrale waartoe het betrokken lid behoort, hiervan in kennis met verzoek de inning over te nemen en het lid er op te wijzen dat het bij gebreke van betaling voor 1 november van het lopende jaar, op die datum van de ledenlijst zal worden afgevoerd.

3. Betreffende elk lid van het welk de contributie ingevolge het in het tweede lid bepaalde alsnog is geïnd, zendt het betrokken bestuur bericht aan het algemeen secretariaat onder de verplichting tot afdracht aan het algemeen secretariaat van die gedeelten van de contributie die ingevolge het in artikel 10, derde lid van de statuten bepaalde, toekomen aan het hoofdbestuur en de kamercentrale.

4. Het hoofdbestuur is bevoegd de toezending van het partijorgaan aan een lid te doen staken wanneer een lid na afloop van zes weken na de verzending van het derde verzoek tot betaling van de contributie met die betaling in gebreke is.

Artikel 40.

1. Elke afdeling en elke kamercentrale zendt jaarlijks voor 1 maart aan het algemeen secretariaat een exemplaar van de rekening en verantwoording van de penningmeester van de afdeling onderscheidenlijk van de kamercentrale.

2. Daarbij wordt een gespecificeerde opgave gevoegd van de contributies die het bestuur van de afdeling onderscheidenlijk van de kamercentrale zelf heeft geïnd, voor zover daaromtrent niet reeds eerder de nodige mededelingen aan het algemeen secretariaat zijn verstrekt.

3. Het hoofdbestuur is bevoegd de afdracht ingevolge artikel 38, derde lid, op te schorten zolang niet aan de in het eerste en/of tweede lid van dit artikel gestelde vereisten is voldaan.

Artikel 41: ongewijzigd.

Hoofdstuk VIII (Stemmingen)

Artikel 47: lid 3 en 4 vervallen.

vrijheid en democratie

● **De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.**

● **De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.**

● **De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.**

algemeen secretariaat

● **Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.**

TOT 140% HYPOTHEEK

Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening ƒ 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
03490—16853—32068

Het werk op ons landelijk secretariaat breidt zich, bij de groei der partij, voortdurend uit. Daarom zoeken wij een

tweede adjunct-secretaresse

Voor de leiding en de gevraagde medewerkster lijkt ons het volgende voorwaarde voor een goede, succesvolle en prettige taakvervulling:

1. Achter beginselen en politiek der VVD staan.
2. Hard kunnen en willen werken. Dagtaak. Ook 's avonds en zaterdags moet wel eens worden genotuleerd!
3. Brede algemene ontwikkeling en interesse. Universitaire opleiding niet noodzakelijk. Nauwgezetheid. Goed kunnen stellen. Op drukke dagen eigen post willen typen.
4. Gericht zijn op menselijke contacten van zéér gevarieerde aard. Begrip, tact en belangstelling voor anderen.

Leeftijd tussen 22 en 35 jaar.
Over salaris, perspectieven en persoonlijke wensen moet worden overlegd.
Schriftelijke sollicitaties aan mejuffrouw mr. M. M. F. van Everdingen, Laan van Meerdervoort 52, 's-Gravenhage.
Gaarne pasfoto, levensloop en referenties.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
Ieldschendam
dampleln 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

voor de aankoop van uw BUNGALOW of LANDHUIS in EINDHOVEN of omgeving is er:
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

Reacties op het artikel van dr. R. W. de Korte

De politieke lijn van de VVD

Naar aanleiding van het artikel van de heer dr. R. W. de Korte in het vorige nummer van ons blad, heeft de redactie van zeven personen een reactie ontvangen. Daarbij was het op deze pagina afgedrukte artikel van onze oud-redacteur, de heer A. W. Abspoel, erelid van de partij.
Het is ons door plaatsgebrek niet mogelijk ook de zes andere reacties te publiceren. Zij zijn afkomstig van de heren D. W. Dettmeijer te Den Haag (eveneens erelid van de VVD), H. E. Janszen te Wageningen-Hoog en W. L. de Vries te Doorn, die alle drie — zij het natuurlijk in verschillende bewoordingen en nuanceringen — tot uiting brengen dat zij niet kunnen instemmen met de door de heer De Korte ontwikkelde gedachten. De andere drie briefschrijvers zijn de heren B. T. F. O. Breitbarth te Capelle a/d IJssel, P. H. W. Hörmann te Emmeloord en ir. R. A. Toornend te Bloemendaal, die — uiteraard ook weer ieder op zijn eigen wijze — in meer of mindere mate instemming met die gedachten betuigen.

In zijn artikel „Ons toekomstperspectief" in het vorige nummer van „Vrijheid en Democratie" (26 juli) bepleitte dr. De Korte het „laten varen van de lijn-Oud, volgens welke de VVD zich vóór verkiezingen uitspreekt over wel of niet regeren met de PvdA". Door Ouds uitspraak in 1959, zo meent hij, had „de VVD een aanvang gemaakt met de polarisatie-idee". En die polarisatie heeft „onder invloed van de radicale voormannen van de PvdA vormen aangenomen, die de VVD nooit gewenst heeft".

Historische feiten, niet geplaatst tegen de achtergrond van de omstandigheden waaronder deze zich hebben voorgedaan, komen veelal vertekend over. De stelling kan bovendien worden verdedigd, dat de „polarisatie" (om dat woord nu ook maar te gebruiken), niet zomaar van Oud is uitgegaan, maar dat de grondslag daarvoor is gelegd door de acties van wat we de voorlopers in 1958/59 van de latere „nieuw-links"-beweging binnen de PvdA zouden kunnen noemen. En dit viel samen met de na een periode van tien jaren zich duidelijk overleefd hebbende z.g. brede-basispolitiek.

Het (vierde) Kabinet-Drees, tot stand gekomen na de Kamerverkiezingen van 1956, had het noodlot reeds bij zijn geboorte meegekregen. Een eindeloos lijkende kabinetsformatie van vier-eneenhalve maand leverde in oktober 1956 na een politiek weinig verheffend gemarchandeer en met veel gekraak aan alle kanten, ten slotte wederom een brede-basis-kabinet op, steunend (voor zover men nog van „steunen" kon spreken) op de samenwerking van de Partij van de Arbeid en de drie confessionele partijen. Hoe men overigens over de na-oorlogse brede-basissamenwerking moge denken (in de jaren 1948 tot 1952 heeft ook de VVD daaraan deelgenomen), voor bijna ieder was het in 1956 of spoedig daarna toch wel duidelijk geworden, dat deze coalitie was uitgediend; dat er een volstrekt gebrek was ontstaan aan cohesie en dat het steeds weer terugkeren van dezelfde politieke constellatie tot politieke vermoeidheid en tot irritatie zowel tussen de politici onderling als in het land leidde.

De periode najaar 1956 tot najaar 1958 heeft zich gekenmerkt door voortdurende wrijvingen en conflicten met de Kamer(s). Vooral minister Hofstra (financiën) kreeg het, evenals zijn ambtgenoten Suurhoff (sociale zaken, loonpolitiek), Mansholt en later Vondeling (landbouw) en Witte (volkshuisvesting) zwaar te verduren. Herhaaldelijk moest met de portefeuilles worden gerammeld. Een kennelijk (en begrijpelijk) vermoeide minister-president had moeite, de touwtjes in handen te houden zoals hem dat eerder wel steeds was gelukt.

De terugslag van dit alles op de stemming onder de kiezers bleef niet uit. De in maart 1958 gehouden verkiezingen voor de Provinciale Staten leverden de eerste verliezen voor de PvdA en aanmerkelijke winsten voor de VVD op. En deze tendens zette zich bij de twee maanden later gehouden gemeenteraadsverkiezingen in versterkte mate voort. Toen minister Hofstra in september 1958 de rijksbegroting en de miljoenennota 1959 aanbood, bleek het geraamde begrotingstekort drie maal groter dan dat voor 1958. De in 1959 vervallende tijdelijke belastingverhogingen, die betrekking hadden op de vennootschapsbelasting, de vermogensbelasting, het bijzonder invoerrecht op benzine, de omzetbelasting en de motorrijtuigenbelasting, werden voor de jaren 1959 en 1960 verlengd.

Toen de Tweede Kamer eind oktober 1958 bij de behandeling van het ontwerp tot wijziging van de Wet vervreemding landbouwgronden met een meerderheid van twee stemmen een amendement van de Anti-Rev. agrarische afgevaardigde Biewenga aanvaardde, verklaarde de toenmalige fractievoorzitter in de Tweede Kamer mr. Burger zich „niet meer gebonden" te achten aan het regeringsprogram 1956. Dat amendement beoogde handhaving van het tijdelijke karakter van genoemde wet in plaats van de door minister Vondeling gewenste onbeperkte werkingsduur. Drie weken later volgde de in onze parlementaire historie een bepaalde faam gekregen hebbende socialistische „fakkeldragersdag" in Utrecht, waar mr. Burger liet weten, dat zijn fractie het in de bestaande omstandigheden slechts verantwoord achtte dat ministers van de PvdA deel bleven uitmaken van het kabinet „voor zover op korte termijn blijkt, dat het kabinetsbeleid vruchten afwerpt". Onder druk van de linkse achterban in de Partij van de Arbeid, welke zich in de tussenliggende weken flink geroerd had, voegde mr. Burger daar o.a. zeven punten aan toe, inhoudende een aantal concrete socialistische verlangens, welker verwezenlijking hij „daartoe essentieel" achtte.

Fakkel

Daarmee was inderdaad de „fakkel" in het reeds lang onder het kabinet aanwezige buskruit geworpen. Op 11 december 1958 kwam de explosie. Met de grote meerderheid van 88 tegen 55 stemmen nam de Tweede Kamer een door minister Hofstra onaanvaardbaar verklaard amendement van dr. Lucas (KVP) aan. Dit amendement, ingediend namens de (meerderheid van de) vaste commissie van financiën, waartoe ook de VVD behoorde, wilde de tijdelijke belastingverhogingen alleen voor 1959 doen gelden en — zoals nog speciaal in een motie-Romme was vastgelegd — later de verdere beslissingen door regering en Kamer laten nemen. De fakkeldragersdag had „succes" gehad. Minister Hofstra, die de zaak gemakkelijk had kunnen sussen door aan het redelijke verlangen van de Kamermeerderheid te voldoen, werd door de achterban daarin belet. Hij mocht het niet en deed het niet.

De socialistische ministers en staatssecretarissen traden af en het interim-kabinet Beel, waar overigens alleen de niet-socialistische leden van het kabinet-Drees in zaten, nam de verantwoordelijkheid voor Kamerontbinding en vervroegde verkiezingen op zich. Ondanks het duidelijke faillissement van de brede-basispolitiek leek er bij de confessionelen en met name bij prof. Romme nòg altijd twijfel te bestaan. Anderzijds gewaagde de toenmalige voorzitter van de KVP, mr. H. W. van Doorn (de thans tot de PPR behorende minister van CRM!) voor de KVP-jongeren in Arnhem van: „Een verschijnsel dat de politieke gebeurtenissen in en buiten Nederland de laatste tijd markeert: en wel de groeiende drang naar vrijheid, een toenemend verzet tegen dwingelandij, tegen een zwamachtige bureaucratie, tegen het gemaatregel, tegen het planning-gedoe, tegen de overheidsbemoedering, tegen alles waartoe de socialistische weg ons land zal voeren". Voordien had het toenmalige Kamerlid voor de VVD drs. H. A. Korthals op een congres van de JOVD het gelaakt, dat men bij de KVP vóór de verkiezingen (van 1956) de leus had aangeheven: óf Drees, óf Romme, maar dat het geworden was: Drees én Romme. Zijns inziens wekte dat afkeer. Maar van beslissende betekenis achtte hij het, dat velen, in het bijzonder bij de jongeren, het geloof in het socialisme hadden verloren en daar geen toekomst meer in zagen.

De heer A. W. Abspoel bij zijn benoeming tot erelid van de partij.

Zo lagen de politieke kaarten toen de heer Oud met scherpe staatsmansblik het ogenblik gekomen achtte de impasse te doorbreken en aldus de mogelijkheid te openen om tot nieuwe en gezondere politieke verhoudingen te komen. In een rede tijdens de Gelderse landbouwdag van de VVD in Arnhem op 16 januari 1959 verklaarde hij met zoveel woorden: „De VVD zal niet deelnemen aan een kabinet waaraan de socialisten meedoen en stelt er prijs op, dit nu reeds aan de kiezers mee te delen, opdat zij weten wat zij aan de VVD hebben". Een gezien in het licht der latere verdere ontwikkelingen welhaast historische gebeurtenis geschiedde tijdens de liberale verkiezingscampagne 1959. Katholiek Limburg wist Oud, die in zijn toen reeds 40-jarige politieke loopbaan toch reeds zoveel beleefd had, op 20 februari van dat jaar nog een primeur te bezorgen: een stampvolle vergadering in het hart van Maastricht, in de grote foyer van het Staargebouw, gelegen vlak bij het oude Vrijthof, waar het in overgrote meerderheid katholieke Limburgse gehoor hem herhaaldelijk door krachtig applaus zijn instemming betuigde. Oud zou Oud niet geweest zijn, wanneer hij bij deze gelegenheid niet tevens in herinnering had gebracht, dat ditzelfde Maastricht eens de grote liberale voorman Thorbecke in de Kamer had gebracht.

Overwinning

De Kamerverkiezing van 12 maart 1959 bracht de VVD een nog grotere overwinning dan algemeen was verwacht. Zij sprong van 13 op 19 zetels en was daarmee tevens de derde partij in de sterkteverhoudingen geworden. Deze verkiezingsuitslag bevestigde de breuk, welke tussen de socialistische en de niet-socialistische partijen was ontstaan. Ondanks min of meer bedekte tegenwerking van de zijde der vakbeweging en van de toen nog niet zo roerige radicale stromingen in de KVP en de ARP liep de precies twee maanden in beslag nemende kabinetsformatie logischerwijze uit op 'n samenwerking van de drie confessionele partijen en de VVD, in het Kabinet-De Quay. Drs. Korthals nam als vice-minister-president en minister van Verkeer en Waterstaat zitting in dit kabinet en kreeg als VVD'ers nog naast zich mr. E. H. Toxopeus (binnenlandse zaken) en Sidney J. van den Bergh, later als zodanig opgevolgd door ir. S. H. Visser (defensie). Als liberale staatssecretarissen traden op dr. H. R. van Houten (buit. zaken) en E. G. Stijkel (verkeer en waterstaat). Het Kabinet-De Quay bleef de hele vierjarige periode aan, een prestatie welke tot dan toe van de na-oorlogse kabinetten alleen het derde Kabinet-Drees (1952—1956) had weten te leveren. Nadien zou alleen het Kabinet-De Jong, eveneens samengesteld uit ministers afkomstig uit de confessionele partijen en de VVD, hetzelfde bereiken (1967—1971).

Toen prof. Oud in januari 1959 zijn uitspraak deed dat de VVD niet in een kabinet met socialisten zou zitting nemen, werd daar door sommigen, ook in de pers, van gemaakt dat de VVD „nooit" met socialisten in een kabinet zou gaan zitten. Oud heeft tegen dit verkeerde citaat altijd geprotesteerd. Hij had met opzet het woord „niet" gebruikt en zijn verklaring kon op dat ogenblik uiteraard niet verder strekken dan de parlementaire periode waar het toen om ging. In de politiek moet men het woord „nooit" nu eenmaal heel voorzichtig zijn, al was het in dit geval alleen reeds omdat in noodgevallen (oorlogsgevaar of een constitutionele crisis) samenwerking van alle grotere partijen in een „nationaal kabinet" noodzakelijk kan zijn.

Nieuw-Links

In de Partij van de Arbeid hebben, onverschillig of zij in de oppositie was of als „regeringspartij" terugkeerde (Kabinet-Cals van 1965—1966; Kabinet-Den Uyl sedert mei 1973) steeds duidelijker de radicale elementen van „nieuw-links" het voor het zeggen gekregen. Dat was voor de gewezen minister-president dr. Drees aanleiding om na lange aarzeling het voor hem ongetwijfeld dramatische besluit te nemen, uit de Partij van de Arbeid te treden en voor zijn zoon om met een aantal andere (oud-) PvdA'ers de partij „Democratisch-Socialisten '70" op te richten. Dezelfde ontwikkeling was voor de VVD aanleiding om óók nog vóór de laatste Kamerverkiezing — die van november 1972 — officieel te verklaren dat met de „huidige" Partij van de Arbeid voor de VVD samenwerking in een kabinet niet mogelijk was. Hoe goed de kiezers dat hebben begrepen en gewaardeerd bleek uit de verkiezingsuitslag. De fractie sprong van 16 op 22 zetels, het ledental is inmiddels verdubbeld en volgens opinie-onderzoekingen zou onze aanhang alweer zover zijn toegenomen, dat de VVD thans de tweede partij van het land zou zijn.

Wanneer — om een voorbeeld te noemen — de interne verdeeldheid in de Partij van de Arbeid op een splitsing zou uitlopen, zou de mogelijkheid om met een nieuwe, gematigde socialistische partij op grond van duidelijke programafspraken tot kabinetsformatie te komen, in bepaalde omstandigheden zeker aanwezig kunnen zijn. Zoals de VVD tijdens het Kabinet-Biesheuvel ook samen met DS'70 in een kabinet heeft gezeten. Met de Partij van de Arbeid van thans is dat in de landelijke politiek, waar het gaat om grote principiële vraagstukken en om de verdediging van het vertegenwoordigende stelsel tegen uitholling en gevaarlijke experimenten, onmogelijk. En het zal voor ons ook onmogelijk moeten blijven, wil de VVD geen politieke zelfmoord plegen en grote groepen onder haar oude en nieuwe leden en kiezers teleurgesteld van zich afstoten.

Eenheid

In de jaren 1962/1963 ontstond door allerlei meest externe oorzaken een zekere onrust en tweespalt in de partij, waardoor bij de Kamerverkiezing van 1963 de helft van de winst van 1959 (drie van de zes gewonnen zetels) verloren ging. De les uit het verleden is duidelijk: toen de partij een eenheid met grote stootkracht vormde en zich duidelijk uitsprak, was haar succes spectaculair (1959 en 1972); toen die eenheid bedreigd werd en twijfel over haar koers ontstond, moest onnodig terrein worden prijs gegeven, dat thans gelukkig dank zij mede de goede samenwerking in de partijtop (mevrouw Van Someren - Wiegel - Van Riel) meer dan ruimschoots is teruggewonnen. Zo zal het moeten blijven en worden voortgezet.

A. W. ABSPOEL

Aandacht voor de regionale problemen

Van vijf naar elf raadszetels, een enorm succes

VVD spreekt aan in Den Helder

Als volgende maand de nieuwe gemeenteraad van Den Helder wordt beëdigd, zullen elf van de 33 zetels daarin worden ingenomen door VVD-ers. Dat zijn er liefst zes meer dan in de vorige raadsperiode. De conclusie ligt voor de hand: de Helderse VVD heeft het 29 mei bij de gemeenteraadsverkiezingen voortreffelijk gedaan. Niet zó verwonderlijk naar het lijkt in een stad die voor 70 procent afhankelijk is van de marine en daarom — zeker onder het huidige landelijke beknibbelbeleid wat de defensie aangaat — sterk naar de VVD zal neigen. Toch heeft zich bij de raadsverkiezingen het merkwaardige feit voorgedaan dat juist de kiezers van de twee speciaal voor de marine varende stembureaus het volkomen hebben laten afweten. Mevrouw A. Kingma-Voorthuysen, VVD-lijsttrekster in Den Helder en zo goed als zeker toekomstig wethoudster, zegt dat bij de kamerverkiezingen in november '72 de opkomst bij die stembureaus juist ruim boven het gemiddelde lag. „Maar" voegt ze er aan toe „vergeet niet dat in die varende stembureaus voornamelijk jong marinepersoneel zijn stem uitbrengt. De overgrote meerderheid woont buiten de gemeente en draait hier alleen zijn diensten. Een kwestie van niet-betrokkenheid bij en ongeïnteresseerdheid in het wel en wee van Den Helder. Daaruit is een opkomstpercentage van tien bij de gemeenteraadsverkiezingen dan wel te verklaren". Overigens verwacht ze dat daarin wel verbetering zal komen nu marinemensen van 21 jaar zelfstandig in de gemeente mogen gaan wonen. Het Helderse succes was dus niet een zuiver marine-effect. Het mag wat mevrouw Kingma aangaat rustig op het conto van de oude (toen nog vijf mans-raadsfractie) worden geschreven. De winst werd plaatselijk ook bevorderd door het uiteenvallen van het christelijke partijen-blok. „Het gescheiden optrekken van de protestants-christelijken heeft ons twee zetels opgeleverd", zegt mevrouw Kingma. De Helderse VVD heeft van de confessionele aanhang een fors deel overgenomen, wat wordt weerspiegeld in de nieuwe samenstelling van de raad, waarin vier VVD-ers katholiek zijn.

Kritisch

Mevrouw Kingma: „De vorige fracties bestonden goeddeels uit marinemensen. Maar bij de laatste verkiezingen hadden we een goed gedifferentieerde lijst, waarin alle maatschappelijke ge-

J. E. van Geenhuizen, raadslid

ledingen zichzelf konden terugvinden. We hebben ons in de afgelopen vier jaar in de raad bovendien kritisch opgesteld in zaken die de bevolking nogal aanspraken". Vice-voorzitter H. M. Schouwenaar: „Je kon tijdens de verkiezingscampagne merken dat die opstelling bij de bevolking goed is overgekomen. Onze kritische en positieve houding is kennelijk gewaardeerd". Die campagne was voor een goed deel ook gericht op de jeugd die — naar enquêtes op middelbare scholen uitwezen — in Den Helder opmerkelijk VVD-gezind bleek. Mevrouw Frijdal, — afdelingssecretaresse: „Alle nieuwe kiezers hebben zo'n 18 plus-boekje gekregen en degenen die tussen verkiezingen voor staten en raad kiesgerechtigd werden, hebben het op hun verjaardag toegestuurd gekregen". Ook in de typische vissersbuurt, waarin de VVD slecht vertegenwoordigd was, liet de afdeling zich zien. Propaganda-secretaris en nieuw gekozen raadslid A. Witte: „Het werd op prijs gesteld dat we er ons gezicht toonden. We zijn in die buurt ook vooruitgegaan".

Goed geïnformeerd

Mevrouw Kingma vertelt dat de Helderse VVD-fractie, waarvan zij al meer dan tien jaar deel uitmaakt en die ze als fractievoorzitter vele jaren heeft geleid, duidelijk heeft laten merken dat ze aan de behandeling van enkele problemen meer heeft gedaan dan de andere fracties, die naar haar mening ook minder gehalte bezaten. Raadslid J. van Geenhuizen, kandidaat voor het fractievoorzitterschap: „We waren goed geïnformeerd en hebben daarvan ook blijk gegeven". De Raad kreeg twee ingrijpende zaken te behandelen. Onder meer het plan Drooghe Weert, waarbij de wethouder van stadsontwikkeling z.i. te cijfermatig te werk gegaan is. „We moesten in tien jaar tijd 30.000 inwoners plaatsen. Omdat we al wat inzicht in de plannen van defensie hier hadden, was dat naar onze mening een veel te optimistische berekening. We zijn de plannen gaan aanvechten. Het gaat er ons niet om een bepaald aantal mensen in de stad te stoppen, maar we streven er naar dat de natuurlijke groei kan worden opgevangen". Dan waren er de plannen om het stadscentrum interessanter te maken voor de regio. Daarvoor zou onder meer het nabij het station gelegen Julianaplein bebouwd moeten worden als winkelplein. Van Geenhuizen: „We hebben dat aangevochten als een stedebouwkundige hobby die té kostbaar zou worden. Als we nu toch aan stadsreconstructie gaan doen en plannen ontwerpen ten bedrage van 75 miljoen met het wonen als centrale functie, dan is het onzinnig vier miljoen — volgens de prijs van dit jaar — neer te tellen voor een winkelplein, terwijl de winkelstand het hier toch al niet makkelijk heeft".

Kwetsbaar

Den Helder is door zijn afhankelijkheid van de marine een kwetsbare gemeente, vooral nu er rond de nationale defensieplannen nog een waas van geheimzinnigheid hangt. Met meer dan gewone belangstelling zal Den Helder die plannen dan ook volgen. De stad zou die kwetsbaarheid graag wat willen verminderen door het scheppen van andere werkgelegenheid. Het is snel aan het interen op zijn 61.000 inwoners. Een oorzaak van de terugloop in de bevolking is ondermeer het zeer grote aantal afgestudeerde middelbare scholieren dat de stad moet verlaten omdat ze in het vak van hun keuze in Den Helder niet aan de slag kunnen.

De overheid wil een zeehaven op het Balgzand die voor de stad erg veel voordeel kan bieden en haar eenzijdige structuur wat zou kunnen veranderen. Milieucritici hebben zich evenwel tegen die plannen gekeerd, omdat de komst van de haven een stukje natuur (dat veel broedvogels aantrekt) in gevaar zou brengen. De overheid heeft nu een vooronderzoek gelast naar de vraag „of er een onderzoek zou kunnen worden ingesteld naar de aanleg van zo'n haven ter plaatse". „Een zaak die nog wel zo'n jaar of drie kan slepen" klagen de Helderse VVD-ers. De VVD wil volgens de beloften in haar verkiezingsprogram streven naar uitbreiding van visserij en aanverwante bedrijven (visconserven en fileerbedrijven), meer overheidsvestigingen, uitbreiding van de werkgelegenheid in de verzorgende sector en stimulering van het toerisme. Van Geenhuizen: „Industrieën in de fijn-mechanische en fijn-elektronische sector, daar zitten we hier om te springen. We hebben een geweldig aanbod aan administratief en geschoold technisch personeel dat op 50-jarige leeftijd bij de marine vrijkomt".

Mevr. A. A. Kingma—Voorthuysen, lijsttrekster in Den Helder

Stuwkracht

Het grote verkiezingssucces zal de wensen van de VVD in Den Helder op raadsniveau aanmerkelijk meer stuwkracht geven. Zij verheugt zich in het bezit van een burgemeester van liberale huize (Mr. A. P. J. van Brugge kwam van Delfzijl naar Noord Hollands uiterste noorden en heeft zich daar een burgervade getoond, waarmee in elk geval d plaatselijke VVD zeer conten is.

Zó overmoedig was een van d VVD'ers ter plaatse door de zetel winst geworden, dat hij zich lie ontvallen „wel tweede VVD-wet houder te willen worden". Ee opmerking die in PvdA-kringe hard aankwam. „Nooit met twe VVD-ers in een college van drie aldus de PvdA-wethouder. He zal bij één VVD-wethouder (me vrouw Kingma) blijven. Raadsli Van Geenhuizen verwacht dat d VVD de komende raadsperiod veel confessionelen met zich za meekrijgen. Gezamelijk kome VVD en confessionelen aan ee meerderheid. „Ik heb er het vo ste vertrouwen in dat we he grootste deel van onze doelste lingen zullen realiseren", zegt hij

Modern, zo'n losbladig handboek!

Tevens nuttig en praktisch, want u hebt altijd de juiste feiten en gegevens bij de hand door de snelle mogelijkheid van aanpassing.

In het Handboek VVD zijn opgenomen:
- Het beginselprogramma.
- Adressen van partij- en aanverwante organen.
- Statuten en reglementen.

De losbladigheid geeft u de verzekering, dat u op de hoogte blijft van wijzigingen en eventuele nieuwe opvattingen.

Handboek VVD

in band, kost ƒ 15,—. De supplementen worden berekend tegen 20 cent per pagina. Voor uw bestelling kunt u gebruik maken van onderstaande bestelstrook.

UITGEVERIJ KLUWER BV
ANTWOORDNUMMER 7
DEVENTER

Bestelstrook In open envelop zonder postzegel zenden aan: Uitgeverij Kluwer bv, Antwoordnummer 7, Deventer.

Ondergetekende wenst te ontvangen:
rechtstreeks/via de boekhandel *

..... ex. (90E0042007) **Handboek VVD** à ƒ 15.— (incl. OB en excl. verzendkosten) met een abonnement op de supplementen tot wederopzegging.

Naam: ..... Functie: .....

Straat: ..... Gironummer: .....

Woonplaats: ..... Datum: .....

Handtekening: .....

* Doorhalen wat niet van toepassing is. **vd.**

Mr. A. A. Land overleden

Vorige week vrijdag is in Amersfoort plotseling overleden de heer mr. A. A. Land, onder meer oud-wethouder van die gemeente. De heer Land, die ook op landelijk niveau zeer actief geweest is in onze partij, werd 62 jaar.

Van 1947 tot 1950 was mr. Land landelijk secretaris van de Partij van de Vrijheid, waaruit zoals bekend de VVD is ontstaan. Van 1957 tot 1960 was hij voorzitter van de VVD-afdeling Amersfoort, van 1958 tot 1971 lid van de gemeenteraad (eerst acht jaar als fractievoorzitter, daarna als wethouder van onderwijs en volksgezondheid). Van 1970 tot zijn overlijden was de heer Land lid van Provinciale Staten van Utrecht.

De heer Land was ook een be kende in militaire kringen. I 1941 nam hij in Canada diens als reserve-officier, later werd hi tijdens de oorlog in Engelan aangesteld bij de afdeling Mili tair Gezag. Als zodanig hield hi zich direct na de bevrijding bezi met de civiele zaken in Braban en Limburg. Hij was verbonde aan de staf van prins Bernhar en verliet de militaire dienst i 1947 als chef-staf van de Inspec teur der Nederlandse strijdkrach ten.

De overledene had een grot belangstelling voor de (liberale politiek en was een man voora van de grote lijnen. Zijn vel vrienden bewaren de beste herin nering aan zijn amicale persoon lijkheid.

door onze redacteur buitenland

Fords eerste probleem: Cyprus

Gerald Ford heeft het presidentschap van de Verenigde Staten niet in een gemakkelijke tijd op zich genomen. Het is trouwens zeer de vraag of zo'n tijd wel bestaat. Op binnenlands gebied is het de economie die grote aandacht vraagt en op het gebied van de buitenlandse politiek is het de situatie rond Cyprus die de nieuwe president de nodige hoofdbrekens zal bezorgen. Zijn eerste optreden was vertrouwenwekkend. Ditmaal geen grootste concepten in de vorm van „doctrines" of met veel fanfare aangekondigde allesomvattende „strategieën", maar een rustig beschouwende Ford was het die de rust en ontspanning opeens weer over Washington scheen te brengen.

„Ik heb sommige ouderwetse denkbeelden," zei Ford. „Ik geloof in de fundamentele behoorlijkheid en redelijkheid van Amerika, in de integriteit van het Congres en de noodzaak voor een vrije pers". En het zijn juist deze punten waarmee de afgelopen tijd nogal los omgesprongen is, om het vriendelijk te zeggen.

Het heeft weinig zin erg lang bij het verdwijnen van president Nixon stil te staan. Mr. D. U. Stikker gaf in een vraaggesprek met het Algemeen Dagblad een goede karakteristiek van de ex-president: „Hij sprak maar steeds over het belang van Amerika, maar hij heeft ondertussen zijn eigen belang geen moment uit het oog verloren" en dit tot schade van Amerika's aanzien in de wereld.

Op het gebied van de buitenlandse politiek is er onder het bewind van Nixon het een en ander gebeurd dat met een gerust hart opzienbarend genoemd kan worden. De Amerikanen hebben zich uit Vietnam teruggetrokken, althans, de geregelde troepen van

Gerald Ford tijdens zijn rede direct na zijn installatie als de nieuwe Amerikaanse president.

de VS zijn er weg; er is een einde gemaakt aan de fictie dat China niet bestond en er zijn contacten met Moskou gelegd die zouden kunnen leiden tot enige ontspanning in de Oost-West-verhouding. Toch is het de vraag of een goede politiek op lange termijn gekenmerkt wordt door spektakel stukken. Er zal nog heel wat rustig werken achter de schermen nodig zijn om er voor te zorgen dat die politiek vruchten afwerpt. Het aanblijven van Kissinger op buitenlandse zaken waarborgt in ieder geval voorlopig een zekere continuïteit in de Amerikaanse buitenlandse politiek. En de blijkbaar onvermoeibare instigator van veel van Nixons politieke daden heeft voorlopig nog genoeg te doen om dat aanblijven te rechtvaardigen.

Het eerste probleem dat daarbij opdoemt, is ongetwijfeld de situatie in het oostelijke bekken van de Middellandse Zee. Het slechte initiatief van de Griekse generaals om de Cypriotische aartsbisschop van zijn macht te beroven is in de eerste plaats verantwoordelijk voor die situatie, maar de klaarblijkelijke Amerikaanse steun aan de Griekse junta en mogelijk aan diens plannen op Cyprus kan belangrijkere gevolgen hebben voor het Atlantische Bondgenootschap dan het verdwijnen van de te neutraal geachte aartsbisschop zou doen veronderstellen. Het Turks-Griekse conflict en vooral de anti-Amerikaanse houding van het Griekse volk en het uittreden van Griekenland uit het geïntegreerde NATO-oppercommando kunnen van ver strekkende betekenis worden voor de positie van het bondgenootschap in het zuiden van Europa. Voorlopig zijn de Cyprioten de belangrijkste slachtoffers van het geheel. De verovering van het oostelijke deel van het eiland door de Turken betekent geenszins dat de problemen zó opgelost zijn. En te vrezen valt dat de wapens nog enige tijd mee zullen spreken bij het zoeken naar die oplossing.

Gerald Ford wordt geacht een rustige, betrouwbare werker te zijn, zonder brillantie, zonder de neiging naar het spectaculaire. Het is te hopen dat hij ook een goed diplomaat is, want die eigenschap zal hij dan hard nodig hebben in deze wereld vol gevaar.

Pogingen om de problemen rond Cyprus aan de conferentietafel op te lossen zijn jammerlijk mislukt. In Genève schenen de Turken en Grieken met de Britse minister Callaghan als bemiddelaar op het punt te staan een akkoord te sluiten, toen de Turken de geboden oplossing ter elfder ure verwierpen en de strijd hervatten. Op de foto's boven en onder de Griekse en Turkse delegaties. De Cyprioten, wier president Clerides links is afgebeeld, zijn het lijdend voorwerp van dit alles. Staatsgrepen, wapengeweld en schending van overeenkomsten blijken eens te meer meer problemen op te roepen dan op te lossen.

Mr. dr. C. Berkhouwer, voorzitter van het Europese parlement en schrijver van dit artikel, tijdens een persconferentie op Schiphol na zijn bezoek aan Zuid-Amerika. Inmiddels heeft de heer Berkhouwer ook een bezoek gebracht aan Athene, om met de regering-Karamanlis te spreken over Griekenlands wens zo spoedig mogelijk een volwaardig lid van de Europese Gemeenschap te worden. Het is tekenend voor de veranderde situatie in Griekenland, dat daar de voorzitter van het Europese parlement weer met open armen wordt ontvangen. Dat is immers hetzelfde parlement, waaruit de Grieken zich onder hun kolonels-regime teruggetrokken, omdat zij anders tot uittreden gedwongen zouden zijn.

EUROPA EN LATIJNS AMERIKA

De onderhandelingen tussen de Europese Gemeenschap en meer dan 40, voornamelijk in Afrika gelegen, ontwikkelingslanden inzake een nieuwe Associatieovereenkomst (ter vervanging van de Overeenkomst van Jaoende tussen de EEG en 19 Afrikaanse landen), naderen hun hoogtepunt.

Op het eerste gezicht dus niet het meest geschikte moment om de aandacht te vragen voor de betrekkingen van de Gemeenschap met Latijns-Amerika. Toch is er een duidelijke relatie. De uitbreiding van de Gemeenschap heeft namelijk de eerste serieuze impuls gegeven voor een communautair ontwikkelingsbeleid. Om historische, culturele en zeker ook om economische redenen is het logisch in dit verband vooral aan Latijns-Amerika te denken. Latijns-Amerika heeft reeds jarenlang om een meer coherente en globale politiek van de Gemeenschap ten opzichte van dit continent gevraagd. Het resultaat is niet erg bevredigend geweest. Handelsovereenkomsten met Brazilië en Uruguay hebben slechts deeloplossingen geboden. Latijns-Amerika voelt zich verwaarloosd, en meent dat het bij Afrika wordt achtergesteld. De Gemeenschap heeft er alle belang bij thans positief op de Zuidamerikaanse verlangens te reageren. De investeringen van de Verenigde Staten nemen voortdurend af, en de culturele affiniteit en historische banden maken Europa tot een ideale partner voor Latijns-Amerika.

Dit is mij eens te meer gebleken op de eerste interparlementaire conferentie EEG/Latijns-Amerika, die ik van 15—18 juli jl. te Bogota heb mogen voorzitten. De Latijnsamerikaanse landen wezen op de ontoereikendheid van het communautaire algemene preferentiesysteem. Juist deze landen, waarvan de economische take-off net min of meer is begonnen, zouden hiervan moeten profiteren. De Gemeenschap zal door middel van een programma voor marketing research en sales-promotion de Zuid-Amerikanen moeten helpen de geboden preferenties beter te benutten. Natuurlijk waren het gastland Columbia, alsmede Brazilië, bezorgd over de situatie op de koffiemarkt, waarvan alleen middels een internationale basisovereenkomst een blijvende oplossing kan worden gevonden.

Het zal de critici van sommige Zuidamerikaanse regimes deugd doen te vernemen dat de conferentie unaniem haar vertrouwen in de rol van het parlement als uitdrukking en essentieel controleorgaan van de volkswil heeft uitgesproken. Een speciaal hoofdstuk van de slotverklaring liet zich hier ondubbelzinnig over uit: iedere aanslag op de burgerlijke en politieke rechten, waar en om welke reden ook werd krachtig veroordeeld.

Naast de commerciële en politieke aspecten van de betrekkingen tussen beide continenten werd ook uitvoerig gedebatteerd over specifieke samenwerkingsovereenkomsten. Zo werd het inschakelen van de Europese Investeringsbank bij Latijnsamerikaanse ontwikkelingsprojecten aanbevolen. Zuid-Amerika dient in staat te worden gesteld te profiteren van de kennis en ervaring van de Gemeenschap op het gebied van economische integratie, op welk gebied Latijns-Amerika tot nu toe niet altijd evenveel succes boekte. Daarnaast moeten maatregelen genomen worden om de overdracht van kennis op technologisch gebied te bevorderen. De conferentie noemde in haar slotverklaring met name octrooien en licenties. Een uitwisselingsprogramma van studenten en professoren werd eveneens aanbevolen.

WES

Terugkerende van Bogota bracht ik, als voorzitter van het Europese Parlement, een officieel bezoek aan de Nederlandse Antillen en Suriname. Eens te meer werd mij bij die gelegenheid duidelijk welk een sleutelpositie deze rijksdelen, zeker ook na de onafhankelijkheid, innemen als onmisbare schakel tussen enerzijds Latijns-Amerika, en anderzijds Europa. Het viel me op hoe groot de bereidheid aldaar is om ook in de toekomst een preferentiële plaats in de betrekkingen tussen de EEG en Zuid-Amerika te blijven innemen; een „place de choix" die beide landen, zowel uit historisch oogpunt als qua ligging en economische constellatie zeker terecht voor zich mogen opeisen.

Geruststellend voor Suriname is in elk geval dat na verkrijging van de zelfstandigheid bestendiging van de band met de EEG praktisch verzekerd is.

door H. P. H. Waalkens, lid van de Tweede Kamer

Landbouwproblemen zijn ingewikkeld

De problemen van de land- en tuinbouw, ten aanzien waarvan het standpunt van de VVD op pagina 1 is belicht, hebben een ingewikkelde achtergrond mede door de internationale aspecten ervan.

Het grote probleem voor boeren en tuinders op dit moment is dat de geweldige kostenexplosie niet door hogere prijzen voor de produkten kan worden goedgemaakt. Integendeel, in een aantal sectoren zijn door bijzondere omstandigheden de prijzen ver ingezakt t.o.v. het vorige jaar.

De vleesproducenten zijn er op dit moment het beroerdst aan toe. Door de plotseling gegroeide vleesberg moeten zij hun slachtrijpe varkens en runderen beduidend beneden de kostprijs verkopen. Het is na de Tweede Wereldoorlog nog niet voorgekomen, dat er zo'n belangrijke inkomensdaling in de gehele land- en tuinbouw plaatsvond.

Zoals gezegd is de hoofdzaak thans de kostenontwikkeling. Naast een algemeen kostenverhogend effect vanwege de inflatie, worden land- en tuinbouw nog in het bijzonder getroffen door een sterke stijging van de prijzen der produktiemiddelen als machines, kunstmest, bestrijdingsmiddelen e.d. en voorts door de hoge energiekosten met name in de tuinbouw.

Ten overvloede komt daar nog bij dat ook de prijzen van te importeren veevoedergrondstoffen uit Amerika sterk omhoog zijn gegaan wegens een slechte oogst in 1973 en niet al te beste vooruitzichten voor de oogst 1974.

Tegenover de kostenkant staan de produktenprijzen, die van oudsher — althans in de vorm, waarin ze de bedrijven verlaten relatief laag zijn. De hoofdoorzaak hiervan is, dat de markt voor landbouwprodukten — en ook de wereldmarkt daarin — in feite een overschottenmarkt was en veelal nog is. Door de ondernemingsgewijze produktie, alsmede door wisselende oogsten kan de totale produktie nu eenmaal niet worden geplanned zoals in de industrie. Het gevolg is dat er vrijwel altijd een teveel op de markt komt, waardoor de prijs relatief laag is. Deze situatie heeft met zich gebracht dat sinds jaar en dag in vrijwel alle landen ter wereld door de regeringen beschermende maatregelen voor de eigen landbouw worden genomen.

Enerzijds om de producenten enigszins te beschermen tegen het lage niveau van de wereldmarkt anderzijds om de consument te behoeden voor een te duur eindprodukt in het voedselpakket.

Prijzensysteem

In de huidige situatie is Nederland als lid van de EEG onderhevig aan de daarin gevoerde landbouwpolitiek. Sinds geruime tijd wordt niet meer zoals vroeger gewerkt met garantieprijzen, maar met richt-, interventie- en referentieprijzen, waarbij het toch de markt is waar de uiteindelijke prijs tot stand komt. Het is niet algemeen bekend dat dit prijzensysteem slechts geldt voor een beperkt aantal produkten. Het zijn de zogenaamde marktordeningsprodukten. De belangrijkste daarvan zijn melk, vlees, granen en suikerbieten. Voor een groot aantal andere gewassen zoals aardappelen, zaden, en tuinbouwprodukten geldt geen of nauwelijks enige bemoeiing. Daarom geldt onder alle omstandigheden de kwestie van vraag en aanbod en dus de vrije prijsvorming.

Voor de marktordeningsprodukten werkt het systeem in grote trekken zo, dat t.a.v. de richtprijzen de overheid eventueel door speciale maatregelen (subsidies, premies, heffingen) en reguleren van de im- en export de markt kan beïnvloeden om zodoende in de buurt van de richtprijs te komen. Het interventiesysteem biedt de mogelijkheid dat de overheid desgewenst produkten de import uit niet EEG-veelal gebeurt bij boter, hetwelk op de vrije markt geregeld beduidend onder de vastgestelde interventieprijs blijft. Bij daling der prijzen tot het referentiepeil kan bijvoorbeeld voor tuinbouwprodukten de import uit niet EEG-landen verminderd worden hetgeen echter zelden gebeurt. De genoemde prijssystemen geven dus eigenlijk alleen maar een basis in de markt.

Zo bezien is dit overheidsbeleid nog niet ingewikkeld, temeer als men bedenkt dat het gehele EEG-gebied één open markt is voor al zijn producenten. Mooi overzienbaar zonder grensbelemmeringen tussen de lidstaten waarmee we vóór de totstandkoming van de EEG zoveel problemen hebben gehad. Deze vrije grote EEG-markt is voor Nederland met zijn zeer grote export van agrarische produkten van essentiële betekenis. Daarom zou een volledig faillissement van de EEG-landbouwpolitiek en een terugvallen op nationale landbouwpolotiek in de negen lidstaten voor de Nederlandse land- en tuinbouw een complete ramp zijn.

Dat Europese landbouwpolitiek wél gecompliceerd en wel haast onoverzienbaar is, komt omdat er een flink ander aantal aspecten in het beleid verweven zitten. Om te beginnen de monetaire situatie. De EEG kent de zogenaamde Eurodollar — ook wel groene dollar — die in een bepaalde verhouding staat (stond) tot de Amerikaanse dollar. Het is een rekeneenheid waarin het handelsverkeer tussen de lidstaten wordt afgerekend.

Re- en devaluaties van de munteenheden der lidstaten alsook die van de Amerikaanse dollar hebben de vaste basis omver gegooid en het is derhalve uiterst moeilijk om het financiële effect van het landbouwbeleid in ieder der lidstaten gelijk te doen zijn. Vandaar ook dat in 1973 na de revaluatie der Nederlandse gulden door onze regering tijdelijk een compensatie middels de btw aan de landbouw is gegeven. Door de waardevermeerdering van de gulden ontving de exporteur/producent immers minder guldens dan voorheen uit het ontvangende land.

Een geheel ander aspect waarmee in de landbouwpolitiek rekening moet worden gehouden is de situatie van bepaalde produkten op de wereldmarkt en in het handelsverkeer. Het door een prijspolitiek bevorderen van produktie, waarvan op de wereldmarkt een groot overschot is, heeft als uitgangspunt voor het landbouwbeleid uiteraard weinig. zin. Voorts is er nog het feit, dat de EEG associatie-verdragen heeft gesloten met de vroegere koloniale gebieden van de negen lidstaten, die daardoor een voorkeursbehandeling genieten bij hun (agrarische) export naar de EEG.

Ontwikkelingslanden

Dan is er het vraagstuk van de ontwikkelingslanden, die kansen moeten behouden of verkrijgen

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

Achterstallige KNIL-salarissen

Enige maanden geleden hebben wij een aantal ingezonden stukken geplaatst van oud-KNIL-militairen, die (nogmaals) aandacht vroegen voor hun strijd om alsnog salaris te krijgen over de periode die zij in Japanse krijgsgevangenschap doorbrachten. De belofte het VVD-standpunt in deze kenbaar te maken wordt hierbij door ons Tweede-Kamerlid de heer mr. H. E. Koning ingelost.

Nog steeds vragen gewezen KNIL-militairen om betaling van hun salarissen over de tijd dat zij buiten hun wil hun functie niet konden uitoefenen wegens verblijf in gevangen- en interneringskampen.

De luitenant-goeverneur-generaal van Nederlands-Indië heeft in 1946 bepaald dat de achterstallige salarissen van ambtenaren (en dus ook van het KNIL-personeel) niet zouden worden uitbetaald. Hij voerde daarvoor twee redenen aan:

1. Nederlands-Indië was na de oorlog een zeer verarmde samenleving. Het produktieproces was 3½ jaar onderbroken geweest, het produktieapparaat was geheel ontwricht. Er was geen geld om te betalen.

2. Het stond in 1945 vast dat particuliere werknemers geen betaling van loon konden eisen over de bezettingsperiode, gedurende welke de overeengekomen arbeid immers niet was verricht. Voor de ambtenaren was een dergelijke uitdrukkelijke bepaling niet aanwijsbaar, maar betaling van deze mensen zou een onaanvaardbare discriminatie hebben geschapen tussen de particuliere werknemer en de overheidsdienaren.

De regering van Nederlands-Indië heeft ambtenaren en anderen dus over een kam geschoren.

Krachtens de ter Ronde Tafel Conferentie aanvaarde overeenkomsten is de verplichting tot uitvoering van de rehabilitatieregelingen bij de soevereiniteitsoverdracht op de regering van Indonesië overgegaan. Deze regering heeft zich echter op het standpunt gesteld dat zij tot de nakoming van deze verplichting niet gehouden is, voorzover deze haar budget belast.

De KNIL-militairen stelden zich op het (ten dele emotioneel bepaalde) standpunt dat zij in Nederland voor het KNIL hebben getekend, voor Nederland en voor de Nederlanders hebben gevochten en geleden en dat Den Haag hen daarom alsnog moet betalen.

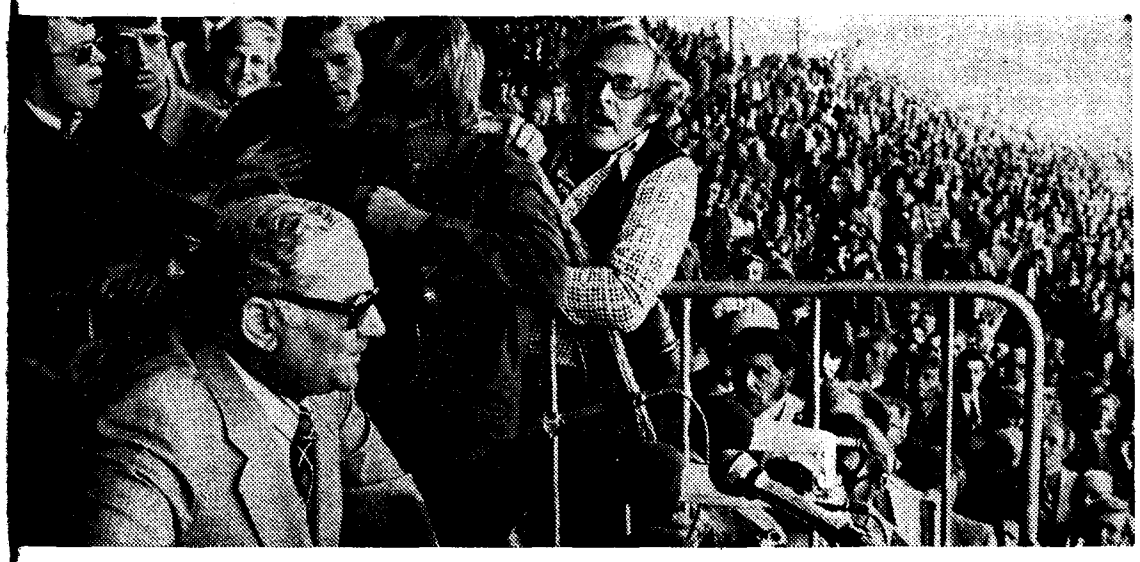
Op grond van de RTC-overeenkomsten heeft de Nederlandse regering steeds geweigerd te betalen. Zij verwijst naar de regering in Djakarta.

Processen

Er zijn in Nederland verschillende processen gevoerd om betaling van de salarissen af te dwingen, echter zonder resultaat. In het arrest van het gerechtshof te 's-Gravenhage van 8 december 1955 in de „zaak-Poldermans" is de eis tot betaling van ambtenaren over de periode 1 mei 1942 tot 1 augustus 1945 niet ontvankelijk verklaard. In cassatie heeft de Hoge Raad deze niet-ontvankelijkheid bevestigd (arrest van 15 juni 1956). Wel komt in het arrest van het Hof de overweging voor dat op de vroegere Indische regering de verplichting jegens eiser rustte tot doorbetaling van diens salaris over het tijdvak van 1 mei 1942 tot 1 augustus 1945. Het Hof erkende daarmee het bestaan van een schuld jegens eiser; de Hoge Raad liet het bestaan van die schuld echter in het midden. De H. R. achtte om tot verwerping van het cassatieberoep (en daarmee tot bevestiging van het oordeel van het Hof) te kunnen geraken, een beslissing over de vraag of het bedoelde salaris verschuldigd zou zijn, niet van belang.

Bij vonnis van de arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage van 17 juni 1957 werd aan de heer Van der Klauw zijn vordering, welke was gegrond op de stelling dat Nederland op grond van de Garantiewet Militairen KNIL verplicht was hem salaris over de bezettingsperiode te betalen, ontzegd. Tegen deze uitspraak werd door de heer van de Klauw hoger beroep aangetekend, dat echter enige tijd later werd ingetrokken, waardoor de afwijzende beslissing kracht van gewijsde heeft gekregen.

Anderen leiden een betalingsverplichting van de regering af uit het feit dat de Indische begroting de goedkeuring van de Kroon behoefde. Op die begroting ontbrak steeds de post soldijen uit gevangenschap. Degenen die dit stellen vergeten echter dat

inister Van der Stee van Landbouw probeert zich, tijdens de protestvergadering van de boeren in het rechtse Stadion Galgewaard, verstaanbaar te maken ondanks de vele interrupties.

ist op het gebied van de handel agrarische produkten.

Tenslotte zijn er dan nog de langen van alle niet bij de EG aangesloten landen, waarder het Oostblok, Amerika, Canada enz. die zich bij het sluiten n handelsakkoorden meestal op rarisch gebied niet onbetuigd ten.

En zo tekent zich dus inderad toch een ingewikkeld paoon af waarmee bij de opzet en uitvoering van de EEG-landouwpolitiek rekening moet worn gehouden. Het gehele terrein t vol met repercussiedreiging allerlei consequenties bij het palen van de beleidsdaden.

Rest dan nog te vermelden dat negen lidstaten van de EEG t onderling meestal erg moeik eens worden over belangrijke slissingen, omdat iedere landuwminister vanzelfsprekend de volgen ervan in het oog houdt or zijn eigen producenten en nsumenten, alsmede voor zijn gen nationale handelsbalans. t het bovenstaande kan worden concludeerd dat bij het vastellen van het niveau van bijorbeeld de richt- en interventieprijzen altijd wordt gebalanceerd tussen wat eigenlijk zou moeten en wat eigenlijk niet kan en wat men eigenlijk niet wil. In het licht van het voorgaande is het niet verwonderlijk dat boeren en tuinders het geloof aan een redelijk inkomen in de toekomst beginnen te verliezen en goede oplossingen in het ingewikkelde patroon niet zien zitten.

Met alle begrip voor de problemen waarmee de Europese ministerraad te maken heeft gehad moet toch gezegd worden, dat prijsvaststelling de laatste jaren bepaald onbevredigend is geweest. Er is te weinig rekening gehouden met gevolgen van de alom optredende inflatie, terwijl bij de vaststelling der prijzen in het voorjaar van 1974 de gevolgen van de oliecrisis en grondstoffenschaarste niet of nauwelijks zijn verwerkt.

De Europese Commissie — het voorbereidend en uitvoerend orgaan onder leiding van de Nederlandse commissaris Lardinois — heeft zo zijn eigen opvattingen over de kostenelementen in de verschillende lidstaten. De Commissie wijkt daarbij nogal eens af van de bevindingen van de gezamenlijke Europese landbouworganisaties, verenigd in het COPA. Op grond van de kostenontwikkeling vroeg het COPA voor 1974 een prijsverhoging van gemiddeld 12½ pct. Het is 8½ pct. geworden. Deze 4 pct. verschil is thans het grote strijdpunt.

Lardinois heeft onlangs gezegd geen mogelijkheden te zien tot verhoging van het prijsniveau en adviseert de regeringen om zonodig nationaal aanvullende maatregelen te treffen. De Franse en Belgische regeringen hebben dit al gedaan echter op een zodanige wijze, dat ze het Europese landbouwbeleid doorkruisen. Lardinois reist stad en land af om ze daarvan weer af te krijgen. Dat is o.i. ook bepaald noodzakelijk omdat nationale aanvullende maatregelen die op de produktie zijn gericht het gezamenlijke EEG-beleid ondermijnen. Het drijft ook de concurrentiepositie van de producenten der verschillende landen nog meer uit elkaar dan nu al het geval is door o.a. verschillen in de fiscale regimes.

De Nederlandse landbouworganisaties hebben na de Brusselse prijsverhoging met 8½ pct. hun ongenoegen niet onder stoelen en banken gestoken. Zij hebben daarom reeds enkele maanden geleden een wensenpakket aan regering en parlement doen toekomen, waarmee naar zij hopen bij de Rijksbegroting rekening zal worden gehouden. In dit pakket zitten als voornaamste punten een btw-regeling een aanvaardbare procedure t.a.v. de energiekostenontwikkeling in de tuinbouw en een aantal fiscale maatregelen. De landbouw bepleit een btw-regeling omdat daarin de beste mogelijkheid aanwezig is om het boeren en tuindersinkomen direct te kunnen verhogen.

De landbouw heeft nl. een speciale btw-regeling. Daarbij wordt er van uitgegaan, dat de btw, die door de boer betaald wordt op machines en produktiemiddelen ongeveer gelijk is aan de btw, die ontvangen wordt bij de aflevering der produkten. Er wordt derhalve geen btw afgedragen aan de schatkist. Een verhoging van het btw-percentage op de produkten werkt daardoor inkomensverhogend. Het voordeel van een dergelijke btw-regeling is, dat ze niet marktverstorend werkt en dus past in het EEG-beleid, terwijl het voorts nauwelijks invloed heeft op de consumentenprijs van het eindprodukt.

Actiecommité's

Op de demonstratieve bijeenkomst in het stadion te Utrecht — met de toepasselijke naam „Galgenwaard" — hebben de organisaties samen met de actiecomités de bovengenoemde wensenlijst nog aangevuld met de eis van 4 pct. prijsverhoging via Brussel. De Nederlandse regering heeft inmiddels het initiatief daartoe genomen door een vervroegde ministerraad van de EEG aan te vragen.

Wij zijn er echter allerminst gerust op, dat er een voldoende tussentijdse prijsaanpassing uit de bus zal komen. Lardinois zegt daartoe nauwelijks mogelijkheden te zien, omdat in de zuidelijke partnerlanden de oogst achter de rug is en de produkten reeds verkocht zijn. Mede daarom wordt er door de landbouworganisaties en de actiegroepen zulk een grote druk op de Nederlandse regering uitgeoefend om nationale steunmaatregelen voor de inkomensontwikkeling in de land- en tuinbouw op korte termijn.

Het is een goede zaak, dat de organisaties en de actiegroepen het t.a.v. het beleid op korte termijn weer eens zijn geworden. Wij vinden dat een goede zaak omdat verdeeldheid leidt tot het opbieden tegen elkaar van wensen en eisen waardoor een gesprekspartner als de overheid, die uiteindelijk moet beslissen, veel gemakkelijker zijn eigen weg kan volgen.

Uit de berichtgeving via pers, radio en tv over de actiegroepen van boeren en tuinders en over de stemming onder hen heeft het publiek de indruk gekregen, dat de actiegroepen de leiders van hun organisaties mede verantwoordelijk stellen van het falende landbouwbeleid. In zekere zin heeft dat een kern van waarheid. Wat is nl. het geval.

Ongeveer 70 pct. van de agrariers is georganiseerd in één van de drie zogenaamde „standsorganisaties", nl. het Koninklijk Ned. Landbouw Comité (KNLC), de KNBTB en de CBT, resp. de katholieke en christelijke boeren- en tuindersbonden. Deze drie organisaties vormen samen met de drie werknemersorganisaties het publiekrechtelijk orgaan het Landbouwschap. De bovengenoemde drie standsorganisaties zijn er voor de directe belangenbehartiging van hun leden. Het zijn derhalve „strijd"organisaties.

Met de mogelijkheid van inbreng van de leden via afdelingen en via de provinciale organisaties bepalen zij stuk voor stuk hun landelijk beleid.

Sinds enkele jaren werken zij in een samenwerkingsverband toe naar één gezamenlijk standpunt vóór zij de materie in het landbouwschap brengen. Dit Landbouwschap is zoals gezegd publiekrechtelijk en heeft mede daardoor naast de belangenbehartiging van de agrarische bedrijfstak in al zijn geledingen ook een stuk verantwoordelijkheid t.a.v. algemeen maatschappelijke belangen. Daarmee is het Landbouwschap derhalve geen pure strijdorganisatie meer.

Het op bovenvermelde wijze georganiseerde landbouwbedrijfsleven is zo werkend tot de conclusie gekomen, dat het middels het Landbouwschap een sterkere positie in het overleg met de overheid heeft dan door een gescheiden optreden. De overheid van haar kant — ook vorige regeringen — heeft het Landbouwschap in de bovenomschreven positie als gesprekspartner erkend. Zo is er bijvoorbeeld sinds vele jaren een maandelijks overleg tussen de minister van Landbouw en het Dagelijks Bestuur van het Landbouwschap.

Het zal wel duidelijk zijn dat in dit overleg een belangrijk deel van de Nederlandse landbouwkoek gebakken wordt en ook is het voor de hand liggend dat daardoor de rol van het parlement op het stuk van de landbouwpolitiek nogal is gereduceerd.

Nu is het bepaald niet zo, dat het Landbouwschap altijd en in alles zijn zin heeft gekregen ondanks het feit, dat wensen en eisen geplaatst werden tegen de achtergrond van het algemeen maatschappelijk belang. Dat is ook niet zo verwonderlijk omdat zowel de regering als het Landbouwschap ieder hun eigen verantwoordelijkheid hebben. Vaker niet dan wel heeft het schap volledig zijn zin gekregen. Het heeft zich vaak moeten neerleggen bij overheidsbeslissingen.

Verklaarbaar

Als echter het Bestuur van het Landbouwschap, hard of zacht protesterend bij negatieve beslissingen, toch op dezelfde weg blijft (wel moet blijven) voortgaan, dan is het niet verwonderlijk dat de boer of tuinder in het veld hen mede verantwoordelijk stelt voor het gevoerde beleid. En als dat beleid dan op een bepaald moment in schier alle bedrijfssectoren leidt tot forse inkomensdalingen, die nergens compensatie vinden zoals bij de loon- en salaristrekkenden, dan zijn de protesten van de leden tegen hun leiders wel wat verklaarbaar.

Of de bezwaren tegen de leiders in alle opzichten terecht zijn, valt sterk te betwijfelen in het licht van het vele goede dat ook tot stand kwam en nog steeds komt. Overigens is het ook hierbij nog steeds zo, dat men gemakkelijker iemand met een opdracht kan opzadelen, dan hem zelf tot een goed eind te brengen!

Hoe dan ook, de georganiseerde landbouw zal zich in de komende tijd moeten (her-) bezinnen op de methodiek, die ze in de toekomst wil gaan volgen om de alleszins gerechtvaardigde eisen en wensen gerealiseerd te krijgen zowel in de EEG als in nationaal verband.

Het valt te hopen dat de bestuurderen en de leden alsook de actiegroepen het samen eens worden over die toekomstige strategie, waarbij het georganiseerde landbouwbedrijfsleven een aanvaardbare gesprekspartner kan blijven voor de verschillende overheden.

---

n begroting een maximumgrens or de overheidsuitgaven aaneft. Daaruit vloeit echter niét verplichting dat de regering k tot dat maximum moet gaan. en betalingsplicht van het Nerlands-Indische Gouvernement n hieruit niet worden afgeleid, k al zou de Kroon de post op begroting hebben opgevoerd.

ormeel en moreel

Formeel is de zaak van de NIL-militairen dus zwak. Het is vraag of ze dat moreel ook is. bals gezegd streefde de regering n Nederlands-Indië naar gelijbehandeling van ambtenaren anderen in deze aangelegenid. Daardoor zijn helaas andere gelijkheden gecreëerd. Aan benalde groepen is het gederfde laris na de oorlog wel ten volle tgekeerd, zo aan de leden van Koninklijke Marine die evens het KNIL-personeel in Japankrijgsgevangenschap zijn geeest, en aan de KNIL-officieren e Colditz-groep) die de oorlogsren in Duitse krijgsgevangenhap doorbrachten.

Daar staat dan weer tegenover dat de Nederlandse regering veel geld, ook formeel onverplicht, aan gerepatrieerden ten koste heeft gelegd en tienduizenden maatschappelijk weer op de been heeft geholpen. Zo heeft de regering de reiskosten naar Nederland voor haar rekening genomen en heeft zij voorzieningen inzake vrije geneeskundige behandeling en huisvesting getroffen. Ook mag worden gewezen op de verplichtingen die de Staat der Nederlanden krachtens de Garantiewet Militairen KNIL en de Toeslagwet Indonesische Pensioenen 1956 op zich heeft genomen. De Garantiewet schiep onder andere waarborgen t.a.v. de pensioenen (salarisaanspraken werden niet gegarandeerd). Het gewicht van de pensioengaranties trad in volle omvang aan het licht toen Indonesië in de periode 1956—1958 zijn betalingsverplichtingen niet meer nakwam. De Toeslagwet bracht de Indonesische pensioenen globaal op Nederlands peil. In feite onverplicht zijn de Indonesische pensioenen in 1963 „welvaartsvast" gemaakt.

„Back-pay" zal zo men daartoe mocht besluiten, in verband met de noodzakelijke verrekening met andere uitkeringen een moeilijk uitvoerbare zaak zijn. Tevens zou door uitbetaling de kloof tussen ambtenaren en niet-ambtenaren zeer worden verwijd, iets wat men in Nederlands-Indië in 1946 poogde te vermijden.

Betaling alleen aan het KNIL-personeel en niet aan burgerambtenaren is natuurlijk helemaal onmogelijk.

Nadat de juridische weg was doodgelopen heeft men zich gericht tot de Commissie voor de Verzoekschriften. Deze Commissie heeft het morele recht op uitbetaling van salaris erkend. De Kamer heeft deze conclusie aanvaard.

De regering erkent het morele recht op uitbetaling van het salaris niet. Zij is van mening dat het geheel van de door de Nederlands-Indische regering getroffen maatregelen in de gegeven omstandigheden, vermeerderd met hetgeen Nederland daaraan nog heeft toegevoegd, juist en billijk was. Voor haar is de zaak gesloten. De Kamer heeft zich bij het standpunt van de regering neergelegd.

VV vrouwen D

De positie van de huisarts II

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

door mevrouw mr. E. Veder-Smit, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

In een vorig nummer van Vrijheid en Democratie (26 april 1974) bracht ik verslag uit over de resultaten van een enquête onder de vrouwen in de VVD over de gezondheidszorg door en rond de huisarts. Deze resultaten konden worden geput uit de beantwoording van een vragenlijst, welke in het najaar van 1973 in de vrouwengroepen in de VVD was behandeld.

De vrouwengroepen hebben zich zó intensief in dit onderwerp verdiept, dat er veel materiaal uit te voorschijn is gekomen. Daarom wil ik graag in een tweede artikel nog wat meer van dat materiaal aan de lezers voorleggen. Graag wil ik daarbij mijn dank uitspreken aan de fractiestagiaires, de heren L. Hermans en T. Verboom, die mij hielpen het materiaal verder te bewerken. Voor alle volledigheid wil ik ook hier vermelden dat de aantallen ingevulde vragenlijsten en de verspreiding ervan niet groot genoeg zijn om met enige zekerreid conclusies te mogen trekken. Het materiaal biedt meer een schets, van wat in de vrouwengroepen is besproken.

Groepspraktijk

Voor zover men over ervaring met een groepspraktijk kon beschikken, stonden de VVD'sters hier positief tegenover. Ook al is men duidelijk gehecht aan de band met de individuele huisarts, men wil nieuwe ontwikkelingen niet bij voorbaat afremmen.

Als voordelen van een groepspraktijk ziet men, dat deze een keuzemogelijkheid biedt uit meerdere artsen; in noodgevallen is er dan snel iemand beschikbaar. Bovendien is het voor de arts een voordeel, dat hij zich over moeilijke gevallen met collega's kan beraden. Als voorwaarde voor een groepspraktijk stelt men, dat de patiënt zijn eigen arts moet kunnen kiezen, die men als huisarts behoudt.

De groepspraktijk kan een oplossing bieden voor de overbelasting van vele huisartsen, doordat de regeling van avond- en nachtdiensten, weekends en vakanties efficiënter kan geschieden.

Een minderheid van de VVD'sters staat gereserveerd ten opzichte van de groepspraktijk, omdat men vreest telkens een andere arts te krijgen, met wie men geen persoonlijke relatie kan opbouwen. Velen komen tevens liever bij hun arts aan huis. Men vindt het ook bezwaarlijk dat de afstand naar een groepspraktijk vaak groter is dan die naar de in de eigen wijk wonende huisarts. Deze groep brengt naar voren, dat ook de zelfstandig werkende huisarts in geval van twijfel een collega kan raadplegen of andere instanties kan inschakelen.

Gezondheidscentrum

Een meerderheid van de ondervraagden staat neutraal tegenover het gezondheidscentrum. Men moet daaraan nog meer wennen dan aan de groepspraktijk.

De grote minderheid, die positief staat tegenover het gezondheidscentrum, noemt daarvan de volgende voordelen. Men acht het gezondheidscentrum praktisch, omdat daar allerlei voorzieningen in hetzelfde gebouw zijn ondergebracht. Voor routinezaken als sportkeuringen, inentingen, doorlichting en bloedonderzoek is een gezondheidscentrum bijzonder geschikt. Een gezondheidscentrum kan voor vele ouderen, invaliden, moeders met kleine kinderen etc. goed functioneren, zeker op het platteland, zo stelt men. In kleinere plaatsen, waar geen ziekenhuizen zijn, kan bij ongelukken sneller en méér directe hulp in een centrum worden geboden. In dit kader zou een goede samenwerking met ziekenhuizen bevorderd kunnen worden. Ook in nieuwe wijken van grote steden kan de oprichting van een gezondheidscentrum wenselijk zijn, als daar bij voorbeeld nog geen kruisgebouw aanwezig is.

Een vanzelfsprekende zaak vindt men dat de patiënt in de gelegenheid moet blijven zijn eigen arts in het centrum of thuis te raadplegen. Een minderheid stelt zich negatief op tegenover het gezondheidscentrum. De nadelen, die aan een groepspraktijk zouden kunnen kleven, zijn bij het gezondheidscentrum waarschijnlijk nog groter.

Men vindt het gezondheidscentrum te groot en te onpersoonlijk, en ervaart het als een aanslag op de privacy van de patiënt, dat zoveel medewerkers iets over hem kunnen weten. Zo'n „gezondheidsfabriek" met een gevaar voor bureaucratie acht men in strijd met het persoonlijk karakter, dat ieder bezoek van een patiënt aan zijn huisarts meebrengt. De mogelijkheid bestaat, dat men zijn eigen arts weinig meer ziet, omdat men gemakkelijk naar een ander verwezen kan worden. Men ziet ook het gevaar, dat men verwezen wordt naar specialisten of andere medewerkers die men uit vrije wil niet gekozen zou hebben.

Een aantal VVD'sters heeft het gezondheidscentrum niet alleen bezien vanuit het oogpunt van de patiënt, maar ook uit het oogpunt van de arts, en van de gemeenschap.

Zij zijn van mening, dat het voor een jonge arts voordeliger is te gaan werken in een gezondheidscentrum, dan te beginnen met een eigen praktijk. Men schaft gemakkelijker met meerdere artsen dure apparatuur aan. Aangezien de arts geen praktijk aan huis heeft, kan hij met een minder grote woning volstaan. Bovendien is praktijk buitenshuis rustiger voor zijn gezin. De arts kan op meer praktische wijze samenwerken met medewerkers en zijn tijd beter indelen. Hij kan een geregelder bestaan leiden met meer vrije tijd. Bij een goede praktijkorganisatie komt ook meer tijd ter beschikking voor de begeleiding van de patiënt.

Uit isolement

Een voordeel achten deze VVD'sters ook, dat door de integratie van gezondheidszorg in het gezondheidscentrum de huisarts, de specialist, de wijkverpleegster, de maatschappelijk werker e.a. uit het isolement van hun werkkring treden. Velen ervaren het immers als een voordeel om met deskundigen in groepsverband te werken.

Bijzondere aandacht is in de vrouwengroepen besteed aan de positie van de jonge huisarts. De hoge kosten die tegenwoordig de aankoop van een woning en/of een praktijk met zich meebrengen, schrikken velen af. Dit geldt des te meer, omdat de huisartsen thans uit bredere kring afkomstig zijn dan tot dusver. In dit verband is gepleit voor subsidie van de overheid of belastingfaciliteiten.

De vrouwengroepen hebben zich ook beraden over de vraag, waarom nog slechts een relatief gering aantal gezondheidscentra in ons land is opgericht. De hoge kosten van gebouw en installatie achtte men de voornaamste oorzaak. Men meende dat ook de medewerking van de overheid en van de ziekenfondsen te wensen overlaat. Voorts is het niet altijd eenvoudig in stadscentra en oude wijken goede ruimte voor een passend gebouw te vinden.

Een moeilijkheid, waarmee de opbouw van een gezondheidscentrum gepaard gaat, is dat beoefenaars van een vrij beroep in één verband moeten worden ondergebracht. Het beroep van huisarts heeft vanouds een individueel karakter gehad. Het betekent daarom een grote omschakeling om bij voorbeeld een persoonlijk opgebouwde praktijk in een groter verband in te brengen.

Vele VVD'sters wezen op het experimentele stadium, waarin het gezondheidscentrum zich bevindt. Meer voorlichting over deze centra achtte men dan ook gewenst. In dit verband werd gewezen op de wenselijkheid dat de aspirant-huisarts gedurende zijn studie meer wordt voorbereid op het werken in teamverband.

Samenwerking

Heel interessant was ook wat de VVD'sters opmerkten over het werken van de arts in een samenwerkingsverband. Daaronder wordt dan meestal verstaan het samenwerken, al of niet in teamverband, van huisarts met wijkverpleegster, psycholoog, maatschappelijk werker, diëtiste etc.

Een grote meerderheid wil de huisarts in elk geval als centrale figuur handhaven. Indien noodzakelijk acht men het juist dat na overleg met de patiënt de arts een psycholoog of andere medewerker inschakelt, waardoor men een betere taakverdeling krijgt, die tijdbesparend werkt. Wel moet dan de arts optreden als de coördinator, die de gegevens van de patiënt ontvangt en op wie men altijd kan terugvallen. Door samenwerking, zo stelde deze groep, kan in veel gevallen een snellere remedie worden gevonden.

Een kleine meerderheid maakte daarbij de kanttekening, dat onder die omstandigheden de huisarts de *absolute* centrale plaats moet blijven innemen ten einde het optimale persoonlijke contact met de patiënt te behouden. De patiënt immers kan alleen een vertrouwensrelatie hebben met één persoon, de arts. Raken er anderen bij betrokken, dan wordt de vertrouwensrelatie met de huisarts gestoord en dreigt de patiënt tussen wal en schip te vallen.

Bij sommige groepen VVD'sters bleek een grote gereserveerdheid te bestaan tegenover het beroep van psycholoog. In deze groepen vond men, dat de huisarts-zelf zich inzicht moet verwerven in de psychische en maatschappelijke problematiek van de patiënt. Desgewenst kan hij altijd advies inwinnen bij een maatschappelijk werker of psycholoog.

„Counseling"

Herhaaldelijk werd in dit verband aandacht gevraagd voor de mogelijkheid van „counseling". Dit kan worden omschreven als het voorlichten, adviseren en terzijde staan van een groep betrokkenen door een speciale deskundige. Dat zou dan kunnen zijn een specialist, b.v. een psychiater die een groep huisartsen counseling geeft. Op deze wijze kan door-verwijzing naar een psychiater voorkomen worden, voor wie dikwijls een grote drempelvrees bestaat. De arts moet ook voldoende in de gelegenheid gesteld worden bijscholingscursussen te volgen.

Onder de medewerkers van de huisarts werd de wijkverpleging met ere genoemd. Velen vonden dat de wijkverpleging meer mogelijkheden moet krijgen.

Ten aanzien van het vrije beroep was iedereen van oordeel dat dit gehandhaafd moet blijv
Het vrije beroep stimuleert
ontplooiing, de beroepsuito
ning en de persoonlijke belev
van de huisarts.

Wat het inkomensbeleid
treft, vond men dat het inkome
niveau van de arts gelijk m
zijn aan dat van een hoge a
tenaar. Een hoog inkomen va
arts, waarin ook ruimte is v
zijn pensioenvoorziening, a
men gerechtvaardigd vanw
zijn drukke leven met veel v
plichtingen en een grote vera
woordelijkheid. De honorer
moet wel in relatie staan met
aantal werkuren.

Financiële aspecten

Vele suggesties werden ged
om de stijging der kosten van
gezondheidszorg te bestrij
Aangezien de vragenlijst g
specifieke vragen bevatte op
terrein, meen ik dit onderw
verder terzijde te moeten la
Enkele punten wil ik echter
wel vermelden:

- Praktisch unaniem was
tégen nationalisatie van de
zondheidszorg;
- Nadere studie van het ver
keringsvraagstuk vond men
wenst;
- Als voordeel van een alge
ne volksverzekering tegen zie
kosten werd genoemd, dat
onderscheid tussen ziekenfon
patiënt en particulier pati
verdwijnt; een meerderheid
wacht, dat daardoor ook de ta
ven voor de particuliere pati
minder hoog zullen worden;
- In het bestaande stelsel is
gewenst dat de ziekenfondsp
ent bij bezoek aan een arts
kleine vergoeding betaalt.

Het resultaat van de behan
ling van deze vragenlijst is
vruchtbaar geweest. Kenne
hebben velen zich moeite gege
de vraagstukken van de eer
lijns-gezondheidszorg zo g
mogelijk te doordenken.

Een woord van dank aan ie
een, die aan de vragenlijst h
medegewerkt, is dan ook op
plaats. Gezamenlijk hebben d
vrouwen in de VVD een heel s
gedachtenvorming binnen
VVD op gang gebracht.

Staatsinrichting

Meermalen is mij al gevraagd naar een eenvoudig boek over onze staatsinrichting. Een terrein waar velen maar een vage notie van hebben. Over het algemeen had men de keus tussen een gedegen zwaarwichtig werk of een erg simpel schoolboekje. Maar onlangs is er — zoals u mogelijk hebt gelezen — een boek verschenen dat het gewenste midden houdt en nog aantrekkelijk is uitgevoerd ook. Het heet: „Atlas van de Nederlandse democratie" en geeft in vijftig tekeningen, schema's en toelichtingen een kijkje op ons staatsbestel in groter verband.

Als men bij voorbeeld weten wil wat die voor velen geheimzinnige Raad van State inhoudt, dan kan daarover op een van de bladzijden een uiteenzetting vinden. Ook over de Unicef staat bij voorbeeld de nodige informatie.

Alles is overzichtelijk opgesteld in zwart, rood en andere kleuren. Het enige bezwaar is dat het boek onvermijdelijk een momentopname geeft. Daardoor zijn bij voorbeeld de samenstellingen van Tweede Kamer en kabinet van 1971 vermeld, wat tot misverstanden kan leiden. Ook is er een zetfoutje. Als liberale voorman voor de oorlog 1914—1918 wordt De Heester genoemd. Dat zal De Meester moeten zijn. Dat zijn overigens maar kleinigheden. Als geheel kan het boek erg worden aanbevolen.

Ten slotte kan nog worden vermeld dat het boek met zijn acht vooraanstaande juridische medewerkers tot stand kwam onder redactie van een vrouw, mevrouw mr. T. Faber-De Heer.

Joh. H. Springer

boutique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)

Nieuwe VVD-afdeling in Zevenbergen

Op 21 augustus is de VVD-
deling Zevenbergen opgeric
Het voorlopige bestuur best
uit de heren S. A. Eland (voor
ter), H. S. Couwenberg (Z
straat 63 te Zevenbergen, sec
taris) en C. van Meel (penni
meester).

Nota Grondwetsherziening (II)

In ons blad van 21 juni heeft de heer H. Wiegel een eerste artikel geschreven over de door de regering ingediende nota-grondwetsherziening. Het lag in de bedoeling dat de heer H. van Riel voor dit nummer een tweede artikel zou schrijven (met name over de positie van de Eerste Kamer) en dat daarna ons Tweede Kamerlid mevrouw A. Kappeyne van de Coppello in een laatste artikel nog enkele andere facetten zou belichten. Helaas was de heer Van Riel door ziekte verhinderd zijn artikel tijdig te schrijven. Daarom plaatsen wij thans de beschouwing van mevrouw Kappeyne. Het stuk van de heer Van Riel houden de lezers tegoed.

Het meest leesbare deel van de Nota inzake het Grondwetsherzieningsbeleid vormt het driekwart pagina in beslag nemend overzicht van de standpunten van het kabinet. De nota spreekt hardnekkig van „regering", hetgeen beduidt Koning en kabinet tezamen, en ontvangt daarvoor een terechtwijzing van de Raad van State die aanbeveelt „de Nota nog eens in haar geheel door te nemen terzake van het gebruik van termen „regering" en „kabinet".

In het overzicht staan in 22 punten de belangrijkste conclusies samengevat. De nota zelf behelst weinig meer dan een karige argumentatie na herkauwen van citaten van de Staatscommissie Cals-Donner en de Kiesraad.

H. Wiegel heeft in Vrijheid en Democratie van 21 juni jl. het beperkte districtenstelsel en de rechtstreeks gekozen kabinetsformateur van commentaar voorzien. Het kabinet wijst rechtstreekse verkiezing van de minister-president als aantasting van het parlementaire stelsel af en meent dat verhoging van de kiesdrempel achterwege kan blijven in verband met de beoogde invoering van een beperkt districtenstelsel.

Het stemt tot schaarse voldoening dat een rechtstreeks gekozen minister-president dit kabinet te ver gaat. Het zou evenwel optimistisch zijn te veronderstellen dat in het zicht van een districtenstelsel een verhoging van de kiesdrempel plotseling uit het politieke veld zou zijn verdwenen.

Er ligt nog altijd een KVP-initiatiefvoorstel van die strekking rijp voor behandeling in de Kamer waarnaar teruggegrepen kan worden als het beperkte districtenstelsel niet voldoende instemming vindt. De opzet van het voorstel is onmiskenbaar — het wegschrappen van de kleine partijen — en het bergt een begin van willekeur in zich, nl. de kiem van steeds hoger op te werpen kiesdrempels ten gunste van de grote partijen.

De volgende 7 punten hebben betrekking op de samenstelling, zittingsduur en bevoegdheden van de Eerste Kamer welke door mr. H. van Riel worden belicht.

Referendum

Vormen van wetgevingsreferendum en volksinitiatief worden niet bij voorbaat afgewezen, doch omdat de nadelen groter geacht worden dan de voordelen.

Tegenover het voordeel dat een wetgevingsreferendum aan de kiezers directe zeggenschap geeft, staan volgens het kabinet de bezwaren dat de praktijk van het referendum vaak een behoudende tendentie vertoont en dat het aanvragen van een referendum kan voortvloeien uit een te eenzijdig gerichte publieke belangstelling.

Tegenover het voordeel dat het volksinitiatief een volwaardige parlementaire behandeling biedt aan de verlangens van actiegroepen, staan naar het oordeel van het kabinet de bezwaren dat de beperkte parlementaire tijd geen ruimte overlaat voor onbelangrijke voorstellen en een evenals met betrekking tot het referendum gesignaleerde te eenzijdig gerichte publieke belangstelling.

De genoemde bezwaren wekken de indruk irrelevant dan wel marginaal te zijn. Immers als men een vergelijking trekt met het algemeen kiesrecht, dan zou men dat zich moeilijk aan de kiezers kunnen onthouden vanwege hun mogelijke stemgedrag, en wie kan garanderen dat zij bij het aanwijzen van hun vertegenwoordiging zich niet door één enkel aspect laten leiden?

Fundamenteler is de vraag of er onder het vertegenwoordigend stelsel behoefte is aan een correctie door rechtstreeks ingrijpen van de kiezers, hetzij als prikkel om de wetgevingsprocedure in gang te zetten, hetzij als definitieve uitspraak in het eindstadium ervan.

Indien men die vraag onder het huidige stelsel ontkennend beantwoordt, noopt de eventuele invoering van een districtenstelsel waarbij aan de evenredigheid der vertegenwoordiging ernstig afbreuk wordt gedaan, tot hernieuwde overweging. En als men bij de behandeling van de grondwetsherziening een dergelijke correctie wil aanbrengen, dan is de tijd van voorbereiding beperkt.

Sociale grondrechten

Het kabinet wil naast de klassieke grondrechten ook sociale grondrechten in de Grondwet opnemen. Bij de klassieke grondrechten gaat het om vrijheden van het individu die de overheid zo veel mogelijk onaangetast moet laten. Onder sociale grondrechten worden begrepen bepaalde door de overheid te waarborgen voorzieningen ter bevordering van de ontplooiing van de mens in de samenleving.

Opneming van sociale grondrechten in de Grondwet lijkt een voor de VVD niet onaantrekkelijke gedachte wanneer men in aanmerking neemt dat enkele, bv. recht op arbeid, bescherming tegen werkeloosheid, recht op onderwijs en in ruimere zin „economische, sociale en culturele rechten, die onmisbaar zijn voor de waardigheid en de vrije ontplooiing van de persoon", vermeld staan in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, welke een integraal onderdeel vormt van haar beginselprogramma.

Er zijn evenwel verschillende aspecten die aandacht verdienen. Allereerst moet worden overwogen welke overheidsvoorzieningen tot sociale grondrechten dienen te worden verheven en in hoeverre een uitputtende opsomming mogelijk is. De wel eens gehanteerde term „recht op welzijn" is ook in dit verband of een onafzienbaar complex van rechten óf een loze kreet.

Vervolgens moet worden nagegaan in hoeverre sociale grondrechten reeds, afgezien van een nadere uitwerking bij wet, een afdoende regeling hebben gevonden in door Nederland aanvaarde of nog te aanvaarden verdragen. Tot de laatste categorie behoort het Europees Sociaal Handvest.

De Raad van State wijst er op dat de realisering van sociale grondrechten in niet geringe mate afhankelijk is van factoren die niet of slechts zeer ten dele door de nationale overheid kunnen worden beheerst.

Lijkt het wel nodig sociale grondrechten in de Grondwet vast te leggen, dan doet zich de vraag voor of dat moet geschieden in de vorm van een recht dat door de burger zelfstandig gelden kan worden gemaakt, of in de vorm van een instructienorm waarmee aan de overheid een verplichting tot handelen wordt opgelegd. Het maakt een groot verschil of ieder recht op onderwijs heeft dan wel het onderwijs een voorwerp van aanhoudende zorg der overheid is, om niet te spreken van de fijne nuanceverschillen tussen „zorg" en „aanhoudende zorg". In het eerste geval zou een numerus clausus in strijd met de Grondwet zijn.

Een en ander moge duidelijk maken dat een definitief oordeel pas gevormd kan worden als de formulering van de Grondwetswijziging bekend is. Dat geeft het kabinet ook toe in de volzin: „De concrete inhoud van hetgeen inzake sociale grondrechten in de Grondwet ware op te nemen kan evenwel vruchtbaarder worden besproken in het kader van een wetsontwerp".

Omdat juist bij sociale grondrechten een materie wordt aangeraakt die vol politieke strijdpunten is, ligt het voor de hand dat ook het kabinet er van af ziet een rechterlijke toetsing van wetten aan de Grondwet op dit gebied toe te staan. De rechter zou met een dergelijke toetsing in politiek vaarwater terecht komen.

Ten aanzien van beginselen van openbaarheid van bestuur, openbaarmaking van adviezen van vaste colleges en het recht op inzage van persoonlijke gegevens is uiteraard de wijze van formulering in de Grondwet interessant, maar veel meer vragen werpt de concrete uitwerking bij wet op. Het wetsontwerp over de openbaarheid van bestuur schijnt spoedig te worden ingediend; over de verzameling en verwerking van persoonlijke gegevens wordt — jammer genoeg — nog steeds in het vage getast.

Deconstitutionaliseren, het uit de Grondwet verwijderen, lijkt gewenst wanneer het gaat om bepalingen die verouderd zijn of aan betekenis hebben ingeboet. Past men die Grondwetgevingstechniek toe op onderwerpen „die nog in beweging zijn", m.a.w. aan verschil van opvatting onderhevig, dan laadt men spoedig de verdenking op zich te beogen de voor een wijziging benodigde meerderheid te verkleinen: immers bij een Grondwetswijziging is in tweede lezing een tweederde meerderheid nodig en bij een wetswijziging niet.

In de bestuurlijke praktijk heeft zich geen enkele aanleiding voorgedaan om van het huidige systeem van benoeming van de Commissaris van de Koningin en de burgemeester af te stappen. Daaruit vloeit de conclusie voort dat, gezien het streven van andere politieke partijen beide genoemde functionarissen rechtstreeks te doen verkiezen, de benoemingswijze niet moet worden gedeconstitutionaliseerd en tevens dat de benoeming van de voorzitter van het gewest als element van regels over gewestvorming in de Grondwet moet worden opgenomen.

Gewest

Als nieuwe bestuursvorm dient het gewest een plaats in de Grondwet te krijgen. Het kabinet schept een soort van schemertoestand waarin gewesten zowel naast provincies en gemeenten optreden als in de plaats daarvan. Aangezien de Memorie van Antwoord inclusief eventuele wijzigingen in het ontwerp nog steeds niet is verschenen, zijn de contouren van de Gewestwet onzeker.

De VVD heeft tot nog toe de wens geuit dat geen vierde bestuurslaag wordt ingevoerd en dat het gewest de provincie zal vervangen. Zij zal zich moeten bezinnen of deze bestuursstructuur reeds terstond bij de aanstaande Grondwetswijziging haar beslag moet krijgen.

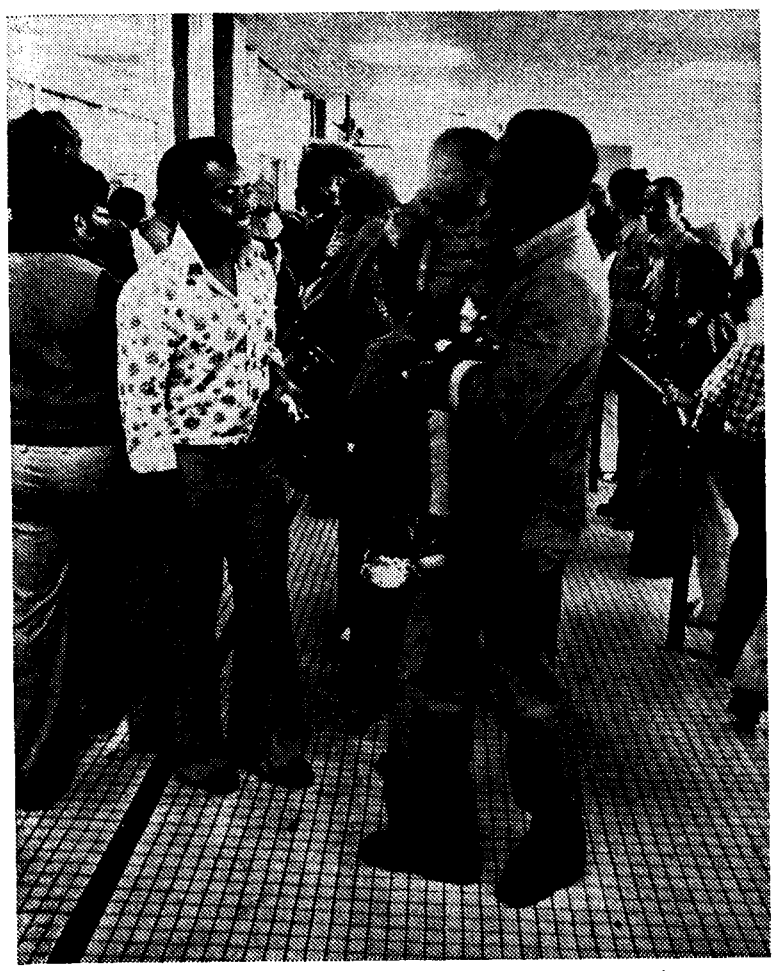
Rechtstreekse verkiezing van de leden van de gewestraad, met uitzondering van zijn voorzitter, is een beginsel dat waard is van de Grondwet deel uit te maken.

Het kabinet laat de Grondwetwijzigingsprocedure onverlet behalve op één punt: de Eerste Kamer mag niet meedoen met de tweede lezing. Dat beduidt dat niet langer 25 leden van de Eerste Kamer een Grondwetswijziging meer zouden kunnen tegen houden. Het is een symptoom van de reeds eerder in de Nota gebleken zucht de bevoegdheden van de Eerste Kamer op vrij willekeurige wijze te beknotten.

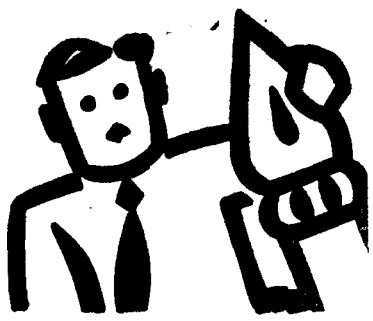
Urgent

Het eerste punt van het overzicht der kabinetsconclusies luidt: „De doorvoering van een algehele Grondwetsherziening is urgent". Dat is waar. Het is bovendien juist. Gelet op de jarenlange voorbereidingen, waartoe minister Toxopeus destijds de aanzet gaf, moet er nu eindelijk eens iets van komen. Hopelijk bieden de concrete wijzigingsvoorstellen meer houvast voor een evenwichtige Grondwetsherziening dan deze kabinetsnota.

Surinamers in Nederland

In verband met de op handen zijnde onafhankelijkheid van Suriname komen vrijwel dagelijks Surinaamse families in ons land aan, die door zich hier te vestigen kunnen kiezen voor de Nederlandse nationaliteit. In een artikel in ons volgende blad hopen wij aandacht te schenken aan de niet geringe problemen die dit met zich meebrengt.

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Ruilverkaveling (I)

In mei heeft een stemming over het plan ruilverkaveling Beerta plaatsgehad met de volgende uitslag:

Aantal stemgerechtigden 465; uitgebrachte stemmen 369. Van deze uitgebrachte stemmen waren 94 voor en 275 tegen. Doordat de wet bepaalt dat zij die niet ter stemming verschijnen bij de voorstemmers worden gerekend (democratie anno 1974) kon het aantal voorstemmers worden opgewerkt tot 94 plus 96 is 190. Dus toch een duidelijke afwijzing van de plannen.

Wat betreft de oppervlakte is er voor 2600 ha. tegen gestemd en slechts 1921 vóór. Doordat wederom de niet-stemmers meetelden kwam er ruim 1000 ha bij de voorstemmers en is de verhouding hier ong. 2600 ha. tegen en 2900 voor.

De niet-stemmers zijn meest eigenaren van zgn. beklemmingen (30 pct. van het aantal stemgerechtigden) en veraf wonende eigenaren zonder zakelijk belang. Als we dan nog constateren dat overheid, gemeenten, waterschappen enz. samen 850 ha. bezitten dan is het duidelijk dat het overgrote deel der boeren deze ruilverkaveling heeft afgewezen.

Door de onmogelijkheid om het plan af te stemmen (wat hier is bewezen) is er een peperduur plan ontworpen waarvan de totale kosten ong. *f* 7000 per ha. bedragen, de helft van de handelswaarde van de grond. De boeren stellen een eenvoudiger plan voor, waarbij de nadruk op ontsluitingswegen wordt gelegd. Maar het is zo dat met de wet ruilverkaveling 1954 in de hand dit plan is aangenomen en in uitvoering kan worden genomen tegen de wil van het overgrote deel der mensen die hier wonen.

Wij hopen dat er onder de lezers mensen zijn die ons kunnen helpen omdat ons gevoel voor recht en democratie zeer sterk geweld wordt aangedaan.

J. S. I. VAN DE WAL, Beerta

Ruilverkaveling (II)

Als nieuw lid van de VVD wil ik gebruik maken van de mogelijkheid om een ingezonden stuk te schrijven in dit blad, om het ongenoegen kenbaar te maken dat onder veel boeren bestaat: de op handen zijnde ruilverkavelingen.

Wat is er namelijk aan de hand.

De werkgroep „Anti-ruilverkaveling Nijmegen-Zuid", waarin ik zitting heb, probeert de betrokkenen voor te lichten met name over de nadelige kanten van de ruilverkaveling Nijmegen-Zuid. Het uiteindelijke doel is natuurlijk het voorkomen van deze ruilverkaveling.

Op de door de werkgroep gehouden bijeenkomsten en blijkens een door de werkgroep gehouden enquête is gebleken dat een groot deel van de agrarische bevolking tegen de ruilverkaveling is. GS zijn hiervan in kennis gesteld.

Maar uit gesprekken met de voorbereidingscommissie, resp. leden hiervan, blijkt dat de ruilverkaveling toch wel door zal gaan.

Waarom?

Vanwege de ondemocratische stemming.

Hiervan getuigt de stemming te Beerta; hier werd 275 keer tegen en 190 keer vóór gestemd. Van de 190 voorstemmers hebben slechts 94 werkelijk gestemd; de 96 personen, die niet ter stemming verschenen werden automatisch als vóórstemmers beschouwd. De ruilverkaveling werd toch aangenomen omdat de vóór-, resp. niet-stemmers plus de overheid (850 ha) plm. 300 ha meer bezaten dan de tegenstemmers.

Dit heeft met democratie niets meer te maken. Dit is nu juist wat onze werkgroep en werkgroepen elders in den lande (met name in Groningen) trachten te voorkomen. Want waar blijft de democratie, inspraak en medezeggenschap welke ons is beloofd (verkiezingen). Waar blijft ook het agrarisch belang dat bij een ruilverkaveling moet prevaleren.

Ruilverkaveling wordt nog slechts gebruikt om een versnelde afvloeiing van kleine boeren te bewerkstelligen en om gronden te verkrijgen voor overheids- of semi-overheidsinstellingen voor de verdere nationalisatie van de bodem.

Men wil alleen nog maar grote bedrijven, met grote investeringen zodat zij straks weer koeien zullen hoeden, niet zoals vroeger enkele van henzelf, maar vele, van staat of bankinstellingen. Hieraan moet een einde komen!

Een begin zou zijn alle op handen zijnde ruilverkavelingen een democratischer karakter te geven door, vooruitlopend op de nieuwe wet, de niet-stemmers niet meer als voorstemmers aan te merken.

H. W. DE KLEIJN
Wijchen

Domme lot

Bij de beschouwingen, die mevrouw Ginjaar-Maas in het nummer van 26 juli jl. wijdt aan de toelating tot universiteiten, besteedt zij onder meer onder het hoofd „Domme lot" aandacht aan de selectieprocedure. Zij pleit daarbij voor een parlementaire oplossing op korte termijn. Ieder, die de jaren slepende discussie over dit onderwerp kent, weet dat dit een vrome wens is. Mevrouw Ginjaar vindt dat bij loting universitair onderwijs is voorbehouden aan hen, die geluk hebben gehad ongeacht de geschiktheid. Zij gaat er daarbij (evenals de heer Laman Trip in een artikel volgend op het hare) vanuit dat de hoogste behaalde resultaten op de middelbare school een positieve selectie geven van hen, die voor de samenleving het universitaire onderwijs met het meeste nut volgen.

Moge dit wellicht enigermate gelden voor de bêta-opleidingen, voor de menswetenschappen, waarvan geneeskunde er een is (en kwantitatief t.o.v. het onderhavige probleem de belangrijkste) geldt dit zeker niet. Er is geen enkele bewezen relatie van „het goed arts zijn" met welke toelatingsprocedure dan ook. Selectie ten behoeve van „technisch besten" kweekt knappe medici, maar niet de zo noodzakelijke goede artsen. Voor deze laatsten is nodig, naast een goede motivatie, een daarop gericht studiecurriculum èn docenten, die deze motivatie kunnen ondersteunen en bevorderen.

De vraag mag worden gesteld in hoeverre hier van de universiteiten mag worden gevraagd de hand in eigen boezem te steken en nieuwe wegen te gaan bewandelen, zoals bij de achtste medische faculteit in Maastricht het geval is.

Blijft het probleem (dat m.i. prioriteit verdient) van wat men moet doen met degenen, voor wie op de universiteit geen plaats is. Voor de VVD, vanuit haar beginselen, is hier een taak weggelegd om de blokkering van de mogelijkheden voor de jonge generatie om tot zelfontplooiing te komen te bestrijden. Het beleid van deze en voorgaande regeringen is er niet in geslaagd om redelijke alternatieve mogelijkheden te scheppen, bij voorbeeld in het hoger beroepsonderwijs, dat immers ook al „vol" is.

Dreigende werkloosheid en opleidingsonmogelijkheid voor de generatie van plm. 18—30 jaar veroorzaakt een mentale leegte doordat zich in plaats van de oude, alle aandacht vragende inspanningen, geen nieuwe taken aandienen. Ontbreken van beleidsmaatregelen in deze zorgt er voor dat er een broedplaats ontstaat van jonge rekruten voor het groeiende leger van WAO-ers. De geestelijke volksgezondheid, waar toch al bijna niemand raad mee weet, is hier in het geding!

DR. H. ROELINK, Zeist

Dollard (I)

Onder dit hoofd verscheen in Vrijheid en Democratie van 26 juli 1974 een bijdrage waarover ik gaarne een enkele opmerking wil maken.

U schrijft „werd aangezwengeld door actiegroepen". Ik wil u er op wijzen dat deze actiegroepen waren en zijn:

— Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee;

— Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels;

— Stichting Natuur en Milieu (landelijk samenwerkingsverband van de particuliere natuurbescherming);

— Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland;

— Wereld Natuur Fonds;

— Werkgroep Dollard (samenwerkingsverband van de regionale organisaties).

Met uw aanduidingen „pressiegroepen" en „actiegroepen" hebt u de lezers op z'n zachtst uitgedrukt een onjuiste voorstelling van zaken gegeven.

Waarom hebben in de Dollardkwestie alle natuurbeschermers zo duidelijk één lijn getrokken? Omdat het behoud van de Dollard als natuurgebied een zaak is van veel meer dan nationale betekenis. De Dollard is als natuurgebied: onvervangbaar, uniek in de wereld, een „internationaal" knooppunt van vogelleven in West-, en Noord-Europa.

Het buitendijkse kanaal zou betekend hebben dat *de Dollard afgeschreven* had kunnen worden. Onze kinderen, en kinds-kinderen zullen eens dankbaar zijn dat de natuurbeschermers anno 1974 voor het behoud van de Dollard hebben gevochten.

Milieubehoud en milieuherstel, natuurbehoud en natuurherstel dienen hoe langer hoe meer als een normale maatschappelijke activiteit met een zeer hoge prioriteit te worden gezien. De VVD zou er m.i. goed aan doen daar wat meer rekening mee te houden.

U noemt de beslissing onbevredigend voor mensen wier bestaan „en geld" er werkelijk mee gemoeid zijn, „een puur technische zaak is in het politieke vlak getrokken".

De schrijver vergeet met een zeker gemak of heeft er misschien nog nooit zo over nagedacht dat de mens voor zijn geluk en voortbestaan afhankelijk is van zijn natuurlijke omgeving. Dat evenwicht in de natuur nodig is om het gedrag van de mens in harmonie te houden. En dat het behoud van de Dollard voor Nederland en voor de wereld daarom veel zwaarder weegt dan het „geld" van een zeer kleine groep.

C. DE BRUIN, Driebergen
(directeur van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels)

Dollard (II)

Uw artikel in Vrijheid en Democratie van 26 juli over de Dollardstrijd is niet juist. Ik meende dat u voor milieubescherming bent, maar dat blijkt nu anders te zijn; blijkbaar toch alleen voor het bezit en verdienen. Ik ben van mening dat het kabinet nu eindelijk eens een gunstige milieubeslissing heeft genomen. Doch dan moet u om politieke redenen deze op zich goede beslissing van een overigens slecht kabinet toch niet aanvallen.

Het is zeer de vraag of de „sterkste" pressiegroep het in de Oosterschelde heeft gewonnen. De pro-afsluitingsgroep lijkt mij sterker te zijn en gewonnen is het nog niet. Ik hoop vurig dat de VVD begrip zal hebben voor de milieubescherming en helpt om ons nageslacht niet te vergiftigen. Zie het bericht van het Koningin Wilhelminafonds, zojuist gepubliceerd. „Steeds meer kankerverwekkende stoffen in het milieu".

A. W. Lacourt, Leiden

(De redactie betreurt het dat met het bewuste artikel blijkbaar de indruk is gewekt dat de VVD tegen milieubescherming zou zijn. De redactie is er van overtuigd dat dit noch bij het partijbestuur, noch bij de Kamerfracties van de VVD het geval is. Misschien kan dit nog eens duidelijk naar voren worden gebracht.

Het artikel bedoelde voornamelijk de nadruk te leggen op het aarzelende beleid van dit kabinet. Daardoor hebben de Groningers de indruk gekregen dat zij op de politieke weegschaal niet zwaar genoeg waren. Dat was het onbevredigende in de zaak. Wij meenden dat dit toch ook wel eens naar voren mocht worden gebracht. Red. V en D)

Omroepbestel

Minister Van Doorn heeft ter gelegenheid van de erkenning van de TROS als A-omroep medegedeeld, dat deze omroep naar zijn oordeel niet voldoende een „algemeen programma" verzorgde, en dat hij er streng op zou toezien, dat zowel deze als de andere omroepen voortaan beter aan de wettelijke eisen zullen voldoen. Hiermee wordt een in wezen onmogelijke wet doorgedrukt. Deze wet heeft al eens geleid tot een kabinetscrisis. Het is duidelijk, dat dit niet weer zal gebeuren (althans wanneer politici hun gezond verstand bewaren), want de omroep is niet belangrijk genoeg om er de hele politiek aan op te hangen. Hierdoor kan mijns inziens alleen een partij, die in de oppositie is, trachten de regering tot de orde te roepen en de vraagstukken inzake de omroep op een redelijke wijze op te lossen.

De VVD is altijd fel tegenstander geweest van het huidige omroepbestel. Daarom lijkt het mij thans het moment voor de VVD om krachtig stelling te nemen tegen iedere verscherping van het omroepbestel, en zo mogelijk tegelijkertijd tegen het omroepbestel als zodanig. Waarom moet de EO zo nodig licht amusement brengen, en de TROS religie?

Het is duidelijk dat de meerderheid van ons volk niet erg ingenomen is met de huidige zendtijdregeling. Het is duidelijk, dat er speciaal voor de televisie behoefte bestaat aan verstrooiende programma's meer dan aan andere, maar niettemin worden deze laatste het publiek opgedrongen. Daarom zou een m.i. veel betere verdeling zijn wanneer één net permanent verstrooiende programma's (muziek, quiz, sport, e.d.) zou uitzenden, en het andere net zou worden gereserveerd voor meer serieuze en opvoedende programma's. Voor het net met verstrooiende programma's is een levensbeschouwelijke achtergrond niet van belang. Bij voorkeur zou het door de omroepen gezamenlijk moeten worden verzorgd, of anders door een speciaal daarvoor op te richten orgaan. De zendtijd op het andere net zou dan naar een bepaalde verdeelsleutel kunnen worden verdeeld. Deze verdeelsleutel zal dan wel een andere moeten zijn dan het aantal abonnees op een programmablad. De opmaak van het blad (niet de levensbeschouwing) bepaalt thans voor een groot deel de toe te kennen zendtijd. Als men dan toch het getalscriterium wil stellen, waarom dan niet een contributie **zonder** enige compensatie? Dan kan een lid van de TROS rustig een abonnement nemen op de Televizier zonder zijn omroep te schaden. En andersom.

Waarom niet eens een enquête gehouden hoe de bevolking hierover denkt? Door een onafhankelijk bureau, zodat de uitslag niet kan worden geweten aan vermeende malversaties met de resultaten. Kan de VVD daar niet eens het initiatief voor nemen?

S. LAMAN TRIP,
Den Helder

Maak de VVD sterk

Naam: . . . . . .

Geboortejaar: . . . . . .

Plaats: . . . . . .

Straat: . . . . . .

geeft zich op als lid van de VVD

(sturen aan:

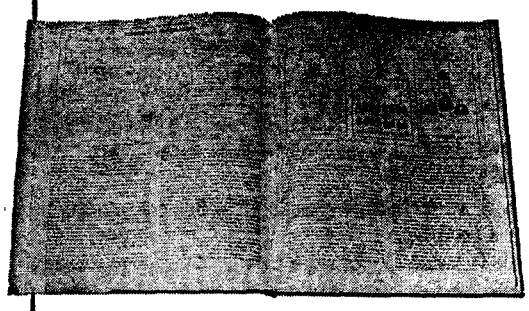
Algemeen secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag)

atlas van de nederlandse democratie

De idee voor deze uitgave is gebaseerd op de toenemende vraag naar het wat en hoe van onze Nederlandse Democratie. Het wat en hoe is in dit gebonden boek als essentie opgenomen en in kaart gebracht.

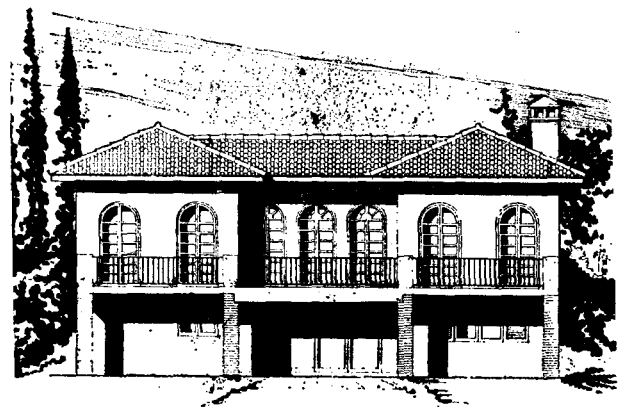
Onze democratie zit niet zo eenvoudig in elkaar. De tijd dat elk mens zelf rechtsprak over zijn medeburgers is al lang voorbij. Steeds meer taken zijn overgeheveld naar de overheid. Wij hebben regels aanvaard, waarnaar we ons ten opzichte van elkaar moeten gedragen om wanorde en verdrukking van de zwakkeren te voorkomen, zoals in goede democratie past. Met deze ‚Atlas' hopen de samenstellers een bijdrage te hebben geleverd aan de democratische vorming van de Nederlandse burger

Gebonden editie ƒ 19,50

uitgeverij bekking
Koninginneweg 227, Amsterdam, tel. 720877

Speciaal voor Vrijheid en Democratie-lezers: gireer ƒ 20,75 (ƒ 19,50 en ƒ 1,25 portokosten) op giro 67880 t.n.v. VVD — Den Haag en u ontvangt binnen enkele dagen dit boek thuis.

VANUIT DEZE NIEUW GEBOUWDE VILLA, gelegen op mooiste punt van de Costa del Sol, KIJKT U RECHT UIT OP DE MÉDITERRANÉE.

Indeling: grote living-dining met open haard; herenkamer met open haard, atrium-patio; hal met garderobe en apart toilet; 3 ruime slaapkamers, 2 badkamers, keuken en separaat appartement met 2e grote living en open haard, 2 slaapkamers, badkamer, apart toilet en keuken. Garage.

Appartement kan desgewenst op lang contract worden verhuurd. Prijs zonder bijkomende kosten ƒ 225.000,—, overal in Europa betaalbaar. Ook andere eerste-klas kwaliteitsbouw in de omgeving Torreblanca, Miga's Marbella.

Indien u werkelijk iets heel bijzonders zoekt, schrijf of bel dan voor een afspraak naar:

E. J. VAN VOLLENHOVEN
Tapijtweg 9 - DEN HAAG - Tel. 070 - 55 00 49

ZWITSERLAND - WALLIS

Appartementen te koop

in mooi bergdorp, gelegen tussen Martigny en Sion, met vergunning voor aankoop door buitenlanders.

- Prijzen vanaf Zw. frs. 50.000, type studio
- Grotere typen vanaf Zw. frs. 70.000
- **Hypotheek:** 50% van de koopsom
- Directe notariële overdracht
- Oplevering Kerstmis 1974
- Toezicht, beheer en verhuur door maatschappij
- Aankoopvergunning loopt tot december 1974
- Beperkt aantal appartementen beschikbaar.

Inlichtingen: De Meijere Bros, Postbus 57, Heemstede, telefoon 023 - 28 21 34.

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

PONYRIJSCHOOL DIEK ROSKAM HOGEWEG 118, AMERSFOORT

organiseert unieke ponykampweken voor kinderen, plm. 7-15 jr. Inh. 2½ uur rijles per dag, eigen zwembad, huifkar etc. Prima verzorging. kl. groepen.

Kosten ƒ 210,- p.k. p.w. prospectus op aanvraag. Tel. 03490 - 20598.

Is Uw ***verzekeringsportefeuille***
wel eens geheel op orde gebracht?
U kunt door ons kantoor

geheel gratis

alle bescheiden laten controleren en overzichtelijk in een ordner laten opbergen. Tevens ontvangt U advies voor e.v. herzieningen en aanvullingen. Deze uiteraard gaarne via ons bureau!

R. B. R. MAARN

Kapelweg 63 — Tel. 03432 - 1516

★ ***assurantiën***
★ ***hypotheken***
★ ***onroerend goed***

GEEN TIJDVERLIES!
SNEL DOKKEN BIJ ELKE WATERSTAND

B.V. Scheepswerven „Piet Hein" v.d.z.d.
FA. W. SCHRAM & ZONEN

BOLNES / PAPENDRECHT
NIEUWBOUW en REPARATIE

- twee dwarshellingen van 115 m
- overdekt dubbel droogdok van 115 m
- twee droogdokken VOOR ELK GETIJ van 104 en 93 m
- snel schroefwisselen, kleine roer- en stevenreparaties in HEFDOK.

TELEFOON BOLNES 01804 - 13644* - 13409
ROTTERDAM 010 - 13 92 75*
PAPENDRECHT: 078 - 51222* - 51466

N.V. AANNEMINGS- EN HANDELSBEDRIJF FLIP MOL

is gevestigd te Hendrik Ido Ambacht, maar . . . . is

DOOR HET GEHELE LAND ACTIEF

op het gebied van:

het bouwen van **ZWEMBADEN, BEMALINGSGEBOUWEN, TUNNELS, VIADUCTEN, BETONFUNDATIES, enz.**

en

het uitvoeren van **DROOG- EN NAT GRONDWERK, ZUIG- EN PERSWERK OEVERVERDEDIGINGEN, KRAANBANEN, HELLINGEN**

etc. alsmede het geven van uitgebreide adviezen op waterbouwkundig gebied.

Kantooradres: Waalstraat 1, Hendrik Ido Ambacht (postbus 3).
Telefoon: 01858 - 3977 (meer lijnen). Privé 078 - 31479.

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN

CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf ƒ 40.–.

Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies ! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha. Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

SINDS 1773

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

Riante gloedn. particuliere vak. bungalows in Gees (Z.O.-Drenthe)

Centr. verw., luxe badk., zonneterras m. tuinparasol, eigen kinderzwembad, 1000 m2 eigen terrein, omringd door 1300 ha bossen, vennen, heide.

Verw. bosbad 2 km. Nog enkele vrij in aug., sept. en okt. (50—70% huurred.). Vr. kleurenfolder.

WORLD TOURS - VOORBURG - TELEFOON: 070 - 86 06 44

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT

PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

SAAB

HEIJER'S AUTOMOBIELBEDRIJF

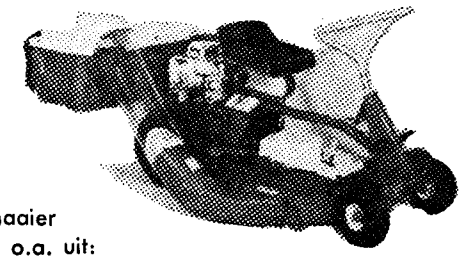
Alexanderplein 2,

'S-GRAVENHAGE

Tel. 070 - 63 99 34

SNAPPER COMET

Democratisch in prijs

Een uiterst veelzijdige cirkelgazonmaaier is de SNAPPER COMET, dat blijkt o.a. uit:

1) Vele uitvoeringen leverbaar in 2 snijbreedtes van 26" - 66 cm en 30" - 76 cm, zelfs elektrisch startend leverbaar.
2) De kwaliteit van het maaiwerk is onnavolgbaar, net als de enorme grote grasopvangbak die ACHTER de maaier gemonteerd is, en in één simpele handeling is te ledigen, doeltreffend als geen andere.
3) Het uniek opgehangen snijhoofd maakt steunwieltjes of glij-ijzers, die het gazon bederven overbodig. Hoogte simpel in te stellen met één handel in 7 standen desgewenst terwijl U rijdt.
4) De aandrijving van 5 versnellingen vooruit- en 1 achteruit, vrijwel zonder te ontkoppelen.
5) Zijn onverwoestbare constructie met een overbemeten krachtige motor voor jarenlang economisch gebruik.

DE SNAPPER COMET KIEST ALTIJD UW PARTIJ

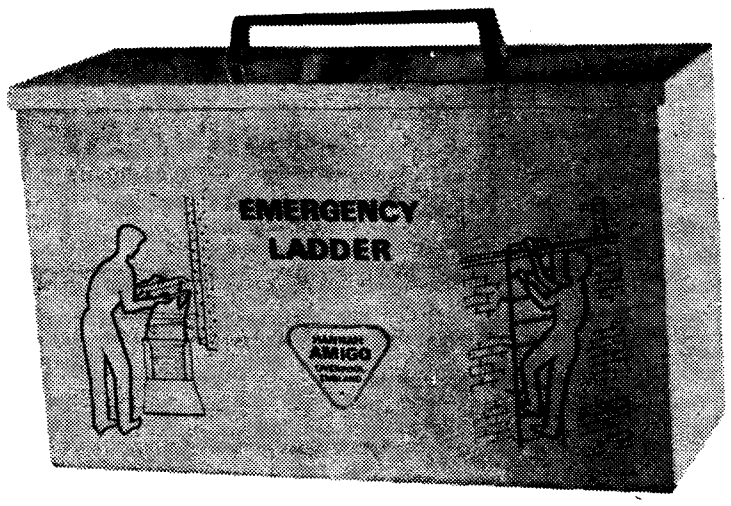
Voor enkele rayons nog dealers gevraagd.

CF Weststrate

MOTORENREVISIEBEDRIJF B.V.

Oostweg 27/34, Postbus 46, Tel. 01134 - 1255 Krabbendijke

Dit metalen kastje bevat een AMIGO uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond. Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder. In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND

JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de **FISCALE OUDEDAGS RESERVE** en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro

KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed

Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)

Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097

mispelblom beyer

vrijheid en democratie

VVD

Strijd om wethouders beslist

Bij de verkiezingen voor de nieuwe wethouders-colleges vorige week is vooral Amsterdam met een pikant gezelschap uit de bus gekomen. Het meeste opzien in de hoofdstad baarde de verheffing tot wethouder van ex-provo, ex-kabouter Roel van Duyn (nu PPR) die onder meer een deel van de gemeentebedrijven voor zijn rekening zal nemen. Volgens de VVD-fractievoorzitter in de Amsterdamse raad, Huub Jacobse, heeft de nieuwe samenstelling van het college (vier PvdA-ers, twee communisten, een PSP-er en de PPR-man Van Duyn) het aanzien van de stad naar buiten ernstige schade berokkend. Los van welke politieke overwegingen ook, vindt hij dat buitengewoon betreurenswaardig.

„Tussen alle grote problemen is dat van de werkgelegenheid voor Amsterdam waarschijnlijk het grootste. Wat nu gebeuren zal is, naar ik vrees, dat het vertrek van bedrijven uit Amsterdam zal worden versneld en de komst van nieuwe zal worden afgeremd. Gevoegd bij alle andere problemen rond de vestiging van grote stromen Surinamers, betekent dit voor de werkgelegenheid in Amsterdam in de komende jaren veel onheil. Ik hoop dat ondanks alle onverdraagzaamheid die aan de vorming van dit extreem-rode college is voorafgegaan, in de komende jaren toch een modus zal worden gevonden om de opnieuw geslonken reputatie van de hoofdstad wat te herstellen," aldus Jacobses commentaar.

Eenzijdiger

Ook Rotterdam zal het de komende vier jaar moeten doen met een links college, zij het dan wat eenzijdiger van samenstelling. Het wordt gevormd door acht leden van de PvdA. VVD-fractieleider in de Rotterdamse raad mr. H. C. G. L. Polak sprak in dit verband over een socialistische „monocultuur" in het college. „Door de vorming van een puur PvdA-college, gaat er een kerf door de raad lopen met mensen die zich wel in het college herkennen aan de ene kant en aan de andere kant raadsleden, bij wie dat niet het geval is." Mr. Polak meent dat er bij de vorming van dit college de hand is gelicht met het begrip democratie, dat de PvdA altijd zo voor in de mond ligt. „Democratie betekent ook dat anderen zowel tot de besluitvorming als tot de voorbereiding daarvan moeten worden toegelaten. De VVD keert zich tegen de wijze, waarop het nieuwe college is tot stand gekomen, maar beschouwt het niettemin als door de raad gekozen." Aldus mr. Polak, die van het vorige college deel uitmaakte, maar kort voor de verkiezingen zijn portefeuille neerlegde.

Den Haag

In Den Haag, waar het college is uitgebreid tot acht wethouders, is de VVD bij de wethoudersverkiezingen wél aan haar trekken gekomen. Voor onze partij werden mevrouw drs. M. W. M. Vos-Van Gortel en G. C. Wallis de Vries gekozen. Mevrouw Vos maakt sinds 1970 deel uit van de Haagse gemeenteraad en is de eerste vrouw die tot het Haagse college toetreedt. In het vorige Haagse college hadden voor de VVD in de vorige raadsperiode mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke en F. D. Bastet zitting.

Wat de overige provinciale hoofdsteden aangaat, alleen in Groningen, Middelburg en Maastricht, bleef de VVD buiten het college. In Groningen, waar al een meerderheidscollege bestond, heeft de kleine verschuiving naar links in de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen geleid tot de vorming van een college met vier PvdA-ers, een communist en een PPR-lid. Mej. mr. A. C. C. Nijhof, fractievoorzitter van de VVD in de stad Groningen, neemt het de linkse groeperingen kwalijk dat ze zestien raadsleden (behalve de VVD ook CDA en GPV) de inspraak hebben geweigerd in het vooroverleg over de vorming van het college. Ook de deelname van die zestien aan het college is uitgesloten. „De huidige situatie is weliswaar niet onwettig, maar wel in strijd met de bedoeling van de grondwet en de gemeentelijke wetgever. Het is de weg terug naar een lagere vorm van democratie, gebaseerd op een kleine meerderheid. Program-college vind ik een onjuiste benaming. Het college berust op een krappe meerderheid plus een vaag program," aldus mej. Nijhof.

Leeuwarden

In de Friese hoofdstad Leeuwarden werd VVD-wethouder K. Weide herkozen in het nieuwe college, waarin hij zitting zal nemen naast twee socialisten en twee leden van het CDA. „Een afspiegelingscollege zonder problemen," zegt hij. „Zowel PvdA- als CDA-kandidaten kregen direct een meerderheid. Een plaatselijk linkse groepering heeft voor mij nog een tegenkandidaat

VERVOLG OP PAGINA 6

radio

Radio-uitzending van de VVD: donderdag 26 september, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m.).

Uitlatingen Vredeling schaden ons land

Ir. D. S. Tuijnman (rechts), vice-voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer, interpelleerde premier Den Uyl over de zaak Vredeling.

Plotseling ontstak twee weken geleden — na een zomers briesje over land- en tuinbouwproblemen — een ware storm op het Binnenhof: Vredeling had een interview weggegeven aan Bibeb van Vrij Nederland. Een nogal opzienbarend interview, zo opzienbarend zelfs, dat de woordvoerder van Vredeling zelf aan een NOS-verslaggever meedeelde dat het zijn politieke zelfmoord betekende (Frits van der Poel meldde dit een week later in zijn krant Het Vrije Volk).

Er kwam ineens weer werk aan de winkel voor de Tweede-Kamerfractie van de VVD na het stille zomerreces. Wie regelmatig de dagbladen leest, weet wat er allemaal gebeurd is. In het kort nogmaals: H. J. de Koster stelt onmiddellijk schriftelijke vragen aan premier Den Uyl. Den Uyls antwoord is zo summier en geeft van zo weinig kritiek op de uitlatingen van Vredeling blijk dat de VVD-fractie besluit de premier te interpelleren. Tijdens die interpellatie nam de minister-president nog weinig afstand van Vredelings interview en deelde zelfs mee het te betreuren dat de Kamer daarover met hem wilde debatteren. Hij ontkende verder dat het imago en het beleid van de Nederlandse regering in het buitenland schade zou hebben opgelopen. Pas wanneer inderdaad zou blijken dat dat wel zo is, dan zou de premier alles doen om deze schade weer ongedaan te maken.

De VVD-fractie deelde via haar vice-voorzitter ir. D. S. Tuijnman mee, dat door berichten van ambtenaren van de buitenlandse dienst en door persberichten in het buitenland nu reeds geconcludeerd kon worden dat Nederland schade heeft ondervonden van dat interview, vooral door Vredelings opmerkingen over Luns, Amerika en Duitsland. Ook andere fracties (inclusief die van de KVP en ARP) hadden die berichten ontvangen. (De vraag of de PvdA-fractie dan niet die berichten had ontvangen, ontweek tijdens het debat fractievoorzitter Van Thijn, maar ontkennen deed hij het niet).

Drs. Den Uyl wees erop dat Nederland met name in Portugal — waar hij zijn vakantie had doorgebracht, — in de Verenigde Staten — waar hij enkele dagen was gedurende zijn reis van en naar De West — en in Griekenland — waar minister Van der Stoel onlangs nog enthousiast ontvangen was — een zeer goede naam heeft. Dit in tegenstelling tot vele dictatoriaal geregeerde landen, wat hij niet erg vond, integendeel.

De VVD-fractie was verontwaardigd over dit antwoord: Den Uyl ziet de ernst van de situatie niet in of wil die niet zien. In een motie vertaalde ir. Tuijnman de verontwaardiging met: „het antwoord van de minister-president is volstrekt onvoldoende".

De motie kreeg geen enkele steun van regeringsfracties. De heer Andriessen (KVP) en mej. Van Leeuwen (ARP) waren weliswaar kritisch geweest, maar voelden zich vooralsnog tevreden gesteld met het antwoord van de premier. Zij volstonden ten slotte met de waarschuwing dat zoiets dergelijks niet weer zou moeten gebeuren.

Vergissing

Daarmee leek de kous af. Maar een dag later bleek dat Den Uyl zich wel degelijk vergiste. Uit een open brief van mr. J. M. A. H. Luns, de secretaris-generaal van de Navo, bleek dat Nederland inderdaad schade heeft opgelopen in het buitenland en in zijn betrekkingen tot de andere Navopartners. Gezien zijn eigen belofte zal Den Uyl dus nu hard aan het werk moeten om de schade weer ongedaan te maken.

Tot de algemene politieke beschouwingen begin oktober heeft hij daar de tijd voor. Tot die tijd zal hij toch iets moeten doen, want de Kamer zal hem dan op ondubbelzinnige wijze helpen herinneren aan die belofte.

Tijdens de interpellatie heeft ir. Tuijman namens de fractie verklaard niet het hoofd van Vredeling te eisen: hij zal zelf zijn defensie-nota moeten verdedigen. Daarnaast had de fractie nog enkele belangrijke redenen. Vredelings grove opmerkingen over de ambtenaren heeft hij teruggenomen, zij het met heel weinig woorden. Zijn opmerkingen over zijn collega's in het kabinet zijn door die collega's geslikt en voor wat betreft zijn opmerkingen over het kabinetsbeleid is Den Uyl achter hem gaan staan, waardoor hij zichzelf verantwoordelijk stelde voor dat deel van het interview. Dat was voor de fractie ook de reden dat Den Uyl geïnterpelleerd moest worden en niet minister Vredeling. Voor wie het nog niet weet: de VVD-fractie blijft van mening dat het hele kabinet-Den Uyl moet verdwijnen. Maar dat kan alleen als één of meer regeringsfracties (KVP, ARP?) gaan inzien dat het inderdaad beter is het kabinet-Den Uyl weg te zenden. Voorlopig echter slikken zij veel, zeer veel zelfs.

L. RHIJNSBURGER

veertiendaagse uitgave van de volkspartij voor vrijheid en democratie

nummer 1114 13 September 1974

De VVD van A tot Z

ALMELO — Secretaris van de afdeling Almelo, de heer A. P. H. v. Goinga, is verhuisd. Het secretariaat zal tot eind september in handen zijn van mevr. A. M. Muijs van de Moer—Van der Esch, dr. Sillevislaan 7 te Almelo. Dinsdag 24 sept. in café-rest. Suisse. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker hr. J. G. Rietkerk over de miljoenennota. Aanvang 20.15 uur.

ALPHEN A. D. RIJN — Opgericht is een VVD-overleg Rijnstreek. 21 VVD-raadsleden uit Alphen aan de Rijn, Hazerswoude, Koudekerk, Leimuiden, Nieuwkoop, Nieuwveen, Rijnsaterswoude, Ter Aar en Woubrugge zullen regelmatig overleg plegen over intergemeentelijke zaken.

ANNA PAULOWNA — Nieuwe secretaris van de afdeling Anna Paulowna is geworden de heer J. Muntjewerf, Smdisweg 55, Anna Paulowna. Tevens is de heer G. H. Schenk, oud-fractievoorzitter en reeds vanaf de oprichting van de afdeling Anna Paulowna bestuurslid, benoemd tot lid van verdienste.

ASSEN — Nieuwe secretaris van de afdeling Assen is geworden de heer A. J. L. Krans, Nobellaan 223, Assen. Tel. 05920 - 16597.

BEVERWIJK — De heer J. C. Doctor, secretaris van de afdeling Beverwijk is verhuisd naar Vondellaan 53 te Beverwijk. Zijn telefoonnummer evenals zijn postbusnummer zijn onveranderd gebleven, nl. 02510 - 2308 en postbus 1020.

EELDE/PATERSWOLDE — Secretaris van de afdeling Eelde/Paterswolde is geworden D. J. W. te Cate, Rembrandtweg 36, Eelde. Tel. 05907 - 3051. De oud-secretaris de heer A. van Sisseren is benoemd tot lid van verdienste.

EINDHOVEN — Mr. W. J. Geertsema (commissaris van de Koningin in Gelderland) spreekt op 24 september voor de afdeling Eindhoven in Hotel „Cocagne", over het onderwerp „De bestuurlijke herindeling van Nederland". Aanvang 20.15 uur.

'S-GRAVENHAGE — De heer W. Verwey, voorzitter van de Raad van Arbeid te Rotterdam en lid van de Sociaal-Economische Commissie van de VVD spreekt op 16 september voor de onderafdeling IV van de afdeling 's-Gravenhage over de sociale wetgeving. Wijk en Dienstencentrum „Mariahoeve", Ivoorhorst 55. Aanvang 20.00 uur.

DEN HAAG — Op donderdag 19 september in het Congresgebouw, Sweelinckzaal; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afdeling Den Haag over de Troonrede. Spreekster mevr. H. van Someren-Downer. Reactie op troonrede en miljoenennota van mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello, drs. Th. H. Joekes en mr. F. Portheine (leden Tw. K.)

GROESBEEK — Nieuwe secretaris van de afdeling Groesbeek is geworden A. J. D. M. Schretlen, postbus 63 te Groesbeek.

GRONINGEN — Op 30 september en 25 oktober spreekt A. J. Evenhuis, lid der Tweede Kamer, voor de J.O.V.D.-district Noord. Groningen, de Beurs.

HAARLEMMERMEER — De heer mr. H. E. Schenk legt het secretariaat van de afdeling Haarlemmermeer neer wegens vertrek naar het buitenland. Het secretariaat zal voorlopig worden waargenomen door de voorzitter, mr. N. J. P. Giltay Veth, Boekanierlaan 29, Hoofddorp. Tel. 02503 - 7117.

HENGELO — De heer drs. G. M. V. van Aardenne (lid der T. K.) spreekt op 27 september bij „Broodje VVD" om 18.00 uur in Cosa.

KLAASWAAL — Nieuwe secretaris van de afdeling Klaaswaal is geworden mevrouw E. A. H. Vriens-Scheulderman, Wikkepad 115, Klaaswaal.

LAREN/BLARICUM — Op 26 september spreekt drs. G. M. V. v. Aardenne (lid Tw. K.) voor de afdeling Laren/Blaricum. Hotel Hamdorf. Aanvang 20.00 uur.

LEEUWARDEN — Secretaris van de afdeling is geworden mevrouw A. J. Fischer-Brons, De Dulf 107.

LEEUWARDEN — Mej. mr. A. Kappeyne v. d. Coppello (lid Tw. K.) spreekt op 4 oktober voor de afdeling Leeuwarden over „VVD tegen de rode draad in". Oranje Hotel, Leeuwarden. Aanvang 20.00 uur.

LOOSDRECHT — Secretaris van de afdeling Loosdrecht is geworden F. Baaij, Rembrandtlaan 64, Loosdrecht.

LOSSER — Secretaris van de afdeling Losser is geworden H. M. Harders, Scholtinkstraat 169 A te Losser. Tel. 05423 - 2373.

NAARDEN — Op donderdag 26 sept. in Warmolts Bistro in Bussum; aanvang 20 uur. VVD-café afd. Naarden.

NOORDOOSTPOLDER — In het bestuur van de afd. NOP zijn A. A. van Gastel (voorz.), A. v. Gelder, Klutenweg 18 B, Bant, secr. en P. de Jonge penningmeester.

OOSTSTELLINGWERF — Secretaris van de afdeling Ooststellingwerf is geworden J. Knol, Grietmanslaan 46, Oosterwolde. Hij volgt de heer L. Bruinsma op.

OUD-BEIJERLAND — Secretaris-penningm. van de afdeling Oud-Beijerland is geworden ing. A. P. v. d. Berge, Rembrandtstraat 94, Oud-Beijerland. De oud-voorzitter van de afdeling Oud-Beijerland, drs. J. A. Bourdrez, is tot ere-voorzitter van de afdeling benoemd.

RHOON — De heer B. F. Witkamp, secretaris afdeling Rhoon is verhuisd naar Barendregtlaan 13, Rhoon. Zijn telefoonnummer wordt vanaf het 4e kwartaal van dit jaar 01890 - 5739.

ROSMALEN — In tegenstelling tot wat in V en D van 26 juli stond is mevr. mr. J. J. v. d. Berg-De Jong géén secretaris van de afdeling Rosmalen. Zij is penningmeester en verzorgt de ledenadministratie. Secretaris is nog steeds mevr. L. H. F. Chaillet-Koch, Diepenbrocklaan 9, Rosmalen.

RIJSWIJK (Z.-H.) — In het nieuwe bestuur van de afdeling Rijswijk zijn L. Hesse, voorz., ir. E. A. Hekker, Huis te Landelaan 362, Tel. 070-982331 (secr.) en A. v. d. Lely, penningm.

TOLLEBEEK (N.O.P.) — De heer H. P. H. Waalkens (lid der Tweede Kamer) is verhuisd naar Zuidwesterringweg 35, Tollebeek (N.O.P.). Tel. 05276 - 1397.

UDEN — In het bestuur van de afdeling Uden zijn gekozen D. van Beek (voorz.), A. J. Krekelaar, Cimbaallaan 24, Uden (secr.) en P. van der Jagt (penningm.).

WIJK BIJ DUURSTEDE — In het bestuur van de afdeling Wijk bij Duurstede zijn gekozen H. Bijl (voorz.), Jhr. J. J. G. Alting von Geusau, Witlastraat 94, tel. 2445 (secr.) en J. A. R. Mönnink (penningm.).

ZAANSTAD — Het bestuur van de afdeling Zaanstad zal op optreden als bestuur van de gelijknamige Statencentrale. Aan laatstgenoemd bestuur zijn voorts toegevoegd: C. de Graaf uit Oostzaan en A. Leewens uit Wormer.

ZEIST — Op 23 september spreekt drs. Th. H. Joekes (lid Tw. K.) voor de afdeling Zeist over de miljoenennota. „Boschlust", 20.00 uur.

ZEVENBERGEN — Er is een afdeling Zevenbergen opgericht. Het voorlopig bestuur wordt gevormd door S. A. Eland (voorz.), H. S. Couwenberg, Zeestraat 6 Zevenbergen (secr.), C. van Me (penningm.).

VV Vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Algemene bijeenkomst

Op vrijdag 18 en zaterdag 19 oktober 1974 zal de jaarlijkse Algemene Bijeenkomst van de Organisatie „Vrouwen in de VVD" worden gehouden in het Congrescentrum „De Blije Werelt" Westhoflaan 2 te Lunteren.

PROGRAMMA

vrijdag 18 oktober 1974

18.30 uur diner, 20.00 uur opening door de voorzitster mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton. De heer Hans Wiegel, fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer, spreekt over **Liberaal Perspectief in de komende tijd.**

Zaterdag 19 oktober 1974

9.00 uur ontbijt; 9.45—10.45 uur vragenuur. Een forum van Kamerleden zal door u gestelde vragen beantwoorden. Wij verzoeken u, in verband met een goede voorbereiding, de door u te stellen vragen vóór 8 oktober a.s. schriftelijk in te zenden aan de secretaresse mevr. mr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212 Den Haag; 10.45—11.00 koffiepauze; 11.00—12.00 uur voortzetting vragenuur; 12.30 lunch; 13.30 De heer H. J. de Koster, lid van de Tweede Kamer, oud-minister van defensie spreekt over **Nederland in de Wereld.;**

Omstreeks 16.00 uur sluiting en thee.

Logies vindt plaats in de „Blije Werelt". Dit jaar zullen uitsluitend éénpersoonskamers worden uitgegeven.

De kosten bedragen voor de gehele conferentie met inbegrip van thee, diner, avondkoffie, ontbijt, ochtendkoffie en lunch *f* 58,- per persoon voor een éénpersoonskamer met douche en toilet en *f* 56.- zonder douche en toilet.

Indien u niet de gehele conferentie wilt bijwonen gelden de volgende afzonderlijke prijzen; **diner** met inbegrip van thee bij aankomst en avondkoffie *f* 20.; **lunch** met inbegrip van ochtendkoffie en middagthee *f* 14,-.

Opgave uitsluitend door middel van onderstaand aanmeldingsformulier, liefst zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval vóór 11 oktober. Indien u slechts een gedeelte van de conferentie wenst bij te wonen wilt u dan tevens vermelden welk gedeelte dat zal zijn?

Bij aankomst op de „Blije Werelt" zullen tegelijk met de deelneemsterslijst de consumptiebonnen voor diner, lunch, koffie en thee worden uitgereikt die zullen worden ingenomen door het personeel van de „Blije Werelt" Wilt u zo vriendelijk zijn om de consumpties die u extra bestelt direct af te rekenen met het personeel.

Verbinding. Vanaf het station Lunteren is geen verbinding per openbaar vervoer naar het Congrescentrum. Aan het station zullen vrijdagmiddag vanaf 17.00 uur taxi's staan, die de treinreizigsters naar het Congrescentrum zullen brengen. Zaterdagmiddag zullen na afloop van de conferentie de taxi's de treinreizigsters weer naar het station vervoeren. Hiervoor behoeven geen extra kosten te worden betaald.

Te zenden aan de penningmeesteresse mevr. A. F. Bonthuis—Wunderl, Hugo de Grootlaan 41 te Middelburg.

Ondergetekende*): .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

- **geeft zich op voor de Algemene Bijeenkomst op 18 en 19 oktober a.s. te Lunteren en heeft de kosten voor algehele deelname ad *f* 58,— (*f* 56,—) of gedeeltelijke deelname ad *f* ..... overgemaakt op girorekening no. 605368 t.n.v. penningmeesteresse Organisatie Vrouwen in de VVD te Middelburg.**
- **Zij zal wel/geen*) gebruik maken van de taxi van het station Lunteren naar de „Blije Werelt" en terug.**

***) In drukletters; doorhalen wat niet gewenst wordt.**

Handtekening

Velp

De afdeling Velp van de Organisatie Vrouwen in de VVD organiseert op woensdag 18 september a.s. om 10 uur een bijeenkomst bij mevrouw Weve-van Dartelen, Burg. Brandtlaan 23 te Velp. Mevrouw P. van Dijk-Akkerman, VVD-gemeenteraadslid in Velp, zal spreken over het onderwerp: *Hoe werkt de Vrouwen Advies Commissie (VAC) voor de woningbouw.* Introducé's zijn welkom.

Centrale Oost-Brabant

De Landelijke stichting „Organisatie Vrouwen in de VVD" meent dat gezien de maatschappelijke ontwikkeling door de instelling van raden en opbouworganen, zowel provinciaal als plaatselijk door de overheid en de herstructurering van de vrouwenorganisaties, het noodzakelijk is, dat de uitbouw van de Stichting tot stand komt. Het ligt in het voornemen dit eerst per centrale in Brabant te doen en dan een gezamenlijk provinciaal optreden te bevorderen.

Een commissie van voorbereiding heeft een bijeenkomst georganiseerd in het Provinciehuis te 's-Hertogenbosch en wel op *donderdag 3 oktober a.s. om 10.00 uur. Sprekers: Mevr. H. J. Schlemper-van Gijn over Waarom een Stichting Vrouwen in de V.V.D. en de plaats van de Stichting te midden der andere vrouwenorganisaties.*

Ir. J. W. Verkuijlen van de Provinciale Planologische Dienst vertelt over de oriënteringsnota ruimtelijke ordening in verband met de deelname van leden van vrouwenorganisaties in de streekcommissies die deze nota bestuderen;
De Gedeputeerde drs. Y. P. W. v.d. Werff zal de relatie tussen de nota en de recreatie in Noord-Brabant toelichten;
mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas, lid van de Tweede Kamer, spreekt over *Het Onderwijs na de Lagere School.*

Voor de lunch zijn broodjes tegen een kleine vergoeding verkrijgbaar. Opgave voor deze dag bij mevr. M. Brongers, Orthensewe 87 te 's-Hertogenbosch.
Names de commissie van voorbereiding
H. J. SCHLEMPER-VAN GIJ

vrijheid en democratie

- **De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.**
- **De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.**
- **De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.**

algemeen secretariaat

- **Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.**

Weinigen durven een oplossing aan de hand te doen, zo constateert een onzer redacteuren

Stroom Surinamers houdt aan

VVD-standpunt

De Tweede-Kamerfractie van de VVD heeft zich deze week dinsdag beraden over het vraagstuk, dat in het artikel op deze pagina nader aan de orde wordt gesteld: dat van de stroom Surinamers, die naar Nederland komen.

De fractie is van mening, dat het zowel voor de toekomst van Suriname als voor de situatie in Nederland, onvermijdelijk is de toelating van Surinamers aan regels te binden.

De problematiek is zo teer, dat gestreefd moet worden naar een oplossing, waarmee alle partijen zich kunnen verenigen. Met andere woorden: de zaak moet uitgetild worden boven de traditionele scheidslijnen in het parlement, zowel in Nederland als in Suriname.

Om die reden komt de VVD als oppositiepartij op dit ogenblik niet met een reeks concrete voorstellen. De liberale fractie vreest namelijk dat die voorstellen dan wel eens verworpen zouden kunnen worden, alléén omdat ze afkomstig zijn van de oppositie. Daarmee zou de zaak geenszins zijn gediend.

De VVD verwacht dat in de Troonrede en begeleidende stukken door de regering een beleid terzake zal worden aangekondigd. Het is immers duidelijk dat niet voortgegaan kan worden op de weg van niet-beslissen.

Komt de regering met een beleid, dat naar het oordeel van de VVD onvoldoende is, dan zal de heer Wiegel dat tijdens de algemene politieke beschouwingen over de Troonrede aan de orde stellen.

Het kabinet is de laatste maanden geplaatst voor een probleem, waarvan de oplossing nog niet in zicht is: De omvangrijke migratie van Surinamers naar Nederland. Het gaat hier om de stroom rijksgenoten, die de laatste maanden in steeds groteren getale naar ons land komen. Veelal zonder voorbereiding, zonder huisvesting, zonder werk. Meestal ook in de verwachting dat de van-de-wieg-tot-het-graf-verzorging van onze maatschappij hen wel op de been zal houden, hetgeen in principe het geval is. Dit alles tegen de achtergrond van de aankondiging dat Suriname op 1 januari 1976 onafhankelijk zal worden en dat het misschien daarna niet meer mogelijk zal zijn de oversteek te maken.

Geen beleid

Hoewel Nederland gebonden is aan afspraken in koninkrijksverband moet gezegd worden dat het kabinet tot nu toe nauwelijks enig beleid heeft getoond in de problematiek, die levensgroot voor ons land oprijst en zich nu reeds duidelijk aftekent. ARP-minister van Binnenlandse Zaken, De Gaay Fortman, die belast is met zaken de West betreffende, heeft blijkens uitspraken in de Kamer en krante-interviews, geen deugdelijke oplossing voor handen. Hoewel een ambtelijke werkgroep volgens het dagblad Trouw al een jaar geleden adviseerde de toelating van Surinamers aan regels te binden heeft de heer De Gaay Fortman in de Eerste Kamer gezegd dat hij daarvoor niet voelt. Hij is evenmin een voorstander van spreiding van Surinamers in Nederland. Dat is dwang, vindt hij. De regeling van de nationaliteit vindt hij een geweldig moeilijk punt en over de keuze van de nationaliteit wil hij zich blijkens een interview in Het Vrije Volk niet uitlaten. Kortom, de heer De Gaay Fortman zou met Farce Majeur kunnen meezingen: „Ik zie het niet meer zitten, ik kan er niet meer bij".

Men kan het kabinet misschien niet verwijten dat het van de ene dag op de andere geen panklare oplossing kan aanbieden — daarvoor is immers overleg met de rijkspartners nodig — maar wat men zich wel kan afvragen is waarom een beleid op dit punt niet eerder is voorbereid. De meeste dagbladen weten in hun commentaren ook niet zo erg goed raad met de situatie. Men constateert een slecht beleid, maar weinigen durven een oplossing aan de hand te doen. Misschien is men bang het verwijt van descriminatie te moeten incasseren. Voor discriminatie is men in Suriname heel gevoelig en mensen die er geweest zijn weten dat in Suriname de stemming jegens Nederland bepaald niet vriendelijk is. Toch komen de Surinamers.

Surinaamse vrouwen protesteren bij Amsterdams burgemeester Samkalden over hun huisvesting.

Werkeloosheid

De reden daarvoor is gemakkelijk te vinden. Het gaat in het Zuidamerikaanse rijksdeel economisch zonder meer slecht. Een kwart van de beroepsbevolking is werkloos, een ander kwart is in overheidsdienst, die een bestaansbasis garandeert. In de produktieve sector van handel en bedrijven is slechts een klein deel werkzaam. Voorts is er politieke onrust. De heer Lachmon van de Verenigde Hindoestaanse Partij heeft zijn aanhang voor de verkiezingen gewaarschuwd voor een Creoolse overheersing. Nu er een half jaar geleden een Creools kabinet in het zadel is gekomen, hebben de Hindoestani Lachmons woorden ter harte genomen. Juist zij komen in groten getale hierheen. Een fatale politieke démarche, die Suriname niet alleen van een deel van zijn bevolking berooft, maar Lachmon ook van zijn kiezers.

Daarenboven komt nog dat veel Surinamers volgens Nederlandse begrippen slecht gehuisvest zijn. In Nederland krijgen zij daarentegen ondanks de beperkingen in de woningsector in vergelijking met thuis behoorlijk onderdak. Wel vindt men vaak grote gezinnen in één woning. Na verloop van tijd komen daar nieuwe gezinsleden of kennissen bij. Dan wordt de woonsituatie helemaal kritiek en men gaat klagen.

Bijlmermeer

Welke gemeenschappen zijn hiervan — behalve de Surinamers zelf — het meest de dupe: Dat zijn de grote steden. Met name in Amsterdam vindt een opeenhoping plaats van Surinamers in de Bijlmermeer. Men kan Amsterdam niet verwijten dat het daaraan niet het hoofd kan bieden. Geen enkele stad is op zo'n toeloop van nieuwe bewoners berekend. De diensten van huisvesting en sociale zaken in de hoofdstad maken overuren. Zij zijn de eerste gedupeerden van een slecht regeringsbeleid.

Van de 400.000 Surinamers zijn er nu zo'n 70 tot 80.000 in Nederland, van wie naar schatting het merendeel in Amsterdam. Het Amsterdamse VVD-raádslid H. H. Jacobse is na een recente reis naar Suriname tot de overtuiging geraakt dat de komende anderhalf jaar nog zo'n honderd- tot honderdvijftigduizend Surinaamse immigranten naar Nederland zullen komen. Als dat gebeurt zal ongeveer de helft van de totale Surinaamse bevolking hier vertoeven, een ramp voor Suriname in de eerste plaats. „De ervaring leert — en ik kijk hierbij naar Engeland, waar men een paar jaar geleden dezelfde problematiek kende — dat mensen, die eenmaal zijn geëmigreerd niet meer naar hun land terug gaan", aldus de heer Jacobse.

Absurd

Woordvoerders van verscheidene politieke partijen hebben aangedrongen op een duidelijk beleid. DS'70 wil in samenspraak met de Surinaamse regering komen tot een beperking van de immigrantenstroom. Het VVD-Eerste Kamerlid Polak wil de beperking van de immigratiestroom koppelen aan geschooldheid van de immigranten en een jaar wachttijd alvorens zij in aanmerking komen voor sociale voorzieningen. Interessant is ook de beschouwing van de heer Drees Sr. in twee artikelen in NRC-Handelsblad. Hij vindt de situatie absurd. „De nieuwelingen komen juist met veelal grote gezinnen in de grote steden, waar de situatie op woninggebied toch al slecht is. De Surinamers zijn vrij om te komen. Dat wordt in sterke mate bevorderd door het feit dat van overheidswege de verplichting wordt aanvaard onmiddellijk te zorgen voor huisvesting en financiële bijstand. De bedragen, waarvan de Surinamers horen, zijn in vergelijking met de inkomsten in eigen land zo aanlokkelijk dat ze veel bijdragen tot de immigratie", aldus de heer Drees. Hij zegt verder er destijds aan meegewerkt te hebben dat rijksgenoten hier vrij kunnen komen. Daarbij werd toen vooral gedacht aan individuele gevallen, studenten, mensen, die hier een goede positie konden krijgen e.d. Het Koninkrijksstatuut verplicht volgens de heer Drees niet tot onbeperkte toelating. Nederlanders hebben ook geen onbeperkt recht zich in Suriname te vestigen. Hij adviseerde in zijn artikel van ruim een maand geleden dat de Nederlandse regering in overleg moet treden met de Surinaamse over een toelatingsbeleid.

De Surinaamse regering wil haar mensen wel graag terug hebben, maar het volk heeft andere opvattingen: **Zorg dat je op tijd in Nederland bent, dat is sociaal-economisch gezien het beloofde land. Over de frustraties bij aankomst, de weerstand van het Nederlandse publiek, de rassenproblematiek, die — laten we eerlijk zijn — hier beslist een rol gaat spelen als er veel Surinamers zijn, wil men dan blijkbaar thuis nog niet denken.**

Oplossing

De heer Jacobse van de VVD, die min of meer à titre personel in Suriname is geweest om zich op de hoogte te stellen, vindt het een tactische fout van onze regering dat in de conferentie over de nationaliteitskwestie is geopperd dat Surinamers, die in Nederland zijn hun nationaliteit mogen kiezen. Dat is slechts een trekpleister om te komen. Een spreidingsbeleid is volgens hem tot mislukken gedoemd. Als oplossingen ziet hij een formele bemoeilijking van de paspoortenregeling, maar geheel los daarvan het overbrengen van sociale voorzieningen vanuit Nederland naar Suriname, het stimuleren van werkgelegenheidsprojecten, en een zo snel mogelijke verbetering van het onderwijs in Suriname. Dat laatste is ook een wens van de Surinamers zelf; het is een van de redenen, waarom zij met zoveel kinderen naar ons land komen. Het onderwijs is hier beter.

De huidige regering Aron heeft op de heer Jacobse een energieke indruk gemaakt. Zij wil veel aanpakken en heeft zich in het half jaar van haar bestaan in Suriname reeds het imago van Herculesregering verworven. Hopelijk zal zij kunnen bijdragen aan de oplossing van het probleem. Maar laten de Surinamers ophouden met te roepen: „Kom zolang het nog kan daar heb je recht op." Dat is kortzichtig. En laat de Nederlandse regering snel met een duidelijk beleid komen; zij heeft de bui al te lang niet (willen) zien hangen. Mogelijk zullen in zo'n beleid onpopulaire elementen niet kunnen ontbreken. Het zij zo, maar het is beter dan in het geheel geen beleid en onzekerheid voor allen.

dennendal
mand vol eieren
door Bertha van Heegen

Waarover praten wij als „Dennendal" de zwakzinnigeninrichting te Den Dolder ter sprake komt?
Over een stuk zwakzinnigenzorg?
Over democratisering?
Over een politiek steekspel?
De auteur van dit boekje probeerde alle kreten, beweringen, verklaringen en standpunten van de betrokkenen op een rijtje te zetten.
Die betrokkenen zijn vogels van diverse pluimage:
regenten en hippe knaapjes, agogen, forumleden, psychologen en adviseurs, ouders, bemoeizuchtigen en personeelsleden . . .
De optelsom is dan drie jaar onversneden wantrouwen.
De enige die er onbevangen en argeloos onder blijft, is de zwakzinnige.
Over zijn rug heen is er een gevecht gaande, dat de affaire Dennendal heet.
Een mand vol eieren.
Een inktzwarte bladzijde in de geschiedenis van onze gezondheidszorg!

Prijs ƒ 5,90

uitgeverij bekking
Koninginneweg 227, Amsterdam, tel. 720877

Speciaal voor Vrijheid en Democratie-lezers: gireer ƒ 6,90 (ƒ 5,90 + ƒ 1,— porto) op giro 67880, t.n.v. VVD - Den Haag en u ontvangt binnen enkele dagen dit boekje thuis.

Veronica zwijgt

door dr. K. van Dijk, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

„Piraten bedankt" schrijft het Algemeen Dagblad van 2 september jl. „Gewoon, omdat jullie duizenden en duizenden mensen gezellig en zonder pretenties vermaakten, hetgeen in ons land vaak en ten onrechte als iets onfris wordt beschouwd."

VARA's spitsuur onder redactie van Van Stipriaan laakte deze zin voor de radio al vóór 8 uur 's ochtends. Hij tartte het Rotterdamse blad te vertellen, wie dat dan wel onfris vindt. Drie zinnen later wees Van Stipriaan zichzelf al aan als één van diegenen, door te zeggen dat „Wij bij de VARA vinden, dat de luisteraars ook eens na moeten denken". O.K., wij gelóven zelfs, dat die luisteraars dat doen als ze voor de VARA bedanken en naar de wat minder bevooroordeelde AVRO, TROS of VOO gaan (die groeien nl., de VARA niet).

Overigens nog iemand, die pretentieloze verstrooiing uit den boze vindt: CRM-minister Van Doorn. Men behoeft zijn beschikkingen over de zendtijdaanvrage van TROS en VOO maar te lezen (Nederlandse Staatscourant van 23 juli 1974, nr. 140), om dat heel duidelijk te weten:

1. uit de totstandkoming van de omroepwet zou blijken „dat daarbij door de wetgever in ieder geval is gedacht aan instellingen als *de vanouds bestaande omroeporganisaties* met hun grote betekenis voor de uitingsmogelijkheid en de culturele ontwikkeling van belangrijke schakeringen van ons volk" en „dat het er hierbij o.m. om gaat, dat de instellingen een bepaalde geestelijke achtergrond *moeten* hebben".

Geen blijde boodschap

Of, aldus nog steeds minister Van Doorn, in antwoord op vragen van Hans Wiegel en ondergetekende (over de TROS en het brengen van een volledig programma, hetgeen de TROS niet waar zou maken): „gebleken is dat, niet zozeer uit bepaalde onderdelen van haar programma als wel uit het ontbreken daarvan, met name van onderdelen van informatieve en culturele aard".

Als we in Nederland zendtijd willen hebben, moeten we een boodschap hebben en blijkbaar liever niet een blijde.

Zoals bekend heeft de Veronica-Omroeporganisatie, na de afwijzing als C-omroep, nu toelating gevraagd als adspirant-omroeporganisatie. Bij het meest ongunstige tellingsysteem van de leden bleek immers, dat er tussen de 56.000 en 61.000 leden zijn, die tevens houders zijn van een televisie-c.q. radio-kaart. Minimumvereiste is 40.000. Toelaten dus, zeggen u en ik, want ook de Omroepraad is van oordeel „dat de VOO inderdaad een organisatie met een culturele doelstelling in de zin der wet is" (zie Nederlandse Staatscourant van 23 juli 1974, nr. 140 pag. 3).

Maar... er zijn nog andere stokken om ongewenste honden te slaan:

1. heeft de VOO wel een boodschap en een eigen identiteit naast die van bijv. de TROS en de AVRO?

2. wat is die boodschap dan wel?

Dat 200.000 Nederlanders lid werden van Veronica en dat bijna het dubbele naar Den Haag kwam in juni 1973 om tegen de wurg-VERONICA-wetjes te demonstreren, dat zegt dit kabinet en zeker deze minister niets. Dat verstrooiing, bijv. door moderne muziek, een culturele boodschap zou kunnen zijn, wordt niet overwogen.

Maar waar praten we over? Waarom kunnen cultuur, educatie en informatie niet op verstrooiende wijze worden gebracht?. Of aan de andere kant, waarom kan verstrooiing niet educatief, informatief of cultureel zijn?

Zwakke artikelen

De minister bouwt zijn beleid op twee zeer zwakke wetsartikelen, nl:

1. Op artikel 13 punt 2, sub. derde: „Zij moeten zich de uitzending ten doel stellen van een volledig radio- of televisieprogramma, *„dat in beginsel alle categorieën van programmastof omvat"* en

2. Op art. 35 punt 2, de meest duidelijke omschrijving in de wet van het volledige programma, „dat in redelijke onderlinge verhouding tenminste omvat onderdelen van culturele, informatieve, educatieve en verstrooiende aard" (men lette op de volgorde).

De minister weet kennelijk ook zelf niet precies, wat die redelijke onderlinge verhouding is. Hij heeft immers daar haastiglijk een advies van de Omroepraad over gevraagd, nota bene op 15 augustus 1974!

Inmiddels heeft hij wel een kijkdienst televisie-uitzendingen ingesteld. Zeven kijkers-medewerkers, waarschijnlijk ieder voor één dag per week, gaan nu dagelijks de redelijke onderlinge verhouding bekijken. Hun rapporten aan de minister zullen deze „verklikken" hoe de verschillende zendgemachtigden in Nederland zich onderling redelijk gedragen. Zij moeten in het bijzonder melding maken van overtredingen van wettelijke voorschriften (art. 3 punt 2) en ook in het bijzonder hebben zij de opdracht categorieën van programma's en/of aspecten van televisie-uitzendingen aan te geven. Daarover moeten afzonderlijke rapporten worden uitgebracht (art. 4).

Zo verzeilen we met het zg. strengere omroepbeleid van de radicale minister Van Doorn in een verklikkerspolitiek waar het departement (want de rapportage geschiedt aan de directie voor pers, radio en TV) en de minister zich rechtstreeks gaan bemoeien met vorm en inhoud van de uitzendingen. Maar ja, wat kan men van een radicale patriarch van de KRO ook anders verwachten!

Democratie?

Dit brengt mij even terug bij het democratisch element in onze omroepstructuur: ook al heeft Veronica meer dan 200.000 aanhangers, dan nog tellen slechts 56.000 à 61.000 mee voor de hoeveelheid zendtijd voor radio en t.v.

Als mijn kinderen er anders over denken dan ik, en ik weiger een tweede omroepkaart als omroepbijdrage te betalen, nadat ik het dissidente kind de contributie van zijn/haar favoriete club he laten betalen, dan krijgt dez jongere daarvoor geen enkele i spraak in onze zgn. omroepdem cratie.

De koppeling lid-abonnee a het houderschap van een radi c.q. tv-kaart is een oneigenlijk en ook een ondemocratische. D wet eist het, dat wel. Maar zi de tellingen bij andere, gevestig de omroeporganisaties net zo uit gevoerd als bij de TROS en VOO? Zelfs in de Omroepraa zijn te dien aanzien grote twi fels, ofschoon de meerderheid oo hier zweeg. De bepalingen in Omroepwet, waarin het aantal l den-abonnees wordt gekoppel aan het hebben van een radio-c. tv-kaart, werken ondemocratis en „in feite discriminatoir jege die minderjarige gezinsleden, d een andere keus doen inzake h lidmaatschap van omroeporgan saties, dan diegene, op wie naam de omroepkaart staat," a dus de Omroepraad in een advi aan de minister over de ledente ling bij omroeporganisaties.

Op grond van dit advies ma men mijns inziens twee ding verwachten:

1. Een voorstel tot wijzigi van de artikelen 13.2 sub 8ste 14.2, die deze koppeling voo schrijven of

2. Het instellen van onderzo kingen naar het ledental van a omroeporganisaties volgens h telsysteem, dat bij de VOO we toegepast.

Wij zullen bij de eerstkomend gelegenheid daarover praten zonodig zelf voorstellen in de richting doen.

TROS beledig

Zo paste minister Van Doo de uitvoering van de omroepw

VERVOLG OP PAGINA 6

Wiegel over een nieuwe coalitie

VVD-fractievoorzitter Hans Wiegel begint zijn brochure **De geloofwaardigheid van een alternatief** met te stellen dat het zeker niet uitgesloten kan worden dat het kabinet-Den Uyl de rit uitzit, met name gezien de opstelling van de twee confessionele regeringspartijen. „Willen wij erin slagen dat het huidige kabinet wordt vervangen door een kabinet waaraan de VVD deelneemt, dan zal dat alleen weer gelukken als bij zowel confessionelen als VVD wederom de bereidheid gaat ontstaan om met elkaar tot samenwerking op regeringsniveau te komen.... Nu de VVD in de oppositie terecht is gekomen, zullen wij niet in dezelfde fouten moeten vervallen als die door de PvdA in haar oppositie-periode zijn gemaakt. Wij wensen niet te verloochenen dat wij samen met de confessionelen jarenlang in goed onderling vertrouwen hebben gewerkt aan een regeringsbeleid waarin alle partners voldoende van het eigen program terug konden vinden", aldus Wiegel verderop in zijn brochure.

Hij pleit er dan ook voor de oppositie zo te voeren dat de confessionelen niet nodeloos van de liberalen verwijderd raken. „Alleen dan zullen wij bij de achterban van de confessionele partijen, die veel meer overeenkomt met onze aanhang dan met de aanhang van de PvdA, op waardering en respect kunnen bijven rekenen. Alleen dan scheppen wij de basisvoorwaarden voor een koerswijziging bij de leiding van KVP en ARP."

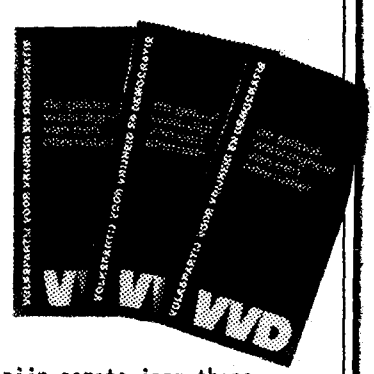
Samenwerking met de PvdA ziet de heer Wiegel niet in het verschiet. „Niet alleen zijn de programmatische verschillen tussen PvdA en VVD thans zo groot, dat ik overbrugging ervan op afzienbare termijn niet mogelijk acht, ook de opstelling die de huidige PvdA kiest, verhindert een samenwerking tussen PvdA en VVD op regeringsniveau zoals die bestond aan het eind van de veertiger en het begin van de vijftiger jaren. In die periode bestonden er, zoals die nu ook bestaan, fundamentele verschillen van inzicht tussen socialisten en liberalen over de wijze waarop en de richting waarin ons land zou moeten worden bestuurd. De overeenstemming echter, die er op een aantal punten ook was, werd niet veronachtzaamd. Het is die veronachtzaming van datgene wat socialisten en liberalen bindt, van datgene wat socialisten en liberalen nog gemeenschappelijk hebben, kortom het is de door de PvdA in gang gezette polarisatie, het op de spits drijven van tegenstellingen, die de kloof tussen de huidige PvdA en de VVD van nu zo groot maken."

Als taak voor de oppositie ziet Hans Wiegel het bijbuigen van het kabinetsbeleid in liberale zin. „De parlementaire oppositie krijgt nooit geheel haar zin, zij krijgt nooit direct haar zin, maar zij kan het kabinet er wel toe brengen zijn politiek bij te stellen... Moties van de oppositie worden doorgaans door een meerderheid van de fracties die het kabinet steunen, verworpen. Maar het feit dat zij worden ingediend, leidt er vaak toe dat die moties, hetzij vroeg of laat en al of niet in verwaterde vorm, worden uitgevoerd." De heer Wiegel noemt o.m. als voorbeeld het feit dat het kabinet nu — in tegenstelling tot een jaar geleden — wel bereid blijkt de inflatiecorrectie toe te passen.

„Er is de VVD verweten dat zij een harde oppositie voert. Ook in de toekomst zal dat verwijt de VVD gemaakt worden. Want aan de lijn, die wij voor het voeren van onze oppositie tot nu toe hebben uitgestippeld, zullen wij ook de komende tijd vasthouden. Daar waar de regering een beleid wil gaan voeren dat in tegenspraak is met onze kijk op mens en maatschappij zullen wij het kabinet onze kritiek niet sparen."

Voor een uiteenzetting over de politieke situatie, de gang van zaken rond de kabinetsformatie en het liberale programma moeten we verwijzen naar de brochure zelf, die verkrijgbaar is bij het secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te 's-Gravenhage, tel. 070-614121.

de geloofwaardigheid van een alternatief door H. Wiegel

Zoals het kabinet den Uyl na zijn eerste jaar thans voor de taak staat zijn visie op een reeks van beleidsterreinen voor de resterende kabinetsperiode te ontwikkelen, zo behoort het tot de taak van de VVD de grootste oppositiepartij op hoofdpunten van beleid met een duidelijke eigen visie te komen, die als grondslag zou kunnen dienen voor de politiek van een kabinet van andere signatuur.
Dit heeft Hans Wiegel aan de vooravond van een nieuw politiek jaar tot het schrijven van deze beschouwing gebracht.

Gireer *f* 3,-- op girorekening 67880 t.n.v. de VVD te 's-Gravenhage, onder vermelding "Geloofwaardigheid van een alternatief", en U ontvangt binnen enkele dagen het boekje thuis.

door onze oud-redacteur A. W. Abspoel

Wethoudersverkiezingen

Uit de lezerskring bereikten ons verzoeken, eens duidelijk uiteen te zetten volgens welke regels of wetten de benoeming van wethouders (en gedeputeerden) plaats vindt. „Het is mijn ervaring," zo schrijft ons een lezer uit Rijswijk, dat „eigenlijk niemand er iets van begrijpt waarom hierover zo'n eindeloos gehakketak moet (moest) plaats vinden."

Ons antwoord is: het is eigenlijk doodsimpel. Maar er zijn altijd lieden die door chicanes en door een koppig tegen de draad in willen gaan een eenvoudige zaak ingewikkeld maken. En wel zo ingewikkeld, dat zij die nu eenmaal te veel omhanden hebben om zich dagelijks met de politiek bezig te houden (en dat is het geval met de meerderheid van de burgers die in ons vertegenwoordigend stelsel voor het bedrijven van de praktische politiek dan ook hun vertegenwoordigers kiezen waarin zij vertrouwen hebben) door de bomen het bos niet meer kunnen zien.

De Grondwet bepaalt, dat „aan het hoofd der gemeente" een raad staat, waaraan „de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeenten wordt overgelaten." Dat niet de burgemeester of het College van burgemeesters en wethouders, maar de raad aan het hoofd der gemeente staat, wil dus zeggen dat de gemeenteraad (anders dan in het nationale vlak de Staten-Generaal) het bestuurscollege is. De gemeenteraad is geen volksvertegenwoordiging in die zin, dat deze de burgerij bij de „gemeentelijke overheid" vertegnwoordigt, maar de raad is een gekozen plaatselijk algemeen bestuur en vormt uit zijn midden een dagelijks bestuur.

Op het Haagse Binnenhof wordt beslist over de nationaalpolitieke vraagstukken. Grote delen daarvan zijn reeds uit hun aard zaken der regering in samenspel met het parlement, zoals buitenlandse zaken, defensie en justitie, maar ook met betrekking tot het onderwijs, de belastingen, het economische en sociale beleid, de volkshuisvesting, verkeer en waterstaat, e.d. vallen de principiële beslissingen op het Binnenhof en worden daar de grote lijnen getrokken. Daarnaast zijn — vooral dank zij Thorbecke — in Grondwet en Gemeentewet binnen het nationale kader de autonomie en het zelfbestuur van de gemeenten (en van de provincies in de Provinciewet) neergelegd en gewaarborgd. Onder autonomie dan te verstaan het recht om de eigen gemeentelijke „huishouding" zelf te regelen en deswege ook de verordeningen vast te stellen die men in het gemeentelijke belang noodzakelijk acht. En onder zelfbestuur moet hier worden verstaan het recht — en tegelijk ook de plicht — van de gemeentelijke (resp. provinciale) besturen om, wanneer de wet of een algemene maatregel van bestuur zulks

Op 3 september vertoonden alle raadszalen in ons land hetzelfde beeld als hier in Amsterdam: de installatie van de leden, gevolgd door de wethoudersverkiezingen.

voorschrijft, hun medewerking aan de uitvoering daarvan te verlenen. De juiste gedachte daarbij is, dat de uitvoering van hetgeen door de wetgever is voorgeschreven, in vele gevallen beter aan gedecentraliseerde bestuurscolleges kan worden overgelaten, die dichter bij de burger staan en die bij de (wijze van) uitvoering zoveel dat mogelijk is met plaatselijke omstandigheden en opvattingen kunnen rekening houden.

Afspiegelingscollege

Op grond van dit alles is het volkomen logisch en ook in overeenstemming met de bedoelingen van grond- en gemeentewetgever, dat de wethouders als dagelijksbestuurders zoveel mogelijk een „afspiegeling" vormen van de samenstelling van de gemeenteraad, in die zin dat alle fracties van enige betekenis daarin naar een zekere evenredigheid zijn vertegenwoordigd. Aangezien er in gemeenteraden veelal meer fracties zijn dan er wethouders te kiezen zijn, is over de verdeling der wethouderszetels altijd hier en daar wel eens gekibbeld, maar dat het College zoveel mogelijk een afspiegeling van de raad moet zijn, is tot voor kort in beginsel altijd algemeen aanvaard.

Het is een van de betreurenswaardige gevolgen van de „nieuwe geest" die in de Partij van de Arbeid en haar „progressieve" bondgenoten is gevaren, dat ook aan de wortels van dit gezonde grondbeginsel wordt geknaagd. Waar de PvdA en haar politieke meelopers in een duidelijke minderheidspositie zijn (en dat is in de grote meerderheid der gemeenten nog altijd het geval) verlangt en accepteert zij gaarne een of meer zetels in een afspiegelingscollege. Maar waar zij door een zeer sterke of soms zelfs meerderheidspositie de „macht" heeft (en helaas behoren daar o.a. Amsterdam en Rotterdam toe), propageert zij de theorie van het meerderheidscollege", gebaseerd dan op het eigen, „progressieve program" (links meerderheids-programcoll.) met uitsluiting van de andere fracties.

Matig resultaat

Gelukkig is dat in de overgrote meerderheid der gemeenten niet gelukt (ook niet in Den Haag en Utrecht) of zelfs niet nagestreefd. Het verzet tegen dit (weinig) progressieve streven was dan ook in uitgebreide kring groot. Onze geestverwant mr. Geertsema noemde het in maart vorig jaar, toen hij nog minister van Binnenlandse Zaken was, sprekend voor de te Utrecht gehouden jaarvergadering van de Vereniging van christelijk-historische leden van gemeente- en provinciale besturen, „een moeilijk te verklaren feit dat diegenen, die de mond vol hebben van inspraak en medezeggenschap, er tegelijk voorstanders van zijn grote groepen minderheden uit te sluiten van de deelneming aan het dagelijks bestuur van de gemeente. We zien, dat in gemeenten waar sterke fracties zijn, gecombineerd met een programcollege, het voor de minderheid in de raad steeds moeilijker wordt. Het gevaar wordt steeds groter, dat het „regerende" blok de dienst uitmaakt. Er komt dan heel weinig terecht van inspraak van die raadsleden die niet tot het blok behoren," aldus mr. Geertsema. De oud-ministerpredent dr. W. Drees, zelf vóór de oorlog jarenlang wethouder in Den Haag, uitte zich nog onlangs in diverse bladen in dezelfde geest als mr. Geertsema. De socialist D. Houwaart (en hij is niet de enige opponent in deze kring) schreef in „Tijd en Taak" misprijzend van „optimale polarisatie" en van het „polariseren aan de basis" en vreesde een „regeren" van meerderheidscolleges in plaats van een „besturen" door de gemeenteraad.

Bij de begrotingsbehandeling van Binnenlandse Zaken in de Tweede Kamer betoogde de antirev. dr. De Kwaadsteniet, mede sprekend namens de fracties van de KVP en de CHU, dat de Colleges van Gedeputeerde Staten in de provincies en de Colleges van B. en W. in de gemeenteraden „op basis van de betreffende wettelijke bepalingen" als colleges van dagelijks bestuur „in belangrijke mate afspiegelingscolleges" en geen meerderheidscolleges dienen te zijn. En ten slotte kwam nog zeer onlangs een commissie onder voorzitterschap van burgemeester Merckx van Breda, samengesteld door de gezaghebbende Vereniging van Nederlandse Gemeenten, waarbij alle gemeenten zijn aangesloten, o.a. tot de conclusie, dat de Colleges van B. en W. gediend zijn met een samenstelling, waarbij college en raad als één geheel fungeren en niet (bij voorbaat) vijandig tegenover elkaar staan. Ook zij sprak zich duidelijk uit voor zo breed mogelijk samengestelde afspiegelingscolleges.

Nogmaals: onze sterke indruk is, dat in de meeste gevallen de socialistische opzet of is mislukt of (in veel gemeenten) is achterwege gebleven. Jammer echter dat in enkele gemeenten de confessionelen onvoldoende ruggegraat hebben getoond en, zoals ons bijv. uit Deventer werd gemeld, de VVD „door gemanoeuvreer van PvdA en CDA" niet in het dagelijks bestuur is vertegenwoordigd.

Hoofdbestuur over artikel van dr. R. W. de Korte

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 2 september jl. het artikel van dr. R. W. de Korte in Vrijheid en Democratie van 26 juli besproken, alsmede een aantal reacties daarop.

Het hoofdbestuur blijft bij het reeds vele malen door de partij geuite standpunt, dat onder de huidige omstandigheden, waarbij de PvdA onder zeer sterke invloed van Nieuw Links staat en het PvdA-beleid wordt beheerst door Keerpunt 72, geen sprake zal kunnen zijn van VVD-deelneming aan een kabinet waarin ook PvdA-ministers zitting hebben.

In deze situatie zou pas verandering kunnen komen als een vleugel van gematigde socialisten zich van de PvdA zou afscheiden of een duidelijke boventoon in het praktische beleid en het program zou gaan voeren. Dan zou, evenals in Duitsland het geval is en ook in België het geval geweest is, een samenwerking tussen gematigde socialisten en liberalen tot de mogelijkheden kunnen gaan behoren.

Het hoofdbestuur meent dat het van groot belang was dat sinds 1959 telkens vóór de verkiezingen het standpunt is ingenomen dat geen kabinet gevormd diende te worden waarin zowel PvdA als liberale ministers zitting zouden hebben. Door dat standpunt was de politieke duidelijkheid — de keuzemogelijkheid voor vele kiezers — gediend.

In het doen van dergelijke uitspraken ziet het hoofdbestuur geen uiting van polarisatie. Onder polarisatie verstaat het hoofdbestuur het oproepen en aanscherpen van tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen en het verketteren van politieke tegenstanders.

Het standpunt van het hoofdbestuur is derhalve ongewijzigd; de VVD-fracties in de beide Kamers der Staten-Generaal zijn het met de opvatting van het hoofdbestuur geheel eens.

Wiegel over de apartheid

Hans Wiegel, voorzitter van onze VVD-Tweede Kamerfractie, is onlangs drie weken op bezoek geweest in Zuid-Afrika op uitnodiging van de regering van dat land. Hij heeft zich daar onder meer op de hoogte kunnen stellen van de verhouding blank-zwart. Hij is wat dat aangaat tot de conclusie gekomen dat de situatie tussen de rassen veel gecompliceerder en moeilijker oplosbaar is dan „je voordat je aan zo'n bezoek begint geneigd bent te denken". Vandaar dat Hans Wiegel het erg verstandig oordeelde dat hij gevolg had gegeven aan de uitnodiging van de regering in Pretoria.

„Principieel is het standpunt van onze partij dat het beleid van gescheiden ontwikkeling (apartheid) van de Zuidafrikaanse regering afgewezen moet worden. Maar de praktijk is dat de regering van premier Vorster zeer stevig de touwtjes in handen heeft en dat de oppositie niet groot is en bovendien nog intern verdeeld. Het is voor mij dan ook een uitgemaakte zaak dat de Nationale Partij nog voor lange tijd de ontwikkeling in Zuid-Afria zal bepalen."

Hans Wiegel vindt het daarom erg belangrijk de ontwikkelingen in die partij te volgen. „Het is mij opgevallen dat er in die partij meer verscheidenheid in opvattingen is dan ik eerst voor mogelijk achtte. Onder de vroegere premier Verwoerd waren er nauwelijks afwijkende meningen. Maar Vorster is wat pragmatischer en onder zijn bewind is er verandering gekomen."

Hans Wiegel heeft in gesprekken laten uitkomen dat hij 't volstrekt onbegrijpelijk vindt dat rechten en vrijheden van de niet-blanken — bij voorbeeld door de beruchte detentiewet — worden beperkt.

ZWITSERLAND - WALLIS

Appartementen te koop

in mooi bergdorp, gelegen tussen Martigny en Sion, met vergunning voor aankoop door buitenlanders.

- Prijzen vanaf Zw. frs. 50.000, type studio
- Grotere typen vanaf Zw. frs. 70.000
- **Hypotheek:** 50% van de koopsom
- Directe notariële overdracht
- Oplevering Kerstmis 1974
- Toezicht, beheer en verhuur door maatschappij
- Aankoopvergunning loopt tot december 1974
- Beperkt aantal appartementen beschikbaar.

Inlichtingen: De Meijere Bros, Postbus 57, Heemstede, telefoon 023 - 28 21 34.

Veronica

VERVOLG VAN PAGINA 4

toe (tijdens het *Kamerreces*, hoewel de adviezen van de omroepraad reeds in april 1974 werden uitgebracht):

1. Hij verbande Veronica, ook indien legaal geworden, radicaal uit de ether.

2. Hij beledigde de TROS door openlijk de bedoelingen van deze omroep in twijfel te trekken en door aan de A-status die hij *moest* toekennen voorwaarden te verbinden.

3. Hij liet de Stichting „Symbiose" toe als adspirant zendgemachtigde en nog steeds niet de VOO, waarschijnlijk omdat deze geen behoefte heeft om van sex een maatschappelijke culturele (lees politieke) boodschap te maken.

4. Hij komt met een plan voor 6 of 7 Hilversums met ontkoppeling van AM- en FM-netten, terwijl staatssecretaris Van Hulten (eveneens PPR) op 27 juni 1973 nog zei dat een vierde Hilversum op de middengolf onhaalbaar was en ontkoppeling van AM en FM wel, zelfs met varianten, maar dat dan „programmatische overwegingen mede een rol gaan spelen".

Mogelijkheden tot verruiming van de uitzendingen zijn er dus wel; dat betekent zonder uitbreiding van zendinstallaties (investeringen) meer mogelijkheden voor openheid en democratie. Maar is 't nodig om daarvoor tot 6-7 Hilversums te komen? Hebben wij aan een pop-zender (Hilversum III), twee praat- en boodschapzenders met zeer geringe luisterdichtheid (Hilversum I en II) en één zender voor klassieke muziek (Hilversum IV) niet ruim voldoende?

Merkwaardige conclusies

Het lijkt er op, dat de minister zoekt naar een motief om de omroepbijdrage met 7 of meer guldens per jaar te verhogen.

Maar dat zou toch wel het toppunt zijn na een jaar, waarin de reserves van de omroep met ruim *f* 150 miljoen zijn gestegen, terwijl de algemene rekenkamer, tot hoogst merkwaardige conclusies kwam:

1. Een omroeporganisatie beschikt over een eigen vliegtuig, dat 500 gulden per vlieguur kost, maar waarvoor bij de instelling slechts 250 gulden per uur in rekening werd gebracht.

2. Vaste auto-vergoedingen voor medewerkers, die niet gerelateerd zijn aan het aantal gereden kilometers, betekenen materieel de vergoeding voor 1 kilometer van 92 cent tot *f* 1,23.

Wie met deze gegevens in handen voor het luister- en kijkgenot nog een verhoging van de omroepbijdrage over heeft als kijker/luisteraar, mag het zeggen.

Door bijz. omst. te koop: z.g.a.n.

YASHICA
SPIEGELREFLEX-CAMERA

B tot 1/1000 sec., zelfontsp., met obj. 1 : 1,7, 50 mm en 1 : 2,8, 135 mm; div. access. als zonnekap, skylightfilter, paraattas, combitas.

B. S. Revelman
Schildmanstraat 108
Hendrik-Ido-Ambacht

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

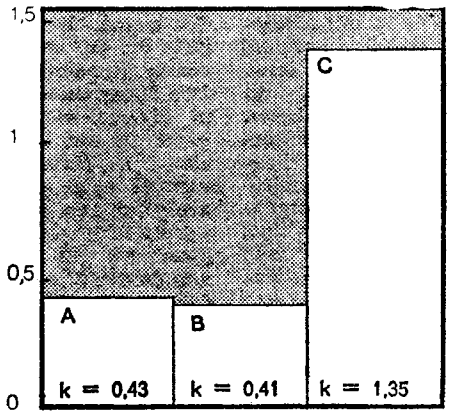
eerst bouwen, dan isoleren.....of

isolerend bouwen

Met DLW-dakelementen en Luxalon®sandwichpanelen kunt u eigentijds bouwen !
Het zijn hoogwaardige bouwelementen met een hoge thermische isolatie, die bovendien een aantal andere gunstige eigenschappen in zich verenigen : gering gewicht, snelle montage en minimaal onderhoud.
De uitstekende thermische eigenschappen drukken de aanleg- en exploitatiekosten van verwarmings- en air-conditioningsinstallaties !

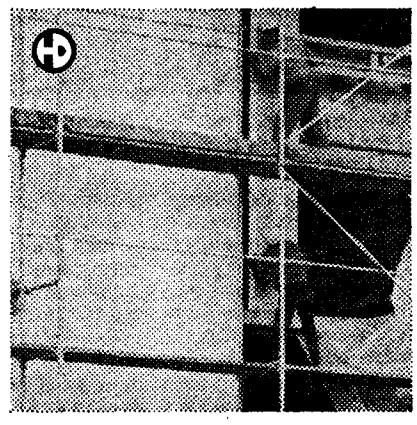
IH INTECH — HOLLAND
INGENIEURS & ADVIESBUREAU B.V.
Nijmegen, Oranjesingel 28
Postbus 1105, tel. 080 - 224450

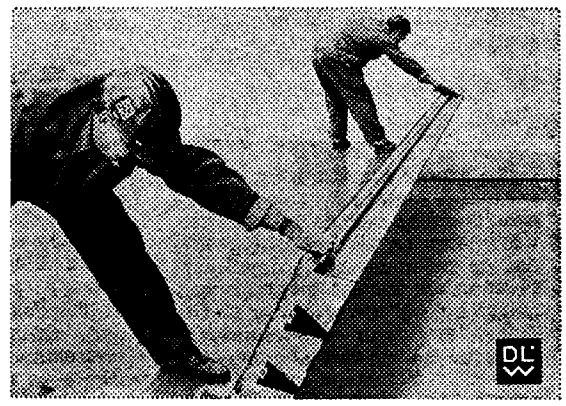
Intech-Holland biedt u een kompleet pakket isolerende bouwelementen : wanden en daken, ramen en lichtkoepels, plus .... een pakket "know-how" ! En waarom zou u daar geen gebruik van maken ?

De grafiek toont de warmtegeleidingsgetallen van de Luxalon®sandwichpanelen (A), de DLW-dakelementen (B) en een dubbele baksteen muur met spouw (C).

De Luxalon®bouwelementen van Hunter Douglas bestaan uit een verzinkt stalen of aluminium binnen- en buitenhuid, aan elkaar verbonden d.m.v. een laag polyurethaan schuim.
Het voegprofiel van geëxtrudeerd pvc voorkomt thermisch kontakt tussen binnen- en buitenhuid (géén koudebrug), waardoor condensvorming wordt voorkomen. Hoge thermische isolatie (k = 0,43).
De bouwelementen zijn licht in gewicht, waardoor besparing mogelijk is op konstruktie en fundatie.
Eenvoudige, dus snelle montage, ook bij minder gunstige weersomstandigheden.
Het materiaal biedt de ontwerper niet alleen nieuwe technische mogelijkheden, maar ook de mogelijkheid voor een aparte, eigentijdse vormgeving. Het materiaal is in vele kleuren verkrijgbaar.

LUXALON® SANDWICHPANELEN EN DLW-DAKELEMENTEN

DLW-dakelementen vormen een logische kombinatie met de sandwichpanelen : uitstekende isolatie (k = 0,41), licht in gewicht en snelle montage.
De dakelementen bestaan uit een dragende verzinkte stalen plaat in zwaluwstaart-profiel, een hieraan vast verbonden laag polystyrol schuim èn een van fabriekswege aangebrachte beschermlaag bitumen 500. Type T-fol is bovendien voorzien van een lasklare overlappende p.v.c.-dakhuid.
Door de speciale polystyrol voegbrug worden z.g. koudebruggen voorkomen.
Het gepatenteerde zwaluwstaartprofiel maakt het mogelijk om op eenvoudige wijze kabelgoten, leidingen of zwevende plafonds af te hangen. De elementen zijn vrijdragend en ook bij grote overspanningen belastbaar (max. 8 m.)
De dakelementen worden op maat op het werk geleverd en kunnen door geschoolde montageploegen in hoog tempo direkt op de konstruktie worden gelegd.
In muur- en dakopeningen kan het warmteverlies worden gereduceerd door gebruik te maken van Flachglass zonwerend glas of Detag dubbele lichtkoepels.

® gedeponeerd handelsmerk van Hunter Douglas

Wethouders

VERVOLG VAN PAGINA 1

gesteld in een poging met de PvdA-er nog een links meerderheidscollege door te drukken, dat op 19 van de 37 raadsleden zou steunen. Maar dat is niet gelukt," zegt Weide.

Assen

In Assen keert W. F. Borgesius terug als wethouder naast twee leden van het Progressief Akkoord en één CDA-vertegenwoordiger. „Er is overeenstemming over een beleidsnota, aan de hand waarvan we gaan werken. Mochten we er ernstig van afwijken, dan kunnen we naar huis worden gestuurd. Ook is overeengekomen dat het wethouderschap nu fulltime wordt. Dat impliceert voor mij dat ik nu al zal moeten stoppen met het afnemen van rijlessen, wat ik al 14 jaar doe," aldus de Asser VVD-wethouder.

Zwolle

In Zwolle heeft de VVD-wethouder ir. P. Loos een geestverwant naast zich gekregen. Het is J. C. Tamse, die onderwijs, jeugd, cultuur en sport gaat doen. Beide VVD-ers vormen met drie leden van de combinatie van christelijke partijen (een niet-links meerderheidscollege). De progressieve partijen in Zwolle hadden zich al voor de verkiezingen uitgesproken voor niet-deelname aan 'n college met de VVD. „Ook bij de CCP-partijen bestond nogal wat bezwaar tegen die motie en toen de PvdA alle partijen behalve de VVD voor overleg uitnodigde, heeft zij de christelijke partijen kopschuw gemaakt. Op basis van een programvergelijking zijn wij het met de CCP volledig eens geworden," meldt Tamse.

Arnhem

In Arnhem wordt VVD-er drs. R. van de Berg, die Gelders gedeputeerde werd, in het college van b. en w. opgevolgd door mevrouw C. J. Lavell-De Vries. Zij vindt in het college drie PvdA-collega's en twee van het CDA naast zich. Het college werd in de Gelderse hoofdstad tot zes man uitgebreid. Dat de PvdA hiervan de helft levert, stuitte aanvankelijk op bezwaren van zowel de VVD als de Christen-Democraten. Maar later werd over de 3-3-verdeling alsnog overeenstemming bereikt.

Utrecht

Utrecht dat voor het eerst in de historie een vrouwelijke wethouder heeft, kreeg een afspiegelingscollege, bestaande uit vier PvdA-ers, twee CDA-ers en een VVD-er. De laatste is mr. S. Torensma, die de plaats inneemt van mr. A. Looten. De 4-3 verhouding tussen links en niet-links bleek voor vele linkse raadsleden een moeilijk verteerbare zaak. Sommigen meenden dat de VVD door de komst van burgemeester H. J. L. Vonhoff ook al een stem had gekregen, zodat de verhouding in feite 4-4 zou worden. Niettemin kwam het college met drie niet-linkse vertegenwoordigers er door. Het is gebaseerd op een gemeenschappelijk werkprogramma dat de fracties van de PvdA, het CDA, de VVD, de PPR en D'66 zijn overeengekomen. De nieuwe wethouders hebben verklaard zich hieraan gebonden te achten.

Haarlem

A. Thuis bleef wethouder voor de VVD in Haarlem, waar naast hem twee PvdA-ers en twee CDA-ers zetelen in het college. De drie partijen hebben na de verkiezingen met elkaar een programmatisch concept doorgenomen op basis van een kernprogramma. „Na wat geven en nemen in redelijk goede verhoudingen zijn we tot een akkoord gekomen. Ik ben verschrikkelijk blij dat het zo gelopen is," aldus wethouder Thuis.

Middelburg

In Middelburg is de VVD (van twee op vier zetels gekomen) ook nu weer buiten het college gehouden. De VVD die ARP en CHU (beiden drie zetels) was voorbijgestreefd, had de wens te kennen gegeven een wethouder te leveren. Maar PvdA en confessionelen lieten weten hun zittende wethouders te willen handhaven. Een van de aangevoerde argumenten was onder meer dat de VVD in burgemeester drs. P. A. Wolters al in het college is vertegenwoordigd. Beide PvdA-wethouders en de kandidaten van CHU en ARP keerden terug.

Den Bosch

In 's Hertogenbosch behield de VVD de zetel in het college van b. en w., die zij ook in de voorgaande periode heeft ingenomen. Dat betekent dat mr. H. Th. M. Lauxstermann terugkeert. Naast hem in het college zitten van de PvdA en het CDA elk twee vertegenwoordigers.

Maastricht

In Maastricht, waar nog nooit een VVD-er tot het college is doorgedrongen, blijft onze partij ook de komende vier jaar buiten spel. Mr. M. Moszkowicz, lijsttrekker van de VVD in Maastricht: „Gezien onze spectaculaire winst van twee naar vijf zetels, was er voor ons in theorie wel een mogelijkheid op een plaats in het college. Maar KVP en PvdA hadden al voor de verkiezingen afspraken gemaakt. Het is een monsterverbond, waar we geen kans tegen maken. Overigens vraag ik me af of we er wel zo rouwig om moeten zijn niet in het college te zitten. Of we zouden een kandidaat moeten hebben die er met kop en schouders bovenuit steekt. Anders wordt hij gewalst."

Vragen aan partij over grondwet

In juni 1974 verscheen van het kabinet-Den Uyl de Nota inzake het Grondwetherzieningsbeleid. Aan het eind van de nota worden de standpunten van het kabinet samengevat in 22 punten.

Enkele van die punten, zoals het opnemen van bepalingen in de Grondwet over de openbaarheid van bestuur, de openbaarheid van adviezen van vaste colleges van advies en bijstand en het recht op inzage van persoonlijke gegevens, zullen weinig tegenspraak ontmoeten.

Andere punten zijn in de VVD uitvoerig behandeld; daarbij zij herinnerd aan de resoluties, gebaseerd op het rapport Kiezer-gekozene in november 1968 en mei 1969, en op het Liberaal Manifest in november 1973.

Niettemin lijkt het wenselijk de staatsrechtelijk belangrijke kwesties, waarover de Tweede-Kamerfractie binnen afzienbare tijd haar oordeel zal moeten geven, in een aantal vraagpunten te formuleren, zodat de partij de komende maanden, indien zij dat wenst, intern daarover kan discussiëren en zo nodig in resoluties zich opnieuw kan uitspreken.

Ter bevordering van de meningsvorming binnen de partij en ter voorbereiding van een aantal politieke uitspraken van de partijraad heeft het hoofdbestuur besloten aan de afdelingen en centrales voor te leggen:

1. een vragenlijst over het onderwerp Grondwetsherziening, met name toegespitst op het kiesrecht, de aanwijzing van een kabinets-formateur of minister-president, de Eerste Kamer der Staten-Generaal, referendum, toetsingsrecht van de grondrechten en benoeming of verkiezing van de burgemeester en de commissaris der Koningin;
2. ontwerp-resoluties over woningbouw, woningbezit en woninghuur naar aanleiding van de discussienota „Baas in eigen huis";
3. ontwerp-resoluties over onderwijs.

De vragenlijst over Grondwetsherziening — ontworpen door het lid van de Tweede Kamer mejuffrouw mr. A. Kappeyne van de Coppello en vastgesteld door het hoofdbestuur — is tevens bestemd als leidraad voor de discussies over dit onderwerp. De afdelingen wordt verzocht werkgroepen in te stellen die aan de hand van deze vragenlijst (welke men op deze pagina vindt afgedrukt) de daarin behandelde onderwerpen gaan bespreken en de vragen aan de hand van die discussies beantwoorden. Het is de bedoeling dat deze antwoorden voor 1 februari a.s. in het bezit zijn van de secretarissen van de kamercentrales, waartoe de afdelingen behoren. Daarna zal een inventarisatie worden gemaakt. Van de resultaten zal het afhangen of t.z.t. ontwerp-resoluties aan de partij zullen worden voorgelegd. Het hoofdbestuur acht het van groot belang dat over deze onderwerpen in zo breed mogelijke kring binnen de partij van gedachten wordt gewisseld opdat kan worden nagegaan in hoeverre de destijds naar aanleiding van het rapport Kiezer-Gekozene aanvaarde resoluties herziening behoeven. He is van belang dat dit rapport en het Liberaal Manifest in de gedachtenwisseling worden betrokken.

De ontwerp-resoluties over „Baas in eigen huis" (hierbij afgedrukt) en onderwijs (welke te vinden zullen zijn in het volgende nummer van Vrijh. en Dem.) zullen in januari of februari 1975 door de partijraad worden behandeld. De partijraad heeft volgens artikel 33.3 de bevoegdheid namens de partij politieke uitspraken te doen die onder bepaalde omstandigheden nog aan de algemene vergadering kunnen worden voorgelegd.

Het hoofdbestuur is van oordeel dat de ledenvergaderingen van de afdelingen en de centrale-vergaderingen van de kamercentrales, die ingeval van voorstellen aan de algemene vergadering het recht van amendement hebben, ook in dit geval de gelegenheid dienen te hebben hun oordeel in de vorm van stemverklaringen — voor of tegen — en in de vorm van amendementen uit te spreken. Het hoofdbestuur verzoekt de afdelingen en kamercentrales werkgroepen in te stellen die een standpunt voorbereiden. Desgewenst kunnen de ledenvergaderingen van de afdelingen amendementen en stemverklaringen vaststellen die zij in dat geval voor 1 december a.s. dienen in te zenden aan de secretaris van de kamercentrale waartoe de desbetreffende afdeling behoort.

Nadien zullen de amendementen zoveel mogelijk gerubriceerd worden, waarbij amendementen met dezelfde strekking tot één amendement zullen worden gecoördineerd. De partijraad zal bij het behandelen van de ontwerp-resoluties de inhoud van deze amendementen in zijn oordeelsvorming betrekken.

Kiesstelsel

1.1. Moet het kiesstelsel van de evenredige vertegenwoordiging in zijn huidige vorm worden verlaten?

1.2. Moet een kiesdrempel worden ingevoerd en zo ja, tot welke hoogte:
a. nog binnen het bestaande grondwettelijke kader oplopend tot 3 pct. = 5 zetels, of
b. daarboven met wijziging van de Grondwet?

1.3. Moet een districtenstelsel worden ingevoerd en zo ja, hoeveel vertegenwoordigers, variërend van 1 (systeem vóór 1917) tot 10—15 (voorstel nota Grondwetsherziening) of meer, moeten per district gekozen worden en op welke wijze:
a. bij één per district met het hoogste aantal stemmen of bij volstrekte meerderheid, eventueel in een tweede ronde tussen de twee kandidaten met het hoogste stemcijfer, of
b. bij meer per district volgens evenredige vertegenwoordiging?

Formateur

2.1. Moet de kabinetsformateur worden benoemd door de Koningin na de geijkte procedure van het raadplegen van o.m. voorzitters van Tweede-Kamerfracties?

2.2. Moet de kabinetsformateur worden benoemd door de Koningin op een voordracht van de meerderheid der Tweede Kamer?

2.3. Moet de kabinetsformateur door de Koningin worden benoemd na bij volstrekte meerderheid door de kiezers te zijn aangewezen?

2.4. Moet de minister-president door de kiezers rechtstreeks bij volstrekte meerderheid worden gekozen?

Eerste kamer

3.1. Moet de Eerste Kamer worden afgeschaft?

3.2. Zo neen, moet de Eerste Kamer in haar geheel worden gekozen en niet gesplitst in verkiezingen van 38, respectievelijk 37 leden?

3.3. Moet de zittingsperiode van de Eerste Kamer worden verkort van 6 tot 4 jaren?

3.4. Moet de Eerste Kamer rechtstreeks worden gekozen?

3.5. Moeten de bevoegdheden van de Eerste Kamer worden beperkt, bijv. door afschaffing van het recht van enquête, van de behandeling van een Grondwetswijziging of anderszins?

Referendum

4.1. Moeten vormen van referendum (volksuitspraak) en volksinitiatief worden afgewezen?

4.2. Moeten vormen van referendum en volksinitiatief worden bestudeerd en eventueel overwogen als middelen tot correctie van een districtenstelsel?

Sociale grondrechten

5.1. Moeten sociale grondrechten naast de klassieke grondrechten in de Grondwet worden opgenomen?

5.2. Moeten de wetten door de gewone rechter of door een bijzondere rechter (bijv. een constitutioneel hof) worden getoetst aan:
a. de klassieke grondrechten;
b. de sociale grondrechten;
c. beide?

Gewesten

6.1. Moet het vraagstuk van de benoeming of verkiezing van de commissaris van de Koningin en de burgemeester buiten de Grondwet blijven zodat de wetgever daarover kan beslissen?

6.2. Moet gewestvorming in de Grondwet worden geregeld?

6.3. Moeten de commissaris van de Koningin, de burgemeester, de voorzitter van de gewestraad worden benoemd of gekozen?

6.4. Moeten de overige leden van de gewestraad door en uit de ingezetenen worden gekozen?

Algemene vergadering

De jaarlijkse alg. vergadering van de VVD zal in '75 worden gehouden op vrijdag 14 en zaterdag 15 maart, in „Het Turfschip" te Breda. Afdelingen en kamercentrales hebben tot uiterlijk 15 november a.s. het recht bij het hoofdbestuur voorstellen in te dienen, voorzien van een toelichting, die op de algemene vergadering moeten worden behandeld.

Nadere mededelingen, onder meer over de procedure ten aanzien van de kandidaatstelling voor het dagelijks bestuur en voor het hoofdbestuur, zullen opgenomen worden in het volgende nummer van Vrijh. en Dem.

Ontwerp-resoluties eigen woningbezit

RESOLUTIE 1

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, kennis genomen hebbende van de discussienota „Baas in eigen Huis",
overwegende:
— dat het eigen woningbezit de mens economisch en sociaal onafhankelijker maakt;
— dat het eigen woningbezit de beste vorm is van bezitsvorming, mede omdat het een redelijk waardevaste belegging is;
— dat er vraag is naar een eigen woning waaraan niet kan worden voldaan, omdat er onnodige financiële drempels blijken te zijn;
— dat het subsidiebeleid binnen redelijke budgettaire grenzen moet blijven;
spreekt uit:

- dat kopers desgewenst door de overheid gegarandeerde leningen moeten kunnen sluiten, waarbij de lasten de eerste tien jaar met een nader vast te stellen percentage oplopen, waardoor de lasten in het begin laag komen te liggen en het eigen woningbezit betaalbaar wordt voor brede groepen uit de maatschappij;
- dat er een subsidieregeling moet worden ingevoerd voor zowel oudere als nieuwe koopwoningen, afhankelijk van het inkomen van de kopers, gelijkwaardig aan de regeling voor huurwoningen.

Toelichting:

Onder de huidige loon- en prijsontwikkeling zou het jaarlijkse stijgingspercentage maximaal 7 à 8 procent mogen zijn. Woonquotes van 1/7 bij het minimum inkomen en 1/6 bij het modale inkomen zijn redelijk. Indien in de huursector lagere woonquotes zullen gaan gelden, dienen de eigen woningbezitters daarbij niet achter te worden gesteld.

RESOLUTIE 2

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie kennis genomen hebbende van de discussienota „Baas in eigen Huis",
overwegende:
— dat het eigen woningbezit naar zijn aard leidt tot goed onderhoud van de woning;
— dat het eigen woningbezit mede daardoor een positieve invloed uitoefent op het woonmilieu;
— dat het voorts vereist is, dat de kwaliteit van de nieuwbouw aan redelijke normen voldoet;
spreekt uit:

- dat het wenselijk is, dat er een kwaliteitsgarantiefonds voor nieuwbouw komt en dat de overheid dit moet stimuleren door hypothecaire leningen alleen dan te garanderen, indien de betreffende woningen onder deze kwaliteitsgarantie vallen;
- dat de buitengewone onderhoudskosten van de eigen woning opnieuw aftrekbaar moeten worden bij de bepaling van het belastbaar inkomen;
- dat bij subsidieregelingen betreffende onderhoud en vernieuwing geen onderscheid moet worden gemaakt tussen kopers en huurders.

Toelichting

Wat de aftrekbaarheid van de onderhoudskosten betreft, is het niet de bedoeling om terug te keren naar het oude systeem, maar om de werkelijk ingrijpende onderhoudskosten zoals schilderwerk, dakbedekking vernieuwen, rioleringen herstellen enz. aftrekbaar te maken. Dat kan gebeuren door ofwel een lijst samen te stellen van wat wel en wat niet aftrekbaar is; ofwel, zoals ook met de buitengewone lasten gebeurt, de kosten aftrekbaar te maken boven een bepaalde drempel; ofwel een combinatie van beide.

RESOLUTIE 3

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie kennis genomen hebbende van de discussienota „Baas in eigen Huis"
overwegende:
— dat het eigen woningbezit het verantwoordelijkheidsgevoel van de bewoners bevordert;
— dat het eigen woningbezit de zeggenschap over de eigen woonsituatie vergroot;
— dat het eigen woningbezit de betrokkenheid van de bewoners bij de directe woonomgeving stimuleert;
— dat het gewenst is, dat huurders meer dan thans gelegenheid krijgen hun woning in eigendom te verwerven;
spreekt uit:

- dat huurders van woningwetwoningen met een inkomen beneden een nader vast te stellen grens, na vijf jaar het recht dienen te krijgen hun woning te kopen;
- dat huurders van particuliere woningen het recht van voorkoop dienen te krijgen ingeval de eigenaar de woning wil verkopen.

Toelichting

Bovengenoemde inkomensgrens zou in 1973 21.000 gulden zijn geweest en wordt regelmatig aangepast aan de loonontwikkeling.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. concurr. off.
Geen afsluitprovisie.
GELDLENINGEN!
5000/36 m. f 171,04 enz.
Geen informatie werkgever.
HELP ONS AAN KOOPWONINGEN
Geheel Nederland. Snelle afwerking.
DRS. J. A. UDING & PARTNERS
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
03490—16853—32068

GEVRAAGD: (koop of ruil)
LEPELTJES VAN HET KONINKLIJK HUIS
Wie helpt mij mijn verzameling uit te breiden?
Mevr. J. Revelman—Labee
Schildmanstraat 108
Hendrik-Ido-Ambacht

SAAB

HEIJER'S AUTOMOBIELBEDRIJF

Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070-63 99 34

VIERKANT B.V.

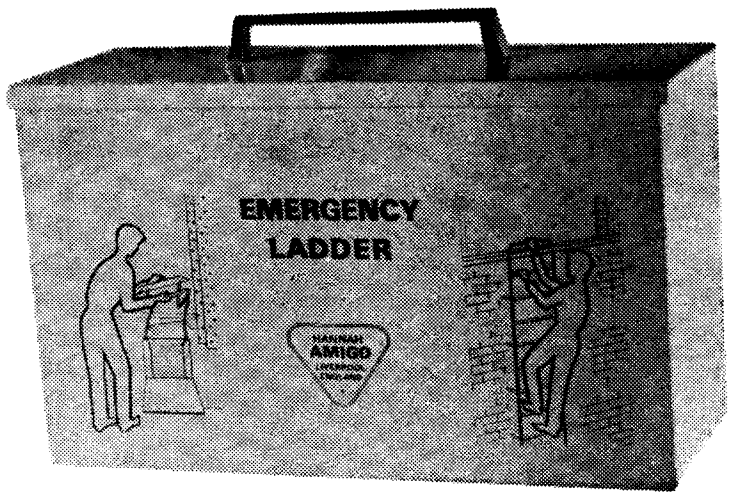
advies- en schoonmaakbedrijf

Delftselaan 4, Den Haag,
tel. 070 - 634029 - 632380

Ons devies
gratis advies
altijd service

4 punten van belang
- juiste kalkulatie
- aangepaste planning
- overzichtelijke programmering
- konstante uitvoering

Dit metalen kastje bevat een **AMIGO** uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder.
In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND
JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

Een tweede huis - Een tweede leven.....

Schaijk kan U dit (nog) bieden.
In een typisch Brabants landschap zijn een beperkt aantal **week-end bungalows** in aanbouw genomen
Voor prijzen welke variëren tussen **ƒ 57.800.-** en **ƒ 68.800.- v.o.n.** kunt U wekelijks op adem komen — de stad — Uw zaak — Uw flat — vergeten en Uw tweede leven leven!
* 3 types * ruime grondkavels van 400 - 800 m2 * royale living met open haard * compleet ingerichte keuken * 3 of 4 slaapkamers * douche * berging * zonneterras.
Kortom een volledige stenen en onderhoudsvrije woning.
Bovendien is Schaijk eenvoudig te bereiken via de weg **Nijmegen—Den Bosch.**
Gaarne ontvangen wij U hier op de bouwplaats in onze informatie-caravan, waar wij iedere **zaterdag** zitting houden tussen 11.00 en 16.00 uur.
Uiteraard kunt U tevens een afspraak maken voor een ander tijdstip en/of inlichtingen verkrijgen op onze kantoren.
Renkum 08373 - 9114* **Ede** 08380 - 12897 **Driel** 08306 - 1508 **Zetten:** 08880 - 2555.

STOEL & TIMMER B.V.
Makelaars o.g.
Schaijk — Uw hart en uw gezin hebben er recht op!

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE
UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de **FISCALE OUDEDAGS RESERVE** en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro
KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

VRIJHEID in uw tuin kunt u krijgen met GROEN-BLIJVENDE PLANTEN

CONIFEREN van 2½ tot 4 meter hoog, vanaf ƒ 40.–.

Tevens geluidwerend en luchtzuiverend. Wij geven eventueel deskundig advies ! De planten komen regelrecht uit onze kwekerijen, groot 9 ha. Alles op zandgrond gekweekt, dus zeer goede kluit.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

SINDS 1773

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

vrijheid en democratie

Kabinet voert „Sjeik-beleid"

„Zelfs de aanwezigheid van gedegen antirevolutionaire ministers op zware posten heeft niet kunnen verhinderen dat op onbeschaamde wijze wordt geprofiteerd van de extra aardgasbaten."

VVD-fractieleider Wiegel zou het bijna gezegd kunnen hebben als commentaar op de Troonrede en Miljoenennota. Maar het is geen uitspraak van Wiegel. Het is een citaat uit het weekblad Vrij Nederland dat nog linkser is dan het kabinet-Den Uyl.

Prinsjesdag was dit jaar somberder dan ooit. Wegens het gijzelingsdrama op de Franse ambassade was alle uiterlijke ver-

Door onze parlementaire redacteur

toon achterwege gelaten. Spijtig voor het publiek en voor de Haagse middenstand. Maar dat was niet de schuld van het linksconfessionele kabinet.

Wel voor rekening van het kabinet komen de dit jaar zeer lange Troonrede en de manier waarop met onze guldens wordt omgesprongen.

Het kabinet-Den Uyl had de wind mee maar lijkt die te gebruiken om straks de storm tegen te krijgen.

Feiten

Eerst de feiten op een rijtje:

- De uitgavenstijging breekt alle records. Vorig jaar 51 miljard gulden. In 1975 bijna 63 miljard. Oftewel: de overheid gaat 23 procent méér uitgeven.
- De belastingdruk daalt een beetje. Het was 30,8 procent, wordt 30,5 procent. De premiedruk van de sociale lasten blijft gelijk, 19,5 procent.
- Minister Duisenberg (financiën) durft het aan om een begroting op te stellen met een tekort van ruim vier miljard gulden. Vroeger heette zoiets een gat in de hand. Tegenwoordig niet meer, want voor dit soort gaten is een hand te klein.
- De loonsomstijging wordt volgend jaar beraamd op 13 procent, de prijsstijging op 8,5 procent. Via afspraken met het bedrijfsleven wil het kabinet de inkomensverschillen verder verkleinen.
- Elke Nederlander profiteert van een belastingverlaging van 150 gulden via de laagste schijf.
- Vermogen in eigen bedrijf wordt tot 50.000 gulden belastingvrij.
- De tarieven van de inkomstenbelasting worden volgend jaar voor tachtig procent aangepast aan de geldontwaarding (de z.g. inflatie-correctie).
- De belastingvrije pensioenreservering van zelfstandigen wordt opgetrokken tot tien procent met een maximum van 6000 gulden.
- De grens voor neveninkomsten (belastingvrij) komt op 600 gulden. De vrijstelling voor spaarpremies en winstaandelen gaat naar 750 gulden. De vrijstelling bij staking van een onderneming gaat naar 15.000 gulden.

Tegenover al dit „moois" staan een aantal maatregelen die alle voordeeltjes meer dan afromen:

- Het aardgas wordt zo'n stuiver duurder, en dus niet de beloofde enkele cent.
- De inkomensgrens voor de

Sjeik Duisenberg met een traditioneel Nederlands koffertje.

AOW-premie stijgt van 26.750 gulden naar liefst 31.950 gulden. (Idem voor de grenzen van AWW, AWBZ en kinderbijslagwet).

In de bestrijding van de werkloosheid pompt het kabinet 600 miljoen gulden. Naar schatting 45.000 werklozen zouden hierdoor weer gelukkige werknemers moeten kunnen worden. Hierover elders in dit nummer meer (pagina 3).

Mooi weer

Dat het kabinet de inkomstenbelasting niet verzwaart en ook indirecte belastingen als de BTW met rust kan laten, heeft een simpele verklaring. Het aardgas levert volgend jaar liefst 2,5 miljard gulden extra op. Een cadeautje van de oliesjeiks die hun olieprijzen het afgelopen jaar zo omhoog hebben gejaagd dat het aardgas niet achter kon blijven.

Den Uyl en Duisenberg spelen „mooi weer" met het sjeik-beleid, maar grijpen diezelfde Arabische ministers vervolgens wel aan als excuus voor de enorme achterstand die de vorig jaar gedane beloftes hebben opgelopen. Belofte maakt schuld, maar niet voor het kabinet-Den Uyl.

Om een paar voorbeelden te noemen:

De beloofde Ombudsman is er nog niet. Het toekomstonderzoek komt nog altijd niet van de grond. De milieusprookjes worden nog steeds niet bewaarheid. De gewestvorming, de landinrichting, de onteigening, de ziektekosten, de rechtsbijstand, de economische macht... Neerlands Hoop in Bange Dagen zou zo nog uren kunnen doorgaan.

Potverteren

De politieke reacties op de waslijst van het kabinet logen er niet om. Wiegel verweet het kabinet dat het aan potverteren doet door extra-aardgasbaten voor het overgrote deel zelf op te maken. „Onaanvaardbaar", luidde zijn oordeel. Hij hekelde ook de manier waarop dit kabinet de in nood verkerende boeren, tuinders, middenstand en zelfstandigen in de kou laat staan.

Ook de middengroepen worden verder uitgeknepen, aldus Wiegel, die zijn ernstige kritiek ook uitte tegen de onverantwoorde stijging van de overheidsuitgaven. „Potverteren, socialiseren en nivelleren," zo kenmerkte hij het spilzieke gedrag van het kabinet. „Na ons de zondvloed," dat is volgens de VVD-leider het devies waarnaar de ministers zich in het Catshuis richten. „Aan verbetering van het ondernemersklimaat wijdt het kabinet geen woord en besteedt het geen cent. De particuliere bestedingsmogelijkheden worden onvoldoende verruimd."

Tegenplan

Daarmee gaf de VVD-leider op Prinsjesdag al de hoofdlijnen aan van een tegenplan dat de VVD een dag later op tafel zou leggen. Op een persconferentie zag dit het levenslicht, al laat het zich aanzien dat de confessionele regeringsvazallen KVP en ARP de VVD-baby nu nog geen voorspoedige toekomst durven te gunnen.

Het tegenplan van de VVD ziet er als volgt uit:

- De geldontwaarding moet volgend jaar voor de volle honderd

VERVOLG OP PAGINA 8

Uit de inhoud

- Algemene bijeenkomst van VVD-vrouwen (pagina 2)
- Aanpak werkloosheid faalt (pagina 3)
- Persoverzicht Troonrede en Miljoenennota (pagina 5)
- Parlementaire reis naar Indonesië (pagina 7)

„Gelukkige" afloop

Opgelucht en dankbaar kunnen wij zijn over de afloop van het gijzelingsdrama dat zich vorige week in Den Haag afspeelde.

Opgelucht omdat alle gijzelaars er levend zijn afgekomen.

Dankbaar voor de wijze waarop de regering en alle andere betrokkenen hebben bijgedragen aan de gelukkige afloop van het drama.

Wanneer ik het woord „gelukkig" gebruik, doel ik op het feit, dat niemand om het leven is gebracht.

Er is echter — ik ben dat met de minister-president eens — ook een gevoel van bitterheid. Bitterheid over het moeten tolereren van deze daad van terreur, gemengd met de vrees dat we in de toekomst nog van alles kunnen verwachten.

Het is dan ook onze wens geweest, dat de minister-president uitgebreid verslag deed aan de Tweede Kamer over het drama. Dit verslag zal de basis moeten zijn voor uitgebreid overleg tussen kabinet en parlement. Alles zal in het werk moeten worden gesteld om te voorkomen, dat dergelijke misdaden nog oooit in ons land mogelijk zullen zijn.

Volstrekte zekerheid zullen we vanzelfsprekend nooit krijgen maar ons gevoel van volstrekte onzekerheid van nu, moet kunnen verdwijnen.

H. WIEGEL

De Koningin toast met de gedecoreerden op de goede afloop van het gijzelingsdrama.

De VVD van A tot Z

Na 30 september is de nieuwe secretaris van de afdeling Velp/Rozendaal: mevr. H. C. v. d. Linden-Lelyveld van Cingelshouck, Egmondstraat 4, Velp. Tel. 08302-3396.

BEEMSTER — Nieuwe secretaris van de afdeling Beemster is geworden W. P. R. Ilbrink, Hugo de Grootstraat 8, Middenbeemster, tel. 02998-1597.

BERGEN OP ZOOM — Nieuwe secretaris van de afdeling Bergen op Zoom is geworden: H. D. M. van Leeuwen, Holleweg 149, Bergen op Zoom. H. J. J. Mulders is gekozen tot voorzitter en mr. E. F. Berkhemer tot secretaris. Tevens is de heer C. A. Vlug, oud-voorzitter van de afdeling, benoemd tot ere-voorzitter.

BERKENWOUDE — Het secretariaat van de afdeling Berkenwoude wordt tijdelijk waargenomen door de voorzitter van de afdeling de heer C. W. Pot, Westeinde 17 te Berkenwoude, daar de oud-secretaris de heer M. van Dorp is benoemd tot raadslid.

BODEGRAVEN — Secretaris-penningmeester van de afdeling Bodegraven is geworden: mevrouw J. H. Lindenbergh-Hoekveen, Koninginneweg 204, Bodegraven.

CAPELLE A/D IJSSEL — Op 14 oktober zal mr. J. G. Rietkerk (lid der Tw. K.) spreken voor de afdeling Capelle a/d IJssel over de Miljoenennota. 20.15 uur, café „Oud Capelle", Dorpsstraat 148, Capelle a/d IJssel.

CULEMBORG — Nieuwe secretaris van de afdeling Culemborg is geworden: P. Koster, Sweelinckstraat 21, Culemborg: tel. 03450-5124.

DE BILT/BILTHOVEN — Op 21 oktober spreekt G. W. Keja (lid der Tw. K.) voor de afdeling De Bilt/Bilthoven. Aanvang 20 uur.

DEN BOSCH — Op maandag 14 oktober, in hotel Royal in Den Bosch. Najaarsvergadering van de Kamercentrale met als spreker drs. D. J. D. Dees (lid. Tw. K.) Aanvang 20 uur.

DUIVEN — Mevrouw H. M. de Jong-van der Heide, Eltingerhof 30, Duiven. Tel. 08367-1796, is de nieuwe secretaris van de afdeling Duiven geworden.

GENDT — Er is een afdeling Gendt opgericht. In het bestuur hebben zitting: M. E. Jansen (voor.), P. G. Janssen, Bernhardstraat 56, Gendt. Tel. 08812-1806, (secr) en R. van Eyle, penningmeester.

's-GRAVENHAGE — Op 30 september is er een buitengewone ledenvergadering van de afdeling 's-Gravenhage. Na het huishoudelijk gedeelte zal het Tweede Kamerlid A. Ploeg spreken over „De Nederlandse Defensie". Congresgebouw, aanvang 20.15 uur.

Op 21 okt. zal mr. F. Portheine (lid Tw. K.) voor de onderafdeling II, VVD Den Haag, spreken over Actualiteiten in de politiek. Aula Valkenboskerk. Zuiderparklaan 2, aanvang 20 uur.

GRONINGEN — Op 30 september en 25 oktober spreekt A. J. Evenhuis (lid Tw. K.) voor de JOVD District-Noord. Groningen, de Beurs.

Op 10 oktober zal een liberale Sociëteitsavond worden gehouden. Prof. dr. F. Hartog zal op deze avond zijn visie geven op de Miljoenennota. Aanvang 20.00 uur, 't Huis de Beurs, A-Kerkhof 4.

HAAKSBERGEN — De aftredende bestuursleden van de afdeling Haaksbergen de heeren B. G. Westendorp en G. H. Nijhuis zijn respectievelijk tot lid van verdienste en ere-voorzitter van de afdeling

HAVELTE — A. J. Evenhuis (lid Tw. K.) spreekt op 14 oktober voor de statencentrale Meppel. Café Buter, Havelte.

HENGELO (O) — De heer drs. G. M. V. van Aardenne (lid Tw. K.) spreekt op 27 september op het „Broodje VVD". in Cosa; aanvang 18 uur.

HOOGEVEEN — Ledenvergadering op maandag 7 okt. Na afloop daarvan om ongeveer 21.30 uur in hotel Homan borrel-VVD, waarbij ook leden van omliggende afdelingen welkom zijn.

IDAARDERADEEL — Voorlopig secretaris van de afdeling Idaarderadeel is geworden, mevr. C. de Wolf-Pel, Oostergoostraat 37, Grouw.

LEEUWARDEN — Mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw. K) spreekt op 4 oktober voor de afdeling Leeuwarden over „VVD tegen de rode draad in". Oranje Hotel, Stationsweg, Leeuwarden. Aanvang 20 uur.

MIDDELBURG — Nieuwe secretaresse van de afdeling Middelburg is mevr. H. M. Dorrepaal-Hoencamp, Europalaan 30, Middelburg; tel. 01180-25792.

TOLLEBEEK — In tegenstelling tot wat aan „Vrijheid en Democratie" was opgegeven woont de heer H. P. H. Waalkens (lid der Tw. K.) niet op de Zuidwesterringweg 35 maar op de Zuidwesterringweg 34a: het telefoonnummer van de heer Waalkens is: 05276-1362.

VELP-ROZENDAAL — Op maandag 30 sept. in „De Gildebroeder" te Velp; aanvang 19.30 uur. Ledenvergadering afd. Om 20.30 uur; openbare vergadering met als spreker drs. G. M. V. van Aardenne over de rijksbegroting.

WASSENAAR — Op 24 oktober spreekt L. M. de Beer (lid Tw. K.) voor de afdeling Wassenaar over de nota „Baas in eigen huis". 20.15 uur, de Schaapskooi.

ZEIST — Op 21 oktober spreekt L. M. de Beer (lid Tw. K.) voor de afdeling Zeist.

radio

Radio-uitzending van de VVD donderdag 10 oktober, van 18.20 18.30 uur. Wij maken de lezers erop attent dat in verband met de zenderwisseling onze uitzendingen voortaan zullen plaats vinden over de zender Hilversum II (298 m.).

Algemene bijeenkomst

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Op vrijdag 18 en zaterdag 19 oktober 1974 zal de jaarlijkse Algemene Bijeenkomst van de Organisatie „Vrouwen in de VVD" worden gehouden in het Congrescentrum „De Blije Werelt" Westhoflaan 2 te Lunteren.

PROGRAMMA

vrijdag 18 oktober 1974

18.30 uur diner, 20.00 uur opening door de voorzitster mevr. mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton. De heer Hans Wiegel, fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer, spreekt over Liberaal Perspectief in de komende tijd.

zaterdag 19 oktober 1974

9.00 uur ontbijt; 9.45—10.45 uur vragenuur. Een forum van Kamerleden zal door u gestelde vragen beantwoorden. Wij verzoeken u, in verband met een goede voorbereiding, de door u te stellen vragen vóór 8 oktober a.s. schriftelijk in te zenden aan de secretaresse mevr. mr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag; 10.45—11.00 koffiepauze; 11.00—12.00 uur voortzetting vragenuur; 12.30 lunch; 13.30 De heer H. J. de Koster, lid van de Tweede Kamer, oud-minister van defensie spreekt over **Nederland in de Wereld**; omstreeks 16.00 uur sluiting en thee.

Logies vindt plaats in de „Blije Werelt". Dit jaar zullen uitsluitend éénpersoonskamers worden uitgegeven.

De kosten bedragen voor de gehele conferentie met inbegrip van thee, diner, avondkoffie, ontbijt, ochtendkoffie en lunch *f* 58,- per persoon voor een éénpersoonskamer met douche en toilet en *f* 56,- zonder douche en toilet.
Indien u niet de gehele conferentie wilt bijwonen gelden de volgende afzonderlijke prijzen; **diner** met inbegrip van thee bij aankomst en avondkoffie *f* 20; **lunch** met inbegrip van ochtendkoffie en middagthee *f* 14,-.

Opgave uitsluitend door middel van onderstaand aanmeldingsformulier, liefst zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval vóór 11 oktober. Indien u slechts een gedeelte van de conferentie wenst bij te wonen wilt u dan tevens vermelden welk gedeelte dat zal zijn?
Bij aankomst op de „Blije Werelt" zullen tegelijk met de deelnemerslijst de consumptiebonnen voor diner, lunch, koffie en thee worden uitgereikt die zullen worden ingenomen door het personeel van de „Blije Werelt". Wilt u zo vriendelijk zijn om de consumpties die u extra bestelt direct af te rekenen met het personeel?

Verbinding. Vanaf het station Lunteren is geen verbinding per openbaar vervoer naar het Congrescentrum. Aan het station zullen vrijdagmiddag vanaf 17.00 uur taxi's staan, die de treinreizigsters naar het Congrescentrum zullen brengen. Zaterdagmiddag zullen na afloop van de conferentie de taxi's de treinreizigsters weer naar het station vervoeren. Hiervoor behoeven geen extra kosten te worden betaald.

Te zenden aan de penningmeesteresse mevr. A. F. Bonthuis—Wunderl, Hugo de Grootlaan 41 te Middelburg.

Ondergetekende*): .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

- **geeft zich op voor de Algemene Bijeenkomst op 18 en 19 oktober a.s. te Lunteren en heeft de kosten voor algehele deelname ad *f* 58,— (*f* 56,—) of gedeeltelijke deelname ad *f* ..... overgemaakt op girorekening no. 605368 t.n.v. penningmeesteresse Organisatie Vrouwen in de VVD te Middelburg.**
- **Zij zal wel/geen*) gebruik maken van de taxi van het station Lunteren naar de „Blije Werelt" en terug.**

***) In drukletters; doorhalen wat niet gewenst wordt.**

Handtekening

Drenthe

De organisatie Vrouwen in de VVD in Drenthe organiseert een bijeenkomst op 11 oktober om 14.00 uur in hotel Homan te Hoogeveen. Dit jaar is de (her)benoeming van de centrale vertegenwoordigster en haar plaatsvervangster weer aan de orde. Beiden zijn aftredend en herkiesbaar. De kamercentrale heeft onze organisatie verzocht met een advies voor de benoeming te komen. Tegenkandidaten kunnen dan ook tot voor de aanvang van de vergadering worden ingediend. Tevens zal deze middag de heer P. Dissel, hoofdinspecteur van politie te Hoogeveen, een inleiding houden over het politiewerk.

Noordholland

Op dinsdag 29 oktober a.s. zal in restaurant Landsend in Den Helder de Provinciale Dag voor de VVD vrouwen in Noord-Holland worden gehouden. Aanvang 10.30 uur. Spreekster mevr. A. K. Kingma-Voorthuysen, wethouder van Den Helder over „Stadsvernieuwing, reconstructie en inspraak". Kosten lunch *f* 8,-. Opgave vóór 14 oktober a.s. bij mevr. C.S. Frijdal-Feij, Jac. Houtingstraat 45, Den Helder, tel. 02230-13971 met vermelding of men per trein of per auto komt.

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 314121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

Rotterdam

De fractievoorzitter in de Gemeenteraad van Rotterdam mr. H. C. G. L. Polak spreekt op de openingsmaaltijd van de VVD-vrouwengroep op dinsdag 8 oktober a.s. om 18.00 uur in de Kon. Roei- en Zeilver. „De Maas". Veerdam 1 over „Rotterdams Stadsbestuur vroeger en nu". Leden uit de omtrek van Rotterdam zijn ook hartelijk welkom. De kosten à *f* 15,- aan de zaal te voldoen. Opgave vóór 1 oktober a.s. aan mevr. Tellegen, Voorschoterlaan 100; tel. 010-125915 of mevr. Molenbroek, Vijverweg 12, tel. 010-121591.

door onze parlementaire redacteur

Aanpak werkloosheid is kil

De bestrijding van de snel stijgende werkloosheid wordt één van de grootste problemen voor het kabinet-Den Uyl. In het bijzonder minister Boersma (ARP, sociale zaken) moet er slapeloze nachten van hebben.

Ongeveer 150.000 mensen zitten nu zonder werk en als het beleid van het kabinet niet snel succes heeft kan dit aantal tot tegen de 200.000 oplopen. Hoe zorgwekkend dit is blijkt hieruit dat de aanpak van het kabinet-Den Uyl van dit probleem bij vrijwel alle partijen, vriend en vijand, op wantrouwen stuit. Zorgwekkend omdat het heetste probleem van ons land een uitslaande brand is geworden waarvan het brandmeester nog niet in zicht is.

Zelfs minister Boersma is er somber over dat een snelle oplossing van de werkloosheid niet in het verschiet ligt.

Eind van dit jaar komen pas de definitieve plannen op tafel. Tot die tijd moeten we het doen met een tussenplan, waarvan KVP-fractieleider Andriessen al heeft gezegd dat het „natte vingerwerk" is.

Geen vertrouwen

Het probleem waar alles om draait is dat dit kabinet geen vertrouwen heeft in het bedrijfsleven. Het vervelende daarvan is niet alleen dat het bedrijfsleven daardoor met onnodige moeilijkheden moet kampen, maar ook dat de mogelijkheden worden ontnomen om voldoende geld in de fabriek te stoppen die voor nieuwe werkgelegenheid kan zorgen.

Het kabinet heeft een plan gepresenteerd van 600 miljoen gulden. Daarmee moeten 45.000 man (en vrouw) weer aan werk kunnen komen. Een cijfer dat niemand gelooft en waarvan Boersma zelf zegt: „Ik wil niet voorspellen dat het wel mee zal vallen met de werkloosheid, want dat is niet zo." Hij beroept zich er op dat het allemaal toch wat moeilijker is dan hij een paar jaar geleden had gedacht.

Van de 600 miljoen gulden is 400 miljoen bestemd voor de bouw. Groningen, Friesland, Drente, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg profiteren er het hardst van en ook Gelderland en Zeeland delen een beetje mee. Voorts de wegen- en waterbouw en de utiliteitsbouw verspreid over het hele land. Het bedrijfsleven krijgt 125 miljoen gulden om weer wat op krachten te kunnen komen. De confectie-industrie krijgt dertig miljoen gulden en wordt in de begeleiding als een „proeftuin" beschouwd. Voor bijzonder zwakke bedrijven is 85 miljoen uitgetrokken terwijl de overheid voor tien miljoen werkloosheidsorders bij bedrijven plaatst. Voorts is 75 miljoen gulden uitgetrokken voor omscholing, waar ook het overstappen van de ene op de andere baan in is begrepen.

Onaanvaardbaar

Zowel de werkgevers als de werknemers zien in het project van Boersma niets. „Volstrekt onaanvaardbaar," zo bestempelt de vakbeweging de plannen van Boersma die al jaren prat gaat op zijn goede relaties met de vakbeweging. NVV-voorzitter Kok noemde het pakket „niet geschikt voor een frontale aanval op de werkloosheid." Ook het VNO keerde zich tegen de manier waarop het kabinet de werkgelegenheid denkt te vergroten.

VVD-leider Wiegel hekelde op Prinsjesdag de traagheid van het kabinet-Den Uyl. „Is niet al maandenlang bekend dat de werkloosheid verder toeneemt?" vroeg hij zich af. „Herinneren de socialisten zich niet wat zij jarenlang over het werkgelegenheidsbeleid van de kabinetten De Jong en Biesheuvel hebben gezegd? Zijn conclusie was dat de werkloosheid onvoldoende centraal wordt gesteld en dat de aanpak fundamenteel verkeerd is. „Met een onvoorstelbare kilheid treedt het kabinet de onaanvaardbaar hoge werkloosheid in ons land tegemoet," aldus Wiegel, die pleitte voor een beter ondernemingsklimaat en voor vergroting van de particuliere bestedingen.

„Jammer"

De andere partijen, met inbegrip van de regeringspartijen, trokken al even hard van leer.

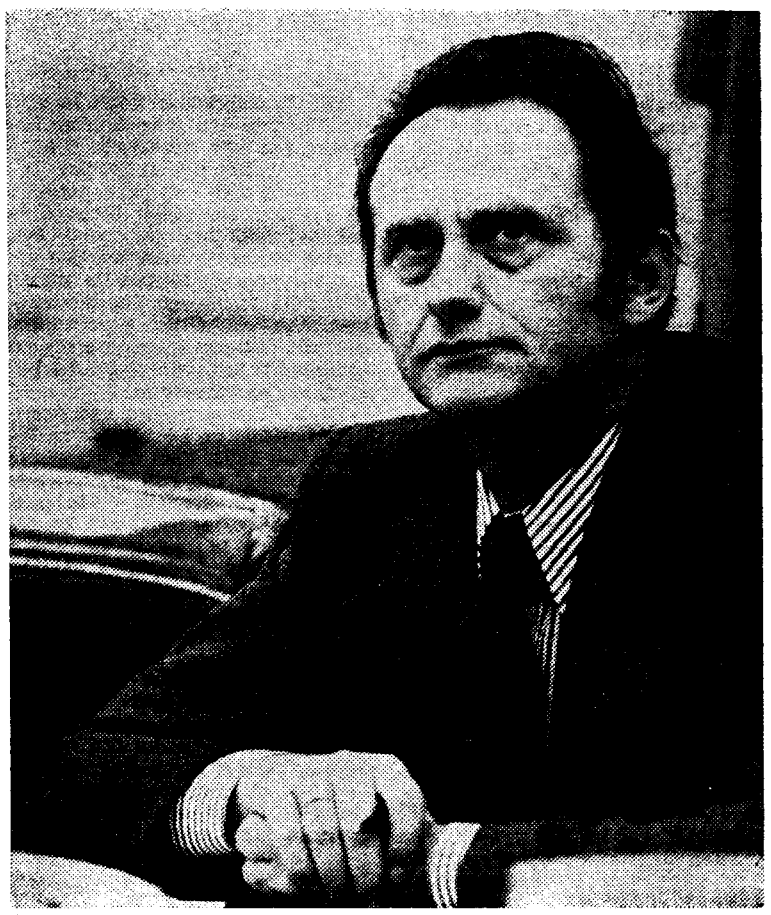
Van Thijn (PvdA) zei „zich zorgen" te maken en hij noemde het „jammer" dat van een ingrijpende structurele aanpak van dit probleem nog niets te merken is.

Andriessen (KVP) noemde de aanpak van „dit schrijnende vraagstuk, in het bijzonder ook van de jeugdwerkloosheid, weinig overtuigend".

Terlouw (fractievoorzitter van het bijna overleden D'66) noemde de voorstellen „vrij mager". De Gary Fortman (PPR) zei dat er „te weinig haast wordt gemaakt". Volgens Drees (DS'70) is het beleid van het kabinet op dit punt „bar".

De enige die uit de mineurtoon viel was AR-fractieleider Aantjes. Dat zal wel komen doordat Boersma een partijgenoot van hem is.

De prijs voor het beste commentaar verdient een werkloze betonvlechter die na het lezen van een kranteverslag over de werkloosheidspolitiek van dit kabinet tegen zijn vrouw zei: „Marjan, volgens mij is er maar één oplossing. Die Boersma moet zelf maar gauw werkloos worden."

Minister Boersma ziet het niet zo zitten.

WINTERSPORT te VERBIER (Zw.)
Vrijst. chalet aangeb., wijd uitzicht, breed balkon, prachtig skigebied vlakbij skilift. C.V., open haard, garage.
Inl. en foto's: tel. 010-126983.

Vredeling graaft zijn eigen valkuil

Defensie-minister Vredeling is bezig een valkuil voor zichzelf te graven. Hij wil ongeveer anderhalf miljard gulden bezuinigen op de defensie-uitgaven, maar hij heeft daaraan de voorwaarde verbonden dat de besprekingen tussen oost en west over troepenvermindering in de loop van 1975 succes zullen hebben. Hij weet echter dat die onderhandelingen op z'n vroegst pas in 1976 resultaat kunnen hebben. Dat betekent dat hij volgend jaar er niet onderuit kan om extra geld aan de Kamer te vragen, omdat een aantal bezuinigingen dan niet door kan gaan. Zijn partijraad (PvdA) heeft hem afgelopen weekend gewaarschuwd dat de bezuinigingen onder alle omstandigheden al volgend jaar moeten worden uitgevoerd. Vredeling graaft echter rustig door, omdat hij van plan is zich volgend jaar dan maar niets aan te trekken van het „gedram" van zijn eigen achterban.

Merkwaardig

De PvdA-fractie heeft hem deze week, bij de behandeling van de defensienota in de Tweede Kamer, te verstaan gegeven dat hij bij zijn graafijver niet op voorhand op de steun van die fractie hoeft te rekenen.

Het VVD-Tweede Kamerlid Ploeg verweet bij datzelfde debat Vredeling dat hij met zijn optimisme over de besprekingen tussen oost en west de onderhandelingspositie van het westen schaadt. Dat Vredeling tegen beter weten in dit optimisme koestert noemde Ploeg „op z'n zachtst gezegd merkwaardig."

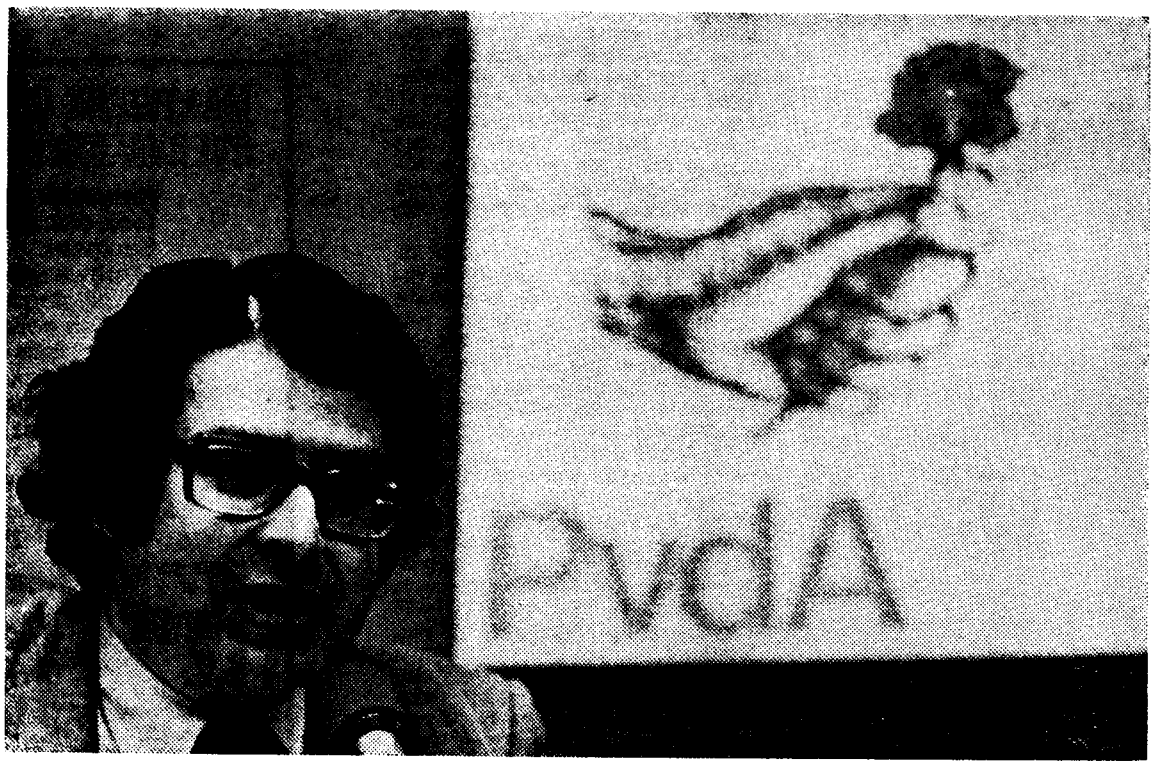
Het zou volgens de VVD-woordvoerder van de minister veel moediger zijn als hij daarom nu al om extra geld zou vragen.

Vredeling durft dit niet, bang als hij is dat hij dan nu al voor zijn eigen partij in een onmogelijke positie zal komen. Daarom graaft hij rustig door aan de valkuil waar hij nu nog niet in wil vallen. Straks (in de loop van volgend jaar) zou die valkuil wel eens zo groot kunnen zijn geworden, dat Vredeling er niet alleen zelf in valt, maar met hem het hele kabinet-Den Uyl.

Kabinetscrisis

Niet voor niets waarschuwde PvdA-fractievoorzitter Van Thijn het afgelopen weekend zijn partijraad dat de afwijzende houding van die partijraad tegenover de defensieplannen van de eigen PvdA-minister een kabinetscrisis tot gevolg kan hebben. De partijraad trok zich er weinig van aan en liet zich door dit dreigement van Van Thijn er alleen van weerhouden om de PvdA-fractie te verplichten nu al tegen de defensiebegroting te stemmen.

Maar van uitstel hoeft in dit geval geen afstel te komen.

PvdA-fractievoorzitter Van Thijn aan het woord op de partijraad van zijn partij.

boutique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)

Algemene vergadering in 1975

In 1975 zal de jaarlijkse Algemene Vergadering van de VVD worden gehouden op vrijdag 14 en zaterdag 15 maart te Breda in het congrescentrum „Het Turfschip" aan het Chasséveld.

Overeenkomstig artikel 16.3 van de statuten voegt het hoofdbestuur aan deze mededeling toe dat de afdelingen en kamercentrales het recht hebben tot uiterlijk 15 november a.s. voorstellen, die op de algemene vergadering moeten worden behandeld, voorzien van een toelichting bij het hoofdbestuur in te dienen.

Tot het indienen van zodanige voorstellen zijn de afdelingen en de kamercentrales bevoegd, indien tot de indiening is besloten door een ledenvergadering van de afdeling respectievelijk de centralevergadering van de kamercentrale.

Ter voldoening aan artikel 24 van het huishoudelijk reglement deelt het algemeen secretariaat mede dat in 1975 aan de beurt van aftreden zijn de navolgende leden van het dagelijks bestuur:

1. de ondervoorzitter: de heer mr. H. P. Talsma te Epse, voor het eerst tot ondervoorzitter gekozen in 1969 en derhalve overeenkomstig artikel 18.5 en 18.6 van de statuten herkiesbaar indien het hoofdbestuur tot kandidaatstelling besluit met een meerderheid van 3/4 der schriftelijk uitgebrachte geldige stemmen.

2. de penningmeester: de heer A. W. J. Caron te Wassenaar, voor het eerst tot penningmeester gekozen in 1969 en derhalve overeenkomstig artikel 18.5 en 18.6 van de statuten herkiesbaar indien het hoofdbestuur tot zijn kandidaatstelling besluit met een meerderheid van 3/4 der schriftelijk uitgebrachte geldige stemmen.

3. de secretaris: de heer dr. R. W. de Korte te Wassenaar, secretaris voor de voorlichting. De heer De Korte is voor het eerst tot secretaris gekozen in 1972 en is derhalve terstond herkiesbaar.

Tot de kandidaatstelling van leden van het dagelijks bestuur zijn bevoegd het hoofdbestuur en de ledenvergaderingen van de afdelingen.

Advies afwachten

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 2 september besloten van zijn bevoegdheid kandidaten voor het dagelijks bestuur te stellen nog geen gebruik te maken. De reden hiervan is dat het hoofdbestuur eerst een advies wil afwachten van een organisatiebureau inzake de meest gewenste vorm van functie-indeling, taakverdeling, partijrepresentatie (plaatsvervanging bij afwezigheid) e.d. van dagelijks bestuur en hoofdbestuur.

De huidige structuur van dagelijks bestuur en hoofdbestuur dateert van 1963, toen de algemene vergadering tot een ingrijpende reorganisatie besloot. Gedurende de laatste jaren heeft het hoofdbestuur bij herhaling de vraag besproken of de huidige samenstelling van dagelijks bestuur en hoofdbestuur, de functieindeling en de taakverdeling nog wel toereikend waren om de steeds veeleisender taken naar behoren te vervullen. Nu de partij sinds januari 1973 een stormachtige groei heeft doorgemaakt — het ledental werd meer dan verdubbeld — en onderwerpen als kadertraining, permanente propaganda, ledencommunicatie, besluitvorming e.d. een welhaast beroepsmatige aanpak noodzakelijk maken, heeft het hoofdbestuur onlangs opnieuw beraadslaagd over mogelijke hervormingen in de bestuursstructuur. Het hoofdbestuur heeft ten slotte besloten advies te vragen aan organisatiedeskundigen die op korte termijn zullen rapporteren.

Het hoofdbestuur hoopt in november in staat te zijn zich een definitief oordeel te vormen en voorstellen ter zake aan de algemene vergadering voor te leggen.

Nu het op grond van het bovenstaande niet uitgesloten moet worden geacht dat het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur in de toekomst anders zullen worden samengesteld dan thans het geval is — bijvoorbeeld wegens uitbreiding van het dagelijks bestuur — meent het hoofdbestuur dat het niet zinvol is thans reeds kandidaten te stellen.

Het hoofdbestuur zal zo spoedig mogelijk nadere mededelingen doen en ervoor zorgdragen dat de termijn waarbinnen de ledenvergaderingen van de afdelingen kandidaten kunnen stellen zodanig wordt vastgesteld dat de leden volledig de gelegenheid krijgen hun recht tot kandidaatstelling uit te oefenen.

De huidige statutaire bepalingen geven de ledenvergaderingen van de afdelingen de gelegenheid tot 31 december kandidaten te stellen voor het dagelijks bestuur. Deze termijn zal derhalve, zodra het hoofdbestuur voorstellen doet over een eventuele nieuwe structuur, zodanig worden verlengd dat de ledenvergaderingen ruimschoots de tijd hebben voor het stellen van kandidaten.

Kieskringen

Hetzelfde geldt voor de door de ledenvergaderingen te stellen kandidaten voor de plaatsen in het hoofdbestuur die worden ingenomen door de vertegenwoordigers van de 18 rijkskieskringen. Het is immers niet uitgesloten dat ook in dat opzicht een reorganisatie wordt voorgesteld.

Aan de beurt van aftreden zijn de navolgende leden van het hoofdbestuur:

1. voor de **rijkskieskring Tilburg:** de heer ir. R. H. Pegel, te Ulvenhout, voor het eerst gekozen in 1972 en derhalve terstond herkiesbaar.

2. voor de **rijkskieskring Nijmegen:** de heer drs. B. U. Haagsma te Doetinchem, voor het eerst gekozen in 1972 en derhalve terstond herkiesbaar.

3. voor de **rijkskieskring 's-Gravenhage:** de heer drs. A. van Boven te 's-Gravenhage, voor het eerst gekozen in 1969 en derhalve overeenkomstig artikel 18,5 van de statuten niet terstond herkiesbaar.

4. voor de **rijkskieskring Haarlem:** de heer P. M. van Drooge, voor het eerst gekozen in 1974 en derhalve terstond herkiesbaar.

5. voor de **rijkskieskring Zwolle:** de heer P. Muntendam te Deventer, voor het eerst gekozen in 1972 en derhalve terstond herkiesbaar.

7. voor de rijkskieskring **Leeuwarden:** de heer drs. J. H. van Ulsen te Leeuwarden, die om persoonlijke redenen tussentijds aftreedt.

6. voor de **rijkskieskring Assen:** de heer A. J. Evenhuis te Meppel, voor het eerst gekozen in 1971 en derhalve terstond herkiesbaar.

Tot de kandidaatstelling voor deze plaatsen in het hoofdbestuur zijn bevoegd de ledenvergaderingen van de afdelingen die zijn gelegen in de desbetreffende rijkskieskring. De kandidaten kunnen worden opgegeven voor 31 december a.s., maar — zoals boven uiteengezet — deze termijn zal worden verlengd. Het hoofdbestuur adviseert de ledenvergaderingen van de afdelingen nog niet van de bevoegdheid tot kandidaatstelling voor dagelijks bestuur en hoofdbestuur gebruik te maken voordat de eventuele reorganisatievoorstellen zijn gedaan.

Een kandidaatstelling is slechts geldig, indien de kandidaat zich schriftelijk heeft bereidverklaard de kandidatuur te aanvaarden.

Ten slotte herinnert het hoofdbestuur eraan dat ingevolge artikel 23 van het huishoudelijk reglement niet meer dan vier leden van de Staten-Generaal zitting mogen hebben in het hoofdbestuur, waarvan niet meer dan twee leden in het dagelijks bestuur. Ter voldoening aan artikel 24.1 onder b van het huishoudelijk reglement deelt het algemeen secretariaat mede dat op dit ogenblik drie leden van de Staten-Generaal zitting hebben in het hoofdbestuur, te weten de heer A. J. Evenhuis (aftredend), lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de voorzitter van de partij, mevrouw H. V. van Someren-Downer, lid van de Eerste Kamer en de heer drs. F. M. Fey (eveneens Eerste Kamer).

Resoluties onderwijs

In het vorige nummer van Vrijheid en Democratie is op pagina 7 aangekondigd, dat men in dit blad ontwerp-resoluties over onderwijsvraagstukken zou kunnen aantreffen, die basis zouden kunnen zijn voor een discussie terzake binnen de partij. Deze mededeling was wat voorbarig. Aan de resoluties wordt nog gewerkt. Zodra zij gereed zijn, zullen wij ze natuurlijk publiceren.

ZWITSERLAND - WALLIS

APPARTEMENTEN TE KOOP

in mooi bergdorp, gelegen tussen Martigny en Sion, met vergunning voor aankoop door buitenlanders.

- 3-kamer appartementen vanaf Zw. frs. 105.000
- **Hypotheek:** 50% van de koopsom
- Directe notariële overdracht
- Oplevering Kerstmis 1974
- Toezicht, beheer en verhuur door maatschappij
- Aankoopvergunning loopt tot december 1974
- In een klein project in een eveneens mooi gelegen bergdorp hebben wij een beperkt aantal 2-kamer appartementen vanaf Zw. frs. 91.000 met overdekte parkeerplaats of garage. Oplevering december 1975.

Inlichtingen: De Meijere Bros, Postbus 57, Heemstede, telefoon 023 - 28 21 34.

Boek-aankondigingen

Bij uitgeverij Bekking te Amsterdam verscheen van de hand van mr. C. W. Star Busmann *Kleine gids voor de bijstandwet.* „Er wordt misbruik gemaakt van de mogelijkheden van de bijstandwet, dat is zo. Maar verreweg de meeste mensen die bijstand krijgen, hebben die dringend nodig," aldus de schrijver in het voorwoord. Wie er recht op bijstand hebben wordt in het boekje duidelijk gemaakt, evenals de procedure die gevolgd moet worden om voor bijstand in aanmerking te komen. 142 pag.

Mr. M. G. A. W. Tijs en mr. H. B. A. Verhoeven, beiden werkzaam op de directie wetgeving directe belastingen van het ministerie van financiën, hebben een tweede druk het licht doen zien van het boekje *Fiscale oudedagsreserve voor zelfstandigen,* verschenen als no. 28 in de serie Fiscale monografieën van de uitgeverij Kluwer te Deventer. In deze tweede druk zijn de door de minister van financiën ontwikkelde opvattingen en de door hem in het vooruitzicht gestelde toepassingen van de hardheidsclausule verwerkt. 94 blz. Prijs *f* 16,50 (abonnees op de serie 20 pct. korting).

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft het verslag van haar congres dat op 21 en 22 mei van dit jaar te Groningen werd gehouden over het onderwerp *De positie van het raadslid* uitgegeven in de Groene reeks (nr. 11). Het congres was gewijd aan het rapport *Een Goede Raad* (Blauwe reeks no. 42) van de Commissie positie raadsleden, die door de VNG is ingesteld. In de brochure zijn de redes afgedrukt van o.m. het raadslid van 's-Gravenhage en lid van de genoemde commissie Chr. J. Buijtendijk, mr. L. A. van Splunder, burgemeester van Hardenberg, de minister van binnenlandse zaken mr. W. F. de Gaay Fortman en drs. J. A. F. Roelen, voorzitter van de VNG. De brochure van 59 pag. is tegen betaling van *f* 5,- exclusief btw verkrijgbaar bij de Uitgeverij van de VNG, Oude Molstraat 24, Den Haag.

Een sociologisch onderzoek naar het verschijnsel inspraak is van de hand van dr. H. M. Jolles verschenen onder de titel *De poreuze democratie* bij Uitgeverij Samsom te Alphen a/d Rijn. Aanleiding tot de studie waren de door de overheid georganiseerde hoorzittingen over het Voorontwerp Structuurplan voor de Zaanstreek. De geringe omvang van het publiek (in negen avonden ca. 500 bezoekers) deed de onderzoeker besluiten zich niet alleen bezig te houden met het effect van dergelijke hoorzittingen maar ook met de oorzaken voor de tamelijk geringe belangstelling voor dit voor de streek toch zeer belangrijke onderwerp. In een historisch-sociologische analyse van de democratie gaat schrijver nader in op de inspraak als element van een democratisch bestel. Ruime aandacht wordt daarbij besteed aan de omschrijving van dit verschijnsel, zijn werkingen en zijn politieke indicaties, aldus de schrijver in zijn voorwoord. Daarna worden de hoorzittingen in de Zaanstreek nader geanalyseerd. 334 pag., *f* 29,50.

MAATWERK VOOR INBRAAK- EN OVERVALBEVEILIGING?

Natuurlijk. Uw huis of bedrijf wijkt toch ook af van dat van uw buurman.
Hoogwaardige beveiligingsapparatuur vraagt niet om een confectie (aan)pak.
Wij hebben ervaring in de meest uiteenlopende beveiligingsproblemen, en weten precies wat Politie en Verzekeraars eisen.
Wij willen het daar gaarne eens geheel vrijblijvend en strikt vertrouwelijk met u over hebben.

Neem contact op met
ROVIER B.V.
Spoorakkerweg 1,
Postbus 35,
UDENHOUT.
telefoon 04241 - 2252

ROVIER
DE MAATWERKMAKERS IN BEVEILIGING.

Persoverzicht

Geen beleid op lange termijn

Wie vorige week praatte over een overzicht van dagbladcommentaren dacht waarschijnlijk in de eerste plaats aan de gebeurtenissen in en rond de Franse ambassade in Den Haag. Maar in die week werd ook het parlementaire jaar geopend met het uitspreken van de troonrede en het indienen van de miljoenennota. En het is aan die gebeurtenis dat ik aandacht wil besteden. Overigens hebben de commentaren op beide gebeurtenissen iets gemeen, n.l. de onzekerheid ten aanzien van de toekomst. Bij de in vele opzichten gelukkig afgelopen gijzelingsaffaire tekent *Het Parool* aan, dat door het ongestraft blijven van de daders mogelijk nieuwe acties aangetrokken zullen worden. En Jan Joost Linder constateerde in de *Volkskrant* dat ook in die kringen waarvan dat zou mogen worden verwacht de troonrede niet met vreugdekreten is ontvangen. Hij voorspelt het kabinet dan ook een weinig plezierig jaar.

En misschien hebben beide zaken nog iets gemeen. De gewone man begrijpt er niet veel van. Het *Algemeen Dagblad* wijt dat voor wat de troonrede betreft voor een belangrijk deel aan de onbegrijpelijke taal waarin het stuk was gesteld. Verondersteld mag echter worden dat de materie — ook in klare taal gesteld — menigeen toch nog boven de pet gaat. De meeste kranten hebben zich veel moeite getroost om tot een verduidelijking van de bedoelingen van de regering te komen. We beperken ons in dit overzicht tot de persoonlijke commentaren van redacteuren en medewerkers.

Een van de eerste punten die de aandacht in de kranten krijgt is dat van het verhoogde begrotingstekort. „Niet slechts een huzarenstukje, maar een paardesprong van een hoge categorie levert minister Duisenberg met de uitgavenstijging van wel 23 procent die hij heeft geraamd" (*Trouw*). „Door de uitgaven sterker te verhogen dan het nationale inkomen stijgt, breekt de regering welbewust met de Zijlstranorm" (*NRC*) en in de *Volkskrant* legt prof. dr. Th. Stevens, hoogleraar openbare financiën aan de katholieke hogeschool in Tilburg, omstandig uit, hoe de minister dit rechtvaardigt. De verhoging van de bestedingen van de overheid, de verlaging van de inkomstenbelasting en het bevriezen van de sociale premiedruk zijn in de eerste plaats bedoeld om de groeiende werkeloosheid te bestrijden. Maar of de regering daarmee voldoende bijdraagt aan de oplossing van de structurele werkeloosheid wordt o.m. in een *Volkskrant*commentaar betwijfeld. Bovendien is er van echte belastingverlaging volgens prof. Stevens geen sprake. De aanzienlijke verhoging van de aardgasprijzen die de regering heeft aangekondigd houdt in feite in dat de belastingdruk in 1975 niet met 0,3 punt daalt, maar met 0,7 punt stijgt.

De hachelijke economische situatie waarin ons land volgens de hooggeleerde verkeert, gekenmerkt door een grote, zij het deels verborgen werkeloosheid, inflatie en verminderd rendement van geïnvesteerd kapitaal, wordt door de aangekondigde maatregelen geenszins verbeterd. Prof. Stevens vindt het verontrustend dat dit probleem bij de regering zo weinig centraal staat. „Het lijkt mij welhaast zeker dat voortzetting van het huidige financieel-economische beleid zal leiden tot een verdere toeneming van de structurele werkeloosheid en een steeds gedetailleerder overheidsingrijpen in de economie. Dit laatste leidt niet alleen tot inefficiënte produktie maar ook tot centralisme en bureaucratie."

Traditioneel

Ook mr. J. J. Vis (*NRC*) ziet in de regeringsmaatregelen t.a.v. de werkeloosheid — bestedingsverruiming en produktieuitbreiding — niet meer dan een traditioneel middel „dat zich slecht verhoudt tot de lange-termijneisen." Aandacht voor de werkeloosheid is z.i. echter van wezenlijk belang. „Als in een land de werkeloosheid een traditie wordt, als tegelijkertijd de middenklasse zich gaat beklagen over groeiende onveiligheid, als bovendien de klachten over gastarbeiders en anders gekleurde rijksgenoten de trekken van discriminatie gaan vertonen — als die verschijnselen gaan samenvallen is er een voedingsbodem voor gewetenloze demagogen met de bekende eenvoudige oplossingen. Die samenloop kon wel eens het grootste probleem worden voor Den Uyl — en niet alleen voor hem."

De grote uitgavenstijging en het incalculeren van de vergrote aardgasopbrengsten zijn door *Trouw, De Telegraaf* en het *Algemeen Dagblad* als „potverteren" en „Sinterklaas-spelen" bestempeld. „De verruiming van de overheidsuitgaven had," volgens het *AD*, „aanzienlijk minder kunnen zijn, zodat de burger redelijkerwijs zelf meer bestedingsmogelijkheden had gekregen, naar eigen keuze ook had kunnen gebruiken." De overheid gaat nu zijn goede zorgen over ons uitspreiden, „niet langer naar de eisen van de doelmatigheid," maar „principieel" socialistisch. Dit zal volgens het blad „leiden tot vergroting van bestaande politieke spanningen en het zal van het gedogen van de confessionele regeringspartners KVP en ARP afhangen of dit collectivisme werkelijkheid zal worden."

J. M. Bik, redacteur van de *NRC*, ziet weinig redenen om te veronderstellen dat er op het punt van de begroting tegenstellingen tussen de regeringspartijen moeten worden verwacht. „De economische omstandigheden zijn betrekkelijk florissant, geen van de regeringspartijen lijkt aanleiding te hebben om erg ontevreden te zijn." Pas de later dit jaar te verwachten regeling t.a.v. de abortus en een wetsontwerp-onteigening kunnen daar volgens Bik verandering in brengen. Bovendien voorziet hij moeilijkheden tussen regering en vakbonden over de structurele werkeloosheid. „Voor de spreiding van macht, inkomen en kennis is in het parlement wel een meerderheid te vinden, mits na een ordentelijke discussie. Buiten het parlement wordt dat in het jaar na de Machtigingswet even moeilijker."

„Dienstbaar"

De passage in de troonrede waarin de regering zegt te streven „naar het veilig stellen van een veelzijdige meningsuiting en het dienstbaar maken van de media aan permanente vorming" ontlokt de *NRC* en het *Algemeen Dagblad* scherpe kritiek. „Afgezien van het ook door minister Van Doorn nooit opgehelderde punt welk eriterium moet worden aangelegd om genoemde veelzijdigheid te beoordelen gaan toch wel alle haren van iedereen die de vrijheid van de media als een in de grondwet verankerd goed ziet, overeind staan na de aankondiging dat de regering de media „dienstbaar" wil maken aan welk nobel doel dan ook. Dat een zo geformuleerde passage de troonrede heeft binnen kunnen sluipen geeft niet alleen aan dat goede bedoelingen en betutteling dicht bij elkaar kunnen liggen, het geeft ook weer dat spreiding van macht bij deze regering niet altijd betekent terughoudendheid van bemoeizuchtige machtsuitoefening door de overheid zelve" (*NRC*). En de *Telegraaf* constateert dat de door zijn beleidsdaden sterk omstreden minister mr. H. W. van Doorn voor zijn ministerie de grootste stijging op de begroting tegemoet mag zien: *f* 1,3 miljard. „Dat is tweemaal zoveel als het kabinet voor de directe bestrijding van de werkeloosheid overheeft."

Het Parool vindt de passages over het midden- en kleinbedrijf, over de landbouw en de zelfstandigen in het algemeen te vaag om over naar huis te schrijven. *De Volkskrant* ziet voor deze groeperingen toch wel enige lichtpuntjes: het aangekondigde wetsontwerp arbeidsongeschiktheidsverzekering en de geopperde gedachte van een werkeloosheidsvoorziening voor zelfstandigen.

Defensie

Het Parool is ook niet tevreden over de manier waarop defensie en buitenlandse zaken in de troonrede aan de orde worden gesteld. Het zwaartepunt ligt voor wat het laatste betreft op ontwikkelingshulp die met 30 procent wordt verhoogd, en niet bij het bevorderen van westelijk samengaan in Europa en NATO. „Een zó eenzijdige accentverlegging lijkt nogal buiten proporties — ook gezien het feitelijk beleid dat minster Van der Stoel in Europa en NATO, gelukkig, voert." „In 'n minuscule passage prijst de regering zich nog even voor haar defensienota en verbindt zij enkele hoopvolle woorden aan de conferentie over wederzijdse troepenvermindering en Europese veiligheid. Enig positief woord over de noodzaak van voortgezette Atlantische samenwerking op politiek terrein kon er ook hier niet af." De krant vat zijn oordeel over de troonrede samen met: „Veel goede bedoelingen, maar weinig tastbare gegevens."

Trouw meent dat in troonrede en miljoenennota „de donder van een ware explosie van ambitie en ijver tot hervorming en stroomlijning van de samenleving" doorklinkt. „De ministerploeg wekt nog al eens de indruk, dat zij te makkelijk denkt over de mogelijkheden tot het richten en sturen van de ontwikkelingen van de samenleving." De *Volkskrant* vindt dat het beleid zoals het nu is uitgestippeld er alles bij elkaar genomen aantrekkelijk uitziet.

Het gebrek aan visie op langere termijn is iets dat bijna alle kranten signaleren, al gunt de *Volkskrant* de regering nog het voordeel van de twijfel. En mr. Vis houdt het er in de *NRC* op dat democratische politici die hun kiezers willen houden, per definite gedwongen zijn te letten op de eisen van vandaag en morgen — niet op die van de volgende eeuw. „Regeren mag dan „vooruitzien" zijn — het is vaak een hozen om een lekke boot drijvende te houden."

C. H. JANSEN

Aanval op drie punten

De VVD zal haar oppositie tegen het kabinet-Den Uyl laten uitmonden in een frontale aanval op drie belangrijke punten: het werkloosheidsbeleid, de geringe steun aan boeren, tuinders en andere zelfstandigen en het gebruik van de extra inkomsten uit de aardgasopbrengst voor een drastische verhoging van de overheidsuitgaven. Dat heeft de politieke leider van de VVD, Hans Wiegel, zaterdag aangekondigd op de traditionele partijraad van de VVD aan de vooravond van de algemene politieke beschouwingen over Troonrede en Miljoenennota. „In slecht Nederlands geschreven, maar socialistisch meer geprofileerd dan ooit", noemde partijvoorzitter mevrouw Haya van Someren in een korte inleiding de Troonrede, die Hans Wiegel vervolgens aan een zeer kritische beschouwing onderwierp.

D'66: inpakken en wegwezen was beter geweest

Het had een haar gescheeld of D'66 zou vorige week opgeheven zijn. Het merendeel van de leden op het in Amsterdam gehouden partijcongres was daarvoor, maar hun aantal was niet groot genoeg. Slechts 60 procent was voor opheffing, terwijl daar statutair een tweederde meerderheid voor nodig is.

De begrafenis heeft dus niet plaatsgevonden, maar de huidige situatie is daar niet ver vandaan. Dit als gevolg van het openbare en openhartige manoeuvreren van het D'66 congres. De partij heeft haar moeilijkheden nooit onder stoelen of banken gestoken en de pragmatici van 1966 hebben nooit geschroomd zelfkritiek en verwarring tot de hoofdthema's van hun congressen te maken. „Goedwillende politieke amateurs" zijn de leden van de partij wel eens genoemd en onzes inziens niet ten onrechte. Wie zo met zijn partijcontroverses aan de weg timmert ontbreekt het aan het werkelijke politieke inzicht, dat nodig is een hechte partij te vormen.

Aandoenlijk

De oprechte bedoelingen van de D'66-ers hadden dan ook iets aandoenlijks. En die aanvankelijke ontwapenende opstelling heeft tenslotte mede geleid tot de ondergang van de partij. Toen D'66 begon met een ongebonden politieke stellingname, het pragmatisme, het praktisch beoordelen van afzonderlijke politieke punten, trok de partij grote belangstelling en aanhang van mensen, die het gebruikelijke vaderlandse politieke stramien, ook wel aangeduid als parlementair gekonkel, wilden doorbreken. Maar tenslotte werd de roep steeds luider om een politieke beleidslijn uit te stippelen. Was D'66 nu progressief, of zelfs links of bestond de partij toch uit teleurgestelde VVD-ers? Men wilde haring of kuit. De partijtop aarzelde enkele jaren geleden nog en stelde de keus aanvankelijk uit. Zij kon er tenslotte toch niet onderuit. D'66 koos uiteindelijk richting PvdA. Daarmee begon de afbraak. Er werd nog veel gemanoeuvreerd en vooral verklaard en gepraat; het mocht niet baten. De kiezers lieten de partij in de steek. Aan meelopen met een progressieve combinatie, want daaraan viel niet te ontkomen, bestond bij de aanvankelijk enthousiaste aanhang per definitie geen behoefte. Daarvoor was de partij nu precies niet opgericht.

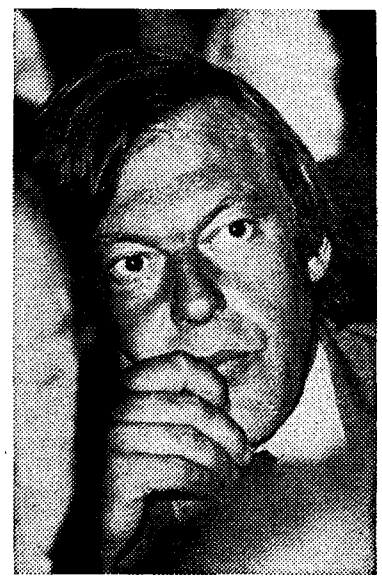
Enkele sprekers op het congres en andere prominenten zagen het niet meer zitten. Terecht: D'66 is een splinterpartij geworden, gekraakt tussen politieke molochen. Maar een splinterpartij heeft D'66 nooit willen zijn. Dan heffen we onszelf op, is in het verleden meermaals gezegd. Nu dat niet is gebeurd, is de partij terechtgekomen in het vaarwater van alle politieke partijen in ons land: men hoopt misschien nog een messiaanse rol te kunnen vervullen, maar het echte geloof is niet aanwezig.

De heren Glastra van Loon en partijvoorzitter Ten Brink wilden nog wel en probeerden de congressisten nieuw geloof te schenken, maar er waren te veel partijprominenten tegen en dat was toch dodelijk voor de stemming.

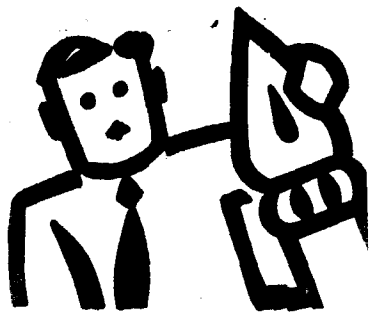
Splinter kloven

Tot slot kwamen enkelen van hen — Nypels, Nooteboom — met het plan een „progressief liberaal actiecentrum" op te richten. Het traditionele patroon van een in Nederland kwijnende politieke groep: de splinter te kloven in twee splinters. Een heilloze gang van zaken, waarmee leergeld is betaald, maar dat onderstreept nog eens het „goedwillende politieke amateurisme" van de betrokkenen. Het zal duidelijk zijn dat in de VVD allerminst behoefte bestaat aan zo'n groepering.

D'66 is een partij zonder geraamte geworden; dat was zij al, maar nu is dat openlijk gedemonstreerd. Het ware beter geweest als men de moed had kunnen opbrengen in deze situatie in te pakken en weg te wezen. De partij had dan immers haar oorspronkelijke belofte gestand gedaan.

Hans van Mierlo, eens de gevierde man die het glas hief op de overwinning, zat stilletjes midden in de zaal te luisteren.

Mijn opinie is . . .

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Dollard

De heer C. de Bruin te Driebergen, directeur van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming der vogels twijfelt in z'n ingezonden stuk in Vrijheid en Democratie van 23-8 aan de milieubewustheid van de VVD. Ten onrechte. Bewijzen hiervoor zijn er te over. Hij leze slechts de Handelingen van de Tweede Kamer. Dat wil echter niet zeggen dat de VVD altijd behoeft in te stemmen met wat actiegroepen op touw zetten!

De feiten: de werkgroep Dollard uit de Ver. tot behoud van de Waddenzee heeft o.a. aan de hand van enkele op zichzelf verdienstelijke studies een volstrekt overtrokken beeld gegeven van wat er in de Dollard gaat gebeuren als er een buitendijks kanaal wordt gegraven en een nieuwe dijk op delta-sterkte wordt gebouwd. Het aanvankelijke, o.i. ook uit natuurbeschermingsoverwegingen, beste plan gaat uit van de inpoldering van pl.m. 1000 ha. t.b.v. de zeedijk, het kanaal en pl.m. 5 à 600 ha. cultuurgrond waaraan geheel of ten dele een bestemming als natuurgebied kan worden gegeven. Dit wordt door de werkgroep verworpen ten gunste van een binnendijks kanaal d.w.z. een kanaal door de bestaande kustpolders.

Het is de werkgroep gelukt de door de heer De Bruin genoemde organisaties mee te krijgen en de heer De Bruin zelf is één van de misleidden die in dit koor meezingt. Hij zegt: „het buitendijkse kanaal zou betekend hebben dat de Dollard afgeschreven had kunnen worden" en bijzonder discriminerend: „het behoud van de Dollard weegt zwaarder dan het geld van een zeer kleine groep".

Het zou te ver voeren de gehele Dollardgeschiedenis uiteen te zetten maar voor een goed begrip zijn enkele opmerkingen op z'n plaats. Het gaat om de 14e inpoldering in de Dollard aan de Nederlandse kant sedert de grootste uitbreiding in het begin van de 16e eeuw ten gevolge van vele dijkdoorbraken. Met vallen en opstaan werd dit land heroverd. De laatste indijking dateert van 1924. Door de eeuwen heen heeft een snelle aanslibbing plaatsgevonden.

Ook sedert 1924 want er ligt al weer een inpolderingsrijp voorland voorlangs het grootste deel van de Dollardkust. Zelfs blijft een nieuwe aanzet van een paar honderd ha buitendijks liggen als het aanvankelijke plan zou worden uitgevoerd. Hieraan zal opnieuw aanslibbing plaatsvinden want er is ontzettend veel slib in de Dollard. De uitgestrekte slibvelden, honderden meters zee-inwaarts — hèt voedselgebied voor vele vogelsoorten — worden voor slechts een klein deel aangetast. Het broedgebied blijft buitendijks ten dele intact en wordt binnendijks belangrijk versterkt.

De les van herfst 1973 toen tijdens één van de vele stormen het zeewater bijna tot de kop van de dijk stond is al weer vergeten. Hier zijn duizenden mensen, hun have en goed en vele duizenden hectaren grond in het geding! Ook overstromingen in de benedenloop van de Westerwoldse A zijn niet denkbeeldig. In 1962 is dit bijna gebeurd en sedertdien zijn vele waterbeheersingswerken uitgevoerd. De veiligheid gebiedt snelle uitvoering van de reeds volledig voorbereid, tussen rijk, provincie en waterschap afgesproken, plannen. Geen buitendijks kanaal betekent een binnendijks tracé.

Gevolgen:

1. Jarenlang uitstel van uitvoering van minimaal zeven jaren en het stilleggen van in uitvoering zijnde werken. De vereiste veiligheid wordt voorlopig niet verkregen.
2. Het aanvaarden van vele onzekerheden. De studie moet nog beginnen.
3. Het vernielen van twee gave, vruchtbare kustpolders. Enkele landbouwbedrijven, waarvan er twee tot de mooiste van ons land behoren, worden geheel of ten dele opgeofferd. Verlies van werkgelegenheid en produktieverlies van pl.m. 4 à 500 ha. Verlies ook van een cultuurhistorisch, landschappelijk en recreatief belangrijk gebied.
4. Meerkosten, die door de minister van Verkeer en Waterstaat op 44 miljoen worden getaxeerd. Dit betekent bijna verdubbeling van de kosten van het oorspronkelijk plan! Gemeenschapsgeld! Hoe hebben zó weinigen zó velen in het geloof kunnen krijgen dat deze ene en laatste inpoldering het einde van het natuurgebeuren zal betekenen?

De heer De Bruin vergeve mij mijn felle reactie. Het schandaal dat zich bezig is te voltrekken is hiervan de oorzaak en het machteloze gevoel hier nauwelijks iets aan te kunnen doen.

R. J. CLEVERING
Eenrum

Gewestvorming

Hierbij een reactie op het commentaar op de nota grondwetsherziening (II) in „Vrijheid en Democratie" van 23 aug. 1974. Daarin werd over de gewestvorming gesteld: „De VVD heeft tot nog toe de wens geuit dat geen vierde bestuurslaag wordt ingevoerd en dat het gewest de provincie zal vervangen." De VVD is blijkbaar voor vervanging der provincies als bestuurlijke eenheden door de gewesten.

Over onze provincies het volgende: Haar huidige status stamt in feite uit de Franse tijd. Hoewel men in die tijd sterk onder Frans-radicale invloed stond, kwam hier toch weinig terecht van bij voorbeeld plannen om ons land in 126 districten te verdelen. Het respect voor wat historisch gegroeid was, was hier blijkbaar altijd nog zo groot, dat in de uiteindelijke vorm der Nederlandse provincies veel van de voormalige landstreken terug te vinden was. Nu schijnt van dat historisch besef weinig meer overgebleven te zijn, te oordelen naar de lijdzaamheid waarmee men de plannen voor de gewestvorming heeft ontvangen. Het lijkt mij dat dergelijke plannen in andere landen op aanzienlijk meer weerstand zouden stuiten. De provincies in België, de Zwitserse kantons, de Duitse bondsstaten, de graafschappen in Engeland, de Staten der VS.

Onze provincies hebben, historisch gezien, niet minder recht op een eigen identiteit, die haar echter nu voor een belangrijk deel ontnomen dreigt te worden door de gewestvorming. Slechts indien eisen van bestuurlijkheid e.d. het strikt noodzakelijk maakten, zou een dergelijke hervorming gerechtvaardigd kunnen worden; van een dergelijke noodzaak is mij zeer weinig gebleken.

Willekeurige grenslijnen trekken is misschien leuk in de Sahara, maar is niet op zijn plaats in de historische landstreken in ons land. Zelfs in enkele communistische landen heeft men het benul weten op te brengen historische landstreken in stand te houden (zoals in Joegoslavië).

Het mag dan ook wellicht verbazing wekken dat in de VVD zo weinig te merken is van een fundamentele discussie over deze zaken (terwijl de heer Van Riel zich laatst nog verheugd toonde over het verkiezingssucces van de Friese nationale partij). Wellicht heeft een a-culturele, technocratische mentaliteit in dit opzicht de overhand gekregen binnen de VVD. Laten we hopen dat de bakens nog tijdig verzet worden.

M. WESSELS, Amsterdam

Landbouwers

Drie knelpunten, aldus minister Van der Stee, in Elsevier van 20 juli. a. Minder boeren op rendabele bedrijven. b. Een betere scholing van de komende generatie, waardoor agrarische ondernemers worden gekweekt. c. Sterke mechanisatie voor grote eenheden. Sprookjeslandbouwers!

Mansholt had het over grote bedrijven. Prof. Tinbergen meent dat de landbouwer te veel wordt beschermd. Huijbregtse spreekt van grote, goed geleide bedrijven. Over financiering wordt niet gerept. Sociaal bewogen lui? Leven dergelijke heren met hun 80.000 tot 130.000 gulden inkomens per jaar niet wat in te hoge socialistische sferen?

Staat de voedselvoorziening op de tocht, links maakt zich daarover geen zorgen. Na 1945 werden de landbouwprijzen laag gehouden, evenals thans. Toen waren er geen grote kostenstijgingen. De industrie tierde welig, er waren lage voedselprijzen, lage landbouwlonen, die de landbouw geen goed deden. Maar in de industrie werden steeds hogere salarissen betaald; de overheid volgde hierin. De landbouw krijgt de rekening van al die verhoogde kosten gepresenteerd en de landbouwprijzen moeten omlaag. Het wachten is nu op de sprookjeslandbouwer, die na zijn 65ste jaar van de wind kan leven.

Wat kost een student? Wat kost een landbouwbedrijf voor een jonge ondernemer? Waarvan leeft een volk?

B. W. STAATS
2e Exloërmond

Vooruitgang

De op 10 september verschenen „Bezinningsnota Kernenergie" heeft ruime aandacht gekregen. Het in de nota geformuleerde voorstel om voorlopig (b.v. voor vijf jaar) af te zien van de verdere bouw van kerncentrales lijkt mij verstandig. Er is grote politieke moed voor nodig om het beleid in de zin van dit voorstel om te buigen.

Wanneer in die periode van vijf jaar het tot nu toe stiefmoederlijk bedeelde onderzoek naar andere energiebronnen, zoals zonne- en windenergie, gestimuleerd zou worden, acht ik het zeer wel mogelijk dat er heel andere oplossingen gevonden worden om aan de verwachte grotere energiebehoefte te voldoen. Het is overigens de vraag of we maar als vanzelfsprekend moeten aannemen dat onze energiebehoefte zich iedere tien jaar zal verdubbelen. Ik geloof dat we nog te veel aan de gedachte vasthouden dat een aantal groeiprocessen onvermijdelijk zal doorgaan, hoewel iedereen die een beetje rekenen kan, inziet dat aan elke groei een einde moet komen. Het is mijn overtuiging dat vooruitgang in vele gevallen iets anders is dan voortgaan op de ingeslagen weg. Sterker nog, ik geloof dat een periode van stilstand en bezinning, zoals bij de ontwikkeling van kernenergie wordt voorgesteld, de vooruitgang zeker op langere termijn meer zal dienen dan het nú doorgaan met kernenergie. Eén van de argumenten die gehanteerd worden om onze verdere deelneming in de bouw van de snelle kweekreactor bij Kalkar te verdedigen is: er is al zo veel geïnvesteerd, als we nu stoppen is dat weggegooid geld. Dit zelfde argument kan ook gehanteerd worden om met het heilloze Concorde-project door te gaan. Het enige argument dat voortgaan met Kalkar misschien rechtvaardigt, is dat het nuttig is ervaring met dit soort reactor op te doen. We betalen dan „leergeld". De vraag is echter of dit argument sterk genoeg is om de onbekende risico's te nemen die met de bouw in Kalkar samenhangen.

Economische argumenten mogen niet de belangrijkste zijn. Door onze partij wordt het argument, dat eerder genomen beslissingen niet kunnen worden veranderd, nogal eens gehanteerd. Het inzicht dat nieuwe ontwikkelingen een eerder genomen besluit discutabel kunnen maken lijkt soms te weinig aanwezig. Het verzet van de VVD tegen wijzigingen in het Deltaplan en het verzet in Groningen tegen het wijzigen van het plzan voor het Dollardkanaal vormen hiervan sprekende voorbeelden.

Omdat van een belangrijke politieke partij verwacht mag worden dat ze het uitstippelen van een beleid op lange termijn belangrijker acht dan het maken van winst bij de volgende verkiezingen, meen ik dat een discussie over bovenstaande zaken binnen onze partij noodzakelijk is. Het uitdragen van een toekomstvisie wordt door de zich progressief noemende partijen maar al te zeer als een monopolie beschouwd. Een discussie aan de basis, waaraan zo veel mogelijk leden van onze partij deelnemen, zou wel eens een ander beeld kunnen oproepen dan velen buiten de VVD van ons hebben. Juist in een liberale partij waar creatief denken niet door dogma's gehinderd wordt, leven veel goede ideeën die in vele gevallen helaas niet tot de partijtop doordringen. Een grote partij heeft ook haar nadelen.

Het bovenstaande verhaal is bedoeld als een uitdaging aan onze sterke partij. Af en toe bekruipt me de angst dat we bezig zijn een partij te worden die het vanzelfsprekend aanvaarden van „vooruitgang" als b.v. de groei van het energieverbruik — als een nieuwe vorm van behoudend zijn — tot haar richtsnoer maakt.

Werkelijke vooruitgang wordt gekenmerkt door het toepassen van nieuwe inzichten en ideeën. Juist dat is steeds één van de belangrijkste kenmerken van het ware liberalisme geweest.

H. H. POORTMAN
Rotterdam

KNIL-salaris

In uw blad van 23 augustus jl. geeft het Tweede-Kamerlid mr. H. E. Koning in een artikel weer, waarom de voormalige Ned. Indische regering en de Ned. regering niet tot uitbetaling van de „achterstallige salarissen" aan de militairen van het KNIL en de burgerlijke ambtenaren zijn overgegaan.

Het is inderdaad juist dat de Ned. regering onverplicht zeer grote bedragen beschikbaar heeft gesteld voor o.a. aanpassing van salarissen en waardevastmaking en garandering van pensioenen, zodat het niet reëel is steeds maar weer op uitbetaling van de achterstallige salarissen te blijven aandringen.

Toch wil ik opmerken dat Nederland het enige land is waar na de tweede wereldoorlog — in strijd met de Conventie van Genève — de militairen en ambtenaren geen salaris hebben ontvangen over het tijdvak dat zij door oorlogsomstandigheden niet in staat waren hun normale werk te verrichten.

Het zou daarom interessant zijn na te gaan, wat de andere Geallieerde landen naast de doorbetaling der salarissen aan de positieverbetering van hun militairen en ambtenaren hebben gedaan.

Zonder deze kennis is het m.i. niet juist om de Ned. regering zonder meer op dit punt in gebreke te stellen.

IR. D. VAN RIEMSDIJK, Hoenderloo

Liquidatie

Met belangstelling heb ik er kennis van genomen, dat u verschillende voorstellen aan de orde zult stellen ter bevordering van het welzijn der middenstand.

Nu moet mij van het hart dat er één aan ontbreekt en wel deze: Verhoging van het vrijgestelde bedrag voor de berekening van de Inkomsten Belasting bij liquidatie ener onderneming. Sinds jaar en dag is dit ƒ 10.000,—. Door de aanzienlijke waardestijging van het onroerend goed behorend tot het zaaksvermogen, tengevolge der inflatie, gaat deze waardestijging voor een zeer groot gedeelte naar de fiscus. Overal wordt met indexcijfers gewerkt, lonen, AOW, behalve bij deze aangelegenheid.

Moet een middenstander zijn zaak liquideren en een ander huis kopen, dan moet hij voor 100 pct. de waardestijging betalen veroorzaakt door hogere lonen en inflatie. Momenteel is het eigenlijk zo, dat een middenstander niet liquideren kan, hij wordt geplukt door de fiscus. Van de mogelijkheid voor de winst een lijfrente aan te kopen wordt praktisch, voorzover mij bekend, geen gebruik gemaakt. Men verliest immers de beschikking over dat geld om een ander huis te kopen, wat veelal de bedoeling is. Dit vrijgestelde bedrag van ƒ 10.000,— moet m.i. zeker worden verhoogd tot ƒ 40.000,— à ƒ 50.000,—.

M. BUINING, Vries

Erfrecht

In het preadvies Erfrechtelijke Vernieuwingen, dat ik een dezer dagen ontving, heb ik mij verdiept.

Wanneer dit ontwerp tot wet wordt verheven, zal op grond van het bepaalde in artikel 891, de echtgenoot van de erflater enig erfgenaam zijn, indien hij niet is onterfd.

Ieder kind heeft dan een uitkeringsrecht bij versterf, opeisbaar zes maanden na het overlijden van de erflater.

Zolang ik notaris ben en voor gehuwde personen, die elkaar zoveel mogelijk willen verzorgen, testamenten heb gemaakt, zijn deze in de vorm gegoten, dat de eerststervende aan de langstlevende het vruchtgebruik zijner nalatenschap legateert, gedurende zijn leven lang, zulks ter voldoening aan de morele verzorgingsplicht. In deze testamenten is de langstlevende niet als erfgenaam uitgesloten; het is immers de bedoeling van de echtelieden, dat de langstlevende zo goed mogelijk verzorgd achterblijft.

Ik ben overtuigd dat vele notarissen dezelfde testamenten hebben gemaakt en dat de langstlevende niet als erfgenaam is uitgesloten, doch ab intestato mede zal erven met de kinderen.

Als het huidige ontwerp nu wet wordt, gaan al deze testamenten de mist in en zijn waardeloos. Nu de langstlevende immers niet als erfgenaam is uitgesloten erft deze alles en ieder kind heeft recht op een uitkering bij overlijden.

Van deze uitkering heeft de langstlevende niet het vruchtgebruik, immers deze uitkering behoorde niet tot de nalatenschap

(Vervolg op pag. 7, eerste kolom)

Verslag van een parlementaire reis (1)

Impressies uit Indonesië

Van 31 augustus tot 8 september bracht een delegatie uit het Nederlandse parlement een bezoek aan Indonesië op uitnodiging van het Indonesische parlement. Een dergelijke parlementaire uitwisseling vond in het verleden reeds meermalen plaats: in 1968 reisde een delegatie onder leiding van mr. Van Thiel naar Indonesië, in 1972 bezocht een Indonesische parlementaire missie Engeland en Nederland.

Het bezoek droeg een buitengewoon hartelijk karakter. De Indonesische gastheren hadden alles tot in de perfectie voorbereid en gaven zich zeer veel moeite om het bezoek te doen slagen. Overal waar de delegatie kwam ontmoette zij grote gastvrijheid, ontving cadeaus en souvenirs, en werd uitvoerig en openhartig te woord gestaan. In de zeven dagen die voor het bezoek beschikbaar waren, werd de delegatie door president Soeharto en door de vice-president ontvangen, alsmede door de ministers van buitenlandse zaken, economische zaken, financiën, mijnwezen, defensie en binnenlandse veiligheid, en voorts door een aantal leidende ambtelijke functionarissen. Het tijdschema bevatte dan ook zeer weinig speling, en van 's ochtends half acht tot 's avonds na de maaltijd reed het gezelschap door Djakarta rond. Gelukkig bleek het niettemin mogelijk twee dagen voor excursies uit te trekken. De Nederlandse delegatie bestond uit elf leden van de Eerste- en Tweede-Kamer, bijgestaan door een griffier. Het gezelschap telde vier leden van de PvdA, onder wie de voorzitter dr. ir. Vondeling, en twee leden van de VVD, mevrouw mr. E. Veder Smit en prof. dr. G. Zoutendijk, die het genoegen hebben hierbij enkele indrukken aan de lezers voor te leggen.

Alvorens wij een overzicht geven van de onderwerpen, die tijdens ons bezoek zijn besproken en de conclusies, die wij uit ons bezoek hebben getrokken, willen wij eerst enkele algemene indrukken geven van het land en zijn bevolking. Wij waren allebei voor het eerst in Indonesië en konden dus met een zekere onbevangenheid het land tegemoet treden.

De voorzitter van de parlementaire delegatie, Kamervoorzitter Vondeling, geflankeerd door de twee VVD-leden, mevrouw Veder-Smit en prof. Zoutendijk.

Prachtig land

Allereerst: wat is het een prachtig land en wat heeft het een vriendelijke bevolking. Zodra men buiten de grote steden komt, ontrolt zich een prachtig panorama van bergen, valleien en rijstvelden. Het landschap wordt doorsneden met kleine riviertjes waarin men vrouwen de was ziet doen en soms kinderen ziet baden.

Zelfs bij een heel oppervlakkige verkenning van Java, zoals ons ten deel viel, kan men zich voorstellen, dat veel Nederlanders, die in het land geleefd en gewerkt hebben, er van zijn gaan houden en het als een tweede vaderland zijn gaan beschouwen.

Ons hoofdverblijf was uiteraard Djakarta, maar daarnaast brachten we een bezoek aan Djokjakarta en maakten per autobus een rondrit door een deel van de zg. vorstenlanden. Bovendien bezichtigden we de Prambanantempel en de Borobudur en woonden 's avonds een schitterende uitvoering van een Ramayanadans bij. Deze excursie werd voorts besteed aan het bezoeken van een gezondheidscentrum, enkele landbouwprojecten, een school, en het Nederlands cultureel centrum (waarop wij nog nader terugkomen).

Op de tweede excursiedag splitste ons gezelschap zich in tweeën. De ene helft vloog naar Sumatra en bezocht daar het transmigratie-project in de provincie Lampung. Voor hen stond tevens een proeftuin voor peperplanten en oliepalmen op het programma. Toen hun helikopter verdwaalde en in een verkeerd dorpje landde, bleek weer de spontaniteit van de bevolking die kwam aanrennen en iedereen hartelijk verwelkomde.

De andere helft reed per autobus door West-Java en maakte kennis met een onderneming, die zich toelegt op verbetering van de rijstcultuur. Tevens werd dit deel van de delegatie ontvangen door de gouverneur van West-Java en bezichtigde onder zijn leiding het stuwmeer en irrigatieproject van Djatiluhur.

Overbevolking

Met eigen ogen hebben we kunnen constateren, dat Indonesië worstelt met een bevolkingsprobleem. Weliswaar bevat het eilandenrijk een zeer groot grondgebied, doch slechts een beperkt gedeelte daarvan is in cultuur gebracht. Bovendien woont van de ruim 120 miljoen inwoners veel meer dan de helft op Java, waar de bevolkingsdichtheid dan ook circa 565 inwoners per km2 is. Men probeert de gevolgen van de overbevolking te bestrijden, door enerzijds de gedachte van geboortenregeling ingang te doen vinden, anderzijds de verhuizing van inwoners van Java naar andere eilanden te bevorderen.

De bevolking is in de laatste jaren zo sterk toegenomen, dat er een enorm tekort aan schoolgebouwen en onderwijzers is ontstaan, waaraan slechts met de grootste inspanning enigermate het hoofd kan worden geboden.

Natie in opbouw

Als men de bovenstaande gegevens op zich laat inwerken, dan wordt het duidelijk, dat de Indonesische regering voor een immense taak staat. Enerzijds een snelgroeiende bevolking, waarvan het grootste deel is aangewezen op eenvoudige arbeid in land- en bosbouw, een bevolking die voedsel, woningen, onderwijs, gezondheidszorg en nog veel meer nodig heeft.

Anderzijds een nog zeer jonge democratie die nog vele kinderziekten moet doormaken. Een eilandenrijk van meer dan 300 eilanden, met een uit demografisch, cultureel, godsdienstig en politiek oogpunt zeer geschakeerde bevolking, dat als een eenheid bestuurd moet worden. Tenslotte een eilandenrijk, dat weliswaar bijzonder rijk is aan grondstoffen, maar dat kampt met een verwaarloosde infra-structuur, met een te klein bestuurlijk kader en met een tekort aan middengroepen.

Wanneer men probeert zich een oordeel over dit land en over zijn regering te vormen, dan moet men daarbij rekening houden met deze immense problemen en met de beperkte mogelijkheden die de regering heeft om dit eilandenrijk als een moderne staat te besturen.

Men zou het land haast kunnen vergelijken met een smeltkroes. Een smeltkroes, waarin zich de erfenis bevindt van meer dan drie eeuwen Nederlands bestuur, een mengeling van Indonesische en Nederlandse cultuur. Een smeltkroes, waarin een ontwikkelingsland zich bezig is te bevrijden van zijn verleden en tegelijkertijd ook voortdurend uit dat verleden put. Dit proces, deze samenstelling dat verwerven van een eigen, nieuwe identiteit, is een proces dat iedereen moet fascineren, die ermee in aanraking komt.

Heden en verleden

De ontmoeting met dit prachtige land en zijn innemende bevolking droeg voor ons beiden een element van herkenning in zich. De Indonesische cultuur draagt vele sporen van de Nederlandse cultuur, de Nederlandse cultuur bevat talrijke bestanddelen van Indonesische oorsprong.

Vele Indonesiërs, vooral degenen die veertig jaar en ouder zijn, kennen de Nederlandse taal en spreken die voortreffelijk. De hele infra-structuur is onder Nederlands bewind tot stand gekomen en ontwikkeld, al heeft deze ontwikkeling dan ook enkele tientallen jaren grotendeels stilgestaan.

Het heeft ons zeer getroffen, dat van alle Indonesiërs, die wij hebben ontmoet, niemand blijk gaf van rancune of wrok jegens Nederland. Integendeel, men sprak over het verleden in voorzichtige termen en gaf, wat het heden betreft, blijk van genegenheid en vertrouwen in ons land. Men sprak met waardering over de ontwikkelingshulp die door Nederland wordt gegeven, en over de manier waarop en de mate waarin dit geschiedt.

De wonden, die in de tweede wereldoorlog en tijdens de politionele acties aan beide zijden zijn ontstaan, lijken in belangrijke mate te zijn geheeld, ook al leven er nog vele slachtoffers die daarvan de sporen dragen, en al is het probleem van de Zuid-Molukkers nog ver van zijn oplossing verwijderd.

Buitenlands beleid

Wat naar onze indruk veel sterker leeft, is de beduchtheid die men heeft voor een economische overheersing door Japan enerzijds, en voor een communistische infiltratie anderzijds. De communistische greep naar de macht, die in 1965 het land heeft geteisterd, beïnvloedt de binnenlandse politiek in sterke mate. Het lijkt mogelijk, dat men zich meer bedreigd voelt door communistische invloeden van buiten en van binnenuit, dan door zijn kwetsbare positie als grondstoffenland in een toch nog steeds niet stabiel gedeelte van Zuid-Oost-Azië.

Het buitenlands beleid lijkt dan ook ingegeven te worden door een streven naar neutraliteit en naar goede relaties met alle grote machtsconcentraties in de wereldpolitiek. De regering-Soeharto wil zowel met de westerse landen als met de oostbloklanden een goede verhouding opbouwen, terwijl men zichzelf tot de niet-gebonden landen rekent. Men maakt veel werk van de opbouw van ASEAN, de groep van Zuid-Oost Aziatische landen, waarvan Indonesië als het ware in het centrum ligt. Men is overal bezig de schade te herstellen, die het regime-Soekarno teweeg heeft gebracht, en legt zich daarom toe op een politiek van „actieve neutraliteit".

In een tweede artikel hopen wij in te gaan op enkele specifieke problemen, die voor Indonesië en voor de verhouding Nederland-Indonesië van belang zijn.

De Indonesische president Soeharto begroet mevrouw Veder-Smit.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening f 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
03490—16853—32068

van de erflater. Het gevolg is dan dat in deze gevallen ieder kind op grond van het bepaalde in artikel 894 zijn deel kan eisen, hetgeen niet de bedoeling van de erflaters is.

Het wil mij voorkomen, dat het noodzakelijk is, dat deze testamenten toch effect houden, hetgeen zou kunnen geschieden door in de overgangsbepalingen een artikel op te nemen waarin gesteld wordt, dat wanneer de echtgenoten voor het in werking treden der wet, elkander over en weer het vruchtgebruik hebben gelegateerd, en de echtgenoot van erflater niet onterfd is, de echtgenoot van erflater op grond van het gemaakte testament het vruchtgebruik krijgt van de uitkeringen ex artikel 894.

Deze kwestie is mijns inziens uitermate belangrijk.

H. BUINJNG, Vries

Sjeik-beleid

VERVOLG VAN PAGINA 1

procent worden doorberekend in de tarieven van de inkomstenbelasting, en niet voor tachtig procent zoals het kabinet wil (verschil van 275 miljoen gulden).

- Investeringen moeten voor een groter deel belastingvrij kunnen geschieden (200 miljoen; het VVD-kamerlid Koning heeft in de Tweede Kamer een motie klaar liggen om dit te bereiken).

- De oudedagsreservering voor zelfstandigen moet versneld worden gebracht op het maximum dat de wet toelaat. Niet 6000 gulden maar 8500 gulden belastingvrij (75 miljoen gulden).

- De vermogensbelasting moet lager worden (70 miljoen gulden).

- Geen verhoging van de successierechten (15 miljoen gulden).

- Een extra belastingverlaging voor de inkomenstrekkers tussen 20.000 gulden en 50.000 gulden (400 miljoen gulden).

- Verlichting van de vennootschapsbelasting (220 miljoen gulden).

Al met al zou bij aanvaarding van dit tegenplan van de VVD de belasting een dikke miljard gulden lager worden.

Vestzak-broekzak

Wiegel wees er op de persconferentie op dat het kabinet-Den Uyl een soort „vestzak-broekzak-politiek" bedrijft. „De regering geeft een gulden maar pakt een rijksdaalder af," zei hij. Om de uitgaven en de inkomsten weer in evenwicht te trekken gaat de VVD-fractie de begrotingen uitvlooien om bezuinigingen te kunnen voorstellen. Vast staat nu al dat vooral de begrotingen die het hardst gestegen zijn worden uitgedund. Wiegel noemde ontwikkelingshulp, cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, onderwijs en volkshuisvesting. Ook de andere begrotingen worden kritisch nageplozen. Vast staat dat de VVD-fractie in de Tweede Kamer meer geld beschikbaar wil stellen voor landbouw en economische zaken en zich eveneens beraadt over de defensiebegroting.

Rembrandt

Bij de presentatie van de tegenbegroting werd nogal stevig gezogen aan wat de VVD nu precies bedoelde met het potverteren waaraan het kabinet zich schuldig maakt.

Van Aardenne, één van de financiële specialisten in de fractie, trok toen een vergelijking die vele kranten zou halen: „Kijk, als een winkelier een Rembrandt op zolder vindt en geen kunstliefhebber is, kan hij twee dingen doen. Hij kan de paar miljoen die hij bij verkoop daarvoor vangt gebruiken om een overdreven luxe auto te kopen en drie maanden per jaar naar de Bahama's op vakantie te gaan. Dat is potverteren en in wezen het beleid dat het kabinet nu wil voeren. Als die winkelier verstandig is stopt hij het geld in de verbetering van zijn zaak. Dan maakt hij het geld niet op maar juist produktief. Je zou kunnen zeggen dat de staat een Rembrandt heeft gevonden met het Groningse aardgas. In plaats dat dit wordt gebruikt om de structuur van het land te verbeteren wordt het aangewend om de eigen uitgaven eens fors te verhogen," zei Van Aardenne.

Hij noemde deze politiek bijzonder gevaarlijk, omdat de aardgasmeevallers over enkele jaren achter de rug zijn.

Stormachtig najaar

De reacties van andere politieke partijen op de plannen van het kabinet-Den Uyl wijzen op een stormachtig najaar. De Partij van de Arbeid vreest dat het kabinet steeds meer buiten dan op het randje van Keerpunt balanceert.

D'66 en de PPR zijn in de huidige politieke krachtsverhoudingen niet zo belangrijk meer en houden zich daarom vrij koest tegenover het kabinet van de grote broer PvdA.

De confessionele regeringspartijen KVP en ARP laten volgens oud gebruik hun tanden zien maar bijten is al enige tijd niet meer hun sterkste kant.

DS'70 en de CHU volgden in grote lijnen de kritiek van de VVD.

Wiegel heeft in zijn enkele weken geleden verschenen boekje „De geloofwaardigheid van een alternatief" geschreven dat gevreesd moet worden dat dit kabinet de rit tot 1977 vol zou maken.

Troonrede en Miljoenennota hebben hem bijna tot zijn eigen verbazing nieuwe hoop gegeven dat Den Uyl en zijn mannen eerder het veld zullen moeten ruimen. „Op wezenlijke punten van het beleid wordt geen heldere goed onderbouwde visie gegeven. Het lijkt wel alsof de levenslust van dit kabinet aan het verdwijnen is," zo besloot hij zijn commentaar op de stukken van Prinsjesdag.

JAC. JURRISSEN & ZOON heeft meer dan twee eeuwen gezorgd voor groenvoorzieningen in binnen- en buitenland. Wij hebben meer dan 200 eerste prijzen behaald voor groenblijvende planten. Ons bedrijf is 10 H.A. groot en wij willen inkrimpen tot 5 H.A.

ONZE SPECIALITEIT IS GROEN BLAUWE HAGEN TOT VIER METER HOOG.

Geef ons het aantal strekkende meters met de gewenste hoogte op: wij kunnen u dan het juiste aantal en de prijs opgeven.

De benodigde **stalmest** tot 15 november **GRATIS.** Grote partijen extra korting.

Regelrecht van kweker: VOORDELIGER EN BETER.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT

PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

Dit metalen kastje bevat een **AMIGO** uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder. In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND

JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

EEN HEERLIJKE KINDERVAKANTIE

Met paardrijden en zwemmen. — Het gehele jaar geopend.

FASTA HOEVE

UTRECHTSEWEG 355 — AMERSFOORT — TELEFOON 03490 - 31251

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de **FISCALE OUDEDAGS RESERVE** en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro

KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed

Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)

Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097
mispelblom beyer

vrijheid en democratie

Wiegel: „Kabinet moet verdwijnen"

door onze parlementaire redacteur

„De positie van het kabinet-Den Uyl is zo aangetast dat het maar beter kan verdwijnen."

Met deze woorden besloot fractievoorzitter Wiegel dinsdag in de Tweede Kamer zijn rede bij de Algemene Beschouwingen.

„Het kabinet leek van de zomer op rozen te zitten," zei Wiegel doelend op de 2½ miljard gulden die het aardgas volgend jaar extra gaat opbrengen. „Maar het miste de kans op prinsjesdag een beleid te presenteren dat een antwoord geeft op de geweldige problemen waar ons land voor staat. Dat is een bewijs van onmacht. Die onbekwaamheid wordt nog duidelijker aan het licht gebracht door de verdeeldheid binnen de coalitie over de richting van het te voeren beleid. En de minister-president weet geen leiding te geven, is niet in staat te verenigen wat verdeeld is en heeft door eigen toedoen veel aan respect verloren."

Geschrokken

Wiegel herinnerde aan het begin van zijn toespraak aan „het oprecht ernstige gezicht en de vaderlijk gedragen toon waarmee de ministerpresident zich eind vorig jaar via de radio en de televisie tot ons wendde: Het wordt niet meer zo als vroeger, was de boodschap die hij ons meegaf."

Toen deze zomer bleek dat het allemaal wel meeviel was Wiegel als oppositieleider dan ook flink geschrokken. „Wat moet je dan," zei hij dinsdag in de Tweede Kamer. „Het kabinet had dankzij de ruim 2½ miljard extra alle mogelijkheden om een beleid te voeren waartegen het heel moeilijk zou zijn oppositie te voeren."

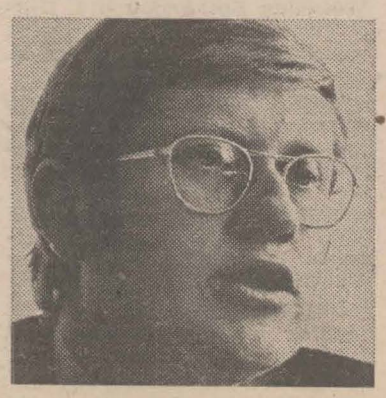
Als punten die het kabinet met die extra geldpot had kunnen aanpakken noemde de VVD-leider:

- De aanpak van de werkloosheid.
- De in het nauw gebrachte middengroepen.
- De positie van de zelfstandigen.

Het kabinet-Den Uyl had werkelijk alle wind mee om haar positie nu eens flink te versterken. Maar volgens Wiegel is bij Den Uyl en zijn mannen „de politieke wil, de voortvarendheid en het vernuft" niet aanwezig om een goed beleid te voeren.

Werkloosheid

„Het kabinet staat tegenover de werkloosheid met de handen in de lucht. Het misbruikt de aardgasopbrengsten om de overheidsuitgaven schrikbarend te doen stijgen. Het doet alles om het ondernemingsklimaat in ons land te verslechteren. Het verruimt de vrije bestedingsmogelijkheden voor alle burgers onvoldoende. Het gaat door met zijn nivelleringspolitiek en brengt daardoor de middengroepen verder in de knel. Het biedt onvoldoende soulaas voor middenstanders, boeren en tuinders."

Hans Wiegel

Het beleid van het kabinet tegenover de werklozen pakte Wiegel bikkelhard aan. Hij hield Den Uyl voor dat hij vorig jaar met schone beloften is gekomen om dit probleem tot hoofddoelstelling van zijn beleid te maken.

„Toen de Partij van de Arbeid nog in de oppositie zat sprong zij elke keer als de werkloosheid dreigde toe te nemen, als er bedrijven werden gesloten, op de ketting en eiste maatregelen van de aan het bewind zijnde confessioneel-liberale kabinetten. Nu is de werkloosheid groter dan ooit sinds de Tweede Wereldoorlog. Nu had dan ook mogen worden verwacht, dat het kabinet met een duidelijke visie zou zijn gekomen, hoe het de werkloosheid zou gaan aanpakken. Maar waar komt het kabinet mee? Met een interim-nota waarin het vraagstuk wel wordt geanalyseerd maar waarin geen aanduiding van een oplossing is te vinden."

Woningbouw

Ook de inzakkende woningbouw was Wiegel een doorn in het oog. „Wat zien wij nu? Waar ik vorig jaar voor waarschuwde is uitgekomen: de bouw zakt inéén, niet met een paar duizend huizen per jaar, maar met vele duizenden." Hij becijferde dat nu meer dan 30.000 woningen minder in uitvoering zijn dan vorig jaar.

Wiegel adviseerde het kabinet om de hoofdartikelen van de regionale kranten eens na te lezen over het regionale beleid. „Wij zeggen niet dat het enkel en alleen de schuld van het kabinet is dat de regio's verder achterop raken, dat de woningbouw ineenploft en dat de werkloosheid onaanvaardbaar hoog is. Maar wij zeggen wel dat het kabinet in gebreke blijft deze problemen fundamenteel aan te pakken."

Fel viel Wiegel uit tegen het plan van het kabinet om de overheidsuitgaven volgend jaar met liefst 23 procent te verhogen. „Waarom geen extra ruimte gegeven aan de particuliere sector, aan het bedrijfsleven, aan de zelfstandige ondernemers, aan de individuele burgers?" vroeg Wiegel zich af. „Wij zouden dat een veel gezondere en tot meer resultaten leidende weg hebben gevonden."

De keuze van het kabinet om het vooral in enorme stijging van de eigen uitgaven te zoeken noemde de VVD-leider „onverantwoordelijk." Hij wees er op dat de aardgasbron niet onuitputtelijk is en dat straks de collectieve voorzieningen door dit beleid zo hard gegroeid zijn dat ze niet meer zijn te betalen wanneer over enige jaren het aardgasvoordeel voorbij is. „Of afbraak van deze voorzieningen in latere jaren, of een gigantische belastingverhoging in de toekomst," dat is waar de plannen van dit kabinet op uit zullen komen.

De extra middelen zouden beter kunnen worden gebruikt voor lastenverlichting, voor onderzoek naar nieuwe energiebronnen en verbetering van het ondernemingsklimaat, betoogde Wiegel. De bestrijding van de geldontwaarding zou hierbij ook gebaat zijn.

VERVOLG OP PAGINA 6

Vakbeweging wil winsten afronden

NVV-voorzitter Kok, de belangrijkste man achter het vakbondsplan.

door onze redacteur B. V. Voskuil

De vakcentrales hebben vorige week het plan gelanceerd de overheid invloed te geven op de investeringen en buitensporig hoge winsten af te romen ten bate van minder sterke bedrijven. Dat zou dan moeten gebeuren via de vennootschapsbelasting. Die afgeroomde winsten zouden in een fonds terecht moeten komen, waarover de vakbeweging mede zeggenschap heeft. Hoewel het plan nog erg vers is en de vakbeweging nog niet op alle punten duidelijkheid heeft verschaft, is er in ieder geval aanleiding de manoeuvre met de grootst mogelijke terughoudendheid te beoordelen.

Het is duidelijk dat de vakbonden hun greep op het bedrijfsleven willen verstevigen. Het is ook begrijpelijk dat de werkgeversorganisaties er niets voor voelen over het afromen van buitensporig hoge winsten zelfs maar te praten. Wat zijn namelijk „buitensporig hoge" winsten? Wie bepaalt dat? Gezien de herkomst van het plan laat het zich raden wie dat wil uitmaken.

Nog belangrijker is: hoe moet worden vastgesteld wat buitensporig hoge winsten zijn. Wordt hier het aantal werknemers en de positie van het bedrijf mede in overweging genomen?

Principieel nee

De principiële afwijzing van dit plan door de werkgevers is begrijpelijk. Het betekent immers een ingreep in het ondernemen zelf. De werkgevers zien er waarschijnlijk een nieuwe poging van de vakbonden in om de maatschappijstructuur te veranderen. Met anderen woorden: de vakbonden gaan zich meer en meer met zaken bemoeien, die in feite thuishoren bij mensen, die het hele volk vertegenwoordigen. Dat zijn nu toevallig niet de vakbonden. Dat is allemaal tot daar aan toe, want de vakbonden zijn slechts één partij in de onderhandelingen. Om in deze zaken tot een akkoord te komen moet met andersgerichten worden overlegd.

Veel ernstiger is de uitlating van de regering in de Troonrede dat ook zij de zaak van de onevenredige winsten in beschouwing wil nemen. Als dit doorzet zal het een funeste uitwerking hebben op het bedrijfsklimaat in ons land.

Dat de vakbeweging er hard tegenaan gaat mag blijken uit haar uitspraak dat er geen centraal akkoord over de lonen en prijzen voor 1975 zal komen als de Tweede Kamer zich deze week niet uitspreekt vóór een wettelijk geregelde herverdeling van de winst. Het plan, dat voor velen onaanvaardbaar is — en de vakbeweging weet dat — is van de vakbeweging afkomstig, maar deze schuift de verantwoordelijkheid al bij voorbaat af op het parlement. Een onsympathieke opstelling. Bij de vakbeweging is het niet meer als vroeger: „Dit zijn onze eisen en daar willen we dringend over praten". Die fase slaat men nu over. Men begint met het mes op tafel en zegt tegen de tegenpartij: „Als onze zaak door jullie weigering mislukt, is dat jullie schuld."

Sleutelen

Wellicht gaat de vakbeweging er te zeer van uit dat winsten er alleen maar zijn om in de zakken van particulieren te verdwijnen. Dat er ook nog nieuwe investeringen uit moeten worden gedaan om de economie op gang te houden, de werkgelegenheid veilig te stellen en nieuwe winsten te maken (jawel), wordt dan blijkbaar als minder belangrijk beschouwd.

Bovendien, wat zullen de consequenties zijn van het winstafromingsplan? Moeten de zwakke bedrijven kunstmatig in stand worden gehouden en hoe moet dat worden uitgemaakt? Het op deze wijze sleutelen aan de winsten is op zijn minst bedenkelijk.

Het Verbond van Nederlandse Ondernemingen en het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond hebben zich inmiddels duidelijk uitgesproken. In een brief aan de Kamerleden van 3 oktober schrijven zij dat de investeringen omhoog moeten om de werkgelegenheid te kunnen uitbreiden en dat de rendementen van de bedrijven moeten worden verbeterd, evenals het algemene ondernemingsklimaat. De overheid zou een positieve instelling moeten tonen ten aanzien van de functie van het particuliere bedrijfsleven, aldus de brief. Uit de drammerige toon van de vakbonden rijst de vraag of die positieve instelling jegens het bedrijfsleven bij hén wel aanwezig is.

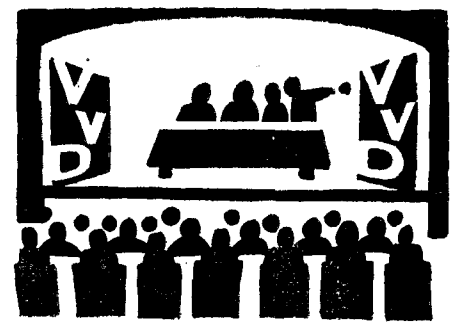
radio

Radio-uitzending van de VVD: donderdag 24 oktober, van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m).

veertiendaagse uitgave van de volkspartij voor vrijheid en democratie

nummer 1116 11 oktober 1974

De VVD van A tot Z

ALKMAAR — Op maandag 14 oktober in Motel Alkmaar, Arcadialaan; aanvang 20.00 uur. Ledenvergadering van de afdeling met als spreker G. W. Keja (lid Tw. K.). Leden van omliggende afdelingen zijn hartelijk welkom vanaf 21.00 uur.

Op dinsdag 29 oktober in „Het Wapen van Heemskerk"; aanvang 20.00 uur. Najaarsvergadering van de Kamercentrale Den Helder met als spreker mr. dr. C. Berkhouwer (voorzitter Europees Parlement) over Algemene binnenlandse en buitenlandse politiek.

ALMELO — Secretaris van de afdeling Almelo is geworden: mevr. J. C. Hekking-Krom, Ootmarsumsestraat 71, Almelo.

AMSTELVEEN — Op maandag 28 okt. Voordracht voor de afdeling Amstelveen, van mr. dr. C. Berkhouwer (voorzitter Europees Parlement).

AMSTERDAM — Het secretariaat van de afd. Amsterdam wordt voorlopig waargenomen door de 2e secretaris drs. R. Ronteltrap, Rubensstraat 56 hs., Amsterdam. Tel. : 020-713647.

APPINGEDAM — Secretaris van de afdeling Appingedam is geworden: H. H. Antema, Stadhouderslaan 27 te Appingedam. Tel.: 05960-22444.

CAPELLE A/D IJSSEL — Op maandag 1 oktober in café „Oud Capelle", Dorpsstraat 148; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. J. G. Rietkerk (lid Tw. K.) over de Miljoenennota.

DE BILT/BILTHOVEN — Op maandag 21 oktober; aanvang 20.00 uur. Spreker G. W. Keja (lid Tw. K.) voor de afdeling De Bilt-Bilthoven.

DELFZIJL — Op maandag 21 oktober in Herv. Centr. Molenberg; aanvang 20.00 uur. Najaarsvergadering van de afdeling met als spreker ir. J. J. Sterenberg (lid PS) over woningbouw.

DORDRECHT — De heer Naas, secretaris van de afdeling Dordrecht, is verhuisd naar: Kameleonring 27 te Dordrecht.

DRIEBERGEN-RIJSENBURG — Nieuwe secretaris van de afdeling Driebergen-Rijsenburg is geworden: mevr. K. Smulders-Wesselius, Sperwerkamp 4, Driebergen. Jhr. J. W. Steengracht van Oostcapelle is voorz. en H. Oostindiër, penningm.

's-GRAVENHAGE — Op maandag 21 oktober in de aula van de Valkenboskerk, Zuiderparklaan 2/hoek Loosduinsekade 359; aanvang 20.00 uur. Op uitnodiging van onderafdeling II VVD-Den Haag, zal mr. F. Portheine (lid Tw. K.) spreken over Actualiteiten in de Politiek.

GRONINGEN — Op vrijdag 25 oktober in de Beurs. Voor het J.O.V.D.-district Noord spreekt A. J. Evenhuis (lid Tw. K.).

HAARLEM—VELSEN — De statencentrale Haarlem/Velsen houdt op 22 oktober een ledenvergadering in Nieuw Vredenhof te Haarlem. Aanvang 20.15 uur.

HALSTEREN — Secretaris van de afdeling Halsteren is geworden: mevrouw mr. I. M. A. Helmig-Mathijsen Gerst. Bremberg 2, Halsteren. Tel.: 01641-2284.

HAVELTE — Op maandag 14 oktober in café Buter. Voor de statencentrale Meppel spreekt A. J. Evenhuis (lid Tw. K.).

HEENVLIET — Secretaris van de afdeling Heenvliet is geworden: F. L. M. Smulders, Puttewije 3 te Heenvliet.

HEILOO — Op maandag 28 oktober in de Oude Herberg; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst met als spreekster mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw. K.).

HENGELO — Op maandag 21 oktober in Cosa; aanvang 18.00 uur. Broodje VVD met als spreekster mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw. K.).

KLUNDERT — Op vrijdag 18 oktober in hotel de Beurs; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker drs. D. J. D. Dees (lid Tw. K.).

MOORDRECHT — De heer H. Fischer, Meester Lallemanstraat 97, Moordrecht, tel. 01827-2325, is secretaris van de afdeling Moordrecht geworden.

NIEUWLEUSEN — Nieuwe secretaris van de afdeling Nieuwleusen is geworden: K. J. Roberti, Vijverlaan 17, Nieuwleusen.

OUDER-AMSTEL — De heer K. Stam, A. v. d. Neerweg 17, Ouderkerk a/d Amstel, is secretaris van de afdeling Ouder-Amstel geworden.

PURMEREND — In het nieuwe bestuur van de afdeling is W. Polhout voorz., A. Recourt, Tureluurhof 15, tel. 28717, secr. en N. J. Zaderts, penningm. De heer G. K. Oud, is tot lid van verdienste van de afdeling Purmerend benoemd.

PUTTE — Er is een afdeling Putte van de VVD opgericht. Het bestuur ziet er als volgt uit: J. J. Oordijk, voorz., H. van Doeveren Rozenstraat 10, Putte. Tel. 01645-426, secr. en W. H. Emke, penningm.

ROTTERDAM — Op 22 oktober houdt mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw. K.) voor de afdeling Rotterdam een inleiding naar aanleiding van de vragenlijsten over de Grondwetherziening; 20.00 uur, café-restaurant Engels.
Op 2 december wordt de jaarvergadering van de districtscentrale Rijnmond gehouden in hotel Atlanta te Rotterdam. Aanvang 20.00 uur.

SOEST — Op maandag 4 november in de Open Hof, Veenbesstraat; aanvang 20.00 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. dr. C. Berkhouwer (voorzitter van het Europees Parlement) over „Europa waarheen".

TETERINGEN — In het bestuur van de nieuwe afdeling Teteringen hebben o.a. zitting J. C. Spaan, (voorz.), mevr. J. J. M. Bremer-Bosch, Willebrordstraat 9, Teteringen. Tel.: 01618-1769, (secr.), M. K. H. Wagtendonk (penningm.).

VEENENDAAL — Nieuwe secretaris van de afdeling Veenendaal is geworden: H. Bellwinkel, Pr. W. Alexanderpark 493, Veenendaal. Tel. 08385-13916. Voorzitter is thans de heer J. A. Brugman.

VUGHT — Op 3 oktober is het eerste definitieve bestuur van de nieuwe afdeling Vught gekozen. Voorzitter werd de heer E. R. J. Voss, secretaris de heer W. Poerink jr. (Loonsebaan 171) en bestuurslid de heer L. Broekma.

WASSENAAR — Op donderdag 17 oktober in de Schaapskooi, Duinrell, aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker H. J. de Koster (lid Tw. K.) voor jongeren t/m 27 jaar over defensiebeleid.

Op donderdag 24 oktober in de Schaapskooi Duinrell; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.) over de nota „Baas in eigen huis".

WINTERSWIJK — Nieuwe secretaris van de afdeling Winterswijk is geworden: T. J. Penders, Kotten 120, Winterswijk Tel.: 05433-392.

WEERT — Op maandag 21 oktober spreekt mr. J. G. Rietkerk (lid Tw. K.) voor de afdeling Weert. (Plaats en tijd niet opgegeven).

ZEIST — Op maandag 21 oktober in Boschlust. Voor de afdeling Zeist spreekt L. M. de Beer (lid Tw. K.).

ZEVENAAR — Op maandag 28 oktober spreekt H. Wiegel (voorz. VVD-fractie Tw. K.) te Zevenaar voor de Kamercentrale Gelderland.

Aanvang 20.00 uur Astra Theater.

randstad bewaking

- nachtkontrole
- portiersdiensten
- scheepsbewaking
- brandwachten
- hotelrecherche
- winkelsurveillance
- stil alarm
- bedrijfsbewaking
- waardetransporten

patrouilleauto's en vaartuigen met mobilofoon

bewakingsdienst randstad
sloterkade 7 - amsterdam

020
173622
177684

lid van de nederlandse vereniging van nachtveiligheidsdiensten en bewakingsbedrijven

Congres Staten- en raadsleden

De vereniging van staten- en raadsleden van de VVD houdt 1 en 2 november haar jaarvergadering en congres in „De Blije Werelt" te Lunteren. De agenda voor beide dagen is als volgt:

Vrijdag 1 november: 17.30 - Aankomst deelnemers. 18.30 u. - Diner. 20.00 u. - Behandeling van het congresthema: „De positie en het functioneren van de gemeenteraad" door mr. J. G. C. Wiebenga, burgemeester van Eelde en oud-voorzitter van de VVD-raadsfractie in Leiden. Na de inleiding discussie.

Zaterdag 2 november: 10.00 u.: Jaarvergadering. 11.30 u. Inleiding door mr. H. E. Koning, oud-voorzitter van de VVD-raadsfractie in Rotterdam en lid van de Tweede Kamer over het onderwerp „gemeentefinanciën". Vervolgens inleiding door dr. ir. L. Smeets, lid van de commissie-Merkx en voorzitter van de VVD-raadsfractie te Wageningen naar aanleiding van het rapport van de commissie-Merkx: „Een goede raad". 12.30 u.: Lunch. 13.30 u.: Inleiding door H. H. Jacobs, voorzitter van de VVD-raadsfractie in Amsterdam over „Inspraak". 14.00 u.: Een forum, bestaande uit de heren Wiebenga, Koning, Smeets en Jacobse olv. de heer R. S. Hofstee Holtrop, ondervoorzitter van de vereniging, beantwoordt de vragen van congresgangers. 16.00 u.: Sluiting.

Het congres is toegankelijk voor alle leden van de VVD.

Herfstcongres JOVD

Het herfstcongres van de JOVD wordt niet — zoals eerder aangekondigd — 9 en 10 november gehouden, maar een weekend eerder: 2 en 3 november. Plaats van bijeenkomst is het centrum „Notre Dame des Anges" te Ubbergen bij Nijmegen. Aanvang 's morgens om 10.00 uur. Opgaven voor deelname aan het congres kunnen worden gedaan bij mej. K. Kuperus, Esdoornstraat 10e, Leeuwarden. Tel. 05100-50683. Het adres van het algemeen secretariaat is thans: Kameleonring 27, Dordrecht. Tel. 078-74792.

vrijheid en democratie

De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

Onze parlementaire redacteur over het defensiedebat:

Rooms-rode exercitie gaat door

Het defensiebeleid had zo mooi de afmars van het kabinet-Den Uyl kunnen worden. Maar „rood en rooms" hebben elkaar bij het debat in de Tweede Kamer over de defensienota weer eens wijs gemaakt dat ze het toch heus met elkaar eens zijn. De exercitie gaat gewoon door. De commandanten Den Uyl en Vredeling zien niet wat de toeschouwers al lang in de gaten hebben: hun peloton loopt kreupel. Drie dagen lang — en zelfs een stuk van de nacht — heeft de Tweede Kamer zich bezig gehouden met de defensienota. Daarin wordt het verdedigingsbeleid voor de komende tien jaar uitgestippeld. De VVD liep tijdens het defensiedebat voorop in de kritiek op de defensieplannen van het kabinet-Den Uyl. De woordvoerders Ploeg en Keja konden met zakelijke argumenten nog zo te hoop lopen, minister Vredeling en zijn beide staatssecretarissen bleven zitten waar ze zaten.

Ploeg en Keja legden gezamenlijk zeven moties op tafel. Twee daarvan zijn nog niet in stemming gebracht; die blijven hangen tot een latere gelegenheid. Vijf moties werden verworpen met als enig argument dat het voorstellen van de VVD waren.

Venijn

Het venijn zit echter in de achtste motie die Ploeg aankondigde, maar die hij niet hoefde in te dienen. Dat deden de KVP, ARP en CHU voor hem. Ploeg zegt hierop terugblikkend: „Wij hadden zelf een motie willen indienen, waarin werd gevraagd om een verschuiving aan te brengen in de investeringsplannen. Minister Vredeling wil de kosten van de materieelvernieuwing veel te zwaar laten drukken op de tweede helft van zijn tienjarenplan.

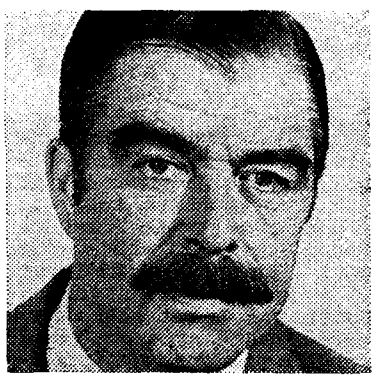
Wij wilden een deel van die uitgaven naar voren halen. Maar ik wist dat de confessionelen het plan hadden om met een dergelijke motie te komen. Daarom heb ik in de Kamer ook gezegd: ik kondig mijn motie wél aan, maar ik wacht eerst af, waarmee de confessionele fracties voor de dag komen."

Confessioneel

KVP, ARP en CHU kwamen op de laatste dag van het debat inderdaad met een voorstel om het investeringsplan te veranderen. „Een typisch confessionele oplossing," zegt Ploeg nu. „Want een bedrag durfden ze niet te noemen." In de motie vroegen die partijen alleen om een evenwichtiger verdeling van de investeringen in het tienjarenplan. Vredeling had met dat voorstel geen problemen. Dat komt nog wel bij de defensiebegrotingen, wanneer hij die motie in extra geld moet vertalen. Ploeg: „In elk geval hebben de confessionele partijen zich duidelijk gedistantieerd van de financiële paragraaf van de defensienota."

G. W. Keja

A. Ploeg

Het grootste bezwaar tegen het defensiebeleid van dit kabinnt is dat Vredeling onder aandrang van zijn achterban meehelpt aan de afbraak van onze krijgsmacht.

Ploeg zei tijdens het kamerdebat: „Er wordt bezuinigd, de gevechtskracht wordt verminderd en de defensieuitgaven blijven duidelijk achter bij de overheidsuitgaven." Nabeschouwend zegt Ploeg: „Onze defensie heeft een extra injectie nodig. Wat Vredeling met steun van de regeringspartijen doet is het inruilen van kwaliteit voor kwantiteit. Hij bezuinigt twintig procent op het personeel. Dat is belachelijk." Ploeg noemt het „een volkomen onjuiste zaak" dat Vredeling een voorschot neemt op 'n snel succes van de besprekingen tussen Amerika en de Sovjet-Unie over wederzijdse troepenvermindernng. Iedereen weet dat die onderhandelingen volgend jaar nog geen resultaten zullen hebben, maar Vredeling bouwt er zijn plannen wel op. Hij heeft de Tweede Kamer beloofd dat hij dan om extra geld voor de defensiebegroting zal vragen. Zijn eigen partij heeft hem ook al vast wat beloofd: de PvdA-fractie mag daaraan niet meewerken. Het belooft een gezellig jaartje te worden voor de PvdA, want medio 1975 houdt die partij weer één van haar fameuze defensiecongressen.

Gebrek aan inspraak

De vraag is of Vredeling dat allemaal nog zal meemaken als minister van defensie. Ploeg: „Ik sluit nog steeds niet uit dat hij na het kamerdebat over de defensiebegroting (eind november) zal opstappen. Hij voelt niet veel meer voor zijn huidige ambt."

Keja viel het defensiebeleid vooral aan op de manier waarop met het personeel wordt omgesprongen. „Het totale gebrek aan inspraak" zit hem nog steeds hoog, zegt hij. „Defensie is een bedrijf met pakweg 125.000 mensen. Ik heb dat in de Kamer vergeleken met een bedrijf als Philips. Stel je voor dat daar zo'n 20.000 man zou moeten afvloeien zonder dat daarover vooraf inspraak zou zijn geweest. Dat zou onvoorstelbaar zijn. Vredeling presteert dat hier. Als zoiets bij Philips zou gebeuren had je de vakbeweging en de PvdA eens moeten horen."

Nog steeds kan Keja het niet verdragen dat de hele Kamer dit eigenlijk met hem eens was, maar desondanks zijn motie verwierp. „Ik vind het steeds weer droevig dat de confessionele partijen wél met je meepraten, maar als het puntje bij paaltje komt zich toch weer neerleggen bij de voorstellen van de regering."

Het zou de moeite waard zijn om nog een reeks punten uit het defensiedebat na te lopen. De opvolging van de Starfigher, de nucleaire taak van de luchtmacht, de opvattingen van dit kabinet over taakverdeling... al die punten komen uit op dezelfde conclusie: het kabinet ziet het allemaal even zonnig en optimistisch. Ploeg: „Vredeling heeft zijn defensiebeleid gebouwd op dubieuze veronderstellingen."

Kortom: één tegenvaller, en het beleid ploft in elkaar.

Den Uyl draait dol

Elke vrijdagavond stroomt de Opkamer van het Haagse journalistenoord Nieuwspoort vol. Achter de tafel de minister-president, tegenover hem enkele tientallen journalisten. Het ritueel is daarbij altijd hetzelfde: de premier geeft een overzicht van de besluiten die de ministerraad die dag heeft genomen. Daarna beantwoordt hij vragen.

Onder premier De Jong is deze wekelijkse persconferentie ingesteld. Deze KVP-politicus liet zich nimmer verleiden om ook maar een woord te veel los te laten. Zijn opvolger Biesheuvel stelde zich al veel vrijmoediger op. Maar sinds Den Uyl premier is, gaat het er vrijdagsavonds pas echt „openhartig" aan toe in Nieuwspoort. Niets is hem te dol. Hij gaat geen vraag uit de weg. Van al die geheimdoenerij moet hij niets hebben. „U vraagt, wij draaien" is zijn credo. Daar is niets op tegen als dan ook maar de waarheid gedraaid wordt en niet *met* de waarheid wordt gedraaid.

Dikke stuiver

Drie voorbeelden van dat laatste springen er dit jaar uit:

● In het begin van dit jaar zei Den Uyl dat de prijsstijging van het aardgas slechts een enkele cent zou bedragen. Het werd uiteindelijk een dikke stuiver.

● Van de zomer zei de premier dat minister Vredeling bij de debatten over de defensienota in de ministerraad niet met aftreden had gedreigd. Vredeling zelf verkondigde een maand geleden het tegendeel.

● Twee weken geleden ontkende Den Uyl pertinent dat hij een brief aan partijgenoten had geschreven over het jaar waarin met de bouw van nieuwe kerncentrales zal worden begonnen. Maar een paar dagen later showde Mansholt de brief voor de televisie. Een doorslag daarvan was gestuurd aan VARA-voorzitter Kloos. VVD-leider Wiegel vroeg direct om opheldering. Waarom heeft de premier die brief proberen te verdonkeremanen en waarom noemt hij als bouwjaar 1979, terwijl minister Lubbers 1976 noemt?

Na een paar dagen kwam het antwoord. „Ik loog niet, op geen enkel tijdstip en tegenover niemand," was de strekking van Den Uyls verweer. En ook probeerde hij via een onnavolgbare redenering ons te doen geloven dat zijn 1979 hetzelfde is als Lubbers' 1976. Over het ontkennen van de brief zei de premier dat de brieven aan Mansholt en Kloos als persoonlijke correspondentie moeten worden beschouwd en niet als een rondzendbrief aan partijgenoten.

Goedkoop-handig

Wiegel was natuurlijk woest om dit antwoord. „Het is meer een goedkoop-handig antwoord dan een eerlijk antwoord," zei hij. „Den Uyl had er eerlijker aan gedaan om ronduit te bekennen dat hij wel een brief aan partijgenoten had gestuurd." En wat deed Den Uyl? U raadt het al. Op zijn wekelijkse persconferentie verschoonde hij zich voor de storm van kritiek. „Ik vind het godvergeten schandalig," zei hij, en (het kon niet uitblijven) alles was terug te voeren tot een misverstand.

Is Den Uyl nu een leugenaar of niet? Zelf zegt hij: „Ik ben door het slijk gehaald." De Volkskrant schreef vorige week: „Een minister-president moet onmiddellijk de waarheid spreken. Als een premier op onwaarheden wordt betrapt, komt voor het publiek de geloofwaardigheid van de hele politiek op losse schroeven te staan."

Bij de Algemene Beschouwingen deze week in de Tweede Kamer deed de minister-president een poging om die schroeven weer vast te draaien. Maar dolgedraaide schroeven pakken niet.

Kadercursus

Ook dit winterseizoen zullen door de Kamercentrales van de VVD in samenwerking met de commissie kadervorming van het dagelijks bestuur regionale kadercursussen worden georganiseerd.
De cursussen, te houden op drie zaterdagen in respectievelijk november, december en januari met een overloop naar februari zullen zijn gewijd aan het antwoord van het liberalisme op socialistische en radicale machtsvorming. Ter sprake zullen komen: de actuele tegenstellingen tussen het liberalisme en het socialisme van vandaag, de strategie en tactiek van politieke tegenstanders en een antwoord daarop en het voeren van een effectieve oppositie tegen de volstrekt ondemocratische greep naar de macht door de Partij van de Arbeid in gemeenteraden en provinciale staten.
De cursus is bedoeld voor actieve partijleden die bereid zijn voor de VVD op de barricaden te gaan.
De kosten zullen ƒ 25,— per deelnemer bedragen.
Omdat het aantal deelnemers per cursus niet te groot moet zijn — maximaal veertig — is het zaak dat u zich via uw afdelingssecretaris zo snel mogelijk bij het Kamercentralebestuur aanmeldt. De ervaring heeft geleerd dat de belangstelling groot is zodat snelheid is geboden.

Oproep

Ter versterking van de werkgroep kadervorming en -training wordt door ons gezocht naar op het gebied van de andragogie, gedragswetenschappen en (massa)psychologie geschoolde en zich daarmede liefst beroepsmatig bezighoudende partijleden. Zij moeten bereid zijn hun deskundigheid ten dienste van de partij te stellen door het uitbrengen van adviezen of het houden van voordrachten. Indien u zelf tot deze groep van deskundigen behoort of indien u iemand kent die voor de werkgroep gevraagd zou kunnen worden, verzoeken wij u dringend ons dit via de heer Ten Bruggencate van het algemeen secretariaat te laten weten.

ZWITSERLAND - WALLIS

BEPERKT AANTAL APPARTEMENTEN TE KOOP
in mooi bergdorp, gelegen tussen Martigny en Sion, met directe skiverbinding naar Verbier.

- prijzen vanaf Zw.frs. 50.000 k.k., type Studio
- grotere typen vanaf Zw.frs. 70.000 k.k.
- overdekte parkeerplaats Zw.frs. 5.000 k.k.
- garage Zw.frs. 13.000 k.k.
- hypotheek beschikbaar
- directe notariële overdracht
- oplevering november 1975
- toezicht en verhuur door maatschappij
- aankoopvergunning loopt tot december 1974.

Attentie: In ons succesvolle project in **Ovromaz** zijn nog enkele 3-kamer appartementen te koop vanaf Zw.frs. 105.000 k.k., met prachtig uitzicht en balkon op het zuiden voor snelle beslissers !

Inlichtingen: De Meijere Bros, Postbus 57, Heemstede, telefoon 023 - 28 21 34.

Beschouwing van de commissie buitenland van de VVD

Democratische controle in EG

Binnen de Nederlandse politieke verhoudingen hebben zich geen belangrijke meningsverschillen voorgedaan ten aanzien van de Europese integratie. Een grote mate van eensgezindheid bestaat over de noodzaak van een versterking van de institutionele structuur van de Europese Gemeenschap.

Daarnaast heeft men zich al vele jaren sterk gemaakt voor een democratisering van de Gemeenschap door middel van versterking van de invloed van het Europese parlement en derhalve voor een grotere directe invloed van de kiezer op de wetgeving van de Gemeenschap die de burgers in de Gemeenschap rechtstreeks zal binden.

De Commissie-buitenland van de VVD heeft zich beziggehouden met het vraagstuk van de bevoegdheden van het Europese parlement. Hierbij heeft vooropgestaan dat de toenemende publieke belangstelling voor de EEG alleen geactiveerd kan worden wanneer blijkt dat het integratieproces dat zich in Brussel afspeelt — vol nachtzittingen, ingewikkelde technische problemen en niemand geheel bevredigende compromissen — in toenemende mate onderworpen wordt aan democratische controle. Dit wordt des te noodzakelijker wanneer de EEG voor zijn eigen begroting niet meer afhankelijk zal zijn van rechtstreekse bijdragen van de regeringen van de lidstaten, maar deze begroting vrijwel geheel zal gaan financieren met „eigen middelen", d.w.z. landbouwheffingen, douanerechten die aan de buitengrens worden geheven, en opcenten op de btw. Reeds op 1 januari 1975 wordt een begin gemaakt met toepassing van het eigen middelen besluit, zodat in 1978 (met nog enkele overgangsmaatregelen voor het VK, Denemarken en Ierland tot 1980) de EEG geheel gefinancierd zal worden uit communautaire bronnen. Aan een versterking van de parlementaire bevoegdheden dient prioriteit te worden toegekend boven het eveneens actuele vraagstuk van rechtstreekse verkiezingen.

De institutionele structuur zag er, tot voor kort, als volgt uit. De Europese Commissie neemt een initiatief, stuurt dit toe aan de Raad van Ministers die de uiteindelijke beslissing neemt na het advies gevraagd te hebben aan het Europese parlement en eventueel aan het Economisch en Sociaal Comité. Dit advies is niet bindend en is daarom makkelijk te negeren omdat de Raad als zodanig geen verantwoording verschuldigd is ten opzichte van het Europese parlement noch ten opzichte van de nationale volksvertegenwoordigingen. Veelal neemt de procedure van beraadslaging inofficieel reeds een aanvang tijdens de voorbereiding van het initiatief van de Commissie door de inschakeling van experts van nationale administraties omdat de Commissie er zich terdege van bewust is dat elk van de nationale regeringen het vetorecht in de Raad kan uitoefenen. Dat zo het initiatief van de Commissie verloren gaat is duidelijk maar staat hier buiten discussie.

Een ander bezwaar is dat de discussie om tot compromissen te komen binnen het Comité van Permanente Vertegenwoordigers terzelfder tijd een aanvang neemt als beraadslaging op commissie-niveau in het parlement, waardoor de standpunten van de nationale delegaties in de Raad al vastliggen op het moment dat het parlement met een definitief standpunt van de plenaire vergadering komt.

„Eigen middelen"

Met name door vasthoudendheid van de Nederlandse delegatie, destijds onder leiding van staatssecretaris De Koster, is in Luxemburg in april 1970 vastgelegd dat de toepassing van het „eigen middelen besluit" alleen aanvaardbaar zou zijn wanneer dit gepaard zou gaan met een uitbreiding van de rechten van het Europese parlement. Op die manier zou tenminste enigszins het evenwicht tussen de beslissende en controlerende machten hersteld kunnen worden; immers, nationale parlementen verloren door de Gemeenschap rechten die niet aan een andere parlementaire instelling werden overgedragen.

Deze wil tot uitbreiding van de bevoegdheden van het parlement is bevestigd in de topconferenties van Parijs en Kopenhagen, naar aanleiding waarvan de Europese Commissie eind 1973 met voorstellen is gekomen. De Raad heeft in de eerste helft van dit jaar onder het Duitse presidentschap een principebesluit genomen, dat in september '74 — na overleg met het parlement — definitief is vastgesteld. Het volgend voorjaar zal de institutionele herwaardering dan voortgezet worden met een voorstel van de Europese Commissie over de legislatieve bevoegdheden van het parlement. Dan zal blijken of de Franse houding inderdaad wijziging heeft ondergaan, zoals door persberichten over het diner-gesprek van de regeringsleiders op 14 september te Parijs wordt gesuggereerd. Voorlopig is alleen een klein stapje vooruit gedaan door het voorstellen van een nieuwe budgetprocedure en de oprichting van een Rekenkamer om de externe controle op het financiële beheer van de Gemeenschap uit te oefenen.

Begroting

Het belangrijkste punt dat door de Raad uit een voorstel van het parlement werd overgenomen, is het recht voor het Europese parlement om met gekwalificeerde meerderheid de begroting in zijn totaal te verwerpen. Dit is niet een recht van amendement, maar zou in de praktijk wel op hetzelfde kunnen neerkomen. Sommigen zien hierin echter eerder een equivalent van de motie van afkeuring ten opzichte van de Europese Commissie. Een nog nooit gehanteerd wapen dat erg zwaar en te moeilijk te hanteren aandoet, maar dat toch als stok achter de deur van de politieke verantwoordelijkheid gebruikt wordt.

Het parlement zal ook wijzigingen in de begroting kunnen voorstellen die dan, wanneer ze het totale bedrag gelijk laten of verlagen door de Raad alleen met gekwalificeerde meerderheid mogen worden verworpen. Wanneer de voorstellen van het Europese parlement het totaal verhogen, kan de Raad dat alleen met gekwalificeerde meerderheid (dus unanimiteit) aannemen.

Deze bevoegdheid tot het doen van wijzigingsvoorstellen betreft echter alleen de zogenaamde „niet verplichte uitgaven" (zoals de personeels-, onderzoek- en apparaatskosten), dus niet het leeuwedeel van de begrotingsuitgaven die betrekking hebben op de verschillende fondsen, zoals het landbouwfonds. Bij bezwaren tegen de rest van de begroting blijft alleen het middel van de algehele verwerping over. Toch is met deze nieuwe procedure in voldoende mate voldaan aan de eis dat de verlening van eigen middelen aan de Gemeenschap gepaard dient te gaan met verdere versterking van de budgettaire bevoegdheden van het Europese parlement.

Burgemeester van Haren

Per 1 november is tot burgemeester van Haren (Gr.) benoemd onze partijgenoot de heer R. S. Hofstee Holtrop, sinds juni 1970 burgemeester van Coevorden. Wij wensen hem veel succes in Haren toe.

Kapitalisme als boosdoener

We zijn in ons land dank zij de overheersende positie van „nieuw links" in de Partij van de Arbeid weer geheel teruggevallen in de sfeer van de oude klassenstrijd. Het is echter verheugend dat niet iedere arbeider zich meer voor dat weer van stal gehaalde ouderwetse karretje laat spannen.

In „Het Vrije Volk" had een ingezonden-stukkenschrijver weer eens betoogd dat „het kapitalisme" de enige schuldige is aan de bestaande werkloosheid. Daar komt een andere lezer van het socialistische dagblad nu tegenop en schrijft: „Ik vraag mij af hoe lang het nog zal duren voor iedereen die zich arbeider noemt er achter komt dat werkloosheid juist ontstaat als het kapitaal het land uitgepest wordt. Natuurlijk moet een arbeider voor zijn rechten vechten, maar dan wel met de idee in zijn hoofd, dat hij alleen van een gezonde kip veren kan plukken."

Het is een nuchtere en gezonde opvatting. En dat deze langzamerhand in arbeiderskring toch wel begint door te dringen toont het onloochenbare feit, dat bijvoorbeeld in de steden het stemmenpercentage voor de VVD in de zogenoemde „arbeidersbuurten" percentsgewijze het sterkste stijgt. Het is een begin, dat hoopvolle verwachtingen opwekt!

A. W. A.

BELA
meubelen niet duur, geweldig goed!

een keus uit onze rijke kollektie 20.000 m2 verkoopruimte

Levering direkt aan partikulieren uit de meest komplete meubelshow van deze tijd.

BELA DIEMEN
Muiderstraatweg 19-21,
vrijdag koopavond
La Croix Interieurverzorging B.V.

BELA BOS EN LOMMER, Gulden Winckelplantsoen, BELA HAARLEMMERDIJK 1,
BELA Meubelboetiek, in klassieke stylen Rozengracht 115-139, Amsterdam.
BELA UTRECHT Kanaleneiland, Dromedarislaan, hoek Europalaan. Aan snelweg Oudenrijn-Arnhem, afrit Utrecht/Jutphaas.
Utrecht - Amsterdam, donderdag koopavond, ook 's maandags geopend!

Aandacht voor de regionale problemen

door drs. L. van Leeuwen, voorzitter van de VVD-fractie in de Rijnmondraad

Rijnmond in rode handen

Ook het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam Rijnmond is een „rood" programcollege geworden. Op 24 september heeft de Rijnmondraad met 45 tegen 36 stemmen de vijf kandidaten van de PvdA en één van de PPR als zodanig gekozen.

PvdA, PPR en PSP die in één blok samenwerken, kregen een iets comfortabeler meerderheid door toedoen van de CPN die tot dan toe steeds beweerd had voorstander te zijn van een afspiegelingscollege.

De grote partijen PvdA (38 zetels), CDA (19 zetels) en VVD (13 zetels), zouden op basis van de doelstellingen en beleidsvoornemens het in april jl. vastgestelde streekplan Rijnmond op eenvoudige wijze tot een zakelijk akkoord hebben kunnen komen. Op die wijze zou de bestaande samenwerking tussen deze drie groeperingen voortgezet kunnen worden. Dit mocht niet het geval zijn, omdat de PvdA het niet nodig heeft geoordeeld om over de collegeformatie met CDA en VVD overleg te plegen. Met behulp van de PPR (3 zetels) en de ene zetel van de PSP kwam de PvdA met de hakken over de sloot tot een meerderheid van één stem (42 van de 81 zetels).

In de raadsvergadering van 24 september heb ik als fractievoorzitter van de VVD met instemming van CDA, SGP en GPV een motie ingediend, waarin de door de PvdA c.s. gevolgde procedure werd afgekeurd en waarin tevens werd bepleit op basis van programmavergelijking te komen tot een dagelijks bestuur, waarin zo mogelijk alle fracties vertegenwoordigd zouden zijn.

Na verwerping van deze motie hebben CDA en VVD ervan afgezien PvdA-kandidaten te stemmen.

Zakelijk

De VVD zal het nieuwe, socialistisch-radicale college zakelijk tegemoettreden, doch daarbij niet die soepelheid tonen waarop een college met CDA- en VVD-gecommitteerden zou hebben mogen rekenen. Toetsstenen in deze benadering zullen zijn: de wettelijke mogelijkheden van Rijnmond, de financiële gevolgen van het beleid door de gemeenten en de kwaliteit van de relatie die door het dagelijks bestuur wordt onderhouden met andere instanties.

De greep naar de macht door de PvdA c.s. — waarvoor ook het Vrije Volk weinig waardering heeft kunnen opbrengen — werd niet alleen bij de vorming van het dagelijks bestuur duidelijk maar ook bij de wijziging van het aantal raadscommissies van elf in zes. Dit voorstel was ingegeven om de CPN te gerieven: alle fracties zouden in elke commissie zitting moeten kunnen nemen. CDA, VVD, SGP en GPV konden met dit uitgangspunt uiteraard vrede hebben. Doch het ging te ver het werk van elf commissies over te brengen naar een zestal, dat weliswaar overeenkomt met de portefeuilleverdeling in het dagelijks bestuur, maar dat voor het commissiewerk zelf nauwelijks de waarborg inhoudt voor een goede advisering. Zo is er een commissie voor verkeer, cultuur en sociale zaken en — wat nog erger is — er is een commissie voor bestuurlijke aangelegenheden, financiën, personeelszaken, onderwijs, voorlichting en inspraak.

Doorn in oog

Vooral deze laatste commissie is velen een doorn in het oog. Dit komt omdat de PvdA c.s. via deze portefeuille c.q. commissie de voorzitter van Rijnmond van zijn portefeuille c.q. de bevoegdheden willen beroven. In de raadsvergadering heb ik dat als volgt onder woorden gebracht:

„De voorzitter van Rijnmond wordt via een koude socialisatie tot een ornament van dit rode vehikel gedegradeerd!"

In het tegenvoorstel van CDA, VVD, e.a. werd de instelling van acht commissies bepleit. Uitgangspunten daarbij waren: onderwerpen met het grootste raakvlak zo mogelijk in één commissie doen behandelen; de ambtelijke begeleiding van de commissies zo min mogelijk te bemoeilijken en de voorzitter via een commissie Algemene Zaken zoveel informatie in een gestructureerde vorm aan de raad (lees: de minderheid) te doen verschaffen.

De andere „extra" commissie zou die voor financiën en personeelszaken moeten zijn, omdat de wet een commissie voor de financiën voorschrijft.

De PvdA-fractievoorzitter, drs. P. A. de Ruiter (tevens lid van de Tweede Kamer), heeft in de verdediging van zijn voorstel werkelijk het grofste geschut in stelling gebracht. Zijn reactie kwam erop neer dat omdat 45 van de 81 raadsleden dit nu wilden, de minderheid nu maar de mond moest houden. Het woordgebruik was daarbij op de grens van het parlementaire.

Toen hij op een interruptie van de voorzitter voorstander bleek te zijn van de omzetting van het Seniorenconvent in een raadscommissie van advies, heb ik een amendement van die strekking ingediend en de heer De Ruiter gevraagd mede te ondertekenen. Hij weigerde dit en de PvdA c.s. stemden tegen dit amendement, waardoor het werd verworpen.

Onsmakelijk

Namens CDA, VVD, SGP en GPV heb ik naar aanleiding van deze gang van zaken verklaard, dat wij, gehoord de toon van het debat en gelet op de houding van de PvdA c.s. ten aanzien van ons amendement over de commissie Algemene Zaken, er voorshands geen behoefte aan hebben om kandidaten voor de ons toekomende plaatsen in de raadscommissies van advies voor te dragen. Daarmede kwam een einde aan een van de meest onsmakelijke vergaderingen van de Rijnmond in zijn bestaan.

Het Vrije Volk beschreef het gedrag van de heer De Ruiter als dat van een blind paard in de porseleinkast. Wij wachten af of dit de gebruikelijke gang van zaken van dit regime zal zijn voordat wij verdere stappen ondernemen.

Boekbespreking door drs. C. H. Jansen

Openbare financiën

Deze week is de Tweede Kamer begonnen met het behandelen van de Miljoenennota 1974, een ingewikkeld stuk waarover de meeste mensen slechts via derden — min of meer deskundigen — worden ingelicht. Het boek van dr. J. C. P. A. van Esch, directeur van het Europa Instituut te Leiden, getiteld *Openbare financiën* zal zeker meer mensen inzicht verschaffen in de inhoud en achtergrond van de rijksbegroting en de procedure die bij het tot stand komen ervan wordt gevolgd. De wijze waarop dr. Van Esch deze ingewikkelde materie behandelt zal ertoe bijdragen dat ook mensen zonder een zeer uitgebreide kennis van het financiële en economische gebeuren kunnen begrijpen waar het om gaat.

In de tweede druk van dit boek, die onlangs bij FED in Deventer in de serie Fiscale Studieserie (no. 11) is verschenen, gaat Van Esch uitvoerig in op begrotingsprocedures. „Verder zijn hoofdstukken toegevoegd over het stelsel van de sociale zekerheid en de financiële verhoudingen tussen het rijk en de gemeenten, en over de gevolgen voor het begrotingsbeleid van de invoering van een economische en monetaire unie in de Europese Gemeenschap".

Doelstellingen van de economische politiek van de overheid (en niet alleen de huidige) zijn, zegt dr. Van Esch, optimale werkgelegenheid, stabiel prijsniveau, evenwichtige betalingsbalans, stabiele economische groei en redelijke inkomensverdeling. Natuurlijk, „wat onder een redelijke inkomensverdeling moet worden verstaan, dient via het politieke besluitvormingsproces te worden vastgesteld". Schrijver neemt als voorbeeld voor hoe de inkomsten en de uitgaven van de overheid eruit zien de huidige Miljoenennota bij de kop zonder overigens een oordeel over de gang van zaken uit te spreken. Dat moge bij een wetenschappelijk werk als dit verklaarbaar zijn, helemaal logisch is het toch niet altijd. Waar Van Esch b.v. komt te spreken over de ontwikkelingen op weg naar het ontstaan van een economische en monetaire unie in Europa, vermeldt hij wel wat er op het formele vlak op dit punt is bereikt, maar gaat hij voorbij aan de werkelijke situatie die daar niet geheel mee in overeenstemming is. Zo zijn er op het gebied van de openbare financiën algemene richtsnoeren gesteld door de Europese ministerraad.

De richtsnoeren voor Nederland vat de schrijver samen, maar hij gaat niet na hoe daarnaar in de huidige begroting voor 1974—'75 is gehandeld, terwijl daarover b.v. ten aanzien van de uitgavenstijging van het rijk wel iets te zeggen zou zijn. Deze zou minder dan 10 procent t.o.v. 1973 mogen bedragen, maar wordt in werkelijkheid op 23 procent geraamd.

Inkomensverdeling

Ook op andere implicaties van de begroting 1974 gaat de schrijver niet in, hoewel daarbij duidelijk een andere politiek is gevolgd b.v. ten aanzien van de zgn. Zijlstra-norm die bepaalt dat de uitgaven niet sterker mogen stijgen dan het nationaal inkomen. Wel gaat Van Esch in op de mogelijke gevolgen van een wijziging in de inkomensverdeling ten gunste van de kleinere inkomensgroepen: „Aangezien de progressie in het tarief van de loonen inkomstenbelasting kleiner is voor lagere inkomens, daalt door genoemde verschuiving in de inkomensverdeling de structurele gemiddelde progressiefactor en bijgevolg de reële begrotingsruimte. Ook de spaarquote zal bij lagere inkomens kleiner zijn, zodat het financieringsoverschot van de gezinshuishoudingen zal dalen. Dat brengt gevolgen met zich mee voor het structurele financieringstekort van de rijksbegroting".

Over het verloop van de rijksuitgaven sedert het begin van deze eeuw zegt dr. Van Esch het volgende: men kan ruwweg stellen „dat ongeveer evenredig met de totale rijksuitgaven zijn gestegen de uitgaven van justitie en politie en die voor handel en nijverheid. Bij deze ontwikkeling blijven belangrijk achter — dus vertonen relatieve daling — de uitgaven voor algemeen bestuur, landsverdediging, verkeer en waterstaat en die voor nationale schuld. Daarentegen zijn de uitgaven voor buitenlandse betrekkingen waaronder belangrijke uitgaven voor ontwikkelingshulp, uitgaven voor landbouw, onderwijs, sociale voorzieningen en volksgezondheid meer dan evenredig gestegen. Verreweg het sterkst namen de uitgaven voor volkshuisvesting toe".

Belastingstelsel

Uitvoerig gaat schrijver in op ons belastingstelsel. „De belastingdruk is een politiek gegeven van belang, omdat het mede de omvang van de collectieve, en dus ook van de private sector bepaalt". Daarbij is het natuurlijk de vraag of de overheid belasting int om de collectieve voorzieningen te kunnen bekostigen of omdat zij — zoals de schrijver zegt — meent dat het inkomen (of vermogen) van bepaalde burgers moet worden verkleind. Vast staat dat de belastingdruk voortdurend toeneemt: van 26,2 procent van het netto nationale inkomen in 1969 tot 30,2 procent in 1974.

Belangrijk is de verhouding tussen directe en indirecte belasting. „Door haar normatieve inslag heeft de indeling naar directe en indirecte belastingen een politieke betekenis gekregen: de directe belastingen drukken op de welgestelden, de indirecte daarentegen behalve op de eerste categorie ook op de minderbedeelden. Daardoor is men aan de drukverdeling over beide groepen belastingen een sociaal kenmerk van een belastingstelsel als zodanig gaan toekennen." Hierbij is volgens schrijver echter sprake van een misverstand. De omzetbelasting bedraagt een vast percentage van de consumptieprijs, „terwijl de doorberekende vennootschapsbelasting per goed verschillend kan zijn en bovendien in opeenvolgende schakels van de bedrijfstak cumuleert. Een doorberekende vennootschapsbelasting werkt dus minder „sociaal" dan een doorberekende omzetbelasting... We kunnen niet zonder meer stellen dat omzetbelastingen op de massa der burgers en inkomsten- en vennootschapsbelastingen op de meer welgestelde burgers zouden drukken. Bijgevolg is ook niet een automatische opdeling van de belastingen in directe en indirecte toegestaan. Daartoe zouden we meer van de werkelijke afwentelingsprocessen (doorberekening) moeten weten."

137 blz., ƒ 19,50

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

Congres in Florence aanvaardde ontwerp-statuut

Europese liberale federatie

Een Nederlandse delegatie van elf personen heeft deelgenomen aan de jaarvergadering van de Liberale Internationale die van 3 tot 6 oktober jl. in Florence werd gehouden. Drie onderwerpen stonden op de agenda. Het belangrijkste daarvan was de vorming van de federatie van liberale partijen in de negen EEG-landen.

Een werkgroep onder leiding van de vice-voorzitter van de VVD, mr. H. P. Talsma, had een ontwerp-statuut voor deze federatie opgesteld dat tijdens het congres in een commissie onder zijn leiding gedurende de eerste twee dagen werd besproken. Een aantal amendementen werd aanvaard, waaronder een voorstel ook de jongeren een stem te geven in de toekomstige federatie, mits zij zich ook binnen het gebied van de Europese gemeenschappen in een federatie organiseren.

Hoewel de Deense delegatie nog enkele reserves moest maken wat betreft de besluitvorming, mag men vaststellen dat de gedachte van een federatie algemeen is aanvaard en dat de liberalen in de EG daarmede een belangrijke stap voorwaarts hebben gezet.

Voorsprong

De Liberale Internationale heeft bij dit alles als initiatiefnemer gefungeerd; de eigenlijke beslissing moet uiteraard door de ledenvergaderingen van de partijen in de partnerlanden worden genomen.
De Europese liberalen hebben ongetwijfeld een beduidende voorsprong op de andere grote groeperingen in Europa: de socialisten en de christen-democraten. Terwijl de Europese liberalen zich waarlijk voorbereiden op de unie, beraden de Nederlandse christen-democraten zich op het provinciale niveau nog op een nationale samenwerking. Ook van de socialisten is op dit terrein tot dusverre weinig vernomen. De Britse Labourpartij heeft de weg naar Straatsburg nog niet ontdekt, hun parlementsleden weigeren nog steeds het lidmaatschap van het Europese Parlement te aanvaarden. Deze socialistische stoelen zijn leeg.

Alle ledenlanden zullen zich kunnen uitspreken over een werkdocument, waarin de liberale visie op de Europese Unie is vastgelegd. Een werkgroep van de liberale leiders waarin de heer H. J. de Koster de VVD vertegenwoordigde, heeft een bijdrage willen leveren over de wijze waarop een Europese Unie zou dienen te werken; welke doeleinden prioriteit verdienen en op welke terreinen een gemeenschappelijk beleid dient te worden gevoerd.

Naast deze twee onderwerpen werd een interessant beraad gevoerd over de mens en zijn of haar werk. Node werd hier de aanwezigheid van de in augustus plotseling overleden penningmeester van de Nederlandse groep, mr. A. A. Land, gemist. Onder diens leiding is veel voorbereidend werk verricht. Het beraad resulteerde in een resolutie.

Het congres aanvaardde eveneens een resolutie betreffende de emigratieproblemen van de joden in de Sovjet-Unie, waarin een beroep op de Russische autoriteiten werd gedaan de vrije emigratie van joden die dit wensen zonder enige belemmering toe te staan.

Benoemingen

Bij de benoemingen speelde Nederland een belangrijke rol. De heer Sidney van den Bergh trad af als „honorary treasurer". Als dank voor zijn werk voor de Liberale Internationale werd hij tot „Patron" benoemd. In zijn plaats als één van de drie penningmeesters benoemde het congres mr. W. J. Geertsema. Het bevestigde verder de benoeming van de voorzitter van de Nederlandse groep, de heer H. J. de Koster, tot vice-voorzitter van de Liberale Internationale.

Voor de eerste maal was het nieuwe lid Canada vertegenwoordigd door een delegatie die aan het werk in alle commissies deelnam.

Het was een uitstekend congres, waarin het onderlinge contact en de samenwerking tussen liberalen uit vele landen opnieuw werden versterkt.

Indonesië (II)

Tot onze spijt is het door ruimtegebrek niet mogelijk in dit nummer het tweede artikel van mevrouw mr. Veder-Smit en prof. Zoutendijk op te nemen over hun reis naar Indonesië als leden van de Nederlandse parlementaire delegatie. Het artikel zal in ons volgende blad gepubliceerd worden.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
Ieldsohendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

Wiegel

VERVOLG VAN PAGINA 1

Bij het grote politieke kamerdebat over het beleid voor volgend jaar diende de VVD-fractie voorstellen in om de belasting met meer dan een miljard gulden te verlagen. Wiegel noemde de vennootschapsbelasting als een voorbeeld van een veel te sterk aangedraaide schroef. Hij vroeg om een soepeler prijsbeleid, in overleg met het bedrijfsleven. Hij hekelde de toespraak die premier Den Uyl kortgeleden voor de christelijke werkgevers heeft gehouden en waarin hij nog meer dwang in het vooruitzicht stelde. „Hoe rijmt de heer Den Uyl zijn uitlatingen met het thema spreiding van macht?" Vooral de KVP heeft daar vorig jaar sterk op gehamerd. Wiegel: „De confessionelen zien nu net als wij ook het gevaar van concentratie van macht bij de overheid."

Middengroepen

Het kabinet heeft het vooral gemunt op de middengroepen. Wiegel gaf een voorbeeld: „Iedereen krijgt van de minister van financiën een kleine belastingverlaging van 150 gulden, maar moet 175 gulden meer voor het aardgas betalen en velen worden daarnaast getrakteerd op een verhoging van hun sociale lasten met een bedrag van enkele honderden guldens en krijgen een huurbeleid voorgeschoteld waardoor zij er zeker van kunnen zijn dat zij er de komende tijd op achteruit zullen gaan."

De regering zou er verstandig aan doen op korte termijn met de boeren en de middenstanders aan tafel te gaan zitten om de inkomensachterstand van die groepen ongedaan te maken. Wiegel diende hierover een motie in.

Wiegel zei bang te zijn dat er geen centraal akkoord tot stand zal komen tussen werkgevers en werknemers over de lonen voor het volgend jaar. De schuld daarvan ligt volgens Wiegel bij de leiders van de vakbeweging die „onredelijke en onaanvaardbare eisen" op tafel leggen. In geen geval mag het kabinet dan weer naar het wapen van de machtigingswet grijpen, aldus Wiegel.

Het sociaal-economische en financiële beleid van dit kabinet typeerde hij als „machtshonger". Hij toonde dit aan de hand van een aantal voorbeelden aan: de bemoeizucht met allerlei organisaties, subsidies aan vormingswerk van politieke partijen, de beïnvloeding van pers en omroep, het centrale leerplan.

„Wij constateren dat het kabinet de laatste tijd aanzienlijk aan gezag heeft ingeboet," zei Wiegel. „Sinds prinsjesdag is dat proces zich in versneld tempo aan het voltrekken. In de Troonrede wordt de ene na de andere interimnota aangekondigd. Wordt met poeha vermeld wat vorig jaar al was aangekondigd. Het kabinet verzint de armetierige uitvlucht dat het wetgevend program door de energiecrisis is vertraagd."

Surinamers

Uitgebreid ging Wiegel in op de „aanhoudende en aanzwellende stroom van Surinamers naar ons land." De VVD heeft al maanden geleden een pleidooi gevoerd om een wettelijke toelatingsregeling tot stand te brengen. Het probleem moet vooral worden aangepakt door verbetering van de sociale en economische omstandigheden in Suriname, zei Wiegel. Hij vroeg om de ontwikkelingshulp sterker op dat koninkrijksdeel te concentreren. „Er moet een beleid worden gevoerd en beslissingen moeten worden genomen. Daaraan kan niet worden ontkomen," zei Wiegel die opnieuw beklemtoonde dat dit probleem niet tot een partijpolitiek geschil moet worden gemaakt.

Van der Louw

Over de komende benoeming van PvdA-voorzitter Van der Louw tot burgemeester van Rotterdam zei Wiegel: „Wij zijn tegen die benoeming, maar op zakelijke gronden. Op grond van het feit dat hij naar onze mening te weinig bestuurservaring heeft voor dit ambt, één van de zwaarste posten in ons land." Hij vroeg opnieuw opening van zaken over het dreigement van een kabinetscrisis over deze benoeming.

Wiegel daagde de regeringspartijen ARP en KVP uit om nu eens ronduit te zeggen wat zij er van vinden dat de PvdA die partijen in een aantal gemeenten uit het dagelijks bestuur heeft gegooid. KVP en ARP hebben steeds gezegd dat zij met de PvdA een kabinet hebben gevormd om die partij van een verdere radicalisering af te houden. Wiegel: „Wij hebben altijd gevonden, dat dit getuigde van een volstrekt gebrek aan inzicht in de ontwikkelingen binnen de PvdA. Begint dat inzicht misschien nu eindelijk bij de confessionelen door te dringen?" vroeg hij.

Tijdbom

Het defensiebeleid en de Navo-opvattingen binnen de PvdA vormen „een tijdbom onder het kabinet", zoals Wiegel dat noemde. „Wij wachten behoedzaam af wanneer de lont in het kruitvat zal worden gegooid."

„ARP en KVP worden steeds duidelijker geconfronteerd met het dilemma waar zij zichzelf in hebben gewerkt. Of zij laten de PvdA los, of zij worden door de verdere radicalisering van de PvdA naar links meegezogen."

Scherp aan de kaak stelde de fractievoorzitter van de VVD de briefrel rondom premier Den Uyl. Elders in dit nummer leest u daarover meer (pagina 3).

„De minister-president is zich steeds verder aan het verstrikken." Wiegel vroeg volledige opening van zaken. „Volledig, exact en naar waarheid," zei hij er fijntjes bij.

De financiële voorstellen van de VVD-fractie werden tijdens de kamerdebatten uitgewerkt door Van Aardenne. Daarop komen wij in het volgend nummer van dit blad terug.

TE KOOP IN DWINGELOO :
BOERDERIJTJE MET PAARDENBOXEN 10.000 M.
bos/hei met weide. Van alle comfort voorzien. Aanvaarding in overleg. Prijs n.o.t.k. Tel. 05219 - 8215.

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Najaarsconferentie

U kunt zich nog opgeven voor de najaarsconferentie van de Organisatie Vrouwen in de VVD op 18 en 19 oktober a.s. te Lunteren. Zie voor het programma onze rubriek in Vrijheid en Democratie van 27 september j.l.

Regio Zeeland

In verband met de toekomstige maatschappelijke opbouw, waarbij plaatselijke, provinciale en regionale raden van overleg en advies zullen worden ingesteld, waarin ook vrouwenorganisaties zullen zijn vertegenwoordigd en de herstructuering van de overkoepelende vrouwenorganisaties, acht het Bestuur van de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD uitbouw van onze Organisatie noodzakelijk. Teneinde hiertoe een aanzet te geven organiseert het bestuur van de Vrouwen in de VVD regio Zeeland een bijeenkomst op donderdagavond 24 oktober a.s. om 20.00 uur in de Prins van Oranje te Goes. Mevr. A. Hamm-Tonnaer zal spreken over „De rol van de VVD vrouwen nú in de maatschappij. Waar staan wij en wat kunnen wij doen?" Einde bijeenkomst 22.00 uur, zodat men de laatste pont terug nog kan halen. Wij hopen op een grote opkomst van de VVD-vrouwen op deze belangrijke bijeenkomst.

M. J. Korbee-Arnold.

„Vrouwen belangen" Den Haag

Vrouwenbelangen Den Haag en omstreken organiseert voor leden en niet leden een serie lezingen „Wat dacht ze wel, die vrouw?" op donderdag 17 en 31 oktober en 14 november 1974 om 20.00 uur in de Gouden Wieken, Scheveningse weg 37, Den Haag. Onderwerp: „Drie historische vrouwen" n.l. Belle van Zuylen belicht door mevr. S. Dubois-de Bruyn, Aletta Jacobs geschetst door mevr. dr. M. Zeldenrust-Noordanus, Wilhelmina Drucker belicht door mevr. H. de Boer-d'Ancona. Kosten voor leden *f* 9, niet leden *f* 12,- (inclusief koffie) over te schrijven op giro AMRO bank no. 224900 onder vermelding van nr. 47.27.11083. Opgave bij mevr. C. Barentsen-Plomp, Leyweg 176 Den Haag, tel. 070 - 662027.

Nationale Vrouwen Raad

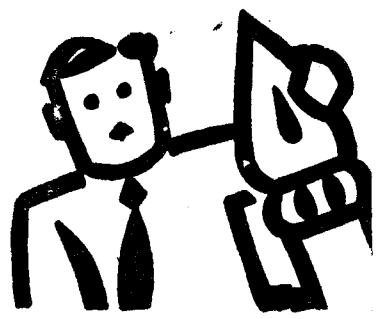
Op vrijdag 15 nov. 1974 aanvang 14.00 uur zal in hotel Monopole te Amersfoort de Algemene Vergadering van de NVR worden gehouden. De avondbijeenkomst zal gewijd worden aan het bevolkingsvraagstuk. Mevr. dr. S. E. Steiginga-Kouwe, die in de Nederlandse delegatie deelnam aan de Wereldbevolkings Conferentie te Boekarest, zal vertellen over haar bevindingen. Voor verdere inlichtingen mevr. A. H. Boers-Lepoutre, secretaresse NVR tel. 040 - 533185.

Kennemerland Zuid

Mede in verband met de overgang van de Federatie VVH naar de toekomstige Federatieve Vrouwenraad Haarlem met daaronder ressorterende werkgroepen voor o.a. vrijwillige maatschappelijke dienstverlening, gezondheidszorg, éducation permanente en milieu is het gewenst dat VVD-vrouwen zich beschikbaar stellen voor al of niet bestuurlijke functies in de diverse werkgroepen. Indien u op enig gebied extra kennis bezit of kundig bent wilt u zich dan opgeven bij de secretaresse van de Vrouwen in de VVD Kennemerland-Zuid (omvattende de gemeenten Haarlem, Bloemendaal, Heemstede, Zandvoort, Bennebroek): mej. J. L. Prins, Prins Hendriklaan 23, Overveen.

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

Mijn opinie is....

Dalend niveau studenten

In aansluiting op hetgeen mevrouw Ginjaar—Maas zegt over „Toelating tot universiteiten" (V en D 26—7—74) zou ik op het volgende willen wijzen:

Het recht van deelname aan de academische examens heeft alleen dan reële betekenis, wanneer de student bij normale inspanning ook een redelijke kans van slagen heeft. Als voorts ons wetenschappelijk onderwijs een niveau wil handhaven dat internationaal mee aan de top staat, worden er hoge eisen aan de student gesteld. Wil het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs rechtvaardigen dat iedere eindexamenkandidaat een wettelijk recht heeft om aan de academische examens deel te nemen, dan moeten de eindexamens en dus de kandidaten aan daarbij passende niveau-eisen voldoen. Hier blijkt de schoen te wringen.

Omstreeks 1950 ging ruim 10 pct. van een jaargeneratie naar het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs. Dat waren niet uitsluitend de meest begaafden, maar onder hen bevond zich wel een groot deel der meest begaafden.

Uit steekproeven weten we dat destijds het gemiddelde IQ van de v.h.m.o.-leerlingen niet veel van 125 afweek.

Het percentage leerlingen met een zeer hoog niveau is beperkt. Wanneer men steeds meer leerlingen tot het v.w.o. gaat toelaten dan zal, zelfs wanneer men uitsluitend de allerbesten opneemt, het gemiddelde niveau op de duur gaan dalen.

In de loop van de jaren is de deelname aan v.h.m.o./v.w.o. geleidelijk verdubbeld. Omstreeks 1970 was het een kleine 25 pct. van een jaargeneratie, althans bij de jongens.

Men kan uitrekenen wat het maximaal mogelijke IQ zou zijn, wanneer de bovenste 5 pct. van de intelligentiespreiding naar het v.w.o. zou gaan: IQ 119. Het werkelijk gemiddelde IQ is niet gemeten, maar zal naar schatting enkele punten onder het theoretisch maximum liggen. De vergrote toestroming tot het v.w.o. heeft dus geleid tot een duidelijke daling van het gemiddelde niveau.

Dat heeft niet geleid tot een massale uitval, integendeel het percentage van de toegelatenen, dat het eindexamen haalt, is zelfs nog iets gestegen, globaal van 50 tot 60 pct. Dat kan omdat beoordelaars hun normen plegen af te stemmen op het doorsneepeil van de te beoordelen groep (Wet van Posthumus). Wanneer het gemiddelde daalt wordt de beoordelingsnorm zeer geleidelijk soepeler.

In de naoorlogse periode is zo het niveau van eindexameneisen gedaald. Op zijn beurt is daardoor het gemiddelde niveau van de studenten gedaald.

Ook de universiteiten hebben hun normen aangepast aan de capaciteiten van hun leerlingen. Het peil van de exameneisen en daarmee het gemiddelde niveau van de afgestudeerden is gedaald. Ook internationaal wordt dat de laatste tijd zichtbaar.

Nu is recent een ingrijpende wijziging in de eindexamenregeling ingevoerd. De vroegere zeer brede opzet van het programma is teruggebracht, doordat in de laatste jaren van het v.w.o. 7 vakken worden gekozen. Lang niet iedereen heeft zich gerealiseerd, dat daar iets tegenover staat: voor de gekozen vakken moest men aan hogere eisen voldoen. Naar wat ik er van heb gezien taxeer ik dan dat men dit jaar weer ongeveer op het abstractieniveau is gekomen, dat 5 jaar geleden normaal was (inhoudelijk is de stof uiteraard vaak sterk gemoderniseerd).

De drama's die dit jaar bij de eindexamens, vooral in de exacte vakken, zijn voorgekomen, zijn mijns inziens hieruit te verklaren. Vele leerlingen kunnen niet aan deze hogere niveau-eisen voldoen.

Dat vele A-leerlingen onberaden het vak wiskunde-I hebben gekozen speelt natuurlijk wel een rol, maar is niet de enige factor. Bij natuur- en scheikunde, die geen A-vakken zijn, waren de resultaten ook slecht.

Men heeft de slechte resultaten dit jaar gedeeltelijk opgevangen door de beoordelingsnormen enigszins aan te passen. Dat kan men goedpraten met een verwijzing naar het feit dat een nieuw systeem werd ingevoerd. Maar niet uitgesloten is dat men in volgende jaren de normen al bij voorbaat zal verlagen en zo de niveaudaling camoufleren.

Zo bezien zou de invoering van een „gamma"-wiskundepakket als eindexamenvak nog een stap terug zijn. Degenen die dit kiezen hebben dan in hun eindexamen zes grote vakken plus één klein, waarmee het niveau weer verlaagd wordt. Reeds nu menen vele schooldekanen en andere adviseurs ten onrechte al dat de gamma-studies bij uitstek geschikt zijn om de zwakkere broers en zusters naar te verwijzen. Door voor deze categorie de eisen te verlichten, wordt het niveau-probleem op de universiteiten nog groter.

Wat zijn nu de praktische consequenties van deze voortdurende aantasting van het niveau van voorbereiding wetenschappelijk en wetenschappelijk onderwijs? Mijns inziens is een radicale hervorming van het tertiair onderwijs, waarbij de gedachte van een uniform niveau binnen de opleiding wordt losgelaten, op de langere duur absoluut noodzakelijk. Tot die tijd zou men kunnen overwegen om door een strengere toelatingsselectie bij het v.w.o. het niveau te herstellen en daardoor de eindexamens weer op peil te brengen. Of, als men dit niet wil, het recht van deelname aan academische examens niet langer koppelen aan de eindexamens, maar binden aan universitaire toelatingsexamens. Nu het er naar uitziet dat wij met permanente numeri fixi aan de universiteiten moeten leren leven, zou dit laatste wellicht de voorkeur verdienen.

Prof. Dr. S. WIEGERSMA

Mijn opinie is...

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent da korte helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans ma'ken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Potverteren

De miljarden tellende Miljoenennota 1975 sluit met een tekort van ruim vier miljard gulden. Dit betekent dat Nederland boven zijn stand leeft op basis van ca. elf miljoen gulden per dag. De huismoeder die aanzienlijke huishoudelijke tekorten veroorzaakt, geraakt automatisch in moeilijkheden. Niets daarvan in de staatkundige sfeer, de Miljoenennota vermeldt een „toelaatbaar en aanvaardbaar structureel begrotingstekort".

Voor de televisie verklaarde de minister van Financiën zelfs dat dit miljardentekort voor de spaarders een goede gelegenheid schept om hun spaarpenningen te beleggen in overheidsschulden (dat wil zeggen in de schuldbrieven van een boven haar stand levende overheid). De zakenman of de ondernemer, die zijn tekorten of verliezen dekt met de spaarpenningen van zijn werknemers komt met de justitie in aanraking.

De regering zegt de inflatie te willen bestrijden. Thans blijkt dat dit wordt nagestreefd door een groeiende en onproduktieve uitgavenstroom met miljardentekorten. De morele en materiële ondermijning van ons land blijft voortwoekeren dank zij dit potverteren; men denke bv. aan de besteding van de aardgas-miljarden. Een jammerlijk toekomstbeeld. Wij danken dat aan politici, die niet durven te verkondigen dat de welvaart alleen te behouden is door harder werken en grotere zuinigheid.

Dat het kabinet Den Uyl een verbetering van ons sociale klimaat nastreeft door een grootscheepse uitgavenpolitiek, op basis van een aanvaardbaar begrotings-tekort, lijkt op een St. Nicolaasdistributie, die de kinderen zoet houdt met lekkernijen. Een verderfelijke politiek, waarvan vooral de economisch zwakkeren de dupe zijn.

Den Haag Ed. HENNY

Rode macht

Minister van Buitenlandse Zaken Van der Stoel heeft volgens de Telegraaf gezegd dat hij zich geen beslissing laat opdringen door actie-, partij- of pressiegroepen. De eindbeslissing is bij hem. De heer Van der Stoel zou er dan toch wel over in moeten zitten dat dit soort besluitvorming door veel van zijn partijgenoten niet wordt toegestaan. Dezen willen samen denken en samen beslissen. Men spreekt over democratie, maar men denkt aan macht. Men praat over samenwerking, maar men schakelt de eigen regeringspartners in Amsterdam en Rotterdam volledig uit als er een college van b. en w. moet worden samengesteld.

Nu komt weer NVV-hoogwerker Wim Kok ons vertellen dat men een verplichting tot afdracht van te hoge bedrijfswinsten moet opleggen. Hij sprak natuurlijk van een deel, maar morgen bedoelt hij alles. De afgeroomde gelden gaan dan in een centraal fonds; en wie zal dat beheren? Misschien wil Kok wel zelf iemand benoemen. Wie de rode haan heeft horen kraaien weet hoe laat het is.

Bij de verdeling van de arbeid en andere voorstellen van de heer Kok van het NVV worden de vrijheden van de mens geweld aangedaan als degenen, die de macht hebben gekregen ons kunnen dwingen om meer of minder te werken, om meer of minder te verdienen, meer of minder te consumeren. Bovendien is men er in die kring op uit andersdenkenden buiten spel te zetten (Rotterdam, Amsterdam). Of wij onze beslissingen straks nog zelf kunnen nemen hangt af van wat de PvdA gaat doen met heren zoals W. Kok.

Den Haag J. W. F. de BOER

KNIL-salarissen

In het nummer van 27 september in Mijn opinie is... staat een artikel over de KNIL-salarissen. Vanuit het standpunt van een rijksambtenaar klinkt het aardig dat de regering grote bedragen beschikbaar heeft gesteld voor aanpassing, waardevastmaking en garandering van pensioenen... maar voor wie? Dat is goed voor ambtenaren, maar niet voor hen die — als particulier of anders — de Japanse gevangenschap meemaakten en na de oorlog nog steeds geen cent hebben gehad. Zij hebben ook geen pensioenaanspraken over die tijd, omdat ze geen rijksambtenaar waren, maar alleen maar onder de wapenen waren geroepen. Voor deze groep is nog steeds niets gedaan en daarom zou de mening van ir. D. van Riemsdijk uit Hoenderloo een onjuiste indruk geven. Nog steeds blijft de schande bestaan dat de Nederlandse regering wel de militairen oproept ten strijde maar ze daarna zonder een cent over al die jaren en zonder pensioen over deze jaren (o.a. aan de Siam-Burma spoorbaan) rustig aan hun lot overlaat.

Den Haag J. H. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN

In de afgelopen maanden zijn veel ingezonden stukken over de KNIL-salarissen in ons blad gepubliceerd. In het nummer van 23 aug. wijdde het kamerlid mr. H. E. Koning hieraan een beschouwing. De redactie beëindigt hiermee de discussie.

Gijzeling

Heel Nederland haalde opgelucht adem na de goede afloop van het gijzelingsdrama in Den Haag. Huldiging van regeringsleiders en vliegtuigbemanning door H.M. de Koningin vond algemene weerklank. Toch werd ik de morgen daarna met een kater wakker. De keerzijde van de medaille was namelijk dat de terroristen volledig hun zin hadden gekregen.

De kans is groot dat de drie Japanners en hun uit Frankrijk overgebrachte en eveneens vrijgelaten collega hun vroegere werkkring hervatten en gaan meehelpen aan beestachtige terreurdaden in Israël of elders in de wereld. Nederland heeft de vier terroristen niet onschadelijk gemaakt, hoewel hiervoor wel de gelegenheid is geweest.

De moeilijke vraag is: Hadden dan de onschuldige gijzelaars moeten worden opgeofferd aan het uitschakelen van de vier terroristen? Ik meen dat in een dergelijke situatie niet de veiligheid van de gijzelaars, maar het onschadelijk maken van de terroristen voorop dient te staan. De regering stelde de veiligheid van de gijzelaars voorop en handelde hiermee naar mijn bescheiden mening onjuist. Dat klinkt hard, maar men houde rekening met de toekomst. Het is mogelijk dat de Japanners de dood van veel meer mensen zullen veroorzaken. Als dat zou gebeuren komt de houding van onze regering in een heel ander daglicht te staan en zou de waardering plaats maken voor afkeuring.

Assen Dr. P. D. VAN ROIJEN

Grondwet

Het functioneren van ons parlementair stelsel berust op gewoonte. Wordt het geen tijd goede gewoontes als: het kabinet stuurt de volksvertegenwoordiging maar eens in een conflikt weg; een kabinet gaat weg als de volksvertegenwoordiging niet haar vertrouwen geeft; de Kamer is de wetgevende macht enz. — wordt het geen tijd de gewoonterechten van de volksvertegenwoordiging in de grondwet op te nemen?

Rotterdam F. van VELDEN

Erfrecht

In het laatste no. van dit blad maakt notaris Buining enige opmerkingen over het op stapel staande nieuwe erfrecht. Ik moge zo vrij zijn hieromtrent een andere zienswijze naar voren te brengen.

Als oud-collega van de heer Buining is mij steeds gebleken — en het staat dan ook voor mij vast — dat er in ons volk in dit opzicht slechts één algemene rechtsovertuiging leeft, n.l. dat ingeval van overlijden van één der echtgenoten, ook als er kinderen zijn, de overblijvende echtgenoot de enige en algehele erfgenaam dient te zijn. Men raadpleegt de notaris om dit door het maken van een testament te bereiken. Onder het huidige recht kost dat veel hoofdbrekens.

Het voorgestelde nieuwe erfrecht lijkt op het eerste gezicht hier een verbetering te brengen. De overblijvende wordt enig erfgenaam. Doch... de kinderen krijgen wel een vorderingsrecht in geld. Dan verandert er theoretisch wel wat, doch praktisch niets. De kinderen kunnen aanspraak op een deel maken, zij het dan niet als erfgenaam. Dat is nu juist hetgene, wat indruist tegen de rechtsovertuiging van ons volk. Als er nog sprake is van democratie, dan dient men zonder meer aan deze rechtsovertuiging tegemoet te komen. Het enige liberale standpunt dient dan ook te zijn: Als een der echtgenoten komt te overlijden is de overblijvende uit kracht der wet enig erfgenaam, zonder dat de kinderen enig recht kunnen doen gelden. Elke andere oplossing is theoretische juristerij en in de ogen van het publiek, dat er mee te maken heeft, geleuter. Wil men in een uitzonderingsgeval het anders regelen, dan kan dat altijd bij testament.

Mocht overigens door de benauwde verkiezingsangst bij KVP en ARP het kabinet Den Uyl de gelegenheid krijgen zijn wanbeleid nog enige tijd voort te zetten, dan zal bedoelde kwestie nog maar van weinig belang zijn. Nalatenschappen van enige omvang zullen dan alras tot het verleden behoren.

De Hoeve J. H. M. VAN REEUWIJK

Straaljager

Ik mis in de discussies over de politieke zaak van de aanschaf van straaljagers 't argument, dat m.i. voor een Amerikaans toestel zou moeten pleiten, nl. de beschikbaarheid op het moment dat men het nodig zou hebben. In geval van oorlog of oorlogsgevaar is de politiek-strategische positie van Zweden te kwetsbaar om op levering en service van een uit dit land afkomstig toestel te kunnen rekenen.

In feite wordt daarom mèt het toestel gekozen tussen 'n politiek van neutraliteit en een van verdediging van het Westen.

Ligt het niet op onze weg, op deze kant van de zaak te wijzen?

Bentveld Mr. J. GOPPEL

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

AANNEMINGS- EN HANDELSBEDRIJF
"FLIP MOL" B.V.
HENDRIK IDO AMBACHT

BETONBOUW: zwembaden, bemalingsgebouwen, tunnels, viaducten, fundaties voor kraanbanen, scheepshellingen, etc.

WATERBOUW: droog en nat grondverzet, oeververdedigingen, etc.

Uitgebreide adviezen m.b.t. bovenstaande werken.

Waalstraat 1, Postbus 3, Tel. 01858 - 3977.

MAATWERK VOOR INBRAAK- EN OVERVALBEVEILIGING?

Natuurlijk. Uw huis of bedrijf wijkt toch ook af van dat van uw buurman.
Hoogwaardige beveiligingsapparatuur vraagt niet om een confectie (aan)pak.
Wij hebben ervaring in de meest uiteenlopende beveiligingsproblemen, en weten precies wat Politie en Verzekeraars eisen.
Wij willen het daar gaarne eens geheel vrijblijvend en strikt vertrouwelijk met u over hebben.

Neem contact op met
ROVIER B.V.
ROVIER
Spoorakkerweg 1,
Postbus 35,
UDENHOUT.
telefoon 04241 - 2252
DE MAATWERKMAKERS IN BEVEILIGING.

ADVERTEER IN DIT BLAD!

TOT 140% HYPOTHEEK

Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening f 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
03490—16853—32068

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de FISCALE OUDEDAGS RESERVE en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro
KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

KLEEDT U GOED!
HET TEGENDEEL KUNT U ZICH NIET PERMITTEREN

HEREN MAATKOSTUUMS vanaf f 750,-
DAMES KOSTUUMS vanaf f 550,-
KLEDINGSERVICE f 20,- per uur.

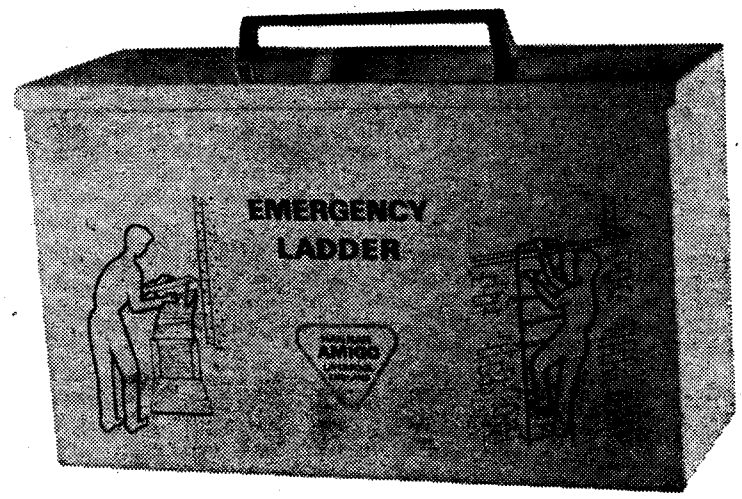
Coupeursbezoek aan huis mogelijk.

MAATKLEDING wordt geheel in eigen atelier vervaardigd bij:

MAATKLEERMAKERIJ A.PRINS & Zn.
Gijsbrecht van Amstelstraat 69,
Hilversum. Tel. 02150 - 45186.

MAATKLEERMAKERIJ C.v.WIJK
Duivendrecht, Rijksstraatweg 98.
Tel. 020 - 358901 + 020 - 354778.

Dit metalen kastje bevat een **AMIGO** uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder.
In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND
JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

SAAB

HEIJER'S AUTOMOBIELBEDRIJF

Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070-63 99 34

JAC. JURRISSEN & ZOON

heeft meer dan twee eeuwen gezorgd voor groenvoorzieningen in binnen- en buitenland. Wij hebben meer dan 200 eerste prijzen behaald voor groenblijvende planten. Ons bedrijf is 10 H.A. groot en wij willen inkrimpen tot 5 H.A.

ONZE SPECIALITEIT IS GROEN BLAUWE HAGEN TOT VIER METER HOOG.

Geef ons het aantal strekkende meters met de gewenste hoogte op: wij kunnen u dan het juiste aantal en de prijs opgeven.
De benodigde **stalmest** tot 15 november **GRATIS.** Grote partijen extra korting.
Regelrecht van kweker: VOORDELIGER EN BETER.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

vrijheid en democratie

Den Uyl en Biesheuvel „uit spreken"

door onze parlementaire redacteur

Het leek bijna afgesproken werk tussen premier Den Uyl en zijn voorganger Biesheuvel. Op 1 oktober ging Den Uyl uit spreken, precies twee weken daarna volgde Biesheuvel. Beiden zochten de ondernemers als hun gehoor, en allebei spraken zij over de toekomst van de ondernemers in ons land.

De overeenkomst in het optreden van beide heren gaat nog verder: Den Uyl sprak over „Socialisme en vrije ondernemingsgewijze produktie" voor het Nederlands Christelijk Werkgevers Verbond (NCWV) en Biesheuvel hield zijn toespraak over „Zelfstandig ondernemer in een verantwoordelijke maatschappij" voor het Nederlands Christelijk Ondernemers Verbond (NCOV).

Zowel de premier als de oud-premier is van huis uit gereformeerd. Het verschil is dat Den Uyl daarmee heeft gebroken, en dat Biesheuvel zijn geloof trouw is gebleven.

Dag en nacht

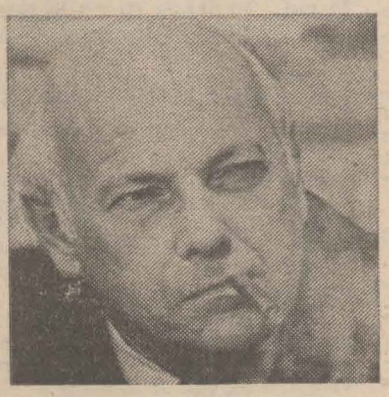
De visies van deze prominente sprekers trokken sterk de aandacht. Zwaar aangevallen door VVD-leider Wiegel bekende Den Uyl dat hij zijn persoonlijke visie had gegeven en niet die van het kabinet. En Biesheuvel sneed bij voorbaat alle speculaties over zijn terugkeer in de landspolitiek af door in een inleiding tot zijn speech te zeggen: „Mijn eerste publieke optreden sedert mei 1973 dient niet te worden beschouwd als een soort politieke come-back."

Wat zei Den Uyl, wat zei Biesheuvel, en wat is de mening van Wiegel hierover?

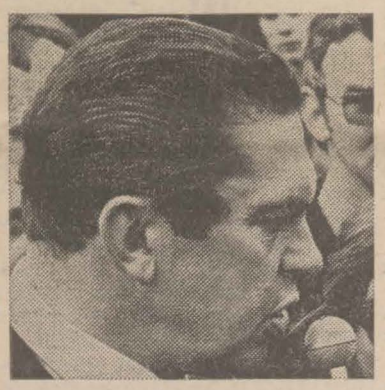
Het is boeiend om de politieke ondernemers Den Uyl en Biesheuvel naast elkaar te zetten. Tussen hun opvattingen bestaat een verschil van dag en nacht.

Eerst enige citaten uit het verhaal van Den Uyl, een socialist en dat wil hij weten.

„Het socialisme staat ongetwijfeld op gespannen voet met de vrije ondernemingsgewijze produktie, al wenst het die produktiewijze bepaald niet in te ruilen voor een staatssocialistisch centralisme." Ook zegt de premier: „De produktie behoort uiteindelijk niet bepaald te worden door de markt en vraag en aanbod zoals zij op de markt tot gelding komen, maar door daar tegenover als tegenstelling geziene de-

Premier Den Uyl

Ex-premier Bierheuvel

mocratisch getoetste gemeenschapsbeslissingen."

Nieuwe normen

De ontwikkeling die Den Uyl ziet vat hij als volgt samen: „En technologische ontwikkeling èn de ontdekking van de fundamentele schaarste, èn onze verhouding tot de derde wereld dwingen tot een kritisch toetsen van het functioneren van ons stelsel van ondernemingsgewijze produktie en tot het incorporeren daarin van nieuwe normen en nieuwe elementen."

Hij erkent dat de ondernemers, toch al flink ingepakt in strakke regels en belastingregimes, nog verder „loodzwaar" met nieuwe regels en normen zullen worden opgetast.

Maar dat is voor deze linkse premier geen probleem. Want: „De zeggenschap over en het beheer van de kapitaalgoederenvoorraad in onze samenleving is een eenzijdige zaak gebleven. En daarom, omdat we er tot dusver niet in geslaagd zijn die eenzijdigheid op te heffen, kan ik niet anders zien of op den duur zullen de aanspraken op zeggenschap verder verschuiven naar de factor arbeid in de meest brede zin van het woord. Leiding en uitvoerende arbeid."

Over het verslechterende ondernemingsklimaat zegt Den Uyl: „Men stelt dan dat het vooral de uithollende winstmarges en de voortdurende kritiek — misschien wel de vijandige gezindheid ten opzichte van het private ondernemen — is die de neiging tot investeringen vermindert. Ik wil dat niet wegpoetsen. Maar ik betwijfel of dat een hoofdrol speelt."

Aan het slot van zijn toespraak pleit de minister-president voor hervorming en vermaatschappelijking van de ondernemingen. Dat kan volgens hem alleen maar in een economische ordening waarin werkgevers en werknemers samen de baas zijn.

Nesten

Oud-premier Biesheuvel hield een veel kortere toespraak, twee weken later. Hij beperkte zich vooral tot de nesten waarin de kleine ondernemers (de middenstanders) terecht zijn gekomen. Onder het beleid van het huidige kabinet kunnen ze alleen maar dieper wegzakken. Gezien de rede van Den Uyl kan die constatering van Biesheuvel moeilijk worden tegengesproken.

Biesheuvel hekelde de plannen van het kabinet om de „onevenredig hoge winsten af te romen." „Er is eerder sprake van vermogensafwas dan van vermogensaanwas," zei Biesheuvel. Hij verwees daarbij naar de geldontwaarding die het eigen vermogen aantast. „De ontwikkeling van uw inkomen — de winst dus — biedt geen of weinig ruimte tot verbetering van de vermogenspositie," hield Biesheuvel zijn gehoor voor. „Het is een veeg teken, dat ondernemers met goedlopende zaken zeggen: de aardigheid is er af, we gaan filialen opheffen, dan hebben we heel wat kopzorgen minder."

Ook zei hij: „De huidige explosieve situatie kan maar al te gemakkelijk leiden tot negativisme, zich afkeren van de samenleving, tot het opzeggen van het vertrouwen in de overheid en het parlement, tot burgerlijke ongehoorzaamheid."

Biesheuvel wees op het midden- en kleinbedrijf als een belangrijke bron van werkgelegenheid. De Partij van de Arbeid (inclusief de huidige minister-president) richt zich in haar beleid alleen op de kleinste middenstanders. Die partij wil de overheid laten ingrijpen in de concurrentie tussen groot en klein. Maar die politiek pakt volgens Biesheuvel op een zodanige manier uit, dat de kleine ondernemers die wel goed boeren geleidelijk aan ook kapot worden gemaakt.

Als oorzaken van de verder verslechterende situatie noemde hij onder meer de sterk stijgende arbeidskosten, en een aantal maatregelen die onder het kabinet-Den Uyl zijn genomen: de ein-

VERVOLG OP PAGINA 6

radio

Radio-uitzending van de VVD: donderdag 7 november, van 18.20-18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m).

Ledenwerfactie:

Op naar 100.000 leden!

Op 1 november gaat de partij van start met een intensieve, plaatselijke te voeren ledenwerfactie. Alle afdelingsbesturen, alle leden worden ingeschakeld. De VVD wil de lijn van de stormachtige ledengroei van de laatste jaren voortzetten: 38.769 leden op 1 januari 1973, 68.414 leden op 1 januari 1974, meer dan 80.000 leden nu. Door deze ledengroei zijn nieuwe afdelingen van de grond gekomen. Konden overal nieuwe activiteiten een aanvang nemen. Heeft de partij ruimere financiële armslag gekregen. Nog is dit ledental onvoldoende voor een zo krachtig mogelijke partijstructuur voor de tweede partij van ons land! Daarvoor willen we werken naar de verwelkoming van het honderdduizendste lid. En dat moet kunnen. Als we allemaal meewerken.

Drie van de vier

Het bleek dat de afgelopen anderhalf jaar drie van de vier nieuwe leden zich bij de plaatselijke VVD-afdelingen hebben aangemeld. Eén van de vier meldde zich aan bij het landelijk secretariaat. Dat is ook best te begrijpen. Lid worden van een politieke partij doe je niet zomaar. Het ruggesteuntje, de aanbeveling, de mondelinge boodschap van VVD'ers uit de naaste omgeving helpen de meeste potentiële leden over de drempel. Zo verging het u zelf wellicht ook!

Ledenwerfteams

De Landelijke Propaganda Commissie heeft een draaiboek ontworpen. In dat draaiboek komen alle leden voor. Vanaf 1 november worden in de afdelingen ledenwerfteams (LWT's) gevormd met als kern de plaatselijke propaganda-commissie. De afdelingsbesturen zijn voor de LWT's momenteel op zoek naar leden met overredingskracht en nog vrije tijd in hun agenda. Als u mee wilt werken in de LWT van uw eigen woonplaats geeft u zich dan op bij uw afdelingssecretaris. U kunt dat eventueel ook doen bij de heer Ten Bruggencate van het algemeen secretariaat. Hij zorgt dan voor het verdere contact.

Potentiële leden

Begin november kunt u van uw afdelingsvoorzitter een brief verwachten met de vraag om één tot vijf namen van potentiële leden op te geven. Het gaat om namen van mensen uit uw naaste omgeving, die volgens u best geïnteresseerd zijn in het VVD-lidmaatschap. U bent dus een belangrijke steun in dit draaiboek. We doen een dringend beroep op u het invulformulier aan uw afdelingsbestuur terug te sturen. Uw naam als informant blijft uiteraard ongenoemd. De LWT's sorteren de binnengekomen namen. Inmiddels is het dan medio december.

Persoonlijk contact

Begin januari verstuurt uw afdelingsvoorzitter aan de potentiële leden een uitnodiging om lid te worden. Hoort de afdeling na 2 à 3 weken niets, dan zoekt een LWT-lid telefonisch contact met het potentiële lid. Maakt een afspraak voor een persoonlijk bezoek. Neemt informatie-materiaal mee. En de mondelinge boodschap moet de rest doen.

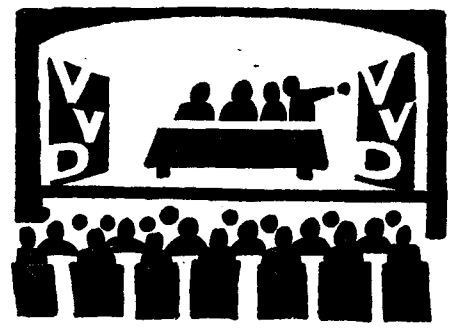
Oproep

We hopen de ledenwerfactie met uw daadwerkelijke steun per 1 april te kunnen afronden. De afdeling met de relatief grootste leden-aanwas heeft recht op een uitbundige politieke feestavond. Politiek leider Hans Wiegel heeft daaraan bij voorbaat zijn medewerking toegezegd. Deze actie is geen werk voor enkelingen. Alle leden komen in het draaiboek voor. Uw aller medewerking is nodig. Het is de enige zekere weg om verder te groeien, uw afdeling zo sterk mogelijk te maken, de VVD landelijk een zo krachtig mogelijke partij-structuur te geven, een geducht alternatief te zijn voor de huidige regerings-combinatie.

DR. R. W. DE KORTE
Secretaris Propaganda

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uur
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM

De VVD van A tot Z

ALKMAAR — Op dinsdag 29 oktober is de najaarsvergadering van de Kamercentrale Den Helder met als spreker mr. dr. C. Berkhouwer (voorz. Europees Parlement) over algemene binnenlandse en buitenlandse politiek. Aanvang 20.00 uur, „Het Wapen van Heemskerk".

AMERSFOORT — Sinds de ledenvergadering van 17 oktober bestaat het bestuur van de afdeling Amersfoort uit: L. M. v. Voorene (voorz.), drs. C. Kamerbeek (vice-voorz.), drs. B. Hartelust (secr.), mevr. M. C. Bezaan-Snooy (penningm.), H. W. R. Bekking, mevr. S. M. Booy-Pystorius, mevr. H. W. M. Giezen-Nieuwenhuys, F. M. Madarasz en mevr. I. I. Smirnoff-Kollen.

AMSTERDAM — In ons vorige nummer is bericht dat het secretariaat van de afdeling Amsterdam voorlopig wordt waargenomen door drs. R. Ronteltrap. Dit bericht zou voor Amsterdammers verwarring kunnen wekken. De heer Ronteltrap neemt het secretariaat waar, maar het secretariaat blijft gevestigd in de Vondelstraat 60, tel. 128914.

BLOEMENDAAL — Op de algemene ledenvergadering van de afdeling Bloemendaal, op dinsdag 29 oktober, zal drs. J. H. W. Bückman, wethouder van de gemeente Bloemendaal, spreken over aspecten van de gemeentepolitiek. Aanvang 20.00 uur, hotel-restaurant De Rusthoek, Bloemendaalseweg 141.

CAPELLE A/D IJSSEL — Op 11 november is in café „Oud Capelle", Dorpsstraat 148, aanvang 20.15 uur, een politiek café van de afdeling met als spreker H. W. Jettinghoff (oud-wethouder van Rotterdam Pv.d.A. voor stadsontwikkeling en volkshuisvesting). Hij zal een inleiding houden over het herziene structuurplan R'dam-Oost/Capelle a/d IJssel.

CASTRICUM — Nieuwe secretaris van de afdeling Castricum is geworden mevrouw M. J. Postermans-Blankemeyer, Jan van Galenlaan 15 te Castricum.

DONGEN — De heer L. M. de Beer (lid Tw.K.) spreekt op 19 november voor de afdeling over woningbouw. Cartingcentrum, aanvang 20.30 uur.

EINDHOVEN — Op 5 november is er een politieke discussieavond van de afdeling Eindhoven, introductie van de commissies. Aanvang 20.15 uur, Cocagne.

GELDERLAND — Op maandag 11 nov. in het Haarhuis te Arnhem, aanvang 20.00 uur, najaarsvergadering Kamercentrale Gelderland. 21.15 uur M. F. Portheïne (lid Tw. K.) spreekt over middenstand.

GELDERMALSEN — Op maandag 11 november spreekt H. P. H. Waalkens (lid Tw. K.) voor de afdeling over landbouw. De Gouden Leeuw, aanvang 20.00 u.

GENNEP — In het bestuur van de nieuwe afdeling Gennep zitten: P. W. Foeken (voorz.); P. Dusseldorp, Hezeland 2, tel. 08851 - 2397 (secr.) en B. Beekhof (penningm.).

'S-GRAVENHAGE — Op een bijeenkomst voor jongeren en nieuwe leden van de afdeling Den Haag, op 4 november, spreekt dr. K. van Dijk (lid Tw. K.) over het mediabeleid. 20.15 uur, Onder het Oude Raedthuys, Groenmarkt. De heer A. M. van Bemmelen, Suezkade 143, 's-Gravenhage, tel. 070 - 325100, is secretaris van de afdeling 's-Gravenhage geworden.

GRONINGEN — In het nieuwe bestuur van de afdeling hebben zitting: R. Reuderink (voorz.); mevr. H. Mulkens-Harmeijer, Strausslaan 17, tel. 257888 (secr.) en J. J. J. Jacob (penningm.).

HAARLEM/VELSEN — Op maandag 4 nov. in Lion d'Or, Haarlem, ledenvergadering van de Statencentrale Haarlem/Velsen.

HEEMSTEDE — Secretaris van de afdeling Heemstede is geworden mevr. H. G. van de Velde-Koiter, Dr. Schaepmanlaan 23, Heemstede, tel. 023 - 280988.

HEERENVEEN — Op 18 november spreekt het Tw. K.-lid dr. K. van Dijk voor de afdeling Heerenveen over de algemene politieke situatie. Aanvang 20.00 uur, Schouwburg.

HEILOO — Op maandag 28 oktober spreekt mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw. K.) voor de afdeling over de actuele politieke situatie. Aanvang 20.15 uur, in de Oude Herberg.

HEINO — De afdeling Raalte/Heino heeft zich gesplitst in twee zelfstandige afdelingen. De secretaris van de afdeling Heino is: C. Engelbert, Davenschot 19, Heino.

HELLEVOETSLUIS — Secretaris van de afdeling Hellevoetsluis is geworden mevrouw A. M. Wagner, Haagwinde 66, Hellevoetsluis. Tevens is de heer H. G. Geist, Ravelijnstraat 21 te Hellevoetsluis benoemd tot lid van verdienste, i.v.m. een langdurige vervulling van het voorzitterschap van de afdeling H'sluis.

HOOGEVEEN — In het bestuur van de afdeling hebben thans zitting: H. W. Klos (voorz.); H. Kamps, Brinkstraat 22, tel. 05280 - 62764 (secr.) en mej. J. Hoving (penningm.).

HOOGE en LAGE ZWALUWE — Op vrijdag 8 nov. in café-rest. Vanacker Lage Zwaluwe. Ledenvergadering van de afdeling, aanvang 20.15 uur.

LEKKERKERK — Nieuwe secretaris van de afdeling Lekkerkerk is geworden A. J. Mes, Da Costastraat 35 te Lekkerkerk, tel. 01805 - 2463. Tevens is de heer F. P. Nobel, die meer dan 15 jaar voorzitter is geweest van de afdeling, benoemd tot lid van verdienste.

LIMBURG — In het bestuur van de VVD-Limburg hebben thans zitting: J. Combée (voorz.); F. E. Riemslag Vroom (secr.) en J. H. J. Willems (penningm.).

MEPPEL — Op 8 november is er een bijeenkomst van de JOVD-Meppel met als spreker dr. K. van Dijk (lid Tw. K.) over het omroepvraagstuk.

MIDDELBURG — Mr. F. Portheine (lid Tw. K.) en mr. J. F. G. Schlingemann (lid Eerste Kamer) spreken voor de Kamercentrale Middelburg over de land- en tuinbouw- c.q. middenstandsproblematiek op woensdag 30 oktober. Café-restaurant „De Brasserie", Lange Delft 10, aanvang 19.30 uur.

MIDDELBURG — Het bestuur van de afdeling Middelburg is sinds de laatste ledenvergadering als volgt samengesteld: F. W. Spaanderman (voorz.), H. M. Dorrepaal-Hoencamp (secr.), drs. H. J. Vader (penningm.), G. K. Hesselink-Mondria, mr. J. J. P. M. Asselbergs, jhr.dr. G. F. Sandberg, A. de Pree, ir. W. C. J. M. v.d. Burg en W. Hoogendoorn.

MONNICKENDAM — Tot voorzitter van de afdeling Monnickendam is op 2 oktober gekozen de heer K. F. Bolt.

NAARDEN — Op donderdag 31 okt., Warmolts Bistro in Bussum VVD-café; aanvang 20.00 uud.

NIEUWENHAGEN — Op maandag 4 nov. „Café Willems", aanvang 20.00 uur, ledenvergadering afd. ENSU.

NOOTDORP — Secretaris van de afdeling Nootdorp is geworden mevrouw A. v. d. Starre-V. d. Want, Gooland 17 te Nootdorp; J. A. Sorel is voorz. en E. Weissman-Matrag (penningm.).

NIJKERK — Op maandag 11 nov. in Hotel Spoorzicht, aanvang 20.00 uur, algemene ledenvergadering van de afdeling.

OOSTERHOUT — Secretaris van de afdeling Oosterhout is geworden D. van Beuzekom, Oudenhove 136, Oosterhout (N.-Br.), tel. 01620-25508.

OOSTVOORNE — Op maandag 18 november spreekt drs. Th. H. Joekes (lid Tw. K.) voor de afdeling Oostvoorne. Het onderwerp zal zijn: „Een liberale kijk op de economische toekomst". 't Wapen van Marion, Zeeweg 60, Oostvoorne. Aanvang 20.00 uur.

OOSTZAAN — De heer C. de Graaff, secretaris van de afdeling Oostzaan, is verhuisd naar Marten Michielshof 51 te De Rijp.

OUDERKERK A/D IJSSEL — Na 17 jaar heeft de heer A. H. Docters van Leeuwen het secretariaat van de afdeling Ouderkerk a/d IJssel overgedragen aan mevrouw A. C. v. d. Velden-Oskam, Kerkweg 138, Ouderkerk a/d IJssel.

ROERMOND — Secretaris van de afdeling Roermond is geworden J. Lagard, Bachstraat 86, Roermond, tel. 04750 - 23868.

ROOSENDAAL — Drs. Th. H. Joekes (lid Tw. K.) zal op maandag 4 november spreken voor de afdeling Roosendaal. 't Wit Roosken, Nispensestraat 117, Roosendaal. Aanvang 20.30 uur.

ROTTERDAM — Op dinsdag 12 november spreekt mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw. K.) voor de afdeling Rotterdam. Bernhardzaal van het Groothandelsgebouw (café-restaurant „Engels"). Aanvang 20.00 uur. (Deze vergadering was eerder vastgesteld op 22 oktober).

TIEL — De Statencentrale Tiel belegt op 29 oktober een vergadering in café-restaurant De Zoelensche Brug te Zoelen, aanvang 20.00 uur. Drs. T. R. A. Veen zal spreken over het streekplan voor het rivierengebied in het kader van de centrale open ruimte.

UITHOORN — K. Zwager, Hélène Swarthlaan 13, Uithoorn, is secretaris geworden van de afdeling Uithoorn.

ZEIST — Op maandag 18 november heeft de afdeling Zeist een gesprek met de VVD-fractie in de gemeenteraad van Zeist Boschlust.

Spreekbeurten Wiegel

De heer H. Wiegel, fractievoorzitter VVD Tweede Kamer, zal spreken:

Op maandag 28 oktober in Zevenaar. Astra Theater, aanvang 20.00 uur.

Op vrijdag 8 november in Groningen. Het Tehuis, Lutkenieuwstraat, aanvang 20.00 uur.

Op maandag 18 november in Valkenswaard. Café Lavrijssen, aanvang 20.00 uur.

Op maandag 11 november in Den Bosch. Debat met prof. Steenkamp over politieke verhoudingen in Nederland.

Bedrijvenpark in Breda

De werkgelegenheid in Breda kan een belangrijke stimulans krijgen door de aanleg van een „bedrijvenpark" in de Haagse Beemden, een nieuw industrieterrein dat Breda ten deel zal vallen door de samenvoeging met Princenbeek. Het plan is afkomstig van de VVD-wethouder voor economische zaken, J. A. van Graafeiland.

Het bedrijvenpark, geïnspireerd op de in Engeland bestaande „industrial estates", kan gegadigden voor vestiging ter plaatse meer bieden dan de grond alleen. Het wordt gesticht door een maatschappij, die de bedrijven in het park bepaalde diensten verleent. De verschillende firma's die zich er gaan vestigen, moeten zich wat gebruik en bebouwing van de beschikbare terreinen aangaat, richten naar bepaalde eisen. Zo blijft de eenheid in het park gehandhaafd.

Achter het project staat het idee dat veel voordelen van schaalvergroting de individuele ondernemer en het personeel ten goede komen, bij een centrale aanpak door de directie van het bedrijvenpark. Dit beheersorgaan biedt de ondernemingen behalve de grond en wegen nog een heel servicepakket aan. Bijvoorbeeld: bewaking, busvervoer, kantine, technische en recreatieve voorzieningen en contact met de ambtelijke instanties.

Voor de bedrijven schuilt het voordeel in het feit dat de diensten die de leiding van het park hun bewijst, doorgaans sneller en goedkoper op collectieve wijze kunnen worden verleend. Bovendien zijn de investeringen voor de individuele bedrijven aanzienlijk kleiner. Voor het personeel geeft het park de aantrekkelijke combinatie van werken in een kleiner bedrijf met daarnaast de faciliteiten die normaal gesproken alleen de grotere ondernemingen zich kunnen veroorloven. De directie van het park is behalve met het beheer ook belast met de acquisitie en dus het aantrekken van gegadigden. De gemeente Breda krijgt dus in feite gratis een acquisitiebureau.

Het bedrijvenpark krijgt een plaats in het industriegebied Haagse Beemden, dat Breda in de schoot zal vallen, als de samenvoeging met Princenbeek tot stand is gekomen. Breda dat geen industrieterrein meer heeft, krijgt dan de beschikking over een terrein van 180 ha., dat in de loop der jaren voor de industrievestiging wordt ontwikkeld. Vijftig ha. ervan zal aan het bedrijvenpark ten goede komen. „Het wachten is op dat stuk. Ik verwacht dat we aan het einde van het jaar rond zijn, zodat we dan kunnen beginnen," aldus wethouder Van Graafeiland.

Het beheer komt in handen van een Engelse maatschappij. Via een in Nederland gevestigd Engels adviesbureau was door Breda contact gelegd met de directie van een maatschappij die in Engeland met succes een „industrial estate" leidt. „Op zichzelf aardig dat het een Engelse maatschappij is die als beheersorgaan optreedt," zegt drs. D. J. D. Dees, gemeenteraadslid in Breda voor de VVD en tevens lid van de Tweede Kamer. „De toetreding van Engeland tot de EG heeft hier ongetwijfeld aan meegewerkt. Misschien dat op belangstelling van de Engelse bedrijven voor het project er groter door wordt en dat ze zich hier zullen komen vestigen."

Breda is een van de eerste gemeenten in Nederland die een dergelijk project op stapel heeft staan. In Engeland en in West-Duitsland (München) wordt al met dergelijke bedrijvenparken gewerkt. Een uitkomst overigens voor Breda, waar de werkgelegenheidssituatie het algemene malaisebeeld biedt. Behalve de slechte situatie in de bouwwereld, speelt ook de grote pendel in het Westbrabantse gebied een belangrijke rol.

Om wat uit de moeilijkheden te komen, is Breda — zoals wethouder Van Graafeiland het uitdrukt — aan het varen in de richting van de tertiaaire sector. „Dat lukt overigens aardig, want we hebben het afgelopen jaar enkele interessante bedrijven uit het westen bij ons kunnen binnenhalen." len."

Raadslid Dees wijst er op dat de ligging van West-Brabant tussen Rotterdam en Antwerpen alleen maar op het oog gunstig is. „In ons land met zijn slechte ondernemingsklimaat blijkt een aan België grenzend gebied juist extra kwetsbaar. In de periode 1971—1973 zijn 600 bedrijven vanuit West-Brabant naar België vertrokken."

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westbleek 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 314121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

door onze parlementaire redacteur

Duisenberg als Heer Bommel

Kamervoorzitter Vondeling had liefst vier dagen uitgetrokken voor de Algemene politieke en financiële beschouwingen. Vorige jaren had de Tweede Kamer aan drie dagen genoeg. Het zal wel iets te maken hebben met de plannen waarop het kabinet-Den Uyl ons volk trakteert. Zelfs die vier dagen waren nog te weinig om alle nadelen uit te spinnen. Over dit kabinet kunnen we pas gerust zijn als het verdwenen is.

Het werd een wonderlijke krachtmeting. Premier Den Uyl zag tot zijn schrik (en Wiegel tot zijn genoegen) dat de twee grootste regeringspartijen flink met elkaar in de clinch gingen. Niet op futiliteiten, maar op fundamenten van het beleid.

In één zin gezegd kwam die tegenstelling hierop neer: de PvdA is bang dat er van de socialistische stokpaardjes onder dit kabinet veel te weinig terecht komt, en de KVP vindt dat het al weer veel te ver dreigt te gaan.

Kortom: het gedwongen huwelijk kan weer worden ontbonden omdat de zwangerschap maar schijn was.

Kamillethee

Ongelooflijk is het dat een kabinet dat het grootste probleem van vandaag (de werkloosheid) niet weet te bestrijden rustig mag doorregeren.

Van Aardenne, de financiële woordvoerder van de VVD-fractie: „Het is een hoogst ernstige situatie. De regering stelt de diagnose wel juist, maar de therapie blijft uit. De regering blijft de hardnekkige koortsen bestrijden met kamillethee en koude compressen."

Hij legde een reeks concrete voorstellen op tafel om het financiële beleid van minister Duisenberg een beetje in de goede richting om te buigen. Het VVD-voorstel kwam neer op een belastingverlaging van bijna anderhalf miljard gulden. De overheidsuitgaven zouden met een zelfde bedrag moeten worden teruggeschroefd.

En wat zei minister Duisenberg over deze voorstellen van de oppositie? „De VVD-punten stemmen niet overeen met de prioriteiten die het kabinet zich heeft gesteld. Het zal duidelijk zijn dat wij de kamer moeten ontraden steun te geven aan de voorstellen van de VVD."

Van Aardenne en Wiegel probeerden tevergeefs om Duisenberg met argumenten te laten komen. Slechts op enkele onderdelen ging de schatkistminister op de tegenvoorstellen in. Maar in hoofdlijnen hield hij het bij zijn kamillethee. Dat je op dat vocht alleen niet kunt leven lapte hij aan zijn laars.

De financiële voorstellen van de VVD zijn in een vorig nummer van dit blad al uitvoerig op een rijtje gezet. Bij de behandeling van het dekkingsplan (nog dit jaar) komen ze gedetailleerd opnieuw aan de orde. We komen er dus nog op terug.

Klippen

De klippen waarop het schip-Den Uyl kan stukslaan stapelen zich op:

- De tegenstelling KVP-PvdA.
- De harde oppositie van de VVD, die erop gericht is bloot te leggen waar de confessionele partijen zich niet aan hun program houden en waar het kabinet tekort schiet.
- De fuiken die KVP en ARP met steun van de VVD hebben opengezet, tegen de zin van het kabinet.

Van dat laatste punt dreigt op korte termijn het grootste gevaar uit te gaan. De ARP kreeg een motie aangenomen om de uitgaven met 400 miljoen gulden omlaag te brengen. Het kabinet wil die motie niet echt uitvoeren. Het komt er nu op aan of de ARP zich aan de eigen motie gaat houden. Het kan nog gezellig worden dit najaar...

Nog enkele andere hoofdpunten uit het debat:

- De briefrel over de bouw van kerncentrales waarin Den Uyl de hoofdrolspeler was. De premier weigerde Wiegels vragen hierover te beantwoorden. „Ik heb alle vragen hierover naar beste weten nu wel beantwoord," zei hij. „Ik zal er geen pijn aan overhouden." Dat zeggen boksers ook wanneer ze zwaar getekend na twintig tellen weer overeind krabbelen.
- De vermogenswinstdeling. Het kabinet komt met een regeling. De vakbeweging blij. Of dat ook nog zo is als er straks meer dan 200.000 werklozen zijn, dat staat te bezien.
- Nationalisatie van de grond. Dat slaat, zo hoorde de KVP pijnlijk, ook op onroerend goed. De ruggegraat van die partij, tegenwoordig niet het sterkste lichaamsdeel, wordt opnieuw zwaar getest.
- De toelating van Surinamers. Ondanks pogingen van de VVD en DS'70 om een regeling te krijgen die voorkomt dat hier rijksgenoten komen die geen werk of huisvesting hebben, doet het kabinet voorlopig niets. De Surinamers die dit betreft zijn van dit beleid de dupe.
- De middenstanders, boeren en tuinders moeten in de visie van dit kabinet zelf maar zien hoe ze uit de modderpoel komen. Het kabinet gaat ondertussen vrolijk door met het storten van blubber.

Premier Den Uyl zei aan het slot van zijn antwoord aan de kamer: „Regeren is niet eenvoudig." Wiegel typeerde het beleid van dit rooms-rode kabinet als „krachteloos en machteloos". Ondertussen gaat het kabinet door met een „geld-speelt-geen-rol-politiek". Minister Duisenberg als Heer Bommel. Als het een strip was, zou je er om kunnen lachen. Helaas is het de werkelijkheid.

't Werd toch Van der Louw

André van der Louw, tot nu toe voorzitter van de PvdA, is ondanks verzet van liberale en confessionele zijde toch door AR-minister De Gaay Fortman tot burgemeester van Rotterdam benoemd. Hier schudt hij de scheidende burgemeester Thomassen de hand. Van der Louw heeft vooral kwaad bloed gezet omdat in hem de man wordt gezien die er voor gezorgd heeft dat overal waar de linkse partijen de meerderheid in de gemeenteraad hebben, er zogenaamd programcolleges zijn gevormd in plaats van de tot op heden gebruikelijke afspiegelingscolleges waarin alle grote partijen vertegenwoordigd waren. Dit betekende dat de VVD in een aantal gevallen geen deel meer uitmaakt van het college van wethouders, terwijl ook de vertegenwoordigers van de christelijke partijen buiten spel werden gezet. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de AR en KVP dreigden van de benoeming van Van der Louw tot burgemeester van 's werelds grootste havenstad een halszaak te maken en met de gedachte speelden een eind de te maken aan de samenwerking met de linkse partijen in het kabinet-Den Uyl. Dat het zover niet gekomen is tekent de situatie. De confessionelen zijn blijkbaar vooralsnog niet in staat of bereid om een vuist te maken.

door onze redacteur buitenland

Wilson scharrelt verder

De tweede verkiezingsronde van dit jaar in Engeland heeft Labourleider Wilson niet gebracht wat hij en de opiniepeilingen ervan verwacht hadden: een stevige meerderheid voor Labour in het Lagerhuis. De meerderheid van drie zetels die Wilson nu op 10 oktober verwierf, is een wankele meerderheid, die bij een paar ongelukkige tussentijdse verkiezingen in enige districten weer ongedaan gemaakt kan worden.

De andere partijen hebben echter nog minder reden tot juichen. De leider van de Conservatieven, Heath, leed voor derde keer sinds 1965 een nederlaag. Zijn partij ging sinds de verkiezingen van februari van dit jaar 2,4 procent achteruit en verloor 20 zetels, terwijl Labour er 18 won. Nog slechter verging het de Liberalen. Niet dat zij ten opzichte van februari veel verloren (1 procent en 1 zetel), maar het Britse districtenstelsel werkte wederom zeer ongunstig voor hen. Ze behaalden 13 zetels en zouden bij een kiesstelsel als het onze, dus bij evenredige vertegenwoordiging, 116 zetels hebben behaald met hun ruim 5 miljoen stemmen (18,3 procent).

Ook andere partijen hebben van dit euvel te lijden. Zo behaalde de Schotse Nationale Partij in Schotland ruim dertig procent van de stemmen, maar slechts vijftien procent van de zetels. Labour kreeg hier met 36 procent van de stemmen 55 procent van de zetels. De Schotse Nationalisten boekten trouwens toch een aanzienlijke winst: in '70 stonden ze nog op 11 procent. Zowel de Liberalen als de socialisten hebben de Schotten een eigen parlement beloofd en Wilson zal nu die belofte waar moeten maken, te meer daar hij de Schotten evenals de Nationalisten uit Wales wel eens hard nodig zou kunnen hebben om in Londen het heft in handen te kunnen houden. En er zijn ook aanwijzingen dat hij op de steun van een deel van hen kan rekenen, zij het niet voor nationalisatie-plannen, zo Wilson die mocht hebben.

Geringe meerderheid

Er zijn commentatoren die menen dat Wilson niet zo ongelukkig is met de geringe omvang van zijn meerderheid in het Lagerhuis. Hij zal nu gemakkelijker zijn linkervleugel in toom kunnen houden die anders van hem verlangd zou hebben dat hij een op nationalisatie gerichte socialistische politiek zou gaan voeren. Maar toch zal ook hij er niet gelukkig mee zijn dat zijn regering met een meerderheid in het parlement steunt op het laagste percentage der stemmen dat een meerderheidspartij in Engeland ooit heeft gehad: nog geen veertig procent. Belangrijk is natuurlijk of de machtige vakbonden met hem mee gaan, want zonder hun steun zal Wilson niet in staat zijn de precaire economische situatie aan te pakken. Gaf hij vóór de verkiezingen nog voor dat het allemaal wel losliep met de economie, meteen na de verkiezingen liet hij al een ander geluid horen en de Britse minister van buitenlandse zaken Callaghan heeft gezegd dat Groot-Brittannië vijftien tot achttien moeilijke maanden tegemoet gaat, met sterke prijsinflatie en verhoging van de grondstoffenprijzen.

Ook van deze nood zal Wilson naar verwachting profiteren omdat de situatie de andere partijen er niet licht toe zal brengen hem koste wat kost ten val te brengen. Op de avond van de verkiezingen riep Wilson op tot nationale eenheid, woorden die aan die van partijleider Heath herinnerden, die in zijn verkiezingscampagne had aangedrongen op de vogming van een nationaal kabinet met Conservatieven, Liberalen en socialisten. Maar bij Wilson — en wellicht ook bij Heath — betekende deze uitspraak wél een eenheid onder zijn leiding en zonder daadwerkelijke deelname van de andere partijen aan de regering.

Vakbonden

Minister van financiën Healy zal naar verwachting prioriteit geven aan de verbetering van het ondernemersklimaat, maar of hij en Wilson er in zullen slagen de vermindering van de koopkracht van de lonen, die te verwachten is, aanvaard te krijgen bij de vakbonden valt nog te bezien. Zij zullen zeker tegenprestaties eisen op het politieke vlak, b.v. ten aanzien van het NATO-lidmaatschap en de eigen kernstrijdmacht. En hier vinden ze Wilson op hun weg.

Labour heeft de kiezers beloofd hen binnen twaalf maanden na de verkiezingen een referendum voor te leggen over de vraag of Engeland lid moet blijven van de EEG of niet. Callaghan had de hoop dat hernieuwde onderhandelingen zo'n verbetering in de betrekkingen tussen Engeland en de rest van Europa tot stand zullen brengen dat de Britten weinig geneigd meer zullen zijn de EEG weg te stemmen. Het is de vraag of hij daarin gelijk heeft. De tegenstand in Engeland berust voornamelijk op gevoelsmatige gronden. Maar in dit opzicht is het toch gelukkig dat Labour aan het bewind is gebleven. Als deze partij als geheel er toe gebracht kan worden de Europese Gemeenschap te aanvaarden, dan zal de onzekerheid over de banden tussen Engeland en de rest van Europa verdwijnen en is de kans kleiner dat de partij zich later, als zij zich weer in de oppositie bevindt, opnieuw sterk maakt om de EEG de rug toe te kunnen keren. Wilson zal in alle gevallen met de wind meewaaien, dus zal hij welke uitslag het referendum ook laat ziet, niet uit het veld worden geslagen. De „politieke scharrelaar" scharrelt verder.

Samenvatting van gedachtenwisseling in de Commissie voor Volksgezondheid van de VVD.

Beschouwingen over het drugprobleem

Vanaf de instelling van de Commissie voor Volksgezondheid van de VVD heeft een werkgroep uit deze commissie zich met het drugprobleem bezighouden. De meeste aandacht werd in den beginne besteed aan de problemen rond de cannabisderivaten, die thans meestal gekarakteriseerd worden als „middelen met aanvaardbare risico's". In het licht van de brief van minister Vorrink over het in de naaste toekomst te volgen drugbeleid kwam mevrouw mr. E. Veder-Smit tot een aantal aanvullende vragen, waarbij aspecten van andere drugs vallende onder de opiumwet aan de orde kwamen nl. die met „onaanvaardbare risico's" benevens enige sociaal-psychiatrische en politionele gezichtspunten.

De gedachtenwisselingen die tot nu toe hebben plaatsgehad, worden op deze pagina samengevat door dr. B. Hofman.

Wat de bekende farmacologische werkingen van bestanddelen van de cannabisplant betreft, valt het thans moeilijk over directe en evidente schadelijke werking voor de gezondheid te spreken. Men zij hier echter wel op zijn hoede gezien enige in de laatste twee jaren verschenen publikaties, waarin verband gelegd wordt tussen gebruik van cannabis-derivaten en veranderingen in de hersenen, die weliswaar voor een deel reversibel bleken te zijn. Wat de schadelijkheid voor de individuele gezondheid betreft, zijn cannabis-preparaten min of meer naar dezelfde maatstaven te beschouwen als genotmiddelen zoals tabak en alcohol. Doordat deze laatste reeds zeer lang een plaats innemen in ons cultuurpatroon, bestaat over hun schadelijkheid en de sociale problematiek die zij met zich brengen een afgerond beeld. Maar dit beeld is niet statisch. Ook hier ziet men aan tijd en cultuurpatroon gebonden verschuivingen. Men kan denken aan de opkomst van het sigaretten roken tijdens de eerste wereldoorlog en het inzicht omtrent de schadelijkheid van de sigaret dat ruim 30 jaren later kwam. Men kan ook denken aan de verschuiving in het patroon van het alcoholisme in de laatste 100 jaren. Hieruit vloeit voort dat er geen afdoende reden is cannabispreparaten, voorzover ze gerookt worden, te verbieden uit een oogpunt van schade voor de individuele gezondheid.

Dit betekent echter niet dat men daarom deze preparaten niets meer in de weg zou moeten leggen en hun verspreiding niet of nauwelijks zou moeten trachten te beperken. Het betekent wel dat men bij het vaststellen van zijn gedragslijn zich zal laten leiden door oordelen die vooral gebaseerd zijn op en voortkomen uit het cultuurpatroon waarin we onszelf plaatsen. Daarbij heeft een toetsing plaats aan de waardeoordelen passend bij deze achtergrond.

Het zal bij de oordeelsvorming noodzakelijk zijn zich te bezinnen op wat voor een ieder aanvaardbare feitelijkheden zijn en wat meer of minder sterk door een waardeoordeel beïnvloed is.

Indien wij, ons van het hiervoor vermelde bewust, de situatie overzien en tot een verantwoord standpunt trachten te komen, doet zich het volgende aan ons voor:

1. Allerlei produkten van de cannabisplant worden door een niet onaanzienlijk aantal personen, vooral jeugdigen, gebruikt. Er is een aantrekkingskracht van het nieuwe. De verkrijgbaarheid is niet te moeilijk door het gemakkelijke reizen naar verre landen en ook via buitenlandse arbeiders uit de gebieden van herkomst van deze produkten; er is geld en de gelegenheden om met de genoemde produkten in contact te komen zijn niet schaars.

Het opvoedingsmilieu biedt vaak niet meer de bescherming en overtuigingskracht om jongeren ervan af te houden.

Het zich onveilig en verlaten voelen, het niet geslaagd zijn op school of in een werkkring, kortom het gevoel niet tot zelfverwezenlijking met de daaraan gepaarde erkenning te kunnen komen, zullen een belangrijke bijdrage leveren tot de behoefte aan een stimulans en dan wel in het bijzonder één die verboden is.

2. De vraag of en hoe het gebruik van cannabisprodukten samenhangt met het gebruik van preparaten van opium afkomstig, zoals heroïne, blijft moeilijk te beantwoorden. Ervaringen van onze discussiepartners leerden dat veel aan heroïne-verslaafden met hennepprodukten zijn begonnen. Dit geeft echter geen uitsluitsel over de vraag hoe vaak hennepgebruik tot gebruik van heroïne en aanverwante produkten leidt.

3. Cannabisprodukten worden ook aangeboden in de vorm van cannabisolie, die ingespoten kan worden. Hier liggen duidelijke overgangen naar de gevaarlijker stoffen.

4. De opiumwet, waarin ook het bezit van en de handel in cannabispreparaten strafbaar wordt gesteld, wordt op grote schaal overtreden.

5. Alle ons omringende en ook andere landen kampen in meer of mindere mate met dit probleem. De officiële benadering in deze landen is meestal sterk afwijzend en repressief. Dit is een belangrijk gegeven voor de in Nederland aan te nemen houding.

6. Er is nog geen duidelijk aangetoonde schadelijke werking voor de individuele gezondheid, hoewel de indruk bestaat dat psychisch reeds kwetsbare personen sneller in moeilijkheden geraken en psychiatrische hulp nodig hebben.

7. De analyse-methoden zijn thans zover ontwikkeld dat in het produkt de werkzame bestanddelen kwalitatief en kwantitatief zijn aan te tonen.

8. Hoewel het mogelijk is in bloedserum alsmede in organen-excreta en -secreta kwantitatieve bepalingen van de genoemde produkten te verrichten, vallen daaruit nog geen conclusies te trekken omtrent de mate van gebruik. Meer inzicht in de stofwisseling van deze produkten in het menselijk lichaam zal daarvoor nodig zijn.

9. Het is nog niet duidelijk of, en eventueel in welke mate, cannabisprodukten sommige functies zodanig beïnvloeden dat bepaalde handelingen (b.v. autorijden) of beroepsbezigheden op een niet te verantwoorden wijze gestoord worden. Een min of meer regelmatig gebruik kan tot mindere schoolprestaties en achteruitgang van het algehele prestatievermogen leiden.

Hierbij moet men zich echter wel realiseren dat de motivering om tot gebruik over te gaan ook gelegen kan zijn in het zich bewust zijn of worden van het niet voldoende presteren (zie sub 1).

10. Naast het min of meer experimentele en incidentele gebruik bij sommige jongeren, worden de cannabisprodukten vaak in bepaalde subculturen gebruikt. Hier liggen mogelijkheden voor de overgang naar wat men „hard" drugs of drugs met onaanvaardbare risico's pleegt te noemen.

11. Van de kant van de tabaksindustrie bestaat een zekere belangstelling voor de mogelijkheden die een „vrijgifte" van cannabispreparaten zou kunnen bieden.

Opium

Het gebruik van opium als verslavingsmiddel kwam bijna uitsluitend voor bij Chinezen en bij artsen, apothekers en verpleegsters, die vaak gemakkelijk toegang hadden en hebben tot deze preparaten.

Tot de opiumderivaten behoort ook de heroïne; dit middel is in de laatste jaren een steeds belangrijker plaats gaan innemen onder de „hard" drugs. Over de grote schadelijkheid ervan, zowel voor de individu als voor de gemeenschap, bestaat geen verschil van mening.

Ook in Nederland is sprake van een verontrustende uitbreiding van het gebruik van heroïne. In 1973 stierven in Amsterdam 20 jongelui ten gevolge van dit gebruik. In andere steden in Nederland, waar tot voor enige jaren heroïnegebruik nauwelijks aangetroffen werd, is ineens sprake van verdere verbreiding. Dit is bijv. in Utrecht het geval, waar een paar honderd gebruikers zijn.

De heroïne wordt ingespoten. Hier ligt een overgang met de cannabisolie en met andere preparaten die ingespoten worden, zoals amfetaminen. Er zijn vele spuiters bekend, die zo zeer verslaafd zijn aan deze produkten en de wijze van toedienen, dat zij alles door elkaar spuiten.

De heroïnehandel is zeer profijtelijk, veel meer dan de opiumhandel. Internationale „misdaadsyndicaten" spelen er op de achtergrond waarschijnlijk een grote rol. Deze handel schuwt geen middelen om steeds meer slachtoffers te vinden en hier ligt een gevaar voor de hennepgebruikers die in ieder geval iets willen hebben. Juist vanuit de subculturen komt contact ook met de heroïnehandel gemakkelijk tot stand. Soms wordt ook aan cannabisprodukten heroïne toegevoegd waardoor verleidingen worden geschapen.

Aan andere stoffen werd minder aandacht besteed. LSD wordt gebruikt, maar van uitbreiding schijnt thans geen sprake te zijn.

Amfetaminen zijn zeer schadelijk. Ze worden meestal ingespoten. Het zou beter zijn indien zij ook onder de opiumwet zouden worden gebracht.

Cocaïne komt welop de markt, maar dit is relatief van minder belang.

Na de opsomming van een aantal van deze middelen zal nog enige aandacht besteed worden aan de sociale en juridische implicaties.

Sociale implicaties

Op het gebruik in bepaalde subculturen werd reeds gewezen. In hoeverre jeugdsociëteiten tot deze subculturen moeten worden gerekend valt moeilijk te zeggen. Van de zijde van de politie bestaat er enige argwaan tegen. Men vindt dat de plaatselijke overheden in deze vaak te tolerant zijn en toelaten dat het broedplaatsen van ongerechtigheden worden, waar betrokkenen streven naar een soort exterritoriaal gebied. Van deze kant ziet men de hulp dan ook graag in handen van „klassieke" instellingen zoals GGD, consultatiebureaus etc. Hiermede is de samenwerking goed.

Tegenover JAC's en Release staat men gereserveerder, ook omdat over de houding van de hulpverleners nogal twijfel heerst. Toch mag niet uit het oog verloren worden dat de schroom om de drempel van JAC of Release te overschrijden vaak geringer is dan die bij de klassieke hulpverleners. Dit verdient een positieve waardering. Uit onze gesprekken kwam duidelijk naar voren hoe zwaar de hulpverleners belast zijn.

Men zou zich moeten kunnen concentreren op de ernstige gevallen en preventie en voorlichting aan anderen moeten kunnen overlaten. Voor de hulp is belangrijk, dat psychiatrische inrichtingen ook ruimte scheppen voor dit soort patiënten en hun mogelijke voorkeur voor chronische patiënten laten varen. De voorlichting zou zakelijk en nuchter gegeven moeten worden. Het mag noch een „reisgids" voor het gebruik, noch een paniekzaaien over het gebruik en de gevolgen ervan zijn.

Het is uitermate moeilijk gebruiker, kleinhandelaar en groothandelaar van elkander te scheiden. Vooral de eerste twee categorieën lopen in elkaar over. De laatste categorie is, zeker wat de heroïne betreft, in handen van een soort onderwereld gekomen, die moeilijk valt te bestrijden. De politie heeft te weinig mankracht ter beschikking om de handel enigszins doeltreffend te kunnen bestrijden. Veel van deze handel is in handen van Chinezen. In hoeverre de snel in aantal toenemende eethuizen hierbij een rol spelen, blijft vooralsnog in het duister. Ongetwijfeld heeft ook doorvoer naar andere landen plaats. Een verschijnsel dat bij iedere grote haven behoort.

Wettelijke voorzieningen

Het voorgaande overziende, komt de allesbeheersende vraag: Hoe moeten de wettelijke voorzieningen zijn opdat al deze middelen een minimum aan kwaad veroorzaken?

Behalve over de van de cannabisplant afkomstige middelen bestaat er welhaast geen verschil van mening. Zij horen in de opiumwet thuis en 't opsporingsapparaat moet zodanig bemand en georganiseerd zijn, dat een doeltreffende bestrijding mogelijk is. Over de benadering van de cannabispreparaten bestaat deze eensgezindheid niet.

Men kan stellen dat het niet verstandig is het bezit en de handel van cannabispreparaten volgens de maatstaven van de opiumwet strafbaar te stellen. Gebruikers en criminelen komen daardoor te veel met elkander in contact met alle ongewenste gevolgen van dien.

Langs deze weg verder redenerend zou men kunnen komen tot het instellen van een apart regime voor deze produkten, waarbij wat nu als misdrijf wordt beschouwd, een overtreding zou worden.

Zo'n regeling zou niet misstaan bij de werkelijkheid van de omvang van het huidige gebruik. Zij zou bovendien mogelijkheden bieden de gebruikers te bestuderen, waarbij aan de somatische, psychische en sociologische aspecten aandacht kan worden besteed, kortom het „proefboerderij"-idee. Een apart regime biedt bovendien de mogelijkheid om soepel te blijven reageren op veranderingen in opvattingen, vooral de aan cultuurpatroon gebondene, in eigen land en in de landen om ons heen.

Deze constructie zou het echter voor de politie moeilijker maken om vat te blijven houden op de handel in deze produkten. Bovendien mag men niet uit het oog verliezen, dat in het buitenland zo'n regime al snel geïnterpreteerd zou worden als gelegaliseerd zijn of vrij zijn van cannabisprodukten in Nederland.

Van de consequenties hiervan moet men zich zeer wel bewust zijn. Gegeven de kwetsbare situatie waarin Nederland zich gemanoeuvreerd heeft of — indien men wil — terecht gekomen is, moeten wij ons afvragen, welke risico's wij in de relatie met andere landen willen lopen met een drugbeleid dat in de ogen van die anderen (nog) niet aanvaardbaar is.

Bovendien mag men niet veronachtzamen dat een verandering van de opiumwet, waarbij voor cannabisprodukten een ander regime wordt geschapen, waardoor in het buitenland het beeld van legalisering ontstaat, vele gebruikers en potentiële gebruikers hierheen zal kunnen lokken met de ongewenste gevolgen van dien voor de Nederlandse samenleving en de relatie tot de ons omringende landen.

Ten slotte is er de niet geringe moeilijkheid waar het verschil tussen gebruik en strafbaar handeldrijven gelegd zou moeten worden.

Het ligt niet op de weg van de overheid of van de VVD, om voor deze produkten en weg te banen in ons cultuurpatroon, waardoor wij naast alcohol en tabak waarschijnlijk met een derde groep genotmiddelen zouden komen te zitten die veel problemen geeft.

Geen van ons kan echter de ogen sluiten voor de werkelijkheid dat deze produkten een gebruikerskring hebben gevonden die niet genegeerd kan worden.

Dit alles overwegende lijkt ons, *hoewel de kwalificatie „misdrijf" in relatie tot hennepprodukten te zwaar is,* het moment nog niet opportuun om deze produkten aan een ander wettelijk regime te gaan onderwerpen.

De mogelijkheid zou onder ogen gezien moeten worden in hoeverre de huidige politiële en justitiële benadering, die over het algemeen van wijsheid en tolerantie getuigt, vervolmaakt kan worden, zodat deze benadering ook over het gehele land uniform is. Het element van rechtsonzekerheid verdwijnt dan in zekere mate.

Een drug-adviesteam op landelijk niveau of bij de gerechtshoven zou zeker nuttig werk kunnen verrichten. Indien er ooit nog behoefte aan zou zijn, zou de „proefboerderij"-situatie in een later stadium verwezenlijkt kunnen worden. Het bereiken van dit stadium zal ook afhangen van de ontwikkelingen in het buitenland.

Conclusie

De algehele conclusie van deze beschouwing is:

1. Doeltreffend optreden in het kader van de opiumwet tegen alle daarin genoemde preparaten behalve cannabisderivaten.

2. Opneming amfetaminen in de opiumwet.

3. Cannabisderivaten voorlopig binnen de opiumwet houden, maar doorgaan en vervolmaken van het tot nu toe gevoerde genuanceerde beleid van politie en justitie.

Verslag van een parlementaire reis (2)

Politieke situatie in Indonesië

door mevr. mr. Veder—Smit en prof. Zoutendijk

In een eerste artikel hebben wij enige algemene indrukken gegeven van het bezoek, dat wij als leden van een parlementaire delegatie van 31 augustus tot 8 september j.l. aan Indonesië hebben gebracht. In dit tweede artikel willen wij nader ingaan op de politieke situatie in dit land, terwijl in een derde en laatste artikel de economische en sociale ontwikkeling aan de orde gesteld zal worden.

Geleide democratie

Indonesië is zeker geen democratie in de Westerse betekenis van dit woord. Er is eerder sprake van een geleide democratie. Het hoogste gezag wordt uitgeoefend door het Raadgevend Volkscongres, bestaande uit 920 leden, waarvan de helft tevens behoort tot het parlement en de andere helft benoemd wordt door de president in overeenstemming met de samenstelling van het parlement. Van de 460 leden van het parlement worden er 360 door de bevolking gekozen en 100 door de president benoemd. De president en vice-president worden door het volkscongres verkozen en zijn uitsluitend aan dit congres verantwoording verschuldigd. De ministers zijn assistenten van de president. De regering kan door het parlement niet ten val worden gebracht; evenmin kan de president het parlement ontbinden. Van de vele politieke partijen zijn er drie verboden, terwijl de overige door (gedwongen) fusie tot een drietal zijn teruggebracht: de democratische partij (waarin nationalisten, protestanten en katholieken samenwerken), de verenigde partij (fusie van verscheidene Moslim-partijen) en een functionele groepering (met 236 leden verreweg de grootste).

De functionele groepering, Golkar genaamd, is enkele jaren geleden met regeringssteun in het leven geroepen en is bedoeld als een apolitiek instrument ter uitvoering van het programma van opbouw en ontwikkeling. Zij omvat een groot aantal organisaties van uiteenlopende aard, zoals boeren, vissers, betjakrijders, journalisten en ambtenaren. Haar grote overwinning bij de laatste verkiezingen wordt door sommigen verklaard uit pressie en intimidatie van autoriteiten en militairen, door anderen uit een gevoel van ontevredenheid met de bestaande partijstructuur en de malaise, waarin de politieke partijen tijdens de laatste jaren van het Sukarno-bewind geraakt waren.

Invloed militairen

Van de 100 benoemde leden van het parlement zijn 75 militairen. Alle wetten moeten door het parlement worden goedgekeurd, dat het recht van amendement en initiatief heeft. Tot stemmingen komt het meestal niet omdat men in commissies net zo lang blijft doorpraten tot een compromis is bereikt („musjawarah"). De politieke partijen hebben het terugroeprecht en kunnen zich dus ontdoen van al te lastige parlementariërs. Het gevaar is uiteraard niet denkbeeldig, dat de regering pressie op een partij zal uitoefenen om een te kritisch ingesteld parlementslid terug te roepen. De invloed van de militairen is groot, zowel in het parlement als in de regering. Dit wordt ten dele verklaard door de historisch bepaalde tweeledige taak van de krijgsmacht (i.h.b. het leger), namelijk naast de strikt militaire een opvoedende taak, tot uitdrukking komend door het deelnemen aan het bestuur op alle niveaus. Het leger sticht ook ondernemingen, voornamelijk met het doel om oud-militairen aan een baan te helpen, als ook om de economische ontwikkeling van het land te stimuleren. Zo bezocht een deel van de delegatie een transmigratie-project van Javaanse oud-militairen en hun gezinnen in Z.-Sumatra. De politie vormt onderdeel van de krijgsmacht. Naast militairen vinden we in de regering wetenschappelijk opgeleide deskundigen, die de indruk wekken zeer bekwaam te zijn.

Alom is de wil aanwezig het land tot ontwikkeling te brengen; zo deed het enthousiasme, waarmee president Suharto sprak over deze ontwikkeling, weldadig aan. Onze Indonesische gastheren legden er steeds weer de nadruk op, dat er drie belangrijke beleidsuitgangspunten zijn: politieke stabiliteit, democratische ontwikkeling en economische groei en dat een van deze drie niet mogelijk is zonder de twee andere. Men vroeg ons de situatie in Indonesië niet met Nederlandse maatstaven te beoordelen. Behalve twee oorlogen had het land immers in het recente verleden met twee communistisch geïnspireerde opstanden te kampen gehad. Vooral na 1965 was de algemene reactie, dat de communisten nooit meer een nieuwe kans zouden mogen krijgen en dat de veiligheid van de staat boven alles ging.

Politieke gevangenen

In dit licht moet ook de kwestie van de politieke gevangenen worden bezien. Van hen bevinden zich er bijna 10.000 op het eiland Buru in de Molukken, alwaar zij de kans krijgen met hun gezin een nieuw leven op te bouwen. Hoewel de gevangenen het eiland niet mogen verlaten, is Buru geen concentratiekamp. Als reden voor deze isolering werd steeds weer opgegeven, dat de gevangenen na vrijlating in eigen dorp niet meer geaccepteerd zouden worden en de kans zouden lopen vermoord te worden. Angst voor hernieuwde celvorming zal ongetwijfeld mede een rol spelen. Op een verzoek van onze kant werd geantwoord dat het Internationale Rode Kruis welkom is.

De grote groep van „fellow travellers" schijnt grotendeels vrijgelaten te zijn, hoewel sommigen na de onlusten van januari j.l. (tijdens het bezoek van de Japanse premier) weer opnieuw opgepakt schijnen te zijn. Er vinden zelfs nog steeds nieuwe arrestaties plaats van personen, die bij de opstand in 1965 betrokken zouden zijn geweest.

Opvallend was de openhartigheid, waarmee de Indonesische autoriteiten bereid waren met ons over dit netelige probleem te spreken. Nimmer werd ons te verstaan gegeven, dat we ons niet met deze binnenlandse aangelegenheid moeten bemoeien. Of dit was uit beleefdheid of uit behoefte om het probleem aan buitenstaanders uit te leggen, is moeilijk te beoordelen. Wat ook opviel overigens was, dat sommige autoriteiten elkaar soms tegenspreken.

Januari-onlusten

De januari-onlusten, waarbij men het vooral gemunt had op Japanse eigendommen, hebben tot gevolg gehad, dat de houding van de regering (tijdelijk?) is verhard en dat de greep van de militairen op het maatschappelijk leven is versterkt. Enkele hoge militairen werden ontslagen of kregen een andere politiek minder gevaarlijke functie. De presidentiële raad van persoonlijke adviseurs, een moeilijk controleerbaar orgaan, werd ontbonden. Sommigen van deze ex-adviseurs hebben echter nog steeds een grote invloed op de president.

Ondanks de grote invloed van de militairen is Indonesië zeker geen militaire dictatuur. Het gevaar bestaat echter wel, dat het dit zal worden. Van enige georganiseerde politieke oppositie hebben wij niets gemerkt, hetgeen op zichzelf verontrusting wekt. Onder de oppervlakte leven ondanks een schijnbare stabiliteit grote spanningen: een machtsstrijd aan de top, ontevredenheid bij studenten en vermoedelijk ook jonge officieren, centrifugale krachten door grote verschillen in godsdienst, taal en cultuur; regionale verschillen door de uitgestrektheid van het eilandenrijk en de soms slechte verbindingen, dreiging van een nieuwe communistische opstand of van een orthodox-Mohammedaanse afscheidingsbeweging, overbevolking op Java.

Ons bezoek is uiteraard te kort geweest om de hevigheid van deze spanningen te beoordelen. Een nieuwe opstand zal, als hij slaagt, echter tot hernieuwde chaos leiden en als hij mislukt, tot een verdere versteviging van de positie der militairen. Wij sluiten een dergelijke ontwikkeling zeker niet uit, doch zijn vooralsnog geneigd tot een gematigd optimi[illegible] zouden on[illegible] gevaren de g het voor[illegible]llen gunnen. een geleide[illegible] meer demo[illegible]geraken, is [illegible]lfde geldt probleem genen tot

steun moet geven bij de democratische, economische en sociale ontwikkeling van de bevolking doch dat het zich zal moeten onthouden van het houden van zedepreken of het uitoefenen van politieke of economische pressie (die vermoedelijk slechts averechts zou werken). De bekende opmerkingen van minister Pronk voor de Varamicrofoon zijn dan ook niet verstandig geweest. Wèl zullen wij onze stem moeten blijven verheffen tegen het zonder berechting na 9 jaar nog vasthouden van politieke gevangenen, al zullen wij tegelijkertijd de grote gevaren van het op grote schaal en in groten getale vrijlaten moeten onderkennen.

Zuid Molukkers

Gedurende ons bezoek is ook enkele malen het probleem van de Zuid-Molukkers in Nederland aan de orde gesteld. Hoewel men aan Indonesische zijde geen bezwaar heeft tegen geleidelijke terugkeer van de Zuid-Molukkers is men om begrijpelijke politieke redenen bevreesd voor een massale terugkeer. Door onze delegatie is duidelijk gesteld, dat voor een dergelijke angst geen reden is omdat de meeste Zuid-Molukkers, geboren in Nederland en gewend aan een hogere levensstandaard vermoedelijk, de terugkeer niet ambiëren. Dat Nederland de plicht heeft hen, die wèl willen terugkeren, zo veel mogelijk financieel en anderszins te steunen, sprak voor onze delegatie vanzelf. Besprekingen hierover zullen overigens binnenkort op ambtelijk niveau plaatsvinden. Men kan in Indonesië weinig begrip opbrengen voor het feit, dat diegenen, die ijveren voor de R.M.S. (republiek der Zuid-Molukken) hier in Nederland de gelegenheid ertoe krijgen, dat het zelfs mogelijk is gebleken de Indonesische vlag te verbranden. Van onze kant is gewezen op de in ons land bestaande vrijheid van vergaderen, van het houden van demonstraties en het voeren van acties en dat er maatregelen genomen zijn om pijnlijke incidenten, zoals die van bijna een jaar geleden, zo veel mogelijk te voorkomen.

Tumult over abortusbrief

door onze parlementaire redacteur

Welk kabinet ook komt of gaat, één probleem blijft altijd: de abortus. De afgelopen weken is over dit onderwerp opnieuw tumult ontstaan. De bisschoppen schreven een brief waarin abortus resoluut wordt afgewezen.

Het opmerkelijkste van de jongste bisschoppelijke brief is dat die zich niet exclusief tot de rooms-katholieken richt, maar tot elke Nederlander. „De plicht om het menselijk leven te beschermen geldt voor [illegible]en", zo stel[illegible]

lijkst heeft is de KVP. Die regeringspartij heeft op zich genomen om een initiatiefwet te maken (samen met [illegible] waarin het [illegible]

de bijzonder moeilijke beslissing over abortus te berusten bij de vrouw en haar arts. Dat betekent overigens niet dat er maar raak geaborteerd zou mogen worden. Vrijwel niemand beschouwt abortus als een soort „voorbehoedmiddel achteraf"

Politiek is het [illegible]bleem [illegible]

d e n K V

isbruik

[illegible]ok, dat [illegible]enplan, [illegible]g heeft uitgesterin[illegible]n het [illegible]racht 0.000 [illegible] be[illegible]rs tus[illegible]en parlement, tussen het militaire en het civiele apparaat, alsook tussen publieke en private sector, zal het gevaar van machtsmisbruik en op persoonlijke ambities berustende machtstrijden blijven bestaan.

Voor Nederland geldt onzes inziens, dat het desgevraagd alle

[illegible] is dat [illegible] [illegible]ne mening over ab[illegible] [illegible]erwijl ze pas drie ja[illegible] [illegible]ver dit zelfde onder[illegible] [illegible]ordeel hebb[illegible]

[illegible]nitiatiefwet

De [illegible]partij die het met deze [illegible]isschoppelijke actie het moeilijk heeft is de KVP. Die regeringspartij heeft op zich genomen om een initiatiefwet te maken (samen met [illegible] waarin het [illegible]

De VVD-opvattingen zijn op het vlak van de abortus meer verwant aan de opvattingen in het linkse voorstel dan aan de mening die de confessionele partijen hebben. In principe behoort er nog een aantal jaren helemaal niets zou veranderen. Want de abortuswetgeving klopt al lang niet meer met de praktijk. En dat leidt niet zelden tot afschuwelijke toestanden. Geen bisschop zal dat willen ontkennen.

In memoriam dr. F. R. S. Schepman

Op 5 oktober overleed te Roermond op 56-jarige leeftijd dr. F. R. Schepman. Namens het Provinciaal Bestuur Limburg van de VVD tekent secretaris F. E. Riemslag Vroom bij dit overlijden aan:

Als voorzitter van de statencentrale Roermond was Felix lid van het Provinciaal Bestuur en als zodanig zullen wij hem zeer node missen. Immers, als hij enigszins tijd kon vinden was hij op onze vergaderingen aanwezig en hij gaf dan blijk van zijn meedenken over allerlei problemen, waarover hij in alle rust een goed gegrond oordeel gaf. Zijn grote kennis van het millieubeheer was voor velen van ons een steun bij het beoordelen van de vraagstukken op dat terrein.

Omdat wij in hem zo'n goed collega en vriend verloren hebben, kunnen wij enigszins begrijpen wat zijn heengaan voor zijn vrouw en kinderen betekent. Met hen leven wij mee en wij wensen hun sterkte in deze voor hen zo moeilijke tijd.

Verslag van een parlementaire reis (2)

Politieke situatie in Indonesië

door mevr. mr. Veder—Smit en prof. Zoutendijk

In een eerste artikel hebben wij enige algemene indrukken gegeven van het bezoek, dat wij als leden van een parlementaire delegatie van 31 augustus tot 8 september j.l. aan Indonesië hebben gebracht. In dit tweede artikel willen wij nader ingaan op de politieke situatie in dit land, terwijl in een derde en laatste artikel de economische en sociale ontwikkeling aan de orde gesteld zal worden.

Geleide democratie

Indonesië is zeker geen democratie in de Westerse betekenis van dit woord. Er is eerder sprake van een geleide democratie. Het hoogste gezag wordt uitgeoefend door het Raadgevend Volkscongres, bestaande uit 920 leden, waarvan de helft tevens behoort tot het parlement en de andere helft benoemd wordt door de president in overeenstemming met de samenstelling van het parlement. Van de 460 leden van het parlement worden er 360 door de bevolking gekozen en 100 door de president benoemd. De president en vice-president worden door het volkscongres verkozen en zijn uitsluitend aan dit congres verantwoording verschuldigd. De ministers zijn assistenten van de president. De regering kan door het parlement niet ten val worden gebracht; evenmin kan de president het parlement ontbinden. Van de vele politieke partijen zijn er drie verboden, terwijl de overige door (gedwongen) fusie tot een drietal zijn teruggebracht: de democratische partij (waarin nationalisten, protestanten en katholieken samenwerken), de verenigde partij (fusie van verscheidene Moslim-partijen) en een functionele groepering (met 236 leden verreweg de grootste).

De functionele groepering, Golkar genaamd, is enkele jaren geleden met regeringssteun in het leven geroepen en is bedoeld als een apolitiek instrument ter uitvoering van het programma van opbouw en ontwikkeling. Zij omvat een groot aantal organisaties van uiteenlopende aard, zoals boeren, vissers, betjakrijders, journalisten en ambtenaren. Haar grote overwinning bij de laatste verkiezingen wordt door sommigen verklaard uit pressie en intimidatie van autoriteiten en militairen, door anderen uit een gevoel van ontevredenheid met de bestaande partijstructuur en de malaise, waarin de politieke partijen tijdens de laatste jaren van het Sukarno-bewind geraakt waren.

Invloed militairen

Van de 100 benoemde leden van het parlement zijn 75 militairen. Alle wetten moeten door het parlement worden goedgekeurd, dat het recht van amendement en initiatief heeft. Tot stemmingen komt het meestal niet omdat men in commissies net zo lang blijft doorpraten tot een compromis is bereikt („musjawarah"). De politieke partijen hebben het terugroeprecht en kunnen zich dus ontdoen van al te lastige parlementariërs. Het gevaar is uiteraard niet denkbeeldig, dat de regering pressie op een partij zal uitoefenen om een te kritisch ingesteld parlementslid terug te roepen. De invloed van de militairen is groot, zowel in het parlement als in de regering. Dit wordt ten dele verklaard door de historisch bepaalde tweeledige taak van de krijgsmacht (i.h.b. het leger), namelijk naast de strikt militaire een opvoedende taak, tot uitdrukking komend door het deelnemen aan het bestuur op alle niveaus. Het leger sticht ook ondernemingen, voornamelijk met het doel om oud-militairen aan een baan te helpen, als ook om de economische ontwikkeling van het land te stimuleren. Zo bezocht een deel van de delegatie een transmigratieproject van Javaanse oud-militairen en hun gezinnen in Z.-Sumatra. De politie vormt onderdeel van de krijgsmacht. Naast militairen vinden we in de regering wetenschappelijk opgeleide deskundigen, die de indruk wekken zeer bekwaam te zijn.

Alom is de wil aanwezig het land tot ontwikkeling te brengen; zo deed het enthousiasme, waarmee president Suharto sprak over deze ontwikkeling, weldadig aan. Onze Indonesische gastheren legden er steeds weer de nadruk op, dat er drie belangrijke beleidsuitgangspunten zijn: politieke stabiliteit, democratische ontwikkeling en economische groei en dat een van deze drie niet mogelijk is zonder de twee andere. Men vroeg ons de situatie in Indonesië niet met Nederlandse maatstaven te beoordelen. Behalve twee oorlogen had het land immers in het recente verleden met twee communistisch geïnspireerde opstanden te kampen gehad. Vooral na 1965 was de algemene reactie, dat de communisten nooit meer een nieuwe kans zouden mogen krijgen en dat de veiligheid van de staat boven alles ging.

Politieke gevangenen

In dit licht moet ook de kwestie van de politieke gevangenen worden bezien. Van hen bevinden zich er bijna 10.000 op het eiland Buru in de Molukken, alwaar zij de kans krijgen met hun gezin een nieuw leven op te bouwen. Hoewel de gevangenen het eiland niet mogen verlaten, is Buru geen concentratiekamp. Als reden voor deze isolering werd steeds weer opgegeven, dat de gevangenen na vrijlating in eigen dorp niet meer geaccepteerd zouden worden en de kans zouden lopen vermoord te worden. Angst voor hernieuwde celvorming zal ongetwijfeld mede een rol spelen. Op een verzoek van onze kant werd geantwoord dat het Internationale Rode Kruis welkom is.

De grote groep van „fellow travellers" schijnt grotendeels vrijgelaten te zijn, hoewel sommigen na de onlusten van januari j.l. (tijdens het bezoek van de Japanse premier) weer opnieuw opgepakt schijnen te zijn. Er vinden zelfs nog steeds nieuwe arrestaties plaats van personen, die bij de opstand in 1965 betrokken zouden zijn geweest.

Opvallend was de openhartigheid, waarmee de Indonesische autoriteiten bereid waren met ons over dit netelige probleem te spreken. Nimmer werd ons te verstaan gegeven, dat we ons niet met deze binnenlandse aangelegenheid moeten bemoeien. Of dit was uit beleefdheid of uit behoefte om het probleem aan buitenstaanders uit te leggen, is moeilijk te beoordelen. Wat ook opviel overigens was, dat sommige autoriteiten elkaar soms tegenspreken.

Januari-onlusten

De januari-onlusten, waarbij men het vooral gemunt had op Japanse eigendommen, hebben tot gevolg gehad, dat de houding van de regering (tijdelijk?) is verhard en dat de greep van de militairen op het maatschappelijk leven is versterkt. Enkele hoge militairen werden ontslagen of kregen een andere politiek minder gevaarlijke functie. De presidentiële raad van persoonlijke adviseurs, een moeilijk controleerbaar orgaan, werd ontbonden. Sommigen van deze ex-adviseurs hebben echter nog steeds een grote invloed op de president.

Ondanks de grote invloed van de militairen is Indonesië zeker geen militaire dictatuur. Het gevaar bestaat echter wel, dat het dit zal worden. Van enige georganiseerde politieke oppositie hebben wij niets gemerkt, hetgeen op zichzelf verontrusting wekt. Onder de oppervlakte leven ondanks een schijnbare stabiliteit grote spanningen: een machtsstrijd aan de top, ontevredenheid bij studenten en vermoedelijk ook jonge officieren, centrifugale krachten door grote verschillen in godsdienst, taal en cultuur; regionale verschillen door de uitgestrektheid van het eilandenrijk en de soms slechte verbindingen, dreiging van een nieuwe communistische opstand of van een orthodox-Mohammedaanse afscheidingsbeweging, overbevolking op Java.

Ons bezoek is uiteraard te kort geweest om de hevigheid van deze spanningen te beoordelen. Een nieuwe opstand zal, als hij slaagt, echter tot hernieuwde chaos leiden en als hij mislukt, tot een verdere versteviging van de positie der militairen. Wij sluiten een dergelijke ontwikkeling zeker niet uit, doch zijn vooralsnog geneigd tot een gematigd optimisme en zouden ondanks de genoemde gevaren de Indonesische regering het voordeel van de twijfel willen gunnen. De goede wil om tot een geleidelijke ontwikkeling in meer democratische richting te geraken, is zeker aanwezig; hetzelfde geldt voor de bereidheid het probleem van de politieke gevangenen tot een oplossing te brengen.

Gevaar van machtsmisbruik

Een gunstig teken is ook, dat er in het tweede vijfjarenplan, dat 1 april j.l. een aanvang heeft genomen, weinig geld is uitgetrokken voor militaire investeringen en dat de sterkte van het leger zal worden teruggebracht van ca. 300.000 naar ca. 180.000 man. Zolang er echter geen behoorlijk machtsevenwicht is tussen regering en parlement, tussen het militaire en het civiele apparaat, alsook tussen publieke en private sector, zal het gevaar van machtsmisbruik en op persoonlijke ambities berustende machtstrijden blijven bestaan.

Voor Nederland geldt onzes inziens, dat het desgevraagd alle steun moet geven bij de democratische, economische en sociale ontwikkeling van de bevolking doch dat het zich zal moeten onthouden van het houden van zedepreken of het uitoefenen van politieke of economische pressie (die vermoedelijk slechts averechts zou werken). De bekende opmerkingen van minister Pronk voor de Varamicrofoon zijn dan ook niet verstandig geweest. Wèl zullen wij onze stem moeten blijven verheffen tegen het zonder berechting na 9 jaar nog vasthouden van politieke gevangenen, al zullen wij tegelijkertijd de grote gevaren van het op grote schaal en in groten getale vrijlaten moeten onderkennen.

Zuid Molukkers

Gedurende ons bezoek is ook enkele malen het probleem van de Zuid-Molukkers in Nederland aan de orde gesteld. Hoewel men aan Indonesische zijde geen bezwaar heeft tegen geleidelijke terugkeer van de Zuid-Molukkers is men om begrijpelijke politieke redenen bevreesd voor een massale terugkeer. Door onze delegatie is duidelijk gesteld, dat voor een dergelijke angst geen reden is omdat de meeste Zuid-Molukkers, geboren in Nederland en gewend aan een hogere levensstandaard vermoedelijk, de terugkeer niet ambiëren. Dat Nederland de plicht heeft hen, die wèl willen terugkeren, zo veel mogelijk financieel en anderszins te steunen, sprak voor onze delegatie vanzelf. Besprekingen hierover zullen overigens binnenkort op ambtelijk niveau plaatsvinden. Men kan in Indonesië weinig begrip opbrengen voor het feit, dat diegenen, die ijveren voor de R.M.S. (republiek der Zuid-Molukken) hier in Nederland de gelegenheid ertoe krijgen, dat het zelfs mogelijk is gebleken de Indonesische vlag te verbranden. Van onze kant is gewezen op de in ons land bestaande vrijheid van vergaderen, van het houden van demonstraties en het voeren van acties en dat er maatregelen genomen zijn om pijnlijke incidenten, zoals die van bijna een jaar geleden, zo veel mogelijk te voorkomen.

Tumult over abortusbrief

door onze parlementaire redacteur

Welk kabinet ook komt of gaat, één probleem blijft altijd: de abortus. De afgelopen weken is over dit onderwerp opnieuw tumult ontstaan. De bisschoppen schreven een brief waarin abortus resoluut wordt afgewezen.

Het opmerkelijkste van de jongste bisschoppelijke brief is dat die zich niet exclusief tot de rooms-katholieken richt, maar tot elke Nederlander. „De plicht om het menselijk leven te beschermen geldt voor iedereen", zo staat in de brief te lezen.

Het slot van de brief luidt: „Het afwijzen van abortus provocatus is echter geen specifiek christelijk standpunt. Het vloeit voort uit de eerbied voor het menselijk leven, uit de plicht om menselijk leven te verdedigen dat weerloos is. Hiervoor moet iedere christen en iedere mens van goede wil opkomen".

Pikant is dat de bisschoppen hun mening over abortus geven terwijl ze pas drie jaar geleden over dit zelfde onderwerp hun oordeel hebben verstrekt.

Initiatiefwet

De partij die het met deze bisschoppelijke actie het moeilijkst heeft is de KVP. Die regeringspartij heeft op zich genomen om een initiatiefwet te maken (samen met de ARP) waarin het thans bestaande wettelijke abortusverbod wordt vervangen door een iets soepeler regeling. Het probleem is dat bij de Tweede Kamer al drie jaar een initiatiefvoorstel van de linkse partijen ligt om de weg voor abortus helemaal vrij te maken. Dat laatste voorstel mag in de Tweede Kamer op een meerderheid rekenen. De KVP en de ARP kunnen met hun eigen ontwerp, waaraan moeizaam wordt gewerkt, dus vrijwel geen eer behalen. Politiek is een hard bedrijf.

Principe

De VVD-opvattingen zijn op het vlak van de abortus meer verwant aan de opvattingen in het linkse voorstel dan aan de mening die de confessionele partijen hebben. In principe behoort de bijzonder moeilijke beslissing over abortus te berusten bij de vrouw en haar arts. Dat betekent overigens niet dat er maar raak geaborteerd zou mogen worden. Vrijwel niemand beschouwt abortus als een soort „voorbehoedmiddel achteraf".

Politiek is het abortusprobleem nog lang niet uitgevochten. De brief van de bisschoppen is ook voor de VVD-fractie in de Tweede Kamer reden geweest om er zich uitvoerig over te beraden.

Wat het effect van deze brief zal zijn is nog moeilijk vast te stellen. Als het de confessionele partijen meezit verschijnt hun abortusvoorstel komend voorjaar. Dat is laat genoeg om enige kans te maken dat ook onder het kabinet-Den Uyl de huidige wet niet wordt gewijzigd.

Triest

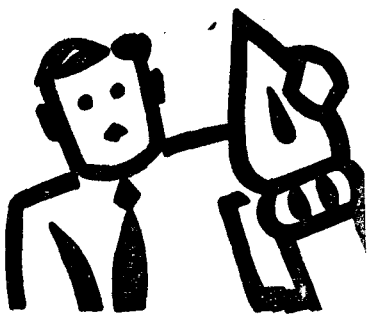
Welke oplossing men ook voorstaat, het zou triest zijn als er nog een aantal jaren helemaal niets zou veranderen. Want de abortuswetgeving klopt al lang niet meer met de praktijk. En dat leidt niet zelden tot afschuwelijke toestanden. Geen bisschop zal dat willen ontkennen.

In memoriam dr. F. R. S. Schepman

Op 5 oktober overleed te Roermond op 56-jarige leeftijd dr. F. R. Schepman. Namens het Provinciaal Bestuur Limburg van de VVD tekent secretaris F. E. Riemslag Vroom bij dit overlijden aan:

Als voorzitter van de statencentrale Roermond was Felix lid van het Provinciaal Bestuur en als zodanig zullen wij hem zeer nodе missen. Immers, als hij enigszins tijd kon vinden was hij op onze vergaderingen aanwezig en hij gaf dan blijk van zijn meedenken over allerlei problemen, waarover hij in alle rust een goed gegrond oordeel gaf. Zijn grote kennis van het milieubeheer was voor velen van ons een steun bij het beoordelen van de vraagstukken op dat terrein.

Omdat wij in hem zo'n goed collega en vriend verloren hebben, kunnen wij enigszins begrijpen wat zijn heengaan voor zijn vrouw en kinderen betekent. Met hen leven wij mee en wij wensen hun sterkte in deze voor hen zo moeilijke tijd.

Mijn opinie is . . .

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveeel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent da korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans ma'ken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Andermans geld

Voorzover het kabinet Den Uyl c.s. het ondernemersklimaat in Nederland nog niet grondig bedorven heeft, met als resultaat een onrustbarende stijging van de werkloosheid, zal het kabinet Kok c.s. de rest wel voor zijn rekening nemen, door (te) hoge winsten af te (laten) romen. Te grote verliezen ook?

Als de vakbonden, die zich met alles en nog wat bemoeien, toch alles beter weten, waarom gaat men dan zelf niet voor ondernemertje spelen? Uiteraard naar marxistisch model.

Waar waren de zgn. progressieven toen Het Vrije Volk en Co-op in moeilijkheden kwamen?

Als men de werknemers in onrendabele bedrijven daadwerkelijk zou willen helpen, dan zou men dat kunnen doen door de vakbondswinsten in die ondernemingen te steken. Of tellen alleen methoden, die ten koste van andermans geld gaan?

Balkbrug, R. R. van CALKER

Gijzeling

In het nummer van 11 oktober las ik met verbazing de brief van dr. P. D. van Roijen in Mijn opinie is... waarin hij de vraag stelde of de onschuldige gijzelaars hadden moeten worden opgeofferd aan het uitschakelen van de vier Japanse terroristen.

Dr. Van Roijen meent dat het verkeerd is geweest, dat de veiligheid van de gijzelaars voorop werd gesteld. „Dat klinkt hard, maar men houde rekening met de toekomst. Het is mogelijk dat de Japanners de dood van veel meer mensen zullen veroorzaken," schreef hij. Dit is natuurlijk een belachelijk argument.

In de eerste plaats zijn de namen en signalementen van deze vier Japanners bij alle autoriteiten bekend, waardoor zij moeilijk weer een dergelijke actie kunnen voeren. In de tweede plaats zou het doden van deze Japanners geleid hebben tot bloedige vergeldingsacties van hun kameraden. En in de derde plaats zou het niets, maar dan ook helemaal niets geholpen hebben. Als je één terrorist neerschiet krijg je er tien voor terug!

Ik hoop dat ik de heer Van Roijen goed duidelijk heb gemaakt hoe ik over zijn verwarde denkbeelden, die helemaal niet voor een VVD'er passen, denk.

Groningen mej. G. W. NIEUWENHUIZEN

Kernenergie

Ik betwijfel of de heer Poortman uit Rotterdam met zijn artikel „Vooruitgang" een nuttige bijdrage heeft geleverd tot een eventueel discussiepunt binnen de VVD.

Hij kweekt met zijn wens tot nadere bezinning over kerncentrales, suggererend dat kerncentrales geen vooruitgang inhouden, slechts onzekerheid bij zijn lezers over de noodzaak van deze centrales en speelt daarmede slechts in de kaart van al diegenen van de progressieve partijen (inclusief actiegroepen) die deze bouw verder willen vertragen of tegenhouden.

Ofschoon de „Bezinningsnota Kernenergie" niet uitsluitend ondertekend werd door personen van linkse signatuur, is zij wel eenzijdig gericht op o.a. de veiligheids- en milieu-aspecten van kernenergiecentrales en het radio-actieve afval ervan, terwijl de economische overwegingen die vóór kernenergie pleiten geheel op de achtergrond zijn gebleven. Uiteraard zijn het de veiligheids- en milieu-aspecten die voorop staan bij al diegenen die zich met de ontwikkeling en de bouw van kerncentrales in Nederland bezighouden. Wij mogen erop vertrouwen dat in die kringen aanzienlijk meer deskundigheid (en verantwoordelijkheidsbesef) in dit opzicht bestaat, dan bij de actie-(en bezinnings-)groepen die zich tegen de kernenergie kanten.

Wat de economische kant betreft moet bedacht worden dat, vooral nu de aardgasprijs langzamerhand aan de olieprijs wordt gekoppeld, de kilowattuurprijs ook van een op aardgas draaiende centrale ongeveer dubbel zo hoog komt te liggen als de prijs van een kilowattuur opgewekt door kernenergie.

Indien Nederland vergeleken met de landen om ons heen achter zou blijven met de bouw van kerncentrales, prijzen wij ons internationaal gesproken eenvoudig uit de markt voor wat kosten van electriciteit betreft, met alle nadelige gevolgen van dien (verzwakking exportpositie en vergrote tendens tot vestiging van veel elektriciteit verbruikende bedrijven naar het buitenland).

Stimulering van wind- en zonne-energie zoals de heer Poortman suggereert, is een lapmiddeltje.

Dat zelfs de huidige regering van de noodzaak van het doorzetten van de kernenergie-politiek doordrongen is, blijkt uit de onlangs verschenen Energienota van minister Lubbers.

Mr. W. H. v. d SANDE BAKHUYZEN

Delden

Inflatie

De vraag of er sprake is van inflatie, kan van twee kanten worden bekeken. Ten eerste: indien er te veel geld in omloop wordt gebracht of indien dit geld door een grote omloopsnelheid steeds weer wordt aangeboden, dan zal de geldontwaarding een noodzakelijk gevolg zijn. En ten tweede: indien er weinig goederen en diensten worden aangeboden, dan zal men ook steeds minder voor zijn geld kunnen krijge.

De inflatiebestrijding kan dus dienen om het evenwicht te herstellen, maar logischerwijs moet men dan: óf minder geld aan iedereen geven, óf meer gaan produceren, óf beide doen.

In onze maatschappij zal men weinig voelen voor minder geld, maar men protesteert ook tegen te hoge prestatie en/of te grote produktie. Het spreekt vanzelf, dat de inflatie zo niet kan worden teruggedrongen. De overheid probeert minder geld in omloop te krijgen door een hoge rentevoet te bedingen. Maar dit streven wordt door diezelfde overheid teniet gedaan door de verhoging van de eigen uitgaven met 23 procent.

De overheid wil van het bedrijfsleven en van de overige particuliere sectoren eisen, dat men meer uitdeelt van wat men daar verdient, dus meer geld en meer inflatie. Daarnaast verzuimt de overheid verhoging van de produktie te stimuleren, waardoor het mechanisme in evenwicht zou kunnen blijven.

Wanneer we dit alles bezien, staat wel als een paal boven water wat er aan de inflatie gedaan wordt. Namelijk NIETS. Men hoopt alleen, dat de extra-opbrengsten van het gas ons nog zullen redden van een voortdurende geldontwaarding.

Ook dat is een ijdele hoop. Het gas betekent natuurlijk enige „extra" produktie, maar die zal hard nodig zijn om de stagnerende produktie in andere bedrijfstakken op te vangen. Dus zoveel extra zal het nauwelijks nog zijn. Het kabinet geeft liever de schuld aan het bedrijfsleven dan de zaak goed door te denken.

Den Haag J. W. F. de BOER

boutique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)

Poolse wandkleden
Italiaans glaswerk
Exclusieve INDIA-kleding
Sieraden - stofbeesten
100 soorten miniatuurtjes
Oude letterbakken
Oosters allerlei

Erfrecht

In V. en D. van 11 okt. 1974 kiest oud-notaris Van Reeuwijk zonder enig voorbehoud voor het alleenerfrecht van de langstlevende echtgenoot(e). Met uitsluiting van de kinderen dus. Hij schreef dit naar aanleiding van een stukje van notaris M. Buining, welk stukje het overgangsrecht besprak.

Op de algemene vergadering van de Koninklijke Notariële Broederschap in Amsterdam op 27 september j.l. heb ik mij, bij de bespreking van de Preadviezen van Boons en Hermans, fel verzet tegen de wijziging van het erfrecht. Het erfrecht is van oudsher een overgang van eigendom van geslacht op geslacht. Een gevolg daarvan is het ontstaan van grotere agrarische en industriële eenheden.

Vervolgens vroeg ik mij af of de verzorgingsplicht van de eerststervende ten aanzien van de langstlevende nog zo zwaar zou wegen in 1974 als in 1945, in welk laatstgenoemd jaar de Hoge Raad het bekende Arrest De Visser-Harms wees. Sindsdien is o.a. de gelijkstelling van de volgende echtgenoten met de eerste, ook bij aanwezigheid van kinderen uit een vroeger huwelijk, ingevoerd. De sociale wetgeving met A.O.W. en W.W., bedrijfspensioenfondsen, alsmede de Algemene Bijstandswet hebben een belangrijk aandeel in de gewijzigde omstandigheden. Verder worden vrouwen zelfstandiger, zodat de positie van de langstlevende, en dat is meestal de weduwe, aardig in beweging is.

Naar mijn mening is de leus „de langstlevende al" veel te ongenuanceerd. Het rechtsbewustzijn, door de heer Van Reeuwijk „rechtsovertuiging" genoemd, is naar mijn ervaring (ruim 21 jaar notaris) ook niet zo ongenuanceerd en zeker niet als men de tijd neemt met de mensen te praten. Er zullen altijd langstlevenden zijn, die al zouden ze kunnen afdelen, tot het laatst op alles willen zitten en er zullen altijd veeleisende kinderen zijn, maar over het geheel genomen valt het wel mee. Om de langstlevende alles te geven om de bijstandsuitkeringen te drukken, gaat mij veel te ver. Aan alle kanten wordt de mensen duidelijk gemaakt, dat een beroep op de Alg. Bijstandswet een recht is. De voorstanders van „de langstlevende al" schijnen dit niet ethisch te vinden, als de langstlevende niet eerst alle gespaarde middelen, ook van de overledene, opgegeten heeft. Een mooie beloning voor het sparen!

Mevr. Stoffels-Van Haaften (citaat in genoemd preadvies) achtte in 1965 geen verandering van het erfrecht nodig en nu, tien jaar later, zie ik dit nog niet. Tenzij invoering van een boedelrechter om de afwikkeling soepeler te doen verlopen bij aperte onwil.

Den Helder C. H. KINGMA

Den Uyl en Biesheuvel

VERVOLG VAN PAGINA 1

deloze optrekking van het minimumloon (al jaren het hoogste ter wereld), het minimum jeugdloon, de hoge rente, en het prijsbeleid van dit kabinet.

Armetierig

Het socialistische middenstandsbeleid is volgens Biesheuvel „armetierig en uit de oude versleten socialistische doos afkomstig. Het wil de centrale overheid een beslissende stem geven in zaken die tot de verantwoordelijkheid van de ondernemer behoren. Het brengt de klassenstrijd terug door klein tegen groot op te zetten. Het vormt een belemmering voor een dynamische ontwikkeling. Het geeft de jonge, flinke ondernemer geen kans om een klein bedrijf te laten uitgroeien tot een middelgrote of grote onderneming. De centralistisch geleide planeconomie tast de economische en maatschappelijke functie van de particuliere onderneming in merg en been aan," aldus Biesheuvel.

Over de opvattingen van Den Uyl zei de oud-premier: „Dat kan nimmer worden bereikt langs de weg van de parlementaire democratie. Het zou van deze samenleving een dwangsysteem maken, waarin de overheid de kwaliteit van ons bestaan regelt, zoals dat thans in de gevangenis pleegt te gebeuren."

Opzienbarend

„Opzienbarend," zo kenmerkt Wiegel de woorden van Den Uyl. „De premier heeft over 'n aantal voor de toekomst van dit land buitengewoon belangrijke zaken dingen gezegd die hij niet in de Troonrede en de Miljoenennota heeft uitgewerkt. In de Tweede Kamer heeft Den Uyl bij de Algemene Beschouwingen gezegd dat hij voor de christelijke werkgevers niet als minister-president heeft gesproken maar namens zich zelf. Die scheiding is een onmogelijke.

Je mag verwachten, dat Den Uyl het beleid van het kabinet verwoordt en niet als minister-president allerlei persoonlijke meningen gaat verkondigen. Want op die manier schept hij onzekerheid. Dat is slecht voor het ondernemingsklimaat en dus ook voor de werkgelegenheid."

Het heeft Wiegel vooral geërgerd dat Den Uyl mooie socialistische verhalen afsteekt op een moment dat de werkloosheid hoger is dan ooit tevoren. „Van de regering mag worden verwacht dat ze aangeeft hoe ze dat probleem wil aanpakken. Ik constateer dat Den Uyl naar eigen zeggen als persoon wel een kijk ventileert op de toekomst van het bedrijfsleven, maar als minister-president daar nog niets van heeft laten merken. Wat dat betreft komt hij niet verder dan met zijn handen in de lucht staan." Bij het grote politieke debat in de Tweede Kamer heeft Wiegel dit scherp veroordeeld.

Greep

„Als je de rede van Den Uyl naast die van Biesheuvel legt, dan is het niet moeilijk één conclusie te trekken: Den Uyl wil als voorman van de socialistische partij veel meer greep op het bedrijfsleven. Biesheuvel legt de nadruk op de vrije ondernemingsgewijze produktie. Dat is precies dezelfde opvatting die KVP-leider Andriessen en ik bij de Algemene Beschouwingen naar voren hebben gebracht. Wij staan het particulier initiatief voor en zien de noodzaak in dat ondernemingen, groot of klein, in staat moeten blijven om hun bedrijf te verbeteren, te vernieuwen en uit te breiden. Daar ligt één van de sleutels voor de werkgelegenheid."

Wiegel trekt uit dit grote verschil tussen de toespraken van Den Uyl en Biesheuvel de conclusie dat op dit wezenlijke punt de VVD en de confessionele partijen dichter bij elkaar staan dan de PvdA en de confessionelen. „De maatschappijvisie van Den Uyl wordt op een essentieel punt niet gedeeld door de KVP en ARP."

Gespleten

„Dat is precies de verklaring voor het feit waarom dit kabinet een gespleten coalitie is. Een kabinet dat in gebreke blijft aan te geven wat er kan worden gedaan aan de dalende rendementen van het bedrijfsleven, de bitterslechte positie van het midden- en kleinbedrijf, en de stijgende werkloosheid," zegt Wiegel.

„Premier Den Uyl wil af van de ondernemingen zoals die thans functioneren. Uit de mond van de minister-president zijn dat soort uitlatingen gevaarlijk. Ons land wordt daardoor onder dit kabinet onaantrekkelijk voor nieuwe investeringen."

Wiegel is bang dat Den Uyl bezig is het klimaat in ons land zo te verpesten dat wij uit de markt worden geprijsd. „Ons volk moet van die radicale opvattingen zoals Den Uyl die ontwikkelde, niets hebben. Biesheuvel heeft gewaarschuwd," zegt Wiegel. „Ik hoop dat KVP en ARP zich die waarschuwing ter harte zullen nemen."

Districtsdag JOVD-Noord

De JOVD district Noord organiseert zaterdag 16 november haar jaarlijkse districtsdag in de Prins Bernhardhoeve in Zuid-Laren. Aanvang 20.00 uur.

Bij die gelegenheid zal worden gedebatteerd door Hans Wiegel, VVD-fractievoorzitter in de Tweede Kamer en zijn PvdA- en CHU-collega's, resp. drs. E. van Thijn en dr. Kruisinga.

Behalve de actuele politiek in het algemeen komt ook de problematiek van het noorden des lands ter sprake. Het forum zal worden geleid door mevrouw J. Jensema-Vos, lid van provinciale staten voor de VVD in Groningen.

Na afloop is er een bal tot diep in de nacht. Muzikale medewerking daarbij verleent het trio X.

VV vrouwen D

Najaarsconferentie in Lunteren

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Provinciale Dag Utrecht

In de provincie Utrecht zal voor de VVD-vrouwen een discussiedag, onder leiding van mevr. mr. J. M. Corver-van Haaften, burgemeester van Soest, worden gehouden op woensdag 13 november a.s. in hotel Heidepark, Jan Steenlaan Bilthoven. Aanvang 10.15 uur. De kosten voor de lunch, *f* 12,50, kunnen worden voldaan bij binnenkomst. Schriftelijke opgave vóór 11 nov. a.s. bij mevr. A. G. Richard-Snethlage, Prins Hendriklaan 4, Baarn.

Noordelijke Kontaktdag

Op vrijdag 1 november a.s. aanvang 10 uur zal de traditionele jaarlijkse Kontaktdag voor de VVD-vrouwen van Friesland, Groningen en Drenthe worden gehouden in het Familiehotel te Paterswolde. Kosten *f* 20,-- (inclusief lunch, koffie, thee) over te maken vóór 30 okt..op giro nr. 166.97.57 t.n.v. mevr. T. E. Gerritsma-Bruins te Sneek. Voorzover nog plaats beschikbaar is kan men zich op 1 nov. aan de zaal melden, de kosten bedragen dan *f* 25,-- Sprekers: mr. J. G. Rietkerk: „Waar gaan wij in politiek Nederland naar toe?"; mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas: „De snode plannen van v. Kemenade"; gelegenheid tot het stellen van vragen.

Kennemerland Zuid

Op dinsdag 12 nov. a.s. om 10.15 uur zal een bijeenkomst worden gehouden in café-restaurant 't Bolwerk, Kennemerplein 5 te Haarlem voor de VVD-vrouwen van Kennemerland-Zuid en Castricum-Velsen-Heiloo-Alkmaar en Heerhugowaard. Introductie gaarne toegestaan. Spreekster: mevr. H. J. Schlemper-van Gijn over „Waarom een Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD en de plaats van de Stichting te midden van andere organisaties."

Gelderland

Op 22 nov. a.s. zal in het Provinciehuis te Arnhem een Provinciedag worden gehouden voor de VVD-vrouwen in Gelderland. Aanvang 9.30 uur, einde 15.30 uur. Introducés dames en heren zijn welkom. Kosten *f* 2,50, opgave vóór 12 november a.s. bij mevr. R. F. Lindhout-Keuls, Lindelaan 8 te Renkum, tel. 08373-2644. Programma: bespreking met plaatselijke vertegenwoordigsters — koffie en welkom gasten — inleiding mevr. mr. E. Veder-Smit over „Gezondheidszorg"; lunch, bezoek Gemeentemuseum met toelichting door de heer Pierre Janssen, directeur van het Arnhems museum, thee en sluiting.

't GOOI — In het bestuur van de „Vrouwen in de VVD"-afdeling 't Gooi, hebben enkele mutaties plaatsgevonden. Het secretariaatsadres is thans: mevrouw A. Admiraal-De Herder, Joh. Geradtsweg 73, Hilversum, tel. 02150 - 54946.

De najaarsconferentie van de Vrouwen in de VVD, die op 18 en 19 oktober in Lunteren werd gehouden, is door de presidente mevrouw mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton geopend met een beroep op de liberale vrouwen zich toch vooral daar waar mogelijk te willen inzetten en zich niet afzijdig te houden. Dit in verband met het jaar van de vrouw (1975), maar ook gezien de aankondiging in de Troonrede van een Nationale Commissie voor emancipatievraagstukken. Zij vroeg de heer Wiegel er zorg voor te willen dragen dat er inderdaad een beleid gecreëerd zal worden, waarin iedere vrouw zich zo goed mogelijk zal kunnen ontplooien en waar de liberale vrouw goed in vertegenwoordigd zal zijn.

Na haar sprak de heer mr. H. P. Talsma namens het Hoofdbestuur. Hij memoreerde nog eens het feit dat in onze partij de vrouwen relatief het best zijn vertegenwoordigd. Internationaal vindt de positie van de vrouw echter nog weinig weerklank. Hij hoopte dat het congres door de liberale gedachten bezield mocht zijn.

Wiegel

De heer H. Wiegel hield hierna een inleiding met als onderwerp „Liberaal perspectief in de komende tijd," waarin hij vooral terug kwam op de Algemene Beschouwingen. Het kabinet-Den Uyl zal nooit tot een rechtlijnig beleid kunnen komen omdat de regeringspartijen fundamenteel van mening verschillen over de vraag hoe de Nederlandse samenleving er uit zal moeten zien. Den Uyl bleef vaag over wezenlijke punten als de grondpolitiek, het ondernemingsrecht, het afromen van winsten, de verhouding overheid-bedrijfsleven. Het kabinet moet op afzienbare tijd de vage woorden van Den Uyl over de vermogen-aanwasdeling in een wetsontwerp vertalen, met wetsvoorstellen komen t.a.v. het grondbeleid, een antwoord geven op de eis van Van Thijn dat de regering een greep moet krijgen op het bedrijfsleven en een keuze maken t.a.v. het uitgavenbeleid, de belastingpolitiek en de behandeling van de zelfstandige.

Het grote winstpunt van de Algemene Beschouwingen is wel dat de gespletenheid van de regeringspartijen zichtbaar is geworden. Duidelijk is ook dat de KVP en de ARP dichter bij de VVD zijn komen te staan dan bij de PvdA. Wij zullen de confessionelen dan ook moeten steunen bij hun verzet tegen het doordrukken van socialistische plannen en ze blijven herinneren aan hetgeen ze bij de Algemene Beschouwingen hebben gezegd. Of zij slikken wat de PvdA wil, maar zullen daarvoor de rekening moeten betalen, of zij volgen hun eigen program. De Nederlandse toekomst wordt bepaald door de vraag of wij liberaal of socialistisch bestuurd willen worden. Misschien zit dit kabinet de rit uit, maar, aldus besloot de heer Wiegel „Onze beurt komt nog!"

Vragenuur

Het traditionele vragenuur, de volgende dag, werd voorgezeten door de vice-presidente mevrouw H. J. Schlemper-van Gijn. De vier vrouwelijke kamerleden mevrouw mr. E. Veder-Smit, mevrouw mr. A. Kappeyne van de Coppello, mevrouw drs. N. Smit-Kroes en mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas kregen een keur van vragen te beantwoorden.

Overzicht tijdens het traditionele vragen-uur.

Tijdens de pauze. Vlnr. mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas, de heer H. Wiegel en mevr. A. F. M. Hamm-Tonnaer.

Ten aanzien van de inflatie en werkloosheid werd gesteld dat de definitie van passende werkgelegenheid aan de veranderde situatie moest worden aangepast.

Bij een vraag over winstafroming werden de problemen t.a.v. de investeringen, het wegtrekken van buitenlands kapitaal, het belasten van sterke bedrijven ten koste van de zwakkere onaanvaardbaar genoemd.

Wat betreft de vervroegde pensionering van de vrouw werd opgemerkt dat dit weinig geëmancipeerd is. Men moet zich ook afvragen wat het effect van arbeid is (een onderzoek hierover is nog niet klaar); een bezwaar zou ook zijn dat het werkende deel de grotere pensioenuitkering zou moeten opbrengen.

De kennis van de Nederlandse taal en vooral het onderwijs hierin werd onvoldoende gevonden. Graag zag men een verbetering van de kwaliteit van de leerkrachten en men vroeg zich af hoe dit te verwezenlijken zou zijn.

Politie, leger, de groepspraktijk en gezondheidscentra, woningbouw, middenstand, partiële leerplicht en vele andere onderwerpen werden op een duidelijke manier uiteen gezet.

De Koster

Na de lunch sprak de heer H. J. de Koster over „Nederland in de wereld". Na 110 jaar neutraal te zijn geweest kwam het keerpunt in mei 1940. Men werkt nu hard die achterstand in te halen. Geen land ter wereld bemoeit zich zo intensief met het buitenland, geeft zoveel aan ontwikkelingshulp, weet zo goed het verschil tussen goed en kwaad wat betreft andere regimes en voert zoveel acties.

De liberale inbreng in de wereld, gestart in 1824, wordt nu weer nieuw leven ingeblazen. De liberalen bereiden zich voor op de Federatie van Liberale Partijen (in de eerste plaats in de EG-landen, maar ook daar buiten) en werken voor directe verkiezingen in Europa om geen stem verloren te laten gaan.

Wat betreft de ontwikkelingshulp stelde de heer de Koster nog eens duidelijk dat wij daar vóór zijn, maar hij stelde zich kritisch op ten aanzien van de criteria door deze regering genoemd.

De presidente besloot de bijeenkomst, nog eens terug komend op het jaar van de vrouw. Daarbij merkte zij op, dat hoe men daar ook over denkt, de liberale vrouw niet mag achter blijven met haar inbreng en zij vroeg allen daaraan te willen meewerken.

E. ALBERTI-TUIJNMAN,
Ruinerwold

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening *f* 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
03490—16853—32068

voor de aankoop van uw BUNGALOW of LANDHUIS in EINDHOVEN of omgeving is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

VIERKANT B.V.
advies- en schoonmaakbedrijf
Delftselaan 4, Den Haag,
tel. 070 - 634029 - 632380
Ons devies
gratis advies
altijd service
4 punten van belang
- juiste kalkulatie
- aangepaste planning
- overzichtelijke programmering
- konstante uitvoering

JAC. JURRISSEN & ZOON heeft meer dan twee eeuwen gezorgd voor groenvoorzieningen in binnen- en buitenland. Wij hebben meer dan 200 eerste prijzen behaald voor groenblijvende planten. Ons bedrijf is 10 H.A. groot en wij willen inkrimpen tot 5 H.A.

ONZE SPECIALITEIT IS GROEN BLIJVENDE HAGEN TOT VIER METER HOOG

Geef ons het aantal strekkende meters met de gewenste hoogte op: wij kunnen u dan het juiste aantal en de prijs opgeven.
De benodigde **stalmest** tot 15 november **GRATIS.** Grote partijen extra korting.
Regelrecht van kweker: VOORDELIGER EN BETER.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

KLEEDT U GOED!
HET TEGENDEEL KUNT U ZICH NIET PERMITTEREN

HEREN MAATKOSTUUMS vanaf **ƒ 750,-**
DAMES KOSTUUMS vanaf **ƒ 550,-**
KLEDINGSERVICE **ƒ 20,-** per uur.

Coupeursbezoek aan huis mogelijk.

MAATKLEDING wordt geheel in eigen atelier vervaardigd bij:

MAATKLEERMAKERIJ A.PRINS & Zn.
Gijsbrecht van Amstelstraat 69,
Hilversum. Tel. 02150 - 45186.

MAATKLEERMAKERIJ C.v.WIJK
Duivendrecht, Rijksstraatweg 98.
Tel. 020 - 358901 + 020 - 354778.

ATELIER RAVENNA — HERALDIEKE KUNST

Familiewapens, Gemeentewapens, etc. uitgevoerd als wanddecoratie binnenshuis of ter bevestiging aan de gevel.
Diverse mogelijkheden, zoals: geschilderd op doek of paneel, gebrandschilderd in glas in lood, gemodelleerd in steen, als mozaïek, smeedijzer, etc.
Tevens het ontwerpen en borduren van familievlaggen, emblemen.
Wij kunnen elke opdracht aannemen en uitvoeren. Heraldisch verantwoord, perfecte afwerking. J. J. P. Neervoort, Grote Beerstraat 35, IJmuiden, telefoon 02550—11806.

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)
Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097
mispelblom beyer

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

GEEN TIJDVERLIES!
SNEL DOKKEN BIJ ELKE WATERSTAND

B.V. Scheepswerven „Piet Hein" v.d.z.d.
FA. W. SCHRAM & ZONEN
BOLNES / PAPENDRECHT
NIEUWBOUW en REPARATIE

- twee dwarshellingen van 115 m
- overdekt dubbel droogdok van 115 m
- twee droogdokken VOOR ELK GETIJ van 104 en 93 m
- snel schroefwisselen, kleine roer- en stevenreparaties in HEFDOK.

TELEFOON BOLNES 01804 - 13644* - 13409
ROTTERDAM 010 - 13 92 75*
PAPENDRECHT: 078 - 51222* - 51466

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de **FISCALE OUDEDAGS RESERVE** en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro
KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

SAAB

HEIJER'S AUTOMOBIELBEDRIJF

Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070 - 63 99 34

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

WIJ MISSEN

U W
ADVERTENTIE

IN DIT NUMMER

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

vrijheid en democratie

door onze parlementaire redacteur

VVD-fractie gaat abortuswet maken

De VVD-fractie in de Tweede Kamer gaat een abortuswet maken. Niet van harte. Maar het kon niet anders. De fractie heeft in haar vergadering van woensdag 30 oktober de knoop doorgehakt. Een werkgroep uit de fractie onder leiding van mevrouw Veder-Smit hoopt rond de jaarwisseling het ontwerp gereed te hebben.

Waarom komt de VVD met een eigen abortus-ontwerp? Er liggen immers al twee wetsontwerpen bij de Tweede Kamer, waarvoor de fractie wijzigingsvoorstellen gaat uitdokteren.

Tijdens de formatie van het kabinet-Biesheuvel (VVD met KVP, ARP, CHU en DS'70) was het met moeite gelukt een compromis over deze gevoelige kwestie te vinden. Dit was de basis voor het wetsontwerp Stuyt-Van Agt. Maar de VVD vond dat wetsontwerp niet zo'n geslaagde uitwerking van de afspraken, die bij de formatie waren gemaakt. Belangrijkste kenmerken van het ontwerp Stuyt-Van Agt waren dat de vrouw en haar huisarts voor de ingreep bindend advies moesten vragen aan een abortusteam. Het lichamelijk en geestelijk welzijn van de vrouw zou daarbij moeten worden afgewogen tegen het belang van de ongeboren vrucht.

In 1970 was echter al een initiatiefwet op tafel gelegd door de Partij van de Arbeid, het ontwerp Lamberts-Roethof. Daarin wordt de beslissing geheel bij de vrouw en haar arts gelegd. De enige beperking is dat de operatie op een medisch verantwoorde manier geschiedt.

Bij de kabinetsformatie voor het kabinet-Biesheuvel was afgesproken dat de abortusproblematiek een vrije kwestie zou zijn. De VVD had dus ook voor het PvdA-voorstel mogen kiezen.

Mr. A. A. M. van Agt, minister van justitie

Mevr. mr. E. Veder-Smit, Tweede Kamerlid VVD

Burger

Bij de vorming van het kabinet-Den Uyl werden de confessionelen en de linkse partijen het niet met elkaar eens over de abortuskwestie. Formateur Burger dacht slim te zijn. KVP en ARP moesten zelf maar een ontwerp maken. Het kabinet zou dan het wetsvoorstel Stuyt-Van Agt kunnen intrekken. De Tweede Kamer zou vervolgens kunnen kiezen tussen het voorstel Lamberts-Roethof en het voorstel KVP-ARP. Anders gezegd: de VVD moest de doorslag geven welke van de twee voorstellen een meerderheid zou halen.

Een simpele oplossing, nietwaar? Maar Burger had buiten de bisschoppen gerekend. Katholieke politici — en dat zijn op zijn minst alle KVP'ers — mogen niet meewerken aan welke legalisering van abortus dan ook. Een paar weken geleden is dat in een herderlijk schrijven nog eens duidelijk gesteld.

Bovendien had Burger niet ingecalculeerd dat de VVD het voorstel Lamberts-Roethof niet in alle opzichten een goed wetsontwerp vindt.

Kabinetscrisis

De VVD had rustig kunnen afwachten, ware het niet dat er twee weken geleden bijna een kabinetscrisis over dit onderwerp was uitgebroken. KVP-minister Van Agt is in de ogen van de PvdA en D'66 de gebeten hond. Hij wil de abortuskliniek Bloemenhoven in Heemstede sluiten, omdat die zich heeft gespecialiseerd in het afbreken van zwangerschappen die verder dan twaalf weken zijn gevorderd.

De kabinetscrisis kon na urenlange vergaderingen worden uitgesteld tot januari. Als KVP en ARP dan nog hun wetsontwerp niet hebben ingediend hoeft de Kamer van het kabinet niet langer meer te wachten met de behandeling van het voorstel Lamberts-Roethoff. Het ontwerp Stuyt-Van Agt wordt dan ingetrokken. De confessionele partijen moeten dan maar boeten voor hun traagheid in het vervaardigen van een eigen voorstel.

Chaos

Deze gang van zaken is de VVD-fractie te gortig geworden. Wiegel: „De regeringspartijen zijn niet bereid het onderling eens te worden. Zij laten het probleem liggen. Daarom is er nu zo'n chaos ontstaan."

De Bloemenhove-kliniek te Heemstede, die bijna inzet werd van een kabinetscrisis.

De VVD-fractie meent bovendien dat niet het risico gelopen mag worden dat het geruzie tussen de regeringspartners tot gevolg heeft dat er helemaal niets wordt geregeld. Want de huidige abortuspraktijk klopt al jarenlang niet meer met de wet waarin kunstmatige afbreking van zwangerschappen zonder meer strafbaar is. Van tweeën één: of de wet wordt nageleefd, of de wet wordt aangepast. Nu het kabinet en de regeringspartijen een loopje dreigen te nemen met de wet en met hun afspraken moest de VVD-fractie wel tot handelen overgaan. Nood maakt wet.

Wat komt er in het VVD-voorstel te staan? Twee dingen zijn zeker: het VVD-program wil dat de strafbepaling die nu in de wet staat wordt geschrapt. Voorts: als het recht op het verkrijgen van abortus wordt erkend, moeten wel waarborgen worden geschapen dat abortus niet het karakter krijgt van een voorbehoedsmiddel achteraf. De VVD-fractie denkt daarbij aan een goede begeleiding van de vrouw en aan een vaste samenwerking tussen ziekenhuizen en abortusklinieken.

Tere kwestie

Ten slotte is voor de uiteindelijke inhoud van het VVD-voorstel van belang dat in deze partij genuanceerd over deze tere kwestie wordt gedacht. Abortus is een zaak waarin het geweten meespreekt. Wiegel: „Wij willen een wetsontwerp maken, waar een meerderheid vóór is. Abortus is typisch zo'n probleem dat je moet regelen vanuit verdraagzaamheid. Wij hadden het ontwerp Lamberts-Roethof behoorlijk gewijzigd moeten krijgen, voordat dat voor ons aanvaardbaar had kunnen zijn. De zekerheid dat dit in voldoende mate zou lukken hadden wij niet. Nu wij zelf wat gaan maken, kunnen wij ook rekening houden met de enorme groei die de VVD de afgelopen jaren heeft doorgemaakt. De opvattingen over abortus zijn door die groei nog meer verscheiden geworden dan toen het verkiezingsprogram werd gemaakt."

Bij de linkse regeringspartijen sloeg het plan van de VVD om een eigen wetsontwerp te maken in als een bom. Lamberts en Roethof vrezen dat hun voorstel het van het VVD-ontwerp gaat verliezen.

In de confessionele partijen wordt al gemompeld dat deze stap van de VVD een geschenk uit de hemel kan zijn. Hun initiatiefvoorstel zou volslagen kansloos zijn. Het voorstel van de VVD kan hun misschien wel aanknopingspunten geven om er aan mee te werken dat er een fatsoenlijke wettelijke regeling komt.

radio tv

Televisie-uitzending van de VVD: woensdag 20 november, van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

Radio-uitzending van de VVD: donderdag 21 november van 18.20—18.30 uur, Hilversum II (298 m).

Motie verworpen

Tijdens het dinsdag gehouden Kamerdebat heeft mevrouw Veder-Smit namens de VVD-fractie een motie ingediend, mede-ondertekend door DS'70, waarin gevraagd werd om, zolang er geen nieuwe abortuswet is, af te zien van strafvervolging van artsen, die werkzaam zijn bij abortusklinieken, welke functioneren zonder bezwaar van het staatstoezicht op de volksgezondheid.

Minister Van Agt heeft de Kamer „met de grootst mogelijke klem" ontraden deze motie aan te nemen. Niettemin heeft het er lange tijd naar uitgezien dat zij zou worden aanvaard. Ten slotte echter heeft een deel van D'66 en een grote minderheid van de PvdA, na langdurige schorsingen van het debat, tegen de motie gestemd, omdat deze partijen niet het risico durfden nemen, dat minister Van Agt zou aftreden en daardoor een kabinetscrisis zou ontstaan.

De VVD-fractie is zeer teleurgesteld over het verwerpen van de motie waarvan de zakelijke inhoud — zoals duidelijk uit het debat bleek — door een ruime meerderheid in de Kamer werd onderschreven.

De VVD van A tot Z

Vorig weekeinde werd in „De Blije Werelt" in Lunteren de jaarvergadering van de vereniging van Staten- en raadsleden van de VVD gehouden. Bij die gelegenheid sprak H. H. Jacobse, VVD-fractievoorzitter in de Amsterdamse gemeenteraad, over „Inspraak". Hij was een van de drie inleiders op het congres.

AMERSFOORT — Drs. B. Hartelust, Van Houtenlaan 10 te Amersfoort, tel. 03490 - 16088, is secretaris van de afdeling Amersfoort geworden.

ASSEN — Op maandag 18 november spreekt H. J. de Koster (lid Tw. K.) voor de afdeling Assen over de defensiepolitiek. Aanvang 20 uur, Harmoniezaal van „Bellevue".

AMSTELVEEN — Op maandag 25 november zal er 'n openbare ledenvergadering worden gehouden in de Chr. MAVO-school Selde Rust. Aanvang 20 uur. Spreker zal zijn mr. dr. C. Berkhouwer (voorz. Europees Parlement). Deze spreekbeurt was aanvankelijk vastgesteld op 28 oktober.

BAARN — Secretaris van de afdeling Baarn is geworden mevrouw A. G. Richard-Snethlage, Prins Hendriklaan 4, Baarn, tel. 02154 - 3289.

BEVERWIJK — In de afdeling Beverwijk is een nieuw voorlopig bestuur samengesteld, bestaande o.m. uit de heren Th. W. de Vries (voorz.), D. van der Kroef, Zeestraat 151 (secr.), B. van Leening (penningm.).

BLOKKER — Secretaris van de afdeling Blokker is geworden: G. van der Meer, Boomgaarden 37, Blokker; tel. 02292 - 2340.

BOVENKARSPEL-GROOTEBROEK — Op 22 november spreekt ir. D. S. Tuijnman (lid Tw.K.) voor de afdeling Bovenkarspel/Grootebroek over landbouwpolitiek en onroerend-goedbelasting. Aanvang 20.00 uur, Bantam, Hoogkarspel.

BOVENKARSPEL/GROOTEBROEK — Mevrouw I. E. Mulder-Iddink, Graaf Willemstraat 198, Bovenkarspel, tel. 02285 - 2908, is secretaris geworden van de afdeling Bovenkarspel/Grootebroek.

CAPELLE A/D IJSSEL — Op maandag 11 november is in café „Oud Capelle", Dorpsstraat 148, een politiek café van de afdeling met als spreker H. W. Jettinghoff (oud-wethouder van Rotterdam PvdA). Hij houdt een inleiding over het herziene structuurplan R'dam-Oost/Capelle a/d IJssel. Aanvang 20.15 uur.

DEN BOSCH — Sinds 17 oktober bestaat het bestuur van de afd. 's-Hertogenbosch e.o. uit: A. F. M. W. Hoes (voorz.), L. A. C. Kerkhof (secr.), mevr. A. Martens-Staring (penningm.), mevr. E. Antonietti, drs. H. Bierstee, E. v.d. Lugt en R. Spituler (leden).

DEN HELDER — De heer M. Blom, Bremerstraat 157, Den Helder, Tel. 02230 - 12082 is de nieuwe voorzitter van de Kamercentrale Den Helder. Als lid Organisatie Vrouwen in de VVD: mevr. A. Gramberg-Huybrechtse, Castricum. Vervangster: mej. E. F. Voorthuysen, Alkmaar.

DOMBURG — In het voorlopig bestuur van de nieuwe afdeling Domburg hebben o.a. zitting W. Hoogendoorn (voorz.), S. C. Bommeljé, Oosterpark 3a, Oostkapelle; tel. 01188 - 1587 en H. Visser (penningm.)

DONGEN — De heer L. M. de Beer (lid. Tw. K.) spreekt op dinsdag 19 november voor de afdeling Dongen over woningbouw. Cartingcentrum, aanvang 20.30 uur. Nieuwe secretaris van de afdeling Dongen is geworden: mevrouw J. H. de Bruyn-Middelkoop, Leharstraat 28, Dongen.

DORDRECHT — De heer ing. J. Pot, Rijksstraatweg 12, Rijsoord, tel. 01804 - 13715 volgt de heer J. den Ouden als secretaris van de kamercentrale Dordrecht op. De heer Den Ouden is vicevoorzitter van de kamercentrale Dordrecht geworden. A. J. M. de Goey is penningmeester en drs. J. Houtman, voorzitter. De heer J. van Dijk is benoemd tot lid van verdienste.

DRIEBERGEN/RIJSENBURG — G. W. Keja (lid Tw. K.) spreekt op maandag 11 november voor de afdeling Driebergen/Rijsenburg over Liberaal is Sociaal. Aanvang 20 uur; Instituut voor de Autohandel (I.V.A.) Buntlaan 2 te Driebergen.

DRIEBRUGGEN — In het nieuwe bestuur van de afd. hebben zitting: R. J. P. Nienhuis (voorz.), L. C. de Ru, Prins Willem Alexanderstraat 37, Waarder (secr.) en mevr. N. A. Visser-Heijkoop.

EELDE — Op donderdag 28 november treedt mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas (lid Tw. K.) in debat met drs. Jacq. Wallage, onderwijs-wethouder van Groningen. Het onderwerp zal zijn: „De ontwikkeling van ons onderwijs". Het openbare debat zal worden gehouden in café Centraal te Eelde. Aanvang 20 uur.

FERWERDERADEEL — Secretaris van de afdeling Ferwerderadeel is geworden: mevrouw mr. J. F. Rouwé-Dames, Foswerterstraat 2 te Ferwerd (Fr.).

GELDERMALSEN — Op maandag 11 november spreekt H. P. H. Waalkens (lid Tw. K.) voor de afdeling over landbouw. De Gouden Leeuw, aanvang 20 uur.

GOUDA — Op maandag 25 november spreekt mr. H. van Riel (voorzitter Eerste Kamerfractie) voor de afdeling Gouda over actuele politiek. Aanvang 20 uur, Hotel Centraal. Drs. J. H. Voogd, Blommesteinsingel 58, Gouda, tel. 01820 - 21340, is secretaris geworden van de afdeling Gouda.

GRONINGEN — Op maandag 28 november debatteert dr. K. van Dijk (lid Tw. K.) met dr. ir. J. L. A. Janssen (PPR-Tw. K.) over de politiek en het milieu. HEAO-aula, Groningen. Aanvang 20 uur.

HAARLEMMERMEER — Op woensdag 13 november in Hotel De Beurs in Hoofddorp; aanvang 19.30 uur., vergadering afdeling, 20.30 uur openbare bijeenkomst met als spreker J. K. Alina (voorz. raadsfractie) over lokale politiek.

HARMELEN — Secretaris van de afdeling Harmelen is geworden: mevrouw M. Haaksman, Jaagpad 6, Harmelen.

HENGELO — Op maandag 25 november spreekt mevrouw drs. N. Smit-Kroes (lid Tw. K.) op het „Broodje V.V.D." van de afdeling Hengelo. Aanvang 18 uur, Cosa.

HOORN — Het secretariaat van de afdeling Hoorn is overgenomen door de heer P. Eelenbaas, Postbus 199, Hoorn.

LAREN/BLARICUM — Op vrijdag 29 november spreekt G. W. Keja (lid. Tw. K.) voor de afdeling Laren/Blaricum, Hotel Hamdorff.

LEIDERDORP — Op donderdag 21 november houdt de afdeling Leiderdorp weer zijn politiek café. De heer L. M. de Beer (lid Tw. K.) zal op deze avond het VVD-standpunt over woningbouw en huurbeleid naar voren brengen. Bar. Wik v.d. Wijngaard, Hoofdstraat 20 uur.

LOENEN/VREELAND — In het nieuwe bestuur van de afd. Loenen hebben o.a. zitting: H. T. D. van den Bovenkamp (voorz.), mevr. C. J. Folkers-v.d. Schaar (secr.) Buitenhof 13, Loenen a/d Vecht; tel. 02943 - 1800 en T. Vroom (penningm).

LOOSDRECHT — Tijdelijk secretaris van de afdeling Loosdrecht is geworden: H. A. J. Deering, Laan van Eikenrode 68, Nieuw-Loosdrecht, die reeds voorzitter van de afdeling is.

MARKELO — Er is een afdeling Markelo opgericht, ontstaan door afsplitsing van de afdelingen Goor/Markelo/Diepenheim. In het bestuur hebben o.m. zitting: N. N. R. Knol (voorz), mevr. A. ten Hallers-Postel, Heriker-esweg 3, Markelo, secretaris/penningm.

MEPPEL — De liberale kring Meppel-Steenwijk e.o. heeft een bijeenkomst op maandag 11 november in zaal Blok Dieverbrug, aanv. 20 uur. Spreker K. de Boer (hfd. dir. DOMO).

MONNICKENDAM — Secretaris van de afdeling Monnickendam is geworden: J. van der Niet, Beatrixlaan 40, Monnickendam, tel. 02995 - 3587.

NOORD-OOSTPOLDER — Op woensdag 13 november in 't Voorhuys, Emmeloord, aanv. 20 u. Alg. ledenvergadering van de afd. Mr. H. P. Talsma vice-voorz. hoofd best. VVD spreekt over alg. politiek en middenstandsproblematiek.

NORG — L. M. de Beer (lid Tw. K.) zal op 15 november voor de afdeling Norg en omgeving een inleiding houden over het woningbouwbeleid. Aanvang 20 uur, café „Marktzicht", Norg.

OOSTVOORNE — Op maandag 18 november spreekt drs. Th. H. Joekes (lid. Tw. K.) voor de afdeling Oostvoorne. 't Wapen van Marion, Zeeweg 60, Oostvoorne. Aanvang 20 uur.

OOSTZAAN — Secretaris van de afdeling Oostzaan is geworden: D. van der Lugt, Burg. Bratstraat 42, Oostzaan, tel. 02984 - 1316.

RHENEN — Secretaris van de afdeling Rhenen is geworden: mevrouw M. Koning-van der Veen, Kerkplein 18 te Rhenen, tel. 08376 - 2189.

Vervolg op pagina 4.

Mevr. v. d. Loo 20 jaar in VVD-dienst

Donderdagochtend 31 oktober jl. had op het landelijk partijsecretariaat in het Thorbeckehuis, Koninginnegracht 57 te Den Haag, een feestelijke herdenking plaats. Het was toen nl. twintig jaar geleden dat een der medewerksters van dit secretariaat in dienst trad van de VVD.

Die medewerkster was de bij vele partijgenoten welbekende mevrouw M. C. van der Loo-Visser, die op 1 november 1954 als secretaresse haar intrede deed op Koninginnegracht 61, waar het algemeen secretariaat toen gevestigd was.

In de vergaderzaal van het Thorbeckehuis waren naast het voltallige personeel enige goede oude bekenden samengekomen, onder wie de vroegere algemeen secretaris, de heer D. W. Dettmeijer, thans erelid der partij, en de heer A. van Zwet, die een aantal jaren geleden afscheid nam na een 14-jarig dienstverband.

De partijvoorzitter, mevrouw Van Someren, en de huidige algemeen secretaris, de heer Korthals Altes, vertegenwoordigden het dagelijks bestuur.

De jubilaresse werd op hartelijke wijze toegesproken door mevrouw Van Someren, die haar grote verdiensten voor de partij onderstreepte en haar als herinnering aan de afgelopen 20 jaar een zilveren armband overhandigde, symbool voor de band tussen mevrouw Van der Loo en de VVD.

Het gezelschap bleef vervolgens nog enige tijd in ongedwongen samenzijn bijeen.

vrijheid en democratie

- **De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.**
- **De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.**
- **De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westblaak 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.**

algemeen secretariaat

- **Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 314121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.**

Wiegel buiten partijverband

Buiten partijverband zal de heer Wiegel de volgende spreekbeurten houden:

- **11 november, 's-Hertogenbosch. Een debat met prof. Steenkamp over de politieke verhoudingen in Nederland, op uitnodiging van de studiekring Thomas Moore.**
- **16 november, voor de JOVD-Noord. Debat met de heren Van Thijn (PvdA) en Kruisinga (CHU) in de Prins Bernhardhoeve te Zuidlaren (20.00 uur).**
- **25 november, te Valkenburg voor de Horecaf-afdeling Limburg.**

Kamerjournaal door onze parlementaire redacteur

Help, de boer verzuipt!

Eén keer per jaar verandert de Tweede Kamer in een boerenakker. Dat is bij het debat over de landbouwbegroting. Dit jaar vormt daarop een uitzondering, zoals zo veel zaken anders verlopen sinds het kabinet-Den Uyl in ons land de rode dienst uitmaakt. Het gaat slecht met de boeren, zij zijn ontevreden. En de Kamer moest al enkele keren dit jaar via spoeddebatten voor de boeren op de bres springen.

Bij het landbouwdebat hebben de boeren van niemand minder dan minister Van der Stee zelf kunnen horen dat hij geen kans ziet om hen uit de klei te trekken. „De vooruitzichten zijn hoogst duister," zei de minister. „De grondslagen om een visie op te bouwen voor een goed landbouwbeleid zijn veel te onzeker."

Van der Stee zei eigenlijk met veel omhaal van woorden niets anders dan: „Hier spreekt uw landbouwminister. Ik zie het niet meer zitten."

Hij sprak daarmee VVD-woordvoerder Tuijnman na, die in zijn rede had geconstateerd: „Wat de toekomst van de land- en tuinbouw betreft, mist de minister de visie die noodzakelijk is om een aantal ernstige moeilijkheden het hoofd te bieden."

Tuijnman verweet het kabinet dat het te weinig geld voor de boeren beschikbaar stelt. De noodzakelijke vernieuwingen kunnen daardoor niet worden bijgebeend. Maar hoe kun je ook anders verwachten: dit kabinet heeft al zijn energie nodig om zich zelf op de been te houden.

Middenstand

Toeristen klagen altijd dat Nederlands' mooiste plein, het Binnenhof, zo ontsierd wordt door al die geparkeerde auto's. Die klacht behoort binnenkort tot het verleden. Dat zit als volgt in elkaar: onder de vorige kabinetten kwam het wel eens voor dat de auto's plaats moesten maken voor demonstranten. Onder het huidige kabinet gaat er bijna geen week voorbij of groepjes of massa's ontevredenen rukken op naar het Binnenhof om hun nood te klagen.

Op 28 oktober waren dat vijfduizend middenstanders. Zij werden toegesproken door fractieleiders en middenstandspecialisten. De Ruiter (PvdA) werd weggeschreeuwd. Andriessen (KVP) kreeg gejoel te horen. Bijval was er voor Berger (DS'70) en Kruisinga (CHU). Applaus was er voor VVD-leider Wiegel.

In de vergadering van de kamercommissie die diezelfde dag met staatssecretaris Hazekamp bijeen was, diende het VVD-kamerlid Portheine een motie in. Daarin wordt een ernstig beroep op de regering gedaan om met maatregelen te komen die de inkomensachterstand van de middenstanders helpen wegnemen. Portheine ondertekende ook een motie van de KVP, waarin gevraagd wordt jonge ondernemers weer een kans te geven.

De staatssecretaris zei te verwachten dat de plannen die het kabinet voor volgend jaar op stapel heeft gezet de inkomenspositie van de middenstand iets zullen verbeteren. De zeer grote verliezen die veel middenstanders lijden, kunnen als het meezit volgend jaar iets minder enorm groot zijn. Tel uit je „winst".

Openbaarheid

Met de openbaarheid is het slecht gesteld. Al sinds 1970 ligt er een rapport van de commissie-Biesheuvel, waarin op grotere openheid en openbaarheid van het bestuur wordt aangedrongen. Biesheuvel was door toedoen van DS'70 te kort premier om een wetsontwerp over deze materie te voltooien. Minister-president Den Uyl heeft ondanks schone beloften ook nog steeds geen kans gezien om een voorstel aan het parlement aan te bieden.

Bij de begrotingsbehandeling van Algemene Zaken drongen vrijwel alle partijen er op aan dat de premier haast maakt. Mevrouw Kappeyne van de Coppello (VVD): „Het wordt dringend tijd dat wij na zo'n drie jaar beraad op het departement wat meer concreet inzicht krijgen in de voornemens." Zij wees er op dat het kabinet in de Grondwetnota aankondigt dat een bepaling over openbaarheid in de Grondwet moet komen. Dan is het voor de Kamer wel zo nuttig om te weten wat dit kabinet van plan is met de openbaarheid.

Den Uyl zei dat het wetsontwerp spoedig zal komen. Dat zei hij vorig jaar ook. Nu maar afwachten wat hij volgend jaar zegt.

Gruyters

Pikante noot bij het kamerdebat over Algemene Zaken: de weigering van minister Gruyters om radio, televisie of schrijvende pers te woord te staan. Mevrouw Kappeyne van de Coppello vroeg aan de pemier of hij deze zwijgzaamheid van één van zijn ministers vindt passen in het voorlichtingsbeleid van het kabinet en hoe dit met de moderne opvattingen over openbaarheid valt te rijmen.

Den Uyl beloofde dat hij er eens met Gruyters over zal praten. Wie had ooit kunnen denken dat een D'66-minister voor dit soort gedrag op het matje zou moeten worden geroepen. Gruyters is oud-journalist en hij wil ook kennelijk zo snel mogelijk oud-minister worden nu zijn partij is weggevaagd.

Wat bezielt Gruyters eigenlijk om het predikaat „de hoogmoedigste minister" na te jagen. Zijn bouwbeleid faalt volledig Wiegel heeft op een spreekbeurt in Zevenaar onthuld dat de woningbouwproduktie dit jaar waarschijnlijk 20.000 huizen lager uitkomt dat het kabinet wilde realiseren.

„Dit kabinet heeft de bouwproduktie doen inéénploffen," zei Wiegel, „en de werkloosheid onder de bouwvakkers tot onaanvaardbare hoogte laten stijgen."

Bij het kamerdebat over het bouwbeleid van Gruyters zal de VVD een „noodplan" op tafel leggen om de „desastreuze ontwikkeling in de bouw tegen te gaan en waar mogelijk om te buigen," aldus Wiegel.

Hij somde tien punten op die stuk voor stuk goed zijn voor een opleving in de bouw. 10.000 tot 20.000 bouwvakkers zouden hierdoor weer aan het werk kunnen worden gezet of voor dreigende werkloosheid kunnen worden behoed. Wat de mening van Gruyters over het VVD-plan is weet nog niemand, want die minister geeft geen intervieuws.

Laten we het er maar op houden dat hij met zijn ernstig tekort schietend beleid niet nog erger voor schut durft te staan. Hij mocht trouwens willen dat hij voor Schut kon staan!

Enkele duizenden middenstanders drommen op het Binnenhof samen om te demonstreren voor meer faciliteiten en betere voorzieningn. Spandoeken vertolken het ongenoegn.

Verdronken land, zoals het er nu in Zeeland bij ligt. Trieste symboliek voor de positie van de Nederlandse boer in het algemeen.

Loonoverleg

Het gesprek tussen werkgevers, werknemers en het kabinet over de loonontwikkeling in 1975 zat bij het ter perse gaan van dit nummer moervast. De onderhandelingen over centrale afspraken plegen al enige jaren moeizaam te verlopen maar voor sommigen is het leerzaam dat het onder een links kabinet aan het arbeidsfront niet vanzelf koek en ei wordt.

De vakbeweging wil drie procent loonstijging. De werkgevers en landbouwers zien anderhalf procent als de uiterste grens en voor de middenstand is zelfs dat nog te hoog.

Dit jaar heeft het kabinet het volk „rustig" kunnen houden door iedereen het confectiepakkie van de Machtigingswet voor te schrijven. Volgend jaar kan dat niet meer. Dan zal pas echt kunnen blijken of dit kabinet zich terecht op de borst heeft geslagen dat alleen een kabinet met de PvdA in staat zou zijn om voor enige arbeidsrust te zorgen.

De linkse partijen hebben zowel onder het kabinet-De Jong als onder het kabinet-Biesheuvel uitgeblonken door op te scheppen over de mooie centrale akkoorden die zij uit de rooie pet zouden toveren. Nu de pet voor de hoed is verwisseld zijn er alleen nog maar centralistische akkoorden tevoorschijn gekomen. Hoe lang willen KVP en ARP nog onder dat hoedje spelen?

Kerncentrales

Minister Lubbers (economische zaken) heeft zich niet van de wijs laten brengen door de brief van premier Den Uyl aan zijn vriend Mansholt. Den Uyl schreef in die beruchte brief dat er de komende vijf jaar geen kerncentrales zullen worden gebouwd. Lubbers wil geen tijd verloren laten gaan en de vriendjespolitiek van Den Uyl kan hem niet van zijn voornemen afbrengen: de bouw van de drie kerncentrales die ons land nodig heeft om straks niet in het donker en in de kou te zitten moet zo snel mogelijk beginnen.

„Rond 1985 moeten die drie centrales gereed zijn, en dat betekent dat de bouw van de eerste van de drie centrales omstreeks 1977 moet beginnen, zei Lubbers in de Tweede Kamer bij het debat over de kernenergie.

Een bezinningsperiode, zoals Den Uyl die aan zijn vrienden heeft beloofd, is volgens de minister van economische zaken niet goed mogelijk. Een dergelijke winterslaap zou alleen een geforceerd bouwtempo straks tot gevolg kunnen hebben en dat betekent extra risico's, aldus deze KVP-minister.

Het VVD-kamerlid Portheine had daar ook voor gewaarschuwd. „Ik acht het onontkoombaar dat de kernenergie een bescheiden plaats krijgt," zei hij in de Tweede Kamer, doelend op onze toekomstige energievoorziening. Ons land kan zich volgens Portheine niet permitteren zich te isoleren en onze buurlanden voor de kerncentrales te laten opdraaien. „Wij mogen de boot niet missen."

Met de kerncentrales lijkt het voor de linkse moot van het kabinet al net als met de defensie het geval is: laat andere landen er maar voor opdraaien. Die vlieger lijkt deze keer niet op te gaan.

Gastarbeiders

Het „lokaas" van vijfduizend gulden om gastarbeiders naar hun land terug te laten keren wordt niet uitgehangen. Minister Boersma (sociale zaken) zag dit plan door een overgrote meerderheid van de Tweede Kamer de grond inboren. Rietkerk, zijn vroegere staatssecretaris en sinds kort terug in de VVD-fractie in de Tweede Kamer, had met een motie gedreigd die zeker aangenomen zou worden. Zover liet Boersma het niet komen. Hij schrapte de vertrekpremie.

Dank zij de steun van de VVD werd tegen de zin van Boersma een PvdA-motie aangenomen, volgens welke buitenlandse werknemers niet belemmerd mogen worden in ons land van baan te veranderen.

Het zou aardig zijn als Boersma hierdoor op een idee is gebracht. Geen vertrekpremie voor hem, maar wel een andere baan zoeken.

De V.V.D.-fractie Amsterdam zoekt met spoed voor Gemeenteraadswerkzaamheden:

FRACTIE-ASSISTENT(E)

voor halve dagen met wisselende werktijden en passende beloning
Hij/zij zal onder andere worden belast met:

1. secretariaatswerkzaamheden
2. het verzorgen van een fractie-bulletin
3. het organiseren van werkbezoeken
4. contacten met de burgerij.

Geboden wordt een afwisselende werkkring voor hen die zich interesseren voor politiek en bestuurlijk werk.

Sollicitaties binnen tien dagen te richten aan de fractie-secretaris.
Mej. H. Pleij, Prinsengracht 160 III, Amsterdam.

Eerste optreden in de Kamer van de heer A. J. Evenhuis

Gewestwet weer in het slop

door onze parlementaire redacteur

Je kunt ook geen onderwerp bij de kop nemen of het kabinet-Den Uyl zit er mee in het slop. In dit geval gaat het over de gewestvorming. De Tweede Kamer heeft er vorige week met minister De Gaay Fortman (binnenlandse zaken) over gesproken en het enige, waarvan iedereen zeker kan zijn is dat de gewestwet nog wel even op zich zal laten wachten. Binnen het kabinet bestaan er nog al wat verschillen van mening over deze problematiek. Vorige kabinetten hadden het er ook niet gemakkelijk mee. Bij het kamerdebat over binnenlandse zaken kreeg de minister een stortvloed van kritiek te verduren. Niet alleen over de trage wetgeving op het gebied van de gewestvorming maar ook: de regeling van de ombudsman, de lijkbezorging, het decoratiestelsel, de jeugdfilmkeuring, de vernieuwing van de gemeentewet, de gemeentelijke indelingen en de instelling van een gewest Groot-Amsterdam.

Vlijt

De Gaay Fortman trachtte zich te verschuilen achter de traagheid, waarmee de adviezen bij hem binnenkomen. Er is sprake van „gebleken vlijt en vermeende traagheid," zo typeerde hij zijn activiteiten. VVD-woordvoerster mevrouw Kappeyne van de Coppello vond „vermeende vlijt en gebleken traagheid" een omschrijving die beter bij de werkelijkheid past. Haar fractiegenoot Evenhuis, die zijn eerste toespraak in de Kamer hield, vroeg zich af of het wel zo verstandig is de herziening van onze bestuursopzet pas na de gewestvorming ter hand te nemen.

Lange tijd heeft het er naar uit gezien dat ons land in ongeveer 44 gewesten zou worden verdeeld. De gemeenten zouden in die opzet zelfstandig blijven maar in een gewest samenwerken om grote gemeenschappelijke problemen beter te kunnen oplossen. De provincies zouden een aantal taken naar die gewesten kunnen afstoten.

Gevaar

Het grote gevaar bij deze opzet is dat de gewesten zich tot een vierde bestuurslaag zullen ontwikkelen. Dat is wat niemand wil. Het bestuur is al ondoorzichtig genoeg en de ambtelijke molens draaien toch al zo langzaam.

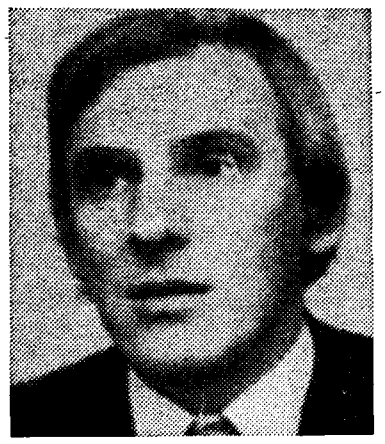
Nu wordt gedacht aan een minder groot aantal gewesten, een stuk of twintig. Die zouden het karakter van een mini-provincie kunnen krijgen, wat al snel het einde van de huidige provinciebesturen zou betekenen.

Het laatste woord is er nog niet over gezegd en het zal uiteindelijk wel weer een van de vele kwesties worden die dit kabinet voor de volgende coalitie laat liggen.

Waar wel het laatste woord over is gezegd is de benoeming van PvdA-voorzitter Van der Louw tot burgemeester van Rotterdam.

Het kabinet kan op het vlak van de burgemeestersbenoemingen veel goed maken door de politieke krachtsverhoudingen zoveel mogelijk recht te doen.

Uit cijfers van binnenlandse zaken blijkt dat de KVP en de CHU veel te veel burgemeestersposten hebben, terwijl vooral de VVD zwaar onderbedeeld is. Tachtig gemeenten hebben een VVD-burgemeester. Bij de kamerverkiezingen van 1972 haalde de VVD 14,4 procent van de stemmen. Rond tien procent van de bevolking valt onder een VVD-burgemeester. Cijfers liegen niet, daar kan het kabinet niet om heen.

A. J. Evenhuis

Interim Stichting

Op de op 25 oktober j.l. te Utrecht gehouden vergadering van het Algemeen Bestuur van de Interim Stichting, het voorlopige samenwerkingsverband tussen de 3 Koepels n.l. het Nederlandse Vrouwen Comité, de Nationale Vrouwen Raad en de Federatie Vrouwelijke Vrijwillige Hulpverlening, was aan de orde de verkiezing van de voorzitster, secretaresse en penningmeesteresse van het uiteindelijke samenwerkingsverband. Benoemd werden als voorzitster mevr. C. Andriessen-ten Holter, als secretaresse mevr. ir. C. E. van den Ban-Willinge Prins en als penningmeesteresse mevr. drs. J. Mulder-v.d. Wielen.

Voorts werden de concept-statuten voor het nieuwe samenwerkingsverband behandeld, ter discussie gesteld en op enkele punten gewijzigd en aangevuld. Op de vergadering van het Algemeen Bestuur van de I.S. van 29 nov. a.s. zullen zij moeten worden aangenomen. Dan zal in jan. 1975 het doel waarnar het dagelijks bestuur van de Interim Stichting twee jaar lang toegewerkt heeft, n.l. realisering van het uiteindelijke samenwerkingsverband, bereikt te zijn.

E.d.R.-B.

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Jaar van de vrouw

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft in dec. 1972 het jaar 1975 uitgeroepen tot het Jaar van de Vrouw en zich schriftelijk tot de lidstaten gewend met het verzoek activiteiten te ontwikkelen binnen het kader van het Internationale Jaar van de Vrouw. Het dagelijks bestuur van de Interim Stichting heeft in samenwerking met de Kon. Ned. Jaarbeurs een plan ontwikkeld voor het houden van een manifestatie in het Jaar van de Vrouw van 20 mei t/m 8 juni 1975 en dit plan bij de regering ingediend. De manifestatie zal een tentoonstelling, congressen en discussiedagen omvatten. De vrouwenorganisaties zullen hierbij vanzelfsprekend een belangrijke inbreng moeten leveren.

De Regering heeft thans ingesteld het Nationaal Comité Internationaal Jaar van de Vrouw ter voorbereiding en coördinering van de activiteiten. Dit Comité heeft de plannen van de Interim Stichting overgenomen en mevr. M. A. Kolkman, marketing konsulent, aangewezen om deze en andere ingebrachte plannen met de Jaarbeurs-architect verder uit te werken en te realiseren.

Het begint er dus naar uit te zien, dat de zaak, na lang wachten van Regeringszijde, eindelijk op gang gaat komen. Het zal echter voor de organisatoren wel een wedloop met de tijd worden om alles tijdig klaar te kunnen krijgen.

De Organisatie „Vrouwen in de VVD" zal met het Vrouwen Kontakt van de PvdA, de KVP-vrouwen, de AR-vrouwen en de CHU-vrouwen op de manifestatie een „politiek plein" met een sprekershoek en een politiek café inbrengen. De plannen hiervoor moeten nog nader worden uitgewerkt.

De Landdag van de Organisatie „Vrouwen in de VVD" zal op 30 mei 1975 in de Jaarbeurs te Utrecht worden gehouden. Het is de bedoeling dat des ochtends in het kader van het Jaar van de Vrouw inleidingen met discussie zullen worden gehouden waarna de deelneemsters des middags in de gelegenheid zullen zijn de manifestatie te bezoeken. Ons bestuur is bezig de plannen voor deze dag nader uit te werken en zal u tijdig hiervan op de hoogte stellen. Wilt u de datum vast vrijhouden? Op de najaarsconferentie op 18 en 19 oktober j.l. te Lunteren deed onze voorzitster mevr. Dettmeijer een dringend beroep op de liberale vrouwen zich in te willen zetten voor de activiteiten in het Jaar van de Vrouw. Wij hopen dat u aan dit beroep gehoor zult willen geven.

E.d.R.-B.

Rotterdam

Het VVD-Tweede Kamerlid, mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas spreekt maandag 25 november 20.00 uur ten huize van mevrouw Molenbroek, Vijverweg 12 te Rotterdam-Kralingen.

Gaarne opgave aan mevrouw Tellegen (tel. 010-125915) of aan de gastvrouw (tel. 010-121591).

Velp

De VVD-vrouwengroep Velp organiseert op woensdagavond 13 nov. om 20.00 uur een bijeenkomst ten huize van mevr. N. J. Zwarts-de Booys, Burgemeester Brandtlaan 13 te Velp. De heer H. J. M. Weve zal het onderwerp „Tweede auto, luxe of noodzaak" behandelen, terwijl hierover een vragenlijst ingevuld kan worden, die door hem is opgesteld. Introducé's zijn welkom.

De VVD van A tot Z

Vervolg van pagina 2.

RODEN — In het nieuwe bestuur van de afd. Roden hebben o.m. zitting: F. Roerig-Westhove (voorz), S. M. de Graaf-Paardekoper (secr), Roderwolderweg 25, Foxwolde, tel. 05908 - 32840 en A. Joosten (penningm)

ROTTERDAM — Op dinsdag 12 november spreekt mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw. K.) voor de afdeling Rotterdam. Bernhardzaal van het Groothandelsgebouw; aanvang 20 uur (Deze vergadering was eerder vastgesteld op 22 okt.)
Op 27 november is er een jaarvergadering van de kamercentrale Rotterdam. Op maandag 2 december is er een jaarvergadering van de dictrictscentrale Rijnmond. Deze vergadering is toegankelijk voor alle leden van de VVD in het gebied van Rijnmond. Aansluitend volgt te ca. 20.30 uur een bijeenkomst v.d. nieuwe Rijnmondraadsfractie met de gemeenteraadsfracties in het Rijnmondgebied, waarbij ook de ter vergadering aanwezige leden welkom zijn. Hotel Atlanta, Rotterdam; aanvang 20 uur.

SCHERPENZEEL — Secretaris van de afdeling Scherpenzeel is geworden: mevr. J. C. Lammerts van Bueren-Treffers, Eikenlaan 101, Scherpenzeel, tel. 03497 - 2497.

SOEST — Sinds 24 oktober is het bestuur van de afdeling Soest als volgt samengesteld: H. J. Citeur (voorz.), B. B. Cramer v. d. Bogaart (vice-voorz.), J. Bredewold (secr.), mevr. R. N. Hohner-Appeldoorn (penningm.), J. Ch. Waterreus (leden-adm.), R. W. Polman Tuin en R. L. van Zanten (leden).

SOEST-SOESTERBERG — Op 21 november spreekt mr. dr. C. Berkhouwer (voorz. Eur. parlement en lid Tw. K.) in de Emmakerk te Soestdijk over: Europa, waarheen? Aanvang 20.00 uur.

TER AAR — Secretaris van de afd. Ter Aar is geworden de heer J. C. Hubert, Anjerstraat 25, Papenveer-Ter Aar.

TILBURG — Op maandag 25 november spreekt drs. G. M. V. van Aardenne (lid Tw. K.) voor de afdeling Tilburg e.o. Aanvang 20.15 uur, Van Dalsum-zaal Stadsschouwburg, Tilburg. Vanaf 19.30 uur zullen in de zaal bestuursleden van de afdeling Tilburg e.o. aanwezig zijn om de vele nieuwe leden de gelegenheid te geven met hen kennis te maken.

UTRECHT — Mevrouw H. H. Olthof-Kuiper, Prins Hendriklaan 70 te Baarn is de heer mr. J. Schuttevâer opgevolgd als secretaris van de Kamercentrale Utrecht. Ir. T. de Roo, is mevrouw Olthof opgevolgd als penningmeester. Vertegenwoordiger voor de Statencentrale Utrecht in de Kamercentrale Utrecht is de heer J. M. v.d. Brink. Vertegenwoordigster en plv. vertegenwoordigster van de Kamercentrale in de Raad van Advies v.d. Stichting Org. Vrouwen in de VVD werden resp. mevrouw A. G. Richard-Snethlage te Baarn en mevr. T. T. D. van Rees-Dippel te Zeist.

VALKENSWAARD — Op maandag 18 november in café Lavrijssen in Valkenswaard, aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker H. Wiegel.

VLAARDINGEN — In het nieuwe bestuur van de afdeling Vlaardingen hebben o.m. zitting A. G. van Nieuwenhuizen (voorz.), H. W. Pannekoek (secr.), Prins Hendrikstraat 166, tel. 010 - 355239 en mevrouw J. de Beer-Potjes (penningm.)

VOORSCHOTEN — Secretaris van de afdeling Voorschoten is geworden: mr. H. van Gogh, Wijngaardenlaan 55, Voorschoten, tel. 01717 -4257. Voorz. is H. Reidsma en penningm. Th. van der Heijden.

WAALWIJK — Op maandag 25 november in hotel Verwiel; aanvang 20 u. Bijeenkomst afdeling met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.).

WARFFUM — De heer A. J. Evenhuis (lid Tw.K.) spreekt op 22 november voor de liberale kring Noord-Groningen. Aanvang 20.00 uur, hotel Spoorzicht, Warffum.

WASSENAAR — Op 28 november houdt de afdeling Wassenaar een openbare debatavond, waarop zullen spreken mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw.K.) en de heer drs. H. M. Franssen (PvdA) over het onderwerp „De grondwet in beweging". „Schaapskooi", Duinrell.

WINTERSWIJK — Op 19 november zal er in café-restaurant „De Zwaan", Wooldstraat 6, Winterswijk een algemene ledenvergadering gehouden worden. Aanvang 20.00 uur. Op deze vergadering zal drs. B. U. Haagsma, lid van het hoofdbestuur van de VVD, tevens lid van de Provinciale Staten van Gelderland, een inleiding houden en tevens algemeen politieke vragen beantwoorden.

WISCH — De heer drs. Th. H. Joekes (lid Tw.K.) spreekt op 25 november over „VVD en de zelfstandigen". Aanvang 20.00 uur. De Kroon; hieraan voorafgaand om 19.45 uur de huishoudelijke vergadering.

WIJHE — In het nieuwe bestuur van de afdeling Wijhe hebben o.m. zitting: A. Koers (voorz.) W. Krooshof (secr./penningm.), Dijk 3, Wijhe.

ZEIST — Op maandag 18 november heeft de afdeling Zeist een gesprek met de VVD-raadsfractie in de gemeenteraad van Zeist. Boschlust.

ZUTPHEN — De heer H. P. H. Waalkens (lid Tw. K.) spreekt op donderdag 14 november op een openbare vergadering van de afdeling Zutphen over Land en Tuindbouw. Hotel „De Kap", Warnsveld; aanvang 20 uur.

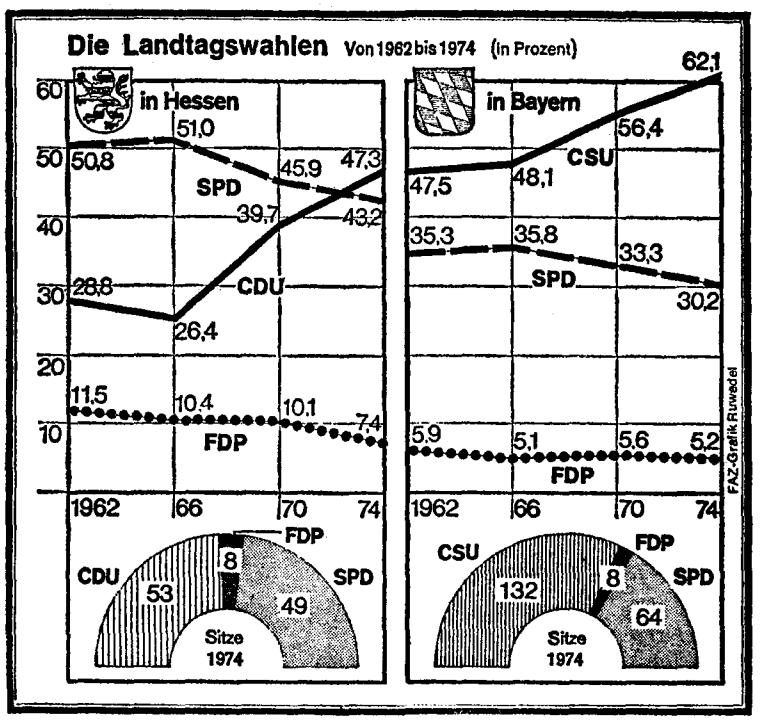
Kopij voor deze rubriek in het volgend nummer dient de redactie te bereiken uiterlijk op vrijdag 15 november. Adres: Redactie Vrijheid en Democratie, Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

door onze redacteur buitenland

Duitse landdag-verkiezingen

Premier Den Uyl en de Westduitse Bondskanselier, de socialist Helmut Schmidt, zijn het volgens *Het Parool* oneens over de aanpak van de inflatie en de werkloosheid. Hun meningsverschil kwam aan het licht tijdens de tweedaagse conferentie van Westeuropese socialistische leiders die op 1 en 2 november in Den Haag werd gehouden. Den Uyl is van mening dat er meer werkgelegenheid moet worden geschapen door verhoging van de overheidsuitgaven. De Westduitse kanselier meent daarentegen dat de overheidsuitgaven beperkt moeten worden ten behoeve van een uitbreiding van de particuliere consumptie. Hierdoor zouden volgens hem de consumptieve bestedingen meer toenemen met als gevolg eveneens een verhoging van de werkgelegenheid.

Dat Schmidt's op zich redelijke stellingname het bij de Westduitse kiezer toch niet doet, is weer eens gebleken bij de onlangs gehouden verkiezingen in de deelstaten Hessen en Beieren. In Hessen daalde het stemmenaandeel van de socialisten van 45,9 procent in 1970 tot 43,2 procent in oktober van dit jaar, vooral ten voordele van de christendemocraten. Opmerkelijk was vooral het socialistische verlies in de grote steden. Vroeger waren deze het onbestreden domein van de SPD. De tendens die in Hessen

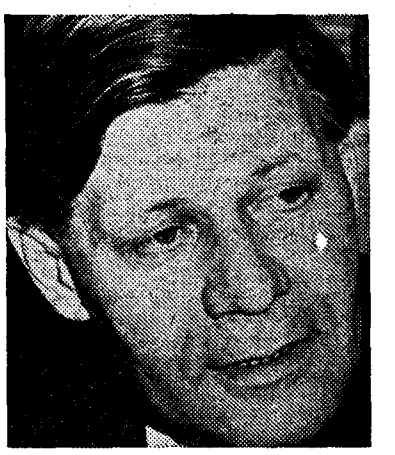

reeds in 1970 duidelijk werd toen veel kiezers in de steden over zijn gegaan naar de Westduitse liberale partij, de FDP, heeft zich voortgezet, nu ten voordele van de CDU.

In Beieren, waar de SPD daalde van 33,3 procent in 1970 tot 30,2 procent nu, moesten de socialisten vooral in een stad als München een groot verlies incasseren. Alle elf direct gekozen Landdag-mandaten, die de partij er in 1970 nog wist te veroveren, kwamen in handen van de CSU, de partij van Strauss. Deze partij kwam in totaal zelfs op 62,1 procent, waar zij in 1962 nog slechts 47,5 procent wist te behalen, maar toen maakte de CSU deel uit van de regeringscoalitie in Bonn. In Hessen was de verschuiving op langere termijn trouwens nog spectaculairder: de CDU kwam hier van 26,4 procent in 1966 op 47,3 procent nu.

Liberalen

Ook de Westduitse liberalen hebben het er in deze verkiezingen niet al te best vanaf gebracht, zeker in Hessen waar de partij haar aanhang zag slinken van 10,1 procent in 1970 tot 7,4 in 1974. De FDP vormt in deze deelstaat een coalitie met de socialisten, zoals ook in Bonn. Er heeft in deze deelstaat ook een belangrijke sociologische verschuiving binnen het kiezersbestand plaats gehad. Vooral de mensen met een hogere opleiding hebben zich van de FDP afgewend zoals de vergelijking met 1970 laat zien: van de mensen met een lage opleiding verloor de FDP 1,6 procent en won de CDU 6,9 procent; voor een middelbare opleiding gold: FDP —2,4, CDU + 7,5 en voor de mensen met een hogere opleiding: FDP —4,5, CDU + 8,4.

Helmut Schmidt
... uitbreiding consumptie ...

In Beieren was het verloop iets gunstiger. De FDP daalde hier van 5,6 procent in 1970 tot 5,2 procent in 1974, maar de verdeling van het stemmenaandeel over de gehele deelstaat was iets gelijkmatiger dan in 1970. In overwegend katholieke gebieden wist de partij zich verhoudingsgewijs goed te handhaven. De liberalen hebben in München, zij het in geringere mate dan de CSU, weten te profiteren van het verlies van de socialisten.

In memoriam J. P. L. ter Kuile

In zijn woonplaats Hattem overleed op 72-jarige leeftijd na een langdurig ziekbed de heer J. P. L. ter Kuile.

Gedurende vele jaren bekleedde de heer Ter Kuile het voorzitterschap van de afdeling Enschede onzer partij.

Zijn belangstelling ging in het bijzonder uit naar het behoud van het Twentse natuurschoon. Met groot enthousiasme zette de heer Ter Kuile zich in voor het behoud van allerlei historisch waardevolle boerderijen en natuurgebieden. Zijn interesse voor de historie ging zelfs zo ver, dat hij op latere leeftijd aan de universiteit van Utrecht een studie in de kunstgeschiedenis volgde.

Na ongeveer zestig jaren in zijn geboortestreek Twente te hebben gewoond, woonde de heer Ter Kuile in zijn laatste levensjaren in Hattem.

Zijn sympathieke persoonlijkheid zal bij hen die hem hebben gekend in herinnering blijven.

Verzet tegen landbouwpolitiek

door drs. A. J. G. Leijten, secretaris landelijke middenstandscommissie VVD

Het Brusselse markt- en prijsbeleid faalt, aldus de agrarische specialisten in de Tweede Kamer vorige week tijdens de behandeling van de landbouwbegroting. Voor agrarisch Nederland is dat geen nieuws, ook niet dat veel van de actuele problematiek opgelost kan worden door middel van een speciaal belastingregime voor alle zelfstandigen in ons land.

Interessanter is dat niet alleen de oppositiepartijen CHU en VVD een dergelijke belastingoperatie voor boeren en middenstanders eisen, maar ook een deel der regeringspartijen, namelijk KVP en ARP.

In de vorige week verschenen nota „Groen licht 1975" van dr. G. J. ter Woorst lezen wij namelijk dat het belastingregime voor de zelfstandige ondernemers fundamenteel gewijzigd moet worden. De heer Ter Woorst schrijft dit namens de landbouwcommissie van ARP, KVP en CHU. „Een zodanig fiscaal beleid dat de ondernemer in staat wordt gesteld ondernemer te blijven, maar ook in de vette jaren kan reserveren voor de magere", zo zei de VVD-er Tuijnman tijdens het landbouwdebat in zijn felle aanval op de huidige regering. Voorts zijn de vier genoemde politieke partijen van mening dat het inkomen van de boer primair uit de markt moet blijven komen.

Houding Van der Stee

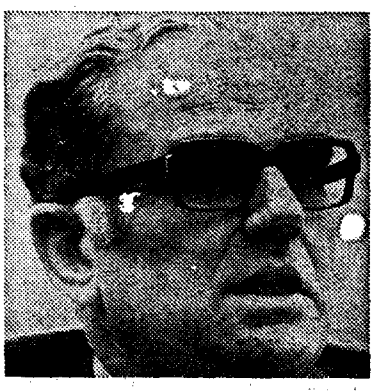
De minister van landbouw, mr. A. van der Stee, kon daarmee, zo bleek uit zijn antwoorden, volledig instemmen. Primair achtte hij het markt- en prijsbeleid en dat moet slechts in extreme situaties worden bijgestuurd. Het markt- en prijsbeleid richt zich immers niet alleen op het inkomen van de boer. Daarnaast dient bij de belastingaanslag het inkomen van de zelfstandigen anders gewaardeerd te worden dan dat van de loontrekkers.

De minister van landbouw geeft daarmee te kennen dat hij evenals een deel der regeringspartijen een andere aanpak voorstaat dan de drie progressieve partijen, die ook in het kabinet Den Uyl zitten. De vertegenwoordigers van die partijen vinden dat met dergelijke belastingmaatregelen de boeren te veel wordt toegespeeld. D'66, PPR en PvdA willen van de boeren landschapsen milieuverzorgers maken tegen een gegarandeerd minimuminkomen. In de socialistische visie van deze partijen past het moderne ondernemerschap van de boer niet, maar een terugkeer naar de ouderwetse landbouw.

En dan is er nog het hangijzer van de grondpolitiek van Keerpunt '72. Volgens deze opvattingen moet deze politiek leiden tot staatsbezit van grond en bodem, te bereiken via versnelde onteigeningsprocedures en afkoop tegen gebruikswaarde van het door hardzwoegen van verscheidene generaties verworven grond- of liever nog „spaar"-bezit. Evenals de liberalen en CHU hebben noch de ARP en KVP, noch de minister van landbouw zin zich in een dergelijk grondavontuur te storten. Ir. Voortman van de PvdA zei vorige week echter duidelijk dat er met de uitvoering van de grondpolitiek volgens Keerpunt '72 haast gemaakt moet worden.

Klok terugdraaien

Dan is er nog de aanval van de heren Jansen (PPR) en Voortman op de huns inziens te grote marge tussen producenten- en consumentenprijzen van levensmiddelen. Het feit dat tijdens een interruptiedebat bleek dat zelfs de coöperaties zich hieraan schuldig zouden maken, doet vermoeden dat laatstgenoemde heren

Minister Van der Stee
... andere aanpak ...

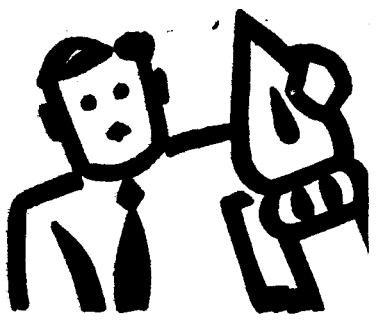
terugwillen naar verkoop van af de boerderij. Met een dergelijk beleid staan de progressieven dan wel op één lijn met de Boerenpartij en de Bond voor vrijheid in de landbouw, een nog steeds bestaand extreem groepje.

De grotendeels gelijke opstelling van confessionelen en liberalen ten aanzien van het landbonwbeleid heeft politiek nieuws opgeleverd; temeer omdat de huidige minister van Landbouw eveneens voorstander bleek van de opvattingen van laatstgenoemde groeperingen en niet van de socialistische visie, waarop zijn eigen regering mede steunt.

Wordt de landbouw, de bron van voeding en omvangrijke deviezeninkomsten dan toch het struikelblok voor dit kabinet. Of laten de heren Aantjes en Andriessen voorlopig toch maar het licht op groen staan?

RENAULT
AMSTELDIJK 52
TEL.: 79 15 23
AMSTERDAM
Ook voor
GOEDE Renault-occasions
Amax Automobielbedrijf
Off. Renault-agent

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening f 5000,- 36 x 171,04 enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
03490—16853—32068

Mijn opinie is . . .

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Universitaire loting

Vroeger was een einddiploma HBS of gymnasium voldoende voor toelating op de universiteit. De student van 1974 moet aleen maar hopen op een plaats op de universiteit, al heeft hij een diploma middelbare school. De situatie is nu zo dat eerste jaars niet hoeven te loten als ze op hun middelbare school-eindlijsten een score hebben van minstens 7½. Staatssecretaris Klein wil een wetsontwerp indienen volgens welk alle kandidaten moeten loten ongeacht hun middelbare school-prestaties. Klein meent dit te moeten doen omdat — typisch socialistisch standpunt — iedereen gelijke kansen moet hebben.

De ene student is echter intelligenter, vlijtiger of gemotiveerder dan de andere; op grond hiervan meen ik dat van gelijke kansen geen sprake is. Uit een onderzoek (Televizier Magazine) is gebleken dat er een evenredigheid bestaat tussen de prestatie op school en op de universiteit (dit geldt voor alle faculteiten met uitzondering van theologie).

De voordelen van een cijferselectie zijn duidelijk aanwezig. Ten eerste zal de gemiddelde student natuurlijk beter zijn. De stimulans om het examenjaar op de middelbare school zo goed mogelijk te volbrengen wordt niet weggenomen (immers, bij algemene loting maakt het niets uit of er een 6 of een 9 gemiddeld uit de bus komt). Een derde voordeel is dat mensen die uitgeloot zijn niet nog eens drie jaar van hun leven besteden aan het eindeloos wachten om ingeloot te worden.

Ik dacht dat bij het bepalen van de wijze van selectie de door staatssecretaris Klein voorgestelde socialistisch-idealistische „Iedereen-gelijke-kansen"-methode de meest verwerpelijke is. Ik meen dat ook hier geldt: loon naar werken.

Amsterdam. HANS v. d. HOOFF

Straaljager

Met hetgeen mr. J. Goppel in deze rubriek naar voren bracht over de keuze van een opvolger voor de Starfighter ben ik het volkomen eens. Maar ik zou nog een stap verder willen gaan en zeggen: ook de Mirage komt niet in aanmerking. Immers, Frankrijk ligt binnen de actieradius van de Russische luchtmacht en als de frontlijn zich naar het westen verplaatst, weldra ook binnen het schootsveld van de vèrdragende artillerie. Dus zijn de Franse fabrieken kwetsbaar. Maar nog afgezien hiervan bestaat het risico dat Frankrijk in tijd van oorlog een uitvoerverbod afkondigt, niet alleen voor de Mirage en haar onderdelen, maar ook voor de munitie. In dit verband is het interessant om nog eens na te lezen blz. 546 van dr. L. de Jongs „Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog", deel I.

M.i. komt uitsluitend Amerika in aanmerking voor de leverantie van onze straaljagers. We moeten er, dacht ik, van uitgaan dat Rusland zal trachten een geperfectioneerd plan-Schlieffen uit te voeren, dus de Atlantische kust te bezetten, waardoor evenals in de tweede wereldoorlog de regering zal moeten uitwijken naar Engeland en waarschijnlijk zelfs naar Amerika. Wat er dan nog aan Nederlandse straaljagers is, zal dan ook uitwijken. Als dat Mirages zijn heeft de regering er niets aan. Zijn het echter Amerikaanse toestellen, dan blijven zij hun volle waarde bezitten.

Rotterdam A. TIMMERMANS

Gijzeling

Het is niet mijn bedoeling om met mej. G. W. Nieuwenhuizen (Opinie van 25 okt.) te debatteren over de vraag in hoeverre de dood van de vier Japanse terroristen al dan niet diende te prevaleren boven het leven van de dertien gijzelaars in Den Haag. Hierover wordt in Nederland verschillend gedacht ook in onze partij. Wel wil ik protest aantekenen tegen de wijze waarop mej. Nieuwenhuizen mijn opvatting als ongepast binnen de VVD diskwalificeert.

Als men het niet eens is met een opinie van een partijgenoot, dient men zich af te vragen of er voor zo'n afwijkende opinie ruimte binnen de VVD is. Het lijkt me dat mijn standpunt niet in strijd is met de grondbeginselen van de VVD. Het zou toch te dwaas zijn als de VVD het standpunt dat het onschadelijk maken van terroristen zwaarder dient te wegen dan het leven van hun gijzelaars, als onliberaal ging diskwalificeren. Hoe „verward" mijn denkbeelden ook in de ogen van mej. Nieuwenhuizen mogen zijn, ik meen toch dat ze bestaansrecht binnen de VVD hebben.

DR. P. D. VAN ROIJEN, Assen

(Discussie wat deze gijzeling betreft gesloten, red. V. en D.)

Abortus

Na de brief van de bisschoppen over het abortusvraagstuk, waarbij de RK-klok wel weer een heel eind terug gedraaid wordt en de KVP-ministers en kamerleden in een erge dwangpositie geplaatst worden, lijkt het erop, of de VVD-fractie het abortusvoorstel Lamberts/Roethof volledig wil volgen. Dit voorstel is echter even extreem, als het vasthouden van de oude RK-moraaltheologie: Uit jarenlange praktijkervaring weet ik enerzijds hoe geestelijk ontwrichtend het afwijzen van een abortus anders dan om lijfsbehoud van de moeder kan zijn. echter ook welke ernstige psychiatrische gevolgen een al te lichtvaardige abortus zoals deze momenteel gemakkelijk tot stand kan worden gebracht, kan geven.

De baas-in-eigen-buik-theorie, die tot lichtvaardige abortus kan leiden, dient te worden afgewezen, maar abortus t/m de 3e zwangerschapsmaand dient om duidelijke medische en sociale redenen wettelijk te worden toegestaan, waarbij echter wel enige garantie moet bestaan dat de gronden deugdelijk zijn. De huidige abortuspraktijk, waarbij zonder enige informatie naar de beweegredenen ervan, tot abortus wordt overgegaan in de abortusklinieken, dient te worden vermeden. De VVD dient m.i. een middenstandpunt in te nemen tussen het extreme socialistische en het extreme RK standpunt.

P. J. VAN DER BURG, zenuwarts te Almelo.

Markerwaard

Het standpunt van de VVD betreffende het aanleggen van de Markerwaard, wel-dan-niet, is te betreuren. Men moet zich toch wél realiseren dat de Markerwaard als bouwland totaal van onnut is, ook dat men met Zuidelijk-Flevoland niet eens klaar is en bovendien de vervuiling van het water met enorme sprongen toeneemt indien de Markerwaard wél wordt aangelegd. De randmeren, in dit geval het Hoornse Hop bij Hoorn en de Gouwzee bij Monnickendam zullen gevuld worden met rioolwater van omliggende plaatsen. Eer er een vuillozing gestopt is, zijn er nl. weer twee andere bijgekomen of wordt de vuilaanvoer verdubbeld, zodat de randmeren „randpoelen" zullen woren.

Dit kan vermeden worden als de Markerwaard er niet komt. Het is bewezen, zie ANWB-brochure nr. 9, dat de eigenschap van wateroppervlakten het zelfreinigend vermogen is. Indien die oppervlakte verkleind wordt, zal de vervuiling toenemen. Het is dus landsbelang dat het inpolderen gestopt wordt, of dat dit slechts in kleine mate wordt gedaan om aan verschillende instanties in hun wensen tegemoet te komen. Bijvoorbeeld:

1. De tweede Nederlandse luchthaven te situeren bij Enkhuizen op de plaats van het huidige Enkhuizerzand een plaatselijke ondiepte in het water, gevaarlijk voor de scheepvaart.
2. De expansie-mogelijkheid van Amsterdam om, buiten de stad Almere op Flevoland er nog een stad bij te bouwen of er industrieën te vestigen en uitbreiding van het grondgebied Marken (zie Variant II).

Het is de wens dat wij over twintig jaar trots kunnen zijn over het beleid van de VVD. Dus zou het niet beter zijn, zolang wij geen zekerheid hebben over de positieve waarde van een complete Markerwaard de werkzaamheden voorlopig te stoppen of alleen die twee wensen in vervulling te brengen, zodat iedereen toch zijn zin heeft?

J. A. DE GROOT, Monnickendam

VERZEKERINGEN
Financieringen-hypotheken
★
ADVIESKANTOOR voor ARNHEM en OMGEVING
W. Willighagen
P. C. Hooftstraat 49
Postbus 90, Zevenaar
Tel. 08360 - 24530/25732

Voor VAKKUNDIG OVERTREKKEN van uw BANKSTEL of andere meubelen naar
STARRENBURG BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

Heesters
Coniferen
Rhododendrons
Azalea's
Handelskwekerij J. van Eyk
NIEUWSTRAAT 76 — BOSKOOP — TEL. 01727 - 3771

De VVD in opmars

De heer T. H. M. Verboom, assistent van de VVD-Tweedekamerfractie, heeft een onderzoek ingesteld naar het verloop van de wethouderzetels in den lande na de jongste gemeenteraadsverkiezingen.

Landelijk gezien is tijdens de verkiezingen begin september 1974 van wethouders door de gemeenteraden de VVD met 6 wethouders méér in de grote gemeenten uit de bus gekomen. Uitgangspunt van onderzoek is in hoeverre de VVD met wethouderszetels is vertegenwoordigd in gemeenten van 30.000 en meer inwoners en hoe de verhoudingen liggen in vergelijking met 1970 en 1974.

In Nederland zijn 78 van dergelijke gemeenten met een gezamenlijk inwonertal van 6.951.600 mensen.

In 1970 was de VVD in het College van Burgemeester en Wethouders in 42 gemeenten vertegenwoordigd met in totaal 45 wethouders. In 1974 neemt de VVD in 48 gemeenten met 51 wethouders een plaats in.

Gemeenten — in totaal 11 — waar de VVD een nieuwe wethouderszetel kreeg, zijn: Alphen aan de Rijn, Barneveld, Epe, Heemskerk, Oss, Rheden, Ridderkerk, Roermond, Roosendaal en Nispen, Veenendaal en Venlo.

Gemeenten — in totaal 11 — waar de VVD niet meer in het College van Burgemeester en Wethouders is vertegenwoordigd, zijn: Beverwijk, Capelle aan den IJssel, Delft, Deventer, Doetinchem, Enschede, Gouda, Groningen, Leiden, Rotterdam en Schiedam. In Leiden verloor de VVD 2 wethouderszetels en in Hilversum 1 zetel (van 2 naar 1).

Tijdens de laatste wethoudersverkiezing werd de VVD in 5 gemeenten meer met 2 zetels vertegenwoordigd. In 1970 waren 2 VVD-wethouders in 's-Gravenhage, Hilversum en Leiden; in 1974 naast 's-Gravenhage ook in Amersfoort, De Bilt, Breda, Haarlemmermeer, Rijswijk Z.H., Soest en Zwolle.

Het streven van de progressieve partijen naar het vormen van meerderheidscolleges is niet onbeloond gebleven. Zowel de VVD als het CDA hebben een veer moeten laten. Progressieve meerderheidscolleges zijn gevormd in 8 steden, te weten in Amsterdam, Enschede, Groningen, Leiden, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Zaanstad.

Verloor de VVD hierdoor in 5 steden nl. Enschede, Groningen, Leiden, Rotterdam en Schiedam, het CDA werd hierdoor in 7 steden niet meer vertegenwoordigd nl. Amsterdam, Enschede, Groningen, Leiden, Rotterdam, Vlaardingen en Zaanstad.

Behalve in Schiedam hadden in 1970 de confessionele partijen wethouders in alle 77 grote gemeentes; in 1974 is dit aantal teruggelopen tot 69. Naast de genoemde 7 steden is ook Epe voor het CDA gevallen.

Opmerkelijk is, dat de VVD en het CDA vooral in Noord- en Zuid-Holland verlies hebben moeten incasseren. In deze provincies kreeg de VVD 3 wethouderszetels minder, het CDA echter 20! Alleen al in Amsterdam, Rotterdam en Vlaardingen verloor het CDA 9 wethouders!

Zowel de VVD als het CDA werden in resp. 7 en 5 gemeenten in deze provincies niet meer vertegenwoordigd. Teken aan de wand is tevens, dat 6 van de 8 progressieve meerderheidscolleges in genoemde provincies zijn gevormd.

Verheugend is echter de grote winst, die de VVD in Brabant en Limburg heeft geboekt. In de volgende 4 steden kreeg de partij een wethouderszetel: Oss, Roermond, Roosendaal en Nispen en Venlo. In Breda steeg de VVD van 1 naar 2 wethouderszetels.

Concluderend kan men vaststellen, dat de VVD haar grote winst van de laatste jaren weet te stabiliseren. Gezien de landelijke winst van 6 wethouderszetels gestadig in invloed toeneemt. De uitdaging de VVD nog sterker te maken wordt hierdoor alleen maar vergroot!

door dr. K. van Dijk, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer en T. H. M. Verboom, fractie-assistent

Hoe democratisch zijn de socialisten?

De democratie is in brede lagen van de Nederlandse bevolking ingeburgerd. Een groot gevaar is echter, dat velen democratie als vanzelfsprekend beschouwen en niet voldoende hoeden over democratische waarden. Anti-democratische ontwikkelingen krijgen dan alle kans voort te woekeren en een plaats te veroveren in de maatschappij zonder dat een duidelijk halt wordt toegeroepen.
Bovengenoemd verschijnsel in de Nederlandse politiek is daarom zo verontrustend, omdat een radicale minderheid zich steeds sterker manifesteert in het streven zijn wil op te leggen aan een meerderheid. In dit artikel beogen de schrijvers de gevaren na te gaan, waaraan onze democratie wordt blootgesteld.

Tijdens het congres van de PvdA te Breda werd op 26 januari 1974 besloten: „Gedragen deze raads- of statenleden zich niet overeenkomstig het gemeentelijk of provinciaal programma, waarop zij gekozen zijn, en verliezen zij dientengevolge, blijkens een weloverwogen beslissing van de afdeling of het gewest, het vertrouwen van hun plaatselijke partij-organisatie afdeling, gewest, dan dienen zij hun zetel ter beschikking te stellen."

Deze resolutie houdt een verscherping van de partij-discipline in en wijst in de richting, dat men van de volmacht, die de volksvertegenwoordigers ontvangen van de kiezers, een mandaat wil maken van de partij. Een recent voorbeeld hiervan is, dat twee gekozen socialistische gedeputeerden van Zuid-Holland eerst toestemming van de gewestelijke partij-organisatie moesten verkrijgen, alvorens hun zetel van gedeputeerde in te nemen. Niet de partijleiding brengt de kandidaten in Provinciale Staten en Gemeenteraden, maar de kiezers die de kandidaten uiteindelijk aan hun zetels helpen. Alhoewel de kiezers dus de doorslag geven tot het bekleden van een vertegenwoordigende functie, eigent de PvdA zich niettemin het recht toe een afgevaardigde terug te roepen. Indien hij echter weigert, kan hij niet juridisch worden gedwongen terug te treden.

Bij toepassing van het terugroepingsrecht matigt de partijorganisatie zich een bevoegdheid aan, die zo men haar in het leven wil roepen, democratisch gezien eigenlijk aan de kiezers zelf zou moeten toebehoren. Zij moeten het laatste woord hebben, niet de partij. Daarom is de geplande procedure van het terugroepingsrecht in democratisch opzicht onjuist.

Meerderheidscolleges

Tijdens het reeds genoemde congres van de PvdA werd ook het voorstel aanvaard zoveel mogelijk te komen tot meerderheidscolleges van Gedeputeerde Staten en B. en W.

De eis meerderheidscolleges te vormen, wordt in socialistische kring steeds luider gehoord. In het geval, dat de progressieve partijen in een gemeenteraad de meerderheid hebben, wil men op grond daarvan een meerderheidscollege vormen met als kwalijk gevolg, dat grote groepen van de bevolking niet in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd kunnen worden. Bovendien is het gevaar aanwezig, dat er een partijdictatuur gaat ontstaan.

Op zichzelf is het opstellen van een programma, dat door een college wordt gesteund goed, maar dan moet dat programma worden opgesteld nà de vorming van dat college. Het opstellen van een programma vóór de vorming van een college vindt echter meestal plaats met het oogmerk slechts enkele partijen in het college te laten participeren.

In het bestuur van de gemeente geldt het monistische stelsel. De raad staat aan het hoofd van de gemeente. Het dagelijks bestuur wordt, voorzover het de wethouders betreft, uit zijn midden gekozen. Het past dan ook in heel de opzet van het gemeentebestuur, zoals Thorbecke het in zijn gemeentewet heeft bedoeld, dat daarin verschillende partijen zoveel mogelijk naar evenredigheid zijn vertegenwoordigd. Het college moet een afspiegeling zijn van de raad.

De PvdA voert nu een tactiek, waardoor kunstmatig tegenstellingen op gemeentelijk terrein in het leven worden geroepen. Dit terwijl men in Nederland toch op samenwerking is aangewezen. Uit de wens te komen tot meerderheidscolleges blijkt een intolerante houding tegenover andere politieke groeperingen en dat is democratisch gezien ongewenst.

Het is een kwalijke zaak, dat minister-president Den Uyl zich betreffende het vormen van meerderheidscolleges ervan afmaakt met de laconieke opmerking, dat „hier en daar wordt geëxperimenteerd met bestuursvormen". Hij gaat er dan wel aan voorbij, dat dit socialistisch machtsstreven helemaal tegen de traditie en ook tegen de geest van de gemeentewet ingaat.

„Maar waarom zou men zich daarover bekommeren, nu het vaak bij uitstek democratisch wordt geacht in een democratisch land de wet niet na te leven?" vroeg dr. W. Drees sr. zich dan ook vertwijfeld af in *Het Parool* van 25 mei 1974.

Overigens wordt het machtsstreven van de socialisten slecht gehonoreerd, aangezien volgens de Nipo-enquête van 6 en 7 mei 1974 69 pct. van de ondervraagden zich heeft uitgesproken voor de afspiegelingscolleges.

Burgerlijke ongehoorzaamheid

De burgerlijke ongehoorzaamheid is een steeds meer voorkomend maatschappelijk verschijnsel, waarbij men tracht democratisch genomen beslissingen te saboteren. Boycott-acties tegen wettelijke regels, die men in strijd acht met het eigen belang, of die niet met het eigen partijpolitieke standpunt overeenstemmen, komen regelmatig voor. Dat dit verschijnsel toeneemt, is op zichzelf al bedenkelijk. Nog bedenkelijker is de wijze, waarop het vaak wordt goedgepraat.

Juristen stellen, dat de minister van justitie Van Agt weinig doet om aan de bestaande situatie iets te veranderen. Dit standpunt werd door de minister gestaafd in een interview met *Elseviers Weekblad* van 23 maart 1974, waarin hij verklaarde dat „tegen burgerlijke ongehoorzaamheid in de vorm van het massaal niet-naleven van de wet de overheid machteloos staat. Het wordt moeilijk wetten overeind te houden. Wat moet je er aan doen? Ik zou het niet weten," besloot de bewindsman. De zorg van de minister komt ook tot uiting tijdens het interpellatie-debat naar aanleiding van ministeriële uitspraken over burgerlijke ongehoorzaamheid op 14 mei 1974: „De principiële uitgangsstelling is dat de overheid geroepen is de wetten te handhaven in een democratisch bestel. Niet-naleving van wetten kan gemakkelijk en zal ook vaak onzekerheid teweegbrengen. Het kan voorts aanstekelijk werken op anderen. Dat kan op zichzelf weer een bijdrage tot grotere onzekerheid zijn. Het kan ontwrichtend werken op een samenleving en daardoor reacties oproepen elders in de samenleving, die voor het behoud van de democratie bedenkelijk zijn."

De minister van binnenlandse zaken prof. mr. W. F. de Gaay Fortman sprak over het ontbreken van voldoende gezag klare taal in de *Haagse Post* van 1 juni 1974: „De PvdA heeft een verkeerde opvatting van het gezag. Ik vind het gezag een volstrekte noodzakelijkheid in de wereld. Ik vind ook dat gezag aanvaard moet worden en dat men zich daarnaar schikken moet, Gezag is niet een doel in zichzelf, maar gezag is er voor de mensen over wie gezag wordt uitgeoefend. Er moet gezag zijn, het moet niet een troep in de wereld worden. Eén van de zorgelijke dingen van deze tijd vind ik de duidelijke anarchistische trek die door onze maatschappij loopt."

Hetgeen de minister in de voorgaande zin signaleert, is daarom zo verontrustend, omdat het anarchisme onlosmakelijk met antidemocratische tendensen is verbonden. Met dit gevaar voor ogen moet de minister niettemin toegeven: „Ik heb geen zekerheid, dat de Partij van de Arbeid in moeilijke omstandigheden bereid is gezag te handhaven."

Deze opmerking roept de vraag op of mede vanwege de aarzelende PvdA als grootste regeringspartij de machteloze overheid ontstaat, waarover minister Van Agt spreekt. Bij een niet-krachtig uitgevoerd beleid kan burgerlijke ongehoorzaamheid uitgroeien hetzij tot anarchie, hetzij tot de politiestaat. De uitspraken van de minister van binnenlandse zaken over de PvdA zijn een teken aan de wand. Het vaak bij socialisten voorkomende ontbreken van respect voor de overheid kan aantasting van de rechtsstaat tot gevolg hebben. Handhaven van de grondslagen van de rechtsstaat betekent het naleven van de wet.

De democratie — de vrijheid — kan alleen blijven bestaan als men de overheid als gezagdragend orgaan blijft erkennen, zelfs wanneer de uitoefening daarvan vol gebreken is. In een tolerante samenleving behoort overleg te prevaleren boven confrontatie.

Intolerantie

In onze maatschappij wordt de confrontatie niet uit de weg gegaan door vaak radicale minderheidsgroepen, die door autoritair optreden trachten hun wil door te drijven met buitenwettelijke pressiemiddelen tegen een meerderheid in. Dergelijke acties zijn uitingen van intolerantie en tasten de democratie aan. Eén van de meest voorkomende vormen van intolerantie zijn bezettingen, die vooral op de universiteiten schering en inslag zijn. Opvallend is, dat vooral voor het radicaalsocialisme geporteerde studenten hieraan deelnemen.

De slagzin „zoveel hoofden, zoveel zinnen" geldt bij bezetters van een universiteit niet. Wil bijv. een tegenstander van een bezetting zijn standpunt nader bepalen, dan wordt hij vaak weggehoond. Een kleine minderheid maakt de dienst uit, daarmee handelend op uiterst intolerante wijze. Zeer pijnlijk werd staatssecretaris Klein van onderwijs hiermee geconfronteerd, toen hem het spreken in het Erasmusgebouw van de Nijmeegse universiteit op 10 mei 1974 werd belet. Vrijheid van meningsuiting schijnt niet te passen in de kraam van extreme studenten.

KVP-voorzitter De Zeeuw heeft hierna de situatie aan de Nijmeegse universiteit ontoelaatbaar genoemd. Bezettingen aan de universiteit van Nijmegen, die gemakkelijk 400 personeelsleden van werken afhouden, kunnen volgens hem de gemeenschap per dag een ton kosten. De Nijmeegse universiteit ettert volgens hem al lang en de overheid durft daar blijkbaar niets aan te doen. Hij sprak van een kleine groep, die voorbij gaat aan democratische principes door zijn wil aan de meerderheid op te leggen.

Op 13 juni 1970 reeds riep mr. Van Hall, ex-burgemeester van Amsterdam in een interview met *Het Parool* uit: „Ik vind het zo jammer, dat je met veel studenten geen discussie kunt hebben." Hiermee geeft hij een situatie weer, die tot op de dag van vandaag nog niet is veranderd.

Voorts is intolerantie hoog in het vaandel geschreven van radicale persorganen. de VVDM, de Rode Jeugd in Eindhoven waarvan bomaanslagen nog vers in het geheugen liggen en de Outspan-sinaasappelactie, waarvan voorstanders verkoop van dit merk sinaasappel willen verbieden.

In plaats van het harmoniemodel wordt vaak het conflictmodel nagestreefd. De liberale oud-minister drs. H. P. Korthals waarschuwde hiertegen met klem tijdens het lustrumcongres van de JOVD op 15 februari 1974 door te verklaren dat onverdraagzaamheid en strijd tussen maatschappelijke groeperingen onvoorziene en heilloze gevolgen zullen hebben. De enige uitweg tot het komen van een tolerante samenleving is het opbrengen van respect voor elkaars zienswijze.

„Overleg tussen overheid en volk, allereerst in het parlement, is geboden. Het benauwende is, dat verschillende partijen en belangengroepen steeds minder bereid en in staat zijn om naar elkaar te horen," constateerde *De Leeuwarder Courant* van 5 februari 1974. In een dergelijke samenleving vindt de intolerantie een goede voedingsbodem. Hierin verandering brengen is een taak, die een opdracht kan zijn voor liberalen, en de moedige, democratisch gezinden uit het confessionele midden, omdat deze taak niet mag worden toevertrouwd aan radicale socialisten en hun meelopers, die de intolerantie, de confrontatie en de revolutie propageren.

Indoctrinatie

In nauw verband met intolerantie staat indoctrinatie. Is bij het overdragen van kennis de informatie stelselmatig en doelbewust eenzijdig, dan is van indoctrinatie sprake. Het geven van eenzijdige informatie is vooral in het middelbaar- en universitair onderwijs troef. De prijktijk leert, dat op een verwerpelijke manier veel radicaal-socialistische leerkrachten gebruik maken van indoctrinatie, en er voor objectiviteit geen plaats meer is.

In *Elseviers Magazine* van 16 maart 1974 schreef een atheneumleerling: „Vele docenten van maatschappijleer, geschiedenis en Nederlands plegen zich tegenwoordig onledig te houden met het propageren van gematigd en extreem socialistische doelen. Bij verkondiging van dit soort zaken wordt dan vaak gebruik gemaakt van door zeer linkse groeperingen beschikbaar gesteld materiaal. Er ontstaat een soort „omverwerping van het systeem"-sfeer, die geen rekening meer houdt voor afwijkende meningen of kritische opmerkingen ten aanzien van de waarheidsgetrouwe weergaven van het één en ander." Deze woorden laten niets aan duidelijkheid te wensen over.

Door veel linkse figuren wordt indoctrinatie als een doeltreffend wapen gezien en gehanteerd, alhoewel indoctrinatie veelal averechts werkt. Bij het propageren van een eenzijdige maatschappijvisie beoogt men veelal de ondermijning van de democratie. Dergelijke indoctrinatie vormt een reële bedreiging van ons democratisch stelsel en kan ingrijpende gevolgen voor de toekomst met zich meebrengen.

We kunnen concluderen dat de democratie in onze dagen van binnenuit aan grote gevaren is blootgesteld. Het machtsdenken van vele, met name de zich radicaal noemende socialisten, manifesteert zich in sterke mate en bepaalt het beeld van dé huidige maatschappij mede.

Het machtsdenken gaat ten koste van het rechtsdenken. Dit verschijnsel in de Nederlandse politiek kan in belangrijke mate ertoe bijdragen de democratische traditie in onze maatschappij te breken.

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

BELA meubelen, niet duur en toch geweldig goed!

een keus uit
onze rijke kollektie
20.000 m2 verkoopruimte

Levering direkt aan partikulieren uit de meest komplete meubelshow van deze tijd.

BELA DIEMEN
Muiderstraatweg 19-21,
vrijdag koopavond
La Croix Interieurverzorging B.V.

BELA BOS EN LOMMER, Gulden Winckelplantsoen, BELA HAARLEMMERDIJK 1,
BELA Meubelboetiek, in klassieke stylen Rozengracht 115-139, Amsterdam.
BELA UTRECHT Kanaleneiland, Dromedarislaan, hoek Europalaan. Aan snelweg Oudenrijn-Arnhem, afrit Utrecht/Jutphaas.
Utrecht - Amsterdam, donderdag koopavond, ook 's maandags geopend!

281

KLEEDT U GOED!
HET TEGENDEEL KUNT U ZICH NIET PERMITTEREN

HEREN MAATKOSTUUMS vanaf ƒ 750,-
DAMES KOSTUUMS vanaf ƒ 550,-
KLEDINGSERVICE ƒ 20,- per uur.

Coupeursbezoek aan huis mogelijk.

MAATKLEDING wordt geheel in eigen atelier vervaardigd bij:

MAATKLEERMAKERIJ A. PRINS & Zn.
Gijsbrecht van Amstelstraat 69,
Hilversum. Tel. 02150 - 45186.

MAATKLEERMAKERIJ C. v. WIJK
Duivendrecht, Rijksstraatweg 98.
Tel 020 - 358901 + 020 - 354778.

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

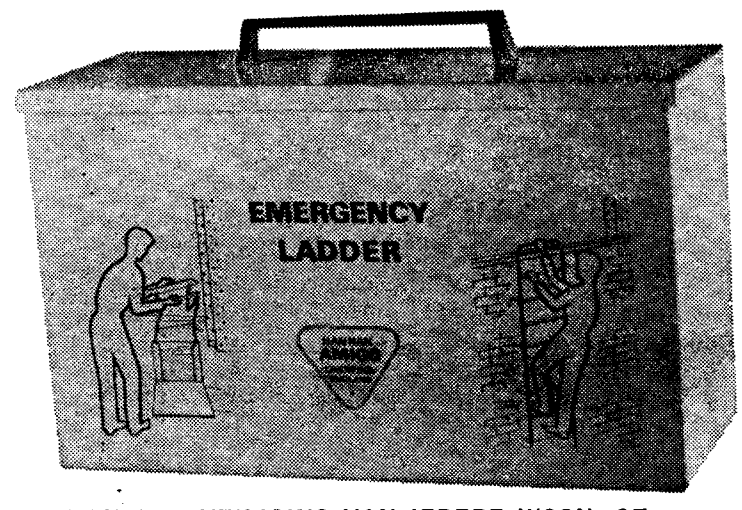
VIERKANT B.V.

advies- en schoonmaakbedrijf
Delftselaan 4, Den Haag,
tel. 070 - 634029 - 632380

Ons devies
gratis advies
altijd service

4 punten van belang
- juiste kalkulatie
- aangepaste planning
- overzichtelijke programmering
- konstante uitvoering

Dit metalen kastje bevat een AMIGO uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder. In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND
JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de **FISCALE OUDEDAGS RESERVE** en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro
KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

JAC. JURRISSEN & ZOON

heeft meer dan twee eeuwen gezorgd voor groenvoorzieningen in binnen- en buitenland. Wij hebben meer dan 200 eerste prijzen behaald voor groenblijvende planten. Ons bedrijf is 10 H.A. groot en wij willen inkrimpen tot 5 H.A.

ONZE SPECIALITEIT IS GROEN BLIJVENDE HAGEN TOT VIER METER HOOG

Geef ons het aantal strekkende meters met de gewenste hoogte op: wij kunnen u dan het juiste aantal en de prijs opgeven.
De benodigde **stalmest** tot 15 november **GRATIS.** Grote partijen extra korting.
Regelrecht van kweker: VOORDELIGER EN BETER.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

vrijheid en democratie

door onze parlementaire redacteur

Noodpakket: te laat en te weinig

Als een kat in het nauw dient het kabinet-Den Uyl onze economie een miljardeninjectie toe. Met het hele plan is ruim drieëneenhalfmiljard gulden gemoeid. Moeten we er blij mee zijn? Ja en neen. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Maar het kabinet keert veel te laat om en keert niet ver genoeg terug. Het blijft dwalen, het denkt het eigenwijs allemaal beter te weten, het weigert louter en alleen uit prestigeoverwegingen naar de VVD te luisteren.

In grote trekken ziet het noodpakket van het kabinet er als volgt uit:

- De loon- en inkomstenbelasting gaat tijdelijk met 840 miljoen gulden omlaag. Hoe hoger het inkomen, hoe kleiner (percentueel) de verlaging.
- Het rijk zal volgend jaar 500 miljoen gulden extra storten in het kinderbijslagfonds.
- Verhoging van de investeringsaftrek (300 miljoen gulden).
- Ruim 900 miljoen gulden om de bouw nieuw leven in te blazen.
- Gemeenten en provincies krijgen 710 miljoen gulden extra.
- Industrie, midden- en kleinbedrijf ontvangen 250 miljoen gulden extra.
- Om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen worden maatregelen uitgewerkt die 200 miljoen gulden kosten.
- Een actie om de bedreigde sectoren te steunen.

Werklozen

Met al deze maatregelen hoopt het kabinet de werkloosheid te beperken tot 155.000. Zonder dit pakket zouden aan het eind van dit jaar 175.000 mensen in de WW moeten lopen. Andere uitgangspunten van het kabinet bij dit plan zijn dat de investeringen moeten worden opgepept, dat zwakke sectoren moeten worden geholpen, dat de koopkracht met 2½ tot 3 procent moet worden verruimd, en dat voor het bereiken van loon- en arbeidsafspraken (centraal akkoord) een zo gunstig mogelijk klimaat moet worden geschapen.

De VVD heeft begin deze week gezegd dat het kabinet „te laat" en „te weinig" tot inkeer is gekomen. Maandagavond zei Wiegel op een spreekbeurt in Valkenswaard: „Wij eisen dat het kabinet zijn beleid wijzigt. Doet het dat niet, dan hecht het meer aan de socialistische stokpaardjes dan aan het veilig stellen van de werkgelegenheid."

Wiegel noemde het „volstrekt onjuist" dat het kabinet doet alsof de werkloosheid maar tijdelijk een groeiende zorg is. „Duidelijk is, dat de werkloosheid in belangrijke mate van blijvende, van structurele aard is. Duidelijk is ook, dat de bedrijfsinvesteringen en de rendementen, mede ten gevolge van het beleid van het kabinet-Den Uyl, laag zijn. Wil men de werkloosheid werkelijk aanpakken, wil men het bedrijfsleven weer een goede toekomst bieden, dan is geen tijdelijke verlaging van de belasting maar een blijvende nodig."

VVD-plan

Maandagmorgen heeft de VVD-fractie in de Tweede Kamer de lijnen getrokken die het kabinet zou moeten volgen om in de huidige omstandigheden er nog het beste van te maken wat er van te maken zou zijn:

- Een blijvende verlaging van de loon- en inkomstenbelasting.
- Verlaging van de vennootschapsbelasting.
- Verlichting van de belastingdruk voor de middeninkomens.
- Een extra pakket maatregelen om de zelfstandigen tegemoet te komen.

Van Aardenne, de financiële specialist die bij het kamerdebat deze week voor de VVD-fractie het woord voerde: „Wij hebben het kabinet vorig jaar gewaarschuwd voor de gevolgen van zijn beleid, wij hebben die waarschuwing dit voorjaar herhaald, wij hadden onze voorstellen dit najaar bij de financiële beschouwingen er op gebouwd, maar het kabinet wilde de structurele zaken maar niet aan de orde stellen. Ook met dit pakket maatregelen doet het kabinet dat nog steeds niet. Er zitten in de huidige problemen wel enige effecten die tijdelijk zijn en daarom ook met tijdelijke maatregelen bestreden moeten worden, maar er zitten ook blijvende kanten aan. En voor de blijvende moeilijkheden kom je er niet als je die met tijdelijke maatregelen probeert op te lossen.

Bouw

Van Aardenne maakt bij de impuls die de bouw krijgt de kanttekening dat het kabinet zelf het klimaat in de bouw heeft bedorven door domme uitlatingen van bewindslieden (renteaftrek eventueel ongedaan maken) en door de omstreden huurnota.

Hij verwijt het kabinet dat het ondanks de informatie waarover het beschikt veel minder slagvaardig handelt dan de VVD als oppositiepartij. „De beste dienst die Den Uyl en zijn medebewindslieden onze economie zouden kunnen bewijzen is het veld ruimen voor een betere regeringsploeg," aldus Van Aardenne.

Premier Den Uyl zei bij het bekend maken van de plannen: „Misschien dat we over een half jaar opnieuw gedwongen zijn om extra maatregelen te nemen." Hij zou die extra maatregelen ook nu al kunnen nemen, maar doet dat niet omdat hij de moed niet heeft om de VVD gelijk te geven.

Wiegel: „Het voortbestaan van dit kabinet weegt kennelijk zwaarder dan de nood van de werklozen en de zelfstandigen, en de toekomst van veel grote en kleine ondernemingen."

Werf een lid

De in ons blad van 25 oktober aangekondigde ledenwerfactie is reeds in een groot aantal afdelingen van start gegaan. Vele leden hebben van hun afdelingssecretaris al een verzoek gekregen op een desbetreffend formuliertje namen en adressen op te geven van hen, die wellicht ook lid van de VVD willen worden.

De eerste reacties komen al binnen en geven grond aan de veronderstelling dat onze ledenwerfactie met een voortreffelijke start wordt onderbouwd.

Een goede start geeft kans op een goed resultaat. Met enthousiaste VVD'ers moet succes dan ook verzekerd zijn.

Mocht u van uw afdeling nog geen bericht hebben ontvangen, wilt u dan het hieronder afgedrukte formulier invullen en naar uw afdelingssecretaris (of naar ons algemeen secretariaat) toesturen?

Doet u ook mee? Heel hartelijk dank.

De volgende personen willen wel lid worden:

	Naam	Adres	Woonplaats	Tel.
1)				
2)				
3)				
4)				
5)				

Verzoeke ingevuld in te zenden aan uw afdelingssecretaris OF aan het Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag.

Onze parlementaire redacteur over de Oosterschelde

Riskante beslissing

De Oosterschelde wordt niet volgens het oorspronkelijke plan afgesloten. Het kabinet-Den Uyl wil dat niet omdat in het linkse program Keerpunt staat dat de Oosterschelde open moet blijven.

De gevonden oplossing is kenmerkend voor dit kabinet. Waterstaatdeskundigen toonden aan dat openhouden erg riskant is, dus koos het kabinet een halfopen oplossing: een stormstuwcaissondam. Daarin komen mechanische schuiven die bij dreigend overstromingsgevaar kunnen worden afgesloten.

De knoop kon pas in diep-nachtelijk overleg worden doorgehakt nadat voldoende ministers binnen het kabinet waren murw gepraat.

Twee miljard

De schuifdam kost bijna twee miljard gulden méér dan normale afdichting zou kosten. Zuidwest-Nederland zal nu pas op zijn vroegst in 1985 veilig zijn en niet in 1978 zoals bij normale afsluiting het geval zou zijn.

Een stroom van kritiek barstte over deze beslissing los. Het ging vooral om drie punten:

- De veiligheid komt onverantwoord laat.
- De kosten zijn te laag geschat.
- Het plan is technisch te riskant.

De Zeeuwse gedeputeerde Schlingemann (VVD) zei voor de televisie: „Er ontstaat nu een uiterst gevaarlijke situatie voor Zeeland. Ik zal de komende jaren echt niet elke nacht rustig gaan slapen. Het is een volslagen politieke beslissing waarbij de bewindslieden die het hardst met hun portefeuille hebben gerammeld het hebben gewonnen. Twee miljard gulden wordt in het water van de Oosterschelde gesmeten. Ik weet bijna zeker dat de Oosterschelde op den duur toch dicht zal gaan."

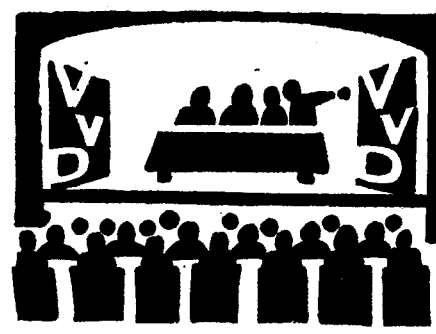

Gedeputeerde mr. J. F. G. Schlingemann ...slaapt niet rustig...

VVD-leider Wiegel zei het in hoofdzaken met zijn partijgenoot Schlingemann eens te zijn: „We zijn zeer bevreesd dat het kabinet te veel risico's neemt."

Minister Westerterp (waterstaat) zei: „Rijkswaterstaat moet nog anderhalf jaar studeren of de funderingstechniek kan worden opgelost. Lukt dat niet dan zullen we alsnog tot totale afsluiting overgaan." Een meerderheid van de Tweede Kamer is voor totale afsluiting. Maar dit kabinet heeft er een gewoonte van gemaakt om de Tweede Kamer aan zijn laars te lappen als dat zo uitkomt. De problemen worden dan uitgesteld tot het moment waarop de Kamer het geld voor deze oplossing beschikbaar moet stellen. De eigen veiligheid gaat bij dit kabinet boven de veiligheid van Zeeland.

Radio-uitzending van de VVD: donderdag 5 december van 18.20-18.30 uur, Hilversum II (298 m).

De VVD van A tot Z

AMSTELVEEN — Op maandag 25 november zal er een openbare ledenvergadering worden gehouden in de Chr. Mavo-school Selde Rust. Aanvang 20 uur. Spreker is mr. dr. C. Berkhouwer (voorz. Eur. Parl.). (Deze spreekbeurt was aanvankelijk vastgesteld op 28 oktober).

AMSTERDAM — Op maandag 25 november is er een ledenvergadering van de afdeling Amsterdam. Aanvang huishoudelijk gedeelte: 20 uur. Na het huishoudelijk gedeelte, plm. 21.15 uur, zal de heer L. M. de Beer (lid Tw. K.) spreken over het onderwerp huur- en subsidiebeleid: het liberale alternatief. American Hotel.

DELDEN — Mevrouw C. W. van Wijk—Pauwels, Bernhardstraat 7, Delden. Tel. 05407 - 2008, is secretaris van de afdeling Delden geworden.

DOMBURG — Er is een afdeling Domburg van de VVD opgericht. In het voorlopig bestuur hebben o.m. zitting: W. Hoogendoorn (voorz.) S. C. Bommelje, Oosterpark 3 A, Oostkapelle. Tel. 01188 - 1587 (secr.) en H. Visser, penningmeester.

DRENTHE — Secretaris van de kamercentrale Drenthe is geworden: drs. H. B. Eenhoorn, Amelterhout 20, Assen. Voorzitter is geworden: J. A. van de Linde.

EELDE — Op donderdag 28 november treedt mevrouw drs. N. J. Ginjaar—Maas (lid Tw. K.) in debat met M. C. Konings (lid Tw. K. PvdA). Het onderwerp zal zijn: „De ontwikkeling van ons onderwijs". Café Centraal te Eelde; aanvang 20 uur.

ETTEN-LEUR — Secretaris van de afdeling Etten-Leur is geworden: J. H. Hahn, Markenland 16, Etten-Leur. Tel. 01608 - 5744.

FRANEKER — Op maandag 2 december zal de heer A. J. Evenhuis (lid Tw. K.) spreken voor de Statencentrale Franeker. Hotel „De Koornbeurs" te Franeker, aanvang 20 uur. De afdelingen Franeker en Franekeradeel hebben zich samengevoegd tot 1 afdeling. Het bestuur is als volgt samengesteld: C. Nagtegaal (voorz.), mevr. A. Blanksma—Westra, S. de Veyestraat 17, Franeker (secr.) en mevr. M. Vlietstra-Strohbecke (penningm.).

Kopij voor deze rubriek in het volgend nummer dient de redactie te bereiken uiterlijk op vrijdag 29 november. Adres: Redactie Vrijheid en Democratie, Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

GILZE EN RIJEN — Op 27 januari 1975 zal de oprichting van de afdeling Gilze en Rijen plaatsvinden. Er zal die avond een eigen bestuur gekozen worden. Het correspondentie-adres is thans: mevrouw G. M. Krijvenaar—Van der Wal, Kennedylaan 76, Rijen (N. Br.).

GOUDA — Op maandag 25 november spreekt mr. H. van Riel (voorz. Eerste Kamerfractie) voor de afdeling Gouda over actuele politieke zaken. Aanvang 20 uur, Hotel Central, Markt 23, Gouda.

's-GRAVENHAGE — Onderafdeling IV van de Haagse VVD-afdeling organiseert op dinsdag 26 november een „politiek café" in restaurant Het Spinnewiel, Laan van Nieuw Oost Indië 279, aanvang 20.30 uur. Wethouder G. C. Wallis de Vries (verkeer en vervoer, openbare werken, monumentenzorg en coördinatie van de binnenstad) zal graag van gedachten wisselen over de zaken, die op zijn terrein liggen.

Onderafdeling I houdt op dinsdag 3 december een bijeenkomst in de Opstandingskerk (Daal en Bergselaan 50), aanvang 20.15 uur. Aan de orde komt de verkiezing van een voorzitter en twee nieuwe bestuursleden, waarna mr. C. H. F. Polak (lid E.K.) een inleiding zal houden over: „Is Nederland nog een rechtsstaat?"

Op maandag 9 dec. is er een bijeenkomst voor jonge leden van de afdeling. Spreker is de heer H. Pors (secr. KVO) die een inleiding zal houden over het midden- en kleinbedrijf. Aanvang 20.15 uur, „Onder 't Oude Raedthuys".

GRONINGEN — Op donderdag 28 nov. debatteert dr. K. van Dijk (lid Tw. K.) met dr. ir. J. L. A. Janssen (PPR - Tw. K.) over de politiek en het milieu. HEAO-aula, Groningen. Aanvang 20 uur.

HAARLEM — Op 29 november is er een openbare bijeenkomst van de afdeling Haarlem. Spreker zal zijn: mr. H. E. Koning (lid Tw. K.). Aanvang 20.15 uur, hotel-restaurant „Lion d'Or".

HEERENVEEN — Secretaris van de afdeling Heerenveen is geworden: H. J. Vos, Gaasterlandlaan 30, Heerenveen.

DEN HELDER — Voorzitter van de Kamercentrale Den Helder is geworden: M. Blom. In het bestuur is gekozen: Als lid Org. Vrouwen in de VVD: mevr. A. Gramberg—Huybrechtse, Castricum.

HELMOND — Sinds 13 november heeft de afdeling Helmond een nieuw bestuur. In dat bestuur hebben o.a. zitting de heer J. A. Scheeren (voorz.), P. A. van Dijk (Baritonstraat 11, Helmond, secr.) en mevrouw De Roo van Alderwerelt (penningm.).

HENGELO — Op maandag 25 november spreekt mevrouw drs. N. Smit—Kroes (lid Tw. K.) op het „Broodje VVD" van de afdeling Hengelo. Aanvang 18 uur, Cosa. Op maandag 9 december spreekt mevrouw mr. E. Veder—Smit (lid Tw. K.) op het „Broodje VVD" van de afdeling Hengelo. Aanvang 18 uur, Cosa.

's-HERTOGENBOSCH — Secretaris van de afdeling 's-Hertogenbosch is geworden: L. A. C. Kerkhof, Smirnoffstraat 50; tel. 073—146165.

HUMMELO/KEPPEL — Secretaris van de afdeling Hummelo/Keppel is geworden: ing. J. D. van As, Valkenbos 6, Hoog Keppel (post Laag Keppel). tel. 08348 - 736.

LAREN/BLARICUM — Op vrijdag 13 december spreekt G. W. Keja (lid Tw.K.) voor de afdeling Laren/Blaricum. Hotel Hamdorff, Laren.

LEEUWARDEN — Op de alg. ledenvergadering van de Kamercentrale Leeuwarden is het dagelijks bestuur als volgt samengesteld: H. T. Kingma (voorz.), mevr. T. E. Gerritsma—Bruins, Looxmagracht 8, Sneek. Tel. 05150 - 5314 (secr.) en P. G. Mulder (penningm.)

Op vrijdag 13 december spreekt mevr. mr. E. Veder—Smit (lid Tw. K.) voor de afdeling Leeuwarden; aanvang 20 uur, Oranjehotel.

LEIDEN — Op vrijdag 13 december is er een politiek café met debat tussen de heren mr. J. G. Rietkerk en dr. D. Dolman (PvdA) over werkgelegenheid. 't Praethuys, Vrouwenkerkkoorsteeg 8-9; aanvang 20 uur.

LEIDERDORP — De afdeling Leiderdorp belegt op dinsdag 26 november een ledenvergadering in het schoolgebouw De Hobbit (Van Alphenplein 3), aanvang 20.30 uur. Gesproken zal worden over het onderwerp: „Waarheen met de VVD?"

Inmiddels heeft de afdeling een nieuw bestuur gekregen. Daarin hebben o.a. zitting ir. R. R. de Josselin de Jong (voorz.), J. P. van der Meulen (Laan van Ouderzorg 295, secr.) en mr. A. W. van der Vegt (penningm.).

MIJDRECHT — De afdeling Mijdrecht heeft sinds 12 november een nieuw bestuur. Daarin hebben o.a. zitting de heren J. C. Croes (voorz.), H. Cramer van den Bogaart (Ridderschapstraat 22 (secr.), en H. Kuiper (penningm.).

NIJMEGEN — Op 29 november spreekt mr. dr. C. Berkhouwer (voorz. Eur. parl.) voor de afdeling Nijmegen. „De Vereeniging", aanvang 20 uur.

NIJVERDAL/HELLENDOORN — Als waarnemend secretaris van de afdeling Nijverdal/Hellendoorn zal optreden: W. Stekelenburg jr., Da Costastraat 11, Nijverdal; tel. 05486 - 3898.

OSS — Secretaris van de afdeling Oss is geworden: F. A. H. v. d. Heijden, De Vriesstraat 5, tel. 04120 - 25823.

ROERSTREEK — Maandag 9 december in De Roerparel, Sint Odiliënberg; aanvang 19.45 uur. Oprichtingsvergadering afdeling Roerstreek, omvattende de gem. Melick/Herckenbosch, Montfoort, St. Odiliënberg, Posterholt en Vlodrop. Deze gem. behoorden tot de afdeling Roermond. Om 20.30 uur zal spreken mr. F. Portheine (lid Tw. K.)

ROTTERDAM — Op maandag 25 november is er een jaarvergadering van de Stichting Organisatie „Vrouwen in de VVD"-afdeling Rotterdam. Spreekster zal zijn mevrouw drs. N. J. Ginjaar—Maas (lid Tw. K.). Op woensdag 27 november is er een ledenvergadering van de afdeling c.q. Kamercentrale Rotterdam. Margrietzaal van het Groothandelsgebouw; aanvang 20 uur. Spreker L. M. de Beer (lid Tw. K.). Onderwerp: Volkshuisvestingsbeleid (huur- en subsidiebeleid, eigen woningbezit en stadsvernieuwing) met discussie. Op maandag 2 december is er een jaarvergadering van de districtscentrale Rijnmond. Deze vergadering is toegankelijk voor alle leden van de VVD woonachtig in het gebied van Rijnmond. Aansluitend volgt te ca. 20.30 uur een bijeenkomst v.d. nieuwe Rijnmondraadsfractie met de gemeenteraadsfracties in het Rijnmondgebied, waarbij ook de ter vergadering aanwezige leden welkom zijn. Hotel Atlanta, Rotterdam; aanvang 20 uur.

RIJSWIJK — Op woensdag 11 dec. in de Hofstede te Rijswijk; aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreker prof. dr. G. Zoutendijk (lid E.K.) over „Politieke aspecten privacy-bescherming".

TER AAR — Secretaris van de afdeling Ter Aar is geworden: J. C. Hubert, Anjerstraat 25, Papenveer-Ter Aar; tel. 01722-3258.

TIETJERKSTERADEEL — Op maandag 25 november zal mevrouw mr. E. Veder-Smit (lid Tw. K.) spreken voor de afdeling Tietjerksteradeel over „Het duo Vorrink-Hendriks en de volksgezondheid". Motel Hardegarijp, aanvang 20.00 uur.

TILBURG — Op maandag 25 november spreekt drs. G. M. V. van Aardenne (lid Tw. K.) voor de afdeling Tilburg e.o. over „Actuele politieke problemen". Aanvang 20.15 uur, Van Dalsum-zaal van de Stadsschouwburg, Tilburg. Vanaf 19.30 uur zullen in de zaal bestuursleden van de afdeling Tilburg e.o. aanwezig zijn om kennis te maken met de vele nieuwe leden.

UTRECHT — Op maandag 25 november spreekt mr. H. E. Koning (lid Tw. K.) voor de JOVD - Utrecht. Hotel Pays Bas; aanvang 20.30 uur. De heer H. Wiegel zal op maandag 9 december spreken voor de Kamercentrale Utrecht. Restaurant van „Ouwehands Dierenpark" te Rhenen.

VLAARDINGEN — H. W. Pannekoek, Pr. Hendrikstraat 166, Vlaardingen; tel. 010-355289, is secretaris van de afdeling Vlaardingen geworden.

VRIES — Op maandag 9 december spreekt dr. K. van Dijk (lid Tw. K.) over het mediabeleid. Hotel St. Nicolaas; aanvang 20 uur.

WARMOND — Secretaris van de afdeling Warmond is geworden: mr. C. F. Walland, Van Beverninckstraat 22, Warmond.

WASSENAAR — Op donderdag 28 november houdt de afdeling Wassenaar een openbare debatavond. Sprekers zijn mej. mr. A. Kappeyne van de Coppello (lid Tw. K.) en drs. H. M. Franssen (PvdA) over het onderwerp „De grondwet in beweging". Schaapskooi, Duinrell.

WISCH — Drs. Th. H. Joekes (lid Tw. K.) spreekt op maandag 25 nov. over „VVD en de zelfstandigen"; aanvang 20 uur, De Kroon. Hieraan voorafgaand om 19.45 uur de huishoudelijke vergadering.

WYCHEN — Secretaris van de afdeling Wychen is geworden: P. J. A. Mulder, Heumenseweg 425, Alverna (Wychen); tel. 08894- 3518.

IJSSELSTEIN — Op maandag 25 november spreekt mr. A. Looten (lid gem. raad Utrecht) over „Waarom ben ik liberaal". Hotel Ridder St. Joris, aanvang 20.30 uur.

ZAANSTAD — Op donderdag 12 december spreekt mr. A. Geurtsen (lid Tw. K.) voor de afdeling Zaanstad over de problematiek van de zelfstandigen. Hotel Atlantic, Krommenie; aanvang 20 uur.

ZEIST — De heer mr. H. van Riel (voorz. Eerste-Kamerfractie) spreekt op maandag 16 december voor de afdeling Zeist. Boschlust.

ZUIDHORN — H. W. den Hartog, M. Clantlaan 16, Zuidhorn, is secretaris geworden van de afdeling Zuidhorn.

ZUIDLAND — A. van Rossem, secretaris van de afdeling Zuidland, is verhuisd naar: Patiostraat 4, Zuidland; tel. 01881-1217.

ZWOLLE — Mr. P. Roscam Abbing, Bergweg 50, Markelo, tel. 05476- 1362, heeft P. Muntendam als voorzitter van de Kamercentrale Zwolle opgevolgd. Voorz. van de afdeling Zwolle is geworden J. de Widt Secr. F. Wittenaar, Postbus 1112, Zwolle en mevr. W. W. ten Doeschate-Smitt (penningm.). Tot lid van verdienste is benoemd: mej. G. Fraaij, die 17 jaar raadslid en later secr. van de afdeling is geweest.

Prijsontwikkelingsreserve

De afdeling Doetinchem van de VVD heeft op 1 oktober een resolutie aangenomen, waarin wordt uitgesproken:

- **dat de overheid welvaart en werkgelegenheid niet in gevaar mag brengen door heffingen, die het voortbestaan van Nederlandse ondernemingen bedreigen;**
- **dat daarom aan belastingheffing over schijnwinsten, die het gevolg zijn van prijsstijgingen, op de kortst mogelijke termijn een einde dient te komen door het toelaten van een prijsontwikkelingsreserve;**
- **dat op grond van het bovenstaande aangedrongen moet worden op bevordering van een daartoe aangepaste fiscale wetgeving.**

De afdeling heeft, als bijlage bij deze resolutie, een ontwerp-wetsbepaling over de gewenste prijsontwikkelingsreserve gemaakt.

Adhesiebetuigingen met de resolutie kunnen worden gezonden naar het secretariaat van de VVD-afdeling Doetinchem, Airbornestraat 35.

vrijheid en democratie

- **De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.**
- **De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.**
- **De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westblaak 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.**

algemeen secretariaat

- **Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 314121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.**

boutique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)
Poolse wandkleden.
Italiaans glaswerk.
Exclusieve INDIA-kleding.
Sieraden - stofbeesten.
100 soorten miniatuurtjes.
Oude letterbakken.
Oosters allerlei.

Onze parlementaire redacteur over het onderwijsdebat

Van Kemenade speelt de baas

Minister Van Kemenade speelt de baas over het onderwijs. „Voor weinigen is het voorrecht weggelegd deze minister echt te kennen," zei mevrouw Smit-Kroes (VVD) bij het onderwijsdebat in de Tweede Kamer. Een verwijt dat wel vaker opklinkt over ouderwetse bazen. „Voor ons gevoel mogen we bij deze minister niet praten óf we iets moeten doen maar alleen hoe we iets moeten doen. Het wordt allemaal te veel aan de top uitgemaakt," zei zij.

Dezelfde kritiek kwam in grote trekken ook uit de hoek van de confessionele partijen. Het zoveelste belangrijke beleidsonderdeel waarop VVD en confessionele partijen dichter bij elkaar blijken te staan dan PvdA en KVP, ARP, CHU.

Een succes boekte de VVD met een motie over voortzetting van de subsidie aan de huishoudelijke voorlichting op het platteland. Van Kemenade had daarmee willen stoppen, maar gaat er voorlopig mee door.

In andere moties vroeg mevrouw Smit om de opleiding van kleuterleidsters individueler te maken door de klassen te verkleinen en om maatregelen om het kleuter- en lager onderwijs op het platteland extra zorg te geven.

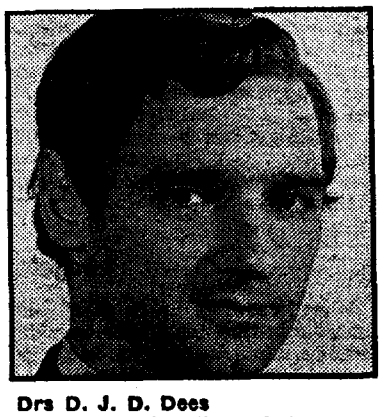
Peuters

Op ernstig verzet stuitte het verzoek van de VVD-fractie om alle peuters van drie jaar en negen maanden toe te laten tot de kleuterschool. Volgens mevrouw Smit is het discriminerend dat kinderen die op een verschillend moment in een jaar zijn geboren ongelijke rechten hebben om zo lang mogelijk van de kleuterschool te profiteren. De minister verzette zich tegen haar dringend verzoek. De VVD zal nu een initiatief gaan nemen om zelf een wetswijziging voor elkaar te krijgen.

Bij het onderwijsdebat kreeg Van Kemenade het ook aan de stok met een andere VVD-woordvoerdster, mevrouw Ginjaar-Maas. Zij typeerde de manier waarop de minister de kamer afscheepte als „een debat dat de sfeer ademt van sommige lerarenvergaderingen. Men praat veel maar zegt weinig." De minister verschuilt zich op alle belangrijke punten achter nota's en adviescommissies en ondertussen komt er van verbeteringen in het onderwijs vrijwel niets terecht, zo betoogde mevrouw Ginjaar.

Mevr. drs N. Smit-Kroes ... allemaal te veel aan de top ...

Drs D. J. D. Dees ... avond-onderwijs verbeteren ...

Mevr. drs N. J. Ginjaar-Maas ... minister verschuilt zich ...

Zwaard

In een motie vroeg zij om veranderingen in de Mammoetwet. Vooral de vraag wat de beste schoolgrootte is moet dringend worden uitgezocht. Ook speelt nog het spook van de Middenschool waar alle twaalf tot zestienjarigen naar het ideaal van deze minister met de jaren ingeperst moeten worden. Mevrouw Ginjaar vond het uiteindelijk maar het beste om haar motie over de Mammoetwet een tijdje als een zwaard boven Van Kemenades hoofd te laten hangen en er op een later moment over te laten stemmen.

De derde VVD-woordvoerder, Dees, keerde zich tegen het voornemen van de minister om het Hoger Beroeps Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderwijs hals over de kop in elkaar te schuiven. Dees steunde een motie-De Brauw om eerst maar eens wat te experimenteren.

Dees pleitte ook voor verbeteringen in het avondonderwijs, dat in veel opzichten achtergesteld wordt behandeld.

Van Kemenade heeft zich op zijn departement de twijfelachtige bijnaam van „stoomwals" verworven. Dat ding is te log om de Tweede Kamer plat te krijgen.

door onze oud-redacteur A. W. Abspoel

Kok (even) in schaapsvacht

Gehuld in schaapsvacht heeft de heer Kok, voorzitter van het NVV, onlangs een der journalistieke bastions van het gesmade „kapitalisme" betreden. Hij leende zich voor een interview door het weekblad „Beleggers Belangen". De heer Kok gaf daarin niet alleen toe dat de verwachting van de vakbeweging omtrent „super-winsten" van talrijke ondernemingen (die dan zouden moeten worden afgeroomd ten gunste van zwakke bedrijven) veel te „ongenuanceerd" was geweest. Verrassender nog was, dat hij het een misvatting noemde, dat de vakbeweging van plan zou zijn de ondernemingsgewijze produktie omver te gooien. Welneen: „die ondernemingsgewijze produktie bevat een aantal fundamenten voor een goede samenlevingsstructuur, al zijn er in het bedrijfsleven voorbeelden te vinden die op een weinig optimale situatie wijzen". Wat de loonsituatie betreft bracht hij in herinnering dat het deel van het nationale inkomen, dat naar de werknemers gaat, is gestegen tot 80 pct. „Dat is zo ongeveer een natuurlijke grens. Ga je daar bovenuit, dan tast je de financieringsbronnen aan. Interne financiering is immers strict noodzakelijk voor het in stand houden en uitbreiden van de produktie." En tenslotte gaf de NVV-voorzitter nog de verzekering dat het onjuist is te denken dat de vakbeweging tegen arbeidsbesparende diepte-investeringen zou zijn. „Die zijn nodig omdat ze kunnen bijdragen tot een vermenselijking van de maatschappij. Daarbij komt, dat een onderneming of een land zich uit de markt zou prijzen, wanneer men de technische ontwikkeling in de weg zou staan," aldus de heer Kok.

Redelijker inzicht?

Dit, tezamen met bepaalde uitspraken van prof. Tinbergen en CNV-voorzitter Lanser, gaf menig persorgaan aanleiding tot optimistische beschouwingen en verwachtingen omtrent nieuwe en redelijker inzichten, die zich bij de vakbeweging zouden baanbreken. Het is altijd jammer, als men hooggestemde verwachtingen wat moet afremmen, maar soms is dat wel nodig, om later nog grotere teleurstellingen te voorkomen. Dat prof. Tinbergen het nodig vond te wijzen op de positieve rol van de „internationals", die voor onze welvaart dringend nodig zijn en zijn geestverwanten deswege opwekte zich te laten leiden door constructieve gedachten en „niet door doctrines of vernielzucht", is van een zo onafhankelijk denkende en gematigde socialistische wetenschapsman in het geheel niet verwonderlijk. Evenmin is het verrassend, dat de heer Lanser, van het Christelijk Nationaal Vakverbond, zijn voorkeur uitsprak voor de particuliere ondernemingsgewijze produktievorm boven een bij de Staat gecentraliseerde produktie, hetgeen, naar hij opmerkte, het tegendeel zou betekenen van de voorgestane „spreiding van macht". Maar men stelle er zich niet te veel van voor, dat bij het socialistische NVV werkelijk sprake zou zijn van een wijziging van inzicht. Precies op dezelfde dag dat de uitlatingen van de heer Kok in de dagbladen werden geciteerd, meldde „Het Vrije Volk" het een en ander over het optreden van de befaamde en in zijn kring invloedrijke heer Arie Groenevelt, voorzitter van de Industriebond NVV, op een congres te Frankfort van de Europese Metaalarbeidersbond (EMB). Onder de zegevierende kop: „Groenevelt in de aanval tegen het kapitalisme", meldde het socialistische persorgaan dat de heer Groenevelt bij de bespreking van het Europese actieprogramma zijn vrees uitsprak dat het voorgestelde programma zou betekenen dat de bond genoegen zou nemen met een positie van de werknemers, „welke hen dwingt met hun arbeid de bezitters verder te verrijken". Er mag niet worden geaccepteerd, dat „tot in lengte van jaren de feitelijke machtsverhoudingen en de kern van het kapitalisme onaangetast blijven (...) Alleen maar scherpe kantjes afvijlen is een onverteerbare zaak". Dat was weer eens de ferme taal van de ouderwetse klassenstrijder!

Paradepaard

Ondertussen heeft ook de heer Kok zelf zijn schaapsvacht weer uitgetrokken. Men heeft het de afgelopen week in een televisie-uitzending kunnen horen hoe fanatiek de NVV-voorzitter bepaalde loon- en andere eisen, die tot tenminste 15 pct. loonkostenstijging bij de bedrijven zullen leiden, verdedigde en hoe hij het paradepaard van de herverdeling en de nivellering van inkomens (hetgeen wederom ten koste zou gaan van de middeninkomens) weer lustig liet opdraven. Trouwens: bij herhaling is uitgesproken dat NVV en NKV de overheid en de vakbeweging een (vaste) greep op de investeringen willen geven en dat de vakbeweging zich met praktisch alle zaken, tot die betreffende defensie toe, wil bemoeien. Waartoe dit alles leidt, toont o.a. Engeland, waar door een onzinnig kiesstelsel een Labourkabinet, dat op slechts 39 pct. van de stemmen steunt, onder druk der vakbeweging tot uitgebreide nationalisaties van belangrijke bedrijfstakken wil overgaan.

Ik vrees, dat er in de naaste toekomst herhaaldelijk aanleiding zal zijn, de NVV-voorzitter te herinneren aan wat hij eens over de ondernemingsgewijze produktie en over het nut en de noodzaak ook van diepte-investeringen heeft gezegd. Maar waarschijnlijk worden die gedachten dan achteraf weer als bij nader inzien „te ongenuanceerd" herroepen.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening f 5000,- 36 x 171,04 enz.
Adv. en bemidd. onr. goed. Vele huizen te koop, gr. bezichtigen.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
033 - 16853 - 32068

VERZEKERINGEN
Financieringen-hypotheken
★
ADVIESKANTOOR voor ARNHEM en OMGEVING
W. Willighagen
P. C. Hooftstraat 49
Postbus 90, Zevenaar
Tel. 08360 - 24530/25732

Wenst u in uw vakantie RUST, RUIMTE, ONGEREPTE NATUUR en tevens het comfort dat u thuis gewend bent.... wij verhuren **sinds 1960** een steeds groeiend aantal LUXE PARTICULIERE VAKANTIEBUNGALOWS (z.g. „tweede woningen") door geheel Drenthe verspreid (niet op campings of in drukke vakantiecentra), elk op 1000 - 6000 m2 eigen terrein temidden van natuurgebieden. Volop rust en privacy, vele met CV, TV of open haard. **Ideaal voor uw gezinsvakantie.** In vóór- en náseizoen 50—70% huurreductie. Alleen goede bewoning wordt op prijs gesteld. **Kerstvakantie** speciale huurprijzen. Reserveer nu reeds voor **1975,** er is nog keus. Inl.: WORLD TOURS (Afd. Nederland), Voorburg. Tel.: 070 - 860644 (altijd bereikbaar).

Kamerjournaal door onze parlementaire redacteur

Rommelig spreidingsbeleid

Met de spreiding van rijksdiensten gaat het niet best. Een delegatie van de noordelijke provincies onder leiding van de commissaris van de koningin in Groningen, mr. Toxopeus (VVD), heeft twee weken geleden in Den Haag zijn nood geklaagd. Vooral de aarzelende houding van PvdA en KVP maakt dat er van het overbrengen van arbeidsplaatsen niet veel terecht komt. In Den Haag zijn de PTT-ers in opstand gekomen tegen een mogelijke verhuizing van de centrale directie.

Wiegel heeft in Groningen op een spreekbeurt een scherpe aanval op het spreidingsbeleid van dit kabinet gedaan, vooral omdat verwarring de boventoon voert. „Spreiding van rijksdiensten moet een wezenlijk onderdeel van het regeringsbeleid uitmaken," zei hij. „Dit kabinet heeft het noorden gouden bergen beloofd." Hij zei dat de VVD er op staat dat het kabinet de toezeggingen waarmaakt.

Te koop
● Antiek
● Hollands zilver en kristal
Tel. 03480 - 3121

Losgeld

Wie herinnert zich niet de triomfantelijke terugkeer van de Transaviabemanning na het gijzelingsdrama op de Franse ambassade? En het losgeld van driehonderdduizend dollar was de Japanners ook nog afhandig gemaakt. Dat wil zeggen, het was tegen een kwitantie in Syrië achtergelaten.

Dat losgeld is inzet geworden van diplomatiek touwtrekken. Premier Den Uyl deed er nogal duister over. Wiegel heeft hem opheldering gevraagd. Het kabinet springt dan wel slordig met onze miljarden om maar dat mag geen reden zijn om een kleine miljoen gulden te laten waaien.

Volksgezondheid

Het kamerdebat over volksgezondheid trok vooral de aandacht door de beschuldiging van de D'66-arts Beekmans over te hoge declaraties van artsen. De ziekenfondsen zouden voor de uitgeschreven medicijnen veel te veel moeten vergoeden. Staatssecretaris Hendriks, de justitie en de artsenorganisaties zelf gaan het uitzoeken.

Door deze affaire kreeg het beleid van Hendriks zelf onvoldoende aandacht. „Er ligt een groot aantal vraagstukken op een oplossing te wachten," zei mevrouw Veder-Smit (VVD). Zij noemde de structuur van de gezondheidszorg, de onzekerheid bij het ziekenhuiswezen, de rechtsongelijkheid tussen artsen, de kruisverenigingen. „Het tempo moet omhoog," aldus mevrouw Veder. Misschien kan Hendriks ook een onderzoek instellen waarom er zo weinig uit zijn handen komt.

Mr. H. E. Koning
...randstadtoelage politie...

Politie

De ministers Van Agt en De Gaay Fortman zien geen kans om de druk waaronder de politie moet werken binnen redelijk korte tijd te verlichten. Bij het politiedebat in de Tweede Kamer beriepen zij zich er op dat er de afgelopen anderhalf jaar meer voor de politie is gebeurd dan in de tien jaren daarvoor. Afgezien van de vraag of dat waar is, blijven de problemen levensgroot, vooral in de grote steden. Koning (VVD) pleitte voor een speciale randstadtoelage omdat de agenten in het westen van het land onder extra spanning staan en veel te veel overwerk moeten verrichten.

De ministers zeiden hierin geen oplossing te zien. Een slagzin van de politie zegt: Goed dat er politie is. De bewindslieden zouden zich tot slagzin kunnen maken: Zorg dat er politie blijft.

Aardgas

Al vier, vijf jaar suddert een conflict tussen Den Haag en Bergen. Bij die Noordhollandse gemeente ligt een gasveld dat de moeite van het aanboren volgens deskundigen waard is. Nu de energiecrisis ons wakker heeft geschud willen de ministers Lubbers en Gruijters dat met de boringen wordt begonnen.

Het probleem zit voornamelijk in de plek. Bergen vreest overlast en aantasting van haar natuurgebied. Met steun van de VVD heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen om binnen drie maanden overleg met Bergen af te ronden over de lokatie van de boring. Lukt dat niet, dan moet Gruijters maar een plaats aanwijzen. Het VVD-Kamerlid Portheine: „Het algemeen belang maakt een spoedige ontginning gewenst."

Bombarie over de Grondwet

Het is toch wat met dat kabinet-Den Uyl. Met nog nooit vertoonde (en hopelijk ook nooit meer te vertonen) circustrucs wordt het in elkaar getimmerd en dan denken ze de Grondwet ook nog even met veel bombarie om te spitten.

Een dikke nota werd bij de Tweede Kamer gedeponeerd. Minister De Gaay Fortman (binnenlandse zaken) moet al direct nattigheid hebben gevoeld, want bij de aanbieding van die nota zei hij dat het kabinet uit de behandeling daarvan zou kunnen opmaken met welke wetsontwerpen het zou kunnen komen.

De Tweede Kamer stelde een speciale commissie in om het allemaal eens te bekijken. In drie openbare commissievergaderingen passeren alle voornemens nu de revue. Tijdens de eerste van die bijeenkomsten kwamen het districtenstelsel en de gekozen formateur aan de orde. Een uiterst nuttige bezigheid, want het kabinet weet nu meteen waar het daarmee blijft: nergens. Zonder meer tot groot genoegen van de VVD die zich van het begin af sterk heeft verzet tegen kunstgrepen om de democratie wat meer naar de pijpen van een aantal grote partijen te laten dansen.

De linkse partijen hadden gewaarschuwd kunnen zijn. Maar zij hebben dovemansoren behalve als het de eigen achterban betreft. Een paar jaar geleden hebben zij via initiatiefontwerpen geprobeerd hun opvattingen aan de Tweede Kamer te verkopen. Hun voorstellen werden toen van tafel geveegd.

En wat bleek nu in de commissievergadering? De confessionele partijen moeten van radicale grondwetsveranderingen nog steeds helemaal niets hebben.

Zetelroof

Wiegel zei dat het districtenstelsel „zetelroof" is.

Mevrouw Kappeijne van de Coppello wees er op dat een districtensysteem neerkomt op een bescherming door de regering van de kiezers tegen hun politieke keuze. Wiegel: „Wij menen dat de kiezers zelf hebben te beslissen hoe de verschillende politieke partijen in onderlinge sterkte uit de stembus komen. Ook hebben zij zelf te beslissen wat voor soort kabinet er moet komen en hoe de partijen zich bij de kabinetsformatie moeten opstellen."

Over de gekozen formateur zeiden de VVD-woordvoerders dat er vreemde en onwerkbare toestanden ontstaan als deze persoon door de kiezers wordt gekozen maar in het parlement een meerderheid tegenover zich vindt van partijen die door die zelfde kiezers daar zijn neergezet. In onze politieke verhoudingen een reële mogelijkheid.

Lesje

Het ziet er naar uit dat van de vernieuwingsdrift van het kabinet ten opzichte van de Grondwet niet veel spaanders heel zullen blijven. Op onderdelen na blijft alles bij het oude. Het kabinet-Den Uyl heeft dan al weer een lesje geleerd. Nog een paar hoofdstukken van het leerboek „Hoe word ik verstandig" en het kan wegens „te moeilijk" op de plank worden teruggezet. Voor het kabinet is er wellicht een plekje op de kast want zittenblijven is uit de tijd.

Israël

Premier Den Uyl heeft in een vraaggesprek met een Israëlische krant kritiek geleverd op de veiligheidspolitiek van dat land. Hij signaleerde in ons land meer afstand dan voorheen, in het bijzonder in zakenkringen. Israël nam deze woorden niet in dank af. Ook in eigen land was er kritiek. Wiegel: „Niemand in het Midden-Oostenconflict is gebaat bij uitspraken over de kritischer opinie in Nederland ten opzichte van Israël." De Rijksvoorlichtingsdienst liet te midden van het tumult weten dat de uitlatingen van de premier moesten worden opgevat als „een kritische noot van een vriend." In antwoord op Kamervragen zei Den Uyl dat bij hem een „zeer sterk gevoel van solidariteit met de staat Israël" voorop had gestaan. Toch lastig dat hij te pas en te onpas zijn meningen rondstrooit.

Nationaal kabinet

CHU-leider Kruisinga heeft weer zijn jaarlijkse oproep gedaan voor een nationaler kabinet. Tijdens de energiecrisis deed hij dat, en nu weer. Het kabinet-Den Uyl kan de problemen van geldontwaarding en werkloosheid niet aan, zei hij via de Avro-radio. Wat dat laatste betreft heeft hij gelijk maar of een nationaal kabinet hiervoor de oplossing geeft, is de vraag.

Wiegel geeft hem antwoord: „Een samenwerking tussen PvdA en VVD in één kabinet hou ik in de huidige omstandigheden niet voor mogelijk. Bovendien denk ik niet dat premier Den Uyl bereid en in staat is om de stap te doen die de heer Kruisinga vraagt."

Trouwens, wat zouden de kiezers daar mee aan moeten...

Pijnlijke nederlaag voor Van Agt

Minister Van Agt (justitie) en de KVP hebben een pijnlijke nederlaag geleden in de abortuskwestie. De Bloemenhove-kliniek in Heemstede blijft voorlopig open, evenals het Catshuis.

De rechtbank van Haarlem vindt dat de apparatuur van die kliniek, waarmee vooral zwangerschappen van meer dan twaalf weken worden afgebroken, niet in beslag moet worden genomen. Abortussen beneden de twaalf weken zouden door inbeslagneming ook onmogelijk worden gemaakt, zo overwoog de rechter.

De officier van justitie gaat in hoger beroep. Tot tevredenheid van minister Van Agt, hoewel hij daarmee het risico van een nieuwe nederlaag loopt.

Verheugd

De VVD-fractie noemde de uitspraak van de rechter juist, en was er verheugd over. Het is immers een ongewenste situatie dat een rechter tot een soort politiek oordeel zou moeten komen. Want iedereen is het er over eens dat de bestaande wet (die abortus zonder meer strafbaar stelt) niet meer werkt.

Bij het abortusdebat in de Tweede Kamer was er een overgrote meerderheid voor een VVD-motie waarin werd gevraagd om de Bloemenhovekliniek niet te vervolgen, in afwachting van een nieuwe wettelijke regeling. Alleen om politieke redenen werd die motie verworpen, hoewel bijna de helft van de aanwezige PvdA-leden, onder wie alle vrouwen, de VVD-motie steunden.

Uit reacties van confessionele politici en uit perscommentaren klonk waardering voor de rustige en verstandige manier waarop de VVD met dit tere vraagstuk omspringt. Het klimaat tussen de VVD en de confessionele partijen is er duidelijk door aan het verbeteren.

Januari

Dat kan begin volgend jaar bijzonder vruchtbaar zijn. De PvdA heeft aangekondigd dat over de abortus de confessionele partijen na de jaarwisseling hard zullen worden aangepakt. Als de KVP en de ARP hun initiatiefwetsontwerp dan nog niet klaar hebben zal de PvdA haar eigen wetsontwerp er door gaan drukken. De behandeling in de Tweede Kamer van dat voorstel moet namelijk wachten totdat de confessionelen een eigen voorstel op tafel hebben gelegd. Maar het linkse geduld is op.

De VVD, het geharrewar tussen de regeringspartijen over dit zo belangrijke onderwerp beu, bereidt nu een eigen wetsontwerp voor. Om misverstanden te vermijden: het staat nog niet vast of het VVD-ontwerp zal worden ingediend. Daarover wordt in januari beslist. Het hangt er helemaal van af hoe ver de confessionele partijen dan met hun voorstel gevorderd zijn.

Wiegel zal direct na het kerstreces, eind januari informeren hoe de stand van zaken is. Als de confessionele partijen dan hun ontwerp zo ongeveer gereed hebben zal de VVD haar voorstel waarschijnlijk onder tafel houden. Het hangt er voornamelijk van af hoe dat voorstel van KVP en ARP er uit zal zien en wanneer dat wordt ingediend of de VVD haar eigen abortuswet bij de Tweede Kamer aanhangig zal maken.

Om op alles voorbereid te zijn zal de VVD ook wijzigingen uitdokteren voor de andere abortusinitiatieven.

Het enige waar het de VVD om te doen is: het geruzie tussen de regeringspartijen mag er niet toe leiden dat een verantwoorde wettelijke regeling straks opnieuw ernstig zou worden vertraagd.

Ik studeer in Utrecht.
WIE HELPT MIJ AAN EEN KAMER?
René Olthof, Prins Hendriklaan 70, Baarn. Tel. 02154 - 2053.

door onze redacteur buitenland

Spanning blijft in Midden-Oosten

De wereldpolitiek wordt nog steeds beheerst door het Midden-Oosten. De oorlogsdreiging die in dit gebied vorig weekeinde weer eens bestond, liet ons — misschien ten overvloede — beseffen dat we ons geen illusies mogen maken over de politieke situatie in dit deel van de wereld. De week die aan het weekeinde voorafging stond niet minder in het teken van dezelfde situatie. Tenminste drie gebeurtenissen vroegen de aandacht. Ten eerste het verschijnen van de leider van de Palestijnse Bevrijdings Organisatie Arafat in de Algemene Vergadering van de VN, verder de politieke en vooral economische situatie in Israël en het optreden van de Arabische „nieuwe rijke" landen bij de Wereldvoedselconferentie in Rome.

Hoewel Arafat zei ook een olijftak bij zich te hebben, wekten zijn woorden toch eerder herinneringen op aan zijn andere attribuut: het geweer. Niet dat zijn woorden oorlogszuchtig waren. Hij sprak weer van het ideaal van de PLO: het Palestina waar moslims, joden en christenen zonder discriminatie en in vrede zouden kunnen samenleven. Maar dat zou toch de opheffing van de staat Israël met zich meebrengen, al sprak Arafat daar niet over. De Israëlische premier Rabin noemde de rede van Arafat dan ook een „uitdaging en een bedreiging" voor het bestaan van de staat Israël.

Pijnlijk

Zeker is dat Israël pijnlijk getroffen moet zijn door het politieke succes van de Palestijnen die er toch maar in geslaagd zijn als eerste niet-territoriaal gebonden organisatie in de Algemene Vergadering door te dringen. Pijnlijk leek ook dat de PLO in de door Israël bezette gebieden over voldoende invloed beschikt om demonstraties en stakingen te organiseren ter gelegenheid van het optreden van Arafat.

Het is duidelijk dat Israël niet om de realiteit van de Palestijnen heen kan bij het zoeken naar een oplossing van de problemen in het Midden-Oosten. Ook Kissinger gaat, naar men aanneemt, uit van de noodzaak tot een gesprek tussen Israëliërs en Palestijnen, al zal dit voordat er van een mogelijk compromis tussen beide partijen sprake is, nog wel niet in zicht zijn. De Israëliërs hebben opnieuw te verstaan gegeven niet bereid te zijn met de „Palestijnse moordenaars" te onderhandelen, maar of die politiek houdbaar zal blijken, valt te bezien. Natuurlijk bestaat er een begrijpelijke weerzin tegen onderhandelingen met mensen die er altijd op uit zijn geweest de staat waartoe je behoort van de aardbodem te laten verdwijnen. En zonder dat de Palestijnen er blijk van hebben gegeven er nu andere gedachten op na te houden, hebben onderhandelingen ook geen zin. Maar als zij toch nog eens genoegen zullen nemen met de geboden mogelijkheid om op het thans door Israël bezet Arabisch grondgebied een zelfstandige of in een federatie met anderen verenigde staat te stichten, dan zal Israël om die onderhandelingen waarschijnlijk niet meer heen kunnen.

Bankroet

Het gaat er nu om wie de langste adem heeft en in dat opzicht staan de papieren van Israël niet gunstig. Enerzijds heeft het weer eens moeten ervaren hoe geïsoleerd het land in de wereld staat, maar daar heeft het zich in het verleden ook nogal eens bij neer moeten leggen, en ook kunnen leggen dank zij de onvoorwaardelijke steun van de VS. Maar de energiecrisis heeft de Amerikanen geconfronteerd met de gevolgen van onder meer deze politiek en zal hen er wellicht van afbrengen op de ingeslagen weg voort te gaan. Anderzijds is de economische situatie in Israël zo slecht geworden dat een snel afglijden naar een bankroet alleen door de meest drastische economische maatregelen voorkomen schijnt te kunnen worden. Een toch al niet rijk land dat dertig procent van zijn middelen aan defensie moet besteden komt voor dergelijke consequenties te staan. Nu is men abrupt van een soort schijnwelvaart over moeten gaan op een oorlogs-economie waarbij de grootste offers en inspanningen van de bevolking worden gevraagd.

Contrast

In fel contrast hiermee staat de economische situatie van de olielanden, die rijkelijk hebben geprofiteerd van dezelfde energiecrisis en de politieke situatie die daarmee verband houdt. In Rome werden de VS en Europa geconfronteerd met een groep Arabische landen in „het gevecht om de titel redder der mensheid", zoals Matthijs de Vreede het in het Parool uitdrukte. De Arabieren hebben de (oude) rijke landen uitgedaagd mee te doen aan de vorming van een wereldvoedsel- en landbouwontwikkelingsfonds, daarbij gesteund door de vijand en geboycotte van weleer, Nederland n.b. Gaat het Westen en met name de VS niet op de uitdaging in of blijft hun bijdrage te gering dan gaan de Arabieren naar verwachting alleen verder, er vanuit gaande dat de meeste ontwikkelingslanden liever geld krijgen uit een Arabisch fonds dan van Amerika, dat dikwijls politieke voorwaarden aan zijn hulp verbindt.

Of die soep zo heet wordt gegeten als hij — althans achter de schermen — is opgediend, moet nog worden afgewacht. Tenslotte hebben de meeste Arabische landen belang bij Westerse en politieke steun tegen communistische infiltratiepogingen. Tenzij de Arabieren een eigen ideologie in de strijd kunnen werpen die zich kan onttrekken aan de strijd tussen — ruwweg gezegd — het kapitalisme en het communisme. Het is het blok „neutrale landen" dat destijds in Bandoeng het licht zag, nooit gelukt. Maar hoe dan ook, er schijnt aan de Westerse hegemonie op financieel gebied een einde te zijn gekomen en wat dat betekent voor de situatie in het Midden-Oosten is moeilijk te voorspellen.

VVD is vóór handhaven koopavond

Metroplan deugt niet

H. JACOBSE
...niet voldaan aan voorwaarden...

In een tumultueuze vergadering — emotionele tonelen op de publieke tribune en politiecharges voor het raadhuis — heeft de Amsterdamse gemeenteraad maandagavond laat met een kleine meerderheid de afbouw van de zogenaamde Oostlijn van de metro goedgekeurd. Het tracé tussen Bijlmermeer en Centraal Station zal nu vanaf het Waterlooplein naar het station worden verlengd. Dat betekent dat een deel van de Nieuwmarktbuurt onder de slopershamer komt. Behalve zeven leden van de PvdA-fractie, de PPR en 1 lid van de PSP-vertegenwoordiging stemde ook de hele VVD-fractie voor een motie van de PvdA-er Treuman de bouw voorlopig stop te zetten op het Waterlooplein. Eerst zou volgens de motie zekerheid verkregen moeten worden over de financiering door het rijk en inpassing van de lijn in een regionaal spoorwegstelsel.

De VVD-fractie heeft in 1968 haar fiat gegeven aan het principebesluit tot aanleg van een metronet en in 1970 stemde zij ook in met de uitvoering van de oostlijn, de eerste metroarm. Maar dat gebeurde op basis van toen bekende financiële en technische gegevens. De kostenbegroting was in dat jaar 250 miljoen gulden. VVD-fractievoorzitter Huub Jacobse vreest dat de kosten tot het zes- of achtvoudige zullen oplopen.

Voorwaarden

„De metroplannen van de gemeente zitten financieel noch technisch goed in elkaar," zegt hij. „Wij hebben ons op het standpunt gesteld dat er aan drie stringente voorwaarden moest worden voldaan. Op de eerste plaats zou het rijk het overgrote deel van de kosten voor zijn rekening moeten nemen. Nu komt meer dan de helft op de Amsterdamse begroting te drukken. Verder hebben wij een gedegen onderzoek gevraagd naar een alternatief voor het doortrekken van de lijn via de Geldersekade. Dat is rechter en een betere en minder ingrijpende oplossing voor de binnenstad. Maar zo'n onderzoek heeft men stelselmatig geweigerd. Verder had er met het Rijk en de Nederlandse Spoorwegen eerst een akkoord bereikt moeten worden over de inpassing van het metrostelsel in dat van het regionale vervoer. Dat was onze volgende conditie, maar ondanks alle aandrang ook van onze kant is daaraan niet beantwoord.

Het is dwaasheid eerst het materieel voor de metro te bestellen, en vervolgens de besprekingen te openen met de Spoorwegen over de inpassing in het regionale vervoersstelsel, zoals nu gebeurt". Jacobse acht het uitgesloten dat de rest van het metrosysteem zal worden voltooid. „De komende generaties komen er geen andere lijnen bij. Dat staat voor de hele raad vast."

Wrevel

De houding van de PSP-wethouder drs. Huib Riethof heeft in diens partij veel wrevel gewekt. Hij heeft voor de afbouw gestemd en dat is in strijd met de partijlijn. PSP-raadslid mevrouw Agsteribbe hield zich wél consequent aan de partijlijn en stemde vóór de motie-Treuman. PSP-bestuurderen willen dat Riethof zijn functie ter beschikking stelt, omdat hij kiezersbedrog heeft gepleegd. Jacobse verwacht evenwel dat Riethof gewoon zal blijven zitten bij de gratie van de chaos in zijn partij, waar nauwelijks nog representatieve meerderheden zijn te vormen.

Koopavond

Een andere belangrijke kwestie die deze week in de Amsterdamse raad ter sprake kwam, was die van de afschaffing van de koopavond. Hoewel bij het ter perse gaan van dit nummer de raad zich hierover nog moest uitspreken, stond het vonnis al bij voorbaat vast. De progressieven hadden bij de verkiezingen in hun programma aangekondigd dat de koopavond zou moeten verdwijnen.

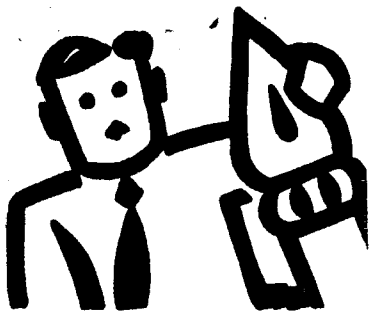
Jacobse, met zijn fractie voorstander van de handhaving van de koopavond, merkt op dat de verandering die de progressieven trachten door te drukken, niets te maken heeft met de opvattingen van de Amsterdamse bevolking, die in meerderheid de koopavond op donderdag wil houden. „Opmerkelijk is dat prominente figuren uit de raad zoals Han Lammers volledig in standpunt zijn omgedraaid. De tegenstanders van de koopavond hebben de gemeente met een schijnonderzoek geconfronteerd, dat in geen enkele opzicht deskundig en betrouwbaar was opgezet. Voeg daarbij dat bij de hoorzitting over de koopavond de meerderheid van de gehoorden vóór bleek te zijn, dan kun je alleen maar concluderen dat het besluit al bij voorbaat heeft vastgestaan. Het college en een raadsmeerderheid hebben duidelijk laten blijken dat inspraak voor hen een fopspeen is. Ik hoop van harte dat de Amsterdammers zullen inzien dat PvdA en CPN hen in de maling hebben genomen. Tegen dat fractiekamertjesgedoe is met redijke argumenten niets meer te beginnen."

Boeken over gemeentepolitiek

Waarschijnlijk omdat dit jaar gemeenteraadsverkiezingen zijn gehouden krijgt de gemeentepolitiek veel aandacht in de nieuw of opnieuw verschijnende litaratuur. P. Sikkes en L. Rasterhoff lieten alweer een zesde druk verschijnen van *Het lidmaatschap van de gemeenteraad* bij Uitgeverij Samsom in Alphen a/d Rijn. Alle dit jaar nieuw gekozen gemeenteraadsleden zouden het moeten lezen en anderen kunnen hun kennis misschien nog eens ophalen. Trouwens ook menig nietraadslid kan zijn voordeel doen met kennis van regels die voor en rond het gemeentebestuur zijn opgesteld. In deze zesde druk komen ook een paar nieuwe dingen aan de orde, b.v. het thans actuele probleem van de collegevorming. De schrijvers menen dat de vorming van een programcollege een polariserende werking heeft, maar spreken verder geen voorkeur uit, zoals het in dit gehele werkje niet gaat om een mening over de bestaande situatie maar om een registratie van de feiten. Prijs *f* 19,50, 158 pagina's.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten liet in de z.g. Blauwe Reeks als nr. 55 verschijnen: *Gemeente en milieu,* een voorlopige nota van de Vereniging waarop volgens de directeur, Ph. A. Idenburg in ieder geval tweeërlei kritiek kan worden uitgeoefend: „Enerzijds dat zij te eenzijdig is en te weinig rekening houdt met de andere verantwoordelijkheden van de gemeentebesturen, anderzijds dat de milieuhandhaving misschien veel krassere maatregelen vraagt dan in dit stuk worden voorgestaan". Het eerste punt van kritiek dat bij ons boven kwam was de vraag waarom al dit soort boekjes zo duur moet zijn (*f* 22,50 excl. btw voor 189 pag.). Een uitgave op gewoon boekdrukpapier zou volgens onze informatie al een kwart goedkoper hebben kunnen zijn.

De Amsterdammers onder onze lezers willen we ten slotte nog wijzen op het boekje *Amsterdam, denk om je hart* dat alles met gemeentepolitiek en milieubeheer te maken heeft. We doelen hier op de pocketuitgave van het eerder in groter formaat verschenen werk van de Stichting Amsterdam City die als doel heeft het bevorderen van de instandhouding van de Amsterdamse city als hoofdstedelijk, regionaal, nationaal en internationaal centrum. In dit rapport wordt de conclusie getrokken dat de economische functie van de Amsterdamse binnenstad aan het afbrokkelen is. De Stichting pleit voor het instandhouden van het urbane milieu en de multifunctionaliteit van de stad en doet daartoe een aantal suggesties aan de hand.

Mijn opinie is . . .

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveeel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent da korte helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans ma'ken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Dollard

Ten aanzien van de door de heer Clevering in „V en D" van 27-9-1974 genoemde „feiten" graag het volgende: Het was mij er vooral om te doen aan te tonen dat de in Vrijheid en Democratie van 26 juli jl. gebezigde kreten „aangezwengeld door actiegroepen" en „pressiegroepen in de kaart spelen" aan de lezers van het blad een onjuiste voorstelling van zaken gaven. Ik herhaal nogmaals dat nagenoeg de gehele particuliere natuurbescherming in ons land van het begin af pal achter de doelstellingen van de Werkgroep Dollard heeft gestaan.

Nu de heer Clevering schrijft dat het de werkgroep gelukt is de andere organisaties „mee te krijgen" en verder dat ik „als één der misleiden in het koor meezing" dan verklaar ik dat als onwaar, nog geheel afgezien van het feit dat ik mij als misleide in het goede gezelschap zou weten van o.a. mensen wier namen voorkomen op de indrukwekkende lijst van ondertekenaren van de oproep die in de herfst van 1973 in de pers verscheen en bijvoorbeeld ook van prof. dr. N. Tinbergen, prof. dr. B. Grzimek, prof. dr. F. Goethe, Sir Peter Scott, dr. U. N. Glutz von Blotzheim en vele andere vooraanstaande natuurbeschermers en wetenschapsmensen uit geheel Europa. Denkt de heer Clevering nu werkelijk dat al deze mensen zich hebben laten misleiden?

Sedert 1950 heeft er geen meetbare aanslibbing meer plaatsgevonden. Hierover bestaat een rapport van Rijkswaterstaat over de periode 1952 - 1969/70. Ook de provinciale waterstaat heeft om de 7 jaar metingen verricht die hetzelfde uitwijzen en tenslotte behoeft men slechts de topografische kaarten en luchtfoto's uit 1950 en 1974 te vergelijken.

Eind 1973 heeft de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat in Groningen, ir. Hoornenborg, in de pers verklaard dat er zich in de herfst van 1973 geen enkele maal een onveilige situatie heeft voorgedaan in de Dollard, ondanks de hoge waterstanden. Evenmin is het de mens gegeven van een gebied een natuurgebied te maken. Dit is een uiting van menselijke hovaardij.

Ten aanzien van de door de heer Clevering genoemde „gevolgen": 1. Een nieuwe zeedijk zal tenminste 8 jaar nodig hebben alvorens een veilige zeewering te zijn. De dijk moet zich nl. „zetten". Bij verhoging van de bestaande dijk wordt diezelfde veiligheid bereikt in 9 jaar. Er is dus een verschil van slechts één jaar in het tijdstip waarop de optimale veiligheid wordt bereikt. Nu mede door de VVD-statenfractie is bewerkstelligd dat de provincie in beroep is gegaan, kan deze termijn hierdoor uitlopen!

2. De onzekerheden warover de heer Clevering spreekt zouden de eerste onzekerheden zijn in de waterstaatkundige geschiedenis van ons land.

3. Het rendement van enkele landbouwbedrijven zal er ongetwijfeld op achteruit gan. Dit is een op geld waardeerbaar verlies. In het andere geval gaat er een natuurgebied van internationale betekenis verloren, waarvan de economische waarde niet te becijferen valt. Wat de werkgelegenheid betreft: Het verlies aan arbeidsplaatsen laat zich becijferen op hooguit 6 à 8.

Waar de heer Clevering de cultuurhistorische, landschappelijke en recreatieve waarde van het gebied vandaan haalt is een compleet raadsel. Landschappelijk is het gebied van geen betekenis. En niemand haalt 't in zijn hoofd om zijn vakantie in de Johannes Kerhovenpolder door te brengen.

4. Het is in het algemeen onjuist een begroting van plan 1A uit 1963 te gaan vergelijken met de begroting voor het binnendijkse kanaal uit 1974. Er is echter een groot aantal aspecten op te geven waarom de meerkosten nog wel eens mee kunnen vallen.

De heer Clevering vergeve mij op zijn beurt mijn wellicht in zijn ogen nu wat felle reactie. De Dollard-zaak is echter uit een oogpunt van natuurbehoud zo ontzettend belangrijk dat ik het een schandaal zou vinden als dit unieke gebied, op welke wijze ook, zou worden aangetast.

(Discussie gesloten, red. V en D)

C. DE BRUIN, Directeur Vereniging Bescherming Vogels

Indoctrinatie

In „Sta-Vast" van oktober '74 las ik, dat op verkapte wijze ook op de basisscholen een begin wordt gemaakt met linkse indoctrinatie, nl. door middel van de jeugdweekbladen: Okki (1e klas), Jippie (2e en 3de klas) en Taptoe (4e, 5e en 6de klas). Het lijkt mij aanbevelenswaardig, dat de aandacht van de VVD-leden hierop wordt gevestigd, temeer omdat deze bladen als „leerstof" zullen worden gebruikt. Via de onderwijskrachten worden de kinderen (dus de ouders) geanimeerd een abonnement te nemen. Wanneer onze leden gevallen bemerken en het er niet mee eens zijn, kunt u rechtstreeks protesteren of u wenden tot de OSL-Schoolwacht, Postbus 12, Zaandam.

J. B. VAN DER LEK, Warnsveld.

Abortus (I)

Het abortusvraagstuk is uit zijn medische context gehaald en in het emotionele en politieke vlak beland, waarbij de gewetensvrijheid en het zelfbeslissingsrecht fundamenteel worden aangetast.

Zij, die uit vroegere jaren zich de strijd om de crematie herinneren zullen zeggen, dat er niets nieuws onder de zon is. Ook toen trachtte men andersdenkenden zelfbeslissingsbevoegdheid te ontnemen en werden mede daardoor de geestelijke vrijheid en de tolerantie op ernstige wijze geweld aangedaan.

Wanneer straks het abortusvraagstuk een zekere wettelijke status krijgt, zij het via een compromis, dan blijft ook hier weer de onaangename nasmaak van het dwingend willen voorschrijven van een levenswijze, die m.i. uitsluitend ter beoordeling is en onder de eigen verantwoordelijkheid valt van de betreffende mens.

Het abortusvraagstuk is een complexe zaak. Het is onjuist dit sec te behandelen. Het is een onderdeel van het vraagstuk, wie beslist over mijn leven, over mijn dood en mijn lichaam.

Dit is even fundamenteel als de geestelijke vrijheid.

In welke context past nu de abortus?

In dat van de euthenasie. Niet alleen de euthenasie voor degenen, die door ernstige ongelukken of hoge ouderdom alle glans voor het leven verloren hebben en die alleen maar smartelijk lijden, maar ook de euthenasie voor en aan het eventueel nog te geboren worden nieuw leven, waarvan b.v. kan worden vastgesteld dat ernstige idiotie of monstervorming aanwezig is. Maar zelfs al zou dat toch nog geboren worden dan blijft het vraagstuk van de al of niet euthenasie voor die schepselen, waaraan nauwelijks iets menselijks te zien is, aanwezig.

Het blijft dan een plicht van particulier en overheid alle zorg te blijven besteden, die menselijk mogelijk is.

Maar hij of zij, die wat anders gelooft en die de innerlijke overtuiging heeft, dat er een juiste en barmhartige daad verricht wordt, neemt zijn eigen persoonlijke beslissing en deze dient gelijkelijk te worden gerespecteerd en gehonoreerd. Dat deze beslissing met wettelijke waarborgen omkleed wordt is buiten discussie. Zeker het vraagstuk, zoals hierboven geschetst zal politiek wel moeilijk liggen, maar dat mag geen reden zijn het uit de weg te gaan.

In ieder geval dient naast het enge abortusvraagstuk deze gehele problematiek in zijn totaliteit ter discussie gesteld te worden.

Zou men daartoe kunnen besluiten, dan is een eerste stap gezet op een weg, die een stuk persoonlijke vrijheid kan geven in een wereld waar vrijheid een schaars goed geworden is. Helaas ook in Nederland, gezien de discussie over de abortus.

DR. R. E. DE MAAR, Den Haag

Abortus (II)

Uw blad van 8 november bevat op de eerste pagina een artikel van uw parlementaire redacteur over de abortuskwestie, waarin ik lees:

„... de huidige abortuspraktijk klopt al jaren niet meer met de wet, waarin kunstmatige afbreking van zwangerschappen zonder meer strafbaar is. Van tweeën één: of de wet wordt nageleefd, of de wet wordt aangepast."

Het lijkt mij zinnige taal. Wat lezen we echter op dezelfde pagina in het kadertje rechts? De Kamerfractie heeft een motie ingediend, waarin gevraagd werd om, zolang er geen nieuwe abortuswet is, af te zien van strafvervolging van artsen die werkzaam zijn bij klinieken, die functioneren zonder bezwaar van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

Mogen we hieruit opmaken, dat de fractie meent dat de wet niet moet worden nageleefd zolang hij niet is aangepast?

MR. J. K. O. HEYLIGERS, Amsterdam

Abortus (III)

Over de vraag of abortus provocatus al dan niet geoorloofd is lopen de meningen in ons land nogal sterk uiteen. Ook al komt er een nieuwe wet op dit gebied, dan zal dat voorlopig wel zo blijven, hoe die wet ook is.

Zolang er mensen en instanties zijn, die de vrijheid van seksueel verkeer zo'n groot goed vinden, dat daaraan niet mag worden getornd, worden we ondanks alle voorlichting en anti-conceptiemiddelen steeds meer geconfronteerd met problemen rond de z.g. ongewenste zwangerschap. Als pleister op de ontstane wond moet er dan abortus gepleegd kunnen worden, het liefst ook nog op kosten van de gemeenschap.

Wij hebben in ons land voor alles en nog wat vergunningen nodig, want tal van zaken willen wij op een verantwoorde wijze gecontroleerd en uitgevoerd zien. Ik zie niet in, waarom dat voor abortus niet zou moeten gelden. Abortus is en blijft het opzettelijk verbreken van menselijk leven en dat is zeker niet onder alle omstandigheden ethisch geoorloofd. Het lijdt voor mij geen twijfel dat de eerbied voor het menselijk leven een der fundamenten is en moet blijven van onze samenleving.

G. J. M. VERLINDEN, Venray.

Opmars VVD

De blijdschap van de heer T. H. M. Verboom in zijn stuk „De VVD in opmars" wil bij mij nog niet zo erg, na zijn publikatie gelezen te hebben van V en D 8 november, en wel om de volgende redenen.

1e. Hij schrijft; opmerkelijk is dat de VVD en het CDA in Noord- en Zuid-Holland verlies hebben moeten incasseren; nu dit is voor mij niet zo opmerkelijk, daar hier de twee dichtst bevolkte streken genomen worden. Het is volgens mij zo dat, een kat in 't nauw rare sprongen kan maken. Hier krijgen VVD en CDA een koekje van eigen deeg, ofschoon de VVD nu een ander soort deeg maakt en er op een meer liberaal-socialistische weg in deze streken wat meer valt te bereiken. Hiermede is geenszins welk raakvlak dan ook bedoeld met de huidige doordrammerige ontaarde PvdA.

2e. De winst geboekt in Brabant en Limburg is inderdaad verheugend, doch uit welke hoek die komt moet voor een ieder toch zeer wel duidelijk zijn en ook de broosheid hiervan, want één verkeerd woord, b.v. over het abortusbeleid, misschien wel de drie maanden grens, en onze winst zit bij het CDA.

3e. Dan komt de heer T. H. M. Verboom tot de conclusie, dat de VVD de winst van de laatste jaren weet te stabiliseren.

Nu, ik zie in een stabilisatie nog geen opmars en zou liever willen spreken, onder het motto van stilstand is achteruitgang, stabilisatie is achter-uitgang, maar wel ben ik met hem blij over deze stabilisatie.

B.V. LUGT, Bussum

Amerika en de KLM

Minister Westerterp

De luchtvaartbesprekingen in Washington tussen de Amerikaanse luchtvaartdienst en een Nederlandse delegatie, geleid door de minister van verkeer en waterstaat, drs. Tj. Westerterp, zijn zonder concreet resultaat afgebroken.

De Tweede-Kamerfractie van de VVD is weinig ingenomen met de houding van de Verenigde Staten die van de KLM eisen dat zij het passagiersvervoer op de Noordatlantische route zal beperken. „Dat Amerika zo protectionistisch optreedt, getuigt van territoire blindheid," zegt mevrouw drs. N. Smit-Kroes, lid van de Tweede-Kamerfractie. „Ik kan er niet zo enthousiast over zijn dat er met het mes op tafel moet worden onderhandeld. Dat lijkt me niet ten faveure van het bondgenootschap."

„De KLM heeft haar sterke positie in het luchtvervoer op de internationale routes niet voor niets verworven. Nederland is een vervoerland bij uitstek geworden", zegt zij. „Maar Nederland zit in een moeilijke positie. We kunnen niet zeggen: we aanvaarden de Amerikaanse houding niet. Je bent tenslotte de vragende partij. Ook op zeevaartgebied heeft Amerika een protectionistische inslag. En als de economische situatie minder wordt, leidt dat onmiddellijk tot dergelijke stappen. Maar op deze manier begin je duidelijk in de vrije concurrentie te wroeten."

Mevrouw Smit wijst er op dat de Amerikaanse luchtvaartdienst een machtig apparaat is dat zeer zelfstandig optreedt en grote invloed heeft in het Congres. „Een werkelijke oplossing zou m.i. zijn geweest sanering van Panam en TWA, maar dat heeft men om politieke motieven natuurlijk niet aangedurfd."

Mevrouw Smit vindt het onjuist, wanneer de aankoop van de Starfighter als pressiemiddel bij de besprekingen zou zijn gebruikt (de minister ontkent dit overigens). „Het zou niet erg stijlvol zijn zo'n actueel punt op tafel te leggen. Dat zou te veel naar chantage rieken." Men had naar haar mening zeker de economische problematiek in de onderhandelingen moeten betrekken. De zaak had — naar zij vindt — al in een eerder stadium moeten worden doorgepraat. Ook vraagt zij zich af of buitenlandse zaken niet eerder had moeten worden ingeschakeld bij deze aangelegenheid.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

Voorzitter jongerenorganisatie op congres in Ubbergen:

JOVD staat achter Wiegel

In zijn rede op het congres van de JOVD in Ubbergen, heeft de voorzitter van de jongerenorganisatie E. H. T. M. Nijpels zich gekeerd tegen de kritiek op Hans Wiegel die — naar hij constateert — intern bij de VVD de kop opsteekt. Van tijd tot tijd wordt de indruk gewekt dat Wiegel vogelvrij is verklaard, meent Nijpels. „Het is als JOVD goed om kritiek te hebben als dat nodig is, maar het is even goed als de omstandigheden daartoe aanleiding geven, positieve geluiden te laten horen. Hans Wiegel is er in geslaagd op heldere wijze zijn visie te geven op de huidige Nederlandse verhoudingen in zijn beschouwing „De geloofwaardigheid van een alternatief". Wat ons als JOVD vooral zal aanspreken, is het feit dat Wiegel zich in zijn geschrift zeer genuanceerd opstelt, dit in tegenstelling tot de verkiezingscampagnes van de afgelopen jaren. Ook de VVD ziet nu kennelijk heel duidelijk in dat afbrokkelende confessionele partijen de poort naar het regeringskasteel voor haar definitief afsluiten," aldus Nijpels.

Zondebok

De VVD-achterban zal zich — naar Nijpels meent — een paar zaken goed moeten realiseren. Het was het VVD-congres in Breda dat twee jaar geleden Hans Wiegel met een ovationeel applaus op de fractietroon zette. En het was diezelfde achterban die tijdens de campagnes voor verkiezingen van Kamer en Staten juichte over, om en rond Wiegel. „Nu men echter merkt dat door de verdwijning van de VVD van de regeringsbanken naar de oppositie de VVD-invloed op het regeringsbeleid zeer sterk afneemt, moet er een zondebok worden gezocht. Vandaar dat ik tot die VVD-achterban zou willen zeggen: steek de hand in eigen boezem en denk eens na over toekomst en koers van uw partij."

Onmisbaar?

Bij het vertrek van Vonhoff uit de Tweede-Kamerfractie werd alom gepraat over een zwaar verlies en over een onmisbare man. Vonhoff zelf relativeerde deze commentaren, aldus Nijpels, door er op te wijzen dat er kerkhoven vol liggen met onmisbare mensen. Nijpels voegde daar aan toe dat het ook weer de partij is die de lijsten voor de verkiezingen samenstelt. En als men stelt dat er een te zwakke Tweede-Kamerfractie zit, dan ligt ook daarvoor de verantwoordelijkheid bij de partij zelf, meende de JOVD-voorzitter.

Naar zijn mening doen artikelen, zoals een paar maanden geleden in „Vrijheid en Democratie" van de hand van VVD-hoofdbestuurslid De Korte de partij weinig goed. (De Korte trachtte daarin de VVD te bewegen de lijn-Oud te laten varen m.a.w. om het „nee" tegen de PvdA vóór de kamerverkiezingen niet meer uit te spreken.) „Buiten het feit dat er mijns inziens op geen enkele manier duidelijke gefundeerde feiten naar voren werden gebracht, betekent het voorstel van De Korte het creëren van een zelfde stuk onduidelijkheid dat we de confessionelen altijd hebben verweten. Het strekt Wiegel en het VVD-hoofdbestuur tot eer dat ze zich duidelijk van dit artikel hebben gedistantieerd. Aan een paar mistige partijen in Nederland hebben we al genoeg," aldus Nijpels.

Hij noemde de interpellatie over de uitlatingen van Vredeling ook zo'n losse flodder, maar dit keer van de VVD-Tweede-Kamerfractie. Een kabinet of liever gezegd een minister aanvallen op zeer persoonlijke uitlatingen in een interview, getuigt nu niet van een goed inzicht van wat je als oppositiepartij nu wel of niet moet doen. De stemmenverhouding in de VVD-fractie, zoals we die uit de krant hebben kunnen vernemen, had voor de voorstanders van de interpellatie een teken aan de wand moeten zijn meent Nijpels. „Ook de kritiek van senator Van Riel in deze kwestie in Elseviers Magazine deed weinig fris aan. Van een man van het kaliber van de heer Van Riel had iets anders verwacht mogen worden. Van liberalen mag je een stuk verdraagzaamheid verwachten dat senator Van Riel kennelijk niet kan of wil opbrengen," aldus Nijpels.

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er: mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

Trucs

De miljoenennota van het kabinet heeft volgens de JOVD-voorzitter gebracht wat kon worden verwacht: een grote stijging van de overheidsuitgaven, waarmee de socialistische invloed weer eens duidelijk is aangetoond. Nijpels vroeg zich af hoe de rijksuitgaven met 23 procent kunnen stijgen, terwijl het nationaal inkomen slechts toeneemt met 15 procent. Via drie macro-economische trucs heeft de minister dit weten te bereiken. Vooral tegen de truc met de meer-opbrengsten van aardgas had Nijpels grote bezwaren.

Landbouwdebat bij JOVD Zuidlaren

De JOVD Zuidlaren en omstreken organiseert 22 november om 20.00 uur in restaurant „De Sprookjeshof" een debat over het landbouwbeleid onder het motto: „Wat schort er nu werkelijk aan de landbouwpolitiek?" Bij die gelegenheid zullen met elkaar debatteren de Groninger boerenactieleider J. D. Leeuwma uit Beerta en het socialistische kamerlid mevrouw S. Langedijk-De Jong.

Hoofdbestuur JOVD

Op de algemene ledenvergadering van de JOVD in Ubbergen is het volgende hoofdbestuur gekozen:

Voorzitter: E. H. T. M. Nijpels, Antwerpsestraat 414, Bergen op Zoom, vice-voorzitter politiek A. L. C. S. Lantain, Zocherstraat 231, Rotterdam, vice-voorzitter organisatie E. E. Brouwer, Plantsoen 15, Leiden, penningmeester K. Meijer, Esdoornstraat 10 e, Leeuwarden, tweede secretaris mej. K. Kuperus, Esdoornstraat 10e Leeuwarden, zevende HB-lid mej. L. I. M. Verhage, Lange Hezelstraat 108, Nijmegen.

Mijn opinie is...

Renovatie

Ik heb met instemming vernomen dat de VVD heeft voorgesteld om het grote onderhoud van woningen fiscaal aftrekbaar te maken. Ik kan mij echter niet verenigen met het voorstel (aannemend dat dat in de krant juist is weergegeven) om in plaats van vernieuwbouw meer nieuwbouw te plegen. Er zijn in ons land nog vele duizenden mooie oude huizen die op de monumentenlijst staan en die dringend aan restauratie toe zijn. Staatssecretaris Vonhoff heeft hier indertijd al contact over opgenomen met het ministerie van volkshuisvesting om zulks te bevorderen en hiervoor het karige budget voor monumentenzorg aan te vullen. Ik juich het dan ook toe dat CRM het bedrag voor restauratie van monumenten thans vrij sterk verhoogd heeft. Er staan in ons land al veel te veel nieuwgebouwde woningen leeg en het heeft dus geen zin er nog al te veel bij te bouwen. Een buurt als de Pijp in Amsterdam kan men voor mijn part kaal slaan als dat economisch verantwoord is om er nieuwe, mits esthetisch verantwoorde woningen voor in de plaats te bouwen en geen afschuwelijke flatgebouwen.

Nu ik hier toch over schrijf moet mij van het hart dat m.i. de VVD altijd veel te weinig belangstelling heeft getoond voor monumentenzorg en voor cultuur in het algemeen. Ik ben al sinds 1945 lid van de VVD omdat deze partij een noodzakelijk tegenwicht vormt tegen het deplorabel sociaal-economisch beleid van de socialisten en omdat ik, als zoon van een fabrikant, de grootste waardering heb voor ondernemers en voor grote en kleine zelfstandigen. Maar de VVD heeft nog altijd veel te veel het image van een partij voor geldverdieners en autobezitters. Wij mogen heus wel eens meer de nadruk leggen op culturele waarden. Ik moet zeggen dat vele van mijn socialistische vrienden en kennissen daar meer belangstelling voor tonen.

DR. W. C. BRAAT Oud voorzitter Kon. Nederl. Oudheidkundige Bond.

Studieloting

Loting als gewenst door staatssecretaris Klein vind ik „willekeurig" spelen met de toekomst van de volgende intellectuele generatie. Cijferselectie vind ik geen maatstaf.

Vele VWO-scholieren met goede tot zeer goede cijferlijsten „kunnen" goede studenten zijn, maar zij zijn in de praktijk vaak niet flexibel.

De gemiddelde scholier van het VWO heeft naar mijn ervaring nog geen werkelijk, doelbewuste studie aspiratie. Had u die, toen u op de HBS zat? Ouders maakten uw toekomst uit en in zekere zin doen zij dit nu nog, ondanks de „bepalende" richting bij testen op het L.O., die naar mijn ervaring niet klopt.

Onze kinderen worden nu extra geremd, omdat zij deze maatschappij een groot doolhof vinden, waarbij hen nu bovendien nog het mes op de keel wordt gezet om per se goede cijfers te behalen om „in aanmerking te komen" voor toelating. Deze dwang kan leiden tot apathie of lijdelijk verzet.

Een gemotiveerde, doelbewuste studie is er m.i. bij weinigen. Ze doen hun huiswerk, dat moet voor de school, waarbij ze door de ouders nog extra worden aangezet, want hun prestige is er mee gemoeid. Het besef, dat zij werken aan hun toekomst is er vaak nog niet, was die er bij u in die mate? Deze jeugd wordt door ons beladen en belast, waarbij wij hen ontrieven van een zekere bij hun leeftijd behorende onbezorgdheid.

De enige oplossing zie ik in een psychologische test bij de wens tot toelating tot de universiteit. Deze zou tijdens of na de examens al moeten worden afgelegd, of voor degenen die wachten op toelating, alsnog moeten geschieden.

MEVR. T. M. DEN HARTOG-VOGELAAR
Apeldoorn

Biesheuvel

In het artikel op pagina 1 in „Vrijheid en Democratie" van 25 oktober 1974 staat te lezen, dat de heer Biesheuvel voor het Nederlands Christelijk Ondernemersverbond (NCOV) alle speculaties over zijn terugkeer in de landspolitiek afsneed. Het komt mij voor, dat dit te absoluut is gesteld. Indien men de betrokken passage van genoemde rede nauwkeurig leest, dan is het m.i. belangrijker vast te stellen, dat de heer Biesheuvel de mogelijkheid van zijn terugkeer in de landspolitiek niet uitsluit. Letterlijk heeft hij het volgende gezegd:

„Mijn eerste publieke optreden sedert mei 1973 dient niet te worden beschouwd als een soort politieke come-back. Mijn besluit van vorig jaar was weloverwogen. Sedertdien hebben zich geen nieuwe feiten of ontwikkelingen voorgedaan, die mijn mening hebben gewijzigd. Integendeel. Het beleid van het kabinet Den Uyl beantwoordt immers bij herhaling aan mijn verwachtingen, om het zo maar eens uit te drukken."

Anders gezegd: nieuwe feiten en ontwikkelingen zouden wel tot zijn terugkeer in de landspolitiek kunnen leiden, maar het bestaan van het kabinet-Den Uyl maakt hem dit onmogelijk nu zijn ARP dit kabinet steunt. Het lijkt goed om dit te signaleren.

De heer Biesheuvel heeft nog iets gezegd, dat m.i. nadere belangstelling verdient. In zijn rede verwees hij naar een uitspraak van drs. De Pous, voorzitter van de SER, in november 1972. De SER-voorzitter stelde, dat gedurende de laatste vijf jaar op het gebied van wijzigingen in de maatschappelijke structuur meer was tot stand gebracht dan in de voorafgaande twintig jaar.

De heer Biesheuvel zei hierover: „In de vijf jaar, waarover de SER-voorzitter spreekt, berustte de regeringsverantwoordelijkheid bij de christen-democraten en de liberalen. Ook iets om niet te vergeten."

MR. H. A. WILDEMAN, Wassenaar

ZWITSERLAND - WALLIS

Appartementen te koop in het grootste skigebied van Zwitserland La Tzoumaz (1500 m).

- prijzen vanaf Zw. Fr. 50.000.- k.k., type Studio
- grotere typen vanaf Zw. Fr. 77.000.- k.k.
- overdekte parkeerplaats Zw. Fr. 5000.- k.k.
- garage Zw. Fr. 13.000.- k.k.
- Hypotheek beschikbaar
- Directe notariële overdracht
- Toezicht, beheer en verhuur mogelijk
- Aankoopvergunning voor buitenlanders aanwezig.

LA TZOUMAZ heeft een directe ski-verbinding met Verbier, waar u kunt beschikken over 56 banen en liften, 100 goed onderhouden pisten en 150 km afdalingen. Sneeuwconditie optimaal tot eind april! In de zomer kunt u wandelen over goed geëgaliseerde paden met een gezamenlijke lengte van 35 km en vissen in 3 meren.

Inlichtingen: De Meijere Bros, Postbus 57, Heemstede, telefoon 023 - 282134.

Grootdoenerij

Op 1 november '68 werden door de leden van de Tweede Kamer, Vreedeling, Van Koevorden, Tuijnman en Dijkstra vragen aan de minister gesteld om enige grote agrarische bedrijven te stichten. Landbouwschap en landelijke bedrijfsontwikkeling stelden een studiegroep in „grote landbouwbedrijven" genaamd. Daarin zaten dertien academici. In de herfst van 1970 verscheen het rapport en een samenvatting van reacties. Het bestuur van de landbouw standorganisaties bracht een bezoek aan Groningen, aan enkele grote bedrijven.

Dat de landbouw naar de afgrond gaat, d.w.z. opruiming van de boeren, ligt in de lijn van de academici. Zij mijden zelf risico's en rammelen met belastinggelden van de zwaar belaste bevolking. Vooral de zelfstandigen, de ruggegraat van de bevolking moet het ontgelden. De zwaarste klappen vallen bij de grote bedrijven, die veel vreemd vermogen hebben geïnvesteerd. Laat de landbouw zijn eigen waarde en kracht ontdekken. Vecht voor een volwaardige plaats in de maatschappij, zonder dat je dank-je-wel hoeft te zeggen. Wordt dat door Landbouwschap, standsorganisaties en vele academici geblokkeerd?

De zekerheid van de voedselvoorziening is beter gediend met 90 boeren en tien arbeiders dan tien leiders en 90 arbeiders. Boerenland in boerenhand. Een talrijke financieel onafhankelijke boerenstand is een zegen voor het land.

B. W. STAATS, 2e Exloërmond

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Krimpenerwaard

In het bestuur van de „Vrouwen in de VVD" regio Krimpenerwaard hebben enkele wijzigingen plaatsgevonden. Het secretariaatsadres is thans C. H. Ghijsen Cohen-Elias, Zilverschoon 48, Krimpen a/d IJssel, tel. 01807-2975.

Op 9 oktober jl. werd een regionale bijeenkomst gehouden in de monumentale boerderij „Tussen Laenen" van de Heer W. van Vliet te Bergambacht. Ruim 60 aanwezigen luisterden naar een voordracht van het Statenlid mevr. drs. C. J. Nobel—Van Vuren over belangrijke Krimpenerwaardse zaken. Zij vertelde onder meer dat de gemeentelijke herindeling van de Krimpenerwaard, ondanks alle eerder gedane mededelingen, is uitgesteld tot 1975 en gaf voorts inzicht in de thans bij de Provincie in studie zijnde plannen op het gebied van de recreatie in de Krimpenerwaard, die meer dan voorheen zijn afgestemd op de specifieke geaardheid van dit gebied. Hierna werden de aanwezigen rondgeleid langs de zeer fraaie collectie antiek en schilderijen van de heer Van Vliet, waarbij opviel hoe deze er steeds naar streeft om voor de Krimpenerwaard historisch belangrijke voorwerpen zoveel mogelijk te behouden.

Op woensdag 11 december a.s. om 20 uur zal voor de „Vrouwen in de VVD" regio Krimpenerwaard een bijeenkomst worden gehouden in het Cultureel Centrum, Kerkweg 2 te Berkenwoude. Spreekster: mevr. H. J. Schlemper—Van Gijn over „De Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD te midden van andere organisaties" en „1975: Het jaar van de Vrouw".

Nieuwe Vrouwengroepen

Onlangs werden de volgende plaatselijke vrouwengroepen opgericht:

Velp/Rozendaal/Dieren: voorzitster mevr. N. J. Zwarts—De Booijs, Burg. Brandtlaan 13, Velp; secretaresse mevr. E. M. Hijink—Beker, Dalweg 4, De Steeg.

Wassenaar: voorzitster mevr. A. H. Palm-Goekoop, Zijdeweg 23, Wassenaar; secretaresse mevr. H. Cleton—Visser, Klingelaan 31, Wassenaar.

Den Helder: voorzitster mevr. L. Brand—Veenema, Lombokstraat 2, Den Helder; secretaresse mevr. C. S. Frijdal—Feij, J. Houtinghstr. 45, Den Helder.

Noordelijke kontaktdag

Op 1 november hielden de drie noordelijke provincies weer hun jaarlijkse bijeenkomst in Paterswolde, ditmaal georganiseerd door Friesland. 's Morgens hield de heer mr. J. G. Rietkerk een inleiding, waarin hij zich afvroeg waar het in de Nederlandse politiek naar toe gaat. Hij betreurde het domineren van de socialistische groeperingen in de regering, al merkte hij op, dat Den Uyl niet verder kan gaan dan de KVP en de AR toelaten. Het motto van dit kabinet, spreiding van macht, kennis en inkomen past in de liberale gedachte maar de bedoeling en de uitwerking is wel geheel anders, dan wij wensen. De heer Rietkerk hekelde het juist naar zich toehalen van de macht, het gevaar daardoor ook van een nog verdere achteruitgang van de economie, de consequenties van de nieuwe onderwijsplannen, n.l. een nivellering en het feit dat men de sterken wil verzwakken, zonder daarbij de zwakken te versterken.

Mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas maakte 's-middags met „De snode plannen van Van Kemenade" vele tongen los. Zij benadrukte nog eens het feit, dat ons onderwijs voor iedere begaafdheid een optimale ontplooiingskans moet bieden en dat de kwaliteit van primair belang is. De vermorsing van talenten als gevolg van de loting, de nivellering, het falen van de mammoetwet, het afleveren van te eenzijdig onderwezen kinderen waardoor moeilijkheden bij het vervolgonderwijs ontstaan, het een nummer worden van examenkandidaten waarbij elk menselijk element verdwijnt en de leerplannen, die een aantasting zijn van de vrijheid van het onderwijs, zijn punten, waar we niet genoeg tegen kunnen strijden.

In haar slotwoord bedankte mevr. E. G. A. Brons de scheidende Centrale Vertegenwoordigster in Groningen, mevr. F. Mulder-Geuker, voor haar inbreng en het bijzonder goede contact van de afgelopen jaren.

E. ALBERTI-TUIJNMAN

JAC. JURRISSEN & ZOON heeft meer dan twee eeuwen gezorgd voor groenvoorzieningen in binnen- en buitenland. Wij hebben meer dan 200 eerste prijzen behaald voor groenblijvende planten. Ons bedrijf is 10 H.A. groot en wij willen inkrimpen tot 5 H.A.

ONZE SPECIALITEIT IS GROEN BLIJVENDE HAGEN TOT VIER METER HOOG

Geef ons het aantal strekkende meters met de gewenste hoogte op: wij kunnen u dan het juiste aantal en de prijs opgeven.

De benodigde **stalmest** tot 15 november **GRATIS.** Grote partijen extra korting.

Regelrecht van kweker: VOORDELIGER EN BETER.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de **FISCALE OUDEDAGS RESERVE** en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro

KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)

Vraagt onze uitgebreide woninglijst

jmb mispelblom beyer
Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097

VIERKANT B.V.

advies- en schoonmaakbedrijf

Delftselaan 4, Den Haag,
tel. 070 - 634029 - 632380

Ons devies
gratis advies
altijd service

4 punten van belang
- juiste kalkulatie
- aangepaste planning
- overzichtelijke programmering
- konstante uitvoering

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

RENAULT
AMSTELDIJK 52
TEL.: 79 15 23
AMSTERDAM
Ook voor
GOEDE Renault-occasions
Amax Automobielbedrijf
Off. Renault-agent

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

vrijheid en democratie

door onze parlementaire redacteur

Zo kan het niet langer

„Het belastingklimaat is grondig verziekt. Het is de taak van de regering daaraan wat te doen." Met deze uitspraak haalde de belastingspecialist van de VVD-fractie in de Tweede Kamer, mr. Henk Koning, grote koppen in alle kranten.

Nog een citaat uit zijn briljante betoog tijdens het belastingdebat: „Er is sprake van structureel geweld van de zijde van de overheid ten opzichte van de belastingbetaler."

Vlucht

Het was stil in de Tweede Kamer toen Koning zijn verhaal afstak. Het is ook wel om stil van te worden als je hoort dat in 1973 226 Nederlandse bedrijven naar België zijn gevlucht en dat het totale Nederlandse bedrijfsleven via Belgische vestigingen vorig jaar 1½ miljard gulden heeft geïnvesteerd. Het antwoord van de bewindslieden van financiën was pover: „Het ministerie beschikt niet over cijfers", zei staatssecretaris Van Rooijen. Hij had alleen wat cijfers over vermogende personen die ons belastingklimaat waren ontvlucht.

Koning had zijn verhaal voor een belangrijk deel gebaseerd op uitspraken die de directeur-generaal van de belastingdienst, Van Bijsterveld, had gedaan in het Algemeen Dagblad. Volgens diens schattingen pleegt een half miljoen van de vier miljoen belastingbetalers in ons land fraude, de kruimelgevallen niet meegerekend. De fiscus is daaraan zelf mede schuldig omdat de belastingwetten onvoldoende rekening houden met de geldontwaarding, aldus Van Bijsterveld.

Inkeer

Om het kabinet tot enige inkeer te brengen heeft de VVD-fractie een pakket voorstellen ingediend. Portheine nam een pakket voor zijn rekening om de middenstanders en de zelfstandigen verlichting te bezorgen, Koning zorgde voor een aantal belastingtechnische dobbers en Van Aardenne belastte zich met de algemene financiële politiek van dit kabinet.

Voor de eerste keer sinds de VVD het fatale beleid van de club-Den Uyl te vuur en te zwaard bestrijdt, heeft de VVD een motie van afkeuring op tafel gelegd.

Daar was dan ook wel reden voor. Immers, het kabinet gaat er nu wel prat op dat een paar weken voor Sinterklaas toch maar mooi 3½ miljard gulden in onze economie wordt gepompt, die injectie komt te laat en zit niet goed in elkaar. Al een paar maanden geleden heeft de VVD gewezen op de gevaren van het huidige beleid voor onze economie en gewaarschuwd dat de werkloosheid fundamenteel krachtiger moet worden bestreden.

Schijn

Het kabinet zag het toen allemaal niet zo somber in. De Kamer wilde braaf zijn tegenover het kabinet en de regeringspartijen zorgden er toen wél voor dat alle VVD-voorstellen werden verworpen. De motie van afkeuring zal door diezelfde regeringspartijen deze week worden verworpen, maar dat is maar schijn.

Om een voorbeeld te noemen: de VVD vroeg om een verlaging van de vennootschapsbelasting en meer aftrek voor zelfstandigen. Wat zegt het kabinet: een belachelijk voorstel. Wat deden de confessionelen deze week in de Kamer? Zij dienden een motie in waarin heel versluierd precies hetzelfde wordt gevraagd als de VVD al maandenlang najaagt: een mildere benadering van het bedrijfsleven. Want hoe slechter het het bedrijfsleven gaat, hoe harder de werkloosheid zal stijgen. Economische wetten gelden ook voor dit rood-confessionele kabinet. En die wetten zijn niet door een rood-confessionele kamermeerderheid te veranderen.

Wonderen

Begin volgend jaar zijn er in ons land meer dan 200.000 werklozen, „tenzij er wonderen gebeuren," zei minister Boersma in de Tweede Kamer. Namens de VVD heeft Rietkerk een motie ingediend waarin wegen worden aangewezen om de werkloosheid flink te laten zakken.

Het tragische is dat het kabinet wonderen onmogelijk maakt. Het enige wondermiddel dat direct baat kan hebben is de verdwijning van dit kabinet. De toverheren die het drankje daarvoor in huis hebben zitten in de fracties van de KVP en de ARP. Zoals het nu gaat, kan het niet langer.

De Kamerleden Koning, Portheine en Van Aardenne (v.l.n.r.), woordvoerders van de VVD tijdens het vorige week gehouden belastingdebat.

radio

Radio-uitzending van de VVD: donderdag 19 december van 18.20-18.30 uur, Hilversum II (298 m).

Algemene Beschouwingen in Eerste Kamer

„Kabinet kweekt onlust"

„Nederland kan op het ogenblik alleen doelmatig worden geregeerd door een regeringscombinatie, die het over de uitgangspunten en doelstellingen op lange termijn eens is."

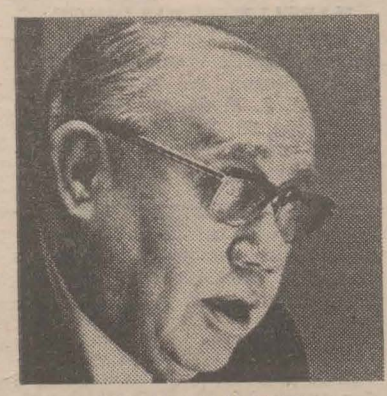
Dit zei vorige week de fractievoorzitter van de VVD in de Eerste Kamer, mr. H. van Riel, toen daar de Algemene Politieke Beschouwingen werden gehouden.

Hij liet er geen twijfel over bestaan dat het kabinet-Den Uyl voor ons land een slechte regeringscombinatie is. Als één van de vele voorbeelden van de negatieve politiek van dit kabinet noemde Van Riel de abortuskwestie. „Het beleid van het kabinet-Den Uyl is er grotendeels op gericht hier parlementaire evenwichtssituaties te handhaven en dit leidt tot voortdurend nieuwe onlustgevoelens alom, die het aanzien van ons staatsbestel min of meer ondermijnen."

Van Riel ging uitvoerig in op het briefschandaal waarin premier Den Uyl zich zelf verstrikte over de bouw van kerncentrales. Aan de hand van wat linkse kranten hier over schreven trok hij de conclusie dat de minister-president zelfs in eigen kring niet veel vertrouwen meer geniet.

Vervangen

Sterk drong de VVD-fractievoorzitter in de Eerste Kamer er op aan dat zwakke bewindslieden worden vervangen. In het bijzonder minister Vredeling (defensie) had na het geruchtmakende interview in een weekblad gewipt moet worden.

MR. H. VAN RIEL
... contra-actie nodig ...

Ook over de positie van minister Van Agt zou volgens Van Riel eens nagedacht moeten worden. „De minister van justitie danst als een deugdzame Irma la Douce over het biljartlaken van ons Nederlandse rechtsbestel."

In zijn beschouwing over het buitenlands beleid van het kabinet had Van Riel kritiek op het feit dat onvoldoende één lijn wordt getrokken met de politiek van de Verenigde Staten in het Midden-Oosten. Hij waarschuwde er verder voor om West-Duitsland steeds meer voor de defensierekening te laten betalen. „Wie de muzikant betaalt, bepaalt de melodie. Op dit punt initieert het kabinet in onze ogen noodlottige ontwikkelingen."

Over de binnenlandse politiek zei Van Riel: „Laat dit kabinet niet vergeten dat de morele basis van zijn doelstellingen door een aanzienlijk en onmisbaar deel van het Nederlandse volk niet wordt aanvaard, zelfs positief wordt verworpen in de vorm waarin die doelstellingen ons nu worden aangeboden."

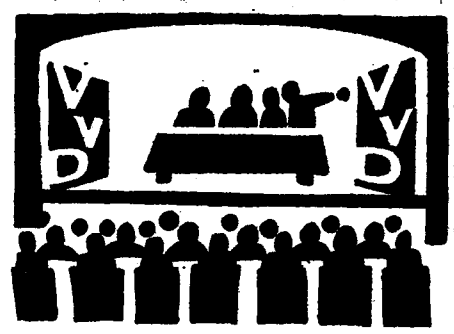
Grief

„En onze grief tegen het kabinet-Den Uyl is nu juist dat het een geestelijk klimaat opfokt, waarin de kans op aanzienlijk succes als minderwaardig wordt voorgesteld en daarnevens materieel praktisch onmogelijk wordt gemaakt."

Van Riel zei dat ons land een „contra-actie" nodig heeft „tegen een dwaas en onsamenhangend illusionisme, dat nu al op de economische feiten vastloopt." Van Riel constateerde dat de confessionele partijen en de VVD het best met elkaar eens zouden kunnen worden over een ander kabinet dan de nu bestaande links-confessionele coalitie. „Onze uitgangspunten verschillen minder van die van de confessionele partijen dan men, mede van die kant, veelal voorgeeft te denken."

Als voorbeeld noemde hij de ondernemingsgewijze produktie waar de linkse partijen vies van zijn, maar de confessionele partijen in uitgangspunt vrijwel gelijk over denken als de VVD.

De VVD van A tot Z

AMERONGEN — In het nieuwe bestuur van de afdeling Amerongen hebben o.m. zitting Chr. ter Beek (voorz.) en J. van Berkel, De Kieviet 6 (secr.)

AMSTERDAM — In het dagelijks bestuur van de afdeling Amsterdam hebben sinds 25 nov. o.m. zitting: G. K. J. M. Hamm (voorz.), E. H. Küp, Flakkestraat 10, Amstelveen (secr.) en mr. W. G. Albrecht (penningm.).

APELDOORN — Op maandag 16 december in Orpheus; aanvang 20 uur. Openbare ledenvergadering van de afdeling met uiteenzetting en commentaar op gemeentebegroting.

BARSINGERHORN — Secr./penningm. van de afdeling is geworden W. de Jager, Noorddijk 6, Wieringerwaard; tel.: 02242 - 526.

BEUSICHEM-ZOELMOND — Secr. van de afdeling Beusichem-Zoelmond is geworden P. P. v.d. Erve, Oranjestraat 56, Beusichem.

BOXTEL — In de nieuwe afdeling Boxtel zijn ir. W. P. v.d. Laan. Voorz., W. M. M. Peijnenburg, St. Ambrosiusstraat 5 (wnd. secr.) en W. J. M. Martijn penningm.

BRAASSEMERMEER — In het nieuwe bestuur van de afdeling Braassemermeer zijn H. Suttorp voorz., J. Eikelenboom-Van der Wal, Sotaweg 24, Oudeweteringsecr. en P. J. Wenmakers penningm.

BREDA — Op vrijdag 20 dec. in de Suykerkist; aanvang 17.30 uur. Liberale borrel met als spreker drs. D. Dees (lid Tw.K.)

CAPELLE a/d IJSSEL — Mevr. E. Haantjes-Folpmers, secr. is verhuisd naar Gruttosingel 2, Cap. a/d IJssel.

DORDRECHT — Secr. van de afdeling is geworden R. H. Kooijman, Gevaertsweg 7, Dordrecht; tel. 078 - 46692.

EDE — In het nieuwe bestuur van de afdeling zijn S. Brugman voorz., H. P. Colmjon, Kattenbroekerweg 8, Lunteren, secr. en S. Zwagerman penningm. Op maandag 9 dec. in De Reehorst in Ede, bijeenkomst van de afdeling met als spreker mr. J. C. Rietkerk.

GIETEN — In het nieuwe bestuur van de afd. Gieten hebben o.a. zitting G. Vogelzand (voorz.), K. Veldman (secr./penningm.)

GORINCHEM — Voorlopig secr. van de afdeling is geworden: mevr. A. van Gool-Snoek, Nonnenveld 10; tel. 01830 - 31319.

's-GRAVENHAGE — Op maandag 9 dec. in Onder 't Oude Raedthuys, Groenmarkt; aanvang 20.15 uur. Bijeenkomst voor de jonge leden van de afdeling Den Haag met als spreker H. Pors (secr. KVO) over midden- en kleinbedrijf en regeringsbedrijf.

's-GRAVENZANDE — Tot voorzitter van de afdeling is benoemd C. R. van Eekelen.

HAARLEMMERMEER — A. Beekhuizen, Postbus 148, Hoofddorp is secr. van de afdeling Haarlemmermeer geworden. Tot lid van verdienste ns benoemd J. Th. Keisers.

HEERHUGOWAARD — Secr. van de afd. Heerhugowaard is geworden: J. A. C. Rutten, P. C. Hooftlaan 4, tel.: 02207 - 12395.

HENGELO — Op maandag 9 dec. in Coas; aanvang 18 uur. Broodje VVD met als spreekster mevr. mr. E. Veder-Smit. (lid Tw.K.)

HOEVELAKEN — Secr. van de afdeling is geworden E. J. M. Bancken, Prinsenhof 9, tel. 03495 - 4101.

KAPELLE-WEMELDINGE — In het nieuwe bestuur van de afdeling Kapelle-Wemeldinge zijn o.m. gekozen A. B. J. Sepers (voorz.), J. F. de Zwarte, Spaarlingstraat 28, Kapelle; tel. 01102 - 1942 (secr.) en D. C. F. Herselman (penningm.).

KESTEREN-OPHEUSDEN — Secr. van de afdeling Kesteren-Opheusden mevr. E. W. van Beek-van Hardeveld is verhuisd naar Hoofdstraat 1 in Kesteren.

KRIMPEN a/d LEK — Secr. van de afd. Kr. a/d Lek is geworden mevr. M. E. Kolb-Spithorst, Pinksterbloemstraat 13.

LEEUWARDEN — Op vrijdag 13 dec. in Oranjehotel; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afdeling met als spreekster mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas (lid Tw.K.)

LEIDEN — Op vrijdag 13 dec. in 't Praethuys; aanvang 20 uur. Politiek café met een debat tussen mr. J. G. Rietkerk (VVD) en dr. D. Dolman (PvdA) over werkgelegenheid.

LEIDSCHENDAM — Nieuwe voorzitter van de afdeling is geworden F. Th. H. Dubois.

MAARSSEN — In het nieuwe bestuur van de afd. Maarssen zitten o.m. H. Terhaag (voorz.), E. Herckenrath, dr. Plesmanlaan 228; tel. 03465 - 2951 (secr.) en H. C. Weenink (penningm.)

MAASSLUIS — In het nieuwe bestuur van de afd. hebben zitting: W. P. de Jong (voorz.), R. A. Knoth, Reigerstraat 10 (secr.) en mevr. M. van Lieshout (penn.)

MEPPEL-STEENWIJK — Op zaterdag 14 dec. in zaal Buter te Havelte aanvang 20 uur. Propaganda feestavond van de liberale kring Meppel-Steenwijk met als spreekster mevr. drs. N. Smit-Kroes (lid Tw.K.)

MIJDRECHT — Secr. van de afdeling is geworden H. Cramer van den Bogaart, Ridderschapstraat 22; tel.: 02979 - 4678.

NIEUWERKERK a/d IJssel — In het nieuwe bestuur van de afd. hebben o.m. zitting: D. Bier (voorz.), J. de Niet (secr.-penningm.) Kam. Onnesweg 27.

NOORDWIJK — J. Schapers volgt ir. J. G. Kuiperbak op als voorz. van de afdeling Noordwijk.

PRINSENBEEK — Secr. van de afd. Prinsenbeek is geworden: H. J. F. Dirven, Peperbos 6, tel. 01607 - 2270.

RHENEN — Op maandag 9 dec. in restaurant Ouwehands Dierenpark (aanvangstijd niet opgegeven). Bijeenkomst Kamercentrale Utrecht met als spreker H. Wiegel (fractie-voorzitter Tw. K.).

ROCKANJE — Correspondentieadres van de afd. is geworden: ir. H. J. de Ridder, Alardusdreef 6, Rockanje.

SINT-MICHELSGESTEL — In het bestuur van de nieuwe afdeling St. Michelsgestel hebben o.m. zitting: J. Ridders (voorz.), A. Willemsen, Papaverstraat 10; tel. 04105 - 2952 (secr.) en J. van Wezel (penningm.).

STRIJEN — Secr. van de afdeling is geworden: H. P van de Wal, Pr. Hendrikstraat 28.

TERSCHELLING — Secr. van de afdeling Terschelling is geworden: M. J. Boskuyser, Oosterend 5.

UITHOORN — In het nieuwe bestuur van de afdeling hebben o.m. zitting: Th. van Langen (voorz.), K. Zwager, Helène Swarthlaan 13, tel. 64699 (secr.) en H. A. Geleerd (penningm.)

UTRECHT — Op vrijdag 20 dec. in Hotel Pays Bas; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker L. M. de Beer (lid Tw.K.) over Vietnam.

VALBURG — Secr. van de afdeling Valburg is geworden: K. Lingbeek, Asserstraat 16, Zetten.

VRIES — Op maandag 9 dec. in hotel St. Nicolaas; aanvang 20 uur. Bijeenkomst met als spreker dr. K. van Dijk (lid Tw.K.)

WESTENSCHOUWEN — secr. van de afdeling is geworden L. D. Kik, Scheepswerfstraat 16, Haamstede.

WIERINGEN — Secr. van de afdeling is geworden: mevr. J. Cornelissen-Van Lingen, Nieuwlanderweg 12, Den Oever.

WORMER — In het nieuwe bestuur van de afd. hebben o.m. zitting: F. A. Dukker (voorz.), R. P. Hendriks, Kemphaanstraat 5 (secr.) en D. Groot (penningm.).

WINTERSWIJK — In het nieuwe bestuur van de Statenkring Winterswijk hebben o.a. zitting de heer Van Eerden (voorz.) E. Emaus, Beltrumstraat 12, Groenlo; tel.: 05440 - 1671.

ZAANSTAD — Op donderdag 12 dec. in hotel Atlantic. Zuiderhoofdstraat 84, Krommenie; aanvang 20 uur. Bijeenkomst afd. met als spreker mr. A. Geurtsen (lid Tw.K.).

ZALTBOMMEL — Op maandag 9 dec. in restaurant De Bol, Kerkdriel, aanvang 20 uur. Bijeenkomst van de afdeling met als spreekster mevr. drs. N. Smit-Kroes (lid Tw.K.).

ZEIST — Op maandag 16 dec. in Boschlust (aanvangstijd niet opgegeven). Bijeenkomst van de afd. met als spreker mr. H. van Riel (voorz. E.K.-fractie)

ZUIDWOLDE — Nieuwe secr. van de afdeling Zuidwolde is geworden drs. A. A. Kampfrath, Burg. Jansstraat 45; tel. 05230 - 3650.

Kopij voor deze rubriek in het volgend nummer dient de redactie te bereiken uiterlijk op vrijdag 13 december. Adres: Redactie Vrijheid en Democratie, Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

vrijheid en democratie

● De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.

● De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.

● De advertentie-exploitatie wordt verzorgd door de Nederlandse Dagblad Unie, Westblaak 180 (postbus 824) te Rotterdam, telefoon 010 - 147211.

algemeen secretariaat

● Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Tijd voor school

Op 9 november j.l. werd een eerste openbare bijeenkomst gehouden te Utrecht, waarbij een landelijke actiegroep van start is gegaan onder de naam „Tijd voor school!" Het initiatief hiertoe is uitgegaan van een aantal vrouwen uit het Gooi, onder wie leden van Man, Vrouw, Maatschappij en Vrouwenbelangen. Het doel is op grote schaal de problematiek aan de orde te stellen die opgeroepen wordt door de huidige schooltijdenregeling en het vaak vrijaf geven door scholen, waardoor aan moeders met schoolgaande kinderen volstrekt nodeloos de mogelijkheid wordt ontnomen tot een zinnige besteding van haar tijd te komen. De actie wil gaan pleiten voor:

1. gelijkstelling van de schooltijden;
2. overblijfmogelijkheid op iedere school. Een continurooster voor kleuter- en basisschool zou hiervoor één van de goede oplossingen zijn;
3. gelijkschakeling van de kleinere vakanties;
4. afschaffing van vrije uren en dagen buiten de officieel vastgestelde schooltijden en feestdagen.

De actiegroep wil deze hele problematiek bij de wet geregeld zien. Het is de bedoeling dat vertegenwoordigsters van alle vrouwenverenigingen, vrouwengroeperingen binnen de politieke partijen en feministische actiegroepen deelnemen; het gaat ten slotte om een probleem dat *alle* Nederlandse vrouwen betreft. Op de grote nationale manifestatie in het Jaar van de Vrouw in 1975 in de Jaarbeurshallen te Utrecht, krijgt de actiegroep „Tijd voor school!" een eigen stand.

Adhesiebetuigingen, ideeën en aanmeldingen worden graag tegemoetgezien op het volgende adres : actiegroep „Tijd voor school!", mevr. I. C. Bakker-Schut, Meulenwiekenlaan 47, Bussum, tel. 02159-13388. De tweede landelijke vergadering wordt gehouden op zaterdag 7 december in de Brakke Grond in Amsterdam, aanvang 14 uur.

M. HILGEVOORD-VAN HEZIK

Provinciale dag Utrecht

Op de Provinciale Dag Utrecht, die op 13 nov. j.l. te Bilthoven werd gehouden, werd onder leiding van mevr. mr. J. M. Corver-Van Haaften door een groot aantal VVD-vrouwen enthousiast gediscussieerd over o.a. de volgende vragen: openbaar vervoer of versnelling van de wegenbouw; de tweede verplichte schooldag voor jongeren; moeten vrouwen politiek georganiseerd zijn?; en het doel van het Jaar van de vrouw.

Er werd een beroep gedaan op de VVD-vrouwen daadwerkelijk medewerking te verlenen aan de manifestatie in het Jaar van de Vrouw die van 30 mei tot 8 juni 1975 zal worden gehouden in het Jaarbeursgebouw te Utrecht.

In hartelijke bewoordingen werd hierna afscheid genomen van de op 26 oktober jl. afgetreden centrale vertegenwoordigster, mevrouw G. G. A. Alting-Ambrosius. Haar werd met de aanbieding van een plant dank gebracht voor alles wat zij in de afgelopen jaren voor de VVD in de provincie Utrecht heeft gedaan.

A. G. R. RICHARD-SNETHLAGE

Jaarverslag

Aan de centrale-vertegenwoordigsters is een aantal exemplaren van het jaarverslag 1973/74 van onze organisatie toegezonden ter doorzending aan vrouwengroepen.

Er zijn nog enkele exemplaren beschikbaar voor degenen die hiervoor belangstelling hebben; aan te vragen bij de secretaresse mevrouw mr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212 Den Haag.

Provinciale dag Gelderland

Op 22 november jl. om 10 uur werd in het Provinciehuis te Arnhem een provinciale Dag voor de VVD-vrouwen in Gelderland gehouden, waar ruim 100 deelneemsters aanwezig waren.

Na de welkomstkoffie sprak mevrouw mr. E. Veder-Smit over het onderwerp „Vrouw en Volksgezondheid". Zij gaf een uiteenzetting over het teleurstellende en tegenstrijdige beleid van het duo Vorrink-Hendriks, waarbij zij bij elk punt dat zij aanstipte het standpunt van de VVD aangaf.

Van het discussie en vragenuur werd druk gebruik gemaakt. De gedachtenwisseling werd voortgezet gedurende de lunch, die daardoor een bijzonder geanimeerd karakter droeg.

De middag werd doorgebracht in het gemeentemuseum.

R. F. LINDHOUT-KEULS

door onze parlementaire redacteur

Tachograaf: een wilde actie

Heel Nederland heeft er een nieuw woord bij geleerd: de tachograaf. Dat is het instrument dat feilloos alles verklapt van de rijtijden van de vrachtwagenchauffeurs.

De blokkade van vrachtwagens, die ons land vorige week zo veel schade en last bezorgde, is gelukkig voorbij. Maar die blokkade, hoe sterk ook afgekeurd door de VVD-fractie in de Tweede Kamer, was niet nodig geweest. „De starre opstelling van de bewindslieden heeft de actie mede in de hand gewerkt," zei mevrouw Smit-Kroes in de Tweede Kamer bij het debat over de tachograaf en de chauffeursactie.

Gesprek

„Zeker van een kabinet dat bij zijn eerste regeringsverklaring gezegd heeft acht te willen slaan op verlangens van actiegroepen en tot gesprek bereid zou zijn, had verwacht mogen worden, dat het tot het laatst die bereidheid zonder voorwaarden zou hebben gedemonstreerd," zei mevrouw Smit-Kroes.

Tegen de tachograaf zelf heeft de VVD geen bezwaren, maar „de omstandigheden waaronder dit middel wordt toegepast moeten dusdanig zijn dat zeker voor specifieke sectoren uit de bedrijfstak mogelijkheden bestaan te overleven, met inachtneming van een verantwoord sociaal klimaat," aldus mevrouw Smit-Kroes.

Bemiddeling

Samen met haar fractiegenoot Geurtsen heeft zij geprobeerd te bemiddelen tussen de actiecomités en het kabinet. Maar PPR-staatssecretaris Van Hulten (vervoer) vond zijn eigen prestige belangrijker dan een vlotte oplossing van het ernstige conflict.

In de Tweede Kamer zei hij: „Op het moment dat het woord bemiddeling viel heb ik onmiddellijk gezegd: pardon, terugnemen dat woord. Als er bemiddeld wordt, ben ik nu weg."

Maar Van Hulten is nog niet weg. Hoewel hij zelfs in linkse kringen wordt beschouwd als „een wat onbekookt heerschap.

Ontactisch

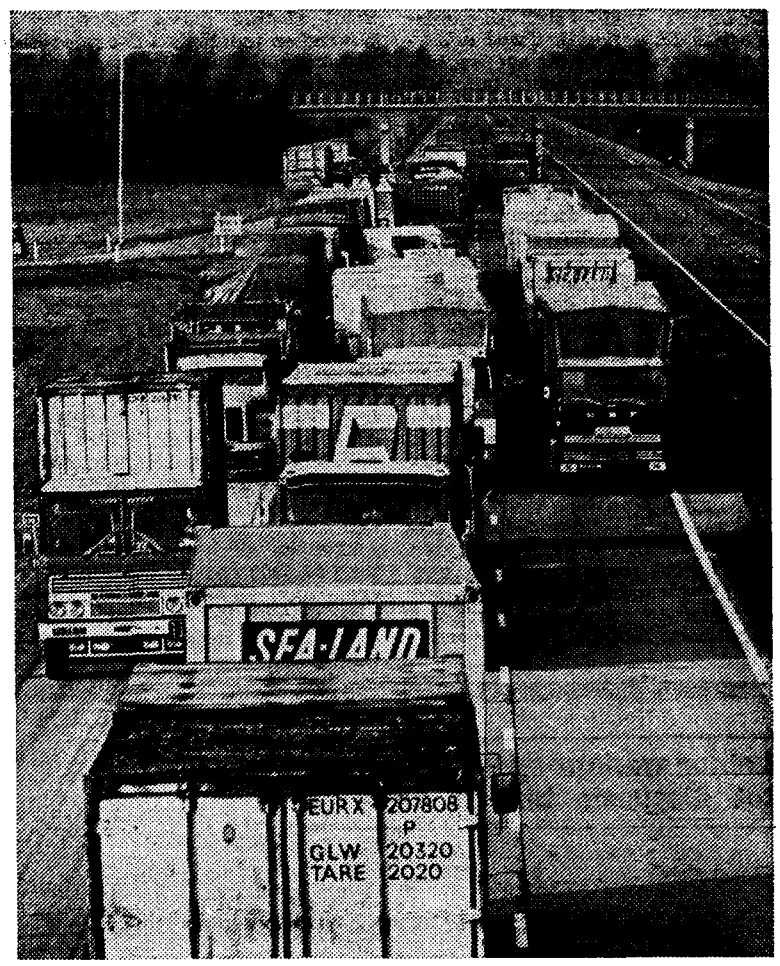
Zijn optreden in het chauffeursconflict werd in de Tweede Kamer door tal van partijen gehekeld. Dat belooft nog veel slechts. Want de blokkade kwam aan een eind met de toezegging van het kabinet dat het Rijtijdenbesluit op de helling gaat zodat er beter mee valt te werken. De tachograaf zal voorlopig niet al te streng worden gecontroleerd.

Van Hulten heeft zich door zijn gedrag in de blokkadeslag in vervoerskringen vrijwel onmogelijk gemaakt. En hij is uitgerekend de bewindsman die in samenwerking met minister Boersma een bevredigende regeling over de rij- en rusttijden moet gaan uitwerken.

Overbodig

Minister Westerterp (verkeer) heeft al eerder taken van zijn veel te wilde staatssecretaris overgenomen. Dat was bij voorbeeld het geval tijdens de energiecrisis.

Westerterp moet zich nog maar eens over de taakverdeling met zijn staatssecretaris beraden.

Blokkades van vrachtwagens bij de grensovergang bij Bergh.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening f 5000,- 36 x 171,04 enz.
Adv. en bemidd. onr. goed. Vele huizen te koop, gr. bezichtigen.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
033 - 16853 - 32068

Gesprek met VVD-kamerlid mr. Geurtsen over gijzeling Tunis

„Kabinet was erg gretig"

„Ik zou het kabinet-Den Uyl er niet van willen beschuldigen dat het de vrijlating van de twee Palestijnen Nuri en Taminah heeft uitgelokt. Maar het kabinet was wel erg gretig om van die twee gevangenen af te komen."

Dit zegt het VVD-Kamerlid Geurtsen, de justitiespecialist van de fractie. Wij spraken met hem over de rol die Nederland heeft gespeeld in de gijzelingszaak op het vliegveld van Tunis.

Geurtsen heeft de indruk dat „de regering bij voorbaat blij was van deze twee gevangenen af te komen". Hij maakt dit op uit de reactie van het kabinet op persberichten dat de kapers de vrijlating van de twee Palestijnen in de Scheveningse strafgevangenis zouden eisen. Die eis was in het beginstadium van de gijzeling door de kapers niet gesteld.

Triest

Met de handelwijze van de regering nadat de eis tot vrijlating eenmaal was gesteld heeft Geurtsen minder moeite. „Het kabinet stond toen met de rug tegen de muur. Het kon kiezen voor vrijlating of het leven van onschuldigen riskeren. Toen was voor iedereen die keus niet moeilijk. Maar het blijft triest dat het recht voor macht moest wijken."

— Betekent deze vrijlating kwijtschelding van straf?

Geurtsen: „Neen. Formeel juridisch is het een onderbreking van de uitvoering van de straf. De mogelijkheid blijft dus dat Nederland hun uitlevering zou vragen. Premier Den Uyl heeft gezegd dat daarover nog geen beslissing is genomen. Ik vind het op zijn zachtst gezegd uiterst onwaarschijnlijk als Den Uyl daarmee bedoelt dat misschien toch nog om uitlevering gevraagd zal worden. In elk geval is het zo dat die misdadigers hun straf moeten uitzitten als ze weer in Nederland zouden komen."

Macht

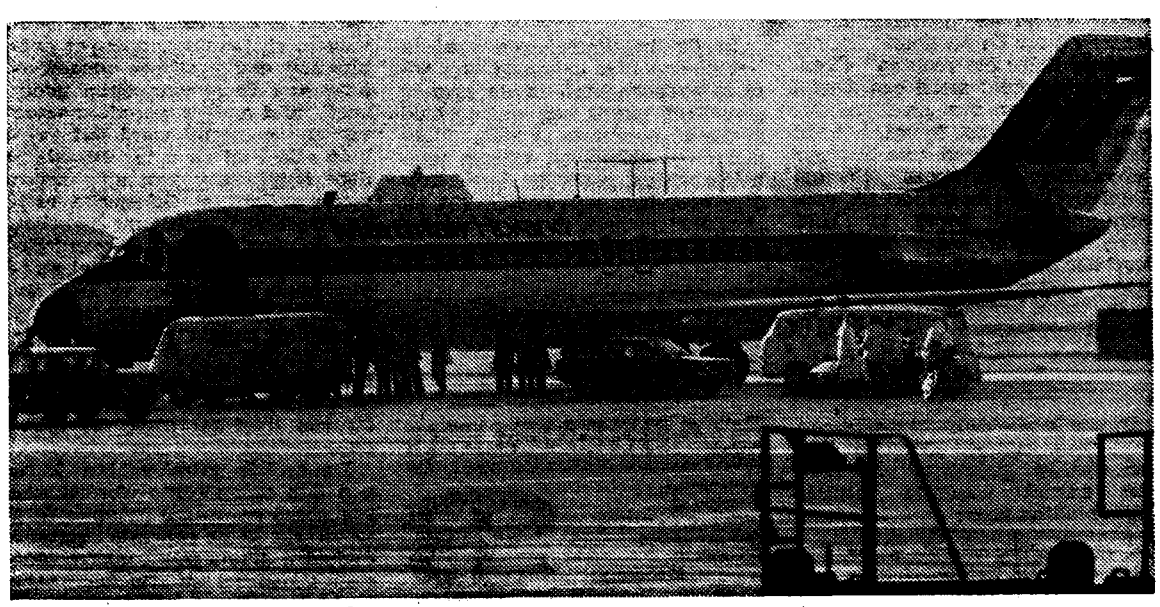
— Steeds vaker moet recht wijken voor macht.

Geurtsen: „Of je dit kunt oplossen is mede afhankelijk van de eendracht en vastberadenheid waarmee elk land er aan mee wil werken om te zorgen dat dit soort wandaden niet meer lonend is. Zolang terroristen nog ergens ter wereld terecht kunnen zonder dat zij voor hun wandaden worden gestraft is een werkelijke bestrijding bijzonder moeilijk. Het zal voorlopig nog wel een vrome wens blijven dat hierover internationaal volledige overeenstemming wordt bereikt."

— In eigen land is het ook geen uitzondering meer dat met acties recht voor macht moet wijken.

Geurtsen: „Het kabinet-Den Uyl is wel de laatste die de actie van de chauffeurs mocht veroordelen. Het heeft zelf voet gegeven aan acties om zich tegen de wet te verzetten. Ik noem de boycot van de duizend gulden collegegeld en het niet betalen van de Kalkarheffing. Misschien is nu het inzicht bij het kabinet doorgebroken dat met dat soort houdingen de bijl aan de wortel van de democratie wordt gezet. Of het zo is moet nog blijken."

„Wat de chauffeursactie betreft: de VVD-fractie heeft de wijze waarop die is gevoerd veroordeeld hoewel wij begrip hadden voor bezwaren van de chauffeurs tegen het rijtijdenbesluit. Maar wij hadden heel wat meer recht van spreken om deze actie te veroordelen dan het kabinet had. De VVD heeft altijd acties afgekeurd van groepen die tegen de wet in hun wil aan de samenleving wilden opleggen."

Vertrek van Nuri en Taminah van Schiphol.

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
mh
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

door drs. A. J. G. Leyten, secretaris van de landelijke middenstandscommissie van de VVD

Regering bedreigt zelfstandigen

Vorige maand vergaderde de landelijke middenstandscommissie van onze partij. Twee onderwerpen kregen bij dit overleg bijzonder veel aandacht, namelijk de middenstandsdemonstratie van 28 oktober j.l. op het Binnenhof en de injectie van drieënhalf miljard, die het kabinet-Den Uyl onze economie wil toedienen.
Zowel tijdens de openbare vergadering van de Tweede Kamercommissie voor het midden- en kleinbedrijf als tijdens de bijeenkomst van de zelfstandigen ophet Binnenhof is duidelijk gebleken, waar de PvdA met vele regelingen voor de middenstand naar toe wil. De heer De Ruiter, Tweede Kamerlid voor de PvdA, bracht bij beide gelegenheden naar voren, dat zijn partij streeft naar een bescherming van de concurrentiepositie voor kleine zelfstandigen. PvdA-vertegenwoordiger De Ruiter is echter niet bereid mee te werken aan belastingmaatregelen, waarmede de zelfstandigen reserves kunnen opbouwen. Met die gelden moeten boeren en middenstanders (vaak vele) slechte jaren doorkomen. bovendien moeten zij daarmee investeringen financieren, om zich aan te passen aan economische ontwikkelingen.
De consequentie van deze PvdA-ideeën is het beroven van de zelfstandigen, van het ondernemerschap en van hen staatswinkeliers en -boeren maken, die aan de leiband van de overheid mogen gaan ploeteren voor een gegarandeerd maar klein inkomen. Terecht heeft dan ook de heer Wiegel de heren Aantjes en Andriessen verantwoordelijk gesteld voor dit optreden van het kabinet. Confessionele zelfstandigen kunnen daardoor ook niet aan de ARP of de KVP de behartiging van hun belangen toevertrouwen. De door KVP'er Notenboom voorgestelde zelfstandigenaftrek van een beperkte omvang van *f* 1.200 en slechts toe te passen tot *f* 50.000) past in deze onjuiste opstelling. Daardoor is het ook niet verwonderlijk, dat sedert enige tijd bestuursleden van confessionele middenstandscommissie van de VVD.

Overheidslasten

Enerzijds worden de zelfstandigen amper noemenswaardige verlagingen van belastingen in het vooruitzicht gesteld. Anderzijds worden zij in de knel gebracht door fiks oplopende tarieven en retributies van overheidsorganen, als de gemeenten en de waterschappen, alsmede door overheidsbedrijven, zoals de PTT enz.

In dit verband roept de middenstandscommissie van de VVD gemeenteraadsleden op om bij vaststelling van tarieven voor de gemeentelijke onroerend goed belasting speciaal te letten op de omvang van de totale belastingdruk.

Ter sprake kwamen eveneens de plannen van de regering om de sociale verzekeringen meer uit de algemene middelen te gaan financieren. Hier was de middenstandscommissie beslist niet gelukkig mee. Met een dergelijke aanpak doorkruist de regering de door de VVD altijd voorgestane verzekeringsgedachte voor deze sociale voorzieningen.

Bovendien leidt dit onvermijdelijk tot extra druk van de belastingen, o.a. voor de zelfstandigen. Met betrekking tot een in te voeren volksverzekering voor arbeidsongeschiktheid vreest de middenstandscommissie dat die eerder een extra last dan een hulp voor de zelfstandigen gaat opleveren.

Verzieken

De landelijke middenstandscommissie was uiterst bezorgd over de inflatoire gevolgen van de 3,5 miljard gulden, die Duisenberg in 1975 meer wil gaan uitgeven. De maatregelen, die men met dit bedrag denkt te nemen, zullen slechts voor één jaar worden toegepast, terwijl er talvan structurele kwesties dringend aangepakt moeten worden. Daarnaast is het de hoogste tijd dat er tot een beperking van de overheidsuitgaven wordt overgegaan. Helaas, legt de huidige regering te veel het oor te luisteren bij de vakbonden. Deze hebben echter wensen, waar zelfs de loontrekkenden geheel niet mee gebaat zijn.
Het voorbeeld bij uitstek daarvan wordt gevormd door het voor vele winkelbedrijven te hoge minimumjeugdloon. Daardoor is de afgelopen tijd het aantal werkloze jongeren aanzienlijk toegenomen. Wanneer de bedrijven, die met meer verhogingen van lonen en salarissen worden opgescheept dan hun rendementen toelaten, geen fiscale tegemoetkomingen daarvoor verkrijgen, vinden er gegarandeerd in 1975 vele sluitingen van bedrijven plaats. Dit geldt in het bijzonder voor de detailhandel. Als we willen voorkomen, dat er nog meer brokken gemaakt worden, moet Den Uyl eerder vandaag dan morgen het Catshuis verlaten. Aldus de conclusie van voorzitter mr. H. P. Talsma.

Leidse werkgroep wil bijdragen tot discussie binnen de VVD

Sociale grondrechten in nieuwe grondwet?

In Vrijheid en Democratie van 13 september 1974 heeft het hoofdbestuur een aantal vragen aan de partij gesteld. De werkgroep Grondwetsherziening van de VVD-afdeling Leiden kwam bij de beantwoording van deze vragen onder meer tot de conclusie dat het onderwerp „sociale grondrechten" binnen de VVD extra aandacht verdient. In deze korte schets hoopt de werkgroep een bijdrage tot de discussies over de sociale grondrechten te leveren.

Reeds in 1789 werden voorafgaande aan de „acte van staatsregeling voor het Bataafsche Volk" in de „burgerlijke en staatkundige grondregels" enige bepalingen betreffende het welzijn van de burgers opgenomen. Successievelijk werd een deel van deze „heerlijke rechten" in de grondwet dan wel in andere wetten uitgewerkt, terwijl de bovenbedoelde preambule in 1848 verviel.

In het voorlaatste hoofdstuk van de sinds 1848 ter zake niet ingrijpend gewijzigde grondwet worden aldus twee onderwerpen behandeld (onderwijs en armbestuur) die tot de sociale grondrechten kunnen worden gerekend. Sindsdien is in Nederland een aantal sociale wetten ingevoerd (sociale verzekeringswetten, arbeidsovereenkomstenrecht, algemene bijstandswet).

Zowel in de „Universele verklaring van de rechten van de mens" als in het „Internationaal verdrag voor de economische, sociale en culturele rechten" (Verdrag van Rome) werd een aantal sociale rechten van de mens opgenomen. Evenzo bevat het in 1961 door de Raad van Europa aanvaarde „Europees Sociaal Handvest" — waarvoor de ontwerp-goedkeuringswet in 1966 werd ingediend, maar nog niet door het parlement werd goedgekeurd — een codificatie van de in de lidstaten levende gedachten op sociaal terrein.

SER

In ons land stelde de SER naar aanleiding van de „Proeve van een nieuwe grondwet" in 1969 een aantal concrete sociale grondrechten voor:

o.a. ontplooiing van de mens, bescherming bij het verrichten van arbeid en vrije keuze van arbeid, sociale zekerheid en stakingsrecht.

Het huidige kabinet meent concrete wetsontwerpen betreffende sociale grondrechten pas in een later stadium te moeten formuleren en noemt als voorbeelden de bestaanszekerheid van de mens en zijn individuele en maatschappelijke ontplooiing.

Klassieke grondrechten

In de beschouwingen rondom het al dan niet opnemen van sociale grondrechten in de nieuwe grondwet wordt een onderscheid gemaakt tussen de „oude", „klassieke" grondrechten of z.g. vrijheidsrechten, zoals die in de huidige grondwet zijn beschreven en „sociale" grondrechten, zoals die al dan niet in de nieuwe grondwet zouden moeten worden opgenomen.

Onze werkgroep meent dat deze onderscheiding onwerkelijk is: bij beide categorieën staat de mens centraal; bij beide categorieën worden minimale eisen voor de ontplooiing van de persoon verwoord.

De sociale grondrechten — soms nader onderscheiden in sociale, economische en culturele rechten — hebben als grondgedachte, dat de mens in zijn individuele en maatschappelijke ontplooiing een positieve medewerking van de gemeenschap nodig heeft. Met andere woorden: waar vroeger gemeend werd dat vrijheid alleen al de mens een alzijdige ontplooiing van zijn leven zou waarborgen (klassieke vrijheidsrechten), wordt nu ingezien, dat de wisselwerking tussen individu en gemeenschap bij het streven naar menselijke vrijheid en naar menselijke waardigheid zo essentieel is, dat hier gesproken kan worden van een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en dat de gemeenschap dit streven daarom dient te steunen.

De sociale grondrechten kunnen dan ook slechts worden gerealiseerd naarmate de mens zelf meewerkt èn de concrete omstandigheden dit mogelijk maken. Sociale grondrechten zijn dus noodzakelijkerwijze relatief en dienen als een taakopdracht, als een instructienorm te worden gezien.

Andere factoren

Onze werkgroep meent, dat dáár waar vrijheidsrechten een plaats hebben gekregen ook de sociale rechten van de mens niet mogen ontbreken.
Wettelijke formuleringen van sociale grondrechten zullen echter geen harde zekerheden bieden; zij zijn immers evenzeer voor hun realisatie afhankelijk van andere factoren: een eventueel recht op een woning met eigen voordeur is afhankelijk van het aantal beschikbare huizen, een eventueel recht op goede medische verzorging is afhankelijk van het aantal medici, ziekenhuizen, etc. En aan alle rechten zijn ook financiële grenzen gesteld. M.a.w. ook al worden sociale grondrechten in wetten „vertaald", dan zal het realiseren daarvan voor ieder en onder alle omstandigheden niet mogelijk zijn.
De zin van dergelijke grondrechten zal zijn dat een gewenst resultaat wordt vastgesteld, dat een doel wordt gesteld. De sociale grondrechten kunnen dan als stimulans dienen voor ontwikkeling en uitbouw van de ontplooiing van de mensen. Aldus wordt een grondslag aan allen en een ieder geboden om vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid te trachten het als ideaal gestelde doel zo dicht mogelijk te benaderen.
Onze werkgroep roept op tot op- en aanmerkingen of aanvullingen op deze korte schets. Zij verzoekt deze rechtstreeks naar de werkgroep te sturen (adres: secretariaat VVD, afdeling Leiden, Boerhaavelaan 230, Leiden). De reacties zullen uiteraard worden beantwoord en op die wijze kunnen bijdragen tot de meningsvorming in onze partij over de sociale grondrechten.

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
dampiein 48
telefoon 070 - 275205
na 6 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

Nieuws uit de JOVD

Forum Leiden

De JOVD-afdeling Leiden organiseert maandag 16 december een forum over het sociaal-economische beleid van het kabinet-Den Uyl. Aan de discussies nemen deel: mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer voor de VVD en zijn collega's H. Wieringa (PvdA) en S. Keunig (DS'70). Het forum wordt gehouden in Het Parlement, Nieuwe Rijn 52 te Leiden. Aanvang 20.30 uur.

Secretariaat

Het algemeen secretariaat van de JOVD is gevestigd op de Stationsweg 20 te Ede (tel. 08380-19142/16295, postbus 111). Algemeen secretaris is R. W. W. Jager.

Het adres van de JOVD-voorzitter E. Nijpels is niet Antwerpsestraat 414, te Bergen op Zoom, zoals in het vorige nummer van „Vrijheid en Democratie" stond vermeld, maar Antwerpsestraatweg 414.

door een onzer redacteuren

Oosterschelde: politiek spel

De Oosterschelde gaat niet dicht volgens het oorspronkelijke Deltaplan, maar wordt afgesloten met een doorlaatbare caissondam. De getijdenbeweging kan dan gehandhaafd blijven en het unieke milieu blijft in stand, hoopt men. Deze beslissing heeft de Tweede Kamer op 20 november genomen in aanwezigheid van 142 van de 150 Kamerleden, wel een bewijs hoeveel belang de volksvertegenwoordiging aan de zaak hechtte.

De motie-Schakel, die een volledige afsluiting conform het Deltaplan bepleitte, kreeg steun van 67 Kamerleden, onder wie de voltallige VVD-fractie en werd door 75 Kamerleden, onder wie de PvdA, afgewezen. De KVP-fractie keerde zich bij de stemming in overgrote meerderheid tegen haar eigen minister Westerterp van Verkeer en Waterstaat.

Compromissen

In de Kamer was voordien nooit een meerderheid te vinden geweest voor het openhouden van de zeearm. Dat die er ten slotte toch is gekomen komt doordat het kabinet net zolang compromissen en perspectieven heeft aangevoerd totdat er wel een meerderheid verwacht kon worden. Politieke compromissen wel te verstaan, want daar rekende men in de Kamer dit keer meer mee dan met rationele oplossingen.

Het kabinet is er ten slotte op het nippertje in geslaagd in de Kamer voldoende potentiële tegenstanders van open houden tot voorstemmen te overreden. Minister Westerterp kon daarbij, gemachtigd door het kabinet, de tegenstanders nog enige perspectieven bieden. Namelijk deze: Als de komende anderhalf jaar uit studies zal blijken dat zo'n caissondam technisch niet uitvoerbaar is of als blijkt dat de kosten hoger zullen zijn dan de extra geraamde 1,7 miljard gulden plus 20 procent afwijking naar boven, dan wordt de Oosterschelde toch afgesloten volgens het oorspronkelijke Deltaplan. Dat wil zeggen helemaal dicht. De minister noemde dit ontbindende voorwaarden.

Dat heeft net voldoende Kamerleden bewogen zich aan de kant van het kabinet te scharen. Een beslissing, waarmee men niet uitbundig blij hoeft te zijn. Het VVD-Kamerlid mr. H. E. Koning sprak terecht van een gok wat de technische haalbaarheid en de termijn van uitvoering van het nieuwe plan betreft. Hij werd daarbij gesteund door vele Kamerleden. De heer Koning zei onder de indruk te zijn van de argumenten die pleiten voor het behoud van het milieu, maar hij zag ook bezwaren voor het milieu bij openhouden van de Oosterschelde. Ook het uitstel van de veiligheid woog bij de VVD zwaar.

In principe kan — zo zegt rijkswaterstaat — zo'n caissondam gebouwd worden, maar we moeten nog wel uitkienen hoe we dat moeten doen. Absolute zekerheid bestaat er dus niet. Stel dat het niet kan of stel dat het te duur wordt. Dan kan het kabinet zich beroepen op de afspraak dat het niet doorgaat. Dat lijkt royaal van het kabinet, maar de werkelijkheid is anders.

Touwtrekkerij

In de eerste plaats is rijkswaterstaat zo onder druk gezet dat de dienst het zich bijna niet kan veroorloven over anderhalf jaar met de mededeling te komen dat de caissondam niet kan. Doet rijkswaterstaat dat wel dan liggen nu reeds de aantijgingen van onoprechtheid en manipuleren van de actiegroepen in het verschiet. De Kamerleden zeiden weliswaar vertrouwen te hebben in rijkswaterstaat, maar de actiegroepen hebben dat geenszins.

In de tweede plaats: Als de geraamde kosten hoger worden, zullen de regeringspartijen en zeker de actiegroepen weer alles in het werk stellen om ondanks de hogere kosten toch nog eens naar een oplossing van openhouden te zoeken. Men kan over enige tijd tamelijk zeker rekenen op hernieuwde touwtrekkerij.

En dan nog iets veel belangrijkers: Laat nou inderdaad over anderhalf jaar blijken dat het wel binnen de thans vastgestelde marge van *f* 1,7 miljard plus 20 procent volbracht kan worden, wie kan dan al zeggen dat tijdens het hele werk, dat daarna nog tien jaar zal duren (tot 1985), de kosten toch niet uit de hand zullen lopen? Het is zelfs zeer aannemelijk dat dit wel gaat gebeuren. Enkele Kamerleden wezen daar ook op, maar deze zaak bleef bij de behandeling op de achtergrond. Men kan dan na vijf of zes jaar niet meer terug; er is dan al te veel werk verzet en te veel in het nieuwe project geïnvesteerd.

DS'70-spreker dr. Drees tilde ook zwaar aan de financiële kant. Hij was een fel tegenstander van het caissonplan, evenals de CHU. Een zwak punt in het regeringsvoorstel is bovendien dat er nog niets vast staat over de wijze van compartimentering. Daarover wordt later beslist. Die compartimentering is juist van groot belang voor milieu, visserij en scheepvaart.

Opvallend goed in zijn argumentatie tegen de caissondam was ook GPV-fractievoorzitter Jongeling. Met name in zijn repliek wist hij op zeer indringende wijze zijn blijvende twijfels over het welslagen van het project over te brengen. Twijfel vooral ook op het punt van de veiligheid voor de Zeeuwse bevolking. Die veiligheid was toegezegd aan het einde der jaren zeventig bij volledig afsluiten van de Oosterschelde; dat wordt nu op zijn vroegst 1985 als gevolg van de ingewikkelde constructie van de caissondam. Voor de meeste Zeeuwen absoluut onverteerbaar.

Prestigeproject

Al beweerde de minister dat de veiligheid voor de Zeeuwen bij de regeringsbeslissing voorop had gestaan, erg overtuigend klonk dat niet. Het kabinet en ook een deel van de Kamer, waaronder de PvdA, hebben meer geluisterd naar hun politieke achterban dan naar de begrijpelijke angst van de Zeeuwen beneden de zeespiegel. VVD-gedeputeerde in Zeeland mr. Schlingemann heeft de spijker op de kop geslagen met zijn commentaar: „Het kabinet heeft bij het bepalen van zijn standpunt meer aan zijn eigen veiligheid gedacht dan aan die van de Zeeuwse bevolking." Of zoals ARP-Kamerlid Schakel het noemde: Een partijpolitiek prestigeproject.

Wil het kabinet in zijn Messiasrol nog enige tijd de gelegenheid hebben het Nederlandse volk zijn maatschappijvisie op te dringen dan moet het natuurlijk nog in het zadel blijven. Dan moet het voortdurend flink doen tegen zijn eigen achterban, ook als het aan zijn klompen kan aanvoelen dat zoiets niet tot de beste beslissing hoeft te leiden. Dan is politiek geen kwestie meer van geven en nemen, maar alleen van nemen.

Toch natuurbederf

De Oosterscheldebeslissing is een zeer ongelukkige, waarvan ons de rekening wel zal worden gepresenteerd als dit kabinet vertrokken is. En dan denken we daarbij ook aan de aantasting van de natuur als gevolg van de dijkverhogingen, die noodzakelijk zullen zijn bij het caissonplan. Daartegen zal dan wel weer geprotesteerd worden door dezelfde mensen, die nu uit een oogpunt van natuurbehoud de caissondam willen, maar die voorlopig nog hun mond houden omdat ze hun zin hebben gekregen. Ook denken we aan de vele zeer kostbare infrastructurele landschapbedervende kunstwerken, die bij de nieuwe oplossing noodzakelijk zullen zijn. Hardnekkigheid kan men dit kabinet wel toeschrijven, moed niet.

Nieuws uit Wladiwostok

door onze redacteur buitenland

Wat nieuws is blijft betrekkelijk. Journalisten worstelen er hun hele leven mee. De lezer gaat er meestal vanuit dat datgene wat hem in zijn krant wordt voorgeschoteld nieuws is, maar het mechanisme dat er achter zit, waarom nu juist dit wel en dat niet in de krant staat blijft voor hem verborgen. Het is zoals gezegd zeer betrekkelijk: nieuws, en we denken nu speciaal aan het voorbeeld dat ons verleden week werd aangereikt: De ontmoeting tussen de Amerikaanse president Ford en de Russische partijleider Brezjnew in Wladiwostok. Wie zich het aureool waarmee dergelijke ontmoetingen na de oorlog omgeven was herinnert, zal moeten concluderen dat er ook op dit terrein alweer sprake is van een soort gewenning.

Wat in feite plaats vond was de negende topontmoeting tussen Amerikaanse en Russische staatslieden in 29 jaar, een waarlijk niet zo'n groot aantal ontmoetingen dat gewenning daarom gerechtvaardigd zou zijn. Er is dus iets anders aan de hand. Stonden de eerste vijf topontmoetingen nog zeer duidelijk in het teken van de verkilde vriendschap resp. onverholen vijandschap die de Koude Oorlog kenmerkten, de volgende ontmoetingen kregen een geheel ander karakter. Toen premier Kosygin en president Johnson elkaar in 1967 in Glassboro, New Jersey, ontmoetten was het nog niet zo duidelijk, maar dat veranderde toen Nixon in 1972 naar Moskou ging voor een gesprek met de Sowjetleiders.

De leiders van de grootste, althans machtigste mogendheden, waren er achter gekomen dat zij ook wel degelijk gemeenschappelijke belangen hebben. Voor Europa leek dat het gevaar in te houden dat het buiten spel zou komen te staan. Washington en Moskou en eventueel Peking dat ook als factor in de Amerikaanse conceptie van machtsverdeling leek te passen, zouden het in het vervolg voor het zeggen hebben, ten koste van Europa en de rest van de wereld. Nixon wist zijn bondgenoten gerust te stellen door een nieuwe conceptie aan zijn politiek toe te voegen: de verder uitgebouwde samenwerking op politiek en economisch gebied tussen de VS, Europa en Japan, die samen één zijde van de driehoek Moskou-Washington-Peking zouden kunnen vormen.

Dat Europa en vooral Frankrijk daar niet of althans weinig enthousiast op hebben gereageerd tot nu toe, is een tweede, maar het wantrouwen is verminderd en zo kon een topontmoeting plaats vinden die blijkbaar gezien kan worden in het licht van twee mogendheden die samen eigenlijk tamelijk beperkte belangen nastreven. Wel kwamen er volgens TASS allerlei mondiale problemen ter sprake zoals de kwestie van de Europese veiligheid, de troepenreductie in Europa, de niet-spreiding van kernwapens, de toestand op Cyprus en in het Midden-Oosten. Maar het gaat er Amerika toch in de eerste plaats om een modus te vinden voor het terugbrengen van de geldverslindende bewapeningswedloop en op dat punt is dan ook weer een akkoord gesloten zoals in 1972 in Moskou en het jaar daarop in Washington.

Moskou's belangen liggen elders. Althans gedeeltelijk. De uitbreiding van de handel met de VS staat boven aan het verlanglijstje, maar of Brezjnews schoen het verlangde bevatte viel uit de summiere berichten over de ontmoeting niet af te leiden. In ieder geval is de wereld er ten aanzien van het eerste punt niet veiliger en ten aanzien van het tweede punt niet rijker op geworden en zo kon het nieuws over het Midden-Oosten en onze eigen problemen en probleempjes de boventoon blijven voeren. Het nieuws uit Wladiwostok vermocht alleen insiders en specialisten te boeien.

H. Horn overleden

Tot ons groot verdriet overleed op 29 november onze vriend dr. ir. H. Horn. Hij was gedurende vele jaren voorzitter van de afdeling Delden van de VVD, die hij op zijn bekende prettige en eenvoudige wijze heeft weten te leiden.

Zijn grote vergevensgezindheid, verdraagzaamheid en opgewektheid maakten het hem mogelijk met een zeer heterogene groep leden en bestuursleden toch een vaste koers te varen.

Wij wensen zijn moeder, echtgenote, kinderen en overige familieleden kracht toe om dit grote leed te dragen.

AFDELING DELDEN

Secretaris-generaal Liberale Internationale

De heer Vernon Dawson, secretaris-generaal van de Liberal International te Londen, heeft de wens te kennen gegeven zijn functie wegens het bereiken van de pensioenleeftijd te mogen overdragen.

Ook van Nederlandse zijde is het mogelijk kandidaten voor deze post aan te melden. Talenkennis en ervaring op internationaal en politiek terrein zijn vanzelfsprekend een belangrijke aanbeveling.

In verband met de vorming van een federatie van liberale partijen kan het zijn dat de zetel over enkele jaren verplaatst wordt naar hetzij Brussel of een andere hoofdstad.

Gegadigden wordt verzocht zich schriftelijk aan te melden bij de heer H. J. de Koster, Lange Voorhout 35, 's Gravenhage.

ZWITSERLAND - WALLIS

APPARTEMENTEN te koop in het grootste skigebied van Zwitserland in La Tzoumaz (1500 m).

- prijzen vanaf Zw. Fr. 50.000.- k.k., type Studio
- grotere typen vanaf Zw. Fr. 77.000.- k.k.
- overdekte parkeerplaats Zw. Fr. 5000.- k.k.
- garage Zw. Fr. 13.000.- k.k.
- Hypotheek beschikbaar
- Directe notariële overdracht
- Toezicht, beheer en verhuur mogelijk
- Aankoopvergunning voor buitenlanders aanwezig.

LA TZOUMAZ heeft een directe ski-verbinding met Verbier, waar u kunt beschikken over 56 banen en liften, 100 goed onderhouden pisten en 150 km afdalingen. Sneeuwconditie optimaal tot eind april! In de zomer kunt u wandelen over goed geëgaliseerde paden met een gezamenlijke lengte van 35 km en vissen in 3 meren.

Inlichtingen: De Meijere Bros, Postbus 57, Heemstede, telefoon 023 - 282134.

Kamerjournaal

De kiezers maken het zelf wel uit

Over een paar weken gaat de Tweede Kamer op Kerstvakantie. Dat is maar goed ook. De Kamerleden die het dit najaar allemaal een beetje hebben willen bijbenen lopen op hun tandvlees. Het jachtige tempo ten spijt zal een groot aantal begrotingsdebatten pas na het Kerstreces worden gehouden. De Kamer is flink achter geraakt. Dit najaar was één aanhoudend spitsuur, waarin de dingen van de dag, de incidenten en het grillige regeermaniertje van het kabinet de Kamer volledig met de tijd in de knoei brachten.

In dit Kamerjournaal aandacht voor die onderwerpen die niet al elders in dit nummer de revue passeren.

Gekozen formateur

Het kabinet gaat een flinke smak op zijn gezicht maken met de plannen om de grondwet te wijzigen. In de tweede openbare grondwetnota hebben de confessionele partijen een motie ingediend waarin de gekozen formateur van de hand wordt gewezen. Die motie haalt met steun van de VVD en de kleine partijen een meerderheid. Het districtenstelsel (het kabinet wil ons land in twaalf stukken hakken) is hiermee ook van de baan. Want het kabinet wil een districtenstelsel uitsluitend in combinatie met een gekozen formateur.

Het zal deze regering dus niet lukken om de kleine partijen de nek om te draaien. Het blijft daarmee in ons land zoals het in een parlementaire democratie op basis van evenredigheid hoort: de kiezers maken zelf wel uit hoe de Tweede Kamer er uit moest zien.

Gewesten

Minister De Gaay Fortman heeft eindelijk de kaart op tafel gelegd hoe ons land bestuurlijk zou kunnen worden ingedeeld. Het gaat om 44 gewesten. De kaart geeft aan welke gemeenten „bij elkaar horen". Er is zo lang aan gewerkt dat het allemaal al weer zwaar verouderd is. Niemand wil nog 44 gewesten. De VVD heeft enige jaren geleden als eerste partij gepleit om de gewestvorming meer te benaderen langs de weg van een soort provincies-nieuwe-stijl. Uiteindelijk zal het daar wel op uitdraaien.

Stemgedrag

Nederland heeft zich met de Europese partners in de Verenigde Naties onthouden van stemming over de resolutie waarin de Palestijnen worden erkend. Daarover is veel opschudding ontstaan. Stemonthouding kon in dit geval als een onvriendelijke daad tegenover Israël worden opgevat. Minister Van der Stoel heeft zich hierover in de Tweede Kamer moeten verantwoorden. Nederland blijft vasthouden aan erkenning en veilige grenzen voor Israël.

Voor alle duidelijkheid is een groot aantal bekende Nederlanders een sympathie-actie voor Israël begonnen. Daarbij zijn veel prominente VVD-ers. Er hoeft dus verder geen onduidelijkheid te blijven hangen.

Ethiopië

Op initiatief van het VVD-Kamerlid Berkhouwer heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin de massa-executie in Ethiopië wordt verafschuwd. Minister Van der Stoel zal alles in het werk stellen wat verder bloedvergieten in dat land kan voorkomen.

Regen

Het blijft maar regenen. Een ramp voor Zeeland waar de oogst bijna compleet is weggerot. Tuynman, één van de landbouwdeskundigen van de VVD, was in de Tweede Kamer „vol lof" over het uitgangspunt van minister Van der Stee, dat geen landbouwbedrijf als gevolg van deze ramp verloren mag gaan. „We moeten deze ramp als een ramp behandelen, snel, snel en snel", zei Tuynman. Van der Stee studeert op nog meer maatregelen. Hoe snel?

Oosterschelde

Met 75 tegen 67 stemmen heeft de Kamer het goedgevonden dat de Oosterschelde niet potdicht wordt afgesloten maar met een schuifdam. En toch was er voorheen in de Kamer een overgrote meerderheid voor volledige afsluiting. De politiek heeft zijn werk weer gedaan.

De angst voor aftredende bewindslieden en een kabinetscrisis heeft het gewonnen van het verstand. Het is droevig dat in dit geval politieke factoren doorslaggevend zijn geweest.

Koning (de woordvoerder van de VVD) zei in het Kamerdebat: „Wij krijgen een periode die bepaald onveiliger zal zijn. Die verantwoordelijkheid durven wij niet aan." Ook zei hij: „De gekozen oplossing is een gok. De kosten kunnen aanzienlijk hoger zijn dan dit kabinet ons voorrekent. Dit is een beleid van: na ons de zondvloed."

Aardgasprijs

Minister Lubbers krijgt niet de bevoegdheid om de aardgastarieven vast te stellen. Hij had dat wel gewild, maar de Tweede Kamer dwong hem om een stap terug te doen. Hij mag nu alleen nog aanwijzingen geven, die minder dwingend zijn. Het is toch wel prettig om te zien dat de Tweede Kamer niet alles slikt.

Onderwijs

Mevrouw Ginjaar-Maas boekte bij het onderwijsdebat een succes voor de VVD-fractie. De Kamer nam haar motie aan waarin om een nota wordt gevraagd over de omvang van de scholen. Van Kemenade mag het als een waarschuwing beschouwen. Hij had aan die motie geen behoefte, de Kamer wel. Deze bazige minister moet in de gaten worden gehouden.

Doet u al mee?

De in ons blad van 25 oktober aangekondigde ledenwerfactie is reeds in een groot aantal afdelingen van start gegaan. Vele leden hebben van hun afdelingssecretarissen al een verzoek gekregen op een desbetreffend formuliertje namen en adressen op te geven van hen, die wellicht ook lid van de VVD willen worden.

De eerste reacties komen al binnen en geven grond aan de veronderstelling dat onze ledenwerfactie met een voortreffelijke start wordt onderbouwd.

Een goede start geeft kans op een goed resultaat Met enthousiaste VVD'ers moet succes dan ook verzekerd zijn.

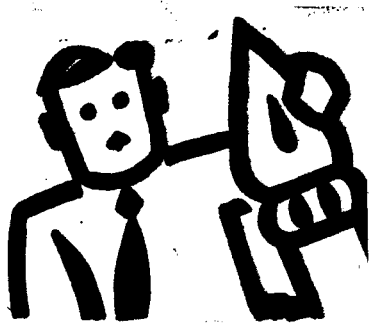
Mocht u van uw afdeling nog geen bericht hebben ontvangen, wilt u dan het hiernaast afgedrukte formulier invullen en naar uw afdelingssecretaris (of naar ons algemeen secretariaat) toesturen?

Doet u ook mee? Heel hartelijk dank.

De volgende personen willen wel lid worden:

	Naam	Adres	Woonplaats	Tel.
1)				
2)				
3)				
4)				
5)				

Verzoeke ingevuld in te zenden aan uw afdelingssecretaris OF aan het Algemeen Secretariaat VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag.

Mijn opinie is . . .

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent dat korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans maken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Oosterschelde (I)

Ten aanzien van de houding van de VVD in de Kamerdebatten van verleden week over de afsluiting van de Oosterschelde, wilde ik het volgende opmerken.

Opvallend is dat alle leden van de Tweede Kamer-fractie van de VVD vóór de motie-Schakel stemden, een motie welke volledige afsluting conform het Deltaplan bepleitte. Geen enkel VVD-kamerlid had oog voor de argumenten van de regering: milieu, oester- en mosselcultuur, visstand in de Noordzee.

Of hier sprake is van oppositieblindheid (de wil om hoe dan ook de regering ten val te brengen, ook al zou men dan bij wijze van spreken voor een motie om het alfabet af te schaffen moeten stemmen) kan ik niet beoordelen.

Eerlijk gezegd hoop ik dat dit het geval is. Ik kan mij namelijk niet goed voorstellen, dat alle fractieleden zeven jaar in de eeuwigheid belangrijker vinden dan de vraag, of er nog wel vissen in de Noordzee zullen zwemmen. Gedurende zeven jaar een geringe kans op een watersnood riskeren, om hiermee miljoenen vissen en dus het voedsel voor aanzienlijke groepen mensen veilig te stellen, komt niet bij de VVD-fractieleden op.

Eigenaardig is wel, dat bij het kernenergiedebat door dezelfde mensen wèl onverantwoord omgesprongen wordt met de risico's voor de Zeeuwse bevolking (de haarscheurtjes in de centrale bij Borssele), trouwens voor de gehele bevolking.

Gelukkig heb ik een lichtpuntje om mij aan vast te klampen: de houding van de VVD in het kamerdebat over de abortus, waarin geen sprake was van de oppositieblindheid, maar zakelijk een koers werd gevolgd, die parallel bleek te lopen aan de koers van de linkse partijen.

R. B. P. DE BROUWER,
Den Haag

Oosterschelde (II)

Heden kreeg ik Vrijheid en Democratie in de bus en las ik het artikeltje over de riskante beslissing, waar ondergetekende, zelfs als lid van de VVD, het in het geheel niet mee eens kan zijn en wel om de volgende redenen:

Het is onzin, dat het kabinet Den Uyl het oorspronkelijke plan niet wil, omdat het nu toevallig ook stond in Keerpunt, dat de Oosterschelde open moet blijven. Dit is geen argument, daar het open of niet openblijven van de Schelde mijns inziens niets heeft te maken met politiek.

De wens om de Oosterschelde niet geheel af te sluiten komt voort uit de noodzakelijkheid om in dit water de kraamkamer voor de Noordzee-vis te behouden. Dit geldt evenzeer voor de oesterteelt, die voor vele Zeeuwen vooral uit Yerseke en omgeving zeer belangrijk is.

Dat in 1953 Zeeland door de overstromingsramp is getroffen, was een calamiteit, die niet alleen Zeeland een enorme schade heeft berokkend doch, hoewel in mindere mate, ook een groot gedeelte van de rest van Nederland, b.v. Rotterdam. We gaan hierdoor toch ook de Waterweg niet afsluiten?

De afsluiting destijds van het Veerse Meer en de Grevelingen zijn mijns inziens nu ook niet direct een succes gebleken, vooral doordat deze meren steeds zouter worden door te weinig toevloed van zoet water.

Zouden ze wel zoet worden, dan komt het bezwaar weer naar voren, dat nu al sinds de afsluiting van de Zuiderzee niet is opgelost, van de insektenoverlast, die men daar bij mooi weer ondervindt. Bij totale afsluiting van de Oosterschelde is het mogelijk om het water van de vervuilde Rijn en dito Maas naar deze gebieden te leiden, waardoor Zeeland vrijwel onbewoonbaar zal worden.

Volgens ondergetekende is de oplossing voor de Oosterschelde kortweg: Verhoog de dijken en doe verder helemaal niets en laten we dan blij zijn, dat ook dit bijna laatste mooie watergebied in Nederland niet verpest wordt door muggen en waterverontreiniging. Hiervoor hebben we echt leergeld genoeg betaald.

P. H. W. VELTHUYS
Heemstede

Rede van Nijpels

Vooropgesteld dient te worden, dat schrijvers van dit ingezonden stuk reageren à titre personnel* en niet als hoofdbestuursleden van de Liberale Studenten Vereniging Nederland (LSVN).

Wij hebben daarnaast niet de intentie uitspraken te doen over de JOVD, maar des te meer over haar voorzitter de heer E. H. T. M. Nijpels in het kader van zijn rede, uitgesproken tijdens het afgelopen JOVD-congres te Ubbergen.

De heer Nijpels spreekt in zijn congresrede over zijn organisatie als zou, de indruk wordt in ieder geval gewekt, de JOVD in haar geheel achter de persoon van de heer H. Wiegel, fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer, staan.

De kwaliteiten van de heer Wiegel buiten beschouwing gelaten, vragen wij ons af: Hoe goed kent de heer Nijpels zijn eigen organisatie?

Een aantal noordelijke afdelingen buiten beschouwing gelaten vinden wij de door de heer Nijpels gesuggereerde „innige relatie" tussen JOVD en de heer Wiegel een bijzondere overschatting van Nijpels omtrent de gevoelens die leven binnen zijn organisatie. Men denke hierbij bij voorbeeld aan de Amsterdamse afdeling, die tot voor kort geleid werd door een wijkvoorzitter van de PvdA.

Te constateren valt in ieder geval dat de heer Nijpels zich maar eens wat beter moet informeren en de werkelijke situatie niet dient te verdraaien.

Het is echter ernstiger wanneer de heer Nijpels zijn licht laat schijnen over de heer R. de Korte, hoofdbestuurslid van de VVD. Van liberalen, en wij veronderstellen dat de heer Nijpels zichzelf tot deze groep rekent, mag je naar onze mening toch wel enige verdraagzaamheid, enige tolerantie verwachten. Afgezien van het feit of het artikel van de heer De Korte in Vrijheid en Democratie door ons goed- of afgekeurd wordt, doet zich ons inziens eenzelfde situatie voor als enige tijd geleden plaatsvond naar aanleiding van een artikel in Liberaal Reveil, geschreven door de heer H. Vonhoff. De visies geuit door de heren Vonhoff en De Korte dienen in een democratische partij als de VVD, evenzo bij een ieder die zich ziet als een liberaal denkende, geaccepteerd en gewaardeerd te worden, of men het nu met die visies eens is of niet.

Een liberaal denkt niet in ondemocratische termen mijnheer Nijpels!

Het is voor ons dan ook betreurenswaardig te moeten signaleren, dat de voorzitter van een organisatie als de JOVD in dit geval een mening te berde brengt, die alles te maken heeft met onverdraagzaamheid en ons inziens niets met liberaal denken.

P. LUYTEN en H. J. VADERS,
Amsterdam

* Wij handhaven deze formulering van de briefschrijvers, maar willen erop wijzen dat het in het algemeen naar onze mening niet mogelijk is „àtitre personnel" in het openbaar zich in 'n discussie te mengen of meningen naar voren te brengen als men op het onderhavige terrein, ook in het openbaar, bepaalde functies bekleedt. De reactie kan nooit gezien worden los van het feit dat beide heren hoofdbestuursleden zijn van de LSVN. Het „à titre personnel" kan dan hoogstens betekenen dat zij over hun stap geen overleg hebben gepleegd met hun medebestuursleden. Of, indien dat wèl is gebeurd, dat het bestuur van de LSVN zich van deze stap distantieert (Red. Vrijh. en Dem.).

Radio-drugs

Staatssecretaris van Volksgezondheid Hendriks zei in de radiorubriek „Echo", dat de jeugd verstandig moet worden opgevoed, wat betreft voeding, roken en verkeersgedrag. Dit alles om extra ziekenhuiskosten te kunnen voorkomen. Ik ben dat volkomen met hem eens.

Maar hoe valt dat te rijmen met de propaganda die een zekere Koos Zwart al jarenlang voor de VARA-radio maakt voor drugs? Alle merken en prijzen worden door hem genoemd. In het programma van 19 november leurde hij met een opvangcentrum in Amsterdam, dat 600.000 gulden subsidie heeft en het maar niet kwijt kan. Eerst je ziek roken aan drugs en dan maar gauw naar dat centrum. Dan spreek ik nog niet eens van de schuttingtaal die Koos Zwart er uitkraamt.

Is dit soms een onderdeel van het soort „totaalprogramma" dat minister Van Doorn voor ogen staat?

Staatssecretaris Hendriks zou er eens bij moeten stilstaan dat Koos Zwart de zoon is van mevrouw Verrink, zijn minister. De VVD-leden zouden toch veel vaker moeten protesteren tegen dit soort ondermijnend milieubederf.

MEVR. M. GERADTS-VAN BROEKHOVEN, Dordrecht

Hongersnood

De waarschuwingen houden niet op, één of twee misoogsten in de V.S. en er is wereldhongersnood. Wat kan gedaan worden om de ramp te voorkomen? Op de ontwikkelde landen valt niet te rekenen, die eten zelf op wat ze voort brengen. Rusland is onberekenbaar, komt ook vaak te kort. De arme landen, die nu al in de rij staan om slachtoffer no. I van de hongersnood te worden moeten in de eerste plaats op zichzelf rekenen.

Eén vraag dringt zich op. Hoe arm zijn de arme landen? Ik laat buiten beschouwing landen als de Sahel of Bangla-Desh die zonder discussie geholpen moeten worden. Maar de anderen? Ik werkte 35 jaar in een groot land in Midden-Afrika, dat deze hele wereld wel van palmolie kan voorzien als zij de aanplant uitbreiden. Wat wordt hieraan gedaan?

En hoe staat het met de produktie van de andere Afrikaanse landen? Er worden honderden miljoenen in de arme landen gepompt. Men zou willen weten hoe die worden besteed. Welke controle is daarop? De arme landen moeten geholpen worden met know-how om effectief mede te werken om de voedselcrisis in de wereld te voorkomen. Hebben zij, met dat doel voor ogen, voldoende technische hulp? En waaruit bestaat die? Hoe is hun medewerking in dit opzicht? Wij willen allen bijdragen om de nood te voorkomen. Maar met de voortdurende dreiging voor ogen en ook om de enorme sommen die het de belastingbetalers kost, zou men wensen duidelijker en meer uitgebreid geïnformeerd te worden.

W. VAN ASCH. Zutphen.

Numerus clausus

Stelt u zich eens voor dat ons land zich in een noodsituatie bevond en in de kortst mogelijke tijd een verdubbeling van het aantal artsen behoefde. Dan zouden we zeker overgaan tot roosterdubbeling aan de universiteiten. Ook het onderwijzend en bedienend personeel zou dan verdubbeld moeten worden. De professoren zouden bereid gevonden moeten worden om hun colleges aan plaatsvervangers uit te lenen.

Ik geloof niet dat we zoveel dokters nodig hebben. Als studenten zich bij het begin van hun studie echter bereid verklaren later naar een ontwikkelingsland uitgezonden te worden dan zou de ontwikkelingshulp op dat punt 100 procent effect hebben en bovendien de voor de opleiding benodigde gelden in het land uitgeven, waarvoor wij straks hoog gekwalificeerde produkten kunnen uitvoeren. Als een student zich toch terug zou trekken zou hij bij voorbeeld de helft van de opleidingskosten terug moeten betalen.

Als men de loting voor toelating tot universiteiten toch wil aanhouden waarom geeft men dan de afgewezenen niet de mogelijkheid aan avondlycea op eigen kosten een cursus in natuur- en scheikunde te volgen, die dan natuurlijk moet zijn afgestemd op de leerstof van de universiteiten. Dan moeten degenen, die voor een examen afgenomen aan de universiteit, slagen, de zekerheid krijgen dat zij voor het volgend jaar worden ingeschreven. De avondlycea zijn tot alle medewerking bereid. Voor andere faculteiten kan een zelfde regeling gelden.

DR. X. WOLTERS, Eindhoven

Commentaar op rede van Den Uyl

In de nieuwe serie overdrukken van de prof. mr. B. M. Telderstichting is zojuist verschenen: prof. mr. N. E. H. van Esveld: „Minister Den Uyl over de ondernemingsgewijze produktie."

De schrijver geeft hierin commentaar vanuit een liberale visie op de recente rede van onze minister-president.

Deze overdruk is kosteloos verkrijgbaar op schriftelijke aanvraag (bij voorkeur per briefkaart met duidelijk adres van de aanvrager) bij de Telderstichting, Koninginnegracht 55a, 's-Gravenhage.

Politieke dienstweigeraars

Deze week is in Den Haag gedemonstreerd voor de vrijlating van Kees Vellekoop, die wegens dienstweigering gevangen zit. Dienstweigering om politieke redenen. De demonstranten eisten erkenning van die redenen als grond voor dienstweigering.

Het is niet de eerste keer dat dit geluid opklinkt. Wij zijn van mening dat men niet duidelijk genoeg stelling kan nemen tegen deze eis. De VVD is het er mee eens dat men op grond van gewetensbezwaren militaire dienst kan weigeren, zoals in de wet is geregeld. Maar dienstweigering om politieke redenen is naar ons inzicht onteelaatbaar.

JAC. JURRISSEN & ZOON heeft meer dan twee eeuwen gezorgd voor groenvoorzieningen in binnen- en buitenland. Wij hebben meer dan 200 eerste prijzen behaald voor groenblijvende planten. Ons bedrijf is 10 H.A. groot en wij willen inkrimpen tot 5 H.A.

ONZE SPECIALITEIT IS GROEN BLIJVENDE HAGEN TOT VIER METER HOOG

Geef ons het aantal strekkende meters met de gewenste hoogte op: wij kunnen u dan het juiste aantal en de prijs opgeven.

Regelrecht van kweker: VOORDELIGER EN BETER.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

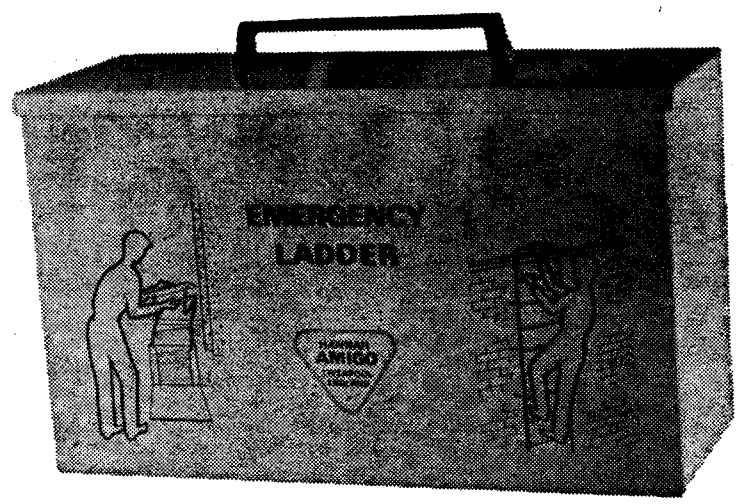
CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

SAAB

HEIJER'S AUTOMOBIELBEDRIJF

Alexanderplein 2,
'S-GRAVENHAGE
Tel. 070 - 63 99 34

Dit metalen kastje bevat een **AMIGO** uitwerpbare brandladder

- EFFICIËNTE BEVEILIGING VAN IEDERE WOON- OF WERKSITUATIE TEGEN MINIMALE KOSTEN
- GEEN HAK-, BREEK- EN METSELWERK AAN UW GEVEL
- ONBRUIKBAAR VOOR INBREKERS
- GEEN ONDERHOUD
- LEVERBAAR IN LENGTEN VAN 3.70 t/m 15 mtr.
- ZEER EENVOUDIGE MONTAGE
- HET METALEN KASTJE IS GERING VAN AFMETINGEN EN HARMONIEERT MET IEDER DECOR.

Gemonteerd onder uw raamkozijn verschaft hij u in geval van brand een veilige en doeltreffende vluchtweg naar de begane grond.
Een AMIGO vluchtladder, door de pers het Ei van Columbus genoemd, biedt enorme voordelen ten opzichte van een conventionele brandladder. In gebruik bij vele Rijks- en Gemeentediensten, bedrijven, instellingen, particuliere huizen etc.

Voor nadere documentatie of inlichtingen:

AMIGO SAFETY NEDERLAND

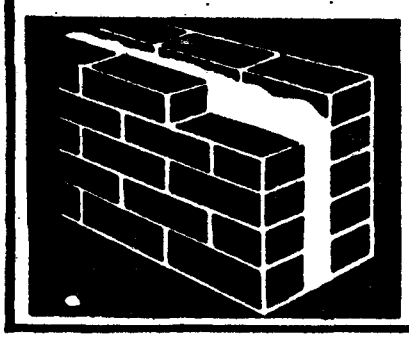
JAVASTRAAT 47A — TEL. (070) 65 65 97 — 's-GRAVENHAGE

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de **FISCALE OUDEDAGS RESERVE** en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro

KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

energiekostenbesparing ?

muurisolatie !!

Wij isoleren Uw huis door middel van gevelisolatie.
Hierdoor bespaart U 25 à 30 % op brandstofkosten.
Nu met 33 1/3 % rijkssubsidie tot ƒ 1.000,-.
Erkend isolatiebedrijf.

Fa. STEHOL
K. ONNESSTRAAT 1
NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL
TEL.: 01803 - 3231 - 3117

Woont u in WASSENAAR of omgeving?

Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf

JOH. ZWETSLOOT

PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

ADVERTEER in dit BLAD!

Tot 140% hypotheek

Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte.
Geldlening tot 96 mnd. zonder hypothecair verband.
Advies en bemiddeling onroerend goed.

HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners

Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - AMERSFOORT
03490–16853 - 32068

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS

Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.

N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

FGH

Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement

RENAULT

AMSTELDIJK 52
TEL.: 79 15 23
AMSTERDAM

Ook voor
GOEDE Renault-occasions
Amax Automobielbedrijf

Off. Renault-agent

vrijheid en democratie

Blad wordt magazine

Ons blad, Vrijheid en Democratie, zal een ingrijpende gedaantewisseling ondergaan. Met ingang van het volgende nummer zullen wij verschijnen in de vorm van een „magazine". Daartoe is besloten, omdat deze vorm beter beantwoordt aan de eisen, die in de tegenwoordige tijd gesteld mogen worden aan het officiële periodiek van de partij. Niet alleen het uiterlijk zal worden gewijzigd, ook de inhoud zal worden aangepast. Enerzijds omdat naar technische en journalistieke maatstaven een magazine dit vergt, anderzijds omdat de oplaag van ons blad door de snelle groei van de VVD in nauwelijks twee jaar verdubbeld is tot ruim 70.000. Dat is een niet onaanzienlijke lezerskring; met deze schaalvergroting dient ook bij de journalistieke aanpak rekening gehouden te worden. Het magazine vereist meer planning en de technische vervaardiging vergt meer tijd. Voor een aantal rubrieken betekent dit o.m. een eerdere sluitingstijd.

In het kader van de voorgenomen wijzigingen is tevens besloten van drukker te veranderen. Sinds 1 april 1966 is ons blad vervaardigd door de Nederlandse Dagblad Unie. Met ingang van januari 1975 zal het VVD-magazine worden gedrukt door het uitgeversbedrijf Ten Brink te Meppel. Het is ons een behoefte om in dit laatste nummer dat door de NDU wordt gemaakt te getuigen van onze erkentelijkheid voor de jarenlange uitstekende samenwerking met het personeel van de NDU en in het bijzonder met dat van het Algemeen Handelsblad.

Het volgende nummer van ons blad zal gedateerd zijn vrijdag 17 januari. De redactie heeft voor dat nummer — het eerste magazine dus — een langere voorbereidingstijd nodig, omdat ingespeeld moet worden op andere technieken. Kopij voor het blad van 17 januari dient daarom uiterlijk op 27 december in het bezit van de redactie te zijn.

Na 17 januari verschijnt het volgende nummer op vrijdag 7 februari. Daarna wordt de veertiendaagse verschijning hervat (21/2, 7/3, 21/3, enz.).

MR. H. P. TALSMA,
voorzitter van de stichting Vrijheid & Democratie.

door onze parlementaire redacteur

Weer geen loonakkoord

Het kabinet-Den Uyl heeft nu twee keer de kans gehad om te laten zien welk beleid er nodig is om een Centraal Akkoord tot stand te brengen. Maar voor het tweede achtereenvolgende jaar is het onder dit kabinet niet gelukt om werknemers en werkgevers centrale afspraken te laten maken over zaken als loonontwikkeling, arbeidsvoorwaarden en de prijzen.

Triest

Het is triest maar het is niet anders. Als de sociale partners volgend jaar weer met het kabinet om de tafel gaan zitten geldt hopelijk het driemaal-is-scheepsrecht maar iedereen houdt daarover zijn hart vast. De stuurmanskunst van dit kabinet in dit soort zaken is tot nu toe lang niet zo vast gebleken als de linkse partijen en de vakbeweging van de daken hebben geschreeuwd toen het links-confessionele kabinet nog niet in het zadel zat.

Een Centraal Akkoord is onder normale omstandigheden de beste garantie voor een goed arbeidsklimaat. Het geeft de grenzen aan waarbinnen de collectieve arbeidscontracten in de bedrijfstakken zich kunnen bewegen. Het kan veel onrust voorkomen en dat is voor de economie van ons land alleen maar prettig.

Pret

Het kabinet-Den Uyl heeft die pret nog niet mogen beleven. VVD-leider Wiegel wees direct na het definitief afspringen van de onderhandelingen de regering als hoofdschuldige aan: „Het klimaat dat het kabinet heeft geschapen maakt het met name voor de middenstand nauwelijks mogelijk aan zo'n akkoord medewerking te geven," verklaarde hij namens de fractie die zeer teleurgesteld was over deze ontwikkeling. De punten waarop het beleid van dit kabinet schuld draagt zijn volgens hem:

- De koopkracht wordt onvoldoende vergroot.
- Het bedrijfsleven krijgt te weinig lucht voor nieuwe investeringen en verbeteringen.
- de middenstand en de zelfstandigen worden te veel in de tang genomen.

Had het kabinet zijn beleid daar meer op afgestemd, zoals de VVD al maanden heeft bepleit, dan hadden de partijen elkaar wel kunnen vinden, aldus Wiegel in zijn commentaar.

Dat dit geen grootspraak van een oppositieleider is blijkt wel uit de verschillen waarop het akkoord is afgesprongen. Die waren beslist te overbruggen geweest als het kabinet daar in zijn beleid de voorwaarden voor had geschapen.

Om één voorbeeld te noemen: de werkgevers boden anderhalf procent reële loonsverbetering, de werknemers vroegen twee procent.

Dogma's

Een kabinet dat zich niet door dogma's laat leiden had daar zeker een brug tussen kunnen slaan. Het gekke is dat dit kabinet onder aanvoering van premier Den Uyl wel voortdurend roept dat het tegenstellingen wil overbruggen maar dat in de praktijk blijkt dat de brug beslist op rode pilaren moet steunen. Een pijnlijk voorbeeld daarvan was de afloop van het belastingdebat.

De VVD had een reeks voorstellen op tafel gelegd om de middengroepen niet uit te wringen alsof het miljonairs waren. De CHU (ook oppositiepartij) had een soortgelijk voorstel gemaakt, zij het dat dit meer gewriemel in de marge was, zoals één van de VVD-woordvoerders dat tijdens de debatten typeerde.

Paniek

Tot verrassing van het kabinet dreigde dit voorstel het in de Tweede Kamer te halen dank zij de steun van de confessionele partijen, de VVD en DS'70. Prompt ontstond paniek. Lange schorsingen, zenuwachtig beraad achter de schermen en paniekerige kabinetsvergaderingen leidden er uiteindelijk toe dat een compromis werd gevonden om het CHU-voorstel uit de markt te prijzen.

In plaats van de 180 gulden belastingverlaging voor de middengroepen, die de CHU met haar voorstel nastreefde, werd het een maximale verlichting van tachtig gulden. Dit scheelde de schatkist 25 miljoen gulden.

Over dat luttele bedrag was men het eens moeten worden, want anders had het kabinet met aftreden gedreigd. Openlijk wilde minister Duisenberg dat niet toegeven toen Wiegel hem daarom vroeg, maar iedereen op het Binnenhof wist precies hoe de kaarten lagen.

Dierenpark

Al met al heeft het belastingdebat uitgewezen dat de verhouding tussen de linkse regeringspartijen en de partners KVP en ARP er niet warmer op wordt. Op een spreekbeurt in Rhenen, in Ouwehands Dierenpark, heeft Wiegel op dit voor de VVD perspectiefrijke gegeven gewezen: „De confessionelen komen de laatste tijd steeds duidelijker aan onze kant te staan," zei hij. „Steeds vaker komt het voor dat KVP en ARP in samenwerking met CHU voorstellen op tafel leggen om daarmee onder voorstellen uit te komen die de VVD heeft ingediend. Zonder de moties en wijzigingen die de VVD-opdient zouden de confessionelen in veel gevallen niet met eigen voorstellen zijn gekomen."

De kentering wordt zichtbaar. En niet alleen door het feit dat het kabinet-Den Uyl met het op 4 december mislukte Centraal Akkoord de dag voor Sinterklaas al in de zak werd gestopt.

Mevrouw Van Someren treedt af als partijvoorzitter

In een persoonlijke brief aan de leden van het hoofdbestuur, de voorzitters van de kamercentrales, de Kamerleden en de staf van de Teldersstichting, heeft mevrouw Van Someren op 16 december meegedeeld dat zij tijdens de algemene vergadering van de VVD — die in maart 1975 wordt gehouden — zal aftreden als voorzitter van de partij. Zij schrijft dat zij na een lange periode van denken tot de conclusie is gekomen, dat dit beter is voor de partij en voor haarzelf. „Gedurende zes jaar heb ik met buitengewoon veel genoegen het voorzitterschap bekleed, ik heb steeds getracht bij vergaderingen mijn enthousiasme op de partij over te dragen. Dit nu kost mij de laatste tijd steeds meer inspanning. Dat besef heeft mij na heel lang aarzelen tot mijn besluit gebracht," aldus mevrouw Van Someren in haar brief.

Met nadruk stelt zij dat er niet één politieke reden is, die bij haar besluit een rol heeft gespeeld: „Iedere suggestie over onenigheid in de partijleiding kunt u gerust naar het rijk der fabelen verwijzen. Ook haar lidmaatschap van de Eerste Kamer speelt geen rol. De reden voor haar vertrek is strikt persoonlijk. „Toen de partij nog klein was," zo schrijft mevrouw Van Someren, „heb ik er een gewoonte van gemaakt mij heel persoonlijk met zaken te bemoeien, mensen persoonlijk te helpen of te enthousiasmeren.

Deze persoonlijke aanpak, waar de partij aan gewend is geraakt, is thans in de veel grotere partij letterlijk slopend geworden. Het werk is daardoor steeds meer tijd en inspanning gaan vragen en vooral voor mijn gezin is er een situatie gegroeid, die niet meer bevredigend is."

Mevrouw Van Someren deelt mee dat zij, ter onderstreping van haar onverflauwde liefde voor de partij en om de continuïteit enigszins te waarborgen, bereid is nog enige jaren het penningmeesterschap van de partij op zich te nemen. De tegenwoordige penningmeester, de heer Caron, heeft zich namelijk niet herkiesbaar gesteld. Persoonlijk spreekt zij de hoop uit dat de partij de tegenwoordige algemeen secretaris, de heer F. Korthals Altes, tot voorzitter zal kiezen.

„Ik heb het voorzitterschap met vreugde gedaan, ik zal zeker fouten hebben gemaakt," zo schrijft mevrouw Van Someren aan het slot van haar brief. „Een mooie tijd in mijn leven, waarin ik met zeer velen uwer als ware vrienden heb mogen werken." Zij ziet het als een in het oog springende fout dat zij een jaar geleden bij de herkandidering haar eigen vuur en energie heeft overschat. „Ik dacht de toen zo snel gegroeide en nog groeiende partij nog wel drie jaar te kunnen leiden. Dat was een beoordelingsfout. Daarvoor mijn verontschuldiging." Aldus mevrouw Van Someren, die in de zes jaar van haar voorzitterschap alle voorzitters van de andere partijen heeft zien komen en gaan en dus in anciënniteit (veruit) de oudste partijvoorzitter is.

De VVD van A tot Z

ASSEN — Op dinsdag 14 januari in Bellevue, Assen; aanvang 20 uur. Bijzondere ledenvergadering kamercentrale met als spreker mr. J. G. C. Wiebenga (burg. Eelde). Onderwerp is: Herstructurering gemeentelijke indeling Drente.

ALPHEN A/D RIJN — Op maandag 20 januari 1975 spreekt mr. H. van Riel (voorzitter Eerste-Kamerfractie) voor de afdeling Alphen a/d Rijn.

AKERSLOOT — Op vrijdagavond 20 december zal er voor de leden van de afdeling Akersloot weer een instuif gehouden worden ten huize van de heer Westers (gemeenteraadslid) waarbij de gemeentebegroting 1975 besproken zal worden. Vanaf 20.00 uur wordt u verwacht op de Beatrixlaan 1.

AMSTERDAM — De afdeling Amsterdam organiseert een orienteringscursus op 21 januari, 4 en 18 februari, 4 en 18 maart 1975, waar achtereenvolgens landelijke politiek, plaatselijke politiek, landelijke organisatie, plaatselijke organisatie en liberalisme aan de orde komen.
Aanmelden voor 7 januari 1975 bij Commissie Ledenactiviteiten, Vondelstraat 60, Amsterdam. Kosten 15 gulden inclusief documentatiemap over te maken op postgiro 43.14.70, met vermelding oriënteringscursus Amsterdam.

ARNHEM — Op dinsdag 7 januari wordt er een VVD-café van de afdeling Arnhem gehouden. Aanvang 17.30 uur, Hotel Haarhuis, Stationsplein, Arnhem.

BEMMEL — In het bestuur van de afdeling Bemmel hebben o.m. zitting A. Herbst (voorz.), mevr. J. P. C. van Swelm-Jans, Meerweg 12, Bemmel. Tel.: 08811 - 1634 (secr.), mevr. S. Holland-v. d. Hulst (penningm.)

BERGEN OP ZOOM — Op donderdag 16 januari 1975 spreekt mr. A. Geurtsen (lid Tweede Kamer) voor de afdeling Bergen op Zoom over „Toenemende agressie in de huidige maatschappij". Café, hotel De Draak, Grote Markt, aanvang 21 uur. Voorafgaand huishoudelijke vergadering: 20 uur.

BORCULO — Drs. D. de Hoop, Lochemseweg 11, Borculo, is secretaris van de afdeling Borculo geworden.

BREDA — De afdeling Breda heeft het eerste nummer van haar periodiek orgaan het licht doen zien. Het afdelingsblad van de VVD kreeg de naam 't Liberaaltje.

BREUKELEN — Het bestuur van de afdeling Breukelen ziet er sinds de onlangs gehouden ledenvergadering als volgt uit: drs. G. A. R. Bloemers (voorz.), B. Fritzsche (secr.), mevr. M. G. P. Mooy-Noé (penningm.), R. D. Bleeker en drs. K. Fiolet.

BROEK IN WATERLAND — In het nieuwe bestuur van de afdeling hebben o.m. zitting: H. Krijgsman (voorz.), H. Wolthuis-Boerma, Oosteinde 39 (secr.) en J. v. d. Sluys (penningm.)

BUNNIK — Mevrouw W. Onstwedder-van der Sluys, Kennedylaan 28, Bunnik, tel. 03405 - 2908, is secretaris van de afdeling Bunnik geworden.

DEVENTER: In het bestuur van de afdeling hebben o.m. zitting: mr. W. B. J. M. Warmerdam (voorz.), drs. F. S. Hes van Zweeden, Zwolseweg 315; tel. 17510 (secr.) en drs. D. L. de Mooy (penningm.)

DONGEN — De secretaris van de afdeling Dongen, mevr. J. H. de Bruijn-Middelkoop, is verhuisd naar: Belgiëlaan 3, Dongen. Tel. 01623 - 2849.

ELST (Gld.) — De secretaris van de afdeling Elst, de heer B. Koene, is verhuisd naar: Griend 85 te Elst. Zijn telefoonnummer blijft: 08819 - 1663.

GELEEN — De secretaris van de afdeling Geleen, de heer W. H. M. Schepers, is verhuisd naar: Mauritspark 14A, Geleen. Zijn telefoonnummer blijft: 04494 - 48477.

GRONINGEN — Op maandag 20 januari spreekt G. W. Keja (lid Tweede Kamer) voor de liberale kring Noord-Groningen (Plaats en tijd niet opgegeven).
Tot voorzitter van de Kamercentrale Groningen is benoemd: P. M. Blauw, te Nieuwe Pekela.
Penningmeester is geworden: C. A. Kruizinga te Baflo. Tot lid van de Partijraad werd benoemd: mevr. C. R. Baljé-Rijnders te Marum en tot vertegenwoordigster van de Stichting van de „Vrouwen in de VVD", mevr. J. Jensema-Vos, Stedum.

DEN HAAG — Ledenvergade- 8 januari, 20.00 uur, pension ring van onderafdeling II op Eripe, Laan van Meerdervoort 223.

KAPELLE/WEMELDINGE — J. F. de Zwarte, Spaarlingsstraat 28, Kapelle, tel. 01102 - 1942, is secretaris van de afdeling Kapelle/Wemeldinge geworden.

LEEUWARDEN — Op vrijdag 10 januari 1975 spreekt J. J. Bethlehem (lid Prov. St.) over „VVD wat nu?" Oranjehotel. Aanvang 20.30 uur (openbare bijeenkomst).

LEIDSCHENDAM — Secretaris van de afdeling Leidschendam is geworden; A. J. Toorenburg, Burg. Caan van Necklaan 608, tel.: 070 - 273221.

LOOSDRECHT — Secretaris van de afdeling Loosdrecht is geworden: mevr. A. C. v. d. Kuinder-Post, Vuntuslaan 85, Loosdrecht. Tel. 02158 - 1185.

NAARDEN — Op donderdag 9 januari in Warmolds Bistro te Bussum, Nieuwjaarsbijeenkomst, afdeling Naarden (tijd niet opgegeven). VVD-café vervalt i.v.m. kerst.

OMMEN — De heer A. C. Tijssen, Weegbreestraat 38, Ommen, tel. 05291 - 2239, is secretaris van de afdeling Ommen geworden.

ROOSENDAAL — Secretaris van de afdeling Roosendaal is geworden: B. van Halem, Susannadonk 15, Roosendaal, tel. 01650 - 43993.

RIJNSBURG — Secretaresse van de afdeling Rijnsburg is geworden mevr. mr. D. C. van Veen-Vonk, Berkenpad 24, tel.: 01718 - 73095.

UITHOORN — Mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas (lid Tweede Kamer) spreekt op dinsdag 21 januari voor de afdeling Uithoorn over de Structuurnota Volksgezondheid (openbare vergadering).
Aanvang 20 uur, Sporthal „de Scheg" (glazen zaal.)

WIJCHEN — De oud-secretaris van de afdeling Wijchen, de heer P. A. Kosterman, is benoemd tot lid van verdienste i.v.m. zijn grote persoonlijke inzet voor de afdeling Wijchen.

ZUIDWOLDE (Dr.) — Secretaris van de afdeling Zuidwolde is geworden drs. A. A. Kampfraath, Burg. Jansstraat 45, Zuidwolde.

Kopij voor deze rubriek in het volgend nummer dient de redactie te bereiken uiterlijk op vrijdag 27 december. Adres: Redactie Vrijheid en Democratie, Pieter de Hooghlaan 87, Hilversum.

radio

Radio-uitzending van de VVD: donderdag 2 januari en donderdag 16 januari, telkens 18.20 uur, Hilversum II (298 m).

Sluiting algemeen secretariaat

Het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag, zal op vrijdag 27 december gesloten zijn.

vrijheid en democratie

- **De redactie van Vrijheid en Democratie is gevestigd te Hilversum, Pieter de Hooghlaan 87. Hoofdredacteur is de heer Ph. C. la Chapelle.**
- **De abonnementen-administratie wordt verzorgd door het algemeen secretariaat van de VVD, Koninginnegracht 57 te Den Haag (telefoon 070 - 614121). Voor adreswijzigingen etc. wende men zich dus tot het algemeen secretariaat.**

algemeen secretariaat

- **Het algemeen secretariaat van de VVD is gevestigd te Den Haag, Koninginnegracht 57, telefoon 070 - 614121. Postrekening: 67880 ten name van algemeen secretaris van de VVD te Den Haag.**

VN-Seminar

De Verenigde Naties hebben 33 landen uitgenodigd voor een internationale studieconferentie over de opzet van nationale apparaten om de integratie van vrouwen in de nationale ontwikkeling te versnellen en discriminatie op grond van sekse uit te bannen. Het VN-seminar werd gehouden in Ottawa, Canada van 4-17 september van dit jaar. Nederland werd vertegenwoordigd door mevr. ir. N. C. de Ruiter voorzitster van het Nationaal Comité voor het Jaar van de Vrouw, en mevr. drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh, die op aanbeveling van het Ned. Vrouwen Comité dit jaar deel uitmaakt van de Nederlandse afvaardiging naar de Algemene Vergadering van de V.N. In deze 33 landen liep de positie van de vrouw zeer uiteen, maar was nergens volkomen gelijk aan die van de man. In een land als Zweden is reeds jaren sprake van een overheidsbeleid, dat erop gericht is vrouwen op gelijke voet met mannen in de samenleving in te schakelen. Toch is ook hier in 1972 een adviescommissie voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen ingesteld. Andere landen zoals b.v. Canada, hebben sinds enkele jaren nationale organisaties of nationale programma's om de gehele maatschappelijke positie van de vrouw door te lichten en beleidsadviezen ter verbetering te geven; weer andere landen zijn slechts op deelgebieden bezig, b.v. het onderwijs of de arbeidsmarkt. In sommige landen zoals Nederland worden sinds kort enige activiteiten in deze richting ontwikkeld, terwijl in een aantal uitgenodigde landen op dit gebied nog weinig of niets bleek te gebeuren.

Aldra bleken de aanwezige ontwikkelingslanden de mogelijkheid van een extra fonds te ruiken, waardoor reeds de derde dag dit een steeds weerkerend thema werd. Het fonds door de V.N. voorgesteld is echter bedoeld als een eenmalige geldinzameling om concrete projecten uit te financieren, die een activering in brede zin kunnen bewerkstelligen.

Nadat in een gezamenlijke zitting de reeds bestaande, op integratie van de vrouw gerichte activiteiten kort waren geïnventariseerd, werd het thema in drie onderdelen behandeld:

I. Algemeen overzicht van de verschillende typen van reeds bestaande nationale apparaten.

II. Wenselijke essentiële taken die een dergelijk apparaat zou kunnen vervullen.

III. Verschillende overwegingen omtrent de wenselijkheid van een nationaal apparaat in het leven te roepen.

Voor de behandeling hiervan werden drie werkgroepen ingesteld, een vierde werkgroep hield zich bezig met het ontwerpen van „modellen" d.w.z. het ontwerpen van organisatieschema's voor dergelijke nationale apparaten.

Ondanks de instelling van deze werkgroepen vonden ook steeds plenaire zittingen plaats. De rapporten van de vier werkgroepen werden tot één werkdocument samengevoegd dat verder in plenaire vergadering werd behandeld en aangevuld. De deelnemers waren het eens over de wenselijkheid in alle aangesloten landen een nationaal apparaat in te stellen om de volledige integratie van de vrouw in de samenleving te bewerkstelligen en discriminatie uit te bannen.

Men was het er tevens over eens, dat er geen éénvormig model kan worden aanbevolen, dat bruikbaar is in alle VN-landen, doordat de integratie moet plaatsvinden binnen de specifiek sociaal-economische, historische en culturele structuur van de desbetreffende samenleving. Wel kon in het algemeen worden gesteld dat een dergelijk apparaat ruime bevoegdheden moet hebben b.v. tot het houden van „hearings". Het moet onafhankelijk zijn van de betrokken regering, maar liefst door deze regering worden gesubsidieerd. Het zal gelegenheid moeten krijgen zo nodig aanvullend onderzoek te doen en moeten kunnen beschikken over voldoende administratief personeel.

Als belangrijkste taken werden genoemd:

A. Wetenschappelijk onderzoek naar de werkelijke positie van de vrouw op alle gebied.

B. Het doen van aanbevelingen voor een wetgeving, een beleid en programma's waardoor vrouwen verzekerd raken van gelijke rechten en mogelijkheden.

C. Coördinatie van alle hierop gerichte activiteiten met speciale nadruk op het bereiken van een werkelijk deelhebben van de vrouw aan besluitvorming op alle gebied.

D. Het benutten van alle beschikbare middelen van onderwijs, informatieverschaffing en communicatie om de positie van de vrouw te verbeteren.

De deelnemers aan het seminar hopen dat dit soort activiteiten vooroordelen en sekse-stereotiepen zullen laten verdwijnen, zodat een nieuw en beter beeld van de rollen van mannen en vrouwen zal ontstaan. Traditionele opvattingen en gedragspatronen zullen veranderen, waardoor een eerlijker verdeling van verantwoordelijkheden tussen mannen en vrouwen in een rechtvaardiger en harmonieuzer samenleving tot stand kan komen.

MEVR. IR. N. C. DE RUITER

VV vrouwen D

Kopy voor deze rubriek zenden aan: mevr. E. de Roock-Bedding, Stadhoudersplantsoen 212, Den Haag.

Thorbeckepenning nog verkrijgbaar

Twee jaar geleden heeft de afdeling Den Haag van de VVD een speciale penning laten slaan ter herdenking van de honderdste sterfdag van de liberale voorman mr. Johan Rudolph Thorbecke. Een beperkt aantal van deze bronzen gedenkpenningen is nog beschikbaar. Wie deze unieke herinnering aan Thorbecke alsnog wil kopen, hoeft alleen maar ƒ 22,- te storten op postgiro 392503 ten name van de penningmeester van de VVD, afdeling Den Haag, onder vermelding van „Thorbecke-penning". Deze penning wordt dan franco toegezonden. Gezien de nog beperkte voorraad zullen bestellingen in volgorde van binnenkomst worden behandeld.

door L. M. de Beer, lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer

Gruyters' gatenkaas

Toen de huur- en subsidienota van Gruyters en zijn staatssecretarissen Schaefer en Van Dam eind augustus verscheen, heb ik die in een commentaar een „gatenkaas" genoemd: op het eerste gezicht leek het heel wat, maar bij nadere beschouwing bleken er nog grote gaten in te zitten. Vorige week werd de nota in de Tweede Kamer besproken, en het is duidelijk dat de gaten alleen nog maar groter zijn geworden. Op een heleboel vragen is geen antwoord gekomen, en vooral de KVP en ARP staan nu voor het probleem, dat ze „ja" moeten zeggen tegen een huur- en subsidiebeleid, waarvan de consequenties niet zijn te overzien.

Financiering

De bewindslieden willen een nieuw huursysteem invoeren, de zogenaamde dynamische kostprijshuur. Het komt er in het kort op neer dat de woningen in het begin beneden de kostprijs worden verhuurd, maar dat door extra huurstijgingen het verlies van het begin weer wordt goedgemaakt in de latere jaren. Een systeem, dat naast het voordeel dat dit minder subsidies kost, het nadeel heeft dat de lasten over vele tientallen jaren naar de toekomst worden verschoven, met alle onzekerheden van dien. Iedereen — behalve blijkbaar de minister — zit er dan ook een beetje vreemd tegen aan te hikken.

Nu zou onder de gegeven omstandigheden de jaarlijkse huurverhoging bij dit nieuwe huursysteem zeker 10 pct. moeten bedragen, omdat het anders spaak loopt. Maar wat doet Gruyters? Hij wil niet verder gaan dan 8 pct. En dat is wel te begrijpen. In de verkiezingstijd riepen de zogenaamde progressieve drie immers om het hardst, dat de huren met niet meer dan 6 pct. omhoog zouden gaan als zij in de regering, zouden komen? Om het kiezersbedrog niet al te groot te maken, kan Gruyters daarom moeilijk verder gaan dan 8 pct. De PvdA heeft trouwens zelfs met die 8 pct. al heel wat gedonder in haar achterban te verduren. Het was dan ook interessant om PvdA-woordvoerder Hans Kombrink zich in allerlei bochten te zien wringen, om die 8 pct. te verdedigen.

Intussen betekent deze politieke lafheid — want zo mag je het wel noemen — dat de zwarte piet van het financiële gat naar een volgend kabinet wordt doorgeschoven. Dat zal dan ofwel verdergaande huurverhogingen moeten doorvoeren ofwel (als het dat niet wil of kan) bij moeten spijkeren uit de belastingcenten.

Maar er zijn méér onzekerheden. Zoals de voorstellen nu luiden, valt zeer te betwijfelen of de institutionele beleggers (zoals de pensioenfondsen) nog wel bereid blijven hun geld in de woningbouw te steken. Als zij zich uit de nieuwbouw zouden terugtrekken, zou de woningproduktie, die zoals bekend dit jaar ruim 20.000 woningen te laag is, nog eens een extra klap krijgen van 17.000 woningen minder. En bovendien komt de produktie van zo'n 11.000 premiecorporatiewoningen (die op dezelfde wijze worden gefinancierd), in gevaar.

KVP bindt in

De plannen tot afschaffing van huurliberalisatie en huurharmonisatie — beide bedoeld om weer een beetje tot normale huurverhoudingen te kunnen terugkeren — stuitten in de discussies op grote weerstanden bij de VVD en de confessionelen. Dat valt niet te verwonderen, want die hebben die maatregelen indertijd ingevoerd. Vooral Cornelissen van de KVP sprak nogal stoere taal: de minister moest de noodzaak van die afschaffing maar eens aantonen, zo zei hij, — anders viel er met de KVP niet over te praten. Dit ontlokte Kombrink een woedende uitval, dat verwerping van de voorstellen uit de huurnota door de PvdA „hoog zouden worden opgenomen." Dat hielp, en niet zo'n klein beetje ook! De KVP bond direct weer in, en verzachtte in tweede instantie haar betoog aanzienlijk.

In de plaats van de huurharmonisatie wil de regering nu een „klassensysteem" gaan invoeren voor alle huurwoningen. Dat klassensysteem, gebaseerd op een beoordeling naar kwaliteit, moet dan bepalend zijn voor de toekomstige huurverhogingen. Een enorme administratieve rompslomp. Maar op de vraag, tot welke huurverhogingen dit leidt, kon de minister geen antwoord geven — evenmin trouwens op de vraag, of dit nieuwe klassensysteem nu méér of minder harmoniserend dan het bestaande systeem zal gaan werken. En met zulke onzekerheden moet de Kamer dan maar genoegen nemen! Ik ben benieuwd, of de KVP en ARP dit zullen slikken. Teneinde daar straks geen onduidelijkheid over te laten bestaan, heb ik twee moties ingediend; één over de huurharmonisatie en één over de liberalisatie.

Minister J. P. A. Gruyters

Nivellering

De VVD heeft al jaren bepleit, dat de woningbouwsubsidies zouden worden afgestemd op het inkomen van de huurders. Bij het huidige subsidiestelsel gebeurt dat niet of heel weinig, en dat geeft allerlei problemen. Niettemin zal naar liberale opvatting ook bij een individueel subsidiestelsel de huurder toch nog altijd uit eigen portemonnee méér moeten betalen, als hij een woning van betere kwaliteit wenst.

Gruyters en zijn beide staatssecretarissen denken daar echter heel anders over. Zij komen nu met de zogenaamde inkomenshuren op de proppen. Dat wil zeggen, dat eenieder niet meer dan een vast percentage van zijn inkomen aan huur behoeft te betalen, ongeacht de kwaliteit van het huis. Tenminste, wanneer de huur minder dan ƒ 300,— per maand bedraagt — en dat is met de overgrote meerderheid van de bestaande woningvoorraad het geval. Voor iemand met een inkomen van ƒ 14.000,— (het minimumloon) is dat 10 pct. en voor iemand met een inkomen van ƒ 25.000,— is het bijna 19 pct. Hoe het boven die ƒ 300,— per maand precies gaat worden, is weer één van die opengebleven gaten.

Natuurlijk werkt dit systeem nivellerend, maar daar kijken we met dit kabinet al lang niet meer van op. Kwalijker is, dat met deze inkomenshuren geen recht wordt gedaan aan een goed liberaal principe: de mens eigen verantwoordelijkheid laten dragen — in dit geval de financiële gevolgen van zijn woningkeuze. Leeft er bij Nypels, woordvoerder voor D'66 en voormalig voorzitter van de JOVD nog een sprankje liberalisme? Hij diende een motie in, waarin werd uitgesproken dat de kwaliteit van de woning een rol moet spelen bij de bepaling van de huur. Die motie maakt een goede kans te worden aangenomen.

Onverteerbaar

Een voor de VVD onverteerbaar punt is voorts, dat het systeem van inkomenshuren met zich brengt dat de huurders hun inkomen aan hun huiseigenaar moeten opgeven, willen zij de subsidie maandelijks verrekend krijgen. Een grote inbreuk op de privacy! Wie dat niet wenst te doen, mag het wel via de gemeente spelen, maar moet dan wel mooi zes maanden wachten op zijn centen. In het debat heb ik aangetoond, dat ook de overheid in staat moet zijn om de subsidie maandelijks te verrekenen, en dat is niet weersproken door de minister. Ik zal daarom een motie op dat punt indienen, want de bescherming van de persoonlijke levenssfeer gaat ons liberalen zeer ter harte.

Ook de door Gruyters voorgestelde doorstromingsheffing staat helemaal in het teken van de nivellering. Dat was evenmin een verrassing, want dat stond al lang in Keerpunt '72. Reeds direct na het verschijnen van de huurnota heeft de VVD zich tegen die doorstromingsheffing gekeerd; zowel om principiële als om praktische redenen. Na een aanvankelijke aarzeling hebben nu ook KVP en ARP zich daartegen verklaard. De heffing maakt dus weinig kans en dat is maar goed ook, want het is een onding, dat waarschijnlijk niet het beoogde effect zal hebben maar wel een hoop administratieve rompslomp zal veroorzaken.

Hete vuren

Alles bijeengenomen werd er dus heel wat kritiek van diverse zijden op de huurplannen van dit kabinet geuit. Geheel ongeschonden zullen de voorstellen van Gruyters, Van Dam en Schaefer er niet van af komen. De drie bewindslieden zullen voor hete vuren komen te staan wanneer in de week voor Kerstmis de begroting van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening zal worden behandeld. Vooral ook, omdat dan tevens de buitengewoon slechte resultaten in de woningbouw aan de orde komen, met alle werkloosheid van dien. Hoewel Gruyters in juni van dit jaar nog bij hoog en bij laag beweerde, dat de geplande produktie van 135 à 140.000 woningen zou worden gehaald, en dat daarom alle maatregelen, die de VVD toen voorstelde om de produktie te redden overbodig waren, blijkt nu dat we niet veel hoger zullen komen dat 110.000 woningen. Een groot schandaal!

De VVD heeft nu een noodplan bedacht, dat moet redden wat nog te redden valt. Hopelijk wordt ditmaal beter naar de oppositie geluisterd.

---

door onze redacteur buitenland

Drie conferenties

Vorige week vroegen drie conferenties de aandacht. In Parijs kwamen in het kader van de Europese Gemeenschap de regeringsleiders bijeen, in Brussel vergaderde de ministerraad van de NATO, maar deze gebeurtenissen kwamen niet boven het routineberaad uit. Neen, de meest opzienbarende gebeurtenis was wel de aankondiging van een conferentie over Rhodesië en dit nadat de eerste bijeenkomst in Loesaka op niets was uitgelopen.

De leiders van de twee verboden organisaties ZANU en ZAPU mochten in vrijheid naar Rhodesië terugkeren. Premier Smith kondigde een bestand aan met de guerrilla's, die vln. in 't noorden van het land opereren, en de vrijlating van meer dan honderd politieke gevangenen. Overeenstemming over plaats en tijdstip van de aangekondigde conferentie werd niet onmiddellijk bereikt.

Door de ontwikkelingen in Portugal en vervolgens in Mozambique en Angola is de Rhodesische premier, naar men zegt daartoe aangespoord door de Zuidafrikaanse premier Vorster, gedwongen geweest eieren voor zijn geld te kiezen. Ook de omliggende Afrikaanse landen hebben belang bij een regeling van de Rhodesische kwestie. Met name Zambia, het vroegere Noord-Rhodesië, zou niets liever zien dan een Rhodesië dat niet behept is met de kwalen van een koloniaal verleden.

De vraag is of de blanken in Rhodesië zich zo gemakkelijk gewonnen zullen geven. De Afrikanen eisen niets minder dan een regering waarin de zwarte meerderheid het meest te vertellen heeft, uiteraard zal men zeggen. De blanken zullen daar vooralsnog niet aanwillen, maar veel tijd om na te denken zal hun wel niet gelaten worden. Het is te voorzien dat er binnen afzienbare tijd een regeling uit de bus komt waarbij aan de wensen van de Afrikanen duidelijk tegemoet is gekomen. Voor de blanken zal zich de geschiedenis van Algerije, Mozambique en zo vele andere ex-koloniën zich herhalen. De meesten zullen hun heil elders zoeken, met name in Zuid-Afrika waar men tijd hoopt te winnen om zich van een betere toekomst te voorzien.

Voorlopig schijnt Vorster het vooral te zien in een modus vivendi met de Afrikaanse leiders in de landen ten noorden van Zuid-Afrika. Is het hun belang geworden de rust langs de grenzen te waarborgen teneinde de broodnodige economische betrekkingen met het rijke Zuid-Afrika niet te verstoren, dan zal Zuid-Afrika wellicht de tijd krijgen zijn binnenlandse problemen op te lossen.

Hoe men de gang van zaken moet beoordelen hangt uiteraard nauw samen met de afloop en daar kan men wel zijn vermoedens over hebben maar niet meer dan dat. Het zou natuurlijk ook geen goede zaak zijn als een minderheid zoals die van de blanken in Rhodesië als uitkomst ziet dat zij al haar rechten kwijt raakt. Maar of de tijd om tot een zinvolle samenwerking tussen blank en zwart te komen niet allang voorbij is is de vraag. Zuid-Afrika zou daar misschien de les uit kunnen trekken dat het streven daarnaar op den duur toch het enige is dat toekomst heeft.

EEG

Over de EEG-conferentie in Parijs, de negende sinds de oprichting van de gemeenschap, zijn de pers en onze premier over het algemeen wat al te optimistisch geweest. De belangrijkste kwestie, die van de economische situatie in Europa en de rest van de wereld, is nauwelijks aan de orde geweest; er is althans niet naar een adequaat antwoord op de problemen gezocht. Maar de stemming op de conferentie over met name het energievraagstuk heeft de Franse president Guiscard d'Estaing er misschien toch nog toe gebracht om de Amerikaanse president Ford bij hun ontmoeting op Martinique concessies te doen ten aanzien van de door de VS reeds een jaar geleden voorgestelde samenwerking op het gebied van de energiepolitiek. De Fransen die er steeds de voorkeur aan hebben gegeven zelf hun problemen op te lossen in bilateraal overleg met de olieproducenten, zijn ook het belang gaan inzien van een gezamenlijk optreden van de voornaamste olieconsumenten in deze.

Ook de uitkomst van het NATO-beraad kan het zijne daartoe hebben bijgedragen. Hier kwam naar voren dat het Bondgenootschap ernstig in zijn bestaan wordt bedreigd als de deelnemende landen er niet in slagen de economische crisis het hoofd te bieden. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Kissinger stelde dat de enige hoop dat een „demoralisering" van het Westen vermeden kan worden, een grotere samenwerking is tussen de VS en Europa op het gebied van de energie en de economie. De huidige wereldcrisis op deze terreinen zou kunnen leiden tot een erosie van de NATO en haar militaire kracht, aldus Kissinger. Op een andere plaats zei hij dat de wereld een nieuwe Keynes nodig heeft om het nieuwe probleem van de stagflatie op te lossen. Maar de wereld kan daar niet op wachten zou men zo zeggen. Er zal nu al iets aan gedaan moeten worden.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kosteloze vrijblijvende concurrerende offerte. Geldlening ƒ 5000,- 36 x 171,04 enz.
Adv. en bemidd. onr. goed. Vele huizen te koop, gr. bezichtigen.
HUIZEN te koop gevraagd
Drs. J. A. Uding & Partners
Financiële adviezen en vastgoed consultants.
v. Maerlantlaan 7 - Amersfoort
033 - 16853 - 32068

Vragen aan partij over onderwijs

Op deze pagina treft u een reeks vragen over het onderwijs aan, waarvan de publikatie reeds eerder in ons blad werd aangekondigd. Drie kamerleden, mevrouw Smit-Kroes, mevrouw Ginjaar-Maas en mevrouw Van Someren-Downer stelden de vragen op.

Het is de bedoeling dat geïnteresseerden zich over de vragen buigen, er met anderen over spreken en half maart een antwoord of een rapportje zenden naar het algemeen secretariaat. Zowel individuele antwoorden als rapporten van studiegroepen zijn welkom. Bij rapporten van groepen gaarne omvang van de groep vermelden.

De kamerleden hebben opzettelijk onderwerpen gekozen die actueel zijn in de onderwijsproblematiek. Het is voor hen van het grootste belang te weten welke gedachten over deze actuele vraagpunten er in de partij leven.

Dus vóór 15 maart a.s. naar algemeen secretariaat, Koninginnegracht 57, Den Haag.

Voortgezet onderwijs

Bent u van mening dat de democratisering van het voortgezet onderwijs het beste gediend is met zeer grote scholen (1000 tot 2000 leerlingen) omdat op een dergelijke school de keuzemogelijkheden optimaal zijn?

Bent u van mening dat de grote scholen zo'n vervreemding in de hand werken dat juist de sociaal zwakkeren in het gedrang komen en er van de gelijke kansen minder terecht komt dan op kleine scholen (hooguit 600 tot 700 leerlingen)?

Toelichting

Alle partijen zeggen terecht dat ieder jong mens precies dezelfde rechten heeft op een zo goed en breed mogelijke ontplooiing van zijn talenten. Men noemt dit de theorie der gelijke kansen, men noemt het met een minder duidelijke term ook wel democratisering. Bedoeld is dat belemmering van sociale of financiële aard opgeheven worden.

Bij de invoering van de zgn. mammoetwet hebben wij kennis leren maken met de keuzepakketten. De leerling kan een pakket van vakken zelf samenstellen al naar zijn aard. Het is duidelijk dat een echt goed functionerend keuzesysteem vrij grote scholen veronderstelt. Men kan nu eenmaal niet met groepjes leerlingen van slechts enkelen werken.

Op de grote scholen is het echter weer moeilijker om de leerlingen individueel te begeleiden. Veelal hoort men de klacht dat de vervreemding op de grote scholen zo ernstig is dat de leerling meer op zijn eigen omgeving, zijn vader en moeder dus, moet terugvallen voor steun en begeleiding. Het is duidelijk dat dan de leerlingen uit de geschoolde milieus hun voorsprong weer groter zien worden t.o.v. hun medeleerlingen uit ongeschoolde gezinnen.

De hier genoemde voor- en nadelen van grote en kleine scholen moeten tegen elkaar worden afgewogen. Van de zijde van het departement bestaat een duidelijk streven naar grotere eenheden. In de minder dicht bevolkte regio's wordt bovendien als bezwaar gevoeld dat grotere scholen een grotere concentratie betekenen en de geografische spreiding in het gedrang komt. Door geografisch de afstand te vergroten verhoogt men de drempel die een leerling uit een ongeschoold milieu toch al heeft. In Zeeland en Drente bijvoorbeeld maakt men zich over deze ontwikkeling ernstig ongerust.

Kleuter- en lager onderwijs

Bent u van mening dat ook kinderen jonger dan 4 jaar tot de kleuterschool toegelaten moeten kunnen worden en dat het van de mate van rijpheid moet kunnen afhangen wanneer een kind naar de lagere school gaat?

Bent u van mening dat in het lager onderwijs de leerstof meer aan het individuele kind moet worden aangepast, en dat het dientengevolge mogelijk moet zijn de lagere school in 5, 6 of 7 jaar te doorlopen?

Toelichting

Een kind in Nederland moet vier jaar oud zijn om naar de kleuterschool te mogen. Deze eis van vier jaar zijn, is destijds (1956) om financiële redenen in de wet gekomen. Toen die eerste wet voor het kleuteronderwijs opgesteld werd, is „Den Haag" gaan terug rekenen met het geld wat beschikbaar was. Met dat bedrag moest men uitkomen voor wat betreft kleuterscholen en salarissen van de kleuterleidsters.

De leeftijdseis is dus een afgeleide zaak. Men streefde naar 3 jaar en 6 maanden, maar dat bleek bruin op dat moment niet te kunnen trekken. Voor de duidelijkheid moet nog wel vermeld worden dat voor de kleuterschool geen leerplicht geldt.

Iedere ouder is vrij uit te maken of zijn kind, na de vierde verjaardag, aan de kleuterschool toe is. Ook indien deze toelatingseis verlaagd zou worden, is geen ouder verplicht zijn kind eerder dan hij goed dunkt, naar de kleuterschool te sturen.

Dat punt „er aan toe zijn" of zo u wilt „er rijp voor zijn", is iets waar in de eerste fase van ons onderwijs weinig dan wel in het geheel geen rekening mee wordt gehouden.

Zowel bij de kleuterschool als bij de lagere school komen wij nog steeds een ijzeren leeftijdsbarrière tegen. Het Nederlandse gezegde „het ene kind is het andere nog niet" in de praktijk dagelijks bewezen wordt door de, wetgever niet onderkend!

De school is er voor de kinderen en de kinderen zijn er niet voor de school .

In de huidige opzet van het lager onderwijs wordt veelal nog uitgegaan van het feit dat, alle leerlingen in een klas op hetzelfde moment binnen dezelfde tijd, op dezelfde manier, dezelfde leerstof, in dezelfde presentatie moeten verwerken.

De organisatie van het Nederlandse onderwijs zou zich veel meer kunnen aanpassen aan de verschillen in aanleg en belangstelling.

Een zo individueel mogelijke aanpak van de leerling in het onderwijs geeft de kans, via een grotere verscheidenheid van leerstof te komen tot een open stelsel van onderwijs, waar frustraties en verveling een geringere kans zullen krijgen.

Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

Bent u van mening dat in de huidige situatie, waar een leerling op jonge leeftijd zelf een keuzepakket moet samenstellen, de democratisering van het onderwijs in die zin bevorderd wordt dat het onderwijs hierdoor optimale kansen aan de leerling biedt?

Bent u eveneens van mening dat de optimale ontplooiingsmogelijkheden van diegenen die eindexamen doen aan een school voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, gewaarborgd zijn door een toelatingssysteem tot de universiteit dat gebaseerd is op loten?

Toelichting

Aan de invoering van het systeem der keuzepakketten heeft het idee ten grondslag gelegen dat hiermee leerlingen bevrijd zouden worden van de verplichting allerlei vakken te bestuderen waar zij geen aanleg of geen belangstelling voor hebben. In theorie moeten alle einddiploma's aansluiting geven op het vervolgonderwijs. In de praktijk is dit niet erg vol te houden. Zo is het in feite onmogelijk om met succes medicijnen te studeren als men niet tenminste de nodige kennis bezit van vakken als natuurkunde en scheikunde. M.a.w. bij de samenstelling van het keuzepakket zou een leerling al moeten weten wat zijn toekomstplannen zijn. De keuze moet dan gemaakt worden, niet op grond van bestaande belangstelling voor bepaalde vakken, maar op grond van eisen door de eventuele vervolgopleiding gesteld. Vaak zijn de keuzepakketten dan ook zeer eenzijdig samengesteld. Weet men nog niet wat men studeren wil, verandert men zijn toekomstplannen of wordt men geconfronteerd met een numerus fixus dan is de kans groot dat er een verkeerd keuzepakket is samengesteld — en wordt een leerling afgeremd in zijn toekomstmogelijkheden.

De beperking in de vakken heeft ook tot gevolg gehad dat er een aanzienlijke verdieping heeft plaats gevonden van de stof. Dit geldt met name voor wiskunde en de natuurwetenschappen. Deze verdieping gaat zelfs zover dat er nu bij het VWO stof behandeld wordt die vroeger behoorde tot het kandidaatsprogramma van de universiteiten of hogescholen. Tenslotte is een (onbedoeld) gevolg van het systeem der keuzepakketten dat de scholen een veel grotere omvang hebben gekregen. Al met al blijkt dat het systeem van de keuzepakketten zeker ook nadelen heeft.

Voor een aantal studierichtingen is de opleidingscapaciteit te gering om in de behoefte te voorzien. De strijd om de verdeling van deze schaarse plaatsen wordt door sommigen de tweede schoolstrijd genoemd.

Staatssecretaris Klein (PvdA) vindt dat alle VWO-gediplomeerden een gelijkwaardig diploma behaald hebben en dat er geen onderscheid gemaakt mag worden. Dit leidt er toe dat hij van oordeel is dat het beperkte aantal plaatsen het best verdeeld kan worden d.m.v. loten.

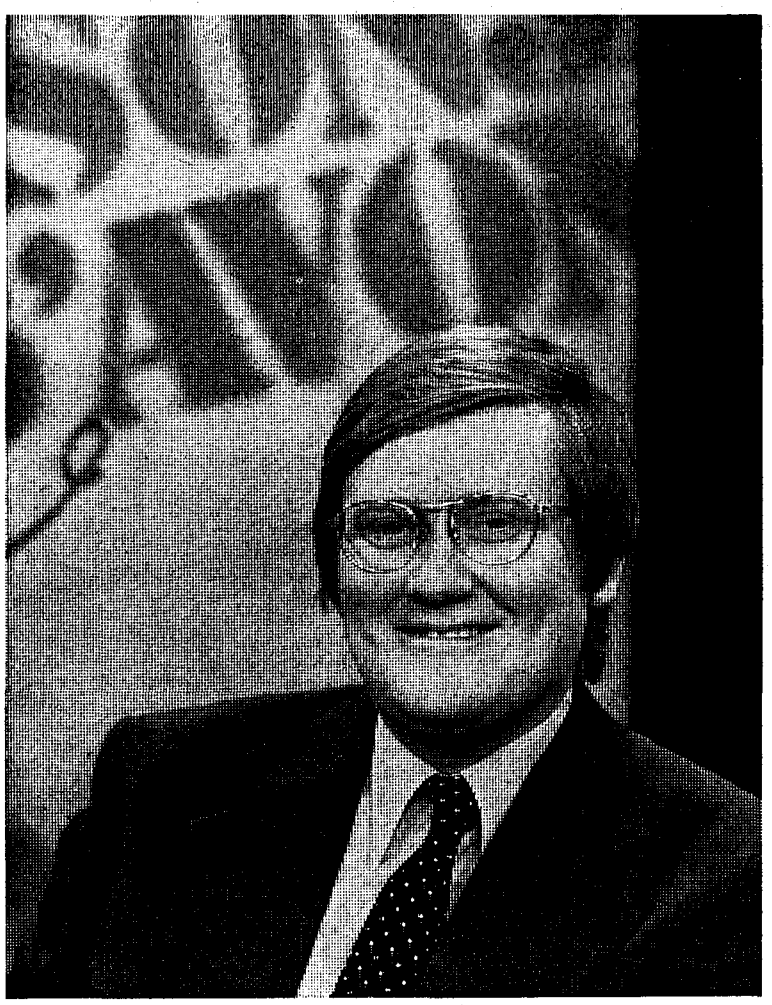
Anderen menen dat er wel degelijk verschillen zijn tussen de VWO-gediplomeerden. Een aantal van hen heeft er blijk van gegeven over duidelijk grote begaafdheid te beschikken. Statistisch is voor een aantal studierichtingen, waaronder medicijnen, vastgesteld dat deze meer begaafden niet alleen sneller afstuderen, maar ook dat van de totale uitval van het wetenschappelijk onderwijs (40 à 60 pct.) slechts een zeer klein deel afkomstig is uit de groep van de meer begaafden.

Door het lotingssysteem kunnen deze meerbegaafden ook uitgeloot worden. Zij zouden dan niet de kans krijgen hun talenten te ontplooien in de door hen gewenste studierichting, terwijl voor de samenleving deze talenten dan verloren zouden kunnen gaan.

Niet los hiervan staat de belangrijke vraag of de opleidingscapaciteit zodanig uitgebreid moet worden dat aan iedere vraag naar een bepaalde studie voldaan kan worden. Om organisatorische, financiële en maatschappelijke redenen lijkt dit bij voorbeeld voor de medicijnenstudie, noch mogelijk, noch wenselijk.

Wiegel bij Sonja: „Ik wil fractievoorzitter in Kamer blijven"

door Leo Rhijnsburger, voorlichter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer.

VVD-fractievoorzitter Wiegel wil, wanneer er op korte termijn een ander kabinet met de VVD erin zou komen, niet zelf in dat kabinet zitting gaan nemen, maar in de Tweede Kamer fractievoorzitter blijven. „Als mijn partij dat wil natuurlijk," zo voegde hij eraan toe.

De heer Wiegel verklaarde dit afgelopen zondag tijdens het AVRO-tv-programma „Sonja 's avonds". In dit programma vond gedurende vijftig minuten onder leiding van Sonja Barend een gesprek plaats tussen de filmster Sylvia Kristel, cabaretier en zanger Gerard Cox en Hans Wiegel.

Hoewel het programma geen politiek karakter heeft, kon de politiek door Wiegels aanwezigheid moeilijk achterwege blijven. Sonja Barend gaf daar zelf de stoot toe door Gerard Cox eraan te herinneren dat hij eens gezegd had altijd geïrriteerd te raken door Wiegel. Als reden daarvoor gaf Cox zelf dat hij „nu eenmaal van huisuit socialist" is en daardoor het niet kan opbrengen gewoon te luisteren.

Op de vraag van Cox of Wiegel eigenlijk wel vond dat de maatschappij gewijzigd zou moeten worden, antwoordde de laatste nadrukkelijk dat wel te willen. Met name de gedachte van gelijke kansen voor iedereen moest volgens Wiegel veel verder worden uitgewerkt. Hij constateerde nog een onaanvaardbare achterstand voor veel kinderen uit bepaalde woonwijken en milieus.

Met betrekking tot zijn plannen voor de toekomst verklaarde Wiegel zich verder nog niet veel ideeën te hebben gevormd. Wel liet hij blijken altijd de wens te hebben gehad burgemeester te worden van een kleine gemeente.

Kamerjournaal

Nivelleren, er komt geen eind aan

Als het allemaal volgens plan verloopt wordt in de loop van 1977 een compleet nieuw systeem van studiebeurzen ingevoerd. Staatssecretaris Klein (zijn daden „benne" tot nu toe niet zo groot) heeft dit met veel fanfare aangekondigd.

In het kort ziet het plan-Klein er als volgt uit: elke student bij het wetenschappelijk en hoger of middelbaar beroepsonderwijs krijgt een basisbeurs van 2500 gulden. Woont hij (of zij) thuis, dan is dat basisbedrag 1700 gulden. Als de ouders naar de normen van het kabinet-Den Uyl rijk zijn, en dat is in de ogen van dit kabinet al gauw het geval, dan krijgt de student verder niets. Voor studenten die niet op hun ouders kunnen terugvallen is er een extra beurs mogelijk, die tot 2500 gulden kan oplopen voor kamerbewoners en 1800 gulden voor thuis-studenten.

Klein zei in een toelichting dat dit systeem zo is bedacht „om een stuk inkomensnivellering van redelijke omvang" te realiseren. In het nieuwe studiebeurzenplan wordt de kinderbijslag en kinderaftrek zoals die nu gelden afgeschaft. Ouders die meer verdienen dan het kabinet goeddunkt gaan er in vergelijking met de huidige regeling op achteruit.

De VVD heeft bij monde van het Tweede-Kamerlid Dees het plan fiks bekritiseerd. Dees hekelde vooral dat het kabinet ook al via de studiebeurzen inkomens wil nivelleren. Dit kabinet gebruikt werkelijk alles wat het tegenkomt om dit stokpaardje te berijden. Er komt geen eind aan. Straks moeten we bij het kopen van een treinkaartje ook nog de belastingaanslag over de balie schuiven...

Obsessie

Bij de begroting van sociale zaken heeft het VVD-kamerlid Rietkerk een buitengewoon scherpe aanval gedaan op het nimmer aflatende afromingsbeleid van het kabinet. „Ik krijg zo langzamerhand de indruk dat het kabinet door een soort nivelleringsobsessie bezeten raakt," zei Rietkerk, wiens gewoonte het niet is om extreem felle taal uit te slaan. Volgens de vroegere staatssecretaris van sociale zaken kan deze politiek er alleen maar toe leiden dat op allerlei gebied niet de juiste oplossing wordt gekozen maar de oplossing die het meest aan de nivellering beantwoordt.

Rietkerk zei ook dat het niet klopt dat het kabinet maar lustig nivelleert terwijl er nog altijd niet een nota over de inkomenspolitiek op tafel ligt.

Goed zo, Lubbers

Minister Lubbers (economische zaken) lijkt weer zichzelf te worden. Van huis uit is hij ondernemer. Het gaat niet goed met het ondernemersklimaat. De VVD en enige andere oppositiepartijen hameren daar al maanden op. Niet de PvdA. Bij de begrotingsbehandeling van economische zaken heeft de PvdA geprobeerd om de overheid nog sterker op de stoel van de ondernemer te laten zitten dan een deel van dit kabinet liefst zou willen. Lubbers heeft zich daar vierkant tegen verzet. Het leverde hem boze woorden op van de PvdA, en complimenten van de VVD. Dat alles nam overigens niet weg dat Van Aardenne namens de VVD dit kabinet verweet dat het een „anti-industriestemming kweekt in het land" en dat zijn fractiegenoot Portheine vaststelde dat het prijsbeleid funest is voor een gezonde ontwikkeling van de middenstand.

Vrouw I

Mevrouw Kappeijne van de Coppello heeft in haar eentje de Tweede Kamer aan banden gelegd.

Een unieke gebeurtenis die toelichting behoeft. De Kamer is ondanks het vrij strakke regime van voorzitter Vondeling zo in tijdnood gekomen dat in de laatste vergaderweek voor Kerstmis ook de maandag voor een openbare vergadering werd uitgetrokken. Op die dag stond ook een openbare commissievergadering geagendeerd. Fractievoorzitter Wiegel waarschuwde de Kamer dat dit niet samen kon. Toch besloot de Kamer de maandagvergadering door te zetten. Mevrouw Kappeijne kwam daarna met het reglement van orde in haar handen vertellen dat de commissievergadering dan niet door mocht gaan. De Kamer stond perplex. Want in het reglement staat inderdaad dat één lid van een commissie een openbare commissievergadering kan „verbieden".

Vrouw II

Afgelopen week is een nationale Adviescommissie Emancipatie geïnstalleerd. Een zeer eenzijdig gezelschap, want het bestaat voornamelijk uit linkse vrouwen. De VVD heeft samen met DS '70, KVP, ARP en CHU hiertegen krachtig geprotesteerd. Het hielp niet. In de ogen van minister Van Doorn (CRM) zijn kennelijk de vrouwen van christendemocratische en van liberale huize al voldoende geëmancipeerd. Jammer voor alle vrouwen is het wel dat een zeer onevenwichtig samengestelde commissie nu moet gaan adviseren wat er op het gebied van de emancipatie alleemaal gedaan moet worden.

Gelijk loon

Een goede stap in de richting van meer emancipatie is gezet met het wetsontwerp gelijk-loonmannen-en-vrouwen. In alle CAO's moeten vanaf 1 januari bepalingen staan dat mannen en vrouwen in dezelfde functie en bij gelijkwaardige arbeid evenveel verdienen. Een toepasselijk begin voor het „Jaar van de vrouw". Ideaal is het allemaal nog niet geregeld (denk aan de opleidings- en promotiekansen), maar het Jaar van de vrouw moet nog beginnen, laat staan dat het voorbij is.

Senaat

De Eerste Kamer blijft, ook al doen de linkse partijen hardnekkige pogingen om dit waardevolle college weg te krijgen. Vraag is alleen nog of de senaat op dezelfde manier gekozen zal blijven als nu het geval is, namelijk door de provincies. Het kabinet-Den Uyl wil de Eerste Kamer rechtstreeks laten kiezen. De VVD is daar tegen omdat het karakter van die Kamer dan wezenlijk gaat veranderen. Dat zou allerlei conflicten met de Tweede Kamer kunnen geven die moeilijk oplosbaar zouden zijn.

Antillen

Na Suriname, dat aan de vooravond van zijn onafhankelijkheid staat, blijkt het met de positie van de Antillen wat moeilijker te liggen. Minister De Gaay Fortman heeft de Tweede Kamer bezworen om voorlopig niet over een datum te praten waarop de Antillen onafhankelijk zouden moeten worden. De VVD is hiermee niet zo erg gelukkig. Tuynman zei in het Kamerdebat over „de west" dat er een grens is aan de mogelijkheden die ons land de Antillen kan bieden. „Ik heb sterk de indruk dat de Antillen ons gaarne de tijd willen geven om hun land bij de zelfstandigwording „keurig" door Nederland te laten opleveren. Ik vrees dat dit op een grote teleurstelling uitloopt."

Kunstbeoefening

„Als uw stichting voor een bijdrage in aanmerking wil komen ten laste van het krediet voor de amateuristische kunstbeoefening, zou zij als amateurtoneelorganisatie aangesloten moeten zijn bij de landelijke overkoepelende organisatie Het Nederlands Centrum voor het Amateurtoneel of bij de stedelijke overkoepelende organisatie het Amsterdams Centrum voor het Amateurtoneel". Aldus de reactie van Amsterdams wethouder voor kunstzaken, drs. Huib Riethof op de subsidie-aanvrage door Carel Briels' stichting „Al het nog goede". De wethouder zegt verder dat hij geen aanleiding ziet om uitsluitend aan de door de stichting als traditie jaarlijks te realiseren voorstellingen een subsidie te verlenen. „Indien uw stichting zich op bovenbedoelde wijze zou willen aansluiten, dan kan zij voor de eerste maal voor het zogenaamde auditiegeld (ƒ 200) na aanvrage in aanmerking komen. De commissie van deskundigen voor het amateurtoneel zal dan de artistieke prestaties kunnen beoordelen en ons daarover advies uitbrengen."

„Ik kan geen aanleiding vinden om buiten de hierboven aangegeven werkwijze de toekenning van een subsidie te bevorderen," vervolgt Riethof. „In het kader van de viering van het 700-jarig bestaan van de stad zal nl. volgend jaar een Gijsbreght-voorstelling in de Stadsschouwburg ten tonele worden gebracht. Het kan bezwaarlijk op de weg van de gemeente liggen terzelfder tijd aan twee Gijsbreghtvoorstellingen subsidies te verlenen," aldus besluit Riethof zijn brief.

Commentaar van Carel Briels: „Nu worden wij helemaal in de maling genomen!"

door Huub Jacobse, voorzitter van de VVD-fractie gemeenteraad Amsterdam

Briels' Gijsbreght: Amsterdamse tragedie

U weet het: sinds begin september is Amsterdam opgezadeld met een donkerrood dagelijks bestuur. Intern mag daar dan nu al veel gekrakeel zijn (Riethof met zijn PSP, Samkalden met zijn Roel van Duyn), naar buiten slaat de rode meerderheid soms onverbiddelijk toe.

Het eerste slachtoffer was de koopavond die per 1 januari 1975 verdwijnt. Vanzelfsprekend gaan de koopavonden in omliggende gemeenten rustig verder. De Amsterdamse binnenstad is verbijsterd. Op 4 december j.l. interpelleerde mijn fractiegenoot drs. Rob Groothoff het college tot het verkrijgen van een betrekkelijk geringe subsidie voor een particulier kleuterzwembad dat een belangrijke sociale functie in de stad bekleedde en in financiële moeilijkheden was geraakt. De rode meerderheid was weer eensgezind. De aanvraag werd verworpen, eigenaar failliet, het kleuterbad wordt afgebroken. Particulier initiatief lijkt hier steeds ongewenster te worden.

Dat ondervond ook Carel Briels die voor eigen rekening en risico op 1 januari 1974 Amsterdam de traditie hergaf van een Gijsbreght-vertolking, nu in de schitterende entourage van de Westerkerk. De kritieken waren bijzonder lovend. Een goede traditie kwam op uitstekende wijze terug.

Dit jaar brengt Briels de Gijsbreght van Aemstel opnieuw, met in de hoofdrollen Josephine van Gasteren en Johan Schmitz. Gesteund door een aantal kunstlievende particulieren.

Tegenwerking

Van het gemeentebestuur ondervond hij slechts tegenwerking. Een verzoek tot vrijstelling van vermakelijkheidsbelasting werd van de hand gewezen. Hij betaalt ruim ƒ 8.000,- voor de huur van de Westerkerk. En hij zal zonder twijfel weer een rekening krijgen van Han Lammers' Publieke Werken voor het stilzetten van het carillon tijdens de voorstelling.

Dezer dagen ontvingen honderden Amsterdammers uitnodigingen voor het bijwonen van de spectaculaire start op Nieuwjaarsdag van de feestelijkheden rond „700 jaar Amsterdam". In Carré, de Stadsschouwburg, het Stedelijk Museum en De Melkweg zijn feestelijke vertoningen van toneel, ballet, muziek en cabaret. Bij alle gelegenheden: festiviteiten na afloop. De toegang voor al die genodigden bij al die rijksgesubsidieerde evenementen is gratis. Totaal aantal verwachte gasten bij deze vier evenementen: circa 3000 man. De totale kosten bedragen ƒ 250.000, volgens een eenvoudig rekensommetje dus ƒ 85,- per bezoeker.

De gemeentelijke publikaties zwijgen over de Gijsbreght in de Westerkerk in alle talen. Maar dáárvoor moet door de bezoekers dan ook worden betaald.

En toch knokt Carel Briels door. Zo'n man verdient hulde en steun!

De Traditionele

Gysbreght van Aemstel

d'ondergang van zyn stad en ballingschap

in de WESTERKERK

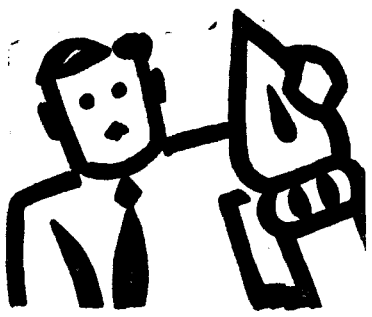
uitgebracht door
Carel Briels

Nieuwjaarsavond
acht uur
en 2, 3, en 4 januari

Kaartverkoop v.a. vrijdag 20 december van 11.00 - 15.00 uur.

In de hal van Krasnapolsky - Amsterdam
Westerkerk - Prinsengracht 281 -
Cultureel Centrum - Plein 1960 - Amstelveen

Prijzen: f 30,— - f 22,— - f 17,— r.i.

Mijn opinie is...

Energievraagstuk ook zaak VVD

De heer Poortman heeft met zijn bijdrage „Vooruitgang" in dit blad van 27 september j.l. een actuele zaak aangesneden. Rond de Bezinningsnota Kernenergie stelt hij in feite de vraag of het begrip „vooruitgang" nu eigenlijk geen andere inhoud gekregen heeft met de aan de horizon opdoemende problemen van bevolkingsomvang, voedings-, energie-, grondstoffenschaarste. Omdat ook voor een partij als de VVD een beleid op lange termijn noodzakelijk is, zag hij hierover gaarne een discussie vanuit de basis van de partij ontstaan, waarvoor zijn bijdrage als de eerste aanzet is bedoeld.

Inmiddels is op 8 oktober j.l. door de „Club van Rome" een Engelse en een Duitse versie van een tweede rapport verschenen. Dit rapport lijkt na de toepassing van allerlei verfijningen in het eerder gehanteerde wereldmodel (b.v. verdeling van de wereld in 10 deelgebieden die zowel gescheiden als geïntegreerd worden beschouwd) de conclusies van het eerste rapport te bevestigen. De ze kwamen hierop neer dat, wanneer de tegenwoordige exponentiele groei ongewijzigd doorgaat, er reeds voor het einde van deze eeuw catastrofale toestanden voor de mensheid zullen ontstaan. Sinds lang zijn economische groei en vooruitgang beschouwd als synonieme begrippen, voor 't eerst gefundeerd weersproken door de Club van Rome. Natuurlijk speelt bij economische groei energie een allesbepalende rol. Bovendien heeft de activiteit van de OPEC het streven van de geïndustrialiseerde landen naar onafhankelijkheid op het gebied van energievoorziening sterk gestimuleerd. Doordat van alle energievormen de kernenergie het verst ontwikkeld was leidde dit tot een enorme activiteit op dit gebied, soms met onderschatting van de grote problemen verbonden aan het toepassen op grote schaal hiervan. Ook andere energievormen, zoals zonne-, wind- en waterenergie kregen weer, zij het bescheiden, aandacht, vooral in Amerika.

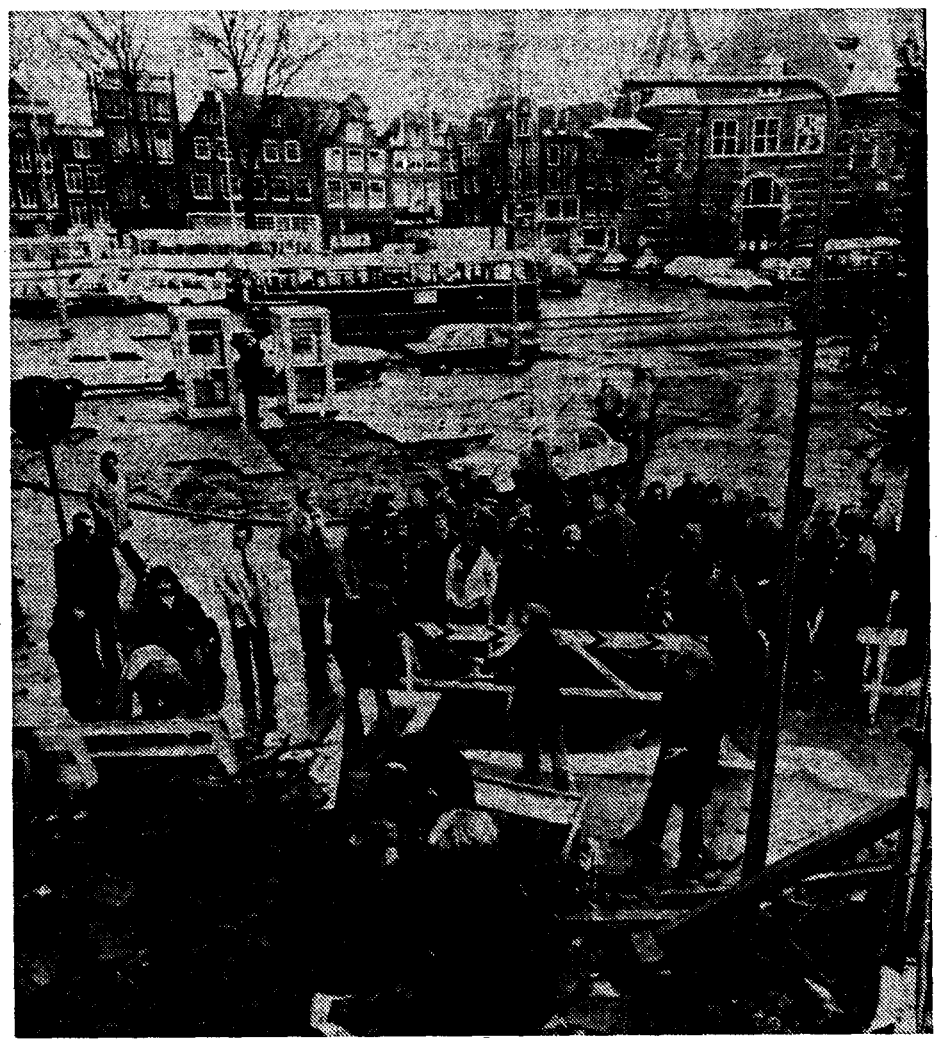
De heer Van der Sande Bakhuyzen gaat met zijn bijdrage „Kernenergie" in dit blad van 25 oktober maar in op de kernenergieaspecten van het begrip vooruitgang. Zijn opmerking, dat de Bezinningsnota Kernenergie zich eenzijdig richt op milieu-aspecten en het radio-actief afval geeft helaas aan dat hij kennelijk alleen afgaat op de zeer korte persuittreksels van deze nota. De nota zelf belicht juist zeer vele kanten van het energievraagstuk en 't is daardoor een evenwichtig stuk. Vandaar misschien dat deze nota ook is ondertekend door personen van niet-linkse signatuur. Het schijnt tekenend voor de VVD te moeten zijn, en ook voor veel leden, dat men zich nogal eens afzijdig houdt van bepaalde ontwikkelingen of situaties, vooral als die gesignaleerd worden door actiegroepen. Dit geeft dan andere, meestal linkse partijen een soort monopoliepositie. De nogal nadrukkelijke linkse steun en de afzijdigheid van de VVD doet deze partij het imago oplopen van de partij die tegen alle veranderingen is. Natuurlijk is het mij bekend dat vele actiegroepen zich alleen voor de belangen inzetten in de altijd voordelige „underdog"-positie.

Het ware daarom gewenst om meer publiciteit te geven aan overwegingen die de VVD tot bepaalde standpunten brengen, ook in zaken die buiten het parlement plaatsvinden. Een van deze zaken is zeker de discussie over vooruitgang en hierbij is vooral de inbreng van VVD-leden zelf van het grootste belang, ook voor de meningsvorming van de fracties en het bestuur van onze partij.

De heer Van der Sande Bakhuyzen beschuldigde de actie- en bezinningsgroepen van gebrek aan deskundigheid en verantwoordelijkheidsbesef. Een kwalijke gemeenplaats, als men ziet wie de Bezinningsnota Kernenergie hebben ondertekend en daarmee helaas tekenend voor de beschuldiger.

Ik geloof dat het van verantwoordelijkheid als mens getuigt als we bereid zijn om de conclusies van het tweede rapport van de Club van Rome serieus te nemen en de consequenties te aanvaarden. Een van die consequenties zal zijn dat ons welvaartsniveau op zijn minst veel minder zal moeten stijgen. Onze primaire verantwoordelijkheid zal moeten zijn het streven om minder energie en grondstoffen te gebruiken, wat mogelijk gevolgen zal hebben voor ons levenspatroon. Ik onderschrijf ten slotte de stelling van de heer Poortman geheel, dat het een uitdaging moet zijn om door het toepassen van nieuwe inzichten en ideeën werkelijke vooruitgang te bereiken en het valt te hopen dat dit nog steeds een van de belangrijkste kenmerken van het hedendaagse liberalisme is.

Spijkenisse Ir. J. Polman

Metro-actie keuren wij af, ondanks slecht plan

Ook de VVD is tegen het doortrekken van de metro-oostlijn in Amsterdam door de Nieuwmarktbuurt. Maar de gemeenteraad heeft nu eenmaal gekozen voor die oplossing. Dan past het in een democratie niet zich op geweldadige wijze te blijven verzetten. Dat soort acties keuren wij af.

Kadercursus kamercentrale Utrecht

De regionale kadercursus van de kamercentrale Utrecht in de maanden januari tot en met maart 1975, zullen worden gehouden in het Berghotel, Utrechtse weg 225 te Amersfoort. De aanvang van de cursussen op de zaterdagen 18 januari, 22 februari en 22 maart, is 10.00 uur. De sluiting om omstreeks 16.00 uur.

De eerste zaterdag zal worden gewijd aan de huidige tegenstellingen tussen het liberalisme en het socialisme.

Op 22 februari komen de strategie en de tactiek van politieke tegenstanders en ons antwoord aan bod.

De derde cursusdag tenslotte zal de veranderde situatie wat betreft programcolleges en het voeren van een efficiënte oppositie tot onderwerp hebben.

De gegadigden worden aangespoord aan alle drie de cursusdagen deel te nemen.

De kosten bedragen *f* 25,-, inclusief koffie en thee, maar exclusief lunch, waarvan de kosten *f* 10,- bedragen. Betaling op de eerste cursusdag.

Er kunnen maar 45 personen worden ingeschreven, zodat het gewenst is uw kandidaten zo spoedig mogelijk op te geven bij de secretaris van de kamercentrale, Prins Hendriklaan 70 te Baarn (tel. 02154 - 2053).

JOVD Rijnmond met forum over gastarbeiders

De JOVD-afdeling Rijnmond gaat maandag 20 januari een forumavond houden over de problematiek gastarbeiders/ontwikkelingshulp. Op deze avond zullen spreken: mevrouw N. Zoetens, (actiecomité Pro Gastarbeiders), het Rotterdamse VVD-raadslid Baggerman, de NVV-functionaris De Man, lid van de stichting hulp buitenlandse werknemers en nog een tweede deskundige VVD-vertegenwoordiger. Plaats van bijeenkomst en discussiethema worden nog bekendgemaakt.

door onze parlementaire redacteur

CDA als Peytonplace

De confessionele partijen hebben uiterst moeizaam weer een stapje gezet op weg naar één grote christen-democratische partij. KVP, ARP en CHU hebben de statuten van het Christen-Democratisch Appel goedgekeurd. Het gaat dus goed met het bouwwerk van het CDA, zou je denken. Maar dat is slechts schijn.

De vraag is al jarenlang niet meer hoe het huis eruit zal zien, maar wie er in willen wonen. De KVP heeft al een kamer in het CDA-huis uitgezocht. De ARP wil er ook wel in trekken, al moeten de kiesverenigingen de statuten nog goedkeuren. Met de CHU ligt dat veel moeilijker. Ook daar moeten de leden nog het laatste woord spreken, maar zelfs als dat positief uitvalt is de stap naar één grote christelijke partij nog niet definitief gezet.

KVP en ARP steunen het kabinet-Den Uyl. De CHU niet. Zolang dat probleem niet is opgelost komt die ene CDA-lijst er niet. Kortom: zolang KVP en ARP dit kabinet in het zadel houden blijft het CDA een mooie droom, die geen werkelijkheid wordt.

't Is trouwens een merkwaardig bouwsel, dat CDA. Aan de ene kant zou iedereen blij moeten zijn dat het grote aantal partijen op vrijwillige basis iets wordt verminderd. Dat maakt de politiek overzichtelijker. Aan de andere kant kun je je afvragen wat deze drie partijen er wijzer van worden als zij straks samensmelten. Voor de KVP is dat wel duidelijk: die partij is de afgelopen jaren zo duizelingwekkend afgebrokkeld dat het CDA de enige uitweg zou kunnen bieden om het eigen hachie nog enigszins te redden.

Binnen de ARP bestaan zoveel principiële bezwaren tegen de verwatering van het evangelische uitgangspunt dat deze partij zeker vleugels zal verliezen als het CDA er komt.

In de CHU leven grote politieke bezwaren. Bovendien ruikt de CHU-leiding winst in haar oppositierol en die moet eerst verzilverd worden.

Wat is in de ontwikkeling van het CDA nu het meest interessant voor de VVD? De PvdA heeft daarop het antwoord gegeven. Een CDA waarin de CHU meedoet is voor de socialisten geen aanvaardbare regeringspartner. Van Thijn heeft daar deze week nog voor gewaarschuwd.

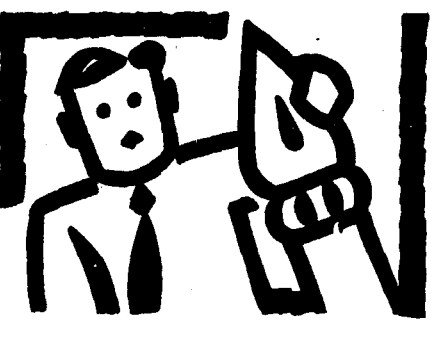
Als het CDA er komt (uiterlijk bij de volgende verkiezingen) dan vergroot dat de kans aanzienlijk dat er weer een coalitie komt van confessionelen en VVD.

De al jaren slepende „continuing story" van de CDA-partners komt op buitenstaanders over als het Peytonplace van de Nederlandse politiek. Eens zal er een einde aan komen, maar niemand weet wanneer.

Voorlopig blijft elke aflevering daarom de moeite waard.

boutique Silvia
kunstnijverheid
Den Dolder
bij 't station (noord)
Poolse wandkleden.
Italiaans glaswerk.
Exclusieve INDIA-kleding.
Sieraden - stofbeesten.
100 soorten miniatuurtjes.
Oude letterbakken.
Oosters allerlei.

VERZEKERINGEN
Financieringen-hypotheken
★
ADVIESKANTOOR voor ARNHEM en OMGEVING
W. Willighagen
P. C. Hooftstraat 49
Postbus 90, Zevenaar
Tel. 08360 - 24530/25732

Mijn opinie is . . .

In deze rubriek publiceren wij brieven van lezers. De redactie behoudt zich daarbij het recht voor redactionele wijzigingen aan te brengen of stukken te bekorten, uiteraard zonder de kern van het betoog aan te tasten. Wij streven ernaar zoveeel mogelijk lezers aan het woord te laten. Dit betekent da korte, helder geformuleerde brieven (bij voorkeur maximaal dertig getypte regels) het meest kans ma'ken vlot en integraal te worden opgenomen. Publicatie betekent niet dat wij instemmen met het betoog.

Abortus

Volgens de bestaande wet mag men niet zonder geneeskundig omschreven redenen een vrucht doden. Jaren geleden was ik in een vergadering en er waren wel dertig doktoren bijeen, de stemming was anti abortus provocatus. Een bekende dokter zei: „Op grond van de betreffende chromosomen (erfelijkheidsfactoren), mag geen abortus provocatus toegepast worden, het zijn absoluut menselijke erfelijkheidsfactoren". Men mag dus het Nederlandse volk de algemene vraag stellen: „Als het principe 'doden' toegestaan wordt bij de wet, wààr is dan de grens? Wanneer mag men doden en wanneer niet?"

Wanneer bij de wet het doden van een wordend kind wordt toegestaan, dan i s dat het doden van een menselijk wezen en in principe niets anders dan het doden van GEBOREN mensen, alleen is dit maatschappelijk gezien een erger graad van doden. Hoe staat men dan tegenover euthanasie? Er liggen duizenden zwaar misMaakte kinderen in de vele ziekenhuizen, ongeneeslijk zieken, softenon-kinderen, maar nog steeds levend. Worden dan de „ouden van dagen" nog voor euthanasie gevrijwaard door doktoren of familieleden? Waar ligt de langzaam aansluipende grens?

Het bestaan van „leven" is een biologisch feit en kan niet bij de wet vastgesteld worden, het bestaat ondanks de door mensen opgestelde wet. Er blijkt een nieuwe wet nodig te zijn, het is erg moeilijk want de meningen van doktoren en de rechter staan tegenover elkaar, natuurwetten en ethiek ontbreken. Mag men dan wurgers, moordenaars en bv. vliegtuigkapers, die mensen doden, nog veroordelen? Zijn de kindermoorden van de nazi's te veroordelen en de Jodenmoordenaars? Waar is de grens? Laten wij er ons van bewust zijn, zoals zo véél heden ten dage mag, dat het „mogen doden" meer en meer uitgebreid wordt!

Zijn de meisjes van 14 jaar op de scholen wel goed ingelicht? Zij was bij de bevruchtingsdaad er zelf bij, was zij „in nood"? Was zij aangerand of wilde zij het zelf? Dan is zij en de man er voor verantwoordelijk te stellen en mogen zij de vernietigingsdaad niet anderen laten doen. Doodt de vrouw haar kind na de geboorte dan is zij wel strafbaar. Laten we een gemakkelijke adoptiewet maken, velen willen een kind opvoeden. Voor deze abortus provocatus-kwestie moet de gehele gemeenschap pro of tegen aan de opzet ook meebetalen, aan artsenkosten en ziekenhuizen!

Volksgezondheid. Het zijn mannen, die over deze speciaal vrouwelijke kwestie ons inlichten, ons behandelen, ons de wet gaan stellen, laten alle vrouwen van Nederland in een zelf ingevuld biljet, na rijp beraad, een ja of nee invullen . Psychiaters en doktoren zeggen van patiënten: „Zij krijgen er vaak spijt van, worden zenuwziek ervan; pillen en abortus provocatus is toch een gevaarlijke zaak voor de tere vrouwenorganen tot deze vaak eindelijk verwijderd worden."

Amsterdam
W. C. SIJPKENS—VAN ANDEL

Rede van Nypels (I)

De heren Luyten en Vaders zijn in hun ingezonden stuk in „Vrijheid en Democratie" van 6 december 1974 niet geslaagd in hun voornemen niets te zeggen over de JOVD. Met de wijze waarop zij hun aanval op de heer E. H. T. M. Nijpels menen te moeten adstrueren wordt gesuggereerd dat de afdeling Amsterdam van de JOVD een PvdA-aangelegenheid zou zijn (en derhalve de heer Wiegel vijandig). Nu zij dit zeggen wordt het nabije verleden van de afdeling Amsterdam van de JOVD opnieuw in herinnering geroepen: een periode van „PvdA-bewind" waarin de afdeling praktisch leeggelopen is, iets waaraan het interregnum van de heer Vaders niets heeft kunnen veranderen.

De JOVD-Amsterdam wil zich met dit stuk ontlasten van het stempel dat haar in Vrijheid en Democratie is opgedrukt. Zij wenst in het vervolg niet meer betrokken te worden in de persoonlijke aanvallen van de heer Vaders op hoofdbestuursleden.

Bestuur afdeling Amsterdam JOVD

Rede van Nypels (II)

Bij een eventueel reageren op ingezonden stukken, dient men zich o.i. altijd een paar zaken te realiseren. Op de eerste plaats of er in het betrokken ingezonden stuk minder juiste punten staan. Op de tweede plaats of een reactie bijdraagt tot verduidelijking van standpunten.

Daar het stuk van de heren Luijten en Vaders aan beide voorwaarden voldeed, leek het ons zinnig een korte reactie te geven.

Allereerst is het jammer dat voornoemde heren verzuimd hebben de congresrede van onze voorzitter, Ed Nijpels, op te vragen.

Op de tweede plaats hebben de heren, ondanks de uitstekende redactionele verwerking van de rede, de kop van het artikel niet in de juiste context weten te plaatsen.

Wat betreft de relatie Wiegel-Nijpels-JOVD het volgende. Door Ed Nijpels is geconstateerd dat Wiegel een heldere brochure heeft geschreven, waarin hij zich, veel meer dan in het verleden, genuanceerd opstelt. Verder maakte onze voorzitter enige opmerkingen over de kritiek binnen de VVD op Wiegel. Wij zien als taak van een liberale jongerenorganisatie het kritisch begeleiden van het liberalisme en van de mensen die dat liberalisme uitdragen. Het zal duidelijk zijn dat dit niet inhoudt, dat men per definitie altijd dient te schoppen tegen fractievoorzitters etc. Kritiek waar kritiek nodig is, lof waar lof nodig is.

Wat de gevoelens binnen de JOVD betreft het volgende. Wij zouden het een griezelige zaak vinden als een organisatie zich altijd zonder meer achter een hoofdbestuur zou opstellen. In de JOVD treffen we gelukkig een groot scala aan liberale menigen aan. Het feit dat een oud-afdelingsvoorzitter tevens wijkvoorzitter is van de PvdA, toont alleen maar aan dat binnen de JOVD iedere liberaal, links of rechts, zijn mening kan geven en zijn plaats kan vinden. Wij prijzen ons alleen maar gelukkig met die mogelijkheid.

Zeer vreemd komt bij ons over de opmerking over de verdraagzaamheid m.b.t. de opmerkingen van onze voorzitter over de heer De Korte. De heren Luijten en Vaders verwarren twee begrippen met elkaar of liever gezegd, denken dat de begrippen kritiek en verdraagzaamheid met elkaar in strijd zijn. Niets is minder waar. Bij alle kritiek die men op iemand of iets kan hebben, kan deze kritiek wel degelijk een verdraagzaam karakter hebben. In de theorie van de heren, zou de veroordeling van het artikel van de heer De Korte door het VVD-hoofdbestuur en door de Tweede Kamerfractie ook onverdraagzaam zijn. Dat dit een onhoudbare stelling is, behoeft geen verdere toelichting.

Wij zullen nooit het recht van iemand betwisten om er een bepaalde mening op na te houden, maar wij behouden ons wel altijd het recht voor om die mening te bekritiseren, als we dat nodig vinden. En dat dit volstrekt democratisch is, zal duidelijk zijn.

Tenslotte verheugen wij ons over het feit dat het ingezonden stuk geen stuk is van het hoofdbestuur van de LSVN. Dat hoofdbestuur begrijpt kennelijk heel goed wat liberalisme inhoudt en daar zijn wij als JOVD heel erg blij mee.

HOOFDBESTUUR JOVD

Radio-drugs (I)

In Vrijheid en Democratie van 6 december 1974 memoreert mevrouw M. Geradts-Van Broekhoven, dat staatssecretaris Hendriks in de radiorubriek „Echo" heeft betoogd, „dat de jeugd verstandig moet worden opgevoed wat betreft voeding, roken en verkeersgedrag". De inzendster vraagt zich af, hoe dit valt te rijmen met de, vergezeld van schuttingtaal, gevoerde propaganda voor druggebruik door een zekere Koos Zwart. Ook wij hadden ons al eens afgevraagd wie zo'n jongen wel mocht hebben opgevoed. In de laatste alinea van haar stuk lost mevrouw Geradts deze vraag reeds zelf voor ons op, zodat wij geen verder onderzoek behoeven in te stellen. Dank aan de inzendster voor deze informatie.

Den Haag N. G. J. HUIGEN

Radio-drugs (II)

Graag zou ik willen reageren op het ingezonden stuk van mevr. Geradts-Van Broekhoven uit Dordrecht in Vrijh. & Dem. van 6 december j.l.

In dat stukje heeft mevr. Geradts het over Koos Zwart die volgens mevrouw propaganda voor drugs maakt en dit gepaard laat gaan met schuttingtaal via de radio. Nou, dan moet ik mevr. Geradts zeggen dat zij niet veel heeft begrepen van Koos Zwart z'n programma. Koos Zwart maakt namelijk helemaal geen propaganda, maar geeft alleen een nuttig en eerlijk stuk voorlichting over drugs en al wat daar mee samen hangt.

Een soort voorlichting die door ouders, school en overheid niet gegeven wordt.

Het noemen van de soorten Cannabis-produkten en hun prijzen is nog altijd noodzakelijk zolang de soft-drugs nog in de illegale sfeer gebruikt en verhandeld worden. De grote drugshandelaren — voor het oog vaak keurige burgers — bedriegen je namelijk geregeld door je waardeloze of gevaarlijke troep te verkopen voor waanzinnig hoge prijzen. Ik denk hierbij aan hasj die de stof strychnine bevat.

En zolang de overheid niks doet aan deze verrotte en vaak agressieve handel, zolang is het nog nodig dat Koos Zwart wekelijks via de radio de gebruikers waarschuwt en inlicht over de prijzen, zodat de gebruiker weet waar hij aan toe is.

Want alleen de gebruiker is de dupe van de illegaliteit en niet de handelaren.

Daarom hoop ik dat de VVD zich voortaan in zal zetten voor de vrijlating van soft-drugs.

W. VAN SINDEREN, Dokkum

Oosterschelde (I)

Weinig voel ik ervoor uitvoerig op de artikelen Oosterschelde I en II in Vrijheid en Democratie van 6 december in te gaan. Wel zou ik willen opmerken, dat het niet afsluiten een misdaad is ten aanzien van de Zeeuwse bevolking. Wanneer wij vanaf de middeleeuwen een milieubescherming zouden hebben gehad, zouden wij nu nog met dezelfde troep zitten als in de jaren 1300 en daarvoor: géén dijken om de rivieren, de Zeeuwse en Zuidhollandse eilanden, de Zuiderzee; overstromingen overal, ook in de Achterhoek. Zijn wij bijv. de ramp, die Noord-Holland in 1917 door doorbraak van de Zuiderzeedijken trof, al vergeten? Haarlem zou door de zich steeds uitbreidende Haarlemmermeer al lang van de kaart zijn geveegd!

Prachtkreet: „Oosterschelde kraamkamer van de Noordzee!" Maar de Zeeuwen kunnen verz... Het argument van de oesterteelt houdt helemaal geen steek. Deze zou ongeveer *f* 15 miljoen per jaar opbrengen, doch de blokkendam gaat op zijn minst 2 miljard méér kosten en het hangt nog helemaal in de lucht of dat gaat. Op zijn minst dertien maal zoveel als de oesterteelt in 10 jaar opbrengt. Wel ja, het nog werkende deel van onze bevolking nog verder uitpersen! ! !

Milieubescherming is in principe goed, doch het moet niet tot ernstige uitwassen leiden, zoals o.a. in dit geval. Terecht heeft dan ook de VVD-fractie voor de motie-Schakel gestemd.

J. B. VAN DER LEK, Warnsveld.

Oosterschelde (II)

Hoe komt het toch dat zoveel niet-Zeeuwen zo goed weten wat er met de Oosterschelde gebeuren moet? De heren De Brouwer uit Den Haag en Velthuys uit Heemstede vallen de fractie van de VVD aan, omdat die voor volledige afsluiting heeft gestemd. De heer De Brouwer veronderstelt oppositieblindheid. Ik veronderstel, dat de fractie zich niet heeft laten leiden door enkel politieke motieven, maar dat de fractie de moeite heeft genomen om zich op de hoogte te stellen van de mening van de Zeeuwen en geconstateerd heeft, dat de bevolking van Zeeland in grote meerderheid van oordeel is, dat een totale afsluiting op zo kort mogelijke termijn noodzakelijk is.

Wel vinden we hier in Zeeland, dat het voorgestelde plan van de caissondam een acceptabel alternatief is, maar dan binnen dezelfde tijd als de oorspronkelijke planning en met handhaving van een optimale veiligheid. Als de heren De Brouwer en Velthuys zich goed hadden geïnformeerd, dan zouden zij weten, dat zowel Provinciale Staten van Zeeland als alle waterschappen en gemeenten (op één na) langs de Oosterschelde er bij de regering op hebben aangedrongen de sluiting van de Oosterschelde uiterlijk in 1978 te garanderen. Er is door die colleges gesteld, dat verder uitstel voor Zeeland onaanvaardbaar is.

Dat er één gemeente tegen de totale afsluiting is ligt voor de hand, Yerseke is nu eenmaal ingesteld op de mossel- en oestercultuur en inderdaad is het verdwijnen hiervan een nadelig punt voor totale afsluiting, maar is het behoud van milieu enz. belangrijker dan de veiligheid van mensen? De Zeeuwen zijn 1953 nog lang niet vergeten en gezien de reacties van beide heren zijn zij in 1953 ook niet bij de vele vrijwilligers geweest, die geholpen hebben om mensen en vee te redden en kunnen zij zich dus kennelijk niet verplaatsen in de angst die er bij zeer velen in deze provincie nog steeds leeft als er weer een zware storm staat en de uitgebreide dijkbewaking wordt ingesteld.

Welk ander deel van Nederland bedoelt de heer Velthuys als hij zegt dat buiten Zeeland ook nog een groot gedeelte is getroffen?, Bedoelt hij Goeree-Overflakkee, nu beschermd door Haringvlietdam en Grevelingendam? Of IJsselmonde, hiervoor geldt hetzelfde. Westelijk Brabant is grotendeels veilig gesteld door Hellegatdam en sluizen en beide hiervoor genoemde dammen. Denkt hij dat de ophoging van de dijken de oplossing is? Als alle dijken op deltahoogte gebracht moeten worden kost dat nog heel wat meer, en de termijn waarin optimale veiligheid wordt bereikt is dan nog verder af.

Laten wij ons in Zeeland gelukkig prijzen, dat er tenminste één partij is, die niet zover verpolitiekt is, dat zij politieke motieven vóór een meerderheidsbelang stelt en dat de fractie van de VVD zich in de Kamer gesteld heeft op het standpunt, dat als een grote meerderheid van de Zeeuwen veiligheid zo spoedig mogelijk eist, de fractie zich daarachter stelt, dus geen oppositieblindheid maar gevoel voor een streekbelang waar in deze materie door de regering geen rekening mee wordt gehouden.

Souburg CH. G. LANDRÉ

Hongersnood

Aan het stukje van W. van Asch in het vorige nummer van Vrijheid en Democratie over ontwikkelingshulp zou ik het volgende willen toevoegen:

U heeft ongetwijfeld ten tijde van het voedselcongres in Rome vernomen dat het grondgebied van Suriname zich uitermate goed leent voor graanteelt. Zoals de heer Van Asch zich afvraagt waarom in een bepaald gebied in Midden-Afrika de palmolieteelt niet ter hand was genomen, welk gebied de hele wereld van palmolie zou hebben kunnen voorzien, kunnen wij ons afvragen, waarom dit nog niet met de graanteelt in Suriname is gebeurd. Men heeft wel Nederlandse militairen naar Afrika gestuurd, die zich daar afvroegen wat ze daar eigenlijk deden. Ook de hulp aan bijv. Cuba en Egypte behoeft toch geen voorrang boven Suriname. Dit land snakt naar werkgelegenheid. Zou dit niet alsnog met de meeste spoed zijn te realiseren?

J. J. Verhoeff-Muller, Rotterdam

Achttien-jarigen

Het is mijn opinie, dat staatssecretaris Klein via beurzen studenten aan zich wil trekken om hen uit de ouderlijke macht te halen.

Achttienjarigen „onafhankelijkheid" geven is een zeer individuele zaak en geen Staatszaak.

„Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst."

Een zuiver partijbeleid: jeugdlonen, lonen voor dienstplichtigen en nu studenten.

„Hoe word ik in Nederland tot staatsburger opgevoerd zonder inmenging van mijn ouders, want jegens hen dien je je kritisch op te stellen, zij zijn ouderwets."

. . .Via de materiële macht, want wij zijn grootgebracht in een welvaartstijd.

Uiteindelijk zal dit jeugdbeleid links en nieuw links goede vruchten afwerpen, want ook 18-jarigen mogen kiezen, er is onder de jeugd veel „goodwill" gezaaid.

Zo komt men steeds een stapje verder, tot de stroom niet meer valt te keren.

Mevr. T. M. Hartog-Vogelaar, Apeldoorn

JAC. JURRISSEN & ZOON heeft meer dan twee eeuwen gezorgd voor groenvoorzieningen in binnen- en buitenland. Wij hebben meer dan 200 eerste prijzen behaald voor groenblijvende planten. Ons bedrijf is 10 H.A. groot en wij willen inkrimpen tot 5 H.A.

ONZE SPECIALITEIT IS GROEN BLIJVENDE HAGEN TOT VIER METER HOOG

Geef ons het aantal strekkende meters met de gewenste hoogte op: wij kunnen u dan het juiste aantal en de prijs opgeven.

Regelrecht van kweker: VOORDELIGER EN BETER.

FIRMA JAC. JURRISSEN & ZOON

CORT VAN DER LINDENLAAN 1a — NAARDEN — TEL. 02159 - 43706 — Graag telefonische afspraak maken voor eventueel bezoek aan kwekerij.

Wij adviseren u:
bij de aan- en verkoop van uw onroerend goed
Wij verzorgen:
al uw verzekeringen
hypotheken
financieringen (ook tot 130%)

Vraagt onze uitgebreide woninglijst

mb mispelblom beyer
Makelaardij in onroerend goed b.v.
ANNA PAULOWNALAAN 1-3 AMERSFOORT TEL 03490-13097

Gaarne adviseren wij u, vrijblijvend, over de **FISCALE OUDEDAGS RESERVE** en de consequenties hiervan in de toekomst.
BEDRIJFSOPVOLGING met de daarmee gepaard gaande mogelijkheden en moeilijkheden.

A.P.B. Assurantie en Pensioen Buro
KERKLAAN 25 — APELDOORN — TELEFOON 05760 - 12848

Woont u in WASSENAAR of omgeving?
Laat uw schilderwerk, glas- en behangwerk uitvoeren door schildersbedrijf
JOH. ZWETSLOOT
PLEIN 14 - TEL. 01751 - 2706 - WASSENAAR

ADVIESBUREAU BRUSSELERS & CO. B.V.
PENSIOENADVISEURS
Adviezen tegen honorarium op basis van uren en overheadkosten.
N.Z. Voorburgwal 148 - AMSTERDAM - Telefoon: 020 - 24 85 01 en 24 86 41

voor de aankoop van uw
BUNGALOW
of LANDHUIS in
EINDHOVEN
of omgeving
is er:
HUIBERS B.V.
MAKELAARSKANTOOR
augustijnendreef 4
eindhoven tel. 040-22121

Voor VAKKUNDIG
OVERTREKKEN
van uw BANKSTEL
of andere meubelen naar
STARRENBURG
BINNENHUISINRICHTING
leidschendam
damplein 48
telefoon 070 - 275205
na 8 uur 274115
Zoetermeer
079-166011

GEEN TIJDVERLIES!
SNEL DOKKEN BIJ ELKE WATERSTAND

B.V. Scheepswerven „Piet Hein" v.d.z.d.
FA. W. SCHRAM & ZONEN
BOLNES / PAPENDRECHT
NIEUWBOUW en REPARATIE

- twee dwarshellingen van 115 m
- overdekt dubbel droogdok van 115 m
- twee droogdokken VOOR ELK GETIJ van 104 en 93 m
- snel schroefwisselen, kleine roer- en stevenreparaties in HEFDOK.

TELEFOON BOLNES 01804 - 13644* - 13409
ROTTERDAM 010 - 13 92 75*
PAPENDRECHT: 078 - 51222* - 51466

AANNEMINGS- EN HANDELSBEDRIJF
"FLIP MOL" B.V.
HENDRIK IDO AMBACHT

BETONBOUW: zwembaden, bemalingsgebouwen, tunnels, viaducten, fundaties voor kraanbanen, scheepshellingen, etc.

WATERBOUW: droog en nat grondverzet, oeververdedigingen, etc.

Uitgebreide adviezen m.b.t. bovenstaande werken.

Waalstraat 1, Postbus 3, Tel. 01858 - 3977.

VIERKANT B.V.
advies- en schoonmaakbedrijf
Delftselaan 4, Den Haag,
tel. 070 - 634029 - 632380
Ons devies
gratis advies
altijd service

4 punten van belang
- juiste kalkulatie
- aangepaste planning
- overzichtelijke programmering
- konstante uitvoering

RENAULT
AMSTELDIJK 52
TEL.: 79 15 23
AMSTERDAM
Ook voor
GOEDE Renault-occasions
Amax Automobielbedrijf
Off. Renault-agent

FGH
Friesch Groningsche Hypotheekbank N.V.
pandbrieven
een veilige belegging met zeer hoog rendement